A. J. VAN DER AA,

BIOGRAPHISCH WOORDENBOEK DER NEDERLANDEN,

BEVATTENDE

LEVENSBESCHRIJVINGEN

VAN ZOODANIGE PERSONEN, DIE ZICH OP EENIGERLEI WIJZE IN ONS VADERLAND HEBBEN VERMAARD GEMAAKT,

VOORTGEZET DOOR

K. J. R. VAN HARDERWIJK,

Lid der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden.

ONDER MEDEWERKING VAN DE HEEREN:

P. J. B. C. Robidé van der Aa, Prof. P. O. van der Chijs, W. Eekhoff, A. P. van Groningen, Dr. J. J. de Hollander, S. F. Klynsma, Kapitein P. A. Leupe, T. A. Romein, Dr. G. J. D. Schotel, Jhr. J. W. van Sypesteyn, H. C. Rogge en Dr. J. J. Viotta.

VIERDE DEEL. LETTER D EN E.

HAARLEM,
J. J. VAN BREDERODE.
1859.

Jan van der Does En van Noortwyck

BIOGRAPHISCH WOORDENBOEK

DER

NEDERLANDEN.

D.

DAALBERG (Bruno), verdichte naam onder welken de baron Mr. P. de Wacker van Zon, eenige romans heeft in het licht gezonden. Zie Zon (Mr. P. de Wacker van).

DAALEN (Jan van), was de vervaardiger van drie kluchtspelen, die in zijnen tijd nog al opgang schijnen gemaakt te hebben, aangezien zij allen meer dan éénen druk beleefd hebben. Zij waren getiteld:

D'aardige Colicoquelle. Amst. 1654, 4°., idem, 1669, 8°.

De Jaloersche Jonker, Amst. 1654, 4°. idem, 1657, 4°. 's Gravenh. 1737, 8°.

De Kale Edelman, Amst. 1657, 4°. 1679, 8°. 's Gravenh. 1737, 8°.

Zie Witsen Geijsbeek, *Woordenb. der Ned. Dicht.*, D. II. bl. 108; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.*, D. I. bl. 79.

DAALEN (August van), mogelijk een bloedverwant van den voorgaande, werd geboren omstreeks 1670 en deed zich als beoefenaar der dichtkunst kennen door:

De stervende vorst, en van God gezalfde koning van Engeland enz. *Wilhelm de Derde*, enz. *in rijm gestelt.* Amst. 1702, 4°.

De Ingewanden van den groten ontruster en bederver van Europa! en Verbreeker van veele gezwoorene Verbonden, klaarlijk ten toon gesteld. En daar tegen over de afterfelijke Roem van Wilhelm de III enz. Amst. 1703, 4°.

Zions Nagt, en dag, dat is de worsteling van Gods Kerk met haar woedende Vijanden, enz. Amst. 1703, 4°.

De goede naam van Jacob Sluijs verdedigd, tegen al die zijn persoon hebben gezogt, en nog zoeken, verdagt te maken. Amst. 1704, 4°.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*, D. II. bl. 32; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, D. II. bl. 531.

DAALMANS (Aegidius), was voor zijn tijd een verdienstelijk geneeskundige, zoo als blijkt uit het volgende door hem in het licht gezonden werk:

De nieuw hervormde geneeskonst, benevens aanmerkingen van siektens op Cylon, Batavia, Coromandel, 3de druk, Amst. 1694, 8°. 4de druk ald. 1703, 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; M. Nijhoff, *Cat. van Boek.*, St. II. bl. 29.

DAAM, (Hopman), naam, onder welken de kapitein der Watergeuzen Adam of Daam van Haren meestal bij de geschiedschrijvers voorkomt. Zie Haren (Adam van).

DAAMEN (Adam), ook Damen of Daemen, werd omstreeks het midden der zeventiende eeuw te Amsterdam uit gegoede ouders geboren. Ter bevordering zijner studie, waarvan hij in zijne geboortestad de grondslagen gelegd had, werd hij naar de hoogeschool te Keulen gezonden. Dáár met lof zijne letteroefeningen volbragt hebbende, werd hij priester, licentiaat in de beide regten en domheer te Keulen. Na eerst tot priester en deken van de kerk te Emmerik verheven te zijn, werd hij in 1707 volgens besluit van Paus Clemens XI tot algemeen pausselijk vikaris der Nederlanden aangesteld, en op het einde van hetzelfde jaar tot bisschop van Adrianopel gewijd. Hij vertrok daarop te scheep naar Emmerik, waar hij onder het gelui der klokken en het zingen van het *te Deum* plegtig werd ingehaald. Vervolgens in Holland gekomen, werd hij overal met gejuich en gelukwenschingen ontvangen en aanvaardde hij zijne bediening; dan daar hij verzuimd had de Staten van zijne aanstelling kennis te geven en verlof tot de uitoefening van zijn ambt te verzoeken, werd hem den 26sten April 1709 bij openlijke afkondiging, de uitoefening daarvan verboden, met bedreiging van zwaarder straf in geval van overtreding.

Daamen, zijnen misslag te laat inziende, trachtte dien wel te verbeteren door onderwerping, waartoe hij bij de gecommitteerde raden verscheidene redenen ter zijner verontschuldiging inbragt, doch al zijne pogingen waren vruchteloos, en de Staten gelastten zelfs aan de roomsche geestelijken hier te lande, zich van alle gemeenschap in kerkelijke zaken met Daamen te onthouden. Twee geestelijken, die tegen dit verbod zondigden, werden het land uitgebannen; welk lot ook Daamen trof, waarop hij bij den paus zijn ontslag verzocht, hetwelk hem geweigerd werd. Dus bij het hof van Rome, zoo min als bij de Staten, eenigen troost vindende, vertrok hij naar Keulen, deed afstand van zijne waardigheid, den 11den Maart 1711, stichtte de abdij Leeurik aan den Rijn en, ofschoon buiten bediening zijnde, genoot hij een ruim inkomen en leefde in groote gastvrijheid, welke hij inzonderheid ten aanzien van zijne landgenooten uitoefende. Hij overleed te Keulen den 3den of 30sten December 1717, alwaar hij in de Domkerk begraven is.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*, D. IV. bl. 3; (van Heussen en van Rhijn), *Kerk. Hist. en Oudh. van Amst.*, D. II. bl. 276; Hoyinck van Papendrecht, *Hist. der Utrechtsche Kerke*, bl. 76—81; Kok, *Vaderl. Woordenb.*

DAAMS (Johannes), geboren te Haarlem den 2den October 1736, legde zich zoowel daar als te Leiden op de heelkunde toe, waarin hij bijzonder ervaren werd, zoodat hij, na het afleggen van een loffelijk examen, den post van heelmeester in zijne geboortestad vele jaren met roem bekleedde; terwijl hij tevens tot stadsheelmeester en der doopsgezinde armen werd aangesteld. Ook maakte hij zich verdienstelijk door het uitgeven van de volgende werken.

J. G. Bernstein Nieuw heelkundig Woordenboek, uit het Hoogduitsch vertaald. Amst. 1792, 3 deelen 8°.

Waarneming wegens een zeldzaam en langdurig toeval, gevolgd na eene aderlating op den arm.

Waarneming wegens eene bijzondere sluiting van den pisweg in een kind van het mannelijk geslacht.

Beide waarnemingen zijn opgenomen in het 2de deel der *Verhandelingen van het Genootschap ter bevordering der Heelkunde te Amsterdam.*

Ook vervaardigde hij een volledig register op D. van Gesscher, *Hedendaagsche oefenende Heelkunde.* Amst. 1787, 3 deelen, met pl. 4°.

Daams overleed den 24sten Junij 1799.

Zie de Koning, *Tafereel der Stad Haarlem*, D. IV. bl. 83, 84; de Jong, *Naaml. van Boek.*, bl. 44.

DAANE (Johannes), woonde te Amsterdam en was gedurende eenige jaren tooneelspeler aan de stadsschouwburg aldaar. Hij overleed er in 1836 en sloeg somwijlen de hand aan de Nederduitsche lier, zoo als blijkt uit een bundeltje *Gedichten van J. D....*, hetwelk zijn vriend van Hattink, ten voordeele van Daane's achtergebleven talrijk gezin uitgaf. Ook heeft hij vele kinderboekjes, zonder naam geschreven, waarvan bijzondere vermelding verdient:

Heldendaden en edele karaktertrekken der Hollanders, sints den afval van België in 1830, met pl. nieuwe uitgave, Delft, (1832), 8°.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*, D. II. bl. 32; *Catal. van de Biblioth. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, D. II. bl. 88.

DAATSELAER (Abraham), of Daetselaer, koopman in garen en lint te Gorinchem, was gehuwd aan Johanna van Erp, eene zuster van Thomas Erpenius, hoogleeraar der Oostersche talen te Leiden en boezemvriend van Hugo de Groot. Deze Daatselaer, of liever zijne huisvrouw, was het middel, waardoor de Groot, na dat hij uit zijnen kerker te Loevestein ontsnapt was, in veiligheid geraakte. Want de kist waarin hij besloten was, door de bezorging van de Groot's getrouwe dienstmaagd Elsje van Houwening, na eenen gelukkigen overtogt, aan het huis van Daatselaer gebragt zijnde, werd dien terstond geopend, en aan de Groot, door bestel van Daatselaer's vrouw, in korten tijd een metselaars kleed bezorgd. Hiermede vermomd, trad hij vergezeld van Jan Lambertszoon, meester metselaar, met eenen maatstok in de hand, over eene volle markt, alzoo het juist kermis was, naar het veer. Overgevaren zijnde, werd de Groot te voet naar Waalwijk gebragt, daar hij met het vallen van den avond aankwam en verder naar Antwerpen vlugtte.

Daatselaer wilde dit voorval vereeuwigen; bij gelegenheid, dat hij in 1627 zijne woning deed verfraaijen, was hij aan de groote gebeurtenis indachtig, welke ook zijnen naam aan het

nageslacht zou overbrengen; diensvolgens deed hij de verlossing van den grooten man op een glasraam afbeelden, doch de beteekende zaak lag verborgen in de zinnebeeldige voorstelling. Dit glasraam is later uit het huis van Daatselaer naar het burgerweeshuis te Gorinchem overgebragt.

Zie van Loon, *Nederl. Historiepenn.*, D. II. bl. 134; Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. X. bl. 415, 416; van Wijn, *Bijv. en Aanm. op Wagenaar*, D. X. achteraan bl. 1—12, alwaar eene beschrijving en afbeelding der geschilderde glazen gevonden wordt; Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D. XI. bl. 7, die hem verkeerdelijk Adriaan noemt; Collot d'Escury, *Hollands Roem*, D. I. bl. 71, 72, *Aanteek.*, bl. 178, 180—183; (Boonzaijer en Merkus,) *Geschiedk. Aanteek. betrekk. Loevestein*; bl. 81, 82, 100, mede met eene afbeelding der geschilderde glazen.

DABENIS (Quirijn), zoon van Johan Dabenis en van Catharina Maria Muilman, werd den 13den October 1722 geboren, en na de mindere rangen doorloopen te hebben, zeilde hij als Kapitein op de *Triton* van 24 stukken, onder het eskader van den Schout bij Nacht Willem, Baron van Wassenaar, in 1755 naar de Middellandsche zee, en keerde van daar in 1756 terug. In 1775 kommandeerde hij de *Princes Royaal* van 54 stukken, en werd met dit schip, en Kapiten Bisdom, gezonden naar Marokko, tot onderhandelingen over den vrede. Toen die evenwel niet gelukten, ontving hij bevel, alle oorlogschepen van den Staat, ten getale van acht, tot zich te trekken en daarmede de koopvaarders te beschermen, de Marokkaansche havens en kusten bezet te houden en hunne schepen te nemen. In het beschermen der koopvaarders was hij zoo gelukkig, dat er meer dan honderd veilig naar het vaderland zeilden. Nog eens ging hij in 1777 naar de Middellandsche zee op de *Princes Louise* van 56 stukken, en vervolgens kort daarop naar West-Indië, onder den Schout bij Nacht Lodewijk, Graaf van Bijlandt. In het vaderland teruggekeerd, werd hij den 29sten Junij 1779 tot Schout bij Nacht ter admiraliteit van Amsterdam bevorderd, in welke hoedanigheid hij behoorde onder de leden van den krijgsraad, aan welke het onderzoek en oordeel was opgedragen, omtrent het gedrag van genoemden graaf van Bijlandt, en zijne ontmoeting met den commodore Fielding. Dabenis huwde in 1750 Maria van Strijen en overleed zonder kinderen na te laten. Meerdere bijzonderheden zijn ons van hem niet bekend.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.*, D. V. bl. 301, 381, 382, 398, 406, 457; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DA COSTA (Uriel). Zie COSTA (Uriel da).

DADELBEEK, was een verdienstelijk teekenaar, wiens voornaam en levensbijzonderheden onbekend zijn, doch van wien teekeningen voorkomen in den *Catalogus van Gerrit Braamcamp* te Amsterdam in 1711.

Zie Kramm, *Levens en Werk. der Kunstsch.*

DAEMEN (Adam). Zie DAAMEN (Adam).

DAENDELS (Herman Willem), zoon van Borchard Johan Daendels en van Josiene Christine Tulleken, werd geboren den 21sten October 1762 te Hattem, waar zijn vader burgemeester was. Hij legde zich aan de hoogeschool te Harderwijk op de regtsgeleerdheid toe en werd aldaar in 1781 tot doctor in de beide regten bevorderd, waarna hij zich in zijne geboortestad als advokaat vestigde, en na het overlijden zijns vaders in 1785 door de burgerij tot schepen werd voorgesteld, welk verzoek echter door den stadhouder Willem V niet toegestaan werd. Daendels nam nu meer dan ooit deel aan de toenmalige onlusten, omhelsde met ongemeenen drift de partij der patriotten, en was een der hoofdbeleiders bij de verdediging zijner geboortestad, toen de stadhouder, op aanzoek der Staten van Gelderland, troepen derwaarts zond. Na de omwenteling van 1787 door het hof van Gelderland gevonnisd, om, als schuldig aan misdaad van gekwetste majesteit en oproer, ter gewone strafplaats met het zwaard over het hoofd te worden gestraft, en voorts op straffe des doods uit Gelderland te worden gebannen, welk vonnis echter door de Staten in eene altoos durende uitbanning veranderd werd, ontweek hij het vaderland en begaf zich naar Frankrijk, waar hij zich eerst te St. Wijnoxbergen en daarna te Duinkerken aan den koophandel wijdde; maar meer genegen voor de krijgsdienst, begaf hij zich in 1793 bij het vreemden legioen, waarbij mede een aantal uitgewekene Nederlanders dienden.

Reeds dadelijk trok hij onder Dumouriez naar het vaderland, om er een revolutionair bestuur op te rigten, en was reeds aan den Moerdijk genaderd toen, door de dapperheid van van Boetselaar en van van Kinsbergen, en door de aanrukkende Oostenrijkers en Pruissen, hij zich genoodzaakt zag terug te trekken. Daarna streed hij in West-Vlaanderen, telkens tegen zijne landgenooten, die hem te Meenen bijna gevangen namen. Door zijne dapperheid verwierf hij zich den rang van brigadegeneraal en woonde onder Pichegru de tweede, beter gelukte poging bij, om aan Nederland de Fransche vrijheid te schenken. Den 26sten April 1794 droeg hij bij tot het innemen van Kortrijk en den 10den, 11den en 12den Mei tot de overwinningen der Franschen bij Doornik, Kortrijk en Ingelmunster. In den daaropvolgenden herfst was hij het met eenige andere uitgewekenen voornamelijk, die de pogingen van den heer van Breugel, om aan het vaderland den vrede te verschaffen, te leur stelden en de welgezinde Fransche afgevaardigden met kracht tegenwerkten, door de Jacobijnsche factie in de conventie te Parijs tot de voortzetting des oorlogs te bewegen. In September hielp hij de Engelschen, die 's Hertogenbosch dekten, van Boxtel verdrijven, drong vervolgens met zijne brigade, die de voorhoede van het Fransche leger uitmaakte, tot Rosmalen door, vermeesterde de Ortenschans en belegerde de sterkte Crevecoeur, die zich na drie dagen overgaf. Kort hierna werd hij wegens zijne briefwisseling in Gelderland, zijne beruchte oproeping aan de Nederlanders, het ligten van een zoogenaamd Bataafsch leger en het uitschrijven van oorlogslasten in de Meijerij van 's Hertogenbosch, op bevel van den representant van het Fransche volk, met zijnen staf gearresteerd, als zijnde hij daardoor zijnen magt te buiten gegaan; doch korten tijd daarna werd hij weder ontslagen.

De onverwachte hevige vorst van den opvolgenden winter, kwam Daendels uitmuntend te stade, en hij maakte daarvan gebruik om nog in December 1794 Zalt-Bommel in te nemen. Eene poging om den Tielerwaard te bemagtigen liep echter niet zoo gelukkig af, want na met omtrent 6000 Engelschen en Hessen op het ijs te hebben gevochten, zag hij zich genoodzaakt naar den Bommelerwaard terug te keeren. Den 12den Januarij 1795 nam hij, na een beleg van zeven dagen, Heusden in, ging den 20sten Junij van dat jaar als luitenant generaal in dienst der Bataafsche republiek over, en werd den hoogsten in rang bij het leger geplaatst.

In 1796 had Daendels het bevel over de afdeeling, geplaatst bij het leger van Beurnonville, dat Moreau te hulp zou komen, en in het jaar 1797 voerde hij het opperbevel over de troepen, die bestemd waren voor den togt naar Ierland, welke echter, zoo als bekend is, niet heeft plaats gehad. Een ontwerp van zoodanigen togt deelde hij een jaar te voren reeds mede aan het lid van het uitvoerend bewind in Frankrijk, den beroemden Carnot, en uit eene briefwisseling met dien staatsman blijkt, dat hij, Daendels, onder anderen, er zeer op had aangedrongen, die onderneming te doen uitvoeren. Het mislukken van zijn geliefkoosd plan, en de daarop gevolgde schijnbare rustige toestand van Europa, kwamen geenszins overeen met zijne vurige, nooit rustende geaardheid, en hij bewees het dan ook, geenszins geneigd te zijn zich als een stil burger of als een gehoorzaam soldaat door burgers of boeren, bij algemeene stemmen gekozen, te laten regeren. Hij toonde zich gunstig gestemd voor de veranderingen, die de daarstelling van het uitvoerend bewind van den 22sten Januarij 1798 ten gevolge hadden, waardoor eene nieuwe constitutie werd zamengesteld, over welke men matrozen en soldaten liet stemmen, doch stemde geenszins overeen met de nieuwe bewindslieden, in wien hij het ten hoogste afkeurde, dat zij de maatregelen van hervorming overdreven, en in zijn oog achtenswaardige ambtenaren afzetten. Hierop gaf het uitvoerend bewind bevel hem in hechtenis te nemen, doch bij tijds gewaarschuwd, had hij het geluk het gevaar nog te ontkomen. Hij begaf zich hierop met verlof en voorzien van een paspoort van den Franschen Generaal Joubert naar Parijs, wist de Fransche vijfmannen, bij wie hij wel bekend was, te winnen, en op bevel van dezen, dreef de Generaal Joubert, met Daendels, de vijf Directeurs uiteen of nam hen gevangen, en vernietigde alzoo in zekeren zin zijn eigen werk, ofschoon de revolutionaire staatsregeling bleef bestaan.

Als krijgsbevelhebber had Daendels daarop spoedig gelegenheid zich te doen kennen, en wel bij de landing der Engelschen in Noord-Holland in 1799. Zijne verrigtingen om die landing te beletten, hetgeen hij als zeer gemakkelijk beschouwde, en zijne verdere handelingen gedurende den

tijd dat hij het bevel voerde, vóór dat de Generaal Brune het opperbevel had aanvaard, zijn door velen gegispt en door slechts enkelen verdedigd. Thans zal daaromtrent wel geen twijfel meer bestaan, en mag men aannemen, dat Daendels in die dagen niet heeft voldaan aan de verwachtingen, welke men van hem had. De uitslag daarvan was voor het land noodlottig. Op zijn bevel werd de Helder in allerijl verlaten, van welk besluit hij geen kennis gaf aan den bevelhebber der vloot Story, en dat gevolgd werd door de overgaaf der vloot zelve. Hij trok met zijn leger naar eene stelling van groot gewigt, den polder van Zijp terug, en verliet deze weder zonder dat daarvoor reden was, en waardoor groote voordeelen aan de Engelschen werden geschonken. Hij trok hierop meer achterwaarts, in eene nog veel sterker stelling dan de vorige, vóór den Schermerpolder, en zou deze ook weder hebben verlaten, ware dit hem niet door Brune belet. Had Daendels in die dagen evenveel beleid en kennis van het land, dat hij zou verdedigen, gehad, als moed, welke hij daarbij betoonde, dan zou hij als bevelhebber van het leger gunstiger beoordeeld hebben kunnen worden, dan thans geschiedt.

Na de aankomst van den Franschen Generaal Brune, werd aan Daendels het bevel over den regtervleugel van het Gallo-Bataafsche leger opgedragen, en in den slag van den 10den September, deed hij eenen aanval op St. Maarten, die aanvankelijk gelukte, doch door omstandigheden buiten hem, slaagde hij hierin verre zoo gelukkig niet, als hij zich in den vroegen morgen, bij de aanvaarding des gevechts, mogt voorstellen. In den slag bij Bergen, welke den 19den September geleverd werd, had zijne divisie hare stelling te Oudkarspel, waar zij met veel verwoedheid door de Engelschen werd aangevallen. Zij bleef echter stand houden tot twee uren na den middag, toen zij door eenen onberaden uitval genoodzaakt werd hare stelling te verlaten, met verlies van vele manschappen en eenige stukken kanon. Weldra zijne troepen weder vereenigd hebbende, deed Daendels op stelligen last, het dorp Broek op Langendijk aanvallen. Nadat deze onderneming gelukt was, hernam hij ook weder zijne vorige positie bij Oudkarspel en had daarenboven het geluk, om, behalve de door hem achtergelatene stukken, zich ook nog meester te maken van twee vijandelijke kanonnen, van een aantal krijgsgevangenen, onder welken vele officieren, en van een geheel veldhospitaal.

Na den slag bij Castricum, den 9den October, brak Daendels van Purmerend op en dreef de Engelschen uit Hoorn en Medemblik, bij welke bewegingen, die met schermutselingen gepaard gingen, hij veel beleid aan den dag legde. Ook sloeg hij den vijand bij Opmeer, en dwong hem Winkel te ontruimen; waarmede de krijgsverrigtingen van dat jaar een einde namen.

Na den vrede van Amiens, legde Daendels, misnoegd zoo het schijnt, zijnen post neder, van welken hij door het staatsbewind den 23sten December 1802 ontheven werd. Hij trachtte zich toen in zijn ambteloos leven eenige werkzaamheid te verschaffen, door een begin te maken met het ontginnen van de heidenvelden in de Veluwe, waar hij met zijnen gewonen ijver, ofschoon vruchteloos, werkzaam was. Dit leven was ook te eentoonig voor zijne vurige krijgsmansziel; en hij, die het stadhouderschap en het huis van Oranje voor eene ondragelijke slavernij gehouden en uitgemaakt had, hij bood in 1806 eenen uitheemschen vorst zijne diensten aan. Als divisie-Generaal aangesteld, bezette hij, in den Pruissischen oorlog, Oost-Friesland, vestigde in October zijn hoofdkwartier te Embden, en werd vervolgens tot Gouverneur-Generaal van Munster aangesteld. Koning Lodewijk, die hem hoogachtte, stelde hem den 21sten December 1806 tot Kolonel-Generaal der Hollandsche kavallerie aan, gaf hem in Februarij 1807 den titel van Maarschalk van Holland, benoemde hem tot ridder Grootkruis der orde van de Unie, en zond hem met een schier onbepaald gezag, als Gouverneur-Generaal naar Neêrlands Indië, waar hij den 1sten Januarij 1808, te Anjer, aan land ging. Hier moest hij al de verouderde en ingeslopen misbruiken afschaffen en een vast bestuur invoeren.

Het oordeel over het bewind van Daendels op Java is zeer uiteenloopend. Het valt echter niet te ontkennen, dat zijne benoeming van veel nut voor onze Oost-Indische bezittingen geweest is. Hij toch moge niet altijd de juiste middelen gekozen hebben, om tot zijn doel te geraken, aan zijn bestuur heeft men evenwel veel goeds te danken, waarvan men nu nog de vruchten plukt. Altijd regt op zijn doel afgaande, vroeg hij niet hoeveel verwoesting daarmede gepaard zoude gaan, of hoevele menschenlevens het kosten zou.

Behalve de verbeteringen in het krijgs- en finantiewezen, de krijgstucht, het inwendig bestuur en meer andere zaken, bragt hij een werk tot stand, waarvoor men hem, al had hij niets anders verrigt, grooten dank schuldig is; het aanleggen namelijk van den 810 palen of 270 uren langen weg, welke, langs de Noordkust van Java aangelegd, van Anjer, aan straat Soenda tot Soemberwaroe loopt, en waardoor men slechts zoo vele dagen, als vroeger weken noodig heeft, om van Java's oosthoek naar Batavia te komen; ook liet hij Java op onderscheidene punten versterken en baaijen tot havens maken, zoo als de Meeuwenbaai, die ongetwijfeld zeer veel nut hebben aangebragt, maar die aan duizende menschen het leven hebben gekost. Hij bragt het rijk Bantam aan Nederland en wist de afhankelijkheid des sultans van Djokjokarta nog te vermeerderen, wien hij daarenboven nog eenig grondgebied deed afstaan; maar beide door middelen die den toets der regtvaardigheid niet kunnen doorstaan. Toen, door den oorlog in Europa, het embargo in Noord-Amerika en de Engelsche blokkade, de handel op Java volkomen stil stond, hield hij op dit eiland de rust staande, ofschoon door willekeurige maatregelen en inbreuken op de vrijheid der eigendommen. Daendels was bovenmate gestreng, ja somtijds niet van wreedheid vrij te pleiten. Hij beroemde zich, een overschot van ten minste vijf millioen guldens uit Java aan het moederland te hebben verzekerd, en daarenboven de hatelijke aristocratie van het oude Compagniebewind te hebben vernietigd. Waren zijne handelingen minder despotiek geweest, dan voorzeker zou Daendels de dankbaarheid van alle weldenkenden, voor het goede dat hij op Java gesticht heeft, te allen tijde wegdragen.

In 1811, na een driejarig zeer werkzaam bestuur, riep Napoleon, die intusschen ons vaderland bij Frankrijk had ingelijfd, vermoedelijk vreezende dat Daendels, die alles met eenen ijzeren wil hervormde, zich wel eens onafhankelijk verklaren en tot Koning van Java kon opwerpen, hem terug, en deed hem door den Generaal Janssens vervangen. Hij benoemde hem tot groot officier van het legioen van eer, keurde zijne handelingen in Indië, die met de zijnen zoo zeer overeenkwamen, volkomen goed, en droeg hem in den veldtogt naar Rusland het bevel op over de 26sten divisie, behoorende tot het legerkorps van den Maarschalk Victor.

Aan het hoofd van deze divisie hielp hij den 28sten November 1813 de bruggen over de Berezina beschermen, en aan de meer dan driedubbele magt, waarmede de Russische veldheer Wittgenstein den Maarschalk Victor aanviel, het hoofd bieden. Later, na den terugtogt uit Moskow, werd hij bevelhebber van het sterke Modlin in Polen, hetwelk eerlang door de Russen, onder den Generaal Paskewitsch, werd belegerd. Daendels verweerde zich mannelijk, hield de vesting tot het uiterste, en gaf haar niet over, dan toen alle middelen van verdediging uitgeput, en de Franschen inmiddels binnen hunne eigene grenzen waren terug gedrongen. Nu keerde hij naar het vaderland terug en bood den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden zijne dienst aan. Zelfs bood hij in 1815, bij de wederkomst van Napoleon, aan, als vrijwilliger tegen dezen te dienen. Men was evenwel niet terstond gereed om van deze dienstaanbieding gebruik te maken, hetwelk uithoofde van 's mans naauwe betrekking op de toenmaals in Frankrijk weder heerschende beginselen der omwenteling, en op Napoleon zelven, niet onnatuurlijk was. Eindelijk werd hem, na de ten onderbrenging van Frankrijk, het algemeen bestuur over de Nederlandsche bezittingen op de kust van Guinea opgedragen. Hij vertrok derwaarts in 1815. In deze zoo verwaarloosde bezitting van den staat, was zijn bestuur aanvankelijk zeer heilzaam. Hij schafte den slavenhandel af, bevredigde de inlandsche volken, die men vroeger tegen elkander in het harnas gejaagd had, om toevoer van slaven te winnen, en maakte alles gereed voor de koffij-, suiker-, indigo-, cacao- en rijstkultuur. Misschien zou het hem moeijelijk gevallen zijn, al die ontwerpen te verwezenlijken, doch aan zijnen werkzamen geest en vindingrijk vernuft, zou het zeker gelukt zijn eenigen tot stand te brengen, waardoor dit vruchtbare gedeelte van Afrika niet langer een lastpost voor den staat gebleven, maar misschien eene winstgevende kolonie zou geworden zijn; doch zijn kort daarop gevolgden dood, (zelfs zijn sterk gestel was tegen het hoogst ongezonde klimaat niet bestand) deed die geheele schepping, het gewrocht van één man, weder in het niet

verzinken. Hij stierf den 2den Mei 1818, juist toen hij het nuttigst scheen te zullen worden en veel van de vroegere dwalingen zijns levens, door de bevordering en vestiging van menschengeluk in een oord van ellende, stond goed te maken.

Daendels is gehuwd geweest met A. E. R. van Vlierden, bij wie hij, onder andere kinderen, verwekte een zoon, Constant Jacques genaamd, die den 19den November 1847 op Java overleed. Zijne afbeelding, naar de schilderij van Charles Howard Hodges, gegraveerd door Reinier Vinkeles, komt voor in de *Vaderlandsche Historie ten vervolge op* Wagenaar, D. XXIX, bl. 10, en werd voorts op verschillende wijzen uitgegeven.

Van zijne hand zien het licht:

Daendels, Generaal-Majoor bij de Fransche Armee, aan zijne Geldersche en Overijsselsche landgenooten, 'sHertogenb. 1794, 4°.

Rapport des operations de la division du Lieutenant-Général Daendels, depuis le 22 Aout, jusqu'à la capitulation de l'Armée Anglaise et Russe, le 18 *Octobre* 1799, La Haye 1808.

Memorie over den Staat der Nederlandsche Oost-Indische bezittingen, in de jaren 1808—1811. Met Bijlagen, 'sHage, 1814, 4 deelen, fol.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op* Wagenaar, D. X. bl. 275, D. XXI. bl. 216, D. XXV. bl. 355, 394, 449, D. XXVII. bl. 79, 194, 196, 197, 200, 242--247, 281--284, 326, 376--383, D. XXVIII. bl. 125--127, 138, 186, D. XXIX. bl. 10--12, D. XXX. bl. 207, 251, 257, D. XXXII. bl. 260, 285 ,D. XXXIV. bl. 405, D. XXXVI. bl. 119, 122, D. XXXIX, bl. 116, D. XL. bl. 4--7, 11, 15--24, 40, 41, 45, 80, 112, 133, 187, D. XLI. bl. 142, 175--180, 190, 196--198, 203, 209--214, 241, 245, 246, 255, 260, 261, 340, 343, 345, D. XLIII. bl. 20, 82, D. XLIV. bl. 150, 245, 264, D. XLV. bl. 330; Vonk, *Inval der Engelsch. en Russ. in N. Holl.*, D. I. bl. 15, 41--43, 65--67, 102, 155--157, 161, 183, 184, 217, D. II. bl. 94, 99--102, 115; C. van der Aa, *Geschied. van den Oorlog* 1793-1802, D. I. bl. 243, D. II. bl. 190--194, 287--292, 293--297, 347-349, 354--356, 393--395, 401, 402, 417, 418, D. III. bl. 25, 26, D. VI. bl. 237--239, 295, 296, 299--304, 386--394, 415--417, 480, D. VII. bl. 366--368, noot, 426--436, 444--452, 457--461, D. VIII. bl. 12--22, 35, 42, 49--51, 92--100, 103, 105, 106, 130--132, 143, 144, 191--198, 258, 259, 264, 274--278, 281, 282, 300, 301, 312, 313, 322--329, 390--413; van Breugel, *Mémoire sur les Negotiations entre la France et la Hollande*, p. 9, 27--33; Pijman, *Bijdrag. tot de gebeurten. in de Republ.*, bl. 32--36; Lodewijk Bonaparte, *Geschiedk. Gedenkst.*, D. I. bl. 215, 221; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.*, D. II. bl. 739--750; Kraijenhoff, *Geschiedk. beschouw. van den Oorlog in* 1799, bl. 40, 54, 55, 59--89, 101--127, 133--155, 171, 185, 190, 207--226, 301, Bijl. 15--19, 52, 56, 72--79, 110--113, 120--123, 125 met een facsimilé van zijne handteekening; *Nieuwe Militaire Spectator*, Jaargang 7 en 8, onderscheidene afleveringen; *de Militaire Spectator*, Nov. 1854 en Febr. 1855; Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 18, 162, 166, 167, 171--182, 190--193, 207, 227, 357, 415, 419; Bijv. en Verb. 37, 38; Teenstra, *Nederl. Overz. Bezitt.* bl. 98, 204, 281, 328, 743, 754, 908; Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 68, 312; *de Navorscher*. D. IV. bl. 159, D. V. bl. 24, 25, *Bijbl.* bl. LXII.; *Biograph. Univ.*, T. VI. p. 4; M. Nijhoff, *Catal. van Boek.*, St. III. bl. 53; *Tijdschr. voor Ind. taal-, land- en volkenk. door het Batav. Gen. van Kunst en Wetensch.*, D. IV en V; de Jonge, *Geschied van het Ned. Zeewez.*, D. VI. St. II. bl. 128, 340, 391.

DAETSELAER (Abraham). Zie DAATSELAER (Abraham).

DAGOBERT I, uithoofde zijner krijgsverrigtingen bijgenaamd *de groote*, was een zoon van Clotharius II, Koning der Franken en van zijne eerste gemalin Holdetrude, of volgens anderen van zijne tweede vrouw Bertrude; werd geboren omstreeks het jaar 600, en nog bij het leven van zijnen vader in 622, met het bewind van Austrasië begiftigd, terwijl hem twee oud Frankische Hofmeijers, Arnolf en Pepijn, tot raadslieden werden toegevoegd. Vier jaren later geraakte hij met zijnen vader in geschil over eenige provincien, die eertijds tot Austrasië behoorden, doch welk geschil door twaalf der voornaamste edelen ten voordeele van Dagobert werd uitgesproken.

De Saksers, zich in 627 met de Friezen en andere naburige volken vereenigd hebbende, bragten een aanzienlijk leger op de been, en rukten onder hunnen Koning of Hertog Berthold tegen Dagobert op, die met een magtig heir den Rijn was overgetrokken. Dapper streden de bondgenooten. Dagobert kreeg eene houw op het hoofd, waardoor hem een gedeelte van zijne lange haarlokken weggenomen werd. Hij liet die door zijnen wapendrager bijeen rapen, en aan zijnen vader brengen, om te kennen te geven, in hoe groot een gevaar hij geweest was, en hoezeer hij zijns vaders hulp behoefde.

Clotharius kwam hem te hulp en versloeg met eigen hand der Saksen opperhoofd. Dagobert en de zijnen vielen zoo dapper op de Saksers aan, dat dezen ten eenenmale geslagen werden (1). Men schijnt het beleg en de overmeestering van het slot Wiltenburg bij Utrecht, waarvan onze oude kronijken gewagen, ook tot dezen oorlog te moeten brengen. Terwijl de Franken nog meester van Utrecht waren, deed Dagobert te Utrecht, dat toen nog geheel of voor het grootste gedeelte ongeloovig was, eene christelijke kerk of kapel oprigten, die aan den heiligen Apostel Thomas werd toegewijd. De stichting daarvan moet ongeveer 629 of 630 hebben plaats gehad. Hij stelde voorts de Utrechtsche kerk onder het bisdom van Keulen, onder voorwaarde, dat de bisschop de ongeloovige Friezen, die in en om Utrecht woonden, in eigen persoon, tot het omhelzen van de christelijke godsdienst zou trachten te bewegen; doch het geestelijk opperhoofd schijnt dit slecht nagekomen te zijn. Dagobert herstelde voorts de sterkte Wiltenburg, wier slotvoogd den tol heeft van de goederen, welke uit zee den Rijn opgevoerd werden. Ook blijkt uit echte gedenkschriften van Dagobert's regering, dat de haven van Wijk, waarschijnlijk Wijk bij Duurstede, toen reeds sterk door overzeesche koopvaardijschepen bezocht werd, en dat Dagobert Hertogen, Graven en andere staatsdienaren ter wederzijde van den Rijn, en dus waarschijnlijk ook in een gedeelte dezer landen, aangesteld had.

Toen Clotharius II in 628 overleed, was de broeder van Dagobert, Charibert, te Metz. Volgens de gewoonte der Franken, moesten toen de landen in gelijke deelen tusschen de beide broeders verdeeld worden; doch Dagobert, reeds sedert vier jaren Koning van Austrasië, bediende zich van de afwezigheid zijns broeders, en liet zich tot Koning van Neustrië en Bourgondie uitroepen, en trok daarop met een talrijk leger in beide landen. De bisschoppen, graven en steden erkenden Dagobert voor Koning der drie rijken; doch om zijn broeder niet ten eenenmale te ontblooten, gaf hij hem het land tusschen de Charente en het Pyreneesche gebergte.

De Saksers waren bedwongen, maar niet uitgeroeid geworden. Toen Dagobert in het alleen bezit van het rijk was gekomen, ontsloeg hij hen van de jaarlijksche schatting van vijf honderd koeijen, hun door Clotharius I opgelegd, mits zij de grenzen tegen de Wenden of Winiden, eenen Slavischen volksstam, zouden verdedigen, waaraan zij echter slecht voldeden, en toen nu dezen in 631 en 632 in Thuringen vielen, trok Dagobert hen te gemoet, doch werd, aangezien de Austrasiers zich zeer slecht gedroegen, geslagen. Hij hielp vervolgens Sismundis, om Suintila, Koning der West-Gothen, van den troon te stooten.

In 636, zich door het overlijden van zijn broeder Charibert en van diens zoontje Chilperik, in het bezit gesteld ziende van geheel Frankrijk en van onderscheidene aangewonnen landen, deed hij een keer naar Bourgondië, alwaar zijn vader niet geweest was, sedert hij bezit van dit rijk genomen had. Hij strafte de buitensporigheden en knevelarijen, aldaar door de grooten gepleegd, en maakte zich door zijne spraakzaamheid, heuschheid en goedaardigheid bijzonder bemind. Hij had toen het toppunt van zijne grootheid bereikt, was in waarheid een grootmoedig, voorzigtig en voortreffelijk vorst, en een voorbeeld van wijsheid en deugd, van onthouding en regtvaardigheid.

Het verdere levenslot van hem ligt buiten ons plan. Wij hadden hem alleen te vermelden als den man, die de eerste zaden van het christendom in deze landen uitstrooide, en die als zoodanig regt had aan de vergetelheid ontrukt te worden; ofschoon hij zich, vooral op het laatst van zijn leven, aan misdaden schuldig maakte, die hem in het licht van dat christendom, dat hij met zoo veel ijver verbreidde, zeer ontsierden. Hij werd een echtbreker en een wellusteling, een wreedaard en een ontvreemder der goederen van zijne onderdanen. Maar genoeg; de dood maakte in het begin van 638 een einde aan zijne euveldaden, en St. Denis, waar hij stierf, ontving zijn stoffelijk overschot.

Dagobert was gehuwd eerst met Gomatrad, van wie hij zich scheiden liet; daarna met Nanthilde, die hij verstiet; eindelijk in 630 met Ragnetrud; doch daar Nanthilde hem in 634 een zoon Clovis (later Clovis II, zie D. III. bl. 497) schonk, zoo moet Ragnetrud, òf voor

(1) Over de gevolgen van dezen krijg zie men het artikel van Clotharius II, D. III. bl. 492--494.

dien tijd gestorven, òf van hem gescheiden zijn, en hij zich met zijne vorige gemalin weder verzoend hebben.

Zie Henschenius, *Historical dissertation on the three Dagoberts*, (1653 4°.); Schotanus, *Friesche Geschied.*, bl. 57; Hoogstraten, *Woordenb.*, D. IV. bl. 5; (van Heussen en van Rhijn), *Kerk. Hist. en Oudh.*, D. I. bl. 8; van Loon, *Aloude Holl. Hist.*, D. I. bl. 276--278, 284--287; Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. I. bl. 346--349; Sjoerds *Beschrijv. van Friesl.*, D. I. bl. 380-- 382; dezelfde, *Friesche Jaarb.*, D. I. bl. 340--345; *Charterboek van Friesl.*, D. I. voorrede bl. 36; Bilderdijk, *Geschied. des Vaderl.*, D. I. bl. 69; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.*, D. I. bl. 307, 308. 318.

DAHMEN (Wilhelm). De familie Dahmen staat in de kunstwereld van Nederland gunstig aangeschreven. Zij behoort onder die familiën te worden gerangschikt, welke sedert onheugelijke jaren zich aan de toonkunst toewijdden, door hare kunstverrigtingen meestal uitmuntten en eene voorname plaats in de muzijkale wereld bekleedden.

Wilhelm Dahmen werd in het jaar 1731 te Doesburg geboren. Na zich reeds vroeg met de muzijk bezig gehouden en onderwijs daarin ontvangen te hebben, vestigde hij zich als muzijkonderwijzer eerst te Sneek en later te Harlingen. Op de eerste plaats trad hij in het huwelijk met Elisabeth von Gerritsheim en verwekte bij haar zes zonen, met name: Hermanus, Jacob, Pieter, Johannes Arnoldus, Arnoldus en Wilhelm, welke allen later als verdienstelijke toonkunstenaren zijn bekend geworden en hier volgen. Bij zijne vele bezigheden was hij tevens aangesteld als trompetter op het statenjagt, welken post hij zeer stipt heeft waargenomen. Hij overleed den 11den November 1780.

Zie *Caecilia, Alg. Muzyk. Tijdsch.* 1845, bl. 139.

DAHMEN (Hermanus), oudste zoon van Wilhelm Dahmen, werd den 26sten September 1755 te Sneek geboren. Zijn vader bestuurde zijne muzijkale vorming, onderwees hem op den hoorn en later op de viool. Door vlijtige studiën bereikte hij als uitvoerend kunstenaar eene aanzienlijke hoogte. Eerst vestigde hij zich als muzijkonderwijzer te Harlingen, en dewijl de werkkring daar voor hem te klein was, begaf hij zich naar Amsterdam, waar hij in het orkest van den Hollandschen schouwburg en op de concerten als hoornist werkzaam was, en ook het jaren lang bestaan hebbende zondags-concert hielp oprigten.

Hij trad aldaar in 1786 in het huwelijk met Alida van Eck. De zonen uit dit huwelijk zijn: W. H. Dahmen, muzijkdirecteur te Nijmegen, die later volgt; J. Dahmen, muzijkdirecteur aan den Helder, thans te Amsterdam; J. C. Dahmen, vroeger fluitist te Rotterdam en aldaar overleden, die mede volgt; H. J. Dahmen, eerste violist te Utrecht en J. A. Dahmen hoornist en hoofdonderwijzer aan de koninklijke muzijkschool te 's Hage.

In het jaar 1787 vestigde hij zich met der woon te Dublin en vervolgens te Londen, liet zich daar ook als solo-hoornist hooren en keerde in het jaar 1790 naar Amsterdam terug, vertrok in 1791 naar Steinfurt, bekwam daar een engagement als hoornist aan de kapel van den vorst, tot het jaar 1798, en begaf zich toen, om de revolutie, weder naar Amsterdam; maar verwisselde weldra die stad met Rotterdam, en was daar tot aan zijnen dood, die in 1830 plaats had, als een bekwaam, algemeen geacht en bemind kunstenaar werkzaam, tellende onder zijne talrijke leerlingen de heeren A. Bonn, B. Tours en Hutschenruijter.

Als komponist heeft hij zich bekend gemaakt door eene kompositie voor twee violen, en door nog andere werken, welke echter in manuscript zijn gebleven.

Zie *Caecilia, Alg. Muzijkaal Tijdsch.* 1845, bl. 139.

DAHMEN (Jacob), tweede zoon van Wilhelm Dahmen, werd te Groningen geboren tusschen 1755 en 1758, voor de muzijk opgeleid en daarin in den beginne door zijn vader onderwezen. De violoncel koos hij tot zijn instrument, betoonde zich een ijverig leerling met veel aanleg en oefende de muzijk als kunstenaar het eerst te Harlingen, daarna te Amsterdam, later te Rotterdam uit, en vertrok ten laatste naar Engeland, om zich daar als muzijkonderwijzer te vestigen.

Na vele jaren aldaar in die betrekking werkzaam te zijn geweest, stierf hij en liet eenige kinderen na, die niet de loopbaan van toonkunstenaar hebben betreden.

Zie *Caecilia, Algem. Muzijkaal Tijdsch.* 1845, bl. 140.

DAHMEN (PIETER), was de derde zoon van Wilhelm Dahmen, werd te Deventer geboren en begon vroegtijdig de viool te beoefenen, waarop hij van zijn vader onderwijs genoot. De vorderingen van den zoon overtroffen de verwachtingen zijns vaders. Ook in de Harmonie slaagde hij naar wensch, en zette zich als muzijkonderwijzer in zijne geboorteplaats neder, vervolgens te Leeuwarden, alwaar hij eenige jaren in diezelfde betrekking bleef en op vele concerten speelde. Later leidde hij een zwervend leven en vertrok onder anderen naar Amsterdam en Utrecht, waar hij als solo-violist algemeen werd toegejuicht. Als komponist was hij mede verdienstelijk en gaf in Engeland eenige viool-trio's en quartetten uit. Hij is te Sneek overleden.

Zie *Caecilia, Algem. Muzikaal Tijdschrift*, 1845, bl. 140.

DAHMEN (Johannes Arnoldus), door Fetis verkeerdelijk Jean André genaamd, vierde zoon van Wilhelm Dahmen, is te 's Gravenhage omstreeks het jaar 1760 geboren en werd door zijnen vader tot musicus opgeleid. Hij was een knap violoncellist en ook violist, en leefde te Londen in 1794. Men kent van hem verscheidene kompositiën, duetten en sonaten voor violoncel, gedrukt te Londen, te Parijs en te Offenbach; 3 quartetten voor 2 violen, alt en bas op. 3, Offenbach 1798, en 3 Trio's voor 2 violen en bas, te Parijs bij Erard. Hij is te Londen overleden; de juiste tijd daarvan is ons niet bekend.

Zie *Caecilia, Algem. Muzijkaal Tijdsch.* 1845, bl. 161; Fetis, *Biograph. Univ. des Music.*, pag. 235.

DAHMEN (Arnoldus), vijfde zoon van Wilhelm Dahmen en stamvader van de Amsterdamsche kunstenaars van dien naam. Hij was een uitmuntend fluitspeler en werd den 2den Mei 1767 te Harlingen geboren. Weldra toonde hij eenen ongemeenen aanleg en neiging voor de muzijk, zoodat zijn vader hem, nog zeer jong zijnde, op de fluit onderrigtte, op welk instrument hij spoedig zulke vorderingen maakte, dat hij in het orkest zoude hebben kunnen medespelen. Hij vertrok naar Amsterdam en zette zijne hoogere studiën onder den destijds beroemden fluitist Zorge onvermoeid voort, die zich dan ook weldra voor zijne moeite en zorg dubbel beloond zag, doordien zijn leerling met reuzenschreden voorwaarts ging.

De kindsche jaren nog niet geheel ontwassen, was hij in zijn vak reeds zeer bedreven en besloot hij om zich geheel aan de toonkunst toe te wijden. De bijzondere vriendschap van vele voortreffelijke kunstenaren genietende, maakte hij steeds belangrijke vorderingen als obligatist, en erkende volgaarne welke verpligting hij had aan de voorlichting en geleerde mededeelingen van die groote mannen, welke door hem altijd in eere en achting zijn gehouden. Hoe meer Dahmen in de kennis zijner geliefkoosde kunst vorderde, hoe meer de zucht naar uitgebreider onderzoek in hem aanwakkerde, en daarom begon hij zich ook in de theorie te oefenen. Hij vestigde zich vooreerst te Amsterdam, en hield zich daar vele jaren onledig met les geven. Zijne manier van onderwijs was uitstekend, en daardoor vormde hij voortreffelijke leerlingen, waaronder de teregt alom beroemde Nederlandsche fluitist L. Drouet, dien hij van zijne kindsche jaren af gevormd heeft. Hij is gehuwd geweest met Jacoba Lansen, die hem vier zonen en twee dochters schonk, waarvan de drie eersten, Johannes Arnoldus, Pieter Wilhelm en Hubertus zich als bekwame toonkunstenaars hebben doen kennen, en waarvan de eerste en de laatste hier mede volgen. Dahmen volhardde steeds in zijnen nuttigen arbeid en verwierf als man eenen nog meer gevestigden roem, dan als jongeling. Nu ook bemerkte men spoedig uit zijne wijze van voordragt, welk onderscheid er bestond tusschen den ouden leertrant in deze kunst, en den nieuwen, welken Dahmen te Amsterdam invoerde. Men bewonderde niet alleen zijne heldere en grondige kennis, maar ook zijne gemakkelijke manier, om iets voor anderen begrijpelijk te maken. Hij spaarde geene zorg om aan uitgebreidheid eenvoudigheid, aan moeite geduld en aan inspanning duidelijkheid te paren. Met een woord, Dahmen's leerwijze kreeg naam, men leerde die op prijs stellen, en vele jonge lieden der aanzienlijkste familiën, schaarden zich om den geroemden meester, ten einde van zijne geprezene leer nut te trekken.

Bij zijne veelvuldige bezigheden, was hij in het jaar 1806 direkteur van het muzijkkorps der schutterij te Amsterdam, en tevens een der ondernemers van het zondagsche concert *Eruditio Musica*, hetwelk door te weinig deelneming is te niet gegaan. Vroeger was hij op vele concerten als eerste fluitist geëngageerd en trad in velen daarvan, zoo als in *Felix Meritis*, in het concert boven de *Manége*, *Harmonica*, enz. als solist

op, en verwierf dan uitbundige maar wel verdiende toejuichingen. Jaarlijks gaf hij een benefiet-concert, en op dat van zijn vijftigste jaar droeg hij met zijne drie zonen een kwartet voor vier fluiten voor, hetwelk de algemeene goedkeuring mogt wegdragen.

Onder de vele fluitspelers in ons vaderland, bekleedde Dahmen eene aanzienlijke plaats, terwijl de meeste goede hoedanigheden van een voortreffelijken fluitist zich in hem vereenigden. Eene fraaije houding, schoone en gevoelvolle toon, vlugheid, stoutheid, zekerheid en eenvoudigheid waren de deugden van dezen kunstenaar, welke dan ook door alle kenners hoog werden bewonderd en toegejuicht. Dahmen leed in vergevorderde jaren veel aan podagra, en echter was hij te werkzaam van aard om iets te verzuimen, veel minder een werkeloos leven te leiden, zoodat hij dus, hoe sukkelend ook, nog met jeugdigen ijver voortging en met lust en inspanning zijn werk verrigtte, totdat hij in het 62ste jaar zijns levens, door een hevigen aanval van podagra aangetast werd en aan de gevolgen daarvan, na op eene zeer nuttige en roemvolle wijze de baan zijns levens afgeloopen te hebben, op den 17den December 1829 overleed.

Dahmen leefde zeer geregeld en was aangenaam in den omgang. Zijne nagelatene weduwe en vijf kinderen betreurden in hem een uitmuntend man en vader, en de kunst verloor in hem een bekwaam en hoogst ijverig beoefenaar. Op den 8sten Januarij van het jaar 1830, vierde men een lijkfeest ter zijner eere in de maatschappij *Felix Meritis*. De muzijk daarvoor werd door den heer J. G. Bertelman vervaardigd en de solo's werden door den tenorzanger de Chavonnes Vrugt en den jongen heer G. H. Broekhuijzen gezongen.

Zie *Caecilia, Alg. Muzijkaal Tijdsch.* 1845, bl. 161.

DAHMEN (Wilhelm), zesde zoon van Wilhelm Dahmen, tusschen de jaren 1767 en 1773 te Harlingen geboren, genoot, even als zijne broeders, aanvankelijk het onderwijs in de muzijk van zijnen vader. Door eigen vinding en studie volmaakte hij zich, begaf zich naar Amsterdam en vestigde zich te Rotterdam, hetgeen van korten duur was, want spoedig bezocht hij Engeland, werd als hoornist te Londen geplaatst, begaf zich later in militaire dienst, maakte den veldtogt in Spanje tegen Napoleon mede, en moet in hoogen rang op het veld van eer gesneuveld zijn.

Zie *Caecilia, Algem. Muzijkaal Tijdsch.* 1845, bl. 162.

DAHMEN (Willem Hendrik), oudste zoon van Hermanus Dahmen, aanschouwde den 27sten Maart 1797 te Amsterdam het eerste levenslicht. In Rotterdam, waar zijne ouders in 1800 woonden, bragt hij zijne kindsche jaren door, en ontving reeds als knaap lessen op de viool van zijnen vader, wiens hoofdinstrument de hoorn was, en wel met zooveel vrucht, dat hij op zijn negende en tiende jaar op concerten solo speelde, met zijn vader het land doorreisde en zich overal met veel bijval hooren liet. Zijn talent ontwikkelde zich spoedig en gelukkig, zoodat hij als violist op 17jarigen leeftijd hoog stond aangeschreven, in 1814 of 1815 eene plaats als solo-violist, aan het ballet van wijlen den beroemden W. Bingleij bekleedde en hem in het jaar 1818 den post van stads-soloviolist en muzijkdirekteur te Nijmegen werd aangeboden. Hier stond hij tot aan zijnen dood aan het hoofd der stads-concerten die hij dirigeerde en vooral door zijn schoon, gekuischt spel opluisterde. Dit spel, toen nog in volle kracht, kenmerkte zich door fraaijen toon, sierlijkheid, netheid, smaak, het gemakkelijk overwinnen van groote moeijelijkheden, goede stokvoering en door eene zeer aangename, bevallige voordragt. Deze was, vooral in de werken van Lafont, Rode en Mayseder voortreffelijk. Door zijn talent, zijn zacht, innemend karakter en door zijne welopgevoede manieren, verschafte hij zich spoedig den toegang tot de fatsoenlijkste kringen en elk kunstminnend huisgezin. Zeer vele jaren was hij de lieveling van het Nijmeegsche publiek, als kunstenaar en mensch bemind en hooggeschat. Het lijdt geen twijfel of Dahmen was een geruimen tijd een der grootste violisten in Nederland; hij trad niet alleen in de meeste concerten van zijn vaderland met grooten bijval op, maar werd zelfs ook, zijne bekwaamheid als violist ten loon, in het jaar 1833 met den titel van solo-violist van Z. M. den koning der Nederlanden vereerd. Hij had de kunst innig lief; het kwartetspel was zijn grootste lust, waarin hij zich dan ook, vooral in de Spohrsche kwartetten, een uitmuntend violist betoonde. Ook bezocht hij dikwijls het buitenland, en nam meermalen werkdadig deel aan de Rijnsche muzijkfeesten, het laatst in 1845, waar hem meermalen eene eereplaats aan de eerste lessenaar werd aangeboden. Later had hij echter met vele wederwaardigheden te kampen. Zoo verloor hij in het jaar 1830, door het breken van zijn regterarm, veel van zijne kracht en vaardigheid van spel, en leed hij daarenboven in de laatste jaren zijns levens van tijd tot tijd aan ziekten, die zijne ligchaams- en zielskrachten ondermijnden, hem in de uitoefening zijner betrekking veelvuldig verhinderden en daarom ook bijgevolg van belangrijk nadeeligen invloed op zijne tijdelijke belangen moesten zijn.

Intusschen bleef hij zijne beroepsbezigheden zoo goed mogelijk waarnemen, en beproefde hij nog veel, zelfs boven zijne krachten; daarvan getuige zijn laatste, den 3den December 1847, gegeven concert, waarop hij een concert-allegro van Krommer, eene Introductie en Rondo van David en eene Concertante van Hampeln met eenige zijner élèves voordroeg.

Weinige dagen daarna werd hij echter, uit zijne overspanning tot het gewone leven teruggekeerd, door eene zenuwberoerte overvallen en overleed hij dientengevolge den 15den December op 50jarigen ouderdom, nalatende eene weduwe en vier kinderen, waarvan twee uit zijn eerste huwelijk met mejufvrouw Nobel.

Zie *Caecilia, Alg. Muzijkaal Tijdsch.* 1848, bl. 13.

DAHMEN (Johannes Cornelis), derde zoon van Hermanus Dahmen, werd den 9den Januarij 1801 te Rotterdam geboren. Gelijk bij zijne broeders, bespeurde de vader, ook bij hem, vroegtijdig eenen goeden muzijkalen aanleg, welken hij in de eerste kindsche jaren beproefde te ontwikkelen, eerst door hem in het vioolspel en op zijn achtste jaar, in het fluitspel te onderwijzen, waarin hij zulke snelle vorderingen maakte, dat hij als jongeling reeds bewijzen gaf, aanmerkelijke bekwaamheid daarin te bezitten. Later legde hij zich ook op de violoncel en voornamelijk op de guitaar toe. Hij bezat als fluitist een zeer schoonen, hoewel niet sterken toon, en eene vaardigheid, waardoor hij onder de eerste fluitisten van ons vaderland mag genoemd worden. In het jaar 1822 begaf hij zich in den echt met mejufvrouw van der Looi Houthof, welke hem drie zonen en twee dochters schonk. Hij overleed den 16den Februarij 1842, aan eene zich snel ontwikkelende longteering. Hij was honorair lid van de maatschappij tot bevordering der toonkunst, en algemeen geacht, zoowel door zijne menigvuldige leerlingen, als door al zijne stadgenooten, om zijne getrouwe maatschappelijke pligtsvervulling, fatsoenlijke en geregelde levenswijze en goed karakter. Als komponist heeft hij zich niet bijzonder onderscheiden. Behalve eenige kleine stukjes tot oefening, heeft hij slechts eene serenade voor fluit en guitaar bij Plattner te Rotterdam doen drukken.

Zie *Nederlandsch Muzijkaal Tijdsch.* 1842, bl. 44.

DAHMEN (Johannes Arnoldus), oudste zoon van den voortreffelijken fluitspeler Arnoldus Dahmen, geboren te Amsterdam, den 3den Januarij 1805, legde in zijne kindschheid reeds een grooten aanleg voor de muzijk en voor de fluit aan den dag, en daarin was zijn vader zijn leermeester. Bij afwezigheid van zijnen vader, zat hij uren achtereen op de fluit te spelen, en zocht dan ook uit zich zelven de toonen van gehoorde melodiën op. Zijn vader, meermalen hierdoor verrast en ten hoogste verheugd over zijn bijzonder goed gehoor en aanleg, wijdde zich nu geheel aan de muzijkale vorming zijns zoons. Zijn talent bleef niet lang onbekend. Pas negen jaar oud, had hij reeds de eer, zich den 14den Julij 1814 als solist in het concert van *Felix Meritis* voor Alexander I keizer aller Russen en zijne vorstelijke familie te laten hooren, door met zijnen vader eene concertante voor twee fluiten voor te dragen, waarmede hij den meesten bijval inoogstte. Nog de kinderjaren niet geheel ontwassen, was hij in zijn vak reeds zeer bedreven, terwijl hij als onervaren jongeling het geluk had onder de zijnen te blijven en door den raad en het dagelijksche toevoorzigt van zijne nabestaanden boven vele anderen behoed en beveiligd te zijn voor al zulke afleidingen, die den jongen kunstenaar van het goede aftrekken en hem zijne bestemming wel eens doen missen. Even als zijn vader, vestigde hij zich als muzijkonderwijzer, kreeg veel lessen, werd in het orkest van den stadsschouwburg aangesteld, waar hij gedurende veertien jaren als eerste fluitist waardiglijk uitblonk. Zijne jaarlijksche benefiet-concerten, die zeer bezocht waren, ver-

breidden zijnen eervollen naam, en ook op vele andere bijzondere concerten verwierf hij welverdiende hulde. Als komponist heeft hij zich bekend gemaakt door eenige duetten voor twee fluiten, waarvan echter slechts een in druk is verschenen. Dahmen leidde reeds vroeg een ziekelijk leven; hij was podagrist in den hoogsten graad. Zijn gestel werd door telkens zich herhalende aanvallen dier kwaal ondermijnd. Daardoor werd hij verdrietig en afgetrokken, hetgeen nog toenam, toen hij in het laatste jaar zijns levens, zoodanig door de jicht werd aangetast, dat hij nauwelijks eene fluit in de hand konde nemen, en zich zoodoende alleen moest bezig houden met les geven aan eenige jongelingen. In dien toestand eindigde hij zijn werkzaam leven in den nog jeugdigen leeftijd van 29 jaren en werd op het Leidsche kerkhof begraven.

Zie *Caecilia, Algem. Muzijkaal Tijdsch.* 1845, bl. 218.

DAHMEN (HUBERTUS), derde zoon van Arnoldus Dahmen bovengenoemd, werd in het jaar 1812 te Amsterdam geboren. Gelijk voor zijne twee andere broeders was zijn vader zijn leermeester op de fluit en in de gronden der muzijk. Intusschen vond de verder strevende jongeling geene genoegzame voldoening in een zoo beperkt instrument als de fluit, en daarom begon hij zich op de viool en violoncel toe te leggen. Het laatste kwam het meest met zijn inborst overeen en werd dan ook zijn hoofdinstrument. Onder de leiding van den Heer Chr. van Brussel, maakte hij daarop spoedig zulke vorderingen, dat hij in de orkesten der schouwburgen kon medewerken en als solo-violoncellist optreden. Van zijnen ijver moge de omstandigheid getuigen, dat hij gedurende eenige jaren als fluitist aan den stads-, en als violoncellist aan den Franschen schouwburg geëngageerd was. Met de gronden der compositie had hij zich vroegtijdig, meestal door eigen studie, vertrouwd gemaakt, en ondanks zijne veelvuldige bezigheden, wist hij nog tijd te sparen voor de kompositie van een aantal, waaronder zelfs uitgebreide, muzijkstukken.

Van de vijfentwintig zijner beste werken noemen wij de volgende ons bekende: *Symphonie voor vol orkest*, opgedragen aan het muzijkgezelschap *Blaas- en Strijklust*: eene Opera *Azalaïs*, waarvan het Fransche tekstboekje, vervaardigd door den voormaligen tooneelzanger Margaillan, is verloren geraakt; een *Declamatorium* Frans Naerebout, door den Heer S. Rondeau; Vier *Concert-ouvertures;* acht concertstukken voor de klarinet; een dito voor de fagot; idem voor hoorn en onderscheidene anderen voor de violoncel en voor de viool en violoncel; terwijl ook verscheidene stukken door hem aan de *maatschappij tot bevordering der toonkunst* zijn ingezonden, van welke toen ter tijd met veel lof is melding gemaakt, een sopraan-aria met obligaathoorn en orkest, door hem aan de verdienstelijke zangeres mejufvrouw de Boer opgedragen Gelijk de hoofdtrekken van zijn karakter, bedaardheid, ernst en vastheid waren, zoo ook onderscheiden zijne werken zich door deze eigenschappen.

In zijne orkestwerken merkt men eenen natuurlijken, vloeijenden stijl, en wel geene pikante, maar toch onderhoudende gedachten en eene zorgvuldige instrumenteering op. Zijn declamatorium bevat schoone en voortreffelijke schilderingen. In zijne zangstukken heerscht gevoel en uitdrukking, terwijl zijne obligaatstukken eene zeer naauwkeurige kennis der instrumenten verraden, waarvoor zij geschreven zijn. Tot welk eene hoogte hij het reeds op zijn lievelingsinstrument, de violoncel, gebragt had, daarvan getuigden de toejuichingen, die hem telkens bij zijn optreden te beurt vielen. Zijn toon was rein, schoon en vast, zijne vaardigheid buitengemeen, zijne voordragt mannelijk en krachtig. Verdient hij als toonkunstenaar lof, niet minder verdient hij als mensch, zoon en burger geprezen te worden. Hij was onberispelijk van zeden, bescheiden en bedaard. Na het overlijden zijns vaders, had zijn oudste broeder, de vermaarde fluitist, de zorg van het talrijk huisgezin op zich genomen, en toen deze kort daarna zelf ten grave daalde, nam Hubertus deze edelmoedige taak met de meeste bereidwilligheid op zich, daar een andere broeder, mede fluitist, voor eene eigene huishouding zorgen moest. Deze jeugdige en brave kunstenaar, Hubertus Dahmen, werd den 21sten December 1837, door eene kwaadaardige ziekte, aan zijne teeder beminnende bloedverwanten en vrienden en aan de kunstwereld ontrukt. Welk een groot belang de bewoners van Amsterdam in hem stelden, blijkt uit de menigvuldige pogingen die aangewend zijn om een fonds te verzamelen tot ondersteuning van zijne diep bedroefde moeder, met een vijftal nog onverzorgde kinderen. Ook de leden van het orkest van den stadsschouwburg, waartoe hij behoorde, wilden gaarne blijken geven van hulde aan de nagedachtenis van hun verdienstelijk en door allen bemind medelid, en beraamden ten dien einde een concert, waartoe H. H. commissarissen van den schouwburg dit gebouw met de meeste bereidwilligheid afstonden. Behalve de voornoemde leden, boden ook eenige liefhebbers en kunstenaars, onder anderen de heer de Chavonnes Vrugt, en verscheidene leden van het zangpersoneel van dien schouwburg, hunne medewerking voor dit concert aan, hetgeen dan ook met eenen allezins voldoenden uitslag bekroond werd.

Zie J. van Lennep, *Hij is niet meer! Herrinnering aan de nagedachtenis van wijlen Hubertus Dahmen, met muzijk van F. N. Stoets*, 1838, 4°.; *Caecilia, Muzijkaal Tijdsch.* 1845, bl. 178.

DAINE (NICOLAAS), geboren te Andennes in België, den 13den October 1780, of volgens anderen in 1782, was de zoon van Hendrik Joseph Daine en Therèse Laloy. Na eerst te Brussel in eenen porceleinfabriek werkzaam te zijn geweest, trad hij in 1796 als tamboer in Fransche dienst, werd achtereenvolgens tot tamboer-majoor, korporaal, sergeant en adjudant-onderofficier bevorderd, en nam deel aan de veldtogten in de Nederlanden en langs den Rijn. Hij ging in 1807 in Poolsche dienst over, werd eerst Luitenant bij het tweede regiment Poolsche infanterie, daarna Kapitein, en den 27sten Mei Bataljonschef. Als zoodanig onderscheidde hij zich door zijn dapper gedrag bij Rachine, Zamosc, Sandomir en Mickow. Hij werd den 21sten Junij 1813 Kolonel, en na de overgave van Dantzig in 1814 gevankelijk naar Rusland gevoerd. Na den val van Napoleon ontslagen, keerde hij in zijn vaderland weder en werd door Koning Willem I den 25sten Maart 1815 in zijnen rang van Kolonel hersteld, en den 24sten November 1816 tot Brigade-Generaal bevorderd. Hij werd vervolgens provinciaal Kommandant van Gelderland in 1816, in 1821 van Noord Holland, en in 1826 van de provincie Limburg.

Na het uitbreken van den Belgischen opstand, werd aan Daine, door den Generaal-Majoor Dibbets, Opperbevelhebber van de vesting Maastricht, opgedragen, een konvooi met levensmiddelen en gemunt geld naar de citadel van Luik te vergezellen. Zich niet houdende aan de gegevene orders, mislukte die zending met verlies van geld en levensmiddelen. Men heeft hem beschuldigd van moedwillig dit konvooi in handen der Luikenaars te hebben doen vallen, doch de onpartijdigheid vordert dit tegen te spreken en er bij te voegen, dat Daine, ook na zijne latere desertie, steeds volgehouden heeft, daarbij ter goeder trouw te zijn te werk gegaan. Zijn rapport over die zaak door Dibbets naar 's Hage gezonden, verwekte evenwel daar het vermoeden van pligtverzuim, en werd aan hem bij koninklijk besluit van den 11den October bevel gezonden zich naar Utrecht te begeven, ter beschikking van het Departement van oorlog. Vreezende voor het Hoog Militair Geregtshof te regt gesteld te worden, en ten doel aan opruijingen en verleidelijke aanzoeken, vergat hij de weldaden hem door zijnen vorst geschonken en werd hij een eerloos deserteur, en als zoodanig bij koninklijk besluit van den 14den November uit de kaders van het Nederlandsche leger afgevoerd, terwijl hij den 31sten October te voren, door het voorloopig Belgische bestuur in zijnen rang bevestigd was. Den 9den November 1830 had hij Roermond bezet, en den volgenden dag nam hij Venlo in. In den Tiendaagschen veldtogt stond hij aan het hoofd van het Belgische leger van de Maas; doch nauwelijks werd hij door onze troepen aangevallen of hij vlugtte, onder het geleide der *Kozakken van de Maas*, zoo als zijne lansiers genoemd werden, in galop naar Tongeren, om zijn behoud te gaan zoeken te Luik, waar achtereenvolgens het overschot van zijn leger, ongeveer 4000 man, in de grootste wanorde binnenkwam.

Daine, onmiddelijk daarop buiten dienst gesteld, ontving in November 1832 het bevel over het vierde legerkorps; doch verkreeg in 1834 andermaal zijn ontslag. Den 31sten December 1838 tot bevelhebber der forten van Venlo aangesteld, en in Junij 1839 tot Kommandant over de vierde divisie infanterie, werd hij den 31sten December 1841 voor de derde maal op non-activiteit gesteld. Zoodanig was zijne toestand, toen de zamenzwering van van der Meeren en van der Smissen ruchtbaar werd.

Het is tot nog toe niet bewezen, welk deel Daine daaraan gehad heeft, en slechts als getuige heeft hij bij het onderzoek van die zaak gediend; maar het was toch ten gevolge van die

gebeurtenis, dat hem bij koninklijk besluit van den 14den Junij 1842 de stad Charleroi tot verblijfplaats werd aangewezen, waar hij den 18den October 1843 overleed, zonder immer pensioen te hebben kunnen bekomen. Daine werd meermalen gewond en was ridder van verschillende orden, hoewel hij de bewijzen daarvan niet allen vertoonen kon.

Zie *Biographie Universelle*, T. VI. p. 9, 10; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*, D. III. bl. 631, 632, 630, 658, 665, 687, 708, 740; van Wijk, *Algem. Wetensch. Woordenb.*

DAIWALLE (Jean Augustin), werd in 1786 te Keulen geboren. Zijne ouders, kort na zijne geboorte zich in Holland gevestigd hebbende, werd hij tot de kunst opgeleid, voornamelijk onder de leiding van den Heer A. de Lelie. Hij verwierf bij de Maatschappij *Felix Meritis* zilveren eereprijzen voor de best geteekende Academiebeelden. Als portretschilder verwierf hij zich een grooten naam, en dat men zijne verdiensten waardeerde, blijkt uit zijne benoeming tot Directeur voor het onderwijs bij de Academie van beeldende kunsten te Amsterdam in 1820 gevestigd. In 1826 legde hij dien post neder, voornemens zijnde, om, met de beste vooruitzigten, zich naar Braziliё te begeven. Dit plan liet hij bij nader overleg weder varen, en rigtte een paar jaren later eene steendrukkerij te Amsterdam op, uit welke verscheidene fraaije prenten, studiën en portretten in het licht gezonden werden. Hij woonde in den laatsten tijd van zijn leven te Rotterdam, waar hij zich met het schilderen van portretten bezig hield, zich geheel aan de studie der klassieke teekenkunst toewijdde, en den 12den April 1850 overleed. Zijne dochter is gehuwd met den beroemden landschapschilder B. C. Koekkoek, en zijn zoon, Alexander Joseph, die zich na 1840 te Kleef vestigde, is een verdienstelijk landschapschilder, die de kunst bij zijnen behuwdbroeder beoefend heeft.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DALANTUS (Gerardus), geboren te Heusden, was aldaar geneesheer en overleed er waarschijnlijk in 1577. Hij was een Latijnsch dichter, en heeft uitgegeven een Latijnsch Treurspel Dido genaamd, dat ons verder niet bekend is.

Zie van Oudenhoven, *beschrijv. van Heusden*, (uitgave 1743) bl. 187.

DALE (François de la), was opperkommies van wege de Staten en den Prins, op den tweeden mislukten togt naar China, door het Noorden in 1595; meerdere bijzonderheden van hem zijn ons niet bekend.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.*, B. XXXII. bl. 23 (16).

DALE (Antonius van), werd den 8sten November 1638 te Haarlem uit deftige doopsgezinde ouders geboren. Daar hij volgens de gewoonte dier tijden, om jonge lieden uit den fatsoenlijken burgerstand, welke ook hunne bestemming in de maatschappij stond te worden, gedurende eenigen tijd in de oude talen te doen onderwijzen, naar de Latijnsche scholen van zijne geboorteplaats gezonden werd, toonde hij hier al aanstonds eenen lust en eene vatbaarheid voor het aanleeren der oude talen, welke zijne leermeesters verbaasden, en hem weldra boven al zijne medeleerlingen deed uitmunten. Doch niettegenstaande dezen gunstigen aanleg en verklaarde neiging van van Dale tot beoefening der wetenschappen, lag het niet in het plan zijner ouders, om deze neiging op te volgen, daar zij hem tot den koophandel wenschten op te leiden, aan welk verlangen hij zich, als een gehoorzamen zoon, onderwierp.

Na den dood zijner ouders, den ouderdom van dertig jaren bereikt hebbende, zeide hij den handel vaarwel, en begaf zich geheel aan de beoefening der wetenschappen. De geneeskunst was het waaraan hij de voorkeur gaf, en aan welker uitoefening hij vervolgens, na den graad van Doctor in dit vak te hebben verworven, met ijver en naauwgezetheid in zijne geboortestad een goed deel van zijn leven besteedde. Intusschen bekleedde hij ook het leeraarsambt bij eene der Doopsgezinde gemeenten te Haarlem, doch deed eerlang afstand van dien post, vermits hij zich daartoe minder geschikt rekende. Ook gaf hij zijne hoorders weinig genoegen, daar hij de gewoonte had zijne predikatiën met veel Grieksche en Romeinsche geleerdheid te doorvlechten. Hij was een ongemeen werkzaam mensch, van groote geleerdheid en doordringend vernuft. Aan een zacht en goedhartig gemoed, paarde hij een vast en hecht karakter. In de verkeering was hij opgeruimd en vrolijk, en wist in den vriendschappelijken kring honderd aardigheden en koddige gevallen te vertellen, zonder tot lafheid te vervallen. Zijne openhartigheid en vrijmoedigheid wikkelden hem wel eens in onaangenaamheden, en een geslagen vijand van bijgeloof en huichelarij zijnde, dreef hij daarmede openlijk den spot en bestreed ze in zijne werken. Hij was een ervaren geneesheer en voor de behoeftigen een liefderijk verzorger. Door dat alles verwierf hij zich eene Europesche vermaardheid, en wordt teregt het licht zijner eeuw genoemd. Hij overleed te Haarlem op den 18den of 28sten November 1708, en gaf de volgende werken in het licht.

De oudheid van 't alleen spreken in de gemeente verdedigd, of onderzoek over het prediken en publiek onderwijzen in de eerste Christenkerk: en wat verlof en vrijheid daarin buiten de gestelde leeraren voor elk broeder der gemeente, die maar wilde, geweest zij, Amst. 1670, 4°.

Historie van het predikambt, Haarl. 1674, 4°.

De Oraculis Ethnicorum dissertationes duae, etc. Amst. 1683, 8°. *cum fig.* Van welk werk de Fransche geleerde, Bernard le Bouger de Fontenelle, gebruik maakte, om er zijne *Histoire des Oracles* uit zamen te stellen. Bekend is de hevig gevoerde twist, welke over dit werk en over dat van van Dale in de geleerde wereld plaats greep, ten gevolge waarvan van Dale nog nader in het licht gaf:

Lettre de Mr. van Dale, à un de ses amis, au sujet du livre des Oracles des Païens, composé par l'Autheur des Dialogues des mort.

Later gaf hij een tweede vermeerderde druk van zijn werk uit, onder den titel:

De oraculis Veterum Ethnicorum dissertationes duae, — editio secunda, plurimum adaucta, cui de novo accedunt Dissertatiunculae de Statua Simoni Mago erecta; de actis Pilati; de consecrationibus Ethnicis, Amst. 1700, 4°.

Verhandeling over de oude Orakelen der Heidenen, Amst. 1687, 8°. Dit werk is door sommigen eene vertaling genoemd van het voorgaande, evenwel ten onregte; wel bevat het de voornaamste daadzaken van het eerstgenoemde, doch de behandeling, leerwijze en orde daarin zijn met het vorige zeer verschillend. Een tweede druk er van verscheen met platen, Amst. 1718, 8°.

Aanmerkingen over een tractaatje van den Heer Verrijn omtrent den waterdoop, met eenige aanmerkingen over den kinderdoop, Haarl. 1688.

Dissertationes de origine et progressu Idololatriae et superstitionum, de vera ac falsa Prophetia, ut et de Divinationibus Idololatricis Judaeorum, Amst. 1696, 4°. Dit werk werd door van Dale geschreven met het doel, om het bijgeloof, waarvan hij den oorsprong bij de Chaldeërs zoekt, te bestrijden en uit te roeijen. Aan het einde van dit boekdeel vindt men nog een zestal brieven tusschen hem en St. Morin, hoogleeraar in de Oostersche talen aan het Athenaeum illustre te Amsterdam, over verschillende godgeleerde onderwerpen gewisseld.

Dissertationes novem antiquitatibus et marmoribus cum Romanis, tum potissimum Graecis illustrandis inservientes, Amst. 1702, 4°.

Verhandeling over den oorspronk en duuring van den waterdoop, kinderdoop en wederdoop, Haarlem, 1704, 8°. Hierbij was gevoegd een herdruk van zijne vroeger uitgegevene »*Historie van het predikambt*, en eene *Verhandeling wegens het wapenvoeren der eerste Christenen*.

Dissertatio super Aristea de LXX interpretibus cui ipsius praetensi Aristeae textus subjungitur. Additur Historia Baptismorum et dissertatio super Sanchoniathone, Amst. 1705, 4°.

Al zijne Latijnsche werken zijn naderhand in vier deelen in 4°. herdrukt.

Zie Le Clerc, *Bibliotheque Choisie*, T. XVIII. p. 309; Hoogstraten, *Woordenb.*, D. IV. bl. 9; Schijn, *Geschied. der Mennonieten*, bl. 97, 98, 121, 193; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. I; Saxe, *Onom. Lit.*, T. V. p. 312; de Feller, *Diction. Hist.* in voce van Dale; Kok, *Woordenb.*, D. XI. bl. 11 en 12; Arrenberg, *Naamreg. van Nederd. Boek.*; de Chalmot, *Biograph. Woordenb.*; Koning, *Tafereel der Stad Haarlem*, D. IV. bl. 31–39; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. II. *Aant.* bl. 72; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 45; *Vrucht. van de Rederijkkam. de Wijngaardranken te Haarl.*, D. III. bl. 1–16; Blaupot ten Cate, *Geschied. der Doopsgez. in Holl.*, D. I. bl. 271, 279, 297; Glasius, *Godgel. Nederl.*, D. I. bl. 329–331; *Kronijk van het Hist. Gen.*, D. XI. bl. 157–158.

DALE (Lambertus van) of a Valle, werd geboren te 'sHertogenbosch, was een bekwaam Roomsch Katholijk godgeleerde, die Pastoor of plebaan geweest is te Tongeren, alwaar hij omstreeks het jaar 1555 overleed. Hij liet in handschrift na:

Verhandeling over de gronden der Godgeleerdheid.

Zie (A. van Gils), *Kathol. Meijer. Memorieb.*, bl. 180.

DALE (Nicolaas van), werd geboren te Utrecht en was afkomstig uit een edel Italiaansch geslacht, hetwelk zich in Brabant had nedergezet, doch door de vervolgingen van Alva, genoodzaakt was gedeeltelijk naar Saxen en gedeeltelijk naar de Nederlanden te vlugten. Er zijn van dezen geleerde, over wiens dood een Lipsius bedroefd was, weinig bijzonderheden bekend. Hij was Hoogleeraar in de regten aan de Leidsche hoogeschool en overleed aldaar den 9den Januarij 1581. Hij schreef in het album van Janus Dousa.

Zie (van Heussen en van Rijn), *Hist. van het Utrechtsche Bisdom*, D. I. bl. 563; Burman, *Traj. erud.*, p. 85–87; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*

DALE (Jan van den), bloeide in de vijftiende eeuw, en was een vermaard rederijker, die bij de Brusselsche kamer *het Boek*, den door Filips *de Schoone* bij haar uitgeloofden eerprijs, bestaande in eenen gouden ring met een kostbaren diamant, won. Er zijn van hem geene schriften bekend.

Zie de Vries, *Proeve eener Geschied. der Ned. Dichtk.*, D. I. bl. 23; Witsen Geijsbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*, D. II. bl. 108.

DALEM (Adriaan van), was opperkoopman en van 1684 tot 1685 gezaghebber op Macasser.

Zie *de Navorscher*, D. VII. bl. 24.

DALEM (Leonard van), geboren in het laatste gedeelte der vijftiende eeuw, werd waarschijnlijk te Dalem, in de provincie Limburg, geboren, waarvan hij zijnen naam ontleende. Na zich op de eerste gronden der letteren toegelegd te hebben, werd hij Dominikaner Monnik te Zwolle, en voleindigde zijne godgeleerde studien te Leuven. Hij was van 1558 tot 1561 algemeen prediker en Vikaris van zijne orde in Friesland, en tot in 1568 prior te Zwolle, waar hij, zijn ontslag bekomen hebbende, kort daarop overleed. Hij schreef:

Enchiridion locorum communium contra Lutheranos, aliosque sui aevi haereticos, 2 vol. 12°.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*

DALEM (Pieter Manteau van), schreef:

De Bijbel of de voornaamste stukken des Oude en Nieuwe Testaments, berymt en op Psalmen gebragt met de gebeden, Middelb. 1686, 8°.

Geestelijke Gezangen, 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. III.

DALEN (Cornelis), geneesheer te Rotterdam, die aldaar op den 10den December 1840 zijne 50jarige praktijk vierde, bij welke gelegenheid hij tot ridder van den Nederlandschen Leeuw werd benoemd. Hij overleed te Rotterdam den 24sten October 1852, in den ouderdom van 86 jaren. Meerdere bijzonderheden van zijn leven zijn ons niet bekend.

Dalen was een der voornaamste geneesheeren van Rotterdam en voorzitter van de stedelijke commissie van geneeskundig toevoorzigt, in welke betrekking hij ook lid was der commissie van bestuur over de clinische school aldaar. Hij was een grondig kenner en beoefenaar der plantenkunde en directeur van den Stads Hortus Botanicus, welke inrigting hem zeer veel verschuldigd is. Zijne veelsoortige kundigheden en goed beleid deden hem ook als directeur van het Bataafsch genootschap der proefondervindelijke wijsbegeerte hoogschatten. Maar zijne ijverige medewerking en ondersteuning bepaalde zich niet tot de vakken van studie, aan welke hij zich van jongs af had toegewijd, noch tot die, welke daarmede in onmiddelijk verband stonden; ook de schoone kunsten vonden in hem een krachtig voorstander en bevorderaar; getuige zijne kunstverzameling en wat hij voor het schilderkundig genootschap daar ter plaatste in verschillende opzigten verrigt heeft, gelijk hij ook in der tijd onder-voorzitter van de aldaar gevestigde maatschappij tot bevordering van beeldende kunsten geweest is. Zijne verzameling *Coleoptera* werd in 1853 aan het koninklijk zoölogisch genootschap *Natura Artis Magistra* te Amsterdam voor tweeduizend gulden verkocht, en zijne *Lepidoptera* voor twaalfhonderd gulden aan den heer L. van Eyndhoven.

's Mans stoffelijk overschot werd den 28sten October 1852 op de stedelijke begraafplaats nabij Krooswijk ter aarde besteld, bij welke gelegenheid Dr. D. F. van der Pant hulde deed aan zijne groote verdiensten.

Zie *Rotterdamsche Courant*, October 1852; *Algem. Konst- en Letterb.* 1852, D. II. bl. 289, 1853, D. II. bl. 18.

DALEN (A. van), schreef:

Recueil der bysondere Resolutien, en der Notabelste besoignes in den krijgsraad deser landen, voorgevallen sedert den 3den *Maart* 1597 *tot* 1669, 's Hage, 8°.

DALEN (Jacob van). Zie CORNELISZ (Jacob).

DALEN (Cornelis van), bijgenaamd *de Jonge*, ter onderscheiding van zijnen vader, die Cornelis van Dalen *de Oude* genoemd werd, en tot de Belgische schilders behoort.

Cornelis van Dalen werd volgens den een te Haarlem, en volgens den ander te Antwerpen in 1640 geboren. Hij was een verdienstelijk plaatsnijder, die in smaak, vernuft en zindelijkheid uitmuntte. Hij heeft naar Rubens, G. Flink en anderen portretten vervaardigd. De grootste plaat, door hem vervaardigd en waaraan hij zeker al zijn talent heeft betoond, is het portret van Johan Maurits van Nassau, gezegd *de Amerikaan*. Behalve dat, komen er in den *beredeneerden Catalogus van Portretten* door Frederik Muller, een aantal portretten, door hem in vereeniging met zijnen vader vervaardigd, voor, die hen als verdienstelijke mannen in hun vak kenmerken; ook als teekenaar muntte hij uit. Zijn werk komt veelal met dat van Kornelis Visscher en Abraham Bloemaart overeen. Een aantal werken van hem zijn door den Heer Kramm, in zijn hieronder aangehaald werk, opgenoemd.

Zie Basan, *Diction. des Graveurs*, T. III; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.* Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DALEN (E. van), was een schilder te Gorkum, in 1709 op 61jarigen leeftijd overleden. In welk genre hij gewerkt heeft is niet bekend.

Zie Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 68.

DALEN (Martinus van), schreef verzen voor de werken zijner tijdgenooten, onder anderen voor Leijdeckers, *Kerkelijke Geschiedenis*.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederd. Dicht.*, D. II. bl. 33.

DALEN (Livinus van), rector van de Zwolsche en Doesburgsche scholen in de vijftiende eeuw, werd in Zeeland geboren en overleed te Deventer. Hij maakte zich als dichter bekend en was een vroom man.

Zie Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. Geschied.*, D. VI. bl. 287.

DALENS (Dirk), geboren te Amsterdam in 1659. Zijn vader, Willem genaamd, was een niet onverdienstelijk landschapschilder en teekenaar, die echter door zijn zoon, die van hem het eerste onderwijs ontving, verre overtroffen werd. Deze overleed in 1688 in de bloei des levens, toen »zegt Immerzeel" zijn gerijpt talent hem gulden vruchten liet inzamelen. In het Museum Boymans te Rotterdam is eene schilderij van hem. Een ander landschapschilder, evenzoo genaamd, doch die vroeger geleefd heeft, wordt bij Kramm vermeld.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; *Cat. van Schild. in het Museum Boymans te Rott.*, bl. 12.

DALENS (Dirk), de zoon van den voorgaande, werd te Amsterdam, den 3den Februarij 1688, weinige dagen na den dood zijns vaders, geboren. Aanvankelijk oefende hij zich in de kunst bij Theodoor van Pee, doch de stijl van dezen hem niet behagende, vormde hij zich met goeden uitslag naar de werken zijns vaders, en werd een bekwaam schilder van landschappen met beelden, beesten en vervallen gebouwen, vooral van groote stukken tot behangsels, toen de oeconomie de gedrukte papieren behangsels nog niet in zwang had gebragt. Hij overleed in 1753.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DALENUS (Jacobus), was rector te Franeker, omstreeks 1547 tot nog in 1566. Men meent, dat hij ook medicinae doctor en burgemeester van Franeker geweest is. Hij was een man, die blijkens zijne Latijnsche verzen en denkbeelden daarin vervat, wel waardig was aan het hoofd eener geleerde instelling te staan.

Zie *de Vrije Fries*, D. VII. (Nieuwe Reeks, D. I.) bl. 87–89.

DALL (Didericus ten), proponent zijnde, werd hij in 1747 predikant te Noorden, alwaar hij in den ouderdom van 33 ja-

ren den 13den Augustus 1752 overleed. Hij vervaardigde in 1751 voor zich zelven een grafschrift, hetwelk hij op zijnen kamer hangen deed. Hij schreef:

Rouwklagt, uitgeboezemt over den ontijdigen dood van den Hoog Geboore Vorst en Heere W. C. H. Friso, uit 2 *Sam.* I. *vs.* 19, 20 en 21ª, *uitgesproken den* 24 *October* 1751, *te Noorden*, Delft 1751, 4°.

Nederland, onder 's Allerhoogstens zeegen, door de verheffinge van Zijne Doorl. Hoogheid den Heere W. C. H. Friso, in benauwtheid der Tijden aan hetzelve, als eenen zeegen geschonken, uyt veel gevaer verlost, maar door den ontijdigen dood van dien Dierbaeren Vorst in diepen Rouw gedompelt, tot Rouwklagen opgewekt, Delft 1752, 4°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1746. *b.* bl. 717, 1747 *a.* bl. 340, 1752 *b.* bl. 251, 364, 511, 512; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. V.

DAM (Bernardus ten), zoon van Gerardus Johannes ten Dam, praeceptor aan de Latijnsche school te Oldenzaal. Geboren in het jaar 1688, werd hij in 1712 predikant te Klein Ammers, in 1714 aan de Kethel, in 1721 te Oostzaan, in 1726 te Vlaardingen, en in 1734 te Rotterdam, waar hij in 1755 emeritus werd, en den 26sten Februarij 1759 overleed. Proeven zijner kanselwelsprekendheid zijn te vinden in zijne uitgegevene:

Lijkpredicatie op Justus van Dam, 4°.

Intree-Reeden te Rotterdam, uit Nehemia II. vs. 20, Rott. 1734, 4°.

Lijkpredicatie uyt Genesis V. vs. 24, *op de doodt van Ds. J. Muntendam*, Rott. 1738, 8°.

Als eene proeve van prediktrant in die dagen, wordt een uittreksel uit die preek medegedeeld in *de Kansel-ontluistering in de Nederlandsche Hervormde Kerk*, bl. 103—105.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. III; Brans, *Kerkel. Regist. van Zuid-Holl.*, bl. 40; van Harderwijk, *Naaml. en Levensbijz. der Pred. te Rott.*, bl. 77.

DAM (Anthony van), werd geboren te Middelburg in het jaar 1681 of 1682, en was een bekwaam schilder van schepen, zeegezigten en zeeslagen, alsmede van sieraad- en lofwerken. Hij teekende de Domburgsche oudheden naar het origineel, en bragt ze daarna in het koper, zoo als ze in van Loon's *Aloude Hollandsche Historie* geplaatst zijn. In het jaar 1740 gaf hij de door hem bijeenvergaderde *wapenkaart der burgemeesteren van Middelburg, van* 1498 *tot* 1740 *ingesloten*, in druk uit, met eene opdragt aan de toenmalige regerende burgemeesters, waarvoor hij tot erkentenis met een zilveren theeketel beschonken werd. Behalve deze kaart heeft hij eenige geslachttafels met bijgevoegde wapenen van eenige vorstelijke huizen opgemaakt, onder anderen die van Nassau, van 1670 tot 1741, waarvan het ons onbekend is of dezelven uitgegeven zijn. Hij overleed te Middelburg den 21sten Februarij 1741.

Zie de la Rue, *Geletterd Zeel.*, 2de druk, bl. 282, 283.

DAM (Daniel van), was de zoon van Tido Daniël van Dam, laatstelijk predikant te Bafloo en Rasquert, werd geboren te Witmarsum in Friesland in 1594, alwaar zijn vader destijds predikant was, en studeerde aan de Franeker hoogeschool. Hij verkreeg daar den 20sten Augustus 1621, den graad van meester in de fraaije kunsten, na alvorens tot doctor in de regten bevorderd te zijn. Hij schijnt zich daarop in de godgeleerdheid geoefend te hebben, althans hij werd in December 1625 proponent, en in dat jaar beroepen tot predikant te Witmarsum; drie jaren later vertrok hij als zoodanig naar Nieuwland, alwaar hij het Evangelie verkondigde tot in het jaar 1631, toen hem op den 1sten Julij de waardigheid van hoogleeraar in de redenenkunde te Franeker werd aangeboden. Hij nam er in Augustus daaraanvolgende bezit van en vervulde die betrekking tot 1639, toen hij den 18den Februarij van dat jaar tot onder-regent van het Staten-Kollegie te Leiden werd aangesteld. Twee jaren later werd hij aldaar Hoogleeraar in de wijsbegeerte, waarvan hij echter geen lang genot had, daar hij reeds den 12den Junij 1641, weinige dagen na zijne aanstelling, overleed. Hij liet een zoon na, Tido genaamd, die in 1651 predikant te Heukelom was, en in 1689 als predikant te Strijen overleed.

Daniël van Dam schreef in het album van Rommert van Ockema, en gaf in het licht:

Discursuum Logicorum disputationes viginti, Fran. 1634—1635, 8°.

Zie Soermans, *Acad. Regist.*, bl. 123; dezelfde, *Kerk. Regist. der Pred. van Zuid-Holl.*, bl. 20, 93, Vriemoet. *Athen. Frisiac*, p. 257—259; Paquot, *Memoir.*, T. VIII. p. 72, 73; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch*; *Toev. en Bijl.*, bl. 287, 288; van Rappard, *overzigt eener verz. Alba Amicorum*, in *Nieuwe Reeks van werk. van de Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, D. VII. St. II. bl. 120.

DAM (Floris van), was met zijne zuster Ida, de stichter van het naar hem genoemde Hofje te 'sGravenhage. Hun beider afbeelding, door Henricus Gradin in 1548, hij op 39 en zij op 40jarigen ouderdom, geschilderd, versiert de regentenkamer aldaar.

Zie Timareten, *verz. van Gedenkst. in Nederl.*, D. II. bl. 293.

DAM (Gijsbert van), schreef:

Des lands hooggaande zonden en oordeelen, beschouwt en toegepast op het spreekwoord: waaren der geen zonden, daar waaren geen plagen. Voorgestelt tot boedt en bekeering van Nederlands Inwoonders, Nieuwkoop, 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. IV.

DAM (Hendrik van), woonde te Middelharnis en schreef:

Korte beschrijvinge van het Eylandt Westvoorn, ende de Geschiedenissen van de stadt Goederede, Rott. 1680, 8°.

Korte beschrijvinge van alle de plaatsen en polders, die ingebroken zijn door de schrickelycke watervloedt, geschiedt op Maandagh, den 26 *Januarij des Jaars* 1682 enz., Rott. 1682, 8°.

Het tweede deel Historisch Verhaal van alle de schrickelijke hooge Watervloeden, Tempeesten, enz. *Ons lieve Vaderlandt en andere Koninghrycken, Republycken en Landschappen toegebraght* enz., Rott. 1682, 8°.

Het derde en laatste deel van de Hemelsgesichten. Teekenen en Comeeten, tsedert den algemeenen Sond'-vloedt, tot en met den jare 1680, Rott. 1682, 8°.

Al deze werkjes bevatten in den tekst, zoo van anderen als van den schrijver zelven, gedichten, welke laatsten ons van de poëzij van van Dam geen gunstig denkbeeld geven.

Zie genoemde werkjes, waarvan wij de titels naar de voorhanden zijnde exemplaren afschreven.

DAM (Jan van), rekenmeester ter rekenkamer van Holland en leenman des Spaanschen Konings, behoorde tot hen, »die »in 1567 voor commissarissen van den Hove zijn gedagvaard »tot aflegging van den gerequireerden Eed van trouwe aan den »Koning." Hij compareerde en leidde dien eed af.

Zie d'Yvoy van Mydrecht en Beeldsnijder, *Verb. en Smeekschr. der Nederl. Edel.*, bl. 65; in welk werkje het facsimile van zijne handteekening, op de plaat onder No. 64, mede gevonden wordt.

DAM (Jan Albertszoon van), kleinzoon van den beroemden Dirk Rembrandszoon van Nierop. Hij was een ervaren rekenmeester, en werd op aanbeveling van Nicolaas Witsen, tot onderwijzer van Peter *de Groote*, in de wis- en stuurmanskunst aangesteld. Hij vestigde zich later te Hoorn, waar genoemde vorst twintig jaren later zijnen voormaligen leermeester bezogt. Hij, en niet Jan van den Dam, de uitvinder van de *Sphaera perfecta*, is de schrijver der volgende werkjes:

Hoornsche Schatkamer ofte Konst der Zeevaart Amst. 1720, 8°.

Nieuwe Hoornsche Schatkamer of Konst der Zeevaart, Amst. 1727, 8°.

Wiskonstige rekening, om de breedte van den Aardkloot te vinden, Amst. 4°.

Als dichter deed hij zich kennen door een vers voor *de Hoornse beknopte Bosschieterij van P. Hellingwerf*, Amst. 1742, 8°. medegedeeld door Abbing, *geschiedenis der stad Hoorn of vervolg op Velius*, bl. 161—163.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*, Scheltema, *Rusl. en de Nederl.*, D. II. bl. 195, 196; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. III. bl. 29, *Aanteek.* bl. 145, 146.

DAM (Johan van), werd omstreeks het jaar 1624 te Utrecht geboren. Omtrent zijne afkomst en lotgevallen vóór zijne komst in Oost-Indië, is ons niets bekend. Wij ontmoeten hem daar in 1656 als sergeant majoor en in 1660 met Joan Truytman als bevelhebber of generaal der vloot, die uitgezonden was om de Macassaren te tuchtigen. De vloot kwam den 11den Junij van genoemd jaar voor Ma-

casser, vernielde na een hevig gevecht vijf rijk geladene Portugesche schepen, die aldaar lagen, terwijl er een veroverd werd, waarna op den 12den Junij de Macassaren in hunne eigene hoofdstad bestookt, het kasteel Panakoke veroverd, en zij tot vrede gedwongen werden.

Voor dit stout bestaan werd van Dam in 1661 tot landvoogd van Banda aangesteld, hetwelk hij tot 1664 bleef, vertrekkende in Februarij als landvoogd naar Amboina, om aldaar de zaken te regelen. Hier geraakte hij in kennis met de weduwe van den landvoogd Simon Cos, Elisabeth Abbema genaamd, met wie hij, eene teedere betrekking aanknoopte. Hij liet haar naar Batavia gaan, met onderlinge afspraak, haar te zullen volgen, wanneer hij zijnen tijd had uitgediend, en hij beval haar aan de zorg van zijnen vriend, den toenmaligen reeds bejaarden Gouverneur-Generaal van Neêrlands Indie, Johan Maatsuiker. Deze, die een zeer ruim geweten had, ontzag zich niet de vriendschap te schenden, en de aan hem toevertrouwde bruid ten huwelijk te nemen, hetwelk zeer spoedig van Dam ter ooren kwam. Zeer verstoord vertrok laatstgenoemde in Julij 1665 naar Batavia, waar hij aan zijnen trouweloozen vriend en bruid hun slecht gedrag verweet. Maatsuiker ontzag zich niet den diep gegriefden man te bespotten. Zijne verdere lotgevallen zijn ons onbekend; hij was een lang en schraal man, lastig van humeur, en werd in de wandeling *Jan met den langen broek* of *lange Jan* genaamd. Hij was in 1664 benoemd tot buitengewoon raad van Indië.

Zie Valentijn, *Oud- en Nieuw Oost-Indië*, D. I. St. II. bl. 199, 200, D. II. St. II. bl. 215, 216, 220, 221, D. III. St. II. bl. 91, 147, D. IV. St. I. bl. 302; W. Schouten, *Oost-Indische Voyagie* bl. 76—96; van Kampen, *Geschied. der Nederl. buiten Europa*, D. II. bl. 131—133; dezelfde, *Vaderl. Karakterk.*, D. II. bl. 316, 325.

DAM (Johannes van), was eerst praeceptor te Gorinchem, vervolgens in 1716 der derde klasse te Dordrecht, in 1720 conrector te Delft, en sedert 1731 te Dordrecht. Hij aanvaardde die betrekking den 13den Junij van dat jaar met eene: *Oratio de Geographiae cum aliis disciplinis ac scientiis cognatione*, die werd uitgegeven. In 1734 beriepen hem curatoren der Alkmaarsche school tot haren rector, doch die der Dordsche beloofden hem de survivance van het rectoraat en hij bleef. Den 11den Maart 1740 hield hij zijne: *Oratio inauguralis de artibus et linguis in scholis tractandis*. Hij werd voor een geleerd man gehouden en moet buitengemeen bedreven in de aardrijkskunde geweest zijn. Hij overleed in 1761.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1730 *b*. bl. 482, 1739 *b*. bl. 204, 1740 *a*. bl. 433; Vrolikhert, *Vliss. Kerkh.*, bl. 368; Schotel, *de Illustr. school te Dordr.*, bl. 146, 147.

DAM (Mr. Nicolaes van), werd bij de oprigting der Leidsche hoogeschool in 1575, tot Hoogleeraar in de wijsbegeerte en bijzonder in de Rhetorica aangesteld, in welke betrekking hij werkzaam was tot het jaar 1579, toen hij op den 28sten Februarij, ten gevolge van zijn sterk aanhouden, loffelijk ontslagen werd. Hij werd in 1583 predikant te Groote Lind, doch woonde wegens gebrek aan eene goede woning aldaar te Dordrecht; ten gevolge daarvan werd hij tevens rector der school te Dordrecht, doch vertrok reeds in 1585 naar den Briel, van waar hij van 1606 tot 1607 bij leening te 's Hage werkzaam was, eindelijk weder bij leening naar Goedereede vertrok, en aldaar in 1615 emeritus werd. Hij overleed in 1616 en wordt genoemd *een man van groote eruditie, capaciteit en discipline*. Hij was de vriend van een aantal geleerden van zijnen tijd, en bij velen hoog gezien. Hij was gehuwd met Elisabeth, Jan Hubrechts dochter. De volgende was waarschijnlijk hun zoon.

Zie Soermans, *Kerk. Reg. van Zuid-Holl.*, bl. 31, 109, 123, 128; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.*, D. I. bl. 29, *Toev. en Bijl.* bl. 55, 56; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. I. bl. 256; dezelfde, *de Illustr. School te Dordr.*, bl. 22; *de Navorscher*, D. VI. bl. 289.

DAM (Dirk van) of Theodorus Dammius, waarschijnlijk een zoon van den voorgaande, werd geboren in 1591 en gedoopt den 3den November. Samuel Naeranus bezong reeds zijnen lof toen hij twintig jaren oud was. Hij wordt een geleerd man genoemd en is geneesheer te Brielle geweest. Het blijkt niet dat hij is gehuwd geweest, noch wanneer hij is overleden. Zijne zuster Magdalena huwde met Theophilus Ryckwaert, die insgelijks predikant in den Briel geweest is.

Zie van Alkemade en van der Schelling, *Beschrijv. van den Briel*, D. I. bl. 102, 289; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. I. bl. 256, 531; *de Navorscher*, D. VI. bl. 289.

DAM (P. van), die zich kennen deed als rijmelaar, door een vers op het afsterven van den dichter Lucas Schermer in 1711.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederd. Dicht.*, D. II. bl. 33.

DAM (Philip Gebhart van), werd den 2den Junij 1802 te Utrecht geboren. In zijne jeugd gaf hij blijken van muzijkalen aanleg, koos de klarinet tot zijn instrument, ontving het eerste onderwijs in het jaar 1815 van den muzijkmeester Tiers, en maakte zoodanige vorderingen, dat hij gedurende den winter van 1818 op 1819, zich reeds als solist in de stads concerten liet hooren, en sedert dien tijd de plaats van eersten klarinettist in het orkest vervulde. In laatstgenoemd jaar trad hij als stafmuzijkant in dienst, bij het opgerigte muzijkkorps der 5de afdeeling infanterie, in welke betrekking hij gedurende een tijdvak van zes jaren, onder den verdienstelijken kapelmeester Warstadt met ijver werkzaam was, en zijn klarinetspel aanmerkelijk beschaafde en volmaakte. Hij onderscheidde zich in dien tijd ook zeer als onderwijzer in het klarinet-, fluit- en pianospel, als ook in den zang. Later was hij kapelmeester van de Utrechtsche schutterij, welken post hij tot aan zijnen dood waarnam, en maakte in 1830 den Tiendaagschen veldtogt mede, tot dat hij in 1834 teruggekeerd, zijne werkzaamheden hervatte; bij welke gelegenheid hem, door de officieren van het bataillon mobiele stedelijke schutterij, een fraai gewerkten snuifdoos werd vereerd, met toepasselijk inschrift, voor het door hem tot stand gebragte korps hoornblazers bij dat bataillon, gedurende de dienst te velde. Den 20sten Augustus 1835 ging hij een eerste huwelijk aan met Mejufvrouw A. van Leeuwen, en na haren dood, een tweede met hare zuster, Mejufvrouw N. van Leeuwen, den 19den December 1838. In het jaar 1836 ontving hij het honorair diploma bij de afdeeling Utrecht, der Maatschappij tot bevordering der toonkunst. Hij overleed den 27sten September 1841 en schreef:

Woordenlijst van in de hedendaagsche muzijk gebezigde uitdrukkingen enz., Utrecht, 1835, 16°. 2de verm. en verb. druk, aldaar 1849, 16°.

Zie *Nederl. Muzijkaal Tijdschr. Jaargang* III. (1841) bl. 183; (Brinkman), *Alphab. Naaml. van Boek.*

DAM (Mr. Willem van), werd geboren te Amersfoort in het laatst der zestiende eeuw, en was de zoon van Peter van Dam, gedurende vele jaren lid der regering aldaar. Om welke redenen hij zich na de gebeurtenissen van 1618 eenigen tijd buiten het land hield, is ons niet bekend. Mogelijk was het om zijne Remonstrantsche gevoelens, dat hij met vele anderen vertrok en een der voornaamste stichters van Frederikstad aan den Eider werd. Spoedig keerde hij terug, werd in 1626 Schepen en in 1629 Burgemeester van zijne geboorteplaats. Bij de belegering der stad in dat jaar, door het Spaansch Keizerlijk leger onder Montecuculi, spreidde hij veel moed ten toon, doch ondanks het opzetten van goed en bloed, moest de stad spoedig bezwijken. Hij werd naar het vijandelijk leger gezonden en sloot aldaar de capitulatie. Nadat de vijand de stad had geplunderd, vertrok hij, en toen werden door den Raad van State verscheidene personen in hechtenis genomen, in regten vervolgd en met ballingschap en geldboeten gestraft. Onder dezen bevond zich van Dam. Niet alleen dat hij eenig leed ondervond van het gemeen te Amsterdam, maar hij werd te Utrecht in hechtenis genomen en voor den Raad van State teregt gesteld.

Door dezen werd hij bij vonnis onbekwaam tot eenig ambt verklaard, en gedurende zijn geheele leven uit den staat gebannen. Dadelijk daarop beriep hij zich van dit vonnis aan de Staten-Generaal, en verkreeg van de Staten van Utrecht de vrijheid, om, hangende het regtsgeding, zich vrij en ongehinderd in dat gewest te mogen ophouden. Later werd bij vonnis van de Staten-Generaal, de uitspraak van den Raad van State vernietigd, en hij in zijnen vorigen staat, bekwaamheid en vrijheid hersteld.

Hij bleef vervolgens in eer en waardigheid, was weder in 1634 Schepen en in 1635 Burgemeester van Amersfoort, bekleedde beide waardigheden nog meermalen bij afwisseling, en was in 1648 een der buitengewone afgevaardigden ter verga-

dering der Staten-Generaal, om over de punten van den vrede te handelen. Men benoemde hem tot Raad in den Hove van Utrecht, doch hij bedankte. Onafgebroken bleef hij lid van het collegie der gedeputeerden, welke betrekking hij in 1671 nederlegde. Bij den inval der Franschen had hij zich naar Leiden begeven, alwaar hij op den 10den April, of volgens anderen op den 6den Junij 1673 overleed. Hij was eerst gehuwd aan Elisabeth Poeyt van Overryne, bij wie hij een zoon, Pieter, verwekte, die volgt; daarna met Johanna Hogerbeets, dochter van den beroemden Pensionaris. Hij schreef in zijne gevangenis een verhaal aangaande het innemen van Amersfoort in 1629, om te toonen dat hij valschelijk beschuldigd werd. Dit verhaal is door Dr. N. P. Visscher, medegedeeld in de *Berigten van het historisch Genootschap gevestigd te Utrecht*, D. II. bl. 147.

Zie Aitzema, *Saken van Staat en Oorl.*; D. I. bl. 865, 868, 887, 888; Matthaeus, *Rerum. Amerf. Script.*, p. 115—142; *Gedenkschr. van Alex. van de Capellen tot Aartsbergen*, D. I. bl. 535; van Bemmel, *Beschrijv. van de stad Amersfoort*, D. II. bl. 631—659; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 276—278.

DAM (Mr. Pieter van), geboren te Amersfoort in 1621 en te Amsterdam in 1706 overleden, waar hij in de Oude kerk begraven werd. Hij was de zoon van den voorgaande en van Elisabeth Poeyt van Overryne, werd in 1650 van wege Utrecht benoemd tot bewindhebber der Oost-Indische Compagnie ter kamer van Amsterdam; sedert den 18den September 1652 diende hij als Raad en Advokaat de geheele compagnie gedurende 54 jaren, en was met lof en trouw in die gewigtige betrekking werkzaam.

Ingevolge eene door de compagnie genomene resolutie binnen Amsterdam den 9den Julij 1693, vervaardigde hij eene geschiedenis van de opkomst, zamenstelling en bloei der O. I. Compagnie, loopende van 1595 tot 1700, waarvoor hij eene vereering ontving van achtduizend gulden. De uitgave van dit uit echte bronnen geput werk, hetwelk in zeven folio deelen in handschrift berust op het ministerie van kolonien te 's Hage, heeft nimmer plaats gehad. Eene poging daartoe door den luitenant ter zee M. H. Jansen, in 1850 aangewend, had, tot schade voor de geschiedenis van Neerlandsch-Indië, bij gebrek aan genoegzame deelneming geen gevolg. Zijn zoon Willem werd hem als tweede advokaat toegevoegd, bij resolutie van de vergadering van zeventienen den 13den Mei 1676. Deze deed daarvan afstand in 1685 bij zijne benoeming tot bewindhebber ter kamer van Amsterdam.

Zie uitvoerig over het gemelde handschrift, *Kronyk van het Hist. Genootsch.*, D. IX. bl. 217, 497—509; Kobus en de Revecourt, *Biogr. Woordenb.*; O. I. Archief te Amst.

DAM (Wouter van), geboren te Dordrecht in 1726, was een leerling van Aart Schouman en een verdienstelijk teekenaar van vogelen en dieren, ook somtijds van figuren. Hij stierf te Dordrecht in 1786.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DAM (Jan van den), was een handwerksman van geringe afkomst, wiens geboorte en sterfjaar onbekend zijn, en die het door nadenken en vlijtige zelfoefening, zonder eenig onderwijs, zoo ver bragt, dat hij te Amsterdam openbare lessen in de wis- en natuurkunde kon geven. In 1738 had hij een werktuig uitgedacht, dat hij later aanmerkelijk verbeterde, door hem *Sphaera perfecta* genaamd, hetwelk de beweging der hemelsche ligchamen en van onze aarde, zeer naauwkeurig, door middel van een raderwerk in het voetstuk, voorstelt. Er bestaat van dat werktuig meer dan een exemplaar; onder anderen een bij den Heer J. van Wessem te Amsterdam, en een op de instrumentenkamer van *Felix Meritis* aldaar; ook nog andere werktuigen van vernuftige uitvinding zijn door hem vervaardigd. Hij gaf in druk uit:

Korte verklaaring van een nieuw geinventeerd en gemaakt Planetarium, genaamd Sphaera Perfecta, vertoond in een kunstplaat, Amst. 8°.

Redevoering over eenige voorwerpen, nuttigheden en middelen der Natuurkunde, uitgesproken den 11 *van Herfstmaand* 1743. Amst. 1743, 4°.

Redenvoering over de volmaaktheid en derzelver beginselen, uitgesproken den 15den *van Herfstmaand* 1745, *bij den aanvang zijner verhandelingen over eenige grondtwetenschappen*, Amst. 1754, 4°.

De eerste beginselen der Sterre- en Aardrijkskunde, op een duidelijke wijze voorgestelt, door het gebruik van Globen en Caarten, als ook door het oplossen van eenige aangenaame werkstukken, tot gebruik der leerlingen, beschreven door Isaac Watts, uit het Engelsch vertaald en met eenige bijvoegselen en veranderingen ten nutte der Nederlanderen, Amst. 1749, 8°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1744 *b.* bl. 430—440; *Vaderl. Hist. ten onmidd. verv. op* Wagenaar, D. XXII. bl. 173, 174; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. IV; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; *de Navorscher*, D. II. bl. 76, 77.

DAMAST (Claes Cornelisz van), was een bekwaam Utrechts beeldhouwer, die omstreeks het midden der zeventiende eeuw bloeide. In de rekeningen van genoemde stad, van 1636 tot 1657, komen verscheidene posten voor, die van zijn werk aldaar aan verschillende gebouwen melding maken. J. van Damast, mede een beeldhouwer te Utrecht, doch die een weinig later leefde, was waarschijnlijk een zoon van hem.

Zie Dodt van Flensburg, *Archief voor Kerk. en Wereldl. Geschied. van Utr.*, D. III. Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DAMEN (Joannes Nicolaas) werd in 1763 geboren, was eerst predikant bij de Luthersche gemeente te Gouda, van 1789 tot 1795 te Middelburg, van 1795 tot 1803 te Alkmaar, en van 1803 tot aan zijn dood in 1822, te 's Gravenhage. Van hem zien het licht twee leerredenen getiteld:

Leerrede over Psalm 122 *vs.* 1—4 *ter gedachtenisse van den opbouw en de inwijding der Luthersche kerk te Middelburg*, 1792.

Rechtmatige treurigheid eener Christengemeente over den dood van haren waardigen leeraar, betoogd in eene lijkreden over 4 *Mozes* 20 *vs.* 29, *gehouden op Ds. H. Volkertz.* 1796, 8°.

Zie Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk*, St. V. bl 115; Domela Nieuwenhuis, *Geschied. der Evang. Luth. Gem.* te 's Hage, bl. 71.

DAMEN (Adam). Zie DAAMEN (Adam).

DAMEN (Christiaan Hendrik), werd in 1785 te Leiden tot hoogleeraar in de wiskunde, de krijgs- en burgerlijke bouwkunde en de waterweegkunde benoemd, en hield, ter aanvaarding van dien post, den 5den November van dat jaar eene redevoering: *de officio Mathematici in tradendis disciplinae suae fundamentis*. Daarna ook tot hoogleeraar in de natuurkunde benoemd, sprak hij op den 29sten September 1787: *de experimentorum in Physicis pretio rite constituendo*. Hij was een der leermeesters van den erfprins van Oranje, later koning Willem I en hij overleed op den 3den April 1793, den roem van een groot natuurkundige nalatende; ook schreef hij:

Dissertatio Physica et Mathematica de montium altitudine Barometro mentienda. Hag. Com. 1783, 8°.

Natuur- en wiskundige beschouwing van den lugtbol, tot eene betere kennis en beoordeeling dier berugte ontdekking. Utrecht, 1784, 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.*, D. I. bl. 325, 327, *Toev. en Bijl.*, bl. 230; van Kampen, *Geschied. der Ned. Lett.*, D. II. bl. 615, D. III. bl. 261.

DAMEN (H.) schreef:

Heelkundige waarnemingen aangaande de gevallen, bekend onder den naam van Tumores Cystici. 's Hage, 1780, 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DAMERS (Jan) ridder, gesproten uit een aanzienlijk geslacht in Holland. Hij was een der zamenverbondene edelen tegen graaf Floris V.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D. XI. bl. 27.

DAMES (Johannes) of Damers, wordt opgegeven onder de verdienstelijke leerlingen van den glasschilder Dirk Crabeth.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DAMES (Lukas), of Damissen, een ervaren schilder, die een kleinzoon was van den beroemden Lukas van Leijden, en die te Leiden in 1533 werd geboren en daar of te Utrecht in 1604 op 71jarigen leeftijd stierf, bij was welligt een broeder van den voorgaande.

Zie van Mander, *Lev. der Schild.* D. I. bl. 85; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DAMHOUDER (Joost), geboren te Brugge den 25sten November of den 7den December 1507, studeerde te Leuven in regtsgeleerdheid, werd te Orleans tot doctor in de beide regten bevorderd en bij zijne terugkomst tot pensionaris der stad

Brugge aangesteld. Keizer Karel V gebruikte hem tot verscheidene gezantschappen, verhief hem in den adelstand en stelde hem in 1551 tot commissaris der vorstelijke geldmiddelen aan, in welk ambt hij door Filips II bevestigd, en door hem in 1559 tot raadsheer gekozen werd. In zijnen hoogen ouderdom legde hij zich nog op de godgeleerdheid toe, ofschoon de regtsgeleerdheid zijne lievelingsstudie was. Hij behield tot aan zijnen dood zijne waardigheden, en overleed te Antwerpen den 11den Februarij 1581. Hij was gehuwd met Louize van Chantraines, eene adelijke jonkvrouw uit Artois, die hem twee kinderen schonk, een zoon Lodewijk genaamd, die later raadsheer van Vlaanderen geweest is, en eene dochter, gehuwd met den raadsheer Brackele, van Oudenaarden. Zij overleed in 1575, en hunne lijken zijn naar Brugge gevoerd en in de Mariakerk, die Damhouder met verscheidene inkomsten had begiftigd, onder eenen prachtigen zerk met een Latijnsch opschrift, begraven. Zijne nagedachtenis wordt op eenen gedenkpenning bewaard, die aan de eene zijde zijn borstbeeld vertoont en aan de andere zijde zijn wapenschild, zijnde een dambord benevens de spreuk: *Sonder vallen staet Damhoudere*, die zoowel op zijn naam als op zijn wapen zinspeelt. Hij gebruikte ook nog tot zinspreuk: *Den dam gehouden is 't land behouden.* Zijne afbeelding wordt op verschillende wijzen in prent gevonden; die door Buys geschilderd en door Vinkeles gegraveerd is de beste. De werken door Damhouder in het licht gegeven zijn:

Patrocinium Pupillorum, Minorum et Prodigorum. Brug. 1544, fol. meermalen, ook in het Fransch, herdrukt.

Enchiridium rerum Criminalium, Antv. 1544, 4°. meermalen herdrukt, ook in het Fransch, Hoog- en Nederduitsch uitgegeven.

Subhastationum Exegesis compendiosa. Lov. 1558, 4°. mede in de Fransche taal uitgegeven.

Oratio panegyrica in laudem Hispaniarum Negotiatorum. Lov. 1558, 4°.

Praxis rerum criminalium, iconibus materiae subjectae convenientibus, Antv. 1562, 4°. meermalen herdrukt, ook in het Nederduitsch overgezet onder den titel van:

Praktijcke van civile en criminele zaken, uit het Latijn door K. van Nispen. Rott. 1649, 4°. aldaar, 1659 en 1660, 4°.

Paraeneses Christianae, seu loci communes ad religionem et pietatem christianam pertinentes, ex Utroque Testamento. Antv. 1571, 8°. Venet. 1572, 8°.

Similia et Paria Juris utriusque, cum notis N. Tuldenii, Antv. 1601, 8°.

De magnificentia politiae civitatis Brugorum, naderhand vermeerderd uitgegeven onder den titel: *Chronicon Generale Comitum Flandriae et Brabantiae Ducum, una cum vita omnium Forestariorum cura N. Ingelbrecht.* Amst. 1688, 4°. De eerste uitgave werd in het Nederduitsch vertaald en uitgegeven onder de titel van: *Grootdadigheyt der Regering van Brugge.* Amst. 1648, 4°. De tweede onder dien van: *Chronyk van Vlaanderen* enz. Brugge 1699, 4°.

Al zijne regtsgeleerde werken zijn onder den titel van: *Jodoci Damhouderi, Opera Omnia*, te Antwerpen in 1646 in twee folio deelen herdrukt.

Zie Sweertius, *Athen. Belg.*, p. 492; van Loon, *beschrijv. der Nederl. Historiepenn.*, D. I. bl. 41, 42; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I, St. I, IV; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*, beide met zijn portret; B(odel) N(ijenhuis), *opgave van Stedenbeschr. in Vriend des Vaderl.*, D. IV. St. IV. bl. 281; de Kempenare, *Vlaemsche Kron.*, bl. 93, 149; Muller, *Cat. van Regtsgel. Werk.*, bl. 35, 36; van der Chys, *de Munten van Brab. en Limb.*, bl. 415, 420, 424, 427, 430; dezelfde, *de Munten der Heeren en Steden van Overijssel*, bl. 374.

DAMIUS (Matthias), of ook wel Hans Damius genaamd, werd geboren in den Palts, vestigde zich als geneesheer te Haarlem en verwierf zich aldaar groote achting. In 1615 beriep de Remonstrantschgezinde regering dier stad, op eigen gezag volgens de kerkorde van 1591, Dionysius Sprankhuyzen tot predikant, welk beroep de leeraars Adriaan Jacobsz Tetrode en Daniel de Souter, benevens zeven ouderlingen, niet voor wettig wilden erkennen; en toen nu de regering in hunne plaats een nieuwen kerkeraad aanstelde, scheidden zij zich met het meerendeel der gemeente af en gaven twee jaren later het *Requeste der dolerende Kercke te Haerlem* uit. Dit geschrift beantwoordde de regeringsgezinde predikant Isaak Junius in zijn *Nootwendich Vertoog*, waarop Damius als woordvoerder voor Tetrode optrad met een hevig schotschrift, getiteld: *Nootwendigh Tegenvertooch, waerin d'onnooselheyt van den vromen ouden Kerckenraadt verdedicht wert.* Amst 1617. Wegens dit geschrift werd hij den 30sten December 1617 uit Haarlem gebannen, nadat hij tegen de *Justificatie* van Sprankhuyzen had uitgegeven: *Grondich Bericht waerin betoont wert, dat Sprankhusius door syn ghenaemde Justificatie niet min als ontschuldight wordt* enz. Amst. 1617.

In het jaar 1618 keerde Damius in de stad terug, toen de regering in contraremonstrantschen zin veranderd was, en werd hij, als een ijverig voorvechter dier partij, tot vroedschap verkozen. In 1619 werd hij met twee anderen gecommitteerd, om de afgedane zaken bij de Noord-Hollandsche Synode ten aanzien der Remonstranten ten uitvoer te brengen, doch toen deze heeren met de kerkelijke gedeputeerden en de afgevaardigden uit de klassis van Alkmaar, ter laatstgemelde plaats bijeen waren, geraakte het volk, die de Remonstranten waren toegedaan, op de been. Damius en de verdere leden ontkwamen evenwel het dreigende gevaar, en het oproer werd door de regering gestild. Als ijverig voorstander der Contra-Remonstranten, deed hij zich kennen door de volgende geschriften:

Anti-Barlaeum, 4°.

Animadversiones Apologeticae in Grotii pietatem, 4°.

Den Polityck Gereformeerde Religieus ofte Harminiaenschen Contraremonstrant enz. 's Hage 1628, welk geschrift tegen *Uytenbogaert's Nieuwe Heylighe Lique* geschreven werd.

Antidotum ofte hertsterkinge tegen het schadelijk recept van Johannes Wtenbogaert, 4°.

Mijsterien des nieuwen Harminiaanschen Vredevaens, 4°.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.*, B. XXVIII. bl. 557 (21); Brandt, *Hist. der Reform.*, D. III. bl. 357, 358; Ampzing, *beschrijv. van Haarl.*, bl. 133; Jöcher, *Gelehrt. Lex.*, T. II. p. 16; Muller, *Bibl. van Pamphl.*, N°. 1277, 1281 en 2247.

DAMISSEN (Lukas). Zie DAMES (Lukas).

DAMMAN (Adriaan) of Dammant, Heer van Beijstervelde. Zijn geslacht was afkomstig uit Gent en heeft zich in verscheidene takken verspreid, waarvan een den naam voerde van Damman *van of uit Beijsterveld*, en het zijn de leden van dezen tak, die in ons land naam hebben gemaakt, ofschoon het ons niet gelukt is hunne onderlinge verwantschap te bepalen.

De berigten omtrent Adriaan Damman zijn zeer verward, en moeijelijk is het dezelven tot een goed geheel te brengen. Wij zullen trachten, door gebruik te maken van hetgeen latere mededeelingen omtrent hem melden, eene zoo veel mogelijk getrouwe levensschets zamen te stellen.

Geboren te Limberg in Vlaanderen, verkreeg hij aan de een of andere hoogeschool den graad van meester in de regten, en werd hij te Gent tot een der zoogenaamde 18 mannen aangesteld. Nadat, vóór het jaar 1580, de magistraat dier stad eene doorluchte school ten dienste der Hervormden in het klooster der predikheeren had opgerigt, werd Damman tot regent en hoogleeraar in de Latijnsche taal daarvan aangesteld, en wijdde hij die nieuwe inrigting den 26sten Junij 1580 in, met eene Latijnsche redevoering tot lof van den magistraat, die aldaar met den hoogbaljuw en vele anderen tegenwoordig was, terwijl hij op den 9den Julij daaraanvolgende, zijne lessen begon met: »het uitleggen van de oratie van Cicero voor Marcellus, »vermanende de scholieren dat zij, om dezelve te beter te »verstaan, zouden lezen het leven van Cicero, beschreven »door Plutarchus, en opdat zij te gemakkelijker de kunst »van welsprekendheid leeren zouden, zoo raadde hij hen aan, »dat zij lezen zouden de Rhetorica van Philippus Me»lanchton, of hetgene dies rakende Petrus Mosellanus »geschreven had; maar na den middag legde hij uit de Olyn»tische oratie van Demosthenus."

De hervormde leer toegedaan, moet Damman, na het overgaan van Gent aan de Spanjaarden in 1584, die stad en zijne betrekking hebben verlaten, en zich naar Leiden hebben begeven, waar hij op verzoek en nadrukkelijken brief van aanbeveling, van zijnen voormaligen leerling Graaf Willem Lodewijk van Nassau, Stadhouder van Friesland, bij besluit van den 31sten Mei 1586 tot buitengewoon Hoogleeraar in de wijsbegeerte, met name in de zedekunde werd aangesteld. Hij had echter blijkens hetzelfde besluit, dien post reeds op den 28sten December des vorigen jaars, niet zonder behoorlijke magtiging, aanvaard, en bekleedde dien, tot genoegen zijner lastgevers en ten nutte der hoogeschool, tot den 19den Julij

1588, toen hij op zijn verzoek een vereerend afscheid verkreeg. In dat afscheid wordt gezegd, dat hij voornemens was naar Duitschland te verreizen.

Welke betrekking hij toen bekleed heeft is onbekend, doch in 1594 werd hij aangesteld tot Agent of gewoon Ambassadeur der Staten-Generaal bij Jakobus VI, Koning van Schotland. In Januarij van genoemd jaar trok hij derwaarts, doch op zee door de Duinkerkers gevangen genomen, werd hij binnen Duinkerken gebragt en aldaar gedurende drie weken gevangen gehouden. Aan zijn voorgeven dat hij de onderwijzer was van de zonen des Konings van Schotland, had hij eindelijk zijne bevrijding te danken, waarop hij zich naar zijne bestemming begaf en al dadelijk zijn wedervaren in een schrijven aan Oldenbarnevelt deed kennen. Hij ging voort de Staten met die zaken bekend te maken, wier kennis hij vermeende dat voor hen van aanbelang was, en bleef tot aan zijn overlijden in Schotland, waar hij op verzoek van George Buchanan verscheidene zonen van adelijke afkomst onderwees. Na den dood van zijne Nederlandsche huisvrouw, huwde hij in Schotland eene dame uit de koninklijke familie der Stuart's gesproten, en bij zijne eerste echtgenoot had hij meer dan eenen zoon; zijnde de oudste, Theophilus genaamd, gehuwd geweest met eene dochter van den Heer van Swieten, en als Kapitein in Staatsche dienst gesneuveld bij de verdediging van Hulst in 1596.

Adriaan Damman was een verdienstelijk Latijnsch dichter, en volgens het oordeel van Baudartius, wiens vriend hij was en in wiens album hij schreef, een groot geschiedkenner en ijverig onderzoeker der oudheden. Zijne Latijnsche gedichten zijn door Jacobus Sluperius uitgegeven. Vele derzelven zijn uit het Grieksch in het Latijn overgezet, terwijl ook eenigen bij gelegenheid van gebeurtenissen in Schotland vervaardigd zijn. Ook ziet nog van hem het licht:

Carmen gratulatorium Francisco, Andium Duci, ad capiendum Flandriae comitatum accersito, Antv. 1582, 4°.

Zie Joh. Lomejeri, *Dierum genialium decas secunda*, (Zutph. 1696) p. 24; Meursius, *Athen. Bat.*, p. 128, 129; Bor, *Nederl. Oorl.*, B. XXXI. bl. 780 (3), 781 (3), 824 (37), B. XXXII. bl. 7. (3), B. XXXIII. 216 (42); Brandt, *Hist. der Reform.*, D. I. bl. 803—805; W. te Water, *Kort Verh. der Herv. Kerk te Gent*, bl. 135—137; J. W. te Water, *Ref. van Zeel.*, bl. 199; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch. Toev. en Bijl.*, bl. 69; de Kempenare, *Vlaemsche Kronijk*, bl, 260, 263; Peerlkamp, *de poëtis Latin. Nederl.*, p. 133—135; *Kron. van het hist. Genootsch.*, D. V. bl. 227; Kist en Royaards, *Nederl. Arch. voor Kerk. Geschied.*, D. IV. bl. 190; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.*, D. III. St. II. bl. 9; de Jonghe, *Gentsche Geschiedeniss.* D. II. bl. 220.

DAMMAN (Cornelis), was in 1596 predikant te Hekelingen in het Hulster-Ambagt, werd van daar in 1600 beroepen naar Outdorp, vervolgens naar Oostvoorn in 1619, alwaar hij in 1627 overleed. Hij was een ijverig Contra-Remonstrant, doch vreedzaam van aard zijnde, wist hij zijne gemeente te Ouddorp gedurende de godsdienstige geschillen in vrede te bewaren, en zijn naam zou alzoo niet genoemd geworden zijn, ware hij niet ten jare 1618 gewikkeld in de hevige beroerten te Goedereede, aldaar ontstaan door het beroep van den Remonstrantschgezinden Adriaan Romanus. Deze, die alles in het werk stelde om de Contra-Remonstranten te verbitteren, was de oorzaak dat laatstgenoemden niet langer bij hem ter kerke wilden gaan, maar des Zondags naar het nabijgelegene Outdorp vertrokken, en Damman verzochten om ook te Goedereede te komen preêken. Deze voldeed aan dat verzoek, en kwam den 19den Januarij 1618 de dienst waarnemen. Naauwelijks was dezelve aangevangen of de Remonstranten liepen te zamen, en onder het geroep van »moord, moord, sla dood!" trok het gepeupel naar de kerk. Aanvankelijk gestild door den invloed van den Burgemeester Kastelijn en den baljuw Johan de Leeuw, vergenoegde men zich met het gevangen nemen van twee Diakenen, maar toen de gemeente op straat kwam, werden de Contra-Remonstranten aangevallen en met steenen teruggedreven. Damman werd uit de kerk getrokken en met den dood gedreigd. De een zette hem een hooivork in de lendenen, en een ander een ponjaard op de borst. De moordenaars werden echter door anderen teruggehouden, ofschoon de ponjaard reeds door zijne kleederen was gedrongen. Hij werd gevankelijk weggevoerd en binnen kort op accoord ontslagen. Damman bleef buiten verdere moeijelijkheden, die te Goedereede tot in het laatst van Maart aanhielden, en die niet dan met het ontslag van Adriaan Romanus eindigden.

Zie Trigland, *Kerk. Hist.*, bl. 1082; Brandt, *Hist. de van form.*, D. II bl. 698, 699; H. van Dam, *Korte Beschrijv. van Goederede*, bl. 111.

DAMMAN (Sebastiaan), werd in 1604 beroepen tot predikant te Zutphen, en was in 1618 en 1619 onder de Geldersche afgevaardigden tot de nationale synode te Dordrecht. Hij werd reeds in de tweede zitting met Festus Hommius tot haren scriba verkozen, en was, ofschoon men wil dat hij vroeger meer de aanhangers van Arminius genegen was, nu een ijverig Contra-Remonstrant, die dit door zijne handelingen op de synode en door menig scherp geschrift getoond heeft te zijn. Hij nam een werkzaam deel aan de handelingen der kerkvergadering, en door zijne bekwaamheden werd hij door deze waardig gekeurd met anderen, tot het overzien van de nieuwe vertaling des Nieuwen Verbonds en der Apokryphe boeken. De titels van 's mans schriften zijn ons niet bekend, evenmin de tijd van zijn overlijden. Alleen kennen wij van hem:

Van de Eenicheyt, die de Remonstranten houden, met de Gereformeerde kercken en andere, aengaende het stuck der leere begrepen in de vyf articulen. Zutph. 1616.

Hij vervaardigde ook een vers voor *de Gedenckweerdigste Geschiedenissen* van zijnen vriend Baudartius, die hem, bij zijne beroeping in Zutphen, »een treffelijk geleerd jonkman »noemt, die goede gaven in het prediken had en vroom van leven was." Zijne zinspreuk was: *Pietas ad omnia utilis est.* (*Godsvrucht is tot alles nuttig.*)

Zie Joh. Lomejeri, *Dierum Genialium, Decas Secunda* (Zutph. 1696) p. 24—27; Baudartius, *Gedenkw. Geschied.*, B. VIII. bl. 21; Brandt, *Hist. der Ref.*, D. III. bl. 27, 58, 233, 601, 653, 660, 796; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. geschied.*, D. III. bl. 659, D. IV. bl. 144, D. V. bl. 150; dezelfden, *Ned. Arch. voor Kerk. geschied.*, D. III. bl. 220, D. IV. bl. 61; *Kron. van het Hist. Genootsch.*, D. V. bl. 241; Muller, *Bibl. van Pamphlett.*, N°. 1219.

DAMME (Cornelis van), vervaardigde een *nieu Liedeken* enz., te vinden in het *Geuse Lietboek*, Amst. 1671, bl. 10. (verso.)

Zie Heringa, *Bijdrage tot de Lijst der Ned. Dicht.* in de *Algem. Konst- en Letterb.* 1848, D. I. bl. 89.

DAMME (Mr. Dan. van), schreef:

Het ijsselijk vonnis van den laatsten dag, den vloekwaarde stervelingen onder het oog gebragt enz., *in digtmaat geschetst*, Leiden, 1753, 4°. en vertaalde:

Mos. Lowman, uitbreiding en aanmerkingen over de openbaaringe van Joannes, uit het Engelsch, Leiden, 1746, 4°.

Verhandeling over de burgerlijke of Volksregeeringe der Israëliten, uit het Engelsch van denzelfden, Leiden, 1746, 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. IV. bl. 97, St. V.

DAMME (Dominique Joseph van), of zooals de Fransche schijvers hem verkeerdelijk spellen, van Damme, Graaf van Uneburg, geboren te Cassel, in Fransch Vlaanderen, den 5den November 1771, trad bij het begin der Fransche omwenteling in dienst, werd in 1793 tot Brigade-Generaal bevorderd, en onderscheidde zich in de revolutie-oorlog bij verschillende gelegenheden, zoodat hij den 5den Februarij 1799 tot Divisie-Generaal benoemd werd. Hij woonde den veldtogt in Noord-Holland, onder Brune, bij, nam deel aan den slag bij Bergen en aan dien bij Castricum, tegen het Engelsch-Russische leger, en werd tot loon zijner dapperheid, door den eersten consul, in 1803 met een paar pistolen vereerd, en het volgende jaar tot officier van het legioen van eer aangesteld. In 1805 bij het groote leger overgeplaatst, had hij het bevel over de tweede divisie van het legerkorps onder den maarschalk Soult, overmeesterde den 4den October de brug bij Donauwerth, drong den 9den Augsburg binnen, woonde de onderscheidene daarop gevolgde gevechten bij, nam 3000 man krijgsgevangen, en werd, na den slag bij Austerlitz, tot grootkruis van het legioen van eer benoemd. In den veldtogt van 1809, wist hij zich wederom, aan het hoofd der Wurtembergers, met roem te overladen. Een geschil met den koning van Westphalen, Jerome Bonaparte, deed hem in 1812 in ongenade vallen, en hij ontving bevel om zich naar Cassel te begeven. Op het laatst van 1813 weder in dienst gesteld, werd hij, na in onderscheidene gevechten met afwisselend geluk gestreden te

hebben, den 30sten Augustus des volgenden jaars, bij Kulm, door de Russen en Pruissen omsingeld en gevangen genomen. Na den vrede van 1814 in Frankrijk teruggekeerd, ontving hij den 10den October bevel, om Parijs te verlaten, welke maatregel men toeschreef aan de herinnering der wreedheid, waarmede van Damme in het begin der omwenteling tegen de emigranten gewoed had. Na de terugkomst van Napoleon werd hij tot pair van Frankrijk benoemd, en ontving het bevel over de tweede divisie van het leger en later dat over het derde legerkorps onder den Generaal Grouchy, aan welks hoofd hij aanvankelijk groote voordeelen behaalde, maar zag zich, nadat de slag bij Waterloo verloren was, genoodzaakt terug te trekken. Na het verdrag van St. Cloud, kreeg hij bevel om zich te Vierzon te vestigen. Volgens koninklijk bevel, van den 17den Januarij 1816, Frankrijk moetende verlaten, begaf hij zich eerst naar Gent, maar geen vergunning kunnende bekomen, om aldaar te verblijven, vertrok hij naar Noord-Amerika. Na een verblijf van twee jaren van daar teruggekeerd, hield hij zich sedert 1824, met toelating van het Nederlandsche gouvernement, op een zijner landgoederen in de omstreken van Gent op. Hij overleed in zijne geboorteplaats den 15den Julij 1830. Om zijne ijverige medewerking in den strijd tegen de Engelschen en Russen in Noord-Holland, waaromtrent men uitvoeriger de hier aangehaalde bronnen kan raadplegen, en wegens den invloed welken hij gedurende zijn verblijf hier te lande op het krijgswezen van de Bataafsche republiek heeft uitgeoefend, mogten wij hem hier niet voorbijgaan, en gepast kwam ons alzoo de opname voor, van een artikel over hem, door onzen voorganger, in zijn aan te halen werk, medegedeeld bij gelegenheid der vermelding van des generaals *insolente conduite*.

Zie Vonk, *Geschied. der landing van het Eng.-Russ. leger in Noord-Holl.*, D. I. bl. 182, 183, D. II. bl. 28; Kraijenhoff, *Geschiedk. Beschouw. van den oorl. in* 1799; bl. 114, 116, 122, 123, 182, 183, 184, 187, 189, 198, bijl. 78, 79; Bosscha, *Neerl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 189, 198, 225, 385, 535; van der Aa, *Nieuwe Herinn. uit het gebied der Geschied. betrekkelijk de Nederl.*, bl. 301, 302; *Biograph. Univ.*, T. XX. p. 43, 44.

DAMME (Hendrik van), is de opsteller van een blijspel, getiteld:

De Onverliefde Minnaar. Leid. 1728, 8°, hetwelk echter zonder zijn naam, maar onder den zinspreuk: *Majora Quaeramus (Dat wij trachten naar grooter!)* uitkwam. Hij voerde ook tot zinspreuk: *Heyd vaste Dammen.*

Zie *Cat. der Bibl. van de Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, D. I. *b*. bl. 79.

DAMME (Isaacus van), gaf te Leiden in 1617 in 4°. eene voor dien tijd vrij vloeijende vertaling in het licht, van den *Amphitryon van Plautus.*

Zie Witsen Geijsbeek, *Woordenb. der Ned. Dicht.*, D. II. bl. 108; *Cat. der Bibl. van de Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, D. I. bl. 195.

DAMME (Pieter van), werd geboren te Gent in 1728 en overleed te Amsterdam in 1806. Hij was boekhandelaar te Amsterdam, directeur van het Zeeuwsch genootschap der wetenschappen te Vlissingen, lid van de koninklijke maatschappij te Göttingen enz. Hij maakte zich zoowel binnen- als buitenslands beroemd, door zijne rijke verzameling van boeken, penningen, munten en door zijne veelomvattende kennis. Hij gaf van de laatste een bewijs door zijne bij *Teyler's tweede genootschap* in 1784 met goud bekroonde verhandeling op de vraag:

Welke is de eerste oorsprong der wapenschilden van familiën, vorsten, landen, en wanneer zijn dezelve allereerst gebragt op de Europeesche munten. (Niet in de werken van dat genootschap opgenomen,

Voorts is van hem uitgegeven:

Bericht van eene talrijke verzamelinge van Grieksche, Romeinsche en andere Penningen enz. geplaatst in de *werken van het Zeeuwsch genootschap der wetenschappen*, D. IV. (1775), bl. 419—452.

Aanhangsel tot de eerste Afdeelinge van 't Bericht der talrijke Verzamelinge van oude penningen. In dezelfde werken D. V. (1776) bl. 603—608.

Recueil de médailles de rois Grecs de notre Cabinet. Amst. 1793, fol.

Aan de bijeenbrenging van zijne verzameling penningen had van Damme eene halve eeuw besteed; hij schonk dezelve bij uitersten wil aan de maatschappij *tot nut van 't algemeen*, die haar den 21sten Maart 1806 in het openbaar deed verkoopen. De catalogus, uit 340 bladzijden in groot octavo bestaande, werd zamengesteld door den heer W. H. van Westreenen. De catalogus der boeken besloeg 230 bladzijden; beide worden wegens de aanteekeningen en ophelderingen, bij een groot aantal artikelen geplaatst, bij de liefhebbers bewaard.

De afbeelding van van Damme, naar Pothoven door Bogerts, ziet het licht.

Zie Saxe, *Onom. Lit.*, T. VIII. p. 446; *Konst- en Letterb.*, 1806, D. I. bl. 98; de Jong, *Alphab. lijst van Boek.*; bl. 665, 666; Nieuwenhuis, *Woordenb. van Kunst. en Wetensch.*, *Aanh.*, D. II. bl. 249—250; v. d. Chijs, *Verh. over de Verd. der Nederl. in de beoef. der Algem. Munt- en Penningk.* bl. 19; Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 68.

DAMMIUS (Nicolaas en Theodorus). Zie DAM (Mr. Nicolaas en Dirk van).

DAMSTÉ (Dominicus), kapitein, maakte zich verdienstelijk door met zijn schip, de *Onbekende*, in 1710 vier vijandelijke kapers te nemen.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Zeewez.*, D. IV. St. II. bl. 481.

DANAEUS (Lambertus), eigenlijk Lambert Daneau geheeten, werd omstreeks het jaar 1530 te Orleans geboren; zich tot het beoefenen der regtsgeleerdheid bepaald hebbende, legde hij zich vier jaren lang, in zijne geboorteplaats onder de leiding van Anne du Bourg op die wetenschap toe; doch toen zijn leermeester, intusschen raadsheer geworden zijnde, in 1559 den marteldood voor het geloof te Parijs onderging, begaf Danaeus zich kort daarop naar Genève, beoefende daar de godgeleerdheid en werd, na de voleindiging zijner studiën tot predikant en hoogleeraar aldaar beroepen. Hij werd in 1580 op eene vereerende wijze naar de Leidsche hoogeschool, ter bekleeding van het hoogleeraarambt, geroepen; aanvaardde zijne betrekking op den 17den Maart van het volgende jaar; doch leidde die waardigheid reeds in 1582 neder, ter zake van de godsdienstgeschillen, die reeds in 1579 tusschen Caspar Coolhaes en zijne ambtgenooten ontstaan waren, en waarin hij, streng calvinist zijnde, zich met nadruk had doen gelden en zelfs aangeboden had, in tegenwoordigheid van den prins van Oranje en de staten, de ketterij in Coolhaes geschriften en preêken aan te wijzen. Hij was te Leiden ook tevens predikant der Waalsche gemeente, even als te Gent, waar hij, tot hoogleeraar aan de doorluchte school beroepen, op verzoek van de regering den 20sten Mei 1582 met zijn onderwijs in de godgeleerdheid een aanvang maakte. Hier verbleef hij tot 1583, toen hij den 7den Mei van dat jaar zijn afscheid nam, zeggende, dat hij voor zijne eigene zaken naar Frankrijk wilde terugkeeren; doch ook te Gent waren het de gevoerde oneenigheden, die hem een einde aan zijn verblijf deden maken.

Hij keerde dan nu naar Frankrijk terug, en werd weldra aangesteld tot hoogleeraar aan de universiteit van het koningrijk Navarre te Orthez, welke instelling in 1591 naar Lescar werd verplaatst. Daar deze laatste stad geheel katholiek was, schijnt het dat ontevredenheid met die verplaatsing, als ook met de afzwering van Hendrik IV, hem bewogen heeft in 1594 een beroep als predikant naar Castres in Languedoc aan te nemen, waar hij in 1596 overleed. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijzen het licht.

Danaeus was een zeer geleerd man en zijne talrijke geschriften, 51 in getal, leveren daarvan het voldingend bewijs. Daar hij evenwel, noch door geboorte, noch door langdurig verblijf hier te lande, als landgenoot kan worden aangemerkt, en wij hem alleen om zijn kortstondig verblijf te Leiden als hoogleeraar hebben moeten vermelden, gaan wij die geschriften schier stilzwijgend voorbij, doch willen alleen op de voornaamste derzelven wijzen. Daartoe behooren:

De Veneficis olim sortilegis, nunc sortiariis dictis Dialogis. Genev. 1573. In dit werk handelt hij breedvoerig over de betrekking, waarin de booze geest tot toovenaars en waarzeggers zou bestaan.

Ethices Christianae libri tres, in quibus de veris actionum humanarum principiis agitur, Genev. 1577. In dit werk behandelt Danaeus het eerst onder de Hervormden de christelijke zedeleer op eene wel schoolsche, doch voortreffelijke wijze, zonder het verband tusschen geloofs- en zedeleer uit het oog te verliezen.

Geographiae poeticae ex vetustissimis quibusque latinis poëtis collectae libri quatuor, Genev. 1580, 8°.

In de Nederduitsche taal zijn van hem uitgegeven.

Het leven van Paulus, Amst. 1682, 8°.

Antwoorde Lamberti Danaei, — op drie voorghestelde vragen nopens het ampt der overheijt in de regeeringhe der Kercken enz. *Mitsgaders een cort en claer bewijs, dat de verkiesinghe en de afsettinghe der Dienaren des Goddelijken Woorts* enz. *niet en staet bij de Borgherlijke Magistraet maar bij de Kercke* enz. *door* Arnoldus Cornelii. Delft, 1613.

Over de eerlijke kleedinge der Christenen, 8°.

Al zijne Godgeleerde werken zijn te Genève in 1583 bij elkaâr uitgegeven en aldaar in 1654 herdrukt, beiden in folio.

Zie Meursius, *Ath. Batav.* p. 127—129, met zijn portret; Trigland, *Kerkel. Geschied.*, bl. 180; Niceron, *Mémoires*, T. XXVII. p. 21—36, waar al zijne werken worden opgesomd; te Water, *Hist. der Herv. Kerk te Gent*, bl. 133—135 en *Aanhangs*. bl. 30, 31; Saxe, *Onom. Lit.*, T. III. p. 456; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek*, D. I. St. I, III; Kok, *Woordenb.*, D. XI. bl. 41; Ypey, *Geschied. van de Christ. Kerk in de achttiende eeuw*, D. VIII. bl. 296—298, D. X. bl. 636; Siegenbeek, *Geschied. der Leids. Hoogesch.*, D I. bl. 35—37, D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 62, 63; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. Geschied.*, D. IX. bl. 522; dezelfden, *Nederl. Arch. voor Kerk. Geschied.*, D. IV. bl. 190, 192—194; de Kempenare, *Vlaemsche Kron.*, bl. 297, 300, 316; Glasius, *Godgel. Nederl.*, D. I. bl. 334—336; Groen van Prinsterer, *Arch. de la maison d'Orange-Nassau*, T. VIII. p. 114; Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 68; dezelfde, *Bibl. van Pamphl.*, N°. 1096; *Bullet. de la société de l'hist. des Prot. Franc.*, T. III. p. 287, 288.

DANCKAERTS (Jasper), was in de zeventiende eeuw kuiper bij de Oost-Indische Compagnie te Middelburg, en maakte zich als schrijver van eenige geschriften bekend, die, bij zijne erfgenamen bewaard, echter nimmer zijn uitgegeven, doch waarvan er een door den Hoogleeraar Vitringa, die het handschrift ter inzage van den schrijver had, gunstig beoordeeld werd. Welk van zijne werken dit geweest is blijkt evenwel niet. De titels der door hem zamengestelde boeken zijn:

Triumph des Heiligen Hebreuschen Bibels over den tijt- en tijt-rekeningh, enz., *door* Jasper Danckaerts, *Liefhebber der Wiskunst, der Heylige Sinnebeelden, History- en Godsgeleerdheid.*

Openingh van de Openbaringh Joannes, met het slot en den sleutel daartoe.

Er is van hem in druk op een plano blad:

Korte tijdrekeningh van 't begin des werelds tot de dood des Heeren Jesu, enz. Middelburg, (z. j.)

De tijd van zijn sterven is niet bekend. Hij leefde nog in 1699.

Zie de la Rue, *Gelett. Zeeland*, tweede druk, bl. 203—206.

DANCKELMAN (Sylvester Jacob von), afkomstig uit een aanzienlijk Westfaalsch geslacht, dat gedurende eene lange reeks van jaren te Rheine en Lingen belangrijke overheidsposten bekleedde, was de derde zoon van Sylvester von Danckelman, raad en gezant van den keurvorst van Brandenburg bij de algemeene staten, en van Beatrix Derenthal. Hij zag in 1639 te Lingen het levenslicht, van welk graafschap zijn vader toen landrigter was, en werd, na eene geletterde opvoeding genoten te hebben, met drie zijner broeders naar Groningen gezonden, om zich aldaar op de regtsgeleerdheid toe te leggen.

Daar eene hevige besmettelijke ziekte de broeders verbood, Leiden te bezoeken, begaven zij zich twee jaren later naar Utrecht, van waar zij na verloop van ruim een jaar, in 1658 in Duitschland wederkeerden en aldaar de plegtige krooning van keizer Leopold bijwoonden. Daarop deden zij eene reis door Zwitserland en Frankrijk, waar zij te Bourges de regtsgeleerde lessen bijwoonden en te Parijs zich de kennis der Fransche taal eigen maakten.

In 1661 werd Danckelman op den jeugdigen leeftijd van twee en twintig jaren tot hoogleeraar in de regten aan het gymnasium te Steinfort benoemd, van waar hij weldra in dezelfde betrekking naar Heidelberg vertrok. Zijne bekwaamheid wijd en zijd bekend wordende, beriepen de curatoren der Friesche hoogeschool hem in September 1670 tot den regtsgeleerden stoel in Franeker, welk ambt hij den 2den November van dat jaar met eene redevoering aanvaardde. Behalve zijne collegies gaf Danckelman te Franeker eenige *Disputationes* uit, en geleidde in 1673, op het verzoek der prinses-weduwe, Albertina Agnes, de opvoeding van den jeugdigen stadhouder Hendrik Casimir, van welken taak hij zich zoo goed kweet, dat de gedeputeerde staten van Friesland hem, bij zijn vertrek naar Duitschland, met eene ruime som gelds vereerden.

Frederik Willem toch, de groote keurvorst van Brandenburg, de groote bekwaamheid van Danckelman willende benuttigen, evenzeer als die van zijne zes broeders, benoemde hem in 1674 tot zijn raadsheer en assessor in het rijkskamer gerigt te Spiers. Gedurende het eerste jaar van die bediening, bleef hij ook zijnen leerstoel te Franeker behouden, maar daar deze belangrijke regtbank te zeer zijne medewerking vorderde, verliet hij den 16den Junij 1675 voor goed Friesland, en zijne kundige regtspraak blonk te Spiers zoozeer uit, dat de voorzitter van het rijkskamer gerigt, de keurvorst van Trier, hem aan keizer Leopold aanbeval, zoodat deze hem tot lid van den rijkshofraad te Weenen benoemde, voor welke betrekking Danckelman echter bedankte. Weldra door den keurvorst aan het Brandenburgsche hof ontboden, werd hij lid van den oppersten kerkeraad te Berlijn, en in 1689 en 1690 als eerste gezant naar de rijksdagen van Regensburg en Augsburg afgevaardigd, op welke laatste hij, bij de verkiezing van Jozef I tot roomschkoning, den keurvorst van Brandenburg vertegenwoordigde. Later tot President van het consistorie te Berlijn benoemd, waakte hij met veel ijver voor de belangen van den staat en de kerk.

Het juiste tijdstip van zijn overlijden is ons niet bekend, evenmin of hij nog eenige schriften heeft uitgegeven, behalve de boven door ons genoemde academische, waarvan ons de titels ook evenzeer onbekend gebleven zijn.

Zie Vriemoet, *Athen. Frisiac.* pag. 516—523.

DANCKERS (Cornelis), een scheepskapitein uit een aanzienlijk geslacht, te Veere te huis behoorende, gesproten; muntte ten jare 1697 uit in het bestrijden der Duinkerksche kapers. In den loop des zomers joeg hij dezen meermalen op den vlugt, hernam zeven prijzen en veroverde, na scherpe gevechten, twee kapers. Hij stierf in Februarij 1697 aan de gevolgen eener wonde, bij het vervolgen van eenen Franschen kaper in de Spaansche zee bekomen, door het in brand raken van de geweerkist, staande op het halve dek, waardoor hij en nog tien anderen gekwetst werden.

Zie de Jonge, *Geschied van het Ned. Zeewez.*, D. IV. St. II. bl. 37, 39.

DANCKERTS (Bartholomeus), een man die zich te Goes, gedurende de beroerten in 1655, over het aanstellen der regering aldaar ontstaan, berucht heeft gemaakt. Voorstander zijnde van het huis van Oranje, was hij in 1655 tot Burgemeester en Baljuw van die stad benoemd, ofschoon niet zonder dat daardoor bewegingen waren ontstaan, die echter door de gemagtigden gestild waren. Toen er evenwel in 1656 andermaal geschillen ontstonden over het verkiezen van twee rentmeesters, werd Danckerts door de burgerij genoodzaakt zijn ambt neder te leggen. Zijn aanhang vruchteloos moeite gedaan hebbende om hem te herstellen, besloot Danckerts zelf daartoe eene poging te wagen.

Vroeger uit Goes geweken zijnde, kwam hij in Mei 1658 met eenigen van zijn aanhang en een aantal soldaten de stad, door de Oostpoort, binnen, maakte zich meester van het stadhuis, en zette zich op zijne oude plaats, zeggende, aldaar te willen leven of sterven. Daar echter niemand der burgers hem toeviel, en de schutterij ter bescherming van de toenmalige regering in de wapenen kwam, moest hij het stadhuis en de stad welhaast wederom verlaten. Sedert werd hij in eene boete van 500 ponden Vlaamsch geslagen, en uit Goes- en Zuid-Beveland gebannen.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XII. bl. 399.

DANCKERTS (Casparus), was een leerling van Joannes Naeranus, Remonstrantsch predikant te Oudewetering, die aldaar in 1669 met goedvinden van Curatoren van het Remonstrantsch Seminarium te Amsterdam, eene school oprigtte om jongelieden zoo ver in de gronden der wetenschappen te onderwijzen, dat zij later de lessen aan genoemd Seminarium met vrucht zouden kunnen bijwonen. Danckerts werd daarna met goedvinden van Curatoren tot Conrector aldaar aangesteld. In 1673 schijnt hij nog in die betrekking geweest te zijn, want in dat jaar verzocht Naeranus, of hij Danckerts ook voor zich van tijd tot tijd mogt laten prediken, hetwelk werd toegestaan. Hij werd den 10den Maart 1677 proponent der Broederschap, en in 1681 tot predikant te Kampen beroepen, vertrok van daar in 1684 naar Zwammerdam en Boskoop, doch werd in 1696 van de bediening van laatstgenoemde plaats, wegens zwakheid en ouderdom, ontslagen. Hij werd in 1716 Emeritus en overleed te Rotterdam in 1719. Hij was de schoonzoon van genoemde Naeranus, en schreef

eene *Historia Ecclesiastica*, die door den Hoogleeraar van Cattenburgh in 1737 aan Curatoren van het Seminarium werd overgegeven, doch die, voor zoo ver ons bekend is, nimmer is uitgegeven.

Zie Tideman, *de Remonstr. Broedersch.*, bl. 22, 23, 118, 129, 162, 309, 368.

DANCKERTS (Cornelis), *de Oude*, die tevens ambtshalve als bouw- en rooimeester der stad Amsterdam, den toenaam van de Rij, naar het gebruik van de roê of rij, welke hij als maatstaf steeds met zich voerde, heeft verkregen, en die ook op zijnen zoon, die volgt, is overgegaan, doch niet als geslachtnaam moet beschouwd worden. Omtrent de door hem, als bouwmeester der hoofdstad, daargestelde werken, is niets bekend. Hij is waarschijnlijk in 1595 overleden.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DANCKERTS (Cornelis) *de Jonge*, zoon van den voorgaande, werd geboren te Amsterdam in 1561, en voerde mede den toenaam van de Ry. Aanzienlijke bouwwerken zijn door hem ontworpen en tot stand gebragt. Daaronder muntten meer bijzonder uit de zoodanigen, die in het water moesten gelegd worden. Hij was de eerste die het middel vond om steenen bruggen over rivieren te leggen, zonder dat de scheepvaart er door belemmerd werd, en gaf daarvan een eersten blijk in de door hem gelegde Amstelbrug, die eene lengte van twee honderd voeten heeft.

Onder de door hem daargestelde werken, behooren de reeds gesloopte Haarlemmerpoort en Beurs te Amsterdam; verder de in 1603 gebouwde Zuiderkerk en de in 1620 voltooide Wester- en Noorderkerken. Hieruit blijkt, welk een vermaard bouwmeester en beeldhouwer hij geweest is. Maar ook als plaatsnijder heeft hij groote verdiensten, getuigen hiervan zijne portretten, landschappen en geschiedtafereelen. Hij dreef daarenboven handel in prenten en landkaarten, en verrijkte onze letterkunde met de volgende werken:

Architectura moderna, ofte bouwinghe van onsen tijd, gedaan bij H. de Keyser enz., Amst. 1631, fol. m. pl. Herdrukt aldaar 1651.

Architectura van verscheide Nieuwe posten ofte deuren van huysen, Amst. 1766, fol. m. pl.

Historie ofte waerachtig verhael van den gantschen toestant van oorlooge, soo die ghevoert is in Duitschlandt, door den grootmachtigsten en onoverwinnelicksten Koningh Gustavus Adolphus, Couinck der Sweeden enz., Amst. 1642, met pl. en portr. fol.

Verhandeling van de vijf orderen der bouwkunst bij de ouden; vermeerderd met een 2de deel *van de konst om wel te bouwen*.

Architecture van kappen en trappen, Amst. fol.

Ook vertaalde hij de beschrijving van Zwitserland, door M. Merian, Amst. 1644, fol. m. pl. Hij overleed te Amsterdam of te Antwerpen in 1634, en zijne afbeelding ziet het licht. Zijn zoon volgt.

Zie Ferwerda, *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 21; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. I, III; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Leven en Werk. der Kunstsch.*; op Danckerts en nog eens verkeerdelijk op de Ry, met zijn portret; *Biogr. Univ.*, T. VI. p. 29; *Cat. der Bibl. van de Maatsch. der Ned. Lett. te Leid.* Bijv. 1853—1857, bl. 211; (van der Monde), *Tijdschr. voor Geschied. Oudh. en Statist. van Utr.*, D. II, bl. 306, 308; Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 69.

DANCKERTS (Pieter), zoon van den voorgaande, insgelijks bijgenaamd de Ry; hij werd te Amsterdam in 1605 geboren, volgde zijn vader in diens handel van prenten op, en muntte inzonderheid uit in het schilderen van portretten. Zijn roem was zoo groot, dat Wladislaus IV, Koning van Polen, hem tot hofschilder benoemde, en hij schilderde als zoodanig vele portretten, die uitmuntend zijn. Hij stierf te Stokholm in 1659, en zijne afbeelding ziet het licht. Zijne beide zonen volgen.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch. op* de Ry; *Biograph. Univ.*, T. VI. p. 29; Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 69.

DANCKERTS (Johannes), zoon van den voorgaande en niet van Justus Danckerts, die volgt, daar zulks door door zijnen bloeitijd bepaald wordt tegengesproken. Wij ontveinzen echter niet, dat de bron, waarnaar wij hem een zoon van Pieter Danckerts noemen, alleen bestaat in de mededeeling van de *Biographie universelle*, ofschoon dan ook die mededeeling niets onwaarschijnlijks heeft. Hij was waarschijnlijk te 's Hage geboren, vestigde zich met zijn broeder, die volgt, te Amsterdam, doch vertrok eerlang naar Engeland, waar hij, zoowel de graveer- als de schilderkunst uitoefende. Even als zijn broeder etste hij naar Titiaan en schilderde historiele stukken. Hij overleed waarschijnlijk te Amsterdam, en woonde daar nog in 1660.

Zie *Biograph. Univ.*, T. VI. p. 29; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DANCKERTS (Hendrik), broeder van den voorgaande; op hem is mede toepasselijk wat wij in den aanvang van het vorige artikel gemeld hebben. Hij werd waarschijnlijk in 1630 te 's Gravenhage geboren, en wijdde zich eerst aan de graveer- en daarna aan de schilderkunst, tot voortzetting waarvan hij een tijd lang in Italië vertoefde; later vertrok hij naar Engeland, en schilderde op last van Koning Karel II de koninklijke paleizen en de Engelsche zeehavens. Hij teekende aldaar ook voor Wenceslaus Hollar, onder anderen de prenten die in den Engelschen *Juvenalis* voorkomen. Later keerde hij naar Amsterdam terug, alwaar hij overleed, doch onbekend wanneer. Als graveur had hij mede groote verdiensten. Eenige zijner voornaamste graveerwerken worden door den Heer Kramm opgenoemd, daaronder behoort:

Monumenta antiqua, Inscriptiones Deae Nehalenniae, Hag. Com. 1647. fol.

Zie Ferwerda, *Suppl. Cat. Univ. Libr. in fol.* p. 300; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; *Biograph. Univ.*, T. VI. p. 29; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* op Danckers, Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DANCKERTS (Danker), was, volgens Immerzeel, een zoon van Cornelis Dankerts, *de Jonge*, en werd geboren te Antwerpen in 1600. In hoeverre dit berigt juist is, willen wij niet beslissen. Hij was een vermaard plaatsnijder, die verscheidene kunstig uitgevoerde prenten naar Wouwerman en Berchem vervaardigd heeft. Hij was ook kunst- en boekhandelaar, woonde te Amsterdam in de Kalverstraat in *de dankbaarheid* en leefde nog in 1664.

Zie A. D. S(chinkel), *Iets over Gerard Schaep en zijne verdienst. omtr. de penningk*, bl. 12 noot; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DANCKERTS (Ghislain of Ghiselinus), een beroemd kontrapuntist uit de zestiende eeuw, werd op Tholen in Zeeland geboren, en was zanger aan de pausselijke kapel te Rome, onder Paulus III, Marcellus II, Paulus IV en Pius IV; hij heeft in 1559 te Venetië in het licht gegeven:

Il primo e secondo libro de madrigali a 4, 5 e 6 voci,

In de verzameling van Salblinger, Augsburg 1554, vindt men ook motetten van hem, benevens een achtstemmig motet, *Lactimini in Domino*, in *Commer's Collectio operum musicorum Batavorum saeculi* XVI, 9de Bundel.

In 1551 werd hij met Bartholomeus Escobedo gekozen, door Nicolas Vizentino en Vincenzo Lusitano, om als scheidsregter op te treden, in den tusschen hen ontstanen strijd hij besliste ten gunste van den laatste.

Zie F. J. Fetis, *Biograph. Universelle des musiciens*, T. III. p.

DANKERTS (Jan), vroeger notaris te 's Gravenhage, later te Amsterdam, was reeds eenmaal wegens het schrijven van een schotschrift veroordeeld, doch op voorspraak van Uytenbogaert losgelaten. In 1618 verscheen van hem een nieuw schotschrift tegen Oldenbarnevelt, waarin hij God tot getuige aanriep, dat al wat hij zou mededeelen de zuivere waarheid was; hij noemde de Arminianen eerlooze ketters en verscheurende wolven, den advokaat een lafaard met een kalen kruin, groot-pensionaris van den paus en den verfoeijelijksten verrader dien de aarde droeg enz.

Op verzoek van Oldenbarnevelt, stelden de staten van Holland een gestreng onderzoek in. Danckerts werd te Amsterdam in hechtenis genomen; doch de stad beriep zich op hare privilegien en weigerde den notaris ten verhoore naar 's Gravenhage te zenden. Ook de gewone verhooren te Amsterdam wist men te beletten, en zoo men Danckerts al gevangen hield, het geschiedde meer, zoo als het schijnt, om hem te beschermen dan te doen straffen. Later werd hij op vrije voeten gesteld niet alleen, maar bovendien voor zijne laaghartigheid beloond. Aan zijne verklaringen werd evenwel later geen gehoor gegeven.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. X. bl. 201—203; Wiersbitzky, *de Tachtigj. Oorl.*, D. VI. bl. 89.

DANCKERTS (JUSTUS), was mede een verdienstelijk graveur, die te Amsterdam woonde en aldaar den kunsthandel uitoefende. Hij graveerde verscheidene kunstige prenten, naar Berchem en Wouwerman en was ook kaartgraveur. Volgens den heer Kramm was hij waarschijnlijk de zoon van Cornelis Danckerts de Jonge. Wij zouden evenwel liever zeggen, dat hij waarschijnlijk een zoon was van Danker Danckerts; immers hij bloeide in 1686 en woonde in hetzelfde huis als waarin Danker Danckerts eenige jaren vóór hem gewoond heeft.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DANCKERTS (SYMON JACOBSZ.), gewezen opperkoopman, vervaardigde in 1651 gebeden in de Maleische taal.

Archief der O. I. Comp te Amsterdam.

DANDELOT. Zie ANDELOT (PIERRE D'.)

DANEAU (LAMBERT). Zie DANEAUS (LAMBERTUS.)

DANKAARTS (SEBASTIAAN), werd in 1618 predikant te Amboina en verbleef daar tot in 1622, in welk jaar hij verzocht om naar het vaderland te mogen gaan. In 1624 weder teruggekeerd, werd hij beroepen te Batavia en verbleef aldaar tot aan zijn dood, die den 3den April 1634 plaats had, nadat hij reeds in 1631 zijn ontslag had gevraagd.

De hervormde kerk in Indië heeft aan dezen man de grootste verpligting. Toen hij in 1623 naar het vaderland was gekomen, om met de Nederlandsche kerk de beste schikkingen te maken ter regeling van de Indische, werd hij gevolmagtigd tot het vervaardigen van eene kerkorde voor dezelve, welke van de synoden overgenomen, door de Oost Indische maatschappij goedgekeurd en naar Oost-Indië, ten jare 1624, overgezonden, reeds in October van het jaar 1625 te Batavia werd ingevoerd. Behalve daardoor, maakte hij zich verdienstelijk door de uitgave van een Nederduitsch-Maleisch woordenboek, zamengesteld door Ds. Casparus Wiltens, hetwelk hij overzag, een Maleisch Nederduitsch woordenboek en eene grammatica er aan toevoegde, welk een en ander door hem werd uitgegeven onder den titel:

Vocabularium, ofte Woord boeck, naer ordre van den Alphabet in 't Duytsch-Maleysch ende Maleysch-Duytsch. Alsmede eenighe Grammaticale observatien, 's Hage 1623.

In 1631 werd dit werk in het Latijn vertaald en te Rome uitgegeven. Een verbeterde herdruk er van verscheen onder den titel:

Vocabularium, ofte Woordenboek, in 't Duytsch en Maleys. Eertijds gecomponeerd en uytgegeven door Casparum Wiltens ende Sebastianum Danckaerts. Ende nu (met meer dan drie duysent so woorden als manieren van spreken) vermeerdert uyt de schriften van Jan van Hasel ende Albert Ruyl, door Justum Heurnium, Amst. 1650. Nogmaals vermeerderd en verbeterd in 1677, te Batavia uitgegeven, en andermaal in 1708 terzelfder plaatse, door Petrus van der Vorm.

Hij was in de kennis van het laag Maleisch zoo gevorderd, dat hij den Catechismus, benevens eenige formulieren, in die taal kon overzetten. Zijn berigt over den geestelijken toestand der Amboineezen (bij Valentijn, D. III. St. I. bl. 38—40), is hoogst merkwaardig; ook hield hij te Amboina scholen, alwaar de kinderen tweemaal daags in de Nederduitsche taal werden onderwezen.

Zie Valentijn, *Oud en Nieuw Oost-Ind.*, D. III. St. I. bl. 36—57, 47, D IV. St. II. bl. 8, 12, 13, 15, 17, 114, 115. 125; de Hollander, *Handl. bij de beoefening der Maleische Taal en Letterk.*, 2de druk, bl. 345; Ypey en Dermout, *Geschied. der Nederl. Herv. Kerk.*, D. II. bl. 317, Aanteek. bl. 217; *Kronijk van het Hist. Genootsch.*, D. IV. bl. 234; Buddingh, *Naamlijst der Predik. in Nedrl. Oost-Indië*, bl. 1, 4, 20.

DANKERTS (JAN), een zeeloods, die, te Lillo woonachtig, in 1793 door den commandant J. Schreuder Haringman geprest werd, gedurende den oorlog tegen de Franschen. Hij was een ijverig man om alles te ondernemen wat tot afbreuk des vijands strekken kon; en toen genoemde commandant in dat jaar eenen aanslag voorhad op Lillo, alwaar eenige Fransche oorlogschepen lagen, behoorde Dankerts niet alleen onder de vrijwilligers, waaruit de expeditie bestond, maar bragt door zijne kundigheden niet weinig toe, om die onderneming te doen gelukken. Hij werd voor zijn uitmuntend gedrag bij den Prins Stadhouder aanbevolen, doch men leest verder van hem niets; ook niet dat hem eenige belooning ten deel viel, waarom hij ook trouwens niet gevraagd had.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op* Wagenaar, D. XXVI. bl. 19, 20.

DANKS (FRANS), werd omstreeks het jaar 1650 te Amsterdam geboren, was een schilder van geschiedkundige onderwerpen in het klein en van portretten. Hij boetseerde ook en overleed te Amsterdam in 1703. Hij droeg den bijnaam van *Schildpad.*

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. XI. bl. 429; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DANS (ADOLPH VAN), geboren te Nijmegen in het laatste gedeelte der zestiende eeuw, was een zoetvloeijend Latijnsch Dichter, die eerst leerling was van den Rector Theodorus Schrevelius te Haarlem, en later te Leiden in de regten studeerde. Welke betrekkingen hij bekleedde is onbekend, even als de tijd van zijn overlijden. Hij moet echter vóór 1630 overleden zijn, daar zijne Latijnsche gedichten door zijn zoon, die volgt, in dat jaar na zijns vaders dood te Leiden zijn uitgegeven. Daarin worden 7 boeken aangetroffen, aan Elisabeth Koningin van Engeland toegewijd. Ook vervaardigde hij een Latijnsch gedicht op Everhard van Reid, waarvan ons een gedeelte door Adriaan Pars, in zijn *Naamrol* wordt medegedeeld, die van Dans daar verkeerdelijk Amsterdammer noemt. Ook op de afbeelding van Jacob Heemskerk maakte hij een treffend gedicht. Teregt zegt de Hoogleeraar Peerlkamp, in zijn uitmuntend hiermede aangehaald werk, dat Dansius niet verdient, dat de meeste schrijvers hem met stilzwijgen voorbijgaan.

Zie Pars, *Index Bat. of Naamr.*, bl. 273; Hoeufft, *Parn. Lat. Belg.*, p. 165; Peerlkamp, *de Poëtis Latin. Nederl.*, p. 285—287.

DANS (JOHANNES VAN), zoon van den voorgaande, leefde omstreeks de helft der zeventiende eeuw, was ook regtsgeleerde en vervaardigde, naar den smaak dier dagen, vrij zoetvloeijende minnedichten. Er verscheen van hem:

Scoperos Satyra ofte Thyrsis-Minnewit, waerinne de hedendaegsche vryery klaer en helder wordt afgebeeldt, m. pl. 3de druk, Amst. 1668, 12°.

Achter dit werkje zijn gevoegd: *Aerdige en soetvloeijende Minnerijmtjes ofte tweede deel van Thyrsis Minnewit. Uyt zyne nagelatene schriften bijeen vergadert;* en: *Darodilace ofte Kushemel van Ledée,* waarvan ook eene afzonderlijke uitgave in kl. 16°. te Arnhem in 1637 verscheen.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*, D. II. bl. 34.

DANSER (SIMON DE), geboren te Dordrecht, was in het begin der zeventiende eeuw een befaamd zeeroover. In 1609 begaf hij zich, met vier door hem bemagtigde schepen, naar Marseille, en wierf de bescherming des Konings van Frankrijk. In het volgende jaar werd hij door Barbarijsche zeeroovers genomen en te Tunis opgebragt, waar hij waarschijnlijk in slavernij is gestorven.

Een andere Symon de Danser, was, zoo als blijkt uit het Archief van de voormalige O. I. Compagnie te Amsterdam, in 1666 equipagemeester te Batavia, doch werd bij resolutie van de kamer van zeventienen, den 6den Maart van dat jaar opontboden, om »buiten qualiteit en gagie" naar het vaderland terug te keeren.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. X. bl. 51; de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.*, D. I. bl. 334.

DAPPER (OLFERT), was een geneesheer te Amsterdam, die aldaar in 1690 overleed. Hij was een naarstig beoefenaar der aardrijkskunde, en gaf een aantal reisbeschrijvingen uit, die, ofschoon somtijds weinig oordeelkundig, toch met een naauwkeurig gebruik van de beste bronnen zijn zamengesteld, hoewel hij zelf niet reisde. Hij was ook zeer bedreven in de oude letteren. De titels zijner werken zijn:

Historische beschrijving der stad Amsterdam, met pl. Amst. 1664, fol. (bij sommigen wordt het jaartal 1663 vermeld). Volgens Wagenaar overtrof dit werk alles wat er tot dusverre over Amsterdam het licht zag. De schrijver had evenwel geen toegang tot de stads Archieven, terwijl hij klaagt, dat eenige personen, die »een schat van gewigtiger zaken en »eenige gedenkwaardiger stads aeloudheden" bezaten, zich on-

geneigd getoond hadden, hem die ten gebruike af te staan.

Heredoot van Halikarnassus, Negen boeken der Historien, gezegt de Musen, enz. *uit het Grieks vertaelt*, Amst. 1665, 4°.

Beschrijving van het tweede en derde Gezantschap naar China, Amst. 1670, fol.

Asia, of naukeurige beschrijving van het Rijk des Grooten Mogols, en een groot gedeelte van Indiën, beneffens eene beschrijving van Persië enz., met pl. Amst. 1672, fol.

Beschrijving van Klein Azië, fol. m. pl.

Beschrijving van Afrika, Amst. 1676, fol.

Beschrijving van Syrie en Palestina of het Heilige Land, Amst. 1677, fol. m. pl.

Naukeurige Beschrijving der eilanden, in de Archipel der Middellandsche Zee en omtrent dezelve gelegen, met platen en platte gronden, Amst. 1688, fol.

Beschrijving van Arabië, Mesopotamie, Babylonie, Assyrie, Anatolie, Amst. 1688, fol. m. pl.

Beschrijving van Morea en de Ionische eilanden, Amst. 1688, fol. m. pl.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. I. voorrede fol. uitgav. bl. VII, 8°. bl. XXIV, XXV; Ferwerda, *Naaml. van Ned. Boek.*, bl. 21—23; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.* bl. 53, 54; *Catal. van de Biblioth. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, D. I. bl. 191 en *bijvoegs. over* 1853—1857, bl. 69; van Leeuwen, *Cat. der Provinciaal. bibl. van Friesl.*, bl. 136; Mart. Nijhoff, *Derde Cat. van Oude en Nieuwe Boek.*, bl. 53.

DAPPEREN (Dirk van) werd geboren te Haarlem den 7den November 1791 en aldaar door P. J. Prinsen opgeleid tot onderwijzer. Zijne meer dan gewone bekwaamheden veroorzaakten, dat hij onder Koning Lodewijk in 1809, op gouvernementskosten de inrigting van Pestalozzi te Yverdun kon bezoeken; doch de inlijving van ons vaderland bij Frankrijk verhinderde hem, den bepaalden tijd van drie jaren aldaar te verblijven. Desniettegenstaande waren zijne bekwaamheden zeer groot, waarvan zijn onderwijs in de zangkunst en de door hem uitgegevene geschriften getuigen kunnen. Hij overleed te Haarlem in 1822, als onderwijzer in de zangkunde aan de aldaar gevestigde Rijks kweekschool voor onderwijzers. Hij was een voorstander van Pestalozzi's leerwijze. Zijne werkjes zijn getiteld:

Zangoefeningen voor de lagere scholen, 2 stukjes, Amst. 1819, groot 12°. 2de druk ald. 1831.

Aanvankelijk onderwijs in de muzijk en het zingen, 2 stukjes, Amst. 1820, 12°. 2de druk ald. 1830.

Proeven van één- en meerstemmige liederen, Amst. 1821, 8°.

Handleiding voor onderwijzers, om kinderen te leeren opmerken, denken en spreken, (met P. J. Prinsen), 2de druk, Amst. 1825, 8°. 2 stukjes.

Zie *Konst- en Letterb.*, 1822, D. I. bl. 370—372; de Jong, *Alphab. Naaml. van Boek.*; *Alphab. Naaml. van Boek. sedert* 1790 tot 1832 *uitgek.*

DARE (Jurjen von). Zie APORTANUS (Georgius).

DASSA (Jakob), zoon van Ferdinand Dassa en Barbe van Rockox. Hij behoorde tot de verbondene edelen, en werd door Alva in 1567, als schuldig aan gekwetste Majesteit, gevonnisd. Hij schijnt zich later met den Koning verzoend te hebben, althans hij was van 1596 tot 1614 Burgemeester van Antwerpen, en werd in 1599 door den Aartshertog Albert tot ridder geslagen. Hij overleed in hoogen ouderdom ten jare 1615, zonder, uit zijn huwelijk met Elisabeth van Deursten, kinderen na te laten. Zijn broeder volgt.

Zie te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.*, D. II. bl. 331, 332, D. III. bl. 509.

DASSA (Johan), broeder van den voorgaande, was mede een der verbondene edelen. Hij had in huwelijk Jakoba van Cloeteringe, was ridder van de orde van Christus, en stierf in 1603, wordende te Antwerpen begraven.

Zie te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.*, D. II. bl. 332.

DASSEN (Michiel), werd te Zwolle den 21sten April 1809 geboren, en was de zoon van Hermannus Jacobus Dassen en Hermanna Johanna van Riemsdijk. Hij studeerde van het jaar 1830 tot aan 1834 aan de Groningsche hoogeschool, en werd den 22sten November van laatstgenoemd jaar, aldaar tot doctor in de genees- en verloskunde bevorderd. Vóór zijne vestiging als geneesheer, deed hij met vier zijner Academievrienden, eene reis naar Duitschland, waaraan zijn eerste werk hieronder genoemd zijnen oorsprong te danken had. Na zijne terugkomst, zette hij zich te Groningen als geneesheer neder, doch ten gevolge van bijzondere omstandigheden, verwisselde hij weldra de stads praktijk met die ten platte lande, en vestigde zich te Hoogeveen in de provincie Drenthe in 1835, alwaar hij tot het jaar 1851 verbleef, toen zijne verzwakte gezondheid hem noodzaakte, wederom de zoo zeer vermoeijende plattenlands praktijk te laten varen, en zich naar Zwolle te begeven, waartoe het vertrek van Dr. van Deen, als Hoogleeraar naar Groningen, eene gewenschte gelegenheid aanbood. Hij vertrok alzoo in September van genoemd jaar derwaarts, en werd aldaar in de plaats van laatstgenoemde benoemd tot secretaris der provinciale geneeskundige commissie van Overijssel. Hij was evenwel niet langer dan acht maanden daar werkzaam, toen toenemende verzwakking hem noodzaakte het bed te houden, en hij ten gevolge eener uitterende ziekte den 10den October 1852 bezweek. Hij was in 1848 te Meppel gehuwd met Mejufvrouw Roelofje Meursinge.

Dassen was een der vermaardste geneesheeren van zijnen tijd, en een man die aan groote kunde, zoowel in zijn vak als in andere wetenschappen, een hoogst beminnelijk karakter paarde. Zijne edele inborst, zijnen waarheidszin en andere zedelijke hoedanigheden, gevoegd bij zijne bekwaamheid als geneesheer, verwierven hem in ruime mate de achting en het vertrouwen zijner medeburgers en ambtgenooten, en zullen zijne nagedachtenis in eere doen houden, even als zijn naam met lof zal gemeld worden, door de werken die hij schreef en die getiteld zijn:

Herinneringen aan Noordelijk Duitschland en Scandinavie, Gron. 1837—1838, 2 d. 8°.

Verhandelingen over de werkzaamheden van het zenuwstelsel, Gron. 1839, 8°.

Ontwikkelingen van denkbeelden over sommige takken van cultuur in Neêrlands Indië, toegezonden aan den Minister van Koloniën, Gron. 1842.

Handboek voor de leer van de krachten der geneesmiddelen, Gron. 1846, 2 d. 8°.

De Nederlanders in de Molukken, Utr. 1848, 8°.

Over de doelmatigheid van het vestigen van volkplantingen in warme gewesten. Eene voorlezing. Utrecht, 1849, 8°.

Bij de Hollandsche Maatschappij der wetenschappen te Haarlem, werd Dassen met goud bekroond voor zijne beide verhandelingen: *Over de bewegingen der bladen van planten*, die geplaatst zijn in het 22ste en 24ste deel der *Natuurkundige verhandelingen* van genoemde Maatschappij.

Behalve genoemde werken, bestaan er van hem in onderscheidene tijdschriften, bijdragen over natuur-, genees- en plantenkunde, en werkte hij, tijdens hij nog student was, mede tot de uitgave der *Flora Belgii Septentrionalis* van den Hoogleeraar van Hall. 's Mans verdiensten werden in 1850, bij gelegenheid der inwijding van het Nieuwe Academiegebouw te Groningen erkend, door zijne benoeming honoris causa tot Doctor in de wis- en Natuurkunde. Voorts was hij honorair lid van de Archeologische Maatschappij te Athene, corresponderend lid van het genootschap ter bevordering der natuurkundige wetenschappen te Groningen, van dat van Heel- en Geneeskunde te Amsterdam, en van het Genees- en Natuurkundig genootschap te Hoorn.

Uit medegedeelde familieberigten bijeengebragt; Brinkman, *Alph. Lijst van Ned. Boek.*, bl. 157, 703.

DASSEVAEL (Steven) werd in 1770 te Goes geboren, en had het ongeluk reeds vroegtijdig zijnen vader te verliezen, hetwelk de voorname oorzaak was, dat hij besloot de loopbaan van ambtenaar in te treden. In 1790 kwam hij als klerk bij het gewestelijk bestuur van Zeeland, onder de leiding van Lambrechtsen en Schorer en werd in 1798 tot griffier der staats-secretarie benoemd, welke aanzienlijke betrekking hij bekleedde tot aan de inlijving van ons land in het Fransche keizerrijk in 1810. Hij behield nogtans den titel van secretaris van het bestuur der Hollandsche departementen, werd voorts tot griffier bij een der vrederegten te Amsterdam aangesteld, en was tevens met den baron Louis, daartoe uit Parijs gezonden, ijverig werkzaam tot vereffening van den Hollandschen achterstand.

Bij de herstelling van ons volkbestaan in 1813, werd hij in zijne vorige betrekking, onder den titel van griffier en archivist hersteld. Twee jaren later werd hij tot secretaris der algemeene rekenkamer benoemd, welken post hij tot aan zijn overlijden, op den 16den Januarij 1838, bekleedde.

Dassevael was een man van een echt Nederlandsch karakter, begaafd met groote bekwaamheden en vol van ijver tot vervulling zijner ambtspligten. Als ambtenaar van staat, werden zijne verdiensten, eerst door Lodewijk Napoleon, erkend door de verheffing tot ridder van de orde der Unie, later door koning Willem I, tot die van den Nederlandschen leeuw; terwijl hij door laatstgenoemden vorst meermalen, hetzij als secretaris, hetzij als lid, tot deelneming aan de werkzaamheden van onderscheidene, door hem ingestelde, staatscommissiën geroepen werd, in welken hij de bijzondere goedkeuring van den vorst mogt wegdragen.

Ofschoon geene eigenlijk gezegde letterkundige vorming genoten hebbende, was hij echter een vurig beminnaar en hoogschatter van letteren en wetenschappen. Bovenal was hij voor de eer der Nederlandsche letterkunde met geestdrift bezield. Met regt benoemde hem dan ook het Zeeuwsch genootschap der wetenschappen in 1806 tot deszelfs directeur en in 1807 de maatschappij van letterkunde te Leiden tot haar medelid.

Als mensch maakte Dassevael billijke aanspraak op genegenheid en hoogachting. Hij was een opregt vriend, en hoezeer hij er op uit was zijne medemenschen nuttig te zijn, kan blijken uit het door hem gestichtte weduwenfonds voor geëmploijeerden van het algemeen bestuur, welke instelling hij tijdens de Fransche overheersching voor vernietiging bewaarde, en waarvan het bestuur, van deszelfs eerste oprigting af, tot aan zijnen dood toe, aan hem werd toevertrouwd. De beide door hem in het licht gegeven geschriften zijn getiteld:

Aan mijne landgenooten, bij de landing van Napoleon. 's Hage, 1815, 8°.

Geschiedkundig overzigt der koninklijke voorschriften omtrent het beheer der Staatsuitgaven in Nederland. 's Hage en Amst. 1822, 8°.

Andere werken, de huishouding van staat betreffende, waaronder een *administratief handboek* en eene *Tijdrekenkundige Plaatsaanwijzing der wetten, besluiten en verordeningen van het Fransche keizerrijk, — en betreffende het koningrijk der Nederlanden* enz., van welk laatste werk een *berigt van Inteekening* in 1832 te Amsterdam het licht zag, zijn of niet door hem voltooid, of er zijn andere beletselen ontstaan, waardoor zij nimmer zijn uitgegeven.

Zie *Konst- en Letterb.* 1822, D. I. bl. 244, 1838, D. I. bl. 114; de Jong, *Alphab. Naaml. van Ned. Boek.; Hand. der Jaarl. Verg. van de Maatsch. van Letterk. te Leid.* 1838, bl. 28—33; *Cat. van de Bib. der Maatsch. van Letterk.*, D. II. bl. 585; *de Navorscher*, D. III. bl. 170; *Bijbl.*, CLXI, alwaar eene merkwaardige proeve van het zeldzaam geheugen van Dassevael wordt medegedeeld.

DASVELDT (Jan), te Amsterdam in 1770 geboren, beoefende hij aanvankelijk de teeken- en schilderkunst uit liefhebberij, en ontving daarin het onderwijs van zijnen vriend H. Stokvisch. Zijne studien vervolgens voortzettende naar de natuur, werd hij een bekwaam landschapschilder, en maakte hij bijzonder naam door het schilderen van honden en andere dieren. Hij werd in 1840 lid van de koninklijke academie van beeldende kunsten te Amsterdam en overleed aldaar den 11den Februarij 1855.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; *Konst- en Letterb.* 1855, bl. 55.

DATHENUS (Petrus), wiens eigenlijke naam vermoedelijk Pieter van Bergen, (Petrus Montanus) was, doch die uithoofde zijner geleerdheid, den bijnaam van Pierre d'Athénes verkreeg, waaruit die van Petrus Dathenus ontstaan is. Niet Yperen, niet Poperingen, maar het nabij laatstgenoemde plaats gelegene Cassel, was de geboorteplaats van den man, wiens leven gedurende bijna drie honderd jaren door een tal van schrijvers verhaald is, en die door den een met lof vermeld, door den ander miskend en verguisd werd. In het begin der zestiende eeuw uit Roomsche ouders geboren en in die godsdienst opgevoed, koos hij reeds vroeg de monnikenpij en begaf zich in het klooster der Karmelieten bij Yperen, van waar hij, met de leer der hervorming bekend en daarmede hoog ingenomen, eerlang vertrok, zich naar Londen begaf en daar als boekdrukker zich vestigde. Hier met de beroemdste voorstanders der hervorming in aanraking gekomen, gloeide hij alras van ijver, om ook zijne krachten tot het welslagen der groote zaak aan te wenden, en toen hij nu door Eduard VI tot het predikambt was toegelaten, aarzelde hij niet, en aanvaardde hij in 1555 het prediken te Frankfort en tot in 1566 te Frankenthal in den Palts. Doch vervuld van de begeerte om zijne landgenooten de gezuiverde leer te verkondigen, keerde hij in 1566 naar Nederland terug en trad te Kortrijk, Yperen, Poperingen en andere plaatsen van West-Vlaanderen, als hervormd leeraar op, waar hij door zijne prediking zulk een diepen indruk maakte, dat duizenden hem kwamen hooren, en zoowel daar als in Zeeland en Holland, waar hij mede verscheen, talrijke scharen tot de hervormde godsdienst overgingen.

Niet te verwonderen was het alzoo, dat hij zich daardoor den haat der landvoogdes op den hals haalde, het banvonnis over hem werd uitgesproken en aan zijne inhechtenisneming eene groote belooning verbonden werd. Doch hij ontweek bij Alva's komst het dreigende gevaar, vond andermaal eene schuilplaats in den Palts en verbond zich op nieuw als predikant aan zijne vroegere gemeente te Frankenthal. In 1568 woonde hij de synode der Nederlandsche kerken onder het kruis te Wezel bij, en vertrok spoedig daarop, althans vóór 1570, naar Heidelberg, waar hij tot hofprediker van hertog Joan Casimir werd aangesteld. In 1572 keerde hij wederom naar de Nederlanden terug en vinden wij hem als raad en commissaris van den prins van Oranje te Zierikzee werkzaam om orde te stellen in de gemeenten; terwijl hij in de achting van den prins en diens beide broeders, Jan en Lodewijk van Nassau, in ruime mate deelen mogt. Hij was in 1578 te Gent predikant, en verscheen in datzelfde jaar als afgevaardigde van de gemeente aldaar op de synode te Dordrecht, waar hij het voorzitterschap bekleedde en zich als streng calvinist deed kennen. Hij predikte vervolgens ook te Utrecht en te Amsterdam en bevorderde in beide plaatsen krachtig de hervorming, ofschoon hij daar nimmer als predikant is aangesteld geweest.

Naar Gent teruggekeerd, werd hij in gebeurtenissen gewikkeld, die op de beoordeeling van zijn karakter en op zijn levenslot den grootsten invloed hebben uitgeoefend, en waar hij, wie zal het ontkennen, zijn karakter als evangelieprediker jammerlijk verloochende. Aan het hoofd der zaken te Gent, stond, weinig tijds na de afkondiging van den geloofsvrede in 1578, Jan van Hembyze of Imbyze, die zich van Dathenus poogde te bedienen, om zijne eigene verheffing te bewerken. Zijne bedoelingen werden door de denkbeelden van den ijverigen prediker zoozeer in de hand gewerkt, dat het niet te verwonderen was, dat beide mannen tezamenspanden om beiden hun doel te bereiken. Hembyze, de heerschzuchtige man, wiens plannen met de pacificatie van Gent in duigen vielen; Dathenus, de vurige voorstander en ijveraar voor de hervorming, in bittere woede ontstoken, door de, bij die vrede aangenomene bepaling, dat men niets tegen de roomsche godsdienst mogt ondernemen. Alzoo opgestookt door Hembyze en met vurigen ijver voor zijne leer bezield, bestijgt Dathenus den predikstoel, betoogt in welsprekende en wegslepende taal, dat die bepaling goddeloos was, en door drift vervoerd, noemt hij de geloofsvrede een heilloos werk en den prins van Oranje, als den bewerker er van, eenen, die zich om God noch godsdienst bekreunde. Daar barsten de driften der menigte los, andermaal worden de tooneelen van den beeldenstorm vernieuwd en de Roomschen vervolgd. Te vergeefs is de komst van Marnix; Dathenus blijft in denzelfden geest prediken en duldt geene godsdienst naast die door hem wordt verkondigd; doch de prins komt, en Dathenus vlugt met Hembyze naar Joan Casimir, zijnen vroegeren beschermer, die hen ontving en door een jaargeld in hunne behoefte voorzag.

In 1583 echter, begaf zich Dathenus met Hembyze andermaal naar Gent, en de eerste, onbewust van de verfoeijelijke plannen des laatsten, laat zich door zijnen godsdienstijver wederom overhalen om diens nu misdadige voornemens te bevorderen; doch de Gentenaars ontdekten Hembyze's verraad en Dathenus is bij de overgave der stad, in 1584 aan Spanje, genoodzaakt te vlugten. Hij begaf zich naar Holland, waagde het niet verre van Gouda te prediken en zich tegen der staten handel met Frankrijk te verzetten. Hierover vervolgd en vreezende in hechtenis genomen te zullen worden, vlugt hij naar Vianen, waar hij meende veilig te zijn, doch waar hij evenwel, op last der staten en van prins Maurits, gevangen genomen, maar onder handtasting ontslagen werd. Nauwelijks de Lek overgetrokken zijnde, werd hij te Vreeswijk andermaal gevat, naar Utrecht gevoerd en op het huis Hazenberg gevangen gezet. De punten en artikelen, waarop hij bij die gele-

genheid is verhoord en die elders nog te lezen zijn, leverden geen genoegzamen grond op om hem te veroordeelen. Reeds in December 1584 werd hij, eerst onder borgtogt, later geheel ontslagen. Hierop verliet hij het vaderland, begaf zich naar het Holsteinsche en van daar naar Dantzig, waar hij zich als geneesheer wilde nederzetten, doch in dit plan, door de beschuldigingen der uit Vlaanderen gevlugte doopsgezinden, verhinderd werd. Nu trok hij naar Staden, in het hertogdom Bremen, oefende aldaar de praktijk uit onder den naam van Petrus Montanus, werd van onregtzinnigheid beschuldigd en vertrok als geneesheer naar Elbing, waar hij dermate de liefde en achting zijner medeburgers verwierf, dat men daar, toen hij den 19den Februarij 1590 overleed, eene prachtige graftombe oprigtte, waarop zijn standbeeld levensgroot geplaatst is. Men zegt dat hij tijdens zijn verblijf in Engeland gehuwd is, met eene geestelijke zuster van de orde van St. Clara, doch men leest verder van deze vrouw niet.

Zonder ons te willen rangschikken onder 's mans heftige veroordeelaars, evenmin als onder zijne vurige aanhangers, ontkennen wij niet, dat zijne driftige geaardheid hem tot daden gebragt heeft, die hem voorzeker ontsieren, en die eenen belangrijken invloed op de gebeurtenissen in de zestiende eeuw hebben uitgeoefend; maar bij de beoordeeling van zijn gedrag, moet men zich ook weten te verplaatsen in zijnen toestand en in zijnen tijd; en dan gelooven wij te mogen vaststellen, dat hij ter goeder trouw heeft gehandeld en niet zoozeer gezien heeft op de middelen, dan wel op het goede dat hij er door meende tot stand te brengen. Wij keuren zijne heftigheid af, wij bejammeren het, dat zijne onverdraagzaamheid hem een tegenstander maakte van den prins van Oranje, wiens staatkundige handelingen hij niet begreep en er het nut niet van inzag; maar wij bewonderen in hem de standvastigheid in zijnen strijd voor het geloof, en zien in hem een krachtig werktuig in de hand der Voorzienigheid, tot uitbreiding van het gezegende licht, dat in de zestiende eeuw in ons vaderland opging. Teregt zegt daarom de hoogleeraar Royaards, »dat de »verstrooide hervormden in die bange jaren van druk een leids»en raadsman, een bekwaam orgaan hunner bedoelingen be»hoefden, en dat daar niemand geschikter voor was dan Da»thenus. Hij betoonde zich zoodanig, doch slechts bij tus»schenpoozen. Dan blies hij het vuur der hervorming aan, en »het ontvlamde met meer kracht."

Intusschen waren 's mans verdiensten verre van alledaagsch. Uit overtuiging was hij hervormd en zijnen ijver in de verdediging van zijn geloof, ontsproot uit een zuiveren bron. Van daar had hij de kracht om zich onder levensgevaar en smartelijke omstandigheden tot de dienst der kerk gereed te houden, en waar hij zich ook bevond, nergens vergat hij hare belangen voor te staan. Zijn levensgedrag was onberispelijk, en zijne geleerdheid en welsprekendheid worden door vriend en vijand geroemd. Hij was zeer taalkundig en bedreven in de Grieksche, Latijnsche, Fransche en Hoogduitsche talen, en moeten wij hem al een volslagen gemis van dichterlijken aanleg ontzeggen, wij erkennen zijne goede bedoeling, om waar hij kon nuttig te zijn.

Er is reeds zooveel over Dathenus geschreven, dat wij vermeenen met het medegedeelde te kunnen volstaan; doch niettegenstaande dat vele, missen wij nog steeds eene hem waardige levensbeschrijving, overeenkomstig de eischen der hedendaagsche geschiedkundige wetenschap; zoodat wij ons verheugen hier te kunnen berigten, dat deze taak eindelijk door een jeugdig geleerde is ter hand genomen. Met een enkel woord moeten wij nog gewagen van de schriften van Dathenus, tot wier vervaardiging hij, te midden van talloze levensbeslommeringen, nog den tijd vond. En dan vermelden wij allereerst zijne vertaling van den Heidelbergschen catechismus, die door hem, in 1563, in de Nederduitsche taal werd in het licht gegeven en die wat de vorm betreft, kleine veranderingen van een enkel woord uitgezonderd, tot heden toe volkomen dezelfde gebleven is en als zoodanig in alle Nederlandsche gemeenten bij de Duitsche hervormden nog in gebruik is; de titel was:

Catechismus oft christelicke onderrichtinge, ghelijck die in kercken ende scholen der Cheurvorstelicken Paltz gedreven oft gheleert wordt, wt de hoochduydtsche sprake in nederduits getrouwelick overgheset. Emden, 1563. Meermalen herdrukt.

Nog meer is Dathenus bekend geworden door zijne Nederlandsche psalmberijming, naar de Fransche van Beza en Marot bewerkt. Zij verscheen voor het eerst in 1566 te Frankenthal, en voorzag voor die en voor de Nederlandsche gemeenten, waar zij spoedig werd ingevoerd, in eene groote behoefte. Ongetwijfeld was zij gebrekkig, en Dathenus zelf ontkent niet dat zij in overhaasting vervaardigd is; en al is zij nu niet te vergelijken met die van den voortreffelijken Aldegonde of van latere dichters, zoo mogen wij het hem toch geenszins wijten, dat de dwaasheid der tijden zijn werk verkozen heeft, ruim tweehonderd jaren na de zamenstelling, boven al het voortreffelijke dat gedurende dien tijd het licht zag. Eene der eerste uitgaven van zijne psalmberijming, die later ontelbare malen herdrukt is, draagt tot titel:

De Psalmen Davids, wt den Fransoyschen Dichte in Nederlantschen overgheset, door Petrum Dathenum, Item, hier is bij gevoecht op die kant die Latynsche texte overgeset wt den Hebreeuschen van veerse tot veerse naar wtwisen getal. Van nieus overghesien ende gecorrigeert.... tot Rowaen. 1567, 12°.

Aan Dathenus zijn wij ook nog verschuldigd de liturgische geschriften, die nog heden, ofschoon met eenige verandering, bij de Nederlandsche kerk in gebruik zijn. Hij was het die de Paltzische liturgie, ten dienste der Nederlandsche gemeenten te Frankenthal, uit het Hoogduitsch in het Nederduitsch vertaald, en ze tegelijk met zijnen catechismus en psalmberijming in 1566 heeft uitgegeven.

Verder is van zijne hand in het licht gezonden een werkje getiteld:

Entschuldiging der verjagten christen, 1560, en een boekje hetwelk hij in 1559 volgens eigene getuigenis, in zijne voorrede tot de psalmberijming, in de Nederduitsche taal in het licht gaf, om het verwijt te wederleggen, alsof hij al te toegevende ware geweest, omtrent het laten doopen der kinderen in de roomsche kerken.

Eindelijk vermelden wij nog zijne:

Aanteekeningen omtrent de gevoelens der leden van de kerkvergadering van Frankfort in 1577, uitgegeven door den Hoogleeraar L. G. van Renesse, in zijne *Bijvoegselen op P. Villiers, Verdediging der Nederlandsche Kerken.*

Zie Bor, *Nederl. Oorlog.* B. XII bl. 986 (51), B. XIII. bl. 86 (128), B. XIX. bl. 518 (48); (de Beaufort) *Leven van Willem I*, D. III. bl. 209, 220, 323, 326; Brandt, *Hist. der Reform.*, D. I. bl. 306, 372, 450; de Jonghe, *Gentsche Geschied.*, D I. bl. 13, 46, D. II. bl. 71, 86, 107, 163, 166; Meiners, *Oostvr. Kerk. Geschied.*, D. I. bl. 377—383; W. te Water, *Tweede Eeuwget. van de Geloofsbelijd.*, bl. 18, 28; dezelfde, *Histor. der Herv. Kerk te Gent*, bl. 189—221 en *Aanhangs.* bl. 41—60; J. W. te Water, *Kort. Verh. der Ref. van Zeel.*, bl. 84—89; 's Gravesande, *Twee honderdj. Gedacht. van het eerste Sijnode te Wesel*, bl. 6, 41, 43, 46, 52, 55, 59, 61, 70, 128, 151, 200, 202, 210, 218; *Charterboek van Friesland*, D. IV. bl. 511; Saxe, *Onom. Liter.*, T. III. p. 509, 510; Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. VII. bl. 218, 219, 220; D VIII. bl. 28; de Vries, *Geschied. der Ned. Dichtk.*, D. I. bl. 50; Ypey en Dermout, *Geschied. van de Herv. Kerk in Nederl.*, D. I. bl. 242, 324, 457, 526, 545, *Aant.* bl. 52, 98, D. II. bl. 19, 38, *Aant.* bl. 3, D. IV. *Aant.* bl. 18; Witsen Geijsbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*, D. II. bl. 109—114; *Aank. op het Woordenb.* van G. Nieuwenhuis, D. II. bl. 269—274; de Kempenare, *Vlaemsche Kron.*, bl. 16, 17, 20, 209, 212, 214, 215, 228, 236; Kist en Royaards, *Archief voor Kerk. Geschied.*, D. V. bl. 108, 111, 386, 402, 439, 457, 459, D. VI. bl. 39, D. VIII. bl. 449—454, D. X. bl. 247; dezelfden, *Ned. Arch. voor Kerk. Geschied.* D. II. bl. 50, D. IV. bl. 283, D. V. bl. 445, D. VI. bl. 193—198; Groen van Prinsterer, *Archiv. de la Maison d'Orange-Nassau*, T. IV. p. 217, 220, 222, 227, 228, 229, 232, 234, 237, 238, 248, 370, 392, T. V. p. 56, 100, 103, 112, 121, T. VI. p. 386, 616, 617, T. VII. p. 83, 79, 80, 81, 302, 421, 548, 581, T. VIII. p. 28, 92, 199, 210, 223, 338, 348, 385, 392, S. 134*, 140*, 154*; Glasius, *Godgel. Nederl.*, D. I. bl. 336—345; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.*, D. II. St. VI. bl. 254, 257, 329; Janssen, *Kerkherv. te Brugge*, D. I. bl. 71, 177, 245 volgg. D. II. bl. 122, 128, 129, 144, 171, 190, 286; Diegerick, Petrus Dathenus, *Notes sur le lieu de sa naissance*, (Bruges 1857, 8°.) aangehaald door den *Algem. Konst- en Letterb.* 1857, bl. 236, 237; Muller, *Supplem. op den Cat. van Godgel. Werk.*, bl. 10.

DATHENUS (PETRUS), boekverkooper en ouderling te Middelburg en schrijver van een werk, getiteld:

Lof der Christelijke mededeelzaamheid in Rijm, Middelb. 1741, 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. I; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*, D. II. bl. 114.

DAU (GERARD). Zie DOU (GERARD).

DAUBER (JAN HENRYK), werd geboren in het Nassausche, was doctor in de beide regten en Hoogleeraar in die wetenschappen aan de in 1646 te Breda opgerigtte Illustre school,

die hij met eene Latijnsche Oratie inwijdde. Hij schijnt later weder buiten 'slands vertrokken te zijn, en grooten roem als regtsgeleerde behaald te hebben; te vergeefs beriep men hem in 1657 als Hoogleeraar in de regtsgeleerdheid te Leiden. Hij schreef ook nog:

Lijkreden over den doodt van den Hooghsten en moghensten Vorst Fredryk Henryk, enz., Mildaadighste Stichter van de nieuwe Hooghe School en het Oranjisch Collegie te Breda, overgheset door A. L. Kok, 1647.

Zie Siegenbeek, *Geschied. der Leids. Hoogesch.*, D. I. bl. 177; Hermans, *Bijdr. over Noord-Braband*, D. I. bl. 224, 225.

DAULE (ENGELBERT VAN) of van DAALE, was een man, zeer vermaard van afkomst en bekwaamheid; hij werd in 1543 kanselier van Brabant.

Zie van Mieris, *Hist. der Nederl. Vorst.*, D. III. bl. 72, alwaar zijnen rekenpenning wordt afgebeeld.

DAUN (ULRICH VON), graaf van Falckenstein, Heer van den Broeck en Overstein, was in den vrijheidsoorlog tegen Spanje, een vurig aanhanger der Hervorming en een beschermer en voorstander van allen, die door Spanje verdrukt werden. Gedurende het beleg van Rijnberk in 1598 door den Admirant van Arragon, deden de bij Orsoi achtergeblevene troepen strooptogten naar Zutphen en in Overijssel, en stelden de hier en daar tusschenbeiden liggende Duitsche landschappen op brandschatting. Eene afdeeling dezer troepen vertoonde zich voor het slot Broek, aan den Graaf van Falkenstein toebehoorende, en eischte dezen op, zich zelven en zijn kasteel onder Spaansche bescherming te stellen. De Graaf antwoordde, dat hij een leenman was van den Hertog van Kleef, en als zoodanig reeds door zijne onzijdigheid genoegzaam gedekt. Hierop opende de Spanjaarden hun vuur, en zag zich de graaf, na korten tegenweer, verpligt tot een verdrag, waarbij men hem en zijner bezetting behoud van leven en eigendom toezeide. Doch naauwelijks waren de vijanden in het slot, of dit verdrag werd schandelijk verbroken. Al de bedienden werden jammerlijk vermoord, doch de Graaf behouden. Later, den 11den October 1598, werd deze, denkelijk op last van Mendoza, die den Graaf persoonlijk haat toedroeg, vermoord en zijn lijk verbrand. Toen later in 1601 de Admirant in onze handen gevallen was en hij gevangen zat, kwam de weduwe van den Graaf van Falkenstein bij de Staten aanzoek doen, om regt over den moord van haar man, zich beroepende op de goede genegenheid en diensten, die de Graaf eertijds aan de Staten bewezen had; dit verzoek schijnt van geen gevolg geweest te zijn. In 1607 was de zoon van Ulrich van Daun in staatsche dienst, en deze werd, toen hij in Maart naar zijn kasteel Broek op reis was, door eenige Spaansche soldaten overvallen, en, daar hij van geene overgave wilde hooren, nedergesabeld.

Zie van Meteren, *Nederl. Hist.*, D. VII. bl. 75, D. VIII. bl. 14, D. IX. bl. 176; Wiersbitzky, *Tachtigjar. Oorl.*, D. V. bl. 39, 318.

DAUTUN (DANIEL HENDRIK), was Fransch kostschoolhouder te Zwolle, omstreeks het midden der achttiende eeuw, en maakte zich door de uitgave der volgende werkjes verdienstelijk. Zij zijn getiteld:

Elemens de l'histoire des Provinces-unies, depuis la fondation de la Republique, jusqu'a ce temps, Amst. 1773, 8°.

Waterbeschrijving der Vereenigde Nederlanden, Amst. 1771, 8°. met kaart.

Sleutel der Fransche Taale of bondige verklaring van alle de grondregels der Fransche Taale, in 't Fransch en Nederduitsch, Amst. 1773, 8°.

Zie *Boekz. der Gel. Wereld*, 1773. b. bl. 495; Muller, *Cat. van Boek. en Kaart. over Neêrl. Waterst.*, bl. 12.

DAUWE (SIMON VAN DER). Zie DOUWEN (SIMON VAN).

DAVELAAR (CORNELIS VAN), heer van Petten, advokaat te Amsterdam, stond in 1622 aan het hoofd van eene vereeniging tot het bedijken der Diemermeer, waartoe de stad Amsterdam in 1624 van 'slands Staten octrooi verkreeg.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. IV. bl. 364, D. XIII. bl. 273.

DAVENPORT (JAN), geboren te Coventry in het graafschap Warwik in 1597, werd puriteinsch geestelijke en als zoodanig beroepen te Amsterdam; hij vertrok van daar naar Noord-Amerika, en stichtte in het Connecticut in 1637 de kolonie Newhaven. Hij overleed te Boston den 13den Maart 1668. Hij was een der driftigste predikers van zijne kerk, van wien een aantal leerredenen en twistgeschriften in de Engelsche taal werden uitgegeven. Hij schreef, behalve over het gezag der kerkvergaderingen en over de kennis van Christus, waarvan ons de Engelsche titels onbekend zijn, *A Catechism, Containing the chief heads of the Christian religion*. Zijn broeder Christoffel beleed de Roomsche godsdienst, en was laatstelijk hofkapellaan in Portugal en Provinciaal der Franciskanen in Engeland.

Zie *Biogr. Univ.*, T. VI. p. 55; *Nouv. Biogr. Gener.*, T. XIII. p. 203.

DAVENT (LEONARD), ook genaamd LEONARD DIRY of THIRY, was een Nederduitsch kunstschilder en plaatsnijder, die omstreeks 1590 bloeide; hij was afkomstig uit, of woonde te Deventer, en werkte veel naar Primatice en Maitre Roux.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* op Diry en Thiry; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* op Davent.

DAVENTRIA (JOANNES DE). Zie DEVENTER (JOHAN VAN).

DAVENTRIENSIS (JACOBUS). Zie DEVENTER (JACOB VAN).

DAVENTRIENSIS (PETRI). Zie PETRI (NICOLAAS).

DAVERHOULT (JAN ANTHONY), geboren in Holland, nam deel aan de bewegingen in 1787, en vertrok daarop naar Frankrijk, alwaar hij prefect van het Departement der Ardennes werd, en namens dat Departement afgevaardigde was op de wetgevende vergadering, waarvan hij den 8sten Januarij 1792 tot Voorzitter werd verheven. Hij stemde daar standvastig met de partijgangers voor de constitutie, en nam zijn ontslag den 18den Julij, verklarende, dat hij naar het leger ging, alwaar hij den rang van Kolonel verkregen had. Na den 10den Augustus verliet hij Parijs; maar niet ver van de grenzen, te Saint Mendes, werd hij door een troep boeren gevangen genomen, en vreezende dat men hem op het schavot zou brengen, doodde hij zich met een pistoolschot.

Zie *Biograph. Univ.*, T. VI. p. 55.

DAVERVELD (JACOB FERDINAND VAN), werd, proponent zijnde, beroepen te Warmenhuizen in 1708, en vertrok van daar in 1714 naar Monnikendam, in 1722 naar Utrecht, waar hij den 1sten October 1758 zijne 50jarige predikdienst vierde. Hij overleed den 15den September 1759 te Alkmaar ten huize van zijnen zoon Hadriaan, Advokaat aldaar, in den ouderdom van ruim 74 jaren, en schreef de volgende werkjes, getiteld:

De adder onder het groen te voorschijn gebragt, of samenspraak over de Hattemisterij, Utrecht, 1733, 8°.

Eenvoudige en opregte waarheid, Utrecht, 1734, 8°. (insgelijks tegen de Hattemisten.)

Korte stellingen over de kerkelijke tugt enz., en vervolg over het regt gebruik der kerkelijke tugt, beide te Utrecht, 1751, 8°.

Leerrede op den vijftigjarigen predikdienst uit 1 Sam. VII : 12, Utrecht, 1758, 4°.

Zie *Boekz. der Gel. Wereld*, 1722, *b.* bl. 251, 421, 423, 1758. *b.* bl. 534, 1759, *b.* bl. 424, 429, 430; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. I en V; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Kist en Royaards, *Ned. Archief voor Kerk. Geschied.*, D. VIII. bl. 132, aldaar verkeerdelijk Daveld genoemd.

DAVID VAN BOURGONDIE, 55ste Bisschop van Utrecht, was een natuurlijke zoon van Filips van Bourgondie, graaf van Holland en van eene Fransche dame, genaamd Coleta Castellana of la Chatelaine, gezegd Du Bosqueil. Van zijne geboorte en jeugd zijn geene berigten bewaard gebleven. Hij was Bisschop van Terouanne in Artois, toen Rudolf van Diepholt, 53ste Bisschop van Utrecht kwam te overlijden. David van Bourgondie schijnt reeds vroeg een begeerig oog op diens zetel te hebben geslagen, althans in 1447 legde zijn vader, door eene onderhandeling met Paus Nicolaas V, reeds den grond tot zijne verkiezing, en reeds in 1451 werd hij door den beroemden pauselijken gezant in de Nederlanden, Nicolaas van Cusa, den *Elect* van het Utrechtsche Bisdom genoemd.

Toen Rudolf van Diepholt in 1455 overleden was, kwamen de Kanoniken tot het verkiezen van eenen opvolger bijeen. Filips van Bourgondië, die reeds voor dien tijd getracht had dezen ter gunste van zijnen bastaard te stemmen, zond Graaf Jan van Nassau naar hunne vergadering te Utrecht, die op de bevordering van David ten sterkste moest

aandringen, en daartoe aanvoeren dat door diens verkiezing aan de geschillen tusschen Utrecht en Holland eerst een goed einde zou te maken zijn. Niemand stemde echter voor David, en nog nooit was er een Bisschop met zoo vele eenparigheid benoemd dan Gijsbrecht van Brederode.

Deze aanvaardde zijne waardigheid onder inwachting van 'sPausen bevestiging, ofschoon hij de moeijelijkheden die hem te wachten waren niet ontveinsde. Filips van Bourgondië gaf echter zijn plan niet op en zond Johannes Godefridus, Bisschop van Utrecht, naar Rome, die door geld en fraaije beloften Calixtus III, die toen Paus was, overhaalde om David van Bourgondië tot Bisschop van Utrecht aan te stellen, en de gezanten van Gijsbrecht van Brederode onverrigter zake naar huis te zenden.

Aan beide zijden maakte men nu aanstalten tot den krijg, ofschoon er herhaalde malen door buitenlandsche vorsten, echter te vergeefs, pogingen waren aangewend om Hertog Filips met Gijsbrecht van Brederode te bevredigen. Eerstgenoemde zond Adriaan van Borselen naar Amersfoort en Rhenen, welke beide steden Bourgondisch gezind waren en dadelijk hunne poorten openden. Ook het huis Ter Horst werd hem ingeruimd. Onmiddelijk daarop werd David in genoemde plaatsen plegtig als Bisschop gehuldigd, terwijl Filips zelf in Julij 1456, aan het hoofd van veertien duizend gewapenden, naar de Bisschopsstad trok. Zijne nadering verwekte daar zulk een schrik, dat Gijsbrecht, de omstandigheden in aanmerking nemende, tot een verdrag overging, waarbij hij aan David van Bourgondië afstand deed van het Bisdom. Deze, na door den Paus gewettigd en van de smet zijner geboorte ontheven te zijn, werd op eene plegtige wijze den 6den Augustus 1456 binnen Utrecht gehuldigd, en bezwoer de regten en vrijheden van de stad en het stift van Utrecht te zullen handhaven. Doch deze eed werd spoedig door hem geschonden.

Inmiddels weigerden de steden Deventer, Kampen en Zwolle hem als Bisschop te erkennen, en besloten zich ten behoeve van Gijsbrecht van Brederode tot het uiterste te verdedigen. Hertog Filips en Bisschop David verzamelden hierop hunne krijgsbenden, belegerden Deventer, welke stad, eindelijk voor de overmagt bukkende, zich na eenen dapperen tegenstand overgaf, waarop David door de genoemde steden, en ook door Groningen, als Bisschop erkend en als zoodanig met plegtigheid eerlang werd gehuldigd.

Het is onze taak niet om al de gebeurtenissen te verhalen, die gedurende het bestuur van David van Bourgondië, in zijn gebied plaats grepen, en wij zullen ons derhalve bepalen tot die, waarin hij door zijne handelingen eenen belangrijken invloed uitoefende. In het begin van zijne regering bleef het vuur der burgerlijke tweedragt smeulende. Inzonderheid waren de steden Utrecht, Amersfoort en Rhenen fel op elkander gebeten, en tot in 1458 hadden er, ondanks de vredelievende bemoeijingen van David, herhaalde vijandelijkheden plaats, die echter in laatstgenoemd jaar door tusschenkomst van Jan van Lannoi, Stadhouder van Holland, en Simon van Lalaing, beide raadsheeren van Filips van Bourgondië, tot een goed einde gebragt, en de stad Utrecht genoodzaakt werd niet langer in onmin met haren Bisschop, die zich inmiddels op het huis Ter Horst had opgehouden, te leven. De stad, bevreesd voor den magtigen Hertog van Bourgondië, gaf toe en kocht de toegenegenheid van haren Mijtervorst door de schenking van een groot zilveren zoutvat, ter waarde van drie honderd Rijnsche guldens.

De daarop gevolgde twist tusschen David en de stad Amersfoort, de onderwerping van die stad in 1462, de daarop gevolgde verbreking der goede verstandhouding tusschen den Bisschop en de stad Utrecht, gaan wij stilzwijgend voorbij. Uit al de handelingen van David was het duidelijk op te maken, dat hij er op uit was, de voorregten van beide steden te vernietigen, om alzoo des te onbeperkter te kunnen heerschen.

Doch de tijd was gekomen dat hij zijne lang verkropte wraak zou uitstorten op de heeren van Brederode, die hem in zijne aanspraak op den bisschopszetel hadden tegengewerkt. Reinoud en Gijsbrecht van Brederode werden in 1470 met hunne zonen gevangen genomen; sommigen van hen zwaar gepijnigd en schandelijk mishandeld. Hertog Karel van Bourgondië, die toen in Holland regeerde, kwam tusschen beiden, doch vermogt de loslating van Gijsbrecht niet verwerven, en het duurde nog geruimen tijd eer deze zijne vrijheid erlangde.

Nu meende de trotsche kerkvoogd de handen ruim te hebben en naar welgevallen te kunnen regeren. Hij matigde zich een schier onbeperkt gezag aan, bekommerde zich niet om de liefde en achting zijner onderdanen, handelde geheel naar willekeur, schond wetten en verdragen en ontzag zich niet de vrijheid, de bezittingen, ja zelfs het leven der ingezetenen aan zijne belangen en heerschzucht op te offeren. Een nieuwen raad of geregtshof, *Regt der Schijve* genoemd, naar de gedaante der tafel aan welke de regters zaten, werd door hem ingesteld, doch deze verwekte zoodanig misnoegen, dat hij zich ten laatste gedwongen zag hem af te schaffen. Eindelijk was de verbittering der Utrechtenaren ten top gestegen, en hunne woede barstte in openlijken tegenstand uit; bisschop David vertrok veiligheidshalve naar Wijk bij Duurstede, en liet alzoo aan de Utrechtenaren de handen vrij. Deze namen Jan van Montfoort voor hunnen beschermer aan en veranderden de regering naar hunnen zin.

Dit maakte den bisschop zoo vergramd, dat hij de hoofden der opstandelingen in den ban deed, waaruit ten laatsten eenen openbaren oorlog tusschen hem en de stad uitbrak. Dit had plaats in 1481, en op kersavond van dat jaar kwam Engelbrecht, broeder van den hertog Jan van Kleef, binnen de stad en werd tot postulaat-bisschop aangesteld. David dit hoorende wapende zich, en de vijandelijkheden namen van weerszijden een aanvang, terwijl paus Sixtus IV, na eerst tot vrede vermaand te hebben, den pausselijken ban over de oproerige stad uitsprak. Nadat de vijandelijkheden eenigen tijd hadden geduurd en men zich aan den uitgesprokenen ban niet stoorde, daar de geestelijkheid gedwongen werd de gewone kerkdienst te verrigten, besloot David door list te verkrijgen, hetgeen hij op eene andere wijze niet magtig kon worden. Door eenige burgers geholpen, maakte hij zich op den 21sten April 1483, bij afwezigheid van Engelbrecht van Kleef, meester van Utrecht, en nam Montfoort, benevens den nieuw aangestelden raad gevangen. De Hollanders, die in Utrecht gekomen waren, maakten het intusschen zoo grof, dat eenige burgers den heer van Nievelt, een bloedverwant van Jan van Montfoort, ontboden, en beloofden hem in het vermeesteren der stad behulpzaam te zullen zijn. Weldra kwam deze voor de stad, geraakte er met zijn volk binnen en werd op de groote markt met de bisschoppelijke soldaten handgemeen. Van Nievelt werd doodelijk gewond, doch de zijnen behaalden na een hevig gevecht de zegen. De bisschop ontkwam door de hulp van Jan van Montfoort aan de woede des volks, en werd op een wagen gevangen naar Amersfoort gevoerd, waar hij in het Minderbroedersklooster gehuisvest werd. Doch kort hierop maakte Maximiliaan van Oostenrijk voor goed een einde aan den oorlog. Met een talrijk leger trok hij den 18den Julij 1483 naar de bisschopstad op, en maakte er zich na eene dappere verdediging meester van; hij werd als wereldlijk voogd erkend, en David van Bourgondie herkreeg het geestelijk bewind.

Behalve door eenige gevechten tusschen de Utrechtsche burgers en de Hollandsche bezetting, welke laatste eindelijk genoodzaakt was de stad te verlaten, werd de rust binnen het bisdom niet meer gestoord, en bisschop David voerde nog dertien jaren, ofschoon niet veel beter dan vroeger, het bewind er over, tot dat hij oud en afgeleefd, na eene veertigjarige regering, den 16den April 1496, op zijn kasteel te Wijk bij Duurstede overleed, en aldaar in de parochiekerk werd begraven.

Eenstemmig zijn de geschiedschrijvers in hun afkeurend oordeel over dezen kerkvoogd, en teregt zegt de heer Arend, dat er weinig ondeugden en gebreken zijn, welke het karakter van hem niet bezoedelden. Zijne zucht voor de bevordering der wetenschappen en mildheid jegens hare beoefenaars, wordt evenwel geprezen, en Erasmus, die hem in persoon gekend heeft, schatte hem hoog wegens zijne geleerdheid en zorg tegen de onkunde der priesters, waaraan het ook te wijten is, dat de hervorming daarna zulke snelle vorderingen in zijn voormalig gebied heeft gemaakt.

Zie van Mieris, *Beschrijv. der Bisschopp. Munten en Zegels van Utr.*, bl. 249—261; dezelfde, *Hist. der Ned. Vorst.*; D. I. bl. 74, 75, 76, 78, 79, 117, 135, 159, 160, 163, 168, 169, 285, Burman, *Utrechtsch. Jaarb.*, D. II. bl. 281, 286, 287, 318, 326, 330, 331, 344, 345, 395, 396, 407, 415, 417, 437, 444, 459, 496, 515, 527, 532, 533, D. III. bl. 13—16, 53, 54, 99, 109, 116, 129, 144—146, 163, 169—174, 177, 187, 234, 247, 248, 288, 316, 322—325, 345, 378, 383, 390, 393, 397, 418, 437, 459, 471, 475, 489, 504, 511—519, 520,

580; van Bemmel, *Beschrijv. van Amersf.*, D. I. bl. 213; Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D. XI. bl. 71—82; (Loosjes), *Characterk. der Vaderl. Gesch.*, D. II. bl. 115—119; Scheltema, *Staatk. Nederl.*, D. I. bl. 278—290; van Kampen, *Karakterk.*, D. I. bl. 221; Westendorp, *Jaarb. voor de Prov. Gron.*, bl. 545, 591; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. Gesch.*, D. IX. bl. 47, 48, 80, 112, D. X. bl. 381; dezelfden, *Ned. Arch. voor Kerk. Gesch.*, D. I. bl. 453, D. III. bl. 124, D. VII. bl. 74, 101, 104, 108 D. VIII. bl. 217; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.*, D. II. St. III. bl. 25, 84—135, 309—311; *Kron. van het Hist. Gen.*, D. IV. bl. 55, D. V. bl. 194—204, D. VI. bl. 226, 228; van der Chys, *de Munten der Heeren en Steden van Overijss.*, bl. 89, 90, 180; dezelfde, *de Munten van Holl. en Zeel.*, bl. 388, 449, 464; dezelfde, *de Munten van Friesl., Gron. en Drenthe*, bl. 98, 407, 408.

DAVID JORISZ. Zie JORISZ. (DAVID).

DAVID (JACOBUS DE), geboren te Kortrijk, studeerde aan de hoogeschool te Groningen, waar hij in 1646 eenige godgeleerde stellingen openlijk verdedigde; proponent geworden zijnde werd hij in 1651 beroepen te Zuidlaren, vertrok van daar in 1652 naar Steenwijk, waar hij in 1672 overleed. Hij maakte zich bekend als een vrij vloeijend dichter, door zijn lofdicht op de *Sondekraem ter bekeerde Salichheyd* van *D. V. Baard.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederd. Dicht.*, D. II. bl. 35, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DAVIDS (LEONARDUS), werd geboren te Rotterdam in 1772, alwaar zijn vader een hoog geacht geneesheer was. Hij studeerde te Leiden, en na aldaar in 1793 tot doctor in de geneeskunde bevorderd te zijn, vestigde hij zich als geneesheer te Rotterdam en oefende de praktijk aldaar tot aan zijnen dood toe uit. Toen in 1800 Eduard Jenner de uitvinding der vaccine deed, vertrok Davids op eigene kosten naar Parijs, ten einde, bij den destijds zich aldaar bevindenden geneesheer Woodville, inlichtingen op te doen omtrent het gebruik der koepokinënting. Niet te vreden met de bijzonderheden door dezen medegedeeld, stelde hij zich in aanraking met Jenner zelven, en geraakte hierdoor instaat de vaccine in hare volmaaktheid toe te passen. Hij verschafte niet alleen aan velen de vereischte koepokstof, maar maakte hen tevens met al de bijzonderheden der vaccine bekend. Ondanks de weinige medewerkingen van het toenmalig bestuur des lands ging hij ijverig voort, en na het nemen van eenige gelukkige proeven, rigtte hij te Rotterdam eene vereeniging van geneesheeren op, om de koepokinenting door het geheele land te verspreiden. Deze vereeniging legde den grondslag van het thans nog te Rotterdam bestaande genootschap tot bevordering der koepokinenting onder de zinspreuk: *Ne pestis intret, vigilia.* In 1807 deed dit genootschap voor de eerstemaal openlijk verslag van deszelfs verrigtingen, waarbij Dr. Davids de vergadering opende met eene redevoering, waarin hij de nuttigheid der vaccinatie betoogde. Zijne rede zag later het licht en wordt genoemd een meesterstuk van welsprekendheid, getuigende van den doordringenden genees- geschied- en oordeelkundigen geest des opstellers. De edele bemoeijingen van Davids bleven niet onbeloond. Napoleon schonk hem een gouden eerenpenning tot een blijk van zijne tevredenheid. Koning Willem I benoemde hem in 1816 tot broeder der orde van den Nederlandsche leeuw, en een jaar daarna tot ridder dier orde. De koninklijke Jenner-Maatschappij te Londen verkoos hem tot haar honorair lid, terwijl hij reeds vroeger door de *Société académique des sciences* te Parijs tot corresponderend lid benoemd was. In 1807 vertaalde hij het werk van Jenner over de vaccine, en voegde er zijne eigene opmerkingen bij, benevens eene memorie over den staat der inenting in de Nederlanden; welk werk hij aan koning Lodewijk overhandigde, die hetzelve met blijkbaar welgevallen aannam. Davids overleed te Rotterdam den 7den Maart 1820. Hij beleed de Israëlitische godsdienst.

Zie Koenen, *Geschied. der Joden in Nederl.* bl. 387; van Kampen, *Geschied. der Nederl. Letterk. en Wetensch.* D. II. bl. 607; Engelberts Gerrits, *Biogr. Hand. Woordenb.* D. I. bl. 391, 392, hier door ons voornamelijk gevolgd.

DAVILA (SANCHIO). Zie AVILA (SANCHIO D')

DAVRÉ (HECTOR DE) was een edelman afkomstig uit een aanzienlijk geslacht te Namen. Hij was een krijgsman die voor de goede zaak gedurende den oorlog tegen Spanje werkzaam was; hij was heer van Witterzies, teekende in 1577 de Unie van Brussel en overleed in 1589.

Zie de Jonge, *Unie van Brussel*, bl. 141.

DEBOIS (GUALTERUS) of DE BOIS, predikant in Nieuw-Nederland, vervaardigde een vers dat voorkomt onder de gedichten op de *Overheerlijke Papiere Snijkunst van J. Koerten.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederd. dicht.* D. II. bl. 35.

DEBRIE (G. F. L.) was een zeer bekwaam teekenaar, die vele historiële ordonnanties heeft gemaakt, zooals de prenten in de *Algemeene geschiedenis* van Suiker en Verburg aantoonen; ook was hij een graveur, die zijne kunst bij Bernard Picart geleerd heeft. Hij bloeide in de eerste helft der achttiende eeuw.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der kunstsch.*

DECAMA. Zie de personen van dien naam op DEKAMA.

DECANUS (BERNARDUS) werd, proponent zijnde, predikant te Ruurloo, vertrok vandaar naar Genderingen in 1655 en vandaar naar Vianen in 1656, alwaar hij in 1682 overleed; van hem is waarschijnlijk:

Predicatie op de dood van Graaf Hendrik van Brederode. 12°.

Zie Soermans, *Kerk. reg. van Zuid-Holl.* bl. 75, uit medegedeelde berigten verbeterd; van Abkoude, *Naamreg. van Nederd. Boek.* D. I. St. III.

DECKER (ADOLF), geboren te Straatsburg, was kapitein der soldaten aan boord van de Hollandsche vloot, genaamd de *Nassausche*, waarover Jacob l'Hermite het bevel voerde, en die uitgezonden was om Peru te bemagtigen en om den doortogt te herkennen, onlangs door Le Maire ontdekt. Zij ging den 29sten April 1623 onder zeil, kwam den 2den Februarij 1624 voor den doortogt en bleef eenigen tijd in eene baai van het Vuurland ten anker leggen. Op den 7den Mei kwam men voor Callao, waar zij dertig Spaansche schepen aantroffen en de aanvallen der Hollanders mislukten. l'Hermite, reeds sedert lang ziek, overleed den 2den Junij. Schapenham die hem opvolgde, maakte zich door zijne wreedheden berucht en kwam na eenige wederwaardigheden te Batavia, waar hij den 3den November overleed. De beide overgeblevene schepen kwamen den 9den Julij 1626 te Texel aan; doch Decker was op orde van den scheepsraad te Batavia gebleven. Hij vertrok van daar in November 1627 en kwam den 27sten Mei 1628 te Amsterdam. Het verhaal van zijne reis werd te Straatsburg in 1629 in 4° in het licht gegeven. Ook vindt men het in de Fransche taal in het zevende deel der *Voyages de la Compagnie des Indes.*

Zie *Biograph. Univers.* T. VI. p. 72.

DECKER (COENRAET), geboren te Neuremburg omstreeks de helft der zeventiende eeuw, begaf zich vroegtijdig naar Holland en leerde de graveerkunst bij Romeyn de Hooghe. Hij woonde waarschijnlijk te Delft, en was een verdienstelijk graveur, die een aantal prenten, in Hollandsche boekwerken voorkomende, vervaardigd heeft; onder anderen in de *Beschrijving van Delft* door van Bleyswijck en in Sylvius, *Vervolg op* Aitzema.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der kunstsch.*; verbeterd door Kramm, *Lev. en Werk. der kunstsch.*

DECKER (CORNELIS WILLEM), was advokaat en notaris te Amsterdam en schreef:

Verhandeling aangaande de ontbinding van den echt, ter zaken van confinement, Amst. 1781. 8°.

Proeve eener verhandelinge over de natuur en uitnemenheid der herstelde regeringswijze der Nederlandsche Republiek, Amst. 1787.

Zie *Vaderl. Hist. ten vervolg op* Wagenaar D. XX. bl. 290, Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DECKER (FRANS), welligt behoorende tot het geslacht van Coenraet Decker hierboven genoemd, werd te Haarlem geboren in 1684, begon zijne kunstoefening bij Romeyn de Hooghe en zette die voort onder Bartholomeus Engels. Hij was een verdienstelijk portretschilder en schilderde en teekende ook onderwerpen van geschiedkundigen aard. Hij was tevens kunstkooper, en aan hem werd in 1743 door de regering van Haarlem opgedragen, om al de aanwezige afbeeldingen der Graven van Holland, die tijdens de beeldstorming uit het Carmelieten-klooster naar het stadhuis gevoerd, bewaard gebleven en nog heden daar te zien zijn, schoon te maken, op nieuw te vernissen, de daaronder bestaande oude verzen weder goed leesbaar te maken, en ze alsdan in de za-

len van het stadhuis ten toon te stellen, waardoor zij in het vervolg minder aan beschadiging zouden zijn blootgesteld. Decker overleed in 1751 en zijne afbeelding, door Jelgersma geteekend en in 1755 door van Noorde gegraveerd, ziet het licht.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der kunstsch.* op Dekker.

DECKER (Karel) was een Hollandsche graveur, die in het begin der achttiende eeuw bloeide en portretten, stad- en zeegezigten heeft gesneden.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der kunstsch.*

DECKER (Pieter Claesse), zeekapitein bij het collegie ter admiraliteit te Amsterdam, voerde het bevel op het fregat *Bommel* in 1672, en over het tweede smaldeel der schepen onder den admiraal Jacob Lobs, bestemd tot het vrijhouden der Zuiderzee, om Amsterdam en Noord-Holland tegen overval te bewaren. Niet alleen voldeed hij aan dien last, maar verontrustte ook de in de omstreken gelegerde Fransche en Munstersche troepen. Vermoedelijk is hij dezelfde Amsterdamsche kapitein wiens schip *Zeelandia*, van 64 stukken, bleef op het Goodwinsend bij het binnenzeilen van Duins in 1690.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewezen*, D. III. St. I. bl. 168, D. IV. St. I. bl. 251.

DECKER (Willem), was een vermaard zeekapitein en zoon van den burgemeester te Gouda Willem Decker, heer van Urcem. Levensbijzonderheden zijn ons van hem niet bekend.

Zie (Griffioen van Waerder), *Mijne Herinneringen van Gouda.* Nalez. bl. 9.

DECKER (Abraham de), was afkomstig uit een oud en aanzienlijk Brabantsch geslacht en geboren te Antwerpen in 1582. Ten gevolge der tijdsomstandigheden begaf hij zich in de krijgsdienst, en naauwelijks tweeentwintig jaren bereikt hebbende, behoorde hij tot de bevelhebbers van Oostende, toen die vesting door Albertus van Oostenrijk werd belegerd. Kort na dit beleg, in 1607, zich in het huwelijk begeven hebbende met Maria van Bremden, vestigde hij zich met der woon te Dordrecht en daarna te Amsterdam, waar hij in 1616 aankwam en zich als kruidenier vestigde, om in zijn onderhoud te voorzien; daar hij, de hervormde godsdienst omhelsd hebbende, van alle hulp zijner roomschgezinde bloedverwanten verstoken was. In 1622 werd hij door burgemeesters van Amsterdam begunstigd met eene makelaarsplaats; doch ondanks die betrekking leefde hij met zijn talrijk gezin in zeer bekrompene omstandigheden, echter tevreden en gelukkig, voor de opvoeding zijner kinderen alles over hebbende en opofferende. Hij was een groot voorstander en gelukkig beoefenaar der letterkunde, met groote kundigheden voorzien en zeer bedreven in de geschiedenis des vaderlands. Hij was ervaren in de Nederlandsche en Fransche talen en liet verscheidene vertalingen, uit de laatstgenoemde taal, in handschrift achter. Onder dezelven was eene vertaling van Florus en Eutropius, die door zijn zoon, die volgt, naar de Latijnsche overzien, in 1664 in het licht werd gegeven. De Decker overleed te Amsterdam den 16den Mei 1658.

Zie Jeronimo de Vries, *Jeremias de Decker*, Amst. 1807 8°.) bl. 2—7, 51, 76. 77.

DECKER (Jeremias de), zoon van den voorgaande, werd geboren te Dordrecht, omstreeks het jaar 1609 of 1610. De bekrompene omstandigheden waarin zijne ouders, met nog vijf andere kinderen gezegend, verkeerden, maakten het onmogelijk om Jeremias, die zich in zijne vroege jeugd door een gelukkig geheugen en veel aanleg onderscheidde, eene geletterde opvoeding te geven; veel minder om hem voor den geleerden stand op te leiden. Zucht naar kennis en wetenschap spoorde hem aan tot eigene oefening, en zonder onderwijs maakte hij zich niet alleen met de Latijnsche, Fransche, Italiaansche en Engelsche talen bekend, maar legde zich ook met allen ijver op het beschaven en opbouwen zijner moedertaal toe, en ontwierp tot zijn eigen gebruik eene spraakkunst, waaraan die netheid van stijl en gelijkvormigheid van uitdrukking, die zich zoo zeer in zijne werken openbaart, haren oorsprong te danken hebben.

Ofschoon zijnen vader van jongs af behulpzaam in diens beroep, waren de letteroefeningen in het algemeen zijne uitspanning, en voorzeker heeft het dagelijksche onderwijs van, en de omgang met zijnen vader, daarop eenen belangrijken invloed uitgeoefend; maar de dichtkunst was in het bijzonder zijn hoogste lust. Om daarin tot eene aanzienlijke hoogte te geraken, begaf hij zich, op het voetspoor van de beste dichters, tot de Grieksche en Latijnsche meesterstukken, en vergaderde zich alzoo door vertalingen van dezen, een schat van uitnemende gedachten, treffende vergelijkingen en stoute schilderingen, die in al zijne voortbrengselen onze aandacht zoo zeer tot zich trekken.

De aard van dit werk laat niet toe om het met bewijzen te staven, dat de Decker eene waardige plaats bekleedt onder de Nederlandsche dichters van de zeventiende eeuw; hij was, naar het oordeel van een bevoegd kunstregter, een dichter, edel van hart en zacht van gevoel, wiens natuurlijke en eenvoudige schoonheden, geestige wendingen, ongedwongene aardigheden, netheid van taal, zoetvloeijendheid, onopgesmukte geleerdheid en wetenschap overal in zijne *Rijmoefeningen* doorstralen. Zijn dichttrant is, naar eisch van onderwerp, nu eens zacht en teeder, dan weder stout en weelderig, altijd natuurlijk. Als gelegenheids dichter behaagt hij door eenvoudigheid, hartelijk gevoel en bevalligen zwier, als puntdichter bewonderen wij zijn vernuft en onnavolgbaarheid, en als bijschriftdichter is hij geestig en klemmend, daarin door Vondel of Brandt geenszins overtroffen; en bij dat alles was zijne nederigheid zoo groot, dat hij nimmer eenig vers algemeen maakte, vóór het de goedkeuring van andere, bij hem geachte, lieden, had verworven.

De voortbrengselen van de Decker's dichterlijken geest, zijn op verschillende wijzen in het licht gegeven. Zijn *goede vrijdagh, Baptistes of Dooper*, en het eerste deel der *Puntdichten* zagen afzonderlijk het licht, terwijl zijn *Lof der Geldzucht* eerst na zijn dood is uitgegeven; doch de eerste uitgave van al zijne toen vervaardigde gedichten, had plaats te Amsterdam 1656, in 4°., de tweede te Amsterdam 1659, 8°., de derde te Amsterdam 1702, in 8°., de vierde en volledigste te Amsterdam 1726, in 4°. 2 deelen, was door David van Hoogstraten begonnen, en door M. Brouerius van Nidek vervolgd en voleind, en de vijfde door Witsen Geijsbeek bezorgd te Amsterdam 1827, 2 deelen, kl. 8°. Behalve zijne gedichten, gaf de Decker in 1661 in het licht eene vertaling van de *Historie van Aelius Sejanus*, door P. Matthieu in het Fransch geschreven, en eene van Florus en Eutropius, door zijn vader overgezet, maar door hem naar het Latijn overzien.

De Decker, die tot aan zijn dood, ten behoeve zijner moeder en verdere betrekkingen het vak van zijnen vader heeft uitgeoefend, overleed te Amsterdam in December 1666. Zijne afbeelding door Rembrand van Rhijn geschilderd, is door een ongenoemde in het koper gebragt, en op verschillende wijzen later in het licht gegeven; teregt plaatste Brouerius van Nidek er onder:

De Decker, die, op 't spoor van Vondel, taelgebreken
Te keer gaet, en in dicht het schoonste Duitsch leert spreken,
Die slaghpen aan de wiek der ed'le Poëzij
Herleeft in deze print naer Rembrants schildery.
Voor wien der Dichteren, voor wien heeft hij te zwichten?
Natuur, verstand en konst volmaken zijn' gedichten.

Zie *Leven van de Decker*, voor de laatste uitgave zijner *Rijmoefeningen*; Kok, *Vaderl. Woordenb*; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek*. Jeronimo de Vries, Jeremias de Dekker (Amst. 1807. 8°.) met portr.; dezelfde, *Geschied. der Ned. Dichtk.* D. I. bl. 193—202; Witsen Geijsbeek, *Woordenb. der Ned. Dichtk.* D. II. bl 114—141; *Cat. van de Maatsch. der Nederl. letterk. te Leid.* D. I. bl. 240, b. bl. 79; Muller, *Cat. van portretten*. bl. 69.

DECKERS (Fredericus) was geboren te 's Hertogenbosch in 1648 en werd, geneesheer te Amsterdam zijnde, in 1694 tot Hoogleeraar van het praktische gedeelte der geneeskunde aan de Leidsche Hoogeschool aangesteld, welken post hij tot aan zijn overlijden, hetwelk den 3den November 1720 plaats had, met roem bekleedde. Volgens zijne begeerte is er geene lijkrede over hem gehouden. Zijn zoon Hubertus, stads geneesheer te Leiden overleed den 2den November 1720. Zijne afbeelding, door P. van Gunst gegraveerd, ziet het licht; ook in de *Effigies* bij van der Aa. Zijne zinspreuk was: *Tuto et Jucunde.* (*Veiliglijk en vermakelijk*). Zijne *Geneeskundige werken* zijn te Amsterdam (1743, 2 deelen 4°.) uitgegeven.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1720: b. bl. 613; Van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III. op Dekker; Siegenbeek,

Geschied. der Leidsche Hoogesch. D. I. bl. 249, 294, *Toev. en Bijl.* bl. 112, 162, 163; Muller, *Cat. van Portretten* bl. 70.

DEDEL (Nicolaas), werd geboren te Delft den 26sten Januarij 1597, was de vijfde zoon en het negende kind van Mr. Willem Joosten Dedel, bewindhebber der Oostindische Compagnie te Delft en van Yda Bruynsdr. van der Dussen. Zijn grootvader was Joost Willemsz. Dedel, genaamd Porsman, in 1573 Burgemeester te Leiden, en aldaar den 11den Mei 1574 overleden.

Nicolaas Dedel werd den 17den Mei 1616 Student in de regten aan de Leidsche Hoogeschool en was later Advokaat te 's Hage. Hij werd in Mei 1624 te Leiden tot buitengewoon hoogleeraar in de regten bevorderd en bekleedde deze waardigheid nog twintig jaren, zijnde op den 28sten Februarij 1646 overleden. Hij was den 3den of den 28sten Julij 1630 te Leiden gehuwd met Maria Dirksdr. van Bleijswijck, weduwe van Cornelis van der Meer, en had bij haar drie kinderen, die jong stierven.

Het wapen van zijn geslacht, dat aan Paus Adriaan VI verwant was, is van sinopel, beladen met drie lelieën van goud, 2 en 1. Tot helmteeken voert het twee opgehevene armen, geharnast, houdende tusschen de duimen en de wijsvingers eene lelie van het schild.

Zie Siegenbeek, *geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl 131, *Toev. en Bijl.* bl. 113, 114; *de Navorscher*, D. III. *bijblad* bl. CXLIII; D. VI. bl. 236, D. VIII. bl. 119.

DEDEL (Johan) broeder van den voorgaande, was, even als hij, advokaat, en werd in 1621 Raad in het Hof van Holland, Zeeland en Friesland, deed eed den 16den Februarij van dat jaar, en werd op den 28sten October 1653 geïnstalleerd tot President van dat Hof. In dat jaar werd hij namens de Staten van Holland, uit dat Hof, met anderen gemagtigd om de beroerten te Enkhuizen, reeds in 1650 ontstaan, te stillen, doch hij moest met zijne medeafgevaardigden onverrigter zake terugkeeren, ofschoon met levensgevaar getracht hebbende aan hunnen last te voldoen. Hij stierf den 17den October 1655.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XII. bl. 286—291; *De Navorscher.* D. VII. bl. 113.

DEDEL (Willem), jongste broeder van de beide voorgaanden, was griffier bij den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland, deed als zoodanig den eed den 9den Julij 1644 en stierf den 18den April 1650. De hier volgende leden van dat geslacht zijn zijne afstammelingen.

Zie Van Leeuwen, *Bat. Ill.* p. 1474; *De Navorscher.* D. VII. bl. 48, 113.

DEDEL (Mr. Willem Gerrit), afstammeling van den voorgaande, zoon van Mr. Salomon Dedel en Anna Maria Boreel, werd geboren te Amsterdam den 20sten April 1734. Na den afloop zijner regtsgeleerde studiën zich te Amsterdam nedergezet hebbende, riep men hem spoedig tot aanzienlijke stads betrekkingen, zoo van Commissaris 1757, Schepen 1761, Raad 1768, Hoofdofficier 1769 en eindelijk Burgemeester in 1784. Ook was hij gecommitteerde raad ter admiraliteit, en Commissaris van de kleine bank van Justitie.

Gedurende de Staatstwisten in 1787 behoorde hij tot hen, die geene verandering in den Staat wilden daarstellen, en tengevolge daarvan haalde hij zich, even als zijnen ambtgenoot, Burgemeester Marten Adriaan Beels, den haat der burgerij op den hals. Met hem stond hij pal te midden eener driftige bevolking, die, door den grijzen Hooft aangemoedigd, hem haren wil kwam voorschrijven en opgesloten hield in Burgemeesters-kamer. Sommigen hiermede begaan, wilden hem een geheimen weg ter ontsnapping aanwijzen, doch hij bedankte en zeide »dat hij, langs den grooten trap op het stadhuis gekomen zijnde, langs denzelven ook weder wilde aftreden; dat hij »als een eerlijk man zijn post waarnam, een zuiver geweten »en dus geene reden had heimelijk weg te sluipen." Hij was evenwel niet ongevoelig voor hetgeen hem werd aangedaan, en hij verweet Hooft, met regt, dat deze hem door zijne taal bij de opgeruide menigte had aangeklaagd, en bijna haar slagtoffer had gemaakt. Ofschoon zijn huis tegen de volkswoede werd gespaard, werd hij echter den 21sten April 1787 als lid van de vroedschap afgezet, omdat hij, standvastig volhoudende in de eens ingetredene loopbaan, de wettigheid van den nieuw ingestelden krijgsraad der Schutterij niet wilde erkennen.

Ofschoon van zijne raadsplaats vervallen verklaard, bleef hij echter de burgemeestelijke waardigheid bekleeden, doch spoedig werd hij ook als zoodanig afgezet. Zijn eenig antwoord op dit besluit, hetwelk hem juist werd kenbaar gemaakt toen hij gereed stond naar het stadhuis te rijden, was de last aan zijnen koetsier, om naar den stal terug te keeren. Hij zelf verliet kort daarop de stad.

Na de omwenteling, die nog datzelfde jaar plaats had, aanvaardde hij terstond zijnen post weder, en het eerste gebruik dat hij er van maakte, was het weren van den intogt der Pruissen, die men wel had toegestaan de Leidsche poort te bezetten, maar niet binnen de stad te komen. Hierdoor won hij 's volks genegenheid, en was weinige maanden geleden, als hij de trappen van het stadhuis betrad, het »hoeden op" door duizende keelen uitgeschreeuwd, thans was er geen einde, aan het »*Vivat Burgemeester Dedel*."

Dedel bleef aan het bewind tot aan de Staatsverandering van 1795, en overleed in 1797. Zijn roem is door Helmers bezongen. Hij was den 3den Julij 1764 gehuwd met Jacoba Elisabeth Crommelin, die hem elf kinderen schonk, waaronder Pieter Samuel, die volgt.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar* D. X. bl. 181. D. XV. bl. 339—344, D. XVII. bl. 46, 52, 53, 55, 58, 65, 68, 117, 128 130, 134, 237, 240, 244; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, vervolg D. XXI. bl. 141, 143, 144, 153, 154, 234; Scheltema, *staatkundig Nederl.* D. I. bl. 280; Van Kampen, *Vaderl. Karakterk.* D. II. bl. 697—699; dit woordenboek artik. Beels; *de Navorscher* D. VII. bl. 48; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEL (Mr. Pieter Samuel), oudste zoon van den voorgaande, werd te Amsterdam den 22sten October 1766 geboren, en vertrok, na te Gouda de Latijnsche school bezocht te hebben, naar de Leidsche Hoogeschool, alwaar hij, op eene dissertatie, inhoudende twaalf regtsgeleerde stellingen, den 8sten December 1787 als doctor in de beide Regten promoveerde.

Tot Ordinaris-Secretaris bij de Schepensbank te Amsterdam in 1787 aangesteld, bleef hij in die betrekking, tot dat hij uit dezelve in 1795 ontslagen werd. In November 1807 benoemd tot Inspecteur der Posterijen, nam hij dezen post waar tot het jaar 1825. In 1819 door de Staten van Holland tot lid van de tweede Kamer der Staten-Generaal gekozen, bekleedde hij die waardigheid tot in 1837, in welk jaar hij daarvoor bedankte.

Bij diploma van den 16den September 1815 werd hij verheven tot den Nederlandschen adelstand en tot lid van de ridderschap van Holland, terwijl de maatschappij van Nederlandsche letterkunde hem in 1828 onder hare leden opnam. Hij was den 27sten September 1789 met Johanna Elisabeth Backer gehuwd en overleed te Amsterdam den 8sten November 1851.

Zie *Handel. der Maatsch. van Nederl. letterk. te Leid.* 1852 bl. 18; *de Navorscher*, D. VII. bl. 48; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEL (Salomon) *de Jonge*, zoon van Mr. Salomon Dedel en Anna Maria Boreel en alzoo broeder van Mr. Willem Gerrit Dedel bovengenoemd, werd geboren te Amsterdam den 18den December 1736. In 1750 trad hij als adelborst in 's lands dienst, werd in 1752 luitenant, in 1757 kommandeur en in 1759 buitengewoon kapitein. In 1762, toen hij met het fregat *de Dankbaarheid* van twintig stukken, benevens vier koopvaardijschepen, uit Texel gezeild was, werd hij door de Engelschen aangehouden om de schepen te onderzoeken. Hij weigerde dit, en tengevolge daarvan ontstond er een scheepsstrijd tusschen hem en een Engelsch fregat, waarin hij, met een musketkogel aan den neus werd gewond, voor de overmagt moest wijken en naar Duins werd opgebragt; toen het echter bleek dat zijne schepen geen contrabande goederen in hadden, ontving hij schadevergoeding en vrijheid om met zijne schepen te zeilen, werwaarts hij wilde.

Tot kapitein benoemd, zeilde hij in 1772 met een eskader onder Kapitein van Goor Hinloopen naar Marokko, bevelvoerende op de *Kennemerland* van 52 stukken. In 1776 werd hij op nieuw naar de Middellandsche zee gezonden als bevelhebber op de *Mars* van 36 stukken, onder het smaldeel van den Schout bij Nacht Pichot, dat gedurende diens afwezigheid onder de bevelen stond van den Kapitein Graaf Lodewijk van Bijlandt. Toen de Schout bij Nacht bij zijn smaldeel was gekomen, werd Dedel met zijn schip en dat van Bentinck naar Larache gezonden, om op die haven en de schepen aldaar het oog te houden. Hij streed daar met moed en ijver tegen twee vijandelijke fregatten, maar deze wisten hem te ontkomen, ofschoon een der twee bij het inzeilen der baai van Larache verbrijzeld werd. Bij het begin van den

Engelschen oorlog in 1780 was Dedel Kapitein op den *Erfprins* van 54 stukken, mede bestemd om onder bevel van Zoutman naar de Noordzee te zeilen en een Engelsch konvooi uit de Wezer komende te onderscheppen; doch om verschillende redenen zeilde Zoutman's eskader niet. Hij voerde in 1781 het bevel op het schip *Holland*, voerende 64 stukken, behoorende tot het eskader van den Schout bij Nacht Zoutman. Daarmede nam hij een dapper aandeel aan den zeeslag bij Doggersbank, waarbij hij vijftien honderd schoten deed, doch ook zijn schip zoo deerlijk gehavend werd, dat hij, met zijne overgeblevene manschappen, hetzelve moest verlaten, waarop het met alles in de diepte verzonk. Voor zijn gehouden gedrag werd hij niet alleen met zijne manschappen schadeloos gesteld wegens het verlies van het schip en goederen, maar ook bevorderd tot den rang van Schout bij Nacht, waarin hij den lande bleef dienen tot aan zijn dood, die den 15den October 1800 plaats had.

Dedel was den 6den December 1772 gehuwd met Sara Maria van de Poll, die hem onder anderen twee zonen schonk, die hier volgen. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie *Vaderl. Hist. ten onmidd. verv. op Wagenaar*, D. XXII, D. XXIII. bl. 203—205; *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar*, D. III. bl. 315, 316, 337, 338; Stuart, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 235, 251; de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.*, D. V. bl. 274, 351, 362, 379, 386—398, 550, 598—634, 646, 673, D. VI. St. I. bl. 338; Collet D'Escury, *Hollands roem*, D. II. Aant. bl. 259, D. IV. St. II. bl. 328—330; Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 69, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEL (Salomon Baron), zoon van den voorgaande, geboren den 25sten April 1775. Was op zesjarigen leeftijd met zijn vader tegenwoordig bij den slag bij Doggersbank. Als gezant te Stokholm, te Madrid en te Londen, waar hij den 17den Augustus 1846 overleed, bewees hij het vaderland, in de belangrijkste dagen, gewigtige diensten, ten gevolge waarvan hij tot ridder der militaire Willemsorde 3de klasse, en tot commandeur en grootkruis der orde van den Nederlandschen Leeuw werd benoemd. Hij werd bij diploma van den 16den September 1815 verheven tot den Nederlandschen Adelstand met den titel van Baron, en was gehuwd met Catharina Schimmelpenninck, dochter van den Raadpensionaris Rutger Jan Schimmelpenninck; zij overleed den 25sten Mei 1842, op den huize den Hoogenkamp bij Wamel.

Zie Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. IV. St. II. bl. 328—330; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEL (Mr. Jacob Willem), broeder van den voorgaande, werd geboren te Amsterdam den 19den Julij 1778. Hij was lid van de eerste kamer der Staten-Generaal, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, en gehuwd in April 1799 met Agnes Maria Corver Hooft. Hij overleed te 's Hage den 23sten Mei 1848.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DEDEL (Jan Hudde), geboren in 1702, was Burgemeester te 's Gravenhage, waar hij in 1777 overleed. In het *Dichtkundig praaltooneel van Neêrlandsch Wonderen* komt van hem een uitvoerig dichtstuk voor: *Op Mr. Cornelis de Witt, tot Burgemeester der stad Dordrecht verheven.* Ook moeten er van hem bestaan: *Vijf Hekeldichten* en eenige *bijschriften* van Boileau Despreaux vertaald, 's Hage, 1754, 8°.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederl. Dicht.* D. II. bl. 35, 36, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEL (Gerrit), uit hetzelfde geslacht gesproten en geboren te 's Hage, kort na den aanvang dezer eeuw, werd eerst opgeleid door den Hoogleeraar Jacob Geel, en, na zeer loffelijke studiën aan de Leidsche Hoogeschool volbragt te hebben, aldaar den 19den Junij 1826 tot Doctor in de beide Regten bevorderd, op eene *dissertatio de Coloniis*, die, handelende over volksplantingen in het algemeen met betrekking tot het moederland, en over het eiland Java in het bijzonder, indertijd bijzonder door den Graaf Gijsbert Karel van Hoogendorp geprezen en gewaardeerd werd. Dedel werd niet lang daarna benoemd tot Conservator van het Archief der (zoogenaamde) vijf Capittelen te Utrecht, waarin hij eenige jaren ijverig werkzaam was, tot dat hij omstreeks den jare 1834 overleed.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DEDEL (Jacob Willemsz.) komt in de papieren der voormalige Oost-Indische Compagnie in 1617 en 1618 voor, als een der eminente personen voor Indië. Hij vertrok daarop in 1619 als Raad naar Indië. Welligt is hij dezelfde die den 4den October 1623 als Admiraal aankwam op de reede van Suratte, waar hij met behulp der Engelschen drie Portugesche kraken vermeesterde. Later lag hij met zijne vloot voor Goa en overleed aldaar in laatstgenoemd jaar.

Zie Pieter van den Broecke, *Voyagie naar Oost-Indië*, bl. 101; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEM (Coenraad Willem Baron van), Heer van de Gelder, gesproten uit een oud adelijk geslacht, oorspronkelijk uit het graafschap Benthem, reeds bekend sedert het jaar 1369 en met het begin van de zeventiende eeuw in de ridderschap beschreven, was de zoon van Gijsbert van Dedem, Heer van Gelder, Hoogscholtus van Hasselt en Burgemeester van Zwolle, en van Anna Coppier van Cuylenburg. Hij werd den 18den September 1644 geboren, was in 1693 kolonel en nam als zoodanig deel aan de belegering van Charleroi in dat jaar. Tot den rang van brigadier opgeklommen, was hij als zoodanig in 1695 tegenwoordig bij de belegering van Namen, waar hij de bres aan de St. Nicolaaspoort bestormde en daardoor veel tot de inneming der vesting toebragt. Bij de belegering van Keizersweerd in 1702, had hij het bevel over de troepen die het eerst de loopgraven openden, en verdedigde nog in dat zelfde jaar de stad Hulst tegen Vauban, met het gevolg dat deze het beleg moest opgeven. In 1703 nam hij als Generaal-Majoor een dapper deel aan de vermeestering der stad Bonn, en onderscheidde zich in het gevecht bij Ekeren. In 1704 werd St. Leeuw in drie dagen door hem ingenomen, en na in 1705 tot Luitenant-Generaal der infanterie bevorderd te zijn, hielp hij in 1706 Ath hernemen, en was een der hoofdbevelhebbers bij de belegering van Doornik in 1709. In den daarop gevolgden slag bij Malplaquet, voerde hij met 4000 man voetvolk eene ontworpene beweging uit, die beslissend was voor den daaropgevolgden strijd. In 1710 nam hij bij afwezigheid van den Graaf de Noailles het gouverneurschap waar van de vesting Bergen op Zoom, en dit is de laatste maal dat zijn naam in de geschiedenis vermeld wordt.

Hij bragt zijne laatste levensjaren voornamelijk te Zwolle door; de regering dier stad schonk hem toen het gebruik van een bastion achter zijne woning, dat met boomen beplant en tot wandeling werd ingerigt, en door eenen gang onder de stadswallen met genoemde woning in verbinding was gebragt. Deze wandeling is op heden nog bekend onder den naam van *Bestevaar's wandeling*.

Van Dedem overleed den 12den Maart 1714, en werd den 26sten daaraanvolgende met groote militaire eer te Wijhe in de Hervormde Kerk begraven. Vijf compagniën soldaten van zijn regiment waren daarbij tegenwoordig, en onder de daarbij voorgedragene voorwerpen, waren de geborduurde banieren van St. Leeuw en St. Ghislain. Boven zijn graf werd door zijne nagelatene gemalin Anna Elisabeth, baronnesse van Echten tot Echten eene prachtige graftombe opgerigt, waarvan wij hier eene naauwkeurige beschrijving laten volgen, die, voor zoo ver ons bekend is, nergens gevonden wordt, en die van eene vriendelijke hand daar ter plaatse ons geworden is.

Het bovenstuk van het monument bestaat uit eene obelisk van roodgeschakeerd marmer, digt bij de spits omgeven door eene kroon en midden op den voorkant met het familiewapen gedekt. Kroon en wapen beide van wit marmer. Aan den voet der obelisk prijkt in carrarisch marmer het borstbeeld van den generaal van Dedem in eene lijst van ovalen vorm. Het gelaat teekent een man in de kracht van zijn leven; het gerimpeld voorhoofd spreekt van gewigtige zorgen en gewigtige gedachten, terwijl de gestrenge uitdrukking van het oog door een vriendelijken lach om den mond getemperd wordt. De borst is met een harnas bedekt, waarop ter wederzijden de zware allongeparuik neêrdaalt. De regterhand omvat den generaalstaf, de linker, van een doek voorzien, ligt op de borst. Het ovaal wordt gehouden door twee schoone, naakte, levensgroote vrouwenbeelden in zittende houding; het fraai gevormd hoofd der vrouwen, bedekt door naar achter geslingerde lokken, wendt zich, evenals het geheele slanke bovenligchaam, van het borstbeeld zoowel als van den toeschouwer af en schijnt links en regts met zoekende blikken om bewonderaars voor den held te vragen, om wiens beeld zij de beschermende handen hebben geslagen. Door die wending verkrijgen beide ligchamen de bevalligste houding. Onder de voeten der vrouwenbeelden springt de eigenlijke tombe, van

roodgevlekt marmer, vooruit, op de voorzijde grootendeels gedekt met een metalen plaat, waarop in vergulde letters eene uitvoerige inscriptie gevonden wordt. Onder de vooruitspringende tombe bevindt zich een langwerpig veld van carrarisch marmer, waarop het tooneel van de inname of bestorming eener stad is uitgebeiteld; links en regts op den voorgrond dringt paardevolk te voorschijn, op den middelgrond beweegt zich voetvolk en op den achtergrond vertoont zich de belegerde stad. Beneden aan 't monument staat aan iedere zijde een kind met een fluit of trompet aan den mond, terwijl ter weêrzijden der zuil vaandels en oorlogswapens in menigte van wit marmer zijn uitgehouwen. Eindelijk is het bovenstuk der obelisk omringd door de wapenschilden Dedem, Voorst, Haersolthe, Haersolthe, Heiden, Gelmers, Haersolthe, Herwaerden, links, en Coppier Cuilenborgh, Beynhem, Lokhorst, Keye, Nypoort, Tuyl, Rossum, van Griet, regts.

Door den hertog van Marlborough werden aan van Dedem twee metalen veldstukken geschonken, uit het gevonden materieel in St. Leeuw, tot een aandenken aan de verovering dier vesting. Deze stukken werden door 's mans achterkleinzoon F. G. Graaf van Dedem, heer van de Gelder, in 1785 geschonken aan het corps patriotten te Deventer. Plegtig werden ze door dezen in genoemd jaar van den huize de Gelder derwaarts vervoerd. Later zijn ze door de Kozakken in het beleg van Deventer gebruikt en in den verderen strijd verloren gegaan; doch op aanzoek van 's mans nakomelingen werden op last van den Koning van Pruissen daarvoor twee metalen zesponders in de plaats gegeven, die alsnog aan de poort van het huis de Gelder gevonden worden.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XI. bl. 96; *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar*, D. X. bl. 309; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*, D. II. bl. 277. 308, 312, 319, 321, 335, 371, 396, 459, 461, 462, *Overijsselsche Alman. voor Oudh. en Lett.* 1844. bl. 154, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEM (F. G. Graaf VAN), Heer van Gelder, afgevaardigde van wege de ridderschap van Overijssel bij de Staten Generaal, achter-kleinzoon van den voorgaande. Als voorzitter der Staten Generaal hielp hij in 1780 de verbindtenis van den Staat met Frankrijk doordrijven, en werd in 1785 benoemd tot afgezant bij de Ottomanische Porte, welke aanzienlijke betrekking hij met waardigheid gedurende verscheidene jaren vervulde. Hij weigerde de papieren, die hem door den Franschen gezant waren toevertrouwd, aan de Engelschen over te geven en werd daarom, op verzoek van Sidney Smith bij de Porte, voor twee jaren naar Bucharest verwijderd. In 1797 gaf hij een treffend bewijs van vaderlandsliefde door aan de Nationale Vergadering eene som van duizend gulden ten geschenke te zenden, tot herstel der vloot. In 1806 benoemde koning Lodewijk hem tot kommandeur der orde van de Unie, en bij de vereeniging van Nederland met Frankrijk werd hij Senateur, graaf van het Keizerrijk en officier van het Legioen van Eer. Sedert de terugkeer der Bourbons, kwam hij in het vaderland terug, met behoud van een pensioen van het Fransche Gouvernement. Van onzen Staat heeft hij geene belooning ontvangen. Hij overleed in 1820 als Coadjutor der Duitsche orde, balije van Utrecht.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op* Wagenaar. D. X. bl. 309, D. XII. bl. 244—250, D. XXXVIII. bl. 169, D. XLII. bl. 25; de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewezen*, D. VI. St. I. bl. 392; Kobus en de Rivecourt, *bekn. Biogr. Woordenb.*, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEM (ANTON BOUDEWIJN GIJSBERT Baron VAN), Heer van de Gelder, zoon van den voorgaande werd geboren in 1773 op den huize Gelder bij het dorp Wijhe in Overijssel; hij volgde nog jong zijnde zijnen vader naar Constantinopel, deed eene reis door den Levant en Egypte, keerde naar zijn vaderland terug en hechtte zich, ofschoon voorstander der revolutie in 1794, aan prins Frederik van Oranje. Hij werd van wege Overijssel in de Staten Generaal gedeputeerd en in 1795, door het toenmalig bestuur, als gemagtigd Minister naar Stokholm en Parijs gezonden. In 1798 van laatstgenoemde plaats teruggekeerd, leefde hij in afzondering; maar in 1799 maakte hij bij den staf van den generaal Daendels den veldtogt in Noord-Holland mede en werd den 19 September in den slag bij Bergen krijgsgevangen genomen. Naderhand ontslagen, zond men hem in gezantschap naar Engeland, Stutgard, Florence, Rome en Parijs, waar hij tot in 1806 verbleef. Hierop door den raadpensionaris Schimmelpenninck tot generaal majoor bevorderd, benoemde hem koning Lodewijk tot eerste kamerheer, en zond hem als gezant naar Cassel en Napels. Hiervan werd hij teruggeroepen om lid te zijn van den krijgsraad, bijeengeroepen om de generaals Marchand en Radet te oordeelen. Door Napoleon benoemd tot brigade generaal bij de bezetting te Hamburg, had hij, gedurende den veldtogt naar Rusland, het bevel over eene brigade, behoorende tot het eerste legerkorps onder commando van den koning van Napels. Als zoodanig onderscheidde hij zich bij verschillende gelegenheden, even als later bij Lutzen en Bautzen, Leipzig, Parma en Plaisance. Hij ontving van den koning van Napels het cordon zijner orde, ter erkenning van dezelfde gunst die den koning van Holland aan den Hertog van Noja had bewezen. Na den val van Napoleon bood hij te vergeefs zijne diensten aan koning Willem I aan, en keerde daarop naar Frankrijk terug, werd door Lodewijk XVIII tot Luitenant Generaal bevorderd en in 1816 aangesteld tot kommandant van het departement van de Jura. Op het laatst van zijn leven tot ridder van St. Louis benoemd, leefde hij verder ambteloos en overleed in Italie in 1825. Hij was de laatste mannelijke afstammeling der van Dedem's van de Gelder, waardoor dit goed aan zijne eenige overgeblevene zuster kwam, die de moeder is van den Baron van Knobelsdorff, thans nog met haar op het Huis de Gelder wonende, aan wien wij mede eenige bijzonderheden omtrent de personen van dit geslacht te danken hebben.

Zie *Vaderl. Hist. ten vervolg op* Wagenaar, D. XLII. bl. 25; Vonk, *Geschied. der Landing van het Engelsch-Russisch leger*, D. I. bl. 243; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*, D. III. bl. 419; Kobus en de Rivecourt, *bekn. Biogr. Woordenb.*; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEDEM (WILLEM JAN Baron VAN), zoon van Coenraad Willem van Dedem, Heer van Rollecate, en van Susanna Leonora de Vos van Steenwijk, werd geboren in 1775, en maakte zich beroemd als aanlegger van het kanaal in Overijssel, naar hem de *Dedemsvaart* genoemd. Het schoone plan daartoe door den Heer Gerrit Willem van Marle in 1791 ontworpen, bleef eerlang steken en met zijn dood scheen in 1799 alle hoop te vervliegen, dat deze nuttige onderneming tot stand zou komen; van Dedem evenwel, door zijn huwelijk met de oudste dochter van van Marle mede erfgenaam geworden van de gronden bij den geprojecteerden vaart gelegen, en in het bezit geraakt van al de papieren daartoe behoorende, begreep geroepen te zijn om het groote en nuttige werk uit te voeren. Ondanks allerlei tegenkantingen gelukte het hem daartoe de noodige vergunning van koning Lodewijk te erlangen, en op den 9den Julij van het jaar 1809 werd de eerste schop bij Hasselt in den grond gestoken en de streek, die vroeger het woeste gezigt van onafzienbare, barre moerassen vertoonde, is thans herschapen in een vruchtbaar oord; waar vroeger doodsche stilte heerschte, daar vinden thans duizende menschen het bestaan, elders te vergeefs gezocht; en dat alles is tot stand gebragt door het zeldzaam genie en den rusteloozen ijver van één man, doch die in ruime mate ook daarbij ondervond, dat de ondankbaarheid der menschen groot is. Dat dan de nakomelingschap zijne nagedachtenis in eere houden, en de naam van van Dedem, die zijn geliefdkoosd plan niet dan met groote opofferingen en verlies tot stand bragt, onder ons met eere worde genoemd! van Dedem overleed in 1851 op den huize Rollecate en liet kinderen na. Zijn portret is in steendruk uitgegeven.

Zie G. H. van Senden, *Leerr. ter inwijd. van het Kerkgeb. en ter vestig. van de Geref. gem. aan de Dedemsvaart*, op verschillende plaatsen; *Overijss. Alm. voor Oudh. en Lett.* 1846. bl. 137.

DEELEN (WOUTER) of DELEEN, ook GUALTHERUS DELENUS of DELAENUS genaamd, was een der eerste verkondigers van de hervorming in ons vaderland. Hij was in Brabant geboren, of volgens anderen te Alkmaar; in 1525 reeds de Hervorming toegedaan zijnde, is het hoogst waarschijnlijk dat hij vóór 1540 zich te Middelburg ophield en daar, door vermanen en prediken, de hervorming belangrijke diensten deed, waartoe zijne uitmuntende godsvrucht en wetenschappelijke kennis hem boven al geschikt maakten. In 1550 werd hij leeraar bij de Nederlandsche Hervormde Gemeente te Londen, doch was ten gevolge der troonsbestijging van Koningin Maria, die de hervormden verdreef, genoodzaakt met zijn zoon, die volgt, te vlugten. Met eenige zijner geloofsgenooten naar Hamburg vertrokken, werd hun de toegang geweigerd, doch te Emden werd hij door de Gravin-weduwe Anna van Oldenburg

vriendelijk ontvangen. Gedurende zijn verblijf aldaar gaf hij openbare lessen in de grieksche taal, waarin hij bijzonder ervaren was, en toen de zaken in Engeland, na den dood van Maria, eenen anderen keer genomen hadden, begaf hij zich weder naar Engeland en aanvaardde op nieuw zijne dienst bij de gemeente te Londen, alwaar hij in 1563 overleed.

Jammer is het dat van de levensbijzonderheden van dezen verdienstelijken man zoo weinig bekend is. Hij was, volgens het oordeel van den Hoogleeraar Schoock, een allergodvruchtigst en hoog geleerd man, die in zijne dagen, wegens zijne zeldzame geleerdheid en ijver, boven anderen was te schatten en die, zoo hij langer had geleefd, ook de goede zaak in de Nederlanden, door zijnen wijzen en voorzigtigen raad, had behulpzaam geweest. Hij gaf te Londen in 1540 uit eene Latijnsche overzetting van het Nieuwe Testament, naar de oudste Grieksche Handschriften bewerkt, en vertaalde uit het latijn het werk van Johannes Sleidanus, *over den Staat der Religie.*

Zie M. Schoockius, *de Canon. Ultraject.*, p. 451, 494; H. van Haamstede, *Leerr. ter gedacht. van het tweede eeuwget. der Ned. Herv. Gem. te Londen*; Brandt, *Hist. der Ref.*, D. I. bl. 92; W. te Water, *tweede Eeuwget. van de Geloofsbel.* bl. 28, 29; J. W. te Water, *Reform. van Zeel.*, bl. 15, 16; 's Gravezande; *Twee honderdjar. gedacht. der Synode. te Wezel*, bl. 39, 42, 48, 171; dezelfde, *Tweede Eeuwged. der Middelb. Vrijh.* bl. 12; Kist en Roijaards, *Archief voor Kerk. Gesch.*, D. VI. bl. 48; dezelfden *Nederl. Arch. voor Kerkel. Geschied.*, D. IV. bl. 295.

DEELEN (Pieter) of Deleen, ook Petrus Delenus of Delaenus genaamd, was een zoon van den voorgaande, van wien hij het eerste onderwijs in de godsdienst en de geleerde talen ontving. Hij moet te Alkmaar geboren zijn, en zijn naam wordt als opziener bij de Nederduitsche Hervormde Gemeente te Londen het eerst genoemd. In December 1553 verliet hij met zijn vader die stad, predikte te Emden, doch werd in 1556 bevolen het prediken in Oost-Friesland te staken, omdat hij de zonden der grooten openlijk op den predikstoel had bebestraft. Eene beroeping naar Frankfort en Antwerpen werd door hem afgeslagen en hij bleef te Emden, tot hem eene zending naar Friesland werd opgedragen. Hij hield zich ook eenigen tijd te Groningen op, alwaar de gemeente door zijn toedoen aanmerkelijk toenam, zoodat men hem in 1559 aldaar tot predikant verlangde, doch te vergeefs, vermits hij kort te voren te Sengwert, in de heerlijkheid Kniphuizen, in vaste betrekking was gekomen. Niet lang daarna is hij weder naar Londen vertrokken, en aldaar in 1560 predikant geworden, in welke betrekking hij waarschijnlijk ook de Nederlandsche geloofsbelijdenis overzag en goedkeurde en tot in 1570 verbleef, na welk jaar van hem geen gewag meer wordt gemaakt. Hij was een zeer geleerd man, die met de beroemdste mannen van zijnen tijd omgang en briefwisseling hield, en die met anderen bekwaam geacht werd, om in 1556 eene verbeterde vertaling van het Nieuwe Testament uit den grondtekst te bewerken. Hij was een Zwinglischen predikant en wordt om zijnen moed en ijver, in het verkondigen van Gods woord in de bange dagen der vervolgingen om het geloof, door onderscheidene schrijvers zeer geprezen.

Zie H. van Haamstede, *Leerr. ter gedacht. van het tweede eeuwget. der Ned. Herv. Gem. te Londen;* Brandt, *Hist. der Ref.*, D. I. bl. 149; Meiners, *Oostvr. Kerk. Gesch.*, D. I. bl. 361, 362, 386, 397, 398; W. te Water, *tweede Eeuwget. van de geloofsbel.*, bl. 29—31; J. W. te Water, *Reform. van Zeel.*, bl. 15, 16; 's Gravezande, *Tweehonderd jar. gedacht. der Synode te Wesel*, bl. 42, 46, 48, 171; Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 249; Ypey en Dermout, *Geschied. der Herv. Kerk in Nederl.*, D. II. bl. 176, *Aant.* bl. 94; Kist en Roijaards, *Archief voor Kerk. Geschied.*, D. V. bl. 387, D. VI. bl. 66, 110, 119, 150; dezelfden, *Nederl. Archief voor Kerk. Geschied.* D. IV. bl. 294.

DEELEN (Dirk van), of volgens anderen, doch verkeerdelijk, van Delen, werd te Heusden geboren, niet omstreeks 1635, maar in het begin der zeventiende eeuw. Volgens anderen is Alkmaar zijne geboorteplaats. Hij was een leerling van Frans Hals, schilderde bouw- en doorzigtkundige werken, waarin hij grondig bedreven was, en Kerk- en tempelgebouwen, zoowel van binnen als van buiten, die getuigen van zijn uitmuntend penseel, rijke vinding en ongemeen vernuft. Op jaren gekomen, vestigde hij zich te Arnemuiden in Zeeland, en heeft aldaar de Burgemeesterlijke waardigheid bekleed. Zijne stukken, waarvan er voorkomen die het jaartal 1629 dragen, worden goed betaald. Zijn sterfjaar is onbekend; hij leefde nog in 1661.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der kunstsch.* op *Delen*, verbeterd door Kramm, *Lev. en werk. der kunstsch.* op *Deelen*.

DEGELENKAMP, wordt genoemd onder de kapiteinen in den zeeslag in de Sont den 8sten November 1658, die zich dapper kweten.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.*, D. II. St. I. bl. 260.

DEGERMAN (Olaus Nicolai), onder-luitenant der artillerie, bedacht bij den hagchelijken staat der rivierdijken in Holland, tengevolge der zware ijsdammen die zich in het laatst van Januarij 1771 vertoonden, een middel tot verbreking derzelven, daarin bestaande, dezelven op onderscheidene plaatsen en op verschillende diepten te ondermijnen, met kruidbussen te vullen en te laten springen, of zulks door met buskruid gevulde waterkogels te verrigten. Hij stelde zijne uitvinding aan de Staten van Holland voor, met verzoek om er de proef van te nemen, waartoe zes honderd guldens zouden benoodigd zijn. Zijn verzoek werd toegestaan bij resolutie van 17 October 1771, die in druk, in genoemd jaar in folio is uitgegeven onder den titel:

O. N. Degerman Resolutie der Staten van Holland om bij een onverhoopten IJsdam, door hem zijne middelen te doen appliceeren. Met consideratiën daarvoor.

Zie *Vaderl. Hist. ten onmidd. Verv. op Wagenaar* D. XXIV. bl. 237. noot; Muller, *Cat. van Boek. en Kaart over Neêrl. waterst.* bl. 12.

DEGNER (Jan Hartmann), geboren te Schweinfurt in 1687, alwaar zijn vader, vermaard regtsgeleerde, de waardigheid van raadsheer vervulde. Hij studeerde eerst in de regtsgeleerdheid te Halle, daarna, na den dood van zijn vader, in de geneeskunde en eindigde zijne studien te Utrecht, alwaar hij tot doctor in de geneeskunde bevorderd werd. Hij zette zich in 1747 te Elberfeld als geneesheer neder, doch het volgende jaar te Nijmegen, alwaar hij den 6den November 1756 overleed. Behalve eenige verhandelingen in verschillende wetenschappelijke tijdschriften, zien van hem het licht de volgende werken; als:

Dissertatio physica de Turfis, Ultr. 1729, 8°. In het Duitsch vertaald te Frankfort in 1731 in 8°. uitgegeven, en in het Fransch in 1760 onder den titel:

Examen physique et chimique de la tourbe, etc.

Historia medica de dysenteriâ bilioso-contagiosâ quae 1736 *Neomagi et in vicinis pagis epidemice grassata fuit*, Ultr. 1738, 8°. herdrukt aldaar, 1754, 8°.

Beknopte beschrijving der minerale wateren van Ubbergen, Nijmeg. 1745, 8°.

Zie Le Francq van Berkhey, *Nat. Hist. van Holl.*, D. II. bl. 547; *Biograph. Univ.*, T. VI. p. 77; Muller, *Cat. van Boek. en Kaart. over Neêrl. Waterst.* bl. 12.

DEIL (Samuel van), doopsgezind predikant te Amsterdam, schreef met zijnen ambtgenoot Samuel Apostool eene korte schets der christelijke godgeleerdheid, getiteld:

Waarheids oeffeninge, Amst. 1677, 8°. herdrukt aldaar 1686, 1730, 1743.

Zie Schijn, *Geschied. der Mennonit.* bl. 597—606.

DEIMAN (Johan Diederich) werd den 9den April 1732 te Hage in Oost-Friesland geboren, studeerde te Halle en kwam als Hoogduitsch proponent naar de Nederlanden. In 1758 als Luthersch predikant te Zierikzee beroepen, deed hij er den 29sten October zijne intreê-predikatie, en maakte aldaar door zijne kanselwelsprekendheid zoo veel opgang, dat hij reeds in 1759 naar Zwolle beroepen werd en den 30sten September zijn afscheid preêkte. Zijn echt liberale geest, zuiver protestantsche zin en veelomvattende kennis, maakten hem geschikt in eene Academiestad der gemeente tot eere te zijn; daarom beriep hem die van Utrecht in 1760, na naauwelijks zes maanden te Zwolle het Evangelie verkondigd te hebben. Negentien jaren mogt de Utrechtsche gemeente zich in zijn bezit verheugen, toen hij den 11den Februarij 1779 te Amsterdam werd beroepen. Hier had hij aanvankelijk te worstelen tegen de aanvallen en verbitteringen zijner oudere ambtgenooten, doch noch dezen, noch eene onkundige en opgeruide menigte konden hem van den eenmaal ingeslagen weg doen afdwalen, en hij ging voort en predikte dien milderen geest des Christendoms, die hem boven zoo velen onderscheidde. Slechts vier jaren mogt zijn licht te Amsterdam schijnen, toen hij aldaar den 9den April 1783 overleed, en te Utrecht in de Luthersche kerk, volgens zijnen wensch, in den grafkelder onder den predikstoel werd begraven. Als fiksch en sierlijk prediker, deed Deiman zich kennen door zijne lijkrede op Lucas Reeder getiteld:

Over de noodige bescheidenheid in het oordeelen over afgestorvene personen, volgens Rom. XIV vs. 4. 1779 en door zijne *Gelukwenschingsrede bij het vijftigjarig feest van Johan Albert Veltgen,* (zijnen ambtgenoot te Utrecht) *over Spreuk.* 16 vs. 31. Utr. 1770.

Als catecheet had Deiman groote verdiensten, en hij voorzag in een waar gemis door de uitgave van zijne:

Katechetische Aanleiding tot de kennis der Christelijke leere, in de onderwijzinge der Menschen tot gelukzaligheid. 1777, 8. 3de druk ald. 1783, 8°. 4de druk ald. 1790, 8°.

In dit werkje werd den dwang van het kerkelijk stelsel van vroeger dagen afgeworpen, en voor den ouden schoolschen vorm eenen anderen aangenomen, die aan het godsdienstig onderwijs voegt en de godgeleerdheid buitensluit, maar aan de zedeleer volkomen regt laat wedervaren. Herhaalde malen is later dit onderwijs boekje, door anderen verkort, uitgegeven en als zoodanig nog, vooral bij kleinere gemeenten, in veelvuldig gebruik.

Deiman is de vertaler van vele belangrijke werken uit de Hoogduitsche in de Nederduitsche taal. Zijne afbeelding, naar en door R. Vinkeles, ziet het licht.

Zie Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de geschied. der Luth. Kerk in de Nederl.* St. I. bl. 57–59, D. 121–124, St. VI. bl. 31, 32, St. VII. bl. 118–122; Engelberts Gerrits, *Biograph. Handwoordenb.* D. I. bl. 397; Muller, *Cat. van Portr.* bl 69; Domela Nieuwenhuis, *Geschied. der Amst. Luth. Gemeente,* bl. 167, 168.

DEIMAN (Johan Rudolph), broeder van den voorgaande, werd insgelijks te Hage in Oost-Friesland, den 28sten Augustus 1743, geboren. Reeds vroeg onderscheidde hij zich door zijne liefde tot de scheikunde, en na zich eenigen tijd op de artsenijbereidkunde te hebben toegelegd, studeerde hij te Halle in de geneeskunde, werd er tot geneesheer bevorderd en zette zich als zoodanig te Amsterdam in 1770 neder. Zijn roem was zoo groot, dat Koning Lodewijk hem tot zijnen lijfarts verkoos, en zijne verdiensten op hoogen prijs stelde. Hij huwde te Amsterdam in 1780 met Jonkvrouwe Sophia Catharina Smit, was lid van onderscheidene geleerde genootschappen, en overleed te Amsterdam den 16den Januarij 1808. Jeronimo de Bosch, J. E. Doornik en J. Kinker verkondigden zijn lof in proza en poezy. Zijne afbeelding, zoo door Portman als door Vinkeles, gegraveerd in folio en 8°., ziet het licht.

Als geneesheer, natuur- en scheikundige en als wijsgeer verwierf Deiman zich eenen grooten naam. Hij was een man van een goeden inborst, vlug, vernuftig, helder verstand, gezond oordeel en grondige kennis. Zijne diepe inzigten, zijne scherpe onderkenning van ziekten, en zijne met de natuur overeenstemmende geneeswijze, hadden voor zijne lijders de gelukkigste gevolgen. Zijne scheikundige en wijsgeerige verhandelingen bevestigden zijnen wetenschappelijken roem, en zijne vele ontdekkingen in de natuur- en scheikunde, ter ontwikkeling van het Lavoisieriaansche stelsel, bezorgden hem de achting van binnen- en buitenlandsche geleerden, met wien hij eene uitgebreide briefwisseling hield. Hij was een voorstander der wijsbegeerte van Kant, en een der eersten, die haar in ons vaderland bekend maakte. Zijne voornaamste geschriften zijn:

Geneeskundige proeven en beschouwingen over de gunstige werking der electriciteit in verschillende ongesteldheden. Amst, 1779.

Verhandeling over het nut van den groei der boomen en planten, tot zuivering der lucht. Amst. 1780, 8°. (met A. Paets van Troostwijk.)

Over het nut en nadeel der kina, bekroond door de koninklijke Maatschappij der geneeskunde te Parijs in 1785.

Beschrijving van eene electriseer-machine en van proefnemingen met dezelve. m. pl. Amst. 1790, 4°. (met A. Paets van Troostwijk.)

Over den steen- en metaalregen, in twee redevoeringen, Amst. 1804, gr. 8°.

De geest en strekking der Chritische Wijsbegeerte, met J. Kinker, *Gedachten bij het graf van Kant.* Amst. 1805, 8°.

Verder had Deiman een belangrijk aandeel aan de zamenstelling der *Pharmacopoea Batava,* en zijne voornaamste verhandelingen zijn in de destijds uitgegevene *Natuur- en Scheikundige verhandelingen,* in het *Journal de Physique, Neues Journal der Physik* en in de *Annales de Chimie* geplaatst.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Nederd. Boek.*; *Algem. Konst- en Letterb.* 1808. D. I. bl 19, 21, 240; J. de Bosch, *Lofrede op J. R. Deiman,* met portr. Amst. 1808; J. E. Doornik, J. R. Deiman, *gedacht in eene redev. en in een dichtst. door J. Kinker,* met portr. Amst. 1808; de Jong, *Alph. Naaml. van Boek.*; van Kampen, *Geschied. der Lett. en Wetensch. in de Nederl.* D. II. bl. 613, 614, 619, 621; Engelberts Gerrits, *Biogr. Handwoordenb.* D. I. bl. 396; Muller, *Cat. van Portret.* bl. 322.

DEIMAN (Jan Diederich), waarschijnlijk een zoon van den voorgaande, geboren te Amsterdam in 1770 en aldaar in 1800 overleden, maakte zich als niet ongelukkig dichter bekend, onder anderen door een vers: *Bij de echtverbindtenis van C. H. Meijer* in 1791, in 1794 bij die van N. Lublink; door eenen *zegezang aan mijn vaderland bij de Nederlaag der Engelschen en Russen* en door een *grafschrift op P. Nieuwland.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* bl, 36,

DEIMAN (Albertus Joachim), broeder van den voorgaande, werd in 1774 te Amsterdam geboren, studeerde te Leiden in de regten, werd in 1793 bij het Leidsch Genootschap der beschouwende en werkdadige wiskunde onder de spreuk: *Mathesis scientiarum genitrix* bekroond, voor de beantwoording der vraag: *welke zijn de redenen, dat zoovele Jongelingen in de wiskunde opgeleid wordende, genoegzaam geene vordering betoonen, of al vroeg dezelve verlaten, en door welke middelen zijn deze nadeelige ondervindingen geheel of gedeeltelijk weg te nemen.* Hij werd in 1796 tot Doctor in de regtsgeleerdheid bevorderd na verdediging zijner dissertatie: *de mitigatione poenarum ob diversum reorum temperamentum,* en zette zich te Amsterdam als advokaat neder, alwaar hij den 18den Januarij overleed, in welk jaar hij door bestuurderen van het Stolpiaansch legaat met goud bekroond werd voor zijne verhandeling: *de pugna officiorum,* die zoowel in de Latijnsche taal onder dien titel, als in de Hollandsche onder den titel van: *Verhandeling over den strijd van pligten, en den algemeenen regel van gedrag bij dezelve,* te Leiden in 1818 in 4°. is uitgegeven. Als dichter was hij niet van verdiensten ontbloot. Hij zond in 1793 ter perse een stukje *ter Echtvereeniging van Jan van Heukelom,* en schreef ook nog: *De zaak der beleedigde Geregtigheid voldongen voor de vierschaar van het kundig en onzijdig publiek of H. Calkoen's verdediging van twee gevangenen enz. ter toetse gebragt.* Amst. 1801. 8°.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. I. bl. 65; de Jong, *Alph. Naaml. van Boek.* bl. 129, 639; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederd. Dicht.* bl. 36.

DEINSE (Bernardus van), of van Deinzen, uit een oud en aanzienlijk geslacht in Vlaanderen gesproten, was heer van Hertzelaar, en stond in 1568 aan het hoofd der gewapende Gentenaren, die Hulst bezetteden. Hij was eerst in dienst van Filips II; doch naderhand wierf hij op last van Willem I krijgsvolk, om daarmede zooveel mogelijk den Hertog van Alva afbreuk te doen. In 1571 was hem reeds door Lancelot van Brederode last gegeven om tegen Alva een oorlogsschip uit te rusten.

Zie Vrolikhert, *Vlissingsche Kerkh.* bl. 163, 164.

DEINSE (Bernardus van), of van Deinzen, afkomstig uit hetzelfde geslacht, werd te Veere in de eerste helft der zeventiende eeuw geboren en was de zoon van Gideon van Deinse, laatstelijk predikant te Vere, en Maria Anteunissen. Hij werd in 1654 proponent, en nog datzelfde jaar beroepen te West-Kapelle. Tijdens zijne dienst aldaar werd hij, gedurende den Engelschen oorlog in 1666, op 's lands vloot geplaatst, en stelde als zoodanig een concept op *rakende de order in den Godsdienst op de vloot van den staat.* Hij werd in 1668 te Vlissingen beroepen en aan hem in 1674 de legerdienst toevertrouwd, tot welken post hij door zijne onversaagdheid in dreigende omstandigheden bijzonder geschikt was. In 1684 geraakte hij in groote ongelegenheid over het laten prediken van Jacobus Koelman, afgezet predikant van Sluis in Vlaanderen, ten gevolge waarvan hij, met verlies van zijn tractement voor drie maanden, in zijne dienst geschorst werd. Hij was evenwel onkundig van de resolutie der Staten van Zeeland, waarin aan Koelman het prediken op zware straffen in die provincie verboden werd. Hij overleed te Vlissingen den 22sten Julij 1706, en was twee malen gehuwd. Eerst te West-Kapelle in 1660 met Johanna de Boudt, die hem drie dochters en een zoon schonk; daarna met Kryna Everts, weduwe van Johannes Morrhis, predikant te Breskens.

Zie Vrolikhert, *Vlissingsche Kerkhem.* bl. 164—168; Renier, *Nieuwe Naaml. der pred. te Vere,* bl. 4, 37, 39.

DEINSE (ADRIANUS VAN), of VAN DEINZEN, was een broederszoon van den voorgaande, en zoon van Anthonie van Deinse, Apotheker te Vere, en Rachel Karreman. Hij werd te Vere geboren, werd in 1683 proponent en kort daarop beroepen te Baarland. Hij vertrok in 1687 naar Westsouburg en van daar in 1689 naar Vlissingen, waar hij, beroemd als een zeer godvruchtig man, den 14 April 1727 overleed, gehuwd geweest zijnde met Susanna Fasceel, die hem twee dochters en twee zonen schonk; een waarvan, Antonie genaamd, predikant te Aardenburg was. Als eene bijzonderheid omtrent hem wordt gemeld, dat hij den 119den Psalm als een vervolgstof geheel heeft afgepreêkt. Zijn naam is evenwel in aandenken door het merkwaardig gesprek dat hij hield, met den Israëliet Jacob Verschoor, hetwelk ons Vrolikhert in zijnen *Vlissingschen Kerkhemel* bewaard heeft.

Zie dat werk bl. 191—195.

DEINSE (ANTONIUS VAN), behoorde tot hetzelfde geslacht, werd den 11den Mei 1764 te Sluis in Vlaanderen geboren, en was de zoon van Johannes van Deinse en van Johanna Margaretha Willemsen. Hij werd in 1787 predikant te Gapinge, in welk jaar hij een gedicht vervaardigde op Scharp's, *Geschiedenis en Costumen van Axel.* Hij was verder van 1789 tot 1792 predikant te Oost-Kapelle, van 1792 tot 1797 te Utrecht, van waar hij naar Middelburg vertrok en gedurende vijf jaren president was van de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk. Ook was hij gedurende twintig jaren praeceptor aan de Latijnsche School te Middelburg en sedert 1802 tot aan zijnen dood schoolopziener in het district van Zeeland. Hij behoorde tot de leden van het Haagsche Dichtgenootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, en was een niet onverdienstelijke dichter. Hij was ridder der orde van den Nederlandschen leeuw en schreef:

De vervolging der Waldenseren opentlijk in de gehoorzaal van Middelburgs Illustreschool opgezongen. Middelb. 1782, 8°.

Kerkelijke redevoering ter opening van de Synode der Hervormde Kerk in 1820. Middelb. 1820, 8°.

Van Deinse overleed te Middelburg den 19den November 1829. Zijne afbeelding ziet in steendruk, folio formaat, het licht.

Zie Scharp, *Geschied. en Cost. van Axel,* D. I. bl. LXII; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek;* de Jong, *Alphab. Naaml. van Nederl. Boek.*, en *supplement* op die Naaml.; Renier, *Nieuwe Naaml. der pred. te Vere,* bl. 38; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*, D. II, bl. 37; *Boekz. der Gel. Wereld,* 1830, D. I. bl. 120—127.

DEJOCARUS (ZACHARIAS), een Fries van geboorte, wordt in eenen brief van Erasmus aan Guilielmus Waramus, aartsbisschop van Canterbury, met lof genoemd en door hem aanbevolen als tot hoogere bedieningen waardig; hij moet in 1532 overleden zijn.

Zie (van Heussen en van Rijn), *Oudh. en Gesticht. van Groningen*, bl. 133.

DEKAMA (JUW JARICHS), afkomstig, even als al de volgenden van dien naam, uit een geslacht dat tot de oudsten van Friesland behoorde en een aantal beroemde mannen heeft opgeleverd. De naam van hetzelve wordt verschillend gespeld. Sommigen schrijven Dekema, anderen, wier voorbeeld wij volgen, Dekama. Het wapen door hetzelve gevoerd was een halve arend en twee gouden leliën, onder elkander, op een rood veld. De man, aan het hoofd van dit artikel genoemd, diende reeds in 1045 den Duitschen Keizer Hendrik III in verscheidene gezantschappen en overleed als diens afgevaardigde te Orleans in Frankrijk.

Zie Schotanus, *Geschied. van Friesl*, B. VI. bl. 187; *de Vrije Fries, Nieuwe Reeks*, D. I. bl. 259.

DEKAMA (FRANS), wordt genoemd gezant wegens Friesland aan Keizer Otto IV in 1203.

Zie *de Vrije Fries, Nieuwe Reeks*, D. I. bl. 260.

DEKAMA (JUW of JARICH HETTES), diende in 1303 eerst Jan II, Hertog van Brabant, streed daarna voor Eduard I, Koning van Engeland, aan wien hij bij de verovering van Schotland belangrijke diensten bewees, en trad eindelijk met andere Friesche edelen in dienst van Keizer Hendrik VII van Luxemburg. Hij volgde diens vanen naar Italie, sneuvelde te gelijk met zijnen krijgsmakker Lieuwe Sjoerts Beyma in een gevecht voor Florence den 12den Mei 1312, en werd op bevel van den Keizer te Pisa begraven.

Zie Bosscha, *Neêrl. Heldend. te land*, D. I. bl. 35; Arend, *Alg. Gesch. des Vaderl.*, D. II. St. II. bl. 112, 113; *de Vrije Fries, Nieuwe Reeks*, D. I. bl. 260.

DEKAMA (HETTE), was Maarschalk of Veldheer van Keizer Lodewijk van Beijeren, die hij tegen dien van Oostenrijk bijstond.

Zie *de Vrije Fries, Nieuwe Reeks*, D. I. bl. 260.

DEKAMA (SYTSE of SIXTUS), na den Duitschen Keizer Wenceslaus in Italie en Duitschland gediend te hebben, keerde hij in het laatst der veertiende eeuw naar Friesland terug, en vond zijne bezittingen door de Vetkoopers geheel verwoest. Met zijnen vriend Gale Hania, wien hetzelfde lot wedervaren was, trok hij, met zijne aanhangers naar Oostergoo en betaalde zijnen tegenpartij met gelijken munt. Hun beider aanhang groeide aan, en op den 18den Augustus 1397 viel op de Menaldumer mieden, eene uitgestrekte opene vlakte tusschen Marssum en Dronrijp, in Menaldumadeel, een belangrijke veldslag voor, waarin Dekama, het hoofd der Schieringers, met wonden overdekt van het slagveld gedragen werd. Op het ziekbed tot vreedzamer inzigten gekomen, verzoende hij zich na zijne herstelling met zijnen wederpartij, en zijn loffelijk voorbeeld werd door velen zijner partijgenooten gevolgd, bevreesd als men was voor de uitrusting van Hertog Albrecht van Beijeren, die voornemens was Friesland ten onder te brengen.

Dekama werd nu door de Staten van Friesland tot Potestaat verheven, doch hetzij hij beducht was de Hollanders met geen gelukkig gevolg te kunnen weerstaan, hetzij uit nederigheid of vergevorderde jaren, hij bedankte voor die waardigheid, doch nam toch nog kort daarop een belangrijk aandeel aan de krijgsbedrijven der Friezen tegen Willem van Oostervant, waarin de eersten eindelijk het onderspit moesten delven. Nog eenige jaren was hij, ondersteund door zijnen vriend Hania en zijnen vroegeren vijand Botnia, de man die niet weinig toebragt om het uitbarsten der doodelijke tweespalt tegen te houden; doch eindelijk overleed hij den 2den Februarij 1409 of 1410.

Zie *Tegenwoordige Staat van Friesland,* D. I. bl. 543, 546, 547, 583; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.*, D. II. St. II. bl. 315; *de Vrije Fries, Nieuwe reeks,* D. I. bl. 260; 261.

DEKAMA (HETTE), zoon van Juw Hettes Dekama, was een der hoofden van de Schieringers in de tweede helft der vijftiende eeuw. Hij woonde te Weidum en stond als een zeer edel mensch bekend. Hij was in 1448 gehuwd met Wick Albada en sneuvelde in 1462, in den slag tusschen de Schieringers en Vetkoopers, bij het klooster Aylsem. Zijn oudste zoon volgt.

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.*, D. II. St. III. bl. 219; *de Vrije Fries, Nieuwe reeks.* D. I. bl. 258, 381.

DEKAMA (JUW), oudste zoon van den voorgaande, werd geboren op Dekama Stins bij het dorp Baard, omstreeks het jaar 1449 of 1450. Hij behoorde even als zijne voorzaten tot de Schieringsche partij, en was om zijne minzaamheid en voorbeeldig gedrag zeer bij zijne landgenooten in aanzien. Toen de verdeeldheden in Friesland zulk een hoogen trap bereikt hadden, dat het onmogelijk scheen aan dezelven een einde te maken, zonder dat er iemand benoemd werd, die, met het hoogste gezag bekleed, de partijen met zachtheid en des noods met geweld tot vereeniging kon dwingen, werd Dekama, vooral op aandrang van den Domheer Otto van Langen, Raad en gezant van keizer Maximiliaan, tot Potestaat van Friesland verkozen, naar het voorbeeld der voorvaderen, die, als de nood het hoogst geklommen was, meermalen tot dezen maatregel waren overgegaan. Door een groot gedeelte zijner partijgenooten en vele gematigden in den lande, die, ofschoon tegen eene eenhoofdige regering, thans geene andere uitkomst zagen, op den 2den Januarij 1494 tot die waardigheid verkozen, werd hij tien dagen later, door van Langen in naam des keizers met groote plegtigheid te Bolsward, in zijne betrekking bevestigd, en hem vier en twintig regters toegevoegd, om met hem de gewigtigste aangelegenheden des lands te behandelen. Aan de verwachtingen die men van hem koesterden, heeft hij echter in geenen deele voldaan, want, ofschoon bij alle schrijvers van zijnen tijd als een verstandig, opregt, vredelievend en onpartijdig man genoemd, die de eer van als opperste regeerder Friesland te besturen allezins waardig was, voerde hij evenwel als Potestaat niets uit en nam hij zelfs met van Langen de wijk

uit Bolsward, toen de gemoederen aldaar opgewonden begonnen te worden, en de Vetkoopers zich tegen zijne verkiezing verzetteden. Zonder zich verder om zijne hooge betrekking te bekommeren, trok hij zich in stilte terug op zijnen Stins te Baard, en leefde aldaar als een stil en vergeten burger, door het geheele land bemind en geëerd wegens zijne weldadigheid, zoowel als door zijne gastvrijheid en zijnen vriendschappelijken omgang met aanzienlijken en geringen. Zwaar voorzeker was de taak die hij zich op de schouders gelegd zag, maar onuitvoerbaar was die niet; het ontbrak hem evenwel aan vasten wil en de noodige moed, gepaard met voorzigtig beleid, om die met eer ten einde te brengen.

Nadat de Hertog van Saksen door vele voorname Friezen tot beschermheer was ingeroepen, onderwierp oók Dekama zich aan de vreemde heerschappij. Bij den Hertog schijnt hij zeer in gunst te hebben gestaan, althans hij werd in 1500 tot Raad van het nieuw ingestelde Hof van Friesland benoemd; eene betrekking welke voorzeker beter met zijnen aard, karakter en bekwaamheden overeenkwam, dan die van opperbestuurder van het gewest. Of hij onder de zes Raden, door Hertog George van Saksen in 1504 aangesteld, behoorde is onbekend, doch in 1512 wordt hij evenwel in het Hof aangetroffen, maar na de overdragt van Friesland aan keizer Karel V in 1515 niet herkozen, denkelijk om zijnen vergevorderden ouderdom. Hij had in 1504 den bekenden renversaalbrief voor den Hertog van Saksen geteekend en werd door hem op de lijst der edellieden van Baarderadeel gebragt. De tijd van zijn overlijden is onbekend, doch hij leefde nog in 1528. Hij was eerst gehuwd met Ydt Unia, die hem twee dochters schonk. Na haar overlijden huwde hij in 1479 met Trijn of Catharina Hottinga. Bij haar verwekte hij vier zonen en drie dochters. Drie zijner zonen volgen.

Zie Winsemius, *Chronijk van Friesland*, bl. 319, 320, 412; Schotanus, *Beschrijv. van Friesland* bl. 401, *Tegenw. staat van Friesland*. D. III. St. I. bl. 143. Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 281; Arend, *Algem. gesch. des vaderl.* D. II. St. III. bl. 444, 449, 466, 475, 506; Eekhoff, *bekn. geschied. van Friesl.* bl. 125, 491; *De Vrije Fries, Nieuwe reeks*, D. I. bl. 257—273, 381.

DEKAMA (Hette van), oudste zoon van den voorgaande, door George, Hertog van Saksen, tegelijk met zijnen vader op de lijst der edellieden van Baarderadeel gebragt en door keizer Karel V in 1517 tot Grietman van dat gedeelte van Friesland aangesteld. Twee jaren te voren had hij aan laatstgenoemde als heer van Friesland, den eed van huldiging afgelegd, en in hetzelfde jaar had hij deel aan de overwinning door de Leeuwaarders op de Gelderschgezinde Friezen bij Barrahuis behaald. In 1517 was hij in het Bourgondische leger dat Sneek belegerde. Hij overleed den 20sten September 1522 en was gehuwd met Rinsk, dochter van Rienk van Camstra van Jellum, bij welke hij zeven kinderen had en die in 1549 overleed. Zijn zoon Pieter volgt verder.

Zie Baerdt van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 222, 223.

DEKAMA (Jarich van), broeder van den voorgaande, was meester in de regten en werd in 1523 raad in het Hof van Friesland, in welk jaar hij deel nam aan de belegering van Bolsward door Goslick van Jongema. In 1527 werd hij met Sijds Tjaerda in commissie naar Brussel gezonden, om aan de Gouvernante onderscheidene klagten der Staten, voornamelijk over het zenden van te veel krijgsvolk in het land, voor te dragen; zij keerden met een bevredigend bescheid terug. Ook zat hij in 1529 in de commissie wegens het regelen van den tol tusschen de stichtste steden en Friesland. In 1539 was hij een der gedeputeerden, door de Staten benoemd, om meer bijzonder te handelen over hetgeen voor den lande nuttig en noodig geoordeeld werd. Hij werd in 1550 Grietman van Franekeradeel en Olderman van Franeker, en was in dat jaar een der afgevaardigden van Friesland, die met den Hertog van Aremberg, den eed van Burgemeesters en Raad van Leeuwarden afnamen. Hij was gehuwd met Catharina dochter van Rienk van Camstra van Jellum en overleed in Januarij 1554.

Zie Baerdt van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 190, 191, hier voornamelijk door ons gevolgd; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 594, 603.

DEKAMA (Sicke of Sixtus van), broeder van den voorgaande was Licentiaat in de regten en Advokaat bij het Hof van Friesland, werd in 1538 raad in dat Hof en, wegens zijne groote geleerdheid en ervarenheid in het regt, in 1545 te Utrecht door Karel V tot ridder van het Guldenvlies benoemd. Toen in 1555, bij de huldiging van Filips II, Friesland afgevaardigden derwaarts zond, werd hij uit het Hof met Agaeus Albada daartoe verkozen, en toen men van hen vorderde, dat zij, volgens eene gewoonte bij de Vorsten van het Oostenrijksche Huis, den eed geknield zouden afleggen, weigerden zij zulks en legden, met het antwoord: »wij knielen voor niemand dan voor God Almagtig," staande den eed af. Hij was de eigenaar van Mamminga State te Jellum, overleed in 1558, en was gehuwd met Luts Liauckama, die hem tien kinderen schonk en die hem in 1569 in het graf volgde. Zijn zoon Sicke volgt verder.

Zie de Wal, *Orat. de Clar. Fris. Jureconsult.* p. 10 et Annotat. p. 12, 13; van der Aa, *Nieuwe herinner. uit het gebied der geschied.* bl. 47; *de Vrije Fries, Nieuwe reeks.* D. I. bl. 382, 383.

DEKAMA (Pieter van), zoon van Hette van Dekama en Rinsk, dochter van Rienk van Camstra van Jellum, werd in 1538 Grietman van Baarderadeel, doch reeds den 3den December van dat jaar raad in het Hof van Friesland, en in 1545 door Karel V tot ridder van het Guldenvlies benoemd. Hij teekende in 1555 de huldiging aan Filips II, en werd toen in zijnen post als raad van het Hof bevestigd. Hij was zeer Spaanschgezind en een getrouw aanhanger des konings, doch niet blind voor het schandelijk gedrag van de Roomsche Geestelijkheid in die dagen; zijnde Henricus Smenk, negen-en-twintigste Abt van Mariengaarde, door zijn toedoen om geldige redenen van zijn ambt ontzet en in den kerker geworpen. Hij overleed in 1568, werd in de Oldehoofsterkerk te Leeuwarden begraven, en was gehuwd met Catharina van Loo, die hem zes kinderen schonk en in 1581 overleed; waarschijnlijk is Rienk van Dekama, die volgt, zijn zoon.

Zie Baerdt van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 93, 224.

DEKAMA (Rienk van), waarschijnlijk een zoon van den voorgaande, werd hopman over eene bende Spaanschgezinde soldaten, door Caspar de Robles, Stadhouder van Friesland, geworven, waarmede hij in 1577 naar Oostmahorn trok, om die plaats tegen de strooperijen der Watergeuzen te beschermen; doch oordeelende geene troepen genoeg te hebben, besloot hij dien post te verlaten. Toen de Staatsgezinden de bovenhand kregen, verliet hij het land, werd den 6den Augustus 1580 ingedaagd wegens spaanschgezindheid en zijne goederen werden verbeurd verklaard. Hij bleef evenwel den Koning getrouw, en woonde in 1580 den veldslag bij onder Marten Schenk tegen den graaf van Hohenloo, plaats grijpende bij Hardenberg in de nabijheid van Koevorden. In 1581 had hij het bevel in Stavoren, doch moest die plaats na eene dappere verdediging aan Sonoy overgeven en werd hij gevankelijk naar Enkhuizen gevoerd, in welke ballingschap hij kort daarop overleed. Hij was sedert 1575 Grietman van Kollumerland en gehuwd met Maximiliana van der Merck, natuurlijke dochter van Jan van Ligne, graaf van Aremberg, en verwekte bij haar drie kinderen.

Zie Baerdt van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 93, 94; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.*, D. II. St. VI. bl. 429, aldaar verkeerdelijk Rem genaamd.

DEKAMA (Sicke van), zoon van Sicke van Dekama, bovengenoemd en Luts Liauckama. Hij werd in 1548 geboren, verloor op tienjarigen leeftijd zijnen vader en werd in 1568 door zijne moeder naar Spanje gezonden om op de Hoogeschool van Salamanca te studeren. Twee jaren daarna vertrok hij naar de Hoogeschool van Pavia in Italie, en behaalde waarschijnlijk aldaar den graad van Doctor in de regten.

In 1575 in Friesland teruggekeerd, treffen wij hem in 1577 als lid der Staten van Friesland aan. Hij was de Spaanschgezinde partij toegedaan, schijnt echter niet uitgeweken te zijn, en ging in latere jaren tot de Hervormde godsdienst over.

Van 1586 tot 1607 komt hij voor als mede Gedeputeerde Staat en als Volmagt ten Landsdage, bevorderde in 1587, met Dr. Dirck Foegelsangh, de toen vastgestelde herziene Dijks-Instructie van der Vijf Deelen Zeedijks Contributie, en was in 1591 uit het Collegie van Gedeputeerde Staten gecommitteerd tot slatting van de Swettevaart naar Sneek, en in 1602 ter herziening van de Friesche wetgeving en opmaking van de Lands-ordonnantie in dat jaar uitgevaardigd. Belangrijker betrekking bekleedde hij in 1607, toen hij wegens Friesland met anderen gecommitteerd werd ter vergadering van Hun Hoog-

Mogenden, ter gelegenheid van de vredes-onderhandelingen met Spanje, en in 1608 tot het sluiten eener defensive alliantie met Engeland. Ofschoon hij tot drie jaren voor zijn dood nog lid van Gedeputeerde Staten gebleven is, wordt zijn naam in de geschiedenis niet meer genoemd, dan bij de begrafenis van Graaf Willem Lodewijk van Nassau te Leeuwaarden in 1620, gaande hij ter regterhand van des overledenen broeder, Graaf Ernst Casimir van Nassau. Hij overleed den 29sten Maart 1625, en was gehuwd met Hiltje Tamminga, die hem negen kinderen schonk, en die in 1632 overleed. Beide liggen in de kerk te Jellum begraven, onder eene zerk met een grafschrift voorzien. Hij was Heer van Tammingaburg te Hornhuizen in de Marne en eigenaar van Mammema-State te Jellum.

Zie *de Vrije Fries*, *Nieuwe reeks*, D. I. bl. 383—392.

DEKEN (AGATHA) werd den 10den December 1741 in de nabijheid van Amstelveen geboren. Hare ouders, landlieden, die door allerlei rampen behoeftig waren geworden, verloor zij op haar derde jaar, en zij werd dien ten gevolge in het weeshuis der Collegianten te Amsterdam opgenomen, waar zij door het onderwijs van een der bestuurders, du Blouis, de eerste gronden legde van godsdienstzin, kennis en smaak, die later op eene zoo uitmuntende wijze in hare werken zouden doorstralen. Als dienstbode bij de dichteres Maria Bosch geplaatst, werd de zucht voor poëzy en fraaije letteren, die zich reeds vroeg bij haar openbaarde, aangewakkerd, en de dagelijksche omgang met hare meesteres, die spoedig hare vriendin werd, had op hare verdere ontwikkeling eene belangrijke invloed. Gemeenschappelijk beoefenden zij de poëzy en gaven te zamen te Amsterdam in 1775 eenen bundel *Stichtelijke Gedichten* uit.

Na verloop van vijf jaren verloor zij hare edelmoedige beschermster en vriendin, en leefde zij in geene gunstige omstandigheden; doch toen op den 29den April 1777 Elizabeth Bekker haren echtgenoot Adrianus Wolff verloor, snelde Deken, op het berigt daarvan, naar hare vriendin Bekker toe, met wie zij tot haren dood toe onafscheidelijk zamenwoonde en in hare lotgevallen deelde, gelijk wij dat op het artikel van Bekker verhaald hebben. Het overlijden van hare vriendin schokte haar gestel dermate, dat zij negen dagen na deze, den 14den November 1804, overleed en in hetzelfde graf naast haar begraven werd.

Even als Elizabeth Bekker, was Agatha Deken een sieraad onzer letterkunde. Daar beide meest gemeenschappelijk de vruchten van haren geest uitgaven, valt het moeijelijk aan te wijzen, welk deel elk daarin had; doch bekend is het, dat de daarin doorstralende geestigheid, fijne boert, scherp, weleens bijtend vernuft aan hare vriendin, en de ernst, gestrengheid in het zedelijke doch onbekrompene denkwijs in het leerstellige van de godsdienst, aan haar moet worden toegeschreven. Als godsdienstige, zede- en volksdichteres, werd zij zeldzaam geëvenaard. Hare gedichten zijn eenvoudig, natuurlijk, bevallig, roerend en deugdwekkend, en wij behoeven slechts op hare *Oeconomische Liedjes* te wijzen, om haar eene eervolle plaats onder onze dichters te doen innemen.

Voor haar en hare vriendin Bekker was de eer weggelegd, om de eersten te zijn, die onze letterkunde van eigenlijk gezegde romans, oorspronkelijk in de moedertaal opgesteld, voorzagen, en de *Historie van* Sara Burgerhart, die van Willem Levend, en van Cornelia Wildschut, als ook de *brieven van* Abraham Blankaart, door hen te zamen geschreven, verdienen, ofschoon van langwijligheid en andere onvolkomenheden niet vrij te spreken, grooten lof, en worden met regt onder die kunstgewrochten genoemd, welke onze letterkunde tot eer verstrekken.

De voornaamste werken van Agatha Deken zijn door ons op het artikel van Elizabeth Bekker opgenoemd. Afzonderlijk gaf zij uit: *Tranen gestort bij het overlijden van den uitmuntenden dichter* Bellamy 's Hage 1786 8°; *Voorregten van den Godsdienst; Mijne offerhande aan het vaderland.* 's Hage 1799. 8°. *Liederen voor den Boerenstand; Liederen voor kinderen*; terwijl in de verzameling van Christelijke gezangen en liederen door de gemeente der Doopsgezinden te Haarlem uitgegeven, verscheidene bijdragen van hare hand voorkomen.

De afbeelding van Agatha Deken, naar P. Groenix, is door L. Portman gegraveerd.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1804 D. II. bl. 321; Konijnenburg, *Lofrede op Elizabeth Wolff, geb. Bekker, en Agatha Deken*, (Amst. 1805) bl. 52—90; *Nieuwenhuis, Woordenb. van Kunst. en Wetensch.* D. II bl. 300—302; Witsen Geijsbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 142—160; Collot D'Escury, *Hollands Roem*, D. IV. St. I. bl. 94, 95. *Aant.* bl. 338, 339; van Kampen, *geschied. der Lett. en wetensch. in Nederl.*, D. II. bl. 490—492, Siegenbeek, *Gesch. der Ned. letterk.* bl. 274. 293; dit woordenb. D. II. bl. 287—291, 987; (van Til) *de belangr. Nederl. Vrouw.* bl. 112—125; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 70; *Cat. Bibl. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leiden*, *bijv. over.* 1853—1857, bl. 20—23.

DEKETH (ALBARTUS), geboren te Harlingen den 4den October 1796, was de eenige zoon van Mr. Petrus Deketh, ambtenaar bij 's lands in- en uitgaande regten, en van diens tweede vrouw Gezina Barbera Telting. Na het voorbereidende onderwijs aan de Latijnsche school zijner geboorteplaats genoten te hebben, vertrok hij in 1814 naar de Utrechtsche Hoogeschool, studeerde eerst in de godgeleerdheid, doch ging weldra tot de beoefening der regten over, en verkreeg den graad van Doctor in de regtsgeleerdheid den 15den Junij 1820, na verdediging van een: *Specimen varii argumenti*, daar bijzondere omstandigheden hem verhinderden om op eene dissertatie: *Over de oorzaken van het verval der romeinsche regtsgeleerdheid na den tijd van Alexander Severus* te promoveeren. Na eenige jaren te Leeuwarden de praktijk te hebben uitgeoefend, werd hij er Commissaris van Policie, en in 1825 bevorderd tot Substituut-Officier bij de regtbank aldaar. Tien jaren later werd hij als officier geplaatst bij de regtbank te Sneek, en bij de organisatie der regterlijke magt in October 1838, verkreeg hij den post van Advokaat-Generaal bij het Provinciaal Geregtshof van Friesland, en ging in 1841 van daar over in de betrekking van Advokaat-Generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden, welken post hij tot aan het einde zijns levens bekleedde.

In verscheidene andere, ook administrative, betrekkingen was Deketh gedurende een aantal jaren werkzaam, en onderscheidde zich steeds door bijzondere bekwaamheid en scherpzinnigheid, ongemeenen ijver en rechtschapenheid. Als regtsgeleerde en ambtenaar van het Openbaar Ministerie werd hij door niemand overtroffen en zeldzaam geëvenaard in gezond verstand, helderen blik, eenvoudigheid en gemakkelijkheid van werken, juistheid van voorstelling, kernachtigheid van uitdrukking, bondigheid van redenering en in opregtheid en vastheid van karakter. Teregt werden dan ook zijne verdiensten op hoogen prijs geschat, en wel verdiend was de onderscheiding, die hem in 1842 ten deel viel, toen hem de ridderorde van den Nederlandschen Leeuw werd geschonken.

Ofschoon Deketh te levendig van geest was om zich rustig neder te zetten, tot het zamenstellen van uitgebreide werken, nogtans heeft de beoefening van geschiedenis en letteren veel aan hem te danken. Het Friesch Genootschap voor geschied- oudheid- en taalkunde, telde hem onder hare oprigters niet alleen, maar dankte ook aan hem haar kabinet van munten en penningen, waarvan hij den grond legde.

In de penningkunde toch was Deketh grondig ervaren, en ofschoon ons slechts ééne bijdrage, daartoe betrekkelijk, van zijne hand geschonken is, getuigt nogtans zijne eigene keurige verzameling, die den 19den October en volgende dagen van het jaar 1857 te 's Hage openlijk verkocht werd, van zijne kunde en smaak in dat vak. Zijne veelvuldige en drukke bezigheden lieten hem evenwel niet toe aan zijne geliefkoosde studien veel tijd te besteden, en zijne warme belangstelling in de wetenschappen is slechts ten deele op te maken, uit het aandeel dat hij had aan het verslag over de uitgave van Jancko Douwama's geschriften, door het genoemde Friesch Genootschap bezorgd.

Deketh overleed te 's Gravenhage den 3den Junij 1857 was in October 1828 in het huwelijk getreden met vrouwe Claudine Petronelle Jacoba Crommelin, dochter van Samuel Crommelin, Predikant te Leeuwarden, en was bij haar vader van negen kinderen.

Zie *De Vrije Fries*, D. I. bl. 257—262; van der Chijs, *de Munten van Friesl. Gron. en Drenth.* bl. 8, 22 en *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 573; *Hand. der jaarl. Algem. Verg. van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leiden*, 1857. bl. 184—190; *Algem. Handelsbl.* 17 Sept. 1857; *Hand. van het Friesch Genootsch.* over 1856—1857, bl. 152, 154.

DEKKER (COENRAET). Zie DECKER (COENRAET).

DEKKER (JAN) schreef een:

Verhaal van zijne acht-en-twintig jarige slavernij in Barbarijen. Hoorn. 1744 4o.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Nederd. Boek.*

DEKKER (J), dempte in 1787 met D. Crans het oproer

te Oud Beijerland, waarvan op het artikel van laatstgenoemde is melding gemaakt.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar* D. XVI. bl 273.

DEKKER (JAN), Schipper, was in 1759 onder het geleide van de zeekapiteinen Dirk Hartog en Jacob de Wilde, met eene vloot van omtrent vijftig koopvaardijschepen, uit de West-Indië behouden tot voor den Hollandschen wal gekomen, had, met zijn schip en nog vier andere Zeeuwsche schepen naar Vlissingen moetende, het geleide verlaten op de hoogte van de Maas, en zeilde als kommandant van dit vijftal voort. In West-Indië had men reeds het oog op zijn schip geslagen, hetzelve naauwkeurig doen uitschilderen, en getracht hem meester te worden. Door vooraf zijnen bodem te laten verschilderen, was hij den kapers ontkomen; evenwel bleef hij eene begeerlijke prooi. Nu kwam er een kaper op hem af. Het schip van Dekker was wel bemand en tot tegenweer in staat. Het scheepsvolk, door hem gevraagd wat te doen indien de kaper aanviel, wist van geen overgeven in het gezigt van het vaderland, maar wilde vechten, zoo lang het staan kon. Dekker kende zijn volk, bragt alles in gereedheid tot den slag, en maakte klein zeil om den naderenden vijand in te wachten; doch deze, liever roovende dan vechtende, hield af en Dekker kwam behouden binnen.

Zie *Vaderl. Hist. ten onmidd. verv. op Wagenaar*, D. XXIII. bl. 70, 71, Stuart, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 62, 63.

DEKKER (SIMON) werd den 1sten Junij 1751 kapitein ter zee ter admiraliteit Noorder kwartier, geraakte in 1787 om zijne gehechtheid aan den Stadhouder in groote moeijelijkheden, doch werd na de omwenteling in eere hersteld. Hij vertrok den 19den December 1794 met Oorthuys en Grootenraay, als bevelhebber op het fregat *Medenblik* naar Oost Indië, werd in 1797 kapitein ter zee eerste klasse, en den 21sten Junij 1801 Schout bij Nacht. Als zoodanig vertrok hij in 1802 als bevelhebber van een eskader, bestemd om eenige hooge ambtenaren naar de kaap de Goede Hoop over te brengen en verder den handel in Oost-Indië te beschermen. In 1803 niet onder den Vice-Admiraal Hartsinck willende dienen, verliet hij zijnen post en keerde in December 1805 uit Oost-Indië naar Holland terug. Door den krijgsraad ter dood veroordeeld, werd dit vonnis door den Raadpensionaris Schimmelpenninck geschorst, doch Dekker uit 's lands militaire dienst ontzet.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.*, D. VI. St. I. bl. 403—408. 544, St. II. bl. 461, 562—575.

DEKKER (EZECHIEL DE), schreef:

Nieuwe telkunst. 4°.

Rabat tafelen. 4°.

Praktijk van de Groote Zeevaart enz., tweede druk, Rott. 1659. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Nederd. Boek.* D. I. St. III.

DEKNATEL (JOHAN) werd in 1698 geboren te Norden in Oost-Friesland en overleed als Leeraar der Doopsgezinden te Amsterdam in 1759. Zijne afbeelding ziet het licht. Hij was een vroom prediker en vruchtbaar schrijver, blijkens de werken door hem uitgegeven, zoowel in proza als in poëzy. Zij zijn getiteld:

Klagt en troostdigten over den staat van Oost-Vriesland, Amst. 1722. 4°.

Aanleiding tot het Christelijk geloove, met de woorden Gods, Amst. 1746. 8°.

In het Duitsch vertaald onder den titel:

Anleitung zum Christlichen Glauben. Amst. 1756.

De getrouwe Raad des Zaligmakers, aan het zorgeloose Christendom over Openb. III. vs. 17, 18, *gepredikt op den laatsten Bedendag onder de Doopsgezinden te Amsterdam, alsmede de Bede Christi laat u versoenen met God, over* II Corinth. V. vs. 20, Amst, 1755. 4°.

Evangelische Liederen uit het Hoogduitsch vertaald. Amst. 1756 4°.

Het oogmerk van Gods gerichte op aarde uit Jes. XXVI: 9. Amst. 1756. 4°.

Lijkpredikatie op Ds. Bremer. Amst. 1757. 4o.

Menno Simons in 't klein, behelzende verscheiden merkwaardige verhandelingen en woordelijke uittrekselen uit zijne werken. Amst. 1758. 8°. Ook in het Hoogduitsch vertaald en uitgegeven onder den titel van: *Kurzer Auszug von Menno Simons Schriften*, Büdingen 1758.

Twaalf Predikatien over uitgelezen Texten, Amst. 1758, 8°.

Nagelaten Predikatiën. Amst. 1763. 8°.

Zie Van Abkoude, *Naamr. van Nederd. Boek* D. I, St. III. V. VI; Arrenberg, *Naamr. van Ned. Boek.*; *Jaarb. voor de Doopsgez. Gem.* 1838 en 1839. bl. 63; Blaupot ten Cate, *Geschiedenis der Doopsgez. in Holl.* enz. D. II. bl. 36, 99, 129, 142; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 70.

DELABAER (JAN). Zie BARRA (JAN) en Kramm, *Lev. en werk der kunstsch.* op Baer en Barra (JAN DE LA.)

DELACOURT. Zie COURT (DE LA).

DELAENUS (GUALTHERUS en PETRUS). Zie DEELEN (WOUTER en PIETER.)

DELCOURT was een zeer goed portret schilder te 's Hage in 1790, die ofschoon te Rijssel geboren, zich in Holland vestigde en aldaar gehuwd was.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DELCOURT, leverde eene tamelijk vloeijende vertaling der XVI Satyre van Juvenalis in de verzameling van *Alle de Schimpdichten van D. J. Juvenalis en A. Persus Flaccus, door verscheidene dichters in Nederduitsche verzen overgebragt*, en te Haarlem in 1701 gedrukt.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 165.

DELCOURT (ANTONIE), directeur van den handel in Perzië, maakte zich, gedurende het drie jarig bekleeden van dien post, aan zulke groote uitgaven schuldig, dat, volgens het rapport van Hendrik Brouwer en de Raden van Indië in 1633, zijne uitgaven in twee jaren bijna zooveel bedroegen als van zijnen voorganger in zes jaren tijds; weshalve hij aan de Compagnie de grootste schade had toegebragt en hij zijne billijke straf niet ontgaan zou.

Zie *Kron. van het Hist. Genootsch.* te Utr. D. X. bl. 99—114.

DELDEN (JOHANNES VAN). Zie SCATIUS. (JOHANNES).

DELEEN (WOUTER en PIETER). Zie DEELEN (WOUTER en PIETER.)

DELEN (DIRK VAN). Zie DEELEN (DIRK VAN).

DELEN (STEVEN Baron VAN), afkomstig uit een oud en aanzienlijk Geldersch geslacht, was de zoon van Pieter van Delen, en reeds in het jaar 1687 ten Landdage beschreven. Hij was heer tot Arler en landrentmeester van de Veluwe. Als Curator der Geldersche Hoogeschool, bewees hij die instelling de gewigtigste diensten, en was steeds haar vraagbaak en steun bij de moeijelijkheden en netelige geschillen met den Magistraat der stad, waarin zij zich, in die dagen, gedurig gewikkeld zag. Hij woonde te Harderwijk en overleed er den den 17den Februarij 1716.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XI, bl. 96; Bouman, *Gesch. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 7 en 8.

DELEN (LEONARD ALBRECHT CAREL Baron VAN), geboren te Petersburg, uit een edel geldersch geslacht, den 29sten Junij 1767. Na het onderwijs van zijnen moederlijken grootvader, den grooten Euler, ontvangen te hebben, trad hij nog jong in dienst bij de Russische artillerie, onderscheidde zich bij den overgang over den Bug en bij de belegering van Ocsakow onder Prins Potemkin Tawrischeskoi, woonde daarna, als adjudant van den Generaal Euler, den oorlog in Finland bij, en gaf in 1791 bij de zamenstelling van eene nieuwe linie van defensie tegen Zweedsch Finland, groote blijken van zijne kunde.

In 1794 trad hij in hollandsche dienst, dekte den 27sten December van dat jaar den terugtogt der hollandsche armee van Zevenbergen, waarvan door den toenmaligen Generaal van Boetselaar eervolle melding is gemaakt, en bevond zich in 1795 en volgende jaren bij het rassemblement en bij de hollandsche brigade in Engeland. Na den vrede van Amiens aanvaardde hij eenen leerstoel der wiskunde te Dillenburg in het Nassausche, doch werd kort daarna in ons land benoemd bij den waterstaat, en vervolgens als inspecteur van de algemeene dienst bij den waterstaat van het toenmalig koningrijk Holland, in welke betrekking hij den lande gewigtige diensten deed bij het belangrijk werk van de peiling der rivieren, waarmede den Generaal Krayenhoff toen belast was.

Na de inlijving van ons land in Frankrijk, werd van Delen naar Parijs ontboden, ter aanvaarding van eenen hoogen post, hem door den keizer aangeboden; doch hij bedankte daarvoor, en verkoos liever den post van Ingenieur en Chef des Ponts et Chaussées in het Departement van de Lippe, in het jaar 1811.

Na den val van Napoleon, trad van Delen in pruissische dienst onder Bulow, met den rang van Majoor, en sloeg bij Bommel den brug, waarover het pruissische leger den volgenden morgen den anderen oever van de Waal bereikte, welk moeijelijk werk door hem schielijk tot stand gebragt werd, en waarvoor hij den warmen dank van zijnen Generaal inoogste. Hij hielp vervolgens in 1814 buiten's lands de vrijheid van Europa bevechten, nam deel aan de veldslagen bij Laon, Soissons en anderen, werd den 1sten Junij 1814 ridder der koninklijke Pruissische Militaire orde van Verdiensten, en den 11den Augustus 1815 voor zijn dapper gedrag bij Waterloo, met de Militaire Willems-orde beschonken.

Na den vrede trad hij uit de krijgsdienst, werd benoemd tot Inspecteur der 3de Divisie van den Waterstaat en der publieke werken, en hield als zoodanig zijn gewoon verblijf te Bergen in Henegouwen, alwaar hij, na aan het vaderland zeer belangrijke diensten te hebben bewezen in het daarstellen van uitgebreide werken en het doen van Geodesische waarnemingen, den 27sten Mei 1821 overleed.

Zijne verdiensten werden in 1816 erkend door zijne benoeming tot lid van de eerste klasse van het voormalig koninklijk Nederlandsch Instituut, waarvan hij sedert 1809 reeds correspondent was. Hij liet bij zijne echtgenoote geene kinderen na.

Zie *Algem. Konst en Letterb.* 1821. D. II. bl. 98—102.

DELENIUS (Gualtherus en Petrus). Zie DEELEN (Wouter en Pieter).

DELFF (Jacob Willemszen) werd te Delft geboren en was een bekwaam portretschilder. In 1592 schilderde hij een groot schutterstuk, vroeger bewaard op den Doele te Delft, doch door het springen van het kruidmagazijn in 1654 zeer beschadigd. Hij schilderde ook een *familiestuk*, waarin hij zich zelven met zijne zonen, die volgen, levensgroot had afgebeeld. In de keizerlijke Galerij te Weenen is van hem voorhanden: *een landschap, waarin is voorgesteld de ontmoeting van Jacob en Ezau.* Hij overleed te Delft den 5den Mei 1601.

Zie D. van Bleyswijck, *Beschrijv. der stad Delft*, bl. 845; Hoogstraten, *Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstschild.* Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DELFF (Cornelis Jacobsz), oudste zoon van den voorgaande, werd geboren in 1571, genoot het onderwijs van zijnen vader en van Cornelis van Haarlem. Hij schilderde stillevens, en legde zich vooral toe op keukenstukken, waarin hij, wegens zijne bijzondere wijze van koper te schilderen, geroemd werd. Zijn zoon Nicolaas Cornelisz. volgt.

Zie D. van Bleyswyck, *Beschrijv. der stad Delft*, bl. 845; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* D. II. bl. 328 en 330.

DELFF (Nicolaas Cornelisz.), ook genaamd Klaudius Korneliszen, zoon van den voorgaande. Indien hij volgens het berigt van den heer Kramm in 1571 geboren is, dan moet zijn vader ten minste twintig jaren vroeger geboren zijn, dan zijn in het vorige artikel, en ook door den heer Kramm vermeld, geboortejaar; en of dit met den leeftijd van diens vader, Jacob Willemszen Delff, overeenkomt, durven wij niet beslissen. Nicolaas Cornelisz. Delff was een kunstig glasschilder, van wiens werk niets meer voorhanden schijnt.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DELFF (Rochus Jacobsz.), tweede zoon van Jacob Willemszen Delff voornoemd. Van hem is niets anders bekend dan dat hij een goed portretschilder was.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DELFF (Willem Jacobsz.), derde zoon van Jacob Willemszen Delff voornoemd, werd te Delft den 19den November 1580 geboren. Hij was gehuwd met eene dochter van Michiel Jansz. Mierevelt, en bragt de portretten, door dezen meester geschilderd, met een vast en stout graveerijzer in het koper over. Ook naar van Dyck en anderen graveerde hij portretten. Hij overleed te Delft den 11den April 1638, en voerde den titel van Graveerder des konings van Engeland. Zijn zoon volgt.

Zie D. van Bleyswyck, *Beschrijv. der stad Delft*, bl. 846; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. II. bl. 25; Immerzeel *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DELFF (Jacob), zoon van den voorgaande, werd te Delft den 24sten Januarij 1619 geboren, en was mede een kunstig portretschilder, die echter de kunst meer uit liefhebberij dan als middel van bestaan beoefende. Hij was raad en Havenmeester te Delft, in 1652 schutterskoning aldaar, en overleed aldaar den 12den Junij 1661. Zijne afbeelding ziet het licht, en zijne weduwe, Anna Hoogenhoeck, liet ter zijner eere, door den beroemden beeldhouwer Pieter Rycks, een fraai grafteeken vervaardigen, geplaatst boven zijn graf in de Oude kerk te Delft.

Zie D. van Bleyswyck, *Beschrijv. der stad Delft*, bl. 856; Timareten, *Verzamel. van Gedenkst.* D. I. bl. 40 en 41, met afbeelding van het bovengemeld gedenkteeken; van Loon, *Beschrijv. der Nederl. Historiepenn.*, D. I. bl. 153; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 70.

DELFOS (Abraham) werd op den 8sten Maart 1731 te Leiden geboren, en was een bekwaam graveur, zoo naar Teniers, Berchem, Brouwer en anderen, als naar zijne eigene teekeningen. In de *Beschrijving der stad Leiden*, door Frans van Mieris, zijn de platen door hem in het koper gebragt. Met La Fargue teekende hij *de afbeelding der sledevaart in* 1774 *en* 1775; voor *Sandiforts Exercitationes Academicae* (1783, 4°.) teekende hij ontleedkundige voorwerpen. Hij dreef ook kunsthandel, maakte zich in zijn jeugd reeds als een opregt vaderlandsch kunstenaar bekend en overleed den 13den Julij 1820.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DELFT (Barthelomeus Bodegemius van) of Delphus, was een groot regtsgeleerde. Hieronimus Osorinus maakt van hem gewag in zijn boek *de gloria mundi*, col. 1577. Petrus Opmeer droeg het vierde boek zijner *Geschiedenis der Hollandsche martelaren* aan hem op.

Zie *Beschrijving der stadt Delft* bij Boitet bl. 703.

DELFT (Dirk van), meester in de vrije kunsten en in de geneeskunde, en kanunnik, was een geleerd man en behoorde tot de orde der Jacobijnen te Utrecht. Hertog Albrecht van Beijeren deed hem op zijne kosten onderwijzen tot dat hij tot Doctor in de godgeleerdheid verheven werd, hetgeen in die dagen eene zeldzaamheid was, waarna hij hem tot zijnen hofprediker aanstelde. Hij overleed den 5den December 1471 en ligt in de Fransche kerk of zoogenaamde hofkapel te 's Hage begraven. Zijn graf werd met een sierlijk uitgehouwen zerk bedekt.

Zie D. van Bleyswyck, *Beschrijv. der stad Delft*, bl. 754; Timareten, *Verzam. van Gedenkst.* D. II. bl. 222 met eene afbeelding der grafzerk; Van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 243.

DELFT (Gillis van), of Aegidius Delphius, geboren te Delft, was een zeer geleerd man in wiens omgang Erasmus vermaak vond. Hij was in 1507 Hoogleeraar in de godgeleerdheid te Parijs en maakte voor zijnen tijd niet onverdienstelijke latijnsche verzen. Hij schreef:

Commentarius in Ovidium de Remedio amoris Paris, 1495, 4°.

Septem Psalmi poenitentiales, noviter metricé compilati 4°.

De causis Ortus mortisque Christi, ad pontificem Gurcensem, caesareum oratorem, Parijs, 1511 4°.

Ook zette hij den *Brief van Paulus aan de Romeinen* in Latijnsche verzen over en gaf dien te Parijs in 1507 uit.

Zie Sweertius, *Athen. Belg.* p. 106; D. van Bleyswyck, *Beschrijv. der stad Delft*, bl. 755; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 95.

DELFT (Gerrit Janszoon van), was in 1566 te Amsterdam schutter der handboogschutterij en behoorde tot hen die in dat jaar den predikant Jan Arendszoon binnen Amsterdam haalden om te prediken, en pal stonden toen men zulks trachtte te beletten. In 1578 werd hij schepen en raad der stad.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, D. III. bl. 168, 478 479, D. IV. bl. 7.

DELFT (Johan van), of Johannes Delphius, geboren te Delft, was vele jaren Wijbisschop te Straatsburg en in 1541 tegenwoordig bij de te Worms gehoudene zamenspraak tot bevrediging der kerk. Na zijn dood kwam van hem te Keulen uit:

De potestate Pontifica. 1580, 8°.

De notis ecclesiae. 8°.

Zie Sweertius *Athen. Belg.* p. 4418; *Biograph. Univ*, T. VI. p. 96.

DELIEN (M. van der). In het *Bundeltje uitgekipte Gees-*

telijke gezangen, komt van hem, op bl. 33, *een gebed tot Jezus* voor, dat weinig beteekent.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.*, 1848, D. I. bl. 89.

DELIEN (Nicolaas Anthony van der), waarschijnlijk een bloedverwant van den voorgaande, was in de eerste helft der zeventiende eeuw predikant te 's Hertogenbosch. Hij schreef:

Wanhoops worstelinge en triumphe des Geloofs, Amst. 1657, 8o.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dichters.*

DELMANHORST (Henrik van), verkreeg in 1620 van Curatoren der Leidsche Hoogeschool de vergunning, om, op de proef, voorlezingen over de redekunst te houden. Het schijnt echter dat hij daarmede weinig genoegen gaf; althans zijn verzoek in 1623, om in plaats van den Hoogleeraar H. Bredius benoemd te worden tot professor in de rhetorica, werd afgeslagen. Bij Balen, *beschrijving van Dordrecht*, bl. 1241, wordt hij genoemd *Medicijn ordinaris der stad Leyden* en *professor in de faculteyt van de Medicine op de Academie aldaar.* Hugo de Groot schreef een *Epistola Jocosa* bij zijne bevordering tot geneesheer, en volgens de *poemata* Jani Bodecheri Banningii (Lugd. Bat. 1637, p. 183) schreef hij een *Etymologicon.* Als Latijnsch dichter maakte hij zich bekend zoo door zijn *Threnodia Nicotiana* als andere gedichten, die men verspreid vindt in de bundels van Jacobus Pilius, Albertus Eufrenus, Bodecher Banning en anderen.

Zie, behalve de genoemden, Grotii, *poëmata*, (Lugd. Bat. 1617) p. 272—274; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. II. *Toev. en Bijl.*, bl. 268; Schotel, *Letterk. Bijdr. tot de geschied. van den Tabak* enz. bl. 114.

DELMANHORST (S. van), schreef, behalve andere gedichten die ons onbekend zijn, *Een ernstelyk lofdicht ter eere des wedergeboren* Apelles *en den Nederlandschen* Maronis, Caroli Vermander, waarvan de twee eerste regels reeds ons geen hoogen dunk van zijne bekwaamheid geven. Zijn zinspreuk was: *Godt is wonderlyck.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*, D. II. bl. 38.

DELORME (A.). Zie LORME (A. de).

DELPHICUS (Christophorus). Zie DHONA (Christhophorus Delphicus, Graaf van).

DELPHIUS (Aegidius). Zie DELFT (Gillis van).

DELPHIUS (Johannes). Zie DELFT (Johannes van).

DELPRAT (Daniel), zoon van Daniel Delprat en van Marie Anne Humbert, werd den 15den Augustus 1758 te Amsterdam geboren. Hij studeerde eerst te Leiden, later te Amsterdam in de godgeleerdheid. Proponent zijnde werd hij achtereenvolgend beroepen tot predikant bij de Waalsche Gemeente te Zutphen in 1788, te Utrecht in 1790 en te 's Hage in 1791. Door zijne vaardigheid om zich in de Fransche taal uit te drukken, maakte men van zijne bereidwilligheid gebruik, om de destijds in de Fransche taal van gouvernementswege uitgevaardigde stukken door hem te doen opstellen, waardoor hem bij de komst van Koning Lodewijk tot den troon diens vertrouwen in ruimen mate te beurt viel, en hij door hem aangezocht werd om het ambt van Secretaris Generaal bij het Departement van Buitenlandsche zaken, tegen zijne herderlijke bediening te verwisselen.

Ofschoon Delprat, te zeer gehecht aan zijn predikambt en zijne gemeente die hem lief had, deze aanbieding van de hand wees, kon hij evenwel voor eene tijdelijke waarneming dier betrekking niet bedanken. Hij bleef dat tot aan onze inlijving in het Fransche keizerrijk en werd toen op aanbeveling van den Prins van Plaisance, gouverneur generaal der Hollandsche departementen, aangesteld om het nieuw keizerlijk geregtshof en ook het departement van den waterstaat behulpzaam te zijn in het overzetten in de Fransche taal der officiele stukken.

Na de omwenteling in 1813 werd Delprat benoemd tot Geheim Secretaris aan het Ministerie van Buitenlandsche zaken, en bleef dit tot aan zijn overlijden.

Te midden van al die beslommeringen bleef de Evangelie bediening hem dierbaar. Zijne prediking onderscheidde zich door waarheid, eenvoudigheid en gemoedelijkheid. Hij maakte zich jegens de Hervormde kerk in ons vaderland verdienstelijk, door als lid der consulerende commissie, door Koning Lodewijk in 1808 ingesteld, tot hare organisatie mede te werken. Door de inlijving van ons land in het Fransche keizerrijk had deze geene voortgang, evenmin als de organisatie die later op last van Napoleon ontworpen werd bij eene andere door hem ingestelde commissie, waarvan ook Delprat lid was.

Na de herstelling van ons volksbestaan werd Delprat in 1815 lid der op nieuw benoemde commissie tot organisatie van het Hervormde Kerkgenootschap, en nam hij deel aan de al gemeene Synode van 1816 en 1817. Als hofkapellaan in 1817 had Princes Marianne en onze tegenwoordige Koning, benevens diens broeders, het godsdienstig onderwijs aan hem te danken. Hij werd in 1827 emeritus en overleed te 's Gravenhage den 27sten Mei 1841.

Ofschoon de opsteller zijnde van vele belangrijke staatsstukken, is er van Delprat met zijn naam niets in druk verschenen, dan de *Eloge de Mr.* de la Saussaye, geplaatst vóór de uitgave van diens *Sermons* te 's Hage en te Amsterdam in 1817 uitgegeven. Delprat werd in 1817 benoemd tot ridder der orde van den Nederlandschen leeuw en was gehuwd met vrouwe Françoise May, die hem acht kinderen schonk.

Zie Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. IV. bl. 507, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DELSING (J.), vervaardigde een gedicht op het overlijden van Willem IV, en een ter uitlegging der titelplaat voor: *de Herderszangen* enz. van A. de Haen, Amst. 1751. Beide van weinig waarde.

Zie *Dichtk. Lauwerbl.*, D. IV bl. 58; *Algem. Konst- en Letterb.* 1848, D. I. bl. 90.

DELSING (Johannes Franciscus), van wien ons geene levens bijzonderheden bekend zijn, doch die zich door zijne tijdverzen eenen welverdienden roem bezorgde. Hij leefde in de tweede helft der achtiende eeuw. Zes tijdverzen door hem vervaardigd, met veel zinnebeeldig bijwerk, uitmuntend fraai gegraveerd, zijn door Witsen Geysbeek medegedeeld en geroemd.

Zie Witsen Geysbeek *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 165—169.

DELVOS (Kapitein) was met zijn schip de *Arend* van 20 of 24 stukken onder het Eskader van den Schout bij Nacht Hendrik Rietveld te Curaçao in 1781 en werkte krachtdadig mede tot bescherming en behoud van dat eiland. Hij lag er nog in den zomer van 1782. Op het gerucht dat er een oorlog tusschen Venetië en dezen Staat dreigde te ontstaan werd Delvos, met het schip *de Admiraal van Brakel* van 56 stukken en drie anderen naar de Middellandsche zee gezonden, in 1785, tot ondersteuning van den Schout bij Nacht van Kinsbergen, die zich reeds met zijn eskader in die zeeën ophield. Het gerucht van oorlog bleek ongegrond te zijn; dus keerde van Kinsbergen naar het Vaderland terug. Onder het opperbevel van den kapitein Boot bleef Delvos in de Middellandsche zee, waar hij waarschijnlijk op het laatst van 1785 of in het begin van 1786 overleed.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.*, D. V. bl. 530, 673; D. VI. St. I. bl. 162, 391, 395.

DEMAETS (Carolus). Zie MAETS (Karel van).

DEMAETS (Carolus Ludovicus). Zie MAETS (Karel Lodewijk van).

DEMARCAY (Mark Jean Baron), geboren te Martaize in Frankrijk, departement Vienne, den 11den Augustus 1772, werd reeds op zeer jeugdigen leeftijd onder-officier bij de fransche artillerie; den 30sten September 1793 tot kapitein bevorderd verwierf hij zich het volgende jaar door zijn dapper gedrag bij Quesnoy, waar hij gewond werd, den rang van bataljons kommandant, en onderscheidde zich op nieuw in de veldtogten in Duitschland, en Egypte. In den slag bij Marengo werd hij Kolonel en in dien bij Austerlitz verkreeg hij het kommandeurs kruis van het legioen van eer. Na in 1806 tot kommandant van de militaire school te Metz benoemd te zijn, werd hij het volgende jaar, toen Koning Lodewijk Napoleon de regering aanvaardde in Hollandsche dienst geplaatst. Hij werd den 18den Maart 1807 tot eersten Inspecteur van het wapen der artillerie en genie, en den 4den Februarij 1808 tot eersten Inspecteur Generaal van het vereenigde artillerie- en genie korps benoemd, met toekenning van den rang van Generaal Majoor. Hij is echter niet lang in Hollandsche dienst gebleven, daar hij reeds in 1808 tot Generaal van het leger in Spanje werd aangesteld. Hij stond bij den Koning in groot aanzien, die hem verhief tot groot officier van het koningrijk en tot kommandeur der orde van de Unie.

Na nog twee jaren zijn vaderland op eene uitstekende wijze gediend te hebben, was hij, wegens zijne ontvangene wonden, genoodzaakt de dienst te verlaten. Keizer Napoleon verhief hem tot Baron van het Keizerrijk en schonk hem den 21sten Januarij 1810 zijn ontslag met pensioen. Hij speelde

verder in 1819 eenen belangrijken rol in de kamer der afgevaardigden, eerst als afgevaardigde van het departement Vienne, later van dat van de Seine, en overleed den 22sten Mei 1839.

Zie M. C. Mullié, *Biogr. des célèbr. milit. des armeés de terre et de mer de* 1789 à 1850, T. I. pag. 404; *Biogr. des Contempor.* T. I. pag. 1294; *Biograph. Univers* T. VI. p. 99. 100, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEMATIUS (Carolus Ludovicus). Zie MAETS (Karel Lodewijk van).

DEMETRIUS (Andreas), ook Andreas Meesterus en Andries de Meester genaamd, was reeds in 1568 predikant der Hervormde gemeente te Antwerpen, van waar hij in 1585, na het overgaan der stad aan Parma, zich naar Duitschland begaf, en eene beroeping aannam naar Frankfort. Negen jaar aldaar werkzaam geweest zijnde, werd hij te Dordrecht beroepen en in Februarij 1594 aldaar bevestigd. Hij betoonde zich daar een ernstig prediker der zuivere Evangelie leer, maar tevens een groot voorstander van verdraagzaamheid en toegevendheid, die juist geschikt was om de rust in de Dordsche gemeente, onlangs gestoord door de oneenigheden met Herberts, te herstellen. Hij stond dientengevolge, zoo bij de burgerij als bij de regering, in hooge achting, doch beiden mogten zich niet lang in zijn bezit verheugen. Reeds in 1607 vroeg hij wegens zwakte en ziekte zijn ontslag, dat hij twee jaren daarna verkreeg. Hij schreef:

Der Griecken opganck ende onderganck, Dordr. 1599. 4°. In het Fransch vertaald door J. Polyander à Kerchove onder den titel: *Les actes memorables des Grecs recueillés en bas Alleman.* Dordr. 1602. 8°. Hetzelve werd door een ander in het latijn uitgegeven.

Nederlandsche overzetting der Oirlogen van Italien, bescreven door François Guicciardin, *Edelman van Florencen, met zeer schoone polityque, oorlogse ende morale aenteeckeningen van Mons.* de la Noue. Dordr. 1599. 4°.

Het sterfjaar van Demetrius is onbekend. Hij was gehuwd met Maria Becius, die hem een zoon, Daniel, schonk, die in 1580 te Antwerpen geboren, eerst predikant was te groote en kleine Lindt en tevens praeceptor te Dordrecht, en in 1609 aldaar ter opvolging van zijnen vader werd beroepen. Hij overleed den 28sten Augustus 1627 en liet bij zijne echtgenoot Sara Radermacher drie zonen en vijf dochters na, wier afstammelingen den naam van de Meester voerden.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. III; Schotel, *Kerk. Dordr.*, D. I. bl. 239—246, 287, 288. D. II. bl. 761; dezelfde, *de Illustre school te Dordr.*, bl. 66.

DEMETRIUS (Emanuel). Zie METEREN (Emanuel van).

DEMMER (Gerard) werd, na eerst advokaat-fiskaal en buitengewoon raad van Nederlandsch Indië geweest te zijn, tot twaalfden Landvoogd van Amboina benoemd, en als zoodanig den 18den September 1642 voorgesteld. Gedurende zijn bestuur geraakte hij in oorlog met het opperhoofd van Hitoe, Toeloecabesie, die zich in eene bijkans ongenaakbare stelling, Capaha genaamd, versterkte en die niet dan na drie mislukte aanslagen door list kon overwonnen worden. Demmer, ofschoon blijken gevende van werkzaamheid en ijver, zelfs op zestig jarigen leeftijd, deed zich jegens hem, en anderen van zijnen aanhang, als een wreedaard kennen en bezoedelde zijnen welverdienden roem, door misbruik te maken van zijnen magt, waarvan vriend en vijand hem te regt beschuldigen. Hij vertrok in 1647 naar Batavia, latende het land aan zijnen opvolger, Arnold de Vlaming, in zooveel rust over, als het in vele jaren bij niemand geweest was. Na in 1642 tot buitengewoon Raad van Indië benoemd te zijn, werd hij in 1650 gewoon Raad en vertrok hij in 1652 als bevelhebber der retourvloot naar het vaderland. Zijn verder bedrijf is ons onbekend.

Zie Valentijn, *Oud en Nieuw Oost. Ind.* D. II. St. II. bl. 131, 145—155, D. IV. St. II. bl. 44; van Kampen, *Geschied. der Nederl. buiten Europa*, D. II. bl. 8—13.

DEMOULIN (Jan) was de zoon van Joseph Demoulin en Helena Josepha Neratius en werd den 18den Julij 1767 te Leeuwarden geboren. Hij trad in dienst als kadet bij de infanterie in 1778 en, overgegaan zijnde in Fransche dienst, werd hij in 1788 tot onder-Luitenant, vervolgens tot eersten Luitenant en in 1793 tot kapitien bevorderd; als zoodanig volgde hij de bewegingen van het noorderleger. Na de omwenteling in 1795 kwam hij in het vaderland terug, werd als kapitein geplaatst bij het 2de bataljon jagers, waarbij hij in 1799, vóór de landing der Engelschen in Noord-Holland, tot majoor werd bevorderd, en aan den veldtogt van dat jaar deel nam.

In 1805 tot Luitenant-Kolonel bevorderd zijnde bij het 1ste regiment ligte infanterie, later 2de regiment jagers genaamd, werd hij in 1806 door koning Lodewijk geplaatst bij de gardes jagers, en in 1809 tot Kolonel en kommandant van het 5de regiment Infanterie bevorderd. In dien rang ging hij bij de inlijving in 1810 in Fransche dienst over.

Demoulin heeft aan vele krijgsverrigtingen in die jaren deel genomen. Hij behoorde tot de legerafdeeling welke onder de bevelen van den Generaal Dumonceau in 1805 inscheepte en kort daarna naar Oostenrijk oprukte. Vervolgens was hij in Zeeland toen de Engelschen eene landing beproefden. Na in het kamp bij Boulogne, in 1811, te zijn geweest, maakte hij den veldtogt naar Rusland mede en werd in dien van 1814 krijgsgevangen gemaakt. Nog in dat zelfde jaar ontslagen, werd hij Kolonel in Nederlandsche dienst en in het volgende jaar tot Generaal Majoor en kommandant van Brugge benoemd, hoewel hij bij de gebeurtenissen, die daarop in dat jaar plaats hadden, als kommandant eener brigade werd gesteld bij de reserve armee.

Later tot provincialen kommandant van West-Vlaanderen benoemd, werd hij den 15den Junij 1826 bevorderd tot Luitenant-Generaal en bevelhebber van het 1ste groot militair kommando, waarvan het hoofdkwartier te Utrecht was. Hij overleed aldaar den 7den December 1827.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DENEYN (Pieter Pieterz.), geboren te Leiden den 16den December 1597. Zijne ouders bestelden hem bij een steenhouwer, doch met een vluggen geest begaafd, legde hij zich op de wiskunde toe, beoefende de bouw en doorzigtkunde, in welke wetenschappen hij, niettegenstaande hij dagelijks den kost met steenhouwen winnen moest, zulke vorderingen maakte, dat hij die ook aan anderen kon onderwijzen. Hierdoor geraakte hij in kennis met den landschapschilder Esaias van den Velde, die hem in de kunst onderwees en waarin hij snelle vorderingen maakte. Hij werd in 1632 tot stads steenhouwer benoemd, welke bediening hij tot aan zijn dood waarnam, die den 16den Maart 1639 voorviel. Hij schilderde landschappen met vee.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DENNETIERES (Arnold), Heer van la Placque, behoorde tot een zeer aanzienlijk stamhuis, en was, ten tijde van de regering van Filips II in de Nederlanden, Secretaris van den staatsraad en van den geheimen raad hier te lande. Hij teekende in 1577 de Unie van Brussel, hield zich een geruimen tijd in Madrid op, en was secretaris des Konings voor de Nederlandsche zaken. Men vindt vele bevelen des Konings met zijnen naam onderteekend, en hij stond in groot aanzien bij dien vorst.

Zie de Jonge, *de Unie van Brussel*, bl. 91; Groen van Prinsterer, *Archiv. de la Mais. d'Orange-Nass.* T. VII. p. 195.

DENNETIERES (Lodewijk), behoorde tot hetzelfde geslacht, was in dienst van den Prins van Chimay, viel in handen van Parma en verliet toen de zaak der vrijheid.

Zie Te Water, *Hist. van het verbond der Edel.* D. II. bl. 332. D. III. bl. 509.

DENNETIERES (Nicolaas), afkomstig uit hetzelfde geslacht, behoorde tot de verbondene Edelen in 1566.

Zie Te water, *Hist. van het Verbond der Edel.* D. II. bl. 332. D. III. bl. 509.

DENSZ (Adriaan), beroemd Nederlandsch luitenist en komponist voor zijn instrument, leefde op het einde der zestiende eeuw en gaf in druk uit:

Florilegium, Keulen 1594.

Zie Gerber, *Lexicon der Tonkunst.*

DENYS (Hendrik) was kommandeur op 's Lands vloot, maakte zich bekend door het bestrijden van de Duinkerksche kapers en door zijn aandeel aan de roemrijke overwinning op de Spanjaarden voor Duins onder Tromp op den 21sten October 1639.

Zie (van den Bos) *Lev. en daden der Zeeh.* D. II. bl. 90, 92; de Jonge, *Gesch. van het Nederl. Zeewez.* D. I. bl. 379, 498, 520.

DENYS (Jacobus) geboren omstreeks 1670, was stads Chirurgijn en Vroedmeester te Leiden, en schreef:

Heelkundige aanmerkingen over den steen en het snijden van denzelven, Leid. 1730. 8°.

Verhandeling over het ampt der Vroedmeesteren en Vroedvrouwen, met pl. Utr. 1733. 4o.

Zijne afbeelding, door Bleyswijk, ziet het licht. Zijne zinspreuk was: *Industria et dexteritate* (*Door ijver en bekwaamheid*).

Zie Arrenberg, *Naamr. van Ned. Boek.*; *Algem. Konst- en Letterb.*, 1842, D. I. bl. 59—61; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 70.

DENIJSSEN (Dionysius), proponent zijnde werd hij beroepen te Warder in 1664, vertrok van daar in 1669 naar Hensbroek, in 1670 naar Oost-Zaandam, in 1676 naar Haarlem, alwaar hij in 1712 overleed. Hij maakte zich als dichter bekend door twee verzen op M. Soermans, *Kerkelijk register van de predikanten van Zuid-Holland*, Haarl. 1702. 8o.

Zie dat werk achter het voorberigt; M. Veeris, *Kerk. reg. der pred. van Noord-Holl.* bl. 29, 45, 108, 135; dezelfde, *Vernieuwt Kerk. Alph. van de leeraren van Noord-Holl.*, bl. 56.

DENYSSEN (Daniel), waarschijnlijk bloedverwant van den voorgaande, werd geboren te Amsterdam omstreeks de jaren 1770 en 1775, promoveerde, na zeer loffelijke studien, te Leiden, den 23sten October 1799 op eene Dissertatie: *de paroemia Juris hodierni, mobilia non habent sequelam*; hij begaf zich met der woon eerst naar Amsterdam, daarop, na den vrede van Amiens, in 1802 naar de Kaap de Goede Hoop, als lid van den Raad van Justitie; ook zelfs toen die kolonie aan het Engelsche Gouvernement overging, werd hij zijns ondanks door zijne onmisbaarheid gedwongen in dezen post te volharden, dien hij later voor dien van Advokaat-Fiscaal verwisselde. Na vijftigjarige getrouwe dienst werd hij omstreeks 1850 eervol gepensionneerd en overleed aan de Kaap den 18den Februarij 1855, een talrijk gezin achterlatende.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DERDEIN (Jean), of Jean D'Ardenne, zoo als zijn eigenlijken naam was, nam deel aan den befaamden togt van den Prins over de Maas. Hij behoorde tot het gevolg van den Heer van Lumey, en werd met den jongen Lumey bij Maizières gevangen genomen; doch zijne vrijheid weder bekomen hebbende, diende hij vervolgens in het jaar 1570 onder de Watergeuzen in Friesland en kwam later binnen Haarlem, waar hij zich gedurende het beleg in 1572 en 1573 als vestingbouwkundige zeer verdienstelijk maakte, en bij den roemrijken uitval in den Haarlemmerhout sneuvelde.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.* B. VI. bl. 432. (316.); van de Capelle (J. F. Bosdijk), *Belangr. stukk. voor geschied- en oudheidk.* enz. bl. 61; *Gids* 1844, bl. 237.

DERKS (Alle) werd geboren op de Meeden in de provincie Groningen den 16den Junij 1670 en was de zoon van Derk Alles, oudste of leeraar bij de oude Vlamingen in genoemde plaats. Na door zijn vader tot de predikdienst opgeleid te zijn, werd hij in 1699 tot de gewone dienst verkozen en door zijn vader bevestigd. Hij geraakte in 1713 in eenige onaangenaamheden wegens het doopen van zekeren Gerrit Berends, van hervormde ouders geboren; doch niettegenstaande alle regters in de Ommelanden last ontvingen hem te vatten en de vergaderplaatsen der Mennonieten te sluiten, schijnt echter aan deze resolutie geen gevolg gegeven te zijn; althans Derks bleef oudste en bij zijne gezindte in groote achting. Hij vertrok in 1723 naar Polen om aldaar bij de gemeenten Doop en Avondmaal te bedienen en iemand in volle dienst te bevestigen. Wanneer hij wederkeerde is niet bekend. Hij overleed in 1733.

Kort vóór zijn dood bezorgde hij eene nieuwe uitgave van den *Biestkens-Bijbel*; gelijk ook het gezangboek: *Lusthof des gemoets, bestaande in stichtelijke gesangen* enz. *met een Agterhofje, in zig bevattende uytgesogte stichtelijke en zielroerende gesange*. Gron. 1732; het laatste is in 1736 herdrukt met een *Bijvoegsel*.

Zie Blaupot ten Cate, *Gesch. der Doopsgez. in Gron.* enz. D. I. bl. 130, 137, 143, 158, 183; dezelfde *geschied. der Doopsgez. in Friesland.* bl. 200, 202, 332.

DERMOUT (Jacob), eenige zoon van Isaak Johannes Dermout, thans emeritus predikant te 's Hage en van Antonia Hubrechta Kolff, werd geboren te Amersfoort den 22sten Februarij 1802, ontving onderwijs aan de Latijnsche school te 's Gravenhage en studeerde in de Godgeleerdheid aan de Leidsche Hoogeschool. Na met den meesten lof zijne akademische loopbaan voltrokken te hebben, werd hij, bij gelegenheid der plegtige viering van het 250 jarig feest der oprigting van de Hoogeschool, op den 8sten Februarij 1825, de zeldzame eer waardig gekeurd, met kap en ring tot de waardigheid van Doctor bevorderd te worden, na voorafgegane openbare verdediging van zijne *Dissertatio*, *exhibens Collectaneorum criticorum in Novum Testamentum partem priorem*. Spoedig daarop in October 1825 werd hij predikant aan de Vuursche, in 1828 te Meppel, in 1830 te Schiedam, van waar hij in 1836 naar Leiden vertrok en aldaar den 26sten November 1845 tot groot verlies van zijne gemeente overleed. Hij was gehuwd met Johanna Elisabeth de Ruyter, die hem zes kinderen schonk.

Dermout, afkomstig uit een geslacht waarvan reeds in het begin der zeventiende eeuw hier te lande een lid het Evangelie bediende, en dat later nog meerdere beroemde leeraars aan ons Vaderland opleverde, was een uitmuntend geleerde, die zich ook als herder zijner gemeente met zeer veel lof kweet, bijzonder door zijne zorg voor de geringere klasse en de godsdienstige opleiding der jeugd; van wiens werkzaamheid de Leidsche kerkenraad kan getuigen, welks Archief hij geheel in orde bragt en van de noodige registers voorzag, en die een hoogst verdienstelijk secretaris was van het Leidsche Departement der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen.

Op eenen leeftijd van nog geen volle vier en veertig jaren aan de wetenschap ontrukt, bezitten wij van zijne hand alleen eene omwerking en uitbreiding zijner Dissertatie, uitgegeven onder den titel van:

Collectanea critica in Novum Testamentum, pars prior. Lugd. Bat. 1825, 8o., waarvan later niet meer verschenen is.

De Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, waarvan Dermout lid was, bezit van hem in handschrift:

Extracten uit de Handelingen des Kerkenraads van de Nederduitsche Hervormde Gemeente te Leyden, *rakende* Pieter de la Court, *en deszelfs namelooze geschriften*, *Interest van Holland*, *Politycke Discoursen en Consideratiën van Staat*; opgemaakt door en geschenk van Ds. J. Dermout, 13 bladz., 8o.

Zie de Jong, *Alphab. Lijst van Boek.*; *Handel. der Jaarl. Verg. van de Maatsch. der Nederl Letterk. te Leiden*, 1846, bl. 17—20; *Catal. der Bibl. van de Maatsch. van Ned. te Leiden*, D. I. bl. 81, 82, *Boekz. der gel. Wereld*, 1845. *b.* bl. 817—819.

DERSJANT (Nardus) werd den 5den April 1783 te Delft geboren. Zijn vader, een gering timmerman aldaar, was afkomstig uit een geslacht dat om het geloof uit Frankrijk gevlugt was. Als jongeling wijdde hij zich aan den onderwijzersstand en was als kweekeling en ondermeester werkzaam aan een der stadsscholen, onder het bestuur van den Heer Sas.

Bij den lagen trap, waarop toen het onderwijs in ons Vaderland stond, en bij de weinige middelen ter opleiding destijds aanwezig, trachtte hij zich door eigene oefening tot zijne gewigtige betrekking voor te bereiden.

In 1804 trad hij in zijne geboortestad als onderwijzer eener bijzondere school op, en werd in 1806 dringend uitgenoodigd de betrekking van Hoofdonderwijzer aan de toen opgerigte school der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Delft te aanvaarden.

Met al den ijver, voor de zaak van het onderwijs hem eigen, voerde hij eene door hem zelven uitgedachte leerwijze in, die zich door doelmatigheid en deugdelijkheid allezins onderscheidde van de destijds bestaande, en werkte daardoor zoodanig mede aan de hervorming en verbetering van het onderwijs, dat hem eene waardige plaats toekomt in den rei van die verdienstelijke mannen, die, zonder juist schoolwerkjes te schrijven, het vaderland duurzaam aan zich verpligt hebben.

Toen in 1811, ten gevolge van onze inlijving in Frankrijk, het onderwijs in de Fransche taal op de scholen verpligtend werd gemaakt, kreeg Dersjant aanvankelijk hulp door zekeren emigrant Frére, doch maakte zich weldra die taal zelf eigen.

Zijn onderwijs, zoo regt ontwikkelend en vormend voor het leven, droeg de schoonste vruchten, en het was voor zijne kweekelingen eene krachtige aanbeveling bij hunne intrede in de wereld, onderwijs genoten te hebben in de school van den waardigen Dersjant.

Ruimschoots viel hem dan ook de algemeene goedkeuring ten deel, en menigmaal mogt zijn onderwijs den lof van de kundigste mannen wegdragen; terwijl hem een en andermaal de hooge tevredenheid van 's lands regering kenbaar werd gemaakt.

Bijna vijftig jaren was Dersjant en altijd met denzelfden ijver en geestdrift voor de belangen van het onderwijs bezield geweest, toen hij zijne betrekking nederlegde; en hoewel hij

het halve eeuwfeest zijner ambtsaanvaarding niet in functie mogt herdenken, aangenaam, en tot algemeen genoegen, werd de alom geachte man bij het nederleggen zijner bediening verrast door een blijk van de hooge goedkeuring van Z. M. Koning Willem III, bestaande in de zilveren medaille met het daarin gegraveerde: *voor langdurige en vruchtbare ambtsvervulling;* terwijl het hoofdbestuur van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen hem insgelijks eene zilveren medaille vereerde.

Zoo was de loopbaan van Dersjant als onderwijzer. Wat hij als mensch en vriend was, kunnen alleen zij getuigen die in naauwere betrekking tot hem stonden. Zijne vriendschap werd zelfs in de aanzienlijkste kringen zijner vaderstad hooggeschat; terwijl teregt van hem mag gezegd worden, dat de edelste grondbeginselen hem bezielden en de drijfveer zijner daden waren.

De tijding van zijn plotseling afsterven, op den 17den November 1854, riep eensklaps de herinnering aan zijn verdienstelijk leven voor den geest, en deed op nieuw zijnen lof van de lippen van zijne talrijke voormalige leerlingen vloeijen.

Dersjant's naam moet naast dien van Wester, van Prinsen en van zoo vele anderen in dankbaar aandenken gehouden worden.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DESAGULIERS (H.), waarschijnlijk een bloedverwant van den volgende. Hij was meester in de wiskunde en het boekhouden, en schreef:

Grondig onderwijs in het Italiaans boekhouden, enz., Amst. 1705, 4°., meermalen herdrukt.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. I; *Boekz. der gel. wereld*, 1751, b. bl. 212.

DESAGULIERS (JOHANNES THEOPHILUS) was een beroemd natuurkundige, die te Rochelle den 12den Maart 1683 geboren werd. Zijn vader, Johannes, Hervormd predikant aldaar, vertrok met hem, na de opheffing van het edict van Nantes, naar Engeland en rigtte te Islington nabij Greenwich eene school op, waarin zijn zoon zich, onder de leiding zijns vaders, aan de opvoeding der jeugd wijdde. Na zijns vaders dood begaf de jonge Desaguliers zich naar Oxford, waar hij zich op de natuurkunde toelegde. Hij maakte in die wetenschap zoodanige vorderingen dat hij, na eerst te Oxford onderwijs gegeven te hebben, in plaats van den Hoogleeraar Keill, die in 1710 was vertrokken, dringend werd uitgenoodigd naar Londen te komen. Daar hij ook in de godgeleerdheid studeerde, zoo werd hij hier tevens in 1717 als predikant bevestigd. Hier opende hij nu lessen over de proefondervinderlijke wijsbegeerte. Hij werd tot Lid van de koninklijke Akademie te Londen benoemd, onderwees aldaar met goed gevolg de natuurkunde naar het stelsel van Newton, en genoot de eer onder zijne talrijke toehoorders ook den Koning en den Prins van Walis te mogen tellen. Een aanzoek uit Nederland tot hem gekomen om de natuurkunde te onderwijzen volgde hij, en hij vertrok in 1730, eerst naar Rotterdam, en gaf later ook te Amsterdam en te 's Hage natuurkundige lessen. Weldra wist de koninklijke Akademie te Londen hem te bewegen terug te keeren, op belofte van een aanzienlijk jaargeld, waaraan hij voldeed; doch wanneer hij ons land heeft verlaten is onbekend. Zijn laatste levenstijd was rampspoedig, daar hij, naar men zegt, zijn verstand verloor en in dien ongelukkigen toestand in 1744 of 1749 overleed. Niet alleen als wiskundige maar ook als werktuigkundige heeft hij uitgemunt. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijze, onder anderen door J. Tookey, het licht. Zijne werken in het Engelsch uitgegeven zijn vertaald en zagen het licht onder den titel van:

Kort begrip van deszelfs Philosophische Lessen, Amst. 1732, 8°,

Natuurkunde uit ondervindinge opgemaakt, Amst. 1736, 4°., 2 deelen, vermeerderd met een 3de deel, 1750, in 4°. met pl., meermalen herdrukt en ook in de Fransche taal uitgegeven.

Beschrijving van een Planetarium, Amst. 8°.

Hij vertaalde ook verscheidene werken.

Zie Haag, *La France protest.* T. VII. p. 231—233, alwaar tevens eene volledige opgave zijner oorspronkelijke werken gevonden wordt; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek*, D. I. St. IV; Arrenberg, *Naamreg. van Nederd. Boek.*; Saxe, *Onomast. literar.* T. VII. p. 251; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; *Biographie Univ.* T. VI. p. 119; Hoëfer, *Biograph. Général.* T. XIII. p. 722.

DESCARTES (RENÉ) of RENATUS CARTESIUS. Deze beroemde man, die men, door zijn langdurig verblijf hier te lande, eerder onder de Nederlandsche dan wel onder de Fransche wijsgeeren behoorde te rangschikken, werd, uit een oud en aanzienlijk geslacht in Touraine, den 31sten Maart 1596 te la Haye geboren. Zijn vader, Joachim Descartes, bekleedde de waardigheid van raadsheer, en zijne moeder heette Jeanne Brochard. Reeds vroeg zich door eene onverzadelijke zucht naar kennis onderscheidende, ontving hij het eerste onderwijs van zijnen vader, en van 1604 tot 1612 in het Jezuïten Collegie te La Flêche, waar zijn bloedverwant Pater Charlot zijne studiën bestuurde, en hij zich met grooten ijver op de wetenschappen, inzonderheid de wis- en sterrekunde, toelegde. Hij vervolgde zijne studiën te Parijs, waar hij zich aan het spel overgaf, doch gelukkig slechts voor korten tijd, en van waar hij naar Holland vertrok, waar hij in 1616 dienst nam in het leger van Prins Maurits en geruimen tijd tot de bezetting van Breda behoorde.

Ten gevolge van het bestand met Spanje trad hij in Beijersche dienst en woonde den 7den November 1720 onder Tilly den veldslag bij Praag bij, doch de gruweltooneelen van den dertigjarigen krijg deden hem in Julij 1621 zijn ontslag nemen, waarop hij een groot deel van Europa doorreisde en andermaal ons vaderland bezocht.

Te midden van dit afwisselend leven had hij zijne studiën niet vergeten, en was bij hem den grond gelegd van de wijsbegeerte, die hij later verkondigen zou. Niets bleef onbeproefd om zich zelven meer en meer te ontwikkelen, en met onafgebroken vlijt legde hij zich op de beoefening der zede- en natuurkunde toe, terwijl ook de genees- en scheikunde door hem niet ondoorzocht bleven.

Na eenen nieuwen togt door Zwitserland en Italië in Frankrijk teruggekeerd, besloot hij het plan, dat hij reeds lang gevormd had, door te zetten, en eene hervorming in de wijsbegeerte daar te stellen. Hij achtte het vrije Nederland daartoe de geschikste plaats, en hij vertrok derwaarts, na zich in Frankrijk eerst van zijne vaderlijke goederen ontdaan te hebben. Hij kwam in 1629 in Holland en woonde er gedurende twintig jaren. Eene vaste verblijfplaats had hij evenwel niet; want zoowel in verschillende plaatsen van Holland, als in Overijssel en Friesland hield hij zich, korter of langer, op. Het meest en het laatst woonde hij te Egmond aan den Hoef, waar de Roomsch Catholieke Godsdienst, waartoe Descartes, ondanks zijne wijsbegeerte, behoorde en wier voorschriften hij getrouw volgde, even als hare kerkpligten hem dierbaar bleven, nog in het openbaar uitgeoefend werd. Nadat evenwel Lodewijk XIII, Koning van Frankrijk, hem meermalen, ofschoon te vergeefs, had uitgenoodigd zich in Frankrijk te vestigen, nam hij in 1649 eene uitnoodiging aan van Christina, Koningin van Zweden. Door haar werd hij met de grootste onderscheiding behandeld, maar hare zucht, om reeds des morgens ten vijf ure hare studiën met hem te beginnen, was ongunstig voor 's mans zwakke gezondheid, en deze verandering van leefwijze, gevoegd bij het gure klimaat, voornamelijk in den winter, schokte zoodanig zijn gestel, dat hij den 11den Februarij 1650, na het ontvangen der genademiddelen van de Roomsche Kerk, te Stokholm overleed en met groote staatsie begraven werd. Zestien jaren later werd zijn stoffelijk overschot naar Parijs gevoerd, waar hem een prachtig gedenkteeken in de kerk der H. Genoveva werd opgerigt. Op den 1sten October 1793 besloot de Nationale Conventie te Parijs zijn gebeente naar het Pantheon te doen overvoeren.

Descartes is nooit gehuwd geweest, maar liet eene natuurlijke dochter, Francina genaamd, na, die den 9den Julij 1635 te Deventer geboren en te Amersfoort overleden, door hem openlijk als zijn kind werd erkend. Zijne afbeelding ziet op velerlei wijze het licht; ook is zijne nagedachtenis door eenen gedenkpenning vereeuwigd.

De aard van dit werk laat niet toe om uit te wijden over het wijsgeerige stelsel door Descartes daargesteld en verdedigd; ook niet om de geschiedenis daarvan in het breede te ontvouwen. De invloed die hij door zijne wijsbegeerte uitoefende behoort tot de kerkelijke geschiedenis, vooral van ons land, en de namen van hen die hem hier aanhingen, zoowel als van hen die hem tegenstonden, zullen in dit woordenboek op hunne plaatsen worden vermeld, met bijvoeging van datgene, wat een gevolg was van het al of niet aannemen zijner wijsgeerige begrippen.

Ongetwijfeld was Descartes een der geleerdste mannen zijner eeuw. Hij mag met regt de Hervormer der wetenschap-

pen genoemd worden; en waar wij hem met vaste hand zijne moeijelijke taak zien ten uitvoer brengen, huldigen wij in hem den wijsgeer, die de schoolsche banden der Aristotelische philosophie verbrak en daardoor den weg baande voor latere en betere begrippen; den wiskunstenaar, die den schepper der algebra kan genoemd worden; den natuurkundige, die de wet der straalbreking vond, en den sterrekundige, die ten opzigte van de hemelligchamen en haren loop belangrijke ontdekkingen verkondigde.

De werken van Descartes, meerendeels in het Latijn of het Fransch geschreven, zijn zeer menigvuldig. Wij achten de optelling daarvan, zoo die al mogelijk ware, even onnoodig als die der talrijke tegenschriften waartoe zijn wijsgeerig stelsel aanleiding gaf. Herhaalde malen zijn zijne geschriften herdrukt of in andere talen overgezet; onder anderen in het Hollandsch door S. H. Glazenmaker, Amst. 1657—1661. De eerste volledige uitgave van al zijne werken bij elkaâr, onder den titel van: *Opera omnia*, zag te Amsterdam, 1690—1701, 9 deelen in 4°. het licht; herdrukt aldaar 1713, 9 deelen in 4°.; 3de druk Parijs, 1724—1726, 13 deelen in 12°.; 4de druk Parijs, 1824—1826, 11 deelen in 8°.; bij deze laatste uitgave, even als bij de andere genoemden in het Latijn onder den opgegeven titel, is gevoegd eene lofrede op Descartes door Thomas. Baillet heeft zijn leven en karakter uitvoerig beschreven. De brieven van Descartes zagen afzonderlijk het licht, onder den titel,

Lettres de René Descartes, *ou sont traités les plus belles questions sur la morale, la phisique, la medicine, et les mathematiques; données au public par le Sieur* Cherselier. Paris 1667, in 4°. In het Latijn vertaald, Leiden 1668, 4°.

Zie de Feller, *Diction. histor.*, T. III. p. 514—516; Saxe, *Onom. Liter.*, T. IV. p. 364; Baillet, *La vie de Descartes*, Paris, 1691. 2 vol. 4°.; Huetii, *Censur. philos. Cartesian; Memoires sur l'hist. du Cartesianisme*, herdr. 1856; van Loon, *Beschr. der Nederl. Historiepenn.*, D. II. bl. 355; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*, D. VI. bl. 181—202; Ypey, *Geschied. van de Kristel. Kerk in de achttiende Eeuw*, D. III. bl. 325, 326, D. VII. bl. 242, 243; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. II. bl. 451—462; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.*, D. I. bl. 154, 155, 160—165, 173—176, 196—198, 207—209, 226—229, D. II. *Toev. en Bijl.*, bl. 325—362; *Bijl.* V en VI; Collot D'Escury, *Holl. roem*, D. V. bl. 138—145, 243, 244, 259—261, D. VII. bl. 14; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land.*, D. I. bl. 495, D. II. bl 79; Koenen, *Geschied. der Joden*, bl. 350; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.*, D. I. bl. 245, 330; dit Woordenboek, D. II. bl. 239; *Biographie Univ.*, T. VI. p. 124; Engelberts Gerrits, *Biogr. Handwoordenb.*, D. I. bl. 406; Glasius, *Godgel. Nederl.*, D. I. bl. 354—358; *de Navorscher*, D. IV. bl. 137; van Leeuwen, *Cat. der Prov. Bibl. van Friesl.*, bl. 138, 468; Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 71; dezelfde, *Cat. van Godgel. Werk.*, bl. 99; Schotel, *de Illustre School te Dordr.*, bl, 54, 71.

DESCOMMUNES (J.) werd in 1795 te Gouda geboren. Zijn vader, vroeger zanger aan de kapel van Prins Karel van Oostenrijk te Brussel, was, tengevolge van het afdanken dier kapel, gedurende den oorlog met Frankrijk in 1747, gedwongen geworden, om als muzikant dienst te nemen in een Friesch infanterie-regement, met hetwelk hij het beleg van Bergen op zoom bijwoonde, alwaar hij gekwetst werd, en dien ten gevolge later zijn afscheid nam. De jonge Descommunes ontving de eerste muzikale opleiding van zijnen vader, en maakte zulke goede vorderingen, dat hij, slechts veertien jaren oud zijnde, eene aanstelling bekwam als violist bij de destijds bestaande Hoogduitsche opera te Amsterdam. Van hier ondernam hij eene kunstreis door de Oostenrijksche Nederlanden en door Staats-Brabant, werd aangezocht om zich te Breda te vestigen, waaraan hij evenwel geen gehoor gaf, bezocht Gelderland, Overijssel en eindelijk ook Friesland, waar hij zich te Leeuwarden vestigde. Daar de muziek hier destijds zeer weinig beoefend werd, begon hij nogtans onder de bescherming van den kunstlievenden vorst van Waldeck, en door eenige liefhebbers aangemoedigd, zijne werkring en stichtte na veel moeite en inspanning het muziekgezelschap: *Audi et tace*, waardoor, zoowel als door de bijzondere Concerten, ten huize van genoemden vorst, de kunstmin veel werd aangekweekt en de zucht tot beoefening der toonkunst bevorderd.

Van 1783 tot 1832 bleef Descommunes de betrekking van muziekdirekteur bekleeden; en wanneer men in aanmerking neemt de weinige middelen die hem ten dienste stonden, de geringe aanmoediging die hem soms ten deel viel, en de geldelijke opofferingen, die hij in zijne dikwijls ongelukkige ondernemingen zich moest getroosten, dan moet men zich verwonderen, dat hij al deze zwarigheden te boven gekomen en het groote doel, het daarstellen namelijk van den echt muziekalen kunstzin, heeft kunnen bereiken. Als componist bezat Descommunes, voor den tijd waarin hij schreef, wezenlijke verdiensten; onderscheidene Missen, Motetten en Gezangen, Concerto's voor de viool, welk instrument hij voortreffelijk bespeelde, bassen en hoorn, eene simfonie, benevens twee blijspelen met zang: *Het Melkmeisje van Bercey*, en *het Dorp in het gebergte*, zijn daarvan nog aanwezig; terwijl bij onderscheidene gelegenheden zes Cantates door hem werden vervaardigd, die van zijn genie zoowel als van zijne grondige kennis kunnen getuigen. In 1826 werd door zijne zorg en volgens zijn plan eene muziekschool te Leeuwarden opgerigt, welker directie hij tot in 1830 bekleedde, toen hij om zijne klimmende jaren eervol werd gepensioneerd. De tijd van zijn overlijden is ons onbekend.

Zie *Nederl. Muzijk. Tijdschrift.* 1843 3de jaarg. bl. 35, door ons hier gevolgd.

DESFONTAINES (JEHAN), behoorde tot de teekenaars van de Unie van Brussel in 1577, en komt den 20sten Julij van dat jaar in de *Notulen der Algemeene Staten* voor als *Procureur de la ville de Lille.* Hij was griffier der Staten van Rijssel, Douaij en Orchies, en teekende als zoodanig het verdrag van verzoening, hetwelk die Staten in 1579 met Parma sloten. Er bestaan van hem nog eenige brieven in zijne betrekking als griffier der Staten van Rijssel geschreven.

Zie de Jonge, *de Unie van Brussel* bl. 121; Kervyn de Volkaersbeke et J. Diegerick, *Documents Histor.* T. I. p. 38, 39, 42, 43.

DESHOECKS (JACOB VAN). Zie DISHOEKE (JACOB VAN).

DESJARDINS (MARTIN). Zie VERHOF (MEERTEN).

DESLINS (JOANNES), Nederlandsch Kontrapuntist uit de laatste helft der zestiende eeuw. In de door de Maatschappij tot bevordering der toonkunst in het licht gegeven: *Collectio operum musicorum Batavorum saeculi* XVI, XII de Bundel, vindt men van hem twee vierstemmige motetten: *Veni creator* en *Stephanus autem.*

Zie R. G. Kiesewetter, *Prijsverh. van het. K. N. Instit.*; *Cat. der muzijk- en boekw. van de Maatsch. tot bev. der Toonk.*

DES-MARETS (SAMUEL). Zie MARESIUS (SAMUEL).

DESMAZURES (JACQUES JEAN), waarschijnlijk een afstammeling van Louis Desmasures, werd geboren te Amsterdam; Proponent zijnde, beriep men hem als Fransch predikant te Londen, vandaar in 1732 te Rotterdam, en in 1737 te Amsterdam, alwaar hij den 26sten Augustus 1776 overleed. Zijn ambtgenoot Jean Scipion Vernede hield op hem eene lijkrede. Hij schreef met hem:

Redevoering en Leerreden ter gelegenheid van het honderd jarig Jubilé van het Wale-Weeshuis te Amsterdam, Amst. 1775 4°.

Zie Arrenberg, *Naamr. van Ned. Boek.*; van Harderwijk, *Naaml. en levensbijz. der predik. te Rott.* bl. 136, 137; Haag, *La France protest.* T. VII. p. 262.

DESPAUTERIUS (JOHANNES), of VAN PAUTEREN, werd geboren omstreeks 1460 te Ninové, verkreeg te Leiden den graad van meester in de vrije kunsten. Na eerst te Rijssel onderwijs in de taalkunde gegeven te hebben, werd hij opvolger van Gerardus Canyfius in het fraterhuis van 's Hertogenbosch, wiens vroegeren leerling hij genoemd wordt; daarna gaf hij ook onderwijs te Wijnoxbergen en te Commines, waar hij omstreeks 1520 overleed. Hij was een der schranderste taalkundigen van zijnen tijd, en werd door weinige geleerden in roem overtroffen, zoowel als in wezenlijke verdiensten. Hij had slechts één oog tot zijn gebruik. Op eene Kerkvergadering te Mechelen in het begin der zestiende eeuw werd zijne Latijnsche spraakkunst uitsluitend ten gebruike der jeugd bestemd, dezelve was getiteld:

Commentarii Grammatici, in quibus Rudimenta, Grammatica, Syntaxis, Prosodia, de figuris et tropis. Parijs, 1537, fol., herdrukt Lyon, 1563. 4°.

Van zijne hand ziet ook het licht:

Orthographia, Parijs, 1530.

Ars Epistolica, Parijs, 1535.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Saxe, *Onomast. Liter.*, T. III. p. 39; De Feller, *Diction. histor.*, T. III. p. 523; van Kampen, *Geschied. der Nederl. Letter. en Wetensch.*, D. 1. bl. 83; *Biograph. Univ*, T. V. p. 143; Delprat, *Verh. over de Broedersch. van G. Groote*, 2de druk, bl. 129.

DESROCHES (JAN) werd te 's Gravenhage in 1740 geboren en was de zoon van Louisa Rotteveel, in dienst bij den

Spaanschen gezant aldaar. Hij werd achtereenvolgens bij een schilder, kleêrmaker, boekbinder en banketbakker besteld, doch toonde altijd eene groote zucht voor boeken, waar hij die slechts magtig kon worden. Op zijn zeventiende jaar niets anders kennende dan lezen en schrijven, maar vol ijver om zich te bekwamen, vertrok hij naar Antwerpen, waar een Hoogduitsch priester, die eene kinderschool hield, hem tot ondermeester aannam. Hier leerde hij de gronden der Latijnsche taal en volgde zijnen meester in de school op, toen deze later van Antwerpen geroepen was. Desroches moest echter zijne school spoedig sluiten. Hij had zich intusschen met ijver toegelegd op de geschiedenis en oudheden van België, en zond daarover verhandelingen in aan de pas opgerigte Academie der Wetenschappen te Brussel. Hierdoor bekend geworden zijnde, werd hij in 1769 gekozen tot lid der commissie belast met de keuze voor boeken, ten gebruike voor de scholen in de Oostenrijksche Nederlanden; en toen in 1776 genoemd Genootschap tot eene Keizerlijke Koninklijke Academie verheven werd, werd Desroches tot haren voortdurenden Secretaris benoemd, welke waardigheid hij tot aan zijnen dood, die te Brussel den 20sten Mei 1787 plaats had, bekleedde.

Men heeft van dezen verdienstelijken man, die alles aan eigene ontwikkeling te danken had en die een der sieraden van de Belgische Academie was, de volgende werken:

Epitome historiae Belgicae, in usum scholarum, Brux., 1783. 2 vol. 12o.

Histoire ancienne des Pays-Bas autrichien, Anv. 1784. 4o. ook 2 vol. 8o.

Dit werk zou in vier deelen in 4o. moeten compleet zijn, maar de daarop kort gevolgde dood des schrijvers deed het bij een deel blijven.

In het eerste deel der werken door de Brusselsche Academie uitgegeven komen van hem voor drie verhandelingen, getiteld:

Examen de la question: Si la langue des Etrusques, a du rapport avec celle des peuples belgiques?

Explication d'une lettre de Saint Boniface et Réflexions sur l'ancienne poésie des peuples belgiques.

Nouvelles recherches sur l'imprimerie, dans les quelles on fait voir que la première idée en est due à des Brabançons.

Desroches schreef ook eene *Grammaire* en eene *Dictionnaire*, Vlaamsch en Fransch.

Zie de Feller, *Dict. Histor.*, T. VII. p. 670; Dewez, *Hist. Génér. de la Belg.*, T. VII. p. 67, 68; van Kampen, *Gesch. der Nederl. Lett. en Wetensch.*, D. II. bl. 226, 227, D. III. bl. 151, 152.

DESSENIUS VAN CRONENBURG (Bernard). Zie CRONENBURG (Bernard Dessenius van).

DESSIN (Joachim), oud onderkoopman en secretaris van de weeskamer aan de Kaap de Goede Hoop, vermaakte bij testament op den 2den Julij 1761 zijne niet onbelangrijke verzameling handschriften, boeken, mathematische en astronomische werktuigen, schilderijen enz. aan de Kaapsche Kerk, om tot grondslag te strekken van eene publieke bibliotheek. Hieraan is voldaan en in 1850 bestond deze reeds uit 50 tot 60,000 deelen, geplaatst in een daartoe zeer goed ingerigt locaal behoorende tot de comercial Hall.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DESWATIJN (Johan) was omstreeks 1636 geneesheer te Haarlem en een bijzonder liefhebber der Natuurkunde, Wijsbegeerte en Mathesis. Hij schreef eenige zedekundige werkjes, die nogtans niet zijn uitgegeven.

Zie de Koning, *Tafereel der Stad Haarlem*, D. IV. bl. 32.

DETMERS (Hendrik), zoon van Johan Detmers en van Justina Constantia Tollius, werd geboren te Groot-Zundert den 20sten Maart 1760. Als kadet in dienst getreden van de republiek der Vereenigde Nederlanden in 1770 bij het infanterie regiment van Onderwater, doorliep hij verschillende rangen, en werd den 16den Mei 1782 tot tweeden luitenant aangesteld. Zes jaren daarna tot kapitein en in 1794 tot majoor bevorderd, nam hij bij de omwenteling in het volgende jaar zijn ontslag. De veldtogt in Brabant van 1793 tot 1795 had hij mede gemaakt en was tegenwoordig geweest bij de affaires te Maubeuge, Landrecies, Fleurus en Senef, welk dorp hij verdedigde; terwijl hij in 1795 deel nam aan de verdediging van Geertruidenberg. Hij is een van die officieren geweest van het oude leger, die zich voegden bij het ressemblement in Duitschland, hetwelk in het begin van 1796 echter ontbonden werd. Detmers schijnt toen in Engelsche dienst te zijn overgegaan, ten minste hij deed mede de landing in Noord-Holland in 1799, en is welligt daarin gebleven, tot dat de omwenteling in het jaar 1813 plaats had. In het begin van 1814 trad hij als Luitenant Kolonel der infanterie weder in Nederlandsche dienst, en nog in datzelfde jaar werd hij tot Kolonel bevorderd, en in dien rang had hij in den veldtogt van 1815 het bevel over de 1ste brigade van de 3de Nederlandsche divisie Chassé, bij het legercorps, waarover de Prins van Oranje het bevel voerde. In den slag bij Waterloo voerde hij die brigade aan, welke op last van Chassé met den stormmarsch en gevelden bajonet voorwaarts rukte tegen de gardes van Napoleon, voor welk wapenfeit Koning Willem I hem vereerde met het ridderkruis der Militaire Willemsorde 3de klasse. Den 24sten Augustus 1816 tot Generaal Majoor en Provincialen Kommandant van Zuid-Holland benoemd, bekleedde hij die betrekking tot aan zijn overlijden, voorgevallen in October 1825.

Zie Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*, D. III. bl. 514, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DETMERS was waarschijnlijk een broeder van den voorgaande. Hij diende als Kapitein op den gewapenden hoeker, de *Zeehond*, van 16 stukken, en had in 1793, gedurende het beleg van Willemstad, last ontvangen, met zijn schip en de kotters de *Brak* en de *Panther*, onder de luitenants Grotenray en van Holy, de vesting allen bijstand te verleenen. Hij had den vijand door zijn geschut verhinderd langs den Westdijk batterijen op te rigten en hem van dien dijk verdreven. Toen het de Franschen tusschen den 9den en 10den Maart eindelijk gelukte eene batterij op dien dijk daar te stellen, werd Detmers en de zijnen zoodanig met gloeijende kogels beschoten, dat hij zijne ligplaats met schade moest ontruimen. Hij was later in West-Indië op het fregat de *Ceres* van 36 stukken. Meerdere bijzonderheden omtrent hem vonden wij niet aangeteekend.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. VI. St. I. bl. 459, 460, 563.

DETRINGH (J.) is de dichter van een *Clinck-ghedicht* vóór C. van Mander's *Schilderboek*. Zijne zinspreuk was: *Elck toon betringh.*

Zie Van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*

DEUGT (Jan) werd te Stad aan 't Haringvliet in 1739 geboren, uit behoeftige doch brave ouders, die hij reeds vroeg verloor, en waardoor hij voor rekening der Hervormde Diakonie verzorgd en opgevoed werd. Op den ouderdom van veertien of vijftien jaren gekomen zijnde, vestigde hij zich als arbeider of daglooner in de gemeente Herkingen, en, bescheidenheid bij lust tot onderzoek parende, verkreeg hij van den toenmaligen dorpsonderwijzer, om hem, in de uren aan den veldarbeid ontwoekerd, eenig onderwijs te geven. Weldra trokken de door hem gegeven blijken van groote vorderingen de aandacht, en verwierf hij zich daardoor de genegenheid van zijnen leermeester, die, in zijn voorstel bewilligende, hem tegen genot van voeding en inwoning in dienst zijner school nam, met belofte hem tot onderwijzer te bekwamen.

Spoedig had hij de hoogte bereikt waarop zijn beschermer stond, en die hem dan ook te kennen gaf hem niet verder te kunnen bekwamen; waarop Deugt zich tot den predikant der gemeente wendde, die hem op zijn aanzoek in de geschiedenis en landmeetkunde onderwees, in welke laatste wetenschap hij zoodanige vorderingen maakte dat hij weldra tot landmeter werd aangesteld. Na te vergeefs eene onderwijzersplaats verlangd te hebben, werd hij den gunsteling van Kornelis van Nieuwenhoven, Ambachtsheer van Herkingen, die hem het rentmeesterschap over eenige landerijen bezorgde, en door wiens invloed hij deel kreeg aan het dorps- en polderbestuur. Deugt legde zich ook nog op de Latijnsche en Fransche talen toe, vestigde zich als procureur en werd op zijn dorp de eerste en voornaamste vraagbaak.

In 1774 achtereenvolgens tot Schout, Sekretaris en Dijkgraaf benoemd, was het in die betrekkingen dat hij zich ten aanzien van zijne gemeente bijzonder verdienstelijk maakte, en waardoor hij aanspraak heeft op de eervolle vermelding van zijnen naam in dit woordenboek; want aan hem is Herkingen zeer veel verpligt, en met regt mag hij den naam van herschepper dier plaats dragen, daar, door zijne ijverige belangstelling en volhardende pogingen, de gemeente een geschikt kerkgebouw verkreeg, en het door zijn toedoen was dat er een meestoof gebouwd werd, en de inwoners zich op de meekrap-cultuur begonnen toe te leggen, waardoor aan vele arbeiders brood verschaft werd; dat

de dijk en het dorp bestraat werden, welke voor dien tijd in den herfst en in den winter schier onbruikbaar waren; dat, door het aanleggen van sluizen, de steeds onvruchtbare polders Diederik en Elizabeth genaamd, in vruchtbare akkers en uitnemend bouwland herschapen zijn; dat school en pastorij belangrijke verbeteringen ondergingen; dat het onderwijs geregeld en in goede geneeskundige hulp voorzien werd; dat de dorpskade en haven in behoorlijken staat werden gebragt en dat de mosselbank, zij het dan niet geheel aan de gemeente gebragt, in den winter voor de behoeftigen een weldaad werd. In één woord, 's mans gansche streven was gerigt tot welzijn zijner gemeente; en wat hij soms met groote moeite en opoffering en met beperkte middelen dáár heeft tot stand gebragt, zal door den nakomeling steeds dankbaar moeten worden erkend.

Deugt bleef in zijne waardigheden tot zijn dood, die in November 1797 voorviel.

Zie Boers, *Beschrijv. van het eiland Goedereede en Overflakkee*, bl. 166, 167, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DEUR (Abram) was een teekenaar en graveur, door den Heer Kramm voor het eerst vermeld, die zeer groote landkaarten, met sierlijke vignetten en verdere versierselen heeft gesneden; zoo als de *Tabula Ducatûs Geldriae et Comitatûs Zutphaniae* van F. de Wit kan aantoonen. Hij bloeide in de tweede helft der zeventiende eeuw, en was waarschijnlijk de vader van een graveur van dien naam, die in het begin der achttiende eeuw bloeide, en die de platen gegraveerd heeft voor de *Beknopte beschrijving van Italiën*, Amst. 1703 8°, en meer andere werken. Jacob en Joan Deur waren zonder twijfel bloedverwanten van Abram Deur. Zij oefenden mede het graveervak uit, en hunne namen komen voor op eene verkleinde uitgave der groote *Atlas van Delfland* door Nicolaas Samuel Cruquius vervaardigd.

Zie Kramm. *Lev. en Werk. der kunstsch.*

DEURE (Pieter van der) leverde met Pieter Straat in 1732 een ontwerp in, om, door het leggen van eene glooijing van steen tot op den grond der zee, de palen tegen de wormen te beveiligen, welke insecten, zoogenaamde paalwormen, het eerst zich vertoonden aan den West-Kappelschen dijk. Indien men in aanmerking neemt dat dit onheil eene oorzaak van 's lands ondergang kon geworden zijn, dan moeten wij ons verblijden dat 's lands Staten niet alleen hun ontwerp beproefden, maar dat ook dit met den besten uitslag bekroond werd, al was het dan ook met zulke zware kosten, dat het beglooijen van den zeedijk van Enkhuizen tot Amsterdam zes en vijftig tonnen gouds beliepen.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XIX. bl. 92; van Zutphen, *Uitv. en Ontdekk.* bl 105—107; Collot D' Escury, *Holl. roem*, D. I. aant. bl. 52, aldaar verkeerdelijk van der Deine genoemd; *de Navorscher* D. V. bl. 21.

DEUREN (Otto van), een zeer verdienstelijk kunstschilder, die echter de kunst waarschijnlijk uit liefhebberij beoefende, en van wien dan ook slechts eene schilderij, voorstellende *eene oude vrouw in eene nis met de eene hand eenen sluijer vasthoudende*, bekend is. Wanneer hij leefde wordt niet vermeld.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DEURHOFF (Willem) werd in Maart 1650 te Amsterdam geboren. Zijn vader Abraham Deurhoff en zijne moeder Johanna Senguerd, dochter van Arnoldus Senguerd, hoogleeraar in de wijsbegeerte te Utrecht en te Amsterdam, en zuster van Wolpherdus Senguerd, hoogleeraar in de wijsbegeerte te Leiden, behoorden tot den burgerstand. Hun zoon had zich te Amsterdam in de Warmoesstraat nedergezet, volgens sommigen als mandenmaker of schrijnwerker, volgens anderen als koffermaker. Hoe het zij, zijn vak leverde hem met zijn huisgezin een fatsoenlijk bestaan op. Door den omgang met zijnen grootvader en zijnen oom had hij al vroeg smaak gekregen in de wijsbegeerte, en deze zucht werd aangewakkerd door het lezen van eenige in zijne moedertaal overgezette wijsgeerige geschriften, inzonderheid van Descartes, wiens wijsbegeerte in hem aanvankelijk een warm voorstander vond. Zijne meer dan gewone kennis bragt hem zoozeer in hooge achting, dat hij door velen werd uitgenoodigd avond-voorlezingen over godgeleerde en wijsgeerige onderwerpen te houden.

Uit de vele werken, waarvan wij de voornaamste hier zullen opgeven, met vermelding van die bijzonderheden die daarmede in verband staan, blijkt het, dat Deurhoff, ofschoon een ongeletterd man, niet van goede denkbeelden ontbloot was. Hij was een Cartesiaansch wijsgeer, die zich door eigen diepzinnig nadenken gevormd had, en in wiens schriften de waarheid, zij het dan ook onder vele misbegrippen en verkeerde denkbeelden, voor het scherpziend oog van den onderzoeker hier en daar heerlijk doorstraalt. Te verwonderen is het evenwel niet dat 's mans denkbeelden, in de dagen waarin hij leefde, ofschoon door velen omhelsd, door anderen met verontwaardiging, ja meermalen slecht beoordeeld en afgaande op anderer getuigenis, vernomen werden, en hij dan ook in 1694, ten gevolge daarvan, in moeijelijkheden met den Amsterdamschen kerkeraad geraakte, en door velen als een pantheïst en als een echten volger van Spinoza overal met een zwarten kool geteekend werd. Van die beide beschuldigingen is hij in meer kalmer dagen door bevoegde beoordeelaars gezuiverd, en is het erkend, dat, ofschoon zijne werken door gebrek aan duidelijkheid en orde aanleiding hebben gegeven om hem denkbeelden toe dichten die hij niet gekoesterd heeft, er echter, ook naar het oordeel van zijne grootste tegenstanders, in al zijne geschriften eene groote godsvrucht doorstraalt, welke hem eigen bleef tot aan zijnen dood, die den 10den October 1717 te Amsterdam voorviel. 's Mans aanhangers, naar hem Deurhovianen genoemd, hebben zich lang staande gehouden, maar zijn later in de Hervormde Kerk teruggekeerd.

Deurhoff maakte zich mede als beoefenaar der dichtkunst bekend. Zijne afbeelding ziet het licht. De volgende werken zijn door hem in druk uitgegeven.

Beginselen van waarheid en deugd, Amst. 1684. 8°.

Voorleezingen der H. Godgeleerdheit, Amst. 1687. 8°.

Grondvesten van den Christelijken godsdienst, Amst. 1690. 8°. herdrukt ald. 1705. 8°.

Verhandeling van des menschen Verlossinge, met eene verdeediging teegen Jacobus Koelman, Amst. 1694. 8°.

Het was inzonderheid door dit boek dat Deurhoff in moeijelijkheden met den Amsterdamschen Kerkeraad geraakte, waarvan hij zelf een omstandig verhaal gegeven heeft in een boekje getiteld:

De goede zaak van Deurhoff, of geloofs-onderzoek van de Eerwaarde Kerkenraad van Amsteldam over de heilige Drie-eenheid enz. Amst. 1695. 8°.

Bespiegelingen der Heilige Godgeleerdheit, Amst. 1697. 8°.

Toegang tot de hoogste wetenschap, Amst. 1699. 8°.

Volmaaktheid van de lere des geloofs, Amst. 1702. 8°.

De drie eerst en de drie laatst genoemde werken zijn later herdrukt onder den titel:

Overnatuurlijk en schriftuurlijk zamenstel der Heilige Godgeleerdheid, afgeleid uit het kennelijke Gods, uit de wezenlijke genadegifte, en uit de Heilige Schrift, Amst. 1715. 4°.

Overtuigende kracht der waarheit, Amst. 1688. 8°. dit werk was gerigt tegen Johannes Dukerus, die Deurhoff het eerst in openbaar geschrift aanviel.

Volslagen afhankelijkheit aller schepselen van de eeuwige oorzaken, Amst. 1702. 8°. Gerigt tegen Buchius, van Til en Halma.

Bedenkingen over Descartes, Amst. 1705. 8°.

Noodzaaklijkheit en onverschilligheid der werkinge Gods, tot oplossing van tegenwerpingen en uitvlugten van den Heer T. H. van den Honert, Amst. 1707. 8°.

Godvruchtigheid der ouden, of verklaring van den LXXIII *Psalm, met eenige aanmerkingen tegen* T. H. van den Honert, Amst. 1708. 8°.

Geloove, hoope en liefde der Christenen, vertoond in den 2den *brief van* Petrus, Amst. 1713. 4°.

Stichtelijke gezangen, Amst. 1722.

Het voorbeeld van verdraagzaamheid onder de Goddelijke bezoekingen, vertoond in de uitlegging en verklaring van het boek Job, Amst. 1741. 4°. 2 d.

Dit werk is niet compleet. Toen het eerste deel en het tweede tot bladz. 336 het licht zag werd de uitgave geregtelijk gestaakt, en de exemplaren opgehaald. Deel I en Deel II tot bladz. 241 zijn evenwel zeer algemeen; doch exemplaren die de bladz. 241 tot 336 bevatten zijn uiterst zeldzaam; het schijnt dat in die bladz. de voornaamste reden van het stuiten der uitgave gelegen is, en dat dezelven ook vóór de verspreiding zijn in beslag genomen, waaraan maar enkelen ontsnapt zijn.

Godgeleerdheid, door sommige zijner vrienden uyt zijn gedrukte en ongedrukte schriften schetsgewijze voorgesteld, en zonder noodlose omslag van woorden in 't net gebragt door Joh. van Herwerden, Amst. 1744. 4°.

Zie Hoogstraten, *Woordenb;* van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. st. I. III; Arrenberg, *Naamreg. van Nederd. Boek.*, Kok, *Vaderl. Woordenb;* Ypey, *Letterk. gesch. der system. Godgel.* D. II. bl. 300, 306; dezelfde, *Kerk. gesch. van de* 18de *eeuw*, D. I. St. 2. bl. 82—85, D. VII. bl. 338—343. D. X. bl. 425; Ypey en Dermout, *geschied. der Nederl. Herv. kerk.* D. II. bl. 577—580, Aant. bl. 376—380; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 39; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. V. bl. 358—361; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 71; dezelfde, *Cat. van Godgel. Boek.*, supplem. bl. 65.

DEUSING (ANTONIUS) werd den 16den October 1612 te Meurs geboren, alwaar zijn vader Joannes Otto Deusing bij de Staatsche krijgsmagt in garnizoen lag. Zijne moeder, Agneta Vermeren, was van Nederlandsche afkomst. Na eenig onderrigt in zijne geboorteplaats ontvangen te hebben, werd hij ten jare 1628 aan het onderwijs van Jodocus Hoeïngius, Rector der Harderwijksche Hoogeschool, toevertrouwd. Na ook nog eenigen tijd te Wezel vertoefd te hebben vertrok hij naar Leiden, alwaar hij zich aan de studie der wijsbegeerte overgaf. Bij den beroemden Jacobus Golius inwonende, ontving hij van dezen het onderwijs in de Wiskunde en in de Arabische, Turksche en Persische talen, en legde zich op zijnen aandrang, uitgelokt door de lezing der Arabische schrijvers over de Geneeskunde, op die wetenschap met ijver toe onder den beroemden Adolphus Vorstius, door wien hij den 25sten September 1635, of volgens anderen in 1637, tot Doctor in de geneeskunde bevorderd werd.

Naar Meurs terug gekeerd zette hij zich daar als geneesheer neder, en werd aan het onlangs opgerigte gymnasium tot leeraar der wiskunde aangesteld, welke betrekking hij spoedig verliet om den leerstoel der Natuur- en Wiskunde aan de Harderwijksche Hoogeschool te betreden. Hij aanvaardde den 5den December 1639 dien post met eene rede getiteld: *De recta Philosophiae naturalis conquirendae methodo*, en werd den 2den Maart daaraanvolgende plegtig ingehuldigd, bij welke gelegenheid hij nogmaals eene redevoering hield; *de Astronomiae origine ejusdemque ad nostram usque aetatem progressu*; beide redevoeringen zijn in 1640 te Harderwijk in 4° uitgegeven.

De stad en het gewest zijner inwoning stelden zijne bekwaamheden op hoogen prijs, en kort na de aanvaarding van zijne betrekking, zag hij zich door beiden tot Archiater benoemd en als zoodanig met het geneeskundig toevoorzigt over beiden belast; maar in 1642 viel hem eene andere erkenning zijner verdiensten te beurt, daar hij in dat jaar tot Hoogleeraar der geneeskunde werd aangesteld, en die nieuwe waardigheid, met eene redevoering: *de medicinae dignitatibus*, aanvaardde, welke ook te Harderwijk in genoemd jaar in 4° werd uitgegeven. Toen evenwel in 1643 tusschen hem en zijnen ambtgenoot Cloppenburg eenen hevigen twist ontstond, over eenige theologische en philosophische punten, gaf hij aan eene roeping als Hoogleeraar der geneeskunde aan de Groningsche Hoogeschool tegen het einde van 1646 gehoor, en alle pogingen om hem weder derwaarts te doen komen waren vruchteloos. In 1649 werd hij door Willem Frederik, stadhouder van Friesland, tot zijnen eersten lijfarts benoemd, doch bleef zijne professie te Groningen tevens waarnemen. Zijn roem was zoo groot, dat hij in 1666 bij den kranken vorst van Oost-Friesland, te Aurich, ter hulpe geroepen werd. De reis derwaarts, met guur weder ondernomen, berokkende hem eene longziekte, waaraan hij den 30sten Januarij van genoemd jaar te Groningen overleed. Hij was den 5den Augustus 1640 gehuwd met Sophia van Oosterwyck uit Kleefsland afkomstig, en hertrouwde na haren dood met Magdalena Modesta Scheidmans, dochter van Herman Scheidmans, raadsheer van het keizerlijk kamergerigt te Spiers. Deze vrouw schonk hem twee zonen en eene dochter, en overleefde hem vijftien jaren. Zijne afbeelding, door Crispijn de Pas, ziet het licht. Zijn zoon Hermannus volgt.

Als geneesheer, wijsgeer en beoefenaar der Classische Letterkunde of der Oostersche talen, werd Deusing door weinigen geëvenaard of overtroffen. Bovenal was de geneeskunde het vak zijner opzettelijke navorschingen, en groot is de roem daarin door hem behaald. Jammer is het, dat aan zijn naam zoovele twisten verbonden zijn, die, met bitterheid gevoerd, aan de wetenschap weinig dienst hebben bewezen, en zijne vredelievendheid met regt hebben in twijfel doen trekken. Behalve met zijnen ambtgenoot Cloppenburg, leefde hij in eenen aanhoudenden, en in het geheel niet zachten strijd, met Franciscus Sylvius; terwijl zijne talrijke geschriften meerendeels of tegen anderen geschreven zijn, of ter verdediging van zich zelven op hunne aanvallen in het licht zijn gezonden.

De lijst van die geschriften beslaat bij Foppens zeven kolommen; zonder van al zijne twistgeschriften te gewagen zullen wij de titels der voornaamste werken van hem hier doen volgen.

De vero systemate mundi dissertatio mathematica etc. Amst. 1643. 4°.

Naturae theatrum universalis etc. Harderov. 1645. 4°.

De anima humana dissertationes philosophicae, Hard. 1645.

De mundi opificio cursus, Hard. 1643. Amst. 1644. Gron. 1647. 4°.

Synopsis medicinae universalis etc. Gron. 1649. 8° of 12°.

Anatome parvorum naturalium seu exercitationes anatomicae et physiologicae etc. Gron. 1651, 4°.

Dissertatio de motu cordis et sanguinis, Gron. 1651. 4°.

Dissertatio de lacte et nutrimento foetus in utero, Gron. 1655. 12°.

Fasciculus dissertationum selectarum etc. Gron. 1660. 4°.

Oeconomia corporis animalis, Gron. 1660. 12°, 5 vol.

De nutritione animalium, Gron. 1660. 8°.

Historia foetus extra uterum in abdomine geniti, ibidemque per sex fere lustra detenti ac tandem lapidiscentis, considerationе physico-anatomica illustrata, Gron. 1661. 8°.

Vindiciae foetus extra uterum geniti etc. Gron, 1664, 8°.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.* T. I. p. 71—75; *Effig. et vitae profess. Gron.* p. 213—219, van welk werk Deusing gezegd wordt de schrijver te zijn; Niceron, *Hist. des Homm. Ill.* T. XXII. p. 24; Paquot, *Mem.* T. II. p. 561; Ferwerda, *Cat. van Boek.*, D. I. St. V. bl. 39; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; van Kampen, *geschied. der Nederl. lett. en wetensch.*, D. II. bl. 62, 63, die hem verkeerdelijk Densing noemt; Ali Cohen, *Oude en Middelgeschied. van de geneesk.* bl. 511; Bouman, *geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 78—83, 109, 110, 118, D. II. 604, 607, 622, 639, 645; *Biograph. univ.* T. VI. p. 155; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 361—363; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 71; *de Navorscher*, D. VII. bl. 13.

DEUSING (HERMANNUS), jongste zoon van den voorgaande en van Magdalena Modesta Scheidmans, werd geboren te Groningen den 14den Maart 1654, studeerde aldaar in de regtsgeleerdheid, zich ook toeleggende op de fraaije letteren, grieksche taal, geschiedenis en wijsbegeerte. Na zich in 1672 in het verdedigen van zijne geboortestad, tegen den aanval van den Bisschop van Munster, verdienstelijk te hebben gemaakt, verkreeg hij in 1677 den graad van Doctor in de regten, waarna hij gedurende twee jaren openbare lessen in die wetenschap hield. Na het volbrengen eener reize door Holland en Duitschland, werd hij zoodanig tegen de regtsgeleerde wetenschap ingenomen, dat hij hare beoefening geheel vaarwel zeide en zich geheel aan theologische studiën overgaf. De vrucht hiervan was, dat hij zich als mystisch en typisch godgeleerde bekend maakte door het schrijven eener *Historia allegorica Veteris et Novi Testamenti, juncta revelatione mysterii s. s. triados*, welke te Groningen in 1690 in 4°., zonder naam des schrijvers, het licht zag, en later in 1701 te Franeker en in 1710 te Emden met veranderden tekst herdrukt werd. Door dit werk, waarin de typische verklaring tot uitersten gedreven werd, haalde hij zich de vervolging der kerkelijken op den hals, om welke te ontwijken hij eerst naar Drenthe en vervolgens naar Brabant week; de kerkeraad ontzeide hem het avondmaal; doch Deusing weldra teruggekeerd, ging op den ingeslagen weg voort, en verdedigde zich in een tweetal geschriften, getiteld:

Korte Verantwoording, Gron. 1690. 4°. Ook te Franek. 1701. 4°.

Verdediginge zyner regtzinnigheid, Amst. 1692 en Franek. 1701.

Op beide geschriften liet hij volgen:

Commentarius mysticus in decalogum et explicatio mystica tum historiae de muliere haemorrhoissa et filia Jairi, tum parabolae de epulone divite et Lazaro mendico, Leod. 1700. 4°.

Na eenigen tijd zich te Aken, tot herstel zijner gezondheid, opgehouden te hebben, keerde hij in Drenthe weder, en door den invloed van den Baron van Pallandt, drost van die provincie, gelukte het hem de censuur van den Groningschen kerkeraad te doen opheffen, waarop hij naar Groningen terugkeerde, tot de Waalsche gemeente overging en zijne dagen in vrede sleet tot aan zijnen dood, die den 3den Januarij 1722 plaats had. Weinige jaren te voren had hij nog een ander werk in het licht gegeven, waarin hij zich in zijne denkbeelden eenigzins meer bezadigd betoonde en dat getiteld is:

Moses Euangelizans, seu explicatio allegorico-prophetica historiarum Mosaicarum etc. Ultraj. 1719. 4°.

Ook in de *Bibliotheca Bremensis* gaf hij onderscheidene stukken die van zijne groote geleerdheid, maar niet minder van zijne buitensporige gevoelens getuigen.

Zie Paquot, *Memoir.* T. II. p. 566; De Feller, *Dict. Hist.* T. III. p. 527; Ferwerda, *Cat. van Boek.*, D. I. St. II. bl. 272; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Ypey, *Kerk. Geschied.* D. VIII. bl. 477, D. IX. bl. 60; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 83, D. II. bl. 645; *Biogr. Univ.* T. VI. p. 156; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 363—365.

DEUTECHEM. Zie de personen van dien naam op DOETECHUM.

DEUTECOM (JOCHEM ROELOFSZOON). Zie ROELOFSZOON (JOCHEM).

DEUTEKOM (ANTONIUS) Muzykmeester te Utrecht, schreef:

Het Boeck der Psalmen en eenige andere Lofsangen, door last van de Staten Generaal overgeset, en nu op de gewone wysen van het kerkelik gezang gebracht, met even zoo veel versen. Utrecht. 1657. 12°.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 169, 170; *Cat. der Bibl. van de Maatsch. der Nederl. letterk.* D. I. bl. 171; Muller, *Cat. van Godgel. werk. Supplem.* bl. 14.

DEUTEL (JAN JANSZOON), Boekverkooper en Rederijker te Hoorn, wiens zinspreuk was: *Tracht na 't goede*, en die de schrijver is van twee werkjes, waarvan het eerste ons zijne waarde als dichter leert kennen, die trouwens niet groot is. Zij zijn getiteld:

Huwelyckx Weegh-schael, waerin werdt overghewogen of 't huwelyck goed of quaet is, en wat het is, enz. *Waer achter by ghevoeght is een stichtelyck vermaeck der deught-lievende Jonckheydt*, enz. Hoorn. 1662. m. pl. 8°.

Avontuerlycke en gedenckwaerdige Gheschiedenissen gevoegd by het journael van Dirck Albertsz. Raven, Hoorn 1646.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 170; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk.* D. I. bl. 243; Abbing, *Verv. op Velius.* bl. 5, 22, 33, 38.

DEUTICHEM (WILLEM VAN) was Schout van Deventer, en maakte zich in het jaar 1521 bekend door met Jan Kruyze, rentmeester van Salland, aan het hoofd van eene Overijsselsche bende van honderd twintig ruiters en drie vaandelen voetknechten, in de Veluwe te vallen, te rooven en te plunderen tot aan Harderwijk, en een groot aantal landzaten met meer dan vijf duizend stuks vee gevangen met zich te slepen. Dit geschiedde op den 21sten September van genoemd jaar; doch op den terugtogt werden zij bij Aperloo onder Elburg door Hertog Karel van Gelder overvallen, en ten eenenmale geslagen. De geheele buit viel in handen van den overwinnaar, een aantal soldaten werd krijgsgevangen gemaakt, waaronder de beide bevelhebbers, welke in eene houten kevie van mans hoogte, Wassenaers kooi genaamd, te Hattem bij beurte opgesloten en vervolgens te Arnhem gevangen gezet werden. 's Mans verder levenslot is ons onbekend,

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II, St. III. bl. 334.

DEUTZ (MR. JACOB), zoon van Mr. Jan Deutz, Vrijheer van Assendelft en Assumburg en Heer van Heemskerk, Hoogdorp, Nootdorp en Reuwijk, en van Maria Boreel, geboren den 5den Februarij 1695, werd in 1723 Schepen en in 1729 Raad in de vroedschap te Haarlem, in 1736 Raad der admiraliteit en Hoogbaljuw van Kennemerland, in 1749 Burgemeester van Haarlem en Hoogheemraad van Rijnland. Hij was een man die al zijne waardigheden met buitengewonen ijver waarnam en aan wien de stad zijner inwoning groote verpligting heeft. Hij overleed den 29sten Maart 1761, en was gehuwd eerst met Wendelina Colterman, waarbij hij een zoon verwekte die jong overleed; daarna in 1725 met Dorothea Steijn, dochter van Adriaan Steijn Burgemeester te Haarlem, die hem geene kinderen schonk.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DEUTZ (GIDEON SALOMON), broeder van den voorgaande, geboren in 1710, was luitenant generaal en kolonel van een regiment infanterie, Gouverneur van 's Hertogenbosch en Bergen op Zoom. Hij was gehuwd met Albertina Christina Baronnesse Snouckaert van Schauburg, dochter van Albert Carel Baron Snouckaert van Schauburg, Vrijheer van Heeze en Leende, en van Ermgarda Gratiana Sweerts de Landas.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DEUTZ (GERARD) voerde in het Eskader van den Vice-Admiraal Aerssen van Sommelsdijk het bevel op de *Noordwijk op zee* van 44 stukken, welk Eskader zich met een Engelsch van een en twintig schepen, onder den Vice-Admiraal Charles Wager te Portsmouth vereenigde, ten einde zich naar de Spaansche kusten te begeven. In den herfst van 1737 joeg Deutz met kapitein Willem van Wassenaer een Saléeschen roover de haven, van waar hij was uitgezeild, weder binnen, en kweet zich met moed tegen de roovers in de Middelandsche zee.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. V. bl. 62, 86.

DEUTZ (MR. JEAN) werd in 1745 Commissaris, in 1775 Schepen en in 1791 Raad der Stad Amsterdam. Hij was een deugdzaam en kundig regent, in wien, volgens het oordeel van Joachim Rendorp, met wien hij bijzonder bevriend was, de dood aan de maatschappij in het algemeen, en aan de stad Amsterdam in het bijzonder, een achtenswaardig en nuttig lid in het beste van zijn leven, ontvoerd heeft. Meerdere bijzonderheden zijn omtrent hem ons niet bekend. Hij is de schrijver van:

Proeve over de middelen die tot bescherming van de zeevaart en handel en tot verdediging van de binnen- en buitenlandsche bezittingen der Republiek in de O. I. en op het vasteland van America zouden kunnen aangewend worden. Amst. 1783. 8°.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amsterd.* (vervolg) D. XXI. bl. 234; J. Rendorp, *Memorien.* D. II. bl. 32, 33; van Hall, *Lev. en Karakt. van den Adm.* van Kinsbergen. bl. 116, met het facsimilé van zijne handteekening, N°. 14; Frederik Muller, *Cat. mensuel de la librairie ancienne.* Avril 1858.

DEVENTER (JACOB ROELOF, GERARD en JACOB PROUNING VAN). Zie PROUNING VAN DEVENTER (JACOB ROELOF, GERARD en JACOB).

DEVENTER (HENDRIK VAN), volgens zijne gevondene grafzerk in de Hervormde kerk te Voorburg werd hij den 16den Maart 1651 te 's Hage geboren, en volgens de geslachtslijst der familie Prouning van Deventer, voorkomende in het hier onder aangehaalde werk van de Heeren Boonzaijer en Merkes, behoorde hij tot dat geslacht, en was hij de zoon van Herman Prouning van Deventer en van Hillegonda van der Dos, hoewel de aldaar gestelde jaartallen van hun overlijden geenszins met den tijd zijner geboorte overeenstemmen. Hoe dit zij, zeker is het dat na het vinden der genoemde grafzerk er thans omtrent zijn geboortejaar en plaats, en die van zijn sterven, geen twijfel meer overblijft.

Van Deventer, ofschoon, zoo als hij zelf verzekert, eerst slechts goudsmid, promoveerde te Groningen den 1sten November 1694 als geneesheer. Hij schijnt eerst gepraktiseerd te hebben in het Friesche Dorp Wieuwerd, veel te hebben gereisd en heeft zich later nedergezet te 's Gravenhage, waar hij zich door zijne praktijk, vooral de verloskundige, een grooten naam maakte, en Christiaan V, Koning van Denemarken, hem meermalen naar Koppenhagen riep en zijne diensten rijkelijk beloonde. Door hem verkreeg de verloskundige wetenschap den regten vooruitgang, daar hij een der beroemdste mannen was die zich op die kunst ooit hadden toegelegd. Ook maakte hij zich jegens de orthopaedie, zeer verdienstelijk. Volgens genoemde grafzerk is hij te Voorburg den 12den December 1724 overleden, en aldaar in de Hervormde kerk begraven. Zijne zinspreuk was *Manet post funera verum.* (De waarheid blijft na den dood). Hij vervaardigde zijne eigene afbeelding in 4°. met buitenrand van verloskundige teekeningen; de laatstgenoemden zijn wel gegraveerd, beter zijn ze althans dan zijn portret. Op dat portret, ook geplaatst vóór het door hem geschreven werk: *de Manuale operatiën* (1701) luidt zijne zinspreuk: *Ik verga maar de waarheid blijft.* Hij schreef:

Dageraad der Vroedvrouwen, Leiden 1696. 8°.

Manuale operatiën of nieuw ligt voor vroedmeesters, vroedvrouwen. 's Hage 1701. 4°. m. pl., verder Leid. 1746 4°. Amst. 1765, 4°. m. pl. Amst. 1790. 4°.

Vertoog over de zware baringen en van den toetsteen en het schild der vroedvrouwen, Delft 1719. 4°.

Beschrijving van de ziekten der beenderen, inzonderheid van de Rachitis, na zijn dood uitgegeven. Leid. 1739. 4°., tweede druk ald. 1765 4°.

Zie Van Abkoude, *Naaml. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; Ferwerda, *Naaml. van Boek.* D. I. St. I. bl. 141, 142, St. II. bl. 93; dezelfde, *Cat. Univers.* D. I. St. II. blz. 272, 273;

Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek; Alg. Konst- en Letterb.* 1834 D. I. bl. 10; *Biogr. Univ.* T. VI. p. 159; (Boonzaijer en Merkes,) *Geschiedk. aanteek. betr. Loevenstein*, tegenover bl. 84; Dr. Ali Cohen, *Oude en Middel-geschied. van de geneesk.* bl. 473—475, die zich in de opgave der werken van van Deventer vergist, door, even als anderen, de latijnsche vertalingen van die werken aan van Deventer zelven toe te schrijven, hetgeen niet zoo is, blijkens: *Leerboek van de Geschied. der Geneesk.* van Dr. H. Haeser, vertaald door Dr. A. H. Israëls, 3de Aflev. bl. 660, aant. 4 en bl. 665, 666; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DEVENTER (Johannes van) of a Deventria, geboren te Deventer, leefde omstreeks het jaar 1535 en was Overste der Minderbroeders onder het Aartsstift van Keulen, een hevig voorstander van de leer zijner Kerk en een ijverig vervolger van andersdenkenden. Hij had het voornamelijk op de Wederdoopers, Lutherschen en Doopsgezinden voorzien, en schreef:

Catapulta Fidei, Colon. 1532.

Exegesis Evangelicae veritatis adversus Augustanam confessionem, Colon. 1535. 8°.

Zie Sweertius, *Athen. Belg.* p. 416; Revius, *Dav. Illustr.* p. 250.

DEVENTER (Matthijs van) was een beroemd Nederlandsch orgelmaker, leefde in het begin der achttiende eeuw, en bouwde in 1726 te Nijmegen in de Luthersche kerk een werk van tien stemmen met drie blaasbalgen, hetwelk echter in 1756 weder verbeterd en met twee registers en eenen blaasbalg vermeerderd werd.

Zie E. L. Gerber, *Lexic. der Tonkunst.*

DEVENTER (Wijnand Augustijnsz. van) werd door den Hertog Van Alva gebannen, omdat hij het verbond der Edelen geteekend had. Hij werd beschuldigd onder Van Brederode gediend te hebben, vijandelijkheden gepleegd, brandschattingen, omtrent Meerkerke, van 's Konings onderdanen gevorderd, en zich van Vianen naar Amsterdam met eenen kwaden toeleg begeven te hebben.

Zie Marcus, *Sent. van den Hert. van Alva*, bl. 128; J. W. te Water, *Hist. van het verbond der Edelen*, D. II. bl. 333.

DEXTER (Ralph) was een beroemd vestingbouwkundige en Engelschman van geboorte, die bij de verdediging van Ostende, 1600—1604, belangrijke diensten bewees.

Volgens eene betalingslijst van personen die binnen genoemde vesting gediend hebben, voorhanden op 's Rijks Archief, komt ook Dexter onder den opgegeven naam voor van den 19den April 1603 tot den 15den Maart 1604, ontvangende twee pond per dag. Een Dexter was met David van Orleans tegenwoordig bij de verdediging van Bergen op Zoom in 1622. Dezen wordt Johan Dexter genoemd, vaandrig van Kapitein York en Ingenieur, en sneuvelde den 20sten Augustus van dat jaar. Zeer waarschijnlijk is dit dezelfde persoon geweest.

Zie *Bergen op Zoom beleg. en ontl.* bl. 78, 146; Bosscha, *Neêrl. held. te land*, D. I. bl. 378, uit bijzondere berigten aangevuld.

DEYNOOT (Willem), notaris te Middelburg, was volgens eigen bekentenis de voornaamste bewerker van den beeldenstorm aldaar in 1566. Hij werd daarom later ter dood gebragt.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VI, bl. 182.

DEZIUS (Zacharias) werd geboren te Colberg in Pommeren, en in 1707 beroepen als Luthersch predikant te Amersfoort; van daar vertrok hij in 1710 naar Rotterdam en in 1721 naar zijne geboorteplaats. Hij overleed als hoogleeraar in de Godgeleerdheid aan de Hoogeschool van zijn vaderland te Greifswald en schreef de volgende werken:

Leerrede over II Cor. 2, vs. 15, 16, *De tweevoudige toehoorders des H. Evangeliums, Rott.* 1710 4°.

J. Arends, *Alle de geestrijke boeken van het ware Christendom, uit het Hoogd. vertaald.* Rott. 1713 8°. 2de druk 1736 4°.

J. Arends, *Schoone en leerrijke predikatiën van de tien Egyptische gruwzame en schrikkelijke plagen* 1713, 4°. 2de druk 1736.

Het concordieboek in het Nederduitsch, Rott. 1715. 8°. 2 deelen.

Groote Jubelvreugde, bedreven in het Evangelisch Luthersch Rotterdamsche Zion, als men het tweede Luthersche jubilé of feest der Hervorming van Dr. M. Luther plegtig vierde. Rott. 1717. 4°.

De van Luther gezuiverde wijnberg van de kleine vossen: eene tweede jubelrede over Cant. 2. vs. 15. Rott. 1717 4°.

Eene vertaling van Gerhardi Morgenster.

Vraagbijbel, of Verhandelinge van alle historische boeken des Oude Testaments. Rott. 1719 8°. 1ste deel; het tweede dat in 1721 zou uitkomen is niet verschenen.

Nieuwe uitgave van Hoppe over het Avondmaal.

Afscheitskus, gegeven aan de bloeijende Euang. Gemeente binnen de vermaarde koopstad Rotterdam. Rott. 1721. 4°.

Zie Manné, *Aanm. over het werk der Reform.* voorrede bl. 8 (ongepagin.) en bl. 8; Van Abkoude *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de geschied. der Luth. Kerk.* St. II. bl. 101, 102, St. VII. bl. 55—69.

DHONA (Diederik graaf van). De naam van dit geslacht wordt ook Dohna en Dona geschreven. Hetzelve had zijnen oorsprong in Aloijsius van Urpach, die met Karel de groote in Duitschland kwam en die van hem, om de Rijksgrenzen tegen de Wenden te beschermen, het sterke kasteel Dhona met de nabij gelegene stad en onderhoorig gebied aan de Elve ten geschenke ontving.

Dirk graaf van Dhona was de zoon van Achatius van Dhona, geheimraad in Pruissen, en van Barbara van Wernsdorf. Hij werd in 1580 geboren, studeerde te Heidelberg en maakte zich de Latijnsche, Fransche, Spaansche en Poolsche taal eigen; daarop vertrok hij naar het hof van Anhalt en vervolgens naar Hongarije, en woonde in 1597 de belegeringen van Offen en Rees bij. Hij trad hierop in Nederlandsche dienst en vergezelde gedurende tien jaren Prins Maurits op zijne overwinningen. Naderhand trad hij in dienst van den Keurvorst van Brandenburg, en nadat hij in het jaar 1610 Gulik had helpen innemen, ging hij met graaf Bernard van Wittgenstein naar Frankrijk, tot hulp van den prins van Condé. Hij sloeg in 1615 de koninklijke troepen, nam, na den dood van graaf Bernard, het bevel over de Duitsche benden op zich en bragt die na den gesloten vrede terug, waarop hij zich in dienst van Frederik V, Keurvorst van Brandenburg, begaf. Hij overleed den 21sten October 1620 aan de gevolgen van eene wonde, welke hij in een gevecht bij Rakkowitz, in de Lausitz, bekomen had.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 270.

DHONA (Christiaan Albert Graaf van) was een zoon van Christoffel, Graaf van Dhona, opperkamerheer en geheimraad van den Koning van Bohemen, ook Stadhouder van het Prinsdom Oranje in Frankrijk en broeder van den voorgaande, en van Ursula, Gravin van Solms, die hem in 1621 te Custrin, vroeger de hoofdstad van de Neu Mark, het licht deed zien. In 1637 verloor hij zijnen vader, die op 54jarigen leeftijd stierf. Nog geen veertien jaren oud zijnde, diende hij reeds onder Prins Frederik Hendrik, eerst als Kornet, daarna als Ritmeester en vervolgens als Overste, in welken laatsten rang hij ons land diende tot het sluiten van den vrede in 1648, steeds bij den Prins in hooge achting gestaan hebbende, die hem in gezantschap naar Engeland zond, en hem de gewigtigste bedieningen toevertrouwde. Na den dood van den Prins, begaf hij zich naar Pruissen om rust te genieten, doch werd weldra weder naar Holland geroepen en begeleidde in 1654 de Prinses weduwe van Oranje, zuster van zijne moeder, naar Berlijn, alwaar de Keurvorst hem tot Luitenant Generaal over het voetvolk aanstelde. Naderhand kreeg hij het bevel te Custrin, alsmede het stadhouderschap van het vorstendom Halberstad; en toen de Keurvorst met zijn leger in Holstein trok, ook dat over Brandenburg. Gedurende den oorlog met den Bisschop van Munster in 1666 was hij Generaal onder Willem III en in den veldtogt tegen de Franschen in 1672 Generaal veldtuigmeester. Toen de Zweden in Brandenburg vielen had hij het bevel over het krijgsvolk te Custrin en woonde in 1677 het beleg van Stettin bij. Hier overviel hem eene doodelijke krankheid, waaraan hij den 14den December 1677 te Gartz overleed. Hij was gehuwd met Sophia Theodora, Gravin van Brederode, die hem acht zonen en vier dochters schonk, waarvan de eersten meest gesneuveld zijn.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; *Biographie Univ.* T. VI. p. 211; *Woordenb. der zamenlev.*

DHONA (Christophorus Delphicus Graaf van), broeder van den voorgaande, werd te Delft geboren en naar die stad bij den doop Delphicus genaamd, terwijl de destijds aldaar regerende burgemeesters, als getuigen, daarbij tegenwoordig waren. Hij werd koninklijke Rijksraad van Zweden, Maarschalk Generaal der krijgsmagt en in 1667 buitengewoon Ambassadeur wegens dat hof bij den staat der Vereenigde Nederlanden. Hij werd, den 15den Maart van dat jaar zijne geboortestad bezoekende, door den magistraat plegtig, onder het luiden der klokken en het

losbranden van het kanon, binnengehaald, op welke feestelijke inhaling, door Nicolaus Lilius à Westerhoven, inwoner van Delft, doch van Bohemen geboortig, een Latijnsch vers gemaakt is. Hij trok vervolgens als gezant naar Engeland, en overleed te Londen, nalatende bij zijne gemalin, Anna Gravin van Oxenstiërna, een zoon, Frederik Christoffel, en twee dochters, Carolina Eleonora en Amalia Ludovica.

Zie van Bleyswijck, *beschrijv. der stad Delft*, bl. 839, 840; *Hoogstraten, Woordenb.*; *Kok, Vaderl. Woordenb.* D. XI. bl. 180, 181.

DHONA (FREDERIK Graaf VAN), broeder van de beide voorgaanden, volgde zijnen vader in het stadhouderschap van het prinsdom Oranje op, doch werd van de Franschen verdreven. Hij was een vollen neef van prins Willem II en diende den staat als Kolonel. Als zoodanig nam hij deel aan den aanslag van Willem II op Amsterdam in 1650. Hij kocht in 1657 het landgoed Copet in Zwitserland, verkreeg het burgerregt van Bern, en werd lid van den grooten Raad van dit canton. Hij overleed in 1688, en was gehuwd met Esperance du Puy de Montbrun, dochter van Jan, heer van Ferrassières; die hem drie zonen en twee dochters schonk, van de eerste waarvan de beroemde Bayle de leermeester was en waarvan Johan Frederik hier volgt.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Wagenaar, *vaderl. Hist.* D. XII. bl. 95, *Biograph. Univ.* T. VI. p. 210; *Woordenb. der zamenlev.*

DHONA (JOHAN FREDERIK Graaf VAN) Markies van Ferrassières, zoon van den voorgaande, werd in 1664 geboren, trad al vroeg in Nederlandsche dienst en was in 1702 als Majoor Generaal tegenwoordig bij het gevecht bij Ekeren, waar hij zich bijzonder onderscheidde. Niet minder roem behaalde hij in den slag bij Malplaquet in 1709, waar hij als Luitenant Generaal aan het hoofd van zes bataljons tegen de vijandelijke batterij op den weg van Malplaquet moest oprukken en te midden der grootste verwoesting wonderen van dapperheid verrigtte. Hij nam deel aan het verdere van den oorlog en verdronk in de Schelde in het gevecht bij Denain den 24sten Julij 1712. Hij was gehuwd met Elisabeth, Gravin Makartu, en daarna met Albertina Henrietta, Gravin van Bylandt.

Zie Bosscha, *Neêrl. held. te land*, D. II. bl. 335, 473—475, 534, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DIAMANT (JAN DE) was een inwoner van Gouda, Jan genaamd, die wegens zijne uitvinding van het glassnijden door middel van een diamant, in plaats van door een gruisijzer, den naam van zijne vinding heeft behouden. Hij leefde in de zeventiende eeuw.

Zie Walvis, *Beschrijv. der stad Gouda*, D. I. bl. 331; *de Navorscher*, D. VI. bl. 137, 324.

DIBBALDUS SEGON was de oudste zoon van Diokarus Segon vijfde vorst van Friesland; hij was aanvoerder der Friezen, die ten behoeve der Romeinen in Brittannië streden, en werd van daar terug ontboden, om met zijnen bejaarden vader de zorgen des bestuurs te deelen; doch te huis komende was deze reeds overleden; daarna volgde hij zijn vader, in het jaar zes en veertig, als zesde vorst van Friesland op.

Dibbaldus, was een beschaafd, doch zeer oorlogzuchtig vorst. Hij trok andermaal naar Brittannië en bewees door uitstekende wapenfeiten den Romeinen gewigtige diensten. Teruggekeerd, trok hij tegen de Noord-Oostelijke volken te velde, onder welken hij de grootste verwoestingen aanrigtte. Zijn daarop gevolgde krijgstogt tegen de Germanen en later op het grondgebied der Romeinen, was minder gelukkig voor hem. Hierop werd Friesland door den Koning van Denemarken ten ondergebragt en deze keerde met grooten buit naar huis. Om zich te wreken bragt Dibbaldus eene aanzienlijke vloot bijeen; doch op den togt naar Denemarken werden door stormen en onweders zijne schepen verstrooid en vernield. Er kwam evenwel eenen vrede tot stand, dien in het jaar 70 gesloten werd. Hierdoor was nauwelijks de rust in het Noorden verzekerd, toen de rustelooze vorst den vrede in het Zuiden verstoorde. Zonder eenig voorwendsel tastte hij de Sikamberen aan, doch werd geslagen en teruggejaagd. Door zijne mislukte ondernemingen ontmoedigd, viel hij in eene kwijnende ziekte, welke hem, na eene regering van ongeveer 40 jaren, in het jaar 83 in het graf sleepte. Hij werd te Stavoren, de vroegere hoofdstad van Friesland, begraven.

Zie Winsemius, *Chron. van Friesl.* bl. 22—25; Arend, *Algem. gesch. des Vaderl.* D. I. bl. 312; Eekhoff, *bekn. geschied. van Friesl.* bl. 488.

DIBBETS (HENDRIK) behoorde tot een aanzienlijk geslacht dat sedert drie eeuwen verscheidene verdienstelijke mannen heeft opgeleverd, waarvan de naam ook Dibbetz en Dibbitz geschreven wordt, en dat een wapen voerde van azuur, beladen met drie gouden ringen.

Hendrik Dibbets, bekend onder den naam van Hendrik *in de kiste*, werd in 1533 te Heereveld geboren, en was de zoon van Jan Dibbets Dibbolt's zoon. De genoemde bijnaam verkreeg hij toen hij heimelijk te Keulen en te Roermond predikte en aldaar in het grootste levensgevaar kwam, toen de stad, na door Willem I in 1572 stormenderhand veroverd te zijn, weder in handen der Spanjaarden was gevallen en de inquisiteurs hem zochten. Hij verschuilde zich, op raad zijner vrouw, Catharina Brandts, in eene kist, die in haar voorhuis stond. Men vond hem niet, en bij het heengaan gaf een der soldaten op onbeschoften toon te kennen, dat hij wel in de kist kon leggen. De vrouw zat schreijende op dezelve en, ofschoon bewust van het lot dat haren man wachtte, stond zij moedig op en gaf, met eene onbegrijpelijke welgemoedheid en tegenwoordigheid van geest, hun ten antwoord: Ziet daar, ziet of Heer Hendrik daar in is." Men liet echter de kist gesloten en hij vertrok in een metselaars gewaad, met een kalkbak op de schouderen en een truweel in de hand naar Duisburg in Kleefsland, waar hij zijne overige dagen in stille rust doorbragt en in 1613 overleed. Hij had zeven kinderen waarvan zijn jongste zoon, Johannes, die volgt, hem alleen overleefde.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Schotel, *kerk. Dordr.* D. I. bl. 251, 252.

DIBBETS (JOHANNES), zoon van den voorgaande, werd in 1567 te Duisburg geboren, studeerde te Heidelberg en te Genève en werd den 23sten April 1596 proponent. Hij werd in datzelfde jaar predikant te Ridderkerk en in 1597 te Dordrecht. Beroepingen naar Utrecht en Leiden sloeg hij af. Hij was een ijverig aanhanger van Gomarus en wordt door Hugo de Groot, in een zijner brieven, in eenen adem genoemd met Hommius, Trigland en Rosaeus. Toch schijnt hij tot de *vreedsame* predikanten behoord te hebben. In 1618 was hij lid der Kerkvergadering te 's Hertogenbosch gehouden, om het werk der Hervorming voor de geheele Meijerij te regelen en tot stand te brengen; werd in dat jaar ter leen afgestaan aan de gemeente te Utrecht, die hem in 1619 naar de Synode te Dordrecht afvaardigde. Door de Synode werd hij nog in dat jaar afgevaardigd naar de provinciale Synode van Utrecht, om de kerk aldaar met raad en daad bij te staan; ook werd hij door haar benoemd om hare *verkorte handelingen* na te zien en goed te keuren. Hij overleed te Dordrecht den 3den December 1626, liet geene schriften na, maar was, volgens zijne tijdgenooten, *een man van sneeg vernuft en scherp oordeel, wel ervaren in de geleerde talen.* Zijne zinspreuk was een anagramma van zijnen naam: *Deus in nobis is beat.* (*God in ons, Hij maakt gelukkig.*) Hij liet bij zijne huisvrouw Francina ten Dans vier zonen na, waarvan de tweede hier volgt.

Zie Brandt, *Hist. der Ref.* D. II. bl. 929; Schotel, *kerk Dord.* D. I. bl. 252—255, 531, D. II. bl. 759.

DIBBETS (Henricus), tweede zoon van den voorgaande, werd te Dordrecht geboren, studeerde te Leiden in de Godgeleerdheid, werd in 1627 proponent en kort daarna predikant te St. Antoniepolder. Men beriep hem in 1630 te Brielle en in 1633 te Dordrecht. Hij was een zeer geleerd man en zeer bedreven in de Oostersche talen. In 1662 werd hij Curator der latijnsche school en Bibliothecaris te Dordrecht. Hij bedankte in 1649 voor een beroep naar Amsterdam en in 1651 voor een naar Leiden. In de geschiedenis des vaderlands maakte hij zich bekend door zijne prinsgezindheid, die vooral in 1672 kenbaar werd bij de komst van Willem III te Dordrecht. Door zijnen invloed werden eenige burgers opgeruid om te bewerken dat de regering aan den Prins voldoening zou geven vóór zijn vertrek uit de stad. Zij hielden 's prinsen koets tegen en vraagden Burgemeester Hallinck, zittende naast den vorst, af, met den geladen snaphaan op de borst, of men den Prins voldoening gegeven had. Toen de prins in de herberg *de Paauw* gekomen was, deden deze oproermakers op aanzetten van Dibbets eenen nieuwen eed, dat zij niemand der wethouders levendig uit de herberg zouden laten vertrekken, tenzij de aanstelling van den Prins geteekend was. Het *Eeuwig Edict* werd alzoo te Dordrecht vernietigd, waarvan aan den prins, in tegenwoordigheid van Dibbets en zijnen ambtgenoot Vrechemius, een schriftelijk bewijs werd gegeven.

Dibbets overleed den 22sten Februarij 1673, en zijne huisvrouw, Johanna de Berganje, twaalf dagen te voren. Zij schonk hem vier zonen, waarvan de oudste hier volgt. Zijne afbeelding, door Persijn naar Vaillant, ziet in folio het licht.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XIV. bl. 73—75; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. I. bl. 255, 387—389; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 71.

DIBBETS (JOHANNES), oudste zoon van den voorgaande, werd in 1627 te St. Anthoniepolder geboren, ging te Dordrecht ter Latijnsche school, studeerde te Leiden en werd in 1651 proponent en beroepen tot predikant te Westmaas, in 1653 te 'sGravendeel, in 1662 te Tholen, in 1671 te Brielle en van daar in 1673 te Dordrecht, waar zijne beroeping tot groote oneenigheden en het verspreiden van *goddeloose en fameuse libellen* tegen den kerkeraad aanleiding gaf. Hij werd in 1706 emeritus, overleed den 20sten October 1709 en was den 26sten Mei 1652 gehuwd met Maria Elbertsdam van der Beeck, die in 1675 te Dordrecht overleed en hem zes kinderen schonk, vier dochters en twee zonen, van welke laatsten de oudste hier volgt. Hij hertrouwde in 1676 met Elisabeth Borsselaar en na haar dood, in 1681, met Emerentia van der Kemp, weduwe van den predikant Nicasius.

Dibbets was een voortreffelijk geleerde, en hoewel geene geschriften door hem zijn uitgegeven, behalve eene *Korte Belijdenis des geloofs*, (Dordr. 1707. 8°.), werd hij evenwel door zijne tijdgenooten als een man van buitengewone taalkennis, vooral der Oostersche taal, en doorkneed in alle soorten van geleerdheid genoemd, welke voortreffelijke gaven gepaard gingen met een buitengewoon innemend karakter en voorbeeldigen wandel.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. I. bl. 389, 507—513.

DIBBETS (HENRICUS), oudste zoon van den voorgaande, werd den 20sten Augustus 1660 te Tholen geboren, en te Brielle en te Dordrecht voor de Hoogeschool opgeleid; hij studeerde te Leiden, werd in 1681 proponent en in 1682 beroepen te Philippine in Vlaanderen; hij vertrok in 1685 naar den Bergschenhoek en in 1690 naar Maassluis. De roem van zijne predikgaven veroorzaakte hem, behalve de plaatsen waar hij gestaan heeft, zes beroepen, waarvoor hij bedankte. Hij vertrok in 1695 als predikant naar Leiden, werd in 1737 emeritus en overleed aldaar den 4den Februarij 1740. Blijkens een rouwklagt op het overlijden van zijnen ambtenoot Knibbe in 1701 door hem vervaardigd, beoefende hij ook, ofschoon niet gelukkig, de dichtkunst. Hij was gehuwd in 1683 eerst met jonkvrouwe Cornelia van Beverwijck, dochter van Mr. Willem van Beverwijck en Maria van den Corput; deze vrouw overleed in 1685 of 1686 en schonk hem een zoon, Johan, die volgt; hij hertrouwde in 1687 met Barbara van de Kapelle, dochter van Josias van de Kapelle en Catharina van de Velde; zij overleed in 1701, van zeven kinderen twee zonen nalatende. Voor de derde maal hertrouwde hij in 1702, met Mariana Witsius, dochter van den Hoogleeraar Hermanus Witsius te Leiden.

Zie *Boekz. der gel. wereld,* 1737, *b.* bl. 612, 1740. *a.* bl. 205, 441—459; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. I. bl. 511, 512; *Algem. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 90.

DIBBETS (JOHAN), oudste zoon van den voorgaande en van diens eerste vrouw Cornelia van Beverwijck, werd geboren den 27sten Junij 1685 te Philippine, alwaar zijn vader toen nog predikant was. Hij klom op tot kolonel van een regiment infanterie en was Groot-Majoor van Sluis in Vlaanderen en onderhoorige forten. De tijd van zijn overlijden is onbekend. Hij was gehuwd met Margaretha Ris van Enkhuizen, die hem acht kinderen schonk. Hij is de schrijver van: *Korte schets van vuurgeving met plotons en kort alphabetisch extract uit de groote placaatboeken*, met platen, 's Hage 1733. 8°. met 2 deelen.
Het Groot Militair Woordenboek, 's Hage 1739 en 1740, fol.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. I. bl. 512; *de Navorscher*, D. VII. bl. 135, 282.

DIBBETS (HENDRIK ALBERT) was afstammeling van Henricus Dibbets boven genoemd, werd te Alkmaar den 7den April 1781 geboren. Hij vertrok met zijne ouders naar Oost-Indië en keerde van daar terug, toen hij zijn vader op het eiland St. Jago, en weinige dagen na het vertrek van daar, zijne moeder verloor. Hij vertoefde op de reis naar het vaderland eenigen tijd aan de Kaap de Goede Hoop, en bij de Hollandsche wal komende leed hij schipbreuk, maar werd gelukkig gered. Hij begaf zich daarop in de krijgsdienst, werd Vaandrig en welhaast Luitenant. Hij besloot in 1752 de dienst vaarwel te zeggen en verkreeg toen de moeijelijke post van Hoofdcommies van 's lands posterijen te Leiden, doch verzocht en verkreeg in 1784 zijn ontslag. Hij begaf zich daarop naar Warmond, waar hij den 21sten November 1805 overleed.

Dibbets was een verdienstelijk penningkundige, en zijne verzameling Nederlandsche historiepenningen was zoo beroemde dat de Keizerin van Rusland hem daarvoor, ofschoon te vergeefs, eene aanzienlijke som bood. Hij had het voornemen om eene beschrijving der door hem verzamelde penningen uit te geven, doch hij heeft dat plan niet volvoerd. De Maatschappij van Nederlandsche letterkunde te Leiden erkende de verdiensten van Dibbets door hem in 1768 tot haar lid te benoemen.

Zie *Versl. van de jaarl. Verg. der Maatsch. van Ned. letterk. te Leid.* 1806. bl. 5—12.

DIBBETS (DIRK of DERK), geboren te Arnhem en in 1629 Burgemeester van die stad, toen hij een blijk gaf van zijn dapper gedrag en schrander beleid, hetwelk aan de vergetelheid behoort onttrokken te worden. Het was namelijk in genoemd jaar, dat in de stad een berigt kwam van de nadering der Spanjaarden, waarop Dibbets, met dertig burgers, onverschrokken de stad uittoog ter bescherming van de schans te IJsseloord. List bij moed parende, en bewust van met zijn troepje weinig tegen duizenden te vermogen, is hij er op bedacht den vijand te misleiden. Aan het gedruisch der wagens en paarden ontdekkende dat de vijand aan de overzijde der rivier was, deed hij de musketten losbranden en gaf hij bevel aan de tamboers van het burgervaandel, dat inmiddels met den donker was aangekomen, om de Schotsche en Engelsche marschen te slaan, met oogmerk den vijand te doen denken dat Schotsche en Engelsche soldaten den overkant bezet hielden. De list gelukte, want de Spanjaarden, bemerkende dat de schans bezet en men op zijn hoede was, zakten af, en alzoo werd Arnhem en de gansche Veluwe van een aanslag bevrijd.

Dibbets maakte zich in 1636 op eene andere wijze jegens zijne geboorteplaats verdienstelijk, door namelijk de Archieven der stad te rangschikken en er registers op te maken. Zijnen arbeid werd in 1641 beloond door eene hem toegelegde vereering van vierhonderd gulden. Meerdere bijzonderheden zijn ons van hem niet bekend.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XI. bl. 265; (van Hasselt), *Kron. van Arnh.* bl. 277, 282.

DIBBETS (K.) was met anderen de schrijver van het staatkundig weekblad, getiteld: *Heraclyt en Democryt*, waarvan N°. 1 tot N°. 54, van den 3den December 1796 tot den 20sten Januarij 1798, werd uitgegeven.

Zie van Leeuwen, *Cat. der Prov. Bibl. van Friesl.* bl. 229.

DIBBETS (R.) was een dichter die in 1787 te Heerenveen woonde en onder de staatkundige uitgewekenen in Friesland voorkomt.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op* Wagenaar, D. XXXV. bl. 354; *Algem. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 91.

DIBBETS (BERNARDUS JOHANNES CORNELIS Baron), zoon van Gerrit Jan Dibbets en Wilhelmina Frederika van Meurs, werd geboren te Arnhem den 7den September 1782. Hij trad in 1796 als kadet bij de infanterie in dienst, werd vier jaren daarna Luitenant en in 1807 tot kapitein bij de gardes van Koning Lodewijk bevorderd. Wegens ziekte ging hij over bij het korps veteranen van de gardes en werd in 1808 bevorderd tot Luitenant Kolonel en kommandant der vesting Delfzijl, in welke betrekking hij bleef tot zijne benoeming van Majoor van het legioen ligt gewapende soldaten den 21sten Augustus 1809. Na de inlijving werd hij kommandant Majoor van het regiment kweekelingen en in 1813 kommandant van het 7de regiment tirailleurs der Keizerlijke gardes, maakte den veldtogt van 1813 mede en werd nog in dat zelfde jaar bevorderd tot Kolonel van het regiment kweekelingen der gardes. In het begin van 1814 nam hij zijn ontslag uit Fransche dienst en werd zeer spoedig daarop met de werkzaamheden van inspecteur der infanterie bij het Nederlandsche leger als Kolonel belast, terwijl hij het volgende jaar, als Generaal Majoor, in die hooge betrekking werd bevestigd.

Vele belangrijke diensten heeft Dibbets bij de zamenstelling van het leger in die jaren bewezen, en hij was ook als lid

werkzaam in die commissie, waaraan de zamenstelling der onderscheidene deelen van dat leger is opgedragen geweest.

Dibbets is daarna in onderscheidene hooge betrekkingen geplaatst geweest. Eerst als provincialen kommandant van Limburg, daarna als inspecteur der infanterie in het 5de groot militair kommando en eindelijk als kommandant van de 4de divisie infanterie, welk bevel hij voerde toen de Belgische omwenteling uitbrak. Hij was toen te Maastricht, alwaar hij door zijnen onwankelbaren trouw en vastberadenheid de grootste diensten aan het vaderland en den koning bewezen heeft. Hij werd in het begin van 1831 tot opperbevelhebber in het 5de groot militair kommando, tevens der vesting Maastricht, benoemd, en in die betrekking is hij ijverig werkzaam gebleven tot aan zijn overlijden, voorgevallen op den 29sten Maart 1839. Zijn lijk werd den 2den April, met alle militaire eer aan zijne hooge betrekking verbonden, te Maastricht ter aarde besteld. Een monument ter zijner eer, in een der werken van de vesting, opgerigt en de welwillende beschikking van den koning, waardoor het bastion, hetwelk het stoffelijk overschot bevat, thans genaamd is Dibbets, zal zijnen naam bij volgende geslachten in herinnering doen houden, als eene hulde aan de verdiensten van eenen bevelhebber, die het leger tot sieraad verstrekte.

Koning Willem I, die hem in het jaar 1815 vereerd had door zijne benoeming tot ridder der Militaire Willemsorde 3de klasse, verhief hem, tot erkenning zijner bewezene diensten in 1830 en volgende jaren, in den Nederlandschen adelstand met den titel van Baron. Hij was ook nog begiftigd geworden in 1807 door koning Lodewijk met de ridderorde der Unie, en in 1813 door den Franschen keizer met het legioen van eer. De afbeelding van Dibbets ziet op meer dan éene wijze het licht. Hij schreef:

Reglement op de exercitien van de infantery, inhoudende de soldaten en pelotonsschool, 's Hage en Amst. 1815, zakform. 2 St.

Dibbets was gehuwd met Julia, Baronnesse van Tengnagell, die hem vijf kinderen schonk. Zijne zonen zijn E. A. E. Baron Dibbets onder Intendant 4de klasse bij de militaire administratie en Jhr. J. B. A. Dibbets 1ste Luitenant der Kavallerie.

Zie Krayenhoff, *Bijdr. tot de Vaderl. geschied. van* 1809 en 1810 bl. 105; (de Jong) *Alphab. lijst van Boek.* bl. 133. Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*; D. III. bl. 573, 631, 634, 708, 711; Muller *Cat. van portrett.* bl. 71, uit particuliere berigten aangevuld.

DIBBETS (Johannes Henricus) voerde als 1ste Luitenant het bevel over de galei *de Breidel* van 60 stukken op de Wadden en Eemsterstroomen in 1801; hij zeilde in 1802, na het sluiten van den vrede te Amiens, als Kapitein-Luitenant met de korvet de *Vrede* van 20 stukken naar Oost-Indië, voerde aldaar het bevel op het fregat de *Phoenix* van 40 stukken, behoorende tot het eskader van den Vice-Admiraal Hartsinck. Den 18den October ontkwam dat schip, bij het eiland Onrust door het Britsche fregat de *Carolina*, kapitein Rainier, aangetast, ter naauwernood het gevaar van genomen te worden. Meerdere bijzonderheden van zijn leven zijn ons niet bekend. Hij was Ridder der orde van de Unie, en overleed als Majoor den 12den Mei 1808.

Zie *Gedenkschr. van de Kon. Orde der Unie*, bl. 161; De Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. VI. St. II. bl. 459, 592, 600, 687,

DIBBETS (Hermanus Maurits), werd den 6den April 1798 bevorderd tot luitenant ter zee 1ste klasse en den 29sten November 1813 tot Kapitein. Hij vertrok in dien rang naar Oost-Indië en bewees den lande daar de gewigtigste diensten. Hij voerde in 1819 gedeeltelijk het bevel over de expeditie, uitgezonden door de Indische regering om den Sultan van Palembang te tuchtigen; werd in 1827 met het fregat *Bellona*, voerende 250 man, afgezonden, om den Sultan van Mattam te straffen en af te zetten, en in datzelfde jaar om den vrede en de onderwerping op de westkust van Borneo te verzekeren, en vermeesterde in 1829 de door den Sultan van Mattam op het eilandje Kendang aangelegde sterkten. Hij werd tot belooning zijner diensten den 1sten April 1833 ridder der Militaire Willemsorde 4de klasse, en tot Schout bij Nacht bevorderd. Hij overleed te Haarlem den 4de Januarij 1843. Zijn zoon Pieter, ridder der Militaire Willemsorde 4de klasse, overleed als Kapitein ter zee en Kommandant der *Gedeh* in Oost-Indië den 9den Augustus 1854.

Zie van Kampen, *geschied. der Nederl. buiten Europa.* D. III. bl. 679—688; Teenstra. *beschrijv. van de Nederl. overzeesche bezitt.* bl. 399, 438, 439, 450, 451; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DIBBETS (Anton Hendrik), geboren te Raalte den 30sten April 1799, werd den 25sten Junij 1819 tweede luitenant der genie en had in 1825, na den 11den Maart van dat jaar tot eersten Luitenant bevorderd te zijn, mede het toezigt over het bouwen van de Citadel en de chartreuse van Luik; diende in 1831 bij het hoofdkwartier van het leger te velde, werd den 13den Maart 1832 kapitein en in 1836 in zijnen rang overgeplaatst bij het korps der genie en sappeurs van Nederlands Indië. Hij was in het volgende jaar als Majoor en eerst aanwezende Ingenieur belast met den opbouw der vesting Ambarawa op Java, werd vervolgens Luitenant Kolonel en tweede directeur der genie op Java, en overleed in dien rang te Batavia den 22sten Junij 1849, ten gevolge van doorgestane vermoeijenissen, en daaruit onstaande ziekte, bij de derde Balinesche expeditie.

Zie Teenstra, *beschr. van de Ned. Overz. bezitt.* bl. 856, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DIBBITS (Lambertus), oudste zoon van Jan Elbert Dibbits en van Hendrika Janssen van Gelkenhorst, werd den 20sten April 1796 te Amersfoort geboren, waar hij ook zijne eerste levensjaren doorbragt. Door het hier ontvangen onderwijs voorbereid, vertrok hij in 1813 naar de hoogeschool te Utrecht, om zich aan de studie der Godgeleerdheid te wijden. Beroemde mannen, als van Heusde, Schröder en Heringa, mogt hij hier onder zijne leermeesters tellen. In 1818 werd zijne beantwoording der prijsvraag »*de Hebraica poësi cum Graeca comparata*" door de litterarische faculteit te Utrecht uitgeschreven, met de gouden medaille bekroond en in de academische Annalen geplaatst. Na het eervol afleggen van zijn doctoraal examen (dat echter door zijne spoedige beroeping als predikant door geene promotie tot doctor gevlogd werd), werd hij den 7den October 1818 door het provinciaal kerkbestuur van Utrecht bevorderd tot candidaat tot de heilige dienst, spoedig daarop tot predikant der hervormde gemeente te Voorthuizen beroepen, en aldaar den 11den Julij 1819 als zoodanig bevestigd. Terwijl hij hier werkzaam was bedankte hij achtereenvolgens voor de beroepingen naar de gemeenten van Lenth, van Bunschoten, van Harderwijk en van Waardenburg en Neerijnen. Eindelijk door de gemeente van Schiedam tot leeraar begeerd, volgde hij die roepstem op, en werd den 5den October 1823 in zijne tweede standplaats bevestigd, welke hij den 7den November 1830 voor die te Utrecht verwisselde. Hier was hij tot aan het einde zijns levens werkzaam. Den 15den Junij 1831 begaf hij zich in den echt met Adriana Jacoba Suzanna Kaas, de dochter van een geacht Rotterdamsch koopman. Gedurende zijne laatste levensjaren in stilte aan eene ingewandskwaal lijdende, werd hij den 1sten Junij 1855 door een hevigen aanval van pleurus ten grave gesleept. Op de stedelijke begraafplaats te Utrecht wordt zijne laatste rustplaats aangeduid door een eenvoudigen gedenksteen, dien eenige zijner leerlingen daar deden oprigten.

Dibbits onderscheidde zich door eene veel omvattende kennis, niet alleen op het gebied der Godgeleerdheid, maar ook op dat der letterkundige en natuurkundige wetenschappen, en door groote scherpzinnigheid. Zijne zeldzame administrative bekwaamheid en helderheid van oordeel maakten hem bijzonder geschikt voor betrekkingen in het kerkelijk beheer. Gedurende vele jaren nam hij die van Scriba van het klassikaal bestuur van Utrecht waar; meermalen trad hij als secundus van den Secretaris van van het provinciaal kerkbestuur van Utrecht in diens plaats op, en in de jaren 1852 en 1853 nam hij als lid deel aan de werkzaamheden der Synodale commissie, ook toen deze den bekenden herderlijken brief, tot waarschuwing tegen overdrijving der April beweging, uitvaardigde. Eerlijk en naauwgezet in alles wat hem werd toevertrouwd; opregt en zelfstandig in al zijn handelen; nederig tegenover iedereen; trouw in zijn herderlijk werk; gematigd in zijne denkwijze; populair in zijne preekmethode (getuigen zijne uitgekomen leerrede: *Leve de Koning!* Utrecht 1853, 8o. en zijn achttal nagelaten leerredenen, 1855, 8o. met portret); vol belangstelling in al wat goed en nuttig was (zoo als onder anderen blijkt uit eene bezielde redevoering over de zaak der voor hunne vrijheid strijdende Grieken, in 1826 te Schiedam gehouden en uitgekomen); mogt hij steeds de algemeene achting en liefde ondervinden. Het protestantisme had in hem een warm voorstander; het Nederlandsche Zendeling Genootschap telde hem onder zijne ijverigste bestuurders. Ook buiten kerkelijk gebied was zijn naam in eere. Zijne geestigheid en gevatheid maakten zijn omgang in de meest verschillende kringen zeer gezocht. Het provinciaal

Utrechtsch en het provinciaal Noord-Brabantsch Genootschap vereerden hem met hun lidmaatschap, en meermalen was hij bestuurder en voorzitter der Utrechtsche afdeeling van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.

Uit familieberigten medegedeeld.

DICK (JAN JANSZOON), uit geringe ouders te Hoorn geboren, trad hij als gemeen matroos in 's lands dienst, en werd, na alle lagere scheepsbetrekkingen met lof te hebben doorloopen, eerst tot kapitein en daarna op voorspraak van de Ruiter, bij wien hij in zeer hooge achting stond, wegens zijne zonderlinge bekwaamheid en erkenden moed, niettegenstaande hij een der jongste kapiteinen uit het Noorderkwartier was, door Willem III tot Schout bij Nacht van West-Friesland bevorderd. Hij woonde al de zeeslagen van zijnen tijd bij; zoo nam hij, als bevelhebber op het schip Josua van 60 stukken, deel aan den zeeslag in 1672 onder de Ruiter, waarbij zijn schip in den grond werd geschoten, en was hij als bevelhebber op de Eenhoorn, van 70 stukken tegenwoordig bij het gevecht bij Schooneveld op den 7den Junij 1673; ook kweet hij zich dapper in den zeeslag omtrent Kijkduin en de Helder onder de Ruiter, tegen de Engelschen en Franschen den 21sten Augustus van genoemd jaar. In het hevigste van het gevecht werd hij door een negenkantig stuk van een gebroken kanonskogel, wegende één en een vierde pond, in het dikke van zijn regterbeen geschoten, hetwelk er eerst op den 5den September werd uitgesneden, en door hem in een zilveren beugel werd beslagen, waarop hij deze woorden liet graveeren:

A. 1673 *op den 21sten Augustus ingeschoten en op den 5den September daar weder uitgehaald.*
Net vijftien dagen was Jan Dick's *been hier mêe zwanger.*
Waar viel ooit barensnood (daar 't leven stand hield) banger.

Als Schout bij Nacht streed hij dapper in den zeeslag bij Bevezier den 10den Julij 1690, en handhaafde in dien zwaren strijd de eer der Nederlandsche vlag ten koste van zijn leven. Zijn buik werd door een kneppelkogel geheel weggeschoten, en zijn romp in het Noord-Voorland van Engeland begraven.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XVI. bl. 112; (van den Bos), *Lev. en daden der Doorl. Zeeheld.* D. II. bl. 267; de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. III. St. I. bl. 133, 243, 315, 323. St. II. bl. 452, D. IV. St. I. bl. 177, 193, 201, 216; Abbing, *Geschied. der stad Hoorn*, bl. 57—59; Dezelfde, *Verv. op* Velius, bl. 145, 146, 148, 149, 154, 160.

DICKX (Mr. DIEDERIK) was de zoon van IJsbrand Dickx, raad en schepen te Haarlem, en van Maria van der Camer, dochter van den Burgemeester Johan van der Camer. Hij werd te Haarlem geboren en maakte zich, door het ijverig en naauwgezet waarnemen van onderscheidene ambten, jegens de stad zijner inwoning en het vaderland zeer verdienstelijk. Achtereenvolgens was hij Raad te Haarlem in 1682, Schepen, en burgemeester aldaar in 1692; gecommitteerde Raad in 1694; afgevaardigde ter Staten Generaal in 1703; hoogbaljuw van Kennemerland in 1708. Bovendien werd hij in 1693 bewindhebber der Oost-Indische Compagnie en in 1689 hoogheemraad van Rijnland. Hij overleed den 22sten September 1719, was gehuwd eerst met Catharina de Neufville die hem eene dochter, Maria, schonk, die huwde met Mr. François Druijvesteijn, daarna in 1690 met Maria van Assendelft, bij wie hij drie kinderen verwekte; een zoon Diederik, die mede in vele betrekkingen te Haarlem werkzaam was en ongehuwd aldaar overleed in 1732, en twee dochters, Catharina en Cornelia, die beide gehuwd zijn.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DIDYMUS (JACOBUS) werd in Friesland geboren, en gaf uit: *Poëmata Varia*, Colon. 8°.

Zie Sweertius, *Ath. Belg.* p. 361; Peerlkamp, *de poët. Latin. Nederl.* p. 111.

DIEBEN (H. J.), geboren te Utrecht en aldaar in 1838 op jeugdigen leeftijd overleden. Hij teekende en schilderde landschappen, en gaf onderwijs in de kunst, was een verdienstelijk kunstenaar en zou het tot eene belangrijke hoogte gebragt hebben, indien hem een langer leven geschonken was.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DIEDEN (OTTO VAN GENT, Heer van). Zie GENT (OTTO VAN) Heer van Dieden.

DIEDENHOVEN (J.), schreef:

Tafel op de Utrechtsche Negotiatie van 500,000 *gulden, bij loterij van lijfrente enz.*, Utr. 1754. 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. VI.

DIEDERIK, was een zoon van Radboud en kleinzoon van Ascanius eerste hertog van Friesland. Hij leefde in het jaar 305 na Christus geboorte, en behoorde tot de vijf Friesche edelen die Friesland ten Westen en Zuid-Westen van het Vlie bebouwd hebben. Hij stichte de stad Medemalaca, nu Medemblik, alwaar hij zijn verblijf hield en den titel van koning van West-Friesland aannam, hetgeen door Haron, Hertog van Friesland, zeer euvel werd opgenomen, die dit als eene inbreuk op zijne regten beschouwde en eene aanzienlijke krijgsmagt afzond om den overmoed zijns onderdaans te breidelen. Diederik moest zich onderwerpen en ontving, onder den titel van Hertog, West-Friesland als een leen van Haron.

Zie Winsemius, *Chron. van Friesl.* fol. 36; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 312.

DIEDERIK BAVO. Zie DIRK BAVO.

DIEDERIK I en II, Bisschoppen van Utrecht. Zie THEODORICUS I en II.

DIELEN (Mr. ADRIAAN JACOB WILLEM VAN) werd geboren te Utrecht op den 2den September 1772. Aan zijne ouders, Willem Jan Batist van Dielen en Anna Apollonia Decker, die, tot op zekere hoogte, het huisselijk boven het openbaar onderwijs verkozen, had hij zijne vorming geheel te danken, en door de lessen van zijnen verstandigen vader met de noodige kundigheden toegerust, woonde hij van 1788 tot 1792 de lessen in de regtsgeleerdheid aan de Hoogeschool in zijne geboortestad bij, en werd den 6den Maart van laatstgenoemd jaar tot Doctor in de beide regten bevorderd. Na in 1808 tot wethouder der stad Utrecht verkozen te zijn, werd hij, na de inlijving van ons land bij het Fransche keizerrijk, tot Maire van die stad benoemd, welke moeijelijke betrekking hij den 13den Junij 1811 aanvaardde, en niet alleen tot groot nut zijner geboorteplaats, alhoewel slechts korten tijd, waarnam, maar zich ook door zijnen rijk begaafden geest en voortreffelijken aanleg zoo zeer bij Keizer Napoleon wist bemind te maken, dat hij daardoor meer dan anderen vermogt, en die invloed op den alleenheerscher niet anders dan tot het welzijn der stad dienstbaar maakte.

Slechts weinige maanden stond de edele van Dielen aan het hoofd der Utrechtsche regering; en hij, die in de hagchelijke dagen nog zoo nuttig en onmisbaar was voor de stad en Academie, werd den 31sten Januarij 1812 tot hooger leven opgeroepen.

Niet alleen als regent was van Dielen groot en schier ongeëvenaard, ook als beoefenaar van letterkunde, niet onverdienstelijk dichter, keurig landschapschilder en kenner van vreemde talen, verdient hij genoemd te worden. Hij hanteerde daarbij met goed gevolg de etsnaald, en paarde bij al die kundigheden een hoogst innemend uiterlijk, aangenamen omgang, waardigheid en eenvoud in zijne handelingen, liefde tot godsdienst en deugd en eenen onbegrensden zucht om anderen wel te doen en voor anderen nuttig te zijn.

Van Dielen was door Koning Lodewijk vereerd met de Unie orde, en door Keizer Napoleon met het legioen van eer. In Mei 1799 was hij gehuwd met Johanna Singendonck en bij deze vader van onderscheidene kinderen.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1812. D. I. bl. 114; (N. van der Monde), *Tijdschr. voor Geschied. enz. van Utr.* D. III. bl. 179—199; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. IV. bl. 307; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIELENS (LUCAS), geboren te Valkensweerd, was deken van het hoofdkapittel van 's Hertogenbosch, en werd tot algemeen Vikaris van dat bisdom verkozen, tijdens de zetel vakant was, van 1580 tot 1584.

Zie (A. van Gils), *Kathol. Meijer. Memorieb.* bl. 85.

DIEMEN (ANTHONY VAN) werd geboren in 1593 te Kuilenburg, alwaar zijn vader Burgemeester was. Zijne moeder heette Elisabeth Hoevenaar. Hij wijdde zich aan den koophandel toe, doch eene losse levenswijze had hem zoo diep in de schulden gestoken, dat hij, om alle gevaar te ontkomen, onder eenen verdichten naam als adelborst naar Oost-Indië vertrok, en daar door zijne bekwaamheden spoedig bevorderd werd. Ongewone bekwaamheid in het schrijven, die destijds schaars was, bragt hem als klerk in dienst van den Gouverneur Generaal. Kort daarop werd hij boekhouder en vervulde dien post met zoo veel lof, dat hij eerlang tot de waardigheid van Opperkoopman en in 1625 tot die van Raad van Indië opklom, in welke hoedanigheid hij in 1631 als Admiraal der retourvloot

naar het vaderland terugkeerde. Na zijne terugkomst werd hij in 1632 Directeur Generaal, en het was als zoodanig dat hij, volgens de laatste ontdekkingen, op den 17den Junij 1633, met Jan Joosten de Roy en Teunis Willemsz. Harnay, de ontdekker werd van het eiland Nieuw Amsterdam, dat door hem alzoo genoemd en door hem voor het eerst is opgenomen. Hij werd in 1636 tot negende Landvoogd van Indië voorgesteld en benoemd, en zijne regering was rijk aan belangrijke gebeurtenissen en ongemeen vruchtbaar voor de bevestiging van ons gezag in de Oost. Allereerst werd de orde en rust in de Moluksche eilanden, bepaaldelijk op Amboina, hersteld en bevestigd; evenwel niet dan nadat hij tweemaal een gewapenden togt naar dat eiland daartoe ondernomen had. Voordeelige overeenkomsten met Hhamsa, den Sultan van Ternate, alsmede met de Vorsten van Jelolo en Tidor, waren de vruchten daarvan. Daarna, in 1638, werd door hem het oog op Ceylon gevestigd, en het was onder zijn bestuur dat de magt der Portugezen daar werd gefnuikt en de belangrijkste vestingen Batticalo, Punto Gale, Trinconomale en Negombo in onze handen vielen. Ook Malacca, om welke stad te bemagtigen reeds sedert 1606 herhaalde pogingen, doch te vergeefs, waren in het werk gesteld, werd door de onzen in 1641 veroverd. De geschillen, naderhand met de Portugezen gerezen, werden in 1644 door van Diemen bijgelegd, en de Molukken in 1642 door hem bevredigd. Doch ook op andere wijzen maakte hij zich verdienstelijk. In hetzelfde jaar toch zond hij Abel Tasman op ontdekkingen uit, en het van Diemen's land, door dezen ontdekt en alzoo genoemd, benevens het vinden van andere landen en het leeren kennen van vroeger ongekende zeeën, waren de vruchten van zijn rusteloos streven; en bij al die ondernemingen werd door van Diemen, de beoefenaar en bevorderaar van kunsten en wetenschappen, Batavia vergroot en verfraaid, twee nieuwe kerken aldaar gesticht en eene Latijnsche school opgerigt, en legde hij de eerste hand aan eene verzameling van wetten tot rigtsnoer voor de regtsbehandeling, onder den naam van *Statuten van Batavia*, welke, door zijnen opvolger, Maatsuiker, voortgezet, het wetboek van Nederlandsch Indië zijn geworden. Ook is men aan hem verschuldigd een algemeen reglement, in 1643 voor de kerken gemaakt, uit bijna honderd artikelen zamengesteld.

Van Diemen, door zorgen afgesloofd, verzocht zijn ontslag, hetwelk hem niet dan na ernstig aandringen daarop werd verleend; doch eer dit te Batavia bekend werd, was hij reeds den 19den April 1645 overleden. Zijn lijk werd den 22sten daaraanvolgende in de Hollandsche kerk, door hem zelven gesticht, bijgezet. Zijne weduwe Maria van Aalst, die hem geene kinderen schonk en wier naam ook door Tasman vereeuwigd is, keerde in datzelfde jaar naar Holland terug, werd door de bewindhebbers der Oost Indische Compagnie edelmoedig begiftigd, en hertrouwde den 6den September 1646 met Carel Constant, die gezegd wordt Directeur van den handel in Perzië geweest te zijn. Van Diemen legateerde bij testament 40,000 rijksdaalders, tot het bouwen van eene nieuwe kerk, en zijne weduwe schonk aan de Hervormde gemeente te Batavia, bij haar vertrek, een fraai tafelkleed en twee servetten, benevens 200 rijksdaalders.

De afbeelding van van Diemen is, naar Balen, door Jongman gegraveerd; hij was een man van een frisch en levendig uiterlijk en van eene ronde en korte gedaante.

Zie Valentijn, *Oud en Nieuw Oost-Indië*. D. I. St. II. bl. 268, 269, D. II. St. II. bl. 106—116, D. IV. St. I. bl. 293—295; Dubois, *Vies des Gouvern. Gener. aux Indes Orient.* p. 116; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XI. bl. 271—292; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.* D. II. St. I. bl. 309—312; dezelfde, *Geschied. der Nederl. buiten Europa*, D. I. bl. 345—349, 357—391; Teenstra, *Bekn. Beschrijv. der Nederl. Overz. bezitting.* bl. 327, 606, 615, 942; *Kron. van het Hist. Genootsch. te Utrecht.* D. VIII. bl. 271, 339, 371, D. IX. bl. 247, 250, 310, D. X. bl. 76, 77; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 71; *Algem. Konst- en Letterb.* 1854, bl. 158, 159; *de Navorscher*, D. IV, *bijbl.* bl. XLVI, D. VI. bl. 165, D. VII. bl. 85, D. VIII. bl. 9.

DIEMEN (C. VAN), portretschilder, leefde in het begin der achttiende eeuw, en woonde waarschijnlijk te Gouda. Er is echter slechts een portret van hem bekend.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIEMEN (WILLEM VAN), of DIEMENS, werd geboren te Rotterdam in 1508, uit een adelijk geldersch geslacht, studeerde te Leuven, verwierf te Orleans den doctoralen graad *in* de regten, en zette zich te Mechelen als advokaat neder. Door Keizer Karel V tot raad in het Hof van Utrecht aangesteld, nam hij deze bediening gedurende acht en veertig jaren met ijver waar. Bij afwezigheid van den president van het Hof nam hij meermalen het voorzitterschap waar, onder anderen in de dagen van den beeldenstorm in 1566, toen hij tot verzachtende maatregelen aanried. Hij overleed den 9den November 1583, afgemat en blind geworden door ouderdom en arbeid. Hij wordt genoemd een man van groote regtskennis, groote geleerdheid, vaardigheid van oordeel en onberispelijk leven. Behalve een groot aantal handschriften door hem nagelaten, schreef hij een werk door zijn zoon Arnoud uitgegeven, hetwelk getiteld is:

De formulis quibusdam copulatis et disjunctis, ad S. Juliani locum de ambiguitatibus.

Waar en wanneer dit werk is uitgegeven, is ons niet bekend. De afbeelding van van Diemen komt, hoewel zeldzaam, voor; zijne zinspreuk was: *Justitia et prudentia* (*Door regtvaardigheid en voorzigtigheid*).

Zie Bor, *Nederl. Oorl.* B. II. bl. 90 (64); Hoogstraten, *Woordenb.*; Kist en Royaards, *Ned. Arch. voor Kerk. Geschied.* D. V. bl. 389, 409; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 71.

DIEMERBROECK (GERARDUS VAN) was een glasschilder, die, op het laatst der zestiende eeuw, te Utrecht bloeide. Misschien is hij van het geslacht van den volgende.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIEMERBROECK (IJSBRAND VAN) werd geboren te Montfoort den 13den December 1609. Zijn vader, Gijsbertus, was Burgemeester aldaar, en zijne moeder heette Magdalena Sasse of Sassia. Na te Utrecht zich in de gronden der wetenschappen geoefend te hebben, vertrok hij naar de Hoogeschool te Leiden, waar hij van Daniel Heinsius in de letteren, Caspar Barlaeus in de wijsbegeerte en van Otto Heurnius in de geneeskunde, de lessen ontving, en er een ijverig gebruik van maakte. Hij deed vervolgens eene reis naar Frankrijk, en verkreeg te Angers den doctoralen graad in de wijsbegeerte en geneeskunde. In het vaderland teruggekeerd, zette hij zich te Nijmegen als geneesheer neder, waar hij weldra partij kon trekken van zijne kunde; want het jaar 1636 en 1637 was een vreeselijk jaar voor die stad. De pest toch maaide aldaar meer dan 6000 menschen weg. Op één dag werden er eens twee en zestig lijken begraven. Hij wijdde zich dan ook met zelfopoffering geheel toe aan het welzijn zijner medeburgers, en had het geluk ook door zijn toedoen die epidemie te zien verdwijnen, en het resultaat zijner opgedane ondervinding door den druk bekend te maken. In 1649 werd hij als buitengewoon Hoogleeraar der genees- en ontleedkunde naar Utrecht beroepen, en den 7den April 1651 tot gewoon Hoogleeraar in die vakken aangesteld, waarbij die bijzonderheid plaats had, dat, aangezien hij een aanhanger van Arminius was, de overheid verklaarde deze benoeming niet in strijd te achtten met de besluiten waarbij bepaald was, dat aan niemand eenen eerepost of dergelijke zou worden opgedragen, tenzij hij tot de belijders der zuiverder, verbeterde godsdienst behoorde. Zijne praktijk en bovenal zijne lessen lokten een groot aantal studenten derwaarts. Van Diemerbroeck overleed den 17den November 1674, en de beroemde Graevius hield eene lijkrede op hem. Hij was gehuwd te Utrecht den 17den October 1642 met Elizabeth van Gessel, waarbij hij een zoon, Tiemannus, verwekte, die later Apotheker te Utrecht geweest is. De afbeelding van van Diemerbroeck ziet het licht. Hij schreef de volgende werken:

De peste libri quatuor, truculentissimi morbi historiam ratione et experientia confirmatam exhibentes, Arnh. 1644. Amst. 1645. 4°. Dit werk werd te Genève met andere geneeskundige verhandelingen in 1721 in 4°. uitgegeven. In 1711 werd hetzelve vertaald onder den titel:

Tractaat over de Pest, Amst. 1711. 8°.

Oratio de reducenda ad medicinam chirurgia, Utr. 1649. fol.

Disputationem practicarum pars prima et secunda, de morbis capitis et thoracis, Utr. 1664. 12°.

Anatome corporis humani plurimis novis inventis instructa variisque observationibus et paradoxis, cum medicis, tum physiologicis adornata. Utr. 1672. 8°. Genève, 1679. 4°. Lugd. Bat. 1679. 4°. cum fig. in het Fransch, 1695. 4°.

Tractatus de variolis et morbillis.

Historia rarissimorum morborum et vulnerum.

Zijne werken zijn, na zijnen dood, door zijnen genoemden zoon bijeenvergaderd en uitgegeven onder den titel van:

Opera omnia anatomica et medica, cum fig. Utr. 1685. fol. Genève, 1687. 2 vol. 4°.

Zie Burman, *Traject. Erud.*, p. 87—89; Ferwerda, *Catal. Univ.* D. I. St. I. bl. 131, St. II. bl. 277. St. VII. bl. 44; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Van Kampen, *Geschied. der Ned. Lett. en Wetensch.* D. I. bl. 319, die hem verkeerdelijk Job noemt; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 177; Ali Cohen, *Oude en Middelgeschied. van de geneesk.* bl. 414, 449, 454, 515, 518; A. van der Boon, Cz. *Geschied. der ontdekk. in de ontleedk. van den Mensch*, bl. 43, 106, 114, 120, 131, 190; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 71.

DIEMERBROEK (Cornelis) schreef:
De waare bekeerde Sondaar 4°.
Over 't XV Capittel van Lucas, Utr. 1659. 4°.

Zie Van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III.

DIEPENBEEK (A.) was schrijver van:
De Wiskonstige Reekenkonst, waarin de werkingen en verkortingen op een korte en klaare wyse worden ontvouwt, Amst. 8°.

Zie Van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* St. I.

DIEPENBEEK (Abraham van) werd waarschijnlijk in 1607 te 's Hertogenbosch geboren, en was een der verdienstelijkste glasschilders van zijnen tijd. Hij muntte ook in het olieverwschilderen uit, waarin hij den stijl van Rubens volgde, die men wil dat zijn meester geweest is, of bij wien hij ten minste eenigen tijd voor loon geschilderd heeft. Hij bezat veel vernuft en eene geestige penseelsbehandeling, schoon koloriet en veel kracht in de uitvoering, ofschoon hij niet altijd even zorgvuldig van teekening was. Als teekenaar had hij evenwel groote verdiensten, gelijk blijkt uit de platen van het werk: *De Tempel der Zanggodinnen*, die naar zijne teekeningen vervaardigd zijn. Hij woonde te Antwerpen, waar hij tot Deken van het St. Lucas-gild verkozen werd, doch binnen het jaar, in 1641, afgezet werd. Hij beoefende de etskunst met goed gevolg en overleed te Antwerpen in 1675. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie De Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIEPENBEEK (Jan Adriaansz.) was een dichter uit de zeventiende eeuw, die te Haarlem woonde. Welligt zijn ook van hem de boekjes getiteld:
Harderstaf Haarl. 1681, 8°.
Heylsame Raadt. Haarl. 1681, 8°.

Zie H. Zweerts, *Gedichten* (Amst. 1697), bl. 105; Van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St III.

DIEPENBROEK (C. van), Doopsgezind predikant te Krommenie. Hij wijdde in 1703 de nieuw gebouwde kerk aldaar in met eene leerrede, uitgegeven onder den titel van:
Redevoering of Predikatie in de nieuw gebouwde vergaderplaats der zoogenoemden Doopsgezinden, gehouden 17 Mei 1703.

Zie J. Honing Jsz., *Geschied. der Zaanl.* D. II. bl. 171.

DIEPENHUYSEN (J. van) was een bekwaam teekenaar in den trant van den bekenden Rademaker, en die de platen geteekend heeft voor de *Nederlandsche Stad en Dorpbeschrijver* van Van Ollefen en Bakker, Amst. 1793—1801. 8 deelen 8°.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIEPHOLT (Coenraad van) neef van Rudolf van Diepholt, Bisschop van Utrecht, werd reeds op zijn achttiende jaar tot proost van St. Marie te Utrecht verkozen, en later, den 3den Maart 1431, tot proost van de St. Lebuinuskerk te Deventer benoemd. Toen in 1450 Hendrik van Meurs, Bisschop van Munster, overleed, wendde Rudolf van Diepholt, de Utrechtsche Bisschop, veel moeite en groote kosten aan, om zijn neef, Coenraad, op diens zetel te verheffen; doch te vergeefs. Hij werd evenwel in 1455 Bisschop van Osnabruk, en was tijdens de belegering van Deventer, door Filips van Bourgondië in 1456, binnen de stad, en bewees, met de bij hem zijnde edelen en krijgsknechten, gedurende dat beleg gewigtige diensten. Hij bleef tot zijn dood proost van Deventer en overleed den 22sten Mei 1482.

Zie Revius, *Dav. Ill.* p. 128; Burman, *Utr. Jaarb.* D. II bl. 182; (Van Heussen en Van Rijn), *Oudh. en gesticht. van Dev.* D. I. bl. 119; *Overijss. Alm.* 1838. bl. 93; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. 3. bl. 81, 156.

DIEPHOLT (Rudolf van). Zie RUDOLF VAN DIEPHOLT.

DIEPRAAM (Abraham), geboren te Oudenaarden, had tot leermeester in de teeken- en schilderkunst, eerst den glasschilder Stoop, vervolgens Hendrik Zorg te Rotterdam, en ten laatste, nadat hij eene reis door Frankrijk gedaan had, Adriaan Brouwer, wiens manier van werken hij niet ongelukkig navolgde. Hij woonde een geruimen tijd te Dordrecht, en trad aldaar in het St. Lucas-gilde in 1648; doch zijne slordige levenswijze en misbruik van sterken drank maakten hem arm, zoodat hij te Rotterdam in het gasthuis overleed. De tijd wanneer hij stierf is niet bekend.

Zie de Chalmot, *Biograph. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIER (Rudolf), geboren te Muiden in 1384 en overleden in het Fraterhuis te Deventer in 1458. Hij schreef:
De Magistro Gerardo Grote, Domino Florencio et multis aliis devotis fratribus, uitgegeven door Dumbar, in zijne *Amalecta*, T. I. p. 1—114.

Zie de Wind, *Bibl. van Nederl. Geschiedschr.* D. I. bl. 524.

DIERCX (Herman Pelgroms) werd in 1526 aangesteld tot bouwmeester van 's Hertogenbosch.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIERICX (Cornelis). Zie DIRKSZOON (Cornelis).

DIERKLAAUW (Erich) was een Deen van geboorte en Majoor in Hollandsche dienst. Zijne lafhartigheid, in den slag bij Senef 1674, boette hij naderhand met zijn hoofd.

Zie *Sylvius, verv. op Aitzema*, Boek II. bl. 104.

DIERMEN (Anthonie Lubbertus van) was de zoon van Klaas van Diermen en van Ressela Becker, werd geboren te Elburg den 23sten December 1767. Na in Fransche dienst geweest te zijn, werd hij in 1795 bij het Bataafsche leger tot kapitein der infanterie aangesteld. Na de veldtogten in Noord-Holland, Duitschland en Hannover met de Bataafsche troepen te hebben medegemaakt, ging hij in 1807 naar Java als Luitenant Kolonel, en werd daar in 1809 tot Kolonel Kommandant van het 1ste regiment infanterie aangesteld. Bij de inlijving van ons land in Fransche dienst overgegaan zijnde, bleef hij steeds op Java, en werd, na de in bezitneming der kolonie, door de Engelschen krijgsgevangen gemaakt. Hij werd den 21sten April 1815 Generaal Majoor bij het Nederlandsche leger, en in 1825 met den rang van Luitenant Generaal gepensionneerd. Koning Willem I vereerde hem met de Militaire Willemsorde 3de klasse. De tijd van zijn overlijden is ons niet gebleken.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

DIERT (Nicolaas) was landmeter, kaartenmaker en een beminnaar der hydrologische oudheden van Holland. Hij leefde in de tweede helft der zeventiende eeuw.

Zie Smits en Schotel, *Beschrijv.* van Dordr. D. I. bl. LXXXIV.

DIERSEN (Anna), gehuwd aan Gerrit Moll, een aanzienlijk koopman te Amsterdam, was eene hoogst beschaafde en geestige vrouw, ook als dichteres bij hare vrienden gunstig bekend. Een fraai dichtstukje, bij de herstelling der Hoogeschool te Utrecht, is er van haar te lezen in de *Annales Academiae Rheno-Trajectinae*. 1815—1818. p. 79—81. Zij vervaardigde ook een lijkzang op den dood van den Hoogleeraar Gerard Johan Nahuys, die van minder gehalte is.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederd. Dicht.* D. II. bl. 39.

DIES BONA. Zie GOEDENDAGH.

DIESHOEKE (Jacob van). Zie DISHOEKE (Jacob van).

DIEST (Jan van). Zie JAN VAN DIEST.

DIEST (Cornelis van) was biechtvader van de nonnen der orde van St. Clara en bestuurder van St. Catharina Convent te Alkmaar, werd met vijf andere minnebroeders door het krijgsvolk van Sonoy gevangen genomen, onder vele bespottingen en mishandelingen naar Enkhuizen gevoerd en aldaar in Junij 1572 opgehangen.

Zie *de Navorscher*, D. VII. bl. 227.

DIEST (Willem van), geboren te 's Hage, schilderde watertjes met schepen en zinnebeelden in het graauw. Eene schilderij in 1657 door hem vervaardigd, schonk hij aan de kamer *Pictura* te 's Hage, van welke kamer hij lid was, en voor welke

hij met andere leden in 1656 een nieuw reglement aan den Magistraat ter goedkeuring aanbood, hetwelk dadelijk werd goedgekeurd. Hij is te 's Hage in hoogen ouderdom overleden. Daar zijn werk weinig voorkomt, is het vermoeden niet ongegrond dat hij nog andere zaken dan de kunst bij de hand gehad heeft. Zijn zoon volgt.

Zie Kramm., *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIEST (JERONIMUS VAN), geboren te 's Hage, was een zoon van den voorgaande, van wien hij het eerste onderwijs in de kunst ontving en in wiens manier hij ook zinnebeelden in het graauw schilderde, als mede watertjes met scheepjes. Hij was in 1671 en 1672 hoofdman der confreriekamer te 's Hage, en overleed aldaar in 1673.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIEST (ADRIAAN VAN), zoon van den voorgaande, werd geboren te 's Hage in 1665, ontving het onderwijs in de kunst van zijnen vader. Op zeventienjarigen leeftijd vertrok hij naar Engeland, en schilderde voor den Hertog van Bath onderscheidene gezigten en ruïnen in het westen van Engeland, ook had hij veel meer aanleg en was vrij wat beter zeeschilder dan de beide voorgaanden. Later was hij door den nood gedrongen voor minder geld zijne stukken af te leveren dan vroeger, en het is daaraan toe te schrijven, dat de door hem later geleverde stukken verre achterstaan bij zijn eerste werk, hetwelk zich onderscheidde door eene groote helderheid en doorschijnendheid van koloriet en fijnheid van toon in de verschieten. Hij heeft ook landschappen naar eigen ordonnantis geëts, en overleed te Londen in 1704. Hij liet een zoon na, die zich te Londen met het schilderen van portretten bezig hield.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; *de Navorscher.* D. V. bl. 175, 176; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIEST (HENRICK VAN), geboren den 19den December 1595 te Altena in het graafschap Mark, alwaar zijn vader, Simon van Diest, Tresorier en Baljuw was. Zijne moeder heette Anna van der Beke. Reeds vroeg blijken gevende van eenen goeden aanleg, werd hij tot de studie opgeleid en bezocht bij de Hoogescholen te Herborn, Heidelberg en Bazel, aan welke laatste hij den 11den September 1621 den graad van doctor in de godgeleerdheid verkreeg. De oorlog verdreef hem uit zijn vaderland naar Leiden, waar hij bijzondere lessen aan de studenten gaf. Van daar werd hij in 1624 tot predikant te Emmerik beroepen, waar hij tot 1627 verbleef, toen hem, den 24sten Augustus van dat jaar, het hoogleeraarambt der Godgeleerdheid en der gewijde taal aan de Harderwijksche Hoogeschool werd aangeboden. Twaalf jaren was hij er werkzaam, toen hij in 1639 tot Hoogleeraar te Deventer beroepen werd. Hij aanvaardde den 12den Januarij 1640 zijne nieuwe betrekking, met eene redevoering *de animae statu post mortem*, en vervulde haar gedurende dertig jaren, waarna hij den 17den Junij 1673 overleed. Hij was gehuwd met Geertruid van Lennep, die hem, behalve eene dochter, een zoon schonk, die volgt. Van Diest was een Coccejaansch godgeleerde en mag met vollen regt onder de voortreffelijkste mannen van zijnen tijd gerangschikt worden. Als hoogleeraar genoot hij in hooge mate het vertrouwen der kerk, wier toekomstige dienaren van hem hunne vorming en opleiding te wachten hadden. Als godgeleerde onderscheidde hij zich door onbekrompene denkbeelden, zachtmoedigheid en vredelievendheid; terwijl hij als onderwijzer der gewijde taal uitmuntte, en daarom in 1631 door de Geldersche Synode tot Overziener der vertaling van het Oude Testament verkozen werd, welke aanstelling evenwel door de omstandigheden buiten gevolg bleef. De lange lijst zijner geschriften getuigt van zijne werkzaamheid, en die schriften zelven van zijne geleerdheid. De titels der voornaamste door hem geschrevene werken zijn:

De ratione studii theologici necessaria instructio, etc, Hard., 1634. 12°.

Praxeos sacrae specimen continens Conciones poenitentiales funebres, etc. Hard. (1637), 4°.

Oratio inauguralis de animae statu post mortem, Dav. 1640. 4°.

Theologia Biblica, etc. Dav. 1644. 12°.

Enchiridion Theologicum.

Funda Davidis instructa quinque laevibus lapidibus, Dav. 1646, 24°.

Pedum Davidis oppositum hastae Goliathi, 1651. 4°.

Disputatio de nominibus Dei.

Bijbelsche Godgeleerdheid, 1651. 8°.

Mellificium Catecheticum, Amst. 1654. 8°.

Analysis apocalypseos exegetica. Arnh. 1663.

Grammatica Hebraea cum rudimentis linguae Chaldaicae et Syriacae, Dav. 1665. 12°.

Instructio de arte concionatoria, Arnh. 1665. idem 1676.

In Epistolam ad Romanos commentatio. Amst. 1676. 4°.

Zie Revius, *Dav. Ill.* p. 714. 715; Paquot, *Mem.* T. III. p. 29; Ferwerda, *Cat. Univ.* D. I. St. II. p. 277, St. VII. p. 44; dezelfde, *Naaml. van Boek.* D. I. St. II. bl. 95; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 178; van Eck en Bosscha, *Tweede Eeuwf. van het Athen. Ill. te Dev.* bl. 93, Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 65, 109, D. II. bl. 605, 610; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 365, 366; Muller, *Cat. van Godgel. Werk.* bl. 100.

DIEST (SAMUEL VAN) eenige zoon van den voorgaande, wiens geboortejaar onbekend is. Na zich te Deventer ruim vier jaren onder de leiding van zijnen vader in de Godgeleerdheid, Wijsbegeerte en Oostersche talen geoefend te hebben, vertrok hij in het voorjaar van 1653 naar Leiden, om er de lessen van Coccejus te volgen. Na zijne benoeming tot Doctor in de Godgeleerdheid en Wijsbegeerte, denkelijk aan de Utrechtsche Hoogeschool, waar hij in 1654 als student was ingeschreven, werd hij in 1656 aan de pas opgerigte Hoogeschool te Duisburg tot gewoon Hoogleeraar der Godgeleerdheid en praktische Wijsbegeerte aangesteld, en zijne bescheidenheid was oorzaak, dat hem niet tevens het onderwijs in de Oostersche talen werd opgedragen. Als vriend van den Wurtemberger hofprediker Johann Melletius, arbeidde hij met dezen voor vrede en verdraagzaamheid, te midden der strijdende partijen in de Evangelische kerk; maar ook de drie disputaties, die hij ter verzoening uitgaf, vermogten geen »Union" tot stand te brengen. Bijna negen jaren mogt de nieuwe stichting zich in zijn licht verheugen, toen hij den 21sten Januarij 1664 tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid en Hebreeuwsche taal te Harderwijk werd beroepen. In Maart aanvaardde hij die betrekking met eene redevoering: *de antiquitate et pace religiosa*, die te Harderwijk in 1664 in 4°. het licht zag, en hij bleef er tot in 1681 werkzaam, wanneer hij naar Deventer vertrok, om daar als hoogleeraar in de Godgeleerdheid en Hebreeuwsche taal de voetsporen van zijnen beroemden vader te drukken, en waar hij in 1694 overleed. Zijn zoon Daniel werd in 1700 predikant te Zwartsluis en overleed er den 8sten Januarij 1731.

Van Diest was een navolger van zijnen leermeester Coccejus, doch hield zich niet zoo streng en niet zoo uitsluitend aan diens geheele leerstelsel, als sommigen wel in hem verlangden. Hij was een verdraagzaam, onafhankelijk, vredelievend en vredezoekend godgeleerde, die met onvermoeiden ijver de Hebreeuwsche taal beoefende en ter verbetering der Hebreeuwsche spraakkunst een *Clavis Linguae sanctae* vervaardigde, die waarschijnlijk in het licht is gegeven. De andere werken door hem geschreven zijn getiteld:

Theses illustriores de praecipuis Philosophiae partibus, Duisb. 1656 4°.

Dissertatio historico-irenica, de lite et pace religiosa Euangelicorum, Duisb. 1663. 8°.

Apologia pro eccl. Reformata contra S. Maresium.

Meer andere werken moeten door hem zijn uitgekomen, waarvan echter de titels niet meer bekend zijn.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1731 *a bl.* 122; Max. Goebel, *Gesch. d. Christ. Leb.* etc. B. II. p. 68; A. Tholuck, *Das Akad. Leb. des* 17en *Jahrh.* Abth II. p. 147, *Miscell. Duisb.* T. I. p. 546; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 66, 205, 210, 328, 339, D. II. bl. 605, 610, 653; Glasius, *Godgeleerd Nederl.* D. I. bl. 366—368.

DIEU (LODEWIJK DE), geboren te Brussel, was kamerheer van Keizer Karel V, die hem ter belooning zijner trouwe diensten in den adelstand verhief, en dien hij op al zijne togten als raadsman en vriend vergezelde. Te merkwaardiger was deze vriendschap, omdat de Dieu de Hervormde godsdienst was toegedaan, tot wier belijding hij door den grooten Calvijn op diens togt naar Engeland gebragt was. Krachtig voorstander als hij was der Hervorming, stond hij dan ook aan den haat der Roomschgezinden gedurig bloot, en toen zijnen meester in 1555 afstand deed van het bewind dezer landen aan zijnen zoon Filips, raadde hij hem aan te vlugten. De Dieu ontkwam de hem gelegde lagen, en schijnt in rust te Brussel te zijn gestorven; welke hem echter na zijnen dood niet geschonken werd, daar de Jezuïten zijn lijk wilden opgraven en aan de galg hangen, hetgeen echter door 's mans zoon, die volgt,

tijdig van dit plan verwittigd, door het opgraven en verbergen van het lijk werd voorgekomen.

Zie de la Rue, *Geleti. Zeel.* 2de druk, bl. 206, 207; Vrolikhert, *Vliss. Kerkhem.* bl 39—41.

DIEU (DANIEL DE), zoon van den voorgaande, werd in 1540 te Brussel geboren en was gedurende twee en twintig jaren predikant bij de Hervormde gemeente aldaar. Toen die stad in 1585 door Parma werd ingenomen, was de Dieu, om de vervolgingen te ontgaan, genoodzaakt te vlugten. Hij kwam te Vlissingen, werd er dadelijk aangesteld als predikant, verbleef er tot zijn dood in 1606 en werd in de groote kerk aldaar begraven.

Gedurende zijne dienst te Vlissingen hield hij briefwisseling met Sonoy, over staatkundige aangelegenheden, en vertrok hij met Jan Michielszoon, predikant te Grootebroek, naar Engeland, om bij Koningin Elizabeth uit te werken, om Prins Maurits tot algemeen Stadhouder te doen verklaren, mits het bewind over al het krijgsvolk aan een Engelsch bevelvoerder werd in handen gesteld. Of hij in dat opzigt op hooger last gehandeld heeft, is beweerd en ook tegengesproken; wij betwijfelen het, op grond dat dergelijke verheffing aan Maurits, ten koste van zijn oppergezag over het krijgsvolk, zeker niet welgevallig zou geweest zijn, en als zoodanig stemmen wij het van Wyn toe, dat die handeling onwettig en misdadig was; maar wij opperen de vraag of de geschiedschrijver Brandt, aan wien wij het bovenstaande te danken hebben, die zending van De Dieu niet kan verward hebben met zijne bemoeijingen in Engeland in hetzelfde jaar, in vereeniging met de Utrechtsche predikanten Sopingius en Helmichius, om door medehulp van Leicester, de belangen der Nederlandsche Hervormde kerk aan de zorg van Koningin Elisabeth dringend aan te bevelen, waarvan wij het berigt bij den geschiedschrijver Bor aantreffen.

De Dieu was met dat al een zeer geleerd man, bijzonder ervaren in de gewijde talen en hooggeacht bij de geleerdste mannen van zijnen tijd, die zich bij hem vervoegden om zijn gevoelen over sommige geleerde onderwerpen te vernemen. Hij was in 1591 voorzitter der Synode te Middelburg, en twee jaren later afgevaardigde tot een coetus aldaar, om met de Hollandsche, Geldersche en Friesche Synoden te spreken over eene nieuwe overzetting van den Bijbel.

De Dieu was meermalen gehuwd, eerst met Lysken Mochaards, die hem een zoon, David, schonk, die te Vlissingen zijn opvolger werd en in 1608 overleed; daarna met Sara Colonius of van Keulen, zuster van Daniel Colonius, vroeger vermeld, die hem twee zonen schonk, Lodewijk, die volgt, en Cornelius, die, na tien jaren het Evangelie bediend te hebben, overleed.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.* B. XXIV. bl. 251., Brandt, *Hist. der Reform.* D. I. bl. 748—753; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 274; de la Rue, *Geleti. Zeel.* (2de druk) bl. 206; Vrolikhert, *Vliss. Kerkhem.* bl. 35—41,63,64; van Wijn, *Bijv. en aanmerk. op* Wagenaar, D. VIII. bl. 75; Kist en Royaards, *Archief voor Kerk. geschied.* D. IX. bl. 365.

DIEU (LODEWIJK DE), zoon van den voorgaande en van Sara Colonius, geboren den 7den April 1590 te Vlissingen. Hij werd toevertrouwd aan de leiding van zijnen oom Daniel Colonius te Leiden, en studeerde aldaar in de godgeleerde wetenschappen. In 1612 proponent geworden zijnde, werd hij in 1613 predikant bij de Waalsche gemeente te Middelburg, nadat hij voor een aanzoek van Prins Maurits, om diens hofprediker te worden, bedankt had. Den 10den Junij 1617 beriep men hem als Nederduitsch predikant te Vlissingen, ofschoon hij ook daar in het Fransch, en bovendien in het Engelsch predikte. In 1619 beriep hem de Nederduitsche gemeente te Leiden en werd hij, na reeds eenigen tijd aan zijnen genoemden oom in het bestuur van het Waalsche Collegie toegevoegd te zijn geweest, na diens dood tot zijnen opvolger als regent benoemd. Beide betrekkingen bekleedde hij tot aan zijnen dood, die den 13den December 1642 plaats had; juist toen men hem de waardigheid van Hoogleeraar in de godgeleerdheid te Leiden wilde opdragen, waartoe hij te voren bij de stichting der Utrechtsche Hoogeschool benoemd was, en tevens als Fransch predikant aldaar; doch toen zijn ontslag niet kon bekomen. Hij was gehuwd met Catharina Bogaart, die hem elf kinderen schonk, waaronder een zoon, die predikant te Woubrugge geweest is, en een ander die te Amsterdam de geneeskunde uitgeoefend heeft en de stamvader werd van een aanzienlijk Amsterdamsch geslacht, waarvan de hier volgende afkomstig is. De afbeelding van De Dieu ziet het licht. Zijne nagedachtenis werd gevierd door den Hoogleeraar Johannes Polyander en den predikant Abraham Heydanus.

Lodewijk de Dieu was een verdienstelijk geleerde, die bij zijne tijdgenooten in zeer groote achting stond. Hij was een kundig beoefenaar der Oostersche talen en bijzonder der Hebreeuwsche, welker kennis hij dienstbaar maakte aan de opheldering der Heilige Schrift, om welks uitlegging hij bij zijne tijdgenooten hoog stond aangeschreven. Zijne werken zijn getiteld:

Compendium grammaticae Hebraicae et dictionariolum praecipuarum radicum. Lugd. Bat. 1626. 4°.

Apocalipsis S. Johannis Syrica ex M. S. Bibliothecae Jos. Scaligeri edita, Charactere Syrico et Hebraeo, cum versione Latina, Greaco textu et notis, Lugd. Bat. 1627. 4°.

Grammatica linguarum Orientalium Hebraeorum, Chaldaeorum et Syriorum, inter se collatorum. Lugd. Bat. 1628. 4°. Francof. 1683. 4°.

Animadversiones sive commentar. in quator Euangelia, in quo collatis, Syri imprimis, Arabis, Evangelii Hebraei, Vulgati, D. Erasmi et Bezae versionibus, difficilia loca illustrantur et variae lectiones conferuntur, Lugd. Bat. 1631. 4°.

Animadversiones in Acta Apostolorum ubi collatis Syri, Arabis, Aethiopici, Vulgati, D. Erasmi et Theod. Bezae versionibus difficiliora loca illustrantur, Lugd. Bat. 1634. 4°.

Rudimenta linguae Persicae, Lugd. Bat. 1639. 4°.

Historia Christi Persice conscripta simulque multis modis contaminata a P. Hier. Xavier Soc. Jesu, Latine reddita et animadversionibus notata a L. de Dieu, Lugd. Bat. 1639. 4°.

Historia S. Petri, Persice conscripta etc. Lugd. Bat. 1639. 4°.

Predicatie over Psalm CLVI. 12.

Animadversiones in D. Pauli Apostoli epistolam ad Romanos, in quibus collatis Syri, Arabis, Vulgati, Erasmi et Bezae versionibus difficiliora loca illustrantur; accessit specilegium in reliquas ejusdem Apostoli et in catholicas epistolas. Lugd. Bat. 1646. 4°.

Animadversiones in veteris testamento libros omnes, Lugd. Bat. 1648. 4°. Dit werk werd door de zorg van zijne beide zonen Daniel en Lodewijk uitgegeven.

De Hoogleeraar Leydecker bezorgde de uitgave van de beide volgende geschriften van de Dieu.

Alphorismi Theologici et Rhetorica Sacra, Traj. ad. Rhen. 1693. 12°.

Tractaat tegen de gierigheid, Amst. 1660. 12°., herdr. Dev. 1695. 12°.

Al de exegetische en kritische werken van de Dieu werden door genoemden Hoogleeraar uitgegeven onder den titel:

Critica sacra sive animadversiones in loca quaedam difficiliora Veteris et Novi Testamenti, Amst. 1693. folio.

Zie Saxii, *Onom. lit.* T. IV. p. 329; Hoogstraten, *Woordenb.*; Ferwerda, *Catal. Univ.* D I. St. II. bl. 278, 279; Van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III.; de la Rue *Geleti Zeel.* (2de druk) bl. 206—210; Vrolikhert, *Vliss. Kerkh.* bl. 81—91; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 291, 292; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 368—371; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 72.

DIEU (DANIEL DE), zoon van Lodewijk de Dieu en van Adriana Six, was afkomstig uit hetzelfde geslacht van den voorgaande en werd geboren te Amsterdam in 1694. Hij bekleedde gedurende een aantal jaren belangrijke posten, zoo in zijne geboorteplaats als elders. Wij vinden hem te Amsterdam in 1724 vermeld als Schepen, in 1731 als Raad, in 1744 als Hoofdofficier en in 1753 als Burgemeester. In het jaar 1730 vertrok hij, namens de Staten, als buitengewoon gezant naar het Russische rijk, om een verdrag van vriendschap en koophandel te sluiten. Belangrijke gebeurtenissen aldaar waren oorzaak dat hij in zijne zending niet slaagde. Hij verbleef tot in den nazomer van 1732 aan het Russische Hof, toen hij op zijn verzoek werd teruggeroepen. Na in 1736, met anderen, insgelijks vruchteloos tot een verdrag van koophandel met de Oostenrijksche Nederlanden te Antwerpen gehandeld te hebben, vertrok hij nogmaals in 1744 naar Rusland, om de belangen der bondgenooten, inzonderheid van de Koningin van Hongarije, te bevorderen.

Ofschoon hij zich de gunst van Keizerin Elizabeth, gedurende zijn vroeger verblijf in Rusland, verworven had, door betoonde bewijzen van achting, toen deze met tegenspoed wor-

stelende en niet in aanzien was, slaagde hij evenwel niet naar wensch, en kwam hij alzoo in 1746 onverrigter zake in het vaderland terug. Bij zooveel tegenspoed in staatkundige ondernemingen, rijst wel eens de vraag op, of dien aan zijn minder beleid, dan wel aan de omstandigheden te wijten was. De Dieu overleed den 23sten Junij 1765. Behalve zijne genoemde waardigheden, was hij gecommitteerde raad ter Admiraliteit, Baljuw van den lande van Blois, en Hoofdofficier der stad Beverwijk. Hij was gehuwd met Gezina Wilhelmina van Hoorn. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XIX. bl. 28, met zijne afbeelding, 30, 228, 474, 519. D. XX. bl. 41—43; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 282; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.* D. II. bl. 485; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 71.

DIEVEN (Pieter van). Zie DIVAEUS (Petrus).

DIGMAN, was een kunstig glasschilder, van wien geene levensbijzonderheden bekend zijn. Hij vervaardigde in 1555 drie geschilderde glasramen, voor de Oude kerk te Amsterdam, die verkeerdelijk aan Pieter Aartsens zijn toegeschreven; ofschoon deze laatste wel de teekeningen daarvoor kan geleverd hebben.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.* D. VII. bl. 321; Kramm *Lev. en Werk der Kunstsch.*

DIGNUMSZ (Jan) was kapitein op het schip *Holland*, een der vier schepen die door de Compagnie van Verre in 1595 werden uitgezonden, om voor het eerst eene reis naar Indië te beproeven. Hij overleed op dien togt den 30sten September van genoemd jaar, en werd in het zoogenaamde Graf der Hollanders begraven, zijnde dit een klein eiland ongeveer een mijl ten Noord-Westen van Madagascar gelegen.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.* B. XXXII bl. 22, (15); *Nederl. Reiz.* D. I. bl. 118, 141; Teenstra, *Beschrijv. van de Nederl. overz. bezitt.* bl. 54, aldaar verkeerdelijk Jan Dignuszoon genoemd; *Kron. van het hist. Genootsch. te Utr.* D. VIII. bl. 369.

DIK (Jan Janszoon). Zie DICK (Jan Janszoon).

DILKEN (van) was een beroemd orgel- en klaviermaker, die omtrent het jaar 1775 in Holland leefde.

Zie Gerber, *Lexic. fur Tonkunst.*

DILLEN (Wilhelm) was een Nederlandsch komponist, die in het begin van de zeventiende eeuw kapelmeester aan de hoofdkerk te Parma was; hij gaf in het licht:

Missae a 5, 6—12 *voci,* Venet. 1622.

Zie Gerber, *Lexic. fur Tonkunst;* Fetis, *Biograph. Univers. der Music.*

DILLEN (Johannes), of Dillenus, geboren te Capelle in Brabant, was eerst rector der Latijnsche school te 's Hertogenbosch, daarna, in 1589, regent van de school te Leuven, *de Valk* genaamd, eindelijk werd hij kanonnik van *St. Pieter* te Rijssel. Hij overleed waarschijnlijk in 1599 en schreef:

Grammatica Linguae Latinae, Sylvad. 4o.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.* p. 629.

DILLEN (Johannes) of Dillenus, geboren te Maastricht in 1580, was regtsgeleerde, tevens Raadsheer en Burgemeester van zijne geboorteplaats, en overleed in 1640. Hij was een niet onbevallig schrijver in proza en poëzij en heeft in het licht gegeven:

Panegyricus serenissim. Isabellae Clarae Eugeniae versu elegiaco, cum notis et exegesi rerum memorabilium, ab Alberto Pio Austriaco gestarum; accedunt Dissertationes historicae de Origine Francorum et Stemmate Habsburgo-Austriaco ab his deducto. Lovan. 1623. 4o.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.* p. 629.

DILSEN (Maria van) wordt genoemd onder de voortreffelijke vrouwen die te Dordrecht in de zestiende en zeventiende eeuw geboren werden of geleefd hebben. Hare *Jufferboeken* moeten nog voorhanden zijn.

Zie Schotel, *Lett. en Oudheidk. Avondst.* bl. 165.

DIMMER (Mr. Erick) of Dimer, was de zoon van Mr. Jan Dimmer of Dimer, die in 1576 Procureur Generaal van Friesland was en den 6den November 1571 om de betrekking van 's lands advokaat verzocht. Zijne goederen werden welligt na dien tijd verbeurd verklaard, zoodat zij in 1580 en 1581 verkocht werden ten behoeve der fortificatiewerken van Heusden. Zijn zoon verzocht in 1581 aan de Staten van Holland om de overgeblevene goederen van wijlen zijnen vader te mogen bekomen. Hierin werd niet bewilligd, behalve dat het huis op de Plaats te 's Hage, en eene boerderij of hofstede te Bodegraven, hem in eigendom werd gegeven, met verzoek tevens om zich als een goed Patriot te gedragen. In de brieven van Maria van Nassau, weduwe van Filips, graaf van Hohenlo, van 1606 tot 1615 geschreven, komt hij als haren Raad voor. Later komt hij voor als Fiscaal van Friesland. Hij was waarschijnlijk gehuwd met Catharina de Gruytere. Zij lieten een zoon Jan na.

Zie *de Navorscher* D. IV. bijbl. bl. XCIII; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. X. bl. 214, 243, 253, 255, 256, 257, 272, 278, 294, 296, 297, 300.

DINA (Jufvrouw) was eene, in de eerste helft der achttiende eeuw in Zeeland, zeer vermaarde vrouw. Zij was profeetes der vereenigde Separatisten, Hebreeuwen en Hattemisten, en woonde te Zierikzee, waar zij in heiligheid uitblonk, en door deze sekten ten minste eenmaal 's jaars bezocht werd, om door haar gesticht te worden, en hare orakelspreuken in het hart te bewaren. Gosuinus van Buitendijk, predikant te Schore in Zuid Beveland, was haar beste vriend.

Zie IJpey, *Kerk. gesch. der achtt. Eeuw,* D. VII. bl. 293, D. X. bl. 424.

DINANT (Petrus), geboren te Zutphen den 23sten November 1663. Proponent zijnde, werd hij in 1684 predikant te Ophemert, in 1688 te Oostzaan, in 1692 te Schiedam, en in 1695 te Rotterdam, waar hij den 20sten Augustus 1724 overleed. Zijn ambtgenoot Wilhelmus Eversdijk hield op hem eene lijkrede, die door den druk is bekend gemaakt.

Dinant was Curator der Latijnsche school en wordt, behalve om zijne kennis in de oude talen, wijsbegeerte, Joodsche, Grieksche en Romeinsche oudheden, maar bijzonder in de Godgeleerdheid en kerkelijke geschiedenis, geroemd om zijne zonderlinge mildadigheid en mededeelzaamheid aan de armen. Een aantal Latijnsche Nederduitsche lijkdichten zag dan ook na zijnen dood het licht. Hij schreef:

Afscheidsrede van Schiedam en intrée Rede te Rotterdam. Rott. 1695. 8o.

Laatste kerkrede over Hebreën XI. vs. 32 *of Ontbrooke tijd.* Rott. 1724, 4o.

Over den brief van Paulus aan die van Efese. 's Hage 1736, 4o. 3 deelen, 3de druk. Rotterdam, 1739. 4o. 3 deelen.

Agtbaarheid van Gods woord, Rott. 1741. 4o. 2de druk.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III. Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek;* van Harderwijk, *Naaml. en Levensbijz. der predik. te Rott.* bl. 60, 61.

DINGEMANS (J. J.) was in 1800 bevelhebber op de kanoneerboot *de Adder*, en bevond zich met 's lands galei *de Voorzorg*, gekommandeerd door den eersten luitenant Jan Nooij, op de Eems, ter verdediging van die rivier. Op den 13den October door eenige visschers onderrigt dat er een Engelsche kotter nabij de batterij van Wattum lag, begaven beiden zich derwaarts, met oogmerk om den vijandelijken bodem te overmeesteren. Hierbij legden beiden groote onverschrokkenheid aan den dag, doch aan Dingemans komt de eer toe het eerst, in eigen persoon den vijandelijken kotter geënterd te hebben. Na een scherp gevecht gelukt het hun het vijandelijke schip, genaamd *the Rose*, van 18 stukken en gevoerd door kapitein John Cullen, te bemagtigen en in zegepraal te Delfzijl op te brengen. Eerst na verloop van maanden werd hunne dapperheid beloond. Later schijnt hij op den veroverden kotter weder het bevel te hebben gevoerd; ten minste hij komt voor als bevelhebber op een kotter *the Rose* bij een eskader dat onder den Kapitein W. O. Bloys van Treslong naar West-Indië uitzeilde den 5den Augustus 1802. Dingemans had als kommandant van de gaffelkanoneerboot *de Vos* een groot aandeel in de verovering van de Engelsche brik *the Ferreter*, van 12 stukken, in het voorjaar van 1807. Hij zelf werd door zijn bevelhebber, den Kapitein Luitenant Ossenwaarde, met de vlag der veroverde brik naar den Haag gezonden en door den Koning tot ridder der Unie-orde benoemd.

Zie de Jonge, *geschied. van het Nederl. zeewez.* D. VI. St. II. bl. 445, 462, 626, 629, 687.

DINGEMANS (Martinus), geboren den 18den April 1773 te 's Gravenhage uit deftige burgerouders. Reeds vroeg eene neiging tot de studie aan den dag leggende, bijzonder tot die der heelkunde, werd hij, na het verkrijgen der meest noodige kundigheden, toevertrouwd aan de leiding en het onderwijs van den destijds voornamen heelkundige Johan Christiaan Damen. Na het radicaal daartoe bij de admiraliteit op de Maas verkregen te hebben, trad hij in zeedienst en werd, na afgelegd examen, als eerste chirurgijn bij 's lands vloot aan-

gesteld en beëedigd. In die betrekking deed hij in 1794 eene togt naar de kaap de Goede Hoop en Noorwegen. In 1798 bij het Bataafsche bewind als Chirurgijn Majoor aangesteld, werd hij herhaaldelijk in staat gesteld om én het vaderland gewigtige diensten te bewijzen, én om zijne kennis en ervaring belangrijk te vermeerderen. Te midden zijner rustelooze betrekking vergat hij dan ook de wetenschap niet, en zijne hier na te noemen verhandelingen zijn daarvan voldoende getuigen, even als zijne bevordering tot doctor in de geneeskunde, op den 26sten September 1800 aan de Harderwijksche Hoogeschool, na verdediging van eenige *Positiones Medicae Inaugurales.*

In 1801 verzocht Dingemans zijn ontslag uit 's lands dienst, en vestigde zich in dat zelfde jaar als geneesheer te Dordrecht, waar hij even vlijtig, niet alleen de geneeskundige wetenschap, maar ook de wijsbegeerte en letterkunde beoefende. In 1807 vertrok hij naar Kleef en oefende aldaar met het gunstigste gevolg de praktijk uit. Het verlangen naar zijn vaderland deed hem in 1828 terugkeeren, waarna hij zich te 's Hage vestigde, en weldra aan het hoofd van het stads Ziekenhuis aldaar geplaatst werd. Na twee jaren voor zijnen dood in rust te hebben doorgebragt, overleed hij den 15den Januarij 1849. Hij was lid van het Zeeuwsch genootschap en van het Genootschap ter bevordering der Heelkunde te Amsterdam. Teregt zegt de Heer Vorstman, wiens berigt over Dingemans wij hier volgden, »dat hij een man was wien het nimmer aan lust »ontbrak, om de vorderingen in de natuur- en geneeskunde »met jeugdigen ijver gade te slaan; wien het eene eer was »zijne jongere tijd- en kunstgenooten met zijne rijke ervaring »voor te lichten, en wien het ook bij eenen klimmenden leeftijd »nimmer te moeijelijk viel, om, wars van eigenbaat, een aantal »ongelukkigen bij te staan en te helpen."

De geschriften van Dingemans door den druk bekend gemaakt zijn getiteld:

Reizen naar de kaap de Goede Hoop en Noorwegen, Haarl. 1802. 8°. 2 deelen.

Verhandeling over de ware en onware slagaderbreuken; met goud bekroond in 1799 door het genootschap ter bevordering der Heelkunde te Amsterdam en in het 4de deel 1ste stuk van diens *prijsverhandelingen* (Amst. 1804, 8°.) opgenomen.

Zedekundige en Godsdienstige verhandeling over den waren aard des Huwelijks enz. Amst. 1805. 8°.

Verhandeling over het doen der Keizerlijke snede enz; met het accessit bekroond bij het genootschap ter bevordering der Heelkunde te Amsterdam en in het 5de deel 2de stuk van diens *Prijsverhandelingen* (Amst. 1807, 8°.) opgenomen.

Zie *Algem. konst- en Letterb.* 1849. D. I. bl. 131—137; Brinkman, *Alph. Naaml. van Boek,*

DINGMANS (Adam), te Haarlem in 1637 geboren, was een schilder, die de kunst bij S. de Braij geleerd had. Stukken zijn er niet van hem bekend. Hij overleed in zijne geboorteplaats in 1704.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der kunstsch;* Muller *Cat. van Portrett.* bl. 323.

DINSEN (Willem van) *Junior*, geboren te Rotterdam, speelde omstreeks 1795 op den Amsterdamschen schouwburg. Hij was een goed acteur, en onovertrefbaar in de rol van Siegfried van Lindenberg, in het blijspel van dien naam. Zijne vrouw Catharina Elisabeth Krayesteyn, was schaars met schoonheden bedeeld, maar eene voortreffelijke actrice, die vooral de bejaarde en de moederrollen in treur- en blijspel zeer goed vervulde, onder anderen uitmuntte als Thirsa in het treurspel van dien naam door Feith, en als Semire in *Monzongo* van van Winter. Zij bezat veel theorie, verstond en sprak verscheidene talen, stond reeds in 1789 aan het hoofd van een Tooneelgezelschap, hetwelk later door haren man is bestuurd geworden. De tijd van hun beider sterven is ons niet bekend.

Zie van Halmael, *Bijdr. tot de geschied. van het Tooneel,* bl. 75, 76, 106.

DINTER (Edmond van), geboren te Dinter in Noord-Brabant, was de zoon van Jan van Dinter en van Margaretha van Mierop. Hij werd achtereenvolgens secretaris van vier hertogen van Brabant, te weten Antonie I, Jan III, Filips I en Filips II. Later, toen hem het hofleven begon tegen te staan, omhelsde hij den geestelijken stand en werd kanonnik van de St. Pieterskerk te Leuven. Hij woonde sedert te Corsendonk bij Turnhout, keerde later naar Brussel terug en overleed er den 17den Februarij 1448. Hij was in 1403 gehuwd met Hildegonda van Olmen, en bij haar vader van Ambrosius, die volgt.

Op bevel van Filips II heeft hij een kronijk der Hertogen van Lotharingen en Brabant geschreven, waartoe hij, die alles van nabij kon zien en de bouwstoffen tot zijne geschiedenis uit de beste bronnen kon putten, zeker uitmuntend gelegenheid had. Daaraan hebben wij dan ook dat voortreffelijk werk, getiteld: *Chronicon Nobilissimorum Ducum Lotharingiae, Brabantiae et Regum Francorum*, te danken, waarvan zich te Brussel een afschrift in vijf deelen in folio bevindt en waarvan eerst een onbeduidend fragment is uitgegeven onder den titel van:

Genealogia Ducum Burgundiae, Brabantiae etc. Straatsb. 1529; mede geplaatst in de *Rerum Germanicarum scriptores* van Freherus T. III. p. 191—193 en in die van Struvius T. III. p. 230—232; doch waarvan later door den Baron de Reiffenberg zeer belangrijke en uitvoerige uittreksels geleverd zijn, in de *Nouvelles Archives Historiques* T. VI. p. 136—142, 275—278, 343—348.

Ten onregte is van Dinter de schrijver genoemd van het *Vita* Philippi a Burgundia, *Origo belli inter Episcopum Ultrajectinum et* Carolum *Gelriorum Principem*, Argent. 1529 8°, daar hij alleen de schrijver is van het genoemde fragment, hetwelk ook achteraan genoemd werk gevonden wordt.

Zie Paquot, *Mem.* T. I. p. 306; de Wind, *Bibl. van Nederl. geschiedschrijv.* D. I. bl. 69—71, 517, dien wij hier voornamelijk volgden.

DINTER (Ambrosius van) werd in 1404 geboren en was de zoon van den voorgaande. Hij volgde zijn vader op als Secretaris van Hertog Antonie van Bourgondie en vervulde die betrekking later bij Filips de goede, van wien hij alle heerlijke regten in eeuwigdurenden eigendom erlangde. Het laatst diende hij Karel de stoute en overleed in 1480. Hij was gehuwd met Catharina Coolen of Coels.

Zie Butkens, *Troph. de Brab.* T. II. p. 382; van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 436.

DINTER (Andries Hesselt van), was de zoon van Cortin Hesselt van Dinter en van Elisabeth van Dinter, die eene dochter van den voorgaande was. Hij werd gouverneur van Karel van Croy, vervolgens pensionaris en griffier der staten van Brabant, en in 1582 door François van Anjou benoemd tot thesaurier generaal der domeinen en finantiën. Wegens de revolutie vestigde hij zich in Holland en werd voorzitter in den Raad van Brabant en Raad van Prins Maurits, afgezonden ter vergadering van de staten generaal wegens de provincie Gelderland. Hij werd onder de regering van den Hertog van Anjou tot kanselier van Zutphen verheven, en was opperschatmeester van 's lands inkomsten. Hij overleed in October 1600 en ligt met zijne vrouw, Margaretha van der Moelen, die in 1624 stierf, begraven in het middenkoor van de groote of St. Jacobs kerk te 's Gravenhage, waar eene grafzerk, vermeldende bovenstaande bijzonderheden, hun beider gebeente bedekt.

Zie Butkens, *Trophées de Brab.* T. II. p. 381—383; Timareten, *verzam. an gedenkst.* D. II. bl. 67.

DINTER (Gerhardus van), geboren te 's Hertogenbosch in 1745, alwaar zijn vader geneesheer was. Aanvankelijk tot het geneeskundige vak bestemd, werd hij naar Leuven gezonden, doch meer lust voor de beoefening der schoone kunsten gevoelende, dan voor eene wetenschappelijke loopbaan, begaf hij zich vervolgens naar Antwerpen, oefende zich onder den beroemden H. J. Antonissen, huwde te Leiden met eene bemiddelde weduwe en zette zich te Brussel neder, waar hij de kunst van landschapschilderen uitoefende en aan voorname lieden daarin lessen gaf. Na nog eenigen tijd te Boom, bij Antwerpen, gewoond te hebben, keerde hij in 1810 naar zijne geboorteplaats terug, waar hij den 26sten Maart 1820 overleed. Hij was daar een der stichters en bestuurders van de Teeken- en Schilder Academie, en bleef in laatstgenoemde betrekking ijverig werkzaam tot aan zijn dood. Zijne landschappen zijn meestal met vee gestoffeerd en zonnig belicht.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der kunstsch.*, door ons hier gevolgd.

DINTEREN (Jan van) is de schrijver van een oorspronkelijk kluchtspel getiteld:

De gelukte vrouwenlist, of de bedroge minnaar. Amst. 1722. 8°.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Nederl. Dicht.* D. II. bl. 171; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. letterk. te Leid.* D. I. b. bl. 80.

DIOKARUS SEGON was de vijfde vorst van Friesland, en de vader van Dibbaldus Segon, hier voor genoemd. Reeds tijdens het bewind van zijnen voorganger, Asinga Ascon, nam hij deel aan diens strijd tegen de Deenen, en verloste hem door zijn beleid van den dood. Toen evenwel laatstgenoemde, na eene twee en tachtigjarige regering, kinderloos overleed, volgde zijn neef Diokarus Segon hem op in het bewind over de Friezen, in het jaar 11 na Christus geboorte. Gedurende de oorlogen der Romeinen tegen de Germanen hield hij zich onzijdig, doch verwaarloosde daarom den wapenhandel niet, maar liet scholen oprigten, om de jongelingen, zoo te paard als te voet, in het vechten en strijden te oefenen. Hij bleef in vriendschap met de Romeinen tot het jaar 28, toen de Friezen tegen de knevelarijen van Olennius opstonden en Apronius, die hem was te hulp gekomen, op de vlugt joegen. De goede verstandhouding tusschen de beide volken werd weldra weder hersteld en hij regeerde verder in vrede. Nevens anderen werd Friesland onder zijn bestuur door een grooten hongersnood bezocht, en hij overleed gedurende die ramp in het jaar 46, wordende door zijn oudsten zoon Dibbaldus opgevolgd.

Zie Winsemius, *Chron. van Friesl.* bl. 21; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. 1. bl. 311, 312; dit *Woordenb.* D. I. bl. 410; Eekhoff, *Bekn. Geschied. van Friesl.* bl. 488.

DIONYSIUS CARTHUSIANUS, beroemd Karthuizer monnik en Godgeleerde der vijftiende eeuw, onder dezen naam hoofdzakelijk in de godgeleerde wereld bekend, heette naar zijn geslachtsnaam van Leeuwen of à Leuwis of Rickelius, naar het dorp Rickel bij St. Truijen, waar hij in 1402 het levenslicht zag. Zijne niet onbemiddelde ouders gaven hem eene voor dien tijd zorgvuldige opvoeding, en de jongeling, die nevens een brandende leerzucht een innig vroom gemoed bezat, begeerde reeds vroeg in de Karthuizerorde te treden, onder wier ernstige en ingetogene leefwijze hij ver van de gevaren der wereld, zich alleen aan zijne studiën zoude kunnen wijden. Reeds op zijn achttiende jaar meldde hij zich daartoe aan de Karthuizerkloosters te Zeelem bij Diest en te Roermond aan, hoewel vruchteloos, daar de regels der orde verboden een novitius onder twintigjarigen leeftijd op te nemen. Nu begaf hij zich naar Keulen, waar hij zich met de borst op de godgeleerdheid en wijsbegeerte toelegde, en onmiddellijk na zijne bevordering tot meester in de vrije kunsten, daarvan een openlijk bewijs aflegde in zijn wijsgeerig geschrift *De Ente et Essentia*. In 1423 voldeed hij eindelijk aan de begeerte zijner jeugd en trad te Roermond in de Karthuizerorde in het klooster, van welke toenmaals Geldersche stad, hij grootendeels zijn leven sleet en aldaar hoog bejaard den 12den Maart 1471 overleed.

Dionysius was in zijne eeuw het sieraad en de roem zijner orde, daar hij niet slechts in Nederland, maar verre door Europa bekend stond als een uitstekend christen, vroom van leven, door minzaamheid alle harten winnende, voortreffelijk geacht als schriftverklaarder, geenszins vreemd in de oude letteren en toenmalige philosophie, niettegenstaande zijn stamelen door den inhoud zijner leerredenen goed kanselredenaar en vooral als een uitstekend en buitengemeen vruchtbaar godgeleerd schrijver. Maar hetgeen hem boven dit alles den roem zijner tijdgenooten verschafte, was zijne tot in het ongeloofelijke stijgende onthouding en zelfkastijding, of gelijk men dit toenmaals noemde zijn *devoot leven*, waarin hij volgens de begrippen dier tijden, den hoogsten trap had bereikt, zoodat hij veelvuldig in ecstatischen toestand verkeerde en in geestverrukking visioenen en openbaringen zag, waarom hij, even als de beroemde Groenendaalsche abt Johannes Ruysbroeck, met den bijnaam van Docter Exstaticus, werd vereerd. Ook bekleedde Dionysius eene eerste plaats onder de velen die in zijne eeuw niet het leerstelsel der kerk wilden hervormen, maar ijverig en onversaagd het zedebederf der geestelijken en leeken zochten te verbeteren, gelijk zijne geschriften over de levenswijze der Bisschoppen, aartsdiakens, kanunnikken en pastoors bewijzen. (*De vita et regimine Praesulum. De vita et regimine archidiaconum. De vita canonicorum.* (Antv. 1532. Gand. 1645). Geen wonder, dat hij naauw bevriend was met zijne geestverwanten, als met een Johannes Brugman, op wiens verzoek hij een handboek der leer aangaande het christelijk leven opstelde, welk voortreffelijk werk: *De doctrina et regulis vitae Christianae* (Col. 1577 8°.) hij aan dezen opdroeg en met den beroemden kardinaal Nicolaas de Cusa, welken pausselijken legaat hij op diens hervormingsreis door Duitschland en Nederland in 1451 vergezelde, aan welken togt zijn werk: *De munere et regimine Legati* den oorsprong te danken had. Zelfs Paus Eugenius IV schatte Dionysius hoog en prees, na de lezing van een zijner werken, de kerk gelukkig, die zulk een zoon bezat. Maar niet slechts de hoogere en lagere geestelijkheid erkende de verdiensten van Dionysius, zelfs aanzienlijken en vorsten gingen bij hem te rade, hoe de hervorming der kerk te bevorderen. Hij zelf verzamelde zijne hoogst belangrijke briefwisseling, en het is zeer betreurenswaardig, dat deze *Epistolae ad diversos*, die ten tijde van Petrejus nog in het klooster te Roermond bewaard werden, thans geheel en al verloren zijn. Vooral stond hij hoog aangeschreven bij Filips de Goede en Karel de Stoute, als ook bij de Geldersche hertogen Aarnout en Adolf van Egmond, wier onzalige twisten hij voor een korten tijd wist bij te leggen, door aan elk eene dringende, christelijke vermaning tot vrede en vergevensgezindheid te rigten. (Beide brieven worden gevonden bij Petrus Dorlandus, *Chronicon Carthusiane VII* 13). Toen de mare van den val van Constantinopel in de handen der Turken geheel het christelijk Europa schokte, beschouwde Dionysius dezen ramp als eene straffe Gods voor het zedebederf der kerk, en schreef eene dringende bede aan de Paussen, Vorsten en Bisschoppen, hen daarin tot boete en tot een nieuwen kruistogt tegen de ongeloovigen opwekkende, (*Epistolae ad Pontifices, ad prinicipes catholocos, ad praelatos*, welke laatste door Dorlandus IX is opgenomen. T. VIII. p. 11).

Dionysius oefende, als zedekundig schrijver door zijn practisch streven tot verbetering der kerk, niet slechts een grooten invloed op zijne eeuw uit, maar hij bekleedde ook als zoodanig onder de Nederlandsche godgeleerden der middeleeuwen eene eigenaardige plaats, doordien hij de scholastiek eenigermate met de mystiek wist te verbinden. Daar hij overigens alleen op hervorming van het kerkelijk leven, niet het leerstelsel aandrong, behoort hij niet tot de eigenlijke voorbereiders der groote kerkhervorming. Van zijne leerstellingen merken wij slechts dit op, dat hij even als de meesten zijner geestverwanten in zijn geschrift: *De auctoritate Papae et Concilii* den Paus geenszins onfeilbaarheid in geloofszaken toeschreef, maar deze, even als de hoogste wetgevende magt in de kerk, alleen aan de algemeene conciliën toekende; ook bestreed de Kardinaal Bellarminus hem, omdat hij in het werk *De quatuor hominis novissimis et de particulari judicio et obitu singulorum* (Delph. 1486; Antv. 1554. Col. 1568 et 1591 12°.) ontkende, dat de zielen in het vagevuur zekerlijk de eeuwige zaligheid zouden beërven.

Het hoofdwerk van Dionysius is wel zijne uitlegging des bijbels, waarin hij echter, geheel naar de uitlegkunde van dien tijd, overal een viervoudigen zin vond, zoodat Richard Simon, (*Histoire critique des principaux commentateurs du N. T.*) teregt opmerkt, dat zijne ordebroeders te vergeefs door de uitgave van dit werk de hervormden zochten te bestrijden.

Verwonderlijk is de vruchtbaarheid zijner pen, vooral wanneer men nagaat hoeveel tijd hij voor zijne ascetische oefeningen en andere bezigheden moest afzonderen, en in dit opzigt wordt hij voorzeker door weinigen overtroffen. De Keulsche karthuizer Theodoricus Loërius a Stratis, die in 1532 zijn leven beschreef en door wiens zorg zijne meeste werken het licht zagen, verzekert toch dat er van hem in het klooster te Roermond honderd en vijftig boekdeelen aanwezig waren, die hij allen eigenhandig had geschreven en nagezien. De lijst dezer werken vindt men bij *Theodorus Petrejus Bibl. Carth.*, p. 50—84, als ook bij Foppens, *Bibl. Belg.*, waar men tevens een fraai portret van hem aantreft.

Behalve bovengenoemde geschriften vermelden wij nog als afzonderlijk uitgegeven:

Contra Alchoranum ac perssiliam Machometi et Saracenorum libri IV, Col. 1533 in het Hoogduitsch, Straatsburg 1540.

Commentarii in libros IV Magistri Sententiarum, Tom. IV. Col. 1535, Venetiae 1584, waarachter men zijn leven en den catalogus zijner werken aantreft.

De fide Catholica contra gentiles libri octo, Col. 1534. 8°.

Speculum omnis status humanae vitae, Norimb. 1495.

Enarrationes in Dionysii Areopagitae Opera, Col. 1546.

Monopanton, Ven. 1518. Lugd. Bat. 1547. 12°.

Enarrationes sive commentarii in V. ac N. Testamentum,

VIII. T. folio. Col. 1547—1552.
Summa fidei orthodoxae. II Tom. Antv. 1569. Ven. 12°.
Inflammatorium divini amoris. Col. 1605.
Commentarium in Boëthium de consolatione philosophiae cum notis Petri Bertii. Lugd. Bat. 1671.

Eindelijk gaf Gerardus Damontanus een groot aantal zijner werkjes van kleineren omvang gezamentlijk uit te Keulen in 1559 in folio, terwijl zeven tractaten in 1576 te Leuven in 4°. het licht zagen.

Eene uitgaaf van al de werken van Dionysius ontbreekt nog steeds; zij werd in 1718 beraamd door Joseph Engelgraeve, Visitateur der Karthuizers in België, met den Brusselschen boekhandelaar Frans Foppens; maar deze zaak had geen nader gevolg, daar het algemeen kapittel der orde wilde, dat deze uitgaaf in Frankrijk gedrukt zoude worden. Hieraan, gevoegd bij de groote zeldzaamheid der afzonderlijk uitgegeven werken (eene schoone verzameling, benevens enkele nog onuitgegeven handschriften, vindt men op de universiteits-bibliotheek te Utrecht,) is het ongetwijfeld toe te schrijven, dat een man, die in zijne eeuw even beroemd was als Brugman en Thomas à Kempis, thans veel minder gekend is dan dezen, en dat ons nog steeds eene voldoende levensbeschrijving van hem ontbreekt. Het bovengenoemde leven van Loërius mag dien naam niet dragen, want het verhaalt veel van zijne contemplatiën en wonderlijke genezingen en duivelbanningen, weinig of niets van zijne werkelijk groote daden, noch van den invloed dien hij onmiskenbaar op zijne tijdgenooten uitoefende.

Zie dit leven opgenomen in de *Acta Sanctorum der Bollandisten;* Gieseler, *Kirchengesch.*, Th. II. Abth. 4. s. 212 en 257 en vooral Moll, *Johannes Brugman*, D. I. bl. 70—81.

DIRCKINCK (Arnold Christiaan Leopold van), gesproten uit eene ridderlijke familie in Westfalen, werd geboren te Grol in 1763. In de Hollandsche marine in 1781 opgenomen, klom hij op tot Kapitein-Luitenant en diende als zoodanig in 1794 op het eskader van den kapitein Meurer op de Schelde. In September van dat jaar werd hem en den Kapitein-Luitenant Gerrit Verdooren den last opgedragen, om een Fransch gewapend gaffelschip, liggende onder de kruisschans aan de Schelde, weg te nemen. Niettegenstaande dit schip door eenige gewapende sloepen en een brik ondersteund werd, maakten Dirckinck en Verdooren zich van hetzelve meester, staken het in brand, daar het vast zat, en keerden met hunne krijgsgevangenen in zegepraal terug. Kort daarna haalden beiden nog verscheidene vaartuigen weg van onder den vijandelijken wal. Later was Dirckinck kapitein op het fregat *de Argo*, van 36 stukken, behoorende tot de schepen die in 1795 onder den Vice-Admiraal de Winter in zee liepen. Terwijl de vloot in zee was, werden door den opperbevelhebber twee smaldeelen afgezonden; het een bestaande uit de fregatten *de Argo* en *de Alliantie*, benevens den kotter *de Vlugheid*, met last om zich naar Bergen in Noorwegen te begeven, ten einde de verwacht wordende Oost-Indische retourvloot naar het vaderland te begeleiden. Nadat tusschen genoemde bodems en vier zware Britsche schepen een scherp gevecht had plaats gehad, waarbij *de Alliantie* verloren ging en de beide andere schepen, waarvan *de Vlugheid* later mede door de Engelschen genomen werd, al vechtende de wijk moesten nemen, was dit smaldeel versterkt door drie andere oorlogsvaartuigen, en hadden deze schepen, nu te zamen vier bodems, wegens de menigte vijandelijke schepen, die in de Noordzee kruisten, nog geene gelegenheid gevonden herwaarts te keeren. Eindelijk last hebbende de terugreis aan te nemen, werden zij den 12den Mei 1796 door twaalf vijandelijke schepen achterhaald. *De Argo*, waarop Dirckinck het bevel voerde, benevens *de Mercurius* van 12 stukken, gevoerd door den luitenant Willem Gijsberts Gaymans, werden het eerst door den vijand aangetast; doch ondanks de ongelijkheid van den strijd besloten zij hunne bodems tot het uiterste te verdedigen. Dapper boden zij tegenstand, tot dat hunne schepen gansch reddeloos geschoten en niet langer te verdedigen waren, en zij zich genoodzaakt zagen zich over te geven. De beide andere schepen raakten op het strand van Schiermonnikoog en werden eene prooi der golven, doch de bemanning werd gered.

Als gevangene te Londen gebragt zijnde, gaf hij zijn woord van eer nooit meer tegen de Engelschen te zullen dienen, en zijne bekendheid met den Erfstadhouder drong hem de dienst van het revolutionair bewind te verlaten. Hij begaf zich daarop eerst naar Bochold in het Westfaalsche, toen naar Osnabruck en eindelijk, toen de Fransche heerschappij zich ook in Duitschland uitbreidde, naar Denemarken. In den Deenschen adel opgenomen, huwde hij gedurende zijn verblijf in Noorwegen met eene dochter van den Ambtman te Christiaansund, staatsraad Holm, keerde, na de herstelling van Nederland in 1814, in zijn vaderland terug en leefde er, gepensioneerd, tot 1826, toen zijne kinderen hem naar Koppenhagen terug riepen, waar hij in 1827 overleed. Een jongere broeder, Frederik genaamd, die ook in Hollandsche zeedienst geweest was, was reeds vóór hem overleden.

Bij zijne echtgenoote, wier naam ons onbekend is, verwekte Dirckinck drie zonen en meerdere dochters. Zijn oudste zoon Constant is als letterkundige gunstig bekend, en de tweede, Ulyssis, was eerst zeeofficier, huwde met eene Hollandsche dame uit de familie Grovestins de Sirtema, wijdde zich naderhand aan de diplomatie en is thans Deensch Minister te Parijs.

Zie de Jonge, *Gesch. van het Nederl. Zeewez.* D. VI. St. I. bl. 495. St. II. bl. 34, 35, 46, 47, 48. Uit familieberigten aangevuld.

DIRK I, Graaf van Holland, was de zoon van den Frieschen Graaf Gerolf. Ten onregte wordt Dirk I de eerste Graaf van Holland genoemd, daar reeds door zijn vader, die eenige bezittingen had tusschen Utrecht en Bodegraven, een leenroerig gezag werd uitgeoefend, in hetwelk zijn zoon Dirk door Karel *de eenvoudige* bij opene giftbrief op den 15den Junij 922 bevestigd werd. Hoe ver zich evenwel zijn graafschap heeft uitgestrekt, is even moeijelijk te bepalen, als zekere berigten te geven omtrent de eerste regeerders dezer landen. Ook van zijne lotgevallen is weinig bekend. Het berigt dat hij met de Denen en Friezen heeft krijg gevoerd, is even onzeker als de tijd zijner regering en van zijn dood; want terwijl de meeste latere schrijvers, op het gezag van al de oude kronijken, hem in vergevorderden ouderdom het klooster en de kerk te Egmond doen stichten, en met verscheidene goederen begiftigen, doch de tijd van zijn sterven onbekend achtten, melden anderen, dat hij in 939 nabij Andernach gesneuveld is. Wat hiervan zij, eenstemmig zijn de berigten dat hij te Egmond met zijne gemalin Geva begraven is, en door zijn zoon Dirk II werd opgevolgd. Zijne afbeelding komt voor in de meeste oude kronijken en is ook afzonderlijk op verschillende wijzen uitgegeven.

Zie Melis Stoke, *Rijmkronyk*, B. I. bl. 41; *Oude Holl. Div. Chron.* 4de Divisie, bl. 97; Scriverius, *Holl., Zeel. en Friesche Chron.* bl. 2—4; van Loon, *Aloude Holl. Hist.* D. II. bl. 145; van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 1367, 1370; Hoogstraten, *Woordenb.*; van Hemert, *Levensbesch. der Holl. Grav.* bl. 3—21; (Loosjes), *Characterk. der Vaderl. Geschied.* D. I. bl. 164—167; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 90, 96, 101, 104, 106, 108, 113, 114. van Wyn, *Bijv. en Nalez. op* Wagenaar, D. II. bl. 21, 22, 29, 30, 41, 43, 44, 48, 49, 51; Arend, *Algem. Gesch. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 20—23, van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 8, 9; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 1, 305.

DIRK II, Graaf van Holland, volgde zijn vader in de regering op, en zijne goederen werden in 985 door Keizer Otto III aanzienlijk vermeerderd; in deze schenking wil men den oorsprong der grafelijke Domeinen vinden. In hoever het berigt waar is van zijnen strijd met de West-Friezen, van hunne plunderingen te Alkmaar tot aan Leiden toe, en van hunne daarop gevolgde vernedering door Dirk II, laten wij, bij gebrek aan zekere bewijzen, vóór of tegen de waarheid van dat verhaal, in het midden. Meer zeker is het, dat Dirk II de kerk te Egmond van steen opbouwde en met zijne vrouw Hildegaard de abdij aanzienlijke grondgoederen schonk; hij bevolkte die met monniken uit de Benedictijnerorde en verplaatste de nonnen naar Bennebroek, wegens de onveiligheid der plaats aan de zeekust. In 961 of 962 volgde hij zijn schoonvader Wijchman, als Graaf van Gent op, welke waardigheid op zijn zoon Aarnout en kleinzoon, Dirk III, is overgegaan, en overleed in 987, 988 of volgens anderen in 989. Hij werd met zijne gemalin in de Abdijkerk te Egmond begraven, en door zijn zoon Aarnout opgevolgd. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijzen het licht.

Zie Melis Stoke, *Rijm-Kronyk.* B. I. bl. 61, 87; *Oude Holl. Div. Chron.* bl. 110; van Leeuwen, *Bat. Illust.* bl. 1367; Hoogstraten, *Woordenb.*; van Hemert, *Levensbesch. der Holl. Graven*, bl. 22—31; (Loosjes), *Characterk. der Vaderl. Geschied.* D. I. bl. 167—171; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 114, 118, 122, 125, 128, 132; van Wyn, *Bijv. en Nalez. op* Wagenaar, D. II. bl. 29—41, 53, 54; Kist en Royaards, *Nederl. Arch. voor Kerk. Gesch.* D. I. bl. 377, 389, D. II. bl. 397;

Arend, *Algem. Gesch. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 27—29; dit Woordenboek, D. I. bl. 21; van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 10—12; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. I, 305.

DIRK III, Graaf van Holland, zoon van graaf Aarnout en Luitgard, dochter van Siegfried, graaf van Luxemburg. Naauwelijks de kinderjaren ontwassen, aanvaardde hij in 998 het bewind, waarschijnlijk onder de voogdij zijner moeder, die, met behulp van eene keizerlijke vloot, de West-Friezen trachtte ten onder te brengen. In de eerste jaren van zijne regering, geraakte hij in geschil met den Utrechtschen Bisschop Adelbold, en weldra barstte tusschen hen eenen fellen oorlog uit. De oorzaak daarvan moet volgens sommigen gezocht worden in de stichting der stad Dordrecht in 1015, en het heffen van eenen tol, zonder keizerlijke vergunning; volgens anderen ontstond dezelve door den naijver van den Utrechtschen kerkvoogd op de aanwassende magt van Graaf Dirk III. Hoe dat zij, zeker is het dat eerstgenoemde jegens den Graaf klagten inbragt bij keizer Hendrik II, en dat deze daarop aan Godfried, Hertog van Neder-Lotharingen, bevel gaf Dordrecht te slechten en den Graaf van daar te verjagen.

Het ligt buiten ons plan een verhaal te geven van de menigvuldige oorlogen, waarin de Graven van Holland gewikkeld waren, en wij bepalen ons alzoo tot de korte mededeeling daarvan, daar het meer uitgebreide verhaal van die gebeurtenissen, die meer tot de geschiedenis des vaderlands, dan tot die van bijzondere personen behooren, elders te lezen staat. Genoeg zij alhier de vermelding dat Dirk III zijne tegenstanders herhaalde malen overwon, en eindelijk, op voordeelige voorwaarden, vrede met hen sloot, en zich met den Keizer verzoende, na wiens dood, in 1024, hij met andere vorsten tegenwoordig was op den Rijksdag, waar Koenraad II ten keizerlijken zetel verheven werd.

In het jaar 1030 ondernam Graaf Dirk III eene bedevaart naar Jeruzalem, vergezeld door vele andere edelen. Hij volbragt dien togt gelukkig, en keerde in 1034 terug. Hij erlangde er den bijnaam van *Jeruzalemmer* door, leefde voorts in rust en vrede, overleed den 27sten Mei 1039 en werd te Trier begraven. Hij was een verstandig, dapper en godvruchtig vorst en liet bij zijne gemalin, Othilde of Withilde, eene dochter van Hertog Otto van Saksen, die vijf jaren na hem overleed, twee zonen na, Dirk en Floris, die beiden hem na elkander opvolgden. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijzen het licht.

Zie Melis Stoke, *Rijm-Kronyk*, B. I. bl. 107, 108; *Oude Holl. Div. Chron.* Div. VIII. c. 13. bl. 117; Scriverius, *Holl., Zeel. en Friesche Chron.* bl. 64; van Loon, *Aloude Holl. Hist.* D. II. bl. 274; van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 1367; Hoogstraten, *Woordenb.*; van Hemert, *Levensbeschrijv. der Holl. Graven*, bl. 41—56; (Loosjes), *Characterk. der Vaderl. Geschied.* D. I. bl. 174—181; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 132, 133, 139—143, 148—153; van Wyn, *Bijv. en Aanm. op* Wagenaar, D. II. bl. 36, 57—64; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.* D. I. bl. 69; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 31, 56—65, 103; dit Woordenboek, D. I. bl. 21; van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 14—17; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 1, 305.

DIRK IV, Graaf van Holland, oudste zoon van den voorgaande, volgde zijn vader in de regering op in het jaar 1039. De rust, die hij eenigen tijd genoot, werd weldra verstoord, door het ontstaan der bloedige twisten tusschen Holland en Vlaanderen, over het bezit van Zeeland, welke vierhonderd jaren geduurd hebben.

Keizer Hendrik III, zijn vader Koenraad II opgevolgd zijnde, trachtte de Bisschoppen van Utrecht te herstellen in het bezit van de landen aan Merwe, Waal en Rijn, en ontnam aan Graaf Dirk IV het betwiste gebied. Het verhaal van de daarop gevolgde krijgstogten van laatstgenoemde in Utrecht, van zijne verliezen tegen Keizer Hendrik III, en eindelijk van het behalen eener schitterende overwinning door Graaf Dirk IV, die weder in het bezit kwam van alles wat hem ontweldigd was, is elders uitvoerig te lezen. De vrede was evenwel van korten duur. In 1048 had Graaf Dirk IV het ongeluk op een steekspel te Luik den broeder des Aartsbisschops van Keulen te dooden. Velen van zijn gevolg verloren hierbij het leven, en hij zelf redde ter naauwernood door den vlugt het leven. Uit weerwraak liet hij, te Dordrecht komende, de Luiksche en Keulsche schepen verbranden, de kooplieden gevangen nemen, sommigen dooden, en verbood allen handel met de beide Staten. De Bisschoppen van Keulen, Utrecht, Luik en Metz verbonden zich met den Markgraaf van Brandenburg, om deze daad te wreken. Zij trokken op Dordrecht aan en werden door verraad meester van die vesting. Graaf Dirk wist echter kort daarop, met behulp van Gerard van Putten, op zekeren nacht met eene genoegzame magt binnen te dringen. Vreeselijk was het daar nu aangerigte bloedbad. Wat vlugtte kon maakte daartoe van den nacht gebruik, anderen verscholen zich in de huizen. Den volgenden dag wandelde de Graaf onbezorgd met een klein gevolg door de stad, en werd toen met eenen vergiftigen pijl, door een Keulenaar, of volgens anderen door een der Heeren van Cuyk afgeschoten, in de dij gewond, waaraan hij den derden dag overleed, op den 14den Januarij 1049. De straat, waar dat ongeval plaats had, wordt nog heden de Gravenstraat genoemd. Dirk IV werd te Egmond begraven, en daar hij ongehuwd was, door zijn broeder Floris I opgevolgd. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie Melis Stoke, *Rijm-Kronyk*, B. I. bl. 110; Scriverius, *Holl., Zeel. en Friesche Chron.* bl. 68, 70; van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 1367; Balen, *Beschrijv. van Dordr.* bl. 699; Hoogstraten, *Woordenb.*; van Hemert, *Levensbeschr. der Holl. Grav.* bl. 57—64; (Loosjes), *Characterk. der Vaderl. Geschied.* D. I bl. 181—187; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 152—154, 157—164; van Wyn, *Bijv. en Aanm. op* Wagenaar, D. II. bl. 65; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.* D. I. bl. 70; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. 65—70; van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 17—19; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. I, 305.

DIRK V, Graaf van Holland, was de zoon van Floris I, Graaf van Holland en van Geertruid van Saksen. Zijn vader op minderjarigen leeftijd verloren hebbende, volgde hij hem in het bewind op onder de voogdij van zijne moeder, die, in 1063 met Robert *de Fries* hertrouwende, een dapper en edelmoedig beschermer in hem vond, en verdediger van haar zoons regten tegen de Utrechtsche Bisschoppen, die zich voor een groot deel der grafelijke bezittingen zochten meester te maken, doch door Robert in ontzag werden gehouden. Na eene zevenjarige rust, geraakte hij in oorlog met Vlaanderen, en werd hij door den Koning van Frankrijk en den Keizer van Duitschland tegelijk aangevallen. Niet ver van Leiden viel een bloedigen slag voor, en Robert werd geslagen en gedwongen met vrouw en stiefkinderen het land te verlaten. Zoo waren dan de eerste levensjaren van Dirk V reeds door rampspoeden gekenmerkt, het vaderlijk erfgoed was in handen van den Utrechtschen kerkvoogd, en Godfried *met den Bult* zwaaide den scepter in Holland. Weldra werd Dirk in zijn gebied hersteld. Godfried werd vermoord en Bisschop Willem overlijdende, werd door Conradus opgevolgd. Op het artikel van laatstgenoemde hebben wij het vermeld hoe hij het slot bij IJsselmonde versterkte, doch door Dirk V belegerd werd, en niet dan tegen belofte, van Dirk in het rustige bezit van zijne staten te zullen laten, eenen vrijen aftogt erlangde. Met opene armen werd Dirk in Holland ontvangen en bestuurde zijn vaderlijk gebied in rust en vrede; althans indien wij aannemen dat zijnen verhaalden krijgstogt tegen de West-Friezen niet heeft plaats gehad, hoewel er geene voldoende redenen bestaan dien togt tegen te spreken.

Dirk V genoot in ruime mate de liefde en achting van zijne onderdanen. Hij bevestigde de giften door zijne voorzaten aan de abdij van Egmond geschonken, was gehuwd met Othelthilde van Saksen, en overleed den 17den Mei 1091. Zijn zoon, Floris II, volgde hem op.

Zie Melis Stoke, *Rijm-Kronyk*, B. I. bl. 121, 125, 137, B. II, bl. 348, 349; *Oude Holl. Div. Chron.* Tiende *Div.* C. 6; Scriverius, *Kron. van Hol. Zeel. en Vriesl.* bl. 111; van Loon, *Aloude Holl. Hist.* D. II. bl. 313, 353; van Leeuwen, *Bat. Illust.* bl. 1367; Hoogstraten, *Woordenb.*; van Hemert, *Levensbeschr. der Holl. Grav.* bl. 94—100; (Loosjes), *Charaterk. der Vaderl. geschied.* D. I. bl. 191—201; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 170, 186, 190, 193, 196; van Wyn, *Bijv. en Aanm. op* Wagenaar, D. II. bl. 68, 69; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 72—80, 109, 110; Kist en Royaards, *Ned. Arch. voor kerk. geschied.* D. I. bl. 394; van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 22—31; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 1, 305.

DIRK VI, Graaf van Holland, oudste zoon van Floris II Graaf van Holland, en van Petronella, ook Geertruid genaamd, dochter van Dirk, Hertog van Opper-Lotharingen. De dood van zijnen vader was oorzaak dat zijne moeder de regering aanvaardde gedurende zijne minderjarigheid. Niet eerder dan in het jaar 1132 aanvaardde hij de teugels van het be-

wind, toen de West-Friezen, die hem hulde weigerden, hem noodzaakten de wapens op te vatten. Hij versloeg hen, maar bragt hen niet tot onderwerping. Een twist met zijn broeder Floris, bijgenaamd de *zwarte*, veroorzaakte nieuwen strijd, die niet dan door tusschenkomst van anderen geëindigd werd. Na den dood van dien broeder, trok hij aan het hoofd van eene talrijke legermagt naar de heerlijkheden van de Heeren van Arnsberg en van Cuyk, die door hem te vuur en te zwaard werden verwoest. Dirk deed hierop in 1139 eene bedevaart naar het Heilige Land, en verwierf van Paus Innocentius II onafhankelijkheid van de Utrechtsche kerk, voor de abdijen van Egmond en Rijnsburg, en werden dezen het bijzonder eigendom van den pauselijken Stoel. Teruggekeerd, geraakte hij in 1143 in oorlog met den Utrechtschen Bisschop Herbert, daar Keizer Koenraad III de Utrechtsche kerk hersteld had in het bezit van Oostergoo en Westergoo; doch gereed om de stad Utrecht stormenderhand in te nemen, komt de kerkvoogd ongewapend, maar in plegtgewaad aan het hoofd zijner geestelijkheid, en bedreigt den Graaf met den vloek der kerk, zoo hij niet terstond voor haar buigt en het beleg opbreekt. De fiere en vrome Graaf smeekt, blootshoofds en op de knieën, om verschooning, die hem verleend wordt, en gevolgd wordt door eene verzoening, die niet weder tusschen hen verbroken is.

Slechts weinige jaren bleef de fakkel des oorlogs uitgedoofd. De dood van den Utrechtschen kerkvoogd Herbert deed in 1150 geschillen ontstaan over zijnen opvolger, en Dirk plaatste eindelijk Herman van Hoorne gewapenderhand op den bisschopszetel. De West-Friezen, gebruik makende van deze twisten, vielen in 1155 in het grafelijk gebied, doch werden met een aanzienlijk verlies op de vlugt gejaagd; twee jaren daarna, den 5den Augustus 1157, overleed Dirk VI. Hij was gehuwd met Sofia, dochter van Otto, Paltsgraaf van den Rijn, die hem zes zonen schonk en twee dochters. Zijn zoon Floris volgde hem, als de derde van dien naam, op. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijzen het licht.

Zie Melis Stoke, *Rijm-Kronijk*, B. II. bl. 364—368, 375, 391; Scriverius, *Kron. van Holl. Zeel. en Vriesl.* bl. 134; van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 1367; Hoogstraten, *Woordenb.*; van Hemert, *Levensbeschr. der Holl. graven.* bl. 108—117; (Loosjes), *Charakterk. der Vaderl. geschied.* D. I. bl. 210—224; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 216, 219—223, 227, 230, 232, 234—236; van Wyn, *Bijv. en Aanm. op* Wagenaar, D. II. bl. 75—78; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.* D. I. bl. 95; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 114—123; Kist en Royaards, *Ned. Arch. voor Kerk. geschied.* D. I. bl. 373, 408, 413, D. V. bl. 155; van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 54—62; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 1. 306.

DIRK VII, de laatste Graaf van Holland van dien naam, was de oudste zoon van Graaf Floris III en Ada van Schotland, en volgde zijn vader in het bewind dezer landen ten jare 1190 op, toen deze in het Oosten overleden was. Na het kinderloos overlijden van Filips, Graaf van Vlaanderen, ontstonden er geschillen over de opvolging, en Dirk trachtte zich van de spanning en verwarring, daaruit ontstaan, te bedienen, om zich van de leenroerigheid van Vlaanderen te ontslaan. Te vergeefs drong hij bij Keizer Hendrik VI aan, om Zeeland bewester Schelde voortaan onmiddelijk van hem in leen te ontvangen, doch verwierf van hem de tolheffing te Geervliet, waaruit men wil dat de eerstvolgende oorlog met Vlaanderen ontspoten is. Toen in 1194 zijn broeder Willem uit het Oosten was teruggekeerd, ontstond er tusschen de beide broeders spoedig verschil, en Willem vlugtte naar West-Friesland, waar hij de Drechterlanders tegen zijnen broeder in opstand bragt. Toen Dirk gereed stond de vijandelijkheden van Willem te straffen, had den inval der Vlamingers in Zeeland plaats. Hij verdeelde hierop zijne strijdkrachten, trok met een deel krijgsknechten naar Walcheren, terwijl zijne dappere gemalin Adelheid van Kleef, aan het hoofd van 4000 mannen, Willem te gemoet trok, en hem in 1195 bij Alkmaar versloeg, welke blijde mare Graaf Dirk ter oore kwam, nadat hij, na een allerhevigst gevecht op Walcheren, Graaf Boudewijn van Vlaanderen geslagen en genoodzaakt had Zeeland te ontruimen. Door tusschenkomst van Ada van Schotland werd den zoen tusschen Dirk en Willem getroffen, terwijl Dirk in 1198 in Drechterland viel, en het op eene vreeselijke wijze verwoestte. Toen de Utrechtsche Bisschop Boudewijn II daarop gestorven was, poogde Dirk zijn oom Dirk, den domproost, op diens zetel te verheffen. Hierin niet slagende, ontstond er tusschen den Graaf en den aangestelden Bisschop Dirk van der Aare, eenen bloedigen oorlog, in welken Graaf Dirk na eenig voordeel behaald te hebben in 1202 bij Heusden door den vijand overvallen, geslagen en gevangen naar Leuven gevoerd werd, van waar hij niet dan tegen een groot losgeld ontslagen werd, en kort daarop den 4den November 1203 te Dordrecht overleed, slechts eene dochter, Ada genaamd, achterlatende. Zijne afbeelding ziet het licht.

Dirk VII vereenigde in zich moed en dapperheid, ridderlijke geaardheid, maar ook ontembare heerschzucht, die de bron geweest is van vele rampen die het land, gedurende zijn leven niet alleen, maar ook na zijnen dood overkwamen. De waarheid vordert evenwel te erkennen, dat zijne strijdhaftige gemalin de oorzaak was der vele burgertwisten, die het land onder zijne regering, en later onder die van Ada en Willem I, zoo hevig beroerden. Op zijn sterfbed scheen hij het te voorzien, welke tijden er onder de regering zijner dochter komen zouden, doch de dood overviel hem, eer hij de zaak harer voogdijschap geregeld had.

Zie Melis Stoke, *Rijm-Kronijk* B. II. bl. 447—457; *Oude Holl. Div. Chron.* veertiende Div. c. 3, 7; van Leeuwen, *Aloude Holl. Hist.* bl. 1367; Hoogstraten, *Woordenb.*; van Hemert, *Levensbeschr. der Holl. Graven.* bl. 126—133; (Loosjes) *Charakterk. der Vaderl. geschied.* D. I. bl. 233—240; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 274—276, 279, 280, 282, 283, 290—299; van Wyn, *Bijv. en Aanm. op* Wagenaar, D. II. bl. 90, 97, 98; *Nalezingen*, bl. 131; van Kampen, *Vaderl. Karakterk.* D. I. bl. 95; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 182—191; van der Chys, *de Munten van Holl. en Zeel.*, bl. 69—72; Muller, *Cat. van Portrett.*, bl. 1, 305.

DIRK BARENDS. Zie BARENDSEN (Dirk).

DIRK BAVO. Zie over hem het artikel van ADELBOLDUS, D. I. bl. 60.

DIRK VAN HAARLEM. Zie STUERBOUT (Dirk).

DIRK JACOBSZ. Zie JACOBSZ. (Dirk).

DIRK JOOSTEN, vervoegde zich met Adriaan Menning in 1566 in de vergadering der Staten te 's Gravenhage, eischende niet alleen vrijheid tot het afnemen van de beelden uit de kerken, maar zelfs dat men hen zou voorzien van timmerlieden, opdat zulks op stads kosten geschiedde. Men eischte uit verbaasdheid niet eens hunne commissie; maar zij sloegen op de borst en zeiden dezelve daarin te hebben, waarop men hen, in die hagchelijke omstandigheden, hun verzoek geheel toestond.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. II. bl. 62 (89).

DIRK VAN KLEEF. Zie KLEEF (Dirk van).

DIRK VAN LEUVEN. Zie LEUVEN (Dirk van).

DIRK *de Snijder*, was de voornaamste onder de Naaktloopers of zoogenaamde Adamiten te Amsterdam in 1535. Hij vergaderde in dat jaar met zeven mannen en vijf vrouwen in de Zoutsteeg, ten huize van Johan Sibert, die zelf afwezig was, gaf zich aldaar voor een profeet uit, viel ter aarde en begon voor zijne broeders en zusters zoo hevig te bidden, dat, volgens het verhaal, ieder met schrik en beving bevangen werd. Zijn gebed geëindigd zijnde, zeide hij: »Ik heb God in zijne »heerlijkheid gezien en met Hem gesproken, ik ben opgevoerd »geweest in den Hemel en daarna in de Hel, en heb alles »doorzien; de groote dag des oordeels is aanstaande, en gij »zijt in der eeuwigheid verdoemd. Gij zijt de Hel nog niet »waardig, maar in den diepsten afgrond zult gij verzinken." Kort daarop, op een vroegen morgen in de maand Januarij van genoemd jaar, terzelfder plaatse bijeengekomen zijnde, trok de profeet, na het gebed, zijne kleederen uit, en vertoonde zich geheel naakt, hetwelk hij aan de anderen gebood ook zoo te doen, zeggende, dat »de waarheid naakt en bloot moest gaan," Allen zijn gebod volgende, wierpen, op zijn bevel, hunne kleederen op het vuur; omdat, zoo zeide de profeet »alles wat »uit de aarde voortgekomen was, door het vuur verteerd en »Gode opgeofferd moest worden." De vrouw des huizes, die door den stank der smeulende kleederen gewekt was, opgestaan en in het vertrek gekomen zijnde, kreeg terstond bevel om zich insgelijks te ontkleeden, gelijk zij deed. Niemand van deze misleide menschen wist toen nog wat er verder gedaan moest worden. Dirk *de snijder* beval dat men hem volgen en naroepen zou. Hierop ter deur uitgegaan zijnde, liepen zij als uitzinnigen de stad op en neder, onder een ijsselijk gehuil en »geschreeuw van »Wee! wee! wee! de wraake Gods! de wraake Gods! de wraake Gods!" De schutterij liep te wapen, en de Naaktloopers werden bij het lijf gegrepen en naar het stadshuis gebragt. Toen zij verhoord zouden worden, wilde men hen van

kleederen voorzien, doch zij weigerden die, roepende: »dat zij, de naakte waarheid en Gods beeld zijnde, zich nergens over schaamden." Het scheen dat zij, met de schaamte, ook het gevoel van koude verloren hadden. Het huis waaruit zij gekomen waren, vond men zoo vast gesloten, dat men de deur moest doen openspringen, waarna men het vertrek, daar zij zich ontkleed hadden, in brand vond en twee schotels met vleesch boven het vuur hangen. De regering vermoedde dat men een aanslag op de stad in den zin had, hield de kerken en poorten gesloten, deed de klokken stilstaan en de schutterij in de wapens blijven. Ook werden er bij eene huiszoeking sommige personen, als verdacht aan medepligtigheid, gevangen genomen, doch spoedig weder ontslagen. De Naaktloopers werden den 25sten Februarij onthoofd en in linnen kleederen op het rad gelegd.

Zie Hortensius, *Oproer der Wederdoopers* (fol. uitg.) bl. 20; Wagenaar, *Vad. Hist.* D. V. bl. 88—90.

DIRCKSEN (Abraham). Zie BIERENS (Abraham Dirksz.)

DIRKS (Alle). Zie DERKS (Alle).

DIRKSE (Fieps). Zie DIRKSZ. (Filips).

DIRKSEN (Andries). Zie CASTRICUM (Andries Dirkz.)

DIRKSEN (Willem), bijgenaamd *Brederode*, een linnenwever te Haarlem, en in alle opzigten een slecht mensch, was een der hoofden van het Kaas- en Broodvolk in 1492, en de vervaardiger van het rijmpje, waarmede zij het in stukken gehakte lijk van den Schout Nikolaas van Ruyven aan zijne vrouw, in eene mand, te huis zonden, dus luidende:

O Vrouwken van Ruyven
Aen dese boutkens zuldy kluyven.

Hij was het ook die den opstand in Alkmaar bewerkt had; doch hij moest eerlang zijne euveldaden met den hals boeten.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 279; Bilderdijk, *Geschied. des Vaderl.* D. IV. bl. 299; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 272, waar hij Walich Dirkszoon genoemd wordt.

DIRKSZ (Abraham). Zie BIERENS (Abraham Dirksz.)

DIRKSZ. (Aby) was een der stoutste en onversaagdste burgers van Enkhuizen, die zich in 1572 deed kennen, door de zaak der vrijheid mannelijk voor te staan en zich tegen de soldaten te verzetten, wegens het uitbrengen van een oorlogsboot, zeggende »Schiet gij op een burger, ik zal u een opsteeker door de ribben jagen", om welke stoute taal de burgemeesteren, zoo wel als de soldaten, de Watergeuzen hunnen gang lieten gaan.

Zie Centen, *vervolg op* Brandt's *Hist. van Enkhuizen*, bl. 155.

DIRKSZ. (Barend) was de vader van den beroemden kunstenaar Dirk Barendsen, en wordt doorgaans *Doove* Barend genoemd. Hij was een tamelijk goed schilder, van wien op het Stadhuis te Amsterdam, in welke plaats hij woonde, in 1604 te zien was een tafereel, verbeeldende de opschudding door de wederdoopers in 1535 verwekt. Zijn portret is bij van Mander.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* D. I. bl. 53, 54.

DIRKSZ. (Cornelis). Zie DIRKSZOON (Cornelis).

DIRKSZ. (Filips), burger der stad Leiden, wiens naam met eere genoemd wordt bij een uitval door die van Leiden op de Boshuizer schans, bij de belegering der stad in 1574, ondernomen. Hij was de eerste in de schans en verkreeg den daarvoor gestelden prijs.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.* B. VII. bl. 532. (42).

DIRKSZ (Frans) woonde in het Regulierenklooster Emmaus bij Gouda, in welke stad hij geboren is; hij vervaardigde gedichten.

Zie Römer, *de Kloost. en Abd. in Holl. en Zeel.*, D. I. bl. 383.

DIRKSZ (Gerbrand en Pieter), twee broeders, goudsmeden van beroep, die in 1518 in hunne woonplaats voor de kerk te Hoorn de groote Ciborie maakte. Zij waren zoo beroemd om hunne bekwaamheid, dat zij zelfs naar Denemarken, door Koning Christiaan II, ontboden werden, om zijn cachet en verscheidene andere stukken voor hem te maken.

Zie Abbing, *Geschied. der Stad Hoorn en van de Groote Kerk*, bl. 82.

DIRKSZ (Oom Jacob), leeraar bij de Doopsgezinden te Wormerveer; hij schreef:

Eenige predicatiën tot boete, en beteringe des levens, in deezen droevigen tijd des oorlogs, en gemeenen nood des vaderlands aan alle landgenooten in 't gemeen tot leeringe, en vermaaninge voorgesteld, 1637. 4°. Herdrukt. Amst. 1697. 4°.

Vijf Predicatiën over eenige duistere of anders disputable schriftuurplaatsen in den zendbrief des Apostels Paulus aan de gemeente Jesu Christi te Romen; dienende met eenen tot openinge van denzelven Zendbrief, mitsgaders van den waaren Christelycken Godsdienst, Amsterdam en Hoorn, 1678. 4°.

De Christelyke huisvader, raakende den pligt der geloovige ouderen beneffens hunne kinderen, om die in de godzaligheid te onderwijzen, en in vreeze Gods op te kweeken door O. J. D. V. W. V. (dat is, Oom Jacob Dirksz van Wormerveer), Amst. 1677. 8°.

Een Allegorisch-Historisch Verhaal van het edel en magtig Koningrijk van Salem, mitsgaders van deszelfs edelen Koning en zijne volmaakte Deugden, en van de reize tot hetzelve voorgesteld in maniere van Zaamenspraake tusschen Historicus Waarmond en Reislust Weetgeerszoon, Amst. 1683. 12°. m. pl.

Zie Schijn, *Geschied. der Mennon.* bl. 653—656.

DIRKSZ (Pieter), bijgenaamd *Langebaard*, geboren in 1528 te Edam, en aldaar overleden den 4den Februarij 1606; nadat hij geruimen tijd het ambt van Weesmeester had bekleed, waartoe hij den 19den April 1585 gekozen was. Men vindt van hem aangeteekend dat hij van tijd tot tijd het land doorging, met het liefdadig doel om ten behoeve der burgerweezen zich te laten bezien. Zijn baard had, naar luid van het verhaal, meer dan tweemaal de lengte van zijn geheelen ligchaam. Het was op een dezer reizen, dat eene vrouw te Haarlem zijn baard onbesuisd aangreep, waarna dezelve inkromp, hetgeen hem zware pijn veroorzaakte. De baard werd daarom afgesneden, doch bekwam na verloop van tijd weder eene buitengewone lengte. 's Mans afbeelding op doek geschilderd werd vroeger gevonden in het Prinsenhof of klooster te Edam, later overgebragt naar het Stadhuis, van waar zij eindelijk is overgeplaatst ten huize van den Stads-Architect P. Veen.

Zie Allan, *de Stad Edam en hare Geschied.* bl. 39 en 41.

DIRKSZOON (Cornelis) was in 1572 Burgemeester van Monnikendam en tevens Admiraal van Noord-Holland. Hij stond bekend als een man van groote kloekmoedigheid en ondervinding, waarvan hij overvloedige bewijzen gegeven heeft. Gedurende de belegering van Alkmaar door de Spanjaarden in 1573, rustte de Graaf van Bossu te Amsterdam twaalf schepen en zes jachten uit, om zoowel te land als ter zee Noord-Holland te bedwingen, Hij zelf voerde het Admiraalschip *de Inquisitie*, terwijl P. van Boschhuizen tot Vice-Admiraal werd aangesteld. Door tegenwind belet was hij niet vóór den 5den October van dat jaar onder zeil gegaan, en, ofschoon met moeite, over Pampus geraakt. De Noord-Hollandsche vloot bestond uit drie en twintig groote en verscheidene kleine vaartuigen, over welke Cornelis Dirkszoon het bevel voerde. Op genoemden dag hielden de beide vloten, die op den afstand van een steenworp elkander telkens voorbij liepen, een hevig schutgevaarten, waarbij Dirkszoon, die te vergeefs poogde den vijand te enteren, in den regter arm geschoten werd. Inmiddels werd door de nabijheid der Hollandsche vloot het beleg van Alkmaar opgebroken en tot op den 11den October bleven de beide vloten tot op een kwartier uur van elkander geankerd liggen, daar de wind voor beiden ongunstig was. Dirkszoon had het bevel weder op zich genomen en wenschte ondanks het tegenbevel van Sonoy nog dien dag den vijand aan te grijpen. Toen de wind in zijn voordeel gekeerd was, zeilde hij op de Spaansche vloot aan, en toen had die merkwaardige slag op de Zuiderzee plaats, die bij onze geschiedschrijvers uitvoerig geboekt is, en waarin bevelhebbers en soldaten onvergankelijke roem verwierven. De graaf van Bossu werd door Dirkszoon gevangen genomen en na eene driejarige gevangenschap door hem naar Middelburg gebragt, waar de Prins van Oranje hem in vrijheid stelde.

Dirkszoon, van wiens bedrijven maar al te weinig berigten tot ons gekomen zijn, bleef in 's lands dienst, gelijktijdig het Burgemeesterschap van Monnikendam bekleedende. In 1575 lezen wij dat de vijand eensklaps voor Hoorn verschijnende, aldaar een koornschip bemagtigde, hetwelk evenwel door de onzen onder Dirkszoon ontzet werd, die de vijandelijke schepen vervolgde, maar niet kon inhalen.

Meerdere krijgsbedrijven heeft de geschiedenis van hem niet opgeteekend. De prins van Oranje had in 1578 het voornemen om hem tot Vice-Admiraal van Holland, onder Johan van Duivenvoorde, aan te stellen; de gedeputeerden van het Noorder kwartier evenwel verzochten den Prins, bij een schrijven

van den 23sten Mei van dat jaar, om daaraan geen gevolg te geven, daar Dirkszoon hiermede zeker niet zou instemmen; doch verzochten den Prins hem tot Admiraal der Zuiderzee te bevorderen. Of hieraan voldaan is weten wij niet; maar zeker is het dat Dirkszoon door genoemde gedeputeerden bij besluit van den 10den Maart 1578 voor zijne overwinning op Bossu behaald, en ter belooning van andere goede dienste den lande sedert 1573 betoond, vereerd werd met de som van elf duizend gulden.

De tijd wanneer Dirkszoon overleed is onbekend. Zijne nakomelingen voerden vervolgens den naam van Admiraal; terwijl de stad Monnikendam zijn zegelring, zijn portret en het ridderteeken van het Gulden Vlies, door Bossu zelven aan Dirkszoon ten geschenke gegeven, tot op heden bewaart. Naar dat portret, door den Schilder A. Oosterveld te Monnikendam voor eenige jaren ontdekt en hetwelk, naar men zegt, geen twijfel aan de echtheid overliet, is het door C. E. Taurel gegraveerd portret van Dirkszoon vervaardigd, dat in het werk van wijlen Dr. Arend, D. II. St. VI. tegenover bl. 8 voorkomt. Ook moeten te Hoorn, bij den Heer L. Stokbrôo, berusten de levensgrootte portretten van Dirkszoon en zijne vrouw, door Rotius geschilderd, benevens zijn Commandostaf en zijn Cachet met het wapen van Monnikendam.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. VI. bl. 456 (335); Wagenaar; *Vad. Hist.* D. VI. bl. 449; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. X. bl. 542, D. XII. bl. 383; Abbink, *Geschied. van Hoorn*, bl. 9; dezelfde, *verv. op* Velius, Aant. bl. 142 en 143; *Kron. van het Hist. Gen.* D. V. bl. 299—302, 246 247; Arend, *Alg. Gesch. des Vad.* D. II. St. V. bl. 312—316, 374, St. VI. bl. 9; *de Navorscher*, D. I. bl. 378, D. II. bl. 274, D. III. bijbl. bl. CXXVI, CLX, D. VII bl. 320, D. VIII. bl. 53.

DIRKSZOON (Feicke) was de zoon van Dirck Freerksz, Grietman van Idaarderadeel, wien hij in 1550 opvolgde. Als gevolmagtigde in de Staten was hij in dat jaar mede tegenwoordig bij het opmaken van den eed van huldiging aan Filips II.

Zie Baerdt van Sminia, *Nieuwe Naamlijst van Grietmannen.* bl. 149.

DIRKSZOON (Hendrik) wordt reeds in 1525 op de regeringslijsten van Amsterdam vermeld, ofschoon hij, bij het handhaven van zijn gezag, geenszins zijn goeden naam kon bewaren, daar hij verdacht werd door schijn van bedrog, bij een verbod van uitvoer van granen, als ook omtrent het achterhouden van een deel des tienden pennings. In de pogingen tot onderdrukking der hervorming speelde hij, als Spaanschgezind zijnde, een grooten rol. Met behulp van den onder-inquisiteur Floris Egbertsz en Fij Hermans of *geele* Fij, eene gemeene vrouw, die zich bezig hield met het bespieden en aanbrengen van Onroomsche vergaderingen, werd menige onschuldige het slagtoffer zijner boosheid. Inzonderheid moest Willem Dirksz. Bardesius, sedert 1542 Schout te Amsterdam, die zich zeer gematigd betoonde, in 1554 zijne vervolging ondervinden. Bij de omwenteling in 1578 kreeg ook hij zijn loon, daar hij met vele leden der regering en een aantal priesters uit de stad werd gezet. Toen men hem naar de schuit bragt, die hem met anderen aan den St. Anthonie's dijk moest aan land zetten, meende hij niet anders of men zou de schuit, met allen die daarin waren, doen zinken, en zond het linnen, hetwelk zijne vrouw aan hem liet bezorgen, terug, met de boodschap dat hij het niet noodig had; doch aan land gezet, hernam hij zijnen moed, en sloeg zelfs tot spotternij over, schertsenderwijs zich beklagende, dat zij, afgezette regenten, de kruiwagen vergeten hadden. Gevraagd zijnde wat hij van de tegenwoordige verandering dacht, voegde hij hun het oude spreekwoord toe: huimetuit, hoedt u voor de weêrstuit. Hij overleefde zijn verloren gezag niet lang in Haarlem, en stierf aldaar nog in hetzelfde jaar 1578, door allen veracht, zóó zelfs, dat het gerucht ging, bij zijne begravenis, dat de duivel zijn lijk zoude weggevoerd hebben.

Zie Wagenaar, *Beschr. van Amst.*, (8°. uitgave) D. III. bl. 82, 97, 100, 226, 474; *de Hervorm. van Amst.*, in 1578, enz. (Amst. 1778) bl. 21, 22, 51; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 284; Blaupot ten Cate, *Geschied. der Doopsgez. in Holl.* enz. D. I. bl. 31, 32.

DIRKSZOON (Pieter), of Dirksz, te Emden geboren, was een uitmuntend zeeman, die van den beroemden Petrus Plancius onderwijs in de wiskunde verkregen had. Er zijn verder omtrent dezen man geene zekere berigten voorhanden. Volgens het verhaal van den Hoogleeraar Paulus Merula, medegedeeld door den Hoogleeraar Moll, nam hij in 1595 deel aan den eersten togt naar Oost-Indië, onder Cornelis Houtman, hield zich met sterrekundige waarnemingen bezig, en ontdekte veertien nieuwe zuidelijke sterrebeelden. Onder het waarnemen des hemels gestorven zijnde, zegt Merula, voer hij ten hemel, en een onsterfelijken roem verkregen hebbende, liet hij de erfenis zijner vlijt aan zijnen leermeester.

Zie Moll, *Zeetogt. der Ned.* bl. 51—54; van Kampen, *Geschied. der Ned. buit. Europa* D. I. bl. 78.

DIRKSZOON (Quiryn), met den bijnaam van Talesius, dien hij, naar verhaald wordt, aan Erasmus te danken had, werd den 19den December 1505 te Haarlem geboren. Hij begaf zich, na zich te Keulen in de wetenschappen te hebben geoefend, naar Bazel, waar hij met Erasmus, die hem om zijne geleerdheid hoogachtte, in gemeenzame vriendschap leefde, en later briefwisseling met hem hield. Hij werd onder de geleerde mannen van zijnen tijd genoemd, en was beurtelings Schepen, Pensionaris en Burgemeester van Haarlem. Het laatste ambt bekleedde hij in de jaren 1543—1545, 1552, 1559, 1560, 1567—1569 en 1570. Hij was een hevig ijveraar voor de Roomsche Godsdienst, en zijne wreede behandeling van den Hervormden Rederijker Adriaan Heinszoon, dien hij in 1568, in spijt van de klachten zijner grijze moeder en acht onmondige kinderen, liet ophangen, getuigt van zijne heftigheid; ook had hij gepoogd den verdienstvollen Dirk Hasselaer van Haarlem om het leven te brengen. Aan zijnen ijver had hij dan ook zijn treurig einde te danken. Toen de Geuzen in 1572 alles in Holland voor de vrijheid wonnen, achtte Dirkszoon zich te Haarlem niet veilig, en wilde naar Keulen vlugten. Te Nijmegen echter dwong hem eene ongesteldheid terug te keeren, en te Utrecht wist hem den graaf van Bossu te overreden, zich weder naar zijne geboortestad te begeven. Gedurende het beleg der stad door de Spanjaarden, werd hij om zijne Spaanschgezindheid en betoonde wreedheid in de gevangenis geworpen, en toen de belegeraars eenige Haarlemmers digt aan den wal ten deele aan den hals, ten deele bij de beenen hadden opgehangen, plantte men ook eene galg op den stadsmuur. Dirkszoon werd uit de gevangenis gehaald en weldra zonder beschuldiging en regtspleging, te gelijk met den oud Burgemeester Lambrecht Jacobzoon en nog een ander, opgehangen. Dit had plaats den 27sten Mei 1573.

Zijne vrouw en dochter, Ursel, die hem in het gaan naar de strafplaats moed en troost inspraken, gaf men het baldadig gemeen ten prooi, en liet hen mishandelen en daarna verdrinken. Quiryn Dirkszoon wordt ook genoemd onder de getuigen voor de uitvinding der boekdrukkunst te Haarlem, en als zoodanig beroept zich Junius op zijn verhaal.

Zie Opmeer, *Hist. Martt. Batav.* p. 100—116; Adr. Haemstedius, *Martelaarsboek*, p. 446 verso; Schrevelius, *Harlemias* enz. bl. 116, 337; *Korte Hist. Aant. wegens het Spaansche beleg van Haarl.* bl. 68; Scheltema, *staatk. Nederland*, D. II. bl. 356, 357; *Gedenksch. wegens het vierde eeuwget. van de uitv. der boekdrukk.* bl. 379; de Koning, *Tafereel van de Stad Haarlem*, D. II. bl. 100.

DIRRIKS (Daniel) was een Goudsch Rederijker, van wien men eenige rijmelarij vindt in den bundel: *Refereinen ghemaekt op eene vraghe, of in Christum te gheloven in aller menschen macht is, om naar haar believen te kiezen de dood of 't leven?* Amst. 1611. 8o.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenboek van Ned. Dicht.* D. II. bl. 40.

DIRUTIUS (Remigius). Zie DRUTIUS (Remigius).

DIRY (Leonard). Zie DAVENT (Leonard).

DISHOEKE (Jacob van), onjuist Dieshoeke of Deshoecks genaamd, was een zeer bekwaam stempelsnijder uit de zeventiende eeuw, die te Amsterdam woonde. Hij vervaardigde onder anderen de gedenkpenningen op den Nijmeegschen vrede, op Balthasar Bekker, en op den Graaf van Hartzfeld. In kunsttalent stond hij tusschen de gebroeders Jan en Maarten Smeltzing in. Hij wordt met lof herdacht door Bizot, in de voorrede van zijne *Medalische Historie der Republiek van Holland* (Amst. 1690 in 4o. bl. 83), waar hij bedankt wordt voor de bijdragen tot dit werk door hem geleverd.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* D. I. bl. 183; Dr. Wap, *Astrea*, D. IV. bl. 193; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DISSELBURG (Dirk Adriaanse van) is de vervaardiger van een Psalmboek, waarin eenige Psalmen rijmen en anderen weder niet rijmen. Het werkje is getiteld:

De CL *Tekst-Psalmen des Koninklyken Prophete* D a v i d s, *met eenige andere Lofsangen, na de nieuwe Oversetting des Bybels sanghs-wyse ghestelt. . . geheelyck op noten, op eene sleutel, na de Copye van* De Leeuw, Delft. 1666. kl. 8°.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 171; Muller, *Supplem. op den Cat. van Godgel. Werk.* bl. 15.

DISTELBLOEM (ROBERTUS) woonde te Leeuwarden bij de Hoeksterpoort, werd in 1766 lid van de Vroedschap aldaar, en in 1767 voogd van het Nieuwe Stads-Weeshuis. In het volgend jaar werd hij daarvan rentmeester en liet zich in die betrekkingen krachtig gelden, toen de Magistraat een nieuw reglement voor de voogden uitvaardigde, die weigerden het aan te nemen, ook op grond dat de Vroedschap, waarvan Distelbloem dat jaar voorzitter was, hierin niet erkend was. Een zware bundel stukken, in het stedelijk Archief, getuigt nog van dien hevigen twist. Van 1774—1777, 1780—1783 en van 1792 tot aan zijn overlijden, den 29sten Januarij 1793, was hij bouwmeester en lid van den Magistraat van Leeuwarden. Hij deed in 1770 met drie anderen een reisje van Leeuwarden naar Wezel, Kleef, enz. en terug, liet daarvan in handschrift een *Dagverhaal* na, waarvan wij de mededeeling aan Mr. J. Dirks te danken hebben, althans eenige uittrekkels uit hetzelve, die wel waardig zijn het licht te zien.

Zie *Nieuwe Friesche Volks-Alm.* voor 1857, bl. 1—25.

DITFORD (REINARD VAN) was in het jaar 1621 bevelhebber op het Huis te Reide, behoorende aan Floris, vrijheer van Boetzelaar, Heer van Odenkerken. Graaf Hendrik van den Berg zond van Wezel eenige ruiterij om hetzelve te bemagtigen. Ditford liet zich op den 30sten Augustus overhalen om, zonder dat er een schot gedaan was, hetzelve over te geven; zelfs had 's Graven volk geen geschut bij zich. Ditford trachtte zich daarover te verontschuldigen, door aan te voeren dat men hem uit naam van den Heer van Odenkerken bevel tot de overgave gezonden had, en dat hij aan dien, volgens eene schriftelijke order der Algemeene Staten, gehoorzaamheid schuldig was. Maar dit verontschuldigde hem niet bij Prins Maurits, die begreep dat de gehoorzaamheid wel betrekking had tot het burgerlijke maar niet in krijgszaken; weshalve Ditford werd teregt gesteld en gevonnisd om onthalsd te worden, hetwelk den 14den September daaraanvolgende geschiedde.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 422; Kok, *Vad. Woordenb.* D. XII, bl. 386, 387.

DIVAEUS (PETRUS), of PIETER VAN DIEVEN, geboren te Leuven in 1536, werd aldaar in 1571 tot griffier van den Magistraat aangesteld en in 1575 belast met het onderzoek der charters en privilegiën dezer stad. Hij werd daarna benoemd tot Pensionaris van Mechelen en als zoodanig in 1581 door den Prins van Oranje gelast om met Elbertus Leonius en Sebastiaan van Loozen het land door te reizen, en *afgevaardicht om zekere wichtige zaecken.* Hij overleed te Mechelen in 1581, was een man van groote geleerdheid, wiens portret op den titel zijner *Opera Varia* gevonden wordt, en die schreef:

De Galliae Belgicae Antiquitatibus. Antv. 1566. 8°., idem 1580. 8°., idem 1584. 8°.

Rerum Brabanticarum Libri XIX. Antv. 1610. 4°. uitgegeven voor het eerst door Aubertus Miraeus.

Opera Varia, Lovan. 1757. fol.

Dit laatste werd door de zorg van Paquot voor het eerst uitgegeven en bevat:

1. *Rerum Lovaniensium Libri quatuor.*
2. *Annalium Oppidi Lovaniensis Libri Octo.*
3. *Commentarius de Statu Belgiae sub Franciae imperio.*

Er komen ook exemplaren voor, die, in plaats van het werk onder N°. 3 vermeld, het eerste hierboven genoemde werk van Divaeus bevatten.

Zie Pars, *Index Bat. of Naamrol.* bl. 414; de Wind, *Bibl. van Nederl. Geschiedsch.* D. I. bl. 158, 159, 541; *Biogr. Univ.* T. VI. p. 195; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. V. bl. 331, 333; F. v. Goethals, *lectures relat. à l'hist. des scienc., lettre et arts en Belg.*, T. III. p. 72—80; *Cat. der Bibl. van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leid. Bijv. over* 1853—1857. bl. 124.

DIVITIS, Nederlandsch Kontrapuntist uit de eerste helft der zestiende eeuw. In de *Motetti della corona, libro primo,* door Ottavio Petrucci in 1514 te Fossembrose, met privilegie van Paus Leo X uitgegeven, komen kompositiën van hem voor.

Zie Kiesewetter, *Prijsverh. des Kon. Ned. Instit.* bl. 95.

DIX (ARNOLD) was een der vier Amsterdamsche kooplieden die in 1713 eigenaars van de kolonie Berbice werden.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XVIII. bl. 10, 11; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XII. bl. 388.

DOBBE (VAN) was in het midden der zeventiende eeuw lid van de Rederijkkamer te Hazerwoude, en komt als zoodanig voor in *Vlissings Redens-Lusthof.* Zijne zinspreuk was: *Met liefd' volbracht.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 40.

DOBBE (PIETER VAN) was een voornaam beeldhouwer, die op het laatst der zeventiende eeuw te 's Hage bloeide. In 1683 werd hij als meesterbeeldhouwer in het beeldhouwersgild aldaar opgenomen, en was er vervolgens ook Deken van. Voortbrengselen van zijne kunst zijn er niet bekend.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOBBELS (HENDRIK) wordt genoemd een vermaard zeeschilder.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.* D. XXI. bl. 108.

DOBBRAUSKI (FERDINAND) was waarschijnlijk een vreemdeling die zich te Amsterdam had nedergezet, en aldaar omstreeks het einde der achttiende eeuw leefde. Hij was lid van de Haagsche, Leidsche en Rotterdamsche dichtgenootschappen, en deed zich door zijne verzen als een zeer verdienstelijk dichter kennen. In het bijzonder wordt van hem genoemd zijne:

Klagt van Ada en zijn: *Eeuwzang op het tweehonderdjarige Feest der Hervorming van Amsterdam.*

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 172, 173.

DOBLE (ABRAHAM) dichtte een Kamerspel: genaamd *Der drie Edelen vryagie na Dorinde.*

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 173.

DOCCOMIENSIS (HERMANNUS en JOANNES). Zie DOCKEM (HERMANUS en JOHANNES VAN).

DOCHTER (W. F.), ook wel DOGTER gespeld, leverde in de *Haarlemsche Somerbloempjes, tweede offer, aen de vreuchtlievende Nympjes* enz. (1646) drie zangstukjes, die zeer afsteken bij den dartelen toon, welken anderen in dit boekje aanslaan.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederl. Dicht.* D. II, bl. 40.

DOCKEM (HERMANUS VAN), uit aanzienlijke ouders te Dokkum geboren, legde zich met roem op de wetenschappen toe en werd eerst tot Priester te Leeuwarden, daarna tot Opperpastoor te St. Vitus-kerk aldaar aangesteld. Hij leefde omstreeks het begin der zestiende eeuw, was beroemd wegens zijne welsprekendheid en schreef:

Commentaria in XVII *priores Psalmos Davidicos,*

die wij niet weten of in druk zijn uitgekomen. Toen de schrijver tot den 18den Psalm gekomen was, begonnen zijne verstandelijke vermogens hem te begeven, waarop hij kort daarna overleed.

Zie Suffr. Petrus, *de Scriptorib. Fris.* p. 118.

DOCKEM (JOHANNES VAN), geboren te Dokkum op het einde van de vijftiende eeuw; studeerde te Keulen en verkreeg aldaar den doctoralen graad in de Regten, in welke wetenschap hij er eerlang tot Hoogleeraar beroepen werd en als zoodanig met roem werkzaam was. In 1530 werd hij door Karel V benoemd tot lid van het Keizerlijk Kamergerigt te Spiers. Hij keerde evenwel in 1537 naar Keulen terug en werd door Willem, Hertog van Kleef tot Raadsheer benoemd. Hij nam die benoeming aan onder voorwaarde van te Keulen te mogen blijven wonen, alwaar hij in 1541 aan de pest overleed. Hij was een groot vriend van Bernardus Bucho van Ayta en van andere beroemde mannen, bij wie hij om zijne geleerdheid en zonderlinge regtskennis in hooge achting stond. Hij was een sieraad van zijn vaderland, hetwelk hij dikwijls met zijnen raad van nut was, voornamelijk nadat de voortdurende oorlogen door kalmer tijden gevolgd waren. Hij heeft eenige regtsgeleerde werken geschreven, die echter niet zijn uitgegeven. Hij had onder anderen een zoon, Hieronymus genaamd, een jongeling van veel aanleg, die door Viglius van Ayta als zoon was aangenomen, doch die in den bloei zijner jaren overleed.

Zie Suffr. Petrus, *de Scriptor. Fris.* p. 138—140; Paquot, *Memoir.* T. XV. p. 171, 172; de Wal, *de Clar. Fris. Jurecons.* p. 16, 37.

DOCKUM (HERMANUS en JOHAN VAN). Zie DOCKEM (HERMANUS en JOHANNES VAN).

DOCKUM (REINIER VAN). Zie BOGERMAN (REINIER).

DODINGA (THIDARD), een Friesch edelman, die de voor-

naamste aanvoerder was der Friezen, die deel namen aan de belegering van Aken door koning Willem II in 1248.

Zie Westendorp, *Jaarb. van de Prov. Gron.* D. I. bl. 309; Arend, *Algem. Gesch. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 325.

DODINGA (Dirk), een beroemd Friesch Mathematicus, die te Franeker woonde en aldaar onderwijs in de wiskunde gaf. Meerdere bijzonderheden zijn ons van hem niet bekend.

Zie Ekama, *Orat. de Fris. ingen. Mathem.* etc. p. 43.

DODO (Augustinus), in Friesland geboren, werd na de voleindiging zijner godgeleerde-studiën, domheer van St. Leonard te Bazel. Hij was de eerste die de schriften van den oudvader Augustinus verzamelde en voor de uitgave gereed maakte. Hij overleed in 1501 aan de pest en zijnen arbeid zag in 1504 het licht.

Zie Suffridus Petrus, *de Scriptor. Fris.* p. 115; Sweertius *Ath. Belg.* p. 148.

DODONAEUS (Rembertus) of Dodoëns, behoorde tot het Friesche geslacht der Joenckema's of Joenckensen, welken geslachtsnaam hij zelf echter niet heeft gevoerd. Hij werd in Mechelen den 29sten Junij 1517 geboren. Zijn vader was Doede Jariga, die zich buiten 'slands reeds Dionysius Dodonaeus liet noemen en zich te Mechelen nederzette, alwaar hij koophandel dreef en een van de kosters der Parochie van St. Jan was. Dodonaeus werd vroegtijdig naar Leuven gezonden, alwaar hij zich, na zijne eerste letteroefeningen te Mechelen volbragt te hebben, tot de studie der geneeskunde bepaalde, waarin hij onder anderen tot onderwijzers had Leonard Willemaers en Arnold Noot, en Jan Heems en Paulus Roels, beide kanunniken van den tweeden rang van St. Pieter. Reeds den 10den September 1535 werd hij tot Licentiaat bevorderd. Na Frankrijk, Italië en Duitschland bereisd te hebben, zette hij zich te Mechelen als geneesheer neder en werd in 1548 door de regering aldaar tot stads-Doctor benoemd, terwijl hij een groot aantal leerlingen in de eerste beginselen der geneeskunde onderwees. Hij bedankte in 1557 voor eene officieuse benoeming tot Hoogleeraar in de geneeskunde aan de Leuvensche Hoogeschool, en werd meermalen aangezocht om zich aan het Spaansche Hof als geneesheer te verbinden. Eindelijk werd hij in 1574 lijfarts en hofraad van keizer Maximiliaan II, en na diens dood in 1576 van diens zoon en opvolger Rudolf II. Ofschoon een ruim bestaan en een vergenoegd leven hebbende, dat echter wel eens vergald werd door zijne oneenigheden met den twistgierigen Jan Krato von Krafftheim, waren er echter verschillende redenen die Dodonaeus bewogen om naar Nederland terug te keeren. Hij verzocht alzoo in 1580 zijn ontslag en maakte zich gereed om naar Brabant terug te keeren, doch de toestand van die provincie was toen zoodanig, dat hij besloot zich nog eenigen tijd te Keulen op te houden, alwaar hij door het gelukkig genezen van belangrijke ziekten veel eer behaalde. Hij trok vervolgens naar Antwerpen en werd kort daarop in 1582 door Curatoren der Leidsche Hoogeschool tot Hoogleeraar in de geneeskunde beroepen, welken post hij aannam en aanvaardde. Doch hij had er geen lang genot van, daar hij reeds den 10den Maart 1585 te Leiden overleed en aldaar in de St. Pieterskerk begraven werd. Zijn zoon Rembertus deed aldaar een eenvoudig gedenkteeken, tegen den eersten pilaar links van het koor, ter eere van zijnen vader oprigten.

Dodonaeus was gehuwd met Kathelyne 's Bruynen (1), die in April 1572 overleed en hem twee zonen en drie dochters schonk. De oudste zoon Dionijsius overleed op jeugdigen leeftijd, de tweede Rembertus, insgelijks doctor in de geneeskunde, komt voor op eene lijst van gevangenen wegens hervormde gevoelens, allen op bevel van den Raad van Beroerten gekerkerd te Mechelen op het einde van 1574; hij volgde zijn vader als Lijfarts van Rudolf II op, was gehuwd met Maria Saeryn, en werd later geneesheer van den koning van Rome, alwaar hij den 22sten December 1605 overleed. De dochters waren Antoinette, Ursule en Jeanne. De afbeelding van Dodonaeus is op onderscheidene wijzen in het licht gegeven.

Ongetwijfeld was Dodonaeus een zeer geleerd man. Hij was geoefend in de fraaije letteren, verstond de wiskunde, was ervaren in de geneeskunde en bijzonder in de kruidkunde. Ook in de geschiedenis, vooral die van Friesland.

De werken door Dodonaeus in het licht gegeven zijn getiteld:

Paulus Aegineta a Johanne Gunterio latine conversus, a Remberto Dodonaeo ad Graecum textum accurate collatus, ac recensitus, Baz. 1546. 8o.

Cosmographica in astronomiam et geographiam Isagoge, Antv. 1548. 12o. cum fig. Een tweede druk van dit werkje verscheen onder den titel van:

De Sphaera sive de astronomiae et geographiae principiis cosmographica Isagoge: olim conscripta à Remberto Dodonaeo medico, nunc vero ejusdem recognitione locupletior facta, Antv. et Lugd. Bat. 1584. 8°. cum fig.

De Frugum Historia, liber unus. Epistolae duae, una de Farre Chondro, Trago, Ptisana, Crimno, et Alica; altera de Lytho et Cerevisia, Antv. 1552. 8°. cum fig.

Trium priorum de Stirpium historia commentariorum Imagines ad vivum expressae unà cum indicibus Graeca, Latina, officinarum, Germanica, Brabantica, Gallicaque nomina complectentibus, Antv. 1553. 8°. cum fig. Het tweede deel van dit werk kwam uit onder den titel van:

Posteriorum trium de stirpium historia commentariorum Imagines ad vivum artificiosissime expressae; una cum maginalibus annotationibus. Annotationes in aliquot priores tomi imagines, qui Trium priorum librorum figuras complectitur. Antv. 1554. 8°. cum fig.

Dit werk werd herdrukt onder den titel van:

Commentariorum de stirpium historia imaginum, Tomus primus — Tomus secundus. Annotationes in alquot utriusque tomi Imagines. Et stirpium herbarumque complures Imagines novae quae supra priores, huic posteriori editioni accesserunt. Antv. 1559. 8°. cum fig.

Cruydeboeck in den welcken die gheheele historie, dat es 't gheslacht, 't fatsoen, naem, natuere, cracht ende werckinge, van den Cruyden, niet alleen hier te lande wassende, maer oock van den anderen vreemden, in der Medecijnen oorboorlyck, met grooter neerstìcheyt begrepen ende verclaert es met derselver cruyden natuerlick naer dat leven conterfeytsel daerby gestelt enz. Antw. 1554 fol. m. pl., tweede druk Antw. 1563. fol. m. pl. In het Fransch vertaald en uitgegeven te Antwerpen 1557 fol. m. pl. In het Engelsch, Londen 1578. fol. m. pl. herdrukt aldaar 1586 en 1595 in fol. m. pl. en in 1600 en 1619 in fol. zonder pl.

Historia frumentorum, leguminem, palustrium et aquatilium herbarum, ac eorum quae eo pertinent: Additae sunt imagines vivae, exactissimae, jam recens non absque haud vulgari diligentia et fide artificiosissime expressae, quarumque pleraeque novae, et hactenus non editae, Antv. 1565. 8°. Herdr. 1566. 8°. en 1569. 8°. m. pl.

Florum, et coronariorum odoratarumque nonnullarum herbarum historia. Antv. 1568, 8°. cum fig. Ibid. 1569. 8o. cum fig.

Purgantium aliarumque eo facientium, tum et radicum, convolvulorum ac deletariarum herbarum historiae libri IIII. Accessit appendix variarum et quidem rarissimarum nonnullarum stirpium, ac florum quorundam peregrinorum elegantissimorumque icones omnino novas nec antea editas, singulorumque breves descriptiones continens: cujus altera parte umbelleferae exhibentur non paucae, Antv. 1574. 8°. cum fig. Ibid. 1576 8°. (?)

Historia vitis vinique et stirpium nonnullarum aliarum; item medicinalium observationum exempla rara, Colon. 1580. 8°.

Physiologices medicinae partis tabulae expeditae, Colon. 1581. 8°. Antv. 1581. 8°. (?) Ibid. 1585. 8°. (?)

Medicinalium observationum exempla rara. Accessere et alia quaedam quorum elenchum pagina post praefationem exhibet etc. Colon. 1581. 8°. Hard. 1584. 8°. Antv. et Lugd. Bat. 1585. Antv. 1586. 8°. (?) Hard. 1621. 8°.

(1) Ofschoon wij ons ten regel gesteld hebben om niet altijd de berigten tegen te spreken en aan te wijzen die andere schrijvers, in strijd met de door ons gegevene, mededeelen, moeten wij hier evenwel bepaald aanwijzen, dat de door ons geraadpleegde schrijvers, op één na, allen dwalen door Maria Saeryn de vrouw te noemen van Rembertus Dodonaeus, den vader, daar, volgens het authentieke berigt van den Heer van Meerbeeck, in zijn hier aan te halen werk, bl. 25 het onwederlegbaar blijkt, dat de naam van Dodonaeus vrouw is, zooals wij die opgaven, en uit het medegedeelde, bl. 41, dat zij in 1572 overleed. Het blijkt alzoo hieruit, dat het berigt in *de Navorscher* (D. IV. bl. 168) als zou de Weduwe van Dodonaeus, Maria Saeryn aldaar genoemd, maar die de echtgenoot was van Dodonaeus den zoon, uit Oostenrijk gekomen zijn, om haar mans tractement te vragen, ten einde daarvoor het bewuste monument in de kerk te Leiden op te rigten, met het door ons medegedeelde geheel in strijd is, en als onnaauwkeurig moet beschouwd worden.

Stirpium historiae Pemptades sex sive libri XXX. Antv. 1583. fol. cum. fig. Ibid. 1616. fol. cum fig. Eene vertaling van dit werk zag het licht onder den titel van:

Cruydt-boek van Rembertus Dodonaeus volgens sijne laetste verbeteringe met Bijvoegsels achter elck capittel wt verscheyden Cruydt-beshrijvers: item, in 't laetste een Beschryvinge van de Indiaensche gewassen, meest getrocken wt de schriften van Carolus Clusius, Leid. 1608 fol. m. pl. Aldaar 1618 fol. m. pl. Antw. 1644. fol. m. pl.

Praxis medica, Amst. 1618. 8°.

Behalve deze werken bestaan er van Dodonaeus nog eenige brieven, die of over plantenkunde of over andere onderwerpen handelen. De meeste van deze brieven zijn in de werken van andere schrijvers te vinden.

Behalve door het gedenkteeken, dat ter zijner eere in de St. Pieterskerk te Leiden is opgerigt, is door een groot aantal geleerden van vroegeren en lateren tijd in hunne geschriften hulde gebragt aan de vele verdiensten van Dodonaeus; maar vele plantkundigen hebben ook getracht zijnen naam in gedachtenis te doen blijven door aan sommige plantengeslachten den naam van *Dodonaea* te geven. De regering van Mechelen liet in 1839 eene marmeren buste van Dodonaeus vervaardigen, door den beroemden beeldhouwer Joseph Tuerlinckx, om geplaatst te worden in den Hortus Botanicus te Mechelen; terwijl de Maatschappij van Tuinbouw, aldaar in 1838 opgerigt, eene medaille in dat jaar liet slaan met de beeldtenis van Dodonaeus, die als prijsmedaille voortaan dienen zou. Verder bestaan er nog twee andere medailles tot zijne eer geslagen.

Zie Suffridus Petrus, *de Scriptor. Fris.* p. 270, 402–406; Sweertius, *Ath. Belg.* p. 655; Foppens, *Bibl. Belg.* p. 1064; Paquot, *Memoir* T. XV. p. 1–14; Saxe, *Onom. Liter.* T. III. p. 262; de Chalmot, *Biograph. Woordenb.* met portr. Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 37, 38, 216, 217, D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 67, 68; Ali Cohen, *Oude en Middelgeschied. van de geneesk.* bl. 363, 445, 448, 449, 487, 564; *Algem. Konst en Letterb.* 1841, D. I. bl. 69–71; P. J. van Meerbeeck, *Recherch. Hist. et crit. sur la vie et les ouvrag. de Rembert Dodoens.* (Malin 1841, 8o.) met eene afbeelding van zijne marmeren buste en het facsimilé van zijne handteekening; *De Navorscher*, D. IV. bl. 167, 168; van Rappard, *Overzigt eener verzam. Alba Amicorum*, in *Nieuwe reeks van werk. van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leid.* D. VII bl. 31, met het facsimilé van zijn handschrift; Janssen, *de kerkherv. te Brugge.* D. II. bl. 96, 221; *Rec. ook der Rec.* 1835, bl. 330; Muller, *Cat. van Portrett*, bl. 72.

DODT (JOHANNES JACOBUS) geboren in het begin der negentiende eeuw te Flensburg, in het hertogdom Sleeswijk, kwam als huisonderwijzer naar Holland en Utrecht, maar vestigde zich, als voor die betrekking minder geschikt, eerlang als onderwijzer der Hoogduitsche taal, en werd daarin als Lector aan de Utrechtsche Hoogeschool aangesteld. In 1828 opende zich voor hem eene nieuwe loopbaan, toen hem de vervaardiging van den catalogus der Academische boekerij werd opgedragen en hij tot haren Amanuensis werd aangesteld.

In die betrekking, waarin hem rijke oorkonden-verzamelingen ten dienste stonden, bewees hij de geschiedenis des vaderlands of der Nederlandsche letteren, en bepaaldelijk de bio- en bibliographie, de belangrijkste diensten; en onmogelijk is het de vele en hoogst belangrijke bijdragen daartoe door hem geleverd op te sommen. De *Algemeene Konst- en Letterbode;* de *Recensent ook der Recensenten; de Vriend des Vaderlands;* het *Tijdschrift voor geschiedenis, oudheden en statistiek van Utrecht;* het *Tijdschrift voor het Zeewezen*, van de Heeren Pilaar en Obreen; de *Verhandelingen en berigten betrekkelijk het Zeewezen*, van de Heeren Tindal en Swart; het *Letterlievend Maandschrift*; de *Berigten en de Kronyk van het historisch Genootschap te Utrecht*, als ook het *Archief voor kerkelijke geschiedenis, inzonderheid van Nederland*, door de Heeren Kist en Royaards en de *Godgeleerde Bijdragen*, bevatten een tal van stukken, die overvloedig getuigen van zijnen noesten vlijt, onvermoeiden ijver en onuitputtelijk geduld om de oude taal en het schier onleesbaar schrift der oorkonden te ontcijferen. Zijne veel omvattende kennis en groote bereidvaardigheid om vragen te beantwoorden, bragt hem in briefwisseling met vele geleerden, en altijd was hij gereed om geheel belangeloos anderen in hunne nasporingen ten dienste te staan.

In krachtvollen leeftijd, en te midden van een aan de wetenschap gewijd leven, overleed Dodt te Utrecht den 25sten Augustus 1847. De meeste letterkundige genootschappen in ons vaderland, waarvan hij lid was, deden hulde aan zijne verdiensten. De belangrijke verzameling handschriften, door hem vervaardigd en nagelaten, was voorzeker eenig in haar soort, doch bragt in publieke verkooping weinig geld op, hetwelk aan tijdsomstandigheden moet toegeschreven worden en vooral aan de onduidelijkheid van het schrift, waardoor de stukken voor de groote meerderheid onleesbaar zijn.

De afzonderlijk door Dodt uitgegevene geschriften zijn getiteld:

Beknopte Hoogduitsche Spraakkunst, met drie Aanhangsels, Amst. 1825. 8°.

Berigt omtrent Handschriften van werken over de geschiedenis van Nederland, zamengesteld uit het Archiv für ältere Deutsche geschichte, Utr. 1834. 8°.

Repertorium dissertationum Belgicarum, sive index chronologicus et nominali-Alphabeticus omnium dissertationum inaug., quae ab anno 1815, *usque ad anno* 1830 *auspiciis Academicarum Belgicarum sunt impressae.* Utr. 1835. 4°.

Pogingen om eene meer grondige beoefening der geschiedenis van Nederland voor te bereiden. Utr. 1837. 8°.

Dit werkje bevat een naauwkeurig overzigt van de uitheemsche geschiedschrijvers der Spaansch-Nederlandsche onlusten. Onder de namen der schrijvers zijn de letterkundige hulpmiddelen aangewezen, de titels der werken en hunne verschillende uitgaven en eindelijk derzelver vertalingen vermeld. De aanteekeningen, die de schrijver op deze lijst wilde doen volgen, zijn nimmer in het licht gegeven.

Archief voor kerkelijke en wereldlijke Geschiedenissen, inzonderheid van Utrecht, Utr. 1838—1848. 4°. Vervolgd door A. M. C. van Asch van Wijck. Utr. 1850—1851. 2 Deelen 4°.

Dit werk is een loffelijk getuige van den ijver en kunde des eersten bewerkers, aan welks zevende deel hij arbeidde, toen de dood hem wegnam.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1847. D. II. bl. 225—227; *Handel. der jaarl. Algem. Verg. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, 1848. bl. 29, 30; *Kronyk van het Hist. Gen. te Utr.* D. IV. bl. 56—63; (Brinkman), *Alph. Naaml. van Boek.* bl. 29, 169, 553; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. letterk. te Leid.* D. II. bl. 21, 197, 302, 594; van Leeuwen, *Cat. der Prov. Bib. van Friesl.* bl. 19, 142.

DOEDES (ALBERT) van Stavoren, nam deel aan den oorlog tusschen de Schieringers en Vetkoopers, welke laatsten hij diende. Als zoodanig komt hij voor, aan het hoofd van eene bende vreemd krijgsvolk staande, in het jaar 1443. Hij rukte in Gaasterland, belegerde met hulp van Gale Galema van Koudum en andere Vetkoopers, de verschansing de Spijker te Hemelum en stak het dorp in brand. Doch de Schieringers bragten al hunne magt bijeen en ontzetteden de schans. Albert Doedes vlugtte in de kerk, doch werd daar uitgehaald en vermoord.

Zie Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. 3. bl. 199.

DOEDES STAR (ENNO). Zie STAR (ENNO DOEDES).

DOEDESZOON (Mr. ADRIAAN). Zie ANTHONISZOON (ADRIAAN).

DOEDIJNS (WILLEM), en niet zoo als zijn naam gewoonlijk gespeld wordt, Doudijns, werd in 1630 te 's Hage geboren, alwaar zijn vader Burgemeester en Kolonel der schutterij was. Hij had tot onderwijzer in de kunst Alexander Petit, en hield zich vervolgens twaalf jaren te Rome op, zich onledig houdende met het naauwkeurig afteekenen der antieken en het copiëren van uitgezochte schilderstukken. In zijne geboorteplaats teruggekeerd, was het vooonamelijk door zijne bemoeijingen, dat aldaar een kunstgenootschap of Academie opgerigt werd, van welke hij meer dan eens directeur geweest is. Hij stierf in 1697. Op het stadhuis te 's Hage, en op het Museum van Oudheden te Utrecht worden schilderijen van hem gevonden. Onder de leerlingen, die hij in de kunst opgekweekt heeft, behooren Augustinus en Mattheus Terwesten.

Zie Immerzeel, *Lev. Werk. der Kunstsch. op Doudijns*, Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch. op Doedijns.*

DOEFF (HENDRIK), geboren te Amsterdam den 2den December 1777. Op jeugdigen leeftijd vertrok hij met zekeren Heer Taunay naar Oost Indië, bij wien hij op het kantoor werkzaam was. Hij klom in 1803 op tot Opperhoofd van den Nederlandschen handel op Decima, en handhaafde als zoodanig de eer der Nederlandsche vlag, door die op het genoemde eiland ten tijde van onze inlijving in Frankrijk te doen wapperen.

Nadat de Engelschen in 1811 zich meester van Java gemaakt hadden, zond de Engelsche Luitenant Gouverneur van Oost-Indië, Thomas Stamford Raffles, twee Britsche schepen onder Nederlandsche vlag af, om onze factory op het eiland Decima in bezit te nemen. Doch Doeff had besloten de vlag voor de Engelschen niet te strijken, en welke geldelijke voordeelen hem ook werden aangeboden, nogtans verwierp hij geheel en al den voorslag van Raffles, om de factory van Decima als onderhoorig aan Java, volgens verdrag van overgave van dat eiland, aan de Britten af te staan. Eene nadere poging ten volgende jare aangewend, had geen gunstiger gevolg, en alzoo waren Decima, alsmede het kasteel van St. George del Mina, de eenige plaatsen waar de Nederlandsche vlag, gedurende de vernietiging van ons volksbestaan, is blijven wapperen en waar zij noch voor de Franschen, noch voor de Engelschen heeft moeten zwichten. Na tot in 1817 door de gebeurtenissen van Europa van alle gemeenschap met het vaderlandsch bestuur verstoken te zijn geweest, werden de Hollanders eindelijk uit hunne eigenaardige ballingschap verlost. Doeff keerde in 1819 naar het vaderland weder, doch het schip, waarop hij zich bevond, werd midden in zee lek, en ter naauwernood werd de bemanning door een Amerikaansch scheepje gered. Doeff verloor daarbij zijne geheele verzameling van merkwaardigheden, die hij gedurende negentien jaren op Japan had bijeengebragt. Hij woonde sedert te Amsterdam en schreef:

Herinneringen uit Japan. Haarl. 1833. 8°.

Doeff overleed te Amsterdam den 19den October 1835. Hij was gehuwd eerst met Mejufvrouw Steenboom, daarna met Mejufvrouw Taunay, en eindelijk met Mejufvrouw Jacobs, welke hem overleefde en een zoon en twee dochters schonk. De Koning had hem tot ridder van de orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd, en het Provinciaal Utrechtsch Genootschap tot haar medelid.

Zie van Kampen, *Geschied. der Nederl. buiten Europa*. D. III. bl. 488, 512—515, 533; *Algem. Konst.- en Letterb.* D. II. bl. 307; Teenstra, *Bekn. Beschrijv. van de Ned. Overz. Bezitting.* bl. 287, 632, 647; Brinkman, *Alph. Naaml. van Boek.* bl. 169.

DOEKES (Simon) werd te Emden den 18den Maart 1672 geboren, doch woonde te Amsterdam, en onderscheidde zich als een opregt *Nederlander en trouwhartig patriot*. Hij was een niet onverdienstelijk dichter en vervaardigde, op zes en zeventigjarigen ouderdom, een uitvoerig gedicht bij de viering van het eeuwfeest van den Munsterschen vrede in 1748, waarin fraaije en krachtige regels voorkomen.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 173, 174.

DOEKES (Sjuck) was in 1564 grietman van Idaarderadeel, en werd in dat jaar benevens anderen beschuldigd van de justitie verkracht, en 's lands geld gestolen te hebben; doch hij werd vrijgesproken.

Zie Baerdt van Sminia, *Naaml. van Grietmann.*, bl. 140, 149.

DOELEN (J. H. van) beoefende waarschijnlijk uit liefhebberij de schilderkunst, daar slechts een tweetal stukken van hem vermeld zijn. Als teekenaar was hij mede niet onverdienstelijk. Hij is waarschijnlijk dezelfde met Jacob van Doelen, die in 1778 mededirecteur was van het St. Lucas gild te Utrecht.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOES (Jan Pietersz de) was lid van de oude Kamer *'t Speelhoorenken* te Haarlem, en leverde als zoodanig in 1641 antwoorden in op de, door de Vlissingsche Kamer *de blaeu Acoleye*, uitgeschreven vragen. Zijne zinspreuk was een anagramma van zijnen naam en luidde *Iders spoet aensiet.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 41.

DOES (Maurijn van der). Het adelijk geslacht van der Does, afkomstig uit Rijnland en tot wapen voerende negen gouden ruiten op een rood veld, 5 boven en 4 onder, terwijl die leden van hetzelve, die Heeren van Noordwijk waren, hetzelve gevierendeeld voerden, met het wapen van die heerlijkheid, zijnde een zwarten leeuw op een zilver veld, behoorde tot de oudste en aanzienlijkste geslachten in Holland. Reeds in het begin der veertiende eeuw komen er Heeren van dien naam voor. Immers in 1326 bloeide reeds een andere Maurijn van der Does, de grootvader van den eerstgenoemde, die raad van Graaf Willem III en gehuwd was met eene zuster van Heer Wouter van Amstel van Mijnden.

De kleinzoon van dezen, Maurijn van der Does, was de oudste zoon van Dirk van der Does, schildknaap, en Clementia van Zanthorst. Hij hield de partij der Hoekschen, doch verzoende zich later met Graaf Willem V, dien hij in diens oorlog tegen Jan van Arkel Bisschop van Utrecht bijstond. Hij werd bij Oudewater gevangen genomen, en niet ontslagen dan na het betalen van een groot losgeld, tot het bijeenbrengen waarvan hij zelf eenige zijner goederen moest verkoopen. Later werd hem die schade door Hertog Albert van Beijeren vergoed. Hij was gehuwd met Lijsbeth van Voorn, die hem twee zonen en eene dochter schonk; namelijk Maurijn, Willem, Abt te Middelburg, en Badelog Abdisse ter Lee.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 930; Siegenbeek, *Laudat. Jani Dousae, Annotat.* p. 46 en 47.

DOES (Jakob van der), Heer van Noordwijk, zoon van Hendrik van der Does en van diens eerste vrouw Adriana van Boshuizen. Hij was raad des konings in zijne leenhoven van Holland, wonende te Leiden, doch voegde zich reeds vroeg bij de voorstanders der vrijheid. In 1573 werd hij met anderen gekozen tot lid van den Raad, die nevens den Prins van Oranje de zaken van staat en oorlog besturen zou. In het volgende jaar werd hij bevelhebber van Leiden, doch wegens zijne hooge jaren verontschuldigde hij zich, om, gedurende het beleg der stad het bevelhebberschap over de gewapende magt op zich te nemen, welke betrekking toen aan zijn neef Johan van der Does werd opgedragen. In 1575 wordt hij vermeld onder de personen die eene nieuwe regeling op de regering van Holland ontwierpen. Hij behoorde voorts tot de leden van den nieuw benoemden landraad, als mede onder de afgevaardigden tot de Bredasche vredehandel. Ook werd hij in 1576 door de Staten van Holland met anderen gemagtigd om met den Prins over de vredehandeling te raadplegen, die hem wegens de Staten van Brabant en Vlaanderen werd aangeboden; doch hij werd wegens zijne hooge jaren van die betrekking verschoond. Het blijkt uit alles dat hij een man was van veel bekwaamheid en invloed, wiens plotseling overlijden te Rhoon in 1577, het land van een kundigen raadsman beroofde. Hij was gehuwd met Elisabeth van Renesse van Moermont, weduwe van Vincent van Wulven, die hem geene kinderen schonk, en daarna met Clara van Adrichem, die hem drie dochters en vijf zonen schonk, van welke Heijnrich en Pieter hier volgen.

Zie Bor. *Nederl. oorl.* B. VI. bl. 450 (330) B. VII. bl. 504 (23) B. VIII bl. 597 (80); *van Leeuwen, Bat. Illustr.* bl. 931; *Wagenaar, Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 399, 483, D. VII bl. 16. 23, 29; *Scheltema, Staatk. Nederl.* D. I. bl. 248; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. V. bl. 224. 382, 415, 417, 433, 518; d'Yvoy van Mijdrecht en Beoldsnijder, *Verh. en Smeekschr. der Ned. Edel.* bl. 62.

DOES (Dirk van der), zoon van Hendrik van der Does en van diens tweede vrouw Catharina de Vriese. Hij woonde buiten Haarlem en was kastelein op het huis te Kleef. Hij komt voor op de lijst der personen, welke in den jare 1567 voor Commissarissen van den Hove zijn gedagvaard en gecompareerd zijn tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den Koning. Hij nam in 1573 deel aan de verdediging van Haarlem, waarbij hem de beide beenen werden afgeschoten, tengevolge waarvan hij overleed. Hij was gehuwd met eene dochter van Zeger van Alveringen, ridder, heer van Hofwegen, die hem eene dochter schonk, Anna genaamd, die huwde met Hendrik de Vos, Raad van den Prins van Oranje.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 930; d'Yvoy van Mydrecht en Beeldsnijder, *Verh. en Smeekschr. der Ned. Edel.* bl. 60.

DOES (Heijnrich van der), oudste zoon van Jacob van der Does, boven genoemd, en van diens tweede vrouw Clara van Adrichem. Ook hij behoorde tot die personen die in 1567 voor Commissarissen van den Hove zijn gedagvaard en gecompareerd tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den Koning. Hij overleed in 1573 ongehuwd.

Zie d'Yvoy van Mijdrecht en Beeldsnijder, *Verh. en Smeekschrift. der Ned. Edel.* bl. 70.

DOES (Pieter van der) was de jongste zoon van Jacob van der Does voornoemd en van diens tweede vrouw Clara van Adrichem. Hij werd in 1562 te Leiden geboren, in

1587 benoemd tot Baljuw en Dijkgraaf van Rijnland en in het volgende jaar tot Hoofdschout van Leiden. Hij had van zijne jeugd af aan ter zee gevaren, was van adelborst tot den rang van Vice-Admiraal opgeklommen, en nam als zoodanig in 1588 een zeer aanzienlijk deel aan de vernieling der zoogenaamde onoverwinnelijke Spaansche vloot. De wimpel van het veroverde Spaansche galjoen, waarop Don Diego de Piementel het bevel voerde, werd door hem aan de stad Leiden geschonken, in statigen optogt naar de St. Pieterskerk gebragt en in het koor opgehangen. Nog heden is daarvan een gedeelte voorhanden, waarvan in het werk van Scheltema over de onoverwinnelijke vloot, tegenover bladz. 220, eene afbeelding gegeven wordt.

In het jaar 1594 was van der Does met Graaf Willem Lodewijk van Nassau in Groningerland, en werd aldaar in Mei van genoemd jaar bij het bestormen en innemen van den Schans Aduarderzijl door een kogel aan het been gewond. Den 22 Junij 1595 werd hij in plaats van Charles de Levin, heer van Famars, aangesteld tot Meester-generaal van de artillerie, op een maandelijksch tractement van vier honderd gulden. In 1596 werd hij, met Pieter Moialen, met een voorraad geld aan Prins Maurits gezonden, die zich toen in het belegerde Hulst bevond. Doch in 1599 wachtte hem eene belangrijker taak. De Staten hadden namelijk besloten tot een zeeoorlog, gerigt tegen de Spaansche havens en bezittingen. Eene vloot van ruim zeventig schepen, goed uitgerust en bemand met 8000 soldaten, werd in zee gebragt en aan van der Does het bevel daarover opgedragen. Hij nam den 21sten Mei van genoemd jaar van Prins Maurits, die zich toen te Bommel bevond, afscheid en stak binnen weinige dagen in zee. Voor de Corunha gekomen, zocht hij te vergeefs de Spaansche vloot tot den slag te noodzaken, hetgeen hem den steven naar de Kanarische eilanden deed rigten; de landing had plaats, van der Does was onder de eersten die voet aan wal zetteden, en bij het bestormen van de stad Palmas het eerst de ladders beklom, waarbij hij vier wonden bekwam. Roemrijk was de overwinning en groot de behaalde buit. Van der Does zond nu de helft der vloot met de veroverde schatten, onder Jan Gerbrandsz naar het vaderland, zette den togt voort en had het oog op Brazilie. Hij rigtte zijnen koers naar het zuiden, voer de eilanden van het Groene Voorgebergte en de geheele kust van Afrika voorbij, zonder die te verontrusten; alleenlijk ving hij onderweg eenige koopvaardijschepen op, die hij voor goeden prijs verklaarde. Alstoen besloot hij tot zijn ongeluk zich op het eiland St. Thomas te ververschen. Hetzelve behoorde aan de Portugezen; hij vond er bijna geenen wederstand, want de bewoners weken naar hunne bergen. Maar het klimaat was doodelijk voor de onzen, en van der Does, even ongewoon als zijne togtgenooten zich in acht te nemen, werd een der eerste slagtoffers. Hij werd door eene hevige ziekte aangetast en den 24sten October 1599 was de dag van zijn sterven. Diep onder een huis werd hij begraven, hetwelk vervolgens in brand werd gestoken, opdat zijn lijk niet gevonden en mishandeld mogt worden. Zijn neef George van der Does, een jongeling vol van uitmuntende hoedanigheden, van wien wij beneden spreken, vond benevens het grootste gedeelte der bemanning, daar zijn graf. Alzoo eindigde eene onderneming, die belangrijke opofferingen vereischt had, waarbij het aan goede maatregelen niet had ontbroken, doch die aan het licht bragt wat wij vermogten, en die belangrijke lessen opleverde voor de toekomst.

De geschiedschrijvers noemen van der Does een groot, kloek en zwaarlijvig man, wel ervaren in den oorlog, van een goed oordeel, voor zijne minderen goed en vriendelijk. Hij was gehuwd met Philipote van Duivenvoorde, dochter van Jacob, Heer van Warmond en Admiraal van Holland. Zij schonk hem eene dochter, Henrika, die in 1610 huwde met Adriaan van Mathenesse.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.* B. XXV. bl. 325 (10), B. XXXI. bl. 807 (25), B. XXXII. bl. 153 (124), B. XXXIII. bl. 215 (41), B. XXXVI bl. 554 (32), 565 (41); van Leeuwen, *Bat. Illust.* bl. 931; van Meteren, *Ned. Hist.* D. V. bl. 207, D. VII. bl. 247; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 287, D. IX. bl. 57–61; van Wyn, *Bijv. en Aanm. op* Wagenaar, D. IX. bl. 33; Scheltema, *de uitrust. en onderg. der onoverw. vloot.* bl. 125, 220; Collot d'Escury, *Holl. roem.* D. II. bl. 69, *Aant.* bl. 194, 197–200; Swalue, *de daden der Zeeuwen.* bl. 123, 241; J. W. van Sypesteyn, *Bijdr. voor de geschied. van het Ned. artillerie korps,* bl. 8, 9; *de Navorscher,* D. III. bl. 381.

DOES (Adriaan van der), zoon van Adriaan van der Does en Digna Gout; hij woonde te Rotterdam, was Dijkgraaf en Baljuw van Delfland en Schieland, en behoorde tot hen die in den jare 1567 voor commissarissen van den Hove zijn gedagvaard en gecompareerd tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den Koning. Hij was gehuwd met Maria van Borselen, bij wie hij vader was van drie dochters, genaamd Maria, Josina en Digna van der Does.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 932; d'Yvoy van Mijdrecht en Beeldsnijder, *Verb. en Smeeksch. der Nederl. Edel.* bl. 60.

DOES (Werner of Warnaert van der), zoon van Dirk van Does en Josina van Zuylen. Hij was Heer van Kattendijke en Rentmeester van de abdij van Leeuwenhorst. Hij was gehuwd met Elisabeth Dever van Mijden, en behoorde tot die personen die in 1567 voor commissarissen van den Hove gedagvaard en gecompareerd zijn tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den Koning. Hij kan dus volgens het berigt van van Leeuwen in 1565 niet overleden zijn.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illust.* bl. 932; d'Yvoy van Mijdrecht en Beeldsnijder, *Verb. en Smeekschr. der Ned. Edel.* bl. 74. In welk werk op de tweede plaat onder N°. 106 het facsimilé van zijne handteekening gevonden wordt.

DOES (Johan van der), meestal Janus Dousa genoemd, Heer van Noordwijk en Kattendijke, werd te Noordwijk Binnen den 5den of volgens anderen den 6den December 1545 geboren. Hij was de zoon van Johan van der Does, Heer van Noordwijk, en van diens tweede huisvrouw Anna van Nijenrode. Op den ouderdom van vijf jaren ouderloos geworden, geraakte hij onder voogdij van zijnen moederlijken grootvader Frans van Nijenrode, en na den dood van dezen in 1560 onder dien van zijnen oom Werner van der Does, Heer van Kattendijke, die, kinderloos overlijdende, Dousa tot zijnen erfgenaam aanstelde. Op tienjarigen leeftijd werd hij naar Lier in Brabant gezonden, waar hij zich in de oude talen oefende en den grond legde voor volgende studiën, te Delft onder Henricus Junius, vervolgens in 1561 aan de Hoogeschool te Leuven, twee jaren aan die te Douai en eindelijk, hoewel kort, te Parijs onder den beroemden Jean Dorat of Joannes Aurates, waar hij ook met de beroemdste mannen in aanraking kwam. Hij keerde in 1564 met een schat van kundigheden voorzien, naar Holland terug, trad er in datzelfde jaar in den echt, op het huis ter Haar bij Utrecht, met Elizabeth van Zuylen, dochter van Dirk van Zuylen en Johanna van Drakenborg, en, ofschoon toen nog geen openbaar ambt bekleedende, trad hij evenwel later toe tot het verbond der edelen ter verkrijging van vrijheid in de godsdienst en den staat, niettegenstaande hij den 15den Februarij 1567 den door den Koning van Spanje aan hem als deszelfs leenman gevorderden eed had afgelegd. In 1572, toen de Staten van Holland en Zeeland besloten hadden onderstand van geld en volk bij Koningin Elizabeth te zoeken, stond Dousa aan het hoofd der gezanten naar Engeland. Gedurende de belegering der stad Leiden in 1574 had hij het bevel over de gewapende burgerij, en tartte niet alleen aan het hoofd derzelve met onbezweken moed de ontzettendste gevaren, maar stond hij ook pal te midden van eene wanhopende bevolking en omringd door eenen vleijenden vijand, die te vergeefs de kracht van het Spaansche goud beproefde om het hart van een Nederlander tot ontrouw te bewegen. Na den dood van Prins Willem I in 1584 begaf van der Does zich heimelijk, zelfs buiten weten zijner vrouw, naar Engeland, om aan Koningin Elizabeth den veegen toestand des lands bekend te maken, en haar voor te bereiden op den stap dien de Staten weldra doen zouden, om aan haar de opperheerschappij en de bescherming des lands op te dragen. Aan het hoofd van een aanzienlijk gezantschap trok hij daartoe in het volgende jaar derwaarts, en ofschoon het doel niet werd bereikt, was echter de zending van Leicester het gevolg van de door hem aangewende pogingen. Hij kantte zich later tegen diens handelingen, en was een der voornaamsten in het land, die zijne terugroeping bewerkten.

Na bij de oprigting der Leidsche Hoogeschool tot haren eersten Curator aangesteld te zijn, eene waardigheid die hem ruimschoots toekwam voor het ontwerpen van het plan tot daarstelling derzelve, werd hij in 1585 ook tot haren bibliothecaris aangesteld; doch in 1591 raadsheer in den Hoogen raad geworden zijnde, en dus Leiden met der woon verlatende, bedankte hij voor die betrekking ten behoeve van zijnen zoon Johan,

vestigde zijne woonplaats te 's Gravenhage en deed den eed als Raadsheer den 3den December van laatstgenoemd jaar, terwijl hem den post van Registermeester van Holland reeds vroeger (1572) was opgedragen. Het verlies van zijne beide zonen gaf eenen schok aan zijne gezondheid, welken hij nimmer te boven kwam. Zich tot het verrigten van eenige zaken naar Friesland begeven hebbende, werd hij er ziek. Men voerde hem naar Noordwijk, in de hoop dat zijne ziekte daar beter zou worden; doch te vergeefs. Zijne kwaal verergerde en hij bezweek er den 8sten, of volgens anderen den 12den October 1604. Zijn lijk werd te 's Hage begraven. Op last van Curatoren der Leidsche Hoogeschool deed Daniel Heinsius eene lijkrede op hem, die later door den druk is bekend gemaakt, terwijl ook Petrus Bertius openlijk hulde deed aan zijne verdiensten. De voornaamste dichters van vroegeren en lateren tijd betreurden zijnen dood en bezongen zijnen lof. Zijne nagedachtenis werd door eenen fraaijen gedenkpenning vereeuwigd, en een zijner afstammelingen, Gerlach Johan Doys van der Does, Heer van Noordwijk, Langeveld, Offem enz. stichtte in 1792 in de Hervormde kerk te Noordwijk Binnen een kostbaar marmeren gedenkteeken hem ter eere, hetwelk met zijne beeldtenis, naar eene oorspronkelijke schilderij in kunstig marmer uitgehouwen, prijkt, rondom welke zijne zinspreuk: *Ante omnia Musae* (*de letteroefeningen bovenal*) gevonden wordt. De lof aan Dousa toegezwaaid was wel verdiend; en waar wij geroepen zijn om hulde te brengen aan zijne onsterfelijke nagedachtenis, daar staan wij verlegen welke zijner deugden het eerst op te sommen. Bepalen wij ons evenwel tot de voornaamsten, dan zien wij in Dousa den wijzen staatsman, den moedigen krijgsheld, den grooten letterkundige, den waarheidslievenden geschiedschrijver en den voortreffelijken dichter.

De bange dagen der Spaansche overheersching hebben menig talent doen ontwikkelen, dat, in eenen meer kalmeren tijd, nooit die vlugt zou genomen hebben. Niet alzoo Dousa. Door zijnen uitstekenden aanleg en zeldzame gaven, was hij als het ware in den wieg gelegd, om zijn staatkundig beleid, gepaard met onwankelbare getrouwheid, aan zijne geboortegrond ten dienste te stellen, toen de hagchelijke toestand van het land die het meest scheen te vorderen. Tot tweemalen toe wist hij het gemoed van Elizabeth te bewegen, om aan de verdrukte vrijheid hulp en bijstand te verleenen; maar zijn schrander brein wist ook Engelsche list en heerschzucht te doorzien en middelen te beramen die beiden onschadelijk te maken.

Waar den naam van den edelen van der Werff genoemd wordt, zal ook dien van van der Does niet worden vergeten. De groote heldenmoed van laatstgenoemde bleek overvloedig gedurende de strenge belegering der stad Leiden in 1574. Met ongeoefende burgers wederstond hij de aanvallen van een der beste legers van Europa; met wandelende geraamten wist hij de muren der stad voor eenen overval van eenen steeds loerenden vijand te verdedigen; gevaren ontzag hij niet en zijn moed deed die van allen ontvonken. Maar ook binnen de veste heeft hij een magtigen vijand te bestrijden, niet minder gevaarlijk en ontzagchelijk dan daar buiten. De muitzucht grijnst hem aan, en terwijl hij onvermoeid met de eene hand de belegeraars bedwingt, doet hij met de andere een murmureerend volk verstommen. Zoo weet de ware held pal te staan te midden van het bangste gevaar en onder welke omstandigheden het zich ook vertoont.

De naam van groot letterkundige zal niemand aan Dousa betwisten. De lijst zijner geschriften getuigt het wat hij als zoodanig heeft voortgebragt. Als voortreffelijke beoefenaar der klassieke Romeinsche schrijvers, wier werken hij met tallooze aanteekeningen of commentariën verrijkte en uitgaaf, was hij, zoo als Wijttenbach eens aanmerkte, de studie der ouden zoodanig bevordelijk, dat hij ten voorbeeld en ten aanvoerder ook voor de edelen des volks hier te lande heeft gestrekt, om zich op deze met geestdrift toe te leggen. Teregt verdient hij den eeretitel van Bataafschen Varro en van Orakel der Hoogeschool, hem door een buitenlandsch schrijver, of dien van levendige bibliotheek en wandelend museum, hem door Meursius gegeven; en wel verdiend was de achting en bewondering die, van een tal van geleerden uit alle oorden van Eurapa, hem ten deel viel. Getrouw aan zijne zinspreuk, waren hem de letteroefeningen dierbaar, en vond hij, in hare beoefening, troost voor grievende verliezen die hij ondergaan moest.

Als geschiedschrijver staat Dousa hoog aangeschreven, en de deugd, die hem als zoodanig het meest versierde, was zijne onverzettelijke waarheidsliefde. Even als dit een hoofdtrek was in 's mans karakter, evenzoo bleek die in zijne werken, waar hij door de staten van Holland in 1585 geroepen werd om de geschiedenis des lands te beschrijven. Hij kweet zich zoo voortreffelijk van de hem opgedragene taak, dat zij hem voor zijnen arbeid vereerden met eene gouden keten en penning ter waarde van zeshonderd gulden. Zijn werk was, naar het oordeel van een beroemd hedendaagsch geleerde, in een tijd toen men niet anders dan fabelachtige of met fabelen gemengde geschiedenissen van Holland kende, een hoogst opmerkelijk verschijnsel, en teregt wordt hij genoemd de vader der kritische beschouwing onzer geschiedenis. Behalve door zijne *Annales*, heeft hij zich ten opzigte der historische wetenschap zeer verdienstelijk gemaakt, daar hij de eerste was die de kronijk van Melis Stoke in het licht gaf. De latijnsche dichtkunst eindelijk vond in Dousa een voortreffelijk beoefenaar. Eenstemmig is den lof dien hem als zoodanig door bevoegde kunstregters gegeven wordt. Dousa was dichter in den volsten zin des woords. Het zij dat wij hem den klaagzang hooren aanheffen over het verlies van eenen veel beminden en veel belovenden zoon, of dat hij Leiden en deszelfs verdedigers, of Boisot, die het ontzette, in zijnen dichterlijken vlugt herdenkt, of hem ook andere onderwerpen hooren behandelen, die de tijdsomstandigheden of levenservaringen hem aanboden; altijd en overal treffen wij den dichter aan, wiens smaak, door het gedurig lezen der ouden verkregen, heerlijk uitblinkt, en die den naam van Latijnsch dichter van den eersten rang, onder zijne tijdgenooten, met vollen regt waardig was.

Wij eindigen onze zwakke poging om de verdiensten te schetsen van den man, die door geheel het beschaafde Europa met roem bekend stond. Veel voorzeker is er gedaan om Dousa's lof te verkondigen, en zijn naam zal zonder twijfel door het verste nageslacht met eere worden genoemd; maar, waar de dankbare naneef der negentiende eeuw, in schier onvergankelijk metaal, de nagedachtenis huldigt van den Vader des vaderlands, van den schrik des Oceaans, van den Vorst der Nederlandsche schilders en van den uitvinder der boekdrukkunst, daar rigte ook hij een beeld op ter eere van hem, van wien op het gedenkteeken in de kerk te Noordwijk naar waarheid getuigd wordt »dat zijne wedergâ ons vaderland zeldzaam gezien heeft!"

De werken door Dousa geschreven, of met zijne aanteekeningen uitgegeven, zijn getiteld:

Epigrammatum libri duo: *Elegiarum liber unus*: *Sylvarum libri duo.* Antv. 1569, 12°.

Notae in C. Crispi Sallustii Fragmenta. Antv. 1573. 12°. ib. 1579, 1583, 12°.

Nova poëmata, Lugd. Bat. 1575.

In novam Q. Horatii Flacci editionem commentariolus. Antv. 1580. 16°. *Appendix succedanea ad eundem.* ib. 1582. 16°. Lugd. Bat. 1611. 4°.

Praecidanea pro Q. Valerio Catullo. Antv. 1581. 16°.

Praecidanea pro Aulo Albio Tibullo. Antv. 1582. 16°.

Schediasma succidaneum, nuperis ad Tibullum praecidaneis addendum, etc. Antv. 1582. 16°.

Pro Satyrico Petronii Arbitri, viri consularis, praecidaneorum libri tres. Lugd. Bat. 1583. 12°.

Epodon ex puris Jambis libri II. Antv. 1584. 8°.

Odarum Britannicarum liber, ad Divam Elisabetham, etc. Lugd. Bat. 1586. 4°.

Elegiarum libri duo: Epigrammatum liber Unus. Lugd. Bat. 1586. 4°.

Centurionatus, sive Plautinarum explanationum libri IV; in quibus, praeter Plautum, multa veterum scriptorum loca, Poëtarum inprimis, varie corriguntur, illustrantur, explicantur. Lugd. Bat. 1587. 16°.

Epistolae apologeticae duae; quarum priori de prolata Annalium suorum editione auctor se purgat; altera pro Praetore Nortvicano, Peregrinitatis in Batavis reo, causae dictionem complectitur. Lugd. Bat. 1593. 4°.

Annales rerum a priscis Hollandiae comitibus per CCCXLVI annos gestarum, continuata serie memoriam complectentes. Nunc primitius in unum metrice historiae corpus redacti, atque in X libros tributi ac dispartiti, Hagae—Comit. 1599. 4°. Er schijnen exemplaren met eenen anderen titel voor te komen, daar dezen bij sommige schrijvers anders wordt opgegeven, 2de uitgave alleen in proza. Leiden 1601. 4°. 3de uitgave Leiden 1617. 4°. Dit werk is aangevangen door zijnen zoon Johan, en door hem vervolgd.

Echo sive lusus. Imaginis Jocosae, quibus titulus Halcedonia.

Aliaque quorum indicem sequens pagina repraesentabit. Omnia recens nunc primum edita. Hag. Com. 1603. 4°.

Poëmata pleraque selecta; Petrus Scriverius edidit. Lugd. Bat. 1609 8°,

Elegia ad Hugonem Grotium, de oppidis Hollandiae, eorumque praecipuis ingeniis. Lugd. Bat. 1619, 4°.

Poëtae satyrici minores, de corrupto Reipublicae statu: Sulpicia, Valerius Cato et Anonymus, de Lite. cum Jani Dousae et Gasparis Barthii commentariis, Marc. Zuer. Boxhornius recensuit etc. Lugd. Bat. 1632. 16°.

Behalve genoemde werken zijn van Dousa eenige Latijnsche brieven in druk uitgegeven; ook gaf hij in het licht eenige nagelatene werkjes van Lukas Fruytiers en de *Batavia* van Junius, te Leiden 1588. 4°. Eindelijk was hij, zoo als wij reeds aanmerkten, de eerste uitgever van de *Hollandsche Rijmkronijk* van Melis Stoke, Amst. 1591. fol. welke druk door een ongelukkig toeval grootendeels verbrand zijnde, daardoor zeer zeldzaam geworden is,

Het getal der kinderen waarmede het huwelijk van Dousa met Elizabeth van Zuylen gezegend werd, wordt verschillend opgegeven; zeker hebben bestaan Johan, die volgt; Johanna die ongehuwd overleed; Anna die gehuwd was met Caspar van Eussum, Heer van Nijenoord; George, die volgt; eene dochter wier naam niet genoemd wordt; Steven, die volgt; Franciscus, die volgt; Wernaert, die volgt; Dirk, die volgt; Josina die in 1590 of 1591 overleed; Jacob.

De afbeelding van van der Does ziet op verschillende wijzen het licht. Op de Bibliotheek der Leidsche Hoogeschool wordt een geschilderd afbeeldsel van hem gevonden.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.* B. VI. bl. 424. (310) B. VII. bl. 504. (23), B. VIII. bl. 663, (334, B. XV. bl. 207 (215), B. XX. bl. 635, (63); van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 932; van Loon, *Beschr. der Nederl. Historiep.* D. I. bl. 200, met eene afbeelding van den gedenkpenning ter eere van Dousa vervaardigd; Saxe, *Onom. Lit.* T. III. p. 446, *Anal.* p. 653; te Water, *Hist. van het verb. der Edelen,* D. II. bl. 333—337. D. III. bl. 510—513. D. IV. bl 337, 339, met een uitslaand blad, bevattende het uitvoerige opschrift op het gedenkteeken ter eere van Dousa in de Hervormde kerk te Noordwijk opgerigt; Pars, *Index Bat. of Naamr.* bl 84, met zijn portret; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 466, 483, D. VIII. bl. 70, 90; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; A. Vereul, *Redenvoer.* (Amst. 1790) waarin bl. 1—102 eene *Lofrede op Dousa*; Scheltema, *staatk. Nederl.* D. I. bl. 285—287 D. II. 577; Siegenbeck, *Laudatio* Jani Dousae, (Lugd. Bat. 1812); van Kampen, *geschied. der letter. en wetensch. in Nederl.* D. I. bl. 228, 229, 261—264; Collot d' Escury, *Holl. roem,* D. I. *Aant.* bl. 174. D. II. bl. 48, Aant. bl. 123—126; 130, D. IV. St. 1. bl. 21, 22, Aant. bl. 146—155; Siegenbeek, *geschied. der Leidsch. Hoogesch.* D. I. bl. 22, 28, 47, 56, 57, 64, 77, D II. bl. 3, *Toev. en Bijl.* bl. 3, 4, 279; De Wind, *Bibl. van Nederl. geschiedschr.* D. I. bl. 41, 266, 267, 562; Peerlkamp, *de poëtis latin. Nederland.* p. 202—207; *Cat. der Bibl. van de Maatsch. van Nederl. letterk. te Leid.* D. I. bl. 207, D. II. bl. 42, 268, 618; van Leeuwen, *Cat. der Prov. Bibl. van Friesl.* bl. 144; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 72; *de Navorscher,* D. III. bl. 292, D. IV. bl. 241; Arend, *Algem. gesch. des Vaderl.,* D. V. bl. 240, 382, 402, 403; *Kron. van het Hist. Gen.* D. II. bl. 150—161; D' Yvoy van Mijdrecht en Beeldsnijder, *verb. en Smeekschr. der Nederl. Edel.* bl. 8, 70.

DOES (Johan van der) *de Jonge*, oudste zoon van den voorgaande, werd geboren te Noordwijk of te Leiden den 16den Januarij 1571. Nog kind zijne beoefende hij reeds de Latijnsche Dichtkunst, en verkreeg, onder de leiding van zijnen voortreffelijken vader, eene grondige kennis van het Latijn en het Grieksch. Hij legde zich ook op het Hebreeuwsch toe, en genoot op twaalfjarigen leeftijd reeds het onderwijs van Bonaventura Vulcanius, Petrus Tiara en Justus Lipsius; terwijl het Romeinsche regt, de oudheden, en de Wis- en Sterrekunde de vakken waren waarin hij weldra groote vermaardheid verkreeg. Reeds op vijftienjarigen leeftijd gaf hij proeven van zijne Latijnsche Muze. De roem zijner kundigheden was zoo groot, dat Louise de Coligny hem tot leermeester van haren zoon, Prins Frederik Hendrik verlangde, welke eervolle betrekking hij twee jaren waarnam. In 1591 werd hij in de plaats van zijnen vader tot Bibliothecaris der Leidsche Hoogeschool aangesteld, van welken post hij in 1594 ten behoeve van Petrus Bertius afstand deed, en in datzelfde jaar met zijne beide broeders George en Steven eene reis naar Duitschland ondernam. Gereed staande om naar Holland terug te keeren, ontmoette hij in April 1596 te Frankfort Filips du Plessis Mornay, den zoon, die hem overhaalde met hem eene reis naar Polen te doen. Zij reisden door Bremen, kwamen op den 22sten April te Breslauw, en voorts te Krakouw, waar Dousa zijn reisgenoot verliet, en zich te Dantzig aan boord van een schip begaf, dat zeilreê naar Holland lag. Hier teruggekomen, werd hij ten gevolge van veel studie en groote vermoeijenissen op de reis door de tering aangetast, waaraan hij den 21sten December 1596, of meer waarschijnlijk volgens anderen den 12den Januarij 1597 overleed. Hij werd te 's Hage in de groote kerk bij het koor begraven, waar eene eenvoudige grafzerk zijn stoffelijk overschot bedekt. Hij werd met heete tranen door zijnen vader beschreid, die in hem zijn beeld zag herleven en den parel voor zijnen vaderkroon vond. Door de grootste geleerden van zijnen tijd werd hij betreurd en door hunne wel verdiende lofspraken vereeuwigd.

De werken, waardoor hij zich als Latijnsch Dichter en Westersch taalkundige met roem onderscheidde, zijn getiteld:

Brittannicorum Carminum Sylva, Lugd. Bat. 1586. 4°. (gevoegd bij het 10de hier voor genoemde werk van zijnen vader.)

Rerum coelestium: in laudem Umbrae declamatio et carmen: una cum aliquot poëmatiis. Lugd. Bat. 1591 12°.

Conjectanea et Notae in Catullum, Tibullum et Propertium. Lugd. Bat. 1592.

Spicilegium in Petronii Arbitri Satyricon. Lugd. Bat. 1594. 12°. Meermalen herdrukt.

Animadversiones in Plauti comoedias, 1596.

Poëmata, olim a patre collecta, nunc ab Amicis edita. Lugd. Bat. 1607. 12°. Herdrukt door de zorg van Petrus Rabus, Rott. 1704. 8°. met portret.

Behalve door eenige Latijnsche brieven, aan Janus Gruterus, Dominicus Baudius, Justus Lipsius en Willem Camden, maakte de jonge van der Does zich ook vermaard door het aandeel dat hij had aan de zamenstelling der *Annales*, door zijn vader uitgegeven. Zijne afbeelding ziet het licht; op de Bibliotheek der Leidsche Hoogeschool wordt een geschilderd afbeeldsel van hem bewaard.

Zie Meursius, *Athen. Bat.* p. 151—153; Sweertius, *Ath. Belg.* p. 378, 379; Saxe, *Onom. Liter.* T. IV. p. 11, 12; van Leeuwen, *Bat. Illustr.* p. 932; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Timareten, *Verz. van Gedenkst.* D. II. bl. 37; Siegenbeek, *Laudat.* Jani Dousae, p. 126—130; van Kampen, *geschied. der Lett. en Wetensch. in Nederl.* D. I. bl. 262, D. III. bl. 85; Collot d' Escury, *Holl. roem,* D. IV. St. I. bl. 22, Aant. bl. 153, 154, 160—163; Siegenbeek, *geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 279; de Wind, *Bibl. van Nederl. geschiedschr.* D. I. bl. 264—267; Peerlkamp, *de Poët. Latin. Nederl.* p. 178—182.

DOES (George van der), tweede zoon van Johan van der Does, de vader, en Elizabeth van Zuijlen. De tijd van zijne geboorte is onbekend, doch waarschijnlijk zag hij kort na 1574 het levenslicht. Van zijne jeugd af aan legde hij zich op de beoefening der wetenschappen toe, en ontving van zijnen vader het onderwijs in het Latijn en het Grieksch. Bij zucht naar geleerdheid bezat hij eene groote neiging tot reizen, zoodat hij in 1592 naar Polen trok, alwaar hij twee jaren verbleef en van daar, volkomen met de landtaal bekend, in Holland wederkeerde. Kort daarop vertrok hij in gezelschap van zijnen broeders Johan en Steven naar Duitschland, met voornemen om tot in Griekenland door te dringen. Te Heidelberg hield hij zich drie maanden op; deels om met de geleerden aldaar om te gaan, maar voornamelijk ook om zich voor te bereiden voor de oudheidkundige onderzoekingen die hij voor had te doen. Marquardus Freherus of Freher maakte hem bekend met het werk van George Codinus over de oudheden te Konstantinopel, welk werk door van der Does terstond met groote geestdrift overgezet en door Freher later in het licht werd gegeven. Paulus Melissus bibliothecaris te Heidelberg, stelde hem in staat om den rijken schat van Grieksche en Romeinsche handschriften, dáár bewaard te doorzoeken, en terwijl hij hiermede bezig was, verneemt hij dat er een Poolsch gezantschap naar Konstantinopel stond gezonden te worden; hij begeeft zich hierop naar Krakau, doch ziende dat het gezantschap niet door zou gaan, slaat hij den weg naar Rusland in, en ontmoet te Leopolis eenige Turksche en Armenische reisgenooten, waarmede hij naar Konstantinopel trok. Aldaar huisvestte hij zeven maanden bij Eduard Barton, Ambassadeur van het Engelsche Hof en verkreeg toen berigt van het overlijden van zijnen oudsten broeder en tegelijk aanzoek van zijnen vader om huiswaarts te keeren. Door Moldavië, Polen, Pommeren, Holstein en Westphalen, keerde hij in het midden der maand Mei van het jaar 1598 terug,

In het volgende jaar bekroop hem de lust om naar Indië te gaan, en vond hij daartoe eene geschikte gelegenheid, door deel te nemen aan den togt van zijnen oom, Pieter van der Does, van wien wij boven gewaagden, op last der staten ondernomen. Het was op deze ongelukkige onderneming dat hij, zich ophoudende op het eiland St. Thomas, ziek werd en aldaar waarschijnlijk in October 1599 overleed.

De werken door hem in druk uitgegeven zijn getiteld:

Georgii Codini Selecta de Originibus Constantinopolitanis graece et Latine, per Georgium Dousam, Heidelb. 1596. 8°. Deze vertaling van het werk van Codinus, waarvan wij boven reeds gewaagden, is later door anderen herhaalde malen op nieuw met hunne aanmerkingen uitgegeven. Van der Does voegde bij dit werk ook eene vertaling van een ander geschrift van Codinus, getiteld:

Liber de Signis, statuis et aliis spectatu dignis Constantinopoli.

Georgii Dousae, de itinere suo Constantinopolitano epistola. Accesserunt veteres inscriptiones ex Byzantio, et ex reliqua Graecia, nunc primum in lucem editae; cum quibusdam doctorum virorum epistolis. Lugd. Bat. 1596. 8°; ibid. Antv. 1599. 8o.; ibid. Lugd. Bat. 1600. 8°. Ook geplaatst in het zesde deel van den *Thesaurus Antiquitatum Graecarum* van Jacob Gronovius. De brieven bij dit reisverhaal gevoegd, zijn voor het grootste gedeelte door Grieken geschreven; de belangrijkste is die van Melecius, Patriarch van Alexandrië aan Johan van der Does, den vader.

Behalve deze werken zien er van George van der Does twee brieven het licht in de *Epistolae Clarorum virorum* door Gabbema uitgegeven, bl. 243—246. Beiden zijn gedagteekend uit Konstantinopel, den 12den Mei 1597; de een is gerigt aan zijnen vader, de andere aan zijnen broeder Johan, dien hij meende dat toen nog in leven was. Zij leveren het bewijs dat hij zijnen tijd nuttig doorbragt.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illust.* bl. 932; Sweertius, *Ath. Belg.* p. 273; Saxe, *Onom. Liter.* T. IV. p. 78; de Chalmot, *Biogr. Woordenb*; Siegenbeek, *Laudatio Jani Dousae* p. 138—141; Collot D'Escury, *Holl. Roem.* D. IV. St. I. *Aant.* bl. 155—160 Mart. Nijhoff, *Cat. van Boek.* St. II. bl. 102.

DOES (Steven van der), derde zoon van Johan van der Does, de vader, en van Elizabeth van Zuylen. Hij werd den 2den Januarij 1576 geboren. Even als al zijne broeders werd ook hij tot de beoefening der wetenschappen opgeleid. Nog jong zijnde, deed hij met zijne broeders Johan en George eene reis door Duitschland. Omstreeks 1604 huwde hij met Anna van Eussum, wier broeder Caspar, zoo als wij boven reeds zeiden, met Anna, de oudste zuster van Steven van der Does gehuwd was. Baudius noemt haar eene vrouw van een zeldzaam voorbeeld. Na den dood van zijnen vader in 1604, werd Steven van der Does Heer van Noordwijk, lid van de ridderschap en wegens deze tot gewoon Raad in den Hove van Holland benoemd, doende eed den 1sten Mei 1606. Als zoodanig werd hij in 1610, met drie raadsheeren uit den Hoogen Raad, gecommitteerd, om de geschillen te Alkmaar, door de godsdienst ontstaan, uit den weg te ruimen. Verder wordt zijn naam in de geschiedenis niet vermeld. Hij is waarschijnlijk in 1622 overleden, hebbende tot in 1621 het ambt van Raadsheer in den Hove van Holland met roem bekleed. Hij verwekte bij zijne genoemde gemalin eene dochter en drie zonen, waarvan Wigbold later volgt.

Zie van Leeuwen, *Bat Illust.* p. 932; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 22; Siegenbeek, *Laudatio Jani Dousae*, p. 142.

DOES (Frans van der), vierde zoon van Johan van der Does, den vader, en van Elisabeth van Zuylen, werd te Leiden den 5den Mei 1577 geboren, alwaar ook hij zijne letteroefeningen volvoerde, voornamelijk onder Henricus Bredius en daarna onder Justus Lipsius, die hem, gelijk ook Josephus Scaliger, eene groote vriendschap toedroeg. Ook bij zijnen vader stond Frans in hooge achting, en hij bewees diens voetstappen waardiglijk te drukken. Op het voorbeeld van zijne broeders reisde hij buiten het land, en bezocht Engeland en Frankrijk om zich met talen eigen te maken en zijne zeden te beschaven. In Holland teruggekeerd, werd hij in 1601 aangesteld tot Kanunnik van de St. Maartenskerk te Utrecht. Hij bleef dit tot aan zijn overlijden, waarvan het jaartal onbekend is; ofschoon hij in 1606 nog leefde. Hij gaf de volgende werken uit:

C. Lucilii, Suessani Auruncani, Satyrographorum Principis, Equitis Romani, Satyrarum quae supersunt reliquae. Franciscus Jani filii Dousa collegit, disposuit et notas addidit. Lugd. Bat. 1597. 4°.

Julius Caesaris Scaligeri Epistolae et Orationes. Lugd. Bat. 1600. 8o.

Als verdienstelijk dichter deed Frans van der Does zich kennen door zijnen treurzang over het vertrek van Justus Lipsius als Hoogleeraar van de Leidsche Hoogeschool, geplaatst achter zijnen brief aan laatstgenoemde geschreven uit Parijs den 24sten October 1598, welken brief en treurzang opgenomen is in de *Sylloge Epist. van Burman*, T. I. p. 233.

De zinspreuk van Frans van der Does was: *Plurimum facere, minimum ipse de se loqui.* (Zeer veel doen, zeer weinig van zich zelven spreken).

Zie Sweertius, *Ath. Belg.* p. 242, 243; van Leeuwen, *Bat. Illustr.* p. 932; Saxe, *Onom. Lit.* T. IV. p. 83, 84; Siegenbeek, *Laudat.* Jani Dousae, p. 144—150; Peerlkamp, *de poëtis lat. Nederl.* p. 407.

DOES (Dirk van der), of Theodorus Dousa, was de zesde zoon van Johan van der Does, den vader, en van Elizabeth van Zuylen. Hij werd geboren te Leiden den 25sten Februarij 1580 en zijne letteroefeningen volbragt hebbende, reisde hij naar Duitschland, bezocht Polen, maar gaf aan een plan om Konstantinopel te bezoeken geen gevolg. In het vaderland teruggekeerd, schijnt hij eenigen tijd zich in de krijgsdienst begeven te hebben, en misschien is hij dezelfde die in 1607 de bekrachtiging der eerste wapenschorsing met Spanje naar Lillo overbragt en door den Aartsbisschop met eene gouden keten beschonken werd. Hij werd in 1614 en 1615 Schepen van Utrecht, den 26sten Februarij 1642 als Lid in de Ridderschap van dat Gewest ingeschreven en den 4den Augustus tot buitengewoon Raad in het hooge provinciale geregtshof aangesteld. Hij overleed als zoodanig in hoogen ouderdom den 7den Junij 1663. Hij had in 1612 de heerlijkheid Berkenstein gekocht, en was dat jaar ook gehuwd met Geertruid van Rheede, dochter van Gerard van Rheede, heer van Nederhorst en van Magteld Peunis van Diest, die hem onderscheidene kinderen schonk, waaronder echter geene worden aangetroffen die zich hebben vermaard gemaakt. Hij gaf uit:

Georgii Lagothetae Acropolitae, Chronicon Constantinopolitanum, Graece et Latine, notisque illustratum, Lugd. Bat. 1614. 8o. Deze kronijk gaf van der Does uit naar een handschrift dat door zijnen broeder George uit Pera was medegebragt. In de noten op dat werk beloofde hij nog de uitgave van andere handschriften door dezen medegebragt, maar die belofte is nooit vervuld. Verder gaf hij uit:

Allocutio super Beka, Heda et Hortensio recusis, ad magnificum virum Gisbertum Lappium a Waverum, patricium Ultrajectinum. Dit behelst een latijnsch dichtstuk van drie en vijftig regels, gedrukt aan het hoofd van de *Successiones Ultrajectinae* van Lambertus Hortensius, in de verzameling van Utrechtsche geschiedschrijvers door Buchelius verzameld, en door Lap van Waveren in 1643, in fol. uitgegeven.

Lusis Imaginis jocosae, sive Echus, a variis Poëtis, variis linguis et numeris exculti, Ultr. 1638. 8°.

Het blijkt uit deze werken dat de letteroefeningen, gelijk bij zijnen vader en broeders, bij hem hoog stonden aangeschreven, ofschoon hij als Latijnsch dichter geen hoogen vlugt genomen heeft. Hij wordt om zijn verstand bij onderscheidene geleerden zeer geprezen, en zijn vader bragt hulde aan zijne verdiensten door hem tot erfgenaam van zijne bibliotheek aan te stellen.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illust.* bl. 932; Burman, *Traject. Erudit.* p. 89, 90; Saxe, *Onom. Lit.* T IV. p. 239; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. IX. bl. 249, 250; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Siegenbeek, *Laudat. Jani Dousae.* p. 151—154; Peerlkamp, *de Poëtis lat. Nederl.* p. 406, 407.

DOES (Wigbold van der), Heer van Noordwijk, zoon van Steven van der Does voornoemd en Anna van Eussum. Hij werd in 1642 beschreven in de Ridderschap en Edelen van Holland, en was in 1660 Kolonel en daarna Gouverneur van Sluis in Vlaanderen. In 1666 werd aan hem, benevens andere staatsmannen, de zorg opgedragen voor de opvoeding van Prins Willem III en in 1667 werd hij benoemd tot Hoogheemraad van Rijnland. Den 17den Januarij 1668 werd hij, na het overlijden van Willem Frederik, Graaf van Nassau, aangesteld tot Meester-Generaal van de artillerie, en overleed den

11den Augustus 1669. Hij was gehuwd met Anna van den Kerkhove, die in 1689 overleed en hem vier dochters en drie zonen schonk, waarvan Steven hier volgt.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 932, 933; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XIII. bl. 198; Siegenbeek, *Laud. Jani Dousae.* p. 143; van Sypesteyn, *Bijdr. voor de Geschied. van het Nederl. Artilleriekorps.* bl. 13—14.

DOES (STEVEN VAN DER), Heer van Noordwijk, werd lid van de Ridderschap van Holland in 1669 en Hoogheemraad van Schieland in 1671. Hij overleed den 3den October 1694 en was gehuwd met Louise Taillifer de Moriacq, die hem twee zonen schonk Wigbold en Jan, waarvan de eerste hier volgt.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 933.

DOES (WIGBOLD VAN DER), Heer van Noordwijk, Offem, Langeveld enz. was de zoon van den voorgaande, werd in 1699 Hoogheemraad van Rijnland, in 1702 beschreven in de Ridderschap van Holland en van wege dezelve gecommitteerd in de Staten-Generaal, en daarna in het collegie van gecommitteerden Raden van Holland. Ook was hij van 1720 tot 1724 Luitenant, Houtvester van Holland en West-Friesland. Hij overleed den 24sten April 1725 en was gehuwd met Wilhelmina van Reede, waarbij een zoon die volgt. Hij was het van wien Mr. J. van Lennep handelt in diens werk getiteld: *de Moeder en de Magistraat*, (Amst. 1856. 8°) bl. 13 en volgg.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XII tegenover bl 394; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DOES (STEVEN VAN DER), Heer van Noordwijk, Offem, Langeveld, Lier en St. Anthonypolder, zoon van den voorgaande, geboren in 1700, werd beschreven in de Ridderschap van Holland in 1727, was Baljuw van Hulst, Hoogheemraad van Schieland en gecommitteerd ter admiraliteit van Amsterdam. Hij overleed te Noordwijk den 10den October 1732 en was gehuwd met Theodora Odilia van Doys, eene vrouw van uitstekende talenten, die in 1706 werd geboren en in 1774 overleed. Zij verwekten twee zonen, die volgen, en twee dochters.

Zie Kok. *Vaderl. Woordenb.* D. XII tegenover bl. 394; te Water, *Hist. van het verb. en de Smeekschr. der Edel.* D. IV. bl. 337; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DOES (WIGBOLD JAN THEODOOR VAN DER), oudste zoon van den voorgaande, en, na den dood van dezen, Heer van Noordwijk enz., geboren in 1726, was Drossaart van Heusden, Hoogheemraad van Rijnland, Lid der Ridderschap van Holland Commissaris van 's lands posterijen, gecommitteerd in den Raad van State, Voorzitter van de staten van Holland, Baljuw van 's Gravenhage, Raad en Rentmeester Generaal van de Abdijen van Leeuwenborst, en Rijnsburg. Hij werd verder den 29sten Junij 1781 tot Curator der Leidsche Hoogeschool benoemd en nam al die betrekkingen met den grootsten lof waar, de laatste tot aan zijnen dood, die in April 1787 plaats had. Hij was in 1751 gehuwd met Wilhelmina Margaretha van Wassenaar, die hem twee dochters naliet, namelijk: Theodora Odilia Carolina Lodovica en Johanna Jacoba Herbertina Mauritia. De eerste huwde Leopold graaf van Limburg Stirum, aan wiens oudsten zoon, Wigbold Albert Willem, de Heerlijkheid Noordwijk, na het overlijden van den laatsten mannelijken afstammeling van het geslacht van der Does, overging, en de tweede met Simon Cornelis van Heerdt Heer van Eversberg, lid van de Ridderschap van Overijssel

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XII, tegenover bl. 394; te Water, *Hist. van het verb. en de Smeekschr. der Ned. Edel.* bl. 337; Sigenbeek, *Geschiedenis der Leidsche Hoogesch.*, D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 25; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DOES (GERLACH JAN DOYS VAN DER), geboren in 1732, was broeder van den voorgaande en werd na diens dood Heer van Noordwijk enz. Hij was eerst Raad in den Hove van Holland, daarna voorzittend Raad der Rekenkamer van Holland, en werd in 1790 door de Staten generaal verkozen tot lid der commissie van toevoorzigt over de Indiën. Hij liet in 1792 in de Hervormde Kerk te Noordwijk Binnen een prachtig en kostbaar gedenkteeken oprigten ter eere van zijnen beroemden voorzaat Johan van der Does, den vader, wiens beeldtenis in marmer uitgehouwen op dit gedenkteeken praalt. Hij was in 1758 gehuwd met Herbertina van der Heim, die hem geene kinderen schonk, en hij overleed in 1810. Hij was de laatste mannelijke afstammeling van zijn beroemd geslacht, en zijne goederen gingen over aan de oudste dochter van zijnen broeder, door wie ze kwamen aan de grafelijke familie van Limburg Stirum; zijnde de jongste zoon van den in het vorige artikel genoemden Wigbold Albert Willem Graaf van Limburg Stirum thans nog Heer van Noordwijk enz.

Zie te Water, *Verb. en Smeekschr. der Nederl. Edel.* D. III. bl. 510, D. IV. bl. 337; van Kampen. *Geschied. der Nederl. buiten Europa.* D. III. St. I. bl. 347, 348; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DOES (ANTHONIE VAN DER), door anderen verkeerderlijk Aart of Arnold genoemd, werd waarschijnlijk in 1610 te s' Gravenhage geboren. Hij was een niet onverdienstelijk plaatsnijder, die welligt een leerling van Paul Pontius geweest is, doch diens hoogte nooit heeft kunnen bereiken. Het meest vervaardigde hij portretten; echter ook andere prenten, die allen door den Heer Kramm opgenoemd worden. Hij overleed in 1680.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb;* Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch*; *Nouv. Biogr. Génér.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOES (ADRIAAN VAN DER), geboren te Gouda in het begin der achttiende eeuw; van hem is ons niets bekend, dan dat hij in 1750 kapitein ter zee was en als zoodanig met het fregat *de Dolphyn* door Prins Willem IV naar de Middellandsche zee werd gezonden om den vrede met Algiers en Tripoli te bevestigen. Hij slaagde naar wensch. In 1755 werd hij nog eens naar de Middellandsche zee gezonden, en was met de *Meermin* van 24 stukken onder het eskader van den Schout bij Nacht H. J. Boudaan. In 1768 liep hij nog eens uit met een eskader onder den Vice-Admiraal Roemer Vlacq, op de *Beverwijk* van 36 stukken, bestemd om naar Marokko en Tunis geschenken te brengen en de met beiden gerezene geschillen uit den weg te ruimen. Den 3den October 1776 werd hij benoemd tot Schout bij Nacht ter Admiraliteit van Amsterdam.

Zie de Jonge, *geschied. van het Nederl. zeewezen,* D. V. bl. 290, 291, 299, 377; uit medegedeelde berigten aangevuld.

DOES (FRANK VAN DER) was van 1599 tot 1601 hoofd der Moluksche eilanden. In laatstgenoemd jaar komt hij ook voor als commies en koopman aldaar. In 1603 was hij op Toeban gevangen. Meerdere bijzonderheden zijn ons omtrent hem niet bekend.

Zie Valentijn, *Oud en Nieuw Oost-Indië*, D. I. St. II. bl. 370

DOES (H. VAN DER), schreef:

Profijtelijk koornboekje. Amst- 1730. 12°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned Boek.* D. I. St. I.

DOES (JACOB VAN DER), leefde in het midden der zeventiende eeuw en oefende de regtsgeleerde praktijk te 's Hage uit. Hij was naar het oordeel van den Heer Collot D'Escury een dichter die niet veel gegeven, maar het weinige dat hij gaf, goed geleverd heeft, Hij toonde dat in een vloeijend dichtstuk hetwelk ook als plaatsbeschrijvend niet onverdienstelijk is en tot titel heeft:

's Gravenhage, met de voornaemste plaetsen en vermaecklijkheden, 's Hage 1668. 4°. Er bestaan van dit werk twee drukken in het zelfde jaar, bij verschillende uitgevers, met en zonder platen. Als dichter deed van der Does zich verder kennen door:

Mengeldichten (1661) 4°.

Geestelijck en wereltlijck Tijt-verdrijf. 's Hage 1663. 4°.

Het Houwelijck tusschen Aeneas ende Lavinia. 's Hage 1663. 4°.

Tragedie ofte ongeluckige liefde van de Koninginne Dido, gelijck die voor de eerste mael vertoond is in 's Gravenhage. Amst. 1662, kl. 8°. 2de druk, 's Hage 1663. 4°, 3de druk. Leid. 1697. 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek*; van Kampen, *Geschied. der Ned. lett. en Wetensch.* D. I. bl. 407 (aldaar verkeerdelijk Johan genaamd); Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. dicht.* D. II. bl. 175; Collot D'Escury, *Holl. roem,* D. IV. St. II. Aant. bl. 634, 635; *Cat. van de Bibl. der. Maatsch. van Nederl. letterk. te Leiden,* D. I. bl. 245, b. bl. 80. D. II. bl. 125.

DOES (JACOB VAN DER) werd geboren te Amsterdam den 4den Maart 1623. Zijn grootvader was stads secretaris en zijn vader secretaris der Assurantiekamer aldaar. Deze vroeg ge-

storven zijnde en weinig middelen nalatende, werd Jacob, neiging tot de kunst aan den dag leggende, bij Nicolaas Moijaart als leerling besteld. Bij hem eenige jaren vertoefd hebbende, trok hij met zijn een en twintigste jaar naar Frankrijk en Italië. Hij bragt aldaar verscheidene jaren door en oefende zich naar de beste voorbeelden. In het vaderland teruggekeerd zette hij zich te 's Hage neder, huwde er met Margriet Boorfers; doch haren dood, in 1661 voorvallende, maakte hem zoo lusteloos, dat hij gedurende vier jaren het penceel rusten liet. Door den invloed van familie en vrienden verkeeg hij toen het secretarisambt van Slooten, nabij Amsterdam; alstoen wakkerde onder andere werkzaamheden ook de liefde tot de kunst weder in hem op. Andermaal trad hij in het huwelijk, doch ook deze vrouw daalde spoedig ten grave. Hij zelf overleed den 17den November 1673, nalatende tweo zonen, die volgen.

Van der Does was een bevallig en verdienstelijk schilder van landschappen en van vee. Voornamelijk maakte hij zich beroemd door het schilderen van schapen en geiten. Hij had den bijnaam van den *Schilder der duizend guldens geit*, omdat voor een geitje, door hem geschilderd, door een liefhebber die som betaald was. Zijne stukken komen niet veel voor en worden goed betaald. Hij hanteerde ook de etsnaald, doch in die kunst zijn zijne voortbrengselen nog zeldzamer. Hij was in 1656 een der mede-oprigters van het schildersgild, *Pictura*, te 's Gravenhage, en werd toen tot een der drie hoofdmannen verkozen. Zijne afbeelding, door Wallerant Vaillant in mezzotint bewerkt, ziet het licht; doch is hoogst zeldzaam. Zijn portret bij Houbraken voorkomende is er naar bewerkt.

Zie Houbraken, *Schouwb. der schild.* D. II. bl. 105—108; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.* D. XI. bl. 417; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* met zijn portret; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 72.

DOES (Simon van der), oudste zoon van den voorgaande, werd te Amsterdam in 1653 geboren en schilderde in den trant van zijnen vader. Hij woonde eerst te 's Hage, daarna eenigen tijd in Friesland en vervolgens in Engeland. Hij bezocht ook Brussel en Antwerpen, waar hij ook portretten schilderde. Hij keerde echter daarna weder naar 's Hage terug, huwde er met eene vrouw van een schoon en bevallig uiterlijk, doch die door hare verkwistende wijze van leven, hem spoedig in schulden bragt en hem bij haren dood in eenen berooiden boedel liet zitten. Door voorspraak van goede vrienden verkreeg hij eene plaats in het gasthuis te 's Hage, en na daarin ongeveer drie jaren gewoond te hebben, ging hij naar Brussel en vervolgens naar Antwerpen, waar hij voor de kunstkoopers werkte, en in 1717 overleed.

Simon van der Does was zoowel een zeer verdienstelijk portret- als landschapschilder. Even als zijn vader maakte hij zich door het schilderen van schapen in de kunstwereld beroemd, en beoefende ook de etskunst. Zijne schilderijen zijn zeer gezocht en worden goed betaald. Op 's Rijks Museum te Amsterdam worden drie schilderijen van hem bewaard.

Zie Houbraken, *Schouwb. der Schild.* D. III. bl. 326, 327; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; *Aanwijz. der Schild. op 's Rijks Museum te Amst.* bl. 14; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch*; Dubourcq, *Beschrijv. der Schild. op 's Rijks Museum te Amst.*

DOES (Jacob van der), broeder van den voorgaande, werd te Amsterdam in 1654 geboren, was achtereenvolgend leerling van Karel Du Jardin, Caspard Netscher en Gerard Lairesse. Hij maakte snelle vorderingen in de kunst, doch was zoo gestreng en ontoegefelijk omtrent zijn eigen kunstwerk, dat als het vervaardigde niet naar zijn zin was, hij hetzelve terstond vernietigde. Hij vertrok in 1698 onder het gevolg van den Ambassadeur Coenraad van Heemskerk naar Parijs, alwaar hij in 1699 overleed.

Zie Houbraken, *Schouwb. der Kunstsch.* D. III. bl. 327; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOES (Johan van der), wiens zinspreuk was *Sperno invidiam*, (ik veracht den nijd) vervaardigde een:

Lofdicht, gemaect tot prijs ende eere van de seer eerlicke plaisierige ende liberale const der Musycke, tot opweckinge van andere cloeker ende vernuftigher verstanden, liefhebbers ende beminders derselver, Gorinch. 1615. 4°.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 41.

DOES (Johannes van der), geboren te Delft, werd den 17den April 1668 aan de Harderwijksche Hoogeschool bevorderd tot doctor in de wijsbegeerte, en werd den 13den December 1669 tot Lector in de Regten aan de Leidsche Hoogeschool benoemd. Tien jaren lang had hij zich op eene uitstekende wijze van dien post gekweten, en eenstemmig waren de berigten over zijne geleerdheid en verdiensten, toen hij, om onbekende redenen, zijn ontslag genomen had; doch den 8sten December 1679 aangesteld werd tot gewonen, weldra tot eersten Hoogleeraar der Regten aan de Harderwijker Academie. Na een verblijf van ongeveer anderhalf jaar aldaar vertrok hij naar Gouda, waar de Regering hem den post van Raad en Pensionaris aanbood. Hij vertrok den 6den October 1681 derwaarts, en na in de genoemde betrekking onderscheidene regeringsposten bekleed te hebben, overleed hij er den 3den April 1704.

Zie Soermans, *Acad. Regist.* bl. 96, 97; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 272; Bouman, *Geschied. der Geldersch. Hoogesch.* D. I. bl. 232—234.

DOES (Simon van der), was Schepen van 's Gravenhage en in 1564 en 1565 Schout van die stad; hij was leenman des konings van Spanje, werd als zoodanig in 1567 voor commissarissen van den Hove gedagvaard tot aflegging van den gerequireerden eed van trouwe aan de koning en compareerde daartoe. Hij werd in 1575 Burgemeester van 's Gravenhage, en was ook Convooimeester en Accijnsmeester van Friesland, Baljuw van Vlieland, en Pluimgraaf van Wieringen. Hij overleed den 11den April 1587 en ligt in de groote Kerk te 's Hage, voor het koor, begraven.

Zie de Riemer, *beschrijv. van 's Gravenh.* D. II. bl. 61; Timareten, *Gedenkst. in Nederl.*, D. II. bl. 24; d' Yvoy van Mydrecht *en* Beeldsnijder, *Verb. en Smeekschr. der Ned. Edelen*, bl. 58, in welk werkje ook het facsimilé van zijne handteekening onder No. 30 gevonden wordt.

DOES (Simon van der), zoon van Willem van der Does, Schout van Amsterdam; hij werd in 1618 door Prins Maurits aangesteld en beëedigd als Raad der stad Amsterdam, en behoorde tot de voornaamste ijveraars tegen de Remonstranten. In 1650, bij den twist tusschen de stad en Prins Willem II, werd hij met anderen naar den Prins gezonden, om hem het verlangde gehoor, in den vollen raad, te weigeren. Namens de regering werd hij in hetzelfde jaar, met Joan Huydecoper, Heer van Maarsseveen, afgevaardigd naar Graaf Willem Frederik van Nassau, die aan het hoofd van eenig krijgsvolk derwaarts gezonden was, om dezen te kennen te geven dat men, op het vernemen van den aantogt van krijgsvolk, terstond naar de staten van Holland gezonden had, en dat men besloten had alle mogelijke middelen te gebruiken om de stad te verdedigen. Meerdere bijzonderheden zijn ons omtrent hem niet bekend.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XII. bl. 98; dezelfde, *beschrijv. van Amst.* D. IV. bl. 378, D. V. bl. 86, 116—121. D. XII. bl. 312.

DOES (Willem van der) is de opsteller van een treurblijeindend spel, genaamd *Sardanapalus en Arbactus*. 1644.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 180.

DOESBURG (Johan van), boekverkooper te Rotterdam, die tot zinspreuk voerde: *Labor excitat artem* (Het werk moedigt de kunst aan), gaf eene vrij goede vertaling in het licht van Corneille's treurspel onder den titel van *Theodore Maegt en Martelares*, Rott. 1715. kl. 8°.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 180; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. I. b. bl. 81.

DOESBURG (Johannes van), proponent zijnde, werd hij beroepen in 1668 te Varik, in 1670 te Beest, in 1672 te Jaarsveld, in 1674 te Kampen en te Rotterdam in 1678, alwaar hij den 11den Junij 1711 overleed. Zijn zoon volgt. Hij was gehuwd met Elisabeth Pecock. Eene proeve van zijn niet onverdienstelijk dichttalent vindt men voor het 1ste deel van de *Redelijke Godsdienst* door *Wilhelmus à Brakel*. Een zerkschrift van hem op dezen komt ook voor achter Hellebroek's *Rouwklagte inde straaten van Rotterdam over* Wilhelmus à Brakel (Amst. 1737. 4°). Verder gaf hij in druk uit:

Lijkpredicatie over koning Willem de IIIde, Rott. 1702. 4°.

Lijkpredicatie op L u d o l p h d e W i t h, Rott. 1704. 4°.
Het zalig afsterven van W. D o e s b u r g, *over Hebr.* II. vs. 4. Rott. 1694. 12°.
Moetgevende opwekkingen van David aan Salomon, Amst. 1749. 12°.

Zie v a n A b k o u d e, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III, IV; v a n H a r d e r w ij k, *Naaml. en Levensbijz. der Pred te Rott.* bl. 51.

DOESBURG (JOANNES VAN), zoon van den voorgaande, werd geboren te Kampen den 5den October 1677. Na zijne studien aan de Hoogeschool te Utrecht volbragt te hebben en proponent geworden zijnde, werd hij te Sassenheim beroepen, en door zijnen vader bevestigd in Junij 1701; hij vertrok van daar naar Zaandijk in 1708, naar Naarden in 1714 en in 1718 naar 's Hage, alwaar hij den 9den Maart 1735 overleed. Er bestaat van hem eene:

Lykpredicatie op W o l f e r d u s B e r n a r d u s B l a n k e n, *predikant te 's Hage*, 's Hage, 1729. 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1717. *a* bl. 497, 1718. *b*. bl. 614, 1719. *a* bl. 128. 1735. *a* bl. 368—375; v a n A b c o u d e, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I.

DOESBURG (VAN), was fourier in Hollandsche dienst, en behoorde tot hen die vermeld worden uitgemunt te hebben bij de bestorming van het fort Dömitz in Mei 1807, waarin zich nog altijd de bezetting bevond door F e r d i n a n d v o n S c h i l l aldaar achtergelaten.

Zie B o s s c h a, *Néerl. Held. te land*, D. III. bl. 267.

DOESBURGH (WILLEM VAN), Luitenant in Hollandsche dienst, onderscheidde zich bij de belegering van Kolberg in 1807. Verzeld van slechts vijftien man trok hij op eene vijandelijke redoute los en beklom die; ofschoon gekwetst wilde hij niet terug wijken, tot dat een andere geweerkogel hem de beide dijen doorboorde, zoodat hij uit het vuur moest gedragen worden.

Zie B o s s c h a, *Néerl. Held. te land*, D. III. bl. 205, hier door ons gevolgd.

DOESBURGH (T.) was een niet onverdienstelijk plaatsnijder, die behalve verscheidene portretten in de zwarte kunst manier, ook eenige boek- en titelprenten vervaardigde; volgens door hem, naar teekeningen van J a n W a n d e l a a r, vervaardigde prenten bloeide hij in het begin der achttiende eeuw. Hij heeft ook kaarten vervaardigd.

Zie I m m e r z e e l, *Lev. en werk. der kunstsch.*; K r a m m, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DOESJAN (ADRIAAN) werd in 1740 te Hoorn geboren en overleed den 15den Februarij 1817 als provenier in het St. Jans gasthuis aldaar. Hij was schoonschrijver en teekende niet onaardig; jammer dat het in zijne gewone teekeningen aan perspectief ontbreekt. Hij was echter een meester in het teekenen van hetgeen men eene vanitas of bedrieger noemt. Ook werkte hij keurig in papier, en schreef een vervolg op de *kronijk van Hoorn* door V e l i u s tot 1806, welk handschrift door den Heer A b b i n g, bij de zamenstelling van zijn aan te halen werk, gebezigd is.

Zie A b b i n g, *vervolg op* V e l i u s, *Inleid.* bl. 10. *Bijl.* bl. 78, *Opheld.* bl. 198, hier door ons gevolgd; K r a m m, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DOETECHUM (JOANNES VAN), de oude, was even als de volgende personen van dien naam, die ook bij anderen D e u t e c h e m gespeld wordt, waarschijnlijk afkomstig uit het stadje Doetichem of Deutekom, waarna zij hunnen naam, bij hunne komst in de Nederlanden, genomen hebben. Reeds in 1559 tot aan het einde van de zestiende eeuw maakte J o a n n e s v a n D o e t e c h u m zich als kunstgraveur bekend, zoo van prenten als van kaarten. Hij schijnt te Haarlem gewoond te hebben, doch de tijd van zijn overlijden is ons onbekend, even als die van L u c a s v a n D o e t e c h u m, die voor zijnen broeder gehouden wordt en even als dezen zich als kunstgraveur heeft bekend gemaakt.

Zie P a r s en v a n d e r S c h e l l i n g, *Katwijkse oudhed.* bl. 78; K r a m m, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DOETECHUM (BAPTISTA VAN), waarschijnlijk een zoon van den voorgaande of van L u c a s v a n D o e t e c h u m in het vorige artikel genoemd. Ook hij schijnt de voornaam van J o h a n n e s gevoerd te hebben. Hij leefde in het begin der zeventiende eeuw, en woonde te Deventer waar hij, bij zijn bedrijf van boekdrukker, ook als kunstgraveur werkzaam was.

Zie K r a m m, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DOETECHUM (J o h a n n e s v a n) *de Jonge*, was waarschijnlijk een broeder van den voorgaande, die zich ook door grooter werk echter van meer topographische bewerking, dan den voorgaande heeft bekend gemaakt.

Zie K r a m m, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DOETLEGGER, van Zierikzee geboortig, diende vroeger den staat in Zeeland, doch koos later de zijde der Spanjaarden en werd tot scheepskapitein bevorderd. Als zoodanig zou hij het bevel hebben op een der schepen door den vijand uitgerust om in Maart 1594 eenen aanslag op de stad Tholen te ondernemen.

D o e t l e g g e r hiervan kennis krijgende, gaf de Staten van Zeeland van het voornemen des vijands kennis, die maatregelen namen om den aanslag te verijdelen, waardoor die dan ook achterbleef. D o e t l e g g e r werd als een dubbelen verrader niet beloond, maar gevangen genomen en is welligt later tegen anderen uitgewisseld.

Zie B o r, *Ned. Oorl.* B. XXXI. bl. 783 (6).

DOEVEREN (WOLTHER of GUALTHERUS VAN) werd te Philippine in Staats-Vlaanderen, alwaar zijn vader A n t h o n y v a n D o e v e r e n, Inspecteur der dijken en directeur der zeewerken was, op den 16den November 1730 geboren. Te Goes zich op de voorbereidende wetenschappen toegelegd hebbende, vertrok hij in 1747 naar de Leidsche Hoogeschool en had het voorregt aldaar de geneeskundige lessen van de beroemdste mannen te kunnen hooren. Na alvorens Parijs bezocht te hebben, en ook daar het onderwijs van de vermaardste geneeskundigen ontvangen te hebben, verwierf hij te Leiden den 21sten October 1753 den graad van Doctor in de Geneeskunde, na openlijke verdediging van zijne *Dissertatio de vermibus intestinalibus hominum praecipue de Faenia*, welke onder dien titel te Leiden, 1754, in 4°. het licht zag, in 1764 in de Fransche en later ook in de Hoogduitsche taal werd overgezet.

Zich te Leiden als geneesheer nedergezet hebbende, trok hij al spoedig, door zijne buitengewone bekwaamheden, de aandacht van deskundigen zoozeer tot zich, dat Curatoren van de Groninsche Hoogeschool hem in Februarij 1754 het hoogleeraarsambt in de Genees- Ontleed- Heel- Schei- en Verloskunde aanboden, welken post hij den 11den Junij van datzelfde jaar aanvaardde met eene rede: *de Imprudente ratiocinio ex observationibus et experimentis Medicis.*

De roem van zijne geneeskundige talenten werd, door het met lof waarnemen van zijn hoogleeraarschap, zoo groot, dat hij in 1771, na het overlijden van den beroemden A l b i n u s, tot gewoon Hoogleeraar in de Genees- Schei- en Verloskunde aan de Hoogeschool te Leiden werd aangesteld, nadat hij eenigen tijd te voren voor eene dergelijke beroeping naar Göttingen bedankt had. Op den 6den Mei 1771 deed hij zijne intrede te Leiden met eene redevoering: *de Recentiorum inventis Medicinam hodiernam Veteri praestantiorem reddentibus*, welke rede, even als de vorige, in 4°. het licht ziet. Belangrijk was ook de stof zijner redevoering, waarmede hij in 1778 zijn rectoraat nederleide: *de remedio morbi, sive de malis, quae a remediis, sanandi caussa adhibitis, saepenumero hominibus accidere solent*, en die te Leiden 1779 in 4°. werd uitgegeven. Niet langer dan twaalf jaren mogt hij aan Leidens Hoogeschool werkzaam zijn. Sedert lang aan podegra aanvallen, eene ziekte erfelijk in zijn geslacht, onderhevig, overleed hij aan de gevolgen daarvan onverwacht, op den 31sten December 1783, bij zijne vrouw, eene dochter van J a c o b u s E c k, Hoogleeraar in de Regten te Groningen, drie zonen nalatende, wier namen zijn: A n t o n i e J a c o b, die volgt, K o r n e l i s A e m i l i u s en J o h a n n u s A r n o l d u s. Zijne afbeelding ziet het licht. Hij liet bij zijn sterven eene belangrijke verzameling boeken na, als ook een uitmuntend kabinet van delfstoffen en anatomische praeparaten, welk laatste voor de Leidsche Hoogeschool werd aangekocht.

V a n D o e v e r e n, die van kindsbeen af aan onderscheidene ligchaams ongemakken geleden had, en wiens ligchaam daardoor zeer ondermijmd was, bezat een ongemeen vluggen en werkzamen geest, en paarde aan eene groote mate van schranderheid eene juiste ontwikkeling van denkbeelden en eene nette en geregelde manier van werken. Als geneesheer genoot hij een onbepaald vertrouwen, en van zijne bekwaamheid als genees- en

ontleedkundige kunnen inzonderheid zijne werken getuigen, die behalve de reeds genoemden, getiteld zijn:

Sermo Academicus de erroribus Medicarum sua utilitate non carentibus, Gron. 1762, 4o.

Specimen observationes academicarum ad monstrorum historiam anatomen, pathologiam et artem obstetriciam, praecipue spectantium, Gron. et Lugd. Bat. 1765 4°. cum fig.

Sermo Academicus de sanitatis Groninganorum praesidiis ex urbis naturali historia derivandis, Gron. 1770. 4°., vertaald door den Hoogleeraar Matthias van Geuns, en uitgegeven onder den titel van:

Redevoering over de gunstige gesteldheid van Groningen voor de gezondheid. Gron. 1771. 8°.

Epistola ad clarissimum **Eduard Sandifort**, *de felici successu insitionis variolarum, Groningae institutae* 1770, 8°.

Onder anderen blijkt het uit dezen brief welk een groot voorstander van Doeveren van de inënting der koepokstof geweest is, welke kunstbewerking hij ook verrigtte aan de kinderen van Prins Willem V, die hem tot geneesheer over de jonge Prinsen aanstelde en hem later, na het overlijden van den beroemden Gaubius, ook tot zijnen lijfarts nam.

Primae lineae de cognoscendis mulierum morbis in usus Academicos, Lugd. Bat. 1777. 8°. Lips. 1786. 8°.

Verder vindt men van hem in de *Verhandelingen van de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem*, eene over de *ware kinderpokken, die meer dan eenmaal denzelfden mensch aantasten*, en in die van het *Bataafsch Genootschap der proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam*, een *Vertoog over de nieuwe manier van het doorsteken der blaas, met proeven bevestigd.*

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1754 *a* bl. 216, 467, 694; Arrenborg, *Naamreg. van Ned Boek.*; Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 331; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Sandifort, *Museum Anatomicum.* T. I. p. 93—194; Stuart, *Vaderl. Hist.* D. III. bl. 29; van Kampen, *Geschied. der Nederl. Letter- en Wetensch.* D. II. bl. 329, 330; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 286, 311, 318, D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 219; (de Jong) *Alph. Naaml. van Boek.*; A. van der Boon, *Geschied. der ontdekk. in de ontleedk. der mensch.* bl. 184—192; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 73.

DOEVEREN (Antonie Jacob van), oudste zoon van den voorgaande, werd, na openlijke verdediging van een *Specimen observationes pathologico-anatomicae*, hetwelk te Leiden in 1789 4°. het licht zag, den 2den April van dat jaar te Leiden tot Doctor in de geneeskunde bevorderd, en oefende aldaar met roem de praktijk uit, totdat hij op 42 jarigen leeftijd den 30sten October 1805 aan de gevolgen van eene kortstondige ziekte overleed, nadat hij vroeger meermalen aanvallen van podagra had doorgestaan. Hij was gehuwd met Elizabeth van Reverhorst, die hem een zoon, Hermanus François, die volgt, en eene dochter schonk.

Zie (de Jong), *Alph. Naaml. van Boek.*, *Handel. der Jaarl. Algem. vergad. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leid.* 1853, bl. 31, 32.

DOEVEREN (Hermanus François van) eenige zoon van den voorgaande, geboren in 1800. De vroegtijdige dood van zijnen vader spoorde hem aan tot ijver en vlijt in het beoefenen der wetenschappen, tot voorbereiding der studie in welke hij de voetstappen zijns vaders wenschte te volgen. In 1819 als student in de geneeskunde ingeschreven, werd hij na vijfjarige studie en openlijke verdediging eener dissertatie *de Macroglossa seu linguae enormitate*, den 31sten Januarij 1824 bevorderd tot doctor in de geneeskunde, en vestigde hij zich als geneesheer te Leiden, waar de herinnering aan zijnen vader nog levendig was. In 1828 werd hij benoemd tot stads doctor, en, even als zijn vader, muntte hij uit door hulpvaardigheid, ook in het belangloos waarnemen van zieken, die door de Leidsche Maatschappij van Weldadigheid verzorgd werden. In 1830 trad hij als officier bij de dienstdoende schutterij in dienst, keerde in 1832 terug, hervatte zijne werkzaamheden, en, na in dat jaar tot adjunct-doctor van het fonds *Toevlugt in den nood* te zijn aangesteld, werd hij in 1833 effektief geneesheer van hetzelve, voor welke betrekking hij, om redenen van gezondheid, in 1844 moest bedanken, even als in 1845 voor zijne betrekking van stads geneesheer. Hij bleef tot aan het einde van zijn leven lid der plaatselijke Commissie van Geneeskundig toevoorzigt, en overleed na langdurig lijden op den 19den Februarij 1853. Hij was nog student zijnde verloofd met de beminnelijke dichteres Johanna Constantia Cleve, wier vroegtijdig afsterven eene naauwere vereeniging met hem verhinderde, en wier verlies zulk eene ongeneeslijke wonde bij hem achterliet, dat hij nimmer in eene andere keuze vergoeding heeft kunnen vinden voor haar gemis, en waardoor hij bij zijn smartelijk lijden de vertroosting heeft moeten derven, die alleen de liefde eener trouwe en zorgende gade schenken kan.

Van Doeveren heeft zich door geene geschriften beroemd gemaakt. Zijne:

Bedenkingen op de circulaire van den staatsraad Gouverneur der provincie Zuid-Holland, betreffende de geneeskundige attesten bij het visiteren der Lotelingen, enz. (Leiden 1846. 8°.), doen hem kennen als een hoog vereerder van den stand waartoe hij behoorde, maar kenschetsen hem tevens als den man die met edelen moed voor de waarheid durfde uitkomen en niets spaarde waar het op hare verdediging aankwam.

Aan de bibliotheek der Leidsche hoogeschool vermaakte hij een belangrijk geschenk in boeken, en aan zijnen neef, Gualterus Johan van Doeveren, practiserend geneesheer te 's Gravenhage, en zoon van wijlen Joannes Arnoldus van Doeveren, Lector in de Anatomie, Chirurgie en Obstetrie en geneesheer te Gorinchem, werden bij uiterste wilsbepaling gelegateerd alle manuscripten tot de geneeskunde betrekkelijk, zoowel die afkomstig zijn van zijnen grootvader, hiervoor genoemd, als die welke er naderhand door aankoop mogten zijn bijgekomen. Zijne keurige bibliotheek, vooral uitmuntende door kostbare plaatwerken, werd te Leiden in 1853 openlijk verkocht. De Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde aldaar benoemde van Doeveren in 1830 tot haar medelid.

Zie *Handel. der Jaarl. Alg. Vergad. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leid.* 1853, bl. 31—38, hier door ons voornamelijk gevolgd.

DOEIJINGA (Louw van) of Donia, eigenlijk Louw Ockinga genaamd. Hij was een zoon van Pieter van Ockinga en N. Louws-dochter van Donia, en schreef zich, krachtens zeker testament, waarschijnlijk van den vader zijner moeder, Donia. Hij behoorde in 1505 onder de edelen van Wijmbritseradeel, en werd in dat jaar Grietman van die grietenij en in 1506 ook van Rauwerderhem. Hij was gehuwd met Catharina, dochter van Feico van Harinxma thoe Slooten en Luts Oenema, zuster van den bekenden Bocko van Harinxma, en weduwe van Sjoerd Douwes Sjaerdema. Hij woonde te Sneek en was daar een voornaam edelman. Hij werd in 1496 door de soldaten van Nithard Fox, die tot hulp der Schieringers in Friesland gekomen waren en na de behaalde overwinning onwettige eischen tot betaling hunner soldij deden, gevangen genomen en in zijn eigen huis gepijnigd. Om in hunne betaling te voorzien, vroegen die van Sneek aan de Groningers eene som gelds ter leen, en zonden Doeijinga met anderen als gijzelaars tot borg voor het geleende geld. Toen later de afbetaling niet geschiedde, werd hij met de anderen in boeijen gesloten, doch twee jaren daarna, na uitkeering van twee duizend goudguldens, ontslagen. In 1504 onderteekende hij mede den renversaalbrief aan den Hertog van Saksen, en toen Sneek in 1515 door de Geldersche partij ingenomen was, verliet hij het land en bleef er buiten tot in 1522, hoewel hij voorkomt onder hen die in 1515 den eed van huldiging aan Keizer Karel V aflegden; doch misschien is dit bij procuratie geschied. Hij overleed den 27sten Februarij 1533.

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III bl. 463—466, 555; van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 159—161, 289, uit medegedeelde berigten van dien schrijver verbeterd.

DŎGEN (Matthijs of Matthias) wordt genoemd een niet onverdienstelijk Bataafsch vestingbouwkundige, die in druk uitgaf:

Architectura militaris moderna. Amst. 1647, 2 Tom. fol. Amst. vertaald onder den titel van: *l'Art des fortifications.* c. fig. 1658. fol. m. pl.

Als hij de vader van den volgende is, dan was hij Raad en Agent van den Keurvorst van Brandenburg, gehuwd met Maria Vermeule, en overleed hij in 1672.

Zie Foppens, *Bibl. Belg.* p. 873; Ferwerda, *Catal. Univ.* D. I. St. I. bl. 137; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. II. bl. 223.

DOGEN (Lodewijk), zoon van Matthias Dŏgen, Raad en Agent van den Keurvorst van Brandenburg, en van Maria Vermeule. Hij werd geboren te Amsterdam den 21sten Januarij 1658, en werd in 1672 na den dood van zijne ouders ter woon besteld bij Volkard Visscher, Luthersch predikant te Amsterdam, die hem in de Godgeleerdheid onder-

wees, en op wiens raad hij, na het overlijden van dezen zijnen leermeester, in October 1678 zich naar de Hoogeschool te Jenne begaf, van waar hij in de maand Julij van het jaar 1680 huiswaarts keerde, zonder aan zijn voornemen, om ook nog andere Hoogescholen te bezoeken, gevolg te kunnen geven. Hij werd in October van laatstgenoemd jaar Luthersch predikant te Monnikendam, in Maart 1690 te Woerden, in Augustus 1695 te Dordrecht, alwaar hij op den 24sten October 1724 overleed. Zijn ambtgenoot Antonius Kisselius hield op hem eene lijkrede, waarin hij hem vergeleek bij Appollos, magtig in de schriften, bij Stephanus, die vol des Heiligen Geestes was, en bij Paulus in werkzaamheid. Peter Dögen, die volgt, was waarschijnlijk een zoon van hem. Lodewijk Dögen schreef de volgende werken:

Eerste en noodzakelijke Hooft-leerstukken der Christelijke Godsdienst tot onderwijzing van de Jeugt en alle, die tragten in staat te zijn, om hen, na voorgaande beproeving, tot het H. Avondmaal te begeven, onder vragen en antwoorden ontworpen, Dordrecht, 1725. 8o.

De vernedering en verhoging van den beloofden Messias, uit Esaias 52, vs. 13, 14, 15 *en cap.* 53 *vertoont*, Dordrecht, 1726. 4°. door zijn zoon uitgegeven.

Zie Paauw, *Europa's Lutherd.* bl. 384; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St., III; Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bydr. tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk.* St. III. bl. 138, 139; Schotel, *Kerk. Dordr.* D, II. bl. 223—215.

DÖGEN (Pieter), waarschijnlijk een zoon van den voorgaande, werd te Dordrecht geboren of woonde er. Hij was een zeer verdienstelijk dichter, die zich, behalve door eenige verspreide stukjes, bekend maakte, door een meer uitgebreid dichtstuk, dat zich door losheid en bevalligheid aanbeveelt, en getiteld is:

De Jaargetijen. Delft 1718, 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 180, 181.

DOHNA. Zie de personen uit dit geslacht op DHONA.

DOIHAIN (Johan Hinkaart, Heer van). Zie HINKAART (Johan).

DOITSMA (Curtius Nording) zoon van Joannes Doitsma, rector te Hoorn; hij werd den 3den Januarij 1724 conrector aldaar, en na den dood van zijnen vader tot rector aangesteld, welke betrekking hij den 27sten September 1735 met eene Oratie aanvaardde, en bij vele gelegenheden door het houden van belangrijke Latijnsche redevoeringen blijken gaf van zijne geleerdheid en kennis. Ook als dichter wordt hij vermeld, onder anderen van een uitvoerig vers op het *Vervolg van de Historie der stadt Enkhuyzen door Sebastiaan Centen.* Hij overleed te Hoorn den 29sten Maart 1754.

Zie *Boekz. der gel. wereld.* 1724. *a* bl. 234, 1735. *a* bl. 362, 487, *b* bl. 467, 1737. *b* bl. 87, 477, 1738. *a* bl. 471, 1739. *a* bl. 490, *b* 476, 1754. *a* 476. 477; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 42.

DOITSMA (Jacobus), broeder van den voorgaande, werd geboren in 1708. Proponent zijnde werd hij in 1731 predikant te Etershem en Schardam, en in 1737 te Zwolle. In 1770 emeritus geworden zijnde, overleed hij te Dantumawoude bij Dokkum den 20sten September 1773. Hij mengde zich gedurende zijne dienst in de beruchte zaak van Ds. Antonius van der Os, blijkens de volgende geschriften:

Brief aan den Prof. Joan van den Honert T. H. Z, dienende tot opheldering van Zijn Hoog Eerw. aan een zijner vrienden geschreven, den 4den Julij 1750, *over de zaak van Ds. Antonius van der Os enz.* Zwolle, 1754. 4°.

Brief aan den Prof. Jan Jacob Schultens, ter beantwoording van twee brieven van die Heer aan hem geschreven, en ter regtvaardiging van zijn gedrag in 't behandelen van de zaak van Ds. Antonius van der Os gehouden, enz. Zwolle, 1755. 8o.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1731. *a* bl. 244, 495, 1737, *b* bl. 366, 368, 484, 491, 622, 1773. *b* bl. 403, 549; Moonen, *Naemketen der Pred. van Overijss.* bl. 67; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. VI.

DOKKUM (Herman en Johan van). Zie DOCKEM (Hermanus en Johannes van).

DOLEMAN (Thomas). Zie DOLMAN (Thomas).

DOLENDO (Bartholomeus), omstreeks 1560 of iets later te Leiden geboren, was een bekwaam graveur, wiens werken de Hollandsche Graveerschool tot roem verstrekken, en die een leerling van Hendrik Goltzius of van Jacob de Gheijn moet geweest zijn. Zijn manier is zeer fijn en hij werkte zoowel naar eigene teekening als naar die van andere beroemde meesters. Hij heeft ook lessen in de teekenkunst gegeven, en de beroemde Gerard Dou ontving van hem het eerste onderwijs. Zijne voornaamste werken worden door den heer Kramm opgesomd.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOLENDO (Zacharias), broeder van den voorgaande, doch te Haarlem in 1561 geboren, was mede een verdienstelijk graveur, wiens werken, voornamelijk portretten, insgelijks door den Heer Kramm worden opgenoemd. Ook hij was een leerling van Jacob de Gheijn, en zou voorzeker een grooten naam hebben gemaakt, indien een vroegtijdigen dood zulks niet verhinderd had.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOLENDORP (Henrik), Prior der karmeliten en Provinciaal in Nederland, overleed te Keulen den 10den Februarij 1366. Hij heeft de volgende werken geschreven, die waarschijnlijk niet zijn uitgegeven:

Super sententiarum libri IV.

In philosophiam moralem libri X.

Sermones de tempore et sanctis.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*

DOLHAIN (Adriaan van Bergues, Heer van). Zie BERGUES (Adriaan van).

DOLL EGGES (Catharina Maria). Zie EGGES (Catharina Maria Doll).

DOLLEMAN (Bartholomeus), zoon van den Majoor Dionysius Dolleman en Johanna Gesina de Bruyn werd den 15den Februarij 1807 Luitenant Kolonel in Nederlandsche dienst; van hem zijn ons verder geene levensbijzonderheden bekend dan dat hij sneuvelde in den strijd bij Straalsund, tegen het korps van Schill in het jaar 1809.

Zie Bosscha, *Neêrl. Held. te Land.* D. III. bl. 273.

DOLMAN (Thomas) of Doleman, was in 1653 Luitenant-Kolonel over een regiment voetknegten in dienst van den Staat, en hield zich in dat jaar in Engeland op, alwaar hij zeer gezien was bij Cromwel. De Raadpensionaris Johan de Witt, en de andere leden der regering, bedienden zich van hem om achter de geheimen van het Engelsche Hof te komen, waartoe Dolman bijzonder geschikt was en daartoe veel ijver betoonde. Hij stond daarom in hooge achting bij Johan de Witt en bij den toenmaligen Ambassadeur der Staten in Engeland, Willem Nieupoort. Het is ons intusschen niet gebleken of hij met eenen bepaalden last derwaarts gezonden was; doch wel dat zijne goede diensten medegewerkt hebben tot bevordering destijds van den vrede tusschen Engeland en onzen staat gesloten. Als krijgsman moet hij geene mindere verdiensten gehad hebben, daar hij, in 1667 Kolonel zijnde, het kommando had over de landmilitie en zeesoldaten op 's lands vloot gedurende de overwinning op de Britten onder de Ruiter op den Teems, en als zoodanig de op de hoek van het eiland Chepay gelegene sterkte Sheerness bemagtigde. Zijn zoon, insgelijks Thomas geheeten, werd in 1656 bij resolutie van Hunne Hoogmogenden, in aanmerking nemende de goede diensten door zijnen vader aan den lande bewezen, tot kapitein van eene kompagnie krijgsknechten bevorderd, nam in dien rang deel aan genoemde expeditie onder de Ruiter op den Teems en sneuvelde in den slag bij Senef op den 11den Augustus 1674.

Zie Brandt, *Lev. van de Ruiter.* bl. 569; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XII. bl. 252; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land.* D. II. Bijlagen bl. 3; de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. II. St. II. bl. 423—429.

DOMBERG (A.), behoorde tot die Nederlandsche Edelen, die in 1567 een nieuw verbond aangingen tot het aannemen van wapenen en het verzamelen van geld. Hij teekende dat verbond met de belofte van te zullen opbrengen honderd kroo-

nen. Of hij verwant was aan het adelijk Zeeuwsch geslacht Domburg is niet met zekerheid te bepalen.

Zie te Water, *Verb. en Smeekschr. der Ned. Edel.* D. II. bl. 115, 117, 118.

DOMBURG (Jan van) behoorde tot het adelijk Zeeuwsch geslacht van dien naam. Hij was in 1447 bij Filips I, Hertog van Bourgondië, aangeklaagd, wegens verschillende misdaden, onder anderen van moord en doodslag. De Hertog had hem gedagvaard; doch, daar Domburg niet was verschenen, had hij bevel gegeven om hem te vatten. Deze was op den toren der Minderbroederskerk te Middelburg met eenige zijner bedienden gevlugt, versterkte dien en voorzag zich van voorraad. Uit eerbied voor de plaats, werd de toren niet bestormd, maar ingesloten. Na drie dagen gaf zich Domburg aan de genade des Hertogs over, niettegenstaande zijne zuster, eene geestelijke, hem dikwijls aan den voet des torens toeriep, »liever »met de wapens in de vuist te sneven, dan zijn huis de schande »aan te doen van op een schavot te sterven." Hij werd op de markt openlijk onthalsd en zijn lijk werd op verzoek van zijne zuster in gewijde aarde begraven.

Zie Olivier de la Marche, *Memoires.* Liv. I. p. 253; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 21; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 18.

DOMBURG (Cornelis) was een weinig beduidend dichter, van wien voorhanden is eene huwelijkszang, getiteld: *Cupidoo's Naghtstudie* en eene *Lijkzang op het droevig en smartelijk afsterven van Willem Karel Hendrik Friso.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederd. Dicht.* D. II. bl. 42; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk.* D I. bl. 299.

DOMER (Jaques) of Doomer, was een verdienstelijk schilder van binnenhuizen en teekenaar van land-, dorps- en stadsgezigten. Hij werd in 1647 geboren, woonde waarschijnlijk te Alkmaar, en bloeide het meest omstreeks 1680. Hij schijnt evenwel de kunst meer uit liefhebberij dan om geld te hebben beoefend, en reisde veel buiten 's lands om teekeningen te maken van toen weinig bekende gezigten. Zijne afbeelding, met een grooten hoed op het hoofd en een breeden kraag om den hals, ziet in 4° het licht.

Zie van Eijnden en van der Willigen, *Geschied. der Nederl. Schilderk.* D. IV. bl. 119; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DOMINICUS (Theodorus) werd geboren te Amsterdam in 1652, was een leerling van Conradus Hoppe en van Volkhardus Visscher, Luthersche predikanten aldaar. Hij studeerde twee jaren te Jena, werd in 1677 Luthersch predikant te Hoorn en in 1680 te Leiden, van waar hij den 14den October 1683 naar Amsterdam werd beroepen. Deze beroeping gaf aanleiding tot verschillende twisten, waarvan wij op het artikel van zijnen ambtgenoot en tegenstander Johannes Colerus melding hebben gemaakt. Zijne intrede op den 26sten October in de nieuwe kerk te Amsterdam ging met levensgevaar vergezeld; ook kwamen er verscheidene spotprenten op hem uit, die evenwel niet verhinderden dat zijn arbeid later ruimschoots vruchten droeg. Hij is in 1713 te Amsterdam overleden.

Zie Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk,* St. V. bl. 37, 38; Domela Nieuwenhuis, *Geschied. der Amst. Luth. Gemeente,* bl. 133—136; dit Woordenboek, D. III. bl. 613.

DOMIS (Guiljam Touissaint) vervaardigde in het begin der achttiende eeuw eenige treur-, blij- en kluchtspelen, die in 1707 tot 1723 onder zijne zinspreuk: *Gloriam Tribuit Doctrina* (Geleerdheid geeft roem), zijn in het licht gegeven.

Zie *Naamr. der Tooneelst. van* J. v. d. Marck, N. 928; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*

DOMIS (H. J.) geboren in Nederland in het jaar 1781, klom door onvermoeide inspanning uit ondergeschikte betrekkingen op, tot die van Resident van Samarang in 1809, in 1827 van Pasaroeang en in 1831 van Soerabaya. Hij keerde in 1834 met verlof naar Nederland terug en vestigde zich, na zijn eervol ontslag verkregen te hebben, te Brummen, waar hij op den huize *Samarang* den 7den Mei 1842 overleed.

Domis was een man die zich in al zijne betrekkingen, gedurende het vierde eener eeuw, met ongemeenen ijver en zucht tot uitbreiding van de nijverheid in en de kennis onzer overzeesche bezittingen heeft gekweten. Hij was een ijverig lid van het *Bataviaasch Genootschap,* hetwelk aan hem belangrijke mededeelingen in hare werken te danken heeft. Zoo komt van hem in D. XI eene: *Beschrijving van Salatiga, Merbaboe en de zeven tempels* voor, waarin hij eene eerste proeve gaf van die warme zucht tot bevordering der kennis van Java en zijne oudheden, waaraan later het genootschap ook nog zijn: *Journaal eener reis van Welerie naar het gebergte Praauw* (D. XII) verschuldigd was. Hij leverde voorts onderscheidene bijdragen tot het mengelwerk der *Bataviasche Courant,* in de Jaren 1828 en 1829. Te Pasoeroeang had hij, behalve eene *beschrijving van de residentie Pasoeroeang,* die in 1836 te 's Hage herdrukt werd, met een eigen persje twee werken doen drukken, namelijk:

Aanteekening over het eiland Java enz. Pasoeroeang 1829. 4°.

Aanteekening over het gebergte Tinger enz. Pasoeroeang 1830. 4°.

Op deze eigen drukkerij deed hij in 1827 ook de eerste proeve van een *Hollandsch Javaansch Woordenboek* ter perse leggen, dat door zijn zoon W. J. C. de Senerpont Domis onder zijn toezigt en met zijne medewerking vervaardigd was. Behalve de genoemde werken en eenige bijdragen in het tijdschrift *de Oosterling,* werd er van hem gedrukt:

Pasoeroeangsche Almanak voor het jaar 1830, Pasoeroeang, 1840. 4°.

Sourabayasche Almanak voor het jaar 1833, Sourabaya 1833. 4°.

De residentie Pasoeroeang op het eiland Java, 's Hage 1836. 8°. met kaart.

Zie *Algem. konst- en letterb.* 1842, D. II. bl. 33; Brinkman, *Alph. Lijst van Ned. Boek*; *de Gids* 1857 D. I. 369, hier door ons voornamelijk gevolgd; Nijhoff, *Cat. van oude en nieuwe boek.* St. II. bl. 90; St. III. bl. 53; *Handel. van het Ind. Genootsch.* Jaargang III.

DOMISSEN (Jan), een rijk Zeeuwsch landman, aan wien het toezigt der dijken was aanbevolen. Hij werd op last van den Graaf van Mansveld in 1594 opgeligt en op vijfduizend gulden rantsoen gesteld. Deze som niet kunnende betalen, verwierf men van hem de belofte dat hij aan het Spaansche krijgsvolk een weg door het water zou aanwijzen om zich van Goes of Zierikzee meester te maken. In vrijheid gesteld zijnde, zocht hij zijne gelofte te volbrengen, doch het plan lekte uit. Domissen werd gevangen genomen en te Middelburg onthalsd.

Zie van Meteren, *Nederl. Hist.* D. VI. bl. 58.

DOMNA (Henricus) geboren te Leeuwarden, behoorde tot een geslacht dat een aantal verdienstelijke leeraars aan de Friesche kerk geschonken heeft, en was de zoon van Tjallingius Domna; hij werd in 1638 proponent, in 1639 predikant te Dongjum, in 1641 te Tzummarum, in 1647 te Kollum, in 1657 te Harlingen en in 1659 te Leeuwaarden, alwaar hij den 12den December 1672 overleed. Zijn zoon Tjallingius, in 1654 te Kollum geboren, was laatstelijk predikant te Workum, alwaar hij den 9den Mei 1728 overleed. Henricus Domna schreef:

Water des levens voor de Dissgenoot of eene verklaring over Openb. XXI: 6. 1671. 8°.

Zie Greydanus, *Naaml der pred. in de Class. van Franek.* bl. 7, 13, 46, III; Laurman, *Naaml. der predik. in de Class. van Leeuw.* bl. 11, 12; Dreas, *Naaml. der prek. in de Class. van Dokkum,* bl. 47; Ferwerda, *Algem. Naaml. van Ned. Boek.* D. I. St. II. bl. 97; *de Vrije Fries,* D. VI. bl. 366, 367, 389.

DOMNA (Henricus), kleinzoon van den voorgaande en zoon van Tjallingius Domma, predikant te Workum. Proponent zijnde werd hij beroepen tot adjunct te Midsland en Hoorn op Terschelling, en daar bevestigd in vaste dienst den 2den December 1731. Hij overleed er den 11den April 1769 en schreef:

Vriendelijke raadt aan de Gemeente van Oosterschelling, om zich in het doen van hunne liberale gifte na behoren te kwijten, over de woorden Nehemia II. vs. 17 en 18 *gedaan den* 22sten *October* 1747, Workum, 1748, 4°.

Nederlands wonderbare opkomst en Goddelijke bewaring tot hier toe, op de algemeene Dank- Vast- en Bedendag den 13den *Maart* 1748 *voorgesteld uijt Psalm* CXXVI. vs. 3, Work. 1748. 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.,* D. I. St. IV, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DOMSELAAR (Tobias van), ook wel, ofschoon verkeerdelijk, Dompselaar genoemd, was Amsterdammer van geboorte en schreef:

Beschrijvingen van de tegenwoordige gelegenheid van Amstelland, uitgegeven met Arnoldus Montanus, *Beschrijvingen der eerste inwoonders van Amstelland.* Amst. 1664 12°. idem 1665. 12°. idem 1684. 12°.

Beschrijvinge van Amsterdam enz. uijt oude en nieuwe

Hollandsche kronijcken, *Beschrijvingen*, *Brieven*, *Willekeuren*, etc. *bijeenvergadert* enz. met 120 afbeeldingen, Amst. 1665. 4o.

Het ontroerde Nederland door de wapenen des Konings van Frankrijk, enz. Amst. 1674—1676. 2 deelen m. pl. 4°.

Beschrijving der sieraden waerop de Vertooningen in 't blijeijndend treurspel van 't Belegh en ontzet van Leyden vertoont worden, enz. Amst. 1682. kl. 8°.

Zie Pars, *Index Bat.* bl. 147, 148; Wagenaar *Beschrijv. van Amsterd.* (Octav. uitgav.) *Voorred.* bl. XXVI—XXVIII; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek; Cat. van de Bib. der Maatsch. van Ned. Letterk.* D. I. *b.* bl. 263, D. II. 132.

DONA (Christophorus Delphicus Graaf van) zie DHONA (Christophorus Delphicus Graaf van).

DONCK, was een dapper Ritmeester, die om zijne betoonde moed bij verschillende gelegenheden bij Prins Maurits in hooge achting stond. Hij nam onder anderen deel aan den ruitertogt, die door de Staten op voordragt van Maurits bevolen was, en overleed aan zijne bekomene wonden in den slag bij Turnhout in 1597.

Zie Bosscha, *Neerl. Held. te land*, D. I. bl. 327, 330; *Verz. berigt. omtr. de krijgsbev. bij Nieuwpoort* bl. 68; *Geschiedk. aant. omtr. het beleg van Gron.* in 1594. bl. 6, 59.

DONCK (G.), was een verdienstelijk kunstenaar, door den Heer Kramm voor het eerst vermeld. Hij leefde in de eerste helft der zeventiende eeuw en teekende de prenten voor de *Pampiere wereld* van J. H. Krul. Er is ook schilderwerk van hem bekend.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der kunstech.*

DONCK (Adriaen van der), of Donk, woonde in Amsterdam, was doctor in de beide regten, vertrok naar Nieuw Nederland en schreef aldaar een thans hoogst zeldzaam en zeer gezocht werkje, getiteld:

Beschrijving van nieuw Nederland. Amst. 1656. 4°. 2de druk ald. 1656. 4°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; van Kampen, *geschied. der Nederl. buiten Europa*, D. II. bl. 447—452, alwaar eenige bijzonderheden uit genoemd werkje worden medegedeeld.

DONCKANUS (Martinus). Zie DUNCANUS (Martinus).

DONCKER (Dirk), vervaardigde:

P. Virgilius Maroos XII *boeken van Aeneas, vertaald in Nederlands gedicht*, *met 't zelfde getal der regelen.* Gouda, 1663. 4°. 3de druk. 's Hage 1703. 4°. m. pl.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; *Cat. van de Bib. der Maatsch. van Ned. Letterk.* D. I. bl. 196; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*

DONCKER (Hendrik) was een beroemd kaartenmaker en kaartenverkooper te Amsterdam. Hij leefde in het midden der zeventiende eeuw en vervaardigde:

De zee-atlas ofte water-waereld, vertoonende alle de zeekusten van het bekende deel des aerdbodems. Amst. 1660. fol. met kaarten en platen.

Wij vinden ook van hem vermeld:

Groote Stuurmans zee-spiegel, Amst. 1664 fol.

Welligt is dit evenwel hetzelfde werk.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; van Leeuwen, *Cat. der prov. Bibl. van Friesl.* bl. 31.

DONCKUM (Gerardus) was kapitein-luitenant en bevelhebber op het fregat *de Jason* van 36 stukken, behoorende tot het eskader van den Vice-Admiraal Adriaan Braak, dat in 1795 naar West-Indië gezonden werd, om onze volkplantingen aldaar tegen de Engelschen te beschermen Op den 6den Maart 1796 werd dit eskader door eenen zwaren storm beloopen, waardoor de bodem van van Donckum veel leed en hij genoodzaakt was te Bergen in Noorwegen binnen te loopen tot herstel der schade. Hij zette na een lang oponthoud de reis voort; doch kort na het verlaten van Bergen werd het scheepsvolk weerspannig, geraakte in opstand, maakte zich van de bevelhebbers en het fregat meester, en bragten hetzelve in de Schotsche haven Grenock op, waar het door de Engelschen voor goeden prijs werd verklaard en in 's konings dienst werd gesteld.

Donckum bleef tot November 1799 gevangen, zijn gedrag werd na zijnen terugkeer door het Hoog Militair Geregtshof onderzocht en hem zeer ten kwade geduid, daar men het verlies van *de Jason* aan werkeloosheid en verzuim van hem toeschreef. Hij werd dien ten gevolge veroordeeld om, gedurende de eerste drie jaren geen commando over een van 's lands schepen of vaartuigen te mogen voeren, en niet anders dan als ondergeschikt aan de bevelen van eenen hoogeren officier het land te mogen dienen.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. VI. St. II. bl. 49—53, hier door ons gevoegd.

DONELLUS (Hugo) of volgens zijnen eigenlijken naam Hugues Doneau, werd geboren te Chalons aan de Saone, den 23sten December 1527. Als kind koesterde men van hem weinig verwachting, doch na zijne voorbereidende studiën te Tourron volbragt te hebben, studeerde hij in de regten, onder de vermaardste mannen van zijn tijd aan de Hoogescholen te Toulouse en te Bourges, in welke laatste plaats hij den 17den Julij 1551 de graad van Doctor in de regten erlangde, en tevens tot Hoogleeraar in die wetenschap aldaar werd aangesteld. De Protestantsche Godsdienst omhelsd hebbende, scheelde het weinig of hij was in 1572 mede het slagtoffer van den St. Bartholomeus-nacht geworden, indien niet eenige Duitsche studenten hem gered hadden, door hem verkleed buiten de stad te brengen. Ofschoon onderweg gevangen doch niet herkend, vertrok hij naar Genève, van waar hij, na een lang verblijf, door Frederik III Keurvorst van den Paltz tot Hoogleeraar in de regten aan de Hoogeschool van Heidelberg beroepen werd. Toen, na den dood van den Keurvorst, het Lutheranisme te Heidelberg weder het Calvinisme verving en alle Hoogleeraren gedrongen werden de Augburgsche Confessie te onderteekenen, verblijdde zich Donellus, ofschoon van die onderteekening vrijgesteld, dat zich elders een werkkring voor hem opende. In 1577 werd hij door Curatoren der Leidsche Hoogeschool tot Hoogleeraar in de regten aangesteld, welke betrekking hij met den meesten lof vervulde. In 1583 bood men hem de zelfde waardigheid te Altdorf aan; doch zijn inkomen te Leiden vermeerderd zijnde, verkoos hij daar te blijven. Maar toen hij zich in 1587 gewikkeld had in de geschillen, tot welke Leicester's bewind aanleiding gaf, en hij in zijnen ijver voor dezen zich niet ontzien had zich sterk uit te laten tegen de Staten en den Prins, werd hij van zijnen post afgezet, en kreeg hij bevel om het land te verlaten. Hij begaf zich toen naar Duitschland, alwaar hij niet lang ambteloos leefde, want eerlang zag hij zich tot Hoogleeraar in de regten te Altdorf aangesteld, welke betrekking hij met roem waarnam tot aan zijnen dood, die den 4den Mei 1591 plaats had. Hij werd in de kerk te Altdorf begraven, en zijnen lijksteen met een vereerend opschrift voorzien. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijzen het licht; ook werd er eenen gedenkpenning ter zijner eere geslagen. Hij was in 1573 gehuwd, doch verwekte geene kinderen.

Donellus was een der vermaardste regtsgeleerden zijner eeuw en een der vroegste sieraden van de regtsgeleerde faculteit der Leidsche Hoogeschool. Hij bezat een buitengewoon geheugen, zoodat naar men zegt hij het gansche *Corpus Juris* letterlijk van buiten kende. Ook bezat hij de zeldzame gave de meest dorre onderwerpen belangwekkend te behandelen. Zijne regtsgeleerde verhandelingen en overige werken, waarvan de opgave elders te vinden is, werden meermalen herdrukt, en zagen ook in andere talen overgezet het licht. De laatste uitgave derzelven geschiedde in 1808 te Neuremberg 4 deelen in 8°. onder den titel van: *Commentaria Juris civilis;* terwijl al zijne werken, onder anderen het licht zagen, onder den titel van:

Donelli Opera Omnia, cum notis Pellegrini, Lucae 1762—1770, 12 vol. fol.

In het Album van Homme van Harinxma thoe Slooten *Senior* komt eene, door hem met eene sierlijke hand geschrevene, spreuk voor.

Zie Saxe, *Onom. liter.* T. III. p. 349; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Haag, *La France Protestante* T. VIII. p. 299—302; Bayle, *Dict. Hist. et Crit.* T. II. p. 651—653. (Edit. 1734); Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 37, 48—52, 209, D. II. *Toev. en Bijl.* bl, 61, 62; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 226; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 73; *Werk. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, *Nieuwe reeks*, D. VII. bl. 87; *Vrije Fries*, D. VIII. bl. 116.

DONGEN (Dirk van) was in 1652 Vice-Commandeur van wegen de Admiraliteit van Enkhuizen. Toen hij in Julij van genoemd jaar met anderen gezonden was tot dekking der Haringvloot, werd deze door de Engelschen overvallen, en na een hevig gevecht van drie uren, waarin de Engelschen veel volk verloren, geheel verstrooid. De convooi-schepen, waaronder dat van van Dongen, werden genomen en twee er van in den grond geboord. Misschien was hij dezelfde die ge-

noemd wordt onder de kapiteinen der troepen op het eskader, dat in 1676 werd uitgezonden naar West-Indië onder Jacob Binckes.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*; de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. III. St. II. bl. 299; dit Woordenboek D. II. bl. 559.

DONGEN (VAN), luitenant-kolonel, was een der hoofdofficieren die in 1795 den Erfprins van Oranje getrouw waren gebleven en met hem het land hadden verlaten. Toen in 1799 de Prins van Oranje eenen inval in de Bataafsche Republiek wilde doen, was van Dongen de eenige bevelhebber wiens toeleg gelukte. Aan het hoofd van een honderdtal Oranje-gezinde jongelieden, op allerlei wijzen gewapend, trok hij den 3den September van genoemd jaar het stadje Enschedé binnen en bemagtigde na een scherp gevecht tegen de gewapende burgers, die zich uit het Stadhuis moesten verdedigen, de stad Oldenzaal. Daar de andere ondernemingen mislukten, hadden de door van Dongen behaalde voordeelen geene gunstige gevolgen.

Zie Krayenhof, *Geschiedk. Beschouw. van den Oorlog in* 1799 bl. 99 en 100; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*, D. III. bl. 185.

DONGEN (DIONIJS VAN), geboren te Dordrecht in 1748, werd door zijn vader, die aldaar huisschilder was, in de kunst opgeleid, waartoe hij reeds vroeg genegenheid had doen blijken. Later ontving hij het onderwijs van J. Xavery te 's Hage, bij wien hij zich twee jaren in het landschapschilderen oefende en daarna in 1771 met zijne ouders naar Rotterdam vertrok. Hier dreef hij handel in schilderijen en bleef hij voortgaan met schilderen, in den trant van zijnen leermeester niet alleen, maar ook naar stukken van Potter, Cuyp, Wynands en anderen, die hij bedriegelijk kopiëerde. Ook vervaardigde hij teekeningen met Oost-Indischen inkt en sapverw. Hij overleed te Rotterdam in 1819.

Zie van Eijnden en van der Willigen, *Geschied. der Vaderl. Schilderk.* D. III. bl. 47; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DONGEN (JAN HENDRIK VAN), geboren te Dordrecht in 1766, was de zoon van Jacob van Dongen, thesaurier aldaar. Na den dood zijner moeder was hij, wegens de harde behandeling van zijnen vader, genoodzaakt het vaderlijke huis en zijne geboorteplaats te verlaten. Twee jaren bragt hij elders in de beoefening der Letteren door, toen hij op aandrang van een zijner vrienden naar Dordrecht terugkeerde, ten einde zich met zijnen vader te verzoenen; maar weinige dagen na zijne wederkomst overleed hij in het jaar 1789. Zijn vriend IJsbrand van Hamelsveld gaf van hem in het licht:

Mijn tijdwinst, Amst. 1789—1791. 8°. 3 deelen, m. pl.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1789. D. I. bl. 165; de Jong, *Alph. Lijst van Ned. Boek.*; Kobus en de Rivecourt, *Bekn. Biogr. Handwoordenb.*

DONGJUMA (WIJTSE FOPPES) werd te Donjum den 16den September 1707 geboren. Door zijn vader, die timmerman was, tot hetzelfde ambacht opgeleid, maakte hij, zonder eenig onderwijs, alleen door eigene oefening, in de Rekenkunst, Wis-, Sterren- en Werktuigkunde zulke buitengewone vorderingen, dat allen er zich over verwonderden. Hij deelde in de gunst van Prinses Maria Louisa, die hem naar Leeuwarden deed verhuizen, waar hij tot landmeter en wijnroeijer werd aangesteld. Toen in 1761 de planeet Venus de zon passeerde, maakte hij op last van Gedeputeerde Staten van Friesland nieuwe instrumenten, om dat verschijnsel waar te nemen; waarvoor hij een jaargeld van honderd daalders ontving, hetwelk weinig tijds daarna met nog acht en veertig gulden vergroot werd. Hij leidde een stil en braaf leven en muntte in braafheid en nederigheid niet minder uit, dan in schranderheid van geest. Hij wordt gezegd, in 1765, de uitvinder geweest te zijn van den Magnetimeter, welke uitvinding de Schot Scoresby in 1821 zich toeëigende. Hij overleed op den 8sten Februarij 1778 te Leeuwarden in het St. Anthonijgasthuis. Van hem ziet het licht:

Wonderwerken der natuur, of bedenkingen over licht en duisternis, Leeuw. 1756. 8°.

Over de conjunctie van Venus en de Zon in 1761 enz. Leeuw. 1762 gr. 8°. met pl.

Zie Ferwerda, *Algem. Naaml. van Boek.* D. I. St. II. bl. 125; Ekama, *Oratio de Fris. ingen. Mathemat. imprim. fertil.* p. 49—51; Scheltema, *Geschied en Letterk. Mengelw.* D. III. St. III. bl. 227; de Crane, *Letter- en geschiedk. Verzam.* bl. 96, 97.

DONIA (AGGE). Het geslacht Donia was een der oudsten van Friesland. Reeds in 1182 ontmoeten wij eenen Tjaling Donia, als de stichter van het klooster Oudendale bij Lidlum, en in 1248 eenen Tjaerd Donia, die in dat jaar aanvoerder schijnt geweest te zijn van zijne landgenooten, aan wien Graaf Willem II, later Roomsch Koning, het bezit van de stad Aken te danken had, en door wiens bemiddeling bij den vorst, de Friezen, die op pauselijke uitnoodiging in zijn leger dienden, verlof kregen naar hun land terug te trekken. De hier volgende personen waren evenwel van de eerstgenoemden geene afstammelingen; maar wel van Tjerk of Sierk Harinxma, die, toen hij de stins Donia te Oosterend in bezit kreeg, den naam van Donia voor den zijnen aannam, die dan ook op zijn zeven zonen is overgegaan, welke het geslacht hebben voortgeplant. Zes daarvan hebben zich in de geschiedenis van Friesland bekend gemaakt, door hun aandeel aan de, in de tweede helft der vijftiende eeuw, gevoerde burgertwisten aldaar, en is alzoo het tijdvak van hunne deelneming daaraan met regt de Donia krijg genoemd geworden.

Agge Donia, de oudste zoon van Tjerk Harinxma Donia en van Auck Donia, gaf de voornaamste aanleiding tot dien krijg. Hij was heerschzuchtig van aard en niet kunnende dulden dat zijn neef Watse Harinxma in Slooten meer gezag uitoefende dan hij, verliet hij de zijde der Schieringers, tot welke partij hij met zijn geheel geslacht behoorde, en vereenigde zich met de Vetkoopers. Op den 10den Julij 1458 werd door hem en de zijnen, aangevoerd door Janke Douwma, de stad Slooten in brand gestoken, en de stins van Harinxma belegerd. Doch door de Schieringers ontzet, was Donia na een hevig gevecht genoodzaakt te vlugten. Zijn eigen huis in Slooten werd in bezit genomen. Hij zelf keerde daar nimmer weder, en toen hij later weder tot de Schieringers overging, erlangde hij slechts eene schadeloosstelling in geld. Ondanks dezen eersten tegenspoed zette Donia zijne gewelddenarijen voort, en veroverde in 1459 de stins van Jouke Galama te Akmarijp in Utingeradeel. Van hieruit beroofde en plunderde hij het omliggende land en werd te vergeefs belegerd. Wat er verder in den zoogenaamden Donia-krijg door hem verrigt is, wordt niet bepaald aangewezen, en behoort ook hier niet vermeld te worden. Genoeg zij het te melden dat Donia zich door wreedheid onderscheidde, en daarom de straf verdiend had die hem later te beurt viel. Op last van Jarich en Hero Hottinga, werd hij op den 16den Mei 1491 op de voorvaderlijke stins te Oosterend, waar hij toen zijn verblijf hield, door twee in geestelijk gewaad vermomde gezellen verrast; hij zelf zwaar gewond naar Hottinga huis te Wommels gevangen gevoerd, en zijn slot onder den voet gehaald. Wat er verder van hem geworden is wordt niet vermeld. Misschien is hij op Wommels gestorven. Schotanus zegt van hem: gelijk hij menig een had arm gemaakt en mishandeld, alzoo leed hij dat in zijn uitersten ouderdom wederom. Hij was gehuwd met Tieth Albada en had bij haar zes kinderen. Zijn zoon, Doetze Donia, maakte zich later beroemd door zijne dappere verdediging van de stins te Tjerkwerd en door zijn verder aandeel aan den gevoerden burgeroorlog.

Zie Winsemius, *Chron. van Friesl.* B. X. bl. 309, B. XI. bl. 324, 325; Schotanus, *Friesche Hist.* B. XI. bl. 375; Fokke Sjoerds, *Friesche Jaarb.* D. II. bl. 410, D. III. bl. 32; Kok, *Vaderl. Woordenb* D. XII. bl. 443; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*, D. I. bl. 35; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 208, 213—216, 438, 454; van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 277—279.

DONIA (HARING VAN), tweede zoon van Tjerk Harinxma van Donia en van Auck Donia, werd in 1455 Grietman van Wijmbritseradeel, woonde, ongehuwd, te Nieuwland op Donia state, en was hoveling aldaar. Nadat hij op den 1sten April 1459 met eenige zijner bondgenooten Hottinga-stins bestormd had, doch met verlies was afgeslagen, werd in 1461 zijn huis door de Schieringers ingenomen en geplunderd, waarop hij de stins van Hepke te Smallenbrug innam en van daar zijne vijanden zooveel afbreuk deed als mogelijk was. Hij stond in den Donia-krijg zijnen broeder Agge dapper ter zijde. De sterke stins Hiddema, op Nieuwland, werd door hem veroverd en versterkt. Nadat hij zich met zijnen grootsten vijand Epo a Kee Hottinga verzoend had, geraakte hij in oorlog met de Galama's, die zijn broeder Kempo hadden omgebragt. Hij nam het slot van Janke Douwma te Irnsum in, vernielde het en joeg den eigenaar het dorp uit. Doch deze overwinning kwam hem duur te staan. Douwma, van alle kanten hulp bekomen hebbende, leverde hem in 1462 slag bij

het klooster Aalsum. De Vetkoopers behaalden de overwinning en een aantal Schieringers, waaronder ook Donia, sneuvelde.

Zie Winsemius, *Chron. van Friesl.* B. IX. bl. 268—271, Schotanus, *Friessche Hist.* B. X. bl. 329—332; *Tegenw. staat van Friesl.* D. III. St. I. bl. 237; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 203, 213—216, 219; van Sminia; *Nieuwe naaml. van Grietm.* bl. 277—279.

DONIA (Hotse van), derde zoon van Tjerk Harinxma van Donia en Auck van Donia. Hij werd in 1453 Grietman van Hennaarderadeel, woonde te Edens en nam mede een belangrijk aandeel aan den Donia krijg. Met zijne broeders Agge en Haring veroverde hij de Stins van Janke Douwma en nam verder deel aan hunne strooptogten. Hij schijnt gehuwd geweest te zijn aan Aijl Juckema, doch geene kinderen nagelaten te hebben.

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II St. III. bl. 213, 218; van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 241.

DONIA (Benedikt van), vierde zoon van Tjerk Harinxma van Donia en Auck van Donia. Ook hij nam een belangrijk aandeel in den Donia krijg, woonde te Heeg, en zijn stins aldaar werd door Douwe Sjaardema in 1495 vernield.

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 213, 215.

DONIA (Kempo van), vijfde zoon van Tjerk Harinxma van Donia en Auck van Donia; hij woonde te Hemelum, nam deel aan den Donia krijg, en werd in een gevecht ten jare 1462, tegen Ige Galama van Koudum gedood, en zijn stins te Hemelum later veroverd en vernield.

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 213, 218.

DONIA (Tjerk, Sierk of Sirk van), zesde zoon van Tjerk Harinxma van Donia en Auck van Donia; hij woonde op Donia-State te Oosterend, ging even als zijne broeders tot de partij der Vetkoopers over, doch verzoende zich later weder met de Schieringers. Hij werd in 1462 door Gale Galama van Koudum overvallen en gevangen genomen. Zijn verder lot is ons onbekend. De volgende was waarschijnlijk een zoon van hem.

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 213, 218.

DONIA (Sierk van), waarschijnlijk een zoon van den voorgaande. Hij woonde op Donia-Stins te Oosterend, en werd in 1522 Grietman van Hennaarderadeel. Hij was gehuwd met Indyck van Kampen, bij wie hij zeven kinderen verwekte. Zijn zoon volgt. In 1522 bevond hij zich met den Graaf van Meurs te Sneek, waar hij destijds burgemeester was. Een Sierk van Donia komt in 1522 voor onder de verdedigers van Slooten, Of dit de bovengenoemde geweest is, durven wij niet beslissen.

Zie Schotanus, *Friesche Hist.* B. XVIII. bl. 620; Arend, *Alg. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 595; van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 241, 242.

DONIA (Sierk van), zoon van den voorgaande, woonde op Donia-State te Oosterend en was gehuwd eerst met Sjouk Douma en voor de tweede maal met His Elings of Elinga, volgens anderen Meshorn genaamd. Bij de eerste vrouw verwekte hij twee, en bij de tweede vijf kinderen. Hij komt in 1550 als Grietman van Hennaarderadeel voor en was in 1566 met Seerp Galama in de Commissie, welke in dat jaar ijverde tegen het aanwerven van soldaten en het bezetten van het blokhuis. Hij behoorde dus tot de vrijheids-gezinde partij en overleed in 1569. Zijn zoon volgt.

Zie van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 243, 244.

DONIA (Sierk van), zoon van den voorgaande en van Sjouk Douma. Hij was gehuwd met Anna, natuurlijke dochter van Zeger van Groesbeek, onderbevelhebber van Caspar de Robles, bij wie hij twee dochters had. Hij werd in 1569 Grietman van Kollumerland en aangesteld tot hopman over eene bende Spaansche soldaten. Toen Caspar de Robles in 1573 te Harlingen vier galeijen had laten uitrusten om de Watergeuzen te bevechten, kreeg Sierk van Donia, die vele bewijzen van dapperheid had gegeven, het bevel over eene derzelve; doch door het opkomen van eenen zwaren storm geraakte de vloot terstond verstrooid, en werden de meeste schepen beschadigd. Het schip van van Donia werd met tachtig man, waaronder hij zelf, een prooi der golven.

Zie Schotanus, *Friesche Gesch.* B. XXI. bl. 787; van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 93.

DONIA (Louw van). Zie DOEIJINGA (Louw van).

DONIA (Binnert van), afkomstig uit hetzelfde geslacht, nam mede een belangrijk aandeel in de burgeroorlogen die Friesland op het laatst der vijftiende eeuw teisterden. Hij bekleedde geen openbaar ambt, maar woonde te Engwierum in Oostdongeradeel. Ondanks de wederzijdsche overeenkomst, van die van Oostergo en Westergo, om gedurende een jaar alle vijandelijkheden te schorsen, werd hij, daar hij zich tegen zijne regters wederspannig betoond had, in 1473 op zijne stins, op last der bewindlieden van Oostergo belegerd. Er kwam echter eene overeenkomst tot stand en de belegeraars trokken af. Eenigen van hen in een naburig huis achtergebleven, om den volgenden morgen te vertrekken, werden des nachts door van Donia overvallen, vermoord en het huis in brand gestoken. Tot wraak werd zijne Stins andermaal belegerd en stormenderhand ingenomen. De bevelhebber, Botte Donia, werd met achttien soldaten in de gracht verdronken, en de afwezige Binnert van Donia werd in dat zelfde jaar bij Kollum opgeligt en naar Dokkum gevoerd; doch daar hij zijne geleiders onder weg meermalen zocht te ontvlugten, en ten dien einde zich telkens moedwillig van zijn paard liet vallen, werd hij door hen afgemaakt.

Zie Schotanus *Friesche Geschied.* B. XI. bl. 345; Arend, *Alg. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 230, hier door ons gevolgd.

DONIA (Sixtus of Sijds van), afkomstig uit hetzelfde geslacht, was de zoon van Kempo van Donia. Hij behoorde tot de verbondene Edelen, en gaf in 1566 in de staatsvergaderingen blijken van vrijheidsliefde. Twee jaren daarna door Alva te Antwerpen gedagvaard om zich te verantwoorden, werd hij gebannen en begaf hij zich met zijne vrouw, Jouk Stentera, met der woon naar Bremen, waar hij gestorven en begraven is. Zijn zoon Kempo stierf in 1593 en werd te Menaldum begraven.

Zie Winsemius, *Chron. van Friesl.* bl. 792; Te Water, *Hist. van het Verb. der Edelen*, D. II. bl. 338.

DONIA (Kempo of Keimpe van), afkomstig uit hetzelfde geslacht, somtijds ook Harinxma van Donia genoemd, werd in het begin van de tweede helft der zestiende eeuw geboren. Hij was de zoon van Frans van Donia en Catharina, of zoo als anderen willen, Tjemke Gerbranda. Hij werd in 1594 Grietman van Leeuwarderadeel en was in vele betrekkingen den lande nuttig; als lid van Gedeputeerde Staten onderteekende hij het rekwest van 1580 aan Rennenberg, en woonde als zoodanig de inwijding van de ook door zijn toedoen opgerigte Hoogeschool te Franeker bij. Hij was in 1586 benoemd tot Curator van die instelling en nam gedurende bijna acht jaren dit ambt alleen en zonder eenige belooning waar. In 1604 werden er bij die Hoogeschool vier Curatoren benoemd, waarvan hij er een was, op een traktement van een honderd vijftig gulden. In 1607 was hij mede gecommitteerde in de Staten-Generaal tot het maken van het bestand met Spanje, en in 1611 werd hij door de Staten van Friesland aan de Magistraten van de voornaamste steden in Holland gezonden, om de eenparigheid in de godsdienst te bevorderen en tegen de pogingen der Socinianen en van Vorstius te waarschuwen. In 1616 droeg hij de grietenij aan zijn tweeden zoon Ernst over, en werd hij wegens Oostergo benoemd tot raad in den Hove van Friesland. Drie jaren daarna was hij lid van den Raad van State, en woonde in die kwaliteit in 1620 de begrafenis van den Frieschen Stadhouder Graaf Willem Lodewijk van Nassau, bij. Hij overleed te 's Gravenhage in November 1622 als lid van de Staten-Generaal. Hij was gehuwd met Frouck van Goslinga, dochter van Ernst van Goslinga en Syds van Donia. Zij schonk hem zes kinderen, waarvan de beide oudste zonen hier volgen, en overleed in 1616.

Zie Winsemius, *Chron. van Friesl.* bl. 889, 904; Vriemoet, *Ath. Fris.* p. XXIX—XXXI; Baudartius, *Memoriën*, B. II. bl. 77; Sjoerds, *beschrijv. van Friesl.* D. II. St. I. bl. 345; *Charterb. van Friesl.* D. IV. bl. 1126; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 288, 289; van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 28, 29, hier door ons gevolgd; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. III. bl. 529, 544, 156, 591, 635 en 664.

DONIA (FRANS VAN), zoon van den voorgaande. Het blijkt niet dat hij eenig ambt in Friesland bekleed heeft, doch ten Landsdage benoemd zijnde, werd hij lid van de Staten generaal en verwierf hij zulk een roem, dat men hem wegens Friesland benoemde onder de gevolmagtigden tot den Munsterschen vredehandel in 1648, welke vrede door hem ernstig gewild werd.

In 1651 was hij wegens Friesland benoemd als de eerste der afgevaardigden tot de groote vergadering, en zou daar als voorzitter gefungeerd hebben, indien hij niet weinige dagen te voren overleden was. Hij was gehuwd met Geertruid Engelsche, die hem geene kinderen schonk. Na den dood van zijnen broeder Ernst, die volgt, woonde hij op Hinnema state te Jelsum. Na zijn overlijden in 1651 viel die hofstede bij deeling te beurt aan zijne zuster, Syds van Donia, weduwe van Henricus Hinckena ab Hinckenburg, die er tot haren dood op woonde, waarna de zelve overging op hare oudste dochter Ebel, die gehuwd was met Bernardus Fullenius, Hoogleeraar te Franeker. Eene dochter van dezen, Frouck genaamd, en weduwe van den Advokaat J. Bloemendaal, hertrouwde met den beroemden Balthazar Bekker, waar door Hinnema state in diens bezit overging. De zinspreuk van Frans van Donia was: *Toga et armis* (Door tabbaard en zwaard), die ook voorkomt op eene zijner vijf afbeeldingen in de bekende verzamelingen der afgevaardigden op den Munsterschen vredehandel.

Zie Aitzema, *Saken van staet en oorlog*, D. III. bl. 259: Wagenaar, *Vaderl. Histor.* D. XI. bl. 405; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 287, 288; *Friesche Volks-Alman.* 1839, bl. 117; Muller *Cat. van Portrett.* bl. 73.

DONIA (ERNST VAN), tweede zoon van Kempo van Donia voornoemd. Door den afstand van zijnen vader werd hij in Maart 1616 grietman van Leeuwarderadeel. In 1617 en 1619 komt hij voor als lid van de staten van Friesland. Bij de begrafenis van den Stadhouder Willem Lodewijk van Nassau volgde hij het lijk als volmagt ten landsdage wegens Oostergo. Verder was hij gecommitteerde ter Admiraliteit in Holland en schijnt in 1634 overleden te zijn.

Zie van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 29.

DONIUS (BARTHOLOMEUS) geboren in de Rijp; proponent zijnde werd hij in 1651 predikant te Diemen, in 1653 te Bleiswijk, in 1656 te Delfshaven en in 1661 te Rotterdam, alwaar hij den 28sten Julij 1667 overleed. Bij gelegenheid van den hevigen brand op den 16den en 17den Januarij 1654, door welken het grootste gedeelte van het dorp de Rijp in den asch werd gelegd, deed hij in zijne geboorteplaats eene leerrede over Jes. XLII, vs. 24, 25, die uitgegeven is onder den titel van:

Rijper kleppende brandklok, Rott. 1655. 12o.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III; Bussingh, *Tweede Eeuwget. van de Herv. Godsd. te Delftsh.* Bijl. bl. 19; van Harderwijk, *Naaml. en Levensbijz. der pred. te Rott.* bl. 45.

DONK (ADRIAAN VAN DER), zie DONCK (ADRIAAN VAN DER).

DONK (ADRIAAN HUBERTUS VAN DER) werd, proponent zijnde, in 1716 predikant te Gilze en Rijen, in 1738 te Geertruidenberg alwaar hij in 1762 emeritus werd en den 10den September 1770 overleed, in den ouderdom van bijna tachtig jaren. Hij schreef:

Het heilig dienstwerk van een Evangelische Leeraar, Dordr. 1746. 4o.

Gedenkwaardige Benaauwtheden en Verlossingen der Israëliten voorgehouden enz. *nu bij gelegenheid van de geslotenen vreede tusschen de laatst in oorlog geweest zijnde Christen Mogendheden, geviert den* 11den Junij 1749, *uijt Nehemia* IX. vs. 27, Breda, 1749. 4o.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1737, *b.* bl. 716, 1738, *a.* bl. 738; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. IV; van Nuyssenburg, *Beschrijv. van Geertruidenb.* bl. 195, 196; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DONKANS (J.) is de schrijver van:

Veenerijk en Veenman herderskout, Raat aan Ameril en de ongestadigheid der Menschen, Leid. 1719. 8o.

De mensch ontmaskert, Leid. 1720. 8o.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I.

DONKELAAR (ANDRIES) zoon van Hendrik Donkelaar en van Willemijntje Mantsum, werd geboren te Vleuten in de provincie Utrecht den 9den Maart 1783. Na zich in zijne geboorteplaats op de cultuur van gewassen en op het aanleggen van tuinen te hebben toegelegd, vertrok hij naar Belgie, en werd als hoofdhovenier geplaatst op de vermaarde buitenplaats van den Heer Smet te Duren bij Antwerpen, voor wien hij verscheidene reizen naar Engeland deed, om vreemde of nieuwe planten herwaarts over te brengen. Hij verwisselde deze betrekking met die van hoofdhovenier en opzigter der Botanische tuin te Leuven, en deed in 1835 daarvan afstand ten behoeve van een zijner zonen, toen hij op zijn verzoek aan het hoofd der Academische plantentuin te Gent geplaatst werd.

Als zoodanig bewees Donkelaar aan de tuinbouwkunst de belangrijkste diensten. Begaafd met eene sterk ligchaam en eene vaste gezondheid, was hij niet slechts met het praktische gedeelte van zijn vak volkomen bekend, maar hij was ook een groot plantkundige, die er door aanhoudende studie toegekomen was, om in te kunnen dringen in de geheime der plantenwereld. Door hem werd de kruidtuin van Gent onder de gestichten van dien aard tot den eersten rang verheven, en meermalen gaf hij, in aldaar en elders ten toon gestelde planten, bewijzen van zijne groote verdiensten in de cultuur der tuingewassen; getuigen onder anderen de door hem op de tentoonstelling van 1845 ingezonden *Sobralia macrantha*, met 36 geopende bloemen overdekt.

Te midden van zijne planten, en omringd door eene gade en kroost die hij lief had, leefde Donkelaar gelukkig; maar zooveel geluk duurde niet lang. Binnen anderhalf jaar zag hij de laatste van zijne drie zonen ten grave dalen, en het verdriet over dit verlies ondermijnde zijn anders zoo sterk gestel. Nog eenmaal scheen hij zijne vorige krachten terug te krijgen en met nieuwen moed begaf hij zich aan het werk; maar de Voorzienigheid had het anders besloten, en hij overleed te Gent den 22sten Februarij 1858, diep betreurd door zijne weduwe, Mejufvrouw Maria van Helden, door zijne drie dochters, die zij hem, behalve drie zonen, geschonken had, en door zijne talrijke vrienden, die hem hoogschatteden om zijne uitstekende eigenschappen.

Koning Leopold erkende bij zijn leven zijne verdiensten, door hem te benoemen tot ridder der Leopolds orde, en zijn naam leeft voort in naar hem genoemde planten, zoo als de *Donkelaaria dichotoma* en *Begonia Donkelaarii*.

Zie *D. Spae, Quelques mots prononc. le* 24 *Fevr.* 1858 *sur la tombe de M. A. Donkelaar* (Gand. 1858 8o); *Nieuw Amst. Hand. en Effect. blad*, 3 Maart 1858; uit familieberigten aangevuld.

DONKER (JACOB), schipper, geboren te Harlingen, maakte zich berucht door het verraad aan sommige edelen in 1567 gepleegd. Hij had aangenomen Gijsbert en Dirk van Battenburgh, Hartman Galema, Sjoerdt Beyem of Beyma en Willem Buwma naar Emden over te brengen; maar terwijl de andere schepen aldaar gelukkig aankwamen, joeg hij het schip op het zand nabij Harlingen, en leverde de edelen aan de Spanjaarden over. De geschiedschrijvers vermelden dat het Spaansche goud, hetwelk hij tot loon voor zijn verraad ontving, versmolt, en hij tot den bedelstaf gebragt werd.

Zie Winsemius, *Chron. van Friesl.* bl. 531; Schotanus, *Friesche Hist.* bl. 743; Gabbema, *Verhaal van Leeuw.* bl. 493, *de Vrije Fries.* D. V. bl. 226—231.

DONKER (J. DE) schreef:

Knippelversen. Gouda, 1680. 8o.

Virgilius Maroo's Herderskouten, met pl. 's Hage, 1703. 4o.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III.; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DONKER (JAN), kunstschilder, geboren te Gouda in de zestiende eeuw, zou waarschijnlijk een groot kunstenaar zijn geworden, indien hij niet op jeugdigen leeftijd gestorven was. Het stuk, waarmede hij zich bekend gemaakt heeft, en dat van zijne smaak en ontluikende bekwaamheid getuigde, stelt voor de Regenten van het tuchthuis in zijne geboortestad.

Zie Walvis, *Beschr. van Gouda.* D. I. bl. 336; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*

DONKER (PIETER) was een neef van den voorgaande, en werd mede te Gouda geboren. Te Antwerpen onder de leiding van Jacob Jordaans de kunst beoefend hebbende, vertrok hij naar Frankfort en schilderde aldaar eenige stukken. In 1659 vertrok hij naar Frankrijk en van daar naar Rome. Na verloop van zeven jaren kwam hij in Holland terug, en overleed te Gouda in 1668. Hij schilderde meest historiëele stukken.

Zie Walvis, *Beschrijv. van Gouda.* D. I. bl. 336; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DONKER (Dirk) was de zoon van Hendrik Donker laatst predikant te Ouderkerk aan den IJssel, en werd aldaar den 16den September 1791 geboren. Voor den geestelijken stand bestemd zijnde, waren het de tijdsomstandigheden die dit plan zijner ouders verhinderden, waarna Donker zich de betrekking van onderwijzer koos, waartoe hij zich onder de leiding van den Heer van Driel te Rotterdam, en daarna onder die van den Heer Mook te Delft, bekwaam maakte. Met de noodige kundigheden toegerust, zette hij zich eerst te Purmerende neder, en vertrok eenigen tijd daarna naar Zaandam, waar hij zeven jaren in de gewone school en achttien als Fransch onderwijzer en kostschoolhouder werkzaam was, tot aan zijnen dood, die den 15den October 1840 plaats had.

Groot en veelzijdig is het nut dat Donker gesticht heeft; want hij was meer dan een gewoon bekwaam onderwijzer. Bij een verlicht verstand, helder oordeel en groote vlugheid van werken, bezat hij eene veelzijdige kennis, die door jaren studie verkregen was. Hij was medeoprigter van het Physisch en Letterkundig gezelschap binnen de plaats zijner inwoning en daarvan een werkzaam en ijverig lid, waar van de talrijke redevoeringen en bijdragen, door hem gedurende jaren voorgedragen, en meestal met veel genoegen gehoord, getuigen kunnen. Donker was gehuwd eerst met Alida Johanna Otter, die hem zes kinderen schonk, en daarna met Maria Alda van Orden, bij wie hij vier kinderen verwekte.

Gedurende zijn leven heeft Donker voor zoover ons bekend is niets met zijn naam uitgegeven; wel zonder dien. In het tijdschrift *de Oogst* en het Zaanlandsch Weekblad *de Mercurius* komen van hem onderscheidene stukken voor, die zich kenmerken door den gemeenzamen en luimigen schrijftrant dien hem eigen was; daartoe behoort vooral *de Reis avontuurtjes van* Knoerd (een letterkeer van Donker) in het eerste, en *de bezoeken en gesprekken van Neef* Andries in het tweede tijdschrift. Na zijnen dood hebben de Heeren B. van Geuns en J. Groot eenige van 's mans stukken bijeenverzameld en uitgegeven, onder den titel van:

Herinneringen aan D. Donker Hz. Bijeenverzameld en uitgegeven onder medewerking zijner hem in liefde gedenkende leerlingen en vrienden, Zaandam, 1841. 8°.

Zie die *Herinneringen* bl. 6—15.

DONKER CURTIUS (Hendrik Herman), werd in 1778 te 's Hertogenbosch geboren en vertrok, na het voorbereidend onderwijs aldaar genoten te hebben, op zestienjarigen leeftijd naar de Utrechtsche Hoogeschool, waar hij zich op de Godgeleerdheid, voornamelijk onder den Hoogleeraar Heringa, toelegde; en het was deze beroemde man aan wien Donker (zoo werd hij doorgaans door zijne vrienden en meer gemeenzame kennissen genoemd), zijne vorming als Godgeleerde en leeraar te danken had, en het gaarne erkende dat hij door hem geworden was, die hij was.

Gedurende vijf jaren verbleef Donker aan de Utrechtsche Hoogeschool, en hij verliet haar niet dan voorzien van eene goede mate van godgeleerde kundigheden, waarvan hij kort vóór zijn vertrek een bewijs gaf, door, onder voorzitting van zijnen geliefden leermeester, openlijk met lof te verdedigen een: *Specimen hermeneutico—theologicum, de Apocalypsi ab indole, doctrina et scribendi genere Johannis Apostoli non abhorrente*, hetwelk te Utrecht in 1799 het licht zag.

Spoedig na zijne bevordening tot proponent werd hij in 1800 tot predikant te Blarikum en Laren in het Gooiland beroepen, van waar hij, na een jaar dienst, naar Muiderberg vertrok, waar hij slechts korten tijd verbleef, om het in 1802 te verwisselen met Arnhem, waar hij tot zijn overlijden het Evangelie verkondigde, hetwelk den 25sten Julij 1839 plaats vond.

Meer dan eene bladzijde zouden wij behoeven, om de veelvuldige talenten van dezen beroemden man naar waarheid te vermelden. Wij zouden Donker te schetsen hebben als de man die op de godgeleerde wetenschappen en op de inrigting der Hervormde kerk in ons vaderland den grootsten en weldadigsten invloed had; hoe hij de belangen der laatste, na de herstelling van ons volksbestaan, eerst als lid der consulerende commissie tot het ontwerpen van een plan van organisatie van het Hervormd kerkgenootschap, later, gedurende veertien jaren, als voorzitter der Synode behartigde; hoe hij niet alleen de voorspraak was van vele hulpbehoevende gemeenten tot verkrijging van ondersteuning, maar ook het eerst het plan beraamde om een fonds zamen te stellen voor noodlijdende kerken en personen in Nederland. Wij zouden dan moeten wijzen op zijne verdiensten als leeraar, en moeten aantoonen wat hij op stoffelijke en zedelijke wijze voor het onderwijs hier te lande, als schoolopziener, gedaan heeft. Eindelijk zouden wij hem moeten voorstellen als een edel en vriendelijk burger, helder en grondig kenner der wetenschappen, groot redenaar en wijsgeer, en als opregt en geloovig Christen. Om hem als zoodanig te leeren kennen, hoogschatten en beminnen, verwijzen wij naar de hieronder aangehaalde bronnen; liever, dan, door eene flaauwe schets van zijne groote verdiensten, iets af te doen van de hulde die hem zoo ruimschoots toekomt.

Van de werkzaamheid en geleerdheid van Donker, getuigen de door hem, te midden van tallooze werkzaamheden en bemoeijingen, uitgegevene geschriften, die behalve het genoemde getiteld zijn:

Verhandeling over de opstanding der dooden (1805).

Verhandeling over den zin in welken wij de leer van Jezus Christus en zijne Apostelen, als van God zelven geopenbaard, moeten beschouwen (1827).

Beide verhandelingen zijn met goud bekroond bij het *Haagsche genootschap tot verdediging van de Christelijke godsdienst tegen deszelfs hedendaagsche bestrijders* en in hare werken opgenomen.

Leerrede over Jezaia LIV. vs. 7 en 8, *ter gelegenheid van Nederlands bevrijding*, Antv. 1813. 8°.

Leerredenen. Arnh. 1815. 8°. 2 stukken.

Leerrede over I *Timoth.* I. vs. 5 *ter gedachtenis van E. J. Post.* Arnh. 1823. 8°.

Nagelatene Leerredenen, Arnh. 1840. 8°.

Verder was hij de voortzetter van de *Bydragen tot bevordering van waarheid en godsvrucht* door J. W. Tilanus, en leverde hij jaren lang beoordeelingen, verslagen en verhandelingen in de *Godgeleerde Bijdragen.*

De verdiensten van Donker Curtius werden erkend door de Harderwijksche Academie, die hem den 14 Mei 1812 eershalve het doctoraat in de Godgeleerdheid aanbood; door het Zeeuwsch genootschap der Wetenschappen, de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden en het Provinciaal Utrechtsch genootschap voor Kunsten en Wetenschappen, die hem tot haar medelid verkozen; en door zijne benoeming tot Ridder der orde van den Nederlandschen leeuw; alle onderscheidingen die hem te meer vereerden, naar mate zijne nederigheid er door aanwies en zijn streven vermeerderde, om, wel verre van stil te staan, of te rusten op verkregene lauweren, voort te gaan om nuttig te zijn in den uitgebreiden werkkring, waarin hij zich geplaatst zag.

Zijne afbeelding, naar de schilderij van H. B. Schiff, ziet in steendruk in 4° het licht.

Zie (de Jong), *Alphab. Naaml. op Curtius.* en bl. 631; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk, geschied.* D. V. bl. 260, 270; *Hand. der Jaarl. Vergad. van de Maatsch. der Ned. letterk. te Leiden.* 1840. bl. 9—15; W. Overduyn, *Leerrede tot gedachten. van H. H. Donker Curtius,* (Arnh. 1839. 8°.); *Algem. Konst- en Letterb.* 1839. D, II. bl. 66, 1840. D. II. bl. 297. *Geldersche Volks-Alman.* 1840. bl. 192—195; P. van der Willigen, *Iets over H. H. Donker Curtius,* gevoegd bij zijne *Nagel. Leerredenen,* (Arnh. 1840. 8°); Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 431, 573; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 371— 376, Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 73.

DONKER CURTIUS *van Tienhoven* (Willem Boudewijn), was te 's Hertogenbosch den 29sten December 1778 geboren, en werd, na zijne bevordering tot Doctor in de Regten in verschillende regterlijke betrekkingen geplaatst. In 1832, bij de invoering der nieuwe wetgeving, werd hij aan het hoofd der Magistratuur van ons Vaderland geplaatst, eerst als vice-president, later als President van den Hoogen Raad der Nederlanden. Tot voor weinige jaren vóór zijnen dood vervulde hij die betrekking, toen hij ten gevolge van hoogen ouderdom zijn eervol ontslag vroeg, en bekwam, en den titel van Minister van staat erlangde. Hij overleed te 's Gravenhage den 16den April 1858 en was Commandeur der orde van den Nederlandschen leeuw en Ridder met de star der orde van de Eikenkroon. Hij schreef de volgende werken:

Bijdragen tot den Waterstaat der Nederlanden, en vervolg op dezelven, Dordr. 1819. 8°. 2 stukken, met kaart.

Vrijmoedige gedachten op het ontwerp van burgerlijk wetboek, zooverre hetzelve aan de Staten Generaal is voorgedragen, Dordr. 1819—1820. 8°. 6 stukken.

Over de theorie der straffen en het bewijs der misdaden naar

het ontwerp van het strafwetboek van de Nederlanden, Utr. 1827. 8o.

Zie de Jong, *Alphab. Naaml. van Boek.*; Frederik Muller, *Cat. van Regtsgel. werk.* bl. 39; dezelfde *Cat. van boek. en kaart. over Ned. waterst.* bl. 13; *Nieuw Amst. Hand. en Effect. blad*, 19 April 1858.

DONKER CURTIUS (Boudewijn), zoon van den voorgaande, werd geboren te Dordrecht in het jaar 1803, en ontving aldaar het huisselijk onderwijs van den toenmaligen Dordrechtschen, later Amsterdamschen Waalschen Predikant Merkus. Vroegtijdig muntte hij door eenen uitstekenden aanleg uit, en vertrok in 1820 naar de Leidsche hoogeschool. Aldaar was hij niet alleen als wiskundige gezien, maar werd hij ook op den 9den Februarij 1824 met de gouden medaille bekroond voor zijne verhandeling in het vak der sterrekunde. Na hoogst loffelijk volbragte studiën werd hij op den 29sten September 1826 aan de Leidsche hoogeschool in twee vakken doctor; in de Regten na het verdedigen zijner Dissertatie *ad juris mercatorii caput de Societatibus*, en in de Mathematische wetenschappen, na mede openlijke verdediging eener Dissertatie *quo exponuntur methodi, quibus aëris impulsus et venti velocitas determinantur*. Na zijne promotiën vestigde hij zich als advokaat te Amsterdam, en was er, gedurende vijf en twintig jaren, een der geachtste leden der balie, wiens verdiensten door zijne bevordering tot ridder der orde van den Nederlandschen leeuw waardiglijk erkend werden, en die zich door zijne kunde en edele hoedanigheden eenen welverdienden roem had verworven. Hij was gedurende eenige jaren voorzitter van de Rijnspoorweg-Maatschappij en een zeer verdienstelijk lid der Provinciale Staten van Noord-Holland. Hij overleed in het begin van Augustus 1856 te Ems, naar welke badplaats hij te voren in welstand vertrokken was. Hij schreef:

Over de wettigheid der stedelijke Reglementen en Tarieven. Amst. 1845. 8°.

Zie *Algem. Handelsbl.* 5 Aug. 1856; Muller, *Cat. van Regtsgel. werken*, bl. 39. Uit medegedeelde berigten aangevuld.

DONKERS (Laurens) of ook genaamd Donklar, werd op den 15den Januarij 1664 Hoogleeraar in de Geneeskunde en Chirurgie aan de Illustreschool te 's Hertogenbosch, en verkreeg later van 's landswege eene belooning voor het onderwijs in de Natuurkunde. Meerdere bijzonderheden zijn ons omtrent hem niet bekend.

Zie Velingius, *Redenv. over de Illustr. school van 's Hertogenb.* bl. 42.

DONNADIEU (Carel Frederik) werd te Amsterdam den 5den Julij 1812 geboren. Zijn vader Frederik Carel Pieter Donnadieu vervulde eerst de betrekking van notaris, later die van 2de en 1ste commies en eindelijk van referendaris bij het Ministerie van Binnenlandsche zaken. Het duurde dan ook niet lang of de familie Donnadieu trok met hun eenigen zoon naar 's Gravenhage, alwaar hij eerst de departementaalschool en later de latijnsche school bezocht, terwijl hij ook aan het Lyceum te Brussel eenigen tijd de lessen waarnam. In 1830 vertrok hij naar de Leidsche Hoogeschool, alwaar hij in 1835, na het verdedigen eener *dissertatio inauguralis, de Positiones varii argumenti*, het doctoraat in de geneeskunde verkreeg. Hierop begon hij zijne loopbaan als geneesheer te Naaldwijk in het najaar van genoemd jaar, doch ziekte en velerlei andere tegenspoeden verpligtten hem dat dorp in 1838 te verlaten. Toen vestigde hij zich te Delft als doctor, doch zijne liefde voor de Natuurkundige wetenschappen deden hem echter spoedig uitzien naar eene betrekking waarin hij die kon voeden en aankweeken. Op zijn verzoek werd hem het lectoraat in de Scheikunde te Delft opgedragen, en reeds toen bleek zijne geschiktheid voor openbaar onderwijs, door de duidelijke voorstelling van ingewikkelde theoriën, door zijne sierlijke voordragt en de gemakkelijke uitvoering van welgekozene proeven. Geen wonder dan ook dat bij de oprigting van de koninklijke Academie ter opleiding van ingenieurs enz. ter plaatse zijner inwoning, zijn aanzoek, om eene plaatsing, dadelijk in aanmerking kwam. Hij vervulde de betrekking van leeraar in de scheikunde aan die inrigting tot zijnen dood, met onvermoeide vlijt en groote ingenomenheid; en al is het dat van hem weinig door den druk is bekend gemaakt, toch heeft hij menig duister punt in het helderst licht gesteld. Op voordragt van Z. M. den koning, toen prins van Oranje, die zijne lessen nu en dan met genoegen bijwoonde, verkreeg hij eerst den titel van Hoogleeraar, en later de benoeming tot Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw. Hij was hoofd-redacteur van het *Tijdschrift voor handel en nijverheid, zamengesteld zoowel ten behoeve van burgerlijke ingenieurs, architecten en industriëlen, als ten algemeene nutte*, waarvan te Amsterdam in gr. 8°. 4 jaargangen (1844—1847) het licht zagen. Verder gaf hij in het licht:

Fr. Koehler, *de scheikunde met betrekking tot het fabriekwezen. Eene handleiding by het industrieel onderwijs. Naar de 4e. uitgave uit het Hoogduitsch vertaald*, Delft 1845, 1846, gr. 8°. 2 deelen.

K. Holtzmann, *Grondbeginselen der werktuigkunde, ten dienste van school- en huisonderwijs, uit het Hoogduitsch overgebragt*, Tiel 1851. 8°. m. pl.

Donnadieu was gehuwd met Mejufvrouw Maria Catharina Nieuwenhuisen, overleed den 15den Maart 1858 te Delft, en het groot aantal van hen die van elders bij zijne ter aardebestelling tegenwoordig waren, getuigt van de hoogachting en vriendschap die men hem bij zijn leven toedroeg.

Uit familieberigten bijeengebragt; Brinkman, *Alphab. Lijst van Boek.* bl. 360, 668; dezelfde *Alphab. Lijst van boek.* over 1851, bl. 43.

DONNERVILLE (de Heer van) wiens naam ook Dommarville, Dommerville en D'Ommerville gespeld wordt, was in 1593 Gouverneur van Prins Frederik Hendrik. Hij wordt door Bor genoemd »een heere van grooter discretie, seer be»quam tot sulcken State, naemaels geweest Colonel in dienste »van dese landen en in den dienst derzelver overleden." Als zoodanig streed hij bij Nieuwpoort, alwaar hij het Fransche corps van Odet de la Noue aanvoerde. Later had hij een tijd lang het bevel binnen Ostende, streed in 1602 onder Graaf Lodewijk van Nassau in het Luxemburgsche, en sneuvelde in 1605 bij Mülheim.

Zie Bor, *Ned. Oorl.*, B. XXX. bl. 679 (8); van Meteren, *Ned. Hist.*, D. IX. bl. 23; *Verz. berigt. omtrent de krijgsbev. bij Nieuwp.* bl. 45, 46.

DONNELLUS (Hugo). Zie DONELLUS (Hugo).

DONTECLOCK (Reynier) of Regnerus (Reginald) Donteklok, leefde in de laatste helft der zestiende en het begin der zeventiende eeuw. Zijn naam komt enkele malen voor in de geschiedenis der godgeleerde twisten dier tijden, ofschoon ons van zijn leven weinig bekend is. Hij was uit de zuidelijke Nederlanden afkomstig, van waar hij ook den bijnaam van *de Vlaming* droeg. Hij werd in 1576 predikant te Delft, en daar in 1590 ontslagen. In 1591 werd hij beroepen te Voorschoten en in 1592 te Brielle, waar hij als zoodanig in 1603 ontslagen en tot rector werd aangesteld. Later schijnt hij evenwel weder te Delft gewoond te hebben. De tijd van zijn sterven is ons onbekend. Een Reginaldus Zegeri Donteclock, welligt zijn zoon, werd in 1611 predikant te Hellevoet, vertrok in 1619 naar Portugaal en Hoogvliet en overleed daar in 1627.

Het eerst ontmoeten wij hem als bestrijder van Coornhert. In 1578 redetwistte hij met hem te Leiden, in tegenwoordigheid der afgevaardigden van de Hollandsche Staten. De wederlegging van Coornhert's *Proeve van de Nederlandsche Catechismus*, was hoofdzakelijk van zijne hand, en in verschillende zijner latere geschriften wederlegde hij Coornhert's gevoelen. In 1587 werd hij door de Synode ook betrokken in de oneenigheden met Herberts. Toen hij in 1589 met zijn ambtsbroeder te Delft een boekje in het licht deed verschijnen, getiteld: *Responsio ad argumenta quaedam Bezae et Calvini ex hastatu de praedestinatione in Cap.* IX *ad Romanos*, waren de strengere aanhangers van Calvijn, en de dusgenaamde supralapsarii hiermede weinig ingenomen. De Franeker Hoogleeraar Lijdius droeg aan Beza's leerling, Arminius, op, de eer zijns meesters te handhaven. Bij nader onderzoek omhelsde deze echter het gevoelen van Donteclock, die alzoo onschuldig de eerste aanleiding gaf tot het geschil tusschen Arminius en Gomarus. Donteclock, zich kenmerkende door gematigdheid, stond later tusschen beide partijen in; doch terwijl hij de denkwijze van Gomarus voor een particulier gevoelen hield, waaraan niemand gehouden mogt worden, zoo was hij toch met de stellingen van Arminius geenszints ingenomen. Hij streed ook, ofschoon minder consequent dan de anderen, voor de leer der praedestinatie. Toen in 1617 eene Hollandsche vertaling verscheen (waarschijnlijk van Corvinus) van een boekje over dat leerstuk, hetwelk reeds omstreeks 1586 te Rees in Kleefsland, op naam van Castellio, het licht had gezien, stelde hij daarop terstond een antwoord. En naauwe-

lijks waren door een ongenoemde de stellingen van Arminius en Gomarus over de praedestinatie gezamenlijk in het Nederduitsch uitgegeven, of hij verhief op nieuw zijn stem en betuigde in een gesprek dat Gomarus wel wat ver ging, maar zijn tegenpartij toch ongelijk had. Op eene vermaning tot vrede van Corvinus, die hierop volgde, was hij spoedig met een antwoord gereed.

Te Gouda, waar men altijd de prediking over den Heidelbergsche Catechismus had nagelaten, verscheen in 1607 eene *Korte onderwijzinghe der kinderen*, onder den naam van *Goudsche Catechimus* bekend. Tegen dit boekje waarschuwde Donteclock met bezadigdheid in eene:

Proeve des Goudschen Catechismi ofte korte onderwijsinge in de christelijke religie, tot waerschuwinge van andere steden ende haere ghereformeerde kercken, voor alle onnoodighe ende schadelycke nieuwigheden, in saeken de leere ende religie aangaande. (1 Cor. XI: 9). Delft bij Jan Andriesz. 12°.

Het laatste wat er van hem bekend is, is dat hij zich ook mengde in den strijd over het gezag der overheden in kerkelijke zaken.

De titels zijner geschriften zijn, behalve de genoemden:

Wederlegginghe eens boecxkens ghenaemt: Proeve van den Nederlandschen Catechismo. Bij D. Coornhert *uitghegeven, int welcke hij poocht te bewijsen dat de catechismus voortghecomen is niet uit de goddelicke schrift, maer wt het menschelicke vernuft. Ghedaen by eenighe dienaren der kercke Christi tot Delft*, (II Tim. III: 13, 14). Tot Delft MDLXXXV. 4°.

De opdragt aan de Staten is onderteekend door Arnoldus Cornelii en Donteclock.

Antwoorde op een boecxken van de predestinatie, eertijts ghedruckt onder den name van Sebastiaen Castellion, Tot Delft, 1607. 12°.

Tsamenspreeckinghe van de vertaelde theses ofte disputatiën, de eene F. Gomari, de andere J. Arminii, aenghaende de goddelicke predestinatie tot openinge ende verclaringe van de oneenicheyt die daer is tusschen Arminium ende de kercken in dit stuck der leere. Tot behulp van den leser ghestelt ende uytghegheven. (Actor XIII. 48). Tot Delft. 1609. 4°.

Van dit pamflet verscheen datzelfde jaar nog een tweede en het volgend jaar eene derde onveranderde editie.

Antwoorde op een seker schrift eens onbekenden, 'tonrechte geintituleert christelicke ende ernstighe vermaninghe tot vrede aen R. Donteclock, over zijne 'tsamenspreeckinge etc. In welcke antwoorde de principaele deelen deser vermaninghe wederleyt worden, ende bethoont dat se alleene een schijn maer geen rechte gront der waerheyt en hebben, waeromme datselve schrift eer te houden is voor een aenstoockinge van meerder twist als voor een vermaninghe tot vrede. (Psalm LV: 22). Tot Delft 1609. 4°.

Een grondich onderrecht wt Godts heylighe woort van de predestinatie of de eeuwige verkiesinghe Godts in dese tijden zeer noodich. Onpartydelic overlanghe beschreven door Reginal Donteclock, dienaer des goddelycken woorts, ende nu in druck wtghegheven tot stichtinghe der christelycker ghemeynten. (Actor. XIII. 48). *Na de kopie tot Leiden*, 1611. 4°.

Overlegginghe van de oorsaecken der schadelicker twist in de kercken van Hollant ende West-Vrieslant opgeresen. Ende eerst van de kerkelicke ordinantie ofte regieringhe in 't ghemeyn. Toegheschreven de E. E. magisstraten ende regierders der stadt Delft. Met aenwysinge van het rechte remedie dat tot beslechtinghe van denselven twist, selfs naer het oordeel van de parthie soude dienen gebruyckt te worden. (Actor XV. 2. 6.) Tot Delft 1612. 44.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XIII. bl. 23, (82); Baudart, *Memor.* B. II. bl. 23–24; Uytenbogaert, *Kerk. Hist.* (Uitg. 1647), bl. 324, 325; Trigland, *Kerk. Geschied* bl. 219; Brandt, *Hist. der ref.* D. II bl. 95; C. Brandt, *Hist. vitae Arminii* p. 42, 43; Soermans, *Kerk. reg. der pred. behor. tot de class. van Zuyd-Holl.* bl. 36, 61, 87, 109, 111; *Beschrijv. van Delft* bij Boitet, bl. 440; Ypey en Dermout, *Geschied. der Nederl. Herv. Kerk.* D. II. aant. bl. 86 (187), 91 (197), 119 (217), 120 (220); Kist en Royaards, *Archief voor Kerk. Geschied.* D. IX, bl. 368; Gaillard, *De l'influence exercée par la Belg. sur les prov. unies*, p. 133; Tideman, *De Catech. literatuur der Remonstr.* bl. 7; *Kron. van het hist. Gen. te Utr.* D. V. bl 435; Rogge, *C. J. Coolhaes*, D. II. bl. 158; *de Navorscher*, D. VIII. bl. 201; Muller, *Bibl. van Pamflett.*, St. II. bl. 102, 103, 121, 126.

DONYUES. Zie ONGNYES (ADRIEN D')

DOOD (JAN JANSZOON DE) een smid te Amsterdam, die sedert geruimen tijd aan steen leed. Op den 7den April 1651 nam hij het besluit om zich zelven te redden. Terwijl zijne vrouw naar de vischmarkt gegaan was, slijpt hij een broodmes, snijdt op de plaats, daar hij de pijn gevoelde, en perst de steen uit de opening, waarna hij om eenen heelmeester zond om de wond te heelen, hetwelk eerlang gelukkiglijk geschiedde. De steen werd in zilver gevat en van ingezetenen en vreemden dikwijls met verwondering beschouwd. Sommigen melden dat dezelve de grootte van een kippen-ei had, en acht lood zwaar was. De dichter Six van Chandelier bezong dit voorval. De Dood beoefende ook de dichtkunst, blijkens een door hem vervaardigd vers, voorkomende op eene plaat, voorstellende eene optogt te Jisp gehouden in 1697, bij gelegenheid der viering van den Rijswijkschen vrede. Het blijkt hieruit, dat de Dood nog jaren lang na de operatie geleefd heeft. Zijn geschilderd portret, met de afbeelding van steen en mes, zijn nog voorhanden in de vertrekken der Anatomie te Leiden.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.* D. V. bl. 184; Honig, *Geschied. der Zaanl.* D. II. bl. 207, noot.

DOOITZES (TOEKE), schoolmeester te Bolsward, vervaardigde een *Lijkzang op het ontijdig afsterven van de jeugdige dichteres Cynthia Lenige*, in 1781, achter hare nagelaten *Mengeldichten* uitgegeven.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 45.

DOOM, Vroedschap te Schiedam, ijverig patriot, een der eerste vaststellers der akte van verbindtenis tusschen vaderlandslievende regenten, en Kolonel van het wapenhandelend genootschap. Hij maakte zich tijdens de omwenteling van 1787 berucht, door zijne plotselinge omkeer, zoo zelfs, dat hij niet alleen zijn voormaligen mede-regent, mede officier van genoemd genootschap en mede-teekenaar van gemelde akte, buiten bescherming der wet hielp stellen, maar bij de vernietiging van het genootschap op de pui van het stadshuis verscheen, en aan de vergaderde menigte betuigde »dat hij gedwaald had, maar nu berouw had, en, om zulks te toonen, datzelfde vaandel, 'tgeen hij weleer met eigen handen aan het genootschap had overgegeven, thans overhandigde in handen der dienaren van de Justitie, om openlijk verbrand te worden."

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar*, D. XXI. bl. 65.

DOOMER (JAQUES). Zie DOMER (JAQUES).

DOOREGEEST (ENGEL ARENDSZ VAN) werd geboren den 26sten December 1645 te Dooregeest of Dorregeest, een polder bij Uitgeest. Ongeveer twintig jaren oud zijnde werd hij Doopsgezind predikant in de Rijp, waar hij bijkans veertig jaren het predikambt bekleedde en den 16den Augustus 1706 overleed. Cornelis Cornelisz. Graftdijk deed op hem eene lijkrede. Hij was de gevoelens der Zonisten toegedaan, maar onder dezen een der vrijzinnigsten, zoodat hij in het leerstuk der erfzonde afweek van Menno Simons en andere oude Doopsgezinden, en hetzelfde wederlegde. Hij was een zeer geleerd man, van een schrander oordeel, bekend met de schriften der ouden, en die niet aarzelde om er rond voor uit te komen, wanneer hij zich met de gevoelens van anderen niet kon vereenigen. Hiervan kunnen zijne uitgegevene geschriften getuigen. Zij zijn getiteld:

Onderwijzinge in de Christelijke leere na de Belijdenissen der Doopsgezinden, waarin de voornaamste zaaken des geloofs met schriftuurplaatsen, Redenen, en wegneeminge van tegenwerpingen nader bevestigd worden, Amst. 1692. 8°.

Brief aan den Heere Fredericus Spanhemius, waarin de leere der Doopsgezinden nader uitgeleid, en verdeedigd werd. Dienende tot antwoord op het Tractaat, genaamd: HISTORISCH EN GODGELEERD REGISTER DER UITGELEZENDSTE VERSCHILLEN VAN DEN GODSDIENST, Amst. 1693. 8°. In dat jaar twee malen herdrukt en wederom aldaar in 1700, 8°. met een daarachter gevoegden *Brief aan* H. Schyn, waarin hij het genootschap nog nader verdedigde tegen de aanvallen van Frederik Spanheim, den zoon, die, even als zijn vader, goed vond in 1687 de Doopsgezinden aan te tasten, in een Latijnsch werk, dat in 1692 in het Nederduitsch werd vertaald. Spanheim vond in Henricus Scevenhuijsen, predikant in de Rijp, een verdediger, waartegen Dooregeest op nieuw te velde trok in een werk getiteld:

Verdeediging van de Leere der Doopsgezinden, tot wederlegginge van de twee Tractaaten, tegen dezelve uitgegeven door H. Scevenhuisen, Amst. 1705. 8°.

Verder schreef hij:

Kort onderwijs des Christelijken geloofs, Amst. 1697. 8°, herdrukt ald. 1698, 1710, 1723, 1740.

Met zijnen ambtgenoot C. A. Posjager gaf hij in het licht: *De Rijper zeepostil, bestaande in* XXII *Predicatiën toegepast op de zeevaart, tot onderwijzinge, vermaninge, en verstroostinge in de waare Godzaligheid, voor allerleye zeevaarende lieden, doch voornamelijk voor die geenen, welken op de Haring- en Walvisch vangst uitgaan; enz. Mitsgaders noch eene korte beschrijvinge aangaande de opkomst van Holland, waarin in 't bijzonder ook gehandeld wordt van 't Eiland Schermer, Graft, Schermerhorn en de Rijp.* enz. Amst. 1699. 8°. Een gedeelte van dit werkje werd herdrukt onder den titel van:

Een kort Verhaal van eenige merkwaardige Geschiedenissen in Holland, enz. *waarin ook van 't Schermer Eyland in Noord-Holland* enz. *met de eerste opkomste en geleegentheit der Haring en Walvis-vangst.* Amst. 1744. 8°.

Zijn twist met Jan Klaasz. van Grouw gaf hem aanleiding te schrijven:

Verandwoordinge voor de leere der Doopsgezinden, bestaande in verscheidene brieven aan Jan Klaasz. van Grouw, Amst. 1704. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III; Schijn, *geschied. der Mennon.* bl. 87, 97, 100, 157—160, 548—573, 577, 609, 630, 668; Paquot, *Mem.*, T. II. p. 411; Ypey, *gesch. der Christ. kerk. in de* 18de *eeuw,* D. IX. bl. 164; Blaupot ten Cate, *geschied. der Doopsgez. in Holl.* enz. D. I. bl. 293—296; *Cat. van de Bib. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 137; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 376—379.

DOORESLAER. Zie de personen van dien naam op DORESLAER.

DOORN (Wolter van) was een staats Hopman die op den 26sten October 1582 met de Hopmannen Crom van Steenwijk en Nicolaas van Haarlem zich bij verrassing meester maakten van de stad Hasselt. Zij plunderden de stad en herstelden de hervormde godsdienst.

Zie *Overijss. Alman. voor Oudh. en Lett.* 1848. bl 262.

DOORN VAN WESTCAPELLE (Hendrik Jacob Baron van), werd geboren te Vlissingen den 23sten Augustus 1786, alwaar zijn vader, Abraham van Doorn, gehuwd aan Pieternella Wilhelmina van Dishoek, in ambtsbetrekkingen werkzaam was, doch later in de Hooge landsvergaderingen te 's Gravenhage zitting nam en onder de regering van Koning Lodewijk Landdrost van Zeeland werd. Door voorloopig onderwijs wél toegerust, vertrok hij op zestienjarigen leeftijd naar de Leidsche Hoogeschool en werd den 31sten Januarij 1807 tot Doctor in de beide Regten bevorderd, na openlijke verdediging eener dissertatie: *de Jure commercii Romanorum ejusque effectibus in Jure civili.*

Kort na het verlaten der Hoogeschool werd hij door Koning Lodewijk tot Auditeur bij den staatsraad aangesteld en spoedig daarop bevorderd tot Auditeur des Konings en tot Rekestmeester, eene betrekking die voor van Doorn schijnt te zijn ingesteld geweest, daar noch voor noch na hem iemand dezelve bekleed heeft. Bovendien verbond de vorst hem aan zijn huis door hem de functiën van Adjunct-Ceremoniemeester op te dragen, en beloonde zijne in 1809 bij den watervloed betoonde moed door hem tot Ridder der orde van de Unie te benoemen; eene onderscheiding die toen nog weinigen te beurt viel. Hoogen lof verwierf van Doorn ook in zijne betrekking van secretaris der commissie belast met het ontwerpen der wetboeken voor het koningrijk Holland.

In 1810 in het huwelijk getreden met Jonkvrouw J. M. Schorer vroeg van Doorn zijn ontslag uit al die betrekkingen, om dat hij zich in Zeeland vestigen wilde. Hetzelve werd hem geschonken, en Koning Lodewijk benoemde hem tot Intendant van zijn paleis te Middelburg, waartoe het gebouw van den eersten Edele van Zeeland was aangewezen. Niet lang bleef van Doorn buiten meerdere betrekkingen, want bij de inlijving van Zeeland in het Fransche Keizerrijk werd hij den 6den Julij 1810 Raad van prefectuur van het Departement der monden van de Schelde, Onderprefect van Zierikzee ad interim en in 1812 voorzitter van het collegie der centrale directie van het dijksbestuur van Walcheren.

Na de omwenteling van 1813 werd van Doorn in andere betrekkingen geplaatst. Eerst den 6den Mei 1814 voorloopig tot Secretaris Generaal aangesteld, werd hij in die betrekking door den souvereinen vorst spoedig bevestigd en vervolgens den 6den October 1814 tot lid der Gedeputeerde staten van Zeeland benoemd. Als zoodanig nam hij gedurende de afwezigheid van zijnen schoonvader, Jonkheer Mr. J. H. Schorer, Gouverneur van Zeeland, het interim waar, en volgde hem in 1818 in die betrekking op.

Acht jaren lang bleef hij als zoodanig de belangen der provincie ijverig behartigen, en werd steeds gerekend onder de uitstekendste Gouverneurs van dien tijd. Belangrijke werken werden door hem daargesteld, en met leedwezen zagen de Zeeuwen hem in 1826 vertrekken, toen hij als Gouverneur naar Oost-Vlaanderen verplaatst werd. Ofschoon de stemming aldaar niet geschikt was om hem zonder vooroordeel te ontvangen, wist hij zich door zijne hoedanigheden zoo zeer bemind te maken, dat hij weldra het vertrouwen won van het grootste gedeelte der ingezetenen van die provincie en eene gunstige omkeering van zaken aldaar bewerkstelligde, die bij de komst van Willem I in 1829 in de provincie Oost-Vlaanderen zoozeer in het oog viel, dat de vorst van Doorn in den adelstand verhief met den erfelijken titel van Baron bij regt van eerstgeboorte. Ook was hij reeds vroeger tot Staatsraad in buitengewone dienst benoemd.

Na de Belgische omwenteling ten laatste verpligt de provincie te verlaten, werd van Doorn den 4den October 1830 geroepen tot waarneming ad interim van het Departement van Binnenlandsche zaken, waarop hij den 29sten December 1831 tot Minister van dat departement benoemd werd. Toen koning Willem I hem meer in zijne onmiddellijke nabijheid wenschte te hebben, werd hij van het Departement van Binnenlandsche zaken ontslagen en tot Secretaris van Staat benoemd; eene staatsbediening waartoe hij zich niet dan na langen wederstand liet overhalen die te aanvaarden. Hij werd voor de door hem bewezene diensten vereerd met den titel van Minister van Staat en met het Grootkruis van de orde van den Nederlandschen Leeuw. Hij bleef in zijne betrekking werkzaam tot aan den afstand van Willem I en werd daarbij door Willem II ook tot Vice-President van den Raad van State benoemd, waaraan tot in 1843 de zitting in den Raad van Ministers verbonden bleef, toen zij werd opgeheven. Ten gevolge der staatsgebeurtenissen, bekwam hij den 26sten Maart 1848 eervol ontslag uit zijne betrekkingen, onder dankbetuiging voor aan den lande bewezene diensten en tot groot leedwezen van hen, die door zijn ontslag het vaderland en den koning beroofd zagen van een getrouw, eerlijk en bekwaam staatsdienaar, die, geoefend door eene rijke levensondervinding, in die betrekkingen nog belangrijke diensten had kunnen bewijzen.

Na vroeger door Willem II tot Grootmeester, en na de ontzetting van zijne openbare staatsbetrekking, tot Opper-Kamerheer benoemd te zijn, werd hij onder koning Willem III tot de hoogste Hofwaardigheid, die van Opper-Hofmaarschalk, bevorderd, welke hij tot aan zijn dood bekleedde, die den 18den Januarij 1853 te 's Gravenhage plaats had. Hij werd op den 25sten daaraanvolgende op de begraafplaats te Eikenduinen plegtig ter aarde besteld.

Uit het eerste huwelijk van van Doorn werden hem zes dochters en een zoon geschonken, en na het overlijden zijner gade in 1830, had hij zich in 1840 door een tweeden echt met jonkvrouwe J. M. M. van der Heim verbonden. Onder andere onderscheidingen die hem te beurt vielen, was de benoeming in 1845 tot Curator der Leidsche Hoogeschool, tot lid, honorair lid of directeur van verschillende Letterkundige Genootschappen, en de aanstelling tot Grootkruis van de orde van de Eikenkroon, van de Saksische orde van den Witten Valk, tot Ridder Grootkruis van de Poolster van Zweden en tot Ridder van de Pruisische orde van den Witten Adelaar.

Indien wij van Doorn in alle zijne uitmuntende eigenschappen wilden schetsen, dan zouden wij hem te vermelden hebben als staatsman, getrouw vriend van de vorsten die hij diende, als echtgenoot en vader en eindelijk als Christen. Daartoe zijn de weinige regels die wij zouden kunnen ter nederstellen niet voldoende; maar zoo men van Doorn wil leeren kennen, zoo als hij was en zoo als hij alléén geschetst kon worden, door een man die zijne vriendschap meer dan twintig jaren mogt genieten en boven velen waardig was, dan wijzen wij op de hulde hem toegebragt door wijlen den Hoogleeraar H. J. Royaards in het werk aan het einde van dit artikel aangehaald.

Zie *Hand. der Jaarl. Algem. Verg. van de Maatsch. der Nederl. Letterk.* 1853. bl. 81—99 der *Levensberigten.*

DOORNBOSCH (B.) schreef:

Godgeleerde en zedekundige proeven, Zutph. 1784. 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DOORNBOSCH, Amsterdammer van geboorte, was een bekwaam beeldhouwer, die omstreeks het midden der achttiende eeuw leefde en Anthonie Ziezenis aldaar verscheidene jaren in zijne kunstwerken behulpzaam is geweest. Hij behaalde op de Stads Teeken-Academie eenen gouden eereprijs.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOORNBOSCH (J.) was een Groningsch kunstenaar en beoefenaar der Wiskunde, die in 1738 met J. Cremers eenen kunstigen zonnenwijzer vervaardigde, die geplaatst is op den tuingrond van het voormalig Groningerhuis, thans het militaire Lands-Ziekenhuis te Groningen.

Zie *Kron. van Gron. en Ommel.* bl. 294; *Tegenw. Staat van Stad en Lande*, D. II. bl. 63; *Gron. Volks Alm.* 1838. bl. 69.

DOORNE (Jacobus Johannes van) geboren te Amsterdam; proponent zijnde, beroepen te Castricum, trad daar in dienst den 16den Augustus 1772, vertrok naar Elburg in 1778, naar Edam in 1780 en naar Kampen in 1782, waar hij overleed den 18den Januarij 1804, oud 53 jaren en 9 maanden, nalatende eene weduwe met twee zonen, welke beiden Predikanten zijn geweest, en ééne dochter. Hij gaf in het licht:

De droefheid der Kampenaren wegens het verlies van den W. E. Z. Gel. Heer Johan Martin van der Upwich, Kampen, 1786.

Welk gedicht op zijn gewezen ambtgenoot tamelijk vloeijend en uitvoerig berijmd is, doch mank gaat aan overdrevenheid tot in het belagchelijke.

Van Doorne was degeen die in 1785 voor het eerst weder de plegtige keurpredicatie deed, die in 1760 was afgeschaft bij een hoogloopend geschil tusschen den Magistraat en de gemeente gerezen. De leerrede bij die gelegenheid uitgesproken verwekte misnoegen bij eenige Heeren uit de Ridderschap, die zich bij den voorzittenden Burgemeester der stad aanmeldden om te verzoeken dat de Magistraat een blijk van hunne afkeuring zou geven. Deze echter betuigde aan dit verzoek niet te kunnen voldoen en liet de zaak rusten. De leerrede van van Doorne kwam in druk onder den titel van:

De Eigenschappen van eenen Volksbestierder, en de pligtmaatige Onderdaanigheid der Burgeren, afgeleid uit de Godlijke Verordeninge, omtrent de rangschikking in de Maatschappijen; in eene verhandeling over Rom. XIII. vs. 1, *voorgesteld op den Keurdag den* 12 *Jan.* 1785, Kampen 1785.

Zie Moonen, Noordbeek en Hoogwal, *Naemk. der Pred. in de Class. van Overijss.* bl. 41; *Vaderl Hist. ter verv. op* Wagenaar, D. X. bl. 312—315; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 43, 44.

DOORNER (J.) was een Hollandsch schilder, doch meer teekenaar van land- en stadsgezigten, welke hij naauwkeurig en vast met de pen omtrok, en met roet of Oost-Indischen inkt vlak en breed opwaschte. Zijne teekeningen worden naar verdiensten gewaardeerd en op verkoopingen duur betaald. Wanneer hij leefde wordt niet gemeld.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOORNICK (Jonkheer Willem van) was in 1591 Burgermeester van Nijmegen, en werd namens die stad in genoemd jaar afgevaardigd ter vergadering der Staten Generaal, »om de Staten Generael sekere poincten te remonstreren."

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XXVII bl. 582 (42).

DOORNIK (Jan van) wordt genoemd een Leidsch historieschilder die fraaije tafereeltjes in Wouwerman's trant vervaardigd en portretten geschilderd heeft. Hij teekende ook voorwerpen van Natuurlijke historie.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOORNIK (Jan Gerard) was een verdienstelijk dichter, van wien geene levensbijzonderheden bekend zijn, dan dat hij te Amsterdam den 28sten October 1807 overleed. Hij maakte zich bijzonder verdienstelijk door moeijelijke dichtstukken uit andere talen dichterlijk over te zetten. Als oorspronkelijk dichter deed hij zich zeer voordeelig kennen. Hij zette voor den Amsterdamschen schouwburg verscheidene verdienstelijke Fransche tooneelstukken over, en deed zich als wijsgeerig natuurkundige kennen, door eenige stukken in van Hemert's *Magazijn der kritiesche Wijsbegeerte* en in den *Schouwburg*. Voor een zijner geschriften is zijn portret door L. Portman gegraveerd. De werken door hem in het licht gegeven zijn getiteld:

Béverly, of de Gevolgen der speelzucht, burgertreursp, naar het Fransch, Amst. 1781. 8°.

Het verloren Lam, Zangsp. naar het Fransch, Amst. 1783. 8°.

Gaston en Bayard, treursp. naar het Fransch met histor. aanteek. Amst. 1785. 8°.

Pedro de Tweede, Koning van Kastiliën, treursp. naar het Fransch. Amst. 1788. 8°.

Korte Levensschets van Pedro de Tweede, en historische Aanteekeningen op het treurspel van dien naam, Amst. 1788. 8°.

De oude Vrijer, blysp. naar het Fransch, Amst. 1791. 8°.

De Graaf van Sternfeld, tooneelsp. Amst. 1791. 8°.

De krijgskunst, naar het Fransch van Frederik II Koning van Pruissen, Amst. 1793. 8°.

De gelijkheid der menschen en de pligten daaruit voortvloeijende, naar het Latijn, van Jeronimo de Bosch. Amst. 1794. 8°.

Timoleon, treursp. naar het Fransch, Amst. 1796. 8°.

Verder vertaalde hij uit het Deensch Tullins prijsvers over *De Zeevaart*: uit het Fransch den lierzang van Rousseau op *De Reden*; den heldenbrief: *Columbus in zijne gevangenis aan Ferdinand en Izabella*, van den ridder de Langeac, en uit het Italiaansch den lierzang van den Graaf Medini: *L' antica e moderna Olanda*; de drie eersten uitgegeven in de *Kleine dichterlijke handschriften*, de laatsten door Witsen Geysbeek der vergetelheid ontrukt.

Zie *Kleine dichterl. Handschr.* 1ste Schak. bl. 43, 2de Schak. bl. 33, 3de Schak. bl. 1, 6de Schak. bl. 17, 7de Schak. bl. 1; Van Kampen, *Geschied. der Ned. Lett. en Wetensch.* D. II. bl. 622; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 183—197; Collot d'Escury, *Holl. Roem.* D. IV. St. II. bl. 721, noot *a*; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 288, b. bl. 81.

DOORNINCK (Martinus van) werd geboren in het jaar 1775 en verkreeg, na zijne bevordering tot Doctor in de Regten, verschillende lands en stedelijke betrekkingen, die hij met de loffelijkste getrouwheid waarnam. Behalve zijne betrekking van Burgemeester der stad Deventer, werd hij lid van de Provinciale Staten van Overijssel, en afgevaardigde bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Hij was een waardig Regent en een man die alle hoedanigheden in zich vereenigde om de achting en het vertrouwen zijner medeburgers te verwerven. Hij overleed te Deventer den 7den Junij 1837 en verdient als beoefenaar en voorstander van letteren en wetenschappen eene eervolle vermelding. Inzonderheid was hij ongemeen ervaren in het vak der penning- en muntkunde, waardoor hij niet slechts eene kostbare boekverzameling, maar ook een aanzienlijk kabinet van penningen en munten, inzonderheid vaderlandsche, had bijeengebragt. Hij schreef, behalve eenige belangrijke geschiedkundige bijdragen in den *Overijsselschen Almanak voor oudheid en Letteren*:

Gedenkpenningen en Munten uit de Penningkas van een liefhebber van de hedendaagsche penningkunde te Deventer. (niet in den handel). Dev. 1833, 1835. 8°. met pl. 3 St.

Zie *Handl. der jaarl. Verg. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leid.* 1837. bl. 49—51; *Cat. van de Bib. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 29; van der Chys, *De Munten van Overijss.* bl. 177, 256.

DOORSCHOT (Hendrik), geboren te 's Hage, was een leerling van Konstantijn Netscher en schilderde vrij goede stukken. Hij beoefende de kunst als bijzaak, en van daar dat er zoo weinig stukken van hem voorkomen.

Zie Weijerman, *Lev. der schild.* D. IV. bl. 71.

DOORSLAG (Jacob Hendrik van den), zoon van Mr. Anthony van den Doorslag, practiserend advokaat te Utrecht en van Anna Elizabeth Droghoorn, werd den 30sten November 1749 te Utrecht geboren, en na aldaar in de Godgeleerdheid gestudeerd te hebben en tot proponent den 14den Augustus 1770 aangenomen te zijn, beroepen in 1771 te Overlangbroek, in 1772 te Abcoude, in 1775 te Goes en eindelijk te Dordrecht, waar hij den 31sten Augustus 1777 bevestigd werd, en ondanks de beroepingen van Leiden, Amsterdam en 's Hage, verbleef tot in 1822, toen hij wegens ziekte zijn emeritaat moest vragen en verkreeg. Hij overleed te Dordrecht den 24sten Mei 1826. Uit zijn huwelijk met vrouwe Magdalena Cornelia Buck, weduwe van Mr. Herman Cornelis de Witt, met wie

hij in 1780 gehuwd was, en die in 1803 overleed, zijn geene afstammelingen.

Van den Doorslag wordt geroemd om zijne rondborstigheid, vriendelijkheid, milddadigheid, braafheid, achtbaarheid en welsprekendheid. Hij was een der vermaardste redenaars van zijnen tijd en stond in hooge achting bij zijne gemeente, die hare ingenomenheid met hem aan den dag legde, door bij verschillende aangelegenheden ruime bijdragen te leveren, wanneer hij er om vroeg. Zijne afbeelding bestaat in silhouette. Er zien van hem het licht:

Twee Biddags-leerredenen. Dordr. 1783. 8°.

Leerredenen over de Goddelijkheid der H. Schrift, Dordr. 1801. 8°. 3 deelen.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. II. bl. 588—590; Ab Utrecht Dresselhuis, *De Herv. gem. te Goes en hare leeraren in* 1846, *benev. eene Naaml. der Herv. Pred. ald.* bl. XXIX; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 379, 380.

DOORT (Everhard) een Nederlandsch kunstschilder, die in 1614 te Pavia gewerkt heeft, alwaar vroeger in de St. Steven en Pieterskerken verscheidene historie-stukken van hem te zien waren.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb. der Ned.*, D. VIII. bl. 326.

DOORT (Pieter van), was een voornaam kunstgraveur, die een getrouw navolger is geweest der graveerwijze van Cornelis Cort. Er bestaan van hem in koper gegraveerde zeestukjes, naar de teekeningen van Gronu.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*, D. VIII. bl. 326; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOOS (J. van der), vervaardigde een grafschrift op Jan Zoet, voorkomende achter diens *Dichtkunstige werken*, Amst. 1675, bl. 386.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 90.

DOP (Mossman), een Amsterdamsch geneesheer, was een werkzaam lid van het kunstgenootschap: *Nil volentibus arduum,* en had veel deel in de bearbeiding der door hetzelve uitgegeven tooneelstukken.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 198.

DOPF, Kwartiermeester-Generaal in het Nederlandsche leger, gedurende den successie oorlog van 1702 tot 1713, naderhand Luitenant-Generaal en Gedeputeerde te velde. Hij was van geringe geboorte en den Prins van Waldek als kamerdienaar gevolgd. Van trap tot trap opgeklommen, was hij, door de gunst van dien vorst, tot den post van Kwartiermeester-Generaal onder Koning Willem III aangesteld. Hij had eene naauwkeurige kennis van het terrein, waarop onder dien vorst de oorlog was gevoerd, en verstond volkomen al wat tot de bewegingen, de voeding en het onderhoud van een leger noodig was. Zoo werd hij in 1706 gezonden om het terrein tusschen IJperen en Nieuwpoort op te nemen, ten einde te zien of men langs dien weg Nieuwpoort kon belegeren. Zoo wordt ook zijn bijzonder beleid geroemd in het geleiden van eene groote menigte van ammunitie, kanonnen, mortieren en 300 wagens om te dienen tot het beleg van Rijssel, dwars door eene vijandelijke magt van 80,000 man. De zaak gelukte volkomen. Hij had in 1710 als Luitenant-Generaal het opperbevel over eene legerafdeeling bij Soignies, van 40 bataljons en 50 eskadrons, om den vijand in onrust te houden, en deed dat met goed gevolg. Ook bij de veldtogten in 1710 en 1711 komt hij voor, altijd als bijzonder vertrouwde van den Hertog van Marlborough, bij wien hij zeer gezien was.

Sicco van Goslinga, die hem persoonlijk kende, was hem niet zeer gunstig, en spreekt met niet veel lof van hem, schoon hij hem dien lof niet altijd kon onthouden en soms genoodzaakt was zijne verdiensten te erkennen. Dopf stond vroeger zeer in gunst bij Koning Willem III, die beter dan iemand de talenten kende van ieder der lieden die onder hem dienden. Dit moet Goslinga zelf getuigen. Er komt nog een Dopff van Nederkamp voor, misschien een zoon van den Generaal, die zich bij de verdediging van Bergen in Henegouwen onderscheidde, doch van wien ons niets nader bekend is.

Zie Bosscha, *Neêrl. Held. te land*, D. II. bl. 425, 499, 595; Sicco van Goslinga, *Memoir. relat. à la guerre de success. de* 1706—1709 etc. p. 4, 10, 11, 20, 27, 64, 108, 110, 116, 118, 120, 122, 129, 138, 142, 160.

DORDOIGNO (Pedro) was een Spanjaard van geboorte die in Maart 1588 te Antwerpen gevangen genomen werd, omdat hij voornemens was den Prins van Oranje te vermoorden. Hij bekende zijn opzet, met bijvoeging dat hij er met den koning over gesproken had, hoewel hij dit later weder introk, zeggende alleen met zijnen secretaris daarover gehandeld te hebben. In het doorreizen had hij ook te Grevelingen met den Heer de la Motte er over gesproken. Hij zeide eerst uit Kroatiën geboren te zijn, kon verscheidene talen spreken en was bij het innemen en plunderen van Antwerpen geweest. Hij werd na zijne bekentenis gedood en gevierendeeld.

Zie van Meteren, *Ned. Hist.* D. IV. bl. 107, 108.

DORDRECHT (Matthaeus van) ontleende waarschijnlijk zijn naam van zijne geboorteplaats Dordrecht. Hij was een Minderbroeder aldaar, leefde omstreeks 1540 en schreef:

Fasciculus Myrrhae.

Zie Sweertius, *Ath. Belg.* p. 553.

DOREN (Jenneke van), geboren te Arnhem en aldaar de verloskunde uitoefenende. Zij was in haar tijd zulk eene beroemde vrouw, dat Frederik Wilhelm Keurkvorst van Brandenburg haar in 1654 en 1657 derwaarts ontbood ter bedieninge zijner gemalin.

Zie van Hasselt, *Kron. van Arnhem,* bl. 269.

DORESLAER (Abraham). De naam van zijn geslacht, hetwelk een aantal predikanten aan de Nederlandsche hervormde kerk geschonken heeft, wordt ook Doreslaer, Doorslaer of a Doreslaer gespeld. Proponent zijnde, werd Abraham Doreslaer beroepen te oude Niedorp in 1602, vertrok van daar in 1605 naar Enkhuizen, waar hij den 19den Maart 1655 overleed. Hij was een bij zijne gemeente geliefd predikant en stond in hooge achting bij zijne tijdgenooten. Hij had drie zonen, Samuel, die volgt, Isaac, die in 1627 predikant werd te Hensbroek en Opdam, in 1628 te Enkhuizen en aldaar in 1652 overleed en David, predikant in Brazilie, in 1644 te Hobrede en Oosthuizen, in 1649 te Halteren, in 1650 te Tholen, in 1654 te Zierikzee en in 1671 overleden. Abraham Doreslaer maakte zich bekend door eene niet onverdienstelijke bijbelvertaling, die getiteld is:

Nieuwe vertaling der H. S. met verclaringen ende Annotatiën van Emanuel Tremellius, Franciscus Junius, Theodorus Beza en Johannes Piscator. Amst. 1614. fol. Verder schreef hij met Petrus Jacobus Austro-Sylvius een werk, hetwelk verkeerdelijk aan zijn zoon Samuel toegeschreven is, getiteld:

Grondighe ende clare vertooninge van het onderscheydt in de voornaemste Hooft-stucken der Christelycker Religie, tusschen de Gereformeerde ende de Wederdooperen, Enkh. 1637. 4°. Herdr. ald. 1649. 4°. Id. 1657. 4°.

Ook gaf hij uit:

Christelyke ende Schriftelyke aanspraken aan de gemeente te Enckhuysen, over II *Kon.* II vs. 1. Enkh. 1655. 12°.

Hij liet bovendien vele handschriften na, van welke er voorkwamen op de boekverkoopingen van Heringa en Koning.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; Le Long, *Boekz. der Ned. Bijbels,* bl. 753, 756; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. II. bl. 279, 280; Fred. Muller, *Cat. van Godgel. Werk. Supplem.* bl. 66.

DORESLAER (Samuel), oudste zoon van den voorgaande, werd proponent zijnde in 1638 predikant te Werversfhoof, in 1645 te Broek in Waterland, in 1648 te Delft, waar hij den 5den October 1653 overleed. Hij schreef:

Predicatie over de woorden 2 *Reg.* IV. 1. *Gepast op de dood van de eerweerdige, godzalige, hooghgeleerde Dionysius Spranchuizen, in zijn leven getrouw Predikant der gemeente Christi te Delft,* enz. Delft. 1650. 12°.

Of hij de schrijver is van het volgende werk, of dat dit Samuel Doreslaer was, die in 1667 predikant werd te Westvlieland, in 1671 te Nieuwdorp en in 1685 emeritus werd, durven wij niet beslissen; hetzelve is getiteld:

Ooghwater, of wederlegging der Roomsche kerk aangaande 't verbodt van den drinkbeker in het Avondmaal aan de Leeken, Amst. 1655. 4°.

Zie van Bleyswijck, *Beschrijv. van Delft.* D. I, bl. 451; van Abkoude, *Naamreg. van Nederl. Boek.* D. I. St. III; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. II. bl. 279; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederl. Dicht.* D. II. bl. 44, 45.

DORESLAER (ISAAC), tweede zoon van Isaac Doreslaer predikant te Enkhuizen, oefende zich in zijne jeugd in de Regten en bekwam de waardigheid van Doctor in die wetenschap. Op aanbeveling van den beroemden Vossius werd hij in 1628 tot Hoogleeraar in de geschiedenis te Cambridge benoemd. Ten gevolge van zijne aan den dag gelegde republikeinsche gevoelens, die aan de ooren van Koning Karel I kwamen, werd hij op koninklijk bevel, door den Bisschop van Winchester, in zijne betrekking geschorst, doch eerlang weder bij vernieuwing toegelaten. Hij was in de dagen der oneenigheden, tusschen den genoemden vorst en het Parlement, een zeer belangrijk persoon, die door zijn huwelijk met eene Engelsche dame, door zijne Engelsche gedragingen en openbare lessen eenen grooten invloed uitoefende. In ruime mate genoot hij dan ook het vertrouwen van het Parlement, hetwelk van oordeel was dat hij, een geboren Hollander zijnde, meer ingang bij de Staten zou vinden dan Strikland, die kort te voren opontboden was, doch naderhand terug gezonden werd. Hierop vertrok Doreslaer, ten jare 1640 in hoedanigheid van Resident, naar den Haag, en zijne geloofsbrieven werden den 3den Julij gelezen en aangenomen; doch Boswel, die van wege den Koning van Engeland in den Haag zijn verblijf had, wist te bewerken dat de Staten aan Doreslaer geen gehoor verleenden. Ten einde het Parlement echter niet geheel voor het hoofd te stoten, bood men hem aan commissarissen te benoemen, om daarmede te handelen; doch Doreslaer sloeg dit af, waarop hem gehoor werd verleend. Evenwel niet naar genoegen beantwoord zijnde, verliet hij 's Hage en vertrok naar Londen, alwaar hij eene voorname rol speelde in het regtsgeding tegen Karel I, en door zijnen invloed veel toebragt om dien vorst op het schavot te brengen. In het begin van Mei 1649 kwam hij andermaal herwaarts als Resident; doch hij was maar weinige dagen in den Haag, toen hij op den 12den van genoemden maand, des avonds in de herberg de *Witte Zwaan* met gezelschap aan tafel zittende, er vijf vermomde personen aanklopten en wijn eischten. Een van hen binnen zijnde, drongen de andere mede door, bliezen in het voorhuis de kaarsen uit en begaven zich in het vertrek. Twee derzelven bragten eenen, genaamd Grijp van Valkensteyn, eene wonde toe, waaraan hij kort daarna stierf. Doch ziende dat zij den regten man niet getroffen hadden, gingen zij op Doreslaer los, bragten hem een houw in het hoofd toe, en vervolgens een steek dwars door het hart, zoodat hij dood ter aarde viel. Het hof beloofde, uit last der Staten van Holland, duizend gulden aan elk, die de moordenaars zou aanwijzen. Doch zij werden nimmer achterhaald. Naderhand verstond men dat de moord door zekeren Whitford begaan was. Ondertusschen nam het Parlement zeer kwalijk, dat men geen scherper onderzoek naar de moordenaars deed, doch de Nederlandsche gezant te Londen, Albert Joachimi, wees schriftelijk aan wat er door de Staten gedaan was om de daders te ontdekken, waarmede het Parlement genoegen scheen te nemen. Op last van het Parlement werd zijn lijk naar Engeland gevoerd, en met groote statie in de koninklijke begraafplaats te Westminster begraven. Zijn zoon en zijne beide dochters ontvingen aanzienlijke sommen, met verzekering dat het Parlement voor hen verder zorgen zou. Hier te lande ontbrak het destijds niet aan schimpende verzen en hoonende grafschriften op den man, die men teregt hield voor een der voornaamste oorzaken van Konings dood. De afbeelding van Doreslaer ziet het licht.

Zie Aitzema, *Saken van Staet en Oorlogh.* (4° uitgave) D. VI. bl. 571, 810—814; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XII. bl. 9, 36, 37; Dezelfde, *Beschrijv. van Amst.* D. V. bl. 67, 68; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XII. bl. 468, 469, met portret; *Nederd. Keurdicht.* bl. 406—408; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 73; *De Navorscher.* D. II. bl. 121—123, D. III. bl. 117, Bijbl. bl. XCVII.

DORHOUT (AMBROSIUS), geboren te Leeuwarden in 1699, werd, proponent zijnde, beroepen te Garyp, Eernewoude en Zuidmeer in 1726, en van daar naar Dokkum in 1745, waar hij den 27sten Maart 1776 overleed. Behalve eenige taal-, oudheidkundige en godgeleerde verhandelingen in de *Boekzaal der geleerde wereld*, in de *Miscellanea Groningana* van den Hoogleeraar Gerdes, en in de *Bibliotheca Bremensis Nova* van den Hoogleeraar Barkey, ziet van hem het licht:

Verklaring over Mattheus XXVI *vs.* 26, 27 *en* 28, *en* 1 *Cor.* X *en* XI *tot nasporing van de eijgen aard van het Avondmaal* enz. Harl. 1746. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld.* 1726. *b* bl. 387, 659, 1731. *b bl.* 732, 1745. *a* bl. 731, *b* 122, 123, 1751, *b* 125, 1759 *a* bl. 611—620, *b* bl. 215—241, 1776 *a* bl. 481; Columba en Dreas, *Naaml. der pred. uit de Class. van Dokk.* bl. 82; Laurman, *Naaml. der Pred. uit de Class. van Leeuward.* bl. 126, 127; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. IV.

DORLAND (A.) heeft in het begin der negentiende eeuw twee stukjes geleverd in de *Kleine Dichterlijke Handschriften*, die geene dichterlijke waarde hebben.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 45.

DORP (MAARTEN VAN). Zie DORPIUS (MARTINUS).

DORP (FILIPS VAN). Het oud adelijke geslacht van van Dorp in Delfsland, was volgens den een uit dat van Wassenaar gesproten, volgens den ander van Frieschen oorsprong. Reeds in het jaar 1250 komt een ridder Diederik van Dorp voor, die de ridderlijke hofstede van Dorp met het daarbij gelegene land van Diderik van Wassenaar in leen had. Het wapen door dit geslacht oorspronkelijk gevoerd, was van keel met een balk van goud. Het werd vervolgens gevierendeeld met Uiteclier, zijnde van sabel, met drie leeuwenkoppen van zilver, geharnasseerd van keel. Sommige leden voerden enkel drie leeuwenkoppen.

Filips van Dorp, de eerste die wij van dit geslacht te vermelden hebben, heette eigenlijk Filips van Veen en nam den naam van van Dorp aan, naar zijne moeder Hadewy van Dorp, eene dochter van Arend van Dorp, die met Dirk van Veen gehuwd was. Hij nam in 1399 deel aan het beleg van Staveren, was reeds in 1404 thesaurier en stedehouder van Holland, onder de regering van Graaf Willem VI, die hem bovendien in 1407 tot stedevoogd van Gorinchem aanstelde, met wien hij in 1408 tegen de Luikenaars optrok en door wien hij wegens zijne dapperheid tot ridder geslagen werd. Hij is de stichter van het huis te Kenenburg, overleed in 1403 en werd te Delft in de Oude kerk begraven. Hij was tweemaal gehuwd, eerst met Florentia Bugge, weduwe van Jacob van der Woude, daarna met Beatrix bastaard dochter van Graaf Willem VI. Uit beide huwelijken won hij geene kinderen, en zijne laatstgenoemde gemalin hertrouwde na zijn overlijden met Jan van Woerden, Heer van Vliet.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 934; van Mieris, *Hist. der Ned. Vorst.* D. I. bl. 11; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. III. bl. 377; Arend, *Alg. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. II. bl. 457; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. VII. bl. 190, D. VIII bl. 195—267, 451—460, 467—485, D. IX. bl. 429; *de Navorscher*, D. VII. bl. 253.

DORP (JAN VAN), zoon van Jan van Dorp, Raad in het Hof van Holland en van Alijt van Alkemade van den Woude. Van hem is niets bekend, dan dat hij met Karel de Stoute ten oorlog trekkende, in 1477 voor Nancij sneuvelde.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 935.

DORP (KORNELIS VAN), broeder van den voorgaande, werd in 1477 door Hertogin Maria van Bourgondië tot buitengewonen Raad aangesteld, en in 1486 door Koning Maximiliaan te Dordrecht tot ridder geslagen. Hij was Heer van Benthuizen en gehuwd eerst met Elisabeth van Almonde, dochter van Cornelis van Almonde en Heilwich van Botland, daarna met N. van Boschhuyzen. Hij verwekte bij de eerste vrouw twee dochters en zeven zonen, waarvan de oudste, Jan, in 1481 in den oorlog met den Utrechtschen Bisschop gevangen genomen werd.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 935; Burman, *Utr. Jaarb.* D. III. bl. 526; Arend, *Alg. Gesch. des Vaderl.* D. II. St. 3. bl. 65.

DORP (JOOST VAN), zoon van Adriaan van Dorp en van diens tweede vrouw Josina van Weiburg. Hij was kastelein van Gouda en kapitein op een schip, hetwelk tot convooi diende om koning Filips II naar Spanje over te brengen in 1558. Hij verdronk op de terugreis nabij Engeland, en was gehuwd met Anna van Mekeren, dochter van Gerrit van Mekeren, Admiraal van Vlaanderen, bij wie hij eene dochter Jacoba verwekte.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 935; de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeew.* bl. 575.

DORP (AREND VAN), broeder van den voorgaande, werd in 1528 geboren. Allereerst treffen wij hem in 1561 als door

den grooten Raad van Mechelen, benevens Hammeel, aangesteld tot bezorger des boedels van den Markgraaf Maximiliaan van Bourgondie, waarvan hij ten jare 1569 rekening deed. Gedurende het in orde brengen van diens boedel, zal hij zich meest in Zeeland hebben opgehouden, en het is daaraan voorzeker toe te schrijven, dat hij toen de zaak der vrijheid minder behartigde, dan eenige jaren later, want dat hij veel daarvoor veil had, bleek ten jare 1568, toen hij den Prins van Oranje eene som van tien duizend gulden voorschoot, in vergoeding waarvan de Staten van Holland hem naderhand honderd vier en veertig morgen land, uit de geestelijke goederen onder Leiderdorp leggende, opdroegen.

Ook op andere wijzen was hij de goede zaak dienstig. Hij hield geheime briefwisseling met den Prins, en was in 1572 een der eersten en ijverigsten die de plannen van dien vorst ondersteunden, waartoe het hem aan geen heldenmoed en middelen ontbrak, wordende hij volgens Bor »om syn groote goets wille den rycken Dorp genoemt" ofschoon zijne ondernemingen niet altijd met eenen gelukkigen uitslag bekroond werden. Hij maakte zich in 1572 meester, eerst van Mechelen, in welke plaats hij tot Gouverneur werd aangesteld, daarna van Dendermonde, en in 1573 ook van Tholen, doch alle die plaatsen gingen spoedig daarna weder aan den vijand over, ofschoon hij zich bij derzelver verovering, vooral bij Tholen, zeer dapper gekweten had. Hij werd in 1573 bevelhebber van Zierikzee, en onderteekende als zoodanig de voorwaarden der overgave van Middelburg. Eenige kwalijkgezinden beschuldigden hem van zorgeloosheid omtrent de verdediging van de stad, en schreven aan den Prins over het gevaar waarin dezelve was, zoo hij in zijn post bleef bevestigd, maar de Prins kende zijn dienaar te wel, en van Dorp, volgens Hooft, »een vernuftel en zorghvuldigh Eedelman" stelde in 1575 en 1576 bij de belegering der stad door de Spanjaarden, dat vertrouwen niet te leur. Van den beginne af aan had hij alles gedaan wat tot versterking der stad strekken kon, en ook om, nogmaals volgens Hooft, »de burghery, die in 't eerst zeer versleeghen was, allenskens te verquickken en tot vertrouwen te wennen." En al was hij nu eindelijk genoodzaakt de stad na eene belegering van negen maanden over te geven, en sommigen hem ten laste legden dat hij zich niet trouw en eerlijk zou gedragen hebben, nogthans is zulks nooit bewezen, en noch den Prins, noch de Staten hebben hem er ooit minder om geacht, maar hem wel later in gewigtige zaken gebruikt. Vóór de belegering was hij in 1575, nadat de Prins van Oranje zich de opdragt der oppermagt had laten welgevallen, door de Staten met anderen gemagtigd tot het ontwerpen eener nieuwe regeling op de regering van Holland, en in datzelfde jaar afgevaardigd tot de vredehandeling te Breda. Wat later werd hij door de Staten met anderen gemagtigd, om met den Prins over de wijze te raadplegen »op welke vreemde hulp het gevoegelijkste kon worden ingeroepen, zonder eenige uitheemsche Mogendheid vasten voet in het land te geven, of deze gewesten van zijne Koninklijke Majesteit te scheiden." In 1576 werd hij namens den Prins naar Gent afgevaardigd, om over de Gentsche bevrediging te handelen, die hij dan ook, na het tot stand brengen, geteekend heeft. In 1577 werd hij door den Prins naar Utrecht en wederom naar Gent gezonden, om, in de eerste plaats de gerezene beroerten op de gevoegelijkste wijze te stillen, en in de tweede het ontslag van den gevangenen Hertog van Aarschot te bevorderen. In 1578 en 1579 bekleedde hij de plaats van Eersten Edele van Zeeland, voor den Graaf van Buren, op een lastbrief van Prins Willem I; doch hij deed vrijwillig afstand van deze waardigheid, vermoedelijk op aanraden van dien vorst, zonder wiens medeweten hij, tot het verschil over de wijze van stemmen ter staatsvergadering van Zeeland, het eerst aanleiding zal hebben gegeven. Na dien tijd komt de naam van van Dorp niet meer voor tot aan het jaar 1582, toen hij door den Prins werd voorgedragen tot het lidmaatschap van den Raad van State wegens Zeeland; doch de Staten van dat gewest weigerden zulks op grond dat van Dorp niet in Zeeland geboren was. In 1584 was hij door de Staten van Holland benoemd als een der gezanten naar Frankrijk om den Koning de bescherming en heerschappij der Nederlanden op te dragen, en hij alleen van zeer geheime instructiën voorzien. Hij keerde onverrigter zake derwaarts, en schijnt toen buiten bewind te zijn geraakt; welligt omdat hij niet Leicester's gezind was en geweigerd had diens hofmeester in huis te nemen, waartoe hij evenwel door de Staten genoodzaakt werd.

In 1594 kwam van Dorp in groote ongelegenheid, wegens vermoeden van handelingen met den vijand en van het ontdekken van Staatsgeheimen. Hij werd in hechtenis genomen en op de Voorpoort van den Hove gevangen gezet, doch later onder borgtogt ontslagen. Het schijnt dat het onderzoek van zijne papieren wel eenig kwaad vermoeden tegen hem heeft opgewekt, maar dat men, ook zijne groote verdiensten van vroegere dagen in aanmerking genomen, geen genoegzamen grond gehad heeft om hem iets bepaalds ten laste te leggen, ofschoon hij over het schrijven van zeer verdachte brieven geene opheldering kon of wilde geven. Later schijnt hij wederom in achting te zijn gekomen; althans zoo het waar is dat door zijn toedoen in 1599 de Raad van Vlaanderen werd opgerigt, die te Middelburg zou vergaderen. Van Dorp overleed te 's Gravenhage den 2den Augustus 1600, en ligt aldaar in de Kloosterkerk begraven, waar, tegen den Noordmuur aan de westzijde van den predikstoel, een gedenkteeken ter zijner eere is opgerigt. Hij was Heer van Teemsche, Maasdam en Middelharnis. Tweemalen was hij gehuwd, eerst met Mayken Hugen uit Zuid-Beveland, en daarna met Anna de Grillet, dochter van den Baljuw van Tourneham in Artois bij Calais. Bij deze vrouw verwekte hij drie dochters, Margaretha, gehuwd met Lodewijk Boisot, Admiraal van Zierikzee, daarna met Carel van Crequi, Heer van Heule in Picardie; Anna, Ambachtsvrouw van Maasdam, gehuwd met Jan van den Bossche en daarna met Jasper van Poelgeest; Josina, gehuwd met Charles de Becq, Ridder, Baron de Bouri, Heer van Villeboni bij Parijs, overste van een regiment Fransche ruiterij in dienst van deze landen. Zij overleed in 1646 en ligt te 's Hage bij haren vader begraven.

In het Koninlijk Kabinet van Penningen te 's Hage berust een zilveren penning die of door Arend, of door Frederik van Dorp, die verder volgt, gedragen is; dezelve is door den Hoogleeraar te Water uitvoerig beschreven, en werd in 1724 te 's Hage publiek verkocht, doch voor *f* 255 opgehouden.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. VI. bl. 401 (292), B. VIII. bl. 597 (88), 641 (118) en 651 (125), B. IX. bl. 719 (174), B. X. bl. 800 (232), B. XI. bl. 905 (809), B. XXXI. bl. 884 (82); van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 935, 936; Hoogstraten, *Woordenb.*; (de Beaufort) *Lev. van Willem I.* D. I. bl. 285, D. II. bl. 306. 558, 589, D. III. bl. 149, 295, 541 en 542; Timareten, *Verz. van Gedenkst.* D. II. bl. 184, 185; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 267, 388, D. VII. bl. 16, 29, 79, 179, D. VIII. bl. 54, 55, 64, 404. 406, 459; 'sGravesande, *Tweede Eeuwged. der Middelb. Vrijheid*, bl. 408; te Water, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 338, 345, D. III. bl. 517, 518, 519, D. IV. bl. 340, 435; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 289—291; Swalue *de daden der Zeeuw*, bl. 91; Groen van Prinsterer, *Arch. de la Maison d'Orange-Nassau*, T. III. p. 428, T. V. p. 400, 410, T. VI. p. 183; Schotel, *Letter.- en Oudheidk. Avondst.* bl. 14; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. V. bl. 24, 415, 482, 502—504, 529, D. VI. bl. 217; *de Navorscher*, D. VII. bl. 95, 136, 253, 285.

DORP (FREDERIK VAN), zoon van Filips van Dorp, die een broeder was van de beide voorgaanden, en van Dorothea Nellink, afkomstig uit het graafschap Oldenburg, werd ten jare 1547 waarschijnlijk in Oost-Friesland geboren. Niet minder dan zijn oom heeft hij voor de bevrijding des vaderlands gedaan. Op een en twintig jarigen leeftijd toch nam hij reeds deel aan de overwinning bij Heiligerlee, en ontkwam gelukkig den nederlaag bij Jemmingen. Zich bij de Watergeuzen gevoegd hebbende, nam hij op den 1sten April 1572 deel aan de inneming van den Briel en hielp die stad tegen Bossu verdedigen. In 1574 was hij tegenwoordig bij den slag bij Roemerswal, waar de Zeeuwen eene roemrijke overwinning behaalden, en hielp in dat jaar, met zijn neef Lodewijk Boisot, Leiden ontzetten. In 1575 diende hij onder zijn oom Arend van Dorp, en stond dezen bij in de verdediging van Zierikzee. Tot nog toe Vendrig geweest zijnde, werd hij in 1577 door den Prins tot kapitein bevorderd over twee honderd en vijftig soldaten, met wien hij in 1579 Maastricht hielp verdedigen, waar hij gevangen genomen werd, doch voor een zeer gering losgeld vrijgelaten, om dat men hem als kapitein niet kende. In 1582 was hij bij de verovering van Aalst, en in 1585 hielp hij Brussel verdedigen en kort daarna het fort Liefkenshoek overvallen. In 1586 Luitenant Kolonel geworden, diende hij onder Maurits en behoorde tot de benden die de stad Breda bezetten, na het winnen des kasteels door middel van een turfschip. In het volgende jaar was hij waarschijnlijk overste

luitenant van Graaf Filips van Nassau te Nijmegen, na de verovering dier stad door Prins Maurits. In 1593 werd hij tot Sergeant Majoor-Generaal van Zeeland benoemd, met het bevel over dertig vendelen soldaten, en vertrok in 1596 als Kolonel met tien vendelen naar Frankrijk, tot hulp van Koning Hendrik IV, waar hij negen maanden verbleef, bij het nemen van de stad la Fère zich bijzonder onderscheidde, door den koning tot Ridder geslagen en met eene gouden keten vereerd werd. Naauwelijks vier en twintig uren uit Frankrijk terug gekeerd, moest hij, als Luitenant Generaal van Graaf Joris van Solms, het bevel over het belegerde Hulst op zich nemen, en ofschoon hij krachtigen ijver betoonde en zich zeer wel van zijnen pligt kweet, was hij echter genootzaakt, met goedvinden van den Graaf van Solms, die stad aan den vijand over te geven. Hij werd daarna den 19den Februarij 1602 Gouverneur binnen Ostende, en verdedigde die vesting gedurende anderhalf jaar met roem tegen den vijand, en werd daarvoor door de Staten van Zeeland, met een schaal, waarin de belegering gegraveerd was, beschonken. In 1606 diende hij met goedvinden van de Staten als Overste van een regiment en Generaal der Artillerie nog eenmaal buiten 's lands, met Graaf Ernst van Nassau, en wel bij de belegering van Brunswijk, en was naderhand Gouverneur van Tholen, tot dat hij in 1612 overleed en te 's Hage begraven werd.

Van Dorp was twee malen gehuwd; eerst met Anna Schets, dochter van den Ridder Koenraad Schets en van Maria van Brimeu. Zij stief in 1606; daarna met Sara van Trillo of Trello, dochter van Karel van Trillo of Trello, Schout van Utrecht. Uit het eerste huwelijk waren vier zonen, Tertulliaan, Filips, die volgen, Arend, Hofmeester en Raad van drie Prinsen van Oranje gedurende vier en dertig jaren, en Octaviaan; en eene dochter, Dorothea genaamd. Bij zijne tweede vrouw verwekte hij een zoon, die mede volgt; en eene dochter Maria. De afbeelding van Frederik van Dorp ziet het licht.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 936, 937; Hoogstraten, *Woordenb.*; te Water, *Verb. der Edel.* D. III. bl. 343, 514—519; Fred. van Vervou, *Gedenckw. Geschied.* bl. 176; Bosscha, *Neêrl. Held. te land*, D. I. bl. 381, Bijl. bl. 11—14; van Groningen, *geschied. der Watergeuz.* bl. 194—199, 444—445; Muller *Cat. van Portr.* bl. 73; *de Navorscher*, D. VII. bl. 285, 341.

DORP (Willem van), behoorde, ofschoon niet op de gedrukte geslacht lijsten voorkomende, echter tot het adelijk geslacht van zijn naam, en moet een zoon geweest zijn, van Cornelis van Dorp en Maria van Bronkhorst. Hij behoorde tot de verbondene Edelen, en nam deel aan de inneming van den Briel door de Watergeuzen. Na dien tijd verliet hij de krijgsdienst en werd Baljuw van Delfland en Schout van Delft. Later trad hij andermaal in dienst, en in 1592 ontmoeten wij hem als Kolonel onder Prins Maurits in het beleg van Steenwijk, waar hij den 3den Julij in het dik van zijn been werd geschoten, en den volgenden dag aan zijne wonden overleed. Waarschijnlijk streed hij ook in 1581 bij Nordhorn, doch dit kan ook Frederik, reeds genoemd, geweest zijn.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XXIX. bl. 629 (21); van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 935; te Water, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 345, D. III. bl. 514, 515; Kok, *vaderl. Woordenb.* D. XII. bl. 625; van Groningen, *gesch. der Watergeuzen*, bl. 199, 445, 446.

DORP (Pieter van), behoorde waarschijnlijk tot hetzelfde geslacht. Met Willem van Dorp nam hij deel aan de belegering van Steenwijk, en werd namens Prins Maurits als gijzelaar in de stad gezonden. In 1595 was hij bij de verrassing en het weder verliezen van Lier, en wordt gezegd daar gesneuveld te zijn.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XXIX. bl. 629 (21). B. XXXII. bl. 113; van Groningen, *geschied. der Watergeuzen*, bl. 445, 446.

DORP (Tertulliaan van), oudste zoon van Frederik van Dorp en van diens eerste vrouw Anna Schets. Hij was den roemrijken naam dien hij droeg ten volle onwaardig. Toen namelijk in 1629 Montecuculi de stad Amersfoort berende, stond van Dorp aan het hoofd der geheele bezetting, en had de lafhartigheid om die stad na eene flaauwe verdediging over te geven, niettegenstaande aan de bezetting binnen drie dagen ontzet was toegezegd. Hij werd tot straf het land uitgebannen, en was gehuwd met de dochter van den Auditeur Militair te Ostende, Fleming, bij wien hij geene kinderen verwekte.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 936; van der Capellen, *Gedenkschr.* D. I. bl. 533; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land.* D. I. bl. 458, *Bijl.* bl. 11.

DORP (Filips van), tweede zoon van Frederik van Dorp voornoemd, en van diens eerste vrouw Anna Schets. Hij was in Zeeland in 1587 geboren, en na in mindere rangen bij verscheidene voorvallen blijken van zijnen moed en zijn beleid gegeven te hebben, verkreeg hij den rang van Luitenant Admiraal en had in 1621 het bevel over het tweede smaldeel der vloot onder den Admiraal Swartenhondt. Toen in dat zelfde jaar de Duinkerksche kapers van een aantal schepen zich hadden meester gemaakt, en algemeen verslagenheid en gemor hierdoor te weeg gebragt was, deelde hij in het lot van hen, aan wien de schuld werd geweten. Te Vlissingen aan wal stappende, werd hij door het volk deerlijk gehoond en te Vere met steenen geworpen. De Staten van Zeeland verklaarden hem vervallen van zijn ambt, doch hij werd in zijne betrekking door den Stadhouder weldra hersteld. In 1624 begeleidde hij eene koopvaardijvloot naar het vaderland, en ontmoette vijf Spaansche schepen onder den Admiraal Michiel Colaert, die, beter bemand dan de zijne, hem aanvielen. Hevig was den strijd; maar zoo groot was de moed van van Dorp en de zijnen, dat de vijand ten laatste moest afdeinzen. Den volgenden dag bragt van Dorp, deerlijk gehavend, de vloot behouden te huis, ontving een beter en sterker bemand schip en tot loon voor zijne dapperheid schonken hem de Algemeene Staten eene gouden keten om den hals te dragen. In 1625 nam van Dorp deel aan de verovering van la Rochelle, en werd door den Franschen Koning tot Ridder der orde van St. Michiel verheven.

In 1627 werd van Dorp benoemd tot Luitenant-Admiraal van Zeeland, daarna van Holland en West-Friesland en naderhand beschreven in de Ridderschap en Edelen van Holland. Hij werd in 1636 met eene vloot van zeven en twintig schepen uitgezonden om de Haringvloot te beschermen, en in 1637 ter beteugeling van de Duinkerkers. Zijne vloot was evenwel door de nieuwe verzorgers zoo slecht uitgerust, dat toen van Dorp drie malen te vergeefs had geschreven om de vloot van mondbehoeften te voorzien, hij besloot om naar het vaderland terug te keeren, met goedkeuring van den door hem belegden krijgsraad. Ofschoon het op last der Staten ingestelde onderzoek het beweeren van van Dorp volkomen regtvaardigde, werd hem zijne te huis komst, niet tegenstaande hij wist dat er eene Spaansche vloot met geld en manschappen te Duinkerken gewacht werd, zeer ten kwade geduid. Het kwam van het eene woord op het andere. Met de verzorgers van de vloot had hij in de vergadering der Staten van Holland hooge woorden gehad. Daarbij kwam, dat de Spaansche Admiraal tijdens de afwezigheid van van Dorp, verscheidene Hollandsche schepen verbrand had, en deze ramp werd op nieuw aan van Dorp geweten. Aldus van alle kanten aangevallen, en bewust van zijn goed regt, verzocht hij zijn ontslag, hetwelk hem in October 1637 eervol gegeven werd. Ook zag hij zich door den Prins benoemd tot Raad ter Admiraliteit op de Maas, hetwelk hij verbleef tot aan zijn dood, die in 1652 plaats had. Zijn lijk werd in de kloosterkerk te 's Hage begraven. Hij was gehuwd met Sara van Baerle, bij wie hij drie dochters, Sara, Anna Jacoba en Emilia verwekte.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 936, 937; Hoogstraten, *Woordenb.*; Aitsema, *Saeken van Staat en Oorlogh*, (4°. uitg.) D. II. bl. 37, 120—123; Le Clerc, *Geschied. der Vereenigde Nederl.* D. IV. bl. 619—622; de la Rue, *Staatk. en Heldk. Zeel.* bl. 146—148; *Lev. van Fred. Hend.* D. II. bl. 603, 604; Timareten, *Verz. van Gedenkst.* D. II. bl. 187; de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. I. bl. 341, 362, 369, 380; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 73.

DORP (Frederik van), Heer van Maasdam, was de zoon van Frederik van Dorp, voornoemd, en van diens tweede vrouw Sara van Trillo of van Trello. Hij werd kort na zijns vaders dood in 1612 geboren. De Staten van Zeeland stonden, vertegenwoordigd door Adriaan Veth en van Tuyll van Serooskerken, Burgemeesters van Middelburg en Tholen, als peters bij zijnen doop. Nadat zijne moeder eenige jaren te voren reeds de hulp van de Staten van Zeeland had ingeroepen voor haar zoons opvoeding, zond zij in 1630 nogmaals een rekwest aan dezen in, om haren zoon naar de Hoogeschool te bezorgen en daartoe zijn inkomen te verhoogen, als hebbende groote lust tot de letteroefeningen, en wijzende op de vele en

goede diensten door zijnen vader destijds aan den lande bewezen. Wij lezen niet dat er aan dit billijk verzoek, hetwelk door Prins Frederik Hendrik en door Constantijn Huygens krachtig ondersteund werd, gevolg is gegeven, ofschoon wij zulks wel mogen vaststellen, en zoo zal dan de jonge Frederik van Dorp eene geletterde opvoeding hebben ontvangen, en hoogst waarschijnlijk zich den doctoralen graad in de Regten aan eene der vaderlandsche Hoogescholen hebben verworven. Zijne staatkundige loopbaan geeft regt tot dat vermoeden, want wij zien hem reeds in 1642 bij voorraad tot Raad van Holland, en in 1649 tot gewoon Raad aangesteld.

In 1656 werd hij met P. de Huybert en J. IJsbrands als buitengewoon Ambassadeur naar Zweden gezonden, om den vrede in het Noorden te bemiddelen. Na verloop van twee jaren teruggekeerd, werd hij beschreven in de Edelen en Ridderschap van Holland, en in 1666 benoemd tot Voorzitter in den Raad van Holland, welk gewigtig ambt, door hem met lof bekleed, hij in 1670 verwisselde met dat van Baljuw en Dijkgraaf van Rijnland. Een jaar te voren trad hij wegens de Ridderschap als Curator der Leidsche Hoogeschool op, en bekleedde dien post tot aan zijn overlijden op den 29sten Augustus 1679.

Van Dorp was gehuwd eerst aan Constantia van Vosbergen, daarna aan Egidia van Teylingen. Eerstgenoemde schonk hem verscheidene kinderen, waaronder twee zonen Floris en Johan, Ritmeester van eene compagnie Gardes van den Prins van Oranje. In het tweede huwelijk verwekte hij drie dochters, Sara Maria, Egidia Anna, Eleonora Catharina, en twee zonen, Karel, jong gestorven en Karel Filips, die volgt.

Aan Frederik van Dorp komt eene waardige plaats toe onder de Nederduitsche dichters door zijne:

Stigtelijke gedichten, 's Hage, 1679. 4o. met pl.

Geestelijke Overleggingen, 's Hage 1675 4o.

De inhoud van zijne gedichten is eenvoudig, de stijl voor dien tijd niet onbeschaafd en de toon godsdienstig.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 937; Hoogstraten, *Woordenb.*; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boeken*, D. I. St. I; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XII. bl. 624; te Water, *Verb. der Edel.* D. III. bl. 515—518; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 291, 392; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Nederl. Dicht.* D. II. bl. 208, 209; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 15, 16; Vollenhoven en Schotel, *Maria van Reigerbergh*, bl. 124; Aant. bl. 12.

DORP (Karel Filips van), heer van Maasdam, zoon van den voorgaande en van diens tweede vrouw Egidia van Teylingen, was te 's Hage den 14den Augustus 1659 geboren. Hij werd in 1682 Raad in den Hove van Holland, welke waardigheid hij tot in 1723 bekleedde. In 1714 beschreven in de Edelen en Ridderschap van Holland, werd hij wegens dezelven, sedert 1723, afgevaardigd ter Staten Generaal. Een jaar te voren was hij naar Utrecht en Overijssel afgevaardigd om de Staten van die gewesten terug te houden, van het voorbeeld van die van Gelderland, in het verkiezen van Willem IV tot Stadhouder. Hij was overigens bewindhebber der Oost-Indische Compagnie, Rentmeester-Generaal van de Abdij van Leeuwenhorst, daarna van die van Rijnsburg en overleed onverwachts aan eene beroerte te 's Hage op den 14den Julij 1726. Hij was gehuwd met Anna Elisabeth de Huybert, dochter van Pieter Anthonie de Huybert, Heer van Kruiningen enz., bij wie hij verwekte eene dochter, Anna Maria, die huwde met Adam Adriaan van der Duyn, waardoor de aanzienlijke heerlijkheden van het geslacht van Dorp in dat van van der Duyn overgingen.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 937; Hoogstraten, *Woordenb.*; Wagenaar, *Vad. Hist.* D. XVIII bl. 244; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XII. bl. 624, 625; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. II. bl. 541.

DORP (Petrus van), zoon van Pieter van Dorp, Rector te Kampen, werd in 1767 te Delft beroepen tot Præceptor der eerste en tweede klasse, en in 1769, in plaats van zijnen broeder, naar Amsterdam der derde en vierde klasse. Hij werd in 1774 Conrector te Dordrecht, en aanvaardde die betrekking met eene *Oratio de primis Literarum instauratoribus in Belgio*. Tot Rector benoemd, hield hij den 27sten Julij zijne *Oratio inauguralis de caussis primariis, quae in scholis publicis bonam removantur disciplinam*. Van tijd tot tijd hield hij bij promotiën Latijnsche of Hollandsche redevoeringen, waarvan het, evenmin als van de genoemden, blijkt, of die ooit in het licht zijn gegeven. Zij moeten zich echter door zuiverheid van taal, keurigheid van stijl en grondige geleerdheid onderscheiden hebben, en door het wetenschappelijk gedeelte van het publiek met genoegen zijn gehoord.

Van Dorp overleed den 16den October 1799 en zijn dood werd door Abraham Blussé en Jan Hendrik Hoeufft in Hollandsche en Latijnsche verzen betreurd; en te regt; want van Dorp was niet alleen een uitstekend letterkundige maar ook een bekwaam regtsgeleerde, waarvan het door hem geschreven werk ten bewijze kan strekken; hetzelve is getiteld:

Observationes ad quædam Juris civilis aliorumque auctorum loca, Traj. ad Rhen. 1769. 8o.

Zie *Boekz. der geleerde Wereld*, 1736 *a* bl. 705 *b* bl. 597; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. II. bl. 199; Dezelfde, *de Illust. school te Dordr.*, bl. 158, 159.

DORP (Bartholomeus Christiaan van) werd te Delft den 6den Januarij 1793 geboren. Zijne ouders, die hij vroeg verloor, waren Joannes Henricus van Dorp en Wilhelmina van Waenen. Door de zorg van zijne beide ooms, J. A. van Waenen, Predikant te Woerden, en C. van Dorp, koopman te Rotterdam, werd hij aan het onderwijs van den Heer J. Servaas te Delftshaven toevertrouwd, die hem na verloop van drie jaren bekwaam achtte voor de Academische lessen. Hij vertrok hierop in 1811 naar Leiden, studeerde in de regtsgeleerdheid, maar legde zich ook op de fraaije letteren, de hoogere wis- en sterrekunde toe, en beoefende voor uitspanning de dicht- en schilderkunst. In beiden slaagde hij gelukkig, zonder nogtans zijne hoofdwetenschap te verwaarlozen, en waarin hij reeds tot candidaat bevorderd was toen eene hevige borstziekte een einde aan zijn werkzaam en veel belovend leven maakte, op den 3den Januarij 1815. Hij was een jongeling van uitmuntende hoedanigheden, wiens *Nagelaten Gedichten, tot een aandenken voor zijne vrienden* te Leiden in 1815 in 8° gedrukt zijn, maar niet algemeen verkrijgbaar waren. De Hoogleeraar Siegenbeek, die van Dorp onder zijne geliefde leerlingen telde, voegde bij dat boekje een voorberigt, waarin hij hulde deed aan de beminnelijke eigenschappen van den ontslapen dichter, wiens verdiensten als zoodanig door bekwame kunstregters erkend zijn.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 198 — 208; *Cat. van de Bib. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 289.

DORPE (Hieronymus van den) was regtsgeleerde en in 1504 Raad in den Grooten Raad te Mechelen. Hij werd in 1523 namens de Landvoogdes Margaretha naar Holland gezonden, om dagvaart te beleggen tot het doen eener bede aan de landzaten om geld. Hij kreeg een weigerend antwoord.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 453; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. II. bl. 208, 209, D. VI. bl. 347; *de Navorscher*, D. VI. bl. 122, 335.

DORPER (Engelbertus), geboren te Elberfeld in Westphalen, proponent zijnde werd hij beroepen te Moscou; nadat hij in Amsterdam bevestigd was, kwam hij te Moscou aan in November 1703. Hij bezocht in 1714 Duitschland en werd in 1716 te Archangel beroepen, van waar hij in 1726 vertrok, waarschijnlijk naar Amsterdam, waar een zoon van hem Notaris en Procureur is geweest. Hij werd in 1728 beroepen te Meenen, waar hij den 23sten October 1739 overleed, oud omtrent vier en zeventig jaren. Hij schreef:

Twee Godgeleerde Verhandelingen of genade en Vreedewensch aan de Gemeijnte des Heeren te Moscou 8°.

Verhandeling over Romeijnen X. 4°.

Overeenstemming der vier Evangelisten in de Historie onses Heere Jesu Christi, Amst. 1738. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1728. *a* bl. 126, 747, 1739, *b.* bl. 491; van Abcoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III.

DORPER (Engelbert Marinus) werd in 1782 geboren en, na in 1806 tot proponent bevorderd te zijn, beroepen te Nederhorst den Berg. Met ijver nam hij de pligten aan zijn leeraarambt verbonden waar, doch zijne langdurige ongesteldheid noodzaakte hem in 1816 zijne bediening neder te leggen. Hij overleed te Amsterdam den 18den Februarij 1834, en schreef behalve eene en andere belangrijke bijdrage in de Tijdschriften:

De voordeelen van den Belgischen opstand voor Holland en zijnen Koning, Amst. 1833. 8°.

Gods voorzienigheid, Nederland ten goede gedachtig in den Tiendaagschen veldtogt, Amst. 1834. 8°.

Door zijne zorg kwamen in het licht de *Nagelaten Leerredenen* van wijlen Ds. J. J. Scholten, en diens *Handleiding der Waarheid, tegen de bedenkingen van den Eerw. Heer Bramer.*

Zie *Algem. Konst- en Letterb.*, 1834, D. I. bl. 147; *Boekz. der Gel. Wereld*, 1834, *b* bl. 113; Brinkman, *Alphab. Lijst. van Ned. Boek.*

DORPIUS (Martinus), eigenlijk genaamd Maarten Bartholomeusz. van Dorp, werd geboren te Naaldwijk in Holland in 1480. Hij studeerde te Leuven en was in alle beschaafde wetenschappen, de Grieksche en Latijnsche talen bijzonder ervaren. Eerst Pastoor te Overschie zijnde, was hij om zijne uitstekende geleerdheid te Rijssel als Hoogleeraar in de welsprekendheid en wijsbegeerte beroepen. Na in 1515 tot Doctor in de Godgeleerdheid bevorderd te zijn, werd hij Hoogleeraar in laatstgenoemde wetenschap te Leuven, en was naar het getuigenis van Erasmus, wiens vriend hij was, een der geleerdste mannen aan die Hoogeschool. Hij overleed door vergif in den bloei zijner jaren den 31sten Mei 1525 en werd in het Karthuizer klooster begraven, alwaar Erasmus een zeventien regelig grafschrift ter zijner gedachtenis gesteld heeft.

Toen Erasmus zijne *Encomium Moriae* of *lof der zotheid* uitgaf, was het Martinus Dorpius, die zich door de genen, die zelven daartegen niet durfden optreden, liet overhalen, om tegen dit boek van zijnen vriend de pen op te vatten. Hij deed dat in eenen wijdloopigen brief, die door Erasmus op eene zoo uitmuntende wijze beantwoord werd, dat Dorpius zijne dwaling inzag en op eene edelmoedige wijze erkende. Toen de Godgeleerden van Leuven, die van al de Nederlanders het eerst tegen Luther schreven, in 1519 eene bul ter veroordeeling zijner werken hadden laten uitgaan, gaf Dorpius, die Luther gansch niet ongenegen was, hiervan aan dezen in eenen brief berigt. Dorpius schreef:

Dialogus Veneris et Cupidinis, etc.

Supplementum Aulularia Plautinae.

Epistola de Hollandorum moribus. Lov. 1510. 4°.

Oratio de laudibus omnium disciplinarum et Academiae Lovaniensis. Lov. 1513. 4°.

Oratio de laudibus Aristotelis, adversus Laurentium Vallam, 1514. 4°.

Oratio de assumptione virginis Dei-parae, Lov. 1514. 4°.

Oratio in Praelectionem Epistolarum S. Pauli, de sacris litteris ediscendis, de eloquentia, de pernicie Sophistices etc. Bas. 1520. Antw. 1531. 4°.

Epistola ad Erasmum Rotterodamum de Encomio Moriae, hortaturque ut eidem Apologiam sapientiae reponat, etc. Bas. 1520. 4o.

Zie Sweertius, *Ath. Belg.* p. 528; Bleyswijck, *Beschr. van Delft*, bl. 758. 759; (van Heussen en van Rijn), *Oudh. en gesticht. van Delftl.* bl. 327; Saxe, *Onom. Liter.* T. III. p. 36. Collot d'Escurij, *Holl. roem.* D. IV. St I *Aant.* bl. 96, 97; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 236, 237; Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de geschied. der Luth. Kerk in de Ned.* D. III. bl. 5; *de Navorscher*, D. VII. bl. 89; *Nouv. Biogr. Univ.*, T. XIV. p. 648.

DORRE (Johan) of Dorrius, werd te Deventer geboren in 1547 en was de zoon van Hendrik Dorre, Burgemeester aldaar, en van Geertruid van Duren. Reeds vroeg de zaak der vrijheid toegedaan, was hij waarschijnlijk deelgenoot van den aanslag van Willem I in 1570 op Deventer. In 1578 tot de regering geroepen, werd hij sedert in de belangrijkste zaken geraadpleegd en afgevaardigd. Hij trok in 1579 naar Antwerpen om te handelen over den Keulschen vrede, vervolgens naar Utrecht om den Prins tot vermindering van krijgsbezetting te bewegen, terwijl hij reeds vroeger met Rennenberg voor de Staten van Overijssel gehandeld had, om hen te regtvaardigen tegen de verdenking, alsof zij, door niet tot de Unie van Utrecht toe te treden, zich van de andere gewesten wilden afzonderen.

In 1581 werd hij met Johan van Voorst naar Amsterdam gezonden, om middelen te beramen tot verdrijving des vijands; ook werd hij namens Overijssel in den Landraad gezonden. Vervolgens had hij tot 1583 deel aan de raadplegingen over het oprigten van den Raad van State, over de aanneming van den Hertog van Alençon, en was de vraagbaak over alles wat in die jaren voorviel. In alle zaken onderscheidde hij zich door beleid en moed, warme vaderlandsliefde en zelfopoffering, inzonderheid bij den dood van Willem I, toen hij, om alles te regelen, her- en derwaarts trok, en ook medewerkte om de Groningers met de Ommelanders te vereenigen.

Nadat hij in 1586 het Burgemeesterschap in tegenwoordigheid van de Staten Generaal had nedergelegd, werd hij als Lid van den Raad van State aan den Graaf van Leicester toe gevoegd. Hij werd in 1587 Landrentmeester van Salland, en bleef, na het verraad van Deventer door Stanley, te Kampen wonen, tot aan zijn overlijden, waarvan de juiste tijd onbekend is. Hij leefde nog in 1599, wanneer hij met andere voorname personen door de Staten was aangesteld, om uitspraak te doen over het verschil tusschen die van Groningen en de Ommelanden over het stapelregt.

Dorre was in zijn tijd een man van groot gezag; hij mag teregt onder de verdienstelijke mannen gerangschikt worden die, gedurende den oorlog tegen Spanje, leven en alles veil hadden tot redding van den geboortegrond. Ook als geleerde muntte hij uit. Denkelijk was hij in de Regten gepromoveerd, daar hij meestal onder den naam van Dr. Dorre voorkomt. Als Latijnsch dichter maakte hij zich bekend door zijne *Encomium Ducatus Geldrici Carmen Elegiacum*, gedrukt achter het *Compendium Chronici Geldrici* van Henricus Aquilius, Keulen, 1567. 8°.

Zie Revius, *Dav. Ill.* p. 384; Sweertius, *Ath. Belg.* p. 419; Scheltema, *Staatk. Ned.* D. I. bl. 292—294, door ons hier gevolgd; *Overijss. Alm. voor oudh. en Lett.* 1848, bl. 2, 22, 1849, bl. 1.

DORRE WILSCHUT (Huig van) was een landschapschilder te Rotterdam geboren, van wien nader niets bekend is.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DORREGEEST (Engel Arendsz.). Zie DOOREGEEST (Engel Arendsz).

DORREVELT, Kapitein ter zee, maakte zich verdienstelijk in het bestrijden der Duinkerksche kapers, en wordt gezegd in 1639 een Duinkerker vermeesterd te hebben. Hij had dat jaar ook gediend onder Tromp, en had deel aan de overwinning op de Spanjaarden voor Duins op den 21sten October 1639.

Zie (van den Bos,) *Lev. en dad. der Zeeh.* D. II. bl. 90; de Jonge, *Geschied. van het Ned. zeewez.* D. I. bl. 379, 532.

DORRIË (Anthonius Johannes) geboren te Sebaldeburen, was een zoon van Johan Henrikus Dorrië, in 1729 als Predikant te Groningen overleden, werd proponent zijnde, in 1720 Predikant te Nieuwe of Lang-Akkerschans, alwaar hij den 13den Junij 1741 overleed, oud ruim 47 jaren, nalatende eene weduwe met vier kinderen. Zijn zoon Johannes Henrikus overleed in 1768 als Predikant te Baflo en Raskwert. Anthonius Johannes Dorrië schreef:

De droefheid naar God, in haar aard en heilzame uitwerking, aangetoond in eene kerkrede over 2 Kor. VII, vs. 10. 4°.

Leven en wandel in de Salige Gemeenschap met God, Amst. 1730. 8°.

Korte bondige Stellingen nopens den H. Doop, Gron. 1735. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1719, *b.* bl. 743, 1741 *b.* bl. 126, 1752, *b.* bl. 674; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III, aldaar verkeerdelijk Z. A. Dorrië genoemd; Brucherus, *gedenk. van Stad en Lande*, bl. 221; *de kansel-ontluist. in de Ned. Herv. Kerk.* bl. 81—84.

DORRIUS (Joannes). Zie DORRE (Johan).

DORSCHEN (Willem van), gesproten uit een oud Utrechtsch geslacht en een zoon van Tideman van Dorschen, had steeds de partij van Zweder van Culenborg tegen Bisschop Rudolph van Diepholt gehouden, en was daarom in 1426 voor altijd de stad uitgebannen. Niettegenstaande zijne belofte had hij verscheidene togten tegen de Utrechtenaren bijgewoond en met veel ijver getracht de zaak van Bisschop Rudolph nadeel toe te brengen, waarom ook in 1429 op zijn lijf een som van vier honderd Beijersche Guldens gezet was. Hij werd in 1438 door den Heer van Culenborg naar Holland afgevaardigd, onderweg door de Utrechtenaren gevangen genomen, naar de stad gevoerd en onthoofd. Zijn vader, die onder anderen het Burgemeesterschap te Utrecht bekleedde, had even als hij de partij voor Zweder van Culenborg gekozen, was mede gebannen en vogelvrij verklaard.

Zie Burman, *Utr. Jaarb.* bl. 303, 321, 327, 370, 497, 498.

DORSMAN (Adriaan) of Dortsman, was een bouwmeester te Amsterdam, die aldaar in 1668 de Luthersche Nieuwe Kerk bouwde. Zijn lof is door Jan Goeree herhaaldelijk bezongen, en zijne afbeelding in zwarte kunst, door Petrus van der

Plas, naar de schilderij van David van der Plas, ziet, hoewel zeldzaam voorkomende, het licht.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; *de Navorscher*, 1858, bl. 14; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 74.

DORSMAN, te Leiden geboren, was een verdienstelijk miniatuur schilder, die in zijne geboorteplaats, omstreeks 1825 in den ouderdom van ongeveer zestig jaren, overleed.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DORST (G.) was een plaatetser, die te midden der achttiende eeuw in Holland werkzaam was.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. de Kunstsch.*

DORSTEN (Jacobus Cornelisz. van) is als opsteller bekend van een toneelstuk, getiteld: *Lucidamor en Flora*, 1633. Bij Scheltema komt hij onder den naam van Justinus, onder de Dordsche dichters voor.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*; Scheltema, *geschied- en Letterk. Mengelw.* D. III. St. III. bl. 110.

DORSTMAN (Adriaan) schreef:

Den troost der Vroomen in haare benaauwtheid en aanvegtingen op den weg naar den Hemel enz. *tot roem en opwekking tot Psalmen en Lofzangen, volgens Psalm* L. vs. 15 enz. Rott. 1748. 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. IV.

DORT (A. van) was een verdienstelijk schilder, die omstreeks 1688 bloeide. Van hem is niets bekend, en zijne stukken komen hoogst zeldzaam voor. Hij schilderde in den trant van Philip Wouwerman, van wien hij waarschijnlijk een leerling was.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DORT (Mattheus van). Zie DORDRACENSIS (Matthaeus).

DORT (Adriaan Janszoon van) was Schout van Haarlem, en maakte zich in 1572 bekend door met den Graaf van Bossu onderhandelingen aan te knoopen, om hem de stad bij verraad in handen te leveren; werkelijk had de aanslag plaats, doch werd door Jan Colterman tijdig ontdekt. Het schijnt evenwel dat men aan van Dort geen straf heeft opgelegd, welligt omdat er geen bepaald bewijs van zijn verraad voorhanden was. Later na het overgaan der stad werd hij gevangen genomen en stierf kort daarop in de gevangenis.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. VI. bl. 396 (288); Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 410, 432, 433; dit *Woordenb.* D. III. bl. 632.

DORTH (Seyno van), Heer van Dorth, afkomstig uit het oud adelijk Overijsselsch geslacht van dien naam, was de oudste zoon van Dirk van Dorth en Johanna van Rossem; hij was Landdrost van het Graafschap Zutphen en Schout te Lochem, en komt voor onder de afgevaardigden uit Gelderland naar Brussel in 1576, om ook daar de Pacificatie van Gent te doen afkondigen. Hij teekende in 1577 de Unie van Brussel en deed in dat jaar verslag van zijne onderhandelingen met den Heer van Anholt. In 1578 werkte hij persoonlijk mede tot de inneming van Deventer, en betoonde bij die gelegenheid moed en beleid. De tijd van zijn sterven is onbekend. Hij was in 1560 gehuwd met Maria Drosten en verwekte bij haar vier dochters en twee zonen.

Zie Bondam, *Onuitgeg. Stukk.* D. I. bl. 141, 301, D. II. bl. 145; Hoogstraten, *Woordenb.*; de Jonge, *de Unie van Brussel*, bl. 63, 64; Groen van Prinsterer, *Arch. de la maison d'Orange-Nass.* T. V. p. 565, T. VII. p. 67, 170, 184, 373.

DORTH (Johan van) Heer van der Horst, was de zoon van Johan van Dorth ten Veehof en van Adriana van Pallandt van ter Horst, en kleinzoon van den voorgaande. Hij moet onderscheidene aanzienlijke ambten bekleed hebben, vóór zijn vertrek als bevelhebber van het krijgsvolk op de vloot van den Admiraal Piet Hein, in 1624 bestemd om de hoofdstad St. Salvador aan de Allerheiligenbaai te veroveren. Voor het bereiken van die plaats dwaalde het schip, waarop hij zich bevond, in zee af, en hij had alzoo geen deel aan de roemrijke overwinning. Maar later daar aangekomen zijnde, stuitte hij de ongeregeldheden, die ten gevolge van eene met geweld volbragte verovering ontstaan waren. Ongelukkiglijk geraakte hij naderhand, ter stad tot eene verkenning uitgetogen zijnde, in eene hindernis, en werd door een Spanjaard met name Padilla gedood. Zijn verlies was groot; want zijn opvolger Allart Schouten wist de krijgstucht niet te handhaven, en zoo gingen de vruchten dier onderneming geheel verloren.

Zie (van den Bos), *Lev. en daden der Zeeheld.* D. II bl. 46, 53—55; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 172; *Nederl. Reiz.* D. XIV. bl. 5, 26; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XI. bl. 13; van Kampen, *Geschied. der Nederl. buit. Europa.* D. I. bl. 299, 302, 303, 314; Collot d'Escury, *Holl. Roem.* D. II. *Aant.* bl. 204.

DORTH (Seyno van) waarschijnlijk een broeder van den voorgaande, was Kolonel in Staatsche dienst, en had in 1606 het bevel over Grol, welke vesting hij aan Spinola overgaf, ofschoon hem binnen twee dagen ontzet door Prins Maurits beloofd was.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. IX. bl. 213; van Wijn, *Bijv. en Aanm. op de Vaderl. Hist. van* Wagenaar, D. XI. bl. 91.

DORTH (Johan Adolf Baron van) behoorde tot hetzelfde geslacht als de voorgaanden. Hij werd den 10den Maart 1703 Kolonel der infanterie, den 11den Maart 1727 Generaal-Majoor, den 10den April 1739 Luitenant-Generaal en den 1sten Januarij 1742 Generaal. Als zoodanig maakte hij zich in 1745 beroemd, door zijne dappere verdediging van Doornik tegen de Franschen, welke stad evenwel voor de overmagt zwichten moest. Juist op den dag der overgave, den 23sten Mei, werd van Dorth door eene beroerte getroffen, waaraan hij kort daarna overleed.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XX. bl. 10; van Wijn, *Bijv. en Aanm. op de Vaderl. Hist. van* Wagenaar. D. XX. bl. 5; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land.* D. II. 579—583.

DORTH (Johannes van) geboren te Sluis, werd, proponent zijnde, in 1638 predikant aldaar, en in 1658 te Goes, alwaar hij den 22sten Januarij 1692 overleed. Op uitnoodiging der regering predikte hij van den 1sten Februarij 1655 om de veertien dagen in het Fransch, hetgeen echter met de vestiging der Waalsche gemeente in 1661 een einde nam.

Van Dorth was een ijverig en bekwaam leeraar, die door zijn onderwijs niet alleen, maar ook door zijne geschriften veel toebragt tot opbouwing der gemeente, en wiens eenvoudige geschriften zooveel bijval vonden, dat ze herhaaldelijk herdrukt zijn. Zij zijn getiteld:

Huisselijke onderwijzinge in de Christelijke Religie ofte eenvoudige verklaring over het klein boekjen, genaamt Den weg ter zaligheid, 1656. 8°. 9de druk. Middelb. 1728. 8°.

Onderwijzinge om godvruchtiglijk het avondmaal te gebruiken. Meest achter zijne *Huisselijke onderwijzinge* gedrukt.

Heilige Harmonie. 8°.

Kerkelijke Historie. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. III. St. 1; Dresselhuis, *De Herv. Gem. te Goes.* bl. XIV—XVI.

DORTH TOT HOLDHUIZEN (Johanna Magdalena Catharina Judith van) was eene adelijke jonkvrouw, geboren in 1747. Zij woonde op den huize Harreveld onder Lichtenvoorde, en hare Oranje-gezindheid kostte haar in 1799 het leven. Volgens de sententie uitgesproken door de militaire regtbank den 21sten November van dat jaar, werd zij veroordeeld om doodgeschoten te worden, omdat zij de Oranjevlag op haar kasteel had doen uitsteken, met Oranje versierd, benevens haren broeder, naar Lichtenvoorde was gereden, de Emigranten had ingehaald te Wissink nabij Zwolle, zich met hen onderhouden had, en vervolgens met Oranje versierd met hen naar Groenlo was getrokken en eindelijk door oproerige woorden en daden gezondigd had tegen de publicatie van den 23sten en 28sten Augustus, waarbij zulks ten strengste verboden en strafbaar geacht werd. Het gewezen vonnis werd kort daarop ten uitvoer gebragt en haar lijk te Lichtenvoorde bijgezet.

Zie *Vaderl. Hist. ten vervolge op* Wagenaar, D. XLI. bl. 291; Vonk, *Geschied. der landing van het Eng.-Russ. leger.* D. I. bl. 120, D. II bl. 190—194.

DORTOGE (Jan van), edelman van Graaf Jan I, wiens togt naar West-Friesland hij bijwoonde in 1297. Hij sneuvelde in den strijd op den 27sten Maart van dat jaar aan de West-Friezen geleverd.

Zie Arend, *Algem. geschied. des Vaderlands*, D. II. St. I. bl. 391.

DORTOMAN (Nicolaas), geboren te Arnhem in het begin der zestiende eeuw, studeerde in de Geneeskunde te Montpellier en verwierf den doctoralen graad. Hij vestigde zich eerst te Castres, werd weinig tijd daarna te Montpellier aan de Hoogeschool tot Hoogleeraar benoemd, en Hendrik IV stelde hem tot zijnen geneesheer aan. Hij overleed te Montpellier in 1594 of 1596, werd door zijn zoon of neef Pierre Dortoman als Hoogleeraar opgevolgd en schreef:

De causis et affectibus thermarum Bellilucanarum parvo intervallo a Monspelliensi urbe distantium, libri duo. Lugd. Bat. 1579. 8°.

Zie *Biogr. Univ.* T. VI. p. 238; Haag, *la France protest*, Tom. VIII. p. 309, 310.

DORVILLE (M. H.) woonde in 1683 te Vlaardingen, en plaatste in eenige bundels geestelijke gezangen, onderscheidene bijdragen van zijne hand, die evenwel meer stichtelijk dan dichterlijk zijn.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 46.

DORVILLE (JACOBUS PHILIPPUS). Zie ORVILLE (JACOBUS PHILIPPUS D').

DORVILLE (W.) schreef:

Gezangen over 't Avondmaal, Amst. 8°. Haarl. 1714. 8°.

Zie van Abcoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III.

DOTINCHEM (JAN VAN), geboren in het begin der zestiende eeuw, komt in 1533 het eerst op de regeringslijsten van Deventer voor, en bekleedde meermalen het Burgemeesters ampt aldaar, terwijl hij in vele bezendingen en verrigtingen gebruikt werd. Hij maakte zich bekend door zijn voorstel op den landdag te Zwolle den 9den October 1555, toen er geraadpleegd werd hoe te voldoen aan het gebod van Keizer Karel V, om, bij de overdragt der Nederlanden aan Filips, ter huldiging van denzelve, een gelastigde naar Brussel te zenden. Van Dotinchem, destijds Burgemeester van Deventer, stelde toen aan de Staten voor, dat het met de regten van het gewest zoude strijden, om den eed buiten de grenzen van hetzelve te doen, en dat de vorst, als om de landschap zijnde, of derwaarts moest overkomen, of eenen gelastigde zenden. Dit voorstel werd aangenomen, en van Dotinchem verdedigde het ten zelfden dage nog nader bij den Stadhouder, den Graaf van Aremberg, die kort hierna gelast werd, om, namens den vorst, den eed te doen, en de hulde te ontvangen.

Van Dotinchem overleed in 1570.

Zie Revius, *Dav. Ill.* p. 308; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 294, 295.

DOTINGH (J.) word gezegd de schrijver te zijn van het volgende werk:

Het verward Frieslandt, of omstandig beright vervattend in sigh de Beroerten, Oneenigheden en Verwarringen ontstaan onder de Ingeseetenen van voorsz. Provincie. Als mede 't geene by de Gecommitteerden op de Doele vergadert is voorgevallen, zedert den 5 *Junij* 1748. Leeuw. 1749. 8°.

Zie van Leeuwen, *Cat. der Prov. Biblioth. van Friesl.* 2de gedeelte, bl. 186.

DOU (GERARD), bij sommigen verkeerdelijk Dau genaamd, was een der vermaardste schilders van binnenhuizen, die de Hollandsche school in de zeventiende eeuw heeft opgeleverd. Hij werd te Leiden den 17de April 1613 geboren, en was de zoon van Douwe Janszoon, een Fries van afkomst, soms de Vries of ook wel van Arentsvelt genoemd, en van Marijtje Jansdr. van Rosenburg. Reeds vroeg neiging tot de kunst toonende werd hij, om teekenen te leeren, in 1622 besteld bij den plaatsnijder Bartholomeus Dolendo, en na verloop van anderhalf jaar bij Pieter Kouwenhorn, om zich in het glas schilderen te oefenen. Thans bestemd om zijn vader, die van beroep glazenmaker was, in zijn handwerk behulpzaam te zijn, kweet hij zich daarvan met ijver; doch vermits hij te woest en te onbesuisd in het klimmen op ladders en stellaadjen was, en zijne ouders met reden vreesden dat hem daardoor vroeg of laat een ongeluk overkomen zou, werd hij voor olieverwschilder bestemd, en den 14den Februarij 1628, dus op zijn vijftiende jaar, bij Rembrandt besteld, bij wien hij drie jaar verbleef. Daarna heeft hij zich verder naar de natuur geoefend en verwierf zich al vroeg eene algemeene vermaardheid. Hij woonde, ofschoon niet onafgebroken, echter het grootste deel van zijn leven te Leiden op het Galgenwater, overleed er in 1675 en werd den 9den Februarij 1675 in de St. Pieterskerk begraven, na met geld en roem overladen te zijn.

Ongetwijfeld was Dou een onzer verdienstelijkste schilders, en met regt draagt hij den naam van een zeldzaam genie. Zijne ondoorgrondelijke kunstvoorbrengselen, zegt de Heer Immerzeel, komen ons te onbegrijpelijker voor, naarmate wij ons meer verdiepen in de beschouwing van de wijze op welke hij zijne onbetaalbare meesterstukken bewerkt en doorwerkt heeft, zonder schijn of blijk te geven van den tijd en moeite die er aan besteed is, om den hoogst mogelijken graad van uitvoerigheid te bereiken. Verre van een slaafsch navolger van zijnen leermeester te zijn, doch vasthoudende aan diens beginselen en begrippen, en verre van de natuur na te bootsen, doch niet blind voor hare schoonheden, getuigt alles, wat wij van de hand van Dou bezitten, dat hij wist te scheppen. Geen wonder dan ook dat zijne voortreffelijke stukken enorme sommen opbragten. Ja zoo groot was de begeerte om van hem zijn werk te koopen, dat de vermaarde kunstliefhebber Spieringh, Agent van den Koning van Zweden, hem jaarlijks duizend gulden betaalde, alleen om, waarschijnlijk voor zijn meester, de voorkeur zijner kunstwerken te mogen hebben. Al de stukken op te noemen die hij als schilder van binnenhuizen, als vervaardiger van portretten, als teekenaar en handteerder van het graveerijzer, en waarin hij altijd uitmuntte, gemaakt heeft, is niet onze taak; wij zullen echter de namen en beschrijvingen, waaronder zijne voornaamste werken bekend zijn, hier doen volgen.

De Waterzuchtige vrouw, thans in het Parijsche Museum.

Een meisje in oud Hollandsche kleeding kant werkende, thans in het Museum Boymans te Rotterdam.

De Nieuwsgierige.

De Kluizenaar.

De Avondschool.

De portretten van Pieter van der Werf en zijne echtgenoote. Deze vier in 's Rijks Museum te Amsterdam.

Karel II, *Koning van Engeland, staande voor eene tafel, behangen met een fluweel met paarlen geborduurd kleed, waarop de kroon ligt, rijk met edelgesteenten omzet.*

De Vader en Moeder van Gerard Dou (1646) thans in de Louvre te Parijs.

De Kwakzalver, thans in de Galerij te Munchen.

Eene vrouw voor een open raam zittende, met een kindje in de wieg, en meer bijwerk.

Eene rijk gemeubelde binnenkamer, waarin een kostbaar in satijn, fluweel en hermelijn gekleede dame een kind de borst geeft; dat ze uit de naast haar staande wieg genomen heeft.

Een meisje met eene lamp.

Een Oud Hollandsch binnnevertrek. Deze drie in het Maurits huis te 's Gravenhage.

Dit zijn de voornaamste stukken van Dou welke thans nog bekend zijn. Omtrent zijne schilderij de zoogenaamde *kraamkamer,* waarvan het verhaal luidt dat het naar Rusland gezonden en met het schip vergaan is, heeft de Heer Kramm belangrijke mededeelingen gedaan, waaruit blijkt dat Dou nimmer een beroemd stuk met den naam van *Kraamkamer* geschilderd heeft.

De afbeelding van Dou ziet op verschillende wijzen in prent het licht. Hij zelf heeft zijne afbeelding meermalen geschilderd.

Zie de Chalmot. *Biogr. woordenb.*; *Nieuwe Algem. Konst-en Letterb.* (1799) D. XI. bl. 95; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. I. bl. 116, 117, *Aant.* bl. 241, 242; *Aanwijz. der Schild. op 's Rijks Museum te Amst.* bl. 15, 16; *Cat. van schild. in het Museum Boymans te Rott.* bl. 13; *Notitie der Schild. van het Kon. Kabinet te 's Hage* bl. 6; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Dubourcq, *Beschrijv. der Schild. op 's Rijks Museum te Amst.* bl. 29- 31; *de Navorscher* D. VII. bl. 294. Muller, *Cat. van portret* bl. 74; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOU (JAN PIETERSZ.) of DOUW, waarschijnlijk een bloedverwant van den voorgaande, was mathematicus, landmeter en wijnroeijer te Leiden. Hij werd in 1623, op vermoeden dat hij medepligtig was aan den beraamden moord van Prins Maurits gevat, en in hechtenis gebragt, doch onschuldig bevonden zijnde, na eenige dagen onder borgtogt ontslagen. Hij is de schrijver van:

Tractaat van de Landtmaten (Met C. Eversdijk), achter Mattheus van Nispen, *Beknopte Lant-meet-konst* gevoegd. Dordr. 1669. 12°.

De ses eerste boecken van de beginselen en fundamenten der Geometrie van Euclides *overgheset, verclaart ende uitghelegt,* eerste druk Utrecht, 1647. 8°., laatste druk. Amst. 1702. 8°.

Hij vervaardigde:

Plan der Stad Leyden.

Kaart van de scheiding tusschen de Nassauër gronden en die van Cromstrijen aan en op het Hollandsch Diep 1608.

Kaart van den oculaire inspectie van Grave en omstreken, ook van de geprojecteerde vaart uit de Peel. (in 1617 door Jan Pieterz. Dou) bij Jan van Call, uurwerkmaker en landmeter te Nijmegen A°. 1647.

Verder vinden wij vermeld dat hij een der vier landmeeters was die in 1608 den ringdijk van de Beemster legden en

dat hij den 17den Mei 1627, op last van Albrecht Heer van Schagen, vervaardigde eene kaart van Schager-Cogge, begrijpende de vrije Heerlijkheden van Schagen, Barsingerhoorn, Haringhuizen, Colhoorn en Burghoorn met de partijen van landen aan de zelve heerlijkheden behoorende daarin afgebeeld, welke kaart nog lang op het Schager slot bewaard is geworden. Van de landerijen in den omtrek van Leiden zijn van zijne hand nog verscheidene op perkament geteekende kaarten voorhanden. In de voorrede van den eersten druk van zijne overzetting van Euclides spreekt hij van zijne »*Practyck der Landmeters*" en van het gebruik der geometrische instrumenten door hem en meester Johan Sems, Frieslands landmeter en Ingenieur, in den jare 1600 voleind.

Zie Dirk Burger van Schoorel, *Chron. van Schagen*, bl. 48; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; Collot d'Escury, *Holl. roem*, D. VI. St. I. bl. 28; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*, *de Navorscher*, D. VII. bl. 46, 47.

DOUBLETH (GEORGE), ook Rathaller Doubleth genaamd, behoorde tot een bekend Hollandsch geslacht, waarvan verscheidene leden aanzienlijke ambten bekleed hebben. Hij werd benoemd tot lid van den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland, en deed den eed als zoodanig den 10den Mei 1640. In 1653 was hij lid der Chambre mipartie en overleed den 30sten April 1655. Hij was een geleerd man, in wiens bekwaamheden men veel vertrouwen stelde. In de werken van Constantijn Huygens komen van hem brieven en gedichten voor. Met den beroemden Vossius was hij bevriend, en wisselde met hem talrijke brieven in het tijdvak van 1621 tot 1644.

Zie Vreede, *De Hooge Raad van Holl. Zeel. en West-Friesl.* in het *Jaarb. van de regterl. magt in Nederl.* 1839, Mengelw. bl. 45, 1840, Mengelw. bl. 34.

DOUCHER (JEAN) of JOHANNES DUCHERIUS, geboren in 1573, werd in 1608 van Keulen naar Middelburg beroepen, als Predikant bij de Waalsche Gemeente aldaar, vertrok in 1612 als zoodanig naar Vlissingen, was in 1618 en 1619, namens de Waalsche Kerk, afgevaardigde op de Synode te Dordrecht, en vertrok in 1621 als Waalsch Predikant naar Amsterdam, waar hij in 1629 overleed. Zijne afbeelding ziet het licht. Zijne zinspreuk was: ***Het leven is mij Christus en het sterven mij gewin.*** Er bestaat van hem:

Predicatie ghedaen in de Francoysche Kerk tot Amsterdam op den 14 *Sept.* 1625. *Int vervolgh van de Wtlegginge des Sendbriefs Jacobi in 't* 2 *Cap. vers* 14 *gevought na de zeden van de huydendaeghsche tijdt...... wt de Francoysche in onse Nederd. tale...... over-gheset ende ghedruckt in den Jare* 1625 (Amst. 4°.) In datzelfde jaar driemalen herdrukt. In deze preek had Doucher zich wat heftig uitgelaten tegen het verkiezen van gematigde regeringsleden op verschillende plaatsen, die hij voor *parthyen van de ware Religie, Papisten, Libertijnen* en *Arminianen* uitkreet. Daar de Regering der stad in godsdienstzaken meer en meer naar gematigdheid begon te neigen, werd hij over die preek door Burgemeesteren van Amsterdam opontboden en berispt. In het begin van het volgende jaar werd bij nacht op de straten van Amsterdam gestrooid een geschrift, getiteld: *Apologie ofte Verantwoordinge voor de Predicatie van D. Johannes Doucher, Franschen Predicant binnen Amsterdam, gedaen door een oprecht Liefhebber van de Gereformeerde Religie ende van ons lieve Vaderlandt.*

Op welk lasterschrift, tegen de gematigde regeringsleden te Amsterdam, de Burgemeesters Bas, Boom, Neck en anderen, de regering een prijs van *f*600 stelde op het ontdekken van den maker, drukker of uitgever. Doch daarvan is nimmer iets bekend geworden.

Zie Vrolikhert, *Vliss. Kerkhem.* bl. 331, 332, Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.*, 8°. D. IV. bl. 375,376; Ab Utrecht Dresselhuis, *De Waalsche gem. in Zeel.* bl. 15, 16, 31, 117, 119; Muller, *Biblioth. van Pamflett.* bl. 266. N°. 2105–2109; Dezelfde, *Cat. van Portrett.* bl. 74.

DOUDYNS (H) is de schrijver van de:

Haagsche Mercurius, 's Hage 1698. 4°.

Haagsche Mercurius, behelsende Vermakelijke, Galante, Politique, Academische, Emblematische en andere Reflexiën, gemaakt op de voorvallen dezer tijd, Amst. 1735. 3 deelen 8°.

Zie Van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. IV, VI; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DOUDYNS (WILLEM). Zie DOEDYNS (WILLEM).

DOUËSPE (SAMUEL DE LA) geboren te Leeuwarden in 1703, was de zoon van François de la Douëspe en Philippine Majou. Hij werd van Londen tot Predikant bij de Waalsche gemeente te Leeuwarden beroepen, en deed zijne intrede den 21sten October 1731. Als zoodanig beriep hem de gemeente van 's Gravenhage in 1747, terwijl hij tevens als Hofprediker werd aangesteld. Slechts vier jaren was hij daar werkzaam, toen hij den 2den November 1751 overleed. Hij was gehuwd met Johanna Margareta Rossal, eene dochter van Michael Rossal, Hoogleeraar in de Grieksche taal en geschiedenissen te Groningen, en van Johanna Francina Maillard. Van hem ziet het licht:

De Republiek haar hoofd beweenende, of een onvolbragte Leerreden, opgesteld ter gelegentheid des Afsterven van zijne Doorl. Hoogh. den Heere Prince van Oranje. enz. uyt het Frans vertaald, Amst. 1751. 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1731. *b.* bl. 629, 1747. b. bl. 494, 495, 1751. *b.* bl. 607; Van Abkoude, *Naamreg. van Nederd. Boek.* D. I. St. V.

DOUGLAS (ABRAHAM) was in 1787 Baljuw van Hondsholredijk en Rentmeester van Prins Willem V. Hij werd in 1787 door het zoogenaamde vliegend legertje gevangen genomen en op *Endeldijk*, de buitenplaats van den Heer Cornelis van der Pot, in bewaring gesteld. Toen de Prins dit voorval ter oore kwam, kon hij zich over het lot van dezen man van hooge jaren niet van tranen onthouden, verklarende dat de aan Douglas ten laste gelegde knevelarijen, aan de huurders zijner hoeven, opzettelijk uitgedachte logentaal was, dewijl deze zich daar nimmer aan had schuldig gemaakt, en hij bij den Prins voor een zijner beste rentmeesters bekend stond. »Ongelukkig man," zoo riep de vorst uit, »zal nu een kogel door de borst nog op het einde uw lot zijn! God hoop ik zal daarin nog voorzien, en uwe vijanden verhinderen, om hunne handen met uw onschuldig bloed te bevlekken." Die wensch werd verhoord. Met de omwenteling van 1788 werd hij ontslagen en door de ingezetenen van Hondsholredijk, alsmede door die van 's Gravesande en Naaldwijk plegtig ingehaald.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op* Wagenaar, D. XVI. bl. 239, 240, D. XX. bl. 356; Van der Aa, *Lev. van Will. V.* D. IV. bl. 86, 87.

DOUMA (JANKE of JANTIE), *de oude*. Het geslacht van Douma of Douwama was een oud en aanzienlijk Friesch geslacht, hetwelk een aantal beroemde mannen heeft opgeleverd, en waarvan de eene tak zich Douma *tot Irnsum en Langweer*, de andere Douwama *van Oldeboorn* noemde.

Janke Douma *de oude*, ter onderscheiding van Janke Douma of Douwama *de jonge*, was de zoon van Douwe Douma ook van Ockema genoemd en Foeck Fokkema. Hij woonde te Langweer, welke stins en goederen bij erfenis en scheiding op hem gekomen waren. Hij was in 1430 gehuwd met eene vrouw uit het geslacht Harinxma, bij wie hij een zoon en eene dochter verwekte.

Deze Janke Douma *de oude* is een dapper voorvechter geweest van de partij der Vetkoopers in Friesland. Reeds in 1451 zien wij hem met andere Vetkoopers de nieuw gebouwde sterkte te Allingawier van Douwe Sjaardema en Epo Aylva veroveren en slechten. In den zoogenaamden Doniaoorlog speelde hij eene belangrijke rol, en zijne dapperheid bragt er veel toe bij om de Donia's het onderspit te doen delven, en dezen oorlog, die van 1458 tot 1463 geduurd had, in laatstgenoemd jaar door eenen beslissenden slag bij het klooster Aalsum te doen eindigen. Na dien tijd vinden wij geen gewag meer van hem gemaakt. Hij stierf te Irnsum in 1476.

Zie Schotanus, *Friesche Hist.* B. X. bl. 329–332; *Iets over* Jancko Douwama's *familie* enz. in Jancko Douwama's *geschriften*, (uitgegev. door het Friesch Gen. van geschied. oudheid en taalkunde, Leeuw. 1849. 4.) bl. 39, 42, 60; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.*, D. II. St. III. bl. 207, 214, 215, 218, 219.

DOUMA (EPO), zoon van Douwe Douma en Bauck Rinia, was in 1504 lid van de commissie uit de Staten, welke zich verzetten tegen het plan van den Hertog van Saksen, om de landgoederen in Friesland leenroerig te maken. Grietman van Utingeradeel van wege den Hertog van Saksen, en later der Geldersche partij toegedaan zijnde, werd in 1516 zijn huis te Irnsum door de Bourgondischen belegerd. Hij bevond zich met Abbe Saskers Heringa,

die met zijne zuster Jel gehuwd was, en dertig mannen op het slot, en verdedigde zich dapper. Eindelijk voor de overmagt en zwaar geschut moetende zwichten, was hij verpligt zich op genade en ongenade over te geven. Hij werd met Heringa kort daarop te Harlingen met het zwaard ter dood gebragt en hunne goederen verbeurd verklaard. Zijne vrouw Tiets Heringa van Camstra, van Wirdum, de zuster van genoemden Heringa, overleden in 1526, schonk hem een zoon en eene dochter.

Zie Schotanus, *Friesche Hist.* bl. 587; Gabbema, *verhaal van Leeuw.* bl. 329; van Halmael, *Stamboek van den Friesschen Adel,* in voce; van Sminia, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 326—328; *Iets over* Jancko Douwama's *familie* enz. (boven aangehaald) bl. 62.

DOUMA (Erasmus), zoon van Jancke Douma van Langweer, en van Maria Burmania. Hij woonde te Langweer, was eerst kapitein en naderhand Grietman van Doniawarstal. Met zijne beide broeders Foppe en Idzart behoorde hij tot het verbond der Edelen, en werd daarom door Alva ingedaagd om zich te Antwerpen te komen verantwoorden. In 1575 kreeg hij met Lieuwe van Beyem en den Notaris Lucas Jarges de commissie om inventaris op te maken van de brieven en instrumenten, in 's lands kisten bewaard wordende. Twee jaren later werd hij lid van het Collegie van Gedeputeerde Staten, en in vele bezendingen gebruikt. Hij was ook lid van de provinciale rekenkamer en verbond zich in 1578 met nog zeven andere Staatsleden, als gijzelaar binnen Leeuwarden te zullen blijven, tot zoo lang de verschotene penningen tot betaling der Waalsche soldaten aan de burgerij waren terug gegeven. In 1580 werd hij gevangen genomen en in zijne dienst geschorst. Door wien en waarom is niet bekend. Tiete van Hettinga werd in zijne plaats als substituut Grietman aangesteld. Hij overleed in 1581 en werd te Langweer begraven. Zijne vrouw, Ath Burmania, dochter van Hero Burmania en Frou Stinstra (zijne tante), schonk hem twee dochters, volgde hem binnen een maand in het graf en werd te Harlingen begraven.

Zie Sjoerds, *Beschrijv. van Friesl.* D. II. St. I. bl. 208; te Water, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 349; van Sminia, *Naaml. van Grietm.* bl. 344, 345, door ons voornamelijk gevolgd; *Iets over* Jancko Douwama's *familie* enz. (boven aangehaald) bl. 63.

DOUMA (Foppe en Idzart), broeders van den voorgaande, behoorden mede tot het verbond der Edelen en werden ook door Alva gedagvaard om zich te Antwerpen te komen verantwoorden. Foppe stierf ongehuwd in 1592, en Idzart, gehuwd met Helena Bunau tot Britsum, overleed in 1577, drie kinderen nalatende. Foppe ligt te Leeuwarden en Idzart te Britsum begraven.

Zie te Water, *verb. der Edel.* D. II. bl. 349, 350; *Iets over* Jancko Douwama's *familie* enz. (boven aangehaald) bl. 63.

DOUMA (Epo), zoon van Bartle Douma *tot Irnsum en Hallum*, en van Saepck Douma. Hij werd den 25sten November 1636 aangesteld tot Grietman van Ferwerderadeel en was gehuwd met Sjouck Hiddema, dochter van Andries Hiddema en Aaltje Walta, bij welke hij vier kinderen had, waarvan twee zonen volgen. Zij woonden te Hallum op Gerbada-state. Hij volgde de lijkstatie van Graaf Willem Lodewijk van Nassau, als Friesch edelman, en was van 1637 tot 1648 lid van de Staten van Friesland. Vóór zijn dood deed hij afstand van de Grietenij ten behoeve van zijnen zoon, en overleed den 26sten April 1650.

Zie van Sminia, *Naaml. van Grietm.* bl. 51; *Iets over* Jancko Douwama's *familie* enz. (boven aangehaald) bl. 64.

DOUMA (Barthold), zoon van den voorgaande, werd den 7den April 1649 in de plaats zijns vaders Grietman van Ferwerderadeel, was gehuwd met Doedje, dochter van Johannes van Crack, Grietman van Aengwirden en won bij haar vier dochters. Zij woonden ook op Gerbada-state te Hallum. Van 1659 tot 1675 was hij lid der Staten van Friesland en werd hij in 1672 mede gecommitteerd om te raadplegen over de verbetering van de militie, politie en het finantie-wezen van dat gewest. Hij overleed den 22sten of 27sten Maart 1678 en werd te Hallum begraven.

Zie van Sminia, *Naaml. van Grietm.* bl. 51, 52, hier door ons gevolgd.

DOUMA (Johan Edzard), broeder van den voorgaande, was ongehuwd, werd den 29sten Julij 1673 Grietman van Aengwirden en het volgende jaar lid der Gedeputeerde Staten van Friesland. Hij overleed den 26sten Julij 1676 en werd te Hallum begraven.

Zie van Sminia, *Naaml. van Grietm.* bl. 339.

DOUMA (Janko). zie DOUWAMA (Jancko).

DOUNAM, wiens voornaam onbekend is, schreef:

Vleeselijke en Geestelijke zorgeloosheid, Leeuw. 1634.

Oorkussen der wereldlingen en Rustpeuluwe der Geloovigen, Leeuw. 1634. 8°.

Hemelvreugde. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St III.

DOURMAN (Casimir), verdichte naam onder welken Adrianus Crommius een werkje schreef dat tegen den Hoogleeraar Jakob Trigland gerigt was. Zie CROMMIUS (Adrianus).

DOUSA (Janus). Zie DOES (Johan van der).

DOUVEN (Johannes Franciscus), ook Douwen genaamd, werd den 2den Maart 1655 of 1656 te Roermond geboren. Reeds vroeg zijnen vader verloren hebbende, die hem de eerste liefde tot de kunst had ingeboezemd, werd hij door zijne moeder onder de leiding gesteld van Gabriel Lambertin te Luik, en oefende zich later ook onder die van Lambertin's neef, Christoffel Puitlink, een voornaam landschapschilder van dien tijd. Te Roermond teruggekeerd, kwam hij in kennis met een Spaansch edelman, Don Juan de Velasco, Superintendent der Financien te Roermond voor Karel II, koning van Spanje, die, een schoon kabinet van Italiaansche meesters bezittende, hem den toegang tot hetzelve verleende en toestond om zijne kunstwerken te copiëren. Hij hield zich hier drie jaren mede bezig, en geraakte daardoor bij Jan Willem, Hertog van Gulik, bekend, die hem naar Dusseldorf ontbood om zijn portret en die der voornaamste edelen van zijn Hof te schilderen. Deze afbeeldingen behaagden zoo zeer aan den vorst, dat hij Douven tot Hofschilder aanstelde. Zich meer en meer op het portretschilderen toeleggende, schilderde hij die van bijna al de vorsten in Duitschland, waarvoor hij rijkelijk beloond en onderscheidene blijken van goedkeuring ontving. Hij schilderde ook de portretten van den koning en de koningin van Denemarken, van Amelia, prinses van Hanover, van den Hertog van Toskane en van Karel V. Door dit alles verwierf hij zich niet alleen een aanmerkelijk vermogen, maar ook veel roem, daar zijne portretten uitmuntten door kleur en schakering, groote kracht van uitdrukking, volmaakte gelijkenis en majesteit in de houding der figuren. Hij overleed te Praag in 1710. Zijne afbeelding werd door den Hertog van Toskane in de Galerij te Florence geplaatst. Zijn zoon volgt.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; *Aanh. op het Woordenb.* van Nieuwenhuis, D. II. bl. 390—392; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 245; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DOUVEN (Frans Bartholomeus) ook Douwen genaamd, was de zoon van den voorgaande, werd geboren te Dusseldorf in 1688, en genoot op begeerte van den Keurvorst van den Paltz het onderwijs van den beroemden Adriaan van der Werff. Hij werd portretschilder van dien vorst, doch later van den Keurvorst van Keulen. In het paleis te Hessen Cassel is van hem eene *Heilige familie* aanwezig. De tijd van zijn sterven is niet bekend.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb.* D. VIII, bl. 344; Immerzeel, *Lev. en werk. der kunstsch.* Kramm, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DOUVEN (A.) of Doeven, waarschijnlijk een bloedverwant van de beide voorgaanden, was een niet onverdienstelijk schilder, wiens fraaije stukjes bij de liefhebbers zeer geacht worden.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DOUW (Dirk Reiniers van der) was een bekwaam glasschilder, die te Gouda gewoond heeft.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DOUW (Jan Pietersz.) Zie DOU (Jan Pietersz.)

DOUW (Simon). Zie DOUWEN (Simon van)

DOUW (Willem van) was een voornaam Rotterdamsch beeldhouwer; meer is er van hem niet bekend.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DOUWA was een Friesch edelman, trotsch en opgeblazen van aard, en steunende zoowel op zijnen rijkdom als op de sterkte van zijn slot of stins tusschen Almenum en Dijkshorne

gelegen. Zijne zucht om zich boven anderen te verheffen en den Edelen uit dien omtrek de wet te stellen, gaf in 1133 aanleiding tot eenen binnenlandschen oorlog, die jaren geduurd heeft. Een klein verschil over een reed of opweg over zijne landerijen, waartoe Sicko Douwes Gratinga vermeende regt te hebben, was de oorzaak van het uitbarsten van dien krijg. Laatstgenoemde zond zijn zoon met een hooiwagen derwaarts, waarover Douwa zoodanig in toorn ontstak, dat hij den jongeling met eigen hand doorboorde. Diens vader roept daarop onmiddellijk zijne naastbestaanden en dienstmannen bijeen, verovert en vernield het slot van Douwa en brengt hem met vrouw en kinderen om. Eerst na vijftien jaren werd de fakkel des burgerkrijgs gebluscht.

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 164, hier door ons gevolgd.

DOUWAMA (Jancko), bij anderen Douma genoemd, behoorde wel tot laatstgenoemd geslacht, maar de tak van zijne familie schreef zich Douwama. Hij werd geboren op de ouderlijke state te Oldeboorn, omstreeks het jaar 1482. Zijne ouders waren Douwe Douwama, eigenlijk Oenama of Unama, en Rienck Haerckema. Hij verkreeg den naam Jancko naar zijnen beroemden oudoom Janke of Jantie Douma, *de Oude*, van wien wij te voren melding maakten. Reeds vroeg zijnen vader verloren hebbende, kwam hij, tegen den wil van zijne moeder, onder de voogdij van zijne beide ooms Ulcke en Tjepke Oenama, die hem ter school bestelden. Waar hij onderwijs ontving, wordt niet gemeld, doch hoogst waarschijnlijk heeft hij dat opgedaan in de scholen der Broeders van het gemeene leven, tot welk vermoeden zijne latere onbekrompene denkwijze in het godsdienstige, zoowel als zijn blijkbare afkeer van een groot deel der geestelijkheid, aanleiding geven. Na den dood van zijne voogden en zijne moeder, werd hij door nieuwe verzorgers reeds op veertienjarigen leeftijd van de school genomen, en zoo het schijnt aan zijn lot overgelaten.

In 1498 was Hertog Albert van Saksen er door list in geslaagd om zich van het hoogste gezag in Friesland meester te maken, en het misbruik dat daarvan door zijnen zoon Hendrik, die bij het vertrek zijns vaders als plaatsvervanger achterbleeef, gemaakt werd, deed eenen volksopstand ontstaan, waarbij Hendrik in 1500 in Franeker belegerd werd. Ofschoon zelf nog weinig tot de dienst geschikt, was echter zijn persoon belangrijk genoeg om Douwama tot deelneming aan die belegering over te halen. Hij schijnt zich ook daaraan niet onttrokken te hebben, en hij was dan ook dien ten gevolge verpligt om, ten einde de wraakzucht van den overwinnaar te ontvlugten, zich buiten 's lands te begeven. Niet voor 1502 ging hij er toe over, om den Hertog van Saksen als landsheer den eed te doen, en keerde hij dan ook in dat jaar in Friesland terug. Na eene afwezigheid in het volgende jaar, bleef hij nu voortaan bestendig in het land, zich meer met de algemeene belangen ophoudende. In 1504 teekende hij mede den Reversaalbrief en in het volgende jaar vindt men zijn naam onder de, door het Saksische bewind erkende, Edelen van Utingeradeel.

In 1506, of uiterlijk in den beginne van 1507, huwde Jancko Douwama met Teth Luursma, dochter van Rempt Luursma, waarna hij zich op de goederen van zijne vrouw bij Feerwerd, van welk Groninger dorp en het naburige Ezinge zij erfvrouw was, vestigde, en zich te midden van hen, die hem omgaven, gelukkig gevoelde. Hij was de bevorderaar van rust en vrede, de raadgever in moeijelijke omstandigheden, de helper, ook der mingegoeden, in dringenden nood. Weldra waren het zijne vaderlandsliefde en de plaatsgrijpende gebeurtenissen, die hem ontrukten aan dat stille leven, die hem in eenen maalstroom van verschillende bemoeijingen stortten en eindelijk hem in het ongeluk sleepten.

Zoolang de Hertog van Saksen de bepalingen naleefde, waarop hij als landsheer gehuldigd was, was Douwama een voorstander van zijn bewind. Maar toen zijn bestuur door allerlei onwettige handelingen gekenmerkt werd, vervoegde hij zich bij den Hertog van Gelder, stond dezen bij in zijne pogingen tot ontzet van Groningen, hetwelk door de Saksers belegerd werd, en stak overal de banier der vrijheid op, in de hoop van de onafhankelijkheid van Friesland daardoor te bewerkstelligen. Doch hierin bedroog hij zich, daar de aanhang in Friesland van den Hertog van Saksen te groot was, om zoo in eens van heer te kunnen veranderen. Douwama gaf echter den moed niet op en verleende, zoo veel hij kon, krachtige hulp aan de Gelderschen, die het beleg voor Franeker geslagen hadden. Tegenspoed in den krijg en de overtuiging, dat voor alsnog niets met goed gevolg tegen de Saksers kon ondernomen worden, deden hem in 1515 het land ruimen; doch in 1517, toen voorspoed de Geldersche wapenen volgde, ontmoeten wij hem weder bij de bestorming van Dokkum den 18den Mei van genoemd jaar. Toen in 1519 de Gelderschen van een groot deel van Friesland meester waren, en Hertog Karel van Gelder op den landsdag te Sneek het masker afligtte en als erfheer wilde gehuldigd zijn, verwekte dit bij velen groot misnoegen en verbazing. Douwama en nog twee andere edelen, die met hem de voornaamste begunstigers der Geldersche partij geweest waren, verzetten zich moedig en vervielen daardoor in ongenade bij den Hertog. Nu zocht hij met de zijnen hulp bij den Keizer, Karel V, door wien hij in genade werd opgenomen, en aan wien hij geheel Friesland wilde onderwerpen, waarvan reeds een gedeelte in zijne magt was. Douwama, door den Keizer gemagtigd, riep den 22sten Julij 1522 te Harlingen eenen landdag bijeen, en bragt in persoon de verzoening, door den Keizer den Friezen aangeboden, ter tafel; doch te vergeefs. Zijne goede bedoelingen werden miskend. Men vertrouwde den man niet, die nu voor de derde maal van meester verwisseld was, en zijne beste bedoelingen leden schipbreuk op afgunst en eigenbelang. Met Juw Juwsma trok hij nu op eigen gezag en kosten naar het hof van Brussel, waar zij den staat des lands in geschrifte voor oogen stelden, en de middelen aan de hand deden om Friesland te onderwerpen; doch andere bemoeijingen van de Landvoogdes deden de zaak verschuiven en tegenkanting bij de grooten des Hofs deden het voorstel vervallen.

Uit Brabant teruggekeerd, werd Douwama door de algemeene vergadering te Leeuwarden, met eenige andere aanzienlijke mannen, in datzelfde jaar wederom naar Brussel gezonden om de Landvoogdes, welke haar misnoegen over den landsdag te Harlingen, niet ontveinsd had, eenige voorwaarden aan te bieden. Nu kwam de overeenkomst tot stand, en Karel V werd Erfheer of Erflandvoogd van Friesland. Op den daaropvolgenden landsdag te Leeuwarden, werden de gebreken in de regering opgenomen, vooral tegen het beheer van den Stadhouder George Schenk, Vrijheer van Toutenburg. Men trachtte hem zelfs den voet te ligten, en Jancko Douwama wendde in Brussel pogingen aan om den Graaf van Oost-Friesland aan het bestuur over Friesland te helpen.

De Stadhouder Schenk had inmiddels zijn gedrag te Brussel zoeken te verdedigen, en werd niet alleen vrijgesproken, maar ook in zijn bestuur over Friesland nader bevestigd; en Douwama, die als zijn voornaamsten aanklager was opgetreden, moest nu het slagtoffer worden van zijne vaderlandsliefde en van de wraakzucht des Stadhouders. Te Mechelen gevangen genomen, voerde men hem naar het kasteel van Vilvoorden, waar hij zeven jaren later, in 1530, overleed. De Friesche geschiedschrijvers getuigen van hem, dat hij een man was van groot verstand, onverwrikten moed, schrander beleid, wijs in voor- en tegenspoed, en niet verdiend had zijn leven op zoodanige wijze te eindigen. Zijne weduwe leefde nog in 1544 en is vermoedelijk in dat jaar op hare goederen in Groningerland overleden. Zij schonk hem vijf kinderen, drie zonen en twee dochters.

De afbeelding van Jancko Douwama wordt nog bewaard op Martena-state te Kornjum.

Gedurende zijne gevangenschap heeft Jancko Douwama de geschiedenis van zijnen tijd op papier gebragt. Deze geschriften zijn door het Friesch Genootschap van geschied-, oudheid- en taalkunde uitgegeven, onder den algemeenen titel van:

Jancko Douwama's Geschriften, Leeuw. 1849. 4°. Dezelve bevatten: *Boeck der Partijen. Articulen van Foerantwoerding. Instructie an syn Wyff. Tractaet fan syner Rekenscop. Handel sedert* 1520. *In* IV *Quartieren.* Voorafgegaan door *eene Beschryving der Handschriften van Jancko Douwama;* door H. Amersfoordt; *iets over zijne familie, afkomst en eerste levensjaren*, door denzelfden, benevens *Geslachtlijsten van de Familiën Douwama en Oenema*, opgemaakt door F. D. Fontein.

Zie Suffridus Petrus, *de Script. Fris.* p. 120; Winsemius, *Chron. van Friesl.* bl. 454; Schotanus, *Friesche Hist.* bl. 561, 563, 608, 611, 617; Gabbema, *Verh. van Leeuw.* bl. 17, 270,

290, 291; *Charterboek van Friesl.* D. II. Voorr. bl. 74, 75, 458; *Tegenw. Staat van Friesl.* D. III. St. II. bl. 476, 477; van Mieris, *Hist. der Ned. Vorst.* D. II. bl. 180; te Water, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 346, *noot*; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.* D. VIII. bl. 336—344; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 296, 298; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 555, 558, 575, 579, 591; *Iets over Jancko Douwama's familie* enz. (boven aangehaald); van der Chijs, *de Munten van Overijss.* bl. 153; Dezelfde, *de Munten van Friesl.* bl. 144; *de vrije Fries,* D. IV. bl. 225—242.

DOUWAMA (Epo), geboren in 1542, was de kleinzoon van den voorgaande, en zoon van Goffe van Douwama op Oenema te Terkaple (derde zoon van Jancko Douwama en van Wick of Tietke Abbingha van Huizum). Zijne vrijheidsliefde openbaarde zich reeds in 1566 op de Staatsvergadering, alwaar hij openlijk zijne gezindheid aan den Hertog van Aremberg te kennen gaf. Hij behoorde tot de verbondene Edelen, en werd door Alva gebannen. De tijden gunstiger geworden zijnde, keerde hij in het vaderland weder, ijverde voor de Utrechtsche Unie, en overleed op Hottingastate den 24sten Junij 1602. Hij was gehuwd met Saeck van Burmania, dochter van Jemme van Burmania te Ferwerdt en verwekte geene kinderen. Gellius Snecanus roemt zijne goedheid en ijver voor de godsdienst. Hij werd in de kerk te Huizum met zijne vrouw begraven, alwaar vóór 1795 hunne grafzerk nog te zien was en tegen den muur een houten gedenkstuk, met hunne acht kwartieren en een Hollandsch en Latijnsch opschrift.

Zie Gellius Snecanus, *Frisia Nobilis.* p. 59; te Water, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 140, 261, 346—348, D. III. bl. 462; *Iets over Jancko Douwama's familie* enz. (boven aangehaald) bl. 59.

DOUWE AUKES. Zie AUKES (Douwe).

DOUWE JANSZ. Zie JANSZ (Douwe).

DOUWEN (Simon van) ook Simon Dou, Douw of van der Dauwen genaamd, was een schilder, die alleen bekend is door de navolgende stukken:

Een bataille tusschen Turken en Spanjaarden.
Een Paardenmarkt.
Een Bataille stukje.
Een paarden- en beestenmarkt, vol gewoel van volk.
Een Rencontre.
Een Bataille.

Hij leefde waarschijnlijk in het laatst der zeventiende en in het begin der achttiende eeuw.

Zie de Chalmot, *Biogr. Woordenb*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOUWEN (Johannes Franciscus en Frans Bartholomeus). Zie DOUVEN (Johannes Franciscus en Frans Bartholomeus).

DOUWES (Klaas), in 1689 te Leeuwarden geboren, was organist te Tjum in Friesland, en schreef een werk, hetwelk getiteld is:

Grondig ondersoek van de Toonen der Muzijk, waarin van de wijdte of grootheid van Octaven, Quinten, Quarten en Tertiën, heele en halve Toonen, onvolmaakte en valsche spetiën, geoorloofde 'tzamenvoeging van Octaven, Quinten, Quarten en Tertiën, en van het berekenen, stellen en behandelen van Orgels, Clavecimbels, Fioolen, Fluiten, Schalmeijen, Hautbois, Trompetten etc. gehandeld wordt. Franek. 1699. 8°. Tweede druk. Amst. 1773. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. I.; Fetis, *Biograph. Univ. des Music.*; Gerber, *Lexic. der Tonkunst.*

DOUWES (Cornelis) was Mathematicus en Examinator van 's lands zeeofficieren en stuurlieden, en stond aan het hoofd van de in 1747 te Amsterdam opgerigte school voor de zeevaart of zoogenaamd Zeemans-collegie. Hij stond in hooge achting bij den vice-Admiraal Pieter Schrijver, in wiens *verbaal* gevonden wordt eene Memorie van Douwes getiteld: *Aanmerkingen over diverse verbeteringen, aan de dagelijksche practijk der zeevaart toe te brengen.* Hij schreef behalve de 18 in druk verschenen door hem opgestelde artikelen, inhoudende de onderwerpen, over welke in het af te nemen examen zou gehandeld worden, de navolgende geschriften:

Zeemans tafelen en voorbeelden tot het vinden der Breedte buiten den middag, nieuwe verbeterde druk door J. Florijn, Amst. 1789. 8°. herdrukt, Amst. 1802. 8°. Nieuwe uitgave door Swart, Amst. 1827. 8°.

Dit werk werd eerst in het eerste deel van de werken der *Hollandsche Maatschappij* geplaatst en meermalen afzonderlijk uitgegeven. Hetzelve werd lang door de zeelieden hier te lande gebruikt en ook op 's lands oorlogschepen gebezigd. De in hetzelve voorkomende tafelen maakten het werk van Douwes voornamelijk beroemd, zoodat het in verschillende talen overgezet werd en bijkans bij alle zeevolken in gebruik geraakte. Thans is het door andere werken vervangen, doch, volgens de getuigenis van deskundigen, berusten de berekeningen daarin voorkomende nog altijd op die van den verdienstelijken Douwes.

Beschrijving van het Octant, Amst. 1749. 8°.

Houtkopers, Timmermans en Kuypers Handboekje, Amst. 1759. 8°.

Douwes overleed in 1773. Zijn zoon volgt.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; de Jong, *Alphab. Naamlijst van Boek.* en *Supplem.*; de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. V. bl. 271—273, D. VI. St. I. bl. 290.

DOUWES (Bernardus), zoon van den voorgaande; ook hij was Mathematicus van het Amsterdamsche Collegie, en vervaardigde in 1780 op last van den Stadhouder twee kaarten van het Nieuwediep, naauwkeurig aanwijzende de peilingen, door hem aldaar verrigt en zijne bevinding omtrent de gesteldheid dier zeehaven. Hij schreef:

Memorie ter volkomene aanwijzing van de watermolens met hellende schepraden, naar de vinding van de Gebr. Eckhardt. Met plaat (1808) fol.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. VI. St. I. bl. 290; Muller, *Cat. van Boek. en Kaart. over Nedrl. Waterst.* bl. 13.

DOUWES (Auke). Zie AUKES (Douwe).

DOW (Jan Pietersz). Zie DOU (Jan Pietersz.)

DOWALL (Willem Mac). Zie MACDOWALL (Willem).

DOYA (Sebastiaan) werd in 1523 te Utrecht geboren en overleed er in 1557. Hij diende als ingenieur onder Karel V en Filips II, en teekende met veel naauwkeurigheid de badstoven van Diocletianus af, die, door Jeronimus Kock te Antwerpen, gegraveerd, en in 1558 aldaar in het licht gegeven zijn.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DOYEM (Orck van), Friesch Edelmam, was gehuwd met Pierk Walta en woonde op Doyem-state. Hij behoorde tot de verbondene Edelen en was de bijzondere vriend van Sjoerd Beyma en Juw ter Wriga, soms ook Dekama genoemd. Van Doyem was ook beoefenaar der wetenschappen en een der gecommitteerden van wegen de Staten van Friesland ter oprigting der Franeker Hoogeschool.

Zie Scheltema, *Geschied- en Letterk. Mengelw.* D. III. St. II. bl. 108, 111.

DOYEM (Franske van), dochter van Orck van Doyem en Hiltje van Humalda. Zij was eene geleerde Friesche vrouw en ervaren in de dichtkunst, muzijk, Latijnsche, Fransche, Italiaansche en andere talen. Vruchten van haren geest kennen wij niet. De Raadsheer Staackmans, haar landsman, bezong hare talenten in Latijnsche, Fransche, Italiaansche en Hollandsche verzen, waarvan eenigen door van Beverwijck zijn medegedeeld. Zij was gehuwd met den Majoor Sybrant Tjaerts van Walta, die drie dochters bij haar verwekte en haar overleefde tot in 1673. De tijd van haar sterven is onbekend. In de *Frisia Nobilis* komt bl. 96 een Latijnsch gedicht op hunne bruiloft voor.

Zie Joh. van Beverwyck, *van de uitnem. des Vrouw. Geslachts,* bl. 146—158; *de Navorscher,* D. III. bl. 59, *Bijbl.* bl. CXXXII.

DOYER (Jacob), geboren te Zwolle en aldaar in 1805 overleden, was een niet onverdienstelijk zededichter, blijkens zijne:

Dichtmatige navolging van uitgezochte zedekundige Spreuken uit het Spreukenboek van Salomo, Zwolle 1797. 8°.

Hij vervaardigde ook verschillende gelegenheidsverzen, terwijl eenige *Geestelijke Liederen* van zijne hand opgenomen zijn in het: *Vervolg van Christelijke gezangen, in gebruik bij de Doopsgezinde gemeente te Zwolle.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 46, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DOYER (Assuerus), zoon van Antonie Doyer, Dz. en Tanneke Schimmelpenning, werd te Zwolle den 13den December 1758 geboren, ontving er het onderwijs op de Latijnsche school en vertrok in 1778 naar Amsterdam, alwaar hij onder den Hoogleeraar Oosterbaan in de Godgeleerdheid aan het Seminarium der Doopsgezinden studeerde. Zucht naar meer wetenschappelijk onderwijs deed hem in 1783 te Halle zijne studiën voortzetten, onder de Hoogleeraren Niemeyer,

Semler, Knapp en Wolff en hij promoveerde er tot doctor in de letteren en wijsbegeerte. Te Zwolle teruggekeerd werd hij voor een korten tijd in de onlusten van die dagen gewikkeld, maar vertrok spoedig naar Amsterdam, genoot er nog eenigen tijd het onderwijs van den Hoogleeraar Hesselink, en werd in 1787 tot proponent aangesteld. In hetzelfde jaar nam hij eene beroeping als leeraar te Kleef aan, doch vertrok reeds een jaar daarna als zoodanig naar Crefeld. Ten gevolge van het overlijden van zijne schoonmoeder legde hij in 1793 zijn leeraarsambt neder, en vestigde zich bij zijn schoonvader Matthijs van Maurik, op een klein landgoed buiten Zwolle. Maar reeds in 1794 werd hij aangezocht om den Zwolschen leeraar Menalda in de dienst te willen ondersteunen, en hij werd in November 1795 als leeraar aangesteld, in welk jaar hij wederom in de staatsberoeringen gewikkeld werd, waaraan hij zich evenwel spoedig onttrok, en nu zijn leven geheel aan de getrouwe waarneming van zijn herderlijk ambt en aan de beoefening der wetenschappen toewijdde. Herhaalde ongesteldheden deden hem zijn werk als leeraar in 1836 staken, en hij overleed den 21sten Maart 1838. Hij was in 1787 gehuwd met Catharina van Maurik, die hem elf kinderen schonk, en die in 1804 overleed. In 1805 hertrouwde hij met Magdalena Teune, die hij in 1836 verloor.

Doyer was een man van vaste godsdienstige beginselen, een onvermoeid herder en leeraar van zijne gemeente, een gezellig mensch, een werkzaam geleerde, een liefhebbend echtgenoot, een zorgvuldig vader en een geloovig Christen. Zijne gemeente, die hij ten voorbeeld was, had hem hoogelijk lief en toonde dat, door, hem ten navolging, een getrouw en gezet gebruik te maken van den Bijbel, die hem boven alles dierbaar was, en wiens kennis, tot aan het einde van zijn leven, zijne hoofdstudie bleef. Doyer schreef de volgende werken:

Brieven over de aanbidding van Jezus Christus, Amst. 1813. 8°.

Twee leerredenen over het lijden van onzen Heiland, Zwolle. 1817. 8°.

Vraagboek over de wet der tien geboden, het gebed des Heeren en de twaalf artikelen des geloofs. Zwolle. 1822. 8°.

Hulde aan Chrisostomus. Zwolle. 1825. 8°. 3 deelen.

Invallende gedachten, Zwolle. 1825. 8°. 3 stukjes.

Bydragen ter instandhouding en bevordering van godsdienstige plegtigheden bij de Doopsgezinden, Zwolle, 1825. 8°. (Met Ds. J. van Geuns).

Redevoering ter aanwijzing van het begraven der lijken buiten de steden, Zwolle. 1826. 8°.

Vertaling en uitlegging van den eersten brief van Petrus, Zwolle. 1827. 8°.

Verhandeling over den zelfmoord, in *Algem. Vaderl. Letteroef.* D. XXXVII. St. 2. (1827) bl. 345.

Vertaling van den eersten brief van Johannes, met aanmerkingen, Zwolle. 1829. 8°.

Schriftuurlyk vraagboek voor kinderen. Zwolle, 1831. 8°. 2de druk. 2 stukjes.

Leerrede ter gelegenheid der gedachtenisviering van het eerste eeuwgetijde der Doopsgezinde kweekschool den 6den December 1835 uitgesproken. Amst. 1836. 8°. (te gelijk met de Leerrede van Ds. J. Boeke.)

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1838. D. I. bl. 225; de Jong, *Alph. Naaml. van Boek. en Supplement*; Brinkman, *Alph. Naaml. van Ned. Boek.*; Holtrop, *Bibl. Medico-Chirurgica*. p. 81; Blaupot ten Cate, *Geschied. der Doopsgez. in Gron.* enz. D. I. bl. 175—178, door ons voornamelijk gevolgd.

DOYER (Antonie) werd den 6den Februarij 1787 te Amsterdam geboren. Zijn vader, Thomas Doyer, was een deftig koopman, en zijne moeder, Sara Fijnje, zuster van den bekenden Wybo Fijnje, eene zeer schrandere en godvruchtige vrouw. Te Zwolle, werwaarts zijne ouders zich niet lang na zijne geboorte hadden nedergezet, ontving hij het eerste onderwijs van den toenmaligen Rector van Ommeren en van den beroemden Ter Pelkwijk, in de tijdreken- vooral Bijbelsche tijdrekenkunde, wiskundige aardrijkskunde en geschiedenis.

Zich voor het leeraarsambt bij de Doopsgezinden, tot welke gemeente hij behoorde, bestemmende, vertrok hij in 1805 naar Amsterdam, genoot eerst de lessen aan het Athenaeum, daarna aan de kweekschool der Doopsgezinden aldaar, en werd er in 1810 onder de proponenten der Broederschap opgenomen, waarna hij, bij ontstane behoefte aan eenen leeraar te Nijmegen, derwaarts gezonden en weldra tot leeraar verkozen en aangesteld werd. Als zoodanig vertrok hij in 1818 naar de gemeente te Leiden, waar hij tot aan zijnen dood het Evangelie verkondigde, en zich verheugen mogt in ruimen zegen op zijnen arbeid en in de hoogachting en liefde van allen die met hem in aanraking kwamen.

Doyer overleed op den 9den October 1853 en was gehuwd met Dorothea van Hulst, van Nijmegen, die hem geene kinderen schonk, en den 16den Julij 1853, nog geene volle drie maanden vóór zijn verscheiden, hem door den dood ontnomen werd. Wij bezitten van Doyer's hand:

Proeve over den Willem Tell van Fr. von Schiller.

Proeve eener dichterlijke vertaling in hexameters van het eerste boek der Temóra van Osian, naar het Engelsch van Macpherson.

Beide stukken zijn door den druk bekend gemaakt, het eerste is geplaatst in het IXde stuk der *Mnemosyne* van Tydeman en van Kampen; het tweede in het 1ste deel der *Mnemosyne* van H. W. en B. F. Tydeman.

Redevoering over de Iphigenia in Tauris van Euripides en die van Göthe, met elkander vergeleken. (Gedrukt in het tweede deel van de *Nieuwe werken der Hollandsche Maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen.*

Doch hetgeen waarmede Doyer de Nederlandsche letterkunde zeer aan zich verpligtte, was de bewerking van de beroemde *Algemeene Geschiedenis van K. F. Becker*, waarvan de beide eerste deelen door den Hoogleeraar S. Mulder te Amsterdam, en de overige negentien door hem bewerkt zijn. Het laatste deel van dit werk werd te Haarlem in 1841 uitgegeven, terwijl Doyer ook van 1837 tot 1840 eene verkorte uitgave van hetzelve aldaar in vijf deelen het licht deed zien.

Behalve het genoemde had Doyer deel aan de uitgave van de *Dichterlijke Nalatenschap* van E. A. Borger (1836) en bezitten wij van zijne hand eenige keurig bewerkte vertalingen uit het Engelsch en Hoogduitsch, waarvan slechts Schiller's Willem Tell, door hem in de voetmaat van het oorspronkelijke overgebragt, zijn naam op den titel draagt.

Het blijkt uit dit alles dat Doyer den naam van letterkundige ten volste verdiende. De Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden had dan ook niet alleen een waardig maar ook een zeer werkzaam lid in hem. Ook van andere Genootschappen en Maatschappijen was Doyer lid. In veelvuldige betrekkingen, ook als lid der stedelijke School-Commissie, vooral van het Bestuur der Afdeeling van het Nederlandsche Bijbelgenootschap, betoonde hij zich een man van orde, op wien men rekenen konde, en die met lust en ijver zelfs de moeijelijkste zaken ten einde bragt.

Ofschoon Doyer zich als Godgeleerde niet door geschriften heeft doen kennen, bleef hij echter geen vreemdeling op het theologisch gebied van zijnen tijd. Als herder en leeraar zijner gemeente wist hij zich waardig te handhaven; en heeft hij al geene godsdienstige geschriften het licht doen zien, hij vervulde nogtans de pligten aan zijn ambt verbonden, met naauwkeurigheid, getrouwheid en hartelijkheid. Als mensch en geleerde had Doyer uitmuntende eigenschappen. Schrander van geest, liefderijk van gemoed, edel van ziel, nederig van hart was hij bij allen geliefd, en zijne nagedachtenis zal voorzeker nog lang in zegening blijven in den kring waarin hij geleefd heeft en zijne talenten voor ieder veil had. Met regt heeft Doyer de warme hulde verdiend hem door zijnen vriend, den Hoogleeraar P. O. van der Chijs, toegebragt.

Zie *Hand. der Jaarl. Algem. Vergad. van de Maatsch. van Ned. letterk. te Leid.* 1854; *Levensberigten*, bl. 1—18; *Boekz. der gel. wereld*, 1853, b. bl. 508; Brinkman, *Naaml. van Boek.* bl. 42, 43.

DOYINGHA (Dowa van) werd in 1418 Grietman van Dantumadeel, woonde te Dantumawoude en werd in 1423 opgevolgd door Syds Thiarda.

Zie van Sminia, *Naaml. van Grietm.* bl. 114.

DOZEMBRUGGE (Louis) of D'Ozembrugge, geboren te Mechelen, was een der leden van het Verbond der Edelen. Waarschijnlijk was zijn naam D'oyembrugge, en dan was hij heer van Impde, bij Mechelen gelegen, en gehuwd met Maria Kerremans.

Zie te Water, *Verb. der Edelen.* D. II. bl. 350.

DOZENNE (Pieter) schreef:

Zedenleer van Jezus Christus. Utr. 1737. 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DOZY (François), geboren te Leiden den 27sten December 1807, was de zoon van Jan Pieter van Klinkenberg

Dozy, notaris aldaar, en van Vrouwe Maria Johanna Bodel. Na voorbereidende studiën in de oude en nieuwe talen en de Wiskunde, werd hij aanvankelijk tot Apotheker opgeleid, maar liet zich in 1825 als student aan de Leidsche Hoogeschool inschrijven, waar hij zich met ijver op de studie der Natuur- en der Geneeskunde toelegde; zóó zelfs, dat hem op den 8sten Februarij 1827 de eer der bekrooning te beurt viel van wege de faculteit der Wis- en Natuurkundige wetenschappen, voor zijn ingezonden prijs antwoord over de Stoechiometrie, hetwelk in de *Annales Academicae Lugduno-Batavae* 1826—1827 is opgenomen, onder den titel van: *Responsio ad quaestionem chemicam: quaeritur expositio concinna et perspicua elementorum staechiometriae?* Het was echter de kruidkunde bovenal, wier beoefening, als door eene aangeborene zucht, hem het meest uitlokte en waardoor hij zich later eene Europeesche vermaardheid verwierf. Met groote inspanning bestudeerde hij haar, en waren het in het begin van zijn studenten leven de omstreken der stad Leiden, die hem een ruim veld voor zijne geliefkoosde studie aanboden, ook toen hij in 1830 als jager was uitgetrokken, was het de provincie Noord-Brabant, die voor hem hare schatten ontsloot, en met wier planten geheimen hij zich op het affuit van een kanon gemeenzaam maakte. Na zijne terugkeer in den herfst van 1831, bij het heerschen der cholera epidemie, wijdde hij zich, eerst te Rotterdam, later te Leiden, waar hem de directie over het aldaar opgerigt cholera hospitaal was opgedragen, geheel aan de behandeling der door die ziekte aangetaste personen. Hij werd voor zijne ijverige bemoeijingen voor de lijdende menschheid, den 28sten November 1832 honoris causa tot Doctor in de geneeskunde bevorderd, gaf later een verslag uit over die epidemie in het *geschiedverhaal van de cholera-epidemie te Leiden*, in 1833 aldaar door de Heeren C. Pruys van der Hoeven, C. W. H. van Kaathoven en G. Salomon uitgegeven, en verwierf zich op den 29sten Junij 1833 den titel van Doctor in de Wis- en Natuurkundige wetenschappen, door de verdediging van eene *Dissertatio chemica de terra minerali.* (Lugd. Bat. 1833. 8°).

Dozy zette zich nu als geneesheer te Leiden neder, en verwierf er zich door zijne kunde, ijver en menschlievendheid algemeene achting; maar zwoegende onder de lasten eener groote geneeskundige praktijk, bleef hem de beoefening der plantkunde dierbaar, en wijdde hij daaraan al den tijd die hem van zijne andere bezigheden overig bleef. Hij was een ijverig lid der Vereeniging voor de Flora van Nederland en zijne Oost-Indische bezittingen, die hem veel te danken heeft, en die hem onder anderen de zorg voor haar Herbarium toevertrouwde. Daarenboven had hij een belangrijk aandeel aan de zamenstelling en de redactie van het *Nederlandsch Kruidkundig Archief*, in vereeniging met de Heeren Molkenboer en de Vriese uitgegeven. Doch bovenal heeft hij in de wetenschappelijke wereld eenen eervollen naam verworven, door de werken die hij of alleen, of gezamenlijk met zijn vriend Dr. J. H. Molkenboer heeft het licht doen zien, en die getiteld zijn:

Novae Fungorum species in Belgio Septentrionali nuper detectae, cum 2 tab. Lugd. Bat. 1846. gr. 8°.

Musci frondosi Archipelagi Indici et Japoniae inediti, Lugd. Bat. 1846. 4°. cum figurib.

Bryologia Javanica seu descriptio muscorum frondosorum Archipelagi Indici, iconibus illustrata, Lugd. Bat. 1845. 8°. maj. Fasc. I. cum. tab.

Deze werken zijn door Dozy in vereeniging met Dr. Molkenboer bewerkt; ook schreven zij onder andere verhandelingen, eene: *Over de mosvegetatie van Suriname en Venezuela*, geplaatst in de *Werken der Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem.*

Voorts zag van hem alleen het licht:

Bydrage tot de Anatomie en Phytographie der Sphagma; uitgegeven door de Koninklijke Academie van wetenschappen te Amsterdam. Amst. 1854. 4°. m. pl.

De verdiensten van Dozy werden erkend, eerst door zijne benoeming tot Correspondent van het Koninklijk Nederlandsch Instituut in 1847, en na de opheffing van die instelling, in 1855 tot lid der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Hij was den 9den Mei 1836 gehuwd met Mejufvrouw Wilhelmina Johanna van den Bosch, die hem acht kinderen schonk, waarvan zes nog in leven zijn. Hij overleed den 7den October 1856 te Nieuwied, waar hij met zijne echtgenoote, die aldaar hare opvoeding genoten had, was heengegaan, om het honderd-jarig bestaan van het opvoedings Instituut te gaan vieren, en werd op het kerkhof der Hernhutters aldaar begraven.

Zie W. Vrolik, *Levensbesch. van François Dozy, in de Versl. en Mededeel. der Kon. Akadem. van Wetensch. Afdeel. Natuurk.* D. V. bl. 402; Brinkman, *Alph. Lijst van Boek.*; dezelfde, *Alph. Naaml. van Boek. Landk.* enz. over 1846, 1847, 1848, 1849, 1851, 1854; Holtrop, *Bibl. Medico-Chirurg.* p. 81; *Algem. Konst- en Letterb.* 1854, bl. 403, 1855, bl. 70, 175, 1856, bl. 321.

DRAAG (Hendrik Schreuder van), noemde zich liefhebber der waarheid, Poëet en Mathematicus en vervaardigde een treurspel *Susanna*, een *Lofgedicht op Amstels wijzen Raad* en een *Heldendicht*, allen door Katharina Lescailje vermeld, die van Draag een puik dichter noemt. Genoemde stukken zijn voor als nog nergens gevonden.

Zie van der Aa, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 46, 47.

DRAGE (Johan), geboren te Borgfelt bij Bremen, waar zijn vader Gerhard Drage predikant was; hij werd in 1760 predikant te Petersbierum en in 1767 te Marrum, alwaar hij in het jaar 1796 overleed, oud 72 jaren en schreef:

Uitbreiding over het zeer nuttig Vraagboek van de drie Predikanten M. Duirsma, H. Mentes en D. Duirsma.

Zie Steenstra, *Oudheidk. Aant. van de Dorpen en Kloost. der Grieteny Barradeel*, bl. 51; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DRAKENBORCH (Nicolaas van Zuylen van), afkomstig uit het edel en aanzienlijk geslacht Drakenborch in de provincie Utrecht te huis behoorende, hetwelk aan de stad van dien naam verscheidene achtenswaardige regenten geschonken heeft. Hij komt in 1579 voor als onderteekenaar voor de stad Utrecht van de vermaarde Unie aldaar gesloten, en was in 1586 Schout van Utrecht; doch niet tot de partij van Leicester behoorende, werd hij met anderen in dat jaar de stad uitgezet; doch de Staten van Holland beschermden hem, en hij werd na de omkeer van zaken te Utrecht in 1588 in zijn ambt hersteld. Hij stelde toen tegen den gevangenen Burgemeester van Utrecht Prouning van Deventer eenen schriftelijken eisch in, die uit vierhonderd artikelen bestond en eindigde met zijnen dood te vorderen, waaraan evenwel geen gevolg gegeven werd.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 166, 167, 169, 301, 303; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. VI. bl. 289.

DRAKENBORCH (Arnoldus), geboren te Utrecht den 1sten Januarij 1684, was afkomstig uit hetzelfde geslacht als den voorgaande. Zijn grootvader was Arnoldus Drakenborch die in het Kapittel der Kanunnikken ten Dom het Schouts-ambt bekleedde, zijn vader Evert of Everard Drakenborch, Doctor in de Regten en Secretaris van het Domkapittel, en zijne moeder Susanna de Bane. Arnoldus was de oudste van elf kinderen en genoot het onderwijs aan de Latijnsche School in zijne geboorteplaats, vertrok daarop naar Lingen, keerde na drie jaren terug en studeerde aan de Utrechtsche Hoogeschool in de Regtsgeleerdheid, daarna ook te Leiden, alwaar hij in 1707 den Doctoralen graad verkreeg, na het verdedigen eener Latijnsche verhandeling *de Officio Praefectorum Praetorio*, die in den *Thesaurus Dissertationum* van Oelrichs werd opgenomen, en ook te Utrecht in 1707 in 4° het licht zag. Hij was er evenwel niet toe te brengen om van zijnen graad voor de regtbank gebruik te maken, en besteedde zijne ledige uren tot de vertaling van den Dichter Silius Italicus, wiens verheven dichtstuk eene naauwkeurige uitgave en opheldering behoefde. Hiermede bezig deed hij eene reize met zijnen vriend en leidsman Petrus Burman naar Frankrijk, en verzamelde voor de uitgave van bovengenoemden dichter vele stukken, door de hulp van den geleerden Montfaucon te Parijs. Teruggekeerd werd hij in Burman's plaats benoemd tot Hoogleeraar in de welsprekendheid en geschiedenis, en deed in Mei 1716 zijne intree-rede: *de utilitate et fructu, qui ex humanioribus disciplinis in omne genus hominum et doctrinarum redundent.* Als aftredend Rector Magnificus heeft hij in 1722 eene redevoering gehouden over de vraag: *Unde fiat ut studia humaniora tantopere hodie negligantur?* en hij heeft den 27sten Maart 1736 het eerste eeuwfeest der Utrechtsche Academie gevierd, in de Domkerk, met eene *Oratio panegyrica in natalem saecularum Academiae Trajectinae* (Traject. 1736. 4°).

Drakenborch wordt door zijne tijdgenooten genoemd een godsdienstig mensch, zedig, deftig, nederig, openhartig en opregt. Hij was gehuwd met Katharina van de Wall, die hem vier kinderen schonk, welke allen jong zijn gestorven. Hij zelf overleed den 16den Januarij 1748, en zijne nagedachtenis werd gehuldigd

door eene Latijnsche lijkrede van zijnen vriend en ambtgenoot Johannes Oosterdijk Schacht, die door den druk is bekend gemaakt (Utr. 1748. 4°). Zijne afbeelding naar J. M. Quinkhard, door Houbraken, ziet het licht.

De werken door Drakenborch of van anderen of van zich zelven uitgegeven zijn getiteld:

De praefectis Urbis, Ultr. 1704. 4°. herdrukt ald. 1752. 8°.

C. Silius Italicus cum notis variorum, Ultr. 1717. 4°.

Lijkreden over F. Burman, den zoon, Utr. 1719. 4°.

Breves positiones, quibus Historia Foederati Belgii illustratur, Ultr. 1737. 8°. (zonder zijn naam).

Titi Livii Historiarum libri cum notis integris doctorum virorum, 7 tomi, Amst. 1738—1746. 4°.

Lijkreden over Prof. H. S. van Alphen, Utr. 1743. 4°.

Aanhangsel op de Kerkelijke Oudheden van Nederland, Utr. 1744. 8°. (zonder zijn naam)

Redevoering gedaan voor den Doorlugtigste Vorst en Heere W. C. H. Friso, Prins van Oranje en Nassauw enz. toen Zijne Hoogheid tot Stadhouder, Capitein en Admiraal Generaal van de Provintie van Utrecht enz. ingehuldigd wierd, op den 27sten *July* 1747, Utr. 1747. 4°.

Voorts bestaan er van hem korte aanmerkingen op het *Lexicon Atticum* van Thomas Magister, die van zijne Grieksche taalkennis kunnen getuigen, en gevoegd zijn bij de uitgave van dat werk in 1757 te Leiden in 8°. Hij liet onvoltooid achter zijne *Origines Trajectinae*, waarvan het handschrift, 44 bladzijde in 4°, berust op de Bibliotheek der Maatschappij van Nederlandsche letterkunde te Leiden.

Zie *Boekz. der Gel. wereld*, 1716 *a* bl. 581, 1748 *a* bl. 110, 595 604, 610; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III. IV; Ferwerda, *Cat. Univers.* D. I. St. III. bl. 177, St. IV. bl. 169, St. XII, bl. 64; Saxe, *Onom. liter.* T. VI. p. 73, 74; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.*; van Kampen, *Geschied. der Ned. lett. en Wetensch.* D. II. bl. 253, 254; Collot D'Escury, *Holl. Roem*, D. IV St. I. *Aant.* bl. 227—229; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 77, D. II. bl. 41. 1ste verv. bl. 94; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 74.

DRAKENBURG, een kunstschilder door de Chalmot, (*Biogr. Woordenb.*) vermeld, doch wiens bestaan wij met den Heer Kramm in twijfel trekken, en eene verwarring vermeenen te zijn met Richard Brakenburg.

DRAPENTIER (Johannes) werd te Dordrecht in 1717 tot muntgraveur aangesteld, en vervaardigde een penning op den *Utrechtschen vrede* (1716) en een op het *eerste Eeuwfeest der Utrechtsche Hoogeschool* (1736). Hij verwierf zich echter geen grooten roem als kunstenaar. Misschien is hij de zoon van den volgende, maar dan moet zijn naam Drappentier geschreven worden.

Zie de Wap, *Astrea*, D. IV. bl. 194; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DRAPPENTIER (D.) was een kunstgraveur die in de tweede helft der zeventiende eeuw, waarschijnlijk te Dordrecht bloeide. Er komt eene door hem vervaardigde *wapenkaart der Regering* dier stad voor, in de *Beschryving van Dordrecht*, door M. Balen, bl. 346. Misschien is hij de vader van den voorgaande.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DRAYER (Robert)) *Junior*, was een verdienstelijk speler in treur- en blijspel onder Corver. Hij vervaardigde ook gedichten, die evenwel van geringe waarde zijn. Van hem is in druk uitgegaan:

Op de verkiezinge van J. A. Scholten van Asschat, Raed en Oudschepen der stad Amsteldam, tot Bewindhebber van de O. I. Maatschappij ter Kamer van dezelfde stad, den 5den *van Sprokkelmaand* 1751. Amst. een blad in plano.

Treurgalm uitgeboezemt door de Nederlandsche Maagd, over het smertelijk verlies van haar Teergeliefden Erfstadhouder Willem Karel Hendrik Friso. (In de *Dichtkundige Cypressenbladen*, 1751)

Nieuwjaers-Offer, aangestoken op het Altaar der Dankbaarheid en toegeweyd aan alle beminnaars van het Nederduytsche Schouw-tooneel, ter Intrede des jaars 1765. klein 8°.

Tyd-vaers op 't leggen van den eersten steen van den Haagschen Nederduytschen Schouwburg, uitgegeven door G. Corver, den 18 *Sept.* 1766. een half blad in plano.

Zie *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 298, *b* bl. 7, 263; van Halmael, *Bijdr. tot de geschied. van het tooneel*, bl. 74; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 47.

DRAS (Thomas) was korporaal van de ruiters van Ryhoven, en behoorde tot hen die in het turfschip verscholen waren, waarmede in 1590 het kasteel van Breda verrast werd.

Zie *de Navorscher.* D. VII. bl. 100, noot.

DREAS (Anthon Gotfried), zoon van Petrus Dreas, werd geboren te Dedesdorp, in Bremerland, den 10den Mei 1710 studeerde te Jena in Saksen, en werd den 2den Mei 1734 bevestigd als Luthersch Predikant op de Rijpe in Oost-Friesland. Van daar beroepen zijnde als tweede leeraar bij die gemeente te Groningen, deed hij er in het begin van 1736 zijne intrede. Kort hierna mengde hij zich in den, toen te Bremen uitgebarsten, twist over de leer der goddelijke genade. Openlijk omhelsde hij de partij van den Lutherschen Predikant Treviranus, en werd daarin door een veertig-tal leden van zijne gemeente gevolgd. Anderen daarentegen beschuldigden hem van ontrouwheid aan de onveranderde geloofsbelijdenis van Augsburg, en hielden hem onbevoegd om langer wettig leeraar der gemeente te blijven. Twee leden van den kerkenraad klaagden hem aan bij het Evangelisch Luthersch Consistorie te Amsterdam, of maakten ten minste van deze zaak zulk een gerucht, dat nog in 1736 eene commissie naar Groningen gezonden werd, om, ware het mogelijk, de rust te herstellen. Dreas bleef ongemoeid, tot dat hij, ten laatste nog meer aanhang verkrijgende, onbewimpeld voor zijne gevoelens uitkwam. Het consistorie te Amsterdam zond in 1739 andermaal afgevaardigden naar Groningen, benevens eene commissie uit daartoe gekozene Predikanten en Ouderlingen van Leeuwarden, Deventer en Zwolle, en door dezen werd Dreas den 12den Junij van genoemd jaar van zijne bediening ontzet. Hij verliet daarop met zijnen broeder Petrus, predikant op de Rijpe in Oost-Friesland, en een aantal van zijne gemeenteleden, het kerkgenootschap, waarin hij geboren en opgevoed was, en gaf bij deze gelegenheid zijne geloofsbelijdenis in het licht, waarvan wij den titel nader mededeelen. Hij verkreeg van de Groningsche Regering een wettig ontslag, daar hij zijne ontzetting wederregtelijk beschouwde en dus geene kracht konde hebben. Een ander verzoek om eene afzonderlijke gemeente te mogen oprigten, en daartoe een der gasthuiskerken in te ruimen, werd hem evenwel om redenen geweigerd, waarvan hij de billijkheid erkende. Nu aarzelde hij en zijne volgelingen geen oogenblik om tot de Groningsche gemeente der Hervormden over te gaan, door welke zij met opene armen ontvangen werden. In datzelfde jaar stelde hem de Regering tot Hoogduitsch Predikant in de Pelster-gasthuis-kerk aan, nadat hij vooraf in eene vergadering van Hoogleeraren in de Godgeleerdheid en van afgevaardigden uit de provinciale Synode de redenen van de verandering zijner geloofsgevoelens had blootgelegd. Met welgevallen werd hij toegelaten, en weldra in 1740 door de Staten van Stad en Lande benoemd tot Provinciaal Hoogduitsch Predikant, ten dienste der Hoogeschool en der vreemdelingen. Acht jaren nam hij, tevens lid zijnde der Classis van Groningen en het Gooregt, dien post tot ongemeene stichting waar, toen hem de Hervormde gemeente te Eé en Engwierum in Friesland in 1748 tot haren leeraar riep, waar hij den 13den Maart 1766 overleed. Ook had hij in 1742 en 1747 de krijgsmagt van den Staat als leger-predikant gevolgd. Zijn broeder Petrus, op zijn verzoek van zijne bediening onslagen, en door de coetus van de Hervormde kerk te Emden onderzocht zijnde, bij wijze van een theologisch gesprek, werd kort daarna in 1743 beroepen bij de Hervormde gemeente van Akkerwoude in Friesland, waar hij tot in 1789 het Evangelie verkondigd heeft, toen hij emeritus werd.

De volgende werken zien van Dreas het licht:

Geloofs-Belijdenis van de Bezonderheid der Genade Godts in de Verkiezinge, Verlossing en Roeping tot Zaligheid, gelijk ook van de H. Sacramenten, Doop en Avondmaal, volgens het Goddelyke Woord uit de Symbolische Boeken der Luthersche kerke verdedigt, aan Hun Ed. Mog. Heeren Burgemeesteren en Raad der stadt Groningen, wegens daarover geschiedde aanklagte, den 24sten *Maart* 1739, *ootmoedigst overgegeven, en nu wijder uitgebreidt.* Gron. 1739 8°.

Dit werkje werd door de Hoogleeraren Gerdes en van den Honert gunstig aanbevolen, en door Henricus Lampe toen leeraar te Gödens, later te Bremen, in het Hoogduitsch vertaald. 1740.

Onderzoek over den kerkelijken vrede tusschen de Protestanten, en in 't bezonder over het gevoelen van de Algemeenheid der genade Godts, zijnde hedendaags 't voornaamste beletsel van dien. Gron. 1744. 8°.

Naamlijst der Heeren Predikanten, die onder 't ressort van de E. Classis van Dokkum zedert de Reformatie gedient hebben, geschreven door D. Wilhelmus Columba, met aanmerkingen vermeerdert en uitgegeven door wijlen D. Anth. Gotfr. Dreas, Leeuw. 1766. 8°.

Zie die *Naaml.* bl. 11, 90—93; C. Adami, *Naaml. der Pred. in de Prov. Gron. en Ommelanden*, bl. 169; *Boekz. der gel. wereld*, 1739, *b.* bl. 377, 1741. *a* bl. 701, 1743. *a.* bl. 106, 342, 1744. *a.* bl. 608, 1747. *a.* bl. 730, 1748. *a.* bl. 499, 628, 748, 1752. *b.* bl, 412, 413, 535; Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 22, 284; Ypey, *Kerk. Geschied. van de 18de eeuw*, D. VII. bl. 145—147; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D. III. bl. 388—393; *Aanteek.* bl. 196—204; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 381—383.

DREBBEL (Cornelis Jakobszoon) werd in het jaar 1572 te Alkmaar geboren. Hij behoorde tot een eerlijk en deftig geslacht, hetwelk ook Magistraatspersonen heeft opgeleverd. Het berigt dat de vader van Drebbel een boer was, schijnt aan 's mans boerachtig voorkomen zijn oorsprong te danken te hebben. Gedurende zijne kindsche jaren werd Drebbel de huisgenoot van Hubert Goltzius, bij wien hij zich in het plaatsnijden geoefend heeft. Hij legde zich ook op de wijsbegeerte en wiskunde toe, en maakte snelle voortgangen in die wetenschappen. Of hij aan de Leidsche hoogeschool gestudeerd heeft is niet bewezen. Het schijnt echter dat Drebbel geen bepaald ambt heeft uitgeoefend, maar eenige jaren, gehuwd met de zuster van genoemden Goltzius, gewoond heeft te Alkmaar, in het hoekhuis van den Koningsweg, daar de stad Hoorn uithing, en niet van tijdelijke middelen ontbloot was.

Reeds vroeg had Drebbel behagen geschept in de beoefening der natuurkunde, voornamelijk het practische gedeelte, hetwelk teregt door de Franschen *Physique amusante* genoemd wordt. Meer vermaak dan nut opleverende, verwierf hij er zich bij onze toenmalige landgenooten weinig roem mede, en dit kan aanleiding gegeven hebben, dat Drebbel op het denkbeeld gekomen is zich naar elders te begeven. Hoe dit zij, niet langer dan 1604 bleef hij te Alkmaar, toen hij naar het hof van Jacobus I, Koning van Engeland, vertrok, in wiens gunst hij zich aanbeval, en door wien hij met een jaargeld begiftigd werd.

Het gerucht van hetgeen door Drebbel aan het Engelsche hof verrigt werd, kwam ter oore van Keizer Rudolf II, die te Praag zijne hofhouding hield. De lust en het behagen hetwelk deze in de natuur-, wis- en scheikundige wetenschappen had, deed hem Drebbel uitnoodigen tot hem te komen, wiens eigenliefde daardoor gestreeld werd en die aan die roeping, met toestemming van Koning Jacobus gehoor gaf. De fortuin was hem daar evenwel niet gunstig; althans hij geraakte in de gevangenis. Volgens sommigen viel hem dit lot ten deel door vermoeden van ketterij, volgens anderen uit wraakzucht van den Keizer, aan wien Drebbel het geheim van zijne kunst niet wilde mededeelen. Hij herkreeg zijne vrijheid; doch het blijkt niet dat hij bij den vorst of bij de geleerden van zijn land eenige achting genoten heeft. Zeker althans mogen wij stellen dat hij nimmer de leermeester van den zoon van Ferdinand II kan geweest zijn, en dan ook niet met den titel van Raad van dien vorst beschonken geworden is. Zeer zeker is het dat Drebbel zich, na zijne in vrijheidstelling, weder naar Engeland zal begeven hebben, waar hij in 1619 als wiskunstenaar Koning Jacobus diende, en met Willem Boreel en Constantijn Huygens gemeenzamen omgang hield. Een jaar daarna was hij, naar aller getuigenis, te Praag, toen die stad door Frederik V, Keurvorst van den Palts en Koning van Bohemen, werd ingenomen. Zijne goederen werden hem ontnomen, en hij zelf in de gevangenis geworpen, niets anders dan den dood voor oogen hebbende. Door tusschenkomst der Staten, en van den Koning van Engeland, werd hij in vrijheid gesteld. Hij woonde sedert te Londen, alwaar hij in 1634 overleed. Hij bezat eene dochter die met zekeren Kuflaer of Kufler gehuwd was.

Bij de zamenstelling van dit levensberigt hebben wij van de geloofwaardigste berigten gebruik gemaakt, ofschoon wij niet ontkennen kunnen, dat het verhaal van 's mans leven verre van volledig is. Die zelfde onzekerheid bestaat ook omtrent de uitvindingen, die door Drebbel zouden gedaan zijn. Terwijl toch door sommige schrijvers de wonderlijkste verhalen omtrent zijn vernuft gedaan zijn, worden door anderen zijne verdiensten verkleind en ontkend. Even als gewoonlijk zal de waarheid wel in het midden leggen, en zonder ons in te laten met het voor en tegen te melden, zullen wij als den slotsom van ons onderzoek het volgende mededeelen. Vooraf gaat hier de opmerking dat de onzekere berigten die daaromtrent tot ons gekomen zijn, meerendeels aan Drebbel zelf te wijten zijn. Het valt toch niet te ontkennen dat hij, zeer met zijne kunst ingenomen zijnde, onwillig was daarover mededeelingen te doen, vreezende dat anderen hem zouden navolgen, en het is hierdoor, dat zoowel wij thans niet in staat zijn om te beoordeelen in hoeverre dezelve op wetenschap gegrond was, als dat de meeste van zijne uitvindingen verloren zijn gegaan.

Allereerst dan hebben wij melding te maken van zijn *Perpetuum mobile* of *Eeuwigdurende beweging*, waarvan door hem zelven breedvoerig gewag is gemaakt. Uit zijne beschrijving, die hij, in het aan te halen werk, daarvan geeft, is evenwel moeijelijk de ware gesteldheid van die uitvinding op te maken. Het schijnt een soort van planetarium geweest te zijn, waarbij eenige werktuigen waren gevoegd, om weêr-licht en andere natuurverschijnselen na te bootsen. Er wordt gemeld dat Drebbel zijne uitvinding aan Koning Jacobus vereerde, uit dankbaarheid voor zijne verlossing uit den kerker, en daarbij voegde eene *Dedicatie* aan den vorst, die in het werk van Drebbel gevonden wordt, dat getiteld is:

Een kort tractaet van de Natuere der Elementen, ende hoe zy veroorsaeken den Wind, Regen, Blixem, Donder, ende waeromme dienstich zijn. Gedaen door Cornelis Drebbel. Rotterd. 1621. 8°. met een duidelijk afbeeldsel in houtsnede van den schrijver.

De verklaring die Drebbel in genoemde *Dedicatie* omtrent zijne uitvinding geeft, is zoo stellig en zoo plegtig tevens, dat wij, om de woorden van den schrijver van *Hollands roem* te gebruiken, den man geen geloof mogen weigeren, zonder zijne nagedachtenis, in eenen zedelijken zin, de grofste beleediging aan te doen. En nogtans wordt de eer der uitvinding hem betwist, door den geschiedschijver Brandt, die haar toekent aan Pieter Janszoon Hooft, die, volgens een ander schrijver, met Jacob de Graaff eene fabriek van Chemicaliën oprigtte en met hem een kunststuk vervaardigde, aan hetwelk zij den naam van *Perpetuum mobile* gaven, dat door Jacob de Graaff aan Drebbel toevertrouwd werd, die er mede naar Engeland trok, en aldaar, zoo al niet zich zelven als den vervaardiger voordoende, evenwel den naam des uitvinders verzweeg; doch niet in staat was om het kunststuk, waarvan een der raderen door de Koningin gekwetst was en daardoor stil stond, te herstellen. Het werktuig, dat bestemd was om eeuwigdurend te loopen, bleef nu voor goed stilstaan, en heeft geene vruchten voor de nakomelingschap opgeleverd.

Eene tweede uitvinding van Drebbel was een schip, waarmede men onder water konde doorroeijen en van Westminster naar Greenwich varen, welke twee Duitsche mijlen van elkander verwijderd liggen, ja, tot vijf of zes Duitsche mijlen ver. Was men in dat schip, dan kon men er onder water in lezen en alles duidelijk zien, zonder dat men kaars- of lamplicht noodig had. Dit schip heeft vele jaren daarna op de Theems buiten Londen gelegen. Met hetzelve heeft Drebbel eenen dubbelen roem ingeoogst; met de werktuigelijke uitvinding van het schip namelijk, en met het middel te hebben verstrekt om bederf van lucht onder water voor te komen, of wanneer dit zich ontdekte, door nieuwe lucht den dampkring te zuiveren. Engelsche schrijvers hebben hem de eer der werktuigelijke uitvinding zoeken te betwisten, op grond dat Mersennus hem het eerste denkbeeld daartoe in zijn werk *Hydraulica Pneumatica arsque navigandi* zou hebben aan de hand gedaan; maar deze bewering vervalt, door de opmerking dat Mersennus werk tien jaren na het overlijden van Drebbel te Parijs voor het eerst is uitgegeven.

Ofschoon het thans aangenomen is dat Drebbel geene aanspraak kan maken op de uitvinding der Mikroskopen en Verrekijkers, waarvan het overigens wel den schijn heeft dat hij zich die heeft laten aanleunen, kan het echter niet ontkend worden, dat hij de kracht der eersten vergroot heeft en dus als verbeteraar der Mikroskoop kan worden aangezien. Wat de uitvinding van den Thermometer betreft, ofschoon wij die niet aan hem zouden durven toekennen, schijnt hij daarop toch wel eenige aanspraak te maken; zeker althans is het dat hij er velen vervaardigde, en, daarmede bezig zijnde, op de uitvinding der scharlakenverw kwam, door de toevallige vermenging der tinktuur van Cochenille, met eene oplossing van tin in salpeterzuur, en welke kleur lang bekend is geweest onder de benaming van

Color Kuflerianus, of *kleur van Kufler*, naar zijn schoonzoon alzoo genoemd, die toen ter tijd eene lakenfabriek te Leiden had en aan wien Drebbel zijne uitvinding schijnt medegedeeld te hebben.

Behalve de genoemde uitvindingen zijn er nog anderen door Drebbel gedaan, of die hij voorgaf gedaan te hebben, die wij stilzwijgend voorbijgaan. Van zijn *Muzyk-Instrument;* van zijne brillen, waardoor men bij nacht kon zien; van zijne manier om midden in den zomer eene kamer zoo koud te maken, dat men het er niet kon uithouden; van zijne wijze om zelfs in den winter eenden- en hoendereijeren kunstmatig te doen uitbroeijen; van zijnen uurwijzer, die in geen vijftig of honderd jaren behoefde opgewonden te worden en van meer andere zijner ontdekkingen of kunsten, is te weinig tot ons gekomen, om hare wetenschappelijke waarde te kunnen beoordeelen. Genoeg zij het aangevoerde evenwel, om Drebbel een man te noemen, die niet van verdiensten ontbloot was, en die, al stellen wij hem, met Huygens, niet gelijk met de beroemde wijsgeeren der ouden, of al zeggen wij het den Alkmaarschen kronijkschrijver niet na »dat zyn vernuft en scherpzinnig begryp in de gansche Wereld geen gelyk en hadde in de philosophie", nogtans een allerzeldzaamst vernuft was en geene plaats kan ontzegd worden onder hen wier namen met lof verdienen vermeld te worden.

Drebbel was ook beoefenaar der fraaije kunsten, en beoefende de graveerkunst, die hij bij Goltzius geleerd had. Behalve de *zeven vrije kunsten*, door hem naar zijnen leermeester gegraveerd, bestaat er nog eene gravure van hem, *Salomons eerste regt*, naar Karel van Mander, en *Esther bij Ahasveros*. Behalve daardoor deed hij zich als kunstig graveur kennen, door de *Groote kaart* of *plattegrond der stadt Alkmaar*, met zinnebeeldig bijwerk, voorkomende in Eikelenberg's *Alkmaar en zijne geschiedenissen*.

Eene tweede vermeerderde uitgave van het genoemde werk van Drebbel, zag het licht onder den titel van:

Grondige oplossinge van de Natuur en Eygenschappen der Elementen, en hoe sy veroorsaken Donder, Blixem, Hitte, Koude, Wind, Regen, Hagel, Sneeuw, enz., *en waartoe sy dienstig zijn. Alsmede een klare beschryvinge van de quinta Essentia of vyfde wesen. Noch een Dedicatie van 't Primum Mobile. Alles gedaan door den grooten Hollandschen Philosooph Cornelis Drebbel, van Alkmaar. Den tweeden druk.* Rott. 1701. 12°. Nogmaals herdrukt Amst. 1709. Idem 1732. 12°. Ook in de Latijnsche taal (Hamb. 1621. 12°.) werd dit werkje, kort na de eerste uitgave in het Hollandsch, vertaald en daaruit in de Fransche, Hoogduitsche en Italiaansche talen overgezet.

Zie *Kronijk der stad Alkmaar*, bl. 188—195; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; de Chalmot, *Biogr. Woordenb.* D. VIII. bl. 348—351; van Wijn, *Bijv. en Aanm. op de Vaderl. Hist. van* Wagenaar, D. X. bl. 37, 38; van Zutphen, *Ned. Uitv.* enz. bl. 66, 70, 72; J. P. van Cappelle, *Bijdr. tot de geschied. der Wetensch. en Lett. in Nederl.* bl. 65—126, met portret; van Kampen, *Geschied. der Lett. en Wetensch. in Nederl.* D. I. bl. 322, 323, D. III. bl. 112, 113; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. IV. St. II. bl. 446, D. VI. St. I. bl. 69—76; van Enst Koning, *het Huis te Ilpendam*, bl. 18, 42; Ali Cohen, *Oude en Middel-Geschied. van de Geneesk.* bl. 408; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; *de Navorscher*, D. III. bl. 196, D. IV. bl. 174, D. V. *Bijbl.* bl. XXXIV, XXXV.

DREGT (Johannes) geboren te Amsterdam, schilderde landschappen en figuren. Op de Stads Teeken-Akademie werd hem den gouden eereprijs toegewezen. De moderne zaal in den Hollandschen schouwburg werd in 1774 door hem geschilderd. Hij was de leermeester in het teekenen van Willem Bilderdijk en overleed in den ouderdom van ruim zeventig jaren te Amsterdam in 1807.

Zie van Eynden en van der Willigen, *Gesch. der Vaderl. Schilderk.* D. II. bl. 260; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DRELINCOURT (Charles), derde zoon van Charles Drelincourt, vermaard Fransch godgeleerde, en van Marguerite Bolduc, werd te Parijs op den 1sten Februarij 1633 geboren. Hij genoot zijne eerste wetenschappelijke opleiding te Saumur, daarna te Montpellier, waar hij in 1654 tot geneesheer bevorderd werd. Kort hierna werd hij tot opper-geneesmeester in 's Konings leger onder den Maarschalk de Turenne in Vlaanderen verkozen, alwaar hij tot in 1659, en naderhand te Parijs, zijne kunst met goed gevolg uitgeoefend heeft, tot dat hij in 1668 door Curatoren der Leidsche Hoogeschool tot gewoon Hoogleeraar der geneeskunde beroepen werd. Twee jaren later werd hem ook het onderwijs der Ontleedkunde opgedragen. In beide betrekkingen, ook als onderwijzer bij het Collegium Medico-Practicum, heeft hij zich omtrent de Hoogeschool en de wetenschap zeer verdienstelijk gemaakt, en in het bijzonder ook veel tot de vorming van den grooten Boerhaave toegebragt, daar hij de eenige Hoogleeraar was, wiens lessen over de geneeskunde door laatstgenoemde werden bijgewoond. Hij was een zeer geleerd man, die bijzonder ervaren was in de kennis der Grieksche en Latijnsche taal. Groot was zijn roem als geneesheer, zoodat hij meermalen bij de grooten van het land geroepen werd. Bij Willem III en zijne gemalin stond hij in hooge achting, terwijl hij als godvruchtig, vriendelijk en weldoend man bij iedereen bemind was. Hij is te Leiden op den 31sten Mei 1697 overleden en heeft niet gewild dat er eene lijkrede op hem gehouden werd. Zijne afbeelding is in de *Effigies* bij van der Aa. Zijne verspreide geschriften zijn door Boerhaave, met eene Voorrede en eene beschrijving van zijn leven verrijkt, uitgegeven, onder den titel van:

Caroli Drelincurtii *Opuscula medica quae reperiri potuere omnia*, Hagae-Com. 1727. 4°.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Saxe, *Onom. Lit.* T. V. p. 11 Sandifort, *Museum Anatom. Introd.* p. IX, X; van Kampen, *Geschied. der Lett. en Wetensch. in Nederl.* D. II. bl. 49, 61 Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 184, 189, 219, 294, D. II. bl. 112, *Toev. en Bijl.* bl. 140, 141; *Biograph. Univers.* T. VI. p. 253; Ali Cohen, *Oude en Middel-Geschied. der Geneesk.* bl. 511; van der Boon, *over de ontleedk. van den mensch*, bl. 46, 70, 105, 106, 107, 108, 111; Haag, *la France Protest.* in voce.

DREMMEN (W. van) was schoolmeester te Philippine, die in zijn stuk: *Rouwklagen over het overlijden van zijne Hoogheid Willem Karel Hendrik Friso* enz., geplaatst in het *Aanhangsel van de Dichtkundige Cypressenbladen*, niet alleen toonde een zeer slecht dichter te zijn, maar ook een zeer slecht onderwijzer, die zelfs met de taal niet overweg kon.

Zie van der Aa, *Nieuw Woord. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 47.

DRENKWAART (Willem van), afkomstig uit een oud Hollandsch geslacht, dat tot wapen voerde een rood veld beladen met een staande zwaan van zilver, gekwartileerd met dat van Heenvliet. Hij was de zoon van Boudewijn van Drenkwaart en van Maria van Kleiburg. Hij was Heer van Giessenburg en voor de helft van Pietershoek, Raad en Rentmeester Generaal van Zuid-Holland in 1539 en overleed in 1554, gehuwd geweest zijnde met Kornelia van Steenhuizen. Zij hadden twee kinderen, Boudewijn, die volgt, en Adriana, die huwde met Adriaan van Meusienbroek.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 938.

DRENKWAART (Boudewijn van), zoon van den voorgaande, was in 1515 geboren, werd Burgemeester van Dordrecht in 1560 en was Leenman des Konings van Spanje en Raad en Rentmeester-Generaal van Zuid-Holland. Hij behoorde tot de personen, welke in den jare 1567 voor Commissarissen van den Hove zijn gedagvaard en gecompareerd tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den Koning. Hij was gehuwd, eerst met Catharina van Hogeland, en daarna met Johanna Suys, zuster van den President Cornelis Suys. Hij overleed in 1578 en verwekte bij de eerste vrouw drie zonen en eene dochter, bij de tweede, een zoon en eene dochter.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* p. 938, d'Yvoy van Mijdrecht en Beeldsnijder, *Verb. en Smeekschr. der Nederl. Edel.* bl. 81.

DRENKWAART (Johan van), zoon van den voorgaande en van diens eerste vrouw Catharina van Hogeland. Hij werd in 1543 te Dordrecht geboren en ontving daar het onderwijs aan de Latijnsche school. Spoedig tot Schepen benoemd zijnde, werd hij in 1570 Schout van Dordrecht en maakte zich berucht door zijne strenge en bloedige vervolgingen tegen de Hervormden en zijnen ijver voor de belangen van Spanje. Door de verandering van zaken in 1572 nam hij zijn ontslag en vertrok naar Brussel, waar hij tot thesaurier generaal van 's Konings domeinen in de Nederlanden en Raad van State werd aangesteld. Hij was Ridder van het Guldenvlies en voerde den titel van Baron van Dormale. Hij overleed te Brussel in 1606 en was de laatste afstammeling van zijn geslacht, daar hij bij zijne beide vrouwen, Elisabeth Clerq, dochter van Nikolaas Clerq, Pensionaris van Utrecht, en van Margaretha Bogardt of Bogaert, dochter van Jacob Bogardt of Bogaert, President van Vlaanderen, geene kinderen verwekte. Met laatstgenoemde vrouw ligt hij te Brussel in eene kapel

van de St. Gudulekerk begraven. In het klooster der Dominicanen aldaar is een opschrift hem ter eere. Hij voerde tot zinspreuk *fide et constant* (getrouw en standvastig). Zijne afbeelding door J. de Gheyn en medaillon is zeer zeldzaam.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 939; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. I. bl. 25, 34, 36—38; Dezelfde, *de Ill. School te Dordr.* bl. 11, 15; *de Navorscher*, D. VII. bl. 120.

DRESCHLAAR (J. N.) schreef:

Kort begrip van alle de Keuren van het Hoog-Heemraadschap van Rhynlandt, Haarl. 1761. 8°.

Zie *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Lett. te Leid.* D. II. bl. 119.

DRESSELAAR (R.) geboren OOREMANS, gaf met Petronella Moens in het licht:

Stichtelijke gedichten, Haarl. 1789. 8°.

die van den toen reeds aanbrekenden vooruitgang der poëzy getuigenis dragen. Daar de dichtstukjes niet geteekend zijn, is het niet te bepalen welke van haar zijn.

Zie de Jong, *Alphab. Naaml. van Boek.*; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 47.

DREUNEN (JAN ROBERTSZOON) werd, met den Schout Nikolaas van Zuylen van Drakenborch en anderen in 1586, als niet Leicesters gezind zijnde, uit Utrecht gezet, waar hij tot de aanzienlijkste burgers behoorde. Naar Montfoort gevlugt zijnde, namen de Staten van Holland ook hem in hunne bescherming, doch konden, na de verandering der regering aldaar, van Leicester niet verwerven, dat hij en de medegebannenen terug mogten keeren. Hij bleef evenwel onder de hoede der Staten en kreeg zelfs verlof om de schade, die hem mogt worden aangedaan, wettiglijk te verhalen op hen die er oorzaak van waren.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 166, 169.

DREUX (JACOBUS HENRICUS) was praeceptor te Arnhem, en werd in 1737 als zoodanig verplaatst naar Rotterdam, waar hij in 1753 tot Rector der Erasmiaansche School werd aangesteld, welke waardigheid hij den 12den Maart van dat jaar aanvaardde met eene oratie:

De Literarum Scientia morum cultrice. Rott. 1753. 4°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1737. *a* bl. 610, 1753. *a* bl. 457.

DREVER (ADRIAAN VAN) was een Hollandsch landschap- en zeeschilder, die omstreeks 1673 bloeide en zich in Engeland ophield.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DREWS (WILLEM) was een rijk en vermogend man en een beroemd kunstenaar in het drijven van goud, waarin zeer kostbare stukken door hem vervaardigd zijn. Hij was een voorstander der Hervorming en behoorde in 1566 tot de nieuwe gemeente te Groningen. In 1580 aangeklaagd als hebbende in 1569 onder Graaf Lodewijk van Nassau tegen den Koning van Spanje gediend, werd hij op den 3den Maart 1580 door den Stadhouder van Lalain op het regthuis gevangen gezet, waaruit hij met eenige anderen in 1582 ontvlugtte. Zijne afstammelingen zijn allen regeringsleden te Groningen geweest. Johan Drews, gehuwd met Lubbenia van Julsinga, was Burgemeester te Groningen en Curator der Academie aldaar.

Zie *Boekz. der gel. wereld.* 1757. *b.* bl. 703, 704; Westendorp, *Bijz. uit de geschieden. der Herv.* bl. 17, 37, 47, 56.

DRIEBERGE (JOANNES) werd op den 11den December 1686 te Leiden geboren. Geertruida Oosterbaen, zijne godvruchtige moeder, de dochter van Jan Oosterbaen, koopman te Noordwijk, ontsliep reeds veertien dagen na zijne geboorte. Ter naauwernood vier jaren oud zijnde, verloor hij ook zijn vader, Jan Drieberge 1), een aanzienlijk korenkoopman te Leiden. Hij kwam nu onder voogdijschap van zijne beide ooms, Jan van der Mey en Gerrit Oosterbaen, die hem te Noordwijk ter schole bestelden, alwaar hij vooral aan het onderwijs van Pieter van Oostdam veel te danken had. Men had hem voor den handel bestemd, waarom hij eerlang naar Rotterdam werd gezonden. De vurige en naar wetenschap dorstende jongeling gevoelde hiertoe weinig opgewektheid. Aan zijn verlangen, om zich aan de studie der godgeleerdheid te mogen wijden, werd toegegeven. De predikant der Hervormde gemeente te Rotterdam, Joannes Texelius, nam op zich hem in de Latijnsche, Grieksche en Hebreeuwsche talen te onderwijzen. Op zestienjarigen leeftijd vertrok Drieberge naar de kweekschool der Remonstrantsche broederschap te Amsterdam. Daar hoorde hij de lessen van Limborch en Clericus.

Met allen lof in 1608 tot proponent bevorderd, trad hij eerst eenige malen in de Doopsgezinde gemeente te Monnikendam op, waartoe hij was verzocht. Van daar schijnt hij voor korten tijd naar de gemeente te Nijmegen te zijn vertrokken. Toen in 1711 de Doopsgezinde gemeente te Harlingen (tot nog toe bediend door proponenten uit de Remonstrantsche broederschap, die haar werden toegezonden) zelf een proponent wenschte te beroepen, verzochten zij Drieberge. Kort echter was zijn verblijf aldaar; nog datzelfde jaar werd hij op éénen dag te Zevenhuizen en te Noordwijk beroepen. Drieberge gaf om verschillende redenen aan Noordwijk de voorkeur. Den 31sten October 1718 ontving hij eene roeping naar Utrecht, welke hij volgde. Bij deze gemeente was hij bijzonder geliefd, zoodat hij ook een beroep naar 's Gravenhage van de hand wees. Gedurende zijn verblijf alhier begon hij met de uitgave van belangrijke geschriften. Hij vertolkte de leerredenen van den beroemden Engelschen bisschop Benjamin Hoadly, en andere godsdienstige verhandelingen van verschillende geleerden. Inzonderheid verwierf hij een beroemde naam door de overzetting van het met zoo veel lof bekende werk van Humfrey Prideaux: *het Oude en Nieuwe Verbond aanééngeschakeld.* Niet alleen werd deze vertaling door Drieberge met aanteekeningen en ophelderingen verrijkt, die van zijne veelomvattende en grondige kennis getuigden, maar aan de tweede uitgave (Leiden 1729. 4°.) voegde hij nog een allerbelangrijkst aanhangsel toe. Zoowel zijn leermeester Clericus als de beroemde Vitringa waren met dezen arbeid hoog ingenomen.

In Februarij 1725 moest Utrecht den geliefden leeraar aan de Rotterdamsche gemeente afstaan, die hem den 27sten December des vorigen jaars beroepen had. Ruim twaalf jaren was hij daar met grooten zegen werkzaam, gedurende welken tijd hij in geschrift een godgeleerden strijd voerde met Joan van den Honert over diens werk: *De gratia Dei, non universali sed particulari*, welke strijd hem echter moeijelijkheden berokkende. Toen de Hoogleeraar Cattenburgh, den 14den Mei 1737, wegens hoogen leeftijd zijn ontslag had verzocht, werd Drieberge, met bijkans eenparige stemmen, tot diens opvolger aan de kweekschool der broederschap benoemd. Ofschoon de Rotterdamsche gemeente noode, voor de vierde maal, om dezelfde reden, een beminden voorganger afstond, zoo scheidde hij van haar, den 3den November, met eene rede over II Corinthe XIII vs. 11.

Drieberge aanvaarde zijn hoogleeraarsambt den 5den December 1737 met eene redevoering: *De veritatis et pacis studio conjungendo.* Hierin lag zijn karakter, zijne denkwijze en zijn streven geheel uitgedrukt. Hij wilde een onbevooroordeeld onderzoek der waarheid in liefde en eensgezindheid. Hij streed voor de éénheid in Christus en hoopte den dag te zullen aanschouwen, waarin alle scheidsmuren weggevallen en allen één hart en één geest worden zouden. Als bijbelsch en irenisch Godgeleerde was hij een vijand van alle scholastieke spitsvondigheden. In zijne onderzoekingen bewandelde hij den historischen weg. Bij verschil van gevoelen was hij zedig, gematigd en verdraagzaam.

Onvermoeid en ijverig was Drieberge in zijne studiën. Van Chrysostomus' werken, en die van andere oude schrijvers, had hij nieuwe uitgaven willen bezorgen, indien hem daartoe niet de genoegzame tijd had ontbroken. Terwijl hij enkele breedvoerig uitgewerkte *loca* der dogmatiek in het licht deed verschijnen, bewerkte hij met de uiterste zorg een godgeleerd systeem, dat hij echter niet voltooide. Toen hij bezig was aan eene verhandeling: *de injuriis condonandis*, als een vervolg op het hoofdstuk: *de pacis studio*, verrastte hem de dood. Behalve in de Godgeleerdheid was hij bijzonder ervaren in de Geschiedenis, Aardrijks- en Oudheidkunde. Bovendien vonden de Natuur- en Letterkundige wetenschappen in hem een vlijtig beoefenaar.

Als kanselredenaar muntte Drieberge minder uit door welsprekendheid, dan wel door juiste behandeling en duidelijke voorstelling. De toeloop tot zijne predikatiën was zeer groot. Slechts één bundel leerredenen gaf hij bij zijn leven uit.

Niet lang bekleedde hij zijn gewigtig ambt. Door te groote inspanning en zijn zittend leven was zijne overigens krachtige gezondheid ondermijnd. De gevolgen eener pleuris sleepte hem ten grave. Op den laatsten zondag van Januarij en Februarij 1746 sprak hij voor het laatst tot de gemeente over Psalm

1) De grootmoeder van dezen was de dochter van Mr. Paulus Vos, Raadpensionaris van Leiden.

XXXIX, vs. 4—12. Zes dagen voor zijnen dood hield hij zijne laatste les en beschreef de Curatoren-vergadering. Nog onverwacht ontsliep hij op Zondag morgen, den 1sten Mei ten 7 ure, in den ouderdom van 59 jaren, 4 maanden en 19 dagen, ongehuwd en zonder uitersten wil. Den 6den Mei werd zijn stoffelijk overschot in de Westerkerk te Amsterdam bij de beenderen van Episcopius en Limborch plegtig bijgezet. Op uitnoodiging van den Amsterdamschen kerkeraad werd ter zijner nagedachtenis op den 22sten Mei door den predikant Bliek eene Nederduitsche en den 23sten door den Hoogleeraar Wetstein eene Latijnsche lijkrede gehouden. De laatste getuigt onder anderen van Drieberge: »Hij was rijzig van gestalte, sterk van ligchaam, vlug van geest, doordringend en bondig van oordeel en van een gelukkig geheugen.

Door Drieberge werden gedurende zijn leven de volgende geschriften uitgegeven:

De ware weg ten eeuwigen leven volgens het evangelie van Jesus Christus verklaart, met eene wederlegging van verscheide schadelijke misverstanden, in XVIII predikatiën, beneffens II predikatiën over de verdeeldheden der christenen, en IV over een onzijdig onderzoek van den godsdienst, door Benjamin Hoadly, bisschop van Bangor (later van Winchester). Uit het Engelsch vertaald. 8°. Leiden 1719. Tweede druk 1733.

Predicatie over het gedrag van Paulus tegen de Christenen voor zijne bekeering. 8°.

Het Oude en Nieuwe Verbond aanéengeschakeld in de geschiedenissen der Joden en der aengrenzende volkeren sedert het verval der koningrijken van Israel en Juda, tot op den tijdt van Christus, door Humfrey Prideaux, doct. der H. godgel, en deken van Norwich, uit het Engelsch volgens den agtsten druk overgezet, en met eenen inhoud van ieder boek en eenige aenteekeningen vermeerdert. Leiden 1723, 4°. 2 deelen. Van dit boek verscheen spoedig een tweede druk, waarbij eenbelangrijk aanhangsel: *Over de opkomst en voortgang der wijsbegeerte onder de Grieken en Romeinen.*

Aanmerkingen over het voorberigt van den Heer Johan van den Honert T. H. zoon, bedienaer des H. Evangeliums te Haarlem, voor zijne verhandelingen van Gods niet algemeene maar bijzondere genade. Te Amsterdam, 1726, 8°.

Vervolg van Aenmerkingen, waarin het antwoord des Heeren Joan van den Honert, T. H. zoon, op de voorgaande aenmerkingen word overwogen. Te Rotterdam 1727. 8°. Van deze strijdschriften verscheen eene tweede uitgave.

Predicatie over 2 Korinthe XIII: 11, *gedaan tot een afscheid van de gemeente der Remonstranten te Rotterdam.* Rotterd. 1737. 4°.

Zeven Predicatiën over 't Gebed des Heeren, beneffens vijf predicatiëen over Psalm XIX, XXIII, LXXXII. Te Amsterdam 1742. 4°. Herdrukt ald. 1746. 8°.

De praedestinatione et gratia. Amst. 1744. 4°. Van dit boek verscheen datzelfde jaar en in 1781 te Amsterdam in 4°. eene Hollandsche vertaling.

Libri duo, unus de bonis Novi Foederis et futuro hominum statu, alter de baptismo et S. Coena. Amst. 1746. 4°.

Na zijn dood werden nog uitgegeven:

Dertien Predicatiën over uitgelezene texten uit de Psalmen. Amst. 1746. 8°.

Dertien Predicatiën over uitgelezene texten uit het Evangelium van Joannes. Amst. 1747 8.

Zie J. J. Wetstenii, *Sermo in funere Joannis Driebergii*, Amsteld. 1746, hiervan bestaat eene uitgave uit het Latijn vertaald door Pieter Adriaan Verwer; *Lijkrede ter gedachtenisse van Joannes Drieberge, uitgesproken door Petrus Bliek.* Amst, 1746; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III. IV; A. Ypey, *Geschied. van de Christ. Kerk in de achttiende eeuw.* D. IX. bl. 224; Saxe, *Onom. Lit.* T. VIII. p. 99, 100; J. Tideman, *de Remonstr. Broedersch.* bl. 19, 54, 93, 257, 357, 370; A. des Am. v. d. Hoeven, *Gedenkb. van het Semin. der Remonstr.* bl. 177—183; A. van Cattenburgh, *Bibl. script. Remonstr.* p. 52—54; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 383; N. C. Kist, *Synodale Handel. betreffende de zaak en leer der Remonstr.* bl. 276—286 in *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. VIII. bl. 276—286.

DRIEDUYM (Femme Gerbrantsz) was onderwijzer te Enkhuizen, en vervaardiger van vrij vloeijende liedekens, die zich door eene loffelijke, zedelijke en godsdienstige strekking onderscheiden. De titel van zijn werkje is:

d' Enchuyser IJbocken, Bestaende in verscheyden vermakelyke en stichtelyke Gesangen, bequaem om van alle oude en jonge Persoonen ghesongen te worden. Gemaekt en in Rijm gesteld door Mr. Femme Gerbrandtsz Drieduym tot Enchuysen. Enkhuiz. z. j. in 12°. Langw. form. 2de druk Enkhuiz. 1744. kl. 12°.

De zinspreuk van Drieduym was: *Des Hemels eer, van als de eer.*

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D II. bl. 48—50; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* 2de *Vervolg.* bl. 39, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DRIEHUIZEN was luitenant te Bergen op Zoom, gedurende het beleg in 1747. Hij had zich onderscheiden door proeven van dapperheid te Doornik en in Staats-Vlaanderen, zoowel als in de belegerde vesting. Hij sneuvelde met 50 man door het springen eener mijn in den nacht van den 12den September.

Zie Bosscha, *Neêrl. Held. te Land.* D. II. bl. 633.

DRIEHUIJS (Jacobus), geboren te Gouda, was eerst vijf maanden vast proponent en werd toen beroepen als Predikant bij de Luthersche gemeente te Edam. Hij vertrok van daar naar Enkhuizen in 1752, nadat hij den 29sten Mei het eeuwfeest van het bestaan der gemeente te Edam gevierd had. Hij schreef de volgende werken.

Oratio qua Horatiana expenditur sententia: Hic murus aeneus esto, nil conscire sibi, nulla palescare culpâ, Goud. 1743. 4°.

Eeuwfeest van de uitoefening der religie te Edam, leerrede over Ps. LXVIII, vs. 17. 1759.

Bijbelfeest, ofte inwijding van een Bijbel. Enkh. 1763. 4°.

Aanspraak en zegenwenschen aan Zijne Doorl. Hoogheid den heere Prins Willem V, den 22 Julius 1773 gedaan. Enkh. 1773. 4°.

Orgelfeest ofte inwijdinge van het nieuwe orgel in de Luthersche kerk te Enkhuizen, over Gen. IV: 21, Enkh. 1782. 8°.

Zie Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth. Kerk.* St. V. bl. 66. St. VII. bl. 72, 73.

DRIEL (Loefft van) Zie LOEFSZ. (Rudolf).

DRIEL (Pelgrum van) was een kunstig goudsmid te 's Hertogenbosch, die in 1443 door Arnoud, Hertog van Gelder, belast werd met de vervaardiging van een zilveren schip, volgens een hem gegeven model.

Zie *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. VII. bl. 97.

DRIEL (E van). In de *Dichterlijke Handschriften* komen van hem voor twee fragmenten, getiteld *Lof des Huwelijks* en *De During der Liefde.*

Zie van der Aa, *Nieuw. Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 50.

DRIELENBURCH (Vincent van) was een zonderling man, die gedurende de Remonstrantsche en Contra-Remonstrantsche twisten zeer veel van zich deed spreken. Zeer velen hielden hem voor een die niet wel bij zijn verstand was, en zijne vele schotschriften geven ons althans geen hoogen dunk van zijn oordeel. In elk geval was hij een geestdrijver, van wiens bittere haat en vaardige pen vele Contra-Remonstranten, ter kwader ure, gebruik wisten te maken.

Te Utrecht schijnt hij geboren en van vrij goeden afkomst geweest te zijn. Hij studeerde te Leiden in de regten, met niet meer dan redelijk succes, en werd omstreeks 1610 door de overheid van Utrecht begiftigd met de rentmeesterschappen van de conventen van St. Paulus en de Witte Vrouwen. Inmiddels meende hij allerlei visioenen, revelatiën en openbaringen te hebben, aangaande den Paus van Rome, die hij eerst aan Arminius, daarna aan Uytenbogaert in brieven mededeelde. Zelfs wilde hij door den laatsten toegang tot den Prins erlangen. Omdat Uytenbogaert zich echter weinig met hem wilde inlaten, rigtte hij eerlang tegen dezen verschillende vinnige geschriften.

Weldra mengde Drielenburch zich ook in de godsdienstige geschillen. Hij schold op de Remonstrantsche predikanten, inzonderheid op Taurinus, en laakte openlijk het gedrag der Utrechtsche overheid. Een hatelijk pamflet werd door hem uitgegeven en rondgedeeld onder de velen die verdacht waren van vroegere oproeren te Utrecht in de hand gewerkt te hebben. Hij werd daarom in 1613 van zijne bediening ontzet en als gevangene op het huis Hazenburg geplaatst. Bij het verhoor leverde hij eene schriftelijke remonstrantie over ter verklaring zijner handelwijze, welke later door den druk bekend werd. Op aandrang van vele aanzienlijken sprak Uytenbogaert voor hem bij de Staten, doch kon zijne vrijstelling niet verkrijgen. Den 25sten November 1613 werd Drielenburch

door de Staten van Utrecht, uit stad en provincie gebannen, waarna hij zich naar Amsterdam begaf. Daar stelde hij op aanhitsen der predikanten vele schimpschriften tegen Uytenbogaert en andere Remonstranten. Na 1617 verneemt men echter niets meer van hem. Zijne geschriften, voor zoo ver die bekend en bewaard zijn, zijn getiteld:

Corte examen ende sententie Johannes Utenbogaerts enz. t' Amst. 1615. Tweede druk *van nieuws oversien ende verbetert* verscheen in 1616.

Christianus-Mercurius, 't samensprekinghe enz. 1615.

Verthooninghe ende openbaringhe van 't groote vasten-avontspel enz. 1615—1616.

Figuerlycke verthooninghe enz. 1618. Wat den inhoud betreft, gelijk aan het voorgaande.

Wtkomste ende verthooninghe van den Utrechtsen martelaer J. Wtenboogaert enz. 1616.

Gheestelycke Klock-luyinghe enz. 1616. Een onbekende schreef hier tegen: *Inleidinghe van een groot faemroover* enz., waarop Drielenburch weder antwoordde in een:

Antwoordt op een onaerdich liechjen ofte pasquil, van een spotter in sang ghedicht, teghen seecker persoon ghenaamt Vincent, dien hij Schpper Cent noemt. 1616.

Christianus-Mercurius ofte Christelycken bode, enz. 1616.

Ondersoeckinghe, nae-jaginghe ende eyghen-verstrickinghe D. Conradi Vorstii, enz. 1616.

Den waren gheestelycken ridder, campende teghen den ridder ende voorvechter van den vorst des luchts der Remonstranten, ghenaamt Caspar Barlaeus, enz. Amst. 1616.

Corte waerachtige ende grondighe verclaringhe over eenighe pointen ofte manieren van spreken, vervat in sekere schriften van Vincent van Drielenburch tegen Johan Wtenboogaert ez. 1616. Achteraan staat: *Beschreven door de penne des schryvers van V. v. D. ghedr. na de copije in Vrieslandt buyten Leeuwaarden.*

Tsamen-sprekinge van Frederyck ende Theodorus over sekere schriften van Vincent van Drielenburch tegen Johan Wtenbogaert enz. *Beschreven door de penne des schrijvers van V. v. Dr. gedr. in Vriesl. buyten Leeuw.* 1616.

Grove lasteren ende beschuldiginghen Johannes Utenboogaerts ghetogen uyt zijn tractaat, gheintituleerd: Verdedigingh van de resolutie der Staten van Hollandt ende West-Vriesland, enz. Amst. 1616, is eene afzonderlijke afdruk van een gedeelte van het *Corte examen.*

Cort ende klaer contra-Discours enz. 1617.

Ernstighe teghen-spraeck enz. 1617.

Calendier ofte almanak enz. 1617.

Basuyne der waerheyt enz. 1617.

Claere wederlegginghe van de valsche bewysredenen teghens V. v. Dr. enz.

De Mey met Sions opganck. Hallelujah enz. *Geschreven door de penne des schryvers van Vincent van Drielenburch*, (zonder plaats of jaartal).

In *den waren gheestelycken Ridder* geeft Drielenburch zelf aan het einde eene korte lijst zijner geschriften. Behalve de opgegeve noemt hij daarbij nog deze:

Sions-blasoen. — Den singhenden voorlooper over d' ontdeckinghe des naems, merckteekens ende getals des beeste. — De openbaringe ende ontdeckinghe van den naam, merckteeken ende getal des beeste. — 't Liedt van de vrije Nederlandschen Leeuw ende van de vrije Nederlantsche maecht. — 't Liedt daer Gode ende Christo eere ghesongen werdt over syn ghemeynte ende over Syons Vorsten — 't Liedt van de bode ende van den pelgrim. — Twee meylieden over Godes kercke ende over hare dienaren ende beschermheeren. — Antwoordt op een liedt van drie hoofden in een caproen. — Vrede-ghesangh ende liefde-ghesangh van Frederyck ende Dideryck. — Sions lof over des Heeren Avontmale.

Zie *Clare aenwijsinghe van de gelegentheijt van Vincent van Drielenborgh* enz. door H. Pagium. Tot Leyden 1616; Baudartius, *Memoriën* B. VIII bl. 20; Uijtenbogaert, *Kerck. Hist.* bl. 695; Regenboog, *Hist. der Remonst.* D. I. bl. 150, 151; Muller, *Bibl. van Pamphl.* No. 1147, 1161, 1162, 1196, 1203, 1204, 1205, 1217, 1322, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338.

DRIELING (Jacob Arnold) werd op den 7den April 1781 te Utrecht geboren, waar zijn vader Kanunnik van het kapittel van Oud-Munster en Ontvanger der Bisschoppelijke Tienden was. De intogt van het Fransche leger aldaar, deed zijne ouders besluiten de wijk naar Hoorn te nemen, waar hij op de Latijnsche school besteld werd, en zich tot de Hoogeschool voorbereidde, onder den kundigen Rector Martinus Isaäcus de Crane, tot dat hij op den 14den April 1798 naar de Academie te Utrecht bevorderd werd. Hij legde zich daar met buitengewonen ijver op de Regtsgeleerdheid toe, verwierf zich de vriendschap van zijnen uitmuntenden leermeester De Rhoer en verkreeg den graad van Doctor in de beide Regten, na openlijke verdediging van eene goed uitgewerkte Dissertatie, handelende *De eo quid valeant natura et vis coeli ad indolem populorum temparandam criminumque poenas definiendas.*

Kort na zijne promotie werd hem te Utrecht de betrekking van Secretaris van het kapittel van Oud-Munster opgedragen, tot welks waardige vervulling notariële bekwaamheid noodig was. Drieling aarzelde dan ook niet, om, daar die betrekking hem geheel verhinderde zich aan de regtsgeleerde praktijk te wijden, zich die kundigheden eigen te maken, en slaagde hierin zóó wel, dat hij binnen kort ook in staat was om het vereischte examen als notaris af te leggen. Nog binnen het jaar na zijne bevordering tot Doctor in de beide Regten, werd hij door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van kunsten en wetenschappen tot lid verkozen.

Gedurende de Fransche overheersching, welke de afschaffing der kapittels ten gevolge had, bleef Drieling buiten betrekking, en hield zich op een buitenverblijf te Utrecht op. Na de omwenteling van 1813 wenschte hij mede zijne diensten aan den Staat te wijden, en hij zag zich in 1816 tot commies van staat benoemd, waardoor hij zijne woonplaats naar 's Hage moest verplaatsen. Hij was nu in onderscheidene staats-commissiën werkzaam, en bekwam in 1818 den rang van Referendaris van de tweede klasse bij den Raad van State.

In 1823 werd hem door den Koning het lidmaatschap opgedragen der commissie tot liquidatie van den Franschen achterstand, waarbij hij tot de ontbinding dier commissie werkzaam was. Hij zag zich in 1824 ook belast met de direktie van een statistiek-Bureau der Commercie, ingesteld tot het opmaken van naauwkeurige staten van in- uit- en doorvoer, en volvoerde die taak zoo zeer tot genoegen, dat de Koning hem in 1826 tot Referendaris der eerste klasse en in 1828 tot Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemde.

In de laatste jaren van zijn leven liet zijne zwakke gezondheid niet toe zich met belangrijke staats-commissiën te belasten, en hield hij zich bezig met de zamenstelling van eene *Geschiedenis van den Nederlandschen handel*, te midden waarvan hij den 13den Januarij 1837 door den dood werd weggenomen. In 1820 kwam door zijn toedoen tot stand de Maatschappij tot Waarborging van Lijftogten, en in 1821 de Waarborg-Maatschappij voor de Nationale Militie in Zuid-Holland; ook was hij voorzitter van de sub-commissie voor de Maatschappij van Weldadigheid te 's Hage, en ging als lid der commissie van Toevoorzigt meermalen de koloniën der Maatschappij in oogenschouw nemen.

Behalve eenige kleine stukjes, onder anderen over de Houtcultuur in Friesland, hetwelk zonder naam van den schrijver, onder den titel van: *Iets over Opsterland*, in den *Vriend des Vaderlands* gedrukt is, bezitten wij van zijne hand een uitmuntend werk, getiteld:

Bijdragen tot een vergelijkend overzigt van Nederlands Zeevaart en Handel, 's Hage en Amst. 1829. 8°.

Drieling bezat een uitmuntend kabinet van Hoorns en schelpen, hetwelk hij, na eigenaar geworden te zijn van de verzameling mineralen en versteeningen, nagelaten door Meerman, aan het Rijk verkocht, en dat met uitzondering van eenige ontbrekende exemplaren in het Museum van Natuurlijke historie der Leidsche Hoogeschool, aan de Hoogeschool van Luik werd ten geschenke gegeven.

De Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden bood hem in 1834 haar lidmaatschap aan.

Zie *Alg. Konst- en Letterb.* 1837. D. II. bl. 34—37; *Hand. der Jaarl. Verg. van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leid.* 1837. bl. 26—30.

DRIELLIUS (Godefridus), geboren te Nijmegen, was een Godgeleerde die te Mentz woonde en die schreef:

Hyperaspistes sive defensio Rosarii, Wurtzb. 1588. 4°.

Zie Sweertius, *Ath. Belg.* bl. 291; (van Hasselt), *Quartierl. Acad. en Apost. school te Nymegen.* bl. 23.

DRIELST (Egbert van) werd in 1746 te Groningen geboren, en genoot het onderwijs in het schilderen in de behangselfabrieken van Augustini te Haarlem en van Snijers te

Amsterdam, waar hij verscheidene fraaije kunstwerken in dat vak uitvoerde. Meer en meer bekend geworden zijnde, ontving hij van eenige liefhebbers bestellingen op kabinetstukjes en teekeningen, die algemeen voldeden, waardoor hem den weg naar de kabinetten zelven geopend werd, en hij alzoo gelegenheid had om de heerlijke landschappen van Wijnands, Hobbema en andere beroemde meesters te bestudeeren. De omstreken van Haarlem en de vlakten en velden in de provincie Drenthe, waarheen hij zich van tijd tot tijd begaf, leverden hem de voorwerpen ter navolging op, waardoor zijne stukken zich steeds door natuurlijkheid onderscheidden. Er bestaan van hem verscheidene schilderijen, *Drentsche landschappen* en *Gezigten in Drenthe* voorstellende, en er gaat een langwerpig folio plaatwerk van hem in druk uit, naar zijne teekening gegraveerd, door H. Schwegman, getiteld:

IX *Gezigten in en bij het landschap Drenthe.*

Hij overleed te Amsterdam den 4den Junij 1818 en was lid der vierde klasse van het voormalig Koninklijk Nederlandsch Instituut. Zijn zoon, Jan Vuuring van Drielst, werd door hem in zijn vak opgeleid, en gaf de schoonste hoop dat hij daarin de voetstappen zijns vaders waardiglijk zou drukken, toen hij den 13den Maart 1813, op den jeugdigen leeftijd van ruim 23 jaren, aan de kunst ontrukt werd, na kort te voren als teekenaar den prijs bij de Maatschappij *Felix Meritis* te Amsterdam behaald te hebben.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. I. bl. 434; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DRIEMUNT (Jan), afkomstig van Hoorn, behoorde tot hen die in 1575 in Noord-Holland eenige dorpen afliepen, om, zoo het gerucht ging, op aanstoken van eenige Roomschgezinden brand te stichten en verraad te plegen. Hij werd met anderen gevat, en door den daartoe door Sonoy ingestelden Raad verhoord. Men wilde hem noodzaken om de namen van die burgers te noemen, die hem hadden opgezet. Driemunt wilde niemand verraden. Toen werd hij gepijnigd, en ondanks de vreeselijkste martelingen weigert hij standvastig onschuldigen te bezwaren. Eindelijk bezwijkt hij van pijn en bevestigt de beschuldigingen door de anderen reeds vroeger gedaan. Hij werd ten vure gedoemd, doch ter dood gaande betuigde hij nog onschuldigen genoemd te hebben.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. VIII. bl. 625 (107); Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VII. bl. 56.

DRIESCHE (Johan van den). Zie DRUSIUS (Joannes).

DRIESSEN (Anthonius) werd in 1684 te Sittard geboren, studeerde te 'sHertogenbosch, te Franeker en te Leiden. Proponent zijnde, werd hij predikant te Eisden in 1704, te Maastricht in 1709 en te Utrecht in 1711, waar hij den 1sten Februarij van dat jaar werd bevestigd. Hij werd in Mei 1717 tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid te Groningen beroepen, en aanvaardde den 6den Junij daaraanvolgende zijn professoraat, met eene Oratie *de philadelphia*; tevens zag hij zich in hetzelfde jaar tot academie-prediker aangesteld, en overleed te Groningen, op vier en zestig jarigen leeftijd, den 11den November 1748, wordende in de Academie-kerk begraven. Zijne beide zonen volgen.

Er zijn voorzeker weinige geleerden wier leven zoo onrustig daar heen gegaan is als dat van Driessen. 'sMans al te groote ijver voor kerkelijke regtzinnigheid, en zijn pligtbesef om voor hare instandhouding te waken, waren daarvan de oorzaak. Van daar zijne twisten met de Hoogleeraren Wittichius, Wilhelmius en van den Honert, zijne aanvallen tegen de Hoogleeraren Lampe, Cremer en Venema, en zijnen strijd met de predikanten van Thuynen en Hartman. De kerkelijke geschiedenis van die dagen vermeldt zijn naam op schier elke bladzijde, en wij zouden ruimschoots gelegenheid hebben om hem van twistgierigheid te beschuldigen, ware het niet dat het ook gemeld wordt, dat Driessen naar inwendige overtuiging sprak, en het een heiligen pligt achtte, het rijk der waarheid uit te breiden, en al wat, in zijn oog, daarmede niet overeenkwam, onvermoeid te bestrijden. 's Mans schriften, waarvan wij de voornaamsten zullen opnoemen, zijn de getuigen van zijne geleerdheid niet alleen, maar ook van zijne onvermoeide werkzaamheid. Wij bejammeren het met anderen dat zijne werken, hoeveel schranderheid en kennis daarin ook wordt ten toon gespreid, zoo weinig nut voor de wetenschap hebben opgeleverd, en niet anders schijnen gediend te hebben, dan om bittere vijandschap aan te kweeken, in plaats van liefde en godsdienstzin te bevorderen. Van allen is ons de tijd en plaats van uitgave niet bekend. Zij zijn getiteld:

Epistola ad virum plur. vener. et Clar. T. H. v. d. Honert qua petitur solutio quarumdam difficultatum.

Dissertatio Clar. Wittichii disputationi opposita etc.

Responsionum Wittichianarum refutatio etc.

Evangelische Zedekunde, of verhandeling van de christelijke deugden, Utr. 1716, 8o.

In Apocalypsin, Traj. 1717, 4o.

De principiis et legibus theologiae emblematicae, allegoriae typicae et propheticae, Traj. 1717, 4o.

Alloquium alterum ad lectorum orthodoxum, rei gestae narrationem vindicans adversus repraesentationem Cl. Honertsii alterum.

Responsio ad vindicationem G. V.

Responsio ad J. Wittichii alloquium ad lectorem philosophum Alloquium ad ecclesiam Belgicam.

Over de wonderwerken van Jezus Christus, Utr. 1717, 4o.

Over de openbaringen van Johannes, Leid. 1718, 4o.

Inweijing Rede over de broederlijke Liefde, Gron. 1718, 4o.

Rede in de Vergadering van de Staten van Stad en Lande, ter gelegenheid van den Jaarlijkschen Land-dag den 28sten Februarij 1719. (*uit* 1 *Cor.* XII: 25, 26.) Gron. 1719, 4o.

Ontwerp over 't aangenomen gevoelen der Kerk en dat van Prof. Roëll, betreffende de eeuwige geboorte des Zoons uit den Vader, met de wederzijtze redenen opgesteld op 't verzoek van 't Hoogw. Christelijk Synode van Stad en Lande, Gron. 1719, 4o.

Tegenberigt van Anthonius Driessen ter verijdeling eenige verdichte vertellingen, door welke de Heeren van den Honert en Wittichius zijn gedrag trachten verdacht te maken; ook ter wederlegging van dat onwaerachtig uitstrooisel dat hij het gevoelen van den Heer Prof. Roëll in eene openbare kerkrede zoude hebben verdedigd. Gron. 1719, 4o.

Berigt van Anthonius Driessen gegeven aan den Nederlandschen lezer, Gron. 1719, 8o.

Theologiae naturalis delineatio. Gron. 1719, 4o.

Orator Evangelicus, Gron. 1721, 4o.

Meditationes in Genesios IX *capita priora et ejusdem alia* Gron. 1721—1733, 4o. 3 tomi.

Over de profetie van Daniel, Gron. 1722, 4°.

Het Zaligmakende Geloof tegen de verbastering van het Gereformeerd Geloof, Gron. 1722, 4°. (tegen van Thynen).

Ad Catechesin Heidelbergense. Gron. 1724, 4°.

Gratia victrix etc. Gron. 1725, 4°.

Lumen et doctrina conscientiae per S. Scripturam illustratae pseudophilosophiae nostri et praeteriti temporis oppositae, Gron. 1728, 8°.

Over de algemeene genade, Gron. 1728, 8°.

Homo vetus et novus redactus in formam systematis practici, vel theologia mystica, pseudomisticae qualicumque oposita. Gron. 1728, 4°.

Vindiciae locorum in Evangelio secundum Johannem, filii Dei naturalem ex patre nativitatem et Spiritus S. naturalem a Patre Filioque processionem directe docentium.

Vindiciae locorum, filii Dei generationem divinam unam modo eamque naturalem etc. *adserentium*, Gron. 1732, 4°.

Jezus nascens, patiens, moriens, resurgens, in coelum adscendens etc. Gron. 1732, 4°.

Leer der bijzondere Genade, Gron. 1732, 4°.

Dissertatio de veris causis et auxilii interpretandi linguam hebraicam biblicam.

Examen sententiae, an in essentia divina sint tria entia, unum increatum et infinitum, duo creata et finita, Gron. 1733 4°.

Hypotheses Arminianizantes H. Venemae detectae et refutatae, Gron. 1733, 4°.

Divina auctoritas Codicis Novi Testamenta vindicata, Gron. 1733. 4°.

Over het Hooglied van Salomon. Gron. 1733. 8°.

Dissertatio de Vindicis Justitiae Divinae et satisfactionis J. C. necessitate, opposita disputationibus B. S. Cremeri etc. Gron. 1734. 4o.

Brief van A. Driessen aan de Hoog Eerw. Christel. Synodus van Stad en Lande, den 10den Mei 1734, wegens de dwaalende Gevoelens die thans inbreuk doen tegen de Grondleer der Geref. Kerk, Gron. 1734, 4°.

Sapientia hujus mundi, Gron. 1734. 4°.

Over Psalm CI, Gron. 1735. 4°.

Dilucidatio analytica libri Jobi, Gron. 1737. 4°.

Tractatus de Revelationibus, Gron. 1737. 4°.

Oude en nieuwe Mensch, of zamenstel der Godgeleerdheid Gron. 1738. 4°.

De ketterij der Apostolische eeuw in het ware licht gesteld, Gron. 1739, 8°.

De gevaarlijke voorspraak, voor het, bij Neêrlands Kerke veroordeelde Quietistisch Boekje, Eenzame Ziels-Meditatiën enz. *aangewezen, in Aanmerkingen over eenige Predicatiën van den Prof. C. van Velsen, benevens de blindheid en onleerzaamheid der Briefschrijvers, voor het laatst aangewezen* enz. Gron. 1740, 8°.

Eerste eenvoudige Grondbeginsels, gehaalt uit de eigen natuur van Godsdienst en Burgerstaat, volgens welke de Deductie der Friesche Doopsgezinden en de schriften voor en tegen dezelve, ook de Predicatiën van J. Stinstra over Joh. XXIII vs. 36, *in opzigt van de Wijsheid des Godsdienst konnen beredeneert worden.* Gron. 1741, 8°.

Vraagstuk voorgesteld aan de Protestantsche Kerk over zekere wijze van Goddelijke Openbaring, vergezelt met warelijk mirakuleuse omstandigheden, Gron. 1743, 4°.

Andermalig berigt ter opheldering van 't vraagstuk enz. Gron. 1743, 4°.

Eerste en tweede vertoog over 't wezentlijke der gezigten, verrukkingen enz. *van Christina Poniatovia*, Gron. 1743, 4°.

Zie de Jongh, *Naaml. der Pred. van het Geld. Synod.* bl. 291; *Boekz. der gel. wereld*, 1717. *a.* bl. 140, 244, 377, 719, *b.* bl. 529, 1748. *b.* bl. 566—688; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III. V. VI; Ferwerda, *Naaml. van Boek.* D. I. St. I. bl. 146, 147; Dezelfde, *Cat. Univ.* D. I. St. II. bl. 291—293; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Saxe, *Onom. lit.* T. VI. p. 692; Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 23, 322; Ypey, *Geschied. der Krist. kerk in de 18de eeuw.* D. VII. bl. 142, 144, 274—280, 287, 305, 351—361, 371—376, 453, D. VIII. bl. 52, 53, 204, 205, 367, 368, 390, 605; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D III. bl. 205, 221, 224, 249, *Aant.* bl. 88, 89, 102, 103; van Kampen, *Geschied. der Ned. Lett.* D. II. bl. 292, 293, Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. VIII. bl. 420; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 75, 162; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 384—390; Muller, *Cat. van Godgel. Werk.* bl. 103, *Supplem.* bl. 66.

DRIESSEN (Johannes Petrus), oudste zoon van den voorgaande. Van hem is ons niets anders bekend, dan dat hij te Groningen studeerde en als Advocaat promoveerde, benoemd werd tot Raad en Syndicus van de provincie Groningen en Ommelanden, en om zijne kunde en trouw bij de Staten van dat gewest zeer gezien was. Hij beoefende ook de Latijnsche dichtkunst met goed gevolg, en was gehuwd met Anna Christina Alberthoma, die hem vier zonen en vier dochters schonk, waarvan de eersten verder volgen.

Zie Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 322; Munniks, *Levensch. van P. Driessen*, bl. 9; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 158.

DRIESSEN (Antonius), broeder van den voorgaande, werd te Groningen geboren in 1732, studeerde in de Regten aldaar en verwierf den 28sten Februarij 1753 den doctoralen graad, na verdediging van eene Dissertatie *de Collatione pecuniae, quam pater, seu fide jussor, pro filio solvit.* Hij oefende vervolgens de praktijk in zijne vaderstad uit, tot dat hem in 1776 het Hoogleeraarsambt te Deventer werd opgedragen, welken post hij aanvaardde met eene *Oratio de scientia juris Romani, egregia sapientiae magistra.* Naderhand werd hij benoemd tot Raadsheer in het Hof van Friesland, welke bediening hij tot aan zijnen dood heeft bekleed. Hij was gehuwd met Margaretha Rijpma. Een zoon van hem volgt later.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1753. *a.* bl. 341; Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 322, 341; van Eck en Bosscha, *Het tweede Eeuwf. van het Ath. Illustr. te Dev.* bl. 118.

DRIESSEN (Albert Pieter), oudste zoon van Johannes Petrus Driessen en Anna Christina Alberthoma. Hij werd te Groningen in 1772 Advocaat, na verdediging eener inaugurele Dissertatie *de Retractu praecipuae fori Groningo-Omlandici*, en behaalde als zoodanig door zijne kunde groote roem. Naderhand werd hij Drost van het Westerkwartier en eindelijk Vrederegter van het kanton Zuidhorn, alwaar hij op den 24sten October 1826 overleed. Hij wordt genoemd een man van een vlug verstand en vele kundigheden. Reeds hoog bejaard zijnde gaf hij nog uit:

Verhandeling over het Regt van beklemming of overdragt in de Provincie Groningen, Gron. 1826, 8°.

Zie Mr. H. O. Feith, *Levensch. van Mr. R. K. Driessen*, bl. 4, 15; de Jong, *Alph. Naaml. van Ned. Boek.*

DRIESSEN (Antonius), tweede zoon van Johannes Petrus Driessen en Anna Christina Alberthoma, werd geboren te Groningen den 17den April 1752, studeerde aldaar en promoveerde er in 1774 in de Godgeleerdheid met eene *Dissertatio-Philologico Critica, exhibens specimen Observationum, quibus quaedam veteris Testamenti loca explicantur, vindicantur, emendantur.* Proponent zijnde, werd hij in 1775 predikant te Rottum, vertrok van daar in 1777 naar Noorddijk, alwaar hij den 7den October 1808 overleed. Hij was gehuwd aan Vrouwe Berta Clara Wichers, en wordt genoemd een man, die in de Oostersche letterkunde zeer ervaren was en ook de Nederlandsche lier met bevalligheid hanteerde. Hij gaf uit:

Proeve van stichtelijke Gedichten en Mengelingen, Gron. 1785. Hiervan verscheen slechts een stukje. Behalve dat, zijn er hier en daar nog meer verspreide versjes van hem te vinden, die mede niet zonder verdiensten zijn.

Zie *Boekz. der gel. wereld.* 1808. *b.* bl. 610; Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 34, 133; Mr. H. O. Feith, *Levensch. van Mr. R. K. Driessen*, bl. 4, 16; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 51.

DRIESSEN (Petrus), derde zoon van Johannes Petrus Driessen, en Anna Christina Alberthoma, werd te Groningen den 30sten Augustus 1753 geboren. Na voorbereidende studiën, vertrok hij reeds op veertienjarigen leeftijd naar de Hoogeschool in zijne vaderstad, en werd er den 20sten Junij 1775 tot doctor in de geneeskunde bevorderd, na verdediging eener *Dissertatio exhibens nervos musculorum abdominalium et superficiei inguinis*, die te Groningen in dat jaar het licht zag, en met eene, onder het oog van den Hoogleeraar Camper, wel bewerkte plaat versierd is. Genoemde verhandeling levert het bewijs op, dat, ofschoon Driessen meer lust en ingenomenheid voor de natuur- en scheikundige wetenschappen aan den dag legde, hij echter een naauwkeurig waarnemer en fijn anatoom was.

De liefde voor de scheikunde en natuurlijke historie, in welke wetenschappen het onderwijs toen in ons vaderland zeer gebrekkig was, deed Driessen besluiten zich buiten 's land te begeven. Te Weenen, te Parijs, te Londen, en andere plaatsen bleef door hem niets onderzocht, en overal maakte hij met de beroemdste mannen kennis, door wie hij zich de gelegenheid geopend zag om de rijke schatten der natuur te leeren kennen en in te dringen in de geheimen der wetenschappen.

Met kundigheden overladen, keerde hij in zijne geboorteplaats terug, en de roem van zijne vorderingen in de wetenschappen, die hem reeds vooruit was gegaan, deed Curatoren der Hoogeschool besluiten, om hem het onderwijs in de scheikunde en natuurlijke geschiedenis op te dragen, met den titel van Lector bij de geneeskundige faculteit te Groningen; in welke betrekking hij door den toenmaligen Stadhouder bevestigd werd, bij eenen openen brief van den 26sten Jannarij 1778; terwijl hij zijn onderwijs begon met eene redevoering *over het voordeel, dat de beoefening der scheikunde over andere kunsten en wetenschappen aanbrengt.* In 1787 verkreeg hij den post van buitengewoon Hoogleeraar in de geneeskunde, en aanvaardde dien op den 29sten November van dat jaar met eene *Oratio de arte pharmaceutica in magnum Patriae emolumentum, ad majus dignitatis fastigium evehenda* etc., die te Groningen in 1788, 4o. werd uitgegeven, en ook in het Hollandsch vertaald het licht zag.

De Geldersche Hoogeschool bood in 1791 aan Driessen het gewoon Hoogleeraarsambt aan in de schei- en plantenkunde, in de kennis der geneesmiddelen en in de natuurlijke historie; doch hij bedankte voor die onderscheiding, even als vier jaren later, toen Curatoren der Utrechtsche Hoogeschool hem derwaarts riepen. Tengevolge van de eerste beroeping, werd ook hij als gewoon Hoogleeraar in genoemde vakken aangesteld, en na de tweede zijn honorarium vermeerderd en zijne wenschen, tot verbetering en uitbreiding van zijn onderwijs dienende, vervuld.

Als zoodanig bleef hij bij voortduring met lust en ijver en onvermoeid werkzaam, en plukte rijke vruchten van zijnen arbeid, toen in 1806, na het afsterven van den Hoogleeraar Munniks, aan hem ook het onderwijs in de plantenkunde en het bestuur over den Plantentuin werd opgedragen. Deze nieuwe

betrekking vervulde hij bij zijne andere werkzaamheden met goed gevolg, onder uitbreiding van den tuin, tot aan het jaar 1815, toen hij bij de vernieuwde inrigting van het hooger onderwijs, als gewoon Hoogleeraar bij de wis- en natuurkundige fakulteit bevestigd werd. In 1823 den ouderdom van zeventig jaren bereikt hebbende, verwierf hij eene eervolle rust, doch behield zich voor, ten einde niet werkeloos te blijven, om met de lessen in de Plantenkunde te volharden, en het opzigt over den Botanischen tuin te blijven behouden; in welke betrekking hij dan ook met jeugdigen ijver werkzaam was, tot dat hij op den 11den Januarij 1828, tot groote schade voor de wetenschappen overleed, en door de Hoogeschool, wier sieraad hij was, zoowel als door zijne talrijke leerlingen, diep betreurd werd.

Niet alleen jegens de Hoogeschool, maar ook jegens zijne medeburgers maakte Driessen zich verdienstelijk. Hij was de vraagbaak en raadgever van velen, de voorstander van alle mogelijke nuttige inrigtingen. Zijne kundigheden bleven niet besloten binnen de wanden van zijn studeervertrek of werkplaats, maar stonden zoowel voor het Gouvernement als voor den minste zijner natuurgenooten ten dienste. Jaren achtereen was hij lid der gewestelijke en stedelijke commissiën van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt, en voorzitter der commissie van den landbouw, en in beiden gaf hij veelvuldige bewijzen van welwillendheid, zorg en oplettendheid voor het welzijn van anderen en voor het heil en voordeel der maatschappij. Niet alleen het Koninklijk Nederlandsch Instituut, maar schier alle andere Maatschappijen en Genootschappen binnen ons vaderland en velen daar buiten, keurden hem het lidmaatschap waardig, terwijl de Koning hem de orde van den Nederlandschen Leeuw schonk, tot erkentenis van zijne veelvuldige diensten.

Driessen was gehuwd met Cornelia Conradi, die hem twee zonen schonk. Zijne afbeelding en silhouette, naar Lubbens door Fuchs, ziet het licht. Hij was een man klein van gestalte en door de natuur met weinig beschonken, dat anderen voor hem innam; maar dat vergoed werd door een schranderder verstand, zuiver oordeel, edel hart en deugdzaam gemoed, die in ruime mate zijn deel waren en waardoor zijne nagedachtenis gezegend blijft.

Behalve de genoemde Verhandelingen en eenige opstellen en mededeelingen in den *Algemeenen Konst- en Letterbode* en in andere tijdschriften, zijn van Driessen's arbeid de volgende geschriften in het licht verschenen:

Scheikundige Verhandeling over de Magnesia alba enz. Amst. 1787. 8o.

Natuur- en scheikundige waarnemingen over onderwerpen der Geneeskunde en oeconomie in ons vaderland, enz. Gron. 1791. 8o.

Brief aan den schrijver van de Konst- en Letterbode, betreffende een berigt, aangaande deszelfs 1e *stuk der natuur- en scheikundige waarnemingen geplaatst in* no. 161 *van dat weekblad*, Gron. 1791. 8o.

Oratio de amplificato, in hac academia, rerum naturalium studio ad communem civium utilitatem convertendo, in de *Annales Academiae Groningana* 1817—1818 en in het Hollandsch uitgegeven onder den titel van:

Redevoering over de nieuwe hulpmiddelen ter beoefening der natuurkundige wetenschappen, bij de Hoogeschool te Groningen daargesteld; uit het Latijn vertaald door J. E. Winter, met aanmerkingen, Gron. 1820. 8o. 1ste stuk. (Niet vervolgd).

Eindelijk moeten wij hier vermelden, dat hij aan de zamenstelling der *Pharmacopoea Batava* in 1799, als lid der daartoe benoemde commissie, een belangrijk deel had, eveneens als aan de *Pharmacopoea Belgica*, welk werk hij op zijnen ouden dag zeer ter harte nam, en waarvoor hem, ofschoon reeds door eene nieuwe vervangen, de dank der nakomelingschap in ruime mate toekomt.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1789. D. I. bl. 76, 77, 1791. D. II. bl. 36, 37, 101, 102. 1792, D. I. bl. 123, 1828. D. I. bl. 50, 51; Brucherus, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 332; de Jong, *Alph. lijst. van Boek.*; J. Munniks, *Levensch. van den Hoogl. Petrus Driessen*, met de silhouette, (Gron. 1829. 8o.); Holtrop, *Bibl. Medico-Chirurg.* p. 81, 82; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 503, 504; van der Boon, *Geschied. der ontdekk. in de ontleedk. van den mensch.* bl. 238, 239.

DRIESSEN (ROBERTUS KEUCHENIUS), vierde zoon van Johannes Petrus Driessen en Anna Christina Alberthoma, werd te Groningen den 7den Mei 1759 geboren. Van moederszijde ontving hij den naam van Keuchenius bij den zijnen, als dragende dien van Robertus Keuchenius sedert 1664 predikant te Groningen, wiens dochter was gehuwd met Petrus Alberthoma, vader van Albertus Alberthoma, die de grootvader was van moeders zijde van Robertus Driessen voornoemd.

Na het onderwijs op de Latijnsche school te Groningen genoten te hebben, werd hij den 22sten September 1773 als student aan de Hoogeschool ingeschreven, studeerde er in de Regten, en verkreeg op den 1sten Mei 1782 de Doctorale waardigheid na verdediging van een *Specimen Historico-Juridicum, sistens originem et caussas privilegiorum, quae liberis utriusque sexus competunt in successione parentum ad art.* XLIX. *Lib.* III. *Juris Omlandici.*

Als advokaat zich nedergezet hebbende, verwierf hij eene zeer uitgebreide praktijk; doch, ofschoon deze hem niet veel tijd voor andere bezigheden overliet, wist hij echter nog eenige vrije uren te vinden, tot beoefening der bij hem geliefkoosde wetenschappen, de geschiedenis en oudheidkunde, en in het bijzonder de kennis van de oude wetgeving, der stad en landregten van de Provincie Groningen, hare oude charters en oorkonden, en al wat daartoe behoort.

Bij de invoering der Fransche wetgeving in 1811 zeide Driessen de regtsgeleerde praktijk vaarwel, en wijdde zich nu geheel aan de studie der genoemde vakken, waarin hij later zich een ruim veld geopend zag, door zijne benoeming tot Archivaris der Provincie Groningen bij Koninklijk besluit van den 15den Junij 1824.

Niet alleen de Regten en genoemde wetenschappen vonden in Driessen een ijverig beoefenaar, maar ook in de Natuurkundige wetenschappen, en bepaaldelijk de plant- en delfstofkunde, was hij, benevens in de kennis der insekten en kapellen, zeer ervaren. Zijne verzameling Groninger Steenen en versteeningen, die hij in 1831 aan de Hoogeschool ten geschenke zond, en zijne bijdragen tot het beroemde werk over *de Nederlandsche Insekten* van Sepp en zoon, zijn hiervan voldoende getuigen.

Sedert 1795 tot aan zijnen dood toe was Driessen Secretaris van de Ommelanden, en sedert 1812 tot 1831 plaatsvervangend Regter in de Groninger Regtbank. Beide betrekkingen werden door hem met ijver en naauwkeurigheid waargenomen en verwierven hem, gelijk zijne overige deugden, aller achting en genegenheid.

Driessen overleed ongehuwd te Groningen op den 25sten October 1831, en werd op de noorder begraafplaats, buiten zijne geboorteplaats, begraven, waar eene blaauwe zerk, met een toepasselijk opschrift, door een vriendenhand bezorgd, de plaats zijner ruste aanwijst. Hij was corresponderend Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, Lid van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden en van het Genootschap ter bevordering der Natuurlijke Historie te Groningen.

Ofschoon Driessen vele opstellen gemaakt heeft, over de oude Staatsgesteldheid van Groningen en omliggende landen, en over de oude Vaderlandsche regten, zooals zijne Verhandelingen kunnen aantoonen, die hij in het Groninger genootschap *Pro excolendo jure patrio*, waarvan hij lid was, van 1783 tot 1809 voordroeg, is er nogtans niets anders van hem in het licht gegeven, dan het werk getiteld:

Monumenta Groningana veteri aevi inedita, of Verzameling van onuitgegeven oude Charters en Stukken betreffende de Provincie Groningen; aanvang nemende met de vroegste tijden, en eindigende met het laatste van de XIVde Eeuw; met aanmerkingen en afbeeldingen opgehelderd. Gron. 1822—1830. 8o. 4 stukken.

Zie *Handel. der jaarl. vergader. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leiden*, 1832. bl. 9 en het *Levensber. door* Mr. H. O. Feith, in het *Bijv. tot de Handel. van* 1833; *Algem. Konst- en Letterb* 1832. D. I. bl. 163; *Derde Verv. van den Wegwijzer op de Nieuwe begraafpl. te Gron.* bl. 15, *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. letterk.* D. II. bl. 161.

DRIESSEN (JAN CONSTANTIJN), zoon van Antonius Driessen boven genoemd en van Margaretha Rijpma, geboren te Deventer den 30sten Junij 1790, studeerde hij te Groningen en werd aldaar den 5den October 1814 met de kap bevorderd tot Doctor in de Wijsbegeerte, na verdediging eener *Dissertatio Chemico-Phijsica inauguralis de Auro Fulminante* (Gron. 1814. 4o) en in 1818 tot Doctor in de Geneeskunde met eene *Disputatio Medica inanguralis de phosphoria et diabete mellito* (Gron. 1819. 4o); beide Academische proefschriften gaven reeds te kennen wat Driessen eenmaal

voor de wetenschappen worden zou. Hem was evenwel geen lang leven beschoren, want reeds op drie en dertigjarigen leeftijd overleed hij te Groningen den 31sten Januarij 1824. Hij was mede Directeur van het Natuur- en Scheikundig Genootschap in zijne geboorteplaats, en zijne uitgegevene geschriften, waarvan wij hier de titels laten volgen, getuigen van zijn helder doorzigt en onvermoeide werkzaamheid.

Brief aan Dr. Deiman, over de omzichtigheid, waarmede men de bereidingwijze der geneesmiddelen moet beoordeelen, bijzonder van het oleum Oxygenatum, Amst. 1808. 8°.

Gemakkelijk en onkostbaar middel om spoedig vuur te maken; geplaatst in het *maandschrift tot Nut van 't Algemeen*, Gron. 1808. bl. 382.

Proefnemingen over het nieuwe donderzilver (argent detonnant) in *Algem. Konst- en Letterb.* 1808. D. II. bl. 280.

Commentatio de acidi muriatici praesentia in aere athmospherico. In *Neues journ. f. de Chemie etc. von Schweigger und Meinecke, Neue Reihe B.* VI. H. 2. (1822).

Beobachtung von Ausleerungen leuchtenden Urins. In hetzelfde journ. B. VI. H. 2. (1822).

Scheikundig onderzoek van eene soort van Soda, welke uit den fucus buccinalis in de nabijheid van de Kaap de Goede Hoop wordt bereid. In *Verh. van de 1ste Klasse van het Kon. Inst.* 1823. D. VI. bl. 233.

Abhandlung über den Phosphor etc. in *Ann. der Phys. von Gilbert.* B. 59. S. 255.

Scheikundig onderzoek van de metselkalk der kerk te Rinsmageest in Friesland, geplaatst in de *Vaderl. letteroef.* van 1823. D. II. bl. 469, 522.

Zie *Algem. Konst- en Lett.* 1810. D. II. bl. 300, 1815. D. I. bl. 39, 1820. D. I. bl. 157, 1822. D. I. bl. 249, 1824. D. I. bl. 97, 162; Holtrop, *Bibl. Medico-Chirurg.* p. 81, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DRILLENBURG (Willem van) werd omstreeks 1625 te Utrecht geboren, en leerde de kunst voor uitspanning bij Abraham Bloemaart. Vervolgens gaf hij zich geheel aan het landschap schilderen over, vestigde zich in 1668 te Dordrecht en telde Arnold Houtbraken onder zijne leerlingen. Hij volgde den stijl van Both, doch evenaarde hem noch in koloriet, noch in penseelsbehandeling. De tijd van zijn overlijden is onbekend. Men gist dat zulks in 1697 heeft plaats gehad. Een andere Willem Drillenburg, welligt een zoon van hem, bloeide te 's Gravenhage in 1690 als beeldhouwer, doch werd er niet geboren.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Wonder, *Alph. lijst van de geboorte- en sterfjaren der Kunstsch. en Beeldh.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DRILLINGER (E.) was Kapitein op het fregat *Hoorn* van 26 stukken, behoorende tot het eskader van den Kapitein-Commandeur Silvester in December 1785 naar Oost-Indië uitgezeild. Drillinger had eerst in Mei 1786 de vaderlandsche haven verlaten, maar de langzame en ongelukkige togt van Silvester was oorzaak dat hij het eskader vooruit was. Hij vertrok met zijn schip onder het bevel van den Commandeur met nog drie andere schepen naar de Westkust van Borneo, met het doel om den Sultan van Mampauwa te straffen; doch het bleek onmogelijk te zijn dien vijand aan te tasten. Derhalve werd Drillinger gelast met eenige ligtere schepen om vier en twintig vaartuigen van Sambar, ter hulpe van Mampauwa gekomen, aan te grijpen. Hij deed dit met veel geluk, beschoot en vernielde ettelijke vijandelijke bentings en vaartuigen, nam bezit van een eilandje en wierp er eene verschansing op, waaruit hij den vijand bleef bestoken. Dit verwekte zulk een schrik onder de vijanden, behalve het opkomen van eene storm, die andere vijandelijke vaartuigen aan stukken sloeg, dat de Sultan zich met zijn land aan de Oost-Indische Compagnie overgaf.

Toen in 1787 Riouw door eene vloot van den Sultan van Silo aan de Compagnie ontnomen was, stevende Silvester met zijn eskader, hoewel zeer verzwakt, ter bescherming van Malakka. Van daar zond hij de Amphitrite, Kapitein Wiertz, en het fregat *Hoorn*, Kapitein Drillinger, naar Riouw met negen gewapende Compagnieschepen. Zonder slag of stoot werd dit eiland op nieuw hun overgegeven in het begin van 1788. Van daar weder naar Batavia vertrokken, keerde de vloot weder naar het vaderland, behalve het schip van Drillinger en de *Oranje zaal* van Kapitein Rijnbende, die afgekeurd en verkocht werden.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. VI. St. I. bl. 243, 248, 253, 255.

DRIUTIUS (Remigius) ook Dirutius, Druitius en Drutius genaamd, werd in 1519 te Volkerinchoven bij Cassel in West-Vlaanderen geboren. Zijn vader was Remigius Drieux en zijne moeder Catharina Fenaerts. Na de voleindiging zijner studiën tot Doctor in de beide Regten bevorderd, werd hij Raadsheer in den Hoogen raad van Mechelen, Requestmeester, Proost der Lieve-Vrouwe Kerk te Brugge en ten laatste, na twaalf jaren als Raadsheer zitting gehad te hebben, bij de oprigting der nieuwe bisdommen in de Nederlanden in 1560, tot Bisschop van Friesland benoemd. Zoowel de Staten als de geestelijkheid in Friesland waren tegen de komst van eenen Bisschop, en beiden verzetten zich zoodanig met kracht daar tegen, dat noch de welsprekendheid van den Stadhouder Toutenburg, noch het verzoek of de raad van Aremberg, van de Gouvernante, zelfs van Granvelle en Viglius, in staat waren om de Friezen tot andere gedachten te brengen. Zij konden den Bisschop niet verwachten en verzochten van hem verschoond te blijven. Op het artikel van Cunerus Petri zagen wij evenwel, dat zij later moesten toegeven. Driutius kon alzoo zijne plegtige intrede niet doen. Uit kracht van zijne aanstelling, woonde hij evenwel in 1565 eene provinciale Synode te Utrecht bij, en werd na den dood van Petrus Curtius tot Bisschop van Brugge verheven, en den 13den November 1569 te Mechelen tot Bisschop gewijd. Als zoodanig ontmoeten wij hem te Gent in 1572, van waar hij met andere Bisschoppen naar Brussel trok, om den Hertog van Alva de onmogelijkheid van het opbrengen van den tienden penning aan te toonen. Hij was bij 1577 onderteekenaar van de Unie van Brussel, ofschoon zijne genegenheid voor den Koning van Spanje en zijn ijver voor de Roomsche kerk daarbij onveranderd bleven. In September van genoemd jaar werd hij door de Staten en den Prins van Oranje, benevens den Heer van Willerval, gedeputeerd naar Don Jan van Oostenrijk te Namen, om daar zekere artikelen voor te dragen, tot wegneming van alle oneenigheden in den lande; welke zending, gelijk bekend is, met geen goeden uitslag werd bekroond.

Driutius deed zich inmiddels als vurig tegenstrever der Hervormden en als beschermer der Jezuiten kennen. Dit veroorzaakte dat hij als aanhanger van den Hertog van Aarschot, bij de onlusten te Gent onder Hembyze en den Heer van Rijhove, met anderen op den 28sten October 1577 omtrent middernacht door de Gentenaars werd gevangen genomen, nadat hij den vorigen dag aldaar nog de dienst verrigt had. In 1578 te Gent naar het Prinsenhof overgebragt, van dáár den 12den Januarij 1579 naar Dendermonde, doch in Maart weder naar de vorige gevangenis, poogde hij den 16den Junij van genoemd jaar met zijnen medegevangene Martinus Rijthovius, Bisschop van Yperen, te ontvlugten, doch werd met hem reeds des anderen daags terug gebragt en kort daarop op hun verzoek in de stads-gevangenis geplaatst. Hij werd in September 1581 tegen Burchard van Hembyze uitgewisseld, en was daarop nog drie jaren balling buiten zijn Bisdom. Toen evenwel Brugge in 1584 door Parma hernomen en de Katholieke Godsdienst hersteld was, trok hij den 25sten Mei de Bisschopstad weder binnen; herwijdde de St. Dona's kerk den 7den Junij en de St. Salvator den 14den Junij. Hij bereikte verder een hoogen ouderdom en overleed den 12den Mei 1594. Zijne afbeelding ziet het licht. Het Driutius Collegie te Leuven werd door hem opgerigt en was, gelijk ook 's mans bloedverwanten, in bezit van eenige handschriften door hem nagelaten, bevattende *Raadgevingen* en *kanonieke lessen.*

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. I. bl. 27 (19), B. XI. bl. 574 (287); (van Heussen en van Rijn), *Oudh. en Gesticht. van Vriesl.* D. I. bl. 289—291; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 65; de Jonge, *de Unie van Brussel*, bl. 81, 82; de Kempenaar, *Vlaamsche Kron.* bl. 100, 184; Beaucourt de Noortvelde, *Beschr. van den Proossche* bl. 259 (met zijn portret.) Wiersbitzky, *Tachtigj. Oorl.* D. III. bl. 138, 161, 369; Visscher, *Voorl. over de Geschied. der Roomsch Kath. Kerk.* 2de Voorl. bl. 55; Janssen, *de Kerkh. te Brugge.* D. I. bl. 102, 164, D. II. bl. 50, 51, 53, 223, 248, 249.

DRIUTIUS (Michel), oom van den voorgaande, was kanunnik en Deken der St. Pieterskerk te Leuven en later Officiaal van den Bisschop van Luik. Hij werd door Karel V en den Paus in 1550 tot Inquisiteur aangesteld. Bijzonderheden zijn er verder van hem niet bekend.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. I. bl. 14. (10); van Groningen, *Kort Verh. van de Inv. der Bisd. in Nederl.* bl. 9; Janssen, *Kerkh. te Brugge*, D. II. bl. 50.

DROEZE (Frederik Jan Haver) werd geboren te Dordrecht den 6den Junij 1779. Zijne ouders waren Johannes Droeze, Chirurgijn aldaar, en Catharina Elisabeth Seltsam. Beiden reeds op jeugdigen leeftijd door den dood verloren hebbende, kwam hij onder voogdij van zijnen oom Doctor Regenbogen te Noordwijk en van zijnen grootvader Haver te Leiden, wiens geslachtsnaam hij bij den zijnen voegde. Hij ontving het eerste onderwijs in de Heelkunst van den heelmeester A. Pesant te Strijen, later van zijnen grootvader Haver zelven en van de Hoogleeraren Sandifort, Dupui en Oosterdijk, en werd te Leiden den 21sten September 1799 tot Heelmeester bevorderd.

Na eenigen tijd ter voortzetting zijner studiën te Parijs te hebben doorgebragt, waar hij bijzonder bevriend werd met den beroemden Dupuytren, keerde hij te Leiden weder, deed er den 16den April 1801 zijn examen in de Verloskunde en vestigde er zich als praktiserend Heel- en Vroedmeester.

Niet lang duurde zijn verblijf aldaar, want weldra werd hij in zijne geboorteplaats als Lector in de Ontleed- en Heelkunst beroepen, welke betrekking hij den 21sten Julij 1802 aanvaardde met eene openbare redevoering: *over den weldadigen invloed der bespiegelende en oefenende Heelkunde, op de welvaart eener welgeordende Maatschappij.*

Met den grootsten ijver en naauwgezetheid nam Droeze zijne pligten als Lector waar, en zijne kunde, die in moeijelijke operatiën schitterend bleek, gevoegd bij zijne overige verdiensten, deden hem spoedig tot andere betrekkingen in aanmerking komen. Zoo werd hij in 1802 lid van de toenmalige Commissie van Geneeskundig bestuur te Dordrecht; in 1803 mede examinator van de candidaten in de Heelkunde aldaar; in 1806 secretaris van de Departementale Commissie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt; in 1811 Chirurgijn der gevangenissen; in 1815 Chirurgijn Majoor bij de Schutterij te Dordrecht; in 1823 lid van de plaatselijke Commissie van Geneeskundig toevoorzigt en in datzelfde jaar Heelmeester van het Sacraments Gasthuis. In 1809 werd hem het professoraat te Franeker aangeboden en later officieus dat aan het Athenaeum Illustre te Amsterdam, voor welke beide aanbiedingen hij evenwel bedankte. Hij zag zijne verdiensten erkend door zijne benoeming tot lid en corresponderend lid van verschillende geleerde Genootschappen, en door de achting en het vertrouwen dat hem van zijne medeburgers ten deel viel.

's Mans drukke beroepsbezigheden en veelvuldige werkzaamheden veroorloofden hem geene of slechts zeer weinige uitspanningen; maar nogtans vond hij den tijd tot beoefening der letterkunde en tot het zamenstellen van eenige tot zijn vak behoorende geschriften. Het aantal verhandelingen, dat door hem van 1816 tot 1832 werd voorgedragen in het letterkundig genootschap *Diversa sed una*, waarvan hij in 1816 mede oprigter was, getuigt voor de eerste, en de volgende geschriften voor de tweede bewering. Deze zijn getiteld:

Verhandeling over de breuksnijding en daartoe uitgedachte werktuigen, Amst. 1805. 8°. Bekroond met goud in 1804 bij het legaat van Johannes Monnikhoff en in deszelfs *Verhandelingen* opgenomen, D. IV. St. I. (1804).

Waarneming eener verrigte steensnijding, naar de manier van Langenbeck. Opgenomen in de *Nieuwe Verhandelingen van het Genootschap ter bevordering der Heelkunde te Amsterdam*, Amst. 1813. D. II. bl. 34.

Verhandeling over den Kanker; met goud bekroond in 1822 door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap en in het 4de deel van deszelfs *Nieuwe Verhandelingen* (Utrecht. 1824. 8°) opgenomen.

Behalve dezen is van zijne hand niets door den druk bekend gemaakt, dan eene *voorrede* vóór *de oordeelkundige beschouwing van de kennis en behandeling der stuipen bij zwangeren en barenden*, door den Heer W. E. Ludeking in 1840 in het licht gegeven.

Droeze overleed den 16den Mei 1850 en zijne plegtige begravenis had den 22sten daaraanvolgende plaats. Hij was den 26sten October 1806 gehuwd met Mejufvrouw Cornelia Gerarda 't Hooft, die hem twaalf kinderen schonk, waarvan hij acht voor zijn dood, in meer of minder gevorderden leeftijd zag ten grave dalen, terwijl zijne gade den 6den Julij 1826 hem mede ontrukt werd; doch te midden van zooveel smartelijk verlies, bleef Droeze de man die hij altijd geweest was, de Christen wijsgeer die zich geduldig onderwierp aan hooger bestuur, en die niet ophield voor anderen nuttig te zijn, voor de wetenschap en de lijdende menschheid te leven.

Zie het *Levensberigt van F. J. Haver Droeze* door B. J. van den Kieboom, in den *Algem. Konst- en Letterb.* 1850, D. II. bl. 210—214, 227—232; de Jong, *Alph. Lijst van Boek.*; Holtrop, *Bibl. Medico-Chirurg.* p. 129.

DROG (Marten), of Droogh, was een der Zeeuwsche bevelhebbers die deel hadden aan de overwinning behaald op de vloot van den Vice-Admiraal Adolf van Haemstede in 1574, op de Schelde in de nabijheid van Antwerpen, waar Haemstede zelf gevangen werd. Hij nam met Joos de Moor de veroverde schepen op het sleeptouw en bragt die met 102 bronzen stukken geschut in triumf te Vlissingen op. Hij was waarschijnlijk dezelfde die in 1587 te Vlissingen Equipagemeester was, door Leicester beschuldigd van slechte administratie en nalatigheid in het verschaffen van geld en volk voor de verdediging van Sluis, gedurende zes maanden gevangen gehouden werd, doch na diens vertrek, als onwettig beschuldigd, ontslagen is.

Zie Hooft, *Nederl. Hist.* B. IX. bl. 370; van Meteren, *Ned. Hist.* D. V. bl. 55; Swalue, *de daden der Zeeuwen*, bl. 70.

DROLSHAGEN (Petrus Nehemius) was Lector in het Fraterhuis te Zwolle. Hij bezorgde de uitgave van Joh. de Garlandia Cornutus.

Zie Delprat, *Verh. over de broederschap van G. Groote*, tweede druk bl. 106.

DROMMELROY (Jan), geboren te Heusden, wordt vermeld als zich dapper gedragen hebbende in de verdediging van Bommenede ten jare 1575, doch werd, na het stormenderhand innemen van die plaats door de Spanjaarden, omgebragt.

Zie (van Oudenhoven), *Beschr. van de Stad Heusden*, bl. 215.

DRONGELEN (Herbaren of Herbern van), jongste zoon van Willem van Drongelen. Hij was gehuwd met Sophia van Krayenstein, die hem kinderen schonk, onder anderen een zoon, Zeger genaamd. Na den dood zijner vrouw verdeelde hij zijne goederen onder zijne kinderen, en schonk een gedeelte derzelve aan de Duitsche ridders binnen Utrecht, tot wier order hij in 1303 toetrad, en waarvan hij sedert 1312 tot aan zijnen dood in 1325 de zevende Landkommandeur geweest is. Hij was de eerste die een vrolijk maal (Pitancia) aan de ridders der orde geschonken heeft, terwijl het Huis te Middelburg onder zijn bestuur in de stad werd overgebragt, en de grond tot het opbouwen van een ander huis door hem betaald is.

Zie (van Heussen, en van Rijn), *Hist. van 't Utr. Bisd.* D. I. bl. 709; Römer, *Geschiedk. overz. van de kloost. en abd. van Holl. en Zeel.* D. I. bl. 179.

DRONGELEN (Johan van) waarschijnlijk een bloedverwant van den voorgaande, was de vier en twintigste Landkommandeur der Duitsche orde binnen Utrecht. Onder zijn bestuur beleefde de Balie dagen van welvaart, en werd zij van de schulden, die haar vroeger drukten, ontlast. Hij overleed den 15den Augustus 1492 na een bestuur van drie en twintig jaren.

Zie (van Heussen en van Rijn), *Hist. van 't Utr. Bisd.* bl. 715; Römer, *Geschiedk. overz. van de kloost. en abd. van Holl. en Zeel.* D. I. bl. 470, 472.

DROOGSLOOT (Joost Cornelis) werd in 1586 geboren, waarschijnlijk te Utrecht, alwaar hij in 1616 als meester in het St. Lukas gilde aangenomen werd en in 1523 en 1624 Deken van hetzelve was. Hij is er in 1638 ook Regent van het Hiob's Gasthuis geweest en waarschijnlijk aldaar in 1642 overleden. Er bestaat van hem een groot aantal schilderijen die onderwerpen uit de gewijde geschiedenis, doch veelal boerenkermissen, zeldzaam voorstellingen in binnenhuizen tot onderwerp hebben. Zijne figuren zijn slordig geteekend, en op zijn koloriet en penseelsbehandeling valt niet veel te roemen.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Wonder, *Alphab. lijst van Kunstsch.*; *Cat. van Schilder. in het Mus.* Boymans *te Rott.* bl. 18; Kramm, *Lev en Werk. der Kunstsch.*

DROOGSLOOT (Nicolaas), waarschijnlijk een bloedverwant van den voorgaande, werd geboren te Dordrecht in 1650. Hij wordt genoemd een leerling van Hendrik Mommers en schilderde dorpsgezigten met volksvereenigingen. De toon zijner

verwen en zijne penseelsbehandeling zijn beter dan van den voorgaande. Hij overleed in 1702.

Zie Kramm *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DROOP (J. J.) voerde het bevel op 's lands korvet *Galathé* van 16 stukken, en moet in der tijd een kundig zeeofficier geweest zijn. Hij behoorde met zijn korvet tot de Bataafsche zeemagt onder den Schout bij Nacht Story, die in 1799 door de Engelschen in bezit werd genomen. Ten gevolge van die overgave werd hij door het uitvoerend bewind der Bataafsche Republiek met anderen uit de dienst ter zee gecasseerd, en onbekwaam geoordeeld den lande immer weder te kunnen dienen, met veroordeeling in de kosten.

Zie *Vaderl. Hist. ter Verv. op Wagenaar*, D. XXXVI. bl. 206, D. XLI. bl. 185, D. XLIII. bl. 35, 37; Vonk, *Geschied. der Landing*, enz. D. II. bl. 42; Krayenhoff, *Geschiedk. beschouw. van den Oorl. in* 1799. bl. 40; de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. VI. St. II. bl. 359.

DROSSAERT was een Hollander, die in het midden der zeventiende eeuw leefde, en landschappen met hertenjagten en dergelijke onderwerpen schilderde.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DROST, of VAN DROST, ook DEN DROST genoemd, was een Hollandsch schilder uit de zeventiende eeuw en een leerling van Rembrandt. Vervolgens zette hij te Rome zijne studiën voort en werd een goed schilder, van wien evenwel niet veel stukken bekend zijn. Deze zijn:

Herodias ontvangende het hoofd van Johannes den Dooper. (In 's Rijks Museum te Amsterdam).

De Predicatie van Johannes.

Eene verschijning van Christus na zijne opstanding aan Maria Magdalena.

Een Fluitspeelder,

Een naaijend vrouwtje.

Een student in zijne kamer.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Dubourcq, *Beschrijv. der Schild. op 's Rijks Museum*, bl. 32.

DROST (ANTHONIE) was een verdienstelijk boetseerder, wiens fraai werk meestal straatloopers, uitventers en bedelaars voorstelt. Er bestaan van hem ook teekeningen met vogelen en visschen.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DROST (AARNOUT), geboren te Amsterdam in 1814, was Candidaat in de Godgeleerdheid en een veelbeloovend dichter, die evenwel reeds den 5den November 1834 in zijne geboorteplaats overleed. Hij onderscheidde zich reeds op jeugdigen leeftijd als voornaam schrijver en dichter, en muntte uit door uitstekende gaven des verstands, die hij paarde aan een edel hart, groote belezenheid en voorbeeldelooze werkzaamheid. Behalve zijn uitnemend dichtstuk, getiteld: *Gelderland*, geplaatst in het 7de deel bl. 352 van den *Vriend des Vaderlands*, ziet van hem het licht:

Hermingard van de Eikenterpen. Een oorspronkelijk verhaal. Haarl. 1833. 8°. Herdrukt Amst. 1842. 8°.

Wenken en Meeningen. Haarl. 1834. 8°.

Schetsen en Verhalen. Amst. 1836. 8°.

Behalve dezen leverde hij nog een paar vertellingen en eenige bijdragen in vaderlandsche Tijdschriften, die zich onderscheidden door fijnen smaak, levendigen en bloemrijken stijl en geestig vernuft. Zijne afbeelding ziet in steendruk het licht.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1834. D. II. bl. 322; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 51; Brinkman, *Alph. Lijst van Boek.*; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 74.

DROST (WILLEM) was in 1708 Opperhoofd van Japara, en van 1708 tot 1709 Opperhoofd van Samarang. Meer is er van hem niet bekend.

Zie Valentijn, *Oud en Nieuw Oost-Indiën*, nieuwe uitgave, D. III. bl. 277, 280.

DROSTE (COENRAET Baron), zoon van Matthijs Droste, Overste in Staatsche dienst, eerst Commandeur tot 1665 en vervolgens Gouverneur der stad Heusden tot zijn overlijden, hetwelk in 1667 plaats had; zijne moeder was eene dochter van den Dordschen Burgemeester Ruysch. Omsteeks 1642 geboren, werd hij tot de krijgsdienst bestemd, en was hij reeds in 1654 vaandrig geworden, doch ontving ook te 's Hertogenbosch het onderwijs in de Grieksche en Latijnsche talen, bij den Rector Villerius, en oefende zich in de Regtsgeleerdheid aan de Leidsche Hoogeschool. Reeds in 1664 verliet hij deze loopbaan, en was in 1665 tegenwoordig bij de belegering en herneming van Lochem, en vervolgens in verscheidene plaatsen in garnizoen. In 1667 woonde hij, als hopman van het krijgsvolk, de onderneming der Hollandsche vloot onder de Ruiter en de Witt op de Teems, en de overwinning bij Chattam bij, en werd in dat jaar tot kapitein bevorderd. Na den vrede van Breda bezocht hij Frankrijk en Engeland, en woonde in 1672 den grooten zeeslag bij, nam deel aan den slag bij Senef, en aan verscheidene gevechten destijds geleverd. Hij verzocht en verkreeg in 1676 zijn ontslag, vergezelde zijn bloedverwant, de Heer van Leeuwen, in 1678 in ambassade naar Engeland, deed voor de tweede maal eene reis naar Frankrijk, en leefde vervolgens van de inkomsten zijner bezittingen ambteloos te 's Hage, zich met de letteroefeningen bezig houdende, waarvan de volgende werken hunnen oorsprong hebben:

De Haegsche Schouburg, gestoffeert door de Heer Coenraet Droste, waerbij syn gevoegt eenige Gedigten van den selfden Autheur, 's Hage, 1710—1714. 4°. 2 deelen.

Dit werk bevat zestien tooneelstukken, bevorens afzonderlijk door hem uitgegeven.

Het leven van den Profeet en Koning David, Rott. 1716. 4°.

Harderskouten en andere Dichten, Rott. 1717. 4°.

De Odyssea van Homerus berymd, Rott. 1719. 1721. 1722. 4°. 2 deelen.

De Ilias van Homerus berymd, Rott. 1721. 4°. 2 deelen.

Overblijfsels van geheugchenis der bijzonderste levensgevallen van C. Droste *in Veld- en Zeeslagen*, 's Hage. 1723. 4°, aldaar 1728. 4°.

Deze herinneringen loopen van 1654 tot 1722 en zijn in dichtmaat geschreven. Droste schijnt in 1733 of 1734 te 's Hage op hoogen leeftijd overleden te zijn. Althans zijn uitmuntend kabinet van schilderijen werd den 23sten Julij van laatstgenoemd jaar te 's Hage verkocht. Ofschoon op zijne poëzy niet veel valt te roemen, was hij evenwel een zeer geleerd man, die bij zijne geleerde tijdgenooten in achting stond. In de Bibliotheek der Maatschappij van Nederlandsche letterkunde te Leiden berust een belangrijk exemplaar van de *Overblijfsels*, met wit papier doorschoten en met meer dan 2600 geschrevene verzen en een Register door Droste zelf vermeerderd.

Zie *Boekz. der gel. wereld.* 1723. *b* bl. 662; van Oudenhoven, *Beschrijv. van de Stadt Heusden*, bl. 212, 213; Balen, *Beschrijv. van Dordr.*, bl. 963; *Bibl. Publ. Lugd. Bat.*, p. 495; Huydecoper, *Proeve*, D. II. bl. 49; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Witsen Geybeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 215, 216; *Algem. Konst- en Letterb.* 1840, D. II. bl. 171—175; Schotel, *Lett. en Oudh. Avondst.* bl. 134; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.*, D. I. bl. 94, *b* bl. 84. 85, 1ste *Bijv.* bl. 35, 2de *Bijv.* bl. 17.

DRUITIUS (REMIGIUS). Zie DRIUTIUS (REMIGIUS).

DRUIVESTEIN (AARNOUDT of AART). Zie DRUYVESTEYN (AARNOUDT of AART).

DRUNAEUS (GERARDUS), geboren te Drunen in Noord-Brabant, was een geestelijke van de orde der Premonstratensers, kanunnik te Tongerloo, Parochiaan in Noord-Brabant, een uitnemend wiskunstenaar en vervaardiger van onderscheidene werken, die evenwel niet zijn uitgegeven, en welligt thans zijn verloren gegaan. Hij overleed op den 23sten Januarij 1601.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*

DRUNAEUS (W. M.). Zie WILLEMS (MATTHIAS).

DRUNEN (JOHANNES JACOBUS VAN), geboren te Doveren, waar zijn vader Johannes van Drunen Predikant was. Hij werd in 1692 predikant te Krimpen aan de Lek, in October 1739 emeritus en overleed den 10den October 1743. Hij had zes zonen, die allen predikanten waren. Zijn kleinzoon en naamgenoot volgt. Hij schreef:

De Spiegel der hedendaagsche Voorbeelden en Schaduwe van Zelotes verfoeijelijks en gezuyvert. Dordr. 1715. 8°.

Waarschouwing aan een zondaar. Rott. 1718. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1739. *b* bl. 480, 679, 1743, *b* bl. 670, 1744, *a* bl. 199; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*, D. I. St. I. III.

DRUNEN (JOHANNES JACOCUS VAN), kleinzoon van den voorgaande en zoon van Martinus van Drunen, predikant te Bennebroek. Aldaar werd hij in 1733 geboren, en wijdde zich, even als zoovelen van zijn geslacht, aan het predikambt. Hij werd den 19den Augustus 1757 Proponent, in 1758 Predikant te Nieuwland en St. Joosland, te Haamstede in 1765, te Goes in 1766 en in 1772 te 's Hertogenbosch, alwaar hem

den 11den November van dat jaar het Hoogleeraarsambt in de Oostersche talen honoris causa werd opgedragen. Na het overlijden van Daniël Noortberg, Hoogleeraar in de Oostersche talen, werd hij in het daartoe staande tractement gesteld, bij besluit van den Raad van State van den 4den December 1783. Gedurende de belegering der stad, door de Franschen in 1794, behoorde hij onder de weinige leeraars die in de stad gebleven waren, en door woord en voorbeeld de burgerij overhaalden om zich niet aan de Franschen over te geven. Hij werd den 9den December 1802 emeritus en overleed den 3den Junij 1804. Hij was lid van het Zeeuwsch Genootschap der wetenschappen en beoefende de Nederduitsche Dichtkunst blijkens een handschrift door hem nagelaten, groot 300 bladzijden in octavo, waarin onderscheidene geboorte-, bruilofts-, lof- en mengeldichten voorkomen, die hij van 1752 tot 1801 gemaakt heeft. Zijn dichterlijk talent gaat echter niet boven het middelmatige, zooals blijken kan uit den verjaarwensch aan zijnen vader, op zijn zeventigsten verjaardag, gedrukt te Haarlem, 1775. 4°, alsmede uit een vers, waarmede hij de dissertatie van Johan van Heurn (Traj. ad Rhen. 1772. 4°) versierde. Hij schreef:

De gemeente van Israël tot het intreden voor land en kerk opgewekt, Utr. 1774. 8°.

Ernstige waarschuwing aan het publiek wegens het gevoelen van den Eerw. Kleman, predikant te Voorburg, 1776. 8°.

De aard des geschrijfs in het nader bericht van Joh. Petsch aan het publiek wegens Irenaeus Philadelphus Staat des geschils enz. *onder 't oog gebracht*, Rott. 1776. 8°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld.* 1758. *a* bl. 602. *b*. bl. 250. 1773. *a* bl. 347; *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar*, D. XXVII. bl. 201; *Vaderl. Letteroef.* 1776. bl. 207, 484, 1777. bl. 200; Dresselhuis, *Naaml. der Herv. Pred. te Goes*, bl. XXVIII; Hermans, *Geschied. der Ill. en Lat. scholen te 's Hertogenbosch*, bl. 33, 34.

DRURY (Robert) was een Engelschman die met de hulptroepen van Koningin Elisabeth hier te lande gekomen was. Als zoodanig was hij in 1588 gouverneur over het belegerde Bergen op Zoom, en maakte zich door uitvallen op den vijand beroemd. Hij streed ook in 1600 bij Nieuwpoort.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XXV. bl. 338 (20), 339 (21); *Verz. ber. omtr. de krijgsb. bij Nieuwp.* bl. 9; Bosscha, *Neêrl. Held. te land*, D. 1. bl. 286, aldaar verkeerdelijk William genoemd.

DRUSIUS (Joannes), geboren te Oudenaarden in Vlaanderen, den 28sten Junij 1550. Zijn vader was Clemens van den Driesche en zijne moeder Elizabeth Decker. Na de gewoonte van zijnen tijd veranderde hij later zijnen naam in Drieschius, en verzachtte dien vervolgens welluidendheidshalve in Drusius. Door zijne ouders, die toen nog de Roomsche kerkleer beleden, tot den geestelijken stand bestemd, vertrok hij reeds op zijn tiende jaar naar de Latijnsche school te Gent, van waar hij zich in 1563 naar Leuven begaf, om de beginselen der wijsbegeerte te leeren, en in 1567 tot de Hoogeschool dier stad overging, waar hij het onderwijs van Cornelius Valerius genoot. Intusschen had zijn vader het Hervormd geloof omhelsd, en was hij bij de komst van Alva naar Engeland gevlugt, met achterlating van betrekkingen en bezittingen. Zijne vrouw, de oude kerkleer getrouw blijvende, riep haren zoon naar Oudenaarden terug, om hem te Doornik de Fransche taal te doen aannemen, en hem voor de kerk te behouden. Maar de Hervorming had ook hem bereikt, en toen zijn vader hem uit Engeland eenen brief zond, aarzelde hij niet, om, zonder voorkennis van zijne bloedverwanten, zijne geboorteplaats te verlaten, en over Oostende naar Londen te vertrekken, waar hij vóór het einde van 1567 door zijnen vader met open armen ontvangen werd, die, ofschoon door Alva van het grootste gedeelte zijner middelen beroofd, voor zijne verdere opleiding eerst te Londen en vervolgens te Cambridge zorg droeg, in welke laatste plaats hij, toen reeds bijzondere lust tot de beoefening der Oostersche talen bespeurende, eerst het onderwijs ontving in de Hebreeuwsche taal van den beroemden Chevallier, en later zich ook met de borst op de Wijsbegeerte en Grieksche Letterkunde toelegde. Door aanhoudende beoefening der Hebreeuwsche taal en letteren, ook door zich met de Rabbijnsche schrijvers bezig te houden, verkreeg hij zoodanigen roem, dat niet alleen voorname Engelschen, na zijne terugkeer te Londen, van zijne lessen gebruik kwamen maken, maar hij ook, toen hij door den Parijschen moord op den 24sten Augustus 1572 was teruggehouden om naar Frankrijk te gaan ter meerdere beoefening der wijsbegeerte, gelijktijdig eene beroeping als Hoogleeraar in de Hebreeuwsche taal aan de Hoogescholen te Cambridge en Oxford ontving, welke laatste aanbieding hij volgde en aldaar vier jaren de Oostersche talen, en vooral het Hebreeuwsch, niet zonder roem onderwees.

Na de pacificatie van Gent, die aan alle geloofsvervolging een einde zou maken, verliet Drusius, door verlangen naar zijne geboorteplaats, Engeland, waar hij acht jaren lang eene eervolle loopbaan geleid had, keerde naar Vlaanderen weder, van waar hij zich weldra naar Zeeland begaf, toen hij na eenig verblijf aldaar, door de voorspraak der Staten van Holland, den 20sten Junij 1577 tot Hoogleeraar in de Hebreeuwsche, Chaldeeuwsche en Syrische talen aan de Hoogeschool te Leiden werd aangesteld.

Acht jaren lang mogt Drusius dien post met lof bekleeden, toen hem in 1585 dezelfde waardigheid aan de pas opgerigte Franeker Hoogeschool werd aangeboden. Voordeeliger voorwaarden deden hem die roepstem opvolgen, en ondanks de vermaning van Prins Willem I aan Curatoren, *dat zij zich zulk een man niet moesten laten ontsnappen*, liet men hem tot groote schade der Leidsche Hoogeschool gaan. In Junij 1585 aanvaardde hij zijnen nieuwen post, en heeft dien met luister, een en dertig jaren tot aan zijnen dood, waargenomen. Wél had hij in 1608 om zijn ontslag gevraagd, maar zoo zeer stelde men zijn onderwijs op prijs, dat men niet alleen alles aanwendde om hem van dat voornemen af te brengen, maar hem ook bij het klimmen zijner jaren den vereerenden last opdroeg, om Sixtinus Amama, een hem waardige leerling, op te kweeken en te vormen, om hem op den leerstoel te Franeker op te volgen.

Drusius overleed den 12den Februarij 1616, en werd in de groote kerk te Franeker begraven, terwijl zijn ambtgenoot, Johannes Maccovius, op hem eene lijk- en lofrede hield, die evenwel niet is uitgegeven. Zijne afbeelding is in de *Alma Academia Lugdunensis* en elders uitgegeven. Drusius was den 12den October 1580 gehuwd met Maria van der Varent, uit Roomsche ouders te Gent geboren. Zij begunstigde in het geheim de Hervorming en beleed na haar huwelijk openlijk de gezuiverde leer. Zij overleed te Franeker in 1599 en was een voorbeeld van deugd en weldadigheid, zoodat de armen van Franeker bij haren dood uitriepen: Zij was de moeder der behoeftigen, en aller troost in tegenspoed." Het huwelijk van Drusius werd met drie kinderen gezegend, een zoon die volgt, en twee dochters, Agneta, geboren in 1582 en gehuwd met Abel Curiander of Heerman, en Johanna, geboren in 1587, en gehuwd met Abraham Valk.

Niet alleen in Friesland, in Nederland, maar schier door geheel Europa was de naam van Drusius beroemd. Zijne kennis der gewijde talen was zoo groot, dat de Noord-Hollandsche Synode hem in 1594 met Petrus Plancius en Ludovicus de Dieu, tot reviseur der aan Marnix opgedragene Bijbelvertaling benoemde. Toen de dood van laatstgenoemde dezen arbeid afbrak legde de Algemeene Staten hem in 1600, tegen toelegging van een jaargeld van 400 guldens, de verpligting op, eenen Commentarius over het Oude Testament zamen te stellen, waarvoor hij gehouden zou zijn om de Chaldeeuwsche, Grieksche en Latijnsche vertalingen van hetzelve met elkander te vergelijken. In 1601 verzochten zij de Staten van Friesland, om ten behoeve van dit gewigtig maar veel omvattend werk, Drusius van allen arbeid te ontslaan, die hem zou kunnen belemmeren, waarop hem vrijheid gegeven werd alle Academische verrigtingen na te laten, en verwierf hij een schrijver, zoo lang hij met de hem opgedragene taak bezig zou zijn. Onvermoeid zette hij zijnen arbeid voort, waarvan de door de Dordsche Synode benoemde Bijbelvertalers geen gebruik maakten, daar Drusius hun niet regtzinnig genoeg was. Niettemin zijn er vele geschriften van Drusius zamengesteld, gedeeltelijk door hem, gedeeltelijk door Amama, in het licht gegeven, waarvan wij de titels hier zullen laten volgen:

Fragmenta veterum interpretum Graecorum in Psalmos Davidis, Antv. 1581. 4°.

Commentarius ad voces Ebraicas N. Test. Antv. 1582. 4°. et Fran. 1616. 4°.

Quaestionum et Responsionum libri III *ad varia scripturae sacrae loca*, Lugd. Bat. 1583. 8°. Amst. 1598. 8°. Fran. 1599. 8°.

Animadversionum libri duo, Lugd. Bat. 1585. 8°. Fran. 1633. 4°.

Esthera, ex interpr. S. Pagnini, Joh. Drusii in eam

annotationes; accedunt Additiones apocryphae, Lugd. Bat. 1586. 8°.

Historia Ruth, lat. cum commentario. Eadem Gr. cum Notis. Additur Tractatus, an Ruben Mandragoras invenerit, Fran. 1586. 8°.

Miscellaneorum Locutionum Sacrarum Centuriae duae Fran. 1586. 8°.

Alphabetum Ebraicum vetus; C. Sententiae veterum sapientium, charactere Hebr. Latino et Graeco, cum Notis, Fran. 1587. 4°.

Parallela sacra locorum Veteris et Novi Testamenti cum Notis. Fran. 1588. 4°.

Notae in Grammaticam Hebraeam Nicalai Clenardi, Lugd. Bat. 1589. 4°.

Proverbiorum Classes duae. Item Sententiae Salomonis et allegoriae, etc. Lugd. Bat. 1590. 4°.

Observationum sacrarum libri XVI *secunda cura meliores*. Lugd. Bat. 1594. 8°.

De Quaesitis per Epistolas, Lugd. Bat. 1595 8°.

Lectiones in Prophetas, Amos, Nahum, Habacuc, Sophoniam, Joëlem, Jonam, Abdiam. Item in Gr. editionem conjectenea; et Interpr. Vet. Fragmenta, Lugd. Bat. 1595. 8°. *et curanti S. Amama*. Amst. 1627. 8°.

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ, sive Ecclesiasticus, gr. et lat. cum Notis, Fran. 1596. 4°. id. 1615. 4°.

Proverbia Ben Sirae, lat. cum comment. Item Adagiorum Ebr. decuriae aliquot, Fran. 1597. 4°.

In Proph. Hoseam Lectiones. Item in Gr. edit LXX *Conjectanea et vet. Interpretum Fragmenta*, Fran. 1599. 8°.

De Literis servilibus libri duo. Lugd. Bat. 1599. 8°.

In Proph. Amos Lectiones etc. Fran. 1600. 8°.

Liber Hasmonaerum prior, Gr. et Lat. cum Notis. Item disputatio Alberici Gentilis, Fran. 1600. 4°.

Tabulae in Grammaticam Chaldeam, Fran. 1602. 8°.

De Nomine Dei Elohim, Fran. 1603. 8°.

De Hasidaeis in libris Machabaeorum, Fran. 1603. 8°.

Tetragrammaton, Fran. 1604. 4°. Ibid. Amst. 1634. 4°.

De Tribus sectis Judaeorum; adversus N. Serarium, Fran. 1605. 8°. *et, curante Amama*, Arnh. 1619. 4°.

Ad Minervae Serarii Resp. Fran. 1606. 8°.

Sulpitii severi Historia sacra, cum emend. et comm. Fran. 1607. 8°.

Grammatica Linguae sanctae nova, Fran. 1612. 4°.

Apothegmata Ebr. et Arabum, lat. cum scholiis. Fran. 1612. 4°.

Annotationum s. Praeteritorum in Nov. Test. libr. X, Fran. 1612, 1616. 4°. 2 volum. Amst. 1632. 4°.

Henoch, Fran. 1615. 4°,

Commentarius ad loca difficiliora Pentateuchi, Fran. 1617. 4°.

Commentarius ad loca Jos. Jud et Sam. Fran. 1618. 4°.

Fragmenta Vet. interpretum Graecorum in totum Vet. Test. cum Notis, Arnh. 1622. 4°.

Commentarius in XII *Proph. minor*. Fran. 1627. 4°.

Commentarius in L. Coheleth, Fran. 1635. 4°.

Commentarius in L. Jobi. Amst. 1636. 4°.

De werken van Drusius zijn bijeen uitgegeven onder den titel van *Joh. Drusii, Opera theologica, exegetica, cet.* Arnh. et Amst. 1622—1636. 10 vol. 4°.

De ongedrukte geschriften van Drusius, vroeger bewaard bij de Hoogeschool te Franeker, zijn, na de opheffing van deze instelling, naar Leeuwarden overgebragt en worden daar bewaard. Waar de 2300 Latijnsche Brieven gebleven zijn, die, behalve de Hebreeuwsche, Grieksche, Fransche, Engelsche en Vlaamsche aan hem geadresseerd waren, is niet bekend. Zij doen ons, met zijne gedrukte werken, een denkbeeld vormen van de werkzaamheid van eenen man, die met naauwgezetten ijver en trouw de pligten aan zijn Hoogleeraarsambt verbonden, waarnam.

Dat zulk een man bij zijne tijdgenooten in hooge achting stond, zoowel om zijne zeldzame geleerdheid als beminnelijke eigenschappen, zal niemand verwonderen. Zoo wel de ververmaarde Marnix van St. Aldegonde als Theodorus Beza, zoowel de Protestantsche Isacus Casaubonus als de Roomschgezinde Richard Simon hebben breed uitgewijd in zijnen lof; maar ook die man, die bij zijne uitstekende talenten de nederigheid zelve was, werd door anderen, door insgelijks groote geleerden, gedwarsboomd, gehaat, ja gescholden. Hetgeen een Rivetus, een Serarius, een Sybrand Lubbertus, een Baillet, maar bovenal een Scaliger, eertijds zijn vriend, tegen hem schreven, is dáár, om het vermelde te staven. En vraagt men nu waarom was dat? dan zal de onpartijdige geschiedschrijver moeten antwoorden, »omdat hij de man was die, volgens Brandt, geene zaken verwierp, indien de redenen tot hare verwerping hem niet bondig genoeg voorkwamen, en die zich niet schaamde om zijn gevoelen te veranderen en het zijne voor beter vaarwel te zeggen, wanneer de bewijzen ten tegendeele hem gunstig toeschenen; omdat hij voor zich in zijnen godgeleerden arbeid eenige vrijheid vroeg, in het verklaren van den tekst, vooral, »waar de uitleggers zoo uiteenloopen, dat men schier niet weet," wien te volgen, en eindelijk omdat hij zijnen eigenen, vrijen weg bewandelde en in zijn oordeel onafhankelijk bleef.

Zie A. Curiander, *Vitae operumque J. Drusii delineatio*, (Fran. 1616). Sweertius, *Ath. Belg.* p. 420, 421; Brandt, *Hist. der Ref.* D. II. bl. 325; Foppens, *Bibl. Belg.* T. II. p. 632, 633; Vriemoet, *Ath. Fris.* p. 49—64; Paquot, *Mémoir.* T. V. p. 104—128; Saxe, *Onom. Liter.*T. III. p. 540, 541; van Kampen, *Geschied. der Ned. Lett. en Wet.* D. I. bl. 283, 292; Collot d'Escury, *Holl. Roem.* D. III. Aant. bl. 374, 375; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. II. bl. 305, Aant. bl. 208, 246—248, 351; Herzog, *Encycl. für Prot. Theol. und Kirche*; Siegenbeek, *Gesch. der Leidsche Hoogesch.* D. I bl. 33, 54, 55, 71, D. II. Toev. en Bijl. bl. 57; van Kampen, *Lev. van beroemde Nederl.* D. II. bl. 1—29; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leiden*, D. I. bl. 103, D. II. bl. 426; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 391—395; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 74; Dezelfde, *Cat. van Godgel. Werk.* bl. 103; Delprat, *Verh. over de Broed. van G. Groote*, bl. 159, Noot 2; *de Navorscher*, D. VI. bl. 107.

DRUSIUS (Joannes), zoon van den voorgaande, werd den 26sten Junij 1588 te Franeker geboren. Hij ontving van zijnen vader het onderwijs en kon reeds op jeugdigen leeftijd een wonder van geleerdheid genoemd worden. Hij leerde op zijn vijfde jaar met goed gevolg Latijn en Hebreeuwsch, en daarna Grieksch, Chaldeeuwsch en Syrisch. Op zijn zevende jaar kon hij reeds de Psalmen vertalen, tot groote verwondering van eenen jood, die te Leiden onderwijs in het Arabisch gaf. Op zijn twaalfde jaar dichtte hij in het Hebreeuwsch en schreef er zeer gemakkelijk eene menigte van brieven in; twee daarvan aan den beroemden Petrus Cunaeus worden in diens *Epistolae* p. 84—86 gevonden. De Latijnsche en Engelsche talen sprak en schreef hij als zijne moedertaal. Hij schijnt reeds vroeg naar Londen vertrokken te zijn, daar er verhaald wordt dat hij reeds op zijn zeventiende jaar tot algemeene verbazing eene Latijnsche redevoering voor Koning Jakobus I deed. Vier jaren later, in 1609, overleed hij in Engeland aan den steen in het huis van William Thorne, Deken van Chichester, die hem op een jaargeld tot zich geroepen had. Zijn vader getuigt van hem, in zijne *Praefatio Praeteritorum in Novum Testamentum*, dat zijn vernuft vlug was, zijn oordeel boven zijnen leeftijd naauwkeurig en rijp, zijn geheugen sterk, zijn arbeid onvermoeid, zijne zeden beminnelijk en bij allen geliefd, zijn karakter edel en zijne godsvrucht zuiver. Even als Dousa over den zijnen, was de oude Drusius met diepen weemoed vervuld over het verlies van een zoon, die, wanneer hij een rijperen leeftijd had mogen bereiken, een sieraad van zijn geslacht en van zijn vaderland zou geworden zijn, en een der vermaardste uitleggers der H. Schrift, wien zelfs een Scaliger den lof als een der grootste geleerden niet onthouden kon.

Slechts weinig is, behalve de beide genoemde brieven, van den jongen Drusius in het licht verschenen. Alleen een door hem vervaardigd Glossarium op Elias den Leviet, Hebreeuwsch en Grieksch, is onder den titel van *Nomenclator Eliae Levitae* te Franeker 1652 in 8° uitgegeven. Hij liet voorts in handschrift Hebreeuwsche brieven en verzen na, aanteekeningen over de spreuken van Salomo, en was begonnen de reis van Benjamin van Tudela in het Latijn over te brengen.

Zie Vriemoet, *Ath. Fris.* p. 58, 59; Hoogstraten, *Woordenb.*; Collot d'Escury, *Holl. Roem* D. III. Aant. bl. 374, 375; van Kampen, *Lev. van ber. Nederl.* D. II. bl. 28, 29; *De Navorscher*, D. V. bl. 158, 230.

DRUSUS (Nero Claudius), zoon van Tiberius Claudius Nero en Livia werd 38 jaren vóór Christus geboorte geboren. Zijne krijgsbedrijven tegen de Germanen, Sicambren, Bructeren, Friezen en andere volkstammen liggen buiten ons bestek. Tijdens hij in ons vaderland oorlog voerde, zou hij, zoo als thans algemeen wordt aangenomen, den Rijn met den Yssel hebben verbonden, door eene gracht die naar hem de Dru-

sus gracht zou genoemd zijn, en bij ons onder den naam van Nieuwe Yssel bekend is. Met dat al is de zaak niet geheel zonder tegenspraak, en gebrek aan oorkonden uit dien tijd maakt het moeijelijk dezelve te beslissen. Drusus overleed acht of negen jaren vóór Christus geboorte. Volgens Slichtenhorst was hij om zijne krijgsverrigtingen zoo gevreesd, dat van hem de spreekwijs *haal hem de Droes* afkomstig zou zijn. De groote taalkundige Grimm meent echter dat *droes* hier pestziekte beteekent hetgeen ook de bekende paardenziekte waarschijnlijk maakt.

Zie Smetius, *Chron. van Nijm.* bl. 32; Hoogstraten, *Woordenb.*; Picardt, *Antig. van Drenth.* bl. 142, 144, 152, 206, 208, 209; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. I. bl. 56, 57; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 18, 19; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 84 — 91, 239; Nijhoff, *Bijdr.* D. VII. bl. 289; *De Navorscher*, D. III. bl 31, 290, D. IV. *Bijbl.* bl. XLI, LXII; *Overijss. Alm.* 1852. bl. 74 — 77.

DRUTEN (Willem en Emmerik van) waren twee broeders, eigenaars van het slot te Leeuwen, een dorp tusschen Maas en Waal, en aanhangers van Eduard van Gelder. De gehechtheid aan laastgenoemden vorst koste aan Emmerik van Druten in 1354 het leven. Beiden op Paaschdag ter kerke gaande, had Willem buiten de slotpoort het ongeluk den voet te verstuiten, en keerde alzoo terug. Emmerik zijnen weg ververvolgende, werd, nauwelijks de kerk binnen getreden zijnde, door eenige aanhangers van Reinoud III, broeder van Eduard van Gelder, vervolgd, en op het altaar in de armen van den priester vermoord.

Zie Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. II. bl. 266.

DRUTIUS (Remigius), Zie DRIUTIUS (Remigius).

DRUIJF (Hendrik) was van 15 Januarij 1661 tot 1681 Raad in den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland, in welk laatstgenoemd jaar hij tot President van dat Collegie benoemd werd, en als zoodanig den 30sten April 1581 den eed deed. Levensberigten zijn van hem niet voorhanden. Een zijner adviezen, in dato Alkmaar 16 Julij 1654, vindt men in de *Hollandsche Consultatien* D. IV. bl. 232.

Zie Vreede, *over den Hoogen Raad van Holl. Zeel. en West-Friesl.* in het *Jaarb. van de Regterl. Magt.* 1839, bl. 33, 46, 55.

DRUYVESTEYN (Arnoudt of Aart), uit een oud en aanzienlijk geslacht te Haarlem in 1577 geboren. Hij was de zoon van Jan Druyvesteyn en Clara Jacobs Joostensz Keyserkind, en bekleedde, na zijne bevordering tot Advokaat, in zijne geboorteplaats aanzienlijke ambten. Zoo werd hij in 1611 Raad, in 1619 tot 1625 Schepen en Burgermeester; terwijl hij ook in 1624 tot Kolonel der Schutterij benoemd werd. Hij overleed den 5den Augustus 1627 en was gehuwd den 2den April 1606 met Anna de Wael, dochter van Johan de Wael, Burgermeester van Haarlem, die hem twee zonen schonk; Jacob die volgt en Johannes, die ongehuwd in 1683 in Venetië overleed. Zij hertrouwde in 1636 met Willem Reijerszoon Buys.

Druyvesteyn was een man van groot vermogen, van veel kunde en vernuft, en beoefende tot uitspanning met goed gevolg de schilderkunst. Hij legde zich voornamenlijk op landschappen en vee toe, die naar het oordeel van kunstregters niet van verdiensten ontbloot zijn.

Zie Koning, *Tafereel der stad Haarl.* D. IV. bl. 150; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*, uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

DRUYVESTEYN (Jacob), zoon van den voorgaande; te Haarlem in Januarij 1612 geboren, werd hij, na zijne promotie tot Advokaat, den 23sten Augustus 1635 Raad in de Vroedschap te Haarlem, en was van 1637 tot 1646 Schepen en daarna Burgemeester aldaar. Bovendien verkoos men hem in 1647 tot bewindhebber der Oost-Indische Compagnie, in 1657 tot Kolonel der Schutterij en in 1659 tot gecommitteerd Raad. Tot zijn overlijden, hetwelk op den 13den October 1691 te Haarlem plaats had, was hij Hoogbaljuw van Kennemerland. In Januarij 1661 werd hij met de Heeren Amelis van den Bouckhorst, Heer van Wimmenum, de Graeff en Meerman, alle leden der Staten van Holland, naar Kleef afgevaardigd, om de Prinses Douairière van Holland te condoleren, wegens het overlijden van Maria van Engeland, moeder van Willem III. Hij was den 5den Julij 1639 gehuwd met Wilhelmina Coymans en verwekte daarbij negen kinderen. Zijn oudste zoon volgt.

Zie *Hollandsche Mercurius* 1661, bl. 5; uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

DRUYVESTEYN (Aarnoudt), zoon van den voorgaande, werd te Haarlem den 6den Februarij 1641 geboren. Even als zijn vader en grootvader werd hij tot Advocaat bevorderd, en bekleedde gedurende zijn geheele leven onderscheidene belangrijke posten, waardoor hij zich jegens de stad zijner inwoning en het vaderland zeer verdienstelijk maakte. Reeds in 1664 werd hij Secretaris zijner geboortestad, in 1679 Schepen en lid van den Raad, in 1685 tot 1694 gecommitteerde ter Staten Generaal, in 1688 en sedert meermalen Burgemeester van Haarlem, en in 1690 Kolonel van de schutterij aldaar. Hij huwde eerst den 14den Augustus 1668 met Maria Wouters, dochter van François Wouters en van Maria de Haan, daarna in 1675 met Jacoba Sophia Huydecoper, dochter van Mr. Joan Huydecoper en van Maria Coymans, en weduwe van Guillielmo Bartolotti van den Heuvel. Hij overleed te Haarlem den 14den Augustus 1698; uit zijn eerste huwelijk verwekte hij drie zonen, de eerste waarvan, Mr. François Druyvesteyn, Raad en Schepen te Haarlem, gehuwd was met Maria Dickx, dochter van Mr. Diederik Dickx, vroeger genoemd, en van Catharina de Neufville. Hun zoon, François Aarnoudt, was stedelijk ambtenaar te Haarlem, gecommitteerde Raad van 1747 tot zijn overlijden op den 8sten April 1748, en gehuwd met Henriette Jacoba Gerlings. Hun kleinzoon volgt; de tweede zoon van Mr. Aarnoudt Druyvesteyn, Jan genaamd, was Raad in de Vroedschap te Haarlem en overleed ongehuwd den 10den Mei 1728; de derde zoon Jacob overleed ongehuwd.

Uit medegedeelde familieberigten bijeengebragt.

DRUYVESTEYN (Jan Willem), zoon van Mr. François Constantijn Druyvesteyn en van Cornelia Anna van Royen, en kleinzoon van François Aarnoudt Druyvesteyn en van Henriette Jacoba Gerlings, werd geboren te Haarlem den 20sten November 1759. Hij was Raad in de Vroedschap te Haarlem in 1785, Schepen en in 1787 Kolonel der schutterij. In 1788 van alle betrekkingen ontslagen, werd hij door de burgerij na 1795 weder in allen hersteld, en bewees hij, als Kolonel en Chef van de burgerwapening in het departement van Texel, vele goede diensten, tijdens de landing der Engelschen in Noord-Holland. Hij werd in 1796 Hoogheemraad van Rijnland en onder zijn bestuur zijn de sluizen te Katwijk gebouwd. In 1803 zag hij zich benoemd tot lid van den Raad, in 1805 tot vice President wethouder, en een jaar daarna tot President, welke betrekking hij nog vervulde bij zijn overlijden den 16den Julij 1806. Hij was een man van een beminnelijk karakter, van groote opregtheid en braafheid, waardoor hij te Haarlem steeds in groot aanzien stond bij de burgerij.

Hij was den 12den September 1784 gehuwd met Cornelia Reessen, weduwe van Mr. Willem Philip Barnaart, en verwekte bij haar 12 kinderen, waaronder 5 zonen, die den lande in onderscheidene betrekkingen eervol hebben gediend.

Uit medegedeelde familieberigten bijeengebragt.

DRUYVESTEYN (François Constantijn Willem), zoon van François David Constantijn Druyvesteyn en van Johanna Maria van Vladeracken, werd geboren te Alkmaar den 28sten December 1782, was Thesaurier dier stad en in 1838 Burgemeester aldaar. Hij werd benoemd tot lid van de Staten van Holland, en in 1833 tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Hij was Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, en gehuwd eerst den 28sten October 1804 met Margaretha Petronella de Lange, daarna den 10den Mei 1810 met Maartje de Wit.

Uit medegedeelde familieberigten bijeengebragt.

DRIJFHOUT (Abraham Jakob) werd waarschijnlijk in 1733 te Deventer geboren, was de zoon van Franciscus Drijfhout, destijds Predikant aldaar, vroeger te Wageningen, en van eene dochter van Johannes d'Outrein, Predikant te Amsterdam. Zijn vader op vijftigjarigen ouderdom verloren hebbende, werd hij door zijne voortreffelijke moeder tot de predikdienst opgeleid, en te Utrecht ter Hoogeschool gezonden. Niet alleen legde hij zich daar op de Godgeleerdheid maar ook op de Wijsbegeerte toe, van welke laatstgenoemde wetenschap hij reeds vroegtijdig veel werk maakte, zoo als blijkt uit zijn ten jare 1753 onder den Hoogleeraar Joannes Castillione verdedigd *Specimen de rationis in philosophia usu et abusu*. Twee jaren later werd hij niet alleen tot Doctor in de Wijsbegeerte bevorderd, na verdediging zijner *Dissertatio de mora-*

litate actionum hum. cum recentiorum quorundam principiis non consistente, maar ook tot proponent, waarna hij in 1756 te Zuilen als predikant beroepen en den 28sten Maart bevestigd werd. Te midden van de getrouwe waarneming zijner bediening vergat hij de wetenschappen niet, ten gevolge waarvan hij zich in 1763 te Harderwijk als Hoogleeraar in de Wijsbegeerte, Wis- en Sterrekunde beroepen zag.

Op den 14den Junij van dat jaar aanvaardde hij zijne betrekking met eene *Oratio Inauguralis de summa Philosophiae hoc nostro tempore necessitate*, die te Harderwijk in 1764 in 4°. het licht zag, en zijn onderwijs was zoodanig, dat zijne talenten aan de Hoogeschool en de wetenschappen ongemeene voordeelen beloofden. Jammer maar dat zijn levensdraad zoo spoedig werd afgesneden. Hij overleed den 11den Maart 1765, en was gehuwd den 28sten Maart 1756 met Maria Brouwer, dochter van Broërius Brouwer, Predikant te Amsterdam.

Behalve zijne genoemde oratie en dissertatie, de laatste ook opgenomen in Tydeman's *Syntagma dissertationum ad Philosophiam Moralem pertinentium* (Traj. ad Rhen. 1777. 4°.) pag. 133, zijn er geene geschriften van hem uitgegeven.

Zie Croese, *Kerk. Regist. der Pred. te Amst.* bl. 230; *Boekz. der gel. wereld.* 1756, *a.* bl. 269, 662; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 292, 298—303, 392; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 390, 391.

DRIJFHOUT (J. F.) is de schrijver van:

Brief over het luchtverschijnsel, den 18 October 1753 door hem waargenomen, gedrukt in de Verhandelingen, uitgegeven door de Holl. Maatsch. der Wetensch. te Haarl. 2de deel (1755). Dat luchtverschijnsel is daarbij met kleuren afgebeeld.

Beschouwing van een Hoos en onderzoek hoe dezelven geboren worden en werken, Haarl. 1756. 8°. m. 2 pl.

Nadere Aanmerkingen over de oorzaak en werkinge der Waterberoeringe van den eersten Nov. 1755. Haarl. 1763. 8°. met kaart.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1756. *b.* bl. 177; Muller, *Cat. van Boek. en Kaart. over Neêrl. waterst.* bl. 13.

DRIJFHOUT (Ane), geboren te Heerenveen in 1742, promoveerde als Doctor in de Godgeleerdheid, Wijsbegeerte en Natuurkunde, en werd predikant te Weidum den 2den Julij 1769, vertrok van daar in 1771 naar IJsselmonde, in 1779 naar Vlissingen, in 1781 naar Middelburg, waar hij emeritus werd in Mei 1822 en den 10den Mei 1827 overleed. Hij was een zeer-geleerd man, van wien de volgende werken zijn uitgegeven:

De providentia Dei speciali, Traj. ad Rhen. 1768. 8°.

De Cartesiana demonstratione existentiae divinae a priori ex notione Entis perfectissimi et necessarii; met goud bekroond en te vinden in de *Verh. van het Stolpiaansch Legaat, over de Nat. Godgel.* Leid. 1788. 8°.

Leerredenen, Middelburg. 1788. 8°.

Lofrede ter nagedachtenis van J. Winkelman, Middelb. 1797. 8°.

Zie Brans, *Kerk. Reg. der pred. van Zuid-Holl.* bl. 96; de Jong, *Alph. Naaml. van Boek. op Drijfhout* en bl. 638; J. de Fremerij, *Naaml. der pred. te Middelb.* bl. 28; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. gesch.* D. V. bl. 251; Muller, *Cat. van Godgel. Boek.* bl. 103.

DRIJFHOUT (Johanna Petronella) was eene verdienstelijke dichteres, die in het begin der negentiende eeuw nu en dan een stichtelijk lied vervaardigde. Het eenige dat van haar bekend is, is het fraaije 86ste gezang uit den bundel Evangelische Gezangen, bij de Hervormde Gemeente in gebruik.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 51; *de Navorscher*, D. II. bl. 53.

DRIJVEN (S. van) was een verdienstelijk portretschilder, die waarschijnlijk in de tweede helft der zeventiende eeuw heeft gebloeid. Meer is er van hem niet bekend.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DRIJVERE (Nicolaas de) werd in 1586 door den Graaf van Leicester naar Gouda gezonden om aldaar tegen de zoogenaamde *Lorrendraaijers*, zoo noemde men degenen die, tegen de plakkaten, den vijand goederen toegevoerd hadden, te waken en hen te ontdekken. Hij verzocht daartoe den bijstand des Baljuws. Doch daar hij weigerde zijne instructie te vertoonen en eenen eed van getrouwheid te doen, deden Burgemeesters hem de stad en de Staten de provincie Holland ruimen.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XXI. bl. 757 (57); Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 158, 159.

DUARTE (Francisca) werd door Hooft de Fransche Nachtegaal genoemd. Zij bevond zich, tijdens het leven van Hooft, op het Muiderslot, en was welligt verwant met Jacob Duarte, schrijver van een tooneelstuk, getiteld: *Weerdigen Gunsteling, vertoont op 't Antwerps schouborgh.*

Zie *Hooft's Brieven*, No. 291; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 116; Koning, *Geschied. van het slot te Muiden*, bl. 66, 80.

DUBBELDEKOP (Wijbrand) was van 1676 tot 1677, toen hij overleed, Gouverneur van Macasser. Jacob Willem Dubbeldekop, van 1729 tot 1723 Opperhoofd van Samarang, was waarschijnlijk zijn bloedverwant.

Zie *de Navorscher*, D. VII. bl. 24; Valentijn, *Oud en nieuw Oost-Indiën*, D. III. bl. 278.

DUBBELS (Pieter) is de schrijver en rijmer van de volgende werkjes, die weinig waarde hebben.

Helikon, bestaande in Zangen, Kusjes en Mengel-rijm, Amst. 1645. 8°.

Beesige uuren in allerley Geestelyke Gedigten, 8°.

De krooning van Darius, treurspel, Amst. 1651. 4°. laatste druk, Amst. 1666. 8°.

d' Hoogmoedige Prins, of gelukkige Staat-zugt, blyeyndend treurspel, Amst. 1655. 8°.

Kristus lyden, uit het Latijn. Amst. 1661. 8°.

De verraderyen van Arbiran, treurspel, Amst. 1668, 8°.

Tooneelspel zonder Tooneelspel, Amst. 1671. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III. Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 116, 117; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden*, D. I. *b.* bl. 82; *tweede verv.* bl. 48.

DUBBELS (Hendrik) was een verdienstelijk schilder van zee- en riviergezigten, somtijds ook van bevrozen binnenwateren met schaatsenrijders en andere stoffaadje; op 's Rijks Museum te Amsterdam komt van hem voor *Een stil water met eenige vaartuigen en deinzige lucht.* In het Museum van der Hoop, geplaatst in de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten te Amsterdam, treft men een zijner beste werken aan, zijnde: *Een woelend water met een havenhoofd en onderscheiden vaartuigen.* Levensbijzonderheden van dezen schilder schijnen er niet bekend te zijn. Hij leefde waarschijnlijk in het midden der achttiende eeuw. Dirk en Jan Dubbels, die bij anderen als zeeschilders voorkomen, zullen wel dezelfden als Hendrik Dubbels zijn.

Zie *Aanw. der Schild. op 's Rijks Museum.* bl. 17, aldaar Hermanus genoemd; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Dubourcq, *Beschrijv. der Schild. op 's Rijks Museum*, bl. 32,

DUBIEZ (Tescaert) was muntgraveur ten tijde van Filips de Goede.

Zie van der Chijs, *de Munten van Brabant en Limburg*, bl. 148.

DUBLEWORST (Nicolaas) vervaardigde een schilderij, voorstellende de *Drie Koningen*, hetwelk hij in 1636 aan het St. Hiob's gasthuis te Utrecht schonk.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUBLIJN (Anna Susanna), gehuwd met Jean de Court Francoysz, was eene dichteres, wier zinspreuk was: *De waarheid op tafel.* Van haar komt onder anderen een gedicht voor, vóór de *Mengeldichten* van Badon en Ghijben, Dordr. 1756. 4°.

Zie Schotel, *Letter- en Oudheidk. Avondst.* bl. 165.

DUBOIS. Zie personen van dien naam op BOIS (du).

DUBORDIEU (J.) schreef:

Gebruik der Christelijke Deugden. Gron. 1725. 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*

DUBOSC (Pierre Thomines Sieur). Zie BOSC (Pierre Thomines Sieur du).

DUBOURG (Louis Fabritius). Zie BOURG (Louis Fabritius du).

DUBREUIL (Jean Tronchin). Zie TRONCHIN du BREUIL (Jean).

DUBUS de GHISIGNIES (Leonard). Zie BUS de GHISIGNIES (Leonard du).

DUC (Isaac le), of le Ducq, Fransch schoolmeester te Dordrecht, vervaardigde verzen voor de werken zijner tijdgenooten en ook Fransche gedichten. Onder anderen komen er van hem gedichten voor vóór Balen's *Beschrijv. van Dordrecht.* Er ziet ook van hem een gedicht het licht, getiteld:

Jaartermijnen. 8°.

Hij leefde in het midden der zeventiende eeuw, en zette de *Cijferkonst* van David Cook of Kock van Enkhuizen, in het Fransch over, Amst. 1652, 1661, 1662.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 53; Schotel, *Illust. school te Dordr.* bl. 125.

DUCANGE (Pierre Auguste BRAHAIN) was in 1783 Secretaris van de Fransche ambassade in ons land. Op het laatst van zijn leven van zijn geheele vermogen beroofd, was hij te Parijs als corrector aan de drukkerij van Alexis Eymery werkzaam, doch werd ook nog als schrijver bij den ambassadeur van Spanje gebruikt. Hij overleed te Parijs in 1833. Wij vermelden hem hier omdat hij gedurende zijn verblijf in Holland geruimen tijd met goed gevolg redacteur was van de *Gazette de Leyde.* Zijn zoon volgt:

Zie *Biogr. Univ.* T. VI. p. 275.

DUCANGE (Victor Henri Joseph BRAHAIN), zoon van den voorgaande, werd te 's Gravenhage den 25sten November 1783 geboren. Na zijne studiën te Parijs volbragt en zijne opvoeding door buitenlandsche reizen voltooid te hebben, keerde hij in 1805 in Frankrijk weder en werd achtereenvolgens gebruikt bij de administratie van het kadaster en bij het Ministerie van koophandel. Na de opheffing van laatstgenoemd departement was Ducange zonder ambt; doch reeds schrijver zijnde van een paar geestige stukjes, legde hij zich nader op de letteren toe. Ten gevolge zijner geschriften, waarin hij de regering aanviel, geraakte hij in proces en werd veroordeeld. Het eerste proces dat hij zich op den hals haalde was door zijn roman getiteld *Valentine, ou le Pasteur d'Uzés*, Parijs 1821, in welke hij onder verbloemde tafereelen de moorden schetste die in 1815 het midden van Frankrijk deden bloeden. Hij werd den 20sten Junij 1821 veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf en 500 francs boete. In 1822 gaf hij een klein maar hevig opposiet dagblad uit, *le Diable rose* genaamd, en werd beschuldigd van in een zijner artikels de Fransche Akademie beleedigd te hebben; ten gevolge waarvan hij den 27sten Augustus 1822 tot boete en 40 dagen gevangenisstraf veroordeeld werd. Toen echter den 27sten Januarij 1824 een zijner romans *Thélène ou l'amour et la guerre* aangeklaagd werd wegens zekere zinsneden beleedigend voor het publiek en de goede zeden, wachtte Duchange zijne veroordeeling niet af, maar vlugtte naar België, van waar hij niet dan in 1825 wederkeerde. Met frisschen moed hervatte hij toen den arbeid tot aan zijnen dood, die te Parijs den 15den October 1833 plaats had.

Ducange was een vruchtbaar tooneelschrijver; ongeveer dertig tooneelstukken zagen van zijne hand het licht, die meest allen met bijval vertoond werden en nog worden. Behalve de genoemden schreef hij de volgende romans:

Agatha, ou le Petit Vieillard de Calais, Paris, 1819.
Albert, ou les Amants missionaires, Paris, 1820.
Léonide, ou la Vieille de Surène, Paris, 1825.
La Luthérienne, ou la Famille morave, Paris, 1825. 6 vol.
Le Médicin confesseur, ou la jeune émigrée, Paris, 1825.
Les trois filles de la veuve, Paris, 1826.
L'Artiste et le Soldat, ou les Fils de maitre Jacques, Paris, 1827.
Isaurine et Jean Pohl, ou les Revolutions du chateau de Gite au Diable, Paris, 1830.
Ludovica, ou le Testament de Waterloo, Paris, 1831. 6 vol.
Joasine, ou la Fille du prêtre, Paris, 1833.
Les Moeurs, Paris, 1834.

Zie *Biograph. Univ.* T. VI. p. 275, 276, door ons hier gevolgd.

DUCART (Izaak), geboren te Amsterdam in 1630, maakte zich beroemd door zijne kunst om bloemen op satijn te schilderen, die bijzonder fraai en natuurlijk waren. In Engeland, waar hij zich lang had opgehouden, had hij daarin onderwijs gehad en werd door zijne huisvrouw in zijn werk bijgestaan. Zijne werken onderscheiden zich door fijne penseelsbehandeling en zijn altijd goed afgewerkt. Zij vonden goeden aftrek en zijn thans zeldzaam. Ducart overleed in 1694 of 1697.

Zie Wagenaar, *Beschrijv. van Amsterdam*, (8°. uitgav.) D. XI. bl. 423; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; *Biogr. Univ.* T. VI. p. 276.

DUCENS (T. A.) wiens spreuk was *Springt niet of dwingt yet*, vervaardigde minne- en drinkliederen in de *Haerlemsche Somerbloempjes* (1646), waarvan zelfs de beste ongelezen moeten blijven, wegens haren dartelen en wellustigen inhoud.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 54.

DUCHERIUS (Johannes). Zie DOUCHER (Jean).

DUCHESNE (Simon), geboren te Dole in Franchecomté in het midden der zestiende eeuw. De Hervormde leer belijdende had hij waarschijnlijk daarom zijn vaderland verlaten en zich te Delft nedergezet, waar hij onderwijs gaf in de Wiskunde en omstreeks 1600 overleed. Hij meende de quadratuur van den cirkel gevonden te hebben, en schreef daarover een werkje dat hij aan Prins Willem I opdroeg. Het was getiteld:

Qaadrature du Cercle, ou manière de trouver un quarré égual au cercle donné, et au·contraire un cercle égual au quarré proposé, avec la raison de la circonférence du diamétre, Delft 1584. 4o.

Zie Haag, *la France Protest.* T. IV. p. 363; Paquot, *Mem.* T. VII. p. 35; *Biogr. Univ.* T. VI. p. 279.

DUCK (A.) is de vervaardiger van eenige schilderijen die in de galerijen te Weenen en te Dresden voorkomen, en zijn naam duidelijk te lezen geven. Hij kan dus niet dezelfde zijn met Jan le Ducq, die volgt. De tijd wanneer hij leefde is ons onbekend.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUCK (Jacob) werd in 1626 als meester in het Schildersgild te Utrecht aangenomen, en schijnt aldaar onafgebroken gewoond te hebben, daar zijn naam in 1646 aldaar nog voorkomt. Volgens het algemeen gevoelen zou hij de vader zijn van Jan le Ducq, die volgt, maar dit wordt door den Heer Kramm, niet zonder grond, in twijfel getrokken. Hij was een niet onverdienstelijk schilder, van wien evenwel thans geen werk meer bekend is.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUCQ (Isaac le). Zie DUC (Isaac le).

DUCQ (Jan le) werd te 's Hage in 1636 geboren, en ontving het onderwijs in de schilderkunst van den beroemden Paulus Potter. Hij begaf zich echter in de krijgsdienst, en klom op tot kapitein. Weldra keerde hij tot de kunst terug en werd benoemd tot Directeur der Akademie te 's Hage, waar hij in 1671 overleed. Hij was een waardig leerling van zijnen meester, doch tevens een vlijtig bestudeerder der natuur. Hij schilderde eerst dierenstukken, later binnenhuizen, wachtkamers en ook landschappen, waarin hij eene aanzienlijke hoogte bereikt heeft. Even als zijne schilderijen, die in ordonnantie, teekening, uitdrukking, koloriet, licht en bruin uitmunten, worden zijne teekeningen zeer gezocht, doch zijn zeldzaam. Ook als etser was hij zeer bedreven. Volgens andere berigten leefde hij nog in 1672, in welk jaar hij zich andermaal in de krijgsdienst begaf, en zou in 1692 of 1693 overleden zijn.

In het Museum Boymans te Rotterdam is van hem:

Een binnenplaats van een Italiaansch gebouw, op den voorgrond een man bij twee muilezels: verder eene kudde rundvee die naar binnen wordt gedreven.

Een kaartspelend gezelschap.

's Rijks Museum te Amsterdam bezit van hem een schilderij voorstellende:

Een paardenstal waarin eenige krijgslieden, twee vrouwen en een getuigd paard. Op den voorgrond liggen vaandels en velerlei wapentuig. Bij de, door eene in het blaauw gekleurde vrouw, geopende deur, staat een lang krijgsman, geheel in het grijs gekleed, met breeden hoed op en een lange wandelstok in de hand; eene gele hazewindhond staat bij hem. Op den tweeden grond hecht een soldaat zijnen schoen vast, zit eene vrouw te slapen, kijkt een ander krijgsman naar het paard, en ziet een derde naar den aanschouwer. Buiten de deur staan pieken en lansen.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 284; *Cat. van het Museum Boymans te Rott.* bl. 13; Dubourcq, *Beschrijv. der Schild. op 's Rijks Museum*, bl. 82.

DUDEN (Jan), in Friesland geboren, was Vaandrig en behoorde tot de weinige overgeblevene aanvoerders der beide Hollandsche regimenten, die op den 12den Junij 1672 aan Lodewijk XIV den overtogt over den Rijn betwist hebben. Hij werd met de anderen gevangen genomen en naar Emmerik gevoerd, waar zij zich langer dan twee maanden met water en brood hebben moeten behelpen.

Zie Heldring in Nijhoff, *Bijdr. voor Vaderl. Geschied. en Oudheidk.* D. I. bl. 101; Eekhoff, *Geschied. van Friesl.*, bl. 269.

DUDLEY (Robert), Graaf van Leicester, werd omstreeks het jaar 1531 uit een oud adellijk geslacht geboren. Zijn grootvader Edmund Dudley stond in hooge achting en aanzien bij Koning Hendrik VII, en Hendrik VIII liet hem openlijk onthoofden. Zijn vader John Dudley, Hertog van Northumberland, genoot de gunst van Hendrik VIII en Eduard VI, doch onderging in Augustus 1553 met zijnen oudsten zoon Guilford hetzelfde lot. Robert Dudley, op jeugdigen leeftijd door Eduard tot Ridder geslagen, werd mede in hechtenis genomen, doch verkreeg niet alleen in 1554 zijne vrijheid weder, maar zag zich ook in zijne burgerregten hersteld en aangesteld, door de gunst van Koningin Maria, tot Grootmeester der artillerij. Zijn aanzien nam toe bij de komst van Koningin Elisabeth tot den troon, en hij werd haren verklaarden gunsteling, waartoe zijne uiterlijke hoedanigheden, zijne fraaije houding en hoffelijk voorkomen, uitmuntend geschikt waren. Hij wist zich zoodanig bij haar in te dringen, dat de hoogste waardigheden door hem verkregen werden. Zij verhief hem tot Graaf van Leicester, Baron van Denbigh, Opperstalmeester, lid van den Geheimen raad, ridder van den Kouseband, Opperbestuurder van de Hoogeschool van Cambridge, en schonk hem heerlijkheden, landgoederen en kasteelen.

Toen na den dood van Willem I 's lands Staten de opperheerschappij over de Nederlanden aan Koningin Elisabeth aanboden, wees deze zulks, ja zelfs het voortdurende beschermheerschap, van de hand; doch zij beloofde haren bijstand te toonen door het geven van geld en zenden van hulptroepen. De laatsten werden gesteld onder het bevel van Leicester, die, als Luitenant Generaal over het Engelsche leger in de Nederlanden, door zijne vorstin tot Douvres uitgeleide gedaan werd, den 19den December 1584 te Vlissingen voet aan land zette, en in alle steden waar hij doortrok met luister en groote vertooning van achting ontvangen werd. Op den 1sten Februarij 1585 verscheen hij in de Vergadering der Algemeene Staten, en ofschoon de Staten van Holland in November 1585 Prins Maurits tot Stadhouder van Holland en Zeeland hadden aangesteld, werd Leicester in Februarij 1586 tot Algemeen Landvoogd aangenomen. Toen Leicester van des eerstens benoeming kennis kreeg, vroeg hij teregt »wat hij dan in de Nederlanden moest doen, wanneer een ander als Stadhouder over Holland en Zeeland gesteld werd."

De vroegere geschiedschrijvers van ons vaderland hebben zonder uitzondering het bestuur van Leicester ten eenenmale afgekeurd, en eerst in onze dagen is men er toe gekomen om meer onpartijdig 's mans handelingen te beoordeelen, en heeft men getracht zijn gedrag te vergoêlijken door de gezindheid na te gaan, waarmede de Staten van Holland en Oldenbarnevelt, Leicesters grootste tegenstander, hem bij zijne komst in de Nederlanden hebben verwelkomd. Wist men vroeger niet anders te spreken dan van den man, die zelfs naar het oordeel van de beroemdste geschiedschrijvers van zijn land, wellustig, schijnheilig, ongodsdienstig, geldzuchtig, trotsch, weinig bedreven in den oorlog, slecht staatkundig, maar alleen bekwaam was in veinzerij, en van den schranderen Oldenbarnevelt, die zijne slechte bedoelingen geraden, zijne pogingen, om tot de opperheerschappij te geraken, verijdeld en zijne heerschzucht gefnuikt had; later heeft men teregt de vraag geopperd, of diezelfde Oldenbarnevelt en de Staten, zelfs vóór zijne komst, hem niet hebben gewantrouwd, hem de reeds moeijelijke taak nog niet zwaarder hebben gemaakt en, door vooringenomenheid geleid, zijne goede bedoelingen niet hebben tegengewerkt? Wel heeft dat verwerpen van het sedert jaren aangenomen geschiedverhaal, tegenspraak uitgelokt, maar de onpartijdige geschiedschrijver is er door opmerkzaam gemaakt om niet blindelings meer het oude te volgen, zonder het daarom geheel te verwerpen. Bij zooveel verschil in het beschouwen van een der belangrijkste tijdvakken uit de geschiedenis des vaderlands, zullen wij, bij de beperkte ruimte die ons plan toelaat, het niet wagen een geschilstuk te onderzoeken, waartoe meer bladzijden noodig zouden zijn, dan wij er regels aan zouden kunnen toewijden; veel minder om, zonder aanvoering van geldende bewijzen, ons te scharen aan voor- of tegenstanders. Letten wij evenwel op de uitkomsten van Leicester's bestuur, dan zien wij het land ten prooi aan verdeeldheid, terwijl een magtige vijand daarbuiten daarvan partij trekt om het verlorene te herwinnen; dan zien wij aan de eene zijde Leicester, ongeschikt voor de regering des lands en onbekend met zeden en gewoonten, bedacht op uitbreiding van gezag, onverschillig door welke middelen ook, en aan de andere zijde de Staten, die door de verheffing van Maurits hem reeds den voet hadden dwars gezet, die hem niet behoorlijk ondersteunden met geld en met hunne meerdere bekendheid van datgene wat 's lands welzijn vorderde; en die, hoe meer de Graaf jegens hen verbitterd werd, krachtiger voortgingen om hem tegen te werken. Zeer gewenscht was dus in November 1586 het bevel van de Koningin, waarbij zij Leicester naar Engeland terug riep, en teleurstellend voorzeker was het voor de meesten hier te lande, toen hij na een wijl andermaal wederkeerde, niettegenstaande de Staten hem door een plegtig gezantschap bij Elisabeth hadden aangeklaagd. Door zijne afwezigheid was de rust niet hersteld, en het vuur der tweedragt ontvonkte op nieuw, en nu met te meer kracht, bij zijne komst. Ellendig was de toestand des lands; regeringloosheid, gebrek aan overeenstemming, wederzijdsch streven naar magt, haat en nijd tusschen burgers van één vaderland, werkten maar al te zeer de bedoelingen der Spanjaarden in de hand, en, wij zeggen het Scheltema na, het middel gekozen, om de kwaal te genezen, was erger dan deze. Eindelijk klom Leicester's driestheid ten top. Hij beproefde eene poging om Oldenbarnevelt, prins Maurits en anderen gevangen te nemen en naar Engeland te voeren. Meer en meer lekten zijne kwade bedoelingen uit, en het mistrouwen tegen hem werd hoe langer hoe grooter. Eene zamenzwering tot zijn voordeel te Leiden ondernomen werd ontdekt, en Leicester begon vrees voor zijn leven te koesteren. Na eerst Noord-Holland bezocht te hebben, kwam hij in Utrecht, doch achtte er zich niet veilig. Hij vertrok in November 1587 naar Vlissingen, en kort daarop naar Engeland, waar hij door Elisabeth in genade werd aangenomen, en den 17den December op haren last de landvoogdij over de Nederlanden nederlag. Wel was er na de vernieling der zoogenaamde Onoverwinnelijke vloot, gedurende welke Leicester het bevel had over een leger hetwelk de hoofdstad tegen eenen mogelijken aanval der Spanjaarden moest beschermen, sprake, om hem ten derde male naar Nederland te zenden, doch hiervan kwam niets, en eene ongesteldheid, die hem op zijne reis naar het kasteel Kenilworth, te Cornbury in het Graafschap Oxford, overviel, en die hem den 14den September 1588 uit het leven rukte, verhinderde de uitvoering van dit besluit.

De afbeelding van Leicester ziet het licht. Het zegel dat hij hier te lande gebruikte was dat der Staten-Generaal, met den beer in de borst van den leeuw. Voor zijn eerste vertrek liet hij een gouden gedenkpenning slaan, waarop aan de eene zijde zijn borstbeeld met omschrift, en aan de andere zijde eene grazende kudde schapen en voor dezelve een Engelsche dog of waakhond, welke naar hem opzag met het randschrift: *Non gregem, sed ingratos* en onder den hond de daaraansluitende woorden: *invitus desero.* Na zijn vertrek werd het munten van deze gedenkpenningen door de Staten verboden. Over zijne huwelijken en het vergeven zijner vrouwen of bijzitten, waarvan hij beschuldigd wordt, wijdden wij niet uit, omdat wij hem, als geen Nederlander zijnde, alleen als Gouverneur en Kapitein Generaal der vereenigde Nederlanden te vermelden hadden.

Zie, behalve de Nederlandsche geschiedschrijvers over het tijdvak van zijn bestuur, Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 20—24; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 298—300; *Biograph. Univ.* T. VI. p. 287, 288; van der Monde, *Tijdschr. voor Geschied. Oudh. en Statist. van Utr.* D. II. bl. 153; Nijhoff, *Bijdr. voor Vaderl. Gesch. en Oudheidk.* D. VI. *Aank. en Ber.* bl. 88—100, D. VII. bl. 106, D. VIII. *Aank. en Ber.* bl. 88—91; Schotel, *Geschied.- Letter- en Oudheidk. Uitsp.* bl. 170—193; Engelberts Gerrits, *Biogr. Handwoordenb.* D. II.. bl. 183, 184; Groen van Prinsterer, *Arch. de la Maison d'Orange-Nassau,* T. VI. p. 239, 409, T. VIII. p. 62, 63, 123, 193; Schotel, *Philips Sydney* in *Algem. Konst- en Letterb.* 1845, No. 52, 53; A. L. G. Toussaint, *De Graaf van Leicester in Nederland,* Amst. 1846, 3 deelen; Dezelfde, *Gideon Florensz.* Amst. 1856.; Ds. Mensinga, *in Recensent ook der Recensenten,* 1846. No. 7, 8, 9; Mr. Hugo Beijerman, *Met wat hart hebben de Staten van Holland en Oldenbarneveld de Graaf van Leicester in* 1585 *uit Engeland verwelkomd?* geplaatst in het *Mengelw. der Vaderl. Letteroef.* Maart 1846; *Brief van Matthys Siegenbeek aan Mr. Hugo Beijerman, betreffende zijn onderzoek: Met wat hart enz.* Leid. 1847, 8o. Mr. H. Beijerman, *Oldenbarneveld, de Staten van Holland en Leicester in* 1585 en 1586. enz. Dev. 1847. 8o; Dr. P. Scheltema, *de Graaf van Leicester te Amsterdam, in de Jaren* 1586 en 1587. enz. Amst. 1851, 8o. *de Navorscher,* D. V. bl. 97, D. VI. bl. 3, 124, D. VII. bl. 72, 73.

DUEREN (JOHAN VAN), geneesheer, is de vertaler uit het Engelsch van een werkje getiteld: *Vertoog der Ongelukkige Regeeringe van de Ses Engelsche Koningen*, Amst. 1696. 8o.

Zie Rabus, *Boekz. van Europa*, 1697. D. 1. bl. 172; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek*. D. St I.

DUETUS (ANTHONIUS), geboren in Henegouwen, was Rector te Amsterdam en overleed aldaar den 30sten Augustus 1567. Hij schreef:

Carmen de natali Jesu, Antv. 1559.

Paraenesis ad liberalium artium studiosos, Antv. 1560.

Paraphrasis VI Psalmorum.

Vita Tobiae majoris, versu Elegiaco.

Descriptio Ninives.

Eclogae tres, Lugd. Bat. 1565.

Expostulatio de temporum calamitatibus.

Querela paupertatis.

Zie Sweertius, *Ath. Belg*. p. 131.

DUEZ (NATHANAEL), geboren in Holland in het begin der zeventiende eeuw, was een bekwaam onderwijzer van talen, die ter bevordering van de kennis derzelven de volgende werken geschreven heeft:

Nova nomenclatura quatuor linguarum, gallicae, germanicae, italicae et latinae, Lugd. Bat. 1640, 1652, 8o.

Epitome dictionum quarumdam aequivocarum et ambiguarum in lingua gallica, Lugd. Bat. 1651. 12o.

Eclaircissements de quelques différends en la lange italienne, Lugd. Bat. 1655. 12o.

Grammatica germanico-gallica, Han. 1659. 8o.

Dictionnaire français-allemand-latin et allemand-français-latin, Genèv. 1660. 8o; ibid. 1663. 8o. 2 vol. Amst. 1664. 4o. 2 vol.

Dictionnaire italien-français et italien, Leide, 1660. 4o, Venise, 1664. 4o, Genèv. 1678. 8o. 2 vol.

Compendium grammaticae germanicae, Amst. 1668. 8o.

Le vrai et parfait Guidon de la langue française, Amst. 1669. 8o.

Voorts gaf hij in 1661 de *Janua Linguarum* van Comenius uit met bijvoegselen en eene Fransche en Italiaansche vertaling.

Zie *Biograph. Univers.* T. VI. p. 289; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leiden, eerste vervolg*, bl. 120.

DUFFEL (JAN MAGCHIELSE). De naam van dezen man vindt men uitgehouwen met vischnet en kaakmes, op eene nog voorhanden zijnde grafzerk binnen de kerk van het dorp Ouddorp. De overlevering zegt dat hij het eerst aan die van Ouddorp leerde de haring te kaken.

Zie Boers, *Beschr. van Goedereede en Overvlakk.* bl. 117.

DUFOUR (PIERRE), een soldaat die door de leden van den Raad te Brussel werd overgehaald om Prins Maurits te vermoorden. Als een koopman verkleed kwam hij uit Brussel, doch werd bij Lillo gegrepen, en daar hij alles bekende, den 17den November 1594 te Bergen op Zoom eerst gewurgd en vervolgens gevierendeeld.

Zie Bor, *Nederl. Oorl.* B. XXXI. bl. 882 (81).

DUGTEREN (VAN) wiens voornaam onbekend is en schrijver was van een werk getiteld:

Nuttige aanmerkingen, Amst. 1738. 8o.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I.

DUIF (JOANNES). Zie DUVIUS (JOANNES).

DUIFHUIS (HUIBERT) werd geboren te Rotterdam den 27sten October 1531. Zijne ouders waren Jacob Duifhuis Simonszoon en Lijsbetje Gijsberts dochter, beiden uit aanzienlijke Rotterdamsche geslachten gesproten, wier huwelijk met nog veertien andere kinderen gezegend was. Tot den geestelijken stand bestemd, werd hij na het volbrengen zijner studiën tot Pastoor der Groote of St. Laurenskerk beroepen, en gaf als zoodanig blijken van groote verdraagzaamheid en milden zin in zijne leer.

Het kon niet anders of zijne gevoelens moesten hem, in den tijd waarin hij leefde, groote onaangenaamheden bezorgen; vooral de geestelijkheid was zeer op hem gebeten, om de meerdere achting en liefde, welke de gemeente hem boven anderen hunner toedroeg; ook was bij het toenmalig zedebederf der geestelijken de meer vromen wandel van Duifhuis hun eene ergernis, ofschoon ook hij, bij zijne huishoudster Krijntje Peters, verscheidene kinderen verwekte, doch welke vrouw hij niet als zijne bijzit wilde beschouwd hebben, omdat hij haar, zoo als het verhaal luidt, in het geheim gehuwd had.

Het duurde niet lang of Duifhuis, van ketterij verdacht, was genoodzaakt te vlugten, waarin hij door zijnen broeder, Leendert Duifhuis, destijds Burgemeester van Rotterdam, werd bijgestaan. Met zijne vrouw en kinderen vertrok hij naar Keulen, doch geraakte daar in dringenden nood, waaruit hij door de edelmoedigheid van eenen hem toegenegen koopman gelukkiglijk gered werd. Hij zag daar zijn kroost vermeerderd, maar ook zijne vrouw werd hem daar den 26sten Julij 1574 ontnomen, wier stoffelijk overschot, blijkens zijn grafschrift, hij later naar Utrecht schijnt te hebben doen overbrengen. Toen na zijn vertrek de Spanjaarden te Rotterdam kwamen, werden zijne goederen verbeurd verklaard.

Kort na den dood zijner vrouw schijnt hij gelegenheid gehad te hebben zich met de kerk te verzoenen; althans wij ontmoeten hem nog voor het sluiten der Pacificatie van Gent, in het jaar 1576, als Pastoor der St. Jacobskerk te Utrecht. Als zoodanig voldeed hij ongemeen, en nam hij zijne pligten naar de Roomsche kerkleer behoorlijk waar. Omstreeks 1577 begon hij in zijne predikatiën meer en meer Hervormde gevoelens bloot te leggen. Hij toonde zich daarbij een vredelievend en verlicht prediker; en terwijl hij, ofschoon met bescheidenheid, verscheidene misbruiken der Roomsche kerk aanwees, bestreed en afschafte, werd hij door een groot aantal der aanzienlijkste burgers van Utrecht ondersteund en kwam hij er toe, om in 1578 aan de regering rondelijk te verklaren dat de Roomsche leeringen hem tegen den borst stooten en aan haar te verzoeken voortaan op eene andere wijze te mogen leeren en prediken. De Regering, destijds nog Katholiek, doch welligt in het geheim de Hervorming toegedaan, gaf hem hare goedkeuring te kennen, door een raadsbesluit van den 7den Februarij 1578. Hij omhelsde echter evenmin de leer van Luther of die van Kalvijn, en bleef, zonder zich met de Kalvinisten te verstaan, of met de Katholieken te breken, naar het plan van zijnen grooten stadgenoot Erasmus, de kerk in de kerk hervormen, gesteund door de regering, die hem zijne jaarwedde verzekerde, bemind en gezien door eene steeds toenemende gemeente en bij de aanzienlijksten van het land.

De Dekenen der vijf kapittelen te Utrecht dachten er echter anders over; zij bleven waken tegen nieuwigheden in de Katholieke godsdienst, en bragten de zaak in hooger beroep. De Regering nu, niet durvende voortgaan, zocht tijd te winnen en zij stond daarom aan Duifhuis toe, voor eenigen tijd de stad te verlaten, met behoud zijner parochie, waarop deze in stilte des avonds van den 25sten Junij 1578 de stad verliet, zich begevende naar Rotterdam.

Gedurende dezen tijd hield Duifhuis eene hoogst belangrijke briefwisseling met Jacob Buyck, den vroegeren Pastoor van de St. Nicolaas kerk te Amsterdam. Wij hopen dat deze briefwisseling, die voor het nageslacht in handschrift is bewaard gebleven, en waarvan reeds een en ander bekend werd, eerlang in het geheel het licht zal zien.

Het vertrek van Duifhuis bekend geworden zijnde, verwekte niet alleen groot misnoegen, maar daar men de Minderbroeders er van de schuld gaf, eischte men ook hunne uitzetting. Deze had kort daarop plaats, doch de rust was er niet door hersteld. Verdere uitbarstingen waren er te vreezen, en de Regering was van gevoelen dat de terugkeer van Duifhuis daaraan een einde zou kunnen maken. Aert Dirkz. van Leiden, eerste Burgemeester, en Mr. Gijsbert Thin, Secretaris, werden den 30sten Junij naar Rotterdam gezonden om den geliefden leeraar te halen. Deze weigerde echter naar Utrecht te komen, indien men hem niet tegen alle vervolging in bescherming nam. De commissie handelde hierover met de Staten en andermaal met de kapittelen, doch te vergeefs. Laatstgenoemden zonden nu ook Mr. Jacob Cuynretorf naar den Prins om hunne zaak voor te staan, met last om zelfs bij den Aartshertog Matthias, bij den Raad van State en de Staten-Generaal regt te zoeken.

Zonder zich verder om iemand te bekommeren nam de regering eerlang Duifhuis in bescherming, verleende hem vrijheid om het woord Gods te prediken, zoo als hij het voor God verantwoorden wilde, en vond goed hem de door zijn vertrek geledene schade en gemaakte kosten bij accoord te vergoeden. Duifhuis hervatte hierop in Augustus 1578 zijne taak.

Weldra daagde er nieuwe vijanden tegen hem op. De predikanten der Hervormden te Utrecht, hevige voorstanders der Geneefsche begrippen en kerkorde, hadden meermalen pogingen aangewend om Duifhuis met hen in leer te doen overeenstemmen en tot eene gelijke bediening van Doop en Avondmaal over te brengen. De waardige en vredelievende Werne-

rus Helmichius had reeds in 1578 eene zamensmelting beproefd; doch te vergeefs. Toen evenwel Nicolaas Sopingius te Utrecht kwam, en deze met behulp van Arnoldus Cornelius en Helmichius andermaal pogingen aanwendde, om Duifhuis tot hun gevoelen over te halen, en nu ook onverrigter zake moest wederkeeren, was de scheuring tusschen hem en de Hervormden openlijk.

De vele verdrietelijkheden hierdoor hem veroorzaakt drongen hem om in Januarij 1580 zijn ontslag te verzoeken. De regering der stad, reeds in zoovele moeijelijkheden ter zake van de godsdienst gewikkeld, kon en wilde dit verzoek niet inwilligen. Men bad en smeekte hem om te blijven en de stad aan geene nieuwe onheilen bloot te stellen, hem belovende tegen allen overlast te beschermen. Duifhuis gaf daaraan gehoor, en bleef nu zijnen eigenen weg bewandelen, zonder van iemand gemoeid te worden. De liefderijke man, die volgens eenigen een Papist, volgens anderen een vrijgeest, en, weder volgens anderen, een wolf in schaapskleederen genoemd werd, zette zijn bekeeringswerk in stilte voort, had het genoegen dat vele jonge geestelijken zijne begrippen omhelsden, doch leefde niet lang genoeg om de door hem gewenschte hervorming, waartoe zelfs het genie van eenen Erasmus was te kort geschoten, tot stand te brengen. De dood maakte op den 3den April 1581 een einde aan zijn nuttig leven, en zijn stoffelijk overschot werd bij zijne huisvrouw in de St. Jacobskerk te Utrecht bijgezet, in het middelpad voor het groote orgel, noordzijde, in een graf, door een zerk met een opschrift voorzien, gesloten; welk graf vier en zestig jaren daarna door kerkmeesters aan Duifhuis kleinzoon werd geschonken, als eene erkentenis van des grootvaders diensten, en welke grafsteen en opschrift door bemiddeling van Jacobus Scheltema later hersteld en vernieuwd werd.

Vooral als prediker is Duifhuis groot geweest. Belangrijke invloed heeft hij door zijne Sermoenen uitgeoefend, welke nog jaren na zijnen dood werd gevoeld. Wij verheugen ons dat die Sermoenen niet geheel verloren zijn geraakt, en hebben allen grond te verwachten dat hiervan eerlang meer bekend zal worden.

Duifhuis verwekte drie kinderen, Abraham, Jacob en Gijsbrecht, van wien alleen in de vrouwelijke linie een talrijk geslacht is overgebleven. Zijne bet-achterkleindochter, Huibertje Duifhuis van Overveld geheeten, maakte zich vermaard door weldadigheid, in de geschiedenis der Rijnsburgsche collegianten. Zijne afbeelding ziet het licht; de dichter Brandt voegde er het volgende bijschrift aan toe, hetwelk Duifhuis geheel weêrgeeft:

Dit 's Duifhuis, 't rechte huis van Jesus duif en geest,
Wat is hij Kerk en Staat en Vrijheit nut geweest!
De beste Leeraar, dien Prins Wilhems ooren hoorden,
Dees vrije siel wiert nooit verstrikt met menschenkoorden,
Het consistoriejuk viel voor sijn hals te swaer.
Van 't duister sweeg hij stil, en sprak alleen van 't klaer.
Hij leerde niet te hoog van 't kiesen en 't verstooten,
Hij liet aan 's Heeren disch de kleenen en de grooten
Op eigen proeve toe. Hij sneê geen leden af.
Vermanen was syn ban, hij kon geen andre straf.
Hij sagh het kettervier en bloedt met droevig' oogen,
Die onmedoogentheid kon Hubrecht niet gedoogen,
Dat woeden deê hem wee. Een Christe Magistraat,
Die Staet en Kerk besorgt, was Duifhuis kerkenraedt,
Sijn Catechismus was 't beschreven woort van boven,
Hij eischt in kinderdoop beloven, noch verloven.
Een ieder moest zich zelf een toom syn en een spoor,
Met woorden wees hij 't pad, met werken ging hij voor.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XIV. bl. 166 (185), B. XXI. bl. 831 (206), 832 (207), 836 (110); Uitenbogaert, *Kerk. Geschied.* bl. 194—220; Brandt *Hist. der Reform.* D. 1. bl. 614—617, 671, 716; Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. VII. bl. 375, D. VIII. bl. 150—153, D. X. bl. 15; *Vaderl. Letteroefen.*, 1797, bl. 287—298; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XXIII. bl. 24—26; Scheltema, *Geschied.- en Letterk. Mengelw.* D. I. St. II. bl. 124—180; Mr. van Oordt, *Iets over Hubertus Duifhuis*, Rott. 1841. 8o, grootendeels naar Scheltema gevolgd; Ypey en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D. II. bl. 68—73, *Aant.* bl. 37, 39; van Kampen, *Karakterk.* D. I. bl. 426, 427; Nieuwenhuis, *Woordenb.* D. II. II. bl. 423—426; Schulz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de geschied. der Ev. Luth. Kerk.* St. I. bl. 79; Kist en Royaards, *Ned. Arch. voor Kerk. Geschied.* D. VI. bl. 156—190, 255—268, D. VII. bl. 277, 278; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 395—403; A. J. de Bull, *Een beeld der Toekomst* enz. 's Hage 1849. 8o.; *Kalend. voor de protest in Nederl.* Jaarg. 1857. bl. 199—227; Muller, *Cal. van Portr.*; Visscher, *Voorl. over de Geschied. der R. K. Kerk.* D. I. 4de *voorl.* bl. 37—57.

DUIFJE, Sigbritsdochter. Zie DYVEKE.

DUIK. Zie de personen van dien naam op DUYK.

DUIKERIUS (Johannes). Zie DUYKERIUS (Johannes).

DUIM (Jacob). Zie DUYM (Jacob).

DUIM (Frederik), wiens naam ook wel Duym gespeld wordt en die welligt een afstammeling van Jacob Duym kan geweest zijn. Levensbijzonderheden van hem komen er niet voor. Hij is te Amsterdam in 1674 geboren. Waarschijnlijk was hij de vader van den volgende. Indien dat zoo is, dan heeft hij niet alleen voor het tooneel geschreven, maar ook zelf daarop gespeeld, en als den *Gierigen Geraerd* in het blijspel van dien naam uitgemunt. Hij was een dier veelrijmers, wier werken men, zoo als Witsen Geijsbeek zegt, nu en dan eens in handen neemt, om te zien hoe men niet dichten moet. De man had bovendien zulk een hoogen dunk van zich zelven, dat hij de houding aannam als of hij Voltaire naar de kroon wilde steken. De tijd van zijn overlijden is niet bekend. Zijne afbeelding, op 77jarigen leeftijd gemaakt, ziet het licht. Hij gaf in druk uit de volgende tooneelspelen, waarvan er echter geene op den Amsterdamschen Schouwburg zijn vertoond geworden.

De Gemartelde Deugt binnen Thorn, treursp. Amst. 1728. 8o.

De Vlugt van Huig de Groot uit het Slot te Loevestein, blijsp. Amst. 1742. 8o, 2de druk ald. 1760. 8o.

De dry deelen van Huig de Groot; behelzende 's Mans Levens-Gevallen, na zijne vlugt uit het slot te Loevestein, tot en na zijnen Doot, Amst. 1742. 8o, *het 1ste deel blijsp. het 2de en 3de treurspelen.* 2de druk, Amst. 1760. 8o.

Menalippe, of de Bevechter van zich zelve, treursp. Amst. 1743. 8o.

De Siciliaansche Vespers, of gestrenge wraakoeffeninge, wegens 't onthalzen van Konradijn, en Frederik, Koning der beide Siciliën, Aerts-Hertog van Oostenrijk, treursp. Amst. 1743. 8o.

Juba en Silene, of bedwonge Minne en Wraake, treursp. Amst. 1744. 8o.

De Broedermoort van Kornelis en Joan de Wit, treursp. Amst. 1744. 8o.

Het Rechtsgeding van Johan van Oldenbarnevelt, Rombout, Hogerbeets en Huig de Groot, treursp. Amst. 1745. 8o, 2de druk, Amst. 1760. 8o.

De beraamde Moort op Maurits, Prins van Oranje, door de zoonen van Johan van Oldenbarnevelt, met de strafoeffeninge der Medepligtigen, treursp. Amst. 1745. 8o, 2de druk, Amst. 1760. 8o.

Het Leven verwekt in den Doode, blijsp. Amst. 1745. 8o, ald. 1752. 8o.

De Doodt van Achilles, treursp. Amst, 1745. 8o.

De Kwijnende Vrijheit herstelt in het eilant Vrijekeur, zinnesp. Amst. 1749. 8o.

Alexander en Artemize, treursp. Amst. 1751. 8o.

Zaire, bekeerde Turkinne, treursp. Amst. z. j. 8o.

Behalve deze kwamen nog van hem uit:

Eeuwgetijde van den Heere Johan van Oldenbarnevelt, Advokaat van Holland en West-Friesland onthooft, Amst. 1719. 8o.

Tijdkorting der jeugd, gevonden in verschijde Minnezangen, 1ste deel. Amst. 1712. 8o.

Honderdjaarige Jubilée wegens het stichten van den Amsterdamschen Schouburg, Amst. (1738) 8o.

De Psalmen van David, gevolgt de Fransche Dichtmaate van Cl. Marot en Th. Beza. En den toon van P. Dathenus op den sleutel van Corn. de Leeuw. Thans in dichtmaat gebragt, na het richtig taalbestek der nieuwe overzetting. Met de liederen althans gezongen in de Gereformeerde Kerke, Amst. 1747. 8o.

Treur- en Vreuchde-zang, over de doot van Frizo, Prins van Oranje, verdronken den 14 Julij 1711, en de geboorte van Willem Karel Hendrik Frizo, Prins van Oranje, geboren 1 Sept. 1711, Herderszang, Amst. 1747. 8o, 2de druk.

Triomfwagen, opvoerende in zegepraal Zijne Doorluchtige Hoogheid W. K. H. Frizo, enz. Amst. 1747. 8o.

Heilwensch ter verjaringe van Z. D. H. Amst. 1747. 8o.

De Ontwaakte Leeuw, Amst. 1747. 8o.

Zinspelinge wegens de doot en wederopstandinge van een Christelijk krijgsman, in Bergen op Zoom, Amst. 1747. 8o.

Regelen voor den bidder om wél te bidden, in deze tegenwoordige bedestonden, Amst. 1747. 8o.

De redenérende Hollantsche Maagt met hare zes verëenigde Vriendinnen, in dezen tegenwoordigen tijd; met aanteek. Amst. 1747. 8o.

Het 100jarige Jubilé, of de herstelde Hollantsche Vrijheid, na eenen 80jarigen Oorlog, Amst. 1748. 8°.

Jacob de Aartsvader in dichtmaat uitgebreid, Amst. 1752. 8°.

De Christelijke Zedespiegel, behelzende gedichten op het lijden, den dood en de opstanding van den Zaligmaker, Amst. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. V; van Iperen, *Hist. van het Psalmgez.* D. I. bl. 245; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. IV. St. 2. *Aant.* bl. 511; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 217—220; van Halmael, *Bijdr. tot de geschied. van het Tooneel*, bl. 30; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 174, 249, *b.* bl. 82, 83; Fred. Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 74; Dezelfde, *Cat. van Godgel. Boek. Supplem.* bl. 17.

DUIM (Izaak), misschien wel een zoon van Frederik Duim voornoemd, was een zeer beroemd tooneelspeler in het begin der achttiende eeuw. Hij muntte zoowel in het blij- als in het treurspel uit, speelde vóór dat Punt aan het tooneel kwam in het laatstgemelde alle de eerste rollen, en bleef in sommige jonge partijen Punt steeds overtreffen, zoo als in den *Xiphares* en in Racine's treurspel *Mithridates*. Hij was uitgever van de Toneelstukken, welke onder het privilegie des Schouwburgs gedrukt werden, en beoefende ook, hoewel minder gelukkig, de dichtkunst; hij was in de zamenleving zeer gezien, en werd voor een wel bemiddeld man gehouden, bij wien de voornaamste dichters van zijnen tijd dagelijks op den middag gewoon waren bij een te komen. Ook in vreemde landen was zijn naam loffelijk bekend. Op zijn een en dertigste jaar, in 1727, had hij voor het eerst het tooneel betreden, in de rol van *Juba* in het treurspel *Cato* naar het Engelsch van Addison, en hij heeft tot omtrent in eenen tachtigjarigen ouderdom gespeeld. Hij verliet het tooneel in 1776 met de rol van *Cato* in het zoo even gemeld treurspel, en overleed te Amsterdam in 1782. De tooneelspeelster Duim, »wier zuivere toon en stem klem aan de vaerzen gaf," was welligt zijne zuster.

Zie Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. IV. St. II. *Aant.* bl. 605; van Wijk, *Alg. Wetensch. Woordenb.* bl. 115; van Kampen, *Gesch. der Ned. lett.* D. II. bl. 175; van Halmael, *Bijdr. tot de Geschied. van het tooneel*, bl. 30, 32, 33, 38; *Algem. Konst- en Letterb.* 1848, D. I. bl. 91.

DUIN (Gosuinus van) bezong het huwelijk van den dichter C. van Overstege met Mejufvrouw E. le Petit.

Zie van Overstege, *Poëzy*, (Dordr. 1661), bl. 100.

DUIN (van der). Zie de personen van dien naam op DUYN (van der).

DUINEN (Johannes). Zie DUYVE (Jan).

DUINEN (Tonnis van), geboren te Groningen den 21sten Februarij 1817, was de zoon van Sicco Jacobus van Duinen, commies voor de militaire zaken en schutterijen der provinciale griffie, en van Trijntje van Duinen. Voor den geestelijken stand bestemd, had hij naauwelijks een jaar de godgeleerde lessen aan de Hoogeschool in zijne geboorteplaats bijgewoond, of hij werd reeds in October 1837 door de godgeleerde faculteit aldaar met een loffelijk getuigschrift vereerd, voor een antwoord op eene door haar uitgeschrevene prijsvraag. Tot de Heilige dienst bevorderd, begon hij den 14den November 1841 zijn werk te Surhuisterveen, vertrok in 1847 naar Wijnjeterp, Duurswoude en Bakkeveen, in 1848 naar Oudeschoot c. a., in 1851 naar Vledder, in 1854 naar Mantgum en Schillaard, waar hij den 9den Mei 1857 overleed, eene weduwe met twee kinderen nalatende. Hij was een helderdenkend godgeleerde en een naauwkeurig opmerker van de menschelijke karakters en handelingen, die hij zeer juist wist voor te stellen in de door hem uitgegevene geschriften, welke, behalve eenige kleine stukjes in de godsdienstige tijdschriften en jaarboekjes, zijn getiteld:

Tweetal eenvoudige leerredenen, Gron. 1842. 8°.

Leerrede ter bevestiging van R. Bennink Janssonius, Theol. Doct. en Predikant te Rhoderwolde, Gron. 1842. 8°.

Letter en geest. Eenvoudige verklaring en ontwikkeling van eenige bijbelplaatsen, die dikwijls, vooral in dezen tijd, worden misbruikt, Gron. 1843. 8°.

De Bijbelgids, uitlegkundig Handboek voor Christenen, Gron. 1847—1849. 8°.

Ons Dorp. Schetsen en Teekeningen, Gron, 1846. 8°. herdrukt met *Nog een paar schetsen uit ons dorp*, Gron. 1848, 8°.

Reunie en Academiefeest. Schetsen en mededeelingen. Gron. 1851. 8°.

De Kiezer en nog drie andere verhalen, Gron. 1857. De drie laatstgenoemden onder den naam van Thineus).

Na zijnen dood zagen nog het licht:

Zestal nagelatene leerredenen. Gron. 1857. 8°.

Teekeningen en Schetsen uit de nalatenschap van Thineus, Gron. 1857. 8°.

Van Duinen werd in 1855 benoemd tot lid van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, en zijn vriend, Ds. R. Bennink Janssonius, mede lid dier Maatschappij, bragt in een kort levensberigt hulde aan zijne verdiensten.

Zie dat Levensberigt in de *Handel. der Jaarl. vergad. van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leid.* 1857. bl. 156—161, uit mededeelde berigten aangevuld.

DUINGLO (Jacob) wiens zinspreuk was: *compesce te ipsum* of *Dwinght u selven*, vervaardigde een zinnespel getiteld:

De geholpen Weesen, vertoont bij de Roode Roosen, 1604.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*; *Algem. Konst- en Letterb.* 1846. D. I. bl. 357.

DUIRCANT (Guilelmus) woonde te Dordrecht en was een niet onverdienstelijk beoefenaar der Latijnsche poëzij, blijkens de hieronder aangehaalde werken.

Zie van den Broucke, *Poemata*, p. 107, 110; Dav. Hoogstraten, *Poem.* p. 282; Hoeufft, *Parn. Lat. Belg.* p. 213.

DUIRCANT (Arnout) werd in Maart 1760 Predikant te IJsselmuiden en in 1795 met zilver bekroond voor eene verhandeling over Matth. XXV. vs. 46, ingezonden op eene prijsvraag door het Haagsch Genootschap tot verdediging van de Christelijke Godsdienst. Hij overleed te Deventer den 20sten September 1803 in den ouderdom van ruim 68 jaren. Van hem ziet ook het licht:

Redevoering over de achtbaarheid, oudheid en nuttigheid van kerkelijke vergaderingen, Haarl. 1790. 8°.

Aanmerkingen op eene verhandeling, getiteld: Aan mijne Protestantsche mede-christenen in Frankrijk, Haarl. 1793. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1760. *a* bl. 242, 520, 1803. *b.* bl. 523; *Nieuwe Alg. Konst- en Letterb.* 1795, 4de deel, bl. 154; de Jongh, *Alph. lijst van Boek.*

DUIRKANT (Andries) schreef:

Sistilíaen, bly-eyndigh-spel vertoont op de Brabandsche Camer, wt Levender Jonst, 1628. Amst. 1628. 4°.

Violense, droef-eyndigh-spel, 1632.

Lichthartig Joosje, 1632.

's Gravensandt vertrouwt aan zijn hoogheid, 's Gravenhage 1639. fol.

Men vindt zijn naam ook Duerkant en Duyrcant gespeld, de laatste onder eenige verzen, getiteld *Treurversen over het droevig ongeluck overkomen Zijne Con. Maj. van Bohemen*, voorafgegaan van andere verzen als *Practiicke van den Spaenschen Aesjack aangewezen op de veroveringe en victorie van den loffelijcken Voorsienighen Manlyckhertighen Heer Generaal Pieter Pietersz. Heyn*, 's Hage 1629. 4°.

Behalve de genoemden schreef hij ook een paar rijmpjes, getiteld: *Grietjes keur* en *Doodt woelende Hyena*.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. II. III; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. *b.* 84; uit medegedeelde aanteekeningen aangevuld.

DUIRKANT (P. A.) of DUYRKANT, schreef:

Gereduceerde Tafelen van Intrest, Rott. 1624. 4°.

Tafelen van Intrest, Rott. 1638. 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III.

DUIRSMA (Martinus), zoon van Jacobus Duirsma, predikant te Dragten en aldaar geboren, werd in 1704 predikant te Gerkesklooster, in 1706 te Oostermeer, in 1709 te Dragten, waar hij den 20sten Julij 1740 overleed in den ouderdom van 61 jaren. Hij schreef met drie andere predikanten een werkje, getiteld:

Kort ontwerp van de leere der waarheid, die na de Godzaligheid is, Dokk. 1718. 8°.

Zie Columba en Dreas, *Naaml. der Pred. in de Class. van Dokk.* bl. 103; Laurman, *Naaml. der Pred. in de Class. van Leeuw.* bl. 114; Diest Lorgion, *de Nederd. Herv. in Friesl.* bl. 234.

DUISART (Christiaan) was een goed landschapschilder, ook in miniatuur, wiens geboorteplaats onbekend is, en wiens naam in 1665 op het Haagsche gildeboek voorkomt, alwaar hij in goeden ouderdom overleden is.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DUISBERG (JAN VAN), boekverkooper te Amsterdam en tevens een niet onverdienstelijk dichter. Er komen van hem eenige zoetvloeijende liedjes voor in de bundels van zijnen tijd; zoo als onder anderen in de *Caliope, of vermakelijke zang-godin*, door hem in 1655 uitgegeven: ook bestaat er van hem eene verzameling van den *Persiaanschen Rozengaerd van Schach Saadi*, te Amsterdam, 1654. 12°.

Van Duisberg behoorde tot de Luthersche gemeente en was verwant aan Maynardus Hoppe, Luthersch predikant te Rotterdam. Hij beproefde zijne krachten tot de berijming der Psalmen en gaf die uit onder den titel van:

LXXXV *nieu gerijmde Psalmen Davids, alle welcke in haere oude rijmen, in de meeste Nederlandsche kercken van de Augsburgsche Belijdenis, om d' onkunde der sang-wijsen, niet gewoonelijck werden gesongen, met musijk*, Amst. 1680. 8°. meermalen herdrukt.

Hij bood in 1687 zijnen arbeid aan het consistorie zijner kerk aan, met verzoek om approbatie tot het drukken, uitgeven en invoeren daarvan, waarop den 28sten November 1688 de goedkeuring en aanbeveling van zijn boek van den predikstoel werd voorgelezen.

Zie van Iperen, *Hist. van het Psalmgezang*, D. I. bl. 225, D. II. *Voorr.* bl. XXXV; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Nederl. Dicht.* D. II. bl. 54, 55; Schultz Jacobi en Domela Nieuwenhuis, *Bijdr. tot de geschied. der Luth. kerk*, St. IV. bl. 70—77; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 168, 172; Schultz Jacobi, *Geschied. der Luth. Gem. te Rott.* bl. 162.

DUIMAER VAN TWIST (ALBERTUS JACOBUS). Zie TWIST (ALBERTUS JACOBUS DUYMAER VAN).

DUIST. Zie de personen van dien naam op DUYST.

DUISTER (J. J.) is de schrijver van:

Verhandelingen over de pompmolens (met W. Bijen) *uitgegeven met aanmerkingen van A. F. Goudriaan*, Amst. 1801. 4°. met 5 platen.

Beschrijving van een werktuig, dienende tot het daarstellen eener rondgaande beweging bij een stoommachine van een dubbel vermogen. Amst. 1803. 4°. m. pl.

Zie Muller, *Cat. van Boek. en Kaart.* bl. 10, 13.

DUIVE (JAN). Zie DUYVE (JAN).

DUIVEL (DIRK) was een der dapperste voorvechters onzer vrijheid tegen Spanje. Van Amsterdam afkomstig behoorde hij tot hen, die, op last van Oranje, onder Lodewijk van Nassau eenige schepen hadden uitgerust, om daarmede ter kaapvaart te varen; ten gevolge waarvan hij bij vonnis van den 3den Julij 1572 gebannen werd en zijne goederen verbeurd verklaard. Hij had zich daarop naar Engeland begeven, en nam niet alleen een belangrijk aandeel aan de verovering van den Briel, maar bragt er ook veel toe bij om Lumey, die de stad voor onhoudbaar hield en met de behaalde buit vertrekken wilde, over te halen, dezelve voor den Prins te bezetten, haar in staat van verdediging te stellen en te verdedigen, waarin hij hem getrouw en dapper ter zijde stond. Met hem verder Holland ingedrongen, behoorde hij in 1573 tot de bevelhebbers van Alkmaar, en verwierf hij zich in de verdediging van die stad onsterfelijken roem. Hij geraakte, na het vertrek van de Spanjaarden, hierdoor evenwel in moeijelijkheden, omdat hij met anderen bij het naderen van den vijand, oordeelende de stad niet te kunnen houden, in bedenking had gegeven haar te ontruimen. In de gevangenis geworpen werd zijne zaak onderzocht, en ofschoon zelfs de Gouverneur der stad, Jakob Cabeljau, hem beschuldigde, werden er echter door burgers en soldaten zulke beste getuigenissen van hem ingebragt, dat hij niet alleen den 4den December 1573 uit zijne gevangenis ontslagen, maar ook in zijne eer en waardigheden hersteld werd. Na dien tijd wordt zijn naam in de geschiedenis niet vermeld. Misschien was hij dezelfde met den krijgscommissaris Duvel, die in 1581 op last van Oranje gecommitteerd werd om vier vendelen van het volk des Oversten IJsselstein in Doetinchem te brengen.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* D. VI. bl. 457 (337); Eikelenberg, *Alkmaar en zijne geschiedenissen*, bl. 197, 210, 225, 235, 243, 245, 267, 270, 280, 323—325; Marcus, *Sent. van den Hert. van Alva*, bl. 245; Wagenaar, *Beschrijv. van Amst.* (8° uitgav.) D. III. bl. 300, 317, 320, 346; van Hasselt, *Stukk. voor de Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 300; van Groningen, *Geschied. der Watergeuz.* bl. 200, 201.

DUIVELAAR (PIETER) Oud-Burgemeester van Middelburg, werd in 1674 door de Staten met anderen afgevaardigd naar Engeland, om een verdrag van Zeevaart te sluiten.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XIV. bl. 338.

DUIVELAND (C. J. VAN) is de vervaardiger van een grafschrift op Petrus Hofstede, Predikant te Rotterdam, hetwelk voorkomt in den door Scharp verzamelden bundel *Lijk-Gezangen* ter nagedachtenis van dezen.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 55.

DUIVELANDT (ANDREAS VAN) schreef:

De seven Boetpsalmen Davids, en andere Stichtelijke stoffe in Rijm, Rott. 1719. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*

DUIVEN (JAN). Zie DUYVE (JAN).

DUIVENBODE (WILLEM CORNELISZ). Zie CORNELISZ. (WILLEM).

DUIVENÉ (PETRUS JEZAÏAS) werd in April 1760 te Amsterdam geboren en overleed er in Januarij 1801. Hij was niet alleen een bekwaam architect, maar ook een geletterd man, van wien eene vertaling in 4 deelen bestaat, van het bouwkundig werk van Sebastiaan Le Clerc, die hij te Amsterdam in 4° in 1781 het licht deed zien, met 182 platen, die hij zelf graveerde. Ook heeft hij een *Handboek voor kunsten en ambachten* te Dordrecht uitgegeven.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der kunstsch.*

DUIVENVOORDE. Zie de personen van dien naam op DUVENVOORDE.

DUIVENVOORDE (JAN VAN) wordt genoemd een beroemd waterbouwkundige, die belangrijke diensten bewees aan den Aartshertog Albertus in het beleg van Oostende. Indien hij behoorde tot het edele geslacht van van Duvenvoorde, dan was hij de eenige onder hen die zijne diensten aan Spanje leende.

Zie Wiersbitzky, *Tachtigj. Oorl.* D. V. bl. 161.

DUJARDIN (KAREL). Zie JARDIN (KAREL DU).

DUJON (FRANÇOIS). Zie JUNIUS (FRANCISCUS).

DUKER (CAROLUS ANDREAS) werd in 1670 te Unna in het Graafschap Mark geboren en opgevoed te Ham; hij studeerde, denkelijk door den naam van Schulting derwaarts gelokt, aan de Harderwijksche Hoogeschool, waar hij den 15den September 1691 als student werd ingeschreven, en van waar hij in 1694 vertrok naar de Franeker Hoogeschool, toen zijn leermeester aldaar beroepen was. Hier woonde hij ook de lessen van Röell en Perizonius bij, hechtte zich vooral aan den laatsten met bijzondere genegenheid, en erkende naderhand veel aan dien voortreffelijken geleerde verschuldigd te zijn.

Tot Doctor in de Regten bevorderd zijnde, werd hij in 1700 onderwijzer in de geschiedenis en welsprekendheid te Herborn in het Nassausche, verwisselde in 1704 zijne betrekking aldaar met die van Conrector te 's Gravenhage en vertrok in 1716 naar Utrecht als Hoogleeraar in de geschiedenis en welsprekendheid. Op zijn vier en zestigste jaar zwak en ziekelijk geworden zijnde, legde hij in April 1734 zijne dienst neder, woonde nog achttien jaren te IJsselstein en te Vianen en overleed te Mijdrecht in 1752, den roem nalatende van een arbeidzaam, schrander en oordeelkundig geleerde. Zijn leermeester Perizonius liet hem den Pomponius Mela ter verdere bewerking na, doch hiervan is niets gekomen, daar hij alleen het door dezen afgewerkte gedeelte met eene inleiding aan D'Orville heeft in het licht gegeven. Hij had begeerd dat bij zijn overlijden geene lijkrede, als naar gewoonte, over hem zou gehouden worden, doch de Hoogleeraar Saxe heeft bij het nederleggen van zijn Rectoraat in 1778 gemeend aan dat zedig verlangen geen gevolg te moeten geven.

Niet alleen als regtsgeleerde, maar bovenal als uitgever van eenige Grieksche en Romeinsche schrijvers, had Duker groote verdiensten. Wij bezitten van hem eene voortreffelijke uitgave van *Florus*, Leiden, 1722. 8°. herdrukt 1744. 8°. en van *Thucidides*, Amst. 1731. fol. Voorts schreef hij aanmerkingen op den Livius van Drakenborch (Leiden 1738. 4°.) op de *leges atticae* van Petitus (Leiden 1742. fol.), op Servius in den Virgilius van Burman (Amst. 1746. 4°.), op den Suetonius van Oudendorp (Leiden 1751. 8°.) op Aristophanes (Leiden, 1760. 4°.) en op meer andere schrijvers. Bovendien gaf hij uit:

Opuscula varia de Latinitate Jurisconsultorum Veterum, Lugd. Bat. 1711. 8°. idem 1761. 8°.

Oratio de difficultatibus quibusdam interpretationis gram-

maticae veterum Scriptorum Graecorum et Latinorum, Traj. ad Rhen. 1716. 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1734. *a.* bl. 486; Saxe, *Laudatio C. A. Dukeri* (Traj. ad Rhen. 1788. 8°.); Dezelfde, *Onom. Liter.* T. VI. p. 267, 268; *Naaml. van de Profess. te Utr.* bl. 84; van Kampen, *Geschied. der Ned. Lett.* D. II. bl. 254, 255; de Jong, *Alph. lijst van Boek.*; Collot d'Escury, *Holl. roem.* D. IV. St. I. *Aant.* bl. 229, 230; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 366, D. II. bl. 604.

DULIZ (François), zoon van een Franschen jood die in Engeland was rijk geworden, zette zich in Holland neder en bragt daar zijn reeds aanzienlijk vermogen, door gelukkige handelsondernemingen, tot eene ontzaggelijke hoogte, zoodat hij voor een der rijkste mannen van ons land werd geschat. Zijne zucht naar het tooneelspel, en vooral ook naar de actrices, kostte hem groote sommen, en bragt hem somtijds in groote moeijelijkheden. Wij gaan zijne avonturen stilzwijgend voorbij. Hij werd in 1731 door het Fransche geregtshof bij verstek veroordeeld om opgehangen te worden, doch hij wachtte zich wel in Parijs terug te keeren. Hij rigtte vervolgens te 's Hage op zijne kosten eene comedie op, maar deze ging te niet, en de man die zich aan het hoofd gesteld had, men meent zekere Desforgers, vertrok naar Duitschland, waar hij een werkje uitgaf, getiteld: *Memoires et anecdotes pour servir à l'histoire de M. Duliz*, Londr. 1739.

Zie *Biograph. Univ.* T. VI. p. 309.

DULKEN (Gerrit) maakte zich als dichter bekend door:

Don Diego, *treursp.* Amst. 1714. 8°.

De Meid, Kapitein, Schutter en Tamboer, Amst. 1714. 8°.

Het gereinigt Herte door 't Geloof, Amst. 1715. 8°. m. pl. herdrukt ald. 1739. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Boek.* D. I. St. I; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Nederl. Dicht*; *Cat. van de bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 250, *b.* bl. 84.

DULKEN (J. G. H.) schreef:

Schrift en Regtmatig Advys van Ahasuerus Fritschius, nopens de Hekelzugt van onvoorzigtige Predikanten, bestaande in XVIII Vraagen nevens de oplossinge enz. Amst. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. V.

DULKEN (Jan Lodewijk), geboren te Amsterdam den 5den Augustus 1761, leerde aldaar en naderhand te Parijs, onder de leiding zijns vaders, de kunst om klavieren, piano-fortes en andere instrumenten te maken. In 1781 deed de keurvorst van Beijeren hem te Munchen komen, waar hij de beroemde klavierspeelster Sophia Le Brun trouwde, en waar hij zich nog in 1812 bevond. De instrumenten, die hij vervaardigde, bezitten eenen zoo hoogen graad van volkomenheid, wat de toon en het zuivere mechanisme betreft, dat zij niet alleen door geheel Duitschland, maar zelfs in Zwitserland en Italië vespreid zijn geworden en er zeer gezocht waren.

Zie Fetis, *Biogr. Univ. der musiciens.*

DULKENRAAD (Kornelis van) deed zich kennen als een wel geen verheven of kunstig maar vloeijend dichter door:

Het verdrukte en verloste Haarlem, Lierzang met aanteekeningen, Haarl. 1777. 8°.

Joachim, of de Zegepralende Ouderliefde, tooneelsp. Rott. 1778. 8°.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*; *Cat. van de bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. *b* bl. 84.

DULLAART (Joan) bloeide in de laatste helft der zeventiende eeuw en rijmde de volgende tooneelstukken als:

Karel Stuart, of Rampzalige Majesteit, treursp. Amst. 1652. 4°. ald. 1653, 1662, 1706, 8°.

Jan van Leiden en Barent Knipperdoling, enz. *treursp.* Amst. 1653. 4°. ald. 1662 en 1669. 8°.

Alexander de Medicis, of 't Bedrooge Betrouwen, treurspel, Amst. 1661. 8°. 2de druk.

De Regeerkunst, of wijze Leermeester, staatspel, Amst. 1667, 8°.

De standvastige Princes of bedrogen Stiefmoeder, treursp. Amst. 1669. 8°.

Oratijn en Maskariljas, of den Ontijdigen Loskop, blijsp. naar het Fransch, Amst. 1672. 8°. m. pl. ald. 1767. 8°.

Flavio en Juliette, of de Getemde Dartelheit, treursp. naar het Fransch, Leeuw. 1679. 8°.

Mitridates, Koningk van Pontus, treursp. naar het Fransch, Leeuw. 1679. 8°. m. pl.

Ifiginie in Aulis, treursp. naar het Fransch, Amst. 1679. 8°. m. pl.

Voorts gaf hij eene zeer slechte prozavertaling van *Tasso's Verlost Jeruzalem*, die hij in 1656 te Rotterdam in het licht gaf, en eene *Historie van Hendrik de Groote*, Haarl. 1678. 8°. m. pl.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. 1; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.*, D. I. *b* bl. 84.

DULLAERT (Heiman), waarschijnlijk een bloedverwant van den voorgaande, werd te Rotterdam den 6den Februarij 1636 geboren. Zijn vader heette Kornelis Michielsz Dullaert, korenhandelaar, en zijne moeder Sophia Melisdijk, deftige en vermogende lieden, die hunnen zoon eene goede opleiding gaven, en, bij hem groote lust tot de schilderkunst bespeurende, hem naar Amsterdam zonden, om het onderrigt in de kunst te ontvangen van den beroemden Rembrandt, waarin hij zulke vorderingen maakte, dat eene door hem vervaardigde copie van een van zijns meesters stukken, zijnde een *Geharnaste Mars*, voor een origineel van Rembrandt te Amsterdam verkocht werd. Daar hij echter een man van middelen was, en een ziekelijk gestel had, beoefende hij de kunst minder om van te leven, dan wel uit liefhebberij. Desniettegenstaande bestaat er een niet onaanmerkelijk getal door hem geschilderde portretten, figuren en binnenhuizen. Bij de schilderkunst beoefende hij de muziek niet zonder vrucht, en zijne gedichten munten uit door kracht, beeldrijkheid en schilderachtige tafereelen. Zij zijn door David van Hoogstraten in 1719 te Amsterdam in 8° gedrukt, en die bundel bevat 1°. *Geestelijke Gedichten*, 2°. *Lofdichten op uitgegevene boeken*, 3°. *Lijk- en Grafdichten*, 4°. *Mengeldichten.* Niet alleen met de broeders François en Samuel van Hoogstraten, maar ook met Oudaan, Vollenhove, Antonides en Moonen, was Dullaert zeer bevriend en stond bij hen in hooge achting, even als bij zijne stadgenooten, die hem om zijn stil en ingetogen leven beminden, en hem in 1672 de eer waardig keurden van tot Raad in de vroedschap benoemd te worden, voor welke onderscheiding Dullaert evenwel bedankte; mogelijk wel wegens het toenemen zijner zwakheid en ziekte, waaraan hij den 6den Mei 1684 bezweek. Zijn vriend Philip de Koning, die zijn medeleerling bij Rembrandt geweest was, schilderde zijn portret, dat fraai door Houbraken gegraveerd is, en door David van Hoogstraten voorzien werd met het volgende bijschrift:

De houding, kolorijt, en schaduwen, en licht,
Verschieten, en wat meer 't penseel heeft aan te merken,
Vertoonde ons Dullaert in zijn uitgelezen werken.
De zelve deugt bezielt zijn zuiver maet gedicht,
Dat vrij van zwelling, vrij van laffe en laege toonen.
Hem ons verbeelt als een van Febus waardste zoonen.

Zie D. van Hoogstraten, *Kort Bericht wegens het leven van H. Dullaert*, vóór diens *gedichten*; van Kampen, *Geschied. der Ned. Letteren*, D. I. bl. 362; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Muller, *Catalogus van Portrett.*

DUMAR (J.) was een bekwaam schilder en graveur, blijkens een portret van Dionijs van Nijmegen, door hem in 1775 geschilderd en fraai in het koper gebragt.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUMBAR (Gerhard) behoorde tot een Schotsch geslacht waarvan zich een tak in de Nederlanden heeft nedergezet, waarschijnlijk reeds ten tijde dat Koningin Elisabeth onder Norits hulptroepen zond; hij werd te Deventer in 1681 geboren, verkreeg den graad van doctor in de beide Regten en de wijsbegeerte, en bekleedde gedurende geruimen tijd het ambt van secretaris in zijne geboorteplaats tot aan zijn overlijden, hetwelk te Deventer den 6den April 1744 plaats had. Zijne afbeelding, door Palthe geschilderd en door Houbraken gegraveerd, ziet met een Latijnsch bijschrift van P. de Vlaming het licht vóór zijne beschrijving van Deventer, en zijne bibliotheek, waarvan de catalogus onder den titel van *Bibliotheca Dumbariana* het licht zag, werd kort na zijnen dood verkocht. Zij muntte uit door hoogst zeldzame handschriften, waarvan eenigen in de bibliotheek der Leidsche Hoogeschool weder te vinden zijn. Dumbar maakte zich door

twee werken zeer verdienstelijk jegens de geschiedenis der latere middeleeuwen en van zijne geboorteplaats. Zij zijn getiteld:

Analecta, seu vetera aliquot scripta inedita, Dav. 1719—1722. 8°. 3 vol.

Het kerkelyk en wereldlijk Deventer, Dev. 1732. fol. 1ste deel, m. pl. herdrukt Arnhem, 1752. fol. m. pl. Het tweede deel zag aldaar het licht, door de zorg van zijnen kleinzoon die volgt, in 1788, m. pl. fol.

Zie het *voorberigt* vóór het 2de deel van laatstgenoemd werk; Saxe, *Onom. Liter.* T. VI. p. 143; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 158, 1ste *vervolg* bl. 45; *Overijss. Alm.* 1852. bl. 258; Muller, *Cat. van Portrett.*

DUMBAR (Gerhard), kleinzoon van den voorgaande en zoon van Derk Dumbar, griffier der staten van Overijssel, en Gerhardina Antonia Hagedoorn, werd te Deventer den 2den September 1743 geboren. Hij genoot eene geleerde opvoeding, werd student aan het Athenaeum in zijne geboorteplaats den 28sten Januarij 1759, en te Utrecht den 30sten Junij 1764 tot Meester in de Regten bevorderd. Te Deventer teruggekeerd, behoorde hij mede tot de letterkundige vrienden van Simon de Vries, en het was het onderrigt en den omgang van en met dezen waaraan Dumbar later zijnen roem als staatkundig regtsgeleerde, letterkundige en geschiedschrijver te danken heeft.

Tot secretaris van Deventer aangesteld bewees hij die stad en het geheele gewest belangrijke diensten. Toen in 1784 het geschil uitbrak in Overijssel wegens de overstemming, was hij een krachtig voorstander van het regt der Overijsselsche steden, en schreef hij op haren last eene *Verhandeling over het regt van Overstemming ter staatsvergadering van Overijssel, en uitgegeven volgens Resolutiën van de drie steden Deventer, Kampen en Zwolle*, die te Deventer in 1783 8°. het licht zag. In 1785, toen te Utrecht groote oneenigheid tusschen de regering en de burgerij was outstaan, werd Dumbar met nog vijf anderen door de vergadering der Vaderlandsche Regenten derwaarts gezonden, om, ware het mogelijk, de partijen tot eenheid te brengen, hetgeen toen evenwel mislukte. Hem werd in 1786 den rang van kolonel opgedragen over eene nieuwe bende krijgsvolk, te Deventer opgerigt, ter beveiliging der stad. Met hart en ziel was hij met volle overtuiging de partij der Patriotten toegedaan, en het was alzoo niet te verwonderen, dat hij, bij de omwenteling van September 1787, van zijnen post als secretaris werd ontslagen. Hij leefde nu in letterkundige werkzaamheid, tot dat de verandering van zaken hem in 1795 tot nieuwe betrekkingen riep. Na door den dood van den heer Borgerink tot oudsten secretaris aangesteld te zijn, werd hij den 5den Februarij van dat jaar tot waarnemend griffier der provisionele Repraesentanten van Overijssel, en den 31sten Maart tot werkelijk griffier der provincie benoemd, en gaf hij al dadelijk een bewijs van zijne kunde in het door hem gegeven verslag namens de provincie Overijssel, over het plan eener Nationale Conventie. In 1796 werd hij tot lid van die vergadering benoemd, doch bedankte daarvoor, omdat hij de verlangde verklaring als zoodanig niet kon afleggen. Hij bleef in zijnen post tot in Februarij 1798 toen hij zijn ontslag nam, omdat hij ook toen zwarigheid maakte den, door het bestuur van dien tijd, gevorderden eed af te leggen. Naauwelijks in zijn huis teruggekeerd, werd hij aldaar den 8sten dier maand gearresteerd, en den volgenden dag eerst naar 's Gravenhage en vervolgens naar het huis te Hondsholredijk gevoerd, alwaar reeds andere regeringsleden van dezelfde denkwijze in hechtenis waren. De vrees die zijne vrienden koesterden, dat men geweldige maatregelen tegen hem zou nemen, verdween bij de tegenomwenteling van Julij in datzelfde jaar, den 14den van welke maand hij ontslagen werd. Hij zag zich in 1801 tot lid der Wetgevende Vergadering benoemd, en bekleedde dien post tot aan zijnen dood, die den 6den Augustus 1802 te 's Gravenhage plaats had. Hij was gehuwd met Geertruid Eeckhout en liet kinderen na.

Niet alleen dat Dumbar als staatsman en regent door doorzigt, ervarenheid, helderheid van oordeel en gemakkelijkheid van uitdrukking uitmuntte, en wegens zijne beminnelijke en zachte zeden en gematigdheid bij velen geëerd was, ook als geleerde maakte hij zich beroemd door zijne uitgebreide kundigheden en vooral door zijne bedrevenheid in de geschiedenis van vroegeren en lateren tijd. Wij bezitten van zijne hand behalve het genoemde, de volgende werken:

Tegenwoordige staat van Overijssel, Amst. 1781—1803. 8°. m. pl. 4 deelen, zonder zijn naam uitgegeven. Het laatste stuk is nimmer verschenen, daar de dood hem belette dat stuk af te maken. 's Mans kleinzoon, Mr. Gerhard Dumbar te Deventer, is evenwel in het bezit der door hem verzamelde bouwstoffen tot voltooijing van zijn plan.

Historie van het Jagtrecht in de Provintie Overijssel, Dev. 1783. 8°.

Vertoog over de algemeene grondregels, welke bij het invoeren van 's lands schattingen zijn in acht te nemen, Kampen 1785. 8°. idem, Zwolle 1790. 8°.

Het kerkelijk en wereldlijk Deventer, 2de deel. Deventer, 1788. fol.

De Oude en Nieuwe Constitutie der Vereenigde Staten van Amerika, uit de beste schriften ontvouwd, Amst. 1796. 8°. 3 deelen.

Verslag van onuitgegeven stukken, betrekkelijk tot de historie van Overijssel; geplaatst in de *Verhandelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*, D. II. St. II. Leid. 1818. 8°.

Dit verslag is na zijn dood door de Maatschappij uitgegeven, terwijl eene andere verhandeling aan haar ingezonden ongedrukt bleef. Zij handelde *Over het Verval der letterkundige genootschappen en de beste middelen tot derzelver herstelling.*

Voorts wordt nog genoemd als door Dumbar uitgegeven, behalve eenige politieke vertogen, eene *Aardrijkskunde in dichtmaat*, opgesteld ten gebruike zijner kinderen, terwijl hij in het Hollandsch overzette, en met ophelderende aanteekeningen voorzag, *Chappe's Reize door Siberiën*, (Dev. 1771. 8°. 2 deelen) en *Wendeborn's Staat van Godsdienst, Geleerdheid en Konsten in Groot-Brittanje.* Eindelijk herinneren wij hier nog aan Dumbar's bijdragen tot het *Biographisch Woordenboek der Nederlanden* van de Chalmot, en aan zijne bemoeijingen tot bevordering van het ontworpen Algemeen Nederlandsch Woordenboek, door de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde uit te geven; welke Maatschappij hulde deed aan zijne veelzijdige verdiensten, door hem tot haar medelid te kiezen; eene onderscheiding die hem ook ten deel viel van wege het Provinciaal Utrechtsch Genootschap, en dat van Groningen *Pro excolendo jure patrio.*

Zie *Aanspraak van Jona Willem te Water* in de *Jaarl. Algem. Vergad. van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leid.* 1803. bl. 16—20; *Algem. Konst- en Letterb.* 1802. D. II. bl. 114; Saxe, *Onom. Lit.* T. VIII. p. 437, 438; *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar*, D. IX. bl. 56, 65, D. XI. bl. 21, D. XIII. bl. 77, D. XXXIV. bl. 33, 92, D. XXXV bl. 394—396; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; de Jong, *Alph. Lijst van Boek.*; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 300—302, D. II. bl. 578; van Eck en Bosscha, *Tweede Eeuwf. van het Ath. te Dev.* bl. 48, 77—79; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 66, D. II. bl. 202; *Overijsselsche Alm. voor Oudh. en Lett.* 1851. bl. 154. 1852, bl. 257—263, 1853, bl. 241—260.

DUMONCEAU (Jean Baptiste). Zie MONCEAU (Jean Baptiste du).

DUMONT (Gabriel), zoon van Onésine Dumont, geboren te Crest in Dauphiné den 10den Augustus 1680; eerst werd hij Predikant der Waalsche gemeente te Leipzig, en vertrok van daar in dezelfde hoedanigheid ten jare 1720 naar Rotterdam. Later, in April 1723, was hij eenigen tijd gezantschapsprediker te Parijs, ook werd hij te Rotterdam Hoogleeraar in de Kerkelijke Historie en Oostersche talen aan de Illustreschool aldaar. Hij werd in April 1747 emeritus en overleed te Rotterdam den 1sten Januarij 1748.

Dumont was een man van groote geleerdheid, onvermoeid in de beoefening der wetenschappen, een schrander oordeelkundige en een groot kenner der Oostersche talen. Behalve eenige verhandelingen opgenomen in de *discours sur la bible* van Saurin en in de *histoire critique de la republique des lettres* van Masson, ziet van hem het licht een bundel *Sermons*, na zijnen dood door zijnen ambtgenoot D. de Superville te Rotterdam in 1749 in 8° uitgegeven. In het archief van de Waalsche gemeente te Leiden bestaat van hem nog in handschrift eene *Memoire sur la lecture publique de l'ecriture sainte.* Zijne afbeelding, door P. Tanjé gegraveerd, versierd dezen bundel.

Zie Paquot, *Memoires*; Haag, *la France Protest.* T. IV. p. 409; *Boekz. der Gel. Wereld*, 1747. *a* bl. 464, 1748. *a* bl. 121; van Harderwijk, *Naaml. en levensbijz. der Pred. te Rott.* bl. 134.

DUMOULIN. Zie de personen van dien naam op MOULIN (du).

DUNCAN (JOAN) was Raad en Requestmeester van Prins Willem IV, wiens vertrouwen hij in hooge mate genoot, en Raad en Rekenmeester der Domeinen. Hij werd in 1732 met de Heeren van Lijnden en van Aylva naar Berlijn gezonden om het verdrag te sluiten ter vereffening der nalatenschap van Koning Willem III, en overleed in 1753. Hij beoefende met goed gevolg de dichtkunst. Zijne verzameling pamfletten in 400 deelen berust op de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage en wordt naar hem de *Bibliotheca Duncaniana* genoemd.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XIX. bl. 94; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*; Muller, *Bibl. van Pamfl.* voorberigt bl. 2.

DUNCAN (ANDREAS JOHAN) werd te Amsterdam geboren, was een verdienstelijk stadsgezigt- en landschapschilder. Hij zette zich te Gent neder, waar hij ook een zeer werkzaam lid was van de Maatschappij van Rhetorica en van het Taal- en Letterkundig Genootschap, onder de zinspreuk: *Regat prudentia vires.* Hij overleed te Gent den 13den Augustus 1834. Hij beoefende ook de dichtkunst en leverde onder anderen eene vertaling van het treurspel *Artaxerxes*, naar het Fransch van Delrieu. Men heeft van hem de navolgende schilderstukken:

Inkomst in de stad Montfoort.
Gezigt op Leerdam.
Een maneschijn.
Landschappen met figuren en beesten.
Brand van het entrepôt te Antwerpen.
Gezigt van de Waal en van een gedeelte der stad Nijmegen.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*

DUNCANUS (MARTINUS), of DUNCK, een der vruchtbaarste bestrijders der jeugdige hervorming in de landtaal, zag den 11den November 1505 in het Keulsche stadje Kempen het levenslicht. Zijn vader Hendrik Dunck verdiende met zijne verschillende betrekkingen van notaris, landmeter, tolk, enz. weinig geld en bemoeide, veelal aan den drank verslaafd, zich weinig met de opleiding zijns zoons, zoodat deze alleen door zijne vrome moeder Fijtjen op het pad der deugd geleid werd. Het was dan ook met hare toestemming, dat de twaalfjarige Maarten buiten weten zijns vaders naar Nijmegen trok, om aldaar in het fraterhuis der broeders van het gemeeneleven de letteren te beoefenen. Hier, even als te Leuven, moest hij zich buitengemeen behelpen, om de kosten voor zijn levensonderhoud te vinden, tot dat zijn noeste vlijt door den kanselier der Hoogeschool, den later zoo vermaarden Ruwaert Tapper, werd opgemerkt, en deze hem eene beurs aan het Collegie van Standonck bezorgde, waar hij zoo gunstig zich onderscheidde, dat hij, terstond na zijne bevordering tot Meester in de vrije kunsten, tot Regent van dit Collegie werd aangesteld. Nadat hij deze instelling geheel tot de oude orde en tucht had teruggebragt, werd hij in dezelfde betrekking bij het Collegie van gelijken naam te Mechelen overgeplaatst, om van daar weder in zijne oude betrekking naar Leuven terugtekeeren, nadat hij inmiddels in 1535 de priesterwijding had ontvangen en zijne vaderstad nog eenmaal had bezocht. Gedurende zijn tweede verblijf in Leuven legde Duncanus zich hoofdzakelijk op de studie der godgeleerdheid toe, en behaalde daarin den graad van baccalaureus, terwijl alleen de groote kosten hem van het verkrijgen der hoogere titels terughielden. Hoezeer men echter zijne theologische kennis waardeerde blijkt daaruit, dat hij in 1541 tot Pastoor en Rector der School te Wormer werd aangesteld, met het doel om de toen in Waterland zoo talrijke Herdoopers te bestrijden, van welke taak hij zich, zoo door het uitgeven van schriften als door het opvoeden der jeugd, naar zijn beste vermogen kweet. Zeventien jaren verbleef Duncanus in dit toen zooveel belangrijker dorp dan thans, terwijl hij in 1553 voor eene beroeping naar zijne vaderstad bedankt had; maar door de landsregering daartoe aangespoord, kon hij in 1558 de betrekking als Pastoor te Delft niet afslaan. Ook hier ijverde hij met woorden en geschriften tegen de van de Roomsche kerk afgevallen Lutherschen, Zwinglianen, Calvinisten en Davidjoristen, en waakte als Censor librorum zooveel mogelijk tegen de uitgave van ketterschte geschriften, door welk een en ander hij zich bij de andersdenkenden zoo gehaat maakte, dat zij in 1566 een aanslag op zijn leven beproefden, waaraan hij echter, bij tijds gewaarschuwd, gelukkig ontsnapte. In 1572, toen zijn vriend en geestverwant Wilhelmus Lindanus tot Bisschop van Roermond werd benoemd, stelde de regering Duncanus in diens plaats tot Deken van het paleis in den Haag en lid van het Hof van Holland aan; maar hij bekleedde die betrekking slechts zeven weken, daar hij wegens de zegepraal der hervorming genoodzaakt was eerst naar Rotterdam en van daar naar Utrecht te vlugten, tot hij den 23sten December tot Pastoor aan de Nieuwe kerk te Amsterdam werd beroepen. Ook in deze stad was Duncanus een steunpilaar voor het oude geloof, en mag met Jacobus Buyck, Pastoor der Oude kerk en broeder van den bekenden Amsterdamschen Schout Joost Buyck, onder de voornaamsten gerekend worden, die de invoering der Hervorming aldaar tegengingen. Duncanus ried echter de regering aan met den Prins van Oranje in Februarij 1578 de bekende Satisfactie te sluiten, en geraakte daardoor in den hevigsten onmin met den meer Spaanschgezinden Buyck, die zeer goed inzag, dat hiermede de deur voor de hervorming werd opengezet, en Duncanus beschuldigde, dat zijne huishoudster en bijzit, Margaretha, de hoofdoorzaak van zijn wangedrag was. Desniettemin moest ook deze, bij de zegepraal der hervorming, in Mei Amsterdam verlaten en hij begaf zich nu naar Amersfoort, waar hij bij de overgang dier stad aan den Prins van Oranje in 1579 gevangen genomen werd. Onder borgtogt ontslagen verkoos hij op zijn hoogen leeftijd niet verder te trekken, maar bleef met Frans Peterz Silverschoen, gewezen pastoor der Mariakerk te Hoorn, zijn intrek houden in het Agnieten-klooster. Met dezen in 1581 beschuldigd, dat zij Hoorn aan de Spanjaarden hadden willen verraden, werd hij den 23sten December opgeligt, maar na zes dagen wegens gebrek aan bewijs ontslagen, waarop hij het overige van zijn leven aan de studie en ascetische oefeningen wijdde, tot dat hij den 16den April 1590 in den hoogen ouderdom van vier en tachtig jaren ontsliep en op het koor van het Agnietenklooster begraven werd.

Behalve de reeds genoemde Tapper en Lindanus, telde hij Nicolaus a Terra Nova, Bisschop van Haarlem, en Levinus Torrentius, Bisschop van Antwerpen, nevens vele andere invloedrijke geestelijken onder zijne vrienden en begunstigers, terwijl het groot aantal zijner leerlingen, die zich later min of meer in de Nederlandsche Katholieke kerk onderscheidden, voor de deugdzaamheid van zijn onderwijs pleit; wij noemen slechts de beide beroemdsten: Michael Bajus, den bekenden Leuvenschen Godgeleerde en Sasbout Vosmeer, eersten Aartsbisschop van Utrecht na de hervorming.

Zijne geschriften, bijna alle aan de bestrijding der hervorming of aan de verdediging van het Roomsch Katholieke geloof gewijd, zijn:

Praetextatae Latine loquendi rationes per colloquiorum formulas. Antv.

Anabaptisticae haereseos confutatio et vere Christiani baptismatis assertio contra Mennonis Simonis Frisii anabaptisticas blasphemias, Antv. 1540. kl. 8°.

Van die warachtighe ghemeynte Christi, dwelck is die heylighe kerck oft d' Ecclesie Godts, Antw. 1567. kl. 8°.

Van 't rechte Euangelische Avontmael Christi Jesu, Antv. 1567. kl. 8°.

Een cort onderscheyt tusschen Godlyke ende afgodische beelden. Het tweede boecxken van de Heylighen in den hemel, dwelck syn levendige beelden Gods, Antw. 1567. kl. 8°.

Van die verghiffenisse der sonden ende van die rechtvaerdichmakinghe, Antw. 1568. kl. 8°.

De Paedobaptismo. 1569.

Van die kinderdoop. Het eerste boeck sprekende van die erfzonde, Antw. 1569. kl. 8°.

Van die kinderdoop. Het tweede boeck sprekende van die cracht ende vrucht des doops ende van die nyeuwe gheboorte, Antw. 1572. kl. 8°.

Van die kinderdoop. Het derde boeck verclarende dat men die kinderen moet doopen. Antw. 1591. kl. 8°.

Corte confutatie ende wederlegghinghe van een fenynich boeck des Byencorf der H. Roomscher kercken, (zonder plaats) 1578. kl. 8°.

Catholijcke Catechismus met wederlegghinghe van den Heydelbergsche of ghereformeerde Catechismus, Antw. 1594. kl. 8°.

Bovendien liet Duncanus, volgens zijne levensbeschrijvers Jacobus Hezius en Henricus Vuestrenus, nog verscheidene werken in handschrift na, van welke het ons niet gebleken is, dat zij ooit in het licht gegeven zijn.

Zie in de eerste plaats de door beide bovengenoemde Antwerpsche priesters opgestelde: *Corte beschrijvinghe van 't leven ende sterven van den weerdighen Heer Meester Martinus Duncanus* (Antw. 1594.

kl, 8°.) en vergelijk verder Foppens, *Bibl. Belg.*; Van Bemmel, *Beschrijv. van Amersf.* D. I. bl. 244; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. I. bl. 409, 538, 773; Blaupot ten Cate, *Geschied. der Doopsgez. in Holland*, enz. D. I. bl. 28 en 69; *Cat. van de Bibl. der stad Amst.* D. I. bl. 114; Römer, *de Kloost. en Abd. van Holl. en Zeel.* D. I. bl. 337, 449, 586; Visscher, *Voorl. over de Geschied. der Kath. Kerk*, 2de Voorl. bl. 11; J. Wiarda, *Huibert Duifhuis, de Prediker van St. Jacob*, bl. 157—159, welk voortreffelijk Academisch proefschrift nog niet was uitgegeven, toen wij het artikel van Duifhuis bewerkten.

DUNGANUS (Cornelius) of van Dongen, heeft zich gedurende de Remonstrantsche twisten door verschillende geschriften bekend gemaakt. Hij was eerst predikant te Jutphaas, doch werd in 1612 door de staten van Utrecht, wegens zijne onrustigheid, afgezet. Vervolgens werd hij predikant in datzelfde jaar te Oost- en West-Zaandam, te Arnhem in 1716, en van 1619 tot aan zijn dood in 1636 stond hij aan het hoofd der Utrechtsche gemeente. Hij schreef de volgende werken:

Pacificatie der ont-ruster gemoederen. Over het droevigh dispuyt der keraken onzes landts, enz. Arnh. 1618.

Den vreedsamen Christen, voor-ghestelt in een christelycke en de zedige Aensprake aen den Remonstranten, over haren Vrijen godsdienst, Utr. 1628.

Redenen van consideratiën, dienende om de gereformeerde ghemeynten bij den anderen te houden, ende sooveel doenlyck, allerhande scheuringe onder dezelve te verhoeden, Utr.

Salvatiën van 't geschrift onlangs uyt-gegeven tegen de Remonstrantsche af-gesonderde vergaderingen geïntituleert: Redenen van consideratiën, enz. Utr. 1626.

Zie Brandt, *Hist. der Reform.* D. II. bl. 176, 687; de Jongh *Naaml. der Pred. beh. tot de Geldersche Synode*, bl. 292; Muller, *Bibl. van Pamflet.* St. IV. bl. 272, 284.

DUNIUS (Cornelis) was een Amsterdamsch Regtsgeleerde, advokaat voor den Hove van Holland en een zeer geleerd man. Hij was in onderhandeling over de uitgave van een door hem vervaardigd werk: *de Alluvionibus*, doch de dood heeft hem daarin verhinderd.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*

DUNIUS (Jacobus), of Verduin, zoon van Anthonis Verduin, werd te Hoorn geboren, beoefende met goed gevolg de Latijnsche Dichtkunst, en zou het voorzeker daarin tot eene aanzienlijke hoogte gebragt hebben, indien zijn jeugdig leven niet te vroeg geëindigd ware, ten gevolge van zijne losse zeden en verslaafdheid aan den sterken drank. Hij overleed in 1572 of 1573.

Zie Velius, *Chron. van Hoorn*, bl. 641; Hoogstraten, *Woordenb.*

DUPAC DE BELLEGARDE (Gabriël). Zie BELLEGARDE (Gabriël Dupac de).

DUPRÉ (Nicolaas) werd te Utrecht geboren in 1734 en is aldaar in 1786 overleden. Hij heeft landschappen, vogels, portretten en meer geschilderd.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUPRÉ (Daniel) werd in 1752 te Amsterdam geboren en ontving zijne opleiding in de kunst van de schilders J. van Dregt en Jurriaan Andriessen. Na eene vijfjarige reis door Zwitserland, langs den Rijn, in Duitschland en Italië, keerde hij met kundigheden voorzien in zijne geboorteplaats weder en schilderde en teekende daar landschappen, die de goedkeuring van kenners wegdroegen. Hij hanteerde ook de graveernaald. Hij was lid van de 4de klasse van het voormalig Koninklijk Nederlandsch Instituut, van verscheidene buitenlandsche Teeken-Academiën, en overleed te Amsterdam den 4den Junij 1817. Zijne afbeelding, door H. W. Caspari geteekend en J. S. Marcus gegraveerd, ziet het licht.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; *Jaarb. van het Kon. Ned. Instit. voor* 1848, bl. XXVI; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DURANT (Pieter) was van 1698 tot 1700 Opperhoofd van Java. In het laatst van 1699 nam hij deel aan eenen maaltijd, die Manganone, een magtig Rijksraad en Temanggong van Pati, aan eenige Hollanders gaf, waarbij allen vergiftigd werden en Durant dien ten gevolge kort daarna stierf.

Zie Valentijn, *Oud en Nieuw Oost-Indiën*, nieuwe uitgave, D. III. bl. 280, 315.

DUREN (Adam van), een onbekend Nederlandsch bouwmeester, was in 1513 de hersteller van de hoofdkerk van Lund in Schonen. Hij werkte er in 1527 nog aan en verloor er in 1520 zijne vrouw Brigitta Adams en kind.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1840. D. I. bl. 165—170.

DUREN (P. van), een schilder van landschappen, omtrent wien geene levensbijzonderheden bekend zijn.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DURER (Hieronymus) was van 1674 tot 1684 Luthersch predikant te Haarlem en schreef:

Leer- en Troostrijke Stervens-Gedagten, Amst. 8°.

Christelijke Bedenkingen, 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St III; Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Paauw, *Europa's Lutherdom*, bl. 383.

DURGERDAM (Frans Claeszen). Zie CLAESZEN (Frans).

DURIEU (Job). Zie RIEU (Job du).

DURLEN (A.) was een kunstgraveur van middelmatige verdiensten, die leefde omstreeks het jaar 1760.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DURREN (Olivier van) wordt genoemd een portret- en historieschilder, doch er zijn noch levensbijzonderheden, noch stukken van hem bekend.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DURTENIUS (Arnoldus), opzigter van de scholen te Gouda, schreef:

Carmen Scholasticum de Nativitate D. Joannis Baptistae.

Zie Walvis, *Beschrijv. van Gouda*, D. I. bl. 278.

DURVEN (Dirk van), geboren te Delft, was aldaar Advokaat en vertrok in 1706 als Raad van Justitie naar Batavia. Hij werd in 1720 buitengewoon, en in 1724 gewoon Raad van Indië. Op den 1sten Junij 1729 werd hij Gouverneur-Generaal. Niet langer dan tot 1732 bekleedde hij dien post, toen hij den 28sten Julij van dat jaar ontslagen werd en in October daaraanvolgende de reis naar het vaderland aannam. Ofschoon hij zorgde dat de vloten der Maatschappij jaarlijks met rijke ladingen naar het vaderland werden afgezonden, was het bestuur van van Durven niet van misslagen vrij te pleiten. Hij zelf wordt als een zedeloos mensch afgeschilderd, die de zaken geheel aan zijnen secretaris overliet. Als een der voornaamste grieven tegen hem wordt aangevoerd, dat hij de Chinezen te Batavia met ondragelijke lasten bezwaarde, hen, verdiend of niet verdiend, door de verschrikkelijkste straffen verbitterde, en alzoo den grond legde van de rampen, die dat volk en Batavia eenige jaren later getroffen hebben. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*; van Kampen, *Gesch. der Nederl. buiten Europa*, D. III. bl. 17, 18; Muller, *Cat. van Portrett.*

DUSART (Joan) was een organist te Haarlem die ten tijde van Hooft leefde, en op het Muider slot zijne kunst meermalen deed hooren. Hij wordt genoemd *de fenix der Maatzangeren, gadeloos op alle speeltuigen.* Hij was tevens componist en zeer vele zangwijzen zijn door hem vervaardigd.

Zie Koning, *Geschied. van het slot Muiden*, bl. 132; Schotel, *Letter- en Oudheidk. Avondst.* bl. 75, 116.

DUSART (Catharina van) schreef een blijspel getiteld: *Spaensche Heydin*, Amst. 1644, 8°. idem 1657, 8°., hetwelk meermalen op den Amsterdamschen schouwburg gespeeld is.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 85.

DUSART (Isaak) gaf uit:

Gezangen, Amst. 1731. 8°.

Worstelende en Dankzeggende Zielzangen, Amst. 1731. 8°.

Uytnementheid der kennisse Jesu Christi, Amst. 1735. 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; Witsen Geijsbeek, *Biogr. Woordenb. van Ned. Dicht.*

DUSART (A.) vervaardigde een dichtstuk:

Ter gedachtgenis van Mr. J. Clifford, Utrecht, 1786.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*

DUSART (C.), welligt de vader of oom van den volgende, door den Heer Kramm voor het eerst vermeld als een portretschilder, die op de helft der zeventiende eeuw waarschijnlijk te Leiden bloeide.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUSART (Cornelis), zoon of neef van den voorgaande, werd te Haarlem geboren in 1665, genoot het onderwijs van Adriaan van Ostade, wiens beste leerling hij was en wiens stijl hij volgde in het schilderen van kermisfeesten, drinkgelagen, twistende boeren en dergelijke onderwerpen. In hooge mate bezat hij de gaaf om de menschelijke hartstogten op het doek uit te drukken en naar waarheid weder te geven. Bevalligheid van vormen bezat hij niet, maar zijn koloriet was daarentegen schoon

en transparant, en zijne figuren bezaten eene treffende natuurlijkheid. Hij vervaardigde ook fraaije teekeningen met sapverw, en met zwart en rood krijt. Hij heeft ook de ets- en graveerkunst, in mezzo-tinto uitmuntend beoefend, en verscheidene prenten komen aldus van hem voor. Het Rijks-Museum te Amsterdam bezit van hem drie stukken voorstellende:

De Dorpsspeellieden.

De Vischmarkt.

De Boerenherberg.

Behalve dezen komen nog vele stukken in dat genre van hem voor, die op verkoopingen hooge prijzen golden.

Dusart bezat een zwak en ziekelijk ligchaam en overleed plotseling te Haarlem in 1704.

Zie de Koning, *Tafereel der Stad Haarl.* D. IV. bl. 194, 195; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Dubourq, *beschrijv. der Schild. op 's Rijks-Museum te Amst.* bl. 33, 34.

DUSSEAU (Petrus Johannes Valentinus) werd den 13den April 1807 te Culenborg geboren. Reeds vroeg openbaarde zich bij hem een groote lust tot de beoefening der wetenschappen, en ofschoon eerst tot Apotheker opgeleid veranderde hij na eenigen tijd van plan, meerder lust in letterkundigen arbeid en bovenal in theologische studiën hebbende. Op de Latijnsche school geplaatst, maakte hij weldra snelle vorderingen, zoodat hij reeds op zijn zeventiende jaar als student aan het Evangelisch Luthersch Seminarium werd ingeschreven. Met lof legde hij zich op de Godgeleerdheid toe, en droeg de goedkeuring van al zijne leermeesters in ruime mate weg. In 1832 tot kandidaat in de Theologie en daarna tot proponent bij de Evangelisch Luthersche gemeente bevorderd, aanvaardde hij in Maart 1836 de herderlijke bediening te Winschoten. Drie jaren later kreeg hij een beroep naar Schiedam, alwaar hij op den 8sten September 1839 zijne intrede hield. Veertien jaren lang verkondigde hij daar het Evangelie, tot dat eene hevige ziekte hem den 30sten September 1853 aan zijne hem liefhebbende gemeente en betrekkingen in weinige uren ontrukte.

Van zijne bevordering tot proponent tot aan zijne beroeping te Winschoten dagteekenen de meeste losse geschriftjes en gedichten, in onderscheidene jaarboekjes geplaatst, die hij in 1836 in een bundel vereenigde, en als een aandenken aan zijne vrienden schonk bij zijn vertrek herwaarts; doch die niet in den handel verscheen. Eerst later ging hij er toe over om meer bepaald de vruchten van zijnen geest door den druk bekend te maken. Zijn dichterlijk talent, zuivere spraak, grondige kennis van onderscheidene talen, kwamen hem daarbij goed te stade, en zoo bezitten wij van zijne hand de volgende werkjes:

Gedichtjes voor de beschaafde jeugd, Winschoten, 1835. 8°.

Leerrede over 2 Kron. VII: 15 en 16, *gehouden ter inwijding van het nieuwe kerkgebouw voor de Evangelische Luthersche gemeente te Winschoten, den 20sten November* 1836. Winschoten, 1837. 8°.

Dichterlijke Mengelingen, Winsch. 1838. 8°.

Gelegenheids-Gedichtjes voor kinderen, Amst. en Schiedam, 1838. 8°.

De Boekdrukkunst en derzelver uitvinder Laurens Jansz. Koster, Amst. 1840. 8°. m. pl. en portr.

Spiegel der deugd. Kleine gedichten en verhalen voor jonge lieden. Schied. 1846. 8°.

Feestzang op het 50-jarig bestaan van het departement Schiedam der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, Schiedam, 1847. 8°.

Kort begrip der kerkelijke geschiedenis in vragen en antwoorden, Schied. 1847. 8°. 2de druk ald. 1848. 8°.

Voorjaarsbloempjes, Schied. 1848. 24°.

Najaarsbloempjes, Schied. 1848. 24°.

Rozenknopjes, Amst. 1851. 12°. m. pl.

Behalve door deze werkjes maakte Dusseau zich verdienstelijk vooral als kinderdichter, door zijne medewerking aan *De Almanak voor kinderen in miniatuur* en door de bewerking van het poëtisch gedeelte van *De Leidsman der jeugd*. Zoo wist de gemoedelijke en brave prediker nuttig te zijn voor het kindergeslacht, terwijl hij zelf tot viermalen toe jeugdige telgen ten grave moest brengen. Zoo wist de werkzame man den tijd, hem van zijnen arbeid als prediker overgebleven, nuttig te besteden, en zou voorzeker nog veel goeds tot stand hebben gebragt, indien hij niet in de kracht zijns levens ware weggerukt. Eene proeve, en wel eene uitmuntende proeve, van zijnen preêktrant vinden wij in het *Zestal leerredenen* na zijnen dood te Amsterdam 1855 in 8°. uitgegeven.

Zie *Boekzaal der gel. wereld*, 1853, D. II. bl. 505—507; *Jaarb. voor de Stad en het Kanton Schiedam*, 1854, bl. 43, in welk jaarboekje Dusseau herhaalde malen zijne dichterlijke voorbrengselen plaatsen liet; Brinkman, *Alph. Lijst van boek.*, bl. 15, 180.

DUSSELDORP (Franciscus), uit een aanzienlijk geslacht te Leiden in de eerste helft der zestiende eeuw geboren, werd licentiaat in de Regten, en zette zich te 's Gravenhage als advokaat voor den Hove van Holland neder. Hij verwisselde die betrekking met den priesterstand der Roomsche kerk, werd in 1608 kanunnik van Oud-Munster te Utrecht, was verscheidene jaren algemeen Vikaris aldaar, en betoonde zich een ijverig boetprediker. Vreezende voor den haat der Protestanten, begaf hij zich naar Emmerik, waar hij door zijne welsprekendheid veel opgang maakte. Hij vestigde zich vervolgens te Keulen, waar hij den 21sten Maart 1630 overleed.

Hij liet eenige handschriften na en schreef een werkje, hetwelk na zijn dood werd uitgegeven onder den titel van:

Tractatus de matrimonio non ineundo cum his, qui extra ecclesiam sunt, Antv. 1636.

Zie (van Heussen en van Rijn), *Oudh. en gesticht. van Rhijnl.*, bl. 258, 259; Dezelfde, *Hist. van 't Utr. Bisdom*, D. I. bl. 73 75; Glasius, *Godgel. Nederl.*

DUSSEN (Jan van der). Het geslacht van van der Dussen behoort tot de oudste en aanzienlijkste der Nederlandsche geslachten. Sedert het midden der dertiende eeuw ontmoeten wij leden er van, die zich op eene of andere wijze verdienstelijk hebben gemaakt en met aanzienlijke ambten bekleed zijn geworden. Zij voerden tot wapen een veld, de bovenste helft van goud en de onderste van sabel, beladen met een St. Andries-kruis, geschakeerd van zilver en keel.

Jan van der Dussen, die men als den stamvader zou kunnen aanzien, was ridder, en nam voor Hertog Jan I van Brabant in 1288 deel aan den slag voor Woeringen. Zijne vrouw was Elisabeth van Polanen, die hem twee zonen schonk, waarvan de afstammelingen hier mede volgen.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 944; Balen, *Beschr. van Dordr.*, D. II. bl. 1053; Kok, *Vad. Woordenb.*; Hoogstraten, *Woordenb.* op het woord, en D. X. aanh. bl. 126.

DUSSEN (Jan van der), zoon van den voorgaande, was Ridder, Heer van Dussen en Aartswaarde, en werd in 1305 onder den adel van Holland gesteld, blijkens een gezegeld handvest van Graaf Willem III. Nevens andere ridders stond hij ten jare 1325 als scheidsman over een geschil tusschen Dordrecht en eenige andere steden van Holland, over het stapelregt in eerstgenoemde plaats. Hij was tweemaal gehuwd. Eerst met Jacoba van Drongelen, daarna met Agnes van den Boukhorst, die hem beide kinderen schonken. Zijn kleinzoon, uit zijn zoon Nicolaas, volgt.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.*, bl. 944; Hoogstraten, *Woordenb.*; Kok, *Vaderl. Woordenb.*

DUSSEN (Arend van der), zoon van Nicolaas van der Dussen en kleinzoon van den voorgaande. De naam zijner moeder is onbekend. Hij was Ridder, Heer van het huis van Dussen en van den Ambachte van Aartswaarde, en werd den 11den October 1356 verleid met de heerlijkheid Hage, bij brieven van Johanna, Hertogin van Brabant. Hij trok in 1371 met den Heer van Brederode en andere Ridders tot hulp van Wenceslaus van Bohemen, Hertog van Brabant en Luxemburg, tegen Willem, Hertog van Gulik, en nam den 21sten Augustus van dat jaar deel aan den slag bij Baswijler, daar Wenceslaus werd gevangen genomen. Hij was voorts in 1387, 1392 en 1410 Baljuw van Zuid-Holland. Met toestemming van Hertog Albrecht van Beijeren, maakte hij in 1387 het huis te Dussen tot een kasteel, en was in 1396 met zijn zoon Florens en tien mannen, op eigene kosten uitgerust, tegenwoordig bij den togt van genoemden vorst tegen de Friezen. Hij was gehuwd met Aleyd van Overeyn, die hem vier zonen schonk, waarvan de jongste hier volgt.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.*, bl. 944; Hoogstraten, *Woordenb.*; Kok, *Vaderl. Woordenb.*

DUSSEN (Florens van der), jongste zoon van den voorgaande, bekleedde verscheidene aanzienlijke ambten te Dordrecht, zoo als Raad, Schepen en Schout aldaar. Hij werd in 1444 Drossaard van den lande van Arkel en in 1445, door overgifte van zijn broeder Jan, Heer van Dussen en Aartswaarde; hij was van 1445 tot 1450 slotvoogd van Loevestein, en werd in eerstgenoemd jaar ook benoemd tot Baljuw van Zuidholland. Hij stond bij Hertog Filips van Bourgondië in hooge ach-

ting en deze stelde hem tot zijn Raad aan. Hij was te voren in de krijgsdienst geweest, en had in 1420 deelgenomen aan de belegering van Geertruidenberg, in 1427 aan die van Zevenbergen. Hij stierf in 1456, nalatende vier zonen en was gehuwd 1° met Catharina van Uden, 2° met Anna van Arkel en 3° met Elisabeth van Varick.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.*, bl. 944; Balen, *beschrijv. van Dordr.*, D. I. bl. 8, D. II. bl. 1054; Hoogstraten, *Woordenb.*; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; *Geschiedk. Aanteek. betrekk. Loevestein*, Bijl. bl. 28.

DUSSEN (Nicolaas van der), tweede zoon van den voorgaande, was in 1439 Ridder van de Duitsche orde, in 1462 land-commandeur van de Oldenbiezen te Maastricht, en werd in 1467 twee-en-twintigste land-commandeur van de balye der Duitsche Ridders te Utrecht, welke waardigheid hij drie en een half jaar bekleedde. Hij was een wijs man en bij de aanzienlijken zeer gezien. Prins Karel van Oostenrijk en de Bisschop van Luik benoemden hem tot hunnen raadsman. Hij stierf zonder kinderen na te laten in 1476 en ligt te Maastricht begraven. Zijn broeder Jan Jakob van der Dussen, gehuwd met Ida van Kijfhoek, verloor, in den bekenden Elisabethvloed in 1421, door overstrooming zijne meeste goederen, en begaf zich met der woon naar Delft, alwaar hij in 1478 Raad werd en zijne afstammelingen, die wij nu gaan behandelen, de aanzienlijkste ambten bekleed hebben.

Zie Balen, *Beschrijv. van Dordr.* D. II. bl. 1054, 1055; Hoogstraten, *Woordenb.*; Kok, *Vaderl. Woordenb.*

DUSSEN (Jan van der) was de zoon van Bruno van der Dussen, Burgemeester van Delft, en van Magteld van Groenewegen. Hij huwde in 1570 met Aafje Kruiser en sneuvelde in 1573, met eenige burgers van Delft en andere Hollandsche steden uitgetrokken zijnde tot ontzet van Haarlem.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.*

DUSSEN (Jakob van der), oudste zoon van Hugo van der Dussen, Burgemeester van Delft, en van Margaretha Sasbout. Hij werd in 1579 Raad der stad Delft, en bekleedde daar ook meermalen de waardigheid van Schepen en Burgemeester. Tevens was hij in 1598 Hooghecmraad van Delftland en bezat de heerlijkheden Haringkarspel, Kalvendijk, Dirkshorn, Uitjeshorn en Sijbekarspel. Hij werd in 1599 tot 1601 afgevaardigde ter Staten-Generaal benoemd en behoorde tot de gedeputeerden te velde, die te Oostende in grooten angst den uitslag van den slag bij Nieuwpoort in 1600 verbeidden. Hij was eerst gehuwd met Geertruid van Heemskerk, die hem negen kinderen schonk, daarna met Sophia van Santen. Hij overleed den 22sten December 1622. In de oude kerk te Delft wijst een gedenkstuk in het koor, benevens zijne grafzerk, de plaats aan, waar hij met zijne afstammelingen begraven is.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Timareten, *Verz. van Gedenkstukk* D. I. bl. 17; *Verz. berigt. omtr. de krijgsbevelh. bij Nieuwpoort*, bl. 73, 74.

DUSSEN (Ewout van der), zoon van Jacob van der Dussen, Burgemeester van Delft, en van Alida van Hogenhouck. Hij werd geboren te Delft den 31sten Julij 1574, en nam zeer vele stads- en staats-commissiën waar, tot aan 1618, toen hij door prins Maurits, met anderen buiten bewind gesteld werd. In 1623 werd hij op nieuw gekozen. Sedert dien tijd was hij herhaalde malen Burgemeester zijner geboorteplaats, Lid van de Staten van Holland en West-Friesland, afgevaardigde ter Staten-Generaal en in 1629 afgevaardigde der Staten bij het leger voor 's Hertogenbosch onder Frederik Hendrik. Nadat hij in 1618 als buitengewoon Ambassadeur aan Jakobus I, koning van Engeland, reeds blijken van bekwaamheid gegeven had, werd hij in 1630 door de Staten-Generaal gesteld aan het hoofd van een gezantschap naar Friesland en Zeeland. Zijne handelingen verwierven hem grooten lof van trouw en ervaring. Op zeventigjarigen leeftijd verzocht en verkreeg hij een eervol ontslag uit zijne betrekkingen, behoudende die van Vroedschap te Delft. Hij was in 1619 gehuwd met Katharina van der Hoeff, dochter van Pieter van der Hoeff, Burgemeester van Delft, bij wie hij zes kinderen verwekte. Hij overleed te Delft den 16den Mei 1653 en zijne vrouw den 10den December 1666. Beiden liggen te Delft op het koor in de Oude Kerk begraven.

Zie Balen, *Beschr. van Dordr.* D. II. bl. 1058; Hoogstraten, *Woordenb.*; Timareten, *Verz. van Gedenkstukk.* D. I. bl. 35; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 304, D. II. bl. 578.

DUSSEN (Ewout van der), zoon van Mr. Nicolaas van der Dussen, lid van de regering te Dordrecht, en van Lidia van Beveren. Hij werd den 1sten Januarij 1669 geboren, werd Meester in Regten en bezat de heerlijkheden Souteveen, Oost-Barendregt en Middelharnis. Meermalen was hij Raad en Burgemeester der stad Delft, en werd medeafgevaardigd ter Staten-Generaal. Hij was ook Baljuw en Dijkgraaf van het land van Strijen, en gehuwd in 1704 met Catharina Maria Vallensis, bij wie hij vijf kinderen verwekte. Hij overleed den 17den October 1729 en zij den 16den Januarij 1745. Beiden liggen te Delft op het koor in de Oude Kerk begraven.

Zie Balen, *Beschrijv. van Dordr.* D. II. bl. 1060; Timareten, *Verz. van Gedenkstukk.* D. I. bl. 39; Kok, *Vaderl. Woordenb.*

DUSSEN (Jacob van der), broeder van den voorgaande, werd den 14den Maart 1670 te Dordrecht geboren, was Heer van Oost-Barendrecht. Na volbragte studiën tot Meester in de beide Regten bevorderd, deed hij eene reize door Engeland, Duitschland en Italië, en zette zich daarna in zijne geboorteplaats als Advocaat neder. Allengs klom hij op tot de hoogste waardigheden, zooals in 1714 tot Burgemeester der stad en in 1717 tot super-intendent van het stapelregt. Hij werd in 1714 namens de Staten van Holland gecommitteerd om George I, Koning van Engeland, op zijne reis derwaarts, hier te ontvangen en uitgeleide te doen, en zag zich in 1718 gedeputeerd in de Staten-Generaal. Hij overleed ongehuwd den 1sten November 1728 op zijne hofstede Zuyderveld in Delftsland bij het dorp Watering, en werd te Dordrecht den 9den November daaraanvolgende plegtig in de St. Apollonia-kapel der Groote Kerk begraven. De beschrijving van zijne lijkstatie, waarbij ongeveer 3000 menschen tegenwoordig waren, ziet het licht.

Zie Balen, *Beschrijv. van Dordr.* bl. 1060; Hoogstraten, *Woordenb.* D. X. bl. 128; Schotel, *Begrafen. van een President Burgemeester te Dordr. in de* XVIIIde *eeuw;* dezelfde, *Een stadhouderlijk bezoek in de Groote kerk te Dordr.*; Smits en Schotel, *Beschr. der Stad Dordr.* D. II. St. I. bl. 23, noot.

DUSSEN (Adriaan van der), zoon van Jakob van der Dussen en Cornelia Duyst van Santen, maakte zich bij onderscheidene gelegenheden jegens het vaderland zeer verdienstelijk. Hij nam in 1607 deel aan den togt van Pieter Willemsz. Verhoeven naar Oost-Indië, handelde met de Bandanezen over den vrede, en werd in 1609 tot Gouverneur en Opper-koopman van de veroverde vesting Barneveld voor twee jaren aangesteld. In 1613 vertrok hij met Pieter van den Broecke andermaal naar Oost-Indië en overlaadde zich met roem, door het onder zijn bevel stormenderhand veroveren van het eiland Poelo-Ay in April 1615. Zijn verder levenslot is ons onbekend. Door Hoogstraten wordt vermeld een Adriaan Jakobsz. van der Dussen, die van 1632 tot 1636 Schepen te Rotterdam was en »hoog presiderend Raad in Brasil." Welligt was deze dezelfde met bovengenoemde.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 220; *Nederl. Reizen*, D. VI. bl. 82, 91, D. VII. bl. 14; Teenstra, *Beschr. van de Ned. Overz. bezitt.* bl. 581, 603; Valentijn, *Oud- en nieuw Oost-Indië.* (Nieuwe uitgave) D. I. bl. 390, D. III. bl. 76—78.

DUSSEN (Adriaan van der), zoon van Arend van der Dussen en Margaretha van Wijk, werd den 18den Mei 1586 geboren en was gehuwd in 1620 met Johanna van Oldenbarnevelt, Weduwe van Willem Bisschop, dochter van Elias van Oldenbarnevelt, Pensionaris van Rotterdam en broeder des Advocaats. Hij nam in 1622 deel aan den aanslag der zonen van Oldenbarnevelt op het leven van Prins Maurits. Met den heer van Stoutenburg ontkwam hij het gevaar, en bereikte met behulp van Spaansche krijgsknechten de stad Brussel, alwaar de Aartshertogin Isabella hem in hare bescherming nam. Hij werd bij verstek veroordeeld tot eeuwigdurende verbanning. Eerlang begaf hij zich van Brussel naar Duitschland, werwaarts zijne vrouw, die hem vier kinderen schonk, hem volgde. Hij werd in 1640 kolonel en krijgs-commissaris in keizerlijke dienst en overleed in 1653. Hij was Heer van Outinghuysen in Westfalen. Zijn zoon, Adriaan Jakob van der Dussen, was in 1672 kornet in staatsche dienst en stierf ongehuwd in 1673 te Brugge.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.* D. X. bl. 129; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. X bl. 451, 465, 467; *Kron. van het Hist. Gen.* D. V. bl 434, D. X. bl. 129; Vollenhoven en Schotel, *Brieven van Maria van Reigersbergh*, op het Regist.

DUSSEN (Gerard van der), zoon van Bruno van der Dussen, Burgemeester te Schiedam, en van Elisabeth van Veen. Hij werd te Schiedam den 10den November 1636 geboren, aangesteld tot Kapitein van eene compagnie voetknechten en in 1675 ter zee. In 1682 was hij Raad, in 1685 Burgemeester van Schiedam en in 1690 gecommitteerde Raad van Holland. Wij ontmoeten hem in 1688 als Commandeur en tijdelijk verheven tot Schout-bij-Nacht, deelnemende aan den togt van Willem III naar Engeland. In 1693 werd aan hem het bevel opgedragen over het eskader van de Noordzee, bij afwezigheid van den Schout-bij-Nacht Hidde de Vries. In hetzelfde jaar had hij het bevel over de door Engeland en het gemeenebest uitgeruste Oostzee-vloot, bestemd om den handel aldaar te beschermen. Reeds in 1694 werd hij benoemd tot Schout-bij-Nacht, nam als zoodanig deel aan de verrigtingen der bondgenootschappelijke zeemagt, hielp Barcelona ontzetten en woonde de geheele kruistogt in de Middellandsche zee bij. Hij werd in 1709 Vice-Admiraal van Holland en West-Friesland ter Admiraliteit van Amsterdam, en bewees als zoodanig den lande gewigtige diensten, tot dat hij den 17den Julij 1711 overleed. Den 25sten October 1672 was hij gehuwd met Anna Crook, die den 15den September 1686 stierf, nalatende twee dochters.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Luiscius, *Woordenb.*; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.*, D. III. St. II. bl. 454, D. IV. St. I. bl. 441, 443, 522. St. II. bl. 489, 490, alwaar een zeer ongunstig oordeel over hem, van den Admiraal Schrijver, te lezen is.

DUSSEN (Paulus van der), geboren den 5den September 1658, was de zoon van Arent van der Dussen, Raad en Pensionaris der stad Delft, en van Cornelia Briel. Vroeg in de zeedienst getreden, werd hij eerst tot Adelborst, vervolgens tot Luitenant en daarna in 1683 tot kapitein bij de Admiraliteit van Amsterdam benoemd. Koning Willem III bevorderde hem in 1700 tot Schout-bij-Nacht, welke waardigheid hij tot zijnen dood bekleed heeft, die den 8sten October 1707 te 's Gravenhage onverwachts plaats had. Zijne begrafenis had aldaar op eene plegtige wijze plaats; drie leden en de Advocaat-Fiscaal der Admiraliteit van de Maas werden afgevaardigd om hem de laatste eer te bewijzen; terwijl de stempelsnijkunst zijn naam heeft vereeuwigd.

Gedurende zijne loopbaan heeft van der Dussen aan het vaderland belangrijke diensten bewezen. Hij was een zeer kundig, ijverig en moedig zeeofficier, die daarvan bij onderscheidene gelegenheden onmiskenbare bewijzen gegeven heeft. Als Commandeur over drie Amsterdamsche fregatten leverde hij in 1689 een scherp gevecht aan vier Fransche schepen, niet verre van Texel, waarvan de uitslag onbeslist bleef. In 1697 voerde hij het bevel over een smaldeel door de Amsterdamsche Admiraliteit uitgezonden ter beveiliging van den handel tegen de Duinkerkers. In 1703 werd hij andermaal naar de Noordzee gezonden om den handel te beschermen en de Duinkerkers te bevechten. Als Schout-bij-Nacht hielp hij met zijn eskader in 1704 Gibraltar innemen, en werkte tweemalen mede om die vesting te ontzetten. Op het laatst van zijn leven was hij meermalen in de Noordzee om handel en scheepvaart tegen den overlast des vijands te beschermen. Voorts was hij tegenwoordig geweest bij de overwinning van La Hogue, bij het bombardement van Kopenhagen en onder zijn bevel werd het eskader van Pointis vernield. Groot was het verlies dat het vaderland leed door zijnen dood, en zulks te meer, omdat hij nog zoo veel goeds voor hetzelve had kunnen verrigten, indien hij eenen hoogeren leeftijd dan die van 49 jaren had mogen bereiken.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. IV. St. I. bl. 182, St. II. bl. 140, 237, 244. 279, 309, 355, 399, 455, 562.

DUSSEN (Bruno van der), oudste zoon van Jacob van der Dussen, Burgemeester van Gouda, en van Adriana Cincq, werd te Gouda den 9den Augustus 1660 geboren en aldaar door zijnen oom van moederszijde, den beroemden staatsman Hieronymus van Beverningh, opgevoed. Op diens last studeerde hij te Leiden en vertoefde daarna bij hem op zijn huis Teylingen, waar hij hem met de geheimen der staatkunde bekend maakte. Zijne afkomst en verdiensten bleven niet onopgemerkt, en weldra zag hij zich in 1688 tot Pensionaris zijner geboorteplaats aangesteld; eene bediening die hij tot aan zijnen dood heeft waargenomen. In 1702 aldaar ook tot Raad, Schepen en Burgemeester verkozen, heeft hij tot 1720 bij afwisseling dit laatste ambt bekleed. Bovendien was hij in 1699 reeds benoemd tot Hoog-Heemraad van Schieland en in 1704 tot Dijkgraaf van den Krimpener-waard, terwijl hem in 1715 bij afwisseling tot 1723 de betrekking van Gecommitteerde Raad van de Staten van Holland en West-Friesland mede was opgedragen.

Grooten roem behaalde van der Dussen als staatsman. In 1704 gaf hij de eerste proeve van zijne bekwaamheid, toen hij met anderen geroepen werd om de felle twisten in Gelderland ontstaan, ten gevolge van de Magistraats verandering na den dood van Willem III, bij te leggen. Tijdens den Spaanschen successie oorlog, werd aan hem door Frankrijk de eerste aanvraag gedaan om tot eene geheime vredehandeling te geraken, en later was hij met Buys de man die, op last der Staten, de meermalen afgebrokene onderhandelingen over den vrede hervatte. Groote schrunderheid, gevatheid, eerlijkheid, onpartijdigheid, opregtheid en onomkoopbaarheid waren eigenschappen die hij daarbij ten toon spreidde, en die hem door binnen- en buitenlandsche schrijvers niet worden betwist. Ter goeder trouw begeerde hij den vrede en hoezeer moet het den braven staatsman niet gehinderd hebben, toen hij de overtuiging kreeg, dat men van de zijde van Frankrijk ter kwader trouw te werk ging. Hij schroomde dan ook niet dit den Franschen te verwijten, en zoo zeer gloeide hij van edele verontwaardiging, dat hij zich liet vervoeren om den Franschen onderhandelaar, den abt de Polignac, op een der bijeenkomsten bij den borst te grijpen, waarbij echter de meer bedaarde Buys, met de hand en treffende woorden tusschen beiden vallende, verdere handdadigheid voorkwam.

De vredehandeling te Geertruidenberg in 1710 vruchteloos afgeloopen zijnde, waarbij echter de uitmuntende bekwaamheden van van der Dussen overvloedig gebleken waren, werd hij tot die van Utrecht afgevaardigd, die eindelijk, hoewel voor ons land minder voordeelig, aan het geschokte Europa eene gewenschte rust schonk. Het traktaat van Barrière, een gevolg van dien vrede, werd ook door van der Dussen in 1716 gesloten. Na dien tijd werd hij in geene openlijke betrekkingen, behalve als Pensionaris van Gouda, meer gebruikt; maar hij bleef toch grooten invloed op het bestuur van 's lands zaken uitoefenen, en liet geene pogingen onbeproefd om op de hoogte van zijnen tijd en bekend te blijven met alles wat er aan de buitenlandsche hoven omging, waartoe hij eene uitgebreide briefwisseling moest onderhouden, die echter meerendeels is verloren gegaan. De avond van zijn leven bragt van der Dussen op zijn buitenverblijf in de nabijheid van Bodegraven door, waar hij in 1742 overleed. Hij was in 1682 gehuwd met Maria, dochter van Nicolaas Gerbrantsz. Pancras, Burgemeester en Raad der stad Amsterdam, met wie hij 1732 zijn gouden bruiloft vierde, bij welke gelegenheid er gouden en zilveren penningen werden uitgedeeld. Dit huwelijk werd met drie zonen en eene dochter, die jong overleed, gezegend; Jacob, later Secretaris van Amsterdam, Hieronymus, Ontvanger-Generaal van de Grafelijke en Wassenaar's tollen te Gouda, en Nicolaas. De afbeelding van van der Dussen is, naar de oorspronkelijke schilderij door Houbraken, in het koper gebragt, en geplaatst in den nieuwen druk der *Vaderlandsche Historie* van Wagenaar, D. XVII. bl. 289: De dichter Silvius plaatste er het volgende bijschrift onder:

Zoo ciert de vrede-olijf het hoofd van van der Dussen,
Geboren voor den Staat om 't oorlogsvuur te blusschen.
't Gelukkigste verstand der Goudsche Guldemond,
Baart zegen in den schoot van 't schoonste op 't wereldrond.
Geen lauwerier of goud is voor die deugd van noden,
Maar dankbaarheid met lof, een offer aan vergoden.

Bij een der maaltijden ter gelegenheid van den vredehandel te Utrecht, nam de Graaf D'Acunha, Minister van Portugal, een keurigen oranje-appel van een schotel, en zeide »zulke heerlijke vruchten worden op mijne landgoederen tweemaal rijp in een jaar." Van der Dussen nam hierop een stolksche kaas en hernam: »en zulke heerlijke vruchten op mijne landgoederen tweemaal op eenen dag". De zinspreuk van van der Dussen was *Nec temere nec timide.* (Noch vermetel, noch vreesachtig).

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Luiscius, *Woordenb.*; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XVII. bl. 240, 289, 329—334, 358, 372, 427, D. XVIII. bl. 47; van Wijn, *Bijv. op de Vaderl. Hist. van Wagenaar*, D. XVII. bl. 82, 87, 91; Dezelfde, *Nalezingen*

enz. D. II. bl. 382; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 302, 303; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. II. bl. 121, 122, *Aant.* bl. 403, 404; van Kampen, *Karakterk.* D. II. St. II. bl. 465, 466; (Griffioen van Waerder) *Mijne herinner. van Gouda*, bl. 68; Schotel, *Iets over H. van Beverninghk en Bruno van der Dussen*, bl. 71—143; Muller, *Cat. van Portrett.*

DUSSEN (Arend van der), zoon van Bruno van der Dussen, secretaris der stad Delft, en van Maria Graswinkel, geboren den 6den September 1683, was Advocaat en Raad van de stad Delft in 1712, Schepen van 1717 tot 1724 en Burgemeester in 1726. Hij was ook bewindhebber der Oost-Indische Compagnie en werd den 15den September 1730 Curator der Leidsche Hoogeschool, welke betrekking hij bekleedde tot aan zijnen dood, welke in Julij 1742 voorviel.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 221, D. X. bl. 131; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 21.

DUSSEN (Arend Hendrik van der) was in 1721 Raad der stad Delft, en bekleedde aldaar menigmaal de Burgemeesterlijke waardigheid. Hij werd in 1747 door den Prins met den Baron van Wassenaar naar Rotterdam afgevaardigd, om namens hem de afgeperste bewilliging tot het verkoopen der ampten te verklaren voor nietig en van geene waarde, en te gelijk alle burgers te verbieden de Overheid of Regenten over hen gesteld, met woorden of daden op eenigerhande wijze te beleedigen enz. De rust werd te Rotterdam hersteld en deze zending had ook een belangrijke invloed op de overige steden.

Tien jaren later werd hij met den zelfden Baron van Wassenaar door de Gouvernante gekozen tot onderzoek over een geschil, dat te Haarlem over het stuk der verkiezingen van Vroedschapsleden ontstaan was.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 225; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XX. bl. 132; Stuart, *Vaderl. Hist.* D. I. bl. 370.

DUSSEN (Aegidius van der) schreef:

Verdediging tegen de beschuldigingen hem ten laste gelegd, door O. Z. van Haren, 's Hage, 1762. fol.

Zie Muller, *Cat. van Regtsgel. werk.* bl. 41.

DUSSEN (Joannes van der), Regtsgeleerde, werd beroepen als Hoogleeraar in de Regten aan het Illustre Gymnasium te Zutphen, welke waardigheid hij den 31sten Augustus 1775 aanvaardde met eene rede *de praeclara veterum Jurisconsultorum in excolendis studiis industria.* Levensbijzonderheden zijn ons verder van hem niet bekend; hij schreef ook:

Comm. hist. jurid. ad Diplomata quaedam Batava adhuc anecdota, Traj. ad Rhen. 1785. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld.* 1775, *b* bl. 375; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leiden.* D. II. bl. 20.

DUSSEN (Jacob van der), omstreeks 1765 geboren, was een verdienstelijk dichter en letterkundige die in 1820 overleed en zelfs door Bilderdijk geprezen werd. In de *Mnemosyne* van de Heeren Tydeman en van Kampen (1819) D. VII. bl. 293—300 komt zijn dichtstuk *het Geluk* voor. Hij gaf verder uit zonder naam:

Het Hoogste Goed, Leerdicht, Amst. 1791. 8°.

Proeve over den Mensch na het Engelsch van Pope. z. pl. 1797. 8°. Herdrukt met zijnen naam onder den titel van:

Proeve van Overzetting uit het Engelsch, 's Hertogenbosch, 1820. 8°.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 58, 59; *Cat. van de Bibl. der Maatschappij van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 278.

DUSTERHOOP (Johan Jacob) woonde waarschijnlijk te Utrecht en is de vertaler of vervaardiger der volgende stukken:

Amor en Psyche, een zangspel op het koninklyk tooneel te Berlijn, enz. Utr. 1767. 8°.

Belisarius, helden-blijspel, uit het Fransch vertaald, Utr. 1769. m. pl. 8°.

Hij maakte ook wel eens een Latijnsch vers, onder anderen onder het, door Tanjé in 1747 gegraveerde, portret van den Griffier François Fagel.

Zie Witsen Geijsbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.*; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. *b.* bl. 85.

DUVAL (Robbert), bij buitenlandsche schrijvers verkeerdelijk Nicolaas geheeten, werd in 1644 te 's Gravenhage geboren, en genoot het onderwijs van den historieschilder Nicolaas Wieling. Hij vertrok ter verdere beoefening der kunst naar Rome en bezocht Venetië. In zijn vaderland teruggekeerd, werd hij door Koning Willem III belast met het opzigt over het vorstelijk schilderijen kabinet op het Loo, en naar Londen gezonden om op Hampton-Court de kartons van Raphaël in beteren staat te brengen en te plaatsen. Hij was meermalen Deken van de Haagsche kunstkamer, en bestuurder der Academie aldaar. Zijne betrekking liet hem weinig tijd om te schilderen, maar een plafond in de kunstkamer op het Loo getuigde van zijn ongemeen talent. Hij is in 1732 overleden. Zijne afbeelding ziet het licht. Zijn zoon Samuel, in 1697 te 's Gravenhage geboren, ontving van hem het onderwijs in de kunst, bezocht ook Italië, en overleed na zijne terugkomst, op zes-en-dertig-jarigen leeftijd in 1733.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUVAL (J. J. Th.) is de schrijver van een werk getiteld:

De vera mente foederis Trajectini circa Gubernatores Hollandiae et Zeelandiae, Lugd. Bat. 1789. 4°. In het Hollandsch vertaald en uitgegeven onder den titel van:

Geschied- en staatkundige verhandeling van het recht verband der Unie van Utrecht, met betrekking tot de stadhouders van Holland en Zeeland, Utr. 1790. 8°.

Zie *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 53; Nijhoff, *Trois. cat. de Livr.* (1855) p. 13.

DUVEKE. Zie DYVEKE.

DUVELAAR (Pieter), of Duyvelaar afkomstig uit het aanzienlijke Zweedsch geslacht van dien naam, was een zoon van Joost Duvelaar en van Tanneke Willeboorts. Hij was in 1641 Burgemeester van Middelburg, en werd in 1674 met andere staatsmannen naar Engeland gezonden, om over een verdrag van zeevaart te handelen. Hij was tweemalen gehuwd; eerst met N. Kribbe bij wie hij verwekte een zoon Joost, die mede Burgemeester van Middelburg is geweest en bewindhebber der Oost-Indische Compagnie, en daarna met Johanna van de Putte, die hem een zoon Petrus schonk, die volgt.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 221, 222; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XIV. bl. 338.

DUVELAAR (Petrus), of Duyvelaar, was een zoon van Pieter Joosten Duvelaar, in 1641 Burgemeester van Middelburg, en van diens tweede vrouw Johanna van de Putte. Hij was eerst Predikant te Oostkapelle, van waar hij in 1654 te Middelburg beroepen werd, waar hij overleed in 1670. Abraham Duvelaar in 1710 overleden als Predikant te Vere was waarschijnlijk een zoon van hem bij Catharina Grenier, even als Petrus Duvelaar, die later secretaris van de Staten van Zeeland was. Petrus Duvelaar de oude schreef:

Paraenesis, of trouwe Opweckinge tot eenige zeer noodige plichten in deeze verwarde tijden enz. Middelburg, 1669. 8°.

Zie de la Rue, *Gelett. Zeel.* 2de druk bl. 55, 56; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 222; Renier, *Naaml. der Pred. te Vere*, bl. 10, 46.

DUVENVOORDE (Arent van). Het adelijk geslacht van Duvenvoorde, ook van Duivenvoorde genaamd, had zijnen oorsprong uit dat van Wassenaar, door dat Philips van Wassenaar omstreeks 1225 voor zijn erfgoed de landen van Duvenvoorde en Polanen ontving en eerstgenoemden naam voor den zijnen aannam.

Arent van Duvenvoorde, de eerste die wij van dit geslacht moeten vermelden, was ridder, zoon van Arent van Duvenvoorde, en van Sophia Bugge. Hij werd door Hertog Albrecht van Beijeren beleend in het jaar 1391 en door Filips van Wassenaar in 1423. In 1392 nam hij mede deel aan den moord aan vrouwe Aleid van Poelgeest, de bijzit van Hertog Albrecht, en vlugtte dientengevolge uit Holland. Later heeft hij zich evenwel weder met den Hertog verzoend. Hij was gehuwd met Elburg van Kralingen en verwekte bij haar twee zonen en eene dochter.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* p. 1153, 1154; Hoogstraten, *Woordenb.* D. X. bl. 145; te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. II. bl. 334 noot.

DUVENVOORDE (Dirk van), kleinzoon van Arent van Duvenvoorde, de vader van den voorgaande, en zoon van Dirk van Duvenvoorde en Barta van Roon. Hij behoorde tot de verbondene Edelen, en week, ten tijde der beroerten, het land uit. Later teruggekeerd, werd hij in 1583 Baljuw van den Briel en Dijkgraaf van Voorne, in welke hoedanigheid hij in 1593 overleed. Hij was tegenwoordig bij de begrafenis van Willem I, en gehuwd met Agnes van Seraarts, die hem geene kinderen schonk.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XVIII. bl. 57; Hoogstraten, *Woordenb.* D. X. *Aanh.* bl. 145; te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. II. bl. 358, 359.

DUVENVOORDE (Arent), of volgens zijn grafschrift Arnoud, afstammeling van Jan, oudste zoon van Arent van Duvenvoorde, en bastaardzoon van Adriaan van Duvenvoorde, Deken van de collegiale kerk te Dordrecht in 1560. Daar er meerdere personen, Arent genaamd, in zijn geslacht voorkomen, valt het moeijelijk hunne lotgevallen en daden uit een te houden. Bij gissing alleen vermelden wij dat hij die Arent van Duvenvoorde was, die in 1578 de belegering van Kampen bijwoonde en die, negen jaren later, in 1587 naar Medemblik afgezonden, doch door de oneenigheden der Staten met Sonoy, door diens luitenant werd afgewezen. Zeker is het dat hij vóór 1593 kommandant van Zutphen was en in dat jaar werd aangesteld tot luitenant kolonel van Prins Frederik Hendrik en tot kommandant van Geertruidenberg en van Schenkenschans, toen eerstgenoemde plaats door Maurits was ingenomen, en Frederik Hendrik, toen 9 jaren oud, tot gouverneur er van was aangesteld. Hij woonde in 1602 de belegering van Oostende bij en stierf aan de pest op den 4den Junij van dat jaar. Hij werd in de Oude Kerk te Delft begraven en zijn graf op het koor met een blaauwen zerk gedekt, waarop een uitvoerig grafschrift is uitgehouwen, waaruit blijkt dat hij een man was rijk in deugd en zeldzaam in dapperheid, voor wien het eene eere was voor Christus te leven en te sterven.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XXX. bl. 679 (8); van Leeuwen, *Bat. Ill.* p. 1155, 1156; Bleyswijck, *Beschr. van Delft*, D. I. bl. 186, 187; Hoogstraten, *Woordenb.* D. X. bl. 148; Timareten, *Verz. van Gedenkst.* D. I. bl. 12, 13; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 209; van Nuyssenborg, *Beschrijv. van Geertruidenb.* bl. 182; te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. II. bl. 357, D. III. bl. 522; *Geschiek. aant. omtr. het bel. van Gron.* in 1594, bl. 6, 31, 32.

DUVENVOORDE (Arent van), Ridder, Heer van Duvenvoorde, Noordwijkerhout, het Woud en Sterrenburg, was de zoon van Jan van Duvenvoorde en van Hadewich van Renesse van Wulven. Hij werd in 1528 geboren en werd in 1545 door Keizer Karel V met de drie laatstgenoemde heerlijkheden verleid. De nieuwe leer met ijver toegedaan zijnde, werd hij door Alva, bij vonnis van den 29sten April 1568, gebannen. Hij had het verbond der Edelen geteekend, en zich bij Brederode's vlugt, aan wiens dienst hij verbonden was, mede buiten het vaderland begeven. Met Lumey verwant, vergezelde hij dezen op zijnen togt naar den Briel, welke stad hij in 1572 hielp vermeesteren. Hij werd kort daarop met krijgsvolk naar Woerden gezonden, en verscheen met volmagt van Lumey op de eerste vergadering der Staten van Holland te Dordrecht. In het volgende jaar werd hij tot krijgskommissaris aangesteld en verkreeg zitting in de Ridderschap van Holland. Als zoodanig wendde hij zijne diensten aan tot verlossing van het belegerde Leiden en was tegenwoordig bij de inwijding der Leidsche Hoogeschool. Hij was een man van veel gewigt en invloed, aan wien het vaderland groote verpligting heeft, die het eerst van de Edelen den eed van getrouwheid aan Filips opzegde en Oranje trouw zwoer. In 1576 werkte hij aan eene nadere vereeniging tegen Spanje, en was in 1580 een ijverig voorstander om aan Prins Willem I de souvereiniteit op te dragen. Hij maakte op den 4den December 1589 zijn testament, en overleed waarschijnlijk in 1600, toen zijn zoon Jan, die den naam van Wassenaar weder aannam, beleend werd met de goederen, hem door zijns vaders dood aangekomen. Behalve deze zoon verwekte hij bij zijne gemalin Theodora van Scherpenzeel, dochter van Willem, drossaard van de Veluwe, eene dochter, Theodora genaamd, die met Albert van Schagen, Heer van Burghoorn, gehuwd was.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XV. bl. 197; van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 1156; Hoogstraten, *Woordenb.* D. X. *Aanh.* bl. 146; Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. VI. bl. 185, 215, 377, 387; Marcus, *Sent. van den Hert. van Alva.* bl. 48–50, 308; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. II. bl. 351–358. D. III. bl. 522, D. IV. bl. 173 174; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 304; van Groningen, *Geschied. der Watergeuzen*, bl. 201–204, 446; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. IV. bl. 324, 437, D. V. bl. 171, 198.

DUVENVOORDE (Gijsbert van), afstammeling van Gijsbert van Duvenvoorde, tweede zoon van Arent van Duvenvoorde, en zoon van Jakob van Duvenvoorde en Geertruid van Liere. Hij werd in 1440 geboren, was Heer van Obdam en Hensbroek, en behoorde tot de verbondene Edelen. In 1567 uit Nederland geweken, werd hij door Alva gebannen den 21sten Mei 1568. Hij bleef echter een ijverig voorstander der Hervorming en een getrouw aanhanger van den Prins, dien hij op zijnen eersten veldtogt vergezelde. Hij bekleedde vervolgens gewigtige betrekkingen. Als lid der Staten van Holland was hij, op last van Lumey Graaf van der Mark, in 1572 een der Regters die Cornelis Musius ter dood veroordeelden. Toen Lumey zelf in hechtenis geraakte, trok hij bijzonder partij voor de belangen van dien Graaf, en bragt zich eenigzints in moeijelijkheden door het dragen van gouden boeitjes, ter gedachtenis van diens gevangenneming. In 1575 werd hij door den Prins afgezonden om de zoogenaamde regtspleging tegen Jeroen Jeroenszoon en anderen ten einde te brengen, en in 1576 naar Woerden afgevaardigd, nadat het langdurig beleg opgebroken was, om te beraadslagen, welke schansen, nu door den vijand verlaten, behoorden nedergeworpen, of versterkt te worden. In 1577 was hij Burgemeester te Haarlem, in 1579 Commissaris Generaal van de Monstering en in 1580 Bevelhebber en Kastelein van Woerden. Ter laatstgemelde plaatse beschermde hij den Gereformeerden predikant Nicolaas Symonsz. tegen de belijders der Augsburgsche Confessie, en is aldaar in datzelfde jaar overleden. Hij was gehuwd met Maria van Hoxwier of Hoexvier, bij wie hij een zoon Jacob verwekte, die den naam van Wassenaar weder aannam, als Admiraal van Holland zich verdienstelijk maakte en als zoodanig later zal vermeld worden. De afbeelding van Gijsbert van Duvenvoorde ziet het licht.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 1157; Bor, *Nederl. Oorl.*, B. VIII. bl. 637 (115), B. XIII. bl. 34 (96), B. XIV. bl. 147 (172); Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. VI. bl. 126; Te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. II. bl. 359–361, D. III. bl. 199 523; Scheltema, *Staatk. Nederl* D. I bl. 305, D. II. bl. 578; d'Yvoy van Mijdrecht. *Verb. en smeeksch. der Edelen*, bl. 73; Visscher, *Voorl. over de Geschied. der R. C. Kerk*, 2de *voorlez.* bl. 74; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 323; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. IV, bl. 453, St. V. bl. 288.

DUVENVOORDE (Jacob van). Zie WASSENAAR (Jacob van), Heer van Duvenvoorde.

DUVENVOORDE (Jacob van), afstammeling van Jan van Duvenvoorde, derde zoon van Arent van Duvenvoorde, en zoon van Jan van Duvenvoorde en Maria van Matenesse, Vrouwe van Warmond. Hij werd in 1509 geboren en was Ridder, Heer van Warmond, Woude en Alkemade. Hij behoorde tot de verbondene Edelen en hield geheime briefwisseling met Willem I, tot wiens vertrouwdste volgelingen hij behoorde, en die hem raadpleegde over belangrijke aangelegenheden. Nadat Woerden de partij van den Prins gekozen had, werd hij door dezen derwaarts gezonden om de zaken aldaar te regelen. Ook teekende hij de Unie van Holland en Zeeland in 1576. Hij was sedert 1573 Raad in het Hof van Holland, welken post hij bekleedde tot aan zijnen dood, die ten jare 1577 te Leiden voorviel. Hij was gehuwd met Hendrika van Egmond van Merestein, die in 1606 overleed en hem negen kinderen schonk, drie zonen, waarvan er een later volgt, en zes dochters.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 957, 1159; Hoogstraten, *Woordenb.* D. X. *Aanh.* bl. 350; te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. II bl. 361, 363, D. III. bl. 523, 524; d'Yvoy van Mijdrecht, *Verb. en smeekschr. der Ned. Edel.* bl. 55; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. V. bl. 161.

DUVENVOORDE (Jan van), broeder van den voorgaande, werd in 1518 geboren. Hij was Burgemeester van Haarlem en Kolonel der Schutterij gedurende het beleg in 1572 en 1573, in welke laatste betrekkingen hij zich dapper gedroeg in het afweren van den vijand. Na de overgave der stad in Julij 1573 werd hij gevangen gezet, en is volgens den een van kommer en gebrek in zijne gevangenis gestorven, of volgens anderen te Schoten, even buiten Haarlem, onthalsd. In de familiegrafkelder op het koor der Groote kerk te Haarlem werd zijn lijk bijgezet. Hij was in 1557 gehuwd met Magdalena van Forecst, weduwe van Jan van Ruyven, bij wie hij, behalve eene dochter, verwekte een zoon, Jan genaamd, die op

den overhaasten togt van Hohenlo naar Zwolle, tot ontzet van Groningen, op de Hardinger heide in 1580 van dorst omkwam in den ouderdom van 22 jaren. Hij was volgens Hooft een schoon edelman en van moedige jeugd.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 1159; Bor, *Ned. Oorl.* B. XV. bl. 207 (215); Hoogstraten, *Woordenb.* D. X. Aant. bl. 150; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 431; d'Yvoy van Mijdrecht, *Verb. en smeekschr. der Ned. Edel.* bl. 59; van Groningen, *Gesch. der Watergeuz.* bl. 447; Wolff, *Beschrijv. van de Groote kerk te Haarl.* bl. 120, 121.

DUVENVOORDE (Jan van), Heer van Warmond, Woude, Esselikerwoude en Alkemade, was de oudste zoon van Jacob van Duvenvoorde voornoemd en van Henrika van Egmond van Merestein, en werd in 1547 geboren. Zijn naam komt op de lijsten der verbondene Edelen voor; doch nadat hij met zijn vader het land had verlaten, diende hij op de vloot der Watergeuzen en nam onder anderen mede deel aan de inneming van den Briel in 1572. Hij was in 1574 Kapitein der Vrijbuiters en hielp in dat jaar gedurende Leidens beleg de Boshuizensche Schans op de Spanjaarden veroveren. Den 20sten Januarij 1576 aangesteld tot Admiraal van de Haarlemsche en Leidsche Meeren, werd hij nog in datzelfde jaar, in Treslong's plaats, Admiraal van Holland, en was als zoodanig verpligt in 1577 de klokken uit den toren van Spaarnwoude tot geschut te doen gieten, wegens de treurige toestand van zijne vloot en van 's lands geldmiddelen. In 1580 wendde hij mede pogingen aan tot ontzet van Delfzijl en in 1581 hielp hij Steenwijk en de Kuinder verlossen.

Niet alleen als krijgsman maar ook als staatsman maakte hij zich verdienstelijk. Zijne bekwaamheden als zoodanig bleeken in 1579 toen men hem tot het Collegie der nadere Unie afvaardigde. Na den dood van Willem I werd hij namens de Staten aan den Graaf van Hohenlo gezonden, om hem tot trouw en moed aan te sporen, nam hij ook deel aan de pogingen tot ontzet van Antwerpen, en was hij tegenwoordig bij verschillende gevechten op de Schelde, vooral bij den hevigen strijd op den Kouwensteinschen dijk. Hij was in 1587 een der gecommitteerden der Staten van Holland tot het regtsgeding over de aanhangers van Leicester te Leiden, en in 1588 werd hem een gezantschap naar Denemarken opgedragen, om Frederik II over zijns vaders dood rouw te beklagen, oude verbonden met hem te vernieuwen en hem tot eene nadere vereeniging van al de Hervormde mogendheden van Europa over te halen. Bij de komst van Spanje's zoogenaamde onoverwinnelijke vloot, ontving hij met Justinus van Nassau, Admiraal van Zeeland, den last om schepen uit te rusten, en bezette met hem en zijne vloot de haven van Duinkerken, waardoor Parma gedwongen werd binnen te blijven en de Spanjaarden niet kon te hulp komen. Na nog eenigen tijd het bevel op de vloot gevoerd te hebben, kwam hij aan land, huwde in 1590 met Odilia Valckenaer, eene Geldersche jonkvrouw, woonde op zijn prachtig herbouwd slot te Warmond, dat in het beleg van Leiden verwoest was, nam ook dat jaar den geslachtsnaam Wassenaar aan, en wijdde zich geheel aan de zaken der regering en aan de pligten aan zijn ambt van Houtvester van Holland verbonden. Ook was hij sedert 1581 lid van de Ridderschap van Holland.

In 1594 andermaal naar Denemarken, aan het hoofd van een aanzienlijk gezantschap, gezonden, vernieuwde hij de vroeger geslotene overeenkomsten met Christiaan IV en verwierf de goedkeuring der Staten over zijne handelingen aldaar. Niet minder belangrijk waren zijne verrigtingen toen hij in 1596 aan het hoofd stond van het Hollandsche Esquader, gevoegd bij die Engelsche vloot, welke onder den Graaf van Essex de stad en sterkte Cadix nam; en hij had op dien dag het genoegen, de banier van van Duvenvoorde en de Hollandsche vlag het eerste op de Puntalen geplaatst te zien. Hij werd door Koningin Elizabeth, wegens zijne op dien togt betoonde dapperheid en wijs beleid, met eenen brief bedankt, en door Essex tot Ridder geslagen. In het volgende jaar liep hij andermaal met eene vloot uit, vereenigde zich met Essex, doch hevige stormen verhinderden hunne plannen. In 1598 stond hij aan het hoofd van een gezantschap naar Engeland, om Koningin Elizabeth tot voortzetting van den oorlog tegen Spanje te bewegen, en hij slaagde naar wensch. Een jaar daarna werd hij door Maurits, die inzonderheid groot vertrouwen in hem stelde, tot Generaal van het geschut aangesteld, en trad kort daarna nog eens als vlootvoogd op, bij Maurits inval in Vlaanderen, kort voor den slag bij Nieuwpoort. Hij voerde toen het bevel over de schepen met mondbehoeften voor het leger, en met geschut en krijgsammunitie geladen. Een deel dezer schepen, door Spinola's galeijen genomen, werd door hem terug veroverd, de vijandelijke magt verslagen, een deel der Spaansche galeijen genomen en met zijne eigene schepen, veilig binnen Oostende gebragt. Hiermede eindigt het krijgsmans leven van den dapperen van Duvenvoorde; doch andere diensten werden van hem gevorderd. In 1610 werd hij aan het hoofd gesteld van een aanzienlijk gezantschap naar Engeland, om verschillende belangrijke redenen derwaarts gezonden, doch hij mogt zijne goede diensten niet meer aan den lande bewijzen. Vóór de afreize werd hij ziek en overleed te 's Gravenhage den 15den April 1610. Hij was voornamelijk aan het hoofd der Ambassade gesteld, om daaraan meer uiterlijk aanzien bij te zetten, waartoe zijne groote rijkdommen hem bijzonder geschikt maakten.

Veertig jaren lang had van Duvenvoorde zijne beste krachten veil gehad voor de vrijheid. Zoowel ter zee als te land had hij zijn vaderland gediend. Hij was getuige geweest van de opkomst der Republiek te midden van het bangst gevaar, en had hare grootheid gezien, toen de magtigste vijand voor hare wapenen onderdeed. Een groot deel der bewerking daarvan komt aan van Duvenvoorde toe. Wèl verdiend was alzoo de achting, die hij van zijne vorsten, van de Staten en van zijne landgenooten mogt ondervinden; en zijn naam zal steeds met eere prijken op de breede lijst dergenen, aan wien Nederland zijn bestaan en zijne grootheid te danken heeft.

Bij zijne genoemde gemalin verwekte hij zeven kinderen, die allen den naam van Wassenaar gevoerd hebben. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie Bor, *Ned. Oorl.*, B. XXI. bl. 757 (56), B. XXIV. bl. 296 (107), B. XXXI. bl. 826 (38), B. XXXIII. bl. 232 (58), 233 (59), 235 (56), B. XXXVII. bl. 650 (39); van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 1159; van Meteren, *Ned. Hist.*, D. VI. bl. 305, 535; Hoogstraten, *Woordenb.*, D. IV. bl. 210, D. X. *Aank.* bl. 150; Wagenaar, *Vaderl. Hist.*, D. VI. bl. 328, D. VIII. bl. 286, 439, 476, 494, D. IX. bl. 178, D. X. bl. 282; van Wijn, *Aanm. en Bijv. op de Vad. Hist. van Wagenaar* D. VIII. bl. 39, 41, 76, D. X; bl. 25, door beide laatstgenoemden in de Registers verkeerdelijk Jakob genaamd; te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. III. bl. 524; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 306, 307; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. II. bl. 68, 69, Aant. bl. 193—197; van Kampen, *Karakterk.* D. II. St. I. bl. 105, 106; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*, D. I. bl. 343, 371; van der Aa, *Herin. uit het Gebied der Geschied.* D. II. bl. 157—159; de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. I. bl. 203; Nijhoff, *Bijdr. voor Vaderl. Geschied. en Oudheidk.* D. III. bl. 3; Schotel, *Avondstond.* bl. 13; van Groningen, *Geschied. der Watergeuz.* bl. 205—212; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 323; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. VII. bl. 17; Arend, *Alg. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. V. bl. 384, St. VI. bl. 384.

DUVENVOORDE (Philips van), zoon van Jan van Duvenvoorde, Heer van Polanen. De naam zijner moeder is onbekend. Hij maakte zich in de geschiedenis bekend door zijn aandeel in den strijd van de Utrechtsche misnoegden tegen Bisschop Willem in het jaar 1301, waarbij laatstgenoemde sneuvelde. Berucht is zijn naam door zijne pogingen op het laatst der dertiende eeuw, om zich in het bezit te stellen van eenig kloosterland, behoorende aan de Abdij van Loosduinen, hetwelk hij met zulk een ijver dreef, dat een pauselijke banvloek noodig was om de Abdij bij hare bezittingen te handhaven. De tijd van zijn sterven is niet bekend. Hij was gehuwd met Elisabeth van Vianen die hem twee zonen schonk, waarvan de jongste hier volgt.

Zie (van Heussen en van Rijn), *Oudh. van Delfland*, bl. 447—449; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. III. bl. 152; te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. IV. bl. 344, 345; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 412; Römer, *de Kloost. en Abd. in Holl. en Zeel.* D. I. bl. 126.

DUVENVOORDE (Willem van) Heer van Oosterhout en Donge, was de zoon van Filips van Duvenvoorde en Elisabeth van Vianen voornoemd. Ten onregte wordt hij bij sommige schrijvers een bastaardzoon van Arend van Duvenvoorde genoemd. Hij was een schrander man, schatmeester en kamerling van Graaf Willem III, die dezen vorst dapper ter zijde stond in zijnen strijd tegen de Utrechtschen en Vlamingen, en die een der magtigste en rijkste grondbezitters van dien tijd was, wiens schatten door Junius een oceaan van rijkdommen genoemd werden, en voor wien het geene moeite was om aan Eduard, koning van Engeland, de

voor dien tijd verbazende som van tweemaal honderd duizend ponden te leenen, waarvoor hij zich groote handelsvoorregten in dat rijk bedong.

Gedurende zijn leven heeft Willem van Duvenvoorde belangrijke stichtingen gedaan. Nadat hij in 1319 van Graaf Willem III het burggraafschap van Geertruidenberg verkregen, en in die streken aanzienlijke bezittingen had aangekocht, stichtte hij nabij die stad, aan de overzijde van de Donge, onder Raamsdonk, in 1331 het *Hollandsche Huis*, terwijl reeds vroeger het Brusselsche Klarissen klooster zijn ontstaan aan hem verschuldigd was. Hij voorzag zijne nieuwe stichting van ruime inkomsten en bevorderde haren bloei zoodanig, dat zij na een veertigjarig bestaan reeds aanzienlijke aankoopen kon bewerkstelligen. Voorts stichtte hij op den 1sten October 1336 het St. Anthonie's Gasthuis, in de kapel ten Houte onder Oosterhout, liet het huis of kasteel Develstein bouwen en versterkte de stad Geertruidenberg door de daarstelling van wallen en een kasteel, het *Steenen Huis* geheeten, weinig vermoedende dat dit kasteel bijna honderd jaren na de daarstelling, in 1420 door den dapperen Dirk van de Merwede tegen Jan van Beijeren verdedigd, strekken zou om dien vorst, den tegenstander der Hoekschen, in zijne overwinnende vaart te stuiten.

Tijdens de Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten was van Duvenvoorde een der hoofden van de eersten, en zijne onveranderlijke gehechtheid aan de partij van Margaretha veroorzaakte dat zijne goederen omstreeks 1351 werden verbeurd verklaard en zijn hof te 's Hage tot den grond toe geslecht werd. Hij overleefde dit niet lang, want zijn dood had plaats op den 12den Augustus 1353. Zijn lijk werd in het Klarissen klooster te Brussel begraven. Hij was gehuwd met Heylwig of Hadewig van Vianen, die hem een zoon en eene dochter schonk, die vóór hunne ouders overleden zijn. Hij bezat een natuurlijke zoon, Willem genaamd, die in 1329 gewettigd werd, die hem als heer van Geertruidenberg opvolgde, kamerling was van de hertogen Willem en Albrecht van Beijeren, en wiens bezittingen overgingen aan zijnen neef Jan van Polanen, daar hij van zijne gemalin Halewina of Heilwich van Wassenaar gescheiden leefde, omdat deze kort na de sluiting van hun huwelijk berouw getoond had, dat zij zich aan eenen bastaard verbonden had.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 1154; van Goor, *Beschrijv. van Breda*, bl. 22, 23; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 211; D. X. *Aanh.* bl. 152; Nuyssenberg, *Beschrijv. van Geertruid.* bl. 174, 175; te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. II. bl. 356, D. III. bl. 521, D. IV. bl. 344—347; Wagenaar, *Vad. Hist.* D. III. bl. 224; M. Verbrugge, *de Ondergang van het Steenen Huis van Heer Willem van Duvenvoorde in* 1420, geplaatst in den *Vriend des Vaderlands*; Schotel, *Uitspann.* bl. 56, 57, 100; Arend, *Algem. Gesch. des Vaderl.* D. II. St. II. bl. 65, 69, 70, St. VI. bl. 542; Römer, *de Kloost. en Abd. in Holl. en Zeel.* D. I. bl. 194.

DUVIGNON (Johannes). Zie VIGNON (Johannes Du).

DUVIUS (Joannes), of Duif, werd geboren te Amsterdam in 1543. Voor de geneeskunde opgeleid, studeerde hij aan de destijds vooral in de geneeskunde beroemde Hoogeschool te Padua, waar hij met andere Hollanders, die later mede naam gemaakt hebben, de lessen van de vermaardste geneeskundigen bijwoonde en den doctoralen graad ontving. Alhier teruggekeerd zette hij zich te Amsterdam als geneesheer neder, en werd er tot Raad en Schepen in 1574, 1576 en 1578 aangesteld; doch met de meeste Regenten in het laatstgemelde jaar uit de stad gevoerd, vestigde hij zich te Haarlem, oefende aldaar met grooten lof de praktijk uit en overleed er den 17den October 1618. Zijne afbeelding ziet het licht. Er zijn geene werken van hem in druk uitgekomen, hoewel hij bij zijn sterven verscheidene handschriften met aanmerkingen over velerlei ziekten naliet.

Zie Burman, *Traj. Erud.* p. 134; *De Navorscher,* D. V. bl. 248, D. VI. bl. 29.

DUYF (Joannes) schreef:

De nederlaag van Xerxes, Koning van Persië, treursp. Amst. 1717. 8°.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dichl.*, *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. *b.* bl. 82.

DUYFHUIS (Hubertus). Zie DUIFHUIS (Hubertus).

DUYFHUISEN, waarschijnlijk een kunstliefhebber, die de kunst zelve niet onverdienstelijk beoefend heeft. Er komt evenwel weinig van hem voor. Zijn naam wordt ook wel Duifhuis gespeld. Zijn voornaam is onbekend.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DUYK (Anthonis), of Duyck, afkomstig van het oude en edele geslacht van dien naam, te Dordrecht te huis behoorende, waarvan reeds in de dertiende eeuw leden voorkwamen en dat tot wapen voerde een veld van goud, beladen met drie duiken van sabel en een zuil van keel. Hij was de zoon van Gijsbert Duyk, Heer van Oud-Karspel en schout te Hoorn in 1580, en van Soete Persijn. Na het eindigen zijner regtsgeleerde studie den graad van Meester verkregen hebbende, schijnt hij al spoedig in verschillende betrekkingen den lande gediend te hebben. In 1595 ontmoeten wij hem als Fiscaal van oorlog bij het leger te velde, verder als Advocaat-Fiscaal van de generaliteit en den 2den Junij 1602 aangesteld als Griffier van den Hove van Holland. In 1618 werd hij benoemd tot het onderzoek der zaak van Oldenbarnevelt, Hogerbeets en de Groot. Hij zocht zich hiervan te verschoonen, doch te vergeefs; vroeger had hij zijne gevoelens doen kennen, door met anderen te verklaren de predikatiën van Uitenbogaert niet meer te kunnen aanhooren zonder hun geweten geweld aan te doen. Later werd hij, met Laurens Sylla en Pieter van Leeuwen, Fiscaal bij de gedelegeerde regters, welke over die heeren moesten vonnissen. Hoe zijn gedrag in dezen is geweest is moeijelijk op te maken; bekend evenwel is het dat hij er aan dacht en pogingen in het werk stellen wilde om het leven van den advocaat te redden. Na afloop dezer taak werd hij Raadsheer in den Hoogen Raad van Holland Zeeland en West-Friesland, en deed als zoodanig den eed den 1sten Januarij 1620. Hij nam afscheid van die vergadering den 9den Februarij 1621, nadat hij den 22sten Januarij van dat jaar tot Raadpensionaris van Holland bevorderd was, welk ambt nu het advocaatschap van Holland verving en hetwelk hij tot aan zijn dood, op den 29sten September 1629 plaats hebbende, bekleedde. Hij was gehuwd eerst aan Elisabeth de Michely, die hem drie dochters schonk, daarna aan Elisabeth Copier van Kalslagen.

De betrekking die Duyk in vroegere dagen bij het leger bekleedde, gaf hem aanleiding om hetgeen hij zag en bijwoonde te boek te stellen. Die gedenkschriften, getiteld: *Journael van 't gene daegelyckx gepasseert is in den oorloge der Staten-Generael tegen de Spangiaerden*, enz. 1591—1602, zijn door de geschiedschrijvers Bor en van Meteren bij de zamenstelling van hunne werken gebruikt, zoo als dit door hen dankbaar erkend wordt. Geheel is het handschrift nooit in druk gegeven. Hetzelve kwam voor op den *Catalogus der Bibliotheek van Joan de Witt*, Dordr. 1702. No. 124 der Handschriften in 4°. is, ofschoon incompleet nog voorhanden, en ten onregte heeft men in onzen tijd gemeend dat Adriaan Duyck, die volgt, er de schrijver van zou geweest zijn.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. XXXII. p. 42 (32), 46 (35), B. XXXV. bl. 482 (48). B. XXXVI. bl. 555 (42); Balen, *Beschrijv. van Dordr.* D. II. bl. 1051; van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 940; Pars, *Index. Batav.* bl. 263; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 222; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 150, 288, 296, 409, XI. bl. 112; van Wijn, *Nalez. op de Vaderl. Hist.* D. II. bl. 49, 50; Scheltema, *Staatk. Ned.* D. I. bl. 308, 309, D. II. bl. 579, alwaar de namen van zijne ouders verkeerdelijk worden opgegeven; Vollenhoven, *broeders Gevangenisse*, bl. 140; Vreede, *De Hooge Raad van Hol.* enz. in het *Jaarb. van de Regterl. Magt in Nederl.* 1839, bl. 42, 43; *De Navorscher*, D. III. bl. 259, D. IV. bl. 218, 219, D. V. *Bijbl.* bl. XXV, CXXVII.

DUYK (Adriaan), of Duyck, was Heer van Oud-Karspel en Koedijk en de zoon van Johan Duyk, wiens vrouw onbekend is. Hij was tot aan zijn dood secretaris van de Staten van Holland, en betoonde zich een man van groote bekwaamheid en gematigdheid; waarschijnlijk is het getuigenis omtrent de verdiensten van Oldenbarnevelt, op den 13den Mei 1619 in de Notulen van Holland gevoegd, en dat door Wagenaar wordt medegedeeld, van zijne hand, als hebbende hij volgens van Wijn de gewoonte gehad om zijne gedachten en wenschen meermalen bij het gedeelte der Notulen te voegen, hetwelk niet gedrukt werd. Hij stierf den 5den December 1620. Hij was gehuwd eerst aan Anna de Rechteren, daarna aan Maria van Paffenrade, eindelijk aan Maria van Dorp, en liet bij allen kinderen na. Hij ligt in de Groote Kerk te 's Gravenhage, op het koor aan de zuidzijde met zijne eerste vrouw, begraven.

Zie Balen, *Beschrijv. van Dordr.* D. II. bl. 1050; van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 940; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 222; Timareten, *Verz. van Gedenkst.* D. II. bl. 60; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 369; van Wijn, *Bijv. op de Vaderl. Hist. van Wagenaar*, D. X. bl. 101; Scheltema, *Staatk. Ned.* D. I. bl. 307, 308, D. II. bl. 579, alwaar de namen zijner ouders verkeerderlijk worden opgegeven.

DUYK (Adriaan), of Duyck, was de zoon van Adriaan Duyck, president van de Rekenkamer van Holland en eerste meesterknaap, en van Maria van Leeuwen van Gouda. Hij was in 1572 kastelein en Dijkgraaf der stad en land van Woerden, en maakte zich jegens het vaderland verdienstelijk door Woerden aan de zijde van Oranje te brengen. Na den goeden uitslag dezer zaak, werd Duyk ter belooning zijner bewezene diensten tot Rekenmeester van Holland aangesteld. Waarschijnlijk is hij in 1628 overleden. Hij was gehuwd eerst met Barbara de Heyne, gezegd Parasys, daarna met Anna de Hertoge, eindelijk met Klara van Berchem. Bij de eerste en derde vrouw verwekte hij kinderen. Adriaan Duyk, een zijner zonen uit het eerste huwelijk, was Luitenant Kolonel in staatsche dienst, en deed zich kennen door het behendiglijk werpen van krijgsknechten binnen Enkhuizen in 1653, alwaar tusschen den schout Joan Mook en de wethouderschap geweldige beroerten ontstaan waren.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. VI. bl. 406 (296), 408 (297); Balen, *Beschr. van Dordr.* bl. 1051; van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 940; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 223; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XII. bl. 294.

DUYKERIUS (Johannes) of Huikerius, ook Huker genaamd. Wij hebben hem reeds vermeld op het artikel van Willem Heurhoff, als hebbende het eerst zich verzet tegen diens godsdienstige gevoelens. Hij was toen volgens Hoogstraten nog proponent. Denkelijk was hij dezelfde met Johannes Wilhelmus Dukerus, die in 1689 predikant werd te Gils en Reyen, in 1690 aan de Leur, in 1700 te Berkel en aldaar den 27sten September 1733 overleed. Van hem zien het licht de volgende werken:

Regtzinnige Harpstoffen in gezangen en versen over de Heidelburgsche Catechismus, versiert met uitgezogte en sinrijke sententiën van de beroemdste oudvaderen, Amst. 1685. 8o.

Korte verhandeling der Algemeene Kerkelijke Geschiedenis van Christus Hemelvaart tot op den jaare 1686. Amst. 1686. 12o. 2 deelen, m. pl.

Schouwburgh der Needer-Duytsche Letter- spel- en leeskonst, Amst. 1696. 8°.

Voorbeeldsels van ouden wijsen, Amst. 1700. 8°. herdrukt ald. 1714, 1724, 1765, 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld.* 1733, *b.* bl. 493, 1734. *a.* bl. 97; Soermans, *Kerkreg. der Pred. van Zuidh.* bl. 39, 157, 158; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. boek.* D. I. St. I. III; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 76; Arrenberg, *Naamr. van Ned. Boek.*; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 59, *Cat. van de bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 126, 245; Muller, *Cat. van Godgel. werk.* bl. 104, Dit *Woordenb.* D. IV. bl. 136.

DUYM (A.) schreef:

Instructie wegens de Gronden van 't Scheeps Boekhouden met het Journaal en Grootboek, Amst. fol.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I.

DUYM (Jonkheer Jacob), geboren te Leuven in of omtrent 1574, begaf zich van jongs af in de krijgsdienst, klom op tot Kapitein van een vendel voetknechten onder Prins Willem I. en werd, nadat hij in 1584 de sterkte Lillo dapper verdedigd had, in een gevecht op den Kouwensteinschen dijk bij Antwerpen door de Spanjaarden gevangen genomen, en op bevel van Mondragon, twee en twintig maanden op het kasteel van Namen vastgehouden. Eindelijk, onder betaling van een zeer zwaar losgeld, ontslagen zijnde, was hij uithoofde van ligchaamsongesteldheid genoodzaakt de dienst te verlaten, ook waren zijne beenen, door het langdurig zitten, zoo aangedaan, dat hij vervolgens achttien jaren kwalijk ging. Hij zette zich te Leiden neder, waar hij zich met de letteroefeningen bezig hield en tot Keizer van de Vlaamsche Kamer van Retorica benoemd werd. De tijd van zijn overlijden is onbekend. Hij was gehuwd met jonkvrouw Elizabeth Craechs, uit welk huwelijk geene kinderen gesproten zijn. Zijne afbeelding door J. de Gheyn ziet het licht. Zijne zinspreuk was *Reden verwint*.

Van hem ziet het licht:

Een Spiegelboek inhoudende ses spiegels, waerin veel deuchden claer aen te mercken zijn. Speelwijs in dicht ghestelt, Leid. 1600. 4°.

Dit boek bevat zes spiegels elk onder eenen afzonderlijken titel als: *de spiegel der Eerbaerheyt — der liefde — der Rechtvoordering — der Getrouwicheyt — der Reynicheyt en des Hoochmoets.*

Een Ghedenckboeck het welck ons leert aen al het quaet en den grooten moetwil van de Spaingnaerden en haren aenhanck ons aenghedaen te ghedencken: ende de groote liefde ende trou, van de Prinsen uyt den Huyse van Nassau, aen ons betoont, eeuwelick te onthouden: speelwijs in dicht ghestelt, Leid. 1606. 4°. met eene opdragt aan Prins Maurits van Nassau.

Dit boek bevat zes tooneelstukken: 1 *Een Nassauschen Perseus, verlosser van Andromeda, oft Nederlandsche Maeght.* 2. *Het Moorddadich stuck van Balthasar Gerards aen den persoon van den Prins van Oraingien.* 3. *De nauwe beleegheringhe ende wonderbaerlyck ontset der stad Leyden.* 4. *De beleegheringhe ende het overgaen der stadt van Antwerpen.* 5. *De cloeckmoedighe ende stoute daet, van het innemen des Casteels van Breda, en Verlossinghe der stad.* 6. *Bewijs dat beter is eenen goeden Crygh, dan eenen geveynsden Peys.*

Voor ieder van deze stukken is een afzonderlijke titel en voor de meesten, behalve de reeds gemelde algemeene, ook eene bijzondere opdragt gesteld. N°. 5, met een gezigt op het kasteel, droeg de schrijver op aan de stedelijke regering van Breda, bij een brief gedagteekend Leiden 6 Maart 1606, en werd daarvoor uit de stadskas beschonken met zes en dertig Rijnguldens.

In de opdragt aan Prins Maurits zegt hij dat »hij deze stukken schreef, niet van hooren zegghen, maer als meestendeel met mijn ooghen ghesien en met mijn ooren ghehoort hebbende en als een die den Spaenschen haet soo in Crychshandel, soo in ghevanghenis, als in verlies van mijne goederen ghenoech beproeft hebbe". Zijn dichttrant, ondanks de hoogklinkende lofdichten vóór zijn werk van Bonaventura Vulcanius, Daniel Heinsius, Karel van Mander en van anderen, is weinig beter dan die zijner tijdgenooten, en zijne dichterlijke verdiensten zijn inderdaad zeer gering, ofschoon zijne taal vrij zuiver van basterdwoorden is. Het werk is evenwel merkwaardig door de vele bijzonderheden uit de tijden der Spaansche beroerten, en zijn stukje over de inneming van Breda kan met vrucht worden geraadpleegd, bij eene kritische beschrijving van deze beroemde krijgslist.

Wij bezitten ook nog van Duym:

Corte historische beschrijvinge der Nederlandscher Oorloghen: van den beginne ende aanvangh aff der beroerten tot het twaelffjarich bestandt toe, met de letters D. J. J. D. (Door Jonkheer Jacob Duym), Arnh. 1612, 4°, aldaar 1614. 8°, Amst. 1646. 8°, allen gedrukt achter het werkje van Petrus Scriverius, *Beschrijv. van Oud Bataviën* enz. Hetzelfde werkje van Duym kwam ook daarmede uit onder den titel van: *Saxo Grammaticus, (Scriverius) Oudt Bataviën* enz. *Mitsgaders des Lands Oude Graven en Nieuwe Gouverneurs ten tijde van de teghenswoordighe troublen. Beschreven door Jacob Duym*, Leid. 1606. 8o.

Zie *Leven van Scriverius* vóór zijne *Gedicht.* Amst. 1738. 4°. bl. 16; Willems, *Verhand. over de Ned Taal- en Letterk.* D. II. bl. 45—47; Kantelaar en Siegenbeek, *Euterpe*, St. I. bl. 107—111; Witsen Geijsbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 227—228; de Wind, *Bibl. der Ned. Geschiedsch.* D. I. bl. 376, 580—582; Hermans, *Bijdr. over Noordbrab.* D. I. bl. 213, 263—265; *Algem. Konst- en Letterb.* 1846. D. I. bl. 357; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 75; *de Navorscher*, D. VI. bl. 326, D. VIII. bl. 167, 168, 237; Nijhoff, *Cat. van Boek.* St. III. bl. 13.

DUYM (Frederik). Zie DUIM (Frederik).

DUYMAER VAN TWIST (Albertus Jacobus). Zie TWIST (Albertus Jacobus Duymaer van).

DUYN (Nicolaas) is de schrijver van de volgende werkjes:

Reyze rondom de vaste kusten des Aardrijks, Haarl. 1740, 8°. 2 deelen.

Historische Aanmerkingen van drie strenge winters, als die van 1708—9, 1732—40, *en der wintermaand* 1742, *nevens aanteekeningen en* 30 *tafelen, behelzende alle waarnemingen van de gesteldheid der lucht, het weder enz. en het jaarlijksche sterfgetal der menschen in sommige steden*, Haarl. 1743, 8°. ald. 1746, 8°.

Nutte en nodige oeffening, of kort Vertoog dat de Natuur en Sterrekunde en andere Wetenschappen, den mensch opleyden en aanzetten tot de kennisse Godts en zijnen dienst, Haarl. 1743, 8°. met pl. ald. 1746, 8°.

Aanwijzer van alle de steden, Bergen, Rivieren, Beeken enz. *die in de Heilige Schrift gemeld worden, met de voornaamste Geschiedenissen in en omtrent dezelve voorgevallen*, Haarlem, 1748, 8°.

Zie van Abkoude, *Naamr. van Ned. Boek*. D. I. St. I. III. IV; Muller, *Cat. van Boek. en Kaart. over Neêrl. Waterst. Verv.* bl. 83.

DUYN (A. VAN) schreef:

Oudewaters moord, of Verhandeling van de belegering, het innemen en verwoesten dier stad, Amst. 1669, 4°. ald. 1743 4°. m. pl.

Zie Bodel Nijenhuis, *Opgave van Stedenbeschr.* in *den Vriend des Vaderl.* D. V. no. 3. bl. 211. D. VIII. no. 9. bl. 880.

DUYN (HENDRIK) was een man die gedurende de omwenteling van 1795 eene vrij belangrijke rol speelde. Hij behoorde te Zaandam te huis en was uitgeweken; later was hij Adjudant bij Daendels en kwam met de omwenteling met Krayenhoff te Amsterdam. Hij stelde zich in dien tijd nog al op den voorgrond, werd door velen als een man van gewigt beschouwd en gaf zich ook geene moeite om het tegendeel te doen beweren. Door zijn toedoen bleef de Zaan van troepen-inlegering bevrijd, en werd de omwenteling te Krommenie persoonlijk door hem den 5den Februarij 1795 tot stand gebragt. Toen in laatstgenoemde plaats eenige onlusten uitbraken, trok Duyn aan het hoofd van 40 man Franschen in den nacht van den 4den Maart het dorp in, ligtte de grootste belhamels van hunne bedden, bragt die in verzekering en herstelde overigens de rust.

Zie Honig, *Geschied. der Zaanl.* D. II. bl. 247, 248, 252, 256.

DUYN (WOLFERT VAN DER). Het adellijk en aanzienlijk geslacht van der Duyn heeft deszelfs oorsprong uit dat van Brederode. Diederik, tweede zoon van Alphert van Brederode, trouwde met Machteld van Duyn, dochter van Jan van Duyn of Dun, Heer van Bauligneux, groot stalmeester en bevelhebber der troepen van Prins Thomas van Savoye, en van Alyd van Guines, dochter van Graaf Arnoud van Genève en van Beatrix, Gravin van Bourbourg. Bij dat huwelijk werd bepaald dat Diederik van Brederode den naam van van der Duyn zou aannemen, doch het wapen van Brederode behouden, hetwelk de leden uit het geslacht van der Duyn tot op heden nog voeren, zijnde een roode leeuw met blaauwe tong en nagelen, en een blaauwen lambel op de borst, staande op een veld van goud

Wolfert van der Duyn, achterkleinzoon van genoemden Diederik van der Duyn, en zoon van Jan van der Duyn, gehuwd met eene dochter uit het huis van Swieten, was een wakker krijgsheld, die zich, de partij kiezende van Willem van Beijeren, Graaf van Holland, zeer verdienstelijk maakte in de Arkelsche en andere oorlogen. Hij werd door zijnen vorst in 1414 verlijd met de helft der visscherij in de Oude Rotte, en door den Burggraaf van Leiden, met de zwanendrift van Schieland. Hij omhelsde in 1417 de partij der Hoekschen en moest, toen de Kabeljaauwschen de overhand kregen, het land ruimen. Filips van Bourgondië sloeg zijne goederen aan, doch toen hij zich met dezen vorst later verzoende, kwam hij weder in het bezit daarvan. Hij overleed in 1429 en werd in den Haag begraven. Hij was gehuwd met eene dochter uit het huis van der Werve en verwekte daarbij een zoon Pieter, die hem in zijne ballingschap vergezelde, en die in 1434 overleed.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 941, 942; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 223; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229, 230; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 29.

DUYN (ADAM VAN DER), vierde of jongste zoon van Willem van der Duyn en Ida van Egmond, en broeder van Jan van der Duyn, die de vader van den voorgaande was. Hij was in 1405 hoogheemraad van Schieland en nam deel aan de zamenzwering tegen Aleid van Poelgeest, die in 1392 vermoord werd. Hij moest daarvoor veel uitstaan, doch verzoende zich in 1399 weder met hertog Albrecht van Beijeren en stierf in 1417. Hij was gehuwd met Christina van Wielesteyn, vrouwe van Sprang, die hem, behalve eene dochter, Margaretha, twee zonen schonk, Jakob en Jan, waarvan de eerste hier volgt.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 942; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 223; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 30, die zich, even als Luiscius, in den naam zijner vrouw vergist en daardoor eene verwarring in de generatie veroorzaakt.

DUYN (JACOB VAN DER) Heer van Sprang, oudste zoon van den voorgaande, was een der aanzienlijkste en vermogendste ridders van zijnen tijd en een dapper krijgsman. Hertog Willem van Beijeren, Graaf van Holland, nog Graaf van Oostervant zijnde, stelde hem tot kastelein van het slot Altena aan, hetwelk hij tegen Hertog Albrecht van Beijeren verdedigde, toen deze hetzelve belegerde, omdat de Edelen, die zijne bijzit Aleid van Poelgeest vermoord hadden, hierin gevlugt waren. Voor de verdediging van dat slot, werd hij door Hertog Willem met een stuk land, bij zijne heerlijkheid Sprang gelegen, begiftigd. Later was hij, tijdens den Arkelschen oorlog, Gouverneur van Loevestein, en gaf meermalen blijken van zijne groote rijkdommen, door het verleenen van belangrijke sommen gelds, waarvan de teruggave wel eens achterbleef. Ook bij den watervloed in 1421 verloor hij vele van zijne bezittingen. Hij overleed in 1439 en ligt te Sprang begraven. Zijne vrouw Aleyd van der Mye schonk hem een zoon, Adam, die volgt, en vijf dochters.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 942; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 223; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229, 230; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 30; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 309, D. II. bl. 579, die zich even als Luiscius en Kok in den naam zijner vrouw vergist.

DUYN (ADAM VAN DER), zoon van den voorgaande, was Heer van Sprang en Hoogheemraad van Schieland in 1441. Hij was gehuwd met Elisabeth de Rovere, en overleed in 1455. Hij verwekte drie zonen, waarvan de oudste hier volgt, en twee dochters. Zijne weduwe hertrouwde met Zweder van Vianen, daar zij geene kinderen bij won, en overleed in 1469. Zij werd op het koor in de kerk te Sprang bij haren eersten man begraven.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 942.

DUYN (JACOB VAN DER), oudste zoon van den voorgaande, was Heer van Sprang, in 1476 Baljuw en Dijkgraaf van Schieland, en in 1487 Hoogheemraad. Hij was de Hoeksche partij toegedaan en moest, toen deze het onderspit delfde, het land verlaten. Hij keerde in 1494 op zijn huis en goederen te Zevenhuizen terug, en trouwde in 1503 met Margaretha de Jonge. Hij overleed den 1sten December 1506 en werd te Rotterdam in de groote kerk op het koor begraven. Zijn eenige zoon volgt.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 942; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 223; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 31.

DUYN (ADAM VAN DER), zoon van den voorgaande, geboren den 25sten Februarij 1504, was Heer van Sprang en werd in 1527 Lid der Edelen en Ridderschap van Holland, in 1528 Ruwaard en Baljuw van Putten, en 1532 Hoogheemraad van Schieland. Hij was te 's Gravenhage met Hadewy Pijnssen van der Aa gehuwd, en overleed den 1sten Januarij 1548. Zijne vrouw stierf den 13den Junij 1581. Zij hadden verwekt zes zonen, waarvan er vier volgen, en eene dochter.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 942, 943; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 223, 224; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 31.

DUYN (JACOB VAN DER), oudste zoon van den voorgaande, geboren in 1527, was Regtsgeleerde, Heer van Sprang, in 1552 Hoogheemraad van Schieland, en in het volgende jaar opgenomen in de Ridderschap van Holland en ter dagvaart beschreven. Hij was gehuwd met Maria, dochter van Jan Hoofs, Burgemeester van Mechelen, en van Philipote van den Dorpe. Hij was in 1555 een der vier Edelen, die, wegens de Ridderschap van gansch Holland, tegenwoordig waren, bij den afstand van Keizer Karel V te Brussel, terwijl hij gerekend werd te behooren tot de voornaamste Edelen en Vasallen in Holland, die men gewoon was tot alle dagvaarten te beschrijven. De Hoogleeraar te Water vermoedde dat hij, of zijn broeder Adam, tot de verbondene Edelen behoort heeft. Dit is zoo niet. Beiden behoorden tot hen die in 1567 voor Commissarissen van den Hove zijn gedagvaard tot aflegging van den

gerequireerden eed van trouw aan den koning. Jakob van der Duyn is gecompareerd, en heeft bovendien schriftelijk geantwoord tot geene confederatie te behooren en den koning getrouw te zullen blijven. Men vindt dan ook niet dat hij of zijn genoemde broeder uit het land geweken, door Alva vervolgd, of van de Roomsche kerkleer afgevallen is. Jacob van der Duyn overleed in October 1580. Zijne vrouw was reeds in 1554 gestorven. Zij schonk hem twee zonen en drie dochters.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 943; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 224; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229, 232, 233; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 31; te Water, *Hist. van het Verb. der Edelen*, D. II. bl. 350, 351; d'Yvoy van Mijdrecht en Beeldsnijder, *Verb. en Smeekschr. der Ned. Edel.* bl. 36, 53, in welk werkje het facsimilé van zijne handteekening gevonden wordt.

DUYN (Nicolaas van der), broeder van den voorgaande, geboren in 1530, was Baljuw en Dijkgraaf van Schieland, Houtvester van Holland en Kastelein op den huize Teijlingen. Hij overleed den 1sten of den 4den October 1564 en was gehuwd met Alyd, dochter van Aalbregt Albout van Avesaat en van Maria van Assendelft. Hij verwekte een zoon, Adam van der Duyn, Heer van 's Gravemoer, wiens afstammelingen later volgen, en eene dochter.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 943; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 224; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 32.

DUYN (Reinier van der), Ridder, Heer van Zaanen, broeder van den voorgaande, werd te Dordrecht den 12den Februarij 1531 geboren. Hij genoot het eerste onderwijs te 's Hage, vervolgens te Diest en eindelijk te Leiden. Hij studeerde vervolgens aan de Hoogeschool te Leiden, deed ter aanleering der Spaansche taal eene reis naar Spanje, studeerde vier jaren daarop in de Regten te Salamanca, waar hij honderd moeijelijke Theses liet drukken, met eene opdragt aan zijnen oudsten broeder Jakob, waardoor hij, en door zijne fraaije latijnsche verzen, bij de Spaansche grooten veel roem verwierf. In Mei 1552 begaf hij zich met zijn jongsten broeder Adam naar Genua en vervolgens naar Boulogne, in welke laatste plaats hij in 1553 tot meester in de beide Regten bevorderd werd. Na met zijn broeder een groot gedeelte van Italië te hebben bereisd, gaf hij te Dole gedurende een half jaar openbare lessen in de Regtsgeleerdheid. Hij keerde na eene afwezigheid van negen jaren in het vaderland weder, waar de roem van zijne geleerdheid hem reeds vooruit gegaan was en hem eene aanstelling van Raad in het hof van Holland deed verwerven. Bij de beroerten, die weldra in de Nederlanden ontstonden, betoonde hij zich ongemeen gematigd, omzigtig en wijs, doch bleef de Roomsche kerkleer en den koning van Spanje getrouw. In 1567 werd hij mede voor Commissarissen van den hove gedagvaard, tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den koning. Hij compareerde en betuigde schriftelijk zijne gehechtheid aan den vorst. Kort te voren was hij in belangrijke bezendingen te Alkmaar en te Amsterdam gebruikt. Zijn ijver voor de belangen van Filips II was daar evenzeer als zijne belangeloosheid en gematigdheid jegens de zoogenaamde ketters gebleken.

Niet lang daarna werd hij aangesteld tot Raad van den Leenhove en Leenkamer van Holland, en ook terzelfder tijd tot Raad van de Admiraliteit van die provincie. Hoewel hij in al die betrekkingen zich onberispelijk gedroeg, haalde hij zich door zijne gematigdheid omtrent de zoogenaamde ketters den haat van den bloedraad op den hals, en verkeerde hij met anderen van gelijke gezindheid in voortdurende vrees van zijn leven te zullen moeten verliezen. In zijne voornoemde betrekking van Raad van den Leenhove en Leenkamer van Holland, maakte hij zich zeer verdienstelijk, daar door hem in 1572 de vervoering van vele Charters van Holland naar Utrecht werd bezorgd, die later in 1578 in goede orde terug kwamen, en wij hebben alzoo aan zijne zorg het bewaren van zoovele belangrijke gedenkstukken te danken. Hij bleef daarbij zijne betrekkingen te Utrecht waarnemen, en werd gedurende zijn verblijf aldaar in vele belangrijke verrigtingen gebruikt. Ook zag hij zich te dezer tijd tot Hoogheemraad van Delfland aangesteld. In 1577 zich te Brussel ophoudende, om aan het hof de achterstallige soldij der Raden van het hof te verkrijgen, werd hij op voorstel en aanbeveling van Don Jan van Oostenrijk tot opperste Raad in het hooge Kamergerigt te Spiers aangesteld, in welke aanzienlijke en eervolle betrekking hij zijnen verkregen roem, door ijverige pligtsbetrachting staande hield tot aan zijnen dood, die den 9den Januarij 1593 plaats had, nadat hij door Filips II bij opene brieven tot Ridder verheven was.

Reinier van der Duyn stierf ongehuwd. Hij was verloofd geweest aan Josina van Raaphorst, uit het aanzienlijk geslacht van dien naam, doch de tijds-omstandigheden verhinderden de voltrekking van dit huwelijk, hetwelk eerlang geheel verviel, daar de jonkvrouw het ongeluk had bij Dordrecht te verdrinken. Bij uitersten wil beval van der Duyn te Zevenhuizen een huis voor zes oude mannen te stichten, terwijl nog andere bepalingen getuigden van zijne weldadigheid. De Domkerk te Spiers bewaart zijn stoffelijk overschot onder eene grafzerk, waarop zijne acht kwartieren en een uitvoerig Latijnsch grafschrift zijn uitgehouwen.

Zie Bor, *Ned. Oorl.* B. II. bl. 103 (73), B. IV. bl. 230 (163); van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 943; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 46, 224; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 230—232; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 195; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 33; Scheltema, *Staatk. Ned.* D. I. bl. 310, 311, D. II. bl. 579; d'Yvoy van Mijdrecht en Beeldsnijder, *Verb. en Smeekschr. der Ned. Edel.* bl. 37, 72, in welk werkje ook het facsimilé van zijne handteekening gevonden wordt; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. IV. bl. 351.

DUYN (Adam van der), Heer van Zaanen, broeder van den voorgaande, woonde buiten Alkmaar op het huis te Cranenburg, en was met zijn broeder langen tijd buiten het land. Wij lezen evenwel niet dat hij eenen graad aan de door hen bezochte hoogescholen verwierf. Hij behoorde in 1567 tot de personen die voor Commissarissen van den Hove zijn gedagvaard tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den koning. Ook hij compareerde en bevestigde zijne gehechtheid aan zijnen vorst nader door eene schriftelijke verklaring, van gelijke inhoud als die van zijnen broeder. Hij behoorde alzoo niet tot het verbond der Edelen, en werd in 1575 Hoogheemraad van Rijnland. Hij was gehuwd met Clara van der Myle, die hem twee zonen en twee dochters schonk. Hij overleed den 22sten Julij 1602, en werd in het Middenkoor der Groote of St. Jakobskerk te 's Hage begraven.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.*, bl. 943, Hoogstraten, *Woordenb.*, D. IV. bl. 224; Luiscius, *Woordenb.*, D. IV. bl. 229, 231; Kok, *Vaderl. Woordenb.*, D. XIII. bl. 33; te Water, *Hist. van 't verb. der Edel.* D. II. bl. 251; Timareten, *Verz. van Gedenkst.*, D. II. bl. 42; d'Yvoy van Mijdrecht en Beeldsnijder, *Verb. en Smeekschr. der Ned. Edel.*, bl. 38, 72, in welk werkje het facsimilé van zijne handteekening mede gevonden wordt.

DUYN (Adam van der), Heer van 's Gravemoer, was achterkleinzoon in regte linie van Nicolaas van der Duyn, bovengenoemd, en zoon van Nicolaas van der Duyn, Heer van Rijswijk, 's Gravemoer, de Mije, den Burgt enz., en van diens tweede vrouw Beatrix van den Bouchorst. Hij was in 1639 geboren, werd van Roomsch- Hervormdgezind, en was, als Kolonel en Kwartiermeester-Generaal van de ruiterij, een der onderhandelaars bij de capitulatie die, op den 28sten October 1674, de overgave der stad Grave ten gevolge had. Hij onderscheidde zich bijzonder in den slag bij Neerwinden, en was aan het hoofd der Nederlandsche ruiterij die den gevaarlijken overtogt over de Boyne volbragt, gelijk hij met den meesten lof deel nam aan al de veldtogten van Willem III. Deze vorst benoemde hem tot opperjagermeester. Hij was voorts Luitenant-Generaal, Commandeur van Geertruidenberg, Gouverneur van Bergen op Zoom, Meesterknaap van Holland en Hoogheemraad van Delftland. Hij was gehuwd met Geertruid Pieterson, die hem drie zonen schonk, die volgen, eene dochter, die ongehuwd overleed, en eene andere, Geertruid Johanna Quirina, die gehuwd was met Arnold Joost van Keppel, graaf van Albemarle enz. Adam van der Duyn overleed den 18den December 1693.

Zie van Leeuwen, *Bat. Ill.* bl. 943; Hoogstraten, *Woordenb.* D. IV. bl. 47, 224, die zich beiden in de opgave van zijne kinderen vergissen; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229; Kok, *Vaderl. woordenb.* D. XIII. bl. 35; Ferwerda, *Adellijk en aanzienlijk wapenb. van de 7 prov.*; Bosscha, *Neêrl. Held. te Land*, D. II. bl. 191, 220, 255, 587, *Bijl.* bl. 2. 9.

DUYN (Nicolaas van der), oudste zoon van den voorgaande, werd geboren in 1678, was mede kwartiermeester-Generaal, Generaal-Majoor van de kavallerie en Kolonel van een regiment te paard. In den slag bij Ramelies werd hij, in een oogenblik van verwarring, krijgsgevangen gemaakt. Bij Anthonia

Jacquelina Hesselt van Dinter was hij vader van twee zonen, beiden op het veld van eer gestorven; als Jacob Hendrik van der Duyn, Heer van 's Gravemoer, gesneuveld als kornet van de garde in den slag bij Rocoux den 11den October 1746, en Willem Adam van der Duyn, als Luitenant-Kolonel van het regiment garde dragonders gebleven in den slag bij Lafeld den 2den Julij 1747.

Behalve dezen verwekte hij drie dochters, waarvan twee ongehuwd overleden en de derde, Maria Wilhelmina, echtgenoot was van Mr. Mattheus Lestevenon, Heer van Berkenrode en Strijen, Ambassadeur in Frankrijk. Nicolaas van der Duyn overleed den 29sten Mei 1728, en zijne weduwe hertrouwde met den Luitenant-Generaal Joan Carel Smissaert.

Zie *Europ. Mercurius*, Julij 1747, bl. 50; Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229; Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 35; Bosscha, *Neerl. Held. te Land.* D. II. bl. 612, aldaar verkeerdelijk Arnold Joost genaamd, en 587, uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

DUYN (Adam Adriaan van der), Heer van 's Gravemoer en Benthorn, tweede zoon van Adam van der Duyn en Geertruid Pieterson, was Kolonel en Gouverneur van Willemstad, de Klundert en onderhoorige forten; voorts gecommitteerde Raad, Luitenant-houtvester van Holland, Groot zegelbewaarder en Stadhouder van de leenen. Hij werd in 1734 lid van den Raad van State, was van 1721 tot 1740 Hoogheemraad van Delftland en werd den 15den November 1724 beschreven in de Ridderschap en Edelen van Holland. Door zijn huwlijk met Anna Maria van Dorp, erfdochter van Karel Philips van Dorp, Heer van Maasdam, kwam die heerlijkheid in het geslacht van van der Duyn. Hij verwekte bij haar twee zonen die later volgen. Hij overleed den 22sten November 1753, en na zijn dood werd op hem eene lijkrede gehouden, door Johannes Balthazar Bennet, die met regt aangehaald wordt als een voorbeeld van kanselontluistering in de achttiende eeuw.

Zie Luiscius, *Woordenb.* D. IV. bl. 229; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XVIII bl. 297; Kok, *Vaderl. woordenb.* D. XII. bl. 36; Bosscha, *Neerl. Held. te Land*, D. II. bl. 587; Collot d'Escury, *Holl. Roem*, D. IV. St. II. bl. 748—750 en een uittreksel uit de bewuste lijkrede in het 2de deel, bl. 316—317 van dit *Woordenboek*.

DUYN (Philip van der), jongste zoon van Adam van der Duyn en Geertruid Pieterson, geboren in 1687, werd den 9den Maart 1725 Kolonel van de dragonders, den 11den Maart 1727 Brigadier, den 12den Julij 1737 Kolonel van de garde, in 1754 Gouverneur van Breda, voorts Commandeur van Venlo en Luitenant-Generaal der kavallerie. Hij verdedigde in 1746 de stad Brussel tegen de Franschen, werd, ondanks zijne kloekmoedige tegenstand, daarover zeer miskend, doch in latere dagen van alle smaad ontheven en zijne verdiensten op regten prijs gesteld. Hij is den 26sten Mei 1756 ongehuwd overleden.

Zie Kok, *Vaderl. woordenb.* D. XIII. bl. 37; van Wijn, *Bijv. en Aant. op Wagenaar*, D. XX. bl 17; Bosscha, *Neerl. Held. te Land.* D. II. bl. 586—592, *Bijv en Verb.* bl. 28, 29, uit medegedeelde berigten aangevuld.

DUYN (Adam Philips van der), Heer van 's Gravenmoer en Maasdam, oudste zoon van Adam Adriaan van der Duyn, voornoemd, en Anna Maria van Dorp, werd den 15den Junij 1716 geboren, den 12den Augustus 1734 aangesteld tot Luitenant-Kolonel bij de gardes te paard, en in 1737 tot Hoogheemraad van Rijnland. Slechts weinige weken was hij gehuwd geweest met Geertruid Schepers, wier vader Burgemeester van Rotterdam was, toen hij te Voorschoten den 10den Augustus 1739 overleed. Zijne weduwe hertrouwde met Jacob van Utenhove, Heer van Bottensteyn en Ameliswaard, beschreven in de Ridderschap van Utrecht.

Zie Kok, *Vaderl. woordenb.* D. XIII. bl. 36, uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

DUYN (Aarnoud Joost van der), Heer van 's Gravemoer, Maasdam, Inklenoort en Benthorn, broeder van den voorgaande, geboren den 18den Januarij 1718, werd den 2den November 1748 Luitenant-Generaal van de kavallerie, den 10den Mei 1771 Generaal, en was van dat jaar tot 1785 Gouverneur van Breda. Voorts was hij in 1751 beschreven in de Ridderschap en Edelen van Holland en later benoemd tot Luitenant-houtvester en meestersknaap van Holland. Hij huwde in 1742 Anna Margaretha van Aerssen van Sommelsdijk, dochter van François, Heer van Sommelsdijk en van Maria van Aerssen van Wernhout, en weduwe van Philippe de Joncourt, Marquis de Villarnoue. Hij stierf te Breda den 28sten September 1785 en verwekte drie zonen, die volgen, en twee dochters, waarvan eene, genaamd Anne, trouwde met Alexander, Graaf van Bylandt, en de andere, Cornelia Anna Margaretha, echtgenoote was van Gerard Arnout Baron Taets van Amerongen, Heer van Schalkwijk.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 36, 37, uit medegedeelde familieberigten bijeengebragt.

DUYN (Adam François van der), Heer van 's Gravemoer, Maasdam, Benthorn en Inklenoort, oudste zoon van den voorgaande, geboren te 's Hage den 16den Augustus 1745, was Hoogheemraad van Delftland, en nam als Generaal-Majoor een belangrijk aandeel aan den Posten-oorlog in Vlaanderen in 1793. Onder anderen werd hij in den slag bij Menen met eene belangrijke zending belast, doch werd daarbij zwaar gekwetst en gevangen genomen, en stierf hij, aan de gevolgen zijner bekomene wonden, te Rijssel in November 1793.

Zie Bosscha, *Neerl. Held. te Land.* D. II. bl. 49, 57, 61, 67, 77, uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

DUYN (Willem van der), Heer van 's Gravemoer en Maasdam, broeder van den voorgaande, geboren den 7den November 1750, was Hoogheemraad van Rijnland, verliet in 1795 de dienst als Generaal-Majoor, werd Kamerheer van Prins Willem V en trad in 1800 in Engelsche dienst als Generaal-Majoor en later als Luitenant-Generaal. Hij was in 1770 gehuwd met Magdalena Elisabeth Baronnesse van Lijnden, dochter van Casper van Lijnden, Heer van de Park, en van Elisabeth Baronnesse van den Boetzelaar. Hij was grootkruis van den Beijerschen Leeuw, en stierf te 's Gravenhage in September 1818. Zijn oudste zoon volgt later.

Uit medegedeelde familieberigten bijeengebragt.

DUYN (Willem Hendrik van der), broeder van de beide voorgaanden, geboren den 2den Augustus 1755, was Kamerheer van den Prins van Oranje. Hij werd den 24sten Maart 1778 Kolonel van de Kavallerie en den 18den Julij 1793 Generaal-Majoor. In laatstgenoemd jaar nam hij een belangrijk aandeel aan den Posten-oorlog in Vlaanderen, en verwierf zich eenen onsterfelijken roem door de dappere verdediging van Sluis in Vlaanderen in 1795. Na Neêrlands herstelling werd hij den 27sten October 1814 benoemd tot Luitenant-Generaal en Provincialen Kommandant te Luik. Hij werd, bij besluit van den 28sten Augustus 1814, geadmitteerd in de Ridderschap van Holland, en was in 1789 gehuwd met Susanna Jacoba Josina Gravin van Bylandt, dochter van Hendrik Willem van Bylandt, Heer van Spaldorp, en van Anna Cornelia van Neck. Hij overleed te 's Hage in Augustus 1832.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. VI. St. I. bl. 489; Bosscha, *Neêrl. Held. te land*, D. III. bl. 59, 106—112; uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

DUYN VAN MAASDAM (Adam François Jules Armand Graaf van der), zoon van Willem Baron van der Duyn voornoemd en van Magdalena Elisabeth Baronnesse van Lijnden, werd op den 13den April 1771 te Deventer, waar zijn vader, die anders gewoonlijk te 's Hage woonde, toen in garnizoen was, geboren. Hij trad op jeugdigen leeftijd in de krijgsdienst, en was reeds op zeventienjarigen leeftijd Vaandrig bij het regement Hollandsche gardes. In 1789 werd hij lid der Ridderschap van Holland, in wier vergaderingen hij, hoe jong ook, soms groote blijken van zelfstandigheid gaf.

Een tegenzin in de krijgsdienst hebbende, begaf van der Duyn zich op twintigjarigen ouderdom naar de Leidsche Hoogeschool, waar hij reeds den 23sten Julij 1791 den graad van Doctor in de beide Regten verkreeg, na de verdediging van een proefschrift: *de Foederibus Batavorum bellicis* (Lugd. Bat. 1791. 4°.). Hij vestigde zich hierop te 's Gravenhage, werd Baljuw en Dijkgraaf van Woudrichem en in 1793 geplaatst bij het Hof van Mevrouw de Erfprinses van Oranje. In die betrekking bleef hij tot aan de omwenteling van 1795, toen het vorstelijk gezin genoodzaakt was naar Engeland te vlugten. Van der Duyn bleef in het vaderland, maar vestigde zich te Utrecht, en woonde daar ambteloos tot 1812, toen familieaangelegenheden oorzaak waren dat hij zijne woonplaats op nieuw te 's Gravenhage vestigde.

Toen in 1813 de omwenteling aanbrak, en tegelijk de morgen onzer vernieuwde vrijheid, was van der Duyn een der eersten die zich in die hagchelijke dagen aan het bestuur stelde. Met van Hogendorp en den Graaf van Limburg Stirum vormde hij toen het edele Driemanschap, dat goed en bloed voor de bevrijding des vaderlands in de waagschaal stelde, en de terugroeping van den Prins van Oranje bewerkstelligde. Vóór diens komst hadden zij twee vergaderingen der Staten-Generaal bijeengeroepen, die evenwel uiteen gingen, zonder een werkelijk deel aan de omwenteling te willen nemen. Hierop namen zij zelven den last van het bewind, in naam des Prinsen van Oranje, op hunne schouders, en kondigden den 21sten November eene Proclamatie af, om het volk met hun besluit bekend te maken. Het is in weinige regels niet te vermelden wat van der Duyn in die dagen heeft tot stand gebragt. Nederland, zoo innig aan het geliefd vorstenhuis verbonden, kan nooit genoeg op prijs stellen wat toen door hem is verrigt, en dat vorstenhuis zelf zal het steeds moeten erkennen, dat, gelijk Koning Willem I eens sprak, van der Duyn een van het edel Driemanschap was aan hetwelk het te danken heeft op Nederlandschen grond te staan en te gebieden over eene Natie, die het hoogacht en lief heeft.

Toen de Prins van Oranje de regering aanvaard had, werd van der Duyn tot lid van den Raad van State benoemd. Kort hierop nam hij, bij afwezigheid van van Hogendorp, de betrekking van Secretaris voor de buitenlandsche zaken waar, en vertrok daarna met eene diplomaticke zending naar Londen, alwaar hij in het laatst van Maart 1814 plegtig ten hove ontvangen werd. In 1815, tijdens onze vereeniging met Belgie, maakte hij deel uit van de Commissie tot de herziening van de grondwet voor de Vereenigde Nederlanden, en woonde als lid van de dubbele Kamer der Staten-Generaal, voor Holland, de beraadslagingen bij, die over die grondwet te Brussel gehouden werden. Na hare aanneming werd hij in zijnen post van lid van den Raad van State bevestigd, in September van Baron tot den Gravenstand verheven, en tot belooning zijner veelzijdige diensten tot grootkruis der Orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd.

Bij de herstelling der Leidsche Hoogeschool in het laatst van 1815, werd aan van der Duyn's liefde voor de wetenschappen eene waardige hulde toegebragt. Hij werd tot Curator dier Hoogeschool en tevens tot Voorzitter van het collegie van Curatoren verkozen. Op den 4den December 1817 werd hij benoemd tot Gouverneur van Zuid-Holland, nam gedurende ruim zes en twintig jaren die hooge waardigheid met onvermoeiden ijver waar, en zag zich, bij gelegenheid van de vijf en twintigjarige gedachtenisviering van de aanvaarding dier betrekking, vereerd door de Staten van Zuidholland, die hem door eene commissie plegtig hunne deelneming en erkentelijkheid deden betuigen, en hem eenen zilveren beker en eenen gouden gedenkpenning deden ter hand stellen. Niet lang daarna, in Februarij 1844, vroeg en ontving van der Duyn zijn eervol ontslag, nadat het den Koning behaagd had, hem, eenige dagen te voren, tot Opperhofmaarschalk te benoemen.

Nog eenmaal, en wel toen hij reeds in ziekelijken toestand verkeerde, werd van der Duyn tot eene belangrijke taak geroepen. Hij toch stond reeds voor lang bekend als den man, die eene ruime herziening der grondwet wenschelijk achtte. Na de belangrijke gebeurtenissen in 1848 kwam hij voor dat gevoelen openlijk uit, en bood de regering aan om haar daarbij te ondersteunen. Hij zag zich ten gevolge daarvan tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal benoemd, en schonk zijne stem aan de wetten die tot herziening der grondwet strekken moesten. Na den afloop daarvan onthield hij zich verder van alle aangelegenheden, behalve dat hij nog eenmaal in de vergadering der Ridderschap van Zuidholland het Voorzitterschap bekleedde. Kort daarop werd hij door eene hevige ziekte aangetast, die een einde aan zijn nuttig en werkzaam leven maakte. Hij overleed op den 19den December 1848 te 's Hage, en terwijl Ds. Ruitenschild, in eenvoudige maar roerende taal, hulde deed aan zijne verdiensten, gaf eene onafzienbare menigte, die daarbij tegenwoordig was, luide hare droefheid te kennen over het verlies van een man, aan wien Nederland, naast God, voor een goed deel zijne onafhankelijkheid te danken heeft.

Van der Duyn was den 7den Julij 1799 gehuwd met Frederica Maria Isabella Benjamina Baronnesse van der Capellen, dochter van Alexander Philip Baron van der Capellen, Heer van Berkenwoude, en Maria Taets van Amerongen. Zij schonk hem vier kinderen. De afbeelding van van der Duyn ziet het licht. Zijne *Gedenkschriften* zijn met die van zijn schoonbroeder, boezemvriend en geestverwant, Godard Alexander Gerard Philip Baron van der Capellen bijeenverzameld, gerangschikt en uitgegeven door den Baron C. F. Sirtema van Grovestins ('s Hage, 1857. 8°). Behalve de genoemde onderscheidingen was van der Duyn Ridder grootkruis van de Wurtembergsche Kroon en van de St. Alexander Newsky's orde, terwijl de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden er prijs op stelde hem, den voorstander en begunstiger der wetenschappen, onder hare leden te mogen tellen, en het Genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt* (later de 's Gravenhaagsche Afdeeling der Hollandsche Maatschappij van Fraaije Kunsten en Wetenschappen) hem tot honorair lid verkoos.

Zie H. Bosscha, *Geschiedenis der Staatsomwenteling*, D. I. bl. 142—159, met portret; Konijnenburg, *Nationaal Gedenkb.* bl. 123, 128, 130, met portret; van der Palm, *Gedenkschrift van Nederlands herstelling*, bl. 102, 103; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 400, 419, *Toev. en Bijl.* bl. 37; van der Aa, *Herinner.* D. II. bl. 235; *Onze Tijd*, D. II. bl. 320—326, met portret; Mr. J. C. de Jonge, in *Hand. der jaarl. Algem. Vergad. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leiden*, 1849, bl. 80—88; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 75; uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

DUYNEN (G. VAN), lid van de Haagsche Confrerie-kamer van Pictura, was waarschijnlijk een liefhebber in de kunst en is te 's Hage vóór 1673 overleden.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DUYNEN (ISAAC VAN), welligt een zoon van den voorgaande, werd volgens sommigen te Antwerpen, volgens anderen te Dordrecht geboren. Hij was een verdienstelijk schilder van stillevens met zee- en riviervisschen, en zijne stukken werden goed betaald en door de liefhebbers, om het fraai geschilderde en natuurlijke der afbeelding, zeer gezocht. In 1664 woonde hij te 's Gravenhage, daar hij toen als medelid in de kamer van Pictura aldaar voorkomt. Men meent dat hij daar in 1688 of 1689 overleden is.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DUYRCANT (ANDRIES). Zie DUIRKANT (ANDRIES).

DUYRKANT (P. A.). Zie DUIRKANT (P. A.)

DUYSCHOT (R. B.) was een beroemd orgelmaker. Hij vervaardigde in 1666 een derde klavier met dertien registers voor het groote orgel in de Nieuwe kerk te Amsterdam, hetwelk daardoor 43 registers, 3 manualen en pedaal heeft. Van 1683 tot 1686 bouwde hij het geheele voortreffelijke werk in de Wester kerk, aldaar met 38 registers, 3 manualen en pedaal met 8 blaasbalgen. Zijn zoon volgt:

Zie Gerber, *Lexicon der Tonkunst.*

DUYSCHOT (JAN), zoon van den voorgaande, was mede een beroemd orgelmaker, die in Holland woonde en vervaardigde:

Een achtvoets-werk van 18 registers, 2 manualen en pedaal, in de Fransche kerk te Delft, 1696.

Een zestien-voets-werk van 35 registers, 3 manualen en aangehangen pedaal, in de Nieuwe kerk te 's Gravenhage, 1702.

Een nieuw rugpositief van 11 registers, te 's Hage in de Fransche kerk, 1711.

Een achtvoets-werk van 13 registers, 2 manualen en aangehangen pedaal, in de Hervormde kerk te Zaandam, 1712.

Zie Gerber, *Lexicon der Tonkunst.*

DUYSEL (THEODORUS) was een vermaard kunstliefhebber te Amsterdam, die aldaar in 1784 overleed. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 75.

DUYSENDPOND (GODEFRIDUS) is de vervaardiger van eenige onuitgegevene Rijmwerken, waarvan de tegenwoordige bezitter onbekend is.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dichters*, D. II. bl. 60.

DUYSENDPOND (HENRICUS), predikant te Ooster- en Westerblokker, was een broeder van den voorgaande en tevens dichter, blijkens zijne:

Blocker's speel-uren, zijnde een korte Uytbreydinge over eenige uytgeleezene Bijbelstoffen, in Nederduytsche zangmaat nedergesteld. Enkh. 1752, 4°. 2de druk.

Ook schreef hij:

Eerste predicatiën der Bethlemitische Herderen. 12°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1752, *b.* bl. 487; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III. V; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 59.

DUYSENT (Cornelis Claeszoon) was een kunstgraveur, die in de eerste helft der zeventiende eeuw bloeide. Er is slechts zeer weinig van zijn werk bekend. Zijn naam wordt ook Duysend of Dusend gespeld gevonden.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUYSENT (Dirck Jansse) was een koopvaardij-kapitein die in 1665 het bevel voerde over het schip *de Drie Koningen* van 30 stukken met 110 man, om de Engelschen in de Middelandsche zee afbreuk te doen. Hij lag met Jacob Pieterse Twisk, die het bevel had op den *Grooten St. Joris*, in de haven van Puerto de Santa Maria, eene stad gelegen in Andalusië tegenover Cadix. Op het berigt dat een Engelsch schip van oorlog, *de Kroon* genaamd, met 48 stukken en 250 man, van Tanger komende, de haven naderde, besloten zij, ofschoon veel minder sterk dan den vijand, uit te loopen, den Brit op te zoeken en te bevechten. Maar Twisk het Engelsche schip den pas willende afsnijden, vervalt op eene klip en raakt vast, waardoor aan Duysent alleen de keus overblijft, of om schandelijk te vlugten, of moedig den overmagtigen vijand aan te tasten. Hij besluit tot het laatste, en heeft het geluk den vijandigen bodem zoodanig te beschieten, dat deszelfs bevelhebber in het holle van den nacht een stilstand van wapenen vraagt, en in plaats van het gevecht te hervatten, schandelijk de vlugt neemt. De eer van den staat werd door het dapper gedrag van Duysent gehandhaafd, doch ten koste van zijn leven, daar hij met zijnen luitenant en ettelijke onderofficieren en matrozen gedurende het gevecht sneuvelde. De zich te Cadix bevindende Nederlanders schonken aan zijne dochter eenen gouden keten, als eene hulde aan de nagedachtenis van haren vader en tot vereeuwiging van zijn moedig bedrijf.

Zie de Jonge, *Geschied van het Ned. Zeew.* D. II. St. II. bl. 241. 242.

DUYSENTDAELDERS (Nicolaas), Amsterdamsch Regtsgeleerde, die de keuren en costuimen van Amsterdam voor het eerst rangschikte en uitgaf; hij was voorvader van Bilderdijk, wiens moeder Duysentaelders heette. Hij schreef:

Observationes ad Leges, Statuta Consuetudinesque Amstelodamenses, Amst. 1662. 4°.

Noten op de ordonnantie en manier van procederen voor het Gerecht van Amsterdam, Amst. 1659. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 135.

DUYST (Claas), IJsbrands zoon, was in 1431 Schepen der stad Delft, toen er nog van geene Burgemeesters op de Regeringslijsten aldaar sprake was.

Hij schijnt door bekwaamheid te hebben uitgemunt; wij vinden vermeld dat hij in 1441 naar Koppenhagen gezonden werd om een bestand te sluiten. Bij Filips van Bourgondië stond hij in groot vertrouwen en achting.

Zie Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 311.

DUYST (Adriaan) werd in 1575 met andere staatsmannen aangesteld tot lid van den toen ingestelden Landraad over Holland.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VII. bl. 23.

DUYST (Hendrik), woonde te Delft, was Leenman van den Koning van Spanje en behoorde tot hen die in 1567 voor Commissarissen van den Hove zijn gedagvaard en gecompareerd tot aflegging van den gerequireerden Eed van trouw aan den Koning. Hij werd in 1572 benoemd tot lid van den Raad, die nevens den Prins van Oranje de zaken van Staat en Oorlog besturen zou. In 1575 werd hem met anderen door den Staat den vereerende last opgedragen, om eene nieuwe regeling op de regering van Holland te ontwerpen, en hij zag zich in dat zelfde jaar vereerd met het lidmaatschap van den toen ingestelden landraad over Holland. Hij was gehuwd met Margaretha Uitenbroek. Hun zoon volgt.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 399, D. VII. bl. 16, 23; d'Yvoy van Mijdrecht, *Verb. en Smeekschr. der Edel.* bl. 58.

DUYST VAN VOORHOUT (Jan), zoon van den voorgaande, geboren te Delft in 1582. In den jare 1614 tot lid der vroedschap van zijne geboorteplaats gekozen, moest hij bij de verandering in 1618 zijne plaats verlaten, en zag zich met nog dertien anderen door Maurits ontslagen. Hij werd in 1626 op nieuw ingekozen en behartigde steeds met ijver en trouw de belangen der stad. In 1650 was hij Burgermeester van Delft en lid van gecommitteerde Raden. Als zoodanig had hij zich den haat van Prins Willem II op den hals gehaald, omdat hij, bij de beruchte zending aan de Hollandsche steden, te Delft niet naar zijn genoegen ontvangen was. Het gevolg hiervan was, dat hij, met nog vijf andere leden der Staatsvergadering, op den 30sten Julij van genoemd jaar voor den Prins werd ontboden, in zijn paleis gevangen genomen en den volgenden dag naar Loevenstein vervoerd werd. Hier bleef hij gevangen tot den 15den Augustus en werd toen op rekwest ontslagen, onder voorwaarde en belofte dat hij zich verder van de regering onthouden zou. De dood van den Prins ontsloeg hem weldra van die belofte, en hij werd in zijne waardigheid hersteld. Zijne mederegenten staafden zijne eer door eene openlijke verklaring. Tot 1652 bleef hij in de regering en overleed in 1666, na verschillende andere ambten met groote bekwaamheid en trouw bediend te hebben. Hij was gehuwd met Geertruida van der Burch.

Zie *Lev. van Willem den II*, D. II. bl. 616, 633, 693, 694; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XII. bl. 90, 92, 109, 127, 194; van Wijn, *Nalezingen*, D. I. Bijl. B. bl. 20; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 311, 312, D. II. bl. 579; *Kron. van het Hist. Genootsch. te Utr.* D. VIII. bl. 430.

DUYST VAN VOORHOUT (Maria), geboren te Delft op den 22sten Januarij 1662, dochter van Hendrik Johansz. Duyst van Voorhout, veertig-raad en Burgemeester van Delft. Tweemaal was zij gehuwd; eerst in 1681 tot 1683 met Mr. Dirk van Hoogeveen, veertig-raad van Delft, en daarna, in 1685, met Frederik Adriaan Baron van Reede vrijheer van Renswoude en Emmikhuizen. Deze werd bijna tachtig jaren oud, en stelde zijne vrouw als erfgename van al zijne bezittingen aan. Daar zij geene kinderen had, kon zij het plan ten uitvoer brengen, waartoe naar hare eigene getuigenis de studie van wis- en natuurkunde aanleiding had gegeven, welker beoefening door eene briefwisseling met den beroemden Leeuwenhoek werd levendig gehouden.

Na legaten aan hare betrekkingen en andere personen, ook aan de Waalsche kerk, armen en vooral aan de armenscholen te Delft te hebben gemaakt, stelde zij als de laatste van haar geslacht tot hare eenige en algemeene erfgenamen aan het ambachtskinderhuis te Utrecht, en de weeshuizen te Delft en in den Haag, ieder voor een derde gedeelte, beloopende elk derde gedeelte ruim vijf tonnen gouds, welke beschikking door haren dood in 92jarigen ouderdom op den 26sten April 1754 bekrachtigd is.

De voorwaarde, waaronder deze making geschiedde, was het wetenschappelijk opleiden van uitstekende jongelieden uit de genoemde stichtingen in afzonderlijke gebouwen en onder een afzonderlijk beheer, en voornamelijk om, zoo als het testament luidde, hen aan te sporen, hetzij in de mathesis, teekenen of schilderkunst, beeldhouwen of beeldsnijden, oefeningen in zware dijkagiën tot behouding van ons land tegen zware overstroomingen van het water, of dergelijke libre kunsten. Tot dat einde werd eerlang te Utrecht naast het ambachts-kinderhuis een deftig gebouw opgetrokken, en de stichting der vrouwe van Renswoude, waaraan zoo menig genie zijne ontwikkeling te danken had, was daar.

Honderd jaren na de daarstelling van deze inrigting, eenig in haar soort, werd op den 23sten Mei 1856 het eerste eeuwfeest te Utrecht gevierd, en bij die gelegenheid, op last van heeren Regenten, eenen grooten gedenkpenning geslagen, door den graveur D. van der Kellen vervaardigd, die aan de voorzijde vertoont het borstbeeld, en face, der stichteres, binnen dit randschrift: Maria Duyst van Voorhout, Douair[e] van Reede van Renswoude, geb. 22 jan. 1662, overl. 26 april 1754. De keerzijde vertoont een schild op een sierlijk voetstuk met bloemkransen getooid en door drie naakte kindertjes gehouden, welke de wapenschilden van Utrecht, Delft en 's Gravenhage dragen. Op het schild leest men: Op het eerste eeuwfeest der fundatie van Renswoude, gevierd te Utrecht 23 Mei 1856.

Voor het fundatiehuis te Delft zijn te lezen de volgende regels:

Hier leeft Maria Duyst onsterfelijk door haar sterven;
Dees stichting was haar wil; zij heeft een schat doen erven.

Waar uyt de nijvre Wees, om vlug verstand geëerd,
Hier afgezondert leeft en vrije kunsten leerd.
Dus doet zij langs het spoor der wiskunst de armoê streeven
Naar 't merg der wetenschap, om tot 's lands nut te leeven.

Zie Timareten, *Verz. van Gedenkst.* D. I. bl. 115; Stuart, *Vaderl. Hist.* D. I. bl. 148—150, met haar portręt door P. van Senus; *Algem. Konst. en Letterb.* 1857. bl. 273, 315.

DUYSTER (W. C.) was een verdienstelijk portretschilder, van wien evenwel weinig bekend is, en wiens naam op onderscheidene wijzen, zoo als Deuster en Deyster gespeld wordt gevonden.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* D. II. bl. 336, 387.

DUYSTERLOO (Abraham) schreef:

Texten der Heylige Schrift, ten dienste die begeerig zijn om belijdenisse des geloofs te doen, Amst. 8°.

Kort onderwijs in de geloofsleer der Hervormde kerk, voor aankomende ledematen, geschikt na de order der Heidelbergsche Catechismus, Amst. 1748. 8°. 2de druk ald. 1755. 4°.

Schets der heilige godgeleerdheid, Amst. 1748. 8°.

Catechismus, of onderwijs in de christelijke leere met bijgevoegde texten der Heilige schrift, Amst. 1748. 8°.

Hij vervaardigde ook eene *Rouwklagt op het voor gansch Nederland smertelijk overlijden van Zijne Doorluchtige Hoogheyd Willem Carel Hendrik Friso*, geplaatst in het *Aanhangsel op de dichtkundige Cypressenbladen*.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. IV. VI.; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 60.

DUYSTERN (J. van) was een zeer goed landschapschilder die omstreeks het midden der zeventiende eeuw leefde, doch van wien verder niets bekend is.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUYTSCH (Christiaan Salomon) was een Hongaarsche Jood, geboren in 1734, die door zeer opmerkelijke wegen tot de erkentenis van Christus gebragt en naderhand in 1777 predikant geworden is te Mijdrecht. Van dezen gemoedelijken en ijverigen man, wiens afbeelding het licht ziet, en wiens zoon Gijsbert Albert Duytsch in 1797 predikant werd te Moerkapelle en in 1798 te Zoeterwoude, zijn de volgende werken in druk uitgegeven.

Jehovah verheerlijkt door de erkenning van den waren Messias, Amst. 1767. 8°.

De wonderlijke leidinge Gods, omtrent eenen blinden leidsman der blinden, op wegen en paden die hij niet kende, door C. S. Duytsch, gewezen Joodsch Rabbi, Amst. 1768. 8°. en *Vervolg der wonderlijke leidinge*, Amst. 1769. 8°.

De Verlossinge Israëls en hunne eeuwige behoudenis, voorgesteld tot opwekking van het verstrooid Israël, Amst. 1769. 8°. 2 deelen. Herdrukt en vermeerderd Amst. 1793. 8°. 3 stukken.

Drie Leerredenen, Amst. 1780. 8°.

Hij overleed den 7den November 1795.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; de Jong, *Naaml. van Ned. Boek.*; Brans, *Kerkreg. der Pred. van Zuidholl.* bl. 63, 93; Koenen, *Geschied. der Joden in Nederl.* bl. 268, 269; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.* D. II. bl. 387.

DUYTSCH (F. E.) was een teekenaar en graveur, die op het laatst der achttiende eeuw bloeide. Hij vervaardigde ter eere van zijnen vader of bloedverwant, in het vorige artikel genoemd, een grafmonument, als een sarcophaag afgebeeld, met zinnebeeldig bijwerk, waar boven het Alziend Oog.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUYVE (Jan), ook Duive, Duiven, Duinen en Duyf genaamd, werd te Gouda in 1600 geboren, en in het weeshuis aldaar opgevoed. Hij bezocht waarschijnlijk Italie en genoot het onderwijs in de schilderkunst van den kleinzoon van Wouter Crabeth, mede alzoo geheeten. Hij muntte bijzonder in het schilderen van portretten uit en verdiende daarmede veel geld. Hij overleed plotseling te Gouda in 1649.

Zie Walvis, *Beschrijv. van Gouda*, D. I. bl. 334, 335; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUYVEL (Dirk). Zie DUIVEL (Dirk).

DUYVELANDT (Jacobus) was een schilder te 's Hage woonachtig, die in 1656 mede oprigter was van de *Nieuwe Kamer van Pictura* aldaar. Hij is in 1660 overleden, doch er is van zijnen arbeid niets bekend.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DUYVEN (Frans van) behoorde in 1566 tot de verbondene Edelen. Er is omtrent hem of zijn geslacht niets met zekerheid bekend.

Zie te Water, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 351, D. IV. bl. 435.

DUYVENSZ (Augustinus Hendrik) was in 1782 Burgemeester en Raad te Enkhuizen, en verhief met kracht zijne stem tegen den vrede met Engeland, willende dat de afgevaardigden, die over dien vrede moesten handelen, de vredesvoorslagen eerst aan de goedkeuring van het Fransche Hof zouden onderwerpen. Zijn voorstel bij den raad niet aangenomen wordende, verzocht hij daarvan aanteekening in de Notulen. Maar ook dit werd hem geweigerd, waarop hij verklaarde een zoodanig gebruik te maken van zijn voorstel, als hij meende noodig te zijn. Eerlang zag dit dan ook in druk het licht, en is in zijn geheel te vinden, met andere stukken daartoe betrekkelijk, in de *Nieuwe Nederlandsche Jaarboeken*, 1782, bl. 428, 587, 855.

In hetzelfde jaar kwam mede door zijn toedoen te Enkhuizen het zoogenaamde Patriottisch Genootschap tot stand, hetwelk zich ten doel stelde om de vervallene vischvangst, koopvaart en handel te Enkhuizen te verbeteren, en hij werd tot voorstander en beschermer van dat Genootschap benoemd. Later, in 1787, wachtte hem eene belangrijker taak, toen hij met anderen verkozen werd tot de commissie, belast met de opstelling van eene Instructie voor den Stadhouder. Deze instructie draagt blijken van kunde, gematigdheid en oplettendheid, en is, ofschoon dezelve door de daarop gevolgde omwenteling buiten gebruik bleef, door den druk bekend gemaakt.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar*, D. V. bl. 238, 239, 328, D. XV. bl. 280 en volg.

DUYVENVOORDE. Zie de personen van dien naam op DUIVENVOORDE en DUVENVOORDE.

DWINGLO (Bernardus). Van zijn geboortejaar en zijne ouders schijnt voor alsnog niets bekend te zijn. Waarschijnlijk werd hij in Delft geboren. Daar althans woonde zijn vader in 1620, wiens huis toen werd doorzocht in de hoop er den zoon te vinden. Hij wijdde zich als jongeling aan de godgeleerdheid en volbragt zijne studiën te Leiden, waar hij zich vooral aan Arminius aansloot. In 1608 werd hij predikant te Berkel. Te Leiden, waar men tot verdraagzaamheid neigde, werd hij in Junij 1615, nevens den Contra-Remonstrant Hermannus Cuchlinus van Edam, een zwager van Hommius, als Remonstrant beroepen. Als zoodanig was hij reeds bekend door de medeonderteekening der Remonstrantie van 1610. De bekende Festus Hommius schreef en onderteekende zijn beroepsbrief. Als predikant te Leiden betoonde Dwinglo zich een ijverig voorstander zijner partij, en stelde hij twist- en verdedigingsschriften tegen Smout, Trigland en andere hevige Contra-Remonstranten. Toen de vooruitzigten voor de zijnen al donkerder werden, ging hij met Episcopius en van den Borre (7 Aug. 1618) naar Oldenbarnevelt, die echter weinig raad en hoop kon geven. Zijne positie werd nog moeijelijker sedert de regering te Leiden was veranderd (23 Oct. 1618). Hij onderteekende mede de vertogen der Remonstranten, over het houden der Synode in 1618 bij de Staten ingediend, en nam deel aan de Remonstrantsche Vergadering van den 11den November te Leiden.

Met zijn ambtgenoot en geestverwant Corvinus werd Dwinglo geciteerd voor de Dordsche Synode. Hij verscheen en stond de anderen, inzonderheid Episcopius, trouw ter zijde in de verdediging hunner zaak. In de 25ste zitting (10 Dec. 1618) las hij het protest der geciteerden voor. Hij onderteekende mede de bedenkingen der Heidelbergsche Catechismus, die in de 39ste zitting werd overgeleverd. Tijdens zijn verblijf te Dordrecht zond hij met Corvinus een vertoog aan den Magistraat van Leiden, om vrijheid voor de broederen te verkrijgen, tot het houden hunner vergaderingen. Op den 2den Paaschdag (1 April 1619) predikte hij voor de Remonstranten te Dordrecht en doopte tevens een kind van Sapma, waarbij Episcopius en Poppius getuigen waren.

Door de Synode veroordeeld beklaagde hij zich in brieven over de onregtvaardige handelwijze der tegenpartij, en later in verschillende geschriften, die voor de kennis van het op de Synode verhandelde van veel belang zijn. Met de andere veroordeelden werd hij den 6den Julij naar Waalwijk vervoerd. Volgens de bekende spotprent: *d' Arminiaensche uytvaert*, zat hij met Pijnakker, Corvinus en Sapma op de tweede

wagen. Van de eerste vergadering der gebannenen te Waalwijk was hij Scriba. Spoedig keerde hij heimelijk in het vaderland terug om de broederen te dienen. Dit kon echter niet dan met groot gevaar geschieden. Den 29sten December te Leiden predikende ontkwam hij met groote moeite aan de handen van den ijverigen Schout Mr. Willem de Bont, aan wien hij door een Gentenaar, den bekenden verklikker Jacques de Hecke, was verraden. Opzettelijk stelde hij een vlugschrift om alle Remonstranten voor dien verspieder te waarschuwen. Was het hem weinig vergund de gemeente te Leiden te kunnen bezoeken, in het volgende jaar sprak hij haar schriftelijk toe op den gedenkdag van Leidens ontzet. Ofschoon hij in 1621 niet tot Directeur was verkozen, omdat men zijne weigering vreesde, zoo was hij de directie toch in alles behulpzaam en gedroeg hij zich wakker voor de broederen. Nadat het reeds tweemaal was mislukt wist hij in Julij 1621, met behulp van Blansaert en Parthy, Welsing uit de gevangenis te 's Hage te verlossen. Terwijl hij vaak op onderscheidene plaatsen predikte werden er vele pogingen aangewend om hem in handen te krijgen. Zoo ontkwam hij in Julij 1622 ter naauwernood te Haarlem, waar hij zich in 't geheim bij zijne vrouw bevond, en al zijne boeken en papieren in beslag werden genomen.

Toen in 1623 de noodlottige zamenzwering tegen Maurits werd gesmeed, trachtten zijn zwager David Coorenwinder en Willem van Oldenbarnevelt, Heer van Stoutenburg, hem voor zich te winnen. Dwinglo was echter van alle maatregelen van verzet of oproer ten eenemale afkeerig. Van de plannen der zamenzweerders werd hem dan ook niet de minste opening gedaan, en hij was alzoo niet in staat om den bedreigden vorst te waarschuwen. Ten onregte wordt hem door den Heer Glasius eenige nalatigheid in deze zaak als misdrijf aangerekend. Doch hoewel onkundig van alles en onschuldig, werd er toch tegen hem, als zijnde in de zaak betrokken geweest, door het hof van Holland eene publicatie uitgevaardigd (11 April 1623), waarbij, behalve de 500 gulden op iederen predikant gesteld, nog 500 gulden werden uitgeloofd aan ieder die hem levend zou vangen. Dwinglo nam hierop de vlugt; schreef den 30sten October eene korte verklaring zijner onschuld, waarin hij zegt: »dat van de conspiratie (hem) noyt de alderminste openinge van iemant ter werelt, door woorden, brieven, teikenen, oft eenigh ander middel en is gedaen, nochte eenigh het minste vermoeden oft nadenken van sulks bij (hem) is geweest," en deed in het volgend jaar eene breedvoerige verantwoording in het licht verschijnen.

Na eenigen tijd in Antwerpen vertoefd te hebben ging Dwinglo naar Holstein. In Mei 1630 poogden de Directeuren hem als predikant te Frederikstadt te vestigen; dit mislukte evenwel, omdat de Stadhouder niet tot hem en hij tot het beroep niet gezind was. De Koning van Denemarken had intusschen vroeger aan de Remonstranten in Glückstadt en Staden vrije uitoefening van godsdienst aangeboden, en daar in eerstgenoemde stad zich velen zijner geloofsgenooten bevonden, begaf Dwinglo zich derwaarts en bleef er van 1631—1637. Toen keerde hij, met eene loffelijke getuigenis van de regering dier stad, naar zijn vaderland terug, zette zich gerust te Haarlem neder en verzocht aan de Societeit vrijdom van huishuur. Algemeen geacht, en door niemand ooit vervolgd als deelgenoot aan de beruchte conspiratie, leefde hij hier rustig tot zijnen dood. Naar het schijnt heeft hij nog enkele malen den kansel beklommen. In 1650 verzocht de Vergadering der Broederschap hem Ryckewaerts vervolg op Uytenbogaerts *Kerckelycke historie* voort te zetten. Zijn sterfjaar is nog onbekend. Eenigen tijd vóór 1660 schijnt hij reeds niet meer in leven geweest te zijn. Hij beoefende de latijnsche dichtkunst blijkens een door hem vervaardigd Latijnsch gedicht ter eere van Episcopius, hetwelk gedrukt voorhanden is op de boekerij der Broederschap te Amsterdam,

Van zijne hand zijn de onderstaande geschriften, waarvan de titels naar de voorhanden zijnde exemplaren zijn afgeschreven:

Chrystalynen bril, tot versterckinge van t' schemerende ghesicht der eenvoudighen, die in de huydendaechsche verschillen der religie met onverstant yveren; waerdoor zy claerlick aenschouwen moghen het wederschriftelycke en landverderffelycke ghevoelen Adriani Smoutii, en synder medestanderen, van dat men de voorstanders en dryvers der vyf articulen, mitsgaders die de selfde oordeelen met de waerheyt des christelicken gheloofs, en salicheyt der zielen wel te connen bestaen, behoort na de wet Mosis met de doot te straffen (Prov: XII. 6. Jerem: V. 30, 31.) *Ghedruckt* 1613. 4°.

Protest des autheurs van den Christalynen bril, tegens den gepretendeerden Polysteen, met ernstighe vermaninghe aen den polyster om voor den dach te komen, en volgens syne aenbiedinghe naer openbaringhe syns naems behoorlyck te verifieren 'tgeen hy den autheur van den Christalynen Bril te laste leydt. (Prov, XXVI. 4. 5). *Tot Rotterdam* 1614. 4°.

Voorbode van de antwoort op seker boecxken, gheintituleert Ontrouwe des valschen waerschouwers, etc., binnen weynich daghen tot Amsterdam wtghegeven. Tot Leyden. 1616. 4°.

(Die *Ontrouwe* enz. was van Trigland).

Monster van de leere der Amsterdamsche predicanten over de voornaemste poincten, die huydendaechs ghedisputeert werden tusschen de oude rechtgesinde die men Remonstranten ende de nieuwghesinde, die men Contra-Remonstranten noemt, vervat in CLXXIX articulen, ende getrocken wt hare ende bysonder wt Jacobi Triglandii schriften teghen den eerw. Joannem Wtenbogaert, den onpartydighen tot een proeve voorghestelt. Waer by noch syn gevoecht eenige andere nieuwicheden Festi Hommii ende Joannis Polyandri, mede ghetrocken uyt hare schriften; ten dienste van M. J. Brandt, boeckverk: tot Amst:, om by hem behandicht te werden aan den autheur van de mancke ende twistrockenende Staet der voornaemste quaestien enz., onlangs voor hem ghedruckt. Tot Leiden. 1616. 4°.

(Van dien *Staet* enz. werd door sommigen de Leidsche Hoogleeraar Polyander als auteur gehouden, ofschoon dit niet bewezen is.)

Nulliteijten, mishandelinghen ende onbillycke proceduren des nationalen Synodi, ghehouden binnen Dordrecht in 1618, 1619. *In 't korte ende rouwe afgheworpen ten dienste ende onderrechtinghe van alle de ware christelycke, doch nu bedruckte ghemeynten, als oock van alle andere goede ende waerheydtlievende ingheseten deser vereenichde Nederlanden.* (Micha VII. 3—6.) *Ghedruckt* 1619. 4°.

Aenspraecke van Bernardus Dwinglo aen de Remonstrans-gesinde ghemeynte ende burgherye der stadt Leyden, over het ontzet derzelfder stede, gedaen op den 3 *Oct.* 1620. *Dienende tot onderwysinghe, vermaninghe ende vertroostinge derselfder, ende alle andere gemeynten in Nederlant, die om belydenisse der waerheyt vervolcht werden. Gedruckt* 1620. 4°.

Noodighe ende getrouwe waerschuwinghe aen de Remonstrantsche predicanten, voor de valsche ende bedrieghelycke handelinghe van Jaques van Hecke, ende andere verspieders tot haer ghesonden. (Judas VI. 11). *Int. jaer* 1620. 4°.

Grouwel der verwoestinghe staende in de heylighe plaetse: Dat is, claer ende warachtich verhael van de voornaemste mishandelinghen, onbillycke proceduren ende nulliteyten des nationalen Synodi, ghehouden binnen Dordrecht, in 1618, 1619. (Luc. XIX. 4°.) *Ghedruckt MDCXXII.* (Twee deelen.) 4°.

Historisch verhael van 'tghene sich toeghedraeghen heeft binnen Dordrecht, in de jaeren 1618 *ende* 1619 enz. . . . . *Gedruckt* 1623. f°.

Burman, *Traj. Erud.*, Foppens, *Bibl. belg.* en anderen schrijven de zamenstelling van dit geschrift alleen aan Uytenbogaert toe. Leydekker, *Eere van de nat. Syn. voorgestaan* enz. vermeldt eene tweede uitgave in 1648 op naam van B (ern.) D (winglo), en Cattenburgh geeft het onder de werken van beiden op. Dwinglo mag Uytenbogaert in de zamenstelling zeer behulpzaam zijn geweest, maar voornamelijk is het toch het werk van den laatsten.

Verantwoordinghe van Bernardus Dwinglo, ghewesen predicant tot Leyden, teghens de publicatie van den raet provinciael in Hollant, teghens hem ghedaen op den 11 *Aprilis* 1623. *Daerin klaerlyck wederleyt wert de valsche beschuldinghe aengaende het beleyden ende aenwenden van verscheyden conspiratien teghen den staet ende regheringhe van Hollant. T' Hantwerpen.* 1624. 4°.

Tweede deel der verantwoordinghe enz. (als het voorg.). *En met eenen beantwoort alles wat diesaengaende in de sententien ende confessien der ghecxecuteerde tot synen laste wert ghestelt. T'Hantw.* 1624. 4°.

Predikatie ende meditatie by forme van bid- en danksermoen over den eeuwigduirende vrede, gepubliceert op den 5 *Junii* 1648. *Te Amsterdam.* 1649. 4°.

Zie G. Brandt. *Hist. der ref.* D. II. bl. 288, 820, 916; D. III. 45, 136, 161, 196, 201, 211, 245, 246. 250, 279, 548, 696, 714—716, D. IV. 95, 380, 414, 476, 762, 763, 818, 903—906, 1054—1057, 1109; J. Regenboog, *Hist. der Rem.* D. I. bl. 348, D. II. bl.

350, 361; A. à Cattenburgh, *Bibl. Rem.* p. 55—57; *Brieven v. versch. verm. en gel. mannen dezer eeuwe* (Amst. 1662.) D. II. bl. 75; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 412, 451, 472; Kok, *Vaderl. Woordenb.*; *Archief voor Kerk. geschied. enz. van Nederl.* D. III. bl. 511, 512, 571; van der Hoeven, *tweede Eeuwfeest van het Seminar. der Remonstr.* bl. 89; J. Tideman, *Remonstr. broedersch.* bl. 78, 79, 82, 231, 322, 348; Dezelfde, *Frederikstad en hare Holl. gem.* bl. 4, 35, 36; Muller, *Cat. van Godgel. werk. Supplem.* bl. 67, Dezelfde; *Bibl. van Pamfl.* St. IV. bl. 219, 221, 244, 253, 261.

DIJCK (VAN), wiens voornaam onbekend is, doch die door den Heer Kramm vermeld wordt als een kunstgraveur blijkens een door hem gegraveerd portret van Abraham van Brienen, priester te Utrecht. Misschien was hij zelf een Utrechtsch geestelijke, mogelijk wel Adrianus van Dijck, die in 1695 te Delftshaven overleed.

Zie (van Heussen en van Rijn) *Hist. van 't Utr. Bisdom*, D. II. bl. 396; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DIJCK (ABRAHAM VAN), ook wel de Alkmaarsche of Hollandsche van Dijck genoemd, ter onderscheiding van zijnen naamgenoot Anthonie, die onder de Belgische Kunstenaars te huis behoort, was een bekwaam figuurschilder, wiens werken in de laatste helft der achttiende eeuw, goede prijzen opbragten. Hij bragt zijn leven meestal in Engeland door, en het zal daardoor zijn dat hier te lande zoo weinig werk van hem gevonden wordt, zijne levensbijzonderheden onbekend zijn en hij met andere schilders van dien naam meestal verward is. Van hem zijn de volgende stukken bekend.

Een biddend gezelschap.

De H. Maagd met de H. Joseph en St. Jan.

Een dronke bedelaar.

Een deftig gekleed man in een wijnkelder.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DIJCK (AGNITA VAN) van wie geene levensbijzonderheden bekend zijn, doch die te Rotterdam in het laatst der voorgaande eeuw leefde en eenige zeer verdienstelijke dichtstukken, onder anderen een lierzang *Ter gedachtenis van Abraham Arent van der Meersch*, vervaardigde.

Zie *Lauwerbl. voor de Zonen der Vrijheid.* D. II. bl. 66; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 229—231; van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 60, 61.

DIJCK (CHARLES VAN), vroeger Majoor van een regiment voetvolk, dat in dienst was der West-Indische Compagnie en in Brazilië gelegen had. In de lente van 1645 werd hij door Dominico Condulmiere, wegens de Republiek van Venetië, aangezocht om krijgsvolk te werven. Hij nam aan 2000 man te leveren, die hij uit verschillende natiën, grootendeels te Amsterdam bijeenbragt. Met dit krijgsvolk trok hij, onder bevel van een Venetiaansch edelman, Niccolo Cornaro geheeten, naar Kandia. Aldaar geraakte hij met de Turken slaags, doch behield de overhand. Door wanbetaling der Venetianen, duurte, gebrek aan levensmiddelen en door de pest, geraakte zijn volk in treurigen toestand, zoodat een groot deel van hetzelve naar den vijand overliep. Dit voorbeeld werd door den kolonel van Dijck met eenige officieren en een zeventigtal der overgeblevene soldaten gevolgd. Op last van den Sultan werden zij naar Constantinopel gevoerd, met onderscheiding en minzaam ontvangen, en gingen, daartoe uitgenoodigd, tot de Mahomedaansche godsdienst over, hoewel van Dijck zulks in den beginne volstandig geweigerd had, doch ook ten laatste voor de verzoeking bezweek. Van zijn verder wedervaren is niets bekend.

Zie de Jonge, *Nederl. en Venet.* bl. 230—232.

DIJCK (FLORIS VAN) werd te Haarlem geboren omstreeks 1577, vertoefde vele jaren in Italië, en begaf zich daarna naar zijne geboorteplaats, waar hij in 1648 overleed. Hij muntte uit in het schilderen van bloemen, fruit en gevogelte.

Zie *Biograph. Univ.* T. VI. p. 372; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.* D. II. bl. 407, 808.

DIJCK (JACOB VAN) werd te Haarlem in 1567 geboren. Hij was de zoon van Nicolaas van Dijck, vele jaren kapitein in Nederlandsche dienst en in 1619 als kommandant van de sterkte Crevecoeur overleden. Na tot doctor in de Regten bevorderd te zijn, en te 's Hage een geruimen tijd als advocaat gepraktiseerd te hebben, werd van Dijck door eenige personen naar Zweden gezonden, om hunne belangen aldaar te behartigen. Hij maakte zich daar zoo aangenaam en gezien, dat hij tot hofraad en vervolgens als Zweedsch gezant bij de Staten werd aangesteld. Als zoodanig bewees hij aan Zweden de gewigtigste diensten, en had het geluk in 1614 tusschen Nederland en Zweden een verbond van vriendschap en koophandel te sluiten, waartoe hij in het vorige jaar door zijnen vorst was afgevaardigd. Zijn huis te 's Hage, hetwelk stond in het zuiden van de stad bij het inkomen van Delft, werd onder de rijkste en sierlijkste gebouwen geteld. Hij werd in 1620 door Gustaaf Adolf, Koning van Zweden, tot Ridder verheven en tot Burggraaf van Gothenburg benoemd, alwaar hij in groot aanzien overleden is. De tijd van zijn sterven is niet bekend. Zijne afbeelding, eene teekening in kleuren, kwam voor in de verzameling van portretten van den Heer Frederik Muller.

Van Dijck was een man van uitmuntende eigenschappen, vol liefde tot de wetenschappen en, volgens Brandt, »een groot liefhebber en recht waardeerder der geleertheyt." Hij liet zich veel gelegen leggen aan den opbouw der Nederduitsche taal, gelijk blijkt uit de door Petrus Scriverius, zoowel in proza als poëzij, geschrevene voorreden voor de *Nederduitsche Gedichten* van Daniël Heinsius, waarmede hij het werk aan van Dijck opdroeg, en hem daar noemt »een voedsterheer ende vader der gheleertheyt, om wiens loff ende eer »te verbreyden alle kloecke verstanden strijden en 't samenspannen moeten."

Met Hugo de Groot, Daniël Heinsius, Vondel, Rutgersius en andere beroemde mannen van zijnen tijd leefde hij in vriendschap, en eerstgenoemde wijdde hem een Latijnsch dichtstuk toe. Inzonderheid was de reeds genoemde Scriverius zijn vriend, wien hij met zijnen raad in moeijelijke zaken bijstond, en uitnoodigde om de geschiedenis van de boekdrukkunst nader te onderzoeken en aan het licht te brengen, aan welke uitnoodiging wij Scriverius' *Laurekrans voor Laurens Koster* te danken hebben.

Zie Ampzing; *Beschrijv. der stad Haarl.* bl. 112, 113; Schrevelius, *Beschrijv. van Haarl.* (1754. 4°.) bl. 399; *Gedicht. van Petr. Scriverius*, bl. 29, en diens *Leven* er vóór bl. 17; Grotius, *Poëmat.* (Lugd. Bat. 1717. 8°.) p. 377; Wagenaar *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 66; Koning, *Tafereel der stad Haarl.* D. IV. bl. 21, die verkeerdelijk den sterfdag van van Dijcks vader als den zijnen opgeeft; Vreede, *Nederl. en Zweden*, bl. 29, 45, 76, 111, 180; Lodewijk de Geer, *Eene Bijdr. tot de Handelsgeschied. van Amst.* bl. 21, 129; *de Navorscher*, D. II. bl. 190; Muller, *Cat. van Portrett.*; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. VIII. bl. 284.

DIJCK (JAN VAN), geboren te Utrecht, was een zeer bekwaam beeldhouwer, die op de helft der zestiende eeuw in Belgie bloeide. Hij vervaardigde in 1545 het Okzaal voor de kerk der abdij van Tongerloo in de Kempen.

Zie Kramm. *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIJCK (MARGARETHA of GRIETJE VAN), geboren te 's Gravenhage, en opgevoed in het weeshuis der Waalsche gemeente te Leiden, maakte zich berugt door hare godsdienstige gevoelens. Zij werd met den bekenden Jacob Verschoor, het hoofd der zoogenaamde Antimonianen, Verschooristen of Hebreeuwen, uit laatstgenoemde stad gebannen, en zette zich te Middelburg neder, alwaar zij in 1697 tegenwoordig was en deel nam aan een openbaar twistgesprek tusschen Nicolaas Schorer en Jacobus Fruytier ter eener, en zij, benevens Jacob Verschoor ter andere zijde. Het blijkt dat reeds vóór 1700 eene scheuring onder hen was ontstaan, en er twee partijen waren aan eene van welke zij aan het hoofd als leeraresse stond, en de vroeger genoemde jufvrouw Dina bij de andere. Zij vertoefde in 1708 te Leiden, en was toen meer met het opkomend Hattemisme ingenomen, en zij viel in het punt der Godheid van Christus de Socinianen bij. Van haar verder levenslot is niet veel bekend. Zij leefde in 1719 te Rotterdam en was tot de Remonstranten overgegaan. Zij schreef:

Korte aanmerkingen over den Brief aan de Galaten, Amst. 1710. 8°.

Huishouding Gods, vergeleken met de huishouding van den aartsvader Abraham, 1716. 8°.

Zelfsbedriegelijkheid. 8°.

Aanmerkingen over 't Evangelium Johannes Cap. 1 *tot* 7. Amst, 1717. 4°. Leiden 1741. 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; Hoogstraten, *Woordenb.*; Ypey, *Geschied. van de Krist. Kerk.* D. VII. bl. 292; Ypey en Dermout, *Geschied. der Herv. Kerk in Nederl.* D. III. *Aant.* bl. 70. 71; Kist en Royaards, *Ned. Arch. voor Kerk. geschied.* D. I. bl. 274, 275, 294, D. VIII. bl. 76, 77, 85.

DIJCK (PHILIP VAN). Zie DIJK (PHILIP VAN).

DIJCKE (Coenraedt van) was een weinig beduidend dichter, van wien in druk is uitgegeven:

Victory-toorts aangesteken op de gheluckige overwinninge der stercke stadt Breda: met Godes hulpe verkregen door syne Doorl. Hoocheydt den Prince van Orangiën den 7 October 1637, 's Hage 1637. plano.

Zie Hermans, *Bijdr. over Noord-Braband,* D. I. bl. 221, 287.

DIJCKMEESTER (Herman Jacob) werd den 1sten Februarij 1771 te Tiel geboren. Zijn vader was Mr. Herman Dijckmeester, destijds president Burgemeester aldaar, en zijne moeder heette Catharina Petronella van Suchtelen. Hij genoot eene zorgvuldige opvoeding, en werd, na de Latijnsche scholen in zijne vaderstad afgeloopen te hebben, op den 2den April 1788 te Leiden als student in de regten ingeschreven. Na openbare verdediging van zijne *Dissertatio, continens quaedam specimina memorabilia, in quibus homicidium non praesumitur dolo commissum,* verkreeg hij op den 28sten Junij 1793 den graad van Doctor in de beide Regten, en zette zich nu, ter uitoefening der Regtsgeleerde praktijk, te Nijmegen neder. Weldra werd hij door de plaatshebbende politieke gebeurtenissen genoopt om naar Tiel terug te keeren, waar hij weldra tot Schepen en Raad, en eerlang ook tot gecommitteerde op de land- en quartierdagen van het quartier van Nijmegen verkozen werd, namens welk quartier hij ook afgevaardigd werd naar de vergadering van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, in welke vergadering hij meermalen geroepen werd den voorzittersstoel te bekleeden. In 1796, toen hij door eene toevallige omstandigheid niet herkozen werd als Raadslid, verloor hij tevens het regt van zitting ter staatsvergadering, doch zag zich ter vergoeding daarvan benoemd tot lid van het Committé tot de zaken der Marine, en wel tot deszelfs commissaris te Vlissingen. Hij bleef in laatstgenoemde plaats die betrekking waarnemen tot 1798, toen hij door de omkeering van zaken buiten openbare bediening geraakte, naar Tiel terugkeerde en aldaar de praktijk weder opvatte, waaraan hij zich tot aan het jaar 1802 bleef toewijden.

In dat jaar werd hij op nieuw tot eenen openbaren post geroepen, en wel door het departementaal bestuur van Gelderland, tot Regter en Dijkgraaf van Tiel en Zandwijk, welke betrekking, geheel naar zijne smaak zijnde, hij met lof waarnam. In 1805 werd hij door den Raadpensionaris van het Bataafsche Gemeenebest aangesteld tot lid der commissie van landbouw in Gelderland, en zag zich onder het bestuur van Koning Lodewijk tot het bekleeden van meer dan eene tijdelijk opgedragene waardigheid geroepen. Bij de inlijving in het Fransche keizerrijk verloor hij wel niet zijnen post van Dijkgraaf, maar dien van Regter in Tiel en Zandwijk, in plaats waarvan hij tot Regter van Instructie in de Regtbank van het Arrondissement Tiel werd aangesteld; bovendien werd hij lid van den Municipalen Raad, President der cantons-vergadering in het canton Tiel, en lid van den departementalen Raad van den Boven-IJssel.

Door Napoleon's val, en de komst van Willem I tot den troon, ondergingen zijne betrekkingen groote verandering. In plaats van Regter van instructie, werd hij Officier van justitie bij de Regtbank van eersten aanleg in het arrondissement Tiel. Straks werd hij mede gekozen tot lid der algemeene vergadering van Notabelen, in welke hij, op den 28sten Maart 1814, zijne stem voor de nieuwe Grondwet van Nederland uitbragt. In het volgend jaar werd hij aangesteld tot lid van den Raad der stad Tiel, uit dat ligchaam in 1817 tot lid der Provinciale Staten van Gelderland, en bijna gelijktijdig geroepen tot het lidmaatschap van het collegie van Hoofd-Ingelanden in het ambt van Neder-Betuwe.

Doch belangrijker taak wachtte hem in 1821, toen hij, door de Provinciale Staten van Gelderland, tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal verkozen werd. Als zoodanig heeft Dijckmeester gedurende een en twintig jaren zijne beste krachten gewijd aan de belangen des vaderlands, ook toen hem van 1835 tot 1836 de eer te beurt viel het voorzitterschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te bekleeden. Hij weigerde daarna het hem door den Koning aangeboden lidmaatschap van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, omdat hij het karakter van volks-vertegenwoordiger op hoogen prijs stelde. De Koning, die hem hoogachtte, benoemde hem toen tot kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw, van welke orde hem het ridderkruis reeds in 1825 geschonken was.

In al zijne betrekkingen, ook als lid der in 1824 ingestelde commissie tot redactie der Nederlandsche wetgeving, deed Dijckmeester zich kennen als een kundig regtsgeleerde en als een man van gematigde en regtschapene beginselen, wiens bescheidenheid en nederigheid hem tot sieraad verstrekten. Tot weinige dagen voor zijnen dood muntte hij uit door werkzaamheid, en vervulde hij zijne menigvuldige pligten met lust en met ijver, tot dat op den 16den Junij 1850 een verval van krachten een einde maakte aan zijn nuttig leven, en zijne geboorteplaats hem op den 20sten Junij daaraanvolgende zag ten grave dalen, voor welke hij, gelijk voor het geheele gewest en het geheele land, een hoogst nuttig en merkwaardig burger was, wiens verdiensten steeds op hoogen prijs moeten worden gesteld.

Dijckmeester was in 1799 gehuwd aan vrouwe Anna Elsabé van Omphal, die hij in 1826 verloor, en die hem elf kinderen schonk, waarvan zijn derde zoon, Mr. Johannes Dijckmeester, Advocaat-Generaal bij het Provinciaal Geregtshof te Arnhem, slechts vijf dagen vóór zijn sterven, te 's Hage overleed.

Behalve eenige opstellen in Tijdschriften, met of zonder bijvoeging van zijnen naam, zijn slechts de volgende geschriften van hem door den druk bekend gemaakt.

Onderzoek naar den zin en de wettigheid van het decreet van 24 *Januarij* 1812, *betrekkelijk de instandhouding der substitutie van den premier appelé,* Tiel, 1819. 8°.

Iets over het bestaan van de Regtsmagt der Dijkstoelen en Heemraadschappen, Tiel, 1836. 8°.

Handhaving van de zelfstandigheid en onafhankelijkheid der Regterlijke Magt, tegen daarmede strijdende uitleggingen van art. 160 *der Grondwet,* geplaatst in de *Nederl. Jaarb. voor Regtsgel. en wetgeving,* VIIIste deel, 2de stuk, bl. 281. (1846. 8°.)

Iets tegen de voorgestelde suppressie der Arrondissements-Regtbanken en instelling van den Hoogen Raad, tot een hof van appèl in burgelijke zaken, Tiel, 1849. 8°.

Voorts waren onderwerpen van godsdienst en bijbelkennis, van oudheid en geschiedenis, genealogie en andere wetenschappen, het veld van zijne studie en onderzoekingen, en de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde deed geene onwaardige keuze, toen zij Dijckmeester in 1828 tot haar medelid verkoos. Na 's mans dood bragt de Hoogleeraar N. C. Kist, in een belangrijk levensberigt, hulde aan zijne verdiensten, en het is naar aanleiding daarvan dat wij bovenstaande regels over hem ter nederstelden.

Zie dat levensberigt in de *Handel. der Jaarl. Algem. Vergad. der Maatschappij van Nederl. Letterk. te Leid.* 1850. bl. 156—167.

DIJEMENUS (Guilelmus). Zie DIEMEN (Willem van).

DIJK (Adriaan Adriaanszoon van) was vroeger secretaris van Bleiswijk en in 1623 een der voornaamste aanleggers van het plan om Prins Maurits te vermoorden. Hij kocht daartoe de gebroeders Jan en Abraham Blansaert om, door wien hij, en door zekeren Willem Parthy, die mede in het complot was opgenomen, bedrogen werd, door dat zij hem, om hem nog meer geld te doen schieten, diets maakten nog vijf andere gasten tot hun voornemen te hebben overgehaald. Na het ontdekken van den aanslag vlugtte hij naar Bleiswijk, en vervolgens in boerenkleederen naar Hazerswoude, waar hij ten huize van zekeren van Toll, gewezen secretaris van die plaats, zich eenigen tijd schuil hield. Hij werd evenwel ontdekt en gevangen genomen. Daar hij terstond de geheele aanslag beleden had werd hij niet gepijnigd, maar bij sententie tot het zwaard verwezen, welk vonnis op den 29sten Maart 1623 te 's Hage werd uitgesproken en uitgevoerd, nadat te voren vier van de pistolen, die hij tot den aanslag had uitgedeeld, voor zijne oogen, op een blok, aan stukken geslagen waren. Zijn ligchaam werd gevierendeeld en zijn hoofd op een staak gezet.

Zie *Sentent. bij den Hove van Holl. ghearresteerd jegens* Reynior van Oldenbarnevelt, Adriaan Adriaansz. van Dijck, enz. *Gepron. ende gheexec. in 's Gravenhage* 1623. ald. 1623 4°.; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 451, 453, 456, 459, 463, 474, 475; van der Aa, *Herinner.* D. I. bl. 238; Muller, *Bibl. van Pamflet.* St. IV. bl. 252; Lodewijk Mulder, *Jan Faessen, Hist. roman,* Arnh. 1856. 2 deelen, vooral de aanteekēn.

DIJK (Aldert Sierts), geboren in 1699, werd den 16den Augustus 1733 aangesteld tot gewoon leeraar bij de oude Vlamingen te Groningen. Hoewel hij niet tot Opziener of Oudste werd verkozen, had hij nogtans op de beraadslagingen der Doopsgezinde Societeit dikwijls grooten invloed. Hij was

een man ernstig en gestreng van denkwijze, zacht in de uitvoering van genomene maatregelen en wegens zijne braafheid algemeen geacht. Hij overleed den 6den December 1779 en schreef, behalve eene voorrede bij de door de Societeit in 1755 uitgegevene belijdenis, de volgende werken:

Heilbegerige jongeling, onderwezen in de nodigste vereischtens eens Doopelings, enz. Gron. 1732. 8o.

Nutte Bijbel-oeffening over gewigtige waarheden en toestanden des Christendoms, Gron. 1738. 8°.

Kleyne Catechismus ofte Beginsel van onderwijzing voor Kinderen, in waarheden en historiën des Bijbels, Gron. 1742. 8°.

Na-erinnering eener Redevoering over 't slot van den Bijbel, Gron. 1744. 4°.

Het leven en sterven van een Christen door de genade Jezu en in de vereeniging met Hem; uit der geloovigen voorbeeld, (Rom. XIV, vs. 8) *voorgesteld*, enz. Gron. 4°.

Catechetise behandeling over de geloofs-belijdenis der Doopsgezinde, d'Oude Vlamingen genaamt, Gron. 1773.

Zie Blaupot ten Cate, *Gesch. der Doopsgez. in Gron.* enz. D. I. bl. 137, 139; 162, 163, 195.

DIJK (C. VAN) schreef:

Osteologia, of geraamte beschrijving van verscheyde dieren, Amst. 1680, 8°. met pl.

Zie Nijhoff, *Deuxième Cat. de Livr.* p. 29.

DIJK (JAKOB VAN), geboren te Roermond in 1575, behoorde tot de Jezuiten te Gent, alwaar hij den 21sten Mei 1635 overleed. Hij zette uit het Spaansch over:

Praxis vitae spiritualis Ignatii, Ludovico de Palma auctore. Tijd en plaats van uitgave zijn ons onbekend.

Zie Valer. Andreas, *Bibl. Belgica.*

DIJK (JACOB VAN) werd te Vlaardingen den 25sten Januarij 1745 geboren, en was de zoon van Leendert van Dijk en Adriaantje Sanders, geringe lieden, die tot den boerenstand behoorden. Ofschoon vroeg ter school bestemd, moest hij reeds op zijn tiende jaar die verlaten, daar, door zijns vaders dood, de schoolgelden niet meer betaald konden worden, en hij tot voortzetting der bouwerij noodig was. Verlies van vee dompelde het huisgezin weldra in diepe armoede, en onze van Dijk was verpligt om door turfdragen, baggeren en bierkruijen te Vlaardingen voor zich en zijne moeder den kost te winnen.

Te midden van dien weinig poëtischen arbeid zette hij zijne schooloefeningen voort, en legde zich geruimen tijd op de rekenkunde en algebra toe. Deze studie verschafte hem evenmin brood als zijne verzen, die hij toen reeds bij onderscheidene gelegenheden vervaardigde. Door de laatsten werd hij evenwel in het land bekend, en weldra geraakte hij in kennis met den heer Swalmius, opziener van het zegel en de collectieve middelen te Schiedam en omliggende plaatsen, door wiens invloed, geholpen door eenige vrienden, van Dijk in 1783 eene aanstelling erlangde van Gaarder van 's lands gemeene middelen te Nieuwerkerk aan den IJssel. Sedert dien tijd legde hij zich meer en meer op de dichtkunst toe, en bragt het daarin tot eene niet onaanzienlijke hoogte, ten blijke waarvan hij meermalen bij dichterlijke Maatschappijen, onder anderen bij de Haagsche, *Kunstliefde spaart geen vlijt*, den gouden, en bij het Leidsche dichtlievende kunstgenootschap, den zilveren eereprijs behaalde. Bij het verschil tusschen de Staats- en Stadhoudersgezinden hier te lande, koos van Dijk steeds de partij der eersten, en het is niet onwaarschijnlijk dat, ten gevolge daarvan, hij minder gelukkig was in het verwerven eener betrekking, die hem een beter bestaan voor zijn gezin verzekerde. Ten jare 1795 zag hij zich evenwel niet alleen als volksvertegenwoordiger bij de provisionele regering van Holland benoemd, maar werden ook in 1801 zijne huisselijke omstandigheden verbeterd, door zijne verplaatsing als Gaarder op het naburig dorp Kralingen. In 1806 onderging deze bediening eene voor hem nadeelige verandering, en in 1810 werd zij onder het Fransche bestuur vernietigd. Wel beloofde men hem pensioen, maar bij die belofte bleef het. Sedert leefde hij in bekrompen toestand. Zijne gade, Maartje van Kempen, mede te Vlaardingen geboren, ontviel hem in 1812; geliefde kinderen waren voor haar ten grave gedaald, en zijn jongste zoon was door de maritieme conscriptie van zijn vaderhart afgerukt.

Bij de gelukkige verandering van zaken in November 1813 ging van Dijk ook beter dagen te gemoet. Hij ontving eene aanstelling tot Ontvanger der directe belastingen te Kralingen, later tevens die van den impost op de turf, totdat hij eindelijk in 1817 werd gepensioneerd.

Of dit pensioen voldoende geweest is om in zijn onderhoud te voorzien, betwijfelen wij; althans zijne uiterlijke omstandigheden waren verre van schitterend. Hij leidde als een vergeten burger een geheel afgezonderd en sober leven, nam zijne huishouding meerendeels alleen waar, was armoedig, gansch niet zindelijk gekleed en zijne zonderlinge manieren verwijderden allen van hem. Een langzaam verval van krachten maakte een einde aan zijnen treurigen toestand, en hij ontsliep te Kralingen op den 10den Mei 1828 in den ouderdom van drie en tachtig jaren.

Als dichter was van Dijk niet van verdiensten ontbloot. Het is er evenwel verre af, dat wij hem, zoo als sommigen doen, met den grooten landman Poot zouden willen gelijk stellen of vergelijken. Volgens bevoegde kunstregters, bezat hij de betooverende losheid, naïviteit en bevalligheid van dezen in geenen deele. Wij erkennen echter dat, ware hem eene betere opvoeding en een aangenamer levenslot te beurt gevallen, hij het tot eene aanzienlijke hoogte op den Nederlandschen zangberg zou gebragt hebben. Met dat al had van Dijk wezenlijk, echt dichterlijke verdiensten, die hem van velen zijner meer beschaafde tijdgenooten voordeelig onderscheidden. Zijne afbeelding ziet het licht; zijne voornaamste gedichten, die door den druk bekend gemaakt zijn, zijn getiteld:

Zedige Bespiegelingen en vele andere Mengeldichten, Amst. 1773. 8o.

De Verheerlijking van Christus op den berg. voor dit dichtstuk behaalde hij bij het genoemde Haagsche Dichtgenootschap in 1784 den gouden eereprijs. Hetzelve werd in Deel X bl. 10 van de *Proeven van Poëtische Mengelstoffen* van dat genootschap opgenomen, in welk deel, bl. 159, zijne vermaarde *Wiskundige droom* mede voorkomt.

De welberaaden Stap voor 't Vaderland, gedaan door de stad Haarlem, op den 30sten Jan. 1787, Haarl. z. j. 8°.

De vrijheid der Drukpers, Dordr. 1787. 8°.

Gedichten, met portr. Haarl. 1789. 8°.

De Verlossinge van Israël uit Egipte, Haarl. 1791. 8°.

Nagelatene Schriften, Amst. 1832—1834. 2 deelen, 8°.

Dit laatstgenoemde gedeelte van den arbeid van van Dijk, door de zorg van den heer van den Honaart uitgekomen, bevat onder anderen in het eerste deel eene *verhandeling over den oorsprong, voortgang en tegenwoordigen staat der Nederduitsche Dichtkunst.* Voorts zegt men dat van Dijk de schrijver was van het werkje getiteld. *Vlaardings Zangverschil*, het welk onder de letters E. D. G. Z., tijdens het verschil over den langen en korten zang te Vlaardingen, het licht zag.

Zie Arrenberg, *Naamr. van Ned. Boek.*; *Algem. Konst- en Letterb.* D. IV. bl. 99, D. IX. bl. 140—142, 1828, D. II. bl. 211, 212; de Jong, *Alphab. Lijst van Ned. Boek.*; van Kampen, *Geschied. der Lett. en Wetensch.*, D. II. bl. 402—405; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 231—253; van der Aa, *Herinner.* D. I. bl. 25; *Aanh. op het Woordenb. van Nieuwenhuis*, D. II. bl. 344, 345; Sprenger van Eijk, *Geschied. der stad Vlaard.* bl. 176—205. met portr.; Brinkman, *Naaml. van Boek.*; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 75; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leiden* 2de verv. bl. 27.

DIJK (JACOB VAN), geboren te Gouda den 17den September 1788, was de zoon van Hendrik van Dijk en Maria Boesbergen. In zijne geboorteplaats genoot hij het eerste schoolonderwijs, en toonde reeds van zijne vroegste jeugd een werkzamen aard en een grooten lust voor onderzoek en studie. Na het verlaten der school kwam hij als klerk op de plaatselijke secretarie van de gemeente Sluipwijk, en was daar, even als altijd, ijverig en naauwkeurig in het hem opgedragen werk, terwijl hij zijnen overigen tijd besteedde aan de beoefening der natuur- en sterrekunde, in welke wetenschappen hij het, zonder bepaald onderrigt genoten te hebben, tot eene aanmerkelijke hoogte bragt.

Na zijn vertrek van Sluipwijk werd van Dijk op het kantoor van den Rijks- Ontvanger te Gouda geplaatst, en hem, toen hij eerst den leeftijd van negentien jaar bereikt had, bij afwezigheid van den Ontvanger, zelfs de geheele waarneming van dat kantoor opgedragen, onder vooruitzigt van later de betrekking van Rijks- Ontvanger te Gouda te zullen erlangen, waaraan evenwel niet werd voldaan, maar hij als Ambtenaar bij de Convoijen en Licenten, eerst te Leiden, vervolgens te Groot-Zundert en eindelijk te Schiedam werd aangesteld. Deze betrekking verwisselde hij weldra met die ten kantore van parti-

culiere kooplieden te Schiedam, en was hij ook gedurende eenigen tijd als brander aldaar geassocieerd. Ten gevolge van verschillende sterfgevallen buiten betrekking geraakt, leidde van Dijk een ambteloos leven, doch werd in 1852 als Magazijnmeester van het toen te Schiedam gevestigde Algemeen Rijks- of Handels-Entrepôt benoemd, welken post hij met ijver en naauwgezetheid waarnam, tot aan zijne ziekte, die hem in 1855 overviel en den 1sten Julij 1857 een einde aan zijn nuttig en werkzaam leven maakte. Hij was den 10den April 1823 gehuwd met Mejufvrouw Alexandrina Huijser, van Gouda, die hem, behalve eene dochter, welke vroegtijdig overleed, twee zonen schonk, die beiden nog te Schiedam woonachtig zijn.

Behalve eene groote vaardigheid, vooral in de Fransche, Engelsche en Hoogduitsche talen, was van Dijk bekend met het Latijn en Italiaansch. Van zijne bekwaamheid in de teeken- en schilderkunst zijn nog belangrijke proeven bij zijne familie aanwezig, en door zijne oefening in de muziek bragt hij het zoover, dat hem het Adjunct- Kapelmeesterschap bij de Schutterij werd opgedragen.

Als Sterre- en Weerkundige bezat van Dijk groote verdiensten; gedurende eene reeks van jaren, sedert 1815 tot aan zijne ziekte, hield hij aanteekening van zijne weerkundige waarnemingen, die driemaal daags met de grootste naauwgezetheid door hem werden gedaan. In de daartoe bestemde boeken was eene kolom afgezonderd voor de aanteekening van belangrijke gebeurtenissen, het vaderland en de stad zijner inwoning betreffende. Uittreksels dier aanteekeningen zijn onder den titel van:

Kronijkje van Schiedam of korte aanteekeningen van voorvallen in en bij die stad, (beginnende met 1814) geplaatst in het *Jaarboekje voor de stad en het kanton Schiedam* sedert 1847 tot 1858. Zijne weerkundige waarnemingen zijn voor een gedeelte opgenomen in het *Jaarboekje, uitgegeven op last van Z. M. den Koning,* onder den titel van: *Gemiddelde Barometer en Thermometers hoogten benevens weerkundige opmerkingen, waargenomen en opgemaakt te Schiedam door J. van Dijk,* over tien jaren 1817—1826, en voorts jaarlijks tot over 1841, het laatst in het jaarboekje voor 1843, en dus gedurende eene reeks van vijf en twintig jaren.

Van Dijk was een groot liefhebber en kenner der wapenkunde; nog zijn van hem aanwezig de afbeeldingen van de wapens der leden van de vroedschap van Gouda, uiterst keurig geteekend en met kleuren afgezet. In 1828 opende hij te Schiedam, ten behoeve der armen van Gouda, eene inteekening op dat werk, dat getiteld zijn zou: *Wapens van de Heeren Raden in de Vroedschap der Stad Gouda sedert* 1618 *tot* 1795 *verzameld door Jacob van Dijk* in 1825; maar deze onderneming is bij gebrek aan een genoegzaam getal inteekenaren niet doorgegaan. Hij had ook vervaardigd: *Wapens van de Heeren Raden in de Vroedschap der stad Schiedam, sedert de benoeming door Keizer Karel* V *den* 14den *Januarij* 1527 *tot* 1795, *alsmede die der Pensionarissen en Secretarissen, verzameld door Jacob van Dijk in* 1828.

Als penningkundige was van Dijk zoowel binnen als buiten 's lands bekend. Zijne keurige verzameling, vooral rijk aan Nederlandsche legpenningen, muntte uit door eene orde en wijze waarop de penningen bewaard werden, die zeldzaam zóó werd aangetroffen. Sedert jaren was hij werkzaam aan een plan dat hij echter door zijne ziekte en dood niet verwezentlijkt zag. Daaraan had hij zijne beste krachten gewijd en geene moeite noch kosten gespaard; en dat plan bestond in (zoo luidt de titel van zijn handschrift): *Afbeeldingen van Nederlandsche Legpenningen, welke niet, of anders voorkomen in de penningwerken van van Mieris, van Loon en Bizot, gerangschikt volgens de Naamlijst in twee deelen van G. van Orden; verzameld of naar de Penningen geteekend door Jacob van Dijk,* 1840 — 18 . . Gevolgd door een: *Aanhangsel van Penningafbeeldingen niet voorkomende in de Penningwerken van van Mieris, van Loon en Bizot, en ook niet beschreven in de Handleiding van G. van Orden, met aanwijzing bij sommigen, waar derzelver vermelding gevonden wordt; verzameld of naar de Penningen geteekend door Jacob van Dijk,* 1840 — 18 . .

Toen van Dijk in 1850 dit zijn werk tot eene aanzienlijke hoogte gebragt had, meerendeels door de afteekening op uitstekende wijze van honderde legpenningen, hem daartoe uit verzamelingen van meest alle Nederlandsche verzamelaars welwillend afgestaan, maakte hij in den *Konst- en Letterbode* voor 1850 n°. 10 zijn voornemen nader bekend; het gevolg hiervan was, dat hem niet alleen in ons land nog nieuwe bronnen ter aanvulling van zijn werk geopend werden, maar ook in België enkele liefhebbers, hoog met zijn plan ingenomen, hem de behulpzame hand boden. Veel bragt daartoe bij de Hoogleeraar Serrure te Gent, die bovengenoemd berigt uit den *Konst- en Letterbode,* in de Fransche taal, deed plaatsen in de *Revue de la Numismatique Belge,* 2e Serie, tome 1r, p. 214 en daarbij een voor van Dijk vereerend schrijven voegde. Al de opgenoemde werken bevinden zich thans nog in het bezit van de nagelatene betrekkingen van van Dijk te Schiedam, en te verwachten is het dat van 's mans jaren langen arbeid eenmaal een nuttig gebruik zal worden gemaakt.

Voor de stad zijner inwoning was van Dijk een hoogst verdienstelijk en werkzaam burger. Verschillende inrigtingen daar bestaande hebben aan hem of hun bestaan of hun voortdurenden bloei te danken; onvermoeid was hij werkzaam en verdiende alzoo ten volle de drie zilveren medailles, die hem bij onderscheidene gelegenheden als eene dankbare hulde vereerd werden. Toen de stads Teekenschool, waarvan van Dijk de grondlegger, Vice- President en Directeur was, in 1845 haar 25 jarig feest vierde, vervaardigde de Hoofd-onderwijzer der school, de Heer Jacob de Meyer Jr., van Rotterdam, zijn welgelijkend portret, hetwelk thans nog bij zijne weduwe berust.

Van Dijk, nederig daarheen gaande, was een edel mensch, een liefhebbend echtgenoot en vader, een werkzaam geleerde een hartelijk en deelnemend vriend en een geloovig Christen!

Zie van Harderwijk, *Iets over Jacob van Dijk* in het *Jaarboekje voor de Stad en het Kanton Schiedam,* 1858 bl. 17—22, welk stukje uit familieberigten is zamengesteld.

DIJK (JAN VAN) is de vervaardiger van eene zinnebeeldige ordonnantie, door A. van Buyssen in 1737 gegraveerd. Hij is ook de schrijver van:

Kunst- en Historie-kundige Beschrijving van alle de Schilderijen op het Stadhuis van Amsterdam, met beoordeelingen en aanmerkingen over de stukken en korte levensbeschrijvingen van derzelver Schilders, Amst. 1756. 8°. herdrukt aldaar 1790. 8°.

Beschrijving der Schilderijen in de Oranjezaal van het huis in 't Bosch, 's Hage, 8°.

Uit het eerste der genoemde werkjes blijkt, dat van Dijk de schilderkunst beoefende en ook portretschilder was. Hij hield te Amsterdam met vergunning der regering eene doorloopende Tentoonstelling.

Zie Arrenberg, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DIJK (JOHANNES VAN), geboren te 's Gravenhage, werd eerst beroepen te Namen en aldaar den 28sten Mei 1749 bevestigd. Hij vertrok in 1757 naar Maastricht, waar hij ook tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid werd aangesteld. In 1771 emeritus geworden, is hij te 's Gravenhage overleden in October 1798, oud ruim 80 jaren. Blijkens een door hem vervaardigd vers op den dood van Jan Frederik van Goor, predikant te Maastricht, beoefende hij de Latijnsche dichtkunst. Hij deed zich ook als een Hollandsch dichter kennen door:

Euphemia of de triomf van den Godsdienst, tooneeldicht, naar het Fransch, Maastr. 1769. 8°.

De klaagliederen van Jeremia; vertaald na de gezangen van de Heer d' Arnaud, Maastr. 1770. 8°.

De rampzalige Gelieven, of de Graaf van Comminge, tooneeldicht, naar het Fransch, Maastr. 1773, 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld,* 1749. *a.* bl. 704, 705, 1756. *a.* bl. 253, 1757, *b.* bl. 367, 1759. *a.* bl. 86; Witsen Geijsbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 253, 254; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 261. *b.* bl. 83.

DIJK MARIA VAN) gaf in het *Aanhangsel op de dichtkundige Cypressenbladen* een *Lijkzang,* die haar den naam van dichteres onwaardig doet zijn.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*

DIJK (P. VAN) is de schrijver van:

Nieuwe en nooit bevorens geziene onderwijzinge in het bastert Engels of Neeger Engels, zoo als hetzelve in de Hollandsche Colonien gebruikt word, enz. Amst. (1740) 8°.

Zie *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 441; Nijhoff, *Derde Cat. van Boek.* (1855) bl. 72.

DIJK (PHILIP VAN) werd te Amsterdam den 10den Januarij 1680 geboren, en genoot het onderwijs in de schilderkunst van Arnold Boonen. Als portretschilder onderscheidde hij zich door de vervaardiging van een aanzienlijk getal portretten,

waaronder van vorstelijke personen. Hij vertoefde daardoor zoo te Amsterdam, 's Hage en Middelburg, als vervolgens te Cassel in de vereerende betrekking van hofschilder des landgraven van Hessen. Bovendien verwief van Dijk zich een welverdienden naam door zijne keurige kabinetstukjes, die evenwel zeldzaam, vooral in ons land, worden aangetroffen. Voor zoover bekend is, zijn de volgende nog voorhanden:

In het koninklijk Museum te 's Gravenhage:

Eene dame op de citer spelende.

Eene dame voor haar toilet.

Judith met het hoofd van Holophernes.

Een man zijne pen versnijdende.

In het koninklijk Museum te Berlijn:

Eene dame die aan een jongen knaap onderrigt in het teekenen geeft.

Een meisje een renunkel afplukkende voor een kleiner meisje, die er de hand naar strekt, waarbij een jongeling op de luit spelende.

Van Dijk dreef een voordeeligen handel in schilderijen, en het kabinet, door hem nagelaten, is te 's Hage in 1753 verkocht, nadat hij aldaar den 2den Februarij van dat jaar, of volgens anderen, reeds in 1752, overleden was. Zijne afbeelding, door hem zelven geschilderd, ziet het licht.

Zie *Notitie der schild. van het kon. kabin. te 's Hage*, bl. 7; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; *Woordenb. der Zamenlev.*; *Biograph. Univers*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 76.

DIJK (Philip van), de jonge, waarschijnlijk een zoon van den voorgaande, wordt genoemd een bekwaam landschap- en zeeschilder, die in de tweede helft der achttiende eeuw bloeide.

Zie Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

DIJK (Philip van de Linden van), geboren te 's Hage, was een neef van Philip van Dijk, de vader. Hij schilderde portretten, doch met weinig verdienste. Hij vertrok naar Engeland en leefde daar nog in 1776.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

DIJK (Siardus van), geboren te Tongerloo, was pastoor te Tilburg en beoefende de kerkelijke geschiedenis, blijkens door hem nagelatene handschriften. Hij overleed in 1830.

Zie Hermans, *Conspect. Onom. Liter.* p. 28.

DIJKHUIZEN (Ary) was een der drie moedige visscherslieden te Scheveningen woonachtig, die in 1781 het kloek besluit namen om, met een zeer klein bootje, uit Engeland, waar zij, met hunne vischpink, vijandelijk in beslag waren genomen, te ontvlugten, en die stoute onderneming, onder het uitstaan echter van groote gevaren, onverschrokken en gelukkig volvoerden, zooals dit een en ander, in een echt dichterlijk tafereel, voortreffelijk is geschetst door den heer C. Gébel in 1830, ter gelegenheid der vijftigste verjaring van die gebeurtenis. De beide andere zeelieden waren Michel Pronk en Cornelis Spaans, waarvan de laatste op den 7den Maart 1835, in den ouderdom van ruim 81 jaren, te Scheveningen overleed, en aldaar den 12den daaraanvolgende plegtig begraven is.

Zie *'s Gravenh. Stads Alm. voor* 1835, bl. 25* 26*.

DIJKVELD (Everhard van Weede Heer van) Zie WEEDE (Everhard van).

DIJL (Mr. Lucas), Raad in de Vroedschap en Schepen te Alkmaar, maakte zich als een weinig beduidend rijmelaar bekend, door een zang *ter bruilofte van den Heer Johan van Hoogstraten en Mejufvrouw Sara Elisabeth van Well*, en eene *Alleenspraak van Hypermnestra*; deze laatste geplaatst in de *Poëtische Mengelstoffen* van het Genootschap *Kunstliefde spaart geen vlijt*, D. IV. bl. 165. Ook van hem ziet het licht:

Aanspraak aan Alkmaars Schutterye ter gelegenheid van de overgifte der geschenken aan dezelve, op den 8sten van Wiedemaand, 1785. 8°.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 61; *Cat. van de Bibl. van Nederl. Letterk. te Leiden.* D. I. bl. 297.

DIJLIUS (Daniel) werd in 1777 geboren, studeerde in de Geneeskunde aan de Leidsche Hoogeschool, alwaar hij in 1798 bevorderd werd tot Doctor, na verdediging van een *Specimen Medicum de Claudicatione* (Lugd. Bat. 1798. 4°.) Hij zette zich te Amsterdam als geneesheer neder, werd in 1816 beroepen tot Hoogleeraar in de Geneeskunde aan de Utrechtsche Hoogeschool, en aanvaardde die waardigheid met eene *Oratio, de raro medicorum principum proventu, ad amplificandam tamen medicinam sufficiente*, welke in de *Annales* der Academie (Utr. 1816—1817) is opgenomen. Niet lang had de Hoogeschool genot van zijne geleerdheid en beminnelijke eigenschappen, daar hij ten gevolge van herhaalde bloedspuwing den 9den Maart 1817 te Utrecht overleed, en den 13den daaraanvolgende plegtig werd ter aarde besteld, op het nabij gelegene dorp de Bildt. Van hem ziet ook het licht:

Verzameling van waarnemingen over de borstwonden; (In de *Verh. van het Gen. ter bevord. der Heelk. te Amst.* 1801, D. IV. bl. 1.

Waarnemingen en aanmerkingen aangaande het door Deiman aangepreezen vermogen van het geoxygeneerde Zeezoutzuur tegen huidziekten. (In *Algem. Konst- en Letterb.* 1801, D. II. bl. 51.)

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1817. D. I. bl. 163, 193; Holtrop *Bibl. Medico-Chirurg.* bl. 85.

DIJMENEUS (Guilelmus). Zie DIEMEN (Willem van).

DYVEKE, Duveke of Duifje, was de dochter van Sigbrit Wijlnis, fruitverkoopster te Amsterdam, en werd aldaar in 1488 geboren. Zij muntte door hare schoonheid uit, en vertrok met hare moeder naar Bergen in Noorwegen, waar deze eene herberg ging houden, en waar Christiaan II, toen nog kroonprins en landvoogd van Denemarken, haar in 1507 leerde kennen. Zij wist het hart van den jeugdigen vorst zoodanig te boeijen, dat, toen deze in 1513 den troon bestegen had, hij vrouw Sigbrit met hare dochter naar Koppenhagen ontbood, en, niettegenstaande zijn huwelijk met Isabella, zuster van Karel V, zijne misdadige betrekking met Dyveke voortzette, terwijl hare moeder door haar verstand en geest den vorst geheel beheerschte, en het bestuur des rijks geheel in handen kreeg. De Deensche adel over het gedrag van den Koning zeer verstoord, wreekte zich op het voorwerp van zijne liefde, ofschoon deze zich met de regeringszaken volstrekt niet inliet. Dyveke overleed in 1516, en niet ongegrond is het vermoeden, dat zij door vergiftigde kersen, welke haar door den slotbewaarder Torben Oxe zouden toegediend zijn, op eene onnatuurlijke wijze aan haar einde kwam. De geschiedenis van haar leven is door de Deensche dichters bezongen. Een treurspel naar haar genoemd, werd, door den Deenschen dichter Samsoë, tegen het einde der achttiende eeuw vervaardigd, en te Koppenhagen meermalen ten tooneele gevoerd. Als roman-heldin komt zij menigmaal voor. Hare moeder, behield, na den dood van hare dochter, haren invloed, en besteedde die op eene heilzame wijze, ten nutte, onder anderen van het openbaar onderwijs, en ter bevordering van handel en nijverheid.

Zie Falck, *Verh. over den invl. en beschav. van de Nederl. natie op de verl. van de Noordsche volk.* voorkomende in het 1ste deel van de *Verh. van de 3de klasse van het Instit.* bl. 251 en volg.; Meerman, *Verh. over Christiaan II*, in het 1ste deel van de *Verh. der 2de klasse van het Instit.*; Collot d'Escury *Holl. Roem.* D. III. bl. 124; Engelberts Gerrits, *Biogr. Handwoordenb.* D. I. bl. 441; Arend, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 297.

DIJXHOORN (Pieter Arnout) werd op den 15den Maart 1810 te Rotterdam uit deftige ouders geboren. Na voorbereidende oefening in de teekenkunst, kwam hij als leerling bij den zeeschilder M. Schouman te Dordrecht, en genoot ook verder opleiding van den beroemden Schotel. Dat hij met vrucht het onderwijs van den laatstgenoemde gevolgd had, getuigen zijne uitmuntende stukken, watergezigten voorstellende; en ware hem een langer leven vergund, dan zou hij zeker zijnen voortreffelijken meester op zijde gestreefd zijn. Maar hij overleed den 14den September 1839 te Groningen, waar hij tot herstel van zijne wankelende gezondheid zich begeven had, tot groote schade der kunst en tot droefheid van zijne betrekkingen en vrienden, die hem om zijn beminnelijk karakter liefhadden en beminden.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* D. II. bl. 210; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EINDE VAN HET VIERDE DEEL.

AANWIJZING

DER

PERSONEN

IN DIT DEEL VERMELD.

Blz.

Daalberg (Bruno) 1.
Daalen (Jan van) —
——— (August van) —
Daalmans (Aegidius) —
Daam (Hopman) —
Daamen (Adam) —
Daams (Johannes) —
Daane (Johannes) —
Daatselaer (Abraham) —
Dabenis (Quirijn) 2.
Da Costa (Uriel). Zie Costa.
Dadelbeek —
Daemen (Adam). Zie Daamen.
Daendels (Herman Willem) —
Daetselaer (Abraham). Zie Daatselaer.
Dagobert I. 4.
Dahmen (Wilhelm) 5.
——— (Hermanus) —
——— (Jacob) —
——— (Pieter) —
——— (Johannes Arnoldus) —
——— (Arnoldus) —
——— (Wilhelm) de Zoon 6.
——— (Willem Hendrik) —
——— (Johannes Cornelis) —
——— (Johannes Arnoldus). Arnolds zoon —
——— (Hubertus) 7.
Daine (Nicolaas) —
Daiwalle (Jean Augustin) 8.
Dalantus (Gerardus) —
Dale (François de la) —
—— (Antonius van) —
—— (Lambertus van) —
—— (Nicolaas van) 9.
—— (Jan van den) —
Dalem (Adriaan van) —
—— (Leonard van) —
—— (Pieter Manteau van) —
Dalen (Cornelis) —
—— (A. van) —
—— (Jacob van). Zie Cornelisz.
—— (Cornelis van) —
—— (E. van) —
—— (Martinus van) —
—— (Livinus van) —
Dalens (Dirk) —
—— (Dirk), de Zoon —
Dalenus (Jacobus) —
Dall (Didericus ten) —
Dam (Bernardus ten) 10.
—— (Anthony van) —

Blz.

Dam (Daniël van) 10.
—— (Floris van) —
—— (Gijsbert van) —
—— (Hendrik van) —
—— (Jan van) —
—— (Jan Alberts zoon van) —
—— (Johan van) —
—— (Johannes van) 11.
—— (Mr. Nicolaes van) —
—— (Dirk van) —
—— (P. van) —
—— (Philip Gebhart van) —
—— (Mr. Willem van) —
—— (Mr. Pieter van) 12.
—— (Wouter van) —
—— (Jan van den) —
Damast (Claes Cornelisz van) —
Damen (Johannes Nicolaas) —
—— (Adam). Zie Daamen) —
—— (Christiaan Hendrik) —
—— (H.) —
Damers (Jan) —
Dames (Johannes) —
—— (Lukas) —
Damhouder (Joost) —
Damius (Matthias) 13.
Damissen (Lukas). Zie Dames.
Damman (Adriaan) —
——— (Cornelis) 14.
——— (Sebastiaan) —
Damme (Cornelis van) —
——— (Mr. Dan. van) —
——— (Dominique Joseph van) —
——— (Hendrik van) 15.
——— (Isaäcus van) —
——— (Pieter van) —
Dammius (Nicolaas en Theodorus). Zie Dam.
Damsté (Dominicus) —
Danaeus (Lambertus) —
Danckaerts (Jasper) 16.
Danckelman (Sylvester Jacob von) —
Danckers (Cornelis) —
Danckerts (Bartholomeus) —
——— (Casparus) —
——— (Cornelis). de oude 17.
——— (Cornelis). de jonge —
——— (Pieter) —
——— (Johannes) —
——— (Hendrik) —

Blz.

Danckerts (Danker) 17.
——— (Ghislain of Ghiselinus) —
——— (Jan) —
——— (Justus) 18.
——— (Symon Jacobsz) —
Dandelot. Zie Andelot.
Daneau (Lambert). Zie Danaeus.
Dankaarts (Sebastiaan) —
Dankerts (Jan) —
Danks (Frans) —
Dans (Adolph van) —
—— (Johannes van) —
Danser (Simon de) —
Dapper (Olfert) —
Dapperen (Dirk van) 19.
Dare (Jurjen von). Zie Aportanus.
Dassa (Jakob) —
Dassen (Michiel) —
Dassevael (Steven) —
Dasveldt (Jan) 20.
Dathenus (Petrus) —
——— (Petrus). Dichter 21.
Dau (Gerard). Zie Dou.
Dauber (Jan Henryk) —
Daule (Engelbert van) 22.
Daun (Ulrich von) —
Dautun (Daniël Hendrik) —
Dauwe (Simon van der). Zie Douwen —
Davelaar (Cornelis van).
Davenport (Jan) —
Davent (Leonard) —
Daventria (Johannes de). Zie Deventer.
Daventriensis (Jacobus). Zie Deventer.
——— (Petri). Zie Petri.
Daverhoult (Jan Anthony) —
Daverveld (Jacob Ferdinand van) —
David van Bourgondië —
David Jorisz. Zie Jorisz.
David (Jacobus de) 24.
Davids (Leonardus) —
Davila (Sanchio). Zie Avila.
Davré (Hector de) —
Debois (Gualterus) —
Debrie (G. F. L.) —
Decama. Zie Dekama.
Decanus (Bernardus) —
Decker (Adolf) —
——— (Coenraet) —
——— (Cornelis Willem) —
——— (Frans) —
——— (Karel) 25.
——— (Pieter Claesse) —
——— (Willem) —
——— (Abraham de) —
——— (Jeremias de) —
Deckers (Fredericus) —
Dedel (Nicolaas) 26.
—— (Johan) —
—— (Willem) —
—— (Mr. Willem Gerrit) —
—— (Mr. Pieter Samuel) —
—— (Salomon) —
—— (Salomon Baron) 27.
—— (Mr. Jacob Willem) —

Blz.

Dedel (Jan Hudde) 27.
—— (Gerrit) —
—— (Jacob Willemsz.) —
Dedem (Coenraad Willem Baron van) —
—— (F. G. Graaf van) 28.
—— (Anton Boudewijn Gijsbert Baron van) —
—— (Willem Jan Baron van) —
Deelen (Wouter) —
—— (Pieter) 29.
—— (Dirk van) —
Degelenkamp —
Degerman (Olaus Nicolai) —
Degner (Jan Hartmann) —
Deil (Samuel van) —
Deiman (Johan Diederich) —
—— (Johan Rudolph) 30.
—— (Jan Diederich) —
—— (Albertus Joachim) —
Deinse (Bernardus van) Heer van Hertzelaar —
—— (Bernardus van) —
—— (Adrianus van) 31.
—— (Antonius van) —
Dejocarus (Zacharias) —
Dekama (Juw Jarichs) —
——— (Frans) —
——— (Juw of Jarich Hettes) —
——— (Hette) —
——— (Sytse of Sixtus) —
——— (Hette) zoon van Juw Hettes —
——— (Juw) —
——— (Hette van) Juws zoon 32.
——— (Jarich van) —
——— (Sicke of Sixtus van) —
——— (Pieter van) —
——— (Rienk van) —
——— (Sicke van) de zoon —
Deken (Agatha) 33.
Deketh (Albartus) —
Dekker (Coenraat). Zie Decker.
—— (Jan) —
—— (J.) —
—— (Jan) Schipper 34.
—— (Simon) —
—— (Ezechiel de) —
Deknatel (Johan) —
Delabaer (Jan). Zie Barra.
Delacourt. Zie Court.
Delaenus (Gualtherus en Petrus). Zie Deelen.
Delcourt. Schilder —
——— Dichter —
——— (Antonie) —
Delden (Johannes van). Zie Scatius.
Deleen (Wouter en Pieter). Zie Deelen.
Delen (Dirk van). Zie Deelen.
—— (Steven Baron van) —
—— (Leonard Albrecht Carel Baron van) —
Delenius (Gualtherus en Petrus). Zie Deelen.
Delff (Jacob Willemszen) 35.

Blz.
Delff (Cornelis Jacobsz). 35.
—— (Nicolaas Cornelisz). —
—— (Rochus Jacobsz). —
—— (Willem Jacobsz). —
—— (Jacob). —
Delfos (Abraham) —
Delft (Barthelomeus Bodegemius van). —
—— (Dirk van). —
—— (Gillis van). —
—— (Gerrit Janszoon van). —
—— (Johan van). —
Delien (M. van der). —
—— (Nicolaas Anthony van der). 36.
Delmanhorst (Hendrik van). —
Delmanhorst (S. van). —
Delorme (A.) Zie Lorme. —
Delphicus (Christophorus). Zie Dhona.
Delphius (Aegidius). Zie Delft.
Delphius (Johannes). Zie Delft.
Delprat (Daniël). —
Delsing (J.). —
—— (Johannes Franciscus). —
Delvos (Kapitein). —
emaets (Carolus). Zie Maets.
—— Carolus Ludovicus). Zie Maets.
Demarcay (Mark Jean Baron). —
Dematius (Carolus Ludovicus). Zie Maes.
Demetrius (Andreas). 37.
—— (Emanuel). Zie Meteren.
Demmer (Gerard). —
Demoulin (Jan). —
Deneyn (Pieter Pietersz). —
Dennetieres (Arnold). —
—— (Lodewijk). —
—— (Nicolaas). —
Densz (Adriaan). —
Denys (Hendrik). —
—— (Jacobus). —
Denijssen (Dionysius). 38.
—— (Daniël). —
Derdein (Jean). —
Derks (Alle). —
Dermout (Jacob). —
Dersjant (Nardus). —
Desaguliers (H.). 39.
—— (Johannes Theophilus). —
Descartes (René). —
Descommunes (J.). 40.
Desfontaines (Jehan). —
Deshoecks (Jacob van). Zie Dishoeke.
Desjardins (Martin). Zie Verhof.
Deslins (Johannes). —
Des-marets (Samuel). Zie Maresius.
Desmazures (Jacques Jean). —
Despauterius (Johannes). —
Desroches (Jan). —
Dessenius van Cronenburg. (Bernard). Zie Cronenburg.
Dessin (Joachim). 41.
Deswatijn (Johan). —
Detmers (Hendrik). —
—— (Kapitein). —
Detringh (J.) —
Deugt (Jan). —
Deur (Abram). 42.
Deure (Pieter van der). —
Deuren (Otto van). —
Deurhoff (Willem). —
Deusing (Antonius). 43.
—— (Hermannus). —
Deutechem. Zie Doetechum.
Deutecom (Jochem Roelofszoon). Zie Roelofszoon.
Deutekom (Antonius). 44.
Deutei (Jan Janszoon). —
Deutichem (Willem van). —
Deuts (Mr. Jacob). —
—— (Gideon Salomon). —
—— (Gerard). —
—— (Mr. Jean). —
Deventer (Jacob Roelof, Gerard en Jacob Prouning van). Zie Prouning van Deventer.
—— (Hendrik van). —
—— (Johannes van). 45.
—— (Matthijs van). —
—— (Wijnand Augustijnsz. van)
Dexter (Ralph). —
Deynoot (Willem). —
Dezius (Zacharias). —
Dhona (Diederik Graaf van). —
—— (Christiaan Albert Graaf van). —
—— (Christophorus Delphicus Graaf van). —
—— (Frederik Graaf van). 46.
—— (Johan Frederik Graaf van). —
Diamant (Jan de). —
Dibbaldus Segon. —
Dibbets (Hendrik). —
—— (Johannes). —
—— (Henricus). —
—— (Johannes). 47.
—— (Henricus) Johanneszoon. —
—— (Johan). —
—— (Hendrik Albert). —
—— (Dirk of Derk). —
—— (K.). —
—— (R.). —
—— (Bernardus Johannes Cornelis Baron). —
—— (Johannes Henricus). 48.
—— (Hermanus Maurits). —
—— (Anton Hendrik). —
Dibbets (Lambertus). —
Dick (Jan Janszoon). 49.
Dickx (Mr. Diederik). —
Didymus (Jacobus). —
Dieben (H. J.). —
Dieden (Otto van Gent, Heer van). Zie Gent.
Diedenhoven (J.). 49.
Diederik. —
—— Bavo. Zie Dirk Bavo.
Diederik I en II. Zie Theodoricus I en II.
Dielen (Mr. Adriaan Jacob Willem van). —
Dielens (Lucas). —
Diemen (Anthony van). —
—— (C. van). 50.
—— (Willem van). —
Diemerbroeck (Gerardus van). —
—— (Ysbrand van). —
Diemerbroek (Cornelis). 51.
Diepenbeek (A.). —
—— (Abraham van). —
—— (Jan Adriaansz). —
Diepenbroek (C. van). —
Diepenhuysen (J. van). —
Diepholt (Coenraad van). —
—— (Rudolf van). Zie Rudolf van Diepholt.
Diepraam (Abraham). —
Dier (Rudolf). —
Dierex (Herman Pelgroms). —
Diericx (Cornelis). Zie Dirkszoon (Cornelis).
Dierklaauw (Erich). —
Diermen (Anthonie Lubertus van). —
Diert (Nicolaas). —
Diersen (Anna). —
Dies Bona. Zie Goedendagh.
Dieshoeke (Jacob van). Zie Dishoeke.
Diest (Jan van). Zie Jan van Diest.
—— (Cornelis van). —
—— (Willem van). —
—— (Jeronimus van). 52.
—— (Adriaan van). —
—— (Henrick van). —
—— (Samuel van). —
Dieu (Lodewijk de). —
—— (Daniël de). —
—— (Lodewijk de). Daniël's zoon. —
—— (Daniël de). Lodewijk's zoon. 53.
Dieven (Pieter van). Zie Divaeus.
Digman. 54.
Dignumsz (Jan). —
Dik (Jan Janszoon). Zie Dick.
Dilken (van). —
Dillen (Wilhelm). —
—— (Johannes). Geb. te Maastricht. —
—— (Johannes). Geb. te Capelle. —
Dilsen (Maria van). —
Dimmer (Mr. Erick). —
Dina (Jufvrouw). —
Dinant (Petrus). —
Dingemans (J. J.). —
—— (Martinus). —
Dingmans (Adam). 55.
Dinsen (Willem van). —
Dinter (Edmond van). 55
—— (Ambrosius van). —
—— (Andries Hesselt van). —
—— (Gerhardus van). —
Dinteren (Jan van). —
Diokarus Segon. 56.
Dionysius Carthusianus. —
Dirckinck (Arnold Christiaan Leopold van). 57.
Dirk I. —
—— II. —
—— III. 58.
—— IV. —
—— V. —
—— VI. —
—— VII. 59.
Dirk Barends. Zie Barendsen.
Dirk Bavo. Zie Adelboldus.
—— van Haarlem. Zie Stuerbout.
—— Jacobsz. Zie Jacobsz.
Dirk Joosten. —
—— van Kleef. Zie Kleef.
—— van Leuven. Zie Leuven.
—— de Snijder. —
Dircksen (Abraham). Zie Bierens.
Dirks (Alle). Zie Derks.
Dirkse (Filips). Zie Dirksz.
Dirksen (Andries). Zie Castricum.
—— (Willem). 60.
Dirksz (Abraham). Zie Bierens.
—— (Ary). —
—— (Barend). —
—— (Cornelis). Zie Dirkszoon.
—— (Filips). —
—— (Frans). —
—— (Gerbrand en Pieter). —
—— (Oom Jacob). —
—— (Pieter). —
Dirkszoon (Cornelis). —
—— (Feicke). 61
—— (Hendrik). —
—— (Pieter). —
—— (Quirijn). —
Dirriks (Daniël). —
Dirutius (Remigius). Zie Drutius.
Diry (Leonard). Zie Davent.
Dishoeke (Jacob van). —
Disselburg (Dirk Adriaanse van). —
Distelbloem (Robertus). 62.
Ditford (Bernard van). —
Divaeus (Petrus). —
Divitis. —
Dix (Arnold). —
Dobbe (van). —
—— (Pieter van). —
Dobbels (Hendrik). —
Dobbrauski (Ferdinand). —
Doble (Abraham). —
Doccomiensis (Hermannus en Johannes). Zie Dockem.
Dochter. (W. F.). —
Dockem (Hermanus van). —
—— (Johannes van). —

Blz.
Dockum (Hermanus en Johan van). Zie Dockem.
——— (Reinier van). Zie Bogerman.
Dodinga (Thidard). —
——— (Dirk). 63.
Dodo (Augustinus). —
Dodonaeus (Rembertus). —
Dodt (Johannes Jocobus). 64.
Doedes (Albert). —
——— Star (Enno). Zie Star.
Doedeszoon (Mr. Adriaan). Zie Anthoniszoon.
Doedyns (Willem). —
Doeff (Hendrik). —
Doekes (Simon). 65.
——— (Sjuck). —
Doelen (J. H. van). —
Does (Jan Pietersz de). —
—— (Maurijn van der). —
—— (Jakob van der). —
—— (Dirk van der). —
—— (Heynrich van der). —
—— (Pieter van der). —
—— (Adriaan van der). 66.
—— (Werner of Wernaert van der). —
—— (Johan van der). —
—— (Johan van der). de Jonge. 68.
—— (George van der). —
—— (Steven van der). 69.
—— (Frans van der). —
—— (Dirk van der). —
—— (Wigbold van der). —
—— (Steven van der). Overleden 1694. 70.
—— (Wigbold van der). Overleden 1725. —
—— (Steven van der). Overleden 1732. —
—— (Wigbold Jan Theodoor van der). —
—— (Gerlach Jan Doys van der). —
—— (Anthonie van der). —
—— (Adriaan van der). —
—— (Frank van der). —
—— (H. van der). —
—— (Jacob van der). Dichter. —
—— (Jacob van der). Schilder. —
—— (Simon van der). 71.
—— (Jacob van der). de Zoon. —
—— (Johan van der). Dichter. —
—— (Johannes van der). —
—— (Simon van der). Burgemeester. —
—— (Simon van der). Raad van Amsterdam. —
—— (Willem van der). —
Doesburg (Johan van). —
——— (Johannes van). —
——— (Joannes van). 72.
——— (van). —
Doesburgh (Willem van). —
——— (T.) —
Doesjan (Adriaan). —
Doetechum (Joannes van). —
——— (Baptista van). —
——— (Johannes). de Jonge. —

Doetlegger. 72.
Doeveren (Wolther of Gualtherus van). —
——— (Antonie Jacob van). 73.
——— (Hermanus François van). —
Doeijinga (Louw van). —
Dögen (Matthijs of Matthias). —
——— (Lodewijk). —
Dögen (Pieter). 74.
Dohna. Zie Dhona.
Doihain (Johan Hinkaart, Heer van). Zie Hinkaart.
Doitsma (Curtius Nording). —
——— (Jacobus). —
Dokkum (Herman en Johan van). Zie Dockem.
Doleman (Thomas). Zie Dolman.
Dolendo (Bartholomeus). —
——— (Zacharias). —
Dolendorp (Henrik). —
Dolhain (Adriaan van Bergues, Heer van). Zie Bergues.
Doll Egges (Catharina Maria). Zie Egges.
Dolleman (Bartholomeus). —
Dolman (Thomas). —
Domberg (A.) —
Domburg (Jan van). 75.
——— (Cornelis). —
Domer (Jaques). —
Dominicus (Theodorus). —
Domis (Guiljam Toussaint). —
—— (H. J.) —
Domissen (Jan). —
Domna (Henricus). —
——— (Henricus). de kleinzoon. —
Domselaar (Tobias van). —
Dona (Christophorus Delphicus, Graaf van). Zie Dhona.
Donck. 76.
——— (G.) —
——— (Adriaan van der). —
Donckanus (Martinus). Zie Duncanus.
Doncker (Dirk). —
——— (Hendrik). —
Donckum (Gerardus). —
Donellus (Hugo). —
Dongen (Dirk van). —
——— (van). 77.
——— (Dionijs van). —
——— (Jan Hendrik van). —
Dongjuma (Wijtse Foppes). —
Donia (Agge). —
——— (Haring van). —
——— (Hotse van). 78.
——— (Benedikt van). —
——— (Kempo van). —
——— (Tjerk, Sierk of Sirk van). —
——— (Sierk van). de Zoon. —
——— (Sierk van). de Kleinzoon. —
——— (Sierk van). de Achterkleinzoon. 78.
Donia (Louw van). —
——— (Binnert van). —
——— (Sixtus of Sijds van). —
——— (Kempo of Keimpe van). —
——— (Frans van). 79.
——— (Ernst van). —
Donius (Bartholomeus). —
Donk (Adriaan van der). Donck.
—— (Adriaan Hubertus van der). —
Donkans (J.) —
Donkelaar (Andries). —
Donker (Jacob). —
——— (J. de) —
——— (Jan). —
——— (Pieter). —
——— (Dirk). 80.
——— Curtius (Hendrik Herman). —
——— Curtius van Tienhoven (Willem Boudewijn). —
——— ——— (Boudewijn). 81.
Donkers (Laurens). —
Donnadieu (Carel Frederik). —
Donnerville (de Heer van). —
Donnellus (Hugo). Zie Donellus.
Donteclock (Reynier). —
Donyues. Zie Ongnyes.
Dood (Jan Janszoon de). 82.
Dooitzes (Foeke). —
Doom. —
Doomer (Jaques). Zie Domer.
Dooregeest (Engel Arendsz. van). —
Dooreslaer. Zie Doreslaer.
Doorn (Wolter van). 83.
——— van West-Capelle (Hendrik Jacob Baron van). —
Doornbosch (B.) 84.
——— Beeldhouwer. —
——— (J.) —
Doorne (Jacobus Johannes van). —
Doorner (J.) —
Doornick (Jonkheer Willem van). —
Doornik (Jan van). —
——— (Jan Gerard). —
Doorninck (Martinus van). —
Doornschot (Hendrik).
Doorslag (Jacob Hendrik van den). —
Doort (Everhard). 85.
——— (Pieter van). —
Doos (J. van der). —
Dop (Moesman). —
Dopf. —
Dordoigno (Pedro). —
Dordrecht (Matthaeus van). —
Doren (Jenneke van). —
Doreslaer (Abraham). —
——— (Samuel). —
——— (Isaac). 86.
Dorhout (Ambrosius). —
Dorland (A.) —
Dorp (Maarten). Zie Dorpius.

Dorp (Filips van). 86.
—— (Jan van). —
—— (Kornelis van). —
—— (Joost van). —
—— (Arend van). —
—— (Frederik van). 87.
—— (Willem van). 88.
—— (Pieter van). —
—— (Tertulliaan van). —
—— (Filips van). Zoon van Frederik. —
—— (Frederik van). Heer van Maasdam. —
—— (Karel Filips van). 89.
—— (Petrus van). —
—— (Bartholomeus Christiaan van). —
Dorpe (Hieronymus van den). —
Dorper (Engelbertus). —
—— (Engelbert Marinus).
Dorpius (Martinus). 90.
Dorre (Johan). —
——— Wildschut (Huig van). —
Dorregeest (Engel Arendsz). Zie Dooregeest.
Dorrevelt (Kapitein). —
Dorrië (Anthonius Johannes). —
Dorrius (Johannes). Zie Dorre. —
Dorschen (Willem van). —
Dorsman (Adriaan). —
——— Schilder. 91.
Dorst (G.) —
Dorsten (Jacobus Cornelisz van). —
——— (Adriaan). —
Dort (A. van). —
—— (Mattheus van). Zie Dordrecht.
—— (Adriaan Janszoon van). —
Dorth (Seyno van). —
—— (Johan van). —
—— (Seyno). Zoon van Johan. —
—— (Johan Adolf Baron van). —
—— (Johannes van) tot Holdhuizen. —
—— (Johanna Magdalena Catharina Judith van).
Dortoge (Jan van). —
Dortoman (Nicolaas). —
Dorville (M. H.) 92.
——— (Jacobus Philippus). Zie Orville.
——— (W.) —
Dotinchem (Jan van). —
Dotingh (J.) —
Dou (Gerard). —
—— (Jan Pieterz.) —
Doubleth (George). 93.
Doucher (Jean) —
Doedyns (H.) —
——— (Willem). Zie Doedyns.
Douëspe (Samuel de la). —
Douglas (Abraham). —
Douma (Janke of Jantie). de Oude. —
——— (Epo). —
——— (Erasmus). 94.
——— (Foppe en Idzart). —
——— (Epo). —

Blz.
Douma (Barthold). . . . 94.
—— (Johan Edzard). . —
—— (Janko). Zie Douwama.
Dounam. . . . . —
Dourman (Casimir). . . —
Dousa (Janus). Zie Does.
Douven (Johannes Franciscus). . . . . —
—— (Frans Bartholomeus). . . . . . . —
—— (A.) . . . . . . —
Douw (Dirk Reiniers van der). . . . . —
Douw (Jan Pietersz). Zie Dou.
—— (Simon). Zie Douwen.
—— Willem van). . . . —
Douwa. . . . . —
Douwama (Jancko). . . 95.
—— (Epo). . . . . 96.
Douwe Aukes. Zie Aukes.
—— Jansz. Zie Jansz.
Douwen (Simon van). . . —
—— (Johannes Franciscus en Frans Bartholomeus). Zie Douven.
Douwes (Klaas). . . . . —
—— (Cornelis). . . . —
—— (Bernardus). . . —
—— (Auke). Zie Aukes).
Dow (Jan Pieterse). Zie Don.
Dowall (Willem Mac). Zie Macdowall.
Doya (Sebastiaan). . . . —
Doyem (Orck van). . . —
—— (Franske van). . —
Doyer (Jacob). . . . . —
—— (Assuerus). . . . —
—— (Antonie). . . . 97.
Doyingha (Dowa van). . —
Dozembrugge (Louis). . —
Dozenne (Pieter). . . . —
Dozy (François). . . . . —
Draag (Hendrik Schreuder van). . . . . . . 98.
Drage (Johan). . . . . —
Drakenborch (Nicolaas van Zuylen van). . . —
—— (Arnoldus). —
Drakenburg (Schilder). . 99.
Drapentier (Johannes). . —
Drappentier (D). . . . . —
Drayer (Robert). . . . . —
Dras (Thomas). . . . . —
Dreas (Anthon Gotfried). —
Drebbel (Cornelis Jakobszoon). . . . . . . 100.
Dregt (Johannes). . . . 101.
Drelincourt (Charles). . —
Dremmen (W. van). . . —
Drenkwaart (Willem van). —
—— (Boudewijn van). —
—— (Johan van). . —
Dreschlaar (J. N.) . . . 102.
Dresselaar (R.) . . . . —
Dreunen (Jan Robertszoon). . . . . —
Dreux (Jacobus Henricus). —
Drever (Adriaan van). . —
Drews (Willem). . . . . —
Drieberge (Joannes). . . —
Drieduym (Femme Gerbrantsz). . . . . . . 103.
Driehuizen (Luitenant). . —
Driehuys (Jacobus). . . —
Driel (Loefft van). Zie Loefsz.
—— (Pelgrum van). . . —
—— (E. van). . . . . . —
Drielenburch (Vincent van). . . . . —
Drieling (Jacob Arnold). 104.
Driellius (Godefridus). . —
Drielst (Egbert van). . . —
Driemunt (Jan) . . . . 105.
Driesche (Johan van den). Zie Drusius.
Driessen (Anthonius). . . —
—— (Johannes Petrus). . . . . 106.
—— (Antonius). de Zoon. . . . . —
—— (Albertus Picter).
—— (Antonius). Zoon van Johannes Petrus. —
—— (Petrus). . . . —
—— (Robertus Keuchenius). . . . . . . 107.
—— (JanConstantijn). —
Drillenburg (Willem van). . . . . 108.
Drillinger (E.) . . . . . —
Driutius (Remigius). . . —
—— (Michel). . . . —
Droeze (Frederik Jan Haver). . . . . 109.
Drog (Marten). . . . . —
Drolshage (Petrus Nehemius). . . . . —
Drommelroy (Jan). . . —
Drongelen (Herbaren of Herbern van). . . . —
—— (Johan van) . . —
Droogsloot (Joost Cornelis). . . . . —
—— (Nicolaas). . —
Droop (J. J.) . . . . . . 110.
Drossaert (Schilder). . . —
Drost (Schilder). . . . . —
—— (Anthonie). . . . . —
—— (Aarnout). . . . . —
—— (Willem). . . . . . —
Droste (Coenraat Baron). —
Druitius (Remigius). Zie Driutius.
Druivestein (Aarnoudt of Aart). Zie Druyvesteyn.
Drunaeus (Gerardus). . —
—— (W. M.) Zie Willems.
Drunen (Johannes Jacobus van). . . . . . . —
—— (Johannes Jacobus van). de Kleinzoon. —
Drury (Robert). . . . . 111.
Drusius (Johannes). . . —
—— (Johannes). de Zoon. 112.
Drusus (Nero Claudius). —
Druten (Willem en Emmerik van). . . . . . 113.
Drutius (Remigius). Zie Driutius.
Druyf (Hendrik). . . . . —
Druyvesteyn (Arnoudt of Aart) . . . . . . —
—— (Jacob). . . —
—— (Aarnoudt -
Druyvesteyn (Jan Willem). . . . . 113.
Druyvesteyn (François Constantijn Willem). . —
Drijfhout (Abraham Jakob) . . . . —
—— (J. F.) . . . . 114.
—— (Ane). . . . . —
—— (Johanna Petronella). . . . . —
Drijven (S. van). . . . —
Drijvere (Nicolaas de). . —
Duarte (Francisca) . . . —
Dubbeldekop (Wijbrand). —
Dubbels (Pieter). . . . . —
—— (Hendrik). . . . —
Dubiez (Tescaert). . . . —
Dubleworst (Nicolaas). . —
Dublijn (Anna Susanna). —
Dubois. Zie Bois.
Dubordieu (J.) . . . . . —
Dubosc (Pierre Thomines Sieur). Zie Bosc.
Dubourg (Louis Fabritius). Zie Bourg.
Dubreuil (Jean Tronchin). Zie Tronchin.
Dubus de Ghisignies (Leonard). Zie Bus.
Duc (Isaac le). . . . . . —
Ducange (Pierre Auguste Brahain). . . . . . . 115.
—— (Victor Henri Joseph Brahain). . . —
Ducart (Izaak). . . . . —
Ducens (T. A.) . . . . —
Ducherius (Johannes). Zie Doucher.
Duchesne (Simon). . . . —
Duck (A.). . , ... —
—— (Jacob). . . . . . . —
Ducq (Isaac le). Zie Duc.
—— (Jan le). . . . . . —
Duden (Jan). . . . . . —
Dudley (Robert). . . . 116.
Dueren (Johan van). . . 117.
Duetus (Anthonius). . . —
Duez (Nathanaël). . . . —
Duffel (Jan Magchielse). . —
Dufour (Pierre). . . . . —
Dugteren (van). . . . . —
Duif (Joannes). Zie Duvius.
Duifhuis (Huibert). . . . —
Duifje. Zie Dyveke.
Duik. Zie Duyk.
Duikerius (Johannes). Zie Duykerius.
Duim (Jacob. Zie Duym.
—— Frederik). . . . . 118.
—— Izaak). . . . . . . 119.
Duin (Gosuinus van). . . —
—— (van der). Zie Duyn.
Duinen (Johannes). Zie Duyve.
—— (Tonnes van). . . —
Duinglo (Jacob) . . . . —
Duircant (Gulielmus). . —
—— (Aernout). . . —
Duirkant (Andries). . . —
—— (P. A.) . . . . —
Duirsma (Martinus). . . —
Duisart (Christiaan). . —
Duisberg (Jan van). . . 120
Duimaer van Twist (Albertus Jacobus). Zie Twist.
Duist. Zie Duyst.
Duister (J. J.). . . . . —
Duive (Jan). Zie Duyve.
Duivel (Dirk). . . . . 120.
Duivelaar (Pieter). . . . —
Duiveland (C. J. van). . —
Duivelandt (Andreas van). —
Duyven (Jan). Zie Duive.
Duivenbode (Willem Cornelisz.) Zie Cornelisz.
Duivené (Petrus Jezaïas). —
Duivenvoorde. Zie Duvenvoorde.
—— (Jan van). —
Dujardin (Karel). Zie Jardin.
Dujon (François). Zie Junius.
Duker (Carolus Andreas). —
Duliz (François). . . . . 121.
Dulken (Gerrit). . . . . —
—— (J. G. H.). . . . —
Dulken (Jan Lodewijk). . —
Dulkenraad (Kornelis van). —
Dullaart (Joan). . . . —
Dullaert (Heiman). . . . —
Dumar (J.). . . . . . . —
Dumbar (Gerhard). . . . 122.
—— (Gerhard). de Kleinzoon. . . . . —
Dumonceau (Jean Baptiste). Zie Monceau.
Dumont (Gabriel) . . . —
Dumoulin. Zie Moulin.
Duncan (Joan). . . . . 123.
—— (Andreas Johan). —
Duncanus (Martinus). . —
Dunganus (Cornelis). . 124.
Dunius (Cornelis). . . . —
—— (Jacobus). . . . —
Dupac de Bellegarde (Gabriël). Zie Bellegarde.
Dupré (Nicolaas). . . . —
—— (Daniël). . . . . —
Durant (Pieter). . . . . —
Duren (Adam van). . . —
—— (P. van). . . . —
Durer (Hieronymus). . —
Durgerdam (Frans Claeszen). Zie Claeszen).
Durieu (Job). Zie Rieu.
Durlen (A.). . . . . . . —
Durren (Olivier van). . —
Durtenius (Arnoldus). . —
Durven (Dirk van). . . —
Dusart (Johan). . . . . —
—— (Catharina van). —
—— (Isaak). . . . . . —
—— (A.) . . . . . . —
—— (C.) . . . . . . —
—— (Cornelis). . . . —
Dusseau (Petrus Johannes Valentinus). . . . . 125.
Dusseldorp (Franciscus). —
Dussen (Jan van der). —
—— (Jan van der). de Zoon. . . . . . —
—— Arend van der). —
—— (Florens van der). —
—— (Nicolaas van der). 126.
—— (Jan van der). Overleden 1573. . . —
—— (Jacob van der). Overleden 1622. . . —
—— (Ewout van der). Overleden 1653. . . —
—— (Ewout van der). Overleden 1729. . . —
—— (Jacob van der). Overleden 1728. . . —

Blz.
Dussen (Adriaan van der) 126.
—— (Adriaan van der). Arendzoon. . . . . . —
—— (Gerard van der). 127.
—— (Paulus van der). —
—— (Bruno van der). —
—— (Arend van der). Overleden 1742. . . 128.
—— (Arend Hendrik van der). . . . . . . —
—— (Aegidius van der). —
—— (Joannes van der). —
—— (Jacob van der). Dichter. . . . . . . —
Dusterhoop (Johan Jacob). —
Duval (Robbert). . . . —
—— (J. J. Th.) . . . —
Duveke. Zie Dyveke
Duvelaar (Pieter). . . . —
—— (Petrus). . . . —
Duvenvoorde (Arent van). —
—— (Dirk van). —
—— (Arent van). Overleden 1602. . . 129.
—— (Arent van). Overleden 1600. . . —
—— (Gijsbert van). . . . . —
—— (Jacob van). Zie Wassenaar.
—— (Jacob van). —
—— (Jan van). Overleden 1573. . . —
—— (Jan van). Overleden 1610. . . 130.
—— (Philips van). —
Duvenvoorde (Willem van) —
Duvignon (Johannes). Zie Vignon.
Duvius (Joannes). . . 131.
Duyf (Joannes). . . . . —
Duyfhuis (Hubertus). Zie Duifhuis.
Duyfhuisen. . . . . . . —

Blz.
Duyk (Anthonis). . . . 131.
—— (Adriaan). . . . . —
—— (Adriaan). Overleden 1628. . . . . . 132.
Duykerius (Johannes). . —
Duym (A.) . . . . . . —
—— (Jonkheer Jacob). . —
—— (Frederik). Zie Duim.
Duymaer van Twist (Albertus Jacobus). Zie Twist.
Duyn (Nicolaas) . . . . —
—— (A. van). . . . . . 133.
—— (Hendrik). . . . . —
—— (Wolfert van der) . —
—— (Adam van der). Overleden 1417. . . —
—— (Jacob van der). Overleden 1439. . . —
—— (Adam van der). Overleden 1455. . . —
—— (Jacob van der). Overleden 1506. . . —
—— (Adam van der). Overleden 1548. . . —
—— (Jacob van der). Overleden 1580. . .
—— (Nicolaas van der). 134.
—— (Reinier van der). —
—— (Adam van der). Overleden 1602. . . —
—— (Adam van der). Overleden 1693. . . —
—— (Nicolaas van der). Overleden 1728. . . —
—— (Adam Adriaan van der). . . . . . . 135.
—— (Philip van der). —
Duyn (Adam Philips van der). . . . . —
—— (Aarnoud Joost van der). . . . . —

Blz.
Duyn (Adam François van der). . . . . . . 135.
—— (Willem van der). —
—— (Willem Hendrik. van der). . . . . . . —
—— van Maasdam (Adam François Jules Armand Graaf van der). —
Duynen (G. van). . . . 136.
—— (Isaac van). . . . —
Duyrcant (Andries). Zie Duirkant (Andries).
Duyrkant (P. A.) Zie Duirkant (P. A.)
Duyschot (R. B.) . . . . —
—— (Jan). . . . . . —
Duysel (Theodorus). . . —
Duysendpon (Godefridus). —
—— (Henricus). . —
Duysent (Cornelis Claeszoon). . . . . 137.
—— (Dirck Jansse). . —
Duysentdaelders (Nicolaas). . . . . —
Duyst (Claas). . . . . . —
—— (Adriaan). . . . —
—— (Hendrik). . . . . —
—— van Voorhout (Jan). —
—— van Voorhout (Maria) —
Duyster (W. C.) . . . 138.
Duysterloo (Abraham). . —
Duystern (J. van). . . . —
Duytsch (Cristiaan Salomon). . . . . —
—— (F. E.) . . . . —
Duyve (Jan). . . . . .
Duyvel (Dirk). Zie Duivel.
Duyvelandt (Jacobus). . .
Duyven (Frans van). . —
Duyvensz (Augustinus Hendrik). . . . . . . —
Duyvenvoorde. Zie Duivenvoorde en Duvenvoorde.
Dwinglo (Bernardus). . —

Blz.
Dijck (van). . . . . . . 140.
—— (Abraham van). . —
—— (Agnita van). . . —
—— (Charles van). . . —
—— (Floris van). . . —
—— (Jacob van). . . —
—— (Jan van). . . . —
—— (Margaretha of Grietje van). . . . . —
—— (Philip van). Zie Dijk.
Dijcke (Coenraadt van). 141.
Dijckmeester (Herman Jacob). . . . . . . —
Dijemenus (Guilelmus). Zie Diemen.
Dijk (Adriaan Adriaanszoon van). . . . . . —
—— (Albert Sierts). . —
—— (C. van). . . . . 142.
—— (Jacob van). Overleden 1635. . . . . —
—— (Jacob van). Dichter. —
—— (Jacob van). Penningkundige. . . . . —
—— (Jan van). . . . 143.
—— (Johannes van). . —
—— (Maria van). . . —
—— (P. van). . . . . —
—— (Philip van). . . —
—— (Philip van). de jonge. 144.
—— (Philip van de Linden van). . . . . . —
—— (Siardus van). . . —
Dijkhuizen (Ary). . . . —
Dijkveld (Everhard van Weede, Heer van). Zie Weede.
Dijl (Mr. Lucas van). —
Dijlius (Daniël) . . . —
Dijmeneus (Guilelmus). Zie Diemen.
Dyveke. . . . . —
Dijxhoorn (Pieter Arnout). . . . . —

Erasmus.

BIOGRAPHISCH WOORDENBOEK

DER

NEDERLANDEN.

E.

EB (A. VAN DER), geboren te Rotterdam in 1818. Na het doorlopen van de mindere rangen tot kolonel bevorderd zijnde, werd hij benoemd tot Gouverneur der Nederlandsche bezittingen ter kust van Guinea, waar hij sedert 1831 in verschillende betrekkingen werkzaam was. In 1846 begaf hij zich met verlof naar het vaderland, en vertrok in het volgende jaar, met eene naar hem genoemde schoenerbrik, weder naar de plaats zijner bestemming. Hij kwam den 9den Julij 1847 te St. George del Mina aan, en bleef er tot aan zijn dood, die in 1852 plaats had. Gedurende dertien jaren had hij de belangen van het vaderland trouw en ijverig behartigd, genoot aller achting en vertrouwen, en verdiende met regt de onderscheiding die hem te beurt viel door zijne benoeming tot kommandeur der orde van de Eikenkroon. De heer J. VAN DER EB, waarschijnlijk een zijner bloedverwanten, was in 1852 Resident van Bangka.

Zie TEENSTRA, *Ned. overz. bezitt.* bl. 406, 735, 755; KOBUS en DE RIVECOURT, *Biogr. Woordenb.*

EBBELAER (J. VAN) was een bekwaam beeldhouwer, van wien evenwel geene levensbijzonderheden bekend zijn. Een standbeeld in marmer, Bacchus voorstellende, werd in 1717 te Amsterdam voor vijf honderd gulden verkocht. Drie verschillende groepen komen van hem voor in den catalogus van JOANNES DE BOSCH, Amst. 1785.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en werk. der kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en werk. der kunstsch.*

EBBENHORST (GOBERT VAN) behoorde tot hen die in 1535 bereid waren om de stad Amersfoort aan KAREL VAN EGMOND, Hertog van Gelder, door verraad over te leveren. Na de ontdekking van hunnen toeleg, hunne poging om te ontsnappen mislukt zijnde, werden vier van hen, waaronder EBBENHORST, gevierendeeld en hunne hoofden op de poorten gezet.

Zie VAN BEMMEL, *Beschrijv. van Amersf.* bl. 938.

EBBIUS (N.) wordt door den heer KRAMM vermeld als een portretschilder, naar aanleiding van een door EBBIUS geschilderd en door LOGGAN gegraveerd portret van ARNOLDUS LOUFFIUS, R. C. Pastoor te Weesp, voorkomende in den *Catalogus van Portretten door* FREDERIK MULLER onder N°. 3301. De heer KRAMM oppert de gissing dat EBBIUS welligt zelf een geestelijke kan geweest zijn, waardoor zijne werken zoo zeldzaam voorkomen. Deze gissing krijgt veel waarschijnlijkheid, door de herinnering dat HENRICUS EBBIUS, wiens afbeelding insgelijks in genoemden catalogus onder 1409 voorkomt, in Amsterdam werd geboren, licentiaat in de godgeleerdheid was, daarna kanunnik en schatmeester van de kerk te Haarlem en in 1615 pastoor te Amsterdam was, alwaar hij in 1657 overleed, na ook eenige jaren de kerk te Weesp bediend te hebben; 's mans zinspreuk was: *Veritatem facientes in charitate.* (De waarheid in liefde betrachtende).

Zie (van HEUSSEN en VAN RIJN), *Hist. van 't Utrechtsche Bisdom*, D. II bl. 384, 385; KOK, *vaderl. woordenb.*, KRAMM., *Lev. en werk. der kunstsch.*

EBELING (ANNA MARIA), geboren te Amsterdam in 1767, alwaar zij in 1812 overleed en gehuwd was met den Burgemeester Jonkheer PAUL IWAN HOGGUER. Er moeten van haar uitstekende proeven van bekwaamheid in de teekenkunst bestaan. Hare liefde tot de kunst bleek ook uit haar kabinet van schilder- en beeldhouwwerk, hetwelk na haren dood in verkoop tachtig duizend gulden opbragt. Er bestaat van haar een portret door HODGES geschilderd en door MARCUS gegraveerd.

Zie KOBUS en DE RIVECOURT, *Biogr. Woordenb.*

EBELS (CHRISTIAAN) of EBELSZOON, was kapitein op de *Ommelandia* van 48 stukken, op welk schip hij deel nam aan al de zeeslagen tegen de Engelschen onder DE RUITER in 1666. Zijn schip behoorde tot die welke veel geleden hadden en naar Vlissingen werden gezonden om hersteld te worden. In 1667, en ook in 1672, voerde hij het bevel op de *Vreedewolt* van 60 stukken. Meerdere bijzonderheden zijn ons omtrent hem niet bekend.

Zie BRANDT, *Lev. van* DE RUITER, bl. 470, 509, 524, 540, 573, 684.

EBERSBACH (CHRISTIAN HEINRICH) werd in 1763 geboren te Hamburg, studeerde te Erlangen en te Jena, werd in Februarij 1789 hoogduitsch predikant der luthersche gemeente te Bergen op Zoom, en vertrok in 1796 als zoodanig naar Amsterdam, waar hij tevens in 1819 als buitengewoon Hoogleeraar in de godgeleerdheid aan het seminarium der lutherschen werd aangesteld, en deze waardigheid den 19den Junij van dat jaar aanvaardde met eene rede: *de doctrina morum universae Theologiae fundamento.* Ruim twee en veertig jaren genoot hij als hoogduitsch predikant de liefde zijner gemeente, en de toegenegenheid van allen, door hem in zijne betrekking van buitengewoon Hoogleeraar voor de Evangeliebediening gevormd. In 1812 benoemd tot de organisatie der luthersche kerk in ons vaderland, bewees hij aan haar groote diensten, evenzeer als door de vervaardiging van een hoogduitsch gezangboek, van de hand der synode te vergeefs gewacht. Na zijn emeritaat in 1839 vertrok hij naar Bremen, alwaar hij in den ouderdom van bijna vijf en negentig jaren op den 10den Januarij 1858 overleed. Zijne afbeelding ziet het licht. Als fijn beschaafd prediker deed hij zich, door de na te noemen uitgegevene leerredenen, kennen, die het licht zagen onder de titels van:

Predigten. Amst. 1804—1805, gr. 8o 2 th. in het hollandsch vertaald door Ds. J. SCHULTZ te 's Hage, en uitgegeven te Amsterdam 1806, 1807. 8o.

Predigten zur Beförderung der sittlichen Veredlung junger Leute in unsern Zeiten, Amst. 1809, 8o. vertaald door Ds. J. SCHULTZ onder den titel van:

Leerredenen ter bevordering der zedelijke veredeling van jonge lieden, Amst. 1809. 8o.

Predigten über den ewigen Rathschlusz Gottes, etc. Amst. 1824. 8o.

Predigten über der Glauben an unsere Unsterblichkeit und Fortdauer in jener Welt, Amst. 1835. 8o. vertaald door J. M. L. ROLL, onder den titel van:

Leerredenen over het geloof aan onze onsterfelijkheid, Amst. 1835. 8o.

Predigt, gehalten am Sonntage den 8e. März 1840, *in der alten Luth. kirche zu Amsterdam*, 1840. 8o.

Behalve bovengenoemde Oratie werd ook door hem uitgegeven de verzameling Hoogduitsche gezangen, door hem zamengesteld en getiteld:

Sammlung christlicher Gesänge, zum gebrauch bey dem Deutschen Gottesdienste, in den Evangelish Lutherischen Gemeinen, im Königreiche der Niederlande, Amst. 1831. 8o.

Zie D'ORVILLE en VAN LENNEP, *Illust. Amst. Athen. Memorab.* p. 290, YPEY en DERMOUT, *Geschied. der Nederl. Herv. kerk*, D. IV. bl. 525, SCHULTZ JACOBI en DOMELA NIEUWENHUIS, *Bijdr. tot de Geschied. der Evang. Luth. kerk*, St. IV. bl. 168, St. VI, bl. 81, St. VII bl. 144—149; DE JONG, *Alph. Naaml. van Ned. Boek. Supplem*; BRINKMAN, *Alph. Naaml. van Boek.*, MULLER, *Cat. van Portrett*; dezelfde, *Cat. van Godgel. Werk.* bl. 105, DOMELA NIEUWENHUIS, *Geschied. der Amst. Luth. Gemeente.* bl. 230; *Handelsbl.* 19 Jan. 1858.

EBLES (LYKLE). Zie EEBLES (LYCKLE).

ECHTEN (JOHAN Baron VAN) Heer van Echten, was afkomstig uit een aanzienlijk en adelijk geslacht en alzoo door geboorte en bezittingen een der voornaamste ingezetenen van Drenthe. Hij was de zoon van JOHAN VAN ECHTEN en N. SLOET, werd Lid der Ridderschap en wegens de Staten van genoemd gewest afgevaardigd tot het sluiten der Unie te Utrecht. Hij was gehuwd den 8sten Februarij 1568 aan EVERTJE VAN BRIENEN en overleed in 1602, verscheidene kinderen nalatende; welligt is de volgende een zoon van hem.

Zie SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 312.

ECHTEN (ROELF of RUDOLF Baron VAN) Heer van Echten, welligt een zoon van den voorgaande, was Drost van Koevorden, kapitein in Nederlandsche dienst en wordt genoemd een „heer van groote wijsheid en groote aanslagen, hebbende ook niet alleen in onderscheidene faculteiten treffelijk gestudeerd, maar was ook een groot liefhebber en bevorderaar der geleerdheid." Aan zijne gelukkige pogingen ter verbetering van den landbouw en ontginning van den grond, hebben vooral de gemeenten Hoogeveen en Zwartsluis veel te danken; jammer is het evenwel dat, zoo wel omtrent 's mans leven als werken, zoo weinig berigt tot ons gekomen is. Hij overleed op het Huis Echten den 20sten November 1643 en werd te Ruinen in het familiegraf met groote plegtigheid begraven. Het wapen van dit geslacht is van goud, beladen met drie arenden van azuur, twee en een. Tot cimier eene vlugt van sabel.

Zie JOH. PICARDT, *Antiquiteiten en Annal. Drenth.* bl. 382, *Drentsch. Volks-Alm.* 1840. bl. 95; WELEVELD, *Handb. van den Nederl. Adel*, bl. 41.

ECHTEN (JAN Baron VAN) Heer van Echten, behoorde tot hetzelfde geslacht, werd geboren den 25sten Mei 1741 en was een zoon van JAN, Baron VAN ECHTEN Heer van Echten en Echtens Hoogeveen, welligt dezelfde die in 1744 als Luitenant Generaal in Nederlandsche dienst het bevel voerde te Menen, welke vesting door LODEWIJK XV, kort daarop belegerd en ingenomen werd. Hij werd in 1776 gekozen tot Grietman van Barradeel en was gehuwd in 1776 met JOHANNA ERITIA, dochter van EPEUS WIELINGA en DIDO CECILIA VAN IDSINGA, bij welke hij drie kinderen had. Hij werd in 1795 van zijnen post ontslagen, overleed in 1796 te Minnertsga en werd te Pietersbierum begraven.

Zie VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 219; BOSSCHA, *Neêrl. Held. te Land*, D. II. bl. 562.

ECHTIUS (JOHANNES) was een beroemd Nederlandsch geneesheer, die leefde omtrent het midden der zestiende eeuw. Hij studeerde te Wittenberg en werd aan een der Hoogescholen van Italië tot Doctor bevorderd. Met grooten lof oefende hij de praktijk te Keulen uit. De tijd van zijn overlijden is onbekend. Hij is een der zamenstellers van het *Dispensatorium Coloniense*, op last van den Raad van Keulen bijeen gebragt.

Zie HOOGSTRATEN, *Woordenb.*

ECK (BARTHOLOMEUS), geboren te Heusden was eerst een krijgsman en verwierf zich later een loffelijken naam als onderwijzer in het Fraterhuis te Nijmegen. Zeven jaren lang had hij in Fransche en Engelsche dienst geweest, en was toen op zijn aanhoudend bidden door de Fraterbroeders opgenomen. Nadat hem het opzigt over de studenten gegeven was, heeft hij deze met grooten lof, naarstigheid en godvruchtigheid onderwezen en is, vereerd als een heilig man, in het jaar 1516 overleden.

Zie (VAN HEUSSEN en VAN RIJN). *Oudhed. en gesticht van Devent.* D. I. bl. 230, 231.

ECK (JACOBUS) en niet VAN ECK, was de zoon van STEPHANUS ECK, koopman, en van MACHTILDA MARGARETHA SCHRAM. Hij werd geboren te Keulen den 24sten September 1693, studeerde te Duisburg, Heidelberg, Marpurg, Jena, Erfurt en Halle, op welke laatste Hoogeschool hij in 1715 tot Doctor in de Regten bevorderd werd. Hij zette zich als advokaat te Kleef neder, huwde er in 1716 met ALETTE VAN DE WALL, werd in datzelfde jaar Hoogleeraar in de Regten in den Ham en na verloop van vijf jaren te Duisburg. Hij werd in dezelfde betrekking in October 1735 te Groningen aangesteld, en deed den 7den Maart 1736 zijne Inaugurele oratie. In 1752 werd hem ook het onderwijs in het natuurlijk regt en dat der Nederlanden opgedragen. Hij overleed te Groningen den 24sten December 1757, en werd den 29sten daaraanvolgende in de academiekerk begraven. Behalve twee kinderen, die jong overleden, verwekte hij twee zonen en twee dochters. Zijn oudste zoon BARTHOLOMEUS JACOBUS in den Ham geboren, is geweest Regeringsraad te Nassau-Dillenburg, daarna afgezant bij den Opper Rhijnsche kreits te Frankfort, en eindelijk hoogleeraar in de Regten te Herborn. Hij kwam ook in 1744 in aanmerking bij de benoeming van een Hoogleeraar in de Regten aan de Harderwijksche Hoogeschool. De tweede zoon van JACOBUS ECK volgt, en zijne oudste dochter was gehuwd met CORNELIUS VAN OUDENDORP, predikant te Sassenheim en zijne jongste met GUALTHERUS VAN DOEVEREN, Hoogleeraar in de geneeskunde te Leiden.

Zie *Boekz. der Gel. wereld*, 1721. *b.* bl. 118, 1735, *b.* bl. 507, 1736. *a.* bl. 352, 1752. *a.* bl. 199, 1758. *a.* bl. 80, 81; CROESE, *Reg. der pred. te Amst.* bl. 324; BRUCHERUS, *Gedenkb. van stad en Lande*, bl. 327; BOUMAN, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 161.

ECK (JOHANNES ARNOLDUS), jongste zoon van den voorgaande, werd geboren in den Ham den 26 September 1720, studeerde te Duisburg, later te Groningen, en werd den 3den October 1741 proponent. Niet lang daarna beriep men hem te Lellens in 1742, vervolgens in 1743 te Noord-dijk, in 1750 te Sappemeer, in 1753 te Zutphen en in 1758 te Amsterdam, alwaar hij den 10den Februarij 1792 overleed. Hij was gehuwd eerst in 1757 met ALETTA ELIZABETH VAN NOORTWIJK, daarna, in 1765, met BARBARA JOHANNA TEYSSEN. Hij vierde den 4den November 1768 de nagedachtenis van wijlen zijnen ambtgenoot JOHANNES TEMMINCK met eene lijkrede getiteld:

De aangename Gedagtenis van Godvruchtige voorgangeren, over Hebr. XIII *vs.* 7. Amst. 1768. 8o.

Zie *Boekz. der Gel. wereld*, 1742, *b.* bl. 266, 612, 1743 *a.* bl. 606, 721, *b.* 254, 1750, *a.* bl. 369, 614, 1751. *b* bl. 107. 508, 1754, *a.* bl. 590, 1758, *a.* bl. 342, 723; CROESE, *Reg. der Pred. te Amst.* bl. 321—325; ABKENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*; BRUCHERUS, *Gedenkb. van stad en Lande*, bl. 33, 37, 39.

ECK (J. VAN), schreef:

Den Nederlantschen Prins, Nijm. 1674. 8o.

Zie VAN ABCOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; NIJHOFF. *Cat. van Boek.* St. II. bl. 73.

ECK (CORNELIS VAN), te Arnhem geboren in de tweede helft der zeventiende eeuw, genoot hij het eerste onderwijs te Tiel, studeerde te Utrecht onder JOANNES GEORGIUS GRAEVIUS, en te Leiden onder JOHAN FREDERIK BÖCKELMAN en JOANNES VOET. In 1682 tot Doctor in de Regten bevorderd, werd hij in 1685 tot Hoogleeraar in de beide Regten te Franeker aangesteld, in de plaats van GERARDUS NOODT, welke waardigheid hij den 17den Junij 1686 aanvaardde met eene oratie *de praestantia et necessitate Juris Civilis Romani*, welke door den druk is bekend gemaakt. (Fran. 1686. fol.)

Nadat hij ongeveer zeven jaren met roem aan de Friesche Hoogeschool was werkzaam geweest, werd hij in 1693 in dezelfde waardigheid naar Utrecht beroepen, en deed hij aldaar den 11den September van genoemd jaar zijne intrede met het houden eener openbare oratie *de Ratione studii Juris recte instituendi*, die mede het licht ziet. (Utrecht, 1693. 4o.) Toen, na den dood van JOANNES VOET, de Utrechtenaars vreesden voor zijn vertrek naar Leiden, werd hem den 18den September 1713 tevens den titel van Hoogleeraar in het burgerlijk regt, met verhooging van zijne jaarwedde geschonken; vroeger had hij ook voor eene terugroeping naar Franeker bedankt. Hij bleef tot aan zijnen dood in aanzien, werd zelfs door zijn tegenstander ULRIK HUBER, met wien hij eenen twist had over een punt der Academische voorregten, als een zeer geleerd en oordeelkundig man geprezen, aan wien de Regtsgeleerde wetenschappen veel te danken hebben, en overleed te Utrecht den 26sten Februarij 1732. Hij was in 1696 gehuwd met CATHARINA DE WITH, die hem twee kinderen schonk, die vóór hunnen vader overleden zijn. Waarom dat huwelijk ongelukkig genoemd wordt, wordt niet vermeld. De schriften door VAN ECK, behalve de genoemden, in het licht gegeven, zijn getiteld:

Disputatio Juridica de Morte, Lugd. Bat. 1681. 4o.

Disputatio inauguralis de Septem legibus Pandectarum, seu crucibus jurisconsultorum, Lugd. Bat. 1682. 4o. herdrukt aldaar 1751 8o. Utr. 1774. 8o. en ook door MEERMAN opgenomen in het supplement tot de *Thesaurus Novus Juris Civilis et Canonici*. T. VIII p. 569—598.

Vindiciae Juris Academici, decreto et auctoritate Senatus Academiae Franekeranae scriptae, contra viri amplissimi ULRICI HUBERI *enarrationem Authenticae habita Cod. ne filius pro patre* etc. Franeq. 1688. 8o.

Stricturae breves pro vindiciis illis ad Epistolam et responsionem viri amplissimi HUBERI etc. Fran. 1688. 8o.

Epistola ad Amicum, de praefatione HUBERI *Dissertationibus Juridico-Theologicis praefixa*, Fran. 1688. 8o.

Principia Juris Civilis, secundum ordinem Pandectarum, Franeq. 1689. 8o. 2 vol. herdrukt Fran. 1694, 1697 met *Orationes duae de studio Poëtices conjungendo cum studio juris Romani*, 1713, 1724, 1756, 8o. Lugd. Bat. 1784 2 vol. 8o.

Oratio de vita moribus et studiis M. ANTISTII LABEONIS *et* C. ATEII CAPITONIS, Franeq. 1692, 4o.

Afzonderlijk uitgegeven, de eerste te Fran. 1693. 4o, de tweede te Utrecht, 1696, 4o.

Theses Juris controversi, etc. Traj. (3de druk) 1700 8o. Herdrukt ald. 1706. 8o. Lugd. Bat. 1759 8o.

Oratio de religione et pietate veterum juris consultorum. Traj. 1717, 4o.

Behalve eenige *Carmina* en *Disputationes* over verschillende onderwerpen, gaf hij met voorredenen verrijkt uit:

GUIELMI FORNERII *et* ANTONII CONTII *tractatus de feudis, et elementa Juris feudalis* FRANC. HOTTOMANNI. Leow. 1694.

JOH. FRED. BÖCKELMANNI, *Tractatus, posthumus de Differentiis Juris Civilis, Canonici et Hodierni*, Traj. 1694 8o.

Zie *Boekz. der Gel. wereld*, 1732, *a.* bl. 229; BURMAN, *Traj. Erud.* p. 90—92; VRIEMOET, *Ath. Fris.* p. 678—681; SAXE, *Onom. Liter.* T. V. p. 287; FERWERDA, *Cat. Univ.* D. I. St. VII. bl. 79—80; VAN KAMPEN, *Geschied. der Nederl. lett.* D. II. bl. 39, 41, 42; DE JONG, *Alph. Lijst van Boek; de Navorscher*, D. V. bl. 319, D. VI. bl. 119, 120; MULLER, *Cat van Regtsgel. Werk.* bl. 42.

ECK (CORNELIS FRANSEN VAN) werd den 2den Maart 1764 te Amsterdam uit deftige ouders geboren. Na aldaar de eerste gronden zijner studien gelegd te hebben, genoot hij aan het Athenaeum zijner geboorteplaats en aan de Leidsche Hoogeschool het onderwijs in de Godgeleerdheid en aanverwante vakken, van de beroemdste mannen van zijnen tijd. Door zijne uitstekende eigenschappen en beminnelijk karakter was hij niet

slechts een leerling, wien zijne leermeesters achting en liefde toedroegen, maar ook eenen, wien mannen als NIEUWLAND, KIST en VAN DER PALM gaarne hunne vriendschap schonken.

Met veel omvattende kennis en rijke talenten toegerust, begon hij in 1787 zijne herderlijke bediening in het Geldersche dorp Hemmen, waar hij slechts kort vertoefd had, toen de gemeente van Deventer hem in 1788 tot haren leeraar verkoos. In 1797 op het drietal ter beroeping als predikant te Amsterdam geplaatst, verzocht hij daartoe in geene aanmerking te mogen komen. In 1799 aan de Franeker Hoogeschool tot Hoogleeraar in de Natuurlijke Godgeleerdheid en de Zedekunde benoemd, doch voor die beroeping bedankende, werd hij datzelfde jaar bij het Deventersche Athenaeum in die zelfde vakken aangesteld, en aanvaardde hij deze nieuwe waardigheid met eene redevoering *De praecipuis causis Ethicae Christianae a plurimis Christianis nimis neglectae*. Met ijver en op eene uitnemende wijze nam hij de pligten aan die betrekking verbonden, en ook aan zijn leeraarambt, waar, en had het genoegen in 1805 door de Geldersche Hoogeschool eershalve tot Doctor in de Godgeleerdheid bevorderd te worden. In 1816 aangezocht zijnde om het Hoogleeraarsambt in de Godgeleerdheid, aan de Doorluchtige school te Amsterdam, op zich te nemen, wees hij die aanbieding van de hand, en zag hij zich kort daarop vereerd met de benoeming van Hoogleeraar in de Nederlandsche taal en letterkunde, welken post hij den 16den Januarij 1817 aanvaardde, met eene redevoering over het aanbevelenswaardige van de beoefening der Nederlandsche letterkunde. (Devent. 1807. 8°. ook gedrukt in de *Annales Academiae Groninganae* 1816—1817). Van nu af bleef VAN ECK in de drie belangrijke betrekkingen, waarin hij zich geplaatst zag, met onvermoeiden ijver werkzaam, en groot waren de diensten door hem aan de kerk en aan de school bewezen; doch vrezende dat, bij het klimmen zijner jaren, de taak hem opgelegd te drukkend zou zijn, verzocht hij in 1827 als predikant zijn ontslag, hetwelk hem, na eene veertigjarige dienst, geschonken werd. Zijne betrekkingen aan het Athenaeum bleef hij nogtans onverdroten en met den tijd medegaande vervullen. Met jeugdigen ijver bezield ging hij in 1830 bij de viering van haar tweede eeuwfeest als redenaar voor; maar nog geen vier weken daarna werd hij plotseling uit het leven gerukt, en op den 11den Maart 1830 ontviel hij aan zijne betrekkingen en talrijke vrienden, aan de wetenschap en aan de kerk.

De verdiensten van VAN ECK als Godgeleerde en Evangelie dienaar, als mensch en christen, zijn door SIEGENBEEK en anderen uitmuntend geschetst, en de hulde door kundige mannen hem toegebragt was wél verdiend; want zoo iemand, dan was het VAN ECK, „in wien de vaderlandsche kerk eenen man verloor die haar wezen en hare behoeften grondig kende, hare voortreffelijkheid schrander betoogde en ontwikkelde, en hare eer moedig en welsprekend handhaafde; de Doorluchtige school haar schoonste sieraad, een harer hechtste steunsels, en de gemeente eenen leeraar, die, schoon rustend van zijne gewone dienst, niet ophield waardige leden voor dezelve te vormen!

Ook nog in een ander opzigt maakte zich VAN ECK jegens het Hervormd Kerkgenootschap verdienstelijk, en wel als lid der consulerende commissie tot hare nieuwe organisatie, na de herstelling van ons volksbestaan. Voorts werd aan hem en aan DONKER CURTIUS het ontwerpen van een regelement op de admissie van predikanten opgedragen, en zag hij zich gedurende een aantal jaren als lid der Synode en als president van het provinciaal Kerkbestuur van Overijssel geroepen, terwijl hij bij zoovele andere belangrijke bezigheden nog tijd vond om deze waardigheden met hooge ingenomenheid waar te nemen. Te verwonderen is het daarom niet, dat VAN ECK zoo weinig in het licht heeft gegeven. Wat er van hem behalve het genoemde in druk uitging is getiteld:

Leerrede, ter gelegenheid van het plegtig Dank-uur, gehouden te Deventer den 26 April 1814, Dev. 1814. 8°.

Leerrede uitgesproken den 15 *Februarij* 1815 *na den dood van* Mr. JAN OTTO SLUITER, *Hoogleeraar in de Grieksche en Romeinsche Letterkunde aan het Athenaeum te Deventer*, Dev. 1815. 8°.

Redevoering bij de opening van de Synode der Hervormde Kerk in 1818. Dev. 1818. 8°. In het Hoogduitsch vertaald.

Tiental Leerredenen, Dev. 1829. 8°.

Het tweede eeuwfeest van het Athenaeum Illustre te Deventer op den 16 Februarij MDCCCXXX *plegtig gevierd* (met Mr. P. BOSSCHA), Dev. 1830. 8°.

Tiental leerredenen, Dev. 1831. 8°. 3de druk Dev. 1853. 8°.

Oratio de DESIDERII ERASMI *in Doctrinam moralem meritis*, Dev. 1831. 8°.

Deze beide werken zijn door zijn zoon, Ds. A. VAN ECK, uitgegeven.

VAN ECK had het voornemen eene Geschiedenis der Predikkunde in de Nederlandsche Protestantsche Kerk te schrijven, doch door zijnen plotselijken dood is de hoop dat dit werk eenmaal het licht zou zien geheel weggenomen. De Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden, waarvan VAN ECK, even als van de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem en van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap, lid was, bezit in hare bibliotheek twee handschriften van door hem gegevene Dictaten voor Nederlandsche Welsprekendheid, Letterkunde en Geschiedenis.

Zie (DE JONG), *Alph. Naaml. van Boek. en Supplem.; Hand. van de Jaarl. Verg. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* 1830. bl. 19—32; WEYTING, *Piae memoriae* ECKII; VERWYS, *Hulde aan de naged. van* C. FRANSEN VAN ECK; *Ter naged. van* C FRANSEN VAN ECK *door* P. C. MOLHUYSEN, geplaatst voor het *Tiental leerredenen*; BOSSCHA. en VAN ECK, *Het tweede Eeuwf. van het Athen. ill. te Dev.* bl. 123—126; *Algem. Konst- en Letterb.* 1830. D. I. bl. 20, 177, 1831. D. I. bl. 67; KIST en ROYAARDS, *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. II. bl. 253, D. IV. bl. 267; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D.I. bl. 70, 124. D. II. bl. 159, 195, 228; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 408—411; BRINKMAN, *Alph. Naaml. van Boek.* 1853.

ECK VAN PANTHALEON (DIEDERIK VAN) behoorde tot een zijtak van het oud adelijk geslacht VAN ECK in Gelderland, en was de oudste zoon van BERTRAM VAN ECK VAN PANTHALEON en van ELIZABETH LEEUWENS; hij was vrijheer van de stad en heerlijkheid van Gent en Erlicom, eerst Burgemeester der stad Nijmegen, daarna Burgemeester en Raad te Hattem, gedeputeerde in de Staten Generaal en in den Raad van State. Hij was gehuwd eerst te Nijmegen den 14den Junij 1691 met CATHARINA FAGEL, vervolgens te Heusden den 28sten Julij 1695 met CLAUDINA VAN GROENENDYCK, eindelijk met ELISABETH VAN DIEST. Hij stierf te 's Hage den 19den December 1711 en werd te Gent begraven.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ECK VAN PANTHALEON (GERRIT WILLEM VAN), Heer van Weurt, broeder van den voorgaande, was Generaal van de Infanterie en Kolonel van een regiment voetvolk. Hij stierf ongehuwd te Weurt den 17 April 1751 en is aldaar begraven.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ECK VAN PANTHALEON (JOHAN VAN), zoon van STEVEN ADOLPH VAN ECK VAN PANTHALEON en van BARTHA LUCRETIA VAN SUCHTELEN, werd te Deventer den 26sten Maart 1720 geboren, was Heer van Cortehoeve, en werd, na alle militaire rangen doorlopen te hebben, den 22sten Junij 1779 Kolonel van een regiment Kavallerie, Majoor Kommandant te Tiel en Commies van 's lands magazijnen. Hij huwde den 5den Februarij 1745 met CONSTANTIA SMISSAERT en stierf te Utrecht den 15den December 1806.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ECKHARDT (JOHAN ANDREAS), geboren te Regensburg den 16den April 1639, was de zoon van den Rentmeester Generaal van het Hertogdom Franken, ANDREAS ECKHARDT en van SARA HAUSNER. Hij werd door WILLEM III aangesteld tot zijn raad- en rekenmeester, en overleed in 1692 als gezant aan het hof van Brussel, na op den 10den November 1671 te Putten gehuwd te zijn geweest met MARIA SPIERINGH.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ECKHARDT (WOUTER), geboren te 's Hage den 20sten October 1708, was een kleinzoon van den voorgaande en zoon van den raad en Rentmeester Generaal der domeinen van den Prins VAN ORANJE in de baronnie van Breda, en van JEANNE GEORGETTE Baronnesse DE VILLEGAS. Hij was Generaal Majoor van de Kavallerie en adjudant effectief bij het regiment dragonders van Hessen-Cassel. Hij stierf te 's Hage den 13den Junij 1771 en was den 12den December 1747 te 's Hertogenbosch gehuwd met CATHARINA SARA EVERTSEN. Een zoon van hen volgt.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ECKHARDT (JOSIAS), zoon van de voorgaande, geboren te Breda den 5den December 1750, was in 1788 raad in de vroedschap te Haarlem, hoofdofficier aldaar en lid van den Raad van State. Hij stierf te Zwolle den 12den October 1790, bij zijne echtgenoote ANNA APOLLONIA THIERRY onder anderen nalatende een zoon, FRANÇOIS VAN HARENCARSPEL ECKHARDT, die den 28sten April 1784 te Zwolle geboren werd, Gouverneur van Drenthe was, alsmede Staatsraad en Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, en den 28sten April 1811 te 's Hage huwde met LOUISE GUILLEMINE CONSTANCE CROISET.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ECKHARDT (A. G.) was in 1772 de uitvinder van een hellend scheprad, waartoe hij door de Staten van Holland was in staat gesteld, tot het nemen van proeven in het groot, die

met eenen goeden uitslag bekroond werden; zoodat zij hem gaarne octrooi verleenden. De schepraden van ECKHARDT zijn minder zwaar en minder kostbaar dan de regtstandige schepraden der watermolens, en kunnen met eenen slappen wind werken, als de anderen moeten stilstaan. Zijne uitvinding onderging echter nog belangrijke verbeteringen, zoo wel door hem zelven als door zijnen broeder F. F. ECHARDT, aan wien nogmaals door koning WILLEM I octrooi voor boven genoemde uitvinding verleend werd.

Zie STUART, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 519; VAN ZUTPHEN, *Nederl. uitv. en ontdekk.* bl. 22, 23.

ECKIUS (JOANNES). Zie HECKIUS (JOANNES).

ECLUSE (CHARLES DE L'). Zie CLUSIUS (CAROLUS).

ECLUSE (JEAN DE L') werd in 1571 namens den prins VAN ORANJE met SONOY en HERMAN VAN DER MEERE naar Zweden en Denemarken gezonden, om onderstand; met last om van de vorsten dezer landen niet alleen eene haven ter bemanning en herstelling van de schepen der Watergeuzen of tot verkoop der buit; maar ook, inzonderheid van den koning van Denemarken, eene hulpvloot van vijf of zes schepen te verzoeken; terwijl zij in Zweden trachten moesten de Schotsche soldaten, welke aldaar gediend hadden, in ORANJE's soldij te nemen. De zending mislukte geheel.

Zie GROEN VAN PRINSTERER, *Archiv. de la maison d'Orange Nassau*, T. III. p. 397; ARENDS, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. V. bl. 164.

EDE (PETRUS VAN) werd den 13den April 1697 te Alkmaar geboren. Zijn vader, ARNOLDUS, was als predikant bij de Remonstrantsche Gemeente van Woerden beroepen en vertrok later naar Leiden. Door zijne grootmoeder, MARGARETA GEESTERANUS, stamde hij af van ARNOLDUS GEESTERANUS, die op Loevenstein gevangen gezeten had. Hij was de derde telg uit zijn 's vaders huwelijk met BREGITTA PORSY. Reeds had hij zijn vader verloren, toen hij zijne studiën te Amsterdam aan de kweekschool der broederschap onder CLERICUS en CATTENBURGH voleinde. In 1719 tot proponent bevorderd zijnde, werd hij na verloop van anderhalf jaar te Brielle beroepen. Zijn verblijf aldaar was slechts kort; in 1722 vertrok hij naar Zevenhuizen. Eene beroeping naar Hoorn en eene naar Zoetermeer afgeslagen hebbende, nam hij in 1727 eene naar Leiden aan. Op den 16den October deed hij in die gemeente zijne intrede; en gelijk hij hier de plaats van PETRUS WESTBERG verving, zoo werd hij, na verloop van dertien jaren, bij diens aftreden te Rotterdam tot leeraar gekozen. Ruim vier en veertig jaren oud aanvaardde hij aldaar zijne Evangeliebediening, welke hij tot aan zijnen dood, die den 10den Junij 1759 plaats had, getrouw waarnam. Hij liet zijne echtgenoote, ANNA SMIENT, en eene dochter achter, welke laatste reeds weduwe was van den Heer VAN DER PALS en voor wier beide kinderen hij als een vader had gezorgd. Zijn ambtgenoot PIETER BIERUMER legt deze getuigenis van hem af: „Hij was beschonken met een goed geheugen, had daarbij een vrij goed natuurlijk oordeel en wist voor de vuist zijne meening heel wel uit te drukken. In zijne predikatien was hij veeltijds ijverig en ernstig. Weinig hoorde men hem godsdienstgeschillen behandelen. Naarstig toonde hij zich in het bezoeken zijner gemeenteleden, in 't bijzonder der zieken, armen en bedroefden. In zijn dagelijkschen omgang was hij vriendelijk en minzaam, daarenboven bereidvaardig om anderen van dienst te zijn. In het bestuur van kerkelijke zaken was hij vrij bedreven. De bediening van Curator der vacante gemeente heeft hij acht en twintig jaren waargenomen."

De afbeelding van VAN EDE ziet het licht. Hij schreef:

Lijkreden over Psalm CXVI. vs. 15 *ter gedagtenis van den geleerden, getrouwen en godvrugtigen heer* WILHELMUS SUDERMAN, *in zijn Eerw. Leven Leeraar der Remonstrantsche Gemeente te Rotterdam*, Rott. 1751. 4°.

Zie P. BIERUMER, *Lijkrede op* P. VAN EDE, Rott. 1759; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. V; TIDEMAN, *de Remonstr. Broedersch.* bl. 55. 87, 167, 204, 371; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 76.

EDEMA (GERARD) was geboren in Friesland omstreeks 1652. Hij kwam als leerling bij A. VAN EVERDINGEN, die hem in de kunst van landschapschilderen onderwees. Hij bezocht Engeland, Noorwegen en Newfoundland en overleed in 1700 te Richemond in Engeland. Zijne afbeelding ziet het licht. Voor alsnog houden wij het er voor, dat NICOLAES EDEMA, bij den heer KRAMM vermeld, met GERARD een en dezelfde persoon is.

Zie IMMERZEEL, *lev. en werk der kunstsch.*; KRAMM, *lev. en werk. der kunstsch.*

EDEN (NIKLAAS) geboren te Ede in Gelderland, wordt als dichter genoemd. Wij kennen echter geene dichtproeven van hem.

Zie (VAN HEUSSEN en VAN RIJN), *Histor. van het Utr. Bisdom.* D. III. bl. 135.

EDMOND VAN DINTER. Zie DINTER (EDMOND VAN).

EDMOND (WILLIAM) of EDMUND afkomstig van eene oude Schotsche familie, had zijn vaderland reeds vroegtijdig verlaten om als soldaat zijn fortuin te beproeven. In dienst der Staten getreden was hij een dier Ritmeesters die den Spanjaard zoo veel afbreuk deden, en die bij elke belangrijke affaire met lof werd genoemd. Bij Coevorden, Groningen en Turnhout onderscheidde hij zich boven velen door blijken van moed en bekwaamheid. Volkomen verdiende hij dan ook de bevordering tot Kolonel der Schotsche hulptroepen hem, namens Prins MAURITS, in 1599 te beurt gevallen. Als zoodanig nam hij deel aan den slag bij Nieuwpoort in 1600 en wreekte zich over de nederlaag, die zijn regiment aan den morgen van den dag der overwinning bij Leffingen ondergaan had, door aan den avond van dien dag onder de Spaansche vlugtelingen een afgrijselijk bloedbad aan te rigten. Met eigen hand doorstak hij eenen edelen Spanjaard, die hem vruchteloos tienduizend kroonen voor zijn leven aanbood.

In 1602 behoorde hij onder de verdedigers van Oostende en werd den 3den September 1606 voor Rijnberk door eenen vijandelijken kogel gedood.

Zie VAN METEREN, *Nederl. Hist.* D. IX. bl. 145; *verzam. berigt. omtr. de krijgsbev. bij Nieuwp.* bl. 70, 71; BOSSCHA, *Neêrl. Held. te Land*, D. I. bl. 327, 332, *Geschiedk. Aanteek. omtr. het bel. van Gron.* bl. 6, 56; *Kron. van het Hist. Genootsch. te Utr.* D. V. bl. 429.

EDMUNDUS, was in de tweede helft van de dertiende eeuw Vicaris van den Utrechtschen Bisschop of eigenlijk Elect, JAN VAN NASSAU. Wegens den hoogen nood in het Heilige land predikte hij in 1268, op diens last, in Friesland op nieuw het kruis, om tot eenen nieuwen kruistogt aan te sporen.

Zie DIRKS, *de Noord-Nederl. en de Kruistogt.* bl. 309; VAN DER CHIJS, *de Munten van Friesl. Gron. en Drenth.* bl. 71, 72.

EDUARD Hertog van Gelder, geboren in 1336, was de tweede zoon van REINOLD II, laatste Graaf van Nassau en eerste Hertog van Gelder, en van diens tweede vrouw ELEONORA, zuster van EDUARD III Koning van Engeland. Na zijns vaders dood was de regering van het Hertogdom Gelder en het Graafschap Zutphen overgegaan op zijnen ouderen broeder REINOLD, onder wiens bestuur de twisten der HEECKERENS en BRONKHORSTEN ontstonden. EDUARD werd door de laatstgenoemden tegen zijn broeder, die de HEECKERENS bijzonder was toegedaan, opgezet, en het gevolg hier van was eenen langdurigen burgeroorlog, die aan velen den dood en aan geheel Gelderland niets dan ellende en rampspoed veroorzaakte. Ofschoon er tusschen de beide broeders meermalen een verdrag tot stand was gekomen, waarbij aan REINOUD den titel van Hertog, en aan EDUARD, als landvoogd, de volle oppermagt over al de andere deelen van Gelderland was afgestaan, was echter de oorlogsfakkel meermalen ontstoken. Doch in het jaar 1361 kwam er een einde aan al den jammer. REINOUD, eene aanzienlijke magt op de been gebragt hebben om daarmede Tiel te vermeesteren, werd op den 25sten Mei van genoemd jaar niet alleen verslagen, maar ook door zijn broeder EDUARD gevangen genomen en eerst na diens dood ontslagen.

EDUARD de regering aanvaard hebbende, deed de meesten van zijns broeder's aanhangers het land ruimen, die bij Hertog ALBRECHT VAN BEYEREN, toen Ruwaard van Holland, eenen veiligen schuilplaats vonden. Hierom verklaarde EDUARD hem den oorlog en daagde hem ten strijde. ALBRECHT verscheen met een magtig leger, maar EDUARD verscheen niet en liet den Hertog ongestoord met eenen aanzienlijken buit, in Gelderland geroofd, vertrekken. In 1362 werd evenwel de vrede gesloten, en bij denzelven werd er bepaald dat EDUARD, de dochter van ALBRECHT, CATHARINA, zoodra zij tot huwbare jaren zou gekomen zijn, tot vrouw zou nemen.

Intusschen was MARIA, de gemalin van den gevangenen REINOUD, naar Brabant geweken, en had haren zwager, Hertog WENCESLAUS, overgehaald om haar leed te wreken en, zoo mogelijk, haren man te verlossen. WENCESLAUS viel met krijgsvolk in den Bommelerwaard, en maakte zich van die landstreek geheel meester, maar werd door EDUARD daaruit weder verdreven, waarop de vrede tusschen beiden gemaakt werd.

In het jaar 1371, juist toen hij zich ter voltrekking van zijn huwelijk in Holland bevond, geraakte EDUARD betrokken in den oorlog tusschen WILLEM, Hertog van Gulik en den

Hertog van Brabant. Op den 28sten Augustus van dat jaar geraakten hun beider troepen handgemeen, en voorzeker zou WILLEM VAN GULIK geslagen zijn, ware EDUARD hem niet te hulp gekomen. Door hem behaalde hij eene schitterende overwinning; WENCESLAUS werd gevangen genomen en de meeste Brabanders sneuvelden. Maar ook hier verloor EDUARD het leven. Sommige schrijvers melden dat hij in het gevecht sneuvelde, anderen dat hij, vermoeid van den strijd zijn helm geopend hebbende om frissche lucht te scheppen, door HERMAN BIER van Hees, een zijner gunstelingen, met wiens buitengewoon schoone vrouw hij eenen misdadigen omgang hield, aan het voorhoofd doodelijk gewond werd en twee dagen later overleed. Zijne bruid, CATHARINA VAN BEYEREN, verbond zich later met WILLEM VAN GULIK, neef van Hertog EDUARD. Zijn broeder REINOUD werd weder uit de gevangenis gehaald en aanvaardde op nieuw de regering.

EDUARD VAN GELDER werd in de kloosterkerk te 's Gravendaal of Nieuw Klooster, de begraafplaats van het vorstelijk huis van Gelder, bij gezet. Hij had bij zijn sterven den ouderdom van ruim vijf en dertig jaren bereikt, en was een voortvarend, werkzaam en schrander vorst, die, juist het tegendeel van zijnen meer tragen en schroomvalligen broeder, geene hinderpalen vreesde om zijn doel te bereiken; onder wiens bestuur de binnenlandsche rust werd hersteld en de toestand des lands, door talrijke nuttige instellingen, verbeterd. Het muntwezen inzonderheid had aan hem groote verpligting, en hij bevorderde daardoor den handel en de welvaart der steden, welke daarmede zoo naauw verbonden waren.

Zie PONTANUS, *Hist. Gelr.* Lib. VII. p. 290—294: SLICHTENHORST, *Geld. Geschied.* B. VII. bl. 148; OBLERS, *Geslacht-boom der Grav. van Nassau*, bl. 83, 84; SPAEN, *Inl. tot de hist. van Gelderl.* D. II. bl. 268, 270, NIJHOFF, *Gedenkw. uit de geschied. van Geldert.* D. II. bl. XLVII—LVI, CXIII—CXV; AREND, *Algem. Geschied des Vaderl.* D. II. St. II. bl. 221, 265—281; *Kron. van het Hist. Genootsch.* D. V. bl. 106, D. VI. bl. 236, D. VIII, bl. 314, D. IX. bl. 329, 330; TADAMA, *Geschied. der stad Zutphen*, bl, 89—94; VAN DER CHIJS, *de munten der Grav. en Hert. van Gelderl.* bl. 38—43, dezelfde, *de munten der Heeren en Steden van Gelderl.* bl. 148, 249; dezelde, *de munten van Overijssel*, bl. 61, 177, 326; dezelfde, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 171, 186, 191, 215.

EDZARD II, Graaf van Oost-Friesland, was de tweede zoon van Graaf ULRICH en van THEDA, OCKE FOEKESZ. dochter. Hij werd den 15den Januarij 1460 geboren, en, na den dood zijner moeder, als Graaf van Oost-Friesland gehuldigd. Als zoodanig zouden wij hem hier niet behoeven te vermelden, ware het niet, dat hij gedurende eenigen tijd aan het hoofd had gestaan van de provincie Groningen en door hare inwoners als Heer was gehuldigd. Het verhaal van de gebeurtenissen die daartoe aanleiding gaven beslaat meer dan eene bladzijde in de geschiedenis des vaderlands, en ons bestek laat niet toe daarover in het breede uit te weiden. Genoeg zij alzoo hier de herinnering, dat Graaf EDZARD, reeds sedert lang op uitbreiding van zijn gezag bedacht, na met en voor den Hertog GEORGE VAN SAKSEN Groningen in 1505 belegerd te hebben, buiten diens weten eene overeenkomst met de Groningers aanging, waarbij zij hem als beschermheer tegen de Saksische heerschappij aannamen. Den 17den April 1506 werd het verdrag daartoe tusschen hem en de Groningsche afgevaardigden te Termunten gesloten. In Mei nam hij aan het hoofd van vijf of zes duizend man, in naam des H. Roomschen Rijk, bezit van de stad, en werd er kort daarna plegtig als Heer gehuldigd. Hertog GEORGE, ofschoon vol spijt dat zijne plannen in duigen waren gevallen en hij zich zijnen prooi ontrukt zag, was evenwel verpligt, om, daar zijne magt niet tegen die van EDZARD kon opwegen, zijnen toorn voorals nog te verbergen, en een verdrag met EDZARD te sluiten, waarin men overeenkwam dat de Graaf van Oost-Friesland de stad Groningen in naam des Rijks bewaren, maar de Ommelanden van wege den Hertog van Saksen besturen en er schattingen uitschrijven zou, tot dat men daarover anders eens werd, waarna het krijgsvolk van wederzijde grootendeels werd afgedankt.

Het was evenwel te voorzien dat EDZARD veel werk zou hebben om zijn gezag, ondanks de medewerking der Groningers, staande te houden. Keizer MAXIMILIAAN die het erfstadhouderschap van Groningen, zoowel als van Friesland, den huize van Saksen had opgedragen, had de stad reeds in den Rijksban gedaan, en daagde haar in 1507 voor het kamergerigt te Constanz, alwaar de gezanten des Hertogs van Saksen vele bezwaren tegen haar inbragten. Te gelijker tijd werd Graaf EDZARD en de stad door Paus JULIUS II, op aanhouden des Bisschops van Utrecht, voor Pausselijke gemagtigden te Leuven gedagvaard; doch de geschillen werden evenwel noch te Constanz, noch te Leuven vereffend. De vijandschap tusschen EDZARD en de Groningers aan de eene zijde, en de Saksen en Utrechtschen aan de andere zijde groeide van dag tot dag aan, zelfs poogde Graaf EDZARD in 1512 door verstandhouding binnen Leeuwaarden den Hertog van Saksen ook van het bewind te ontzetten, en gedoogde dat ROELOF VAN MUNSTER, die het slot te Coevorden van wege den Utrechtschen Bisschop bewaard had, doch van zijn ampt ontzet was, met eenig krijgsvolk uit Groningen trok, het slot bemagtigde, en, nadat het hem door de Utrechtschen weder ontweldigd was, het land van Drenthe en Overijssel plunderde en afliep. Ook weigerde EDZARD rekening te doen van het bewind over de Ommelanden, hetwelk hem, als Stadhouder des Hertogs van Saksen, opgedragen was.

Om een en ander nam Hertog GEORGE, na het sluiten van het bestand met Gelderland in 1513, een groot getal soldaten in dienst, trok met den aanvang van 1514 in Groningerland en Oost-Friesland, liet overal, waar hij kwam, de vreesselijkste sporen van roof en verwoesting achter en vermaande de Groningers, door brieven, hem voor Stadhouder te erkennen. Dezen, gesterkt door Graaf EDZARD, die de stad en de naaste vestingen in staat van tegenweer stelde, hadden evenwel geen ooren naar zijne vermaningen.

Inmiddels sloeg het Saksische leger zich voor Groningen neder, en hadden er gedurig onderscheidene gevechten plaats, niettegenstaande er meermalen onderhandelingen geopend werden, die evenwel tot geene uitkomst leidden. De beide vorsten, beseffende dat zonder krachtige hulp van anderen geene verandering in den toestand te brengen was, zochten zich door bondgenooten te versterken. De Hertog van Saksen sloot een verbond met den Bisschop van Utrecht, en Graaf EDZARD wierp zich in de armen van den Hertog KAREL VAN GELDER. Laatstgenoemde vorst, voor wien de bezittingen van EDZARD een begeerlijk goed waren, trachtte, in schijn van dezen te helpen, zijne heerschzuchtige oogmerken te bereiken, en draalde met den beloofden bijstand, om van den dringenden nood der Groningers partij te trekken. Groningen werd door de Saksers intusschen naauwer en naauwer ingesloten, en juist toen zijne tegenwoordigheid en hulp het meest noodig scheen, liet hij EDZARD in den steek en vertrok met het grootste gedeelte van zijne troepen naar huis. EDZARD hierdoor van alle vreemde hulp beroofd en, geen geld hebbende om zijne soldaten te betalen, beducht voor opstand, gaf aan den Raad van Groningen te kennen, dat er geen middel was om van de Saksers verlost te worden, dan zich onder het bestuur van den Hertog van Gelder te stellen. De Groningers naauwelijks den tijd hebbende om zich te bedenken, waren alzoo gedwongen om andermaal van Heer te veranderen, en deden den Hertog van Gelder, in den persoon van zijnen Maarschalk WILLEM VAN GENT en OIJEN, hulde en eed van getrouwheid; waarmede de regering van EDZARD in 1514 een einde nam. Zijn verder levenslot ligt buiten ons bestek, en wij melden dus alleen nog, dat hij den 15den Februarij 1528 te Emden overleed en te Norden werd begraven. Hij was een wijs en moedig vorst, en maakte zich vooral jegens de Hervorming zeer verdienstelijk. Hij was gehuwd met ELIZABETH VAN RITBERG. Zijn zoon ULRICH volgde hem niet op, omdat hij krankzinnig was, doch diens broeder ENNO werd zijn erfgenaam. De afbeelding van Graaf EDZARD ziet op onderscheidene wijzen het licht.

Zie SCHOTANUS, *Geschied. van Friesl.* bl. 328, 380, 382, 419, 424, 468, 469, 485, 506, 508, 521, 522, 534—595, 602, 637; MATTHEUS *Analecta*, T. IV. p. 266 alwaar de huldigingsbrief van EDZARD wordt medegedeeld; *Tegenw. Staat van Stad en Lande*, D. I. bl. 216, 224, 282, 287—324; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl; 318, 325, 382, 384, 386, D. V. bl. 35; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 313, 314; AREND, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl., 474, 488, 489, 495—405, 513—575, 577 VAN DER CHIJS, *de Munten van Friesl. Gron. en Drenthe*, bl. 438, 492, 501, 502, 509 alwaar de door EDZARD gemeenschappelijk met de stad Groningen geslagene munten beschreven zijn.

EEBLES (LYCKLE) of EBLES, van Steenwijk afkomstig, woonde op het slot Friesburg te Nijeholt-pade, waar van hij naderhand den naam heeft aangenomen, en dus genoemd wordt LYCKLAMA A NIJEHOLT. Hij werd in 1514 onder de Saksische regering Grietman van Oost- en West-Stellingwerf, doch door de Gelderschen verjaagd en zijn huis vernield. Naderhand is hij den 18den Februarij 1517 door den Bourgondischen Stadhouder, FLORIS VAN EGMOND, begiftigd met de geheele Grietenij van Schoterland en de helft van de Stellingwerven. Deze helft is door keizer KAREL V, bij besluit van den 13den October

1524, wegens de geledene schade aan zijne bezittingen en ter belooning zijner betoonde getrouwheid, in zijne familie erfelijk verklaard. Toen hem bovendien aangeboden werd in den adelstand verheven te worden, bedankte hij daarvoor en zeide: *Deugd allinne macket wiere adel.* Hij was een man van groot gezag en stierf vermoedelijk in 1534. Zijn zoon LUBBERT LYCKLES volgde hem op, en was als Gevolmagtigde der Grietenij tegenwoordig op den landsdag van 17 Januarij 1550. Deze was gehuwd met BERBER DIRKS en woonde te Oldelamer.

Zie WINSEMIUS, *Chron. van Vriesl.* bl. 414; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. II. bl. 542; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 361, 362, 399.

EECK (JOHANNES), Heer van Loppersum en Wirdum, was de zoon van TJAARD EECK, koopman in hout te Farmsum en van JOHANNA BERNARDS, werd in 1600 geboren en baande zich door zijne bekwaamheid den weg tot ambten. Eerst was hij secretaris van het Hof, werd in 1635 secretaris van Gedeputeerden en van de Staten zelven. Vervolgens kwam hij in de regering, steeg langs de gewone trappen tot Burgemeester op en bekleedde vervolgens vele commissien, zoo te 's Hage als te Groningen. Hij was bij de groote Vergadering in 1651, en verwierf zich door dit alles grooten lof en had gestadig een groot deel aan het bestuur van zaken; ook was hij Curator der Groningsche Hoogeschool. Hij overleed in 1663.

Zie SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 315. D. II. bl. 579.

EECKE, wiens voornaam onbekend is. Hij behoorde tot de verbondene Edelen in 1566. Men gist dat hij dezelfde geweest is met JOSSE VAN DEN EICKEN, elders genaamd VAN DER EYCKE, Heer van Riviere en Gashorn, bijgenaamd *de blinde.* Later was hij de goede zaak afvallig, werd door PARMA in 1583 aan JAN VAN HEMBYZE gezonden om hem tot verraad en overgaaf van Gent te bewegen, en was tevens Spaansch Gouverneur van Breda. Hij was gehuwd met BARBE DE MOL, uit welk huwelijk verscheidene kinderen sproten.

Zie TE WATER, *Hist. van het Verb. en Smeekschr. der Ned. Edel.* D. I. bl. 244, D. II. bl. 363, D. IV. bl. 435.

EECKE (C. VAN) is de vertaler van een Latijnsch zededicht *Vale mundo, ofte Noodinge tot de Broederschap Christi*, dat hij, in 1684 te Amsterdam, in klein 12°. nevens *eenige stichtelijke Gezangen* in het licht gaf. De verzen van het zededicht en de stichtelijke gezangen zijn niet meer dan berijmd proza.

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 62.

EECHOUDT (GERBRAND VAN DEN) komt voor onder de *vriendendichters* achter J. HEIBLOCQ, *Farrago Lat. Belg.* Amst. 1662, ook als lofdichter op H. ZWEERTS in zijne *Gedichten*, Amst. 1697. bl. 145, 148, 151.

Zie *Alg. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 98.

EECKHOUT (JAN VAN DEN) is de schrijver van een ongedrukt treurspel getiteld:

Echt-Breuk door Liefde; te Amsterdam den 1 December 1679 aan de Hoofden der Schouwburg aldaar opgedragen.

Zie *Cat. van de Bib. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 479.

EECKHOUT (GERBRAND VAN DEN) werd den 19den Augustus 1621 te Amsterdam geboren. Zijn vader was een goudsmid, die zijn zoon aan de leiding overgaf van den grooten REMBRANDT VAN RIJN, wiens manier van teekenen, schilderen en koloriet hij zoo gelukkig navolgde, dat REMBRANDT, die veel werk van hem maakte, hem onder zijne beste leerlingen telde. Er is dan ook in het werk van hem en dat van REMBRANDT veel overeenkomst, hetgeen aanleiding gaf dat de stukken van EECKHOUT lang voor werk van zijnen meester gehouden werden. Hij hield zich hoofdzakelijk bezig met het portretschilderen, en was inzonderheid beroemd door de kunst om de verschillende karakters op het gelaat uit te drukken. Hij behoorde evenwel onder de weinigen die, met meer of minder talent, zich aan het historiële vak overgaven. Zijne getrouwheid in het volgen van REMBRANDT's behandeling, deed hem ook in diens gebreken vervallen, en niet zelden tegen het costuum zijner personen zondigen. De teeken- en etskunst zijn mede door VAN DEN EECKHOUT beoefend, hoewel daarvan weinige proeven voorhanden zijn. Hij overleed ongehuwd den 22sten September 1674. Zijne werken worden bij de hieronder aangehaalde schrijvers vermeld. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie HOUBRAKEN, *Lev. der Schild.; Aanwijz. der Schild. op 's Rijks Mus. te Amst.* bl. 19; ENGELBERTS GERRITS, *Biogr. Handw.* D. I bl. 444; *Notit. der Schild. van het Koninkl. Kabin. te 's Hage*, bl. 8; IMMERZEEL, *lev. en Werk. der Kunstsch; Cat. van Schild. in het Mus. Boymans te Rott.* bl. 14; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch;* DUBOURCQ, *Beschrijv. de Schild. op 's Rijks Mus. te Amst.*

EECKHOUT (JOSEPH VAN DEN) was een knap werktuigkundige in de tweede helft der achttiende eeuw. Hij vervaardigde onder anderen omstreeks 1786 voor het Museum te Middelburg een planetarium, dat zeer kunstig is zamengesteld.

Zie KOBUS en DE RIVECOURT, *Biogr. Handwoorb.*

EEG, Kapitein Luitenant ter zee. Op het artikel van J. P. COERTSEN hebben wij melding gemaakt van het door dezen ontdekte *Nederlandsch* eiland. Uit de aldaar aangehaalde schrijvers is niet met zekerheid op te maken of de kapitein Luitenant EEG, die wel den togt mede maakte maar eenen anderen koers hield, mede ontdekker van dat eiland geweest is, niettegenstaande hij als zoodanig bij sommigen genoemd wordt.

Zie ook *Bijdragen tot de Natuurk. Wetensch.* D. I. N°. 1.

EEGHEM (ADRIAAN VAN) werd den 14den Junij 1631 te Kortemerk op de grenzen van Vlaanderen geboren. Zijne ouders tot de Roomsche kerk behoorende, voedden hun zoon daarin op, doch omhelsden, later naar Aardenburg verhuizende, de Protestantsche kerkleer. ADRIAAN werd naar Haarlem gezonden, om zich daar in de kunst der weverijen te oefenen, en liet zich, bekend geworden zijnde met de leer der Doopsgezinden, op den 17den Maart 1652 in hunne kerk doopen. Toen vertrok hij in 1653 naar Middelburg, waar hij zich als wever vestigde. De Doopsgezinde gemeente aldaar verkoos hem den 8sten November 1654 tot haren leeraar, welke bediening hij aanvaardde, maar tevens, in plaats van zijn bedrijf als wever, nu den boekhandel uitoefende. Eerst op zijn dertigste jaar, legde hij zich op de Grieksche, Latijnsche en Hebreeuwsche talen toe, en voorts op alles wat hem later den lof van een kundig Godgeleerde verschafte. Op hoogeren leeftijd gekomen zijnde liet hij den boekhandel varen, en wijdde zich geheel aan zijn leeraarambt toe.

Als zoodanig gaf hij een afdoend bewijs van zijne standvastigheid. In 1655 namelijk hadden de Utrechtsche predikanten het noodig gevonden, om aan de overheid twaalf artikelen voor te dragen, volgens welke men, naar het gevoelen der Utrechtschen, Doopsgezinden en Remonstranten onderzoeken zou, of zij ook met Sociniaansche dwalingen besmet waren. Het vorderen van zulk eene examinatie vond weerklank bij de Hervormden in Zeeland, en te Middelburg wilde men evenzeer de leeraars tot het beantwoorden en onderteekenen der twaalf vragen noodzaken. VAN EEGHEM echter weigerde dit standvastig, en nadat hij herhaalde malen te vergeefs daartoe was aangemaand, en hem eindelijk veertien dagen tot het nemen van beraad waren toegestaan, werd hij den 21sten October 1665 voor Burgemeesters ontboden. Ook daar weigerde hij, en werd daarop in zijne dienst geschorst. Men wilde hem doen beloven dat hij niet weêr zou prediken, maar hij antwoordde, „dat hij zou doen, gelijk God hem door zijne conscientie leerde." En toen burgemeesters hem toevoegden: „wij hebben ook eene conscientie en die leert ons, dat wij zulke lasteringen als van de Socinianen niet mogen dulden!" antwoordde hij: „dewijl onze consciëntien tegen elkander staan, zoo behoorden wij het over te laten aan den Oppersten regter." Daar het vonnis echter in kracht bleef, stelde VAN EEGHEM, eene bekentenis des geloofs op en leverde die, benevens een request, met anderen, bij de Staten van Zeeland in. Op eene belofte dat hij niets leeren zou wat strijdig was tegen de twaalf vragen, werd hem, den 19den December 1665, het prediken, evenwel bij provisie, weder toegestaan. In 1701 ontstonden er, ter zake van een door hem geschreven werk, andermaal moeijelijkheden; doch men leest niet dat hij verder in zijne dienst is gestoord. Hij overleed te Middelburg den 24sten Maart 1709, en was de eerste Doopsgezinde die een volledig stelsel van Godgeleerdheid gegeven heeft. Zijn leerling GERARD DE WIND hield op hem eene Lijkrede, die door den druk is bekend gemaakt. Zijn broeder THOMAS was mede predikant der gemeente te Middelburg.

VAN EEGHEM is de schrijver der navolgende werken, getiteld:

Verhandeling van de stemmelijke gebeden, Middelb. 1685, 8°.

Catechismus ofte onderwijsinge in de godsdienst, Middelb. 1687. herdrukt met aanteekeningen van G. DE WIND, ald. 1715. 8°.

Korte Catechismus, Middelb. 1689. 8°.

Verhandeling van de wet der Nature, met twee aanhangsels, Middelb. 1701. 8°. Herdrukt met een *derde aanhangsel*, ald. 1730. 8°.

Het was door dit werk dat hij in 1701 gevaar liep van in moeijelijkheden te geraken, daar de Hervormde predikanten en onderlingen van Middelburg, bij request aan de burgemeesters der stad, over de onregtzinnigheid van hetzelve klaagden; terwijl zij den schrijver als Arriaan en Sociniaan gestraft wilden hebben. Het blijkt echter niet dat aan dit verzoek gevolg gegeven is.

Christelijke Godgeleerdheit, Middelb. 1711. 4°.

Dit werk werd na zijnen dood door GERARD DE WIND uitgegeven, die ook de herdruk van het voorlaatst genoemde werk bezorgde.

Behalven deze werken, zegt DE WIND in zijne te Middelburg in 1709 uitgegevene lijkrede (bl. 75, 76), heeft VAN EEGHEM niet alleen zeer vele *Aanteekeningen over de voornaamste en moeijelijkste plaatsen van den Heiligen schrift;* maar ook eene *volkomene uitlegging van den zendbrief aan de Hebreën* geschreven, eene *predikorde* opgesteld, vele brieven met geleerde mannen gewisseld en zijne *Bedenkingen* over *de uitgelezendste stoffen der wijsbegeerte, Natuurkunde en Godgeleerdheid* op het papier gebragt, en is het te bejammeren dat deze geschriften niet in het licht zijn gegeven.

Zie H. SCHIJN, *Geschied. der Mennon.* bl. 540—548; FERWERDA, *Naaml. van Ned. Boek.* D. I. St. II. bl. 106; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I, III; BLAUPOT TEN CATE, *Geschied. der Doops. gez. in Holland* enz. D. I. bl. 227, 228, 296, 297; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 411.

EEGHEM (C. VAN) waarschijnlijk een bloedverwant van den voorgaande, schreef:

Konst der vergenoegsaamheid, Amst. 1733. 8°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III; FERWERDA, *Naaml. van Ned. Boek.* D. I. St. II. bl. 106.

EEGHEN (JACOB VAN), geboren te Amsterdam den 1sten Maart 1818, en overleden den 28sten October 1834, was de vervaardiger van een aantal gedichtjes, die alleen voor betrekkingen en vrienden gedrukt zijn, onder den titel van:

Keuze uit Nagelaten Gedichtjes, Amst. 1835. 8°.

Eenige uittreksels uit dit boekje zijn door onzen voorganger in zijn aan te halen werk medegedeeld. Zij geven ons het bewijs dat VAN EEGHEN eene waardige plaats onder onze voornaamste dichters zou hebben ingenomen, indien hem een langer leven gegund ware.

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 62—71.

EEJENUS (SUFFRIDUS) behoorde tot de verbondene Edelen, van wien evenwel niets bekend is, dan dat hij ten jare 1568 in de handen des vijands viel, naar Rupelmonde gevoerd en aldaar onthalsd werd. Misschien was hij bij den slag bij Jemgum gevangen genomen.

Zie TE WATER, *Hist. van het Verb. en Smeekschr. der Edel.* D. II. bl. 364.

EEKE (CORNELIS VAN) berijmde de Psalmen op honderdvijftig van elkander verschillende wijzen, en gaf die uit onder den titel van:

Koninklijke Harpliederen, Amst. 1689, 8°. en 1698, 8°.

Zie FERWERDA, *Naaml. van Ned. Boek.* D. I. St. III. bl. 239; J. VAN IPEREN, *Kerk. Hist. van het Psalmgez.* D. I. bl. 216; WITSEN GEYSBEEK, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 255, 256.

EEKHOUT (GERBRAND VAN DEN). Zie EECKHOUT (GERBRAND VAN DEN).

EEKMANS (LEVINUS) was een orgelmaker uit de eerste helft der zeventiende eeuw, die in het jaar 1639 te Alkmaar de vervaardiger was van het groote orgel met 56 registers. Hij overleed gedurende dezen arbeid, zoodat dit werk door HAGEBEER eerst in 1645 is afgewerkt.

Zie GERBER, *Lexic. der Tonkunst.*

EELBO (PAUL) behoorde tot de onderteekenaars van de herroeping van het eeuwig edict te Dordrecht in 1672. Verder is ons over hem niets bekend, dan dat hij lid der regering van Dordrecht geweest is, en behoort heeft tot de bekende familie van zijnen naam.

Zie DE JONGE, *Verhandel. en onuitgegev. stukken.* D. II. bl. 481.

EELCO, of ETHELOCUS, twaalfde Abt van het vermaarde Friesche klooster Lidlum in Westergo, stamde af van het beroemde adelijk en oud Friesch geslacht der LIAUKAMA's en werd omstreeks het jaar 1270 geboren, waarschijnlijk op het voorouderlijk slot te Sexbierum.

Op dertigjarigen leeftijd werd EELCO tot Pastoor van het dorp Sexbierum aangesteld, en kort daarop in dezelfde betrekking naar Berlikum verplaatst, in welke laatstgenoemde plaats onder zijn bestuur de kerk gebouwd is. Hij begaf zich, tot nu toe wereldsch priester geweest zijnde, in de premonstratenser order, en werd in 1328 tot Abt van het klooster Lidlum verkozen.

Ofschoon bekend door zijn vroom en zedig leven, was het klooster echter dikwijls in de destijds gevoerde twisten der edelen betrokken, en was hij alzoo genoodzaakt, behalve zijne kloosterlingen, een leger van 150 gewapende knechten te onderhouden.

EELCO was een man van deugd en goede zeden, en een voorstander der geleerdheid. Dagen en nachten bragt hij door in kerkelijke diensten, die zelfs in den winter blootvoets verrigt werden. Hij temde zijn ligchaam door menigvuldig vasten; maar was ook streng in het bestraffen. Vanhier de haat van eenige zijner kloosterlingen en leekebroeders, die hij op den uithof, welke het klooster bij Boxum bezat en *Ter Poorte* genaamd, in 1332 in persoon ging bestraffen, wegens hunne brasserij en verdere ondeugden; doch die hem des nachts met knodsslagen den schedel verpletterden en zijn mishandeld ligchaam ter venster uitwierpen; later werden zij voor deze gruweldaad gewurgd en verbrand. Het lijk van EELCO werd naar Lidlum vervoerd en aldaar begraven; terwijl hij door de Roomsch katholieke kerk heilig verklaard werd en zijne nagedachtenis bij hare leden tot heden toe vereerd wordt.

Het afbeeldsel van EELCO, voor weinige jaren nog aanwezig op Liaukama-state bij Sexbierum, kwam later in bezit van den Heer VAN HALMAEL Jr. te Leeuwarden.

Zie (VAN HEUSSEN EN VAN RIJN), *Oudhed. en Gesticht. van Vriesl.* D. II. bl. 174, 175; *Volks-Alman. voor Nederl. Katholiek.* 1856. bl. 1—22.

EELDE (K. M. VAN) vervaardigde extempore een klinkdicht op de preliminairen van den Akenschen vrede in 1742, hetwelk in de *Dichtkunstige Lauwerbladen* (D. II. bl. 340) voorkomt.

Zie *Alg. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 98.

EELKAMA (EELKE JELLES) werd geboren te Leeuwarden den 8sten Julij 1788; hij verloor op zijn zesde of zevende jaar het gehoor en werd met zijn elfde jaar in het Instituut voor doofstommen te Groningen opgenomen. Hier genoot hij onderwijs in de teeken- en schilderkunst, en verwierf in 1804 de hoogste prijs voor het best geteekend academiebeeld in de teekenschool van den Heer G. DE SAN. Bij de zijnen in 1807 teruggekeerd, hield hij zich ijverig bezig met teekenen en schilderen van landschappen met vee, van bloemen en vruchten, en gaf ook les in de teekenkunst. Om zich verder te oefenen vertrok hij vervolgens, voor rekening van koning WILLEM I, naar Parijs, en op eigene kosten, grootendeels te voet, naar Frankrijk, Zwitserland en een gedeelte van Italië. Later bezocht hij ook Londen. Hij hield zich daarna te Haarlem en te Amsterdam op, in welke laatste stad hem een nieuwe ramp trof: hij werd blind. Te Leeuwarden teruggekeerd leefde hij nog twee jaren, en werd door den dood van zijn lijden verlost op den 27sten November 1839. Als bloem- en fruitstukteekenaar had hij de meeste verdiensten.

Zie *Algem. Konst. en Letterb.* 1839. D. II. bl. 385; IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; hier door ons gevolgd.

EELSMA (WYBE) was een aanzienlijk Vetkooper, die in 1463 bij Franeker krijgvoerde tegen den Schieringer edelman GODFRIED, in welken beiden omkwamen.

Zie AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. 3. bl. 220.

EELSMA (JELLIUS of JELTE) werd in 1539 geboren en was de zoon van RIPPERT EELSMA, die in huwelijk had TRIJN ELINGA. Hij woonde in 1564 op Hottinga state te Pietersbierum en nam deel aan het verbond der Edelen. Uit dien hoofde werd hij genoodzaakt de vlugt te nemen en verhinderd naar Antwerpen te trekken, waarheen ALVA hem ter verantwoording had gedagvaard. Hierop werd hij den 10den September 1568 gebannen en zijne goederen verbeurd verklaard. Hij werd hierop zoo verbitterd en aangemoedigd voor de vrijheid, dat hij ook deel nam aan het nader verbond, dat den 15den Augustus 1569, met het doel om den vijand allen mogelijken afbreuk te doen, werd gesloten. Hij trok hierop met HOMME HETTINGA naar Friesland en rustte met hem een schip uit, om op vrijbuit uit te gaan. Zij slaagden hierin zeer goed; doch werden eerlang gedwongen de Friesche en Noord-Hollandsche kusten te verlaten. Onzeker is het of hij deel nam aan de inneming van den Briel; maar zeker, dat hij eenigen tijd in Zuid-Holland onder LUMEY diende, en deel nam aan den mislukten togt naar Schoonhoven op den 7den Julij 1572.

EELSMA trok vervolgens naar Friesland, en zette daar zijne werkzaamheden krachtig voort. Hij bezette met HERO HETTINGA,

in het begin van 1573, het eiland Ameland. Op het gerucht dat eene sterke magt van Walen naar dat eiland opdaagde, weken zij van daar, en zeilden naar Emden, doch kwamen terug, nadat de benden van ROBLES het eiland hadden verlaten. Van hier vertrokken zij naar Friesland, en waagden het, op den 13den Junij 1573, voet aan land te zetten. Te Holwerd werden zij gegrepen; EELSMA ontkomt, vlugt naar het strand en beproeft naar zijn boot of schip te zwemmen, doch vindt in de golven zijn graf. Met hem verloor de zaak der vrijheid een edel voorstander, die zelfs naar het oordeel van partijdige geschiedschrijvers in rijkdom en zielsvermogens uitmuntte. Hij was gehuwd met WICK GALAMA, die hem eene dochter, FOKK genaamd, schonk, die gehuwd was met den raadsheer AEDO EYSINGA. Genoemde vrouw en dochter, in 1574 van Emden naar Friesland trekkende, zouden, naar luid van het verhaal, tusschen den Dam en Delfzijl verdronken zijn.

Zie TE WATER, *Verb. en Smeekschr. der Edel.* D. II. bl. 364—367; D. III. bl. 460, VAN GRONINGEN, *Geschied. der Watergeuz.* bl. 212—214, 447; VAN VLOTEN, *Nederlands Opstand tegen Spanje in zijne eerste wording en ontwikkel.* bl 145, 149, 180, 196—198, Bijl. bl. 325, 326.

EELSMA (WIGER), broeder van den voorgaande, woonde te Sexbierum op Eelsma-State, nam mede deel aan het verbond der Edelen, en deelde in hetzelfde lot van dagvaarding en verbanning als zijn broeder. Hij schijnt echter een minder belangrijk aandeel dan dezen aan de gebeurtenissen des tijds genomen te hebben; althans zijn naam komt verder niet voor. Hij was gehuwd met DOUTSE DOUMA, bij wie hij twee dochters verwekte.

Zie TE WATER, *Verb. en Smeekschr. der Edel.* D. II. bl 367.

EEM (ELBERTUS VAN), geboren te Kampen den 13den Januarij 1748, ontving het onderrigt in de muziek hoofdzakelijk te Amsterdam, werd vervolgens organist, eerst van de Augustijnen, later van de groote kerk te Dordrecht en beoefende daarbij de piano, viool, alt en bas, waarop hij, gelijk ook in de theorie der muziek onderwijs gaf. In het jaar 1792 heeft het orgel, in de groote kerk aldaar, onder zijne leiding, door P. J. GEERKENS, eene vernieuwing ondergaan. VAN EEM was een vrij goed organist, maar bezat niet die eenvoudigheid en waardigheid die in dusdanig spel vereischt worden. Als komponist heeft hij zich ook door de uitgave van eenige werken doen kennen. Hij overleed den 23sten October 1821 te Dordrecht aan verval van krachten.

Zie CAECILIA, *Alg. Muzik. Tijdschrift* 4de Jaarg. No. 12.

EEM (ARNOLDUS VAN DER), geboren te Utrecht, gaf, volgens IMMERZEEL, in 1622 eene proef van zijne kunstbedrevenheid aan het St. Hiob's gasthuis, van hetwelk hij in 1627 Regent werd. Hij behoorde onder de kunstoefenaars, die in 1611 de afscheiding der schilders en beeldhouwers van het zadelmakers gild, en de vestiging van een afzonderlijk St. Lucas gild bewerkten.

Zie IMMERZEEL. *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EEMBD (GOVERT VAN DER) werd te Haarlem geboren, leefde in de eerste helft der zeventiende eeuw aldaar, was regtsgeleerde, ijveraar voor de vrijheid, rederijker en lid van de Haarlemsche kamer *de Wijngaerd-ranken*, met de spreuk: *Liefd' boven al.* De dichtkunde was zijne uitspanning; ook heeft hij de Latijnsche Dichters beoefend, blijkens zijne aanhalingen uit dezelven. Zijne zinspreuk was: *Oefeningh leer U.* Van hem ziet het licht.

Den Getrouwen Herder uyt Arcadien overgestelt uyt de Italiaense in de Franse sprake, door BAPTISTA GUARINI, *Ridder, ende nu uyt de Franse in Neder-duyts vertaeldt.* Haarl. 1618. 8o.

Haerlemse Belegeringhs treur-bly-eynde-spel, 's Hage 1619 4o.

Treurspel Sophonisba, Amst. 1621. 4o.

Zie DE KONING, *Tafereel der Stad Haarl.* D. IV. bl. 24; WITSEN GEYSBEEK, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 256—258; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. letterk. te Leid.* D. I. b. bl. 86.

EEMBRUGGE (REYNIER) was Muntmeester van KAREL V te Nijmegen, van Augustus 1544 tot den 29sten Maart 1546, tusschen Maart 1546 en Julij 1552 en van Augustus 1552 tot Augustus 1558.

Zie VAN DER CHIJS, *de Munten der Graven en Hert. van Geldert.* bl. 168, 169, 326—342.

EEMSKERK (GERRIT VAN) behoorde tot het aanzienlijk Zuid-Hollandsch geslacht van dien naam, en was Ridder, Heer van Oosthuizen en de Kabeljaauwsche partij toegedaan. Hij woonde omstreeks 1419 te Dordrecht, en wordt genoemd Raad van Hertog JAN VAN BEYEREN. Zijn wapen was als dat van de familie HEEMSKERK, zijnde van Azuur beladen met een zilveren klimmenden Leeuw met een roode tong.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 945.

EENHOORN (WILHELMUS VAN), geboren in 1690, werd, proponent zijnde, beroepen te Aalsmeer in 1714, en vertrok van daar in 1717 naar Arnhem. Wegens ligchaamszwakte verkreeg hij in 1750 zijn emeritaat, en begaf zich toen met der woon naar Maarssen, alwaar hij zich tot het einde zijns levens met het schrijven van boeken bezig hield. Hij overleed te Maarssen den 2den Februarij 1759. Na zijn dood maakte men op hem het volgende:

Inter quadrupedes est rarior *Unicornis!*
Est inter bipedes noster rarissimus *Eenhoorn!*

Zijne afbeelding naar QUINKHART is door HOUBRAKEN gegraveerd. Zijn broeder, GUALTHERUS JOHANNES, overleed in 1719 als predikant te Aalsmeer. WILHELMUS VAN EENHOORN maakte zich beroemd door de volgende werken, waarvan sommigen nog gezocht worden. Zij zijn getiteld:

Euthanasia ofte wel sterven, waarin van de Dood en Sterven in 't gemeen en van alles wat tot wel en Zalig Sterven behoord, enz. Amst. 1744—1746. 8o. 4 deelen.

Dit werk werd tweemalen herdrukt. Bij de vermelding van dit en het volgende valt op te merken, dat elk deel met eenen anders luidenden titel is uitgegeven.

Wel Leven, waarin het wel leven in 't gemeen, het verstandig en geloovig leven in 't bijzonder uytvoerig verhandeld, waarin ook het begin en de voortgang van het geloofsleven, en het leven door het geloof op de beloften, in het breede vertoont werdt enz. Amst. 1746—1751. 8o. 6 deelen.

Ook dit werk werd tweemalen herdrukt.

De alleruytnemenste Weg om wel te Leven en wel te Sterven aangewezen in eenige verhandelingen van de Liefde, met alle deszelfs voortreffelijke Eigenschappen, Ofte verklaringen en toepassende Aanwijzingen over 1 *Corinth.* XIII; *waarbij gevoegt is een Aanhangsel van eenige keurstoffen, als Henochs Wandel en Wegneming, de laatste Gebeden en Werkzaamheden van den Messias, volgens Psalm* XXXI. vs: 1 *tot* 9 *en een Synodale Leerreden over Jacob.* II. vs: 12. Amst. 1748—1750 4o. 2 deelen.

De Christelijke Jonkheid, waarin van de Jonkheid in het gemeen, van het bestaan, de pligten en opvoeding der Jeugd in het bijzonder gehandelt werdt, waarin ook vier der gedenkwaardigste dingen, op die stoffe betrekkelijk volgens Prediker XI. vs: 8, 9 en 10 en XII vs: 1 *verklaard en toegepast, alsmede van Psalm* CXLI. vs. 12. Amst. 1753—1755, 8o. 3 deelen.

Meermalen herdrukt en elk deel met eenen anders luidenden titel.

De Christelijke Ouderdom, waarin van den ouderdom in het gemeen, en der Eerste Vaderen in het bijsonder geschreven, desselfs beschrijving volgens Prediker XII. vs: 2 tot 7. *uytvoering verklaard en door toepassende aanmerkingen nadrukkelijk aangedrongen wordt.* Amst. 1755—1756 8o. 2 deelen: het tweede deel met eenen anders luidenden titel.

Leven der Christenen, Amst. 1758. 8o. 3 deelen.

Zie *Boekz. der Gel. Wereld*, 1736, *b.* bl. 434, 1717. *a.* bl. 624, 719, 1750. *a* bl. 461, 1759 *a* bl. 243, 244; DE JONGH, *Naaml. der predik. van het Geld. Synode*, bl. 293; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. II. III. IV; ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek*; KOK. *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 151.

EEPEN (JACOB VAN) leefde in het midden der zeventiende eeuw, en was lid van de Veersche Rederijkerskamer. Hij voerde tot zinspreuk: *Hierna een beter*, en redeneerde in het *Vlissings Redens-Lusthof* op eene wijze die hem den titel van dichter onwaardig maakt.

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 71; *Algem. konst- en Letterb.* 1846. D. I bl. 357.

EEPEN (JOANNES VAN), een bloedverwant van den voorgaande en lid van de Rederijkerskamer te Vlissingen. Ook hij vervaardigde twee Sonnetten in het *Vlissings Redens-Lusthof* voorkomende, die niets dan onzin behelzen. Zijne zinspreuk was: *De nood breekt wet.*

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 72; *Algem. konst- en Letterb.* 1846. D. I. bl. 357.

EEPESZOON (JURRIAAN). Zie EPESZOON (JURRIAAN).

EERDE (EGBERTUS VAN) geboren te Koevorden in 1724, werd proponent zijnde in 1750 predikant te Ten Boer in Groningerland, alwaar hij den 26sten Februarij 1777 overleed, gehuwd geweest zijnde met MARGARETHA TIDEMAN, die hem vijf kinderen schonk, waaronder JAN RUDOLF die volgt. Hij maakte zich in de Kerkelijke geschiedenis bekend, door zijnen twist met JOHANNES CONRADUS APPELIUS, predikant te Zuidbroek, over het Avondmaal, waaraan de beide volgende geschriften hunnen oorsprong te danken hebben, en waarvan hij het eerste zonder naam uitgaf. Zij zijn getiteld:

Pleidooi over de vraag of een onergerlijk, onbegenadigd, belijder vrijheid heeft om het H. Avondmaal te gebruiken door AD. PHILEKKLESIUS. Amst. 1763. 8°.

Nodige verdediging van het Pleidooi en Voorberigt, waarin beweerd word, dat een onergerlijk onbegenadigd belijder vrijheid heeft, om het H. Avondmaal te gebruiken tegens 't zedig en vrijmoedig onderzoek van J. CONR. APPELIUS, enz. Gron. 1764. 8°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, D. 1750 *b.* bl. 264, 774; ABRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.* bl. 156, 411; BRUCHKRUS, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 104; YPEY, *Geschied. van de Krist. Kerk.* D. VII, bl. 402—404; YPEY EN DERMOUT, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D. III. bl. 613, 614, *Aant.* bl. 266—271; *Algem. Konst- en Letterb.* 1836. D. II. bl. 50.

EERDE (JAN RUDOLF VAN), zoon van den voorgaande, werd te Ten Boer den 30sten Augustus 1774 geboren. Na eerst het onderwijs van den verdienstelijken HENDRIK WESTER in zijne geboorteplaats ontvangen te hebben. vertrok hij met zijne moeder naar Groningen, werd er op de Latijnsche school besteld en op dertienjarigen leeftijd met lof tot de academische lessen bevorderd. Aan de Groningsche Hoogeschool legde hij zich met vlijt op de beoefening der fraaije letteren in derzelver geheelen omvang toe, en behaalde den 16den December 1795, na het verdedigen van eenige theses, den Doctoralen graad, in de regten, welke destijds minder gebruikelijk was in de Letteren te verleenen. Korten tijd te voren, toen hij zijne academische loopbaan nog niet geëindigd had, werd hij den 17den Augustus 1794 door de regering van Groningen aangesteld tot conrector aan het Gymnasium dier stad, en nam gedurende twaalf jaren die betrekking waar, in welke hij, gelijk als lid der commissie van toezigt op het lager onderwijs in het toenmalig departement van de Eems, eene zorg voor het onderwijs der jeugd en eene onovertrefbare geschiktheid om te onderwijzen, gepaard aan grondige kennis, aan den dag legde, die hem in 1804 deed in aanmerking komen als opvolger van zijnen leermeester, den Hoogleeraar DE RHOER, en in het volgende jaar eene onderhandsche aanbieding deed verwerven van het Hoogleeraarambt aan de Franeker Hoogeschool, waarvoor hij evenwel bedankte. Doch toen hij in 1806 tot gewoon Hoogleeraar in de Algemeene en Vaderlandsche Geschiedenissen en Romeinsche oudheden te Groningen beroepen werd, nam hij die betrekking aan en aanvaardde hij die op den 15den Junij 1808 met het houden eener redevoering: *de historiae, in primis universalis, a recentioribus excultae amplitudine et praestantia*.

Groot zijn de diensten door VAN EERDE in die betrekking aan de wetenschap en aan de Hoogeschool bewezen. De laatste had inzonderheid in de bange dagen der Fransche overheersching veel aan hem te danken. Hij behoedde haar voor vernietiging en hare leerlingen voor het gevaar slagtoffers te worden der geheime Fransche politie. In 1816 tot Bibliothecaris der Hoogeschool aangesteld, gevoelde hij al dadelijk het noodzakelijke van eenen nieuwen Catalogus, dien hij met groote moeite en inspanning zamenstelde, in 1833 het licht deed zien, en die het bewijs oplevert van zijne uitgebreide boekenkennis, die teregt in hem bewonderd werd.

Ook in andere opzigten maakte VAN EERDE zich verdienstelijk. Als Directeur en Secretaris van het te Groningen gevestigde Instituut voor doofstommen was hij gedurende twintig jaren ijverig voor deszelfs belangen in den weer, en men heeft het aan zijne bemoeijingen te danken, dat de pogingen, aangewend om de inrigting naar elders te verplaatsen, verijdeld zijn.

In deze en andere betrekkingen was VAN EERDE werkzaam tot aan zijnen dood, die den 10den November 1835 plaats had. Hij was op den 1sten Februarij 1796 te Groningen gehuwd met Mejufvrouw ELLA CATHARINA VAN BOLHUIS die hem verscheidene kinderen schonk.

Ofschoon geen der binnenlandsche Genootschappen er op bedacht scheen om hem het lidmaatschap aan te bieden, werd echter door buitenlanders hulde aan zijne verdiensten gedaan, door zijne benoeming in 1829 tot Lid van het Koninklijk Aziatisch Genootschap te Londen, en in 1833 van het Koninklijk Genootschap voor Noordsche oudheidkunde te Koppenhagen.

Er is van zijn gelaat eene silhouette vervaardigd, naar W. LUBBERS, door C. C. FUCHS, vóór den Groningschen Almanak van 1829.

Behalve genoemde Catalogus en latijnsche redevoering, bij de aanvaarding van zijn professoraat, zien van VAN EERDE het licht.

Redevoering ter viering van den vijfentwintigsten verjaardag van de eerste bemoeijingen van den Staat met het lager Schoolonderwijs, Groningen, 8°.

Oratio de Europa, imperiorum Jure temperatorum altrice, Gron. 1825. 8°.

Leven van Benjamin Franklin door hem zelven beschreven, benevens deszelfs rede-, staat-, letterkundige, en geestige schriften, uit het Engelsch, Fransch en Hoogduitsch vertaald.

De Kindervriend of eerste onderwijs in het lezen en bij het lezen, naar het Hoogduitsch van F. E. VAN ROCHOW.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1835, D. II. bl. 358—355, 1836. D. II. bl. 50—59, 68—76; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 17.

EERENS (DOMINIQUE JACQUES DE), den 17den Maart 1781 te Alkmaar geboren, was de zoon van PIETER PAULUS DE EERENS en JOHANNA CRAMER. Nauwelijks zeventien jaren oud, trad hij als soldaat in Hollandsche dienst, werd reeds den 7den Junij 1798 tot fourier, den 31sten Augustus 1799 tot sergeant, en den 1sten April 1800 tot kadet bevorderd. Als sergeant woonde hij in 1799 den veldtogt in Noord-Holland bij, en bekwam bij die gelegenheid door eenen bajonetsteek eene wonde in den regter dij. In 1800 en 1801 nam hij deel aan de veldtogten in Duitschland, en werd om zijne betoonde moed, in het redden van den kapitein SCHMIDT uit 's vijands handen, door den Luitenant Generaal DUMONCEAU op het slagveld tot luitenant bevorderd, en later te 's Hage bevestigd. In 1803 werd hij benoemd tot adjudant majoor, in 1805 tot tweeden Luitenant en in het volgende jaar tot eersten Luitenant van de garde van koning LODEWIJK, die hem in November van dat zelfde jaar verhief tot ridder van de orde der Unie, den 20sten Mei 1807 tot Kapitein, eersten Hoofdman van de lijfwacht te voet; twee jaren daarna, den 25sten Augustus 1809, tot Luitenant Kolonel bij die zelfde lijfwacht, en den 3den October van dat zelfde jaar tot Luitenant Kolonel, Opperschildknaap. In Julij 1810 werd hij met de afdeeling landmagt naar Parijs afgevaardigd en ging in dat jaar, als Chef de bataillon, met den rang van Groot Majoor, bij het 1ste regiment tirailleurs der keizerlijke garde, in Fransche dienst over, en verwierf zich weldra de gunst en het vertrouwen van den Keizer, die hem den 5den Maart 1812 verhief tot Ridder der keizerlijke orde der Reunie, twee maanden daarna, den 5den Mei 1812, tot Ridder van het Legioen van Eer en Ridder des Rijks, en wederom ruim twee maanden daarna, en wel op den 17den Julij 1812, tot Chef van den staf van de tweede divisie infanterie van de keizerlijke Garde.

In bovengenoemde rangen nam DE EERENS een werkdadig deel aan de belangrijke gebeurtenissen des tijds, en deed hij zich kennen als een in den krijg geoefend bevelhebber, aan wien eene luisterijke plaats onder de eerste en voornaamste krijgslieden toekomt. Binnen den tijd van twaalf jaren (1803—1815) heeft hij niet minder dan tien veldslagen bijgewoond, waaronder die in Pruissen, Spanje, Portugal, Rusland en Frankrijk, en de belegering van Dantzig, eene zeer voorname plaats bekleeden, gedurende welke hij herhaaldelijk werd gewond. Toen de kozakken op den 25sten October 1812 zich bijna meester hadden gemaakt van den persoon des Keizers, was het DE EERENS die ter hunner vervolging gedetacheerd werd, en, ten gevolge van het welslagen daarvan, tot Kolonel werd voorgedragen. Hij bekwam op den 12den November 1812 dien rang en had in Augustus 1813 bij het beleg van Dantzig, bij eenen algemeenen uitval, het geluk aan het hoofd van een eskadron Fransche jagers te paard en van een eskadron Poolsche lansiers, den vijand eene redoute af te nemen, en de kozakken tot in hunne retranchementen terug te drijven, voor welk wapenfeit hij aan den Keizer als officier van het legioen van eer is voorgedragen, waaraan echter door de daarop gevolgde gebeurtenissen geene beschikking schijnt gevolgd te zijn. In 1813 ontving DE EERENS zijne aanstelling tot Chef van den staf der kavallerie van het 10de korps, werd in Januarij 1814 krijgsgevangen gemaakt, en, na in die zelfde maand zijn eervol ontslag uit de Fransche dienst bekomen te hebben, ging hij als Luitenant Kolonel in Nederlandsche dienst over. Weinige maanden daarna tot Kolonel bevorderd, werd hem tevens het kommandement der 2de brigade van de 1ste divisie infanterie opgedragen. In April 1815 werd hij benoemd tot Generaal Majoor, ter belooning van zeer gewigtige diensten, welke hij reeds dadelijk na de herstelling van Nederland bewezen had, kreeg achtereenvolgens onderscheidene eervolle commissiën, werd in 1819 begunstigd met het Provinciaal kommandement van Noord Brabant, en benoemd tot Ridder der Militaire Willems-orde van de 3de klasse. Den 20sten December 1826 werd hij bevorderd tot Luitenant Generaal en Inspecteur Generaal der infanterie over het 6de groot militair kommando; den 4den Julij 1829 tot Ridder van den Nederlandschen Leeuw en den 7den Julij tot kommandant der 3de Divisie Infanterie, welke

laatste betrekking hij echter slechts vijf maanden vervuld heeft; zijnde hij bij organisatie van het militair departement, den 25sten December, 1829 benoemd tot Directeur Generaal van oorlog, welken moeijelijken post hij gedurende vijf jaren (van 1829—1834) bekleedde, en voor zijne als zoodanig gegeven blijken van groote theoretische en practische kennis, van beleid en bekwaamheid, zich vereerd zag met de hartelijkste toegenegenheid van Z. K. H. Prins FREDERIK, en met zijne benoeming in 1831 tot Kommandeur der orde van den Nederlandschen leeuw.

In het jaar 1834 werd DE EERENS bij besluit van den 5den September benoemd tot Luitenant Gouverneur Generaal van Neêrlands Indië en kwam met Z. M. fregat *Diana* op den 22sten Februarij 1835 te Batavia aan, waar hij, na een jaar deel aan het bestuur genomen, en intusschen eene reis van geheel militaire strekking door Java gedaan te hebben, uit handen van den Gouverneur Generaal ad interim, J. C. BAUD, op den 29sten Januarij 1836, het hoogste gezag over Nederlandsch Oost-Indische bezittingen aanvaardde. Hij overleed te Buitenzorg op den 30sten Mei 1840, alwaar hij eenvoudig en zonder eerbewijzingen, overeenkomstig zijn verlangen, is bijgezet geworden.

DE EERENS was voorzeker een der merkwaardigste mannen van zijnen tijd, die echter, bij het bezitten van zoovele groote talenten en het tot stand brengen van zoo veel goeds, den laster van ondankbare tijdgenooten niet heeft kunnen ontgaan; maar wiens verdiensten evenwel, door anderen erkend en op hunne regte waarde geschat zijn. Onfeilbaar was hij niet, en wat er soms minder gunstig tijdens zijn bestuur in Indië uitviel, moet eerder geweten worden aan omstandigheden en zaken, waartegen hij niets vermogt, en die buiten zijne magt waren te veranderen. Maar bij het ophalen van die min gunstige uitkomsten, heeft de nijd het vele goede, door hem gewrocht, over het hoofd gezien, en zijn de goede diensten, die hij in zoo vele opzigten aan het vaderland en onze bezittingen buiten hetzelve bewezen heeft, deerlijk miskend.

Met onverdroten ijver en volharding heeft DE EERENS zich gedurende vier jaren van al de takken des Opperbestuurs in Indië gekweten. Hier alles te vermelden wat door hem als zoodanig verrigt is, laat ons bestek niet toe. Genoeg zij hier de vermelding, dat bij zijn overlijden de toestand der gouvernementskassen zeer voldoende was, niet tegenstaande hij van jaar tot jaar klimmende ondersteuning aan het moederland gegeven had; dat de rust op Java gehandhaafd en geen spoor van onvergenoegdheid tegen zijn bestuur onder de vorsten, hoofden of bevolking is opgemerkt geworden; dat ontluikende verwikkelingen met het Britsch-Indisch Gouvernement, door hem zijn voorgekomen en opgelost, zonder de eer en waardigheid des rijks te benadeelen; dat de zeerooverijen geweerd, belangrijke bepalingen omtrent inlandsche aangelegenheden tot stand kwamen en de onderscheidene takken der kultuur in bloei en uitbreiding zich mogten verheugen.

Maar ook in nog andere opzigten was DE EERENS verblijf in Indië vruchtbaar. Als beschermer en voorstander van kunsten en wetenschappen kunnen, behalve zijn privaat kabinet van oudheden, volkenkunde en voorwerpen uit het rijk der natuur, getuigen het Statistiek Bureau, dat hij te Buitenzorg in 1837 liet oprigten, het Tijdschrift van Nederlandsch Indië, dat aan hem deszelfs aanwezen te danken had, en voorts allen die hij of opwekte tot het aanvaarden van letterkundige ondernemingen, of zijnen bijstand schonk in de beoefening der wetenschappen. Het schoolwezen werd door hem allerwege bevorderd, en, zooveel hij kon, de toestand van het onderwijs verbeterd; de Geographische en Statistieke kennis der kolonie bevorderde hij met al zijne magt, en hij benoemde eene kommissie ter verbetering de Zee-Kaarten, die reeds menigen heilzamen arbeid verrigt heeft; zijne zucht naar verfraaijingen is kenbaar aan de onder zijn bestuur daargestelde werken en gebouwen, zoo op Java als elders.

Eindelijk, want wij kunnen alleen het voornaamste opnoemen, vonden kunde en bekwaamheid, vlijt en werkzaamheid, moed, beleid, beradenheid en getrouwheid bij hem een hoog waardeerder, en de godsdienst, onverschillig welke, een getrouw en naauwgezet beschermer en voorstander. In één woord, zoo wel als Regent of als liefhebbend vader en echtgenoot, zoowel als mensch of als Christen was DE EERENS groot; en moge dan ook de afgunst getracht hebben zijne daden in een ongunstig daglicht te stellen, eens, en het is reeds door kundige mannen beproefd om daartoe het hunne bij te brengen, zal zijn bestuur in Indië in deszelfs wezenlijken aard door de nakomelingschap worden gekend en naar waarde geschat worden.

Zie S. A. BUDDINGH, *de Redact. van het Tijdschr. van Nedrl. Indië aan de nagedacht. van* D. J. DE EERENS, Batav. 1840. 8o.; BOSSCHA, *Nedrl. Heldend. te land.* D. III. bl. 241, 555, Bijl. bl. 16. *De Militaire Spectat.* D. XI. bl. 111—122.

EERSEN (JAN VAN) was Muntmeester van Hertog ANTHONIE VAN BRABANT in de eerste helft de vijftiende eeuw. Hij werd als zoodanig aangesteld op den 27sten Julij 1405. De door hem vervaardigde muntstukken waren in die dagen de wettige landsmunten ook in onze tegenwoordige provincie Noord Brabant.

Zie VAN DER CHIJS, *De Munten der voormal. Hertogdommen van Braband en Limburg*. bl. 121.

EEUWIGRIJCK, Kapitein ter zee, werd in 1627 door den Zeeuwschen Admiraal HOLLARE met twee fregatten en eenige jagten uitgezonden, om de door SPINOLA beraamde onderneming, om Zeeland te veroveren, te doen mislukken, en den vijand het landen te beletten. Deze bereikte evenwel, vóór de aankomst der Zeeuwsche Schepen, den Zuid-Bevenlandschen bodem. Genoodzaakt zijnde te vlugten, waren de onder het bevel van EEUWIGRIJCK gestelde Schepen, wegens de droogten van het verdronken land van Zuid-Beveland beoosten IJerseke, niet in staat hem op het lijf te vallen, maar bragten hem door hun geschut eene aanmerkelijke schade toe. Toen in 1631 andermaal eene Spaansche Vloot de Zeeuwsche kusten bedreigde, nam hij deel aan het gevecht nabij het Slaak, was hij een der eersten die de vijandelijke schepen aan boord klampten en veel toebragt tot de behaalde overwinning.

Zie SWALUE, *De daden der Zeeuw.* bl. 189, 190.

EEWICHSZ (CORNELIS). Zie van hem op REWICH (EBHART).

EFFEN (JUSTUS VAN), zoon van MELCHIOR VAN EFFEN, Luitenant der Kavallerie in Nederlandsche dienst en van MARIA BON, werd geboren te Utrecht den 11den Februarij 1684. Zijn vader vroeg verloren hebbende, legde hij zich aldaar op de letteroefeningen toe, en verwierf zoo veel roem door zijne kunde, dat er, vóór het eindigen van zijnen studietijd, sprake was om hem tot Hoogleeraar te Utrecht te beroepen. De reden waarom zulks niet heeft plaats gehad is onbekend. De goede naam, dien hij zich toen reeds verworven had, verschafte hem de betrekking van Gouverneur bij de zonen van Mevrouw BAZIN DE LIMEVILLE, eene rijke weduwe, die uit Frankrijk in den Haag was komen wonen. Lang heeft hij echter niet ten haren huize gewoond, en zijn snedig antwoord op de aanmerking dat hij nog te jong voor zulk eene bediening was, dus luidende: „dat dit een gebrek was waarvan hij zich van dag tot dag verbeterde," verschafte hem een Gouverneurs plaats bij den zoon van AREND VAN WASSENAAR, Heer van Duivenvoorde, enz. Met laatstgenoemde vertrok hij in 1714 als tweede gezantschaps-secretaris naar Engeland, terwijl hij tevens den post van Gouverneur bij zijn zoon waarnam, wien hij in 1716 moest zien ten grave dalen. Teruggekeerd, hield hij zich weder met letterkundigen arbeid bezig en werd kort daarop Gouverneur van den jongen Graaf VAN WELDEREN, wien hij gedurende zijn verblijf aan de Leidsche Hoogeschool drie jaren vergezelde. Hij vertrok in 1719 met den Prins van Hessen-Philipstal naar Zweden, en nam, van daar terug gekeerd, in 1721 den jongen Heer JAKOB HUISMAN, zoon van den Directeur-Generaal van Neerlands Indië, onder zijn bestuur, en bragt met dezen drie jaren te Rotterdam, en even zoo vele aan de Hoogeschool te Leiden door, alwaar VAN EFFEN, den 18den Maart 1727, den graad van meester in de beide regten verwierf. In dat jaar zag hij zich tot eersten gezantschaps-secretaris benoemd, bij zijnen vroegeren kweekeling BERNHARD Graaf VAN WELDEREN en Heer van Ubbergen, die met KORNELIS SYLVIUS verkozen was om GEORGE II geluk te wenschen met zijne komst tot den Engelschen troon.

Uit Engeland, waar hij reeds lid van de koninklijke Maatschappij van Wetenschappen was, en waar hij voor de vervaardiging van eenen Franschen lierzang met eer en achting overladen en met eenen gouden gedenkpenning begiftigd geworden was, in 's Hage teruggekeerd, woonde hij eenigen tijd ten huize van den Graaf VAN WELDEREN, schreef zijnen *Hollandschen Spectator*, verwierf, door de edelmoedige vriendschap van genoemden Graaf, den post van kommies van 's lands magazijnen te 's Hertogenbosch, begaf zich kort daarna in het huwelijk met A. S. ANDRIESSEN, en overleed den 18den September 1735. Zijne afbeelding ziet het licht. Hij verwekte bij zijne genoemde vrouw twee kinderen; een zoon, MELCHIOR JUSTUS, die ten jare 1765 en later predikant was bij de Nederlandsche Hervormden te Londen, en eene dochter, MARIA CATHARINA genaamd. Van JUSTUS VAN EFFEN zien, behalve eenige vertalingen in het Hollandsch en Fransch, de volgende werken het licht.

Le Misanthrope 1711, ook in het Hollandsch vertaald door J. LE CLERC, Amst. 1742—1746, 8°. 3 deelen.

Journal littéraire de la Haije 1713, hetwelk hij met eenige zijner vrienden uitgaf.

La Bagatelle.

Journal historique, politique et galant.

Nouveau Spectateur Français.

Hollandsche Spectator, Amst. 1731—1735. kl. 8°. 12 deelen. Herdrukt ald. 1756. kl. 8°. 12 deelen.

VAN EFFEN mag in den volsten zin van het woord een man van smaak genoemd worden. Door zijnen *Hollandschen Spectator* verdient hij den naam van Hollandsche STEELE. In dit werk, hetwelk het licht zag om de oude vaderlandsche zeden en de vaderlandsche letterkunde te handhaven, toen, door Franschen invloed en het doordringen van den Franschen geest, het oorspronkelijke en eigendommelijke hier te lande bijna geweken was, zag men voor het eerst eenen lossen, gemeenzamen, natuurlijken Hollandschen stijl, geheel vrij van wansmaak, valsch vernuft en gemaaktheid. Eene groote verscheidenheid van belangrijke onderwerpen, meestal van zedekundigen, doch somwijlen ook van letterkundigen aard, wordt daarin, deels op een deftigen en ernstigen, deels ook op een boertigen en geestigen trant, zoodanig verhandeld, dat men allerwege den man van juist oordeel, schrandere opmerking, fijne beschaving en uitgebreide letter- en geschiedkennis ten duidelijkste herkent. Door zijnen *Spectator*, over welks voortreffelijkheid eene geheele verhandeling zou kunnen geschreven worden, verwierf zich VAN EFFEN een onvergankelijke roem, en te bejammeren is het, dat dit werk thans bij zoo weinigen onzer jonge lieden gelezen en gekend wordt. De Harderwijksche Hoogleeraar GERHARD SCHRODER wordt gezegd eenige grootere en kleinere stukjes voor den *Spectator* van VAN EFFEN geleverd te hebben. De geschiedschrijver JACOBUS SCHELTEMA heeft in zijn *Geschied- en Letterkundig Mengelwerk*, (D. II. St. II. bl. 140—185) drie Hoofdstukken, getiteld: *de Agnietjes*, uit den *Spectator* medegedeeld.

Zie P. A. VERWER, *Leven van* VAN EFFEN vóór den tweeden druk van den *Holl. Spectat*; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III. IV. VI; *Lev. van Ned. Mann. en Vrouw.* D. VII. bl. 120—147; VAN KAMPEN, *geschied. der Nederl. letter.* D. II. bl. 206—209, D. III. bl. 148; SIEGENBEEK, *geschied. der Nederl. letterk.* bl. 297—299; COLLOT D'ESCURY, *Holl. roem*, D. III. *Aant.* bl. 215, 216, D. IV. St. 1. bl. 87, 88, *Aanteek.* bl. 335, 336, St. II. bl. 636—639; NIEUWENHUIS, *woordenb. van Kunst. en wetenschapp*; BOUMAN, *geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 243; VAN DER AA, *Nieuwe herinn. uit het gebied. der geschied.* bl. 211, 212; *Biograph. Univ.* T. VI p. 29; *de Navorscher*, D. III. bl. 159, D. IV. bl. 101, 137; MULLER, *Cat. van portrett.*

EGBERT I, Markgraaf van Saksen, was de zoon van LUDOLF, Graaf van Brunswijk en Markgraaf van Saksen, en van GEERTRUIDA, dochter van ARNOUD, Graaf van Holland, Zeeland en West-Friesland. Hij was een neef van koning HENDRIK IV, en volgde zijnen broeder BRUNO in 1057 op als heer van de graafschappen Staveren, Ooster- Wester- en Islegoo, hem door zijne gemalin als nalatenschap van haren vader aangebragt. Hij staat bekend als een getrouw aanhanger van zijnen bloedverwant koning HENDRIK IV, welke hij, op Pinksteren van het jaar 1062 het leven redde, en door wien hij in 1067 met Thuringen beleend werd. Hij was in 1058 in oorlog met Graaf FLORIS I en overleed in 1068. Er bestaan munten van hem. Hij was gehuwd met IMMULA of IRMINGARD, weduwe van den Hertog OTTO van Schwaben. Hun zoon volgt.

Zie SJOERDS, *Jaarb. van Friesl.* D. II. bl. 252; *de Vrije Fries*, D. VI. bl. 13—22, alwaar zijne munten beschreven en afgebeeld worden; VAN DER CHIJS, *de Munten van Friesl. Gron. en Drenthe*, bl. 17, 55—60, 440; Dezelfde, *de Munten van Overijss.* bl. 144; Dezelfde, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 20.

EGBERT II, zoon van den voorgaande, werd nog bij het leven van zijnen vader met het markgraafschap Thuringen beleend. Na zijn dood volgde hij hem in zijne waardigheden op. Hij was een gevaarlijke en onverzoenlijke tegenstander van zijnen bloedverwant HENDRIK IV, die hem in 1072 met de graafschappen Staveren, Oostergoo en Westergoo beleende. Toen hij evenwel deel nam aan den opstand der Saksers tegen genoemden vorst, verloor hij zijne Friesche graafschappen, en de Utrechtsche kerk werd er in 1075 mede beleend. Hij handhaafde zich evenwel door de wapenen in het bezit van zijn leen, of vermeesterde met geweld wat hem ontnomen was. Denkelijk heeft hij zich toen weder met den keizer verzoend. Deze verzoening was evenwel van korten duur. EGBERT verbond zich op nieuw tegen het Opperhoofd des Rijks, en werd deswege van al zijne Staten vervallen verklaard, en zijne Friesche graafschappen aan den Bisschop van Utrecht geschonken. Spoedig in 1087 herwon hij de gunst des keizers en herkreeg hij zijne bezittingen weder. Ten derde male vernieuwde hij de vijandelijkheden, en men wil, dat hij zich toen van geheel Friesland, tusschen het Vlie en de Lauwers meester maakte. Keizer HENDRIK rukte onverwijld hierop in Thuringen, waar de voornaamste bezittingen van EGBERT lagen, doch werd door dezen in 1089 geslagen en genoodzaakt te vlugten. EGBERT had evenwel weinig voordeel van zijne overwinning, daar hij in 1090 in eenen molen, bij een water *Silicka* genaamd, door keizerlijke troepen op bevel van de abdis ALEID, 's keizers zuster, vermoord werd. Hij was gehuwd met ODA, dochter van OTTO VAN ORLAMUNDE, Markgraaf van Meissen, die hem geene kinderen schonk. Er bestaan van hem munten met zijnen naam er op.

Zie SCHOTANUS, *geschied. van Friesl.* bl. 65, 87; SJOERDS, *Jaarb. van Friesl.* D. II. bl. 123, 240, 250—253, 260—264, 287; WAGENAAR *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 193—196; WESTENDORP, *Jaarb. van Gron.* D. I. bl. 163. AREND, *Algem. des Vaderl.* D. II. St I. bl. 103, 104, 158, 159; *de Vrije Fries*, D. VI. bl. 22—31, alwaar zijne munten beschreven en afgebeeld worden; VAN DER CHIJS, *de Munten van Friesl. Gron. en Drenthe*, bl. 61—67, 441. Dezelfde, *de Munten van Overijss.* bl. 144; Dezelfde, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 58.

EGBERT, Stedevoogd of Burggraaf van Groningen voor den Utrechtschen Bisschop OTTO II, was in 1223 in twist met de Gelkingen, een voornaam en rijk Groningsch geslacht. Reeds in het vorige jaar had hij zijne tegenstanders in een hevig gevecht binnen Groningen overwonnen, en hadden deze zich om hulp tot RUDOLF VAN COEVERDEN gewend, en was het slot van EGBERT door laatstgenoemde belegerd; welk beleg door de komst des Bisschops te Groningen opgeheven, en de partijen bevolen werd in vrede te leven en zich op straffe des doods stil en rustig te houden.

Na het vertrek van den Bisschop ontbrandden de twisten op nieuw, en eenen burg, door EGBERT te Glimmen gebouwd, werd door RUDOLF VAN COEVERDEN in 1226 aangetast en bemagtigd. Het geheele huisgezin van EGBERT werd gevangen genomen, zijnen burg geslecht en hij zelf genoodzaakt naar Friesland te vlugten. Door zijne vrienden geholpen, trok hij eerlang met eene aanzienlijke magt naar Groningen, en vermeesterde de stad met geweld, versterkte de St. Walburgskerk en wapende zich tegen eenen nieuwen aanval. RUDOLF belegerde andermaal de stad, doch EGBERT, ondersteund door de Stichtsche ridders, verdedigde zich dapper, tot dat Bisschop OTTO II opdaagde en RUDOLF noodzaakte het beleg op te breken. Kortstondig was de rust die daarop volgde; in 1231 nam EGBERT deel aan de onlusten tusschen de Fivelingoërs en de Hunsingoërs, en ofschoon de eerstgenoemden in 1232 tweemalen het beleg voor Groningen sloegen, werden zij echter genoodzaakt met verlies af te trekken. Teregt wordt EGBERT van ondankbaarheid beschuldigd, daar de Fivelingoërs hem hadden bijgestaan, toen hij door de Gelkingen uit de stad was verdreven. Hij schijnt in 1240 overleden en door zijn zoon RUDOLF in het bewind opgevolgd te zijn. Zijne beide andere zonen waren EGBERT, die volgt, en GODSCHALK.

Zie SCHOTANUS, *Geschied. van Friesl.* bl. 116; WESTENDORP, *Jaarb. van Gron.* D. I. bl. 269—271, 283—285; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 279, 315, 319; VAN DER CHIJS, *de Munten van Friesl. Gron. en Drenthe*, bl. 574, 585.

EGBERT, tweede zoon van den voorgaande. Nadat zijn broeder RUDOLF, die zijn vader in het bewind van stedevoogd te Groningen was opgevolgd, in den strijd tusschen de Gelkingen en Popelingen tegen het huis van EGBERT in 1241 overvallen en doodgeslagen was, versterkte EGBERT, met zijn broeder GODSCHALK het gevaar ontsnapt, hun huis of stins, en behaalden na onderscheidene gevechten den zege over hunne vijanden, wier woonplaatsen in brand gestoken en met bijna de geheele stad aan kolen gelegd werden.

Ofschoon de vrede eenigen tijd daarna tusschen EGBERT en de Gelkingen gesloten was, door bemiddeling van den Utrechtschen Bisschop, bleef nogtans de partijschap aanwezig, en nieuwe onlusten braken weldra uit, waarvan het verhaal in de geschiedenis des vaderlands te lezen is. Andermaal werd Groningen in 1252 door de bij het vredes verdrag gebannen ridders overrompeld en een der opperhoofden vermoord. Nu kwamen de Hunsingoërs en Fivelingoërs weder in de wapenen en voor Groningen. De gebannen ridders gaven zich op genade over, en EGBERT moest zich tot gijzelaar stellen. Op zijne belofte werd hij ontslagen en rukte met gewapende manschappen naar de stad. Na vele bloedige gevechten delfde hij het onderspit, werd gevangen genomen en te Appingadam in eenen toren opgesloten, doch na zes weken onder borgtogt ontslagen.

Hij werd in 1255 in zijne waardigheden hersteld en de twisten bijgelegd.

Zie SCHOTANUS, *Geschied. van Friesl.* bl. 133—135; SJOERDS, *Jaarb. van Friesl.* D. II. bl. 527, 530, 534, III. bl. 11, 43—48, 54—58, WESTENDORP, *Jaarb. van Gron.* D. I. bl. 300, 323, 328; AREND, *Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 323—328.

EGBERT VAN AMSTEL. Zie AMSTEL (EGBERT VAN).

EGBERT MEYNDERTSZ. Zie MEYNDERTSZ. (EGBERT).

EGBERTSZ (MEINDERT) nam, als kapitein op *de Arend* van 28 stukken, deel aan den togt van JACOB L'HERMITE naar Indië in 1623, door de Zuidzee, had op dien togt een belangrijk aandeel aan de verovering van Callao de Lima, en overleed op reis den 28sten Augustus van genoemd jaar.

Zie (VAN DEN BOS) *Lev. der Zeeheld.* D. I. bl. 286; *Nederl. Reiz.* D. VIII. bl. 137; VALENTIJN, *Oud en Nieuw Oost Ind.* (Nieuw uitgav. D. I. bl. 122.

EGBERTSZOON (SEBASTIAAN), zoon van EGBERT MEYNDERTSZ, wiens leven wij op zijn artikel zullen beschrijven, en van DIEUWERTJE REAAL, werd geboren te Amsterdam in de tweede helft der zestiende eeuw. Door zijnen vader verkreeg hij reeds vroeg smaak in de wetenschappen, legde zich op de geneeskunde toe en werd eerlang tot geneesheer bevorderd. Zijne kundigheden waren zoo groot, dat hij in 1599 tot Hoogleeraar in de ontleedkunde in zijne geboorteplaats werd aangesteld.

Zijn naam is evenwel meer als Regent bekend. Hij werd in 1593 Schepen, in 1602 Raad en in 1606 Burgemeester van Amsterdam. In de laatste waardigheid toonde hij zich als een gematigd en belangloos bestuurder bij de beraadslaging over het uitleggen der stad in 1615. Hij was in 1618 weder Raad van Amsterdam, en werd als zoodanig door Prins MAURITS in dat jaar ontzet, ofschoon hij het ambt van Thesaurier bleef behouden. Hij is later niet weder in zijne waardigheid hersteld, ofschoon men erkende dat hij daarop het meeste regt had. Hij is den 23 April 1621 overleden, en was naar het oordeel van den geschiedschrijver BRANDT" in groote eere van vroomheid, verstand en geleerdheid, en zeer bescheiden in het stuk van religie."

Zie WAGENAAR, *beschrijv. van Amst.* D. VII. bl. 694, D. XI. bl. 227; Dezelfde, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 86, 280; VAN DER BOON, *Geschied. der ontdekk. in de ontleedk. van den Mensch*, bl. 10 en Bijl. II.

EGELING (LUCAS) werd den 22sten Augustus 1764 te Utrecht geboren. De godsdienstige zin zijner ouders stemde het gemoed van den knaap reeds vroeg tot ernst en vroomheid. Daar hij zich aan de Evangelie-bediening wenschte te wijden, werd hij eerlang student aan de Utrechtsche Hoogeschool, waar hij onder VOS en VAN HAMELSVELD zijne godgeleerde studiën volbragt. Na tot proponent bevorderd te zijn, werd hij den 28sten October 1788 predikant te Hemmen, in 1794 te Vollenhoven en in 1802 te Hoorn, tot dat hij in 1804 te Leiden werd beroepen, waar hij bleef tot aan zijnen dood, die den 21sten December 1835 plaats had. Hij was gehuwd met MARTINA ADRIANA VAN VLOTEN, die hem zes kinderen schonk.

EGELING heeft zich inzonderheid als schrijver beroemd gemaakt. Hij was een ijverig medearbeider aan het *Dagboek ten gebruike bij den Bijbelschen Almanak*, en voor het zendelinggenootschap schreef hij verschillende kleine stukjes. De brieven van den vromen P. RIS te Hoorn werden door hem in het licht gegeven, en hij leverde in HERINGA'S *kerkelijke raadgever en raadvrager* vele bijdragen, waaronder inzonderheid zijne *Vriendelijke vraag aan mijne medebroeders* genoemd moet worden, welk merkwaardig geschrift hij aan alle zijne ambtsbroeders ten geschenke aanbood. Behalve drie leerredenen als, eene bij den ramp van Leiden, in 1807; eene bij het zendeling-genootschap over *Phil.* I. vs. 18, en eene bij den doop van eenige Israëliten over *Rom.* II. vs. 5, zien van hem de volgende werken het licht:

De weg der zaligheid, naar het beloop des Bijbels. Een leerboek voor mijne leerlingen en anderen, die de kennis der waarheid liefhebben, Amst. 1820 8°. 2 deelen, meermalen, en in 1844 voor de tiende maal, herdrukt, en door L. WEYDMAN, predikant te Monsheim bij Worms in het Hoogduitsch vertaald.

De Nadenkende Christen, die gaarne zich zelven en anderen behouden wilde, Amst. 1832. 8°. de 2de druk volgde reeds na 9 maanden. 3de druk ald. 1848 8°. Ook in het Hoogduitsch vertaald en te Elberfeld uitgegeven.

Nagelatene leerredenen, Leid. 1836. 8°. 2 deelen.

Onderwijs in de Christelijke Geloofs- en Zedeleer, 2de druk, Amst. 1845, kl. 8°.

Vraagboekje tot onderwijzing in de Christelijke leer, 28ste druk, Amst. 1848, kl. 8°.

Verkort vraagboekje tot onderwijs in de Christelijke leer, 31ste druk, Amst. 1849, kl. 8°.

Bijbelsch lees- en leerboekje voor Zondagsscholen en Catechisatiën, 4de druk, Leid. 1852. kl. 8°.

Als herder zijner gemeente was EGELING een hoogst merkwaardig man. Als zoodanig zou hij het best met HINLOPEN, die op zijne opvoeding en vorming eenen grooten invloed had, kunnen vergeleken worden. Zijn karakter en zijne persoonlijkheid kunnen niet beter geteekend worden, dan in zoo vele kleine trekken, die nog in de herinnering voortleven van zoo velen die hem gekend hebben. Zijn streven was in daden ook te zijn, wat hij van den kansel aan anderen leerde. Zijn leven kenmerkte zich door eenvoud en gemoedelijkheid, innige godsvrucht en liefde voor Christus. Voor al wat heilig was had hij een fijn gevoel. Hij was een ernstig, christelijk en bijbelsch man, die bij alle naauwgezetheid, ja schroomvalligheid, in zijne handelingen tevens een afkeer had van alle uiterlijk vertoon van vroomheid. Als vijand van alle twist en tweedragt, wilde hij éénheid en verbroedering zoo veel mogelijk bevorderen.

Onvermoeid is hij werkzaam geweest in den werkkring waarin hij zich geplaatst zag. Bij eene predikwijze die zoowel door degelijkheid als door keurigheid, door rijkdom als door eenvoud uitmuntte, maakte hij zich den naam van vriend van ongelukkigen en behoeftigen met regt waardig. Dagelijks bezocht hij een deel van zijn wijk. Voor armen hield hij eene afzonderlijke catechisatie. Aan de zedelijke verbetering der gevangenen wijdde hij groote zorg. Waar men hem riep, ook bij besmettelijke ziekten, was hij gereed te komen. Vaak bezocht hij het invaliden huis te Leiden. Veel heeft hij als lid der schoolcommissie voor het onderwijs, inzonderheid voor de zondags scholen gedaan. Jaren achtereen gaf hij ook onderwijs aan eenige studenten in de Godgeleerdheid. In grooter en in kleiner formaat gaat zijn portret, door L. SPRINGER, in steendruk uit. Zijn zoon volgt.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1836. D. I. bl. 89, 93, 99; *Algem. Konst- en Letterb.* 1836. D. I. bl. 1, 16, 17; *Waarheid in liefde*, 1837, bl. 412; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 411—414; *Kalender voor de protest. in Nederl.* 2de Jaarg. bl. 241; DE JONG, *Alph. lijst. van Boek.*; BRINKMAN, *Alph. lijst van Boek.*; Dezelfde, *Naaml. van Boek.*, voor 1848 en 1852; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leid.* 2de Bijv. bl. 102.

EGELING (WILLEM), oudste zoon van den voorgaande, werd den 13den Augustus 1791 te Hemmen, waar zijn vader toen predikant was, geboren. In 1806 als student in de geneeskunde te Leiden ingeschreven, genoot hij het onderwijs van de Hoogleeraren DU PUI, PARADIJS, OOSTERDIJK en SANDIFORT, en promoveerde hij in 1813, na openlijke verdediging van eene dissertatie *de liquore amnii*. Spoedig daarna vestigde hij zich als geneesheer aan den Uithoorn, en legde ook het examen in de verloskunde af. Hij had aldaar eene uitgebreide praktijk en knoopte er eene hartelijke vriendschap aan met den toenmaligen predikant ADAM SIMONS, later Hoogleeraar te Utrecht, die, hoezeer veel ouder van jaren, hem zeer hoogschatte en op zijnen omgang grooten prijs stelde, en steeds is blijven stellen.

In 1817 vertrok EGELING naar Haarlem, waar hij tot December 1853 de geeskundige praktijk uitoefende en zeer veel vertrouwen genoot. Met het einde van dat jaar legde hij de praktijk neder, en wijdde zich geheel aan de zaak waaraan hij reeds sedert eenige jaren een groot deel van zijnen beschikbaren tijd had gewijd: den strijd tegen den sterken drank als volksdrank.

EGELING overleed den 12den Januarij 1858 te Renkum bij Wageningen in Gelderland. Hij was in 1823 gehuwd met Mejufvrouw JOHANNA MARIA VAN VLOTEN, die hem behalve een zoon, LUCAS JACOB, thans Medicinae Doctor te Haarlem, vijf dochters schonk, waarvan er eene op zeer jeugdigen leeftijd overleed.

Even als dien van zijnen beroemden vader, zal den naam van WILLEM EGELING nog lang in ons vaderland in eere blijven. Als oprigter van de Nederlandsche vereeniging tot afschaffing van sterken drank in 1842, verdient hij dat. Ofschoon hij als zoodanig met veel tegenwerking te worstelen had, kon niets er hem van terug houden, te doen wat hij meende dat goed was en wat hij voor zijn pligt hield. Geene miskenning, geene veroordeeling, geene verguizing, geene bespotting waren in staat hem ook maar een haar breed te doen afwijken van den weg, dien hij meende te moeten gaan. Door niets liet hij zich afschrikken en hij was dan ook als het ware de ziel der vereeniging, die aan hem een aantal stukjes te danken heeft, wier belangen hij als secretaris met warmte voorstond en wier orgaan, het maandblad *de Volksvriend*, hij van de oprigting af tot aan zijnen dood toe alleen geredigeerd en bijna geheel

geschreven heeft. Genoemd maandblad bragt dan ook, even als de *Amsterdamsche Courant* en *de Schat der gezondheid*, na EGELING's dood eene warme hulde aan den man die zich onderscheidde door groote opregtheid, gemoedelijke naauwgezetheid, volhardende ijver, onvermoeide werkzaamheid en doorzettende standvastigheid, die voor geene zwarigheid terugdeinsde; den man die aan een helder oordeel een juisten blik paarde in zaken die hij voorstond met edele geestdrift, wanneer hij, na vooraf alles wel gewogen te hebben, overtuigd was van hare nuttigheid en uitvoerbaarheid; den man eindelijk, bij wien eerbied voor de waarheid, sterk gevoel van pligt, nederigheid en belangeloosheid hoofdtrekken waren in zijn karakter.

Behalve eene menigte van opstellen in geneeskundige en andere tijdschriften, vooral in het *Practisch Tijdschrift voor de geneeskunde in al haren omvang, door* MOLL en VAN ELDIK, werden door EGELING de volgende werkjes afzonderlijk uitgegeven:

(Met J. H. DE HES) *Waarnemingen over het gebruik der Faba Pechurim in den fluor albus*, Leid. 1815. 8o.

Raadgevingen ter voorbehoeding tegen de Cholera, Haarl. 1832. 8o. meermalen herdrukt.

Middelen ter beteugeling van het misbruik van sterken drank, Haarl. 1842. 8o.

Toespraak aan de Leden der Haarlemsche Vereeniging tot bevordering der stoffelijke en zedelijke belangen der Armen, 1842. (EGELING was de stichter van deze Vereeniging.)

Toespraak ter opening der algemeene vergadering van de Nederlandsche Vereeniging tot afschaffing van sterken drank, gehouden den 7den *Junij* 1848. Haarl. 1848. 8o.

Herinnerings rede bij het tienjarig bestaan der Nederlandsche Vereeniging tot afschaffing van sterken drank, ter opening harer algemeene vergadering gehouden te Rotterdam den 14den *Julij* 1852. Amst. 1852. 8o.

Hoe komen wij gelukkig dit leven door? Toespraak in eene Armen Vereeniging, Haarl. 1854, 8o.

De afbeelding van EGELING, door de Heeren EMRIK en BINGER te Haarlem gelitografieerd, ziet het licht.

Zie BRINKMAN, *Alphab. lijst van Boek*; HOLTROP, *Bibl. Medico-Chirurgic* etc. bl. 86—88, 188; *Amst. Cour.* 18 Jan. 1858; *de Volksvriend*, 3 Febr. 1858. No. 140; *Schat der Gezondheid* No. 4; uit familie berigten aangevuld.

EGER (HENDRIK), of AEGER, werd in 1328 geboren, was eerst biechtvader van GERARD GROOTE te Deventer, later prior van het Karthuizer klooster Monnikhuizen bij Arnhem. Van daar werd hij in dienst der Karthuizer orde verplaatst, eerst naar Roermond, daarop naar Keulen, voorts naar Praag, dan naar Brun in Moravië, toen naar Straatsburg en eindelijk weder naar Keulen, alwaar hij in 1408 overleed. Hij wordt genoemd een innemend en schrander man, wiens ongedrukte geschriften over de redeneerkunde, de muziek en over de geschiedenis der Karthuizers opgenoemd staan bij FABRICIUS, *Bibl. med. aevi*, T. III. p. 665.

Zie DELPRAT, *Verh. over de Broedersch. van* G. GROOTE enz. (Nieuwe uitgave) bl. 10.

EGEREN (PETRONELLA VAN) schreef eenige rijmregels vóór HENRICA VAN HOOLWERF's *Kracht in zwakheid*, die weinig te beteekenen hebben.

Zie VAN DER AA, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 72.

EGGARD. Zie EGIHARDUS.

EGGARD, was in 836 Graaf van Walcheren, over welk eiland hem het bewind door KAREL DE GROOTE was opgedragen. Hij werd den 17den Junij 837 bij den inval der Deenen gedood.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. II. 53, 54; RÖMER, *Geschiedk. Overz. van de Kloost. en Abd. in Holl. en Zeel.* D. I bl. 5, 6; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 395; VAN DER CHIJS, *de Munten van Holl. en Zeel.* bl. 49.

EGGENSTEIN (E. L.) was een der secretarissen van de Maatschappij van kunsten en wetenschappen te Amsterdam. In een bundeltje gezangen van die Maatschappij komen er ook eenige van hem voor, die vrij vloeijend gedicht zijn.

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 72.

EGGERS (ALBERT), of EGGIUS, werd door SASBOUT VOSMEER, Vicaris-Generaal van Haarlem, den 4den Januarij 1601 tot Vicaris van Haarlem, en den 6den September van dat jaar tot substituut Vicaris-Generaal aangesteld. Daar de Jezuiten in 1602 den val van SASBOUT bewerkten, werd ook EGGERS gevangen genomen en dertig maanden lang bewaard. Bij vonnis van den 3den September 1604 moest hij het land ruimen. Hij verbleef sedert te Keulen, en bestuurde het seminarie van WILLEBRORDUS en BONIFACIUS, dat toen ten dienste der Hollandsche natie door SASBOUT werd opgerigt. Zijn verder levenslot is ons niet bekend.

Zie VISSCHER, *Voorl. over de Geschied. der R. C. Kerk*, 6de voorl. bl. 65—68.

EGGERS (BARTHOLOMEUS) was een zeer verdienstelijk beeldhouwer, zoo als daarvan ten bewijze strekt de schoone graftombe in de St. Jacobs kerk te 's Hage, van den Graaf VAN WASSENAER OBDAM, in 1665 gesneuveld. Hij leefde in 1669 nog, zijnde er door hem in dat jaar een geharnast beeld toegevoegd aan de graftombe van den Heer en van de Vrouwe VAN NIENOORT, te Midwolde, in Groningerland.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*, KRAMM, *Lev. en Werk der Kunstsch.*

EGGERT (WILLEM) was een zeer rijk poorter te Amsterdam, en werd in het midden der veertiende eeuw, waarschijnlijk in 1340 te Waterland of volgens sommigen te Gent, geboren. Hij werd tot Schepen van Amsterdam verkozen, en stond in gunst bij WILLEM VI, dien hij, nog Graaf van Oostervant zijnde, met geld bijstond, toen hij in 1392, voor den toorn zijns vaders, Hertog ALBRECHT VAN BEIJEREN, moest vlugten. Aan het bestuur gekomen zijnde, verkoos WILLEM VI hem tot Raad der stad Amsterdam, tot schildknaap en tot Thesaurier van Holland.

EGGERT, ofschoon niet van adel zijnde, bezat een kasteel aan het Purmer-meer, waar hij door het lokken van inwoners de stichter werd van de stad Purmerende, welke heerlijkheid, gelijk die van Purmerland, hem bij een giftbrief van den 4den November 1410 door Graaf WILLEM VI geschonken werd, door wien hij vele privilegien voor de stad Amsterdam erlangde, welke plaats ook aan hem veel te danken had, daar door hem in 1414 de Nieuwe kerk aldaar en, met zijnen zoon JAN die volgt, het zoogenaamd Theologisch Collegium gesticht werd. Hij woonde toen te Amsterdam op den Dam, over de waag, in het huis *de Bril* genaamd, en stond in hooge gunst van Graaf WILLEM VI, die zijne vele verdiensten op prijs stelde, blijkbaar ook uit het vertrouwen dat hij hem schonk, toen hij hem afvaardigde tot het sluiten van een driejarig bestand, hetwelk den 26sten April 1414 plaats had en waarbij EGGERT zijne bekwaamheden ook in staatszaken meesterlijk aan den dag legde. Hij maakte zich ook verdienstelijk jegens zijnen vorst, door het in goeden staat brengen van zijne geldmiddelen, welken zich, door 's vorsten verteeringen, in eenen slechten toestand bevonden.

Met eerbewijzen overladen, was evenwel de adel hem zeer vijandig, en liet deze geene pogingen onbeproefd om hem het leven verdrietig te maken. Doch de vorst toonde zijne dankbaarheid, door aan de edelen te verklaren „dat hij zijnen vriend, WILLEM EGGERT, hun aanbeval, en dat hij het op hun allen verhalen zou, zoo hem een tegel van het dak op zijn hoofd viel en hem krenkte."

EGGERT overleed den 15den Julij 1417, volgens sommigen door het verdriet hetwelk de edelen hem aandeden. Zijn lijk werd van het slot Purmerstein naar Amsterdam gevoerd, en aldaar in de Nieuwe kerk, in het later alzoo genoemde WILLEM EGGERT's *koor* of *kapel* begraven. Zijn grafschrift wordt nog ten zuiden van het koor, ter wederzijde van eenen balk, tusschen twee pilaren gelezen. Zijn wapen was van sabel beladen met drie crampons of weerhaken van zilver of ijzer, 2 en 1. De kinderen die EGGERT naliet zijn: JAN, die volgt; ALEYD, gehuwd met GERRIT VAN ZIJL, derde heer van Purmerende; JOHANNA, gehuwd met REINOUD VAN BRABANT, en IMME, die in 1415 het klooster der oude nonnen te Amsterdam met gróote goederen begiftigde.

Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie LE LONG, *Ref. der Stadt Amst.* bl. 287—298, 313, 314; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. III bl. 327; dezelfde, *beschrijv. van Amst.* D. I. bl. 77, D. II. bl. 211, 222, D. VII. bl. 363—365, D. VIII bl. 645, D. XI. bl. 190; KOK, *Vaderl. Woordenb.*; VAN SANDWIJK, *beschrijv. van Purmerende*, bl. 8—20; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II St. II. bl. 302; MULLER, *Cat. van portrett.* bl. 76; *de Navorscher.* D. VI. bl. 343, D. VII. bl. 108, 109; *Kron. van 't Hist. Genootsch.* D. VIII. bl. 139—142, 149, 196, 198, 200, 206, 407, 217, 221, 452, 476, 485.

EGGERTSZOON (JAN) volgde zijn vader als Heer van Purmerende op, volgens den verlij- of giftbrief van JACOBA VAN BEYEREN in 1417. Hij was tevens Schepen van Amsterdam, stichtte met zijnen vader aldaar het Theologisch Collegium, en breidde het onderwijs aldaar ook tot de Philosophie uit. Gedurende de twisten van JACOBA VAN BEYEREN met Hertog JAN, hield hij de zijde van de eerste. Even als zijn vader, had hij ook van diens vijanden veel te lijden, verkocht daarom zijne heerlijkheid en goederen aan zijnen zwager GERRIT VAN

ZIJL, vertrok naar Gent, bij de betrekkingen zijns vaders, en bragt daar zijne overige levensdagen in rust door.

Zie LE LONG, *Ref. der Stadt Amst.* bl. 297; WAGENAAR, *beschrijv. van Amst.* D. VIII. bl. 645. D. XI. bl. 190; (VAN HEUSSEN en VAN RIJN), *Oudhed. en gesticht. van Amstelland*, D. II. bl. 290; VAN SANDWIJK, *Beschrijv. van Purmerende*, bl. 21, 22.

EGGES (PETRUS), proponent zijnde, werd hij in 1708 beroepen te Noordzijpe en van daar in 1719 te Schagen. Hij overleed in October 1749 en vervaardigde een *Acrosticon* vóór de *Chronyk van Medenblik*, door DIRK BURGER VAN SCHOOREL (Hoorn 1728). JAN PIETERSZOON EGGES, welligt een zoon van hem, voegde er eenige klinkdichten bij.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1719. *b*, bl. 409, 1720. *a*. bl. 119, 1749, *b*. bl. 487; VAN DER AA, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 72.

EGGES (NANNING), zoon van den voorgaande, geboren te Noordzijpe den 5den Maart 1716, werd in 1739 predikant te Haringhuisen, waar hij den 16den Februarij 1769 overleed en schreef:

De gangen Gods kortlijk nagespeurd in het H. Bijbelwoord, Amst, 1758. 4°.

De gangen des Gods van Hemel en Aarde nader nagespeurd, Amst. 1760. 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1739. *a* bl. 127, 614; ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*

EGGES (CATHARINA MARIA DOLL), eene zeer verdienstelijke schrijfster, die den 16den Maart 1835 te Amsterdam, in den ouderdom van bijna 59 jaren, overleed. Behalve door redactie van en medewerking aan den *Almanak van vernuft en smaak* en dien *voor en door Vrouwen*, en eenige geschriftjes onder de eerste letters van haren naam uitgegeven, zien met haren naam het licht de volgende werkjes.

Cornelia Burgerhart, de vlijtige huishoudster, Zaandijk, 1830. 8°.

Kleine Godsdienstige Gezangen, Amst. 1831. 8°.

De Jonge Hollander en andere tafereelen voor de jeugd, Amst. 1835. kl. 8°.

Kleine Gedichten voor kinderen, Tiel, 1835. kl. 8°.

Zie (DE JONG) *Supplem. op de Naaml. van Ned. Boek.*; *Algem. Konst- en Letterb.* 1836. D. I. bl. 210, 211; BRINKMAN, *Alph. Lijst van Ned. Boek.*

EGGIUS (AELBERT). Zie EGGERS (ALBERT).

EGIHARDUS of EGINHARD, wordt genoemd de opvolger van den Utrechtschen Bisschop ALFRICUS. Even onbekend als laatstgenoemde's sterfjaar is, even onzeker is het of, en wanneer EGIHARDUS den Bisschops zetel beklom. Sommige schrijvers willen dat hij slechts de abdij van Utrecht bediend, en de kerk bij wijze van tusschenregering bestuurd heeft. In een gunstbrief van keizer LOTHARIUS, waarvan de echtheid evenwel in twijfel getrokken wordt, wordt hij Bisschop en beheerscher der Utrechtsche kerk genoemd. Van zijn leven is niets bekend. Hij moet evenwel omstreeks het jaar 840 overleden zijn. Sommige schrijvers hebben hem, doch zonder grond, voor den bekenden geheim- en geschiedschrijver van KAREL DE GROOTE gehouden.

Zie SJOERDS, *Jaarb. van Friesl.* D. II. bl. 44, 55; BLONDEEL, *Beschrijv. der Stadt Utrecht*, bl. 224, 225; KOK, *Vaderl. Woordenb.*; (VAN GILS), *Kath. Meijer. Memorieb.*; bl. 68; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 404, 405, hier door ons gevolgd.

EGILBOLDUS of EGILBALD, de dertiende Bisschop van Utrecht, was in Friesland geboren, en wordt wegens zijne zonderlinge ootmoedigheid, vroomheid, regtvaardigheid en weldadigheid geroemd. Niet langer dan zes of tien maanden zat hij op den Bisschops zetel, in den onrustigen tijd gedurende welken Utrecht door de Noormannen verwoest werd. Hij stierf den 25sten September 900. De korte tijd zijner regering is waarschijnlijk oorzaak dat zijn naam bij sommige schrijvers niet voorkomt.

Zie SCHOTANUS, *Geschied. van Friesl.* bl. 68; SJOERDS, *Jaarb. van Friesl.* D. II. bl. 79; BLONDEEL, *Beschrijv. der stad Utrecht*, bl. 240, 242; KOK, *Vaderl. woordenb.*; (VAN GILS), *Kath. Meyer, Memorieb.* bl. 64; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 410, D. II. St. I. bl. 7.

EGMOND (BERWOUD VAN) was de eerste Heer van Egmond, van wien met zekerheid iets bekend is. Zijn geslacht was het oudste van ons land en voerde tot wapen een veld van zilver, beladen met zes dubbelde keepers, het schild geheel vullende, eerst van goud, daarna van keel en zoo vervolgens.

BERWOUD VAN EGMOND, eigenlijk de 9de Heer van Egmond, was de zoon van BERWOUD I en van HELIONORA, dochter van den Graaf VAN OOSTERVANT. Hij was een „zeer devoot man en daartoe heilig van leven." Niettegenstaande dat, nam hij deel aan den oorlog, en is hij den 1sten Mei 1114 in den strijd tegen de West-Friezen bij Vroonen gesneuveld. Hij was gehuwd met ROSAMUNDA, dochter van den Graaf van Vlaanderen, die een half jaar na haren man overleed en met hem te Egmond begraven werd. Zij lieten na drie zonen, ALBRECHT, DODO en WASBOLDT, waarvan de beide eersten hier volgen.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van het Edele en Machtige geslachte van Egmondt*, bl. 36—38; VAN LEEUWEN, *Batav. Illustr.* bl. 946; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 215.

EGMOND (ALBRECHT VAN), 10de Heer van Egmond, zoon van den voorgaande, was een kloek oorlogsman, en verdreef met zijn broeder DODO de West-Friezen driemaal het land uit, waarvoor hij door Graaf FLORIS tot Stadhouder van Holland werd aangesteld. Hij was de eerste die met den abt van Egmond over het Advokaatschap der Abdij in twist geraakte, welken ten zijnen nadeele door den Graaf beslist werd. Hij werd den 20sten Januarij 1168 *in zijne vervolging der* West-Friezen gestuit, door dat het ijs brak waarop hij bij Schagen te paard kwam rijden, met eenige andere edelen des lands, die even als hij door de West-Friezen, die zich verborgen hadden, werden omgebragt. Hij werd te Egmond begraven en was gehuwd met ANTONIA, dochter van den Graaf van Henegouwen, bij wie hij een zoon, WOUTER, verwekte, die verder volgt.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 38—40; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 947; (VAN HEUSSEN en VAN RIJN), *Oudh. en Gesticht. van Kennemerl.* D. I. bl. 505.

EGMOND (DODO VAN), broeder van den voorgaande, werd na diens dood in 1168 11de heer van Egmond. Ook hij nam deel aan den strijd tegen de West-Friezen den 2den Mei 1169, en overleed ongehuwd in 1200.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 40, 41.

EGMOND (WOUTER VAN), zoon van ALBRECHT VAN EGMOND en ANTONIA VAN HENEGOUWEN, werd nog bij het leven van zijnen oom, DODO, als 12de Heer van Egmond gehuldigd. Hij kreeg den bijnaam van *den kwaden Wouter*, wegens zijne heerschzucht jegens de priesters en monniken van de abdij.

Toen in 1203 graaf DIRK VII genoodzaakt was een groot gedeelte van Holland als Leen van Brabant af te staan, behoorde hij tot de dienaren van den Graaf die het verdrag plegtig bezwoeren. Na den dood van den Graaf behoorde hij tot de voorstanders van Graaf WILLEM I, en was een ijverig tegenstander van den Graaf VAN LOON, die met DIRKS dochter, ADA, gehuwd was, en zich als Heer dezer landen zocht op te werpen. Door zijn toedoen werd Graaf WILLEM I uit Zeeland ontboden, den Graaf VAN LOON gewapenderhand uit Holland gejaagd en zijne vrouw ADA op den burgt te Leiden, werwaarts zij de vlugt had genomen, belegerd. Toen de Graaf VAN LOON evenwel voor een korten tijd het geluk in handen had, en, met behulp van den Utrechtschen Bisschop en den Hertog van Brabant, Holland overwon, liet hij het huis van WOUTER VAN EGMOND verbranden.

In 1205 schijnen er tusschen WOUTER VAN EGMOND en Heer FRANS, abt van Egmond, twisten ontstaan te zijn, waarin de abt, door kwaden raad vervoerd, in den nacht met 300 man te paard optrok, om WOUTER en de zijnen te vermoorden. Deze hiervan bij tijds verwittigd, deed in allerijl zijn volk wapenen, trok zijnen tegenstander te gemoet, en versloeg hem. Hierdoor stout geworden, deed hij des abt 's molen en de stalling des Graven van Holland in brand steeken, waardoor WOUTER, op last van den Graaf, die zoo veel aan hem te danken had, gevangen genomen en op het huis te Heemskerk bewaard werd, van waar hij door de hulp van vier gebroeders, die te Egmond woonden, verlost werd. Hij liet hierop zijn slot te Egmond in beter aanzien brengen, overleed den 13den September 1208 en werd te Egmond begraven. Hij was gehuwd met CLEMENTIA, dochter van den Graaf van Gelder. Hij verwekte bij haar WILLEM, die in 1234 in den strijd tegen de Stadigers sneuvelde, en wiens kleinzoon hier volgt; GERRIT in 1217 op eenen togt door het Joodsche land overleden; ARENT, schildknaap mede in 1217 in Syrië overleden; HALEWIJNTJE, gehuwd met WILLEM VAN TEILINGEN; SIBRANT en WOUTER, Baljuw van Kennemerland, in 1276 van de Friezen verslagen.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 41—48; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 947; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 295, 302—305, 314—318, 373, D. III. bl. 17; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. 195—200.

EGMOND (WILLEM VAN), zoon van GERRIT VAN EGMOND en MABELIAN. Hij was getuige en mede bezegelaar van het, den 9den Januarij 1296, gesloten leenverbond tusschen Graaf FLORIS V en FILIPS VAN FRANKRIJK, en was een der ver-

volgers van de moordenaars van eerstgenoemden vorst. Hij belegerde de sloten te Muiden en te Kronenburg, waar GERARD VAN VELZEN en de zijnen zich begeven hadden, en hielp de zaak van Graaf JAN I ondersteunen. Hij was gehuwd met ADA, dochter van den Hertog van Milaaan, overleed den 26sten Maart 1304 en werd te Egmond begraven. Zijn zoon GERRIT overleed in 1300.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 50; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr* bl. 947; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 368, 388.

EGMOND (ARNOUD of AREND VAN), oudste zoon van JAN VAN EGMOND en van GUIDIJN VAN AMSTEL, was Ridder en werd later Heer van IJsselstein. Hij nam een werkzaam deel aan de oorlogen tegen de West-Friezen, inzonderheid in 1399, toen hij aan het hoofd van de Hollandsche benden de West-Friezen het beleg van Stavoren deed opbreken. Hij leefde in twist en tweedragt met de abten van Egmond. Door hem werd in 1390 te IJsselstein een klooster voor monniken gesticht en de vaart van Egmond naar Alkmaar gegraven. Hij overleed, oud twee en zeventig jaren, den 9den April 1409 en werd te IJsselstein begraven. Zijne vrouw JOLENTE, dochter van den Graaf VAN LEININGEN, overleed te 's Gravenhage den 24sten April 1434. Zij schonk hem twee zonen, JAN en WILLEM, die beide volgen.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 60—62; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr*, bl. 948; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II St, II. bl. 317; RÖMER, *de Kloost. en Abdijen in Holl. en Zeel.* D. I. bl. 109, 138, 439.

EGMOND (GERRIT VAN) broeder van den voorgaande, was Ridder, Baljuw van Kennemerland, volgens anderen van Medenblik. Hij voerde met JAN VAN HEENVLIET, als Admiralen, het bevel over de Hollandsche vloot in den togt van Hertog ALBRECHT tegen de Friezen in 1398, welke vloot van Enkhuizen naar Stavoren overstak en uit een aanzienlijk getal groote en kleine schepen bestond. Hij was eerst gehuwd met WILLEMINA VAN WATERINGEN, bij wie hij twee zonen won, JAN en GERARD; ten tweede male, indien deze opgave de ware is, met HENDRIKA VAN RODENBURG VAN WELDAM, bij wie hij ook twee zonen had, ALBRECHT en GERARD.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* p. 948; DE JONGE, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. I. bl. 51.

EGMOND (JAN VAN), bijgenaamd *Jan met de Bellen* omdat hij, ten strijde trekkende, altijd een gordel met zilveren bellen om het lijf droeg, was de oudste zoon van ARNOUD VAN EGMOND en JOLENTE VAN LEININGEN. Hij betoonde zich een vijand van Graaf WILLEM VI, wien hij zijnen bijstand in den Gelderschen krijg had geweigerd. Hij werd in 1412 beschuldigd deel genomen te hebben aan eenen beraamden aanslag op het leven van genoemden vorst, welk vermoeden versterkt werd, door dat hij sedert eenige jaren niet in 's Graven tegenwoordigheid verschenen was, dan na dat hij vrijgeleide verkregen had, hetgeen bij niemand der edelen in gebruik was. Een en ander versterkte den waan dat JAN VAN EGMOND, die met MARIA VAN ARKEL gehuwd was, door zijnen schoonvader Heer JAN VAN ARKEL werd opgezet. Toen het berigt van bovengenoemde beschuldiging ter oore van JAN VAN EGMOND kwam, gaf hij te kennen bereid te zijn om zich te verantwoorden, mits men hem vrijgeleide gunde. Dit werd hem toegestaan, en hij daarop gedagvaard. Evenwel niet verschijnende, werden zijne goederen verbeurd verklaard en hij gebannen. Hij week hierop met zijnen broeder WILLEM naar IJsselstein, welke vesting door WILLEM VI eerst werd opgeëischt en later belegerd; vóór den aanvang der vijandelijkheden kwam er een verdrag tot stand, waarbij het slot en de Heerlijkheid van IJsselstein aan den Graaf van Holland werden overgegeven en JAN VAN EGMOND genoodzaakt werd het land te ruimen. Er zouden echter uit de inkomsten der Heerlijkheid aan JAN VAN EGMOND, aan zijnen broeder WILLEM, en ook aan hunne moeder, jaarlijks aanzienlijke sommen worden uitgekeerd. Het verlies hunner, vaderlijke goederen ging hen evenwel na aan het harte, en toen, na 's Graven dood in 1417, de sluimerende burgertwisten weder ontvonkt waren, lieten zij dit gunstig oogenblik niet voorbijgaan, en maakten zich, ondersteund door de Heeren VAN BREDERODE en MONTFOORT, andermaal van IJsselstein meester. In Mei van genoemd jaar ging de vesting wederom aan JACOBA VAN BEYEREN bij verdrag over. De EGMONDEN verwierven vrijen aftogt, en de Utrechtenaren verlof om het slot en de versterkingen ten gronde toe te slechten. Uit oorspronkelijke stukken is het bewezen dat later de stad weder het eigendom van JAN VAN EGMOND geworden is, ook blijkbaar uit nieuwe regten die door hem in 1423 aan IJsselstein verleend zijn, doch er is tot heden toe geene oorkonde aan den dag gekomen, die van die terugverkrijging getuigenis draagt.

JAN VAN EGMOND nam verder een belangrijk deel aan de Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten, in welken hij de laatstgenoemden bijstond. Hij maakte zich voor JAN VAN BEYEREN in 1417 bij verrassing van Gorinchem meester, en dreef de Hoeksche bezetting in het slot. Doch JACOBA trok onverwijld met een aanzienlijk getal gewapenden uit Holland en Zeeland, vermeesterde de stad, en behaalde in een bloedig gevecht, waarin een groot aantal edelen sneuvelde, eene volkomene overwinning. JAN VAN EGMOND werd hierbij gevangen genomen, doch later door de Utrechtenaren ontslagen.

Toen REINALD IV Hertog van Gelder, zonder wettige erfgenamen na te laten, in 1423 overleed, werd AARNOUT, de oudste zoon van JAN VAN EGMOND, als Hertog van Gelder gehuldigd, en onder de voogdij gesteld van zijnen vader; JAN VAN EGMOND heeft toen als Ruwaard het land bestuurd tot aan de meerderjarigheid van AARNOUT, en maakte zich nog verdienstelijk door den verleenden bijstand aan ZWEDER VAN CULENBORG, Bisschop van Utrecht, tegen de Stichtenaars in 1426, waarbij Amersfoort door hem vermeesterd werd.

JAN VAN EGMOND overleed den 4den Januarij 1451. Zijn leven was gekenmerkt door groote onrust, en zijne regering over Egmond door groote twisten met de abten der Abdij. Hij werd te Egmond begraven, en zijn zoon deed hem ter eere eene metalen graftombe vervaardigen. Zijne gemalin, MARIA VAN ARKEL, die in 1415 overleed, schonk hem twee zonen, AARNOUD, wiens leven even als dat van zijnen zoon ADOLF in dit Woordenboek reeds beschreven is, en wiens kleinzoon later zal behandeld worden; en WLLLEM die volgt.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 64—70; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 949; (VAN HEUSSEN en VAN RIJN), *Oudh. en Gesticht. van Kennemerl.* D. I. bl. 517—524; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. III. bl. 390—392, 415, 416; AREND. *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. II. bl. 460—464 St. III. bl. 136; *De Navorscher*, D. I. bl, 256, D. II. bl. 135, 195, 287; *Kron. van het Hist. Genootsch. te Utr.* D. V. bl. 370 D. VIII. bl. 127, 223, 225, 226, 231, 389, 408. 409, 416—420, 422, 423, 481, D. X. bl. 495—500; RÖMER. *de Kloosters en Abdijen in Holl. en Zeel.* D. I. bl. 305, 306.

EGMOND (AARNOUD VAN). Zie AARNOUD, Hertog van GELRE.

EGMOND (ADOLF VAN). Zie ADOLF, Hertog van GELRE.

EGMOND (KAREL VAN). Zie KAREL, Hertog van GELRE.

EGMOND (WILLEM VAN), jongste zoon van ARNOUD VAN EGMOND en JOLENTE VAN LEININGEN, erfde de Heerlijkheid Ysselstein en moest deze, zoo als wij in het vorige artikel van zijnen broeder JAN zagen, aan Graaf WILLEM VI afstaan. Hij was de Kabeljaauwsche partij toegedaan, en stond in hooge achting bij den Hertog JAN VAN BRABANT, in wiens naam hij met JACOB VAN GAASBEEK de teugels van het bewind in 1424 had opgevat, en door wien hij in het volgende jaar tot schatmeester van Holland werd aangesteld. Na het zoogenaamde verzoenings verdrag in 1427, tusschen JACOBA VAN BEYEREN en FILIPS VAN BOURGONDIE, werd hij door laatstgenoemden vorst met anderen als lid van den regerings raad aangesteld, aan welken het bewind der zaken was toevertrouwd. Genoemde vorst voorzag hem verder met eerambten en blijken van genegenheid, die hij genoot tot aan zijn overlijden, hetwelk in 1451 plaats had. Hij was gehuwd met ANNA DE HENNIN, Gravin VAN BOSSU, die hem geene kinderen schonk, en waardoor zijne goederen vervielen op den tweeden zoon van zijnen broeder, JAN VAN EGMOND, die volgt.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 68; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 948; BURMAN, *Utr. Jaarb.* D. I. bl. 204, 205; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 328, 329, AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. II. bl. 495, 496, 518; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. V. bl. 368, 370, 371, D. VII. bl. 266, 270, 275, 276, 279, D. IX. bl. 175, 177.

EGMOND (WILLEM VAN), tweede zoon van JAN VAN EGMOND, bovengenoemd, en van MARIA VAN ARKEL, werd in 1412 of 1415 geboren, was de 21ste Heer van Egmond en Heer van IJsselstein, Leerdam, Schoondervoort, Haastrecht en Baar. Op het artikel van zijnen neef ADOLF VAN EGMOND, Hertog van Gelre, is het aandeel medegedeeld hetwelk hij had in den strijd tegen dezen, toen hij zijnen vader AARNOUD had gevangen genomen. Herhaalde malen was hij diens voorspraak bij zijnen vader, doch ook dit werd door ADOLF met ondank beloond. Halstarrig bleef WILLEM VAN EGMOND dan ook weigeren ADOLF te erkennen, en vond laatstgenoemde in hem een gevaarlijken vijand. Na de verpanding van Gelderland aan Hertog KAREL VAN BOURGONDIE in 1472, stond hij dien vorst met krijgsknechten bij om zijn gezag tegen de Gelder-

sche steden te handhaven, en werd in 1473 tot stadhouder over Gelderland aangesteld. Hij bleef het huis van Bourgondië getrouw, en verzette zich tegen KATHARINA, de zuster van Hertog ADOLF, die na den dood van Hertog KAREL VAN BOURGONDIE, voor den tien jarigen zoon van haren broeder, het bewind op zich genomen had. Arnhem, hetwelk door KATHARINA verlaten was, werd door hem in bezit genomen en hij begon van daar zijne vernielende strooptogten door Gelderland. Hertog MAXIMILIAAN, die vlamde op het bezit van Gelderland, verhief hem tot Ridder van het Gulden Vlies, en hoopte door hem zijn doel te bereiken. Hij overleed evenwel kort daarop en wel den 19den Januarij 1483, de roem nalatende van een man die groote krijgsbekwaamheden paarde aan een goed hart en aan een geleerd en helder verstand. Hij werd bij zijn broeder AARNOUD, wiens regten in hem zulk een ijverig verdediger vonden, te Grave bijgezet, en was gehuwd met WALBURG VAN MEURS die in 1459 overleed en te 's Hage werd begraven. Zij schonk hem behalve vier dochters, drie zonen, als JAN, die met zijne afstammelingen volgt, FREDERIK, uit wien de Graven van Buren gesproten zijn en die later volgt, met hen die wij als zijne afstammelingen hier te vermelden hebben, en WILLEM, Heer van Harpe. WILLEM VAN EGMOND, had vóór zijn gemeld huwelijk in stilte getrouwd MARGARETHA VAN HOOGWOUDE, bij wie hij twee zonen verwekte, GERARD, uit wien de EGMONDEN VAN DER NIJENBURG afstamden, en NICOLAAS.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 70—73; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 950, 952; BURMAN, *Utr. Jaarb.* D. III. bl. 260; KOK, *Vaderl. Woordenb.*; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. II. bl. 542; ARend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 149, 160, 163, 166—169, 176, 179—185, 369; *Kron. van het Hist. Gen.* D. X. bl. 326, 327, 330—333, 372, 375, 395, 401, 402, 495—497.

EGMOND (JAN VAN), zoon van den voorgaande, werd in 1438 of volgens anderen in 1441 geboren, en droeg den bijnaam van *Manke Jan*, wegens zijnen ongelukkigen gang. Hij deed een togt naar het Heilige land, en werd in 1465 te Jeruzalem tot Ridder geslagen. Na deel genomen te hebben aan den strijd tegen ADOLF VAN GELRE, werd hij in 1481 kastelein of slotvoogd van Gorinchem, behoorde tot de Kabeljaauwsch gezinde partij, en werd na den dood van JOOST VAN LALAING, in 1483 tot Stadhouder van Holland aangesteld, zijnde hij reeds in 1477 tot Raad van MARIA VAN BOURGONDIE verheven. Hij kweet zich zoo wel van zijnen pligt, dat keizer MAXIMILIAAN hem in 1486 tot Graaf van Egmond verhief, terwijl hij in 1491 met de ridderorde van het Gulden Vlies begiftigd werd. Hij vermeerderde verder den luister van zijn huis door den aankoop onder anderen van de heerlijkheden Purmerende en Hoogwoude.

In zijne hoedanigheid van Stadhouder van Holland, bewees hij zijne partij gewigtige diensten. Een aanslag op Hoorn, een en andermaal in 1478 ondernomen, mislukte; maar Leiden werd door hem ingenomen. In 1480 vermeesterde hij het sterke slot Ravenswaai, belegerde en nam Wageningen, maakte zich door krijgslist van Dordrecht meester, en ondersteunde in 1482 Bisschop DAVID VAN BOURGONDIE tegen de Utrechtenaars. In het zelfde jaar Hoorn bij verrassing door de Hoekschen ingenomen zijnde, nam hij deel aan het stormenderhand bemagtigen van die stad. Hij bevond zich in 1486 bij de kroning van MAXIMILIAAN tot Roomsch koning te Aken, en belegerde in 1486 de stad Rotterdam, die door de Hoekschen onder jonker FRANS VAN BREDERODE genomen was. Hij behaalde in 1490 eene glansrijke overwinning op de Hoeksche zeemagt in het gat van Brouwershaven, en beteugelde in 1492 het zoogenaamde *kaas en broods volk* in Noord Holland. Zijn laatste wapenfeit was de mislukte belegering van het slot Pouderoijen in 1507.

Te midden van al die oorlogs beslommeringen vergat hij zijne heerlijkheid Egmond niet. Hij was er de 22ste Heer van, en zij genoot onder zijn bestuur eene schier ongekende welvaart. Meermalen hield hij op het prachtige slot zijn hof, ontving er de afgevaardigden der Hollandsche steden, en onthaalde den naburigen adel op zijnen ridderzaal. Zijn verblijf aldaar veroorzaakte over de geheele landstreek eene groote mate van voorspoed en bloei.

Maar even als zijne voorgangers was hij in onmin met de bewoners der Abdij. Hij deed den Prior ARNOLD VAN DRIEL vermoorden en bekreunde zich niet om den pausselijken banvloek. Hij beproefde in 1490 eene hervorming der Abdij tot stand te brengen, die slechts gedeeltelijk gelukte en geen einde bragt aan de gedurig terugkeerende oneenigheden, die voortduurden tot aan zijnen dood, die in Augustus 1516 op het slot te Egmond plaats had. Hij werd in de kerk aldaar begraven onder eene tombe van koper, die door hem bij zijn leven was laten vervaardigen, doch die later vernietigd is. Hij was in 1484 gehuwd met MAGDALENA VAN WAARDENBURG, eene vrouw van uitstekende deugd en bekwaamheid, die in 1538 overleed en hem vijftien kinderen schonk, van welke er bij zijn overlijden nog negen in leven waren; onder dezen komen voor: JAN die volgt, en GEORGE, Bisschop van Utrecht.

De afbeelding van JAN VAN EGMOND ziet het licht, naar de teekening van DIRICK WOUTERS (1562), gegraveerd door L. VAN PETEGHEM, te Brussel, 1853.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 73—84; VAN LEEUWEN; *Bat. Illustr.* bl. 952; BALEN, *Beschrijv. van Dordr.* bl. 791, 797, WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. IV bl. 185, 212, 233, 250, 254, 265, 278, 352, 402; HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; KOK, *Vaderl. Woordenb.*; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 321, 322; VAN DER AA, *Herinn. uit het gebied der Geschied.* bl. 224, 299, 300; VAN SANDWIJK, *Beschrijv. van Purmerende*, bl. 30—32; KIST en ROYAARDS, *Ned. Arch. voor Kerk. Gesch.* D. II. bl. 260; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 65, 70, 71, 74, 130, 176, 188. 253, 256, 261—263, 269—273; RÖMER, *de Kloost. en Abdijen in Holl. en Zeel.* D. I. bl. 108—110, 264—266, 268, 269; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. II. bl. 85, 88, 96, 100, 102, 105, 179, 194, 205, 208, 232, 249, 250, 270, 284, 290, 335, D. III. bl. 158, 159, 162, 175, 179, 199, D. IV. bl. 268 D. VII. bl. 97, 392, 394, D. VIII. bl. 315, D. X. bl. 395; 323; DU RIEU, *Intr. en Huld. van Karel V tot Graaf van Holl.* bl. 98—100.

EGMOND (JAN Graaf VAN), geboren in 1499, was de zoon van den voorgaande en erfgenaam van zijns vaders heerlijkheden Egmond, Hoogwoude, Aartswoude en Baar. Hij werd kamerheer van keizer KAREL V, die hem de Gulden Vlies orde schonk, en wien hij op zijne togten naar Spanje, Italië, Duitschland, Engeland en de Nederlanden vergezelde. Hij werd op een dier reizen te Ferrara ziek, en stierf te Milaan den 19den April 1528. Zijne afbeelding ziet op eene penningplaat het licht, waarnaar het portret gevolgd is dat in den *Catalogus van portretten* door FRED. MULLER, bl. 323, voor dat van den vader wordt opgegeven. Hij was gehuwd in 1516 met FRANÇOISE VAN LUXEMBURG, die in 1557 in Vlaanderen overleed. Zij schonk hem de volgende kinderen 1°. KAREL VAN EGMOND, Heer van Purmerende, Hoogwoude en Baar. Hij trok in 1538 met zijn broeder LAMORAAL naar Spanje, werd kamerheer van keizer KAREL V met wien hij in 1540 uit Nederland, door Duitschland en Italie, een togt naar Barbarije deed, ter bijwoning van het beleg van Algiers. Op den terugtogt met den keizer werd hij te Karthagena ziek, stierf er binnen vier dagen en werd te Murcia den 9den December 1541 begraven. Hij was ongehuwd, en zijn broeder 2o LAMORAAL, die volgt, was zijn erfgenaam; 3° MARGARETHA, gehuwd in 1549 met NICOLAAS VAN LOTHARINGEN, Graaf VAN VAUDEMONT en Stadhouder van Limburg. Zij schonk hem eene dochter LOUISE, die in 1575 de gemalin werd van HENDRIK III, koning van Frankrijk. MARGARETHA overleed in 1554.

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 84—87; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 953; VAN SANDWIJK, *Beschrijv. van Purmerende*, bl. 32—34.

EGMOND (GEORGE VAN). Zie GEORGE VAN EGMOND.

EGMOND (LAMORAAL, Graaf VAN), tweede zoon van Graaf JAN VAN EGMOND en FRANÇOISE VAN LUXEMBURG, werd te la Hamaide, een dorp in Henegouwen, in 1522 geboren. Na den dood van zijnen broeder JOHAN erfde hij diens heerlijkheden, en was alzoo, met de waardigheden die hij later ook van zijne moeder verkreeg, Prins van Gavre, Heer van Purmerende, Hoogwoude, Aartswoude en Beijerland in Holland, en van Fiennes, Sottegem, Dondes, Armentières en Auxy in Vlaanderen. Vroeg in aanzien zijnde bij keizer KAREL V vergezelde hij in 1541 dezen vorst op diens ongelukkigen togt naar Africa, en leed bijna schipbreuk bij Corsica, van waar hij, door Italië, Bourgondië en Lotharingen, in Nederland terug keerde, om als het ware zijne groote bestemming te gemoet te gaan. In 1544 huwde hij met SABINA VAN BEYEREN en op zijn bruiloftsfeest te Spiers, waar het juist rijksdag was, waren de voornaamste Duitsche vorsten, waaronder den keizer en koning FERDINAND van Hongarijen, tegenwoordig. In 1546 werd hij door KAREL V te Utrecht tot Ridder van het Gulden Vlies benoemd, vergezelde in 1549 FILIPS II op zijne reis door de meeste steden van Nederland, en stak met hem in 1554 naar Engeland over, ter voltrekking van diens huwelijk met koningin MARIA.

Na reeds in 1546 tot bevelhebber te zijn aangesteld, in het leger dat door KAREL V in Duitschland tegen de Hervormingsgezinde Rijksleden was bijeengebragt, overlaadde hij zich in den slag bij St. Quentin in 1557, en in dien bij Grevelingen in 1558, met onsterfelijken roem, en was de be-

haalde overwinning zijn werk, ofschoon hij het verwijt, van in den laatsten slag roekeloos te werk gegaan te zijn, niet kon ontgaan en te regt verdiende. Des niettegenstaande had FILIPS II ten tweede male eene schitterende overwinning, en het behoud van zijn rijk, geheel aan hem te danken. Na het sluiten van den vrede met Frankrijk, vertrok hij in 1559 als gijzelaar naar Parijs, en tevens om in naam van zijnen vorst de dochter van koning HENDRIK II in ondertrouw te nemen. In Nederland terug gekeerd, zag hij zich, bij het vertrek van FILIPS uit de Nederlanden naar Spanje, tot Stadhouder van Vlaanderen en Artois verkozen en tevens tot lid van den Raad van State aangesteld, terwijl het bevel over het Spaansche krijgsvolk door hem opgenomen en een tijd lang door hem gevoerd werd. Bij het uitbarsten van het misnoegen der Nederlandsche edelen tegen de Spaansche Inquisitie, vormde hij, met WILLEM I en den Graaf VAN HOORNE, het driemanschap, dat zich tegen den kardinaal VAN GRANVELLE verzette en gaf hij den vrijen teugel aan zijnen persoonlijken haat tegen dien staatsdienaar. Om hem te verwijderen dienden zij een scherp vertoog in aan FILIPS, en hielden zich van nu af uit den Raad van State. Om zijnen haat jegens GRANVELLE nog meer te toonen vond hij een schimp leverij voor zijne bedienden uit, bestaande in eene mantel van grof zwart laken, van alle tooisels ontbloot, doch met een zotskap op den mouw gestikt, die naderhand in een bundel pijlen veranderd werd. En welke pogingen er ook door FILIPS werden aangewend om EGMOND van dat driemanschap af te trekken, alles was vruchteloos.

Met regt kan zijn verzet tegen den kardinaal als het begin van den opstand tegen Spanje aangemerkt worden, en staat het leven van EGMOND in een onmiddellijk verband met de geschiedenis der bange dagen van de Spaansche overheersching. Na het vertrek van GRANVELLE in 1564, keerde hij in den Raad van State weder, en betoonde zich niet alleen een ijverig katholiek, hetwelk hij tot zijn dood toe gebleven is, maar ook een getrouw dienaar van den vorst, dien hij aanbood naar Spanje te komen, indien 's konings dienst dit vorderde. De Raad van State vaardigde hem dan ook af, om den koning den slechten en gevaarlijken staat van Nederland voor te stellen. In 1565 vertrok hij uit Brussel, en werd op de vleijendste wijze in Spanje ontvangen, met onderscheiding behandeld en met fraaije beloften gepaaid. Na eene afwezigheid van drie maanden, keerde hij weder, en de verder plaats grijpende gebeurtenissen bewezen hem hoezeer hij zich in den koning bedrogen had, daar de na hem uit Spanje gekomene bevelen in lijnregten strijd waren met de beloften die hij uit den eigen mond van FILIPS gehoord had. Luide klachten werden nu tegen hem aangeheven, en zelfs werd hij door den Prins VAN ORANJE berispt van te veel vertrouwen te hebben gesteld in het Spaansche hof, en zich te hebben laten verblinden door de eer hem door hetzelve bewezen. Hij zelf was gebelgd over het gebeurde, liet zich woorden ontvallen die met den eerbied aan den koning verschuldigd niet overeenkwamen, bedreigde zijne bedieningen neder te leggen; maar daar bleef het bij. Doortastende maatregelen nam hij niet. Zijn hart hing wel naar de vrijheid, zegt teregt TE WATER, doch hij zocht in de gunst des konings te blijven. Aan het verbond der edelen nam hij geen deel, ofschoon hij toeliet dat zijn geheimschrijver CASEMBROODT er lid van was; toen ORANJE en HOORNE de Landvoogdes verlieten, voegde hij zich bij haar, om de beeldstormers te vervolgen en te straffen, ofschoon hij in het huis van den Hertog VAN CULENBORG aan de verbondene geuzen in eenen dronk bescheid had gedaan. Zóó bleef hij weifelen tusschen hetgeen hij moest verfoeijen, en hetgeen zijn belang medebragt. Terwijl WILLEM I bij de komst van ALVA het land verliet, en hem voorspelde dat hij de brug zou zijn, over welke de Spanjaarden in het land zouden komen, en die weder achter zich zouden afbreken, antwoordde hij: „vaarwel Prins zonder goed" en sloeg hij geen acht op diens antwoord „vaarwel Graaf zonder hoofd," maar hij lag tot verwondering van velen den nieuw gevorderden eed af en schikte zich om den nieuwen landvoogd met eere in te halen. Hij werd het slagtoffer van te ver gedreven pligt en te groot vertrouwen op bewezene diensten. ALVA kwam, en het vriendelijk onthaal bij dezen, verborg den strik dien hem gespannen werd. Hij werd den 9den September 1567 in het Hof van Culenborg gevangen genomen.

Ons bestek laat niet toe in het breede uit te weiden over zijn proces. Genoeg, hij viel, ondanks de smeekingen zijner gemalin, ondanks zijne voorregten als Ridder van het Gulden Vlies, in weerwil van de voorbiddingen van vorsten en vrienden en van zijn eigen schrijven aan den vorst, die zoo groote verpligting aan zijne krijgsbekwaamheden had. Na in het slot te Gent onder eene strenge bewaking en harde behandeling gevangen te hebben gezeten, werd hij in December 1567 van hoog verraad beschuldigd, den 5den Junij 1568 op een schavot te Brussel onthalsd, en zijn hoofd tot schrik voor het volk op een staak ten toon gesteld. Zijn stoffelijk overschot werd, even als later dat van zijne gemalin, in de kerk van zijne heerlijkheid Sottegem in een grafkelder tegen over het hoofdaltaar bijgezet. De toegang tot dien kelder was zeer moeijelijk, en sedert 1804 was deze niet geopend. Nu in 1857 aan de kerk eenige verandering werd gebragt, is tusschen de burgerlijke en kerkelijke overheid overeengekomen, dat er een nieuwe grafkelder zal worden gebouwd, met eene deur, die op de markt uitkomt. De opening van den ouden grafkelder en het overbrengen der voorwerpen, daarin bevat, naar den nieuwen, had den 1sten Julij van genoemd jaar, des morgens ten tien ure, met groote plegtigheid plaats, en de tegenwoordigheid van alle autoriteiten leverde een sprekend bewijs op van de achting en den eerbied, die men de nagedachtenis van den edelen man, nog bijna drie honderd jaren na zijnen ongelukkigen dood, toedroeg. Zijne goederen werden verbeurd verklaard; ofschoon die later aan zijne kinderen zijn terug gegeven.

Zoo was het einde van den man die volgens het oordeel van den Franschen gezant te Brussel, tot tweemalen toe heel Frankrijk had doen beven, en die, met een braaf hart in den boezem, zich vrijmoedig verzet had tegen onderdrukking der burgerlijke en godsdienstige vrijheid, maar tevens de gehoorzaamheid aan 's konings wetten niet uit het oog had verloren.

Groot was de droefheid der Nederlanders over zijn dood, en zijn lot wekte het hoogste medelijden bij ieder op. Maar ook zijn sterven zou den haat en den afkeer tegen ALBA's schrikbewind verhoogen en medewerken tot geheele afschudding van het Spaansche juk.

De afbeelding van den Graaf VAN EGMOND ziet op velerlei wijzen het licht, en de graveerkunst heeft zijn naam vereeuwigd. Hij wordt beschreven als een man van meer dan gewone lengte, gezet, sterk, welgemaakt van leest en minzaam van omgang. Ontegenzeggelijk had hij een hoog denkbeeld van zich zelven, maar dit ging ook gepaard met uitstekende verdiensten. Want ofschoon wij erkennen dat noch zijne talenten als staatsman, noch die als veldheer, hem aanspraak geven op bewondering, of te stellen dat niemand dan hij die bezat, onderschrijven wij toch geenszins het hoogst ongunstig oordeel, over hem in latere dagen geveld. Hier, gelijk in zoo vele opzigten, is het zaak ons te verplaatsen in den tijd wanneer de persoon geleefd heeft, dien men beoordeelt; en doet men zóó, dan zal men moeten erkennen dat EGMOND een dapper soldaat was, doch dat het geluk hem mede viel; dat hij, ja, zich had moeten aansluiten aan WILLEM VAN ORANJE, maar dat wij toch ook niet mogen vergeten dat EGMOND als ijverig katholiek op een geheel ander standpunt geplaatst was dan den Hervormden WILLEM I; en eindelijk, dat, hoezeer ook den schijn tegen zich hebbende van zich te hebben willen verzetten tegen 's konings bedoelingen, hij echter nimmer het voornemen gekoesterd heeft diens gezag hier te lande omver te werpen, en als zoodanig wel eenige toegevendheid had mogen ondervinden, indien zijn gedrag als Nederlander, met de inzigten der Spaansche bewindslieden minder overeenkwam.

De weduwe van EGMOND overleed in 1578; zij schonk hem twaalf kinderen, waarvan er elf in leven waren, toen hij op het schavot zijn leven liet; namelijk drie zonen die volgen en acht dochters..

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 87—102; BOR, *Ned. Oorl.* B. I. bl. 16 (11). 18, (13) 22, (16) 28, (20) 29, (21) 31, (22). B. II. bl. 81, (57) 108, (76) 109, (77). B. III. bl. 145, (102), 163 (115), B. IV. bl. 182, (129) 184, (131) 185, (131) 188, (134) 190, (135) 238, (170) 239, (170); VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 953, 954; BOCKENBERGH, *Kron. van Egmondt*, bl. 85; LE CLERC, *Geschied. der Ver. Nederl.* D. I. bl. 617—659, bevattende een afschrift van het proces van den Graaf VAN EGMOND; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 226—237; TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. I. bl. 14, 40, 111—113, 132—140, 152, 167. D. II. bl. 20—26, 217; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. V. bl. 285, 371, 388, 391, D. VI. bl. 6, 7, 12, 25, 27, 40, 41, 69, 72, 78, 83, 85, 95, 96, 100, 104, 106, 107, 109, 112, 126, 133, 153, 193, 208, 227, 247, 248, 277; VAN WIJN, *Bijv en Aanm. op* WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. I. bl. 249, 253, 268, 269; Dezelfde, *Aanm. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR D. VI. bl. 14, 35, 36; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 323—326; COLLOT D'ESCURY, *Holl Roem*, D. I. Aant. bl. 257, D. II. bl. 41. *Aant.* bl. 101, 102—106; VAN KAMPEN, *Karakterk.* D. I. bl. 320—324; BRUNELLE, *Eloge du Comte D'Egmont;* GROEN VAN PRINSTERER, *Arch. de la mais. d'Orange-Nassau*, T. I. p. 171 LXIX, 15, 29, 43, 46, 109, 127, LXXVIII. p. 128, LXXX, 153, 167, 152. LXXXIII, 159, 178, 197, LXXXVII, 223, 226, 276, 319,

326, 340, 344, 345, 369, 373, 383. LXXXVIII. 422, T. II. p. 38, 43, 156, 227, 278, 326, 343, 399, 424, 468, T. III. p. 68, 95, 97, 123, 126, 127—129, 241, 242, 246, 255, 321, 425, S. 81; VAN SANDWIJK, *Beschr. van Purmerende* bl. 35—37, AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. IV. bl. 12, 68, 72, 77, 80, 83, 145, 147, 175, 180, 181, 184, 190, 193, 204, 413, 415—501, St. V. bl. 37—70, St. VI. tegenover bl. 478, het facsimile van zijne handteekening; SCHOTEL, *Geschied- Letter- en Oudheidk. Uitsp.* bl. 25—28; *de Navorscher*, D. II. bl. 120, D. III bl. 116, *Bijbl.* bl. XCVII; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl 76. DE BAVAY, *Proces du Comte d'Egmont*, (Brux. 1854); *Kron. van het Hist. Genootsch. te Utr.* D. III. bl. 84, D. IV. bl. 200, D. V. bl. 440, D. VI. bl. 97, 98, D. VII. bl. 293, 305, 314, 315, 328, 331, 333, 336, 338, 339; *Algem. Konst- en Letterb*, 1854, bl. 158, 207, 222, 327; *Algem, Handelsbl.* 23 Junij en 9 Julij 1857.

EGMOND (PHILIPS Graaf VAN), oudste zoon van den voorgaande, werd in 1558 geboren en kwam, na de pacificatie van Gent, weder in het bezit van zijns vaders goederen. Zich eenigen tijd in Duitschland opgehouden hebbende, keerde hij in het vaderland weder, en koos eerst de partij der Staten, naar het schijnt tegen den wil zijner moeder, werd na eenen dapperen tegenstand in 1576 door de Spanjaarden gevangen genomen, doch later ontslagen, teekende in 1577 de Unie van Brussel en bevorderde in dat jaar de aanstelling van MATTHIAS, Aartshertog van Oostenrijk, tot landvoogd, om zich tegen de aanwassende magt van den prins VAN ORANJE te verzetten. Kort te voren had hij Lier voor de Staten ingenomen en had in 1579 het bevel over eene bende ruiterij en voetvolk te Brussel. Uit ijver voor het Roomsche geloof, of omdat hij de zaken van de Staten voor onherstelbaar verloren hield, verzoende hij zich met den koning en knoopte met PARMA onderhandelingen aan, om hem Brussel in handen te spelen. Zijn toeleg mislukte, en de burgers hielden hem op de markt gevangen. De een vroeg hem „of hij vergeten was dat zijn vader op die plaats het hoofd had verloren" en de ander „of hij 't graf des onthoofden kwam bezoeken; daarbij voegende „graaf slechts twee of drie steenen op en gij zult er bloed vinden." Men kwam evenwel tot een verdrag en EGMOND trok, met het volk dat hem volgen wilde, af en de stad uit. Hij begaf zich met omtrent veertien honderd man naar Geertsbergen, vermeesterde het en nam Ninove in. Hier werd hij door DE LA NOUË gevangen genomen, eerst naar Gent, vervolgens naar het slot Rammekens en eindelijk naar Holland vervoerd, en aldaar in 1585 tegen DE LA NOUË uitgewisseld. Hij werd vervolgens Stadhouder van Artois en Ridder van het Gulden Vlies. In 1590 werd hij door den koning met hulptroepen voor den Hertog van Mayenne naar Frankrijk gezonden, en sneuvelde den 14den Maart van dat jaar in den veldslag bij Ivry. Op last van den Franschen koning HENDRIK IV werd hij te Evreux begraven. Zijne goederen waren door de Staten van Holland aangeslagen, ofschoon die met veel schulden bezwaard waren.

EGMOND was gehuwd met MARIA VAN HOORN, zuster van GEORGE VAN HOORN, Graaf van Houtkerken in Vlaanderen, die met zijne zuster LEONORA VAN EGMOND gehuwd was; doch verwekte bij haar geene kinderen. Zijne zinspreuk was: *Nil mihi tollit hyems.* (*Geen storm heeft mij ontroerd*).

Zie ANT. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 102, 103; BOR, *Ned. Oorl.* B. XI. bl. 856. (274), B. XIII. bl. 66 (113), B. XIV. bl. 175. (191), B. XX. bl. 619 (50); VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 954; BOCKENBERGH, *Kron. van Egmondt*, bl. 99; VAN METEREN, *Ned. Hist.* D. III bl. 264, 266, 403, 421, D. IV. bl. 307, D. V. bl. 348, 350, 352; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VII. bl. 113, 173, 174, 292—294; VAN WIJN, *Aanm. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR, D. IX. bl. 7; VAN KAMPEN, *Karakterk.* D. I. bl. 372 en 374; COLLOT d'ESCURY, *Holl. roem*, D. II. bl. 104; GROEN VAN PRINSTERER, *Arch. de la Maison d'Orange-Nassau*, T. V. p. 123, 418, 523, 524, 525, 541, T. VI. p. 2, 116, 231, 235, 672, T. VII. p. 314; VAN SANDWIJK, *Beschrijv. van Purmerende*, bl. 46—48; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. V. bl. 70, St. VI. bl. 332.

EGMOND (LAMORAAL Graaf VAN), tweede zoon van LAMORAAL VAN EGMOND en van SABINA VAN BEIJEREN, studeerde een geruimen tijd te Keulen, onthield zich vervolgens een tijd lang te Kleef, reisde in Frankrijk, Brabant en Henegouwen, en keerde in Holland terug, alwaar hij op zijn landgoed te Egmond woonde. Hij was in 1582 gewikkeld in eene zamenzwering tegen het leven van den Prins VAN ORANJE, doch wist zich, na de ontdekking daarvan, van deelneming of medeweten vrij te pleiten. Daar er evenwel eene zware verdenking op hem bleef rusten, werd hij te Sluis op het kasteel in verzekerde bewaring gebragt, doch had het aan de voorspraak van den Prins VAN ORANJE te danken dat hij ontslagen werd en naar Frankrijk kon wijken. In 1593 wederom in de Nederlanden terug gekomen, wendde hij te vergeefs pogingen aan tot handligting der goederen zijns overledenen broeders; doch werd voor het overige hier minzaam ontvangen. In 1595 besloot men hem bij voorraad de zuivere inkomsten der goederen van zijn graafschap te doen trekken, onder voorwaarde dat hij van hier weder naar Frankrijk zou vertrekken om tegen de Spanjaarden te dienen. Men bood hem bovendien tot voorzetting zijner reize zes duizend gulden aan, met belofte hem uitgeleide te doen tot Vlissingen. Niet zeker is het of hij van dit laatste gebruik heeft gemaakt, maar wel dat hij in 1597 nog hier te lande vertoevende naar Maassluis zich begaf, om van daar naar Frankrijk te vertrekken, na dat hij vele penningen op zijne goederen geligt en eenige zijner landen met toestemming der Staten tot betaling zijner schulden verkocht had. In Frankrijk trad hij in den echt met eene nicht van den Hertog VAN ROHAN, door sommigen Gravin VAN SAULT, door anderen MARIA PENTHIÈVRE of, weder door anderen, MARIA DE PIERREVIFVE genaamd, tot bevordering van welke echtverbindtenis de Staten hem eene aanzienlijke som op zijne goederen hadden voorgeschoten. In Frankrijk, door zijne kostbare en losse levenswijze, vele schulden gemaakt hebbende, kwam hij eerlang terug en wendde bij de Staten andermaal pogingen aan om zijne goederen geheel te mogen verkoopen. De loop dezer zaak, zoo breedvoerig door VAN WIJN, uit de Resolutien der Staten van Holland, opgemaakt, kunnen wij hier niet verder mededeelen; genoeg, LAMORAAL bleef in het land en is in 1617 arm en kinderloos te Brugge overleden.

Zie ANTH. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 103, 104; BOR, *Nederl. Oorl.* B. XVII. bl. 331 (30); VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 954, 955; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 196, 197; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VII. bl. 460; VAN WIJN, *Aanm. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR, D. IX. bl. 7—18; VAN SANDWIJK, *Beschrijv. van Purmerende*, bl. 49—51; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. III. bl. 84, D. IX. bl. 463.

EGMOND (KAREL Graaf VAN), jongste zoon van LAMORAAL Graaf VAN EGMOND en van SABINA VAN BEIJEREN. Met zijnen broeder naar Ninove getrokken zijnde, werd hij met hem gevangen genomen, doch door tusschenkomst van den Prins VAN ORANJE spoedig op vrije voeten gesteld. Hij was echter de Spaanschgezinde partij toegedaan en hield zich in 1593 te Brussel op, waar hem door den invloed der Jezuiten, wier vriend hij toonde te zijn, zijne goederen, in Brabant en Vlaanderen gelegen, werden teruggegeven. Hij voerde alzoo den titel van Prins van Gavre, Heer van Fiènnes, Armentières, Hamade en Beijerland. Hij werd vervolgens Ridder van het Gulden Vlies en Stadhouder van Namen, en was gehuwd met MARIA VAN LENS, erfdochter van den Baron VAN AUBIGNY in Artois, weduwe van ANTHONY VAN CROY, die hem twee zonen en drie dochters schonk. Hij stierf den 18den Januarij 1620 en voerde tot zinspreuk: *Undique illaesus* (Overal onbeschadigd).

Zie ANTH. HOVAEUS, *Chron. van Egmondt*, bl. 109; VAN LEEUWEN; *Bat. Illustr.* bl. 955; VAN METEREN, *Nederl. Hist.* D. III. bl. 403, KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII bl. 197; VAN WIJN, *Aanm. op de Vaderl. Hist van* WAGENAAR, D. IX. bl. 8; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. V. bl. 70.

EGMOND (PROCOPIUS FRANÇOIS Graaf VAN) kleinzoon van den voorgaande, werd in 1664 of 1669 geboren, was Generaal der Spaansche ruiterij en Brigadier in Fransche dienst. Hij leverde in 1697 een vertoog in, waarin hij beweerde regt te hebben op de Heerlijkheden Gelder, Zutphen en anderen hier te lande, tegen hetwelk de Staten van het vorstendom Gelder en het Graafschap Zutphen een protest indienden, en er dien ten gevolge geen acht op zijne eischen geslagen werd. Hij overleed te Fraga in Arragon den 15den September 1707, als de laatste wettige afstammeling van den onthoofden LAMORAAL Graaf VAN EGMOND.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. XVI. bl. 430—435; D. XVII bl. 521; *Biogr. Univ.* T. VII. p. 37.

EGMOND (FREDERIK VAN), Graaf van Buren, Heer van IJsselstein en Leerdam, was de tweede zoon van WILLEM VAN EGMOND en WALBURG VAN MEURS. Zijn naam is beroemd in de Friesche, Geldersche en Utrechtsche oorlogen. Hij werd in 1465 met AARNOUD, Hertog van Gelder, door diens zoon ADOLF gevangen genomen, en zijne stad en sterkte IJsselstein in het volgende jaar overrompeld, uitgeplunderd en verwoest. Kort te voren uit zijne gevangenis ontsnapt zijnde, nam hij vervolgens een belangrijk deel aan den Gelderschen oorlog, hield steeds de zijde van MAXIMILIAAN VAN OOSTENRIJK, werd in 1478 bij Nijmegen gevangen genomen en zat daar drie jaren in hechtenis. In 1481 speelde hij een grooten rol in den strijd tegen die van Utrecht, en stond hij de belangen van Bisschop DAVID VAN BOURGONDIE met kracht van wapenen

bij. Beslissend was zijne behaalde overwinning op de Amersfoorters in dat jaar. In 1482, toen die van Utrecht de stad IJsselstein belegerden, maakte hij zich gereed om haar te ontzetten, toen de belegering werd opgeheven. Hij tastte vervolgens het slot Kronenstein aan, nam het in en voerde in 1483 het bevel te Wijk bij Duurstede. In 1484 werd Amersfoort op zijn last vermeesterd en Utrecht versterkt, doch deze stad hem weder ontnomen. In 1493 maakte hij er zich andermaal meester van, doch verliet haar weder, na dat er eene overeenkomst had plaats gehad. Hij werd door MAXIMILIAAN in dat jaar tot Graaf van Buren en Leerdam verheven, en voerde in het volgende jaar het bevel over eenig krijgsvolk om de Gelderschen het hoofd te bieden. In 1497 sloeg hij de Gelderschen bij Ravenswaai, en roofde en plunderde in den Tieler- en Bommelerwaard. Hij hielp vervolgens in 1500 Hertog ALBRECHT Franeker belegeren, en is in dat jaar overleden. Hij werd in de wandeling *Scheele Gijs* genoemd, en was gehuwd met ALIDA VAN CULENBORG, erfdochter van Buren en St. Maartensdijk, die hem twee zonen schonk, FLORIS, die volgt, en WAMMAR, die ongehuwd overleed. Zijne vrouw overleed in 1471, en beiden liggen te IJsselstein in het midden van het koor der kerk begraven, onder eene graftombe in den smaak der Renaissance, die aldaar nog heden gevonden wordt.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 950; BURMAN, *Utr. Jaarb.* D. II. bl. 415, 539, D. III. bl. 28, 512; VOET VAN OUDHEUSDEN, *Beschrijv. van Culemborg*, bl. 98, 99, 107, 117, 124, 143, 147, 149; ARKSTÉE, *Beschrijv. van Nijmegen*, bl. 312; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 219, 318; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D XIII bl. 198; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 102, 116, 133, 165, 166, 168, 309, 310, 372—375, 397, 503; *Kronijk van het Hist. Gen. te Utr.* D. II. bl. 260, D. V. bl. 214, D. VII bl. 112, D. VIII. bl. 46, D. X. bl. 132—160, 473.

EGMOND (FLORIS VAN), zoon van den voorgaande; in 1469 geboren werd hij, na het overlijden van zijnen vader, Graaf van Buren en Leerdam, en na den dood van zijnen broeder, Heer van IJsselstein, St. Maartensdijk, Kortgene, Kranendonk en Jaarsveld.

Door zijne geboorte en uitmuntende hoedanigheden, was hij in achting bij keizer MAXIMILIAAN en verwierf hij van hem de betrekking van Luitenant Stadhouder van Holland, Zeeland, Gelderland en West-Friesland, en later die van Kapitein Generaal van het krijgsvolk. Als zoodanig bewees hij het huis van Oostenrijk in den Gelderschen oorlog belangrijke diensten, en was alzoo niet te vergeefs door zijnen vorst bij diens krooning tot ridder geslagen, en in 1505 tot Vlies Ridder benoemd.

Hij vertrok in 1502, met FILIPS VAN BOURGONDIE, als kamerheer naar Spanje, doch stond in 1504 en later aan het hoofd der troepen, die hij tegen den vijand met goed gevolg aanvoerde. Zijne krijgsbedrijven staan in een zoo onmiddelijk verband met de geschiedenis des lands, dat wij daarvan slechts ter loops melding kunnen maken. Na in 1506 andermaal en nu als Admiraal over de vloot met FILIPS VAN BOURGONDIE naar Spanje gereisd zijnde, belegerde hij in 1508 te vergeefs Utrecht, doch verwoestte de omstreken en voerde eenen aanzienlijken buit met zich. In 1511 behaalde hij op Hertog KAREL VAN GELDER, bij Jutfaas, eene belangrijke overwinning en geraakte met de stad Utrecht in twist, die tot nieuwe vijandelijkheden aanleiding gaf. Hij nam in 1513 evenwel genoegen in de met Utrecht geslotene overeenkomst, en schijnt zich toen in Engelsche dienst tegen Frankrijk begeven te hebben.

KAREL VAN OOSTENRIJK in 1515 het gebied in Friesland bekomen hebbende, werd hij in dat jaar als Stadhouder van dat gewest derwaarts gezonden, en ontving hij aldaar onder zekere bepalingen den eed van hulde en trouw voor zijnen meester, in wiens naam hij der Friezen vrijheden, voorregten en oude herkomsten bezwoer te onderhouden. Hij had echter meer werk om de Friezen ten onder te brengen dan men gedacht had, en de beruchte GROOTE PIER maakte hem zijn bewind zeer onrustig. Hij had daarenboven geene genoegzame ondersteuning aan troepen en geld, en was bovendien door herhaalde afwezigheid niet in staat om het gezag met kracht te handhaven.

Hij deed in 1517 afstand van zijn Stadhouderschap van Friesland, waar hij veel heldenmoed en getrouwheid aan zijnen vorst betoond had, en de toestand en de behoefte van dit gewest vrij goed had leeren kennen; doch waar zijn naam, door het verleenen van te veel moedwil aan zijne knechten, met bloed besmet was.

Na zijn afstand tot Hofmeester en Gouverneur van KAREL's broeder, FERDINAND, benoemd zijnde, schijnt hij voor eenigen tijd het oorlogstooneel te hebben verlaten, waarop wij hem weldra weder aantreffen. In genoemd jaar toch joeg hij de Gelderschen uit Holland en stond in 1522 aan het hoofd van het keizerlijk leger in Champagne en Pikardië. In 1528 had hij het opperbevel over het vereenigd leger door de Staten van Holland, de Brabanders en den keizer bijeengebragt om MAARTEN VAN ROSSEM te beteugelen. Hattem, Elburg en Harderwijk werden bemagtigd, doch Tiel te vergeefs belegerd. Na het sluiten van den vrede, stond hij aan het hoofd der ruiterij bij KAREL's krooning en diende met roem in het keizerlijk leger. Zijn laatste wapenfeit was de belegering van Terouane, na welke hij op den 20sten October 1539 overleed. Om welke rede hij den bijnaam van *Fleurtje of Floorken Dunbier* ontving is niet bekend. Hij was gehuwd met MARGARETHA VAN BERGEN. Zij schonk hem een zoon, MAXIMILIAAN, die volgt, en twee dochters; ANNA, gehuwd eerst met JOSEPH VAN MONTMORENCY Heer van Nevele, en daarna met JAN Graaf VAN HOORN en Heer van Altena; en WALBURG, gehuwd met ROBBERT, Graaf VAN DER MARK, Heer van Aremberg en Naaldwijk.

Zie SCHOTANUS, *Geschied van Friesl.* bl. 573; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustrat.* bl. 950, 951; *Oudh. en gesticht. van Friesl.* D. II. bl. 544, 545, 550; SJOERDS, *Beschrijv. van Friesl.* D. I. St. II. bl 858; VOET VAN OUDHEUSDEN, *Beschrijv. van Culemborg*, bl. 154, 172; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 198, 199, WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 332, 365, 368, 371, 388, 398, 404, 441, 470, 478, 489, 495, D. V. bl. 193; VAN WIJN, *Aanm. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR, D. V. bl. 2, 52; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 319—321; NIJHOFF, *Bijdr. voor Vaderl. Hist. en Oudheidk.* D. VI. bl. 270; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 298, 307, 317, 319—322, 349, 354—362, 394, 405, 421, 424, 438, 503, 564, 569, 573, 645; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. II. bl. 266, 267, 269, 335, 349, D. III. bl. 200, D. IV. bl. 180, 267, D. V. bl. 215, 368, 374, 418, D. VI. bl. 82. 365, 436, D. VII. bl. 99, 114, 119, 198, 343, 344, 346, 348—350, 354, 356, 358—368, 397—400, D. VIII. bl. 46—57, D. IX. bl. 380, 421, 424, 430, 433, 437, 520—526, D. X. bl. 324; DU RIEU, *Intr. en huld. van* KAREL V *tot Graaf van Holl.* bl. 100—103; *De Vrije Fries*, D. VIII. bl. 190, 191; VAN DEN BERGH, *Gedenkst. tot oph. der Ned. Geschied.* of *Corresp. de* MARG. D'AUTRICHE *avec ses amis*, D. I en II, (1845, 1846) alwaar ruim dertig brieven voorkomen, van 1508 af tot 1528 toe door hem geschreven.

EGMOND (MAXIMILIAAN VAN) Graaf van Buren, was de zoon van de voorgaande. De tijd van zijne geboorte is even onbekend als de geschiedenis van zijne jeugd en jongelings jaren. In 1536 schonk hij aan de stad Grave een zilver keteltje, hetwelk door hem in Afrika, toen hij tegen de Ongeloovigen streed, gewonnen was. In 1539 volgde hij zijn vader als Graaf van Buren op, en stond in hooge achting bij KAREL V, die hij in verscheidene oorlogen diende en die hem tot Ridder van het Gulden Vlies benoemde, en hem aanbood om zijn Graafschap tot een Hertogdom te verheffen, hetwelk door hem werd geweigerd. Onder anderen diende hij KAREL in zijnen strijd tegen het Smalkaldische Verbond in 1546, trok aan het hoofd van 30,000 man voetvolk en 7000 paarden naar Duitschland en nam Darmstad en Frankfort in. Hij was in 1540 tot Kapitein Generaal over al de Nederlanden en tevens tot Stadhouder van Friesland, Overijssel, Groningen en Groningerland benoemd, welke betrekking in dat jaar door den dood van GEORGE SCHENK VAN TAUTENBURG was open gevallen. Als zoodanig maakte hij zich bij de Friezen bemind, die hij door zijn bestuur het verlies hunner vrijheid deed vergeten, en wier land hij in vrede en voorspoed besturen mogt tot aan zijnen dood, die hij op eene wijze verbeidde, waarvan men niet ligt een gelijk voorbeeld vinden zal. Toen hem namelijk door zijnen geneesheer, den beroemden VESALIUS, de nadering van zijn einde was aangekondigd, doste hij zich uit in volle wapenrusting, en omringt van zijne vrienden, wapenbroeders en krijgsbevelhebbers van allerlei rang, gaf hij geharnast en gespoord, met den gepluimden helm en de ijzeren handschoenen op eene tafel voor zich, in zijne hofzaal op een armstoel gezeten, rustig en bedaard den geest te Brussel op den 23sten December 1548. Zijne uitvaart werd in Friesland, Groningen en Overijssel plegtig gevierd. Zijne zinspreuk was: *Sans autre* (zonder ander). Hij was een der rijkste Nederlanders en in 1562 gehuwd met FRANÇOISE DE LANNOY, eenige dochter van HUGUES DE LANNOY en MARIA VAN BOUCHOUT, die hem eene dochter, ANNA, schonk, welke in 1533 geboren, door haar huwelijk met Prins WILLEM I het graafschap Buren in het geslacht van Oranje bragt en in 1558 overleed.

Zie SCHOTANUS, *Geschied. van Friesl.* bl. 679, 691; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 951; (DE BEAUFORT), *Lev. van* WILLEM I. D. I. bl. 48—54; *Charterboek van Friesl.* D. III. bl. 130, 147; WAGENAAR *Vaderl. Hist.* D. V. bl. 193, 287, 291, 326; VAN WIJN, *Aanm. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR, D. V. bl. 52, 77—79; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII bl. 199; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 326—328; VAN DER AA, *Herinner uit het geb. der Gesch.* bl. 81, 137—141, 259; *Overijss. Alm.* 1840. bl. 216, met facsimilé van zijne

handteekening; BOSSCHA, *Neerl. Held. te Land*, D. I. bl. 128, 131; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 643, St. IV, bl. 11, 19; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. V. bl. 311, 372, D. VI bl. 171, D. VII. bl. 401, D. VIII. bl. 23, 26, 46—74. D. IX. bl. 429, 430, 437, 439, 510, 511—519. D. X. bl. 41—55, 325.

EGMOND (ANNA VAN). Zie ANNA VAN EGMOND.

EGMOND (OTTO VAN) Heer van Keenenburg, Maasland en Schiplui, afstammeling van JAN VAN EGMOND, die de stichter van het slot Meerestein was, en daarom de stamvader van de Heeren VAN EGMOND MEERENSTEIN genoemd wordt, en zoon van ADRIAAN VAN EGMOND, Heer van Keenenburg, Luitenant-Stadhouder van Holland, en van HENRIKA dochter van JACOB HEERMAN, van Oestgeest. Hij werd in 1522 geboren, en ofschoon hij, als uit een zijtak van het geslacht EGMOND gesproten, niet tot dien hoogen adel behoorde om Ridder van het Gulden Vlies te worden, nogtans stond hij reeds in zijne jeugd in zoo groot aanzien, dat hij kort na de overdragt der Nederlanden aan FILIPS, door dezen, in 1555, te Brussel tot Ridder geslagen werd. Hij was sedert 1547 Raad van den koning in zijne Leenhove van Holland, Heemraad van Delfland en Registermeester van Holland. Hij werd door FILIPS met gunstbewijzen overladen, en behoorde tot hen die in 1567 voor commissarissen van den Hove zijn gedagvaard en gecompareerd tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den koning. Desniettegenstaande omhelsde hij de partij der vrijheid, teekende het verbond der Edelen en werd gekozen om na den ongunstigen uitslag van het verzoekschrift der Edelen, een nader vertoog der Staten te Brussel in te leveren. Hoewel hij zich niet in alles schikte naar het welbehagen der Staten van Holland, bij het overbrengen van dat vertoog, bleef hij echter de goede zaak getrouw, anders zou de Prins zich met hem in geheime onderhandelingen en briefwisselingen niet hebben ingelaten. Deze zijne vriendschap met ORANJE zal de Staten bewogen hebben hem te benoemen om 's Prinsen derde gemalin, CHARLOTTE VAN BOURBON, te verwelkomen, en tot het bezegelen der opdragt van de Grafelijke waardigheid aan dien vorst. Hij teekende ook de Unie tusschen Holland en Zeeland, werd door de Staten naar den Prins te Middelburg gezonden en hielp verscheidene maatregelen beramen, die tot het algemeen welzijn moesten dienen. Hij overleed in 1585 en verwekte bij AGNES CROESINK, uit een edel geslacht gesproten, behalve andere kinderen, die kinderloos stierven, een zoon, JACOB genaamd, die eerst bevelhebber van Dixmuiden was, in 1589 in gezantschap naar Engeland werd gezonden, om eenige gerezene misverstanden bij te leggen, in 1592 bij Koevorden zwaar gekwetst werd, in 1600 behoorde tot de afgevaardigden uit de Algemeene Staten bij Nieuwpoort en als de laatste mannelijke telg van den tak van EGMOND KEENENBURG in 1618 oud 70 jaren overleed. Hij was gehuwd op het eiland Cyprus met DORALISIA VAN DER SCHALE.

Zie BOR, *Nederl. Oorl.* B. XXVI. bl. 425 (19), 428 (21), B. XXIX. bl. 635 (26), VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 956; (DE BEAUFORT), *Lev. van* WILLEM I. *D. II.* bl. 189; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl 125, 328, D. VII. bl. 68, 513; TE WATER, *Verb. der Edel.* D. I bl. 364, D. II. bl 371—373; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII bl. 204, 205; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 317, 328; D'YVOY VAN MIJDRECHT, en BEELDSNIJDER, *Verb. en Smeekschr. der Ned. Edel.* bl 77, 78, in welk werkje het facsimilé van zijne handteekening, op plaat 2. N°. 124 voorkomt; *Verz. berigt. omtr. de krijgsbev. bij Nieuwp.* bl. 73; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. VI. bl. 293.

EGMOND VAN MERENSTEIN (FREDERIK VAN) werd in 1543 geboren en was de zoon van JAN VAN EGMOND VAN MERENSTEIN en AMELIA VAN GROMBACH; hij werd door ALVA in 1568 gebannen en zijne goederen verbeurd verklaard, ofschoon ook hij in 1567 was gedagvaard en gecompareerd tot aflegging van den gerequireerden eed van trouw aan den koning van Spanje. Hij woonde in de Beverwijk op het huis te Merenstein, teekende het verbond der Edelen, en weigerde, daartoe door eenige afgezondenen verzocht, daarvan af te gaan, betuigende in die verbindtenis te willen leven en sterven. De sententie over hem uitgesproken bevatte voorts tegen hem de volgende beschuldigingen: dat hij zich onbeschoftelijk in het Regulieren klooster te Haarlem had opgehouden gedurende drie maanden op kosten van het klooster, en het niet verlaten had dan om voor anderen plaats te maken; dat hij een groot begunstiger der ketters geweest was, en aanleiding had gegeven tot het prediken op het huis te Kleef, tusschen Amsterdam en Haarlem; dat hij predikanten gehuisvest had en tegenwoordig was geweest bij het mishandelen van een geestelijk persoon te 's Hage; eindelijk dat hij zich had laten gebruiken om de Friesche Edelen tot het verbond over te halen. 's Mans verdere lotgevallen zijn onbekend; hij was gehuwd met HECTORIA VAN HOEXVIER, bij wie hij twee kinderen verwekte; JAN, die in 1599 ongehuwd overleed op de vloot van den Admiraal PIETER VAN DER DOES, en LUCIA, die gehuwd was met Mr. HUGO RUYSCH, Raad in den Hove van Holland, en in 1596 overleed. FREDERIK zelf overleed in 1615.

Zie MARCUS, *Sent. van den Hert. van* ALVA, bl. 61; VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 957; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 126, 166. KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 207; TE WATER, *Verb. der Edel.* D. I. bl. 95—98, D. II. bl. 370, 371; D'YVOY VAN MIJDRECHT en BEELDSNIJDER, *Verb. en Smeekschr. der Nederl. Edel.* bl. 69, in welk werkje op plaat 2 N°. 78 het facsimilé van zijne handteekening gevonden wordt.

EGMOND VAN MERESTEIN (ALBRECHT VAN), broeder van den voorgaande, nam even als deze deel aan de bevrijding des vaderlands. Hij teekende het verbond der Edelen, en nadat hij eenigen tijd zich met BREDERODE te Amsterdam had opgehouden, vlugtte hij in 1567 en werd door ALVA ingedaagd en gebannen. Hij nam deel aan het nader verbond in 1569, en was voorts een der voornaamste bevelhebbers op de vloot der Watergeuzen, met welke hij in zegepraal den Briel binnen trok, en hij was een vertrouwd vriend van ORANJE, die briefwisseling met hem hield. Hij trok vervolgens met LUMEY tot ontzet van Haarlem te velde, en werd door de Spanjaarden gevangen genomen. Gerantsoeneerd of ontkomen, werd hij in October 1573 tot krijgskommissaris aangesteld. In het volgende jaar had hij het geluk om Gouda te behouden, toen door NOIRCARMES, geholpen door eenige verraderlijke burgers, die stad bijna bemagtigd was. Verder wordt zijn naam niet meer genoemd, dan bij de gevangenneming van PETRUS DATHENUS te Vianen in 1584. Hij overleed in 1596 en was gehuwd met SARA, natuurlijke dochter van REINOUT VAN BREDERODE, die hem geene kinderen schonk. Het wapen van EGMOND VAN MERENSTEIN was als dat van EGMOND, gebroken met barensteel, geschakeerd van zilver en azuur.

Zie BOR, *Nederl. Oorl.* B. V. bl. 289 (208); VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 957; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 308, 387; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 207; VAN WIJN, *Aanm. op de Vaderl. Hist.* van WAGENAAR, D. VII. bl. 42; TE WATER, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 367—370, D. III. bl. 460; VAN GRONINGEN, *Geschied. der Watergeuzen*, bl. 215—217, 447, 448; FR. VAN VERVOU, *Gedenckweerd. Geschied.* bl. 5; *Vrije Fries*. D. I. St. II bl. 116, 117.

EGMOND VAN DER NIJENBURG (DIRK VAN), afstammeling van GERRIT VAN EGMOND VAN DER NIJENBURG, zoon van WILLEM VAN EGMOND voornoemd, uit zijn huwelijk met MARGARETHA VAN HOOGWOUDE, was de zoon JOHAN VAN EGMOND VAN DER NIJENBURG en van MAGDALENA BESJENS VAN DER HOOLK, en werd den 17den December 1537 te Egmond geboren. Bij het begin der onlusten schijnt hij de zaak van den koning te hebben aangehangen, althans hij werd na den dood van JACOB VAN DEN EYNDE in 1569 door ALVA als Advokaat aan de Staten aangeprezen, doch schijnt zijne benoeming toen geen voortgang gehad te hebben. Later koos hij openlijk de zijde van den Prins VAN ORANJE, en werd door dezen en de Staten in verscheidene gewigtige bezendingen gebruikt, onder anderen in eene aan den Keurvorst van Saxen, om eenig ongenoegen van denzelven, over de ontbinding van het huwelijk van deszelfs dochter en den Prins VAN ORANJE, voor te komen. Hij werd in 1573, bij de aanstelling der staatsgezinde Raden, lid van het provinciaal hof, deed den 6den Februarij 1582 eed als Raad van den Hoogen Raad, werd in 1592 voorzitter van dat collegie en overleed den 7den Januarij 1596. Hij was Licentiaat in de Regtsgeleerdheid en een man van veel studie. Bij de stichting der Leidsche Hoogeschool, bij welker inwijding hij tegenwoordig was, had hij zich mede, voor eenen tijd, aan hare dienst, en wel tot het houden van voorlezingen over de Regten, verbonden; waaraan hij zich echter spoedig onttrok. Hij was gehuwd met DELIANA VAN BLOKHUYSEN, die hem geene kinderen schonk, maar, hem ter eere, een deftig grafschrift stelde in de groote kerk te 's Hage, alwaar hij in het midden van het koor begraven ligt.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 959, 960, 1476, 1483; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 307, D. VII. bl. 451; TIMARETEN, *Verz. van Gedenkst.* D. II. bl. 28; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 212; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 318, 319; SIEGENBEEK, *Geschied. der Leidsche Hoogesch* D. I. bl. 21, D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 50; VREEDE, *de Hooge Raad van Holl.* enz. *in Jaarb. van de regterl. magt.* 1839. bl. 31, 33.

EGMOND VAN DER NIJENBURG (THOMAS VAN), zoon van CORNELIS VAN EGMOND VAN DER NIJENBURG en van ELISABETH VAN CRONENBURG, was geboren den 7den Maart 1599, en bekleedde van 1634 tot 1672 meermalen de burgemeesterlijke waardigheid te Alkmaar, was Raad van State, gecommitteerd Raad van Noord-Holland en afgevaardigde in

de Staten Generaal. Hij was gehuwd met WENDELINA VAN RAAPHORST die hem een zoon, CORNELIS, schonk.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 959; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. III bl. 214.

EGMOND VAN DER NIJENBURG (CORNELIS VAN), zoon van JAN VAN EGMOND VAN DER NIJENBURG en JUDITH HEERMAN van Oegstgeest, werd in 1530 geboren, was Dijkgraaf van Geestmer-ambacht, Schagen en Nijdorper Kogge, mitsgaders van het Hondbossche, en van 1574 tot 1590 Burgemeester van Alkmaar. Hij maakte zich jegens die plaats zeer verdienstelijk, door, in 1573 op last van Prins WILLEM I, met gevaar van zijn leven dijken en dammen door te doen steken, tot ontzet van de stad. Naderhand met dien vorst buitenslands zijnde, werd hij door ALVA gebannen en zijne goederen verbeurd verklaard. Zijne vrouw was ELISABETH VAN EGMOND VAN DER NIJENBURG, die hem twee zonen schonk.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 960, 961. 963; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 219.

EGMOND VAN DER NIJENBURG (JAN VAN), zoon van GERARD VAN EGMOND VAN DER NIJENBURG en van CHRISTINA BOELENS, werd den 9den September 1618 geboren, was Heer van de Ridder-Hofstad Vleuten, meermalen Burgemeester van Alkmaar van 1651 tot 1664, dikwerf gecommitteerd in de vergadering der Staten Generaal, Raad van State en gecommitteerde Raad van Noord-Holland. Hij was gehuwd met CATHARINA DE GRAAF die hem vier zonen en eene dochter schonk.

Zie VAN LEEUWEN, *Bat. Illustr.* bl. 961; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII bl. 221, 222.

EGMOND VAN DER NIJENBURG (JOHANNES AEGIDIUS VAN) Heer van Egmond en Rijnegom, was de oudste zoon van CORNELIS VAN EGMOND VAN DER NIJENBURG, Schepen van Alkmaar, Baljuw en Dijkgraaf van den Wieringerwaard, en van CATHARINA VAN PANHUYSE. Nadat hij op buitenlandsche reizen zijn roem als geleerde gevestigd had, werd hij te Leiden, waar hij zich met der woon, had nedergezet, Raad, Vroedschap en Schepen en in 1739, op voorslag van de Staten van Holland, naar Napels als Ambassadeur gezonden, zoo om den koning over zijn huwelijk geluk te wenschen, als om over een verdrag van vriendschap, koophandel en zeevaart te onder handelen, welk laatste door invloed van Frankrijk en Engeland niet tot stand kwam. Hij overleed den 11den October 1747.

Zijne aanteekeningen op gemelde reizen, van 1720 tot 1723 gedaan, zijn met die van JOHANNES HEYMAN, Hoogleeraar in de Oostersche talen te Leiden, uitgegeven door diens neef JOHAN WILHELM HEYMAN, geneesheer te Leiden, onder den titel van:

Reizen door een gedeelte van Europa, Klein Asien, verscheyde Eilanden van den Archipel, Syriën, Palestina of het H. Land, Aegypten, den Berg Sinai enz. Leid. 1757, 1758. 4°. 2 dln. In het Engelsch vertaald en uitgegeven te Londen in 1759, 2 deelen, 8°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1756. *b.* bl. 612, 1758. *a.* bl. 379; SAXE, *Onom. Lit.* T. VI. p. 335; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. XIX. bl. 275; KIST en ROYAARDS, *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. V. bl. 19; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Lett. te Leiden*, D. II. bl. 15; *Algem. Konst- en Letterb.* 1842. D. I. bl. 370—376.

EGMOND (ALLARD VAN), dien wij niet op de lijsten van het grafelijk geslacht EGMOND vermeld vonden, trok in 1168 met Graaf FLORIS III tegen de West-Friezen te velde, doch met eenige anderen, tegen 's Graven zin, vooruitgereden zijnde, vielen zij in Schagen en verbrandden het. De Friezen, midderwijl uit hunne schuilhoeken gekomen zijnde, sneden hen den pas naar het gros des legers af, waardoor een hevig gevecht ontstond, in hetwelk onder anderen ALLARD VAN EGMOND sneuvelde. Dit had plaats den 22sten Januarij van genoemd jaar.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 261, 262.

EGMOND (THEODORUS VAN), geboren te Egmond heeft eene *latynsche Spraakkunst* of *Grammatica* geschreven, die in 1580 te Amsterdam in 8°. gedrukt is.

Zie HOOGSTRATEN, *Woordenb.*

EGMOND (NIKOLAAS VAN), geboren te Egmond, was een Karmelieter monnik en leeraar in de Godgeleerdheid te Leuven. Hij werd in 1522 door keizer KAREL V als geloofsonderzoeker in Nederland aangesteld, doch handelde zoo gestreng en zoo wreed, dat de keizer, vreezende de vrijheidszin der Nederlanders te zeer te kwetsen, hem spoedig van zijn ambt ontsloeg. Hij twistte met ERASMUS over sommige punten van de godsdienst, doch wordt door dezen als een geslagen vijand van geleerdheid geteekend, die niets ontzag indien hij maar het genoegen mogt hebben, om, door list en bedrog, zijne handen te kunnen wasschen in het vergotene bloed der voor hem gedaagde onnoozelen.

Zie HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; YPEY en DERMOUT, *Gesch. der Nederl. Herv. Kerk.* D. I. bl. 89; ERASMI, *Epp.* p. 21, 30; RABUS, *Boekz. van Europ.* 1608, bl. 88; BLAUPOT TEN CATE, *Gesch. der Doopsgez. in Friesl.* bl. 70; Dezelfde, *Geschied. der Doopsgez. in Gron.* enz. D. I. bl. 12.

EGMOND (JACOBUS VAN) schreef:

De Timmerman door liefde, blijspel. (Amst. 1758.) 8°.

Troost in lijden, Hare Koninklijke Hoogheid Anna, Kroon-Princesse van Groot Brittanje enz. *toegeëigend op haar K. H. 42sten Verjaardag*, voorkomende in het *Aankangsel tot de dichtkundige Cypressenbladen.* In den *Gedenkzuil opgericht ter gedachtenis van Neêrlands Heil en Oranjes zegepraal*, komt van eenen JACOBUS VAN EGMOND, die in 1788 te Schiedam woonde, een dichtstuk op de omwenteling van dat jaar voor. Ook bestaat er nog:

J. VAN EGMOND, Jz. *Nieuwejaarsgifte aan de jonge Jeugt ofte zes en dertig Ambachten verbeeldt in 36 figuren, met veersjes onder ieder van dezelve*, Amst. z. J. Langw. form. Misschien zijn al die stukken van een en denzelfden maker.

Zie VAN DER AA, *Nieuw. Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 72, 73; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. II. b. bl. 86.

EGMONT (WOUTER ARIENSZE VAN) was een zeer bekwaam bouwmeester te Rotterdam, die in de eerste helft der zeventiende eeuw bloeide. Hij bouwde onder anderen het gebouw van de Oost-Indische Maatschappij aldaar, hetwelk door hem in 1630 werd daargesteld.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EGMONT (JUSTUS VAN) werd geboren te Leiden in 1602 en gevormd in de school van RUBENS, wien hij in sommige zijner schilderstukken behulpzaam was. Naderhand schilderde hij voor LODEWIJK XIII en LODEWIJK XIV, en was een der mede oprigters van de koninklijke academie van schilder- en beeldhouwkunst te Parijs in 1648. Veel deel had hij aan de kunstwerkzaamheden van VOUET; ook bestaan er van hem zeer verdienstelijke portretten. Hij verhuisde op gevorderden leeftijd naar Antwerpen, waar hij in 1673 overleed.

Zie HOUBRAKEN, *Lev. der Schild.* D. I. bl. 223, D. II. bl. 145.

EGMONT (P. VAN) schreef:

Ondersoek van het Recht der Hollantsche steeden omtrent de judicatuure over Bediendens van de collecte, Dord. 1756. fol.

Zie FRED. MULLER, *Cat. van Regtsgel. Werk.* bl. 42.

EIBERGEN. Zie EYBERGEN.

EICHHOLTZ (HENDRIK LODEWIJK FREDERIK) werd den 12den Januarij 1797 te Barnsdorff in het koningrijk Hanover geboren. Zijn vader, HENDRIK WILLEM EICHHOLTZ, gehuwd met LOUISE FREDERIKE BERNDT was in 1795 als eerste luitenant der infanterie den Stadhouder WILLEM V in zijne ballingschap gevolgd, kwam in 1813 met de vorstelijke familie in Nederland terug, maakte als kapitein bij het bataillon jagers den veldtogt mede in Belgie en werd in den slag bij Waterloo gekwetst.

De zoon kwam met hem in het vaderland terug, vergezelde hem in Belgie en bij Waterloo als kadet bij genoemd bataillon, en woonde met hem de zegenrijke intogt der geallieërden in Parijs bij. Den 16den Augustus 1817 werd hij aangesteld tot 2de luitenant bij hetzelfde bataillon, terwijl hij den 21sten Julij 1828 tot 1ste luitenant bij de 15de afdeeling infanterie bevorderd werd, welke in het begin der Belgische onlusten te Antwerpen in garnizoen lag.

Bij de 18de afdeeling overgeplaatst, maakte hij in dien rang den veldtogt in 1830 en 1831 mede, woonde onderscheidene gevechten bij, en werd den 10den September 1836 benoemd tot kapitein bij zijne afdeeling, met welke hij in 1839 Venlo in bezit nam.

Den 8sten 1851 Mei werd hij benoemd tot majoor bij het 3de regiment infanterie, en nam als zoodanig het kommando van het 4de bataillon over. Den 11den December 1855 werd hij, uithoofde van langdurige dienst, gepensioneerd en benoemd tot luitenant kolonel en Militie-commissaris te Amsterdam, waar hij den 21sten Februarij 1858 overleed. Hij was den 5den Augustus 1833 te Ter Heyden bij Breda gehuwd met Mejufvrouw ANTOINETTE MARIA JOSEPHINE LEURS, die hem acht kinderen schonk, waaronder WILLEM CORNELIS HENDRIK, 1ste luitenant der infanterie, EDUARD LODEWIJK HENDRIK, sergeant bij het 3de regiment infanterie en HENDRIK JOHANNES ARNOLDUS, volontair bij het instructie bataillon.

Uit medegedeelde familieberigten bijeengebragt. BOSSCHA, *Neerl. Held. te land.* D. III. bl. 471, 528. Bijl. bl. 25.

EICK (MARTIN DE) geboren te Remerswaal, weleer eene bloeijende stad in Zeeland, wordt als kunstenaar en tijdgenoot van PIETER AERTSENS, genaamd *Lange Pier*, vermeld. Hij leefde in het midden der zestiende eeuw.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EICKMA (OLIVIER CHRISTIAAN), Geneesheer te Rotterdam, Lid en Secretaris van het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke wijsbegeerte aldaar, is de schrijver van eene *„Waarneming van een zonderling aneurysma in den nederdalenden stam der groote slagader.* Met afbeeldingen, geplaatst in *„Hippocrates, Magazijn toegewijd aan de geneeskunde*, (Amst. 1834) D. II. bl. 435.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* in 4o. D. I. bl. 156, *Nieuwe Reeks* in 4o. D. VI. bl. 108; HOLTROP. *Bibl. Medico-Chirurg.* p. 88.

EIK (WILLEM BOUDEWIJNSZOON VAN) was in 1665 bevelhebber op het fregat *Schiedam* onder den Schout bij Nacht ADRIAAN HOUTTUIN, en nam in 1666 deel aan den zeeslag onder DE RUITER tegen de Engelschen, met het onder zijn bevel staande fregat *het kwartier van Nijmegen.* Meerdere bijzonderheden zijn ons omtrent hem niet bekend.

Zie BRANDT, *Lev. van de Ruiter*, bl. 435, 436, 491, 509; (VAN DEN BOS), *Lev. der Zeeh.* D. II. bl. 245.

EIK (JORIS HUBRECHTSZOON VAN), Schout van Aarlanderveen, in de wandeling Schout JORIS genoemd. Hij maakte zich tijdens de godsdiensttwisten bekend, door zijn rondborstig antwoord. Toen hem namelijk werd voorgehouden dat hij met de Remonstranten niet meer gemeenschap mogt hebben, maar voortaan bij de Gereformeerden ter kerke moest gaan, indien hij zijn ambt wilde behouden, gaf hij hierop te kennen dat hij zijn ambt zoo duur niet koopen wilde; en toen hierop eenige Heeren zich daarover zeer verwonderd toonden, en zeiden, dat zij niet verwacht hadden, dat hij, die het anders zoo naauw niet scheen te nemen, in dezen zwarigheid zoude maken, antwoordde VAN EIK „Ik weet, Mijne Heeren, dat ik een groot zondaar ben, die mij zelven meermalen heb vergeten, en niet gekweten, gelijk een regtschapen christen toestaat. Maar dit is, en het moet mij zijn, eene dringende reden, om mijne meer dan te veel bezwaarde ziel met dusdanig moedwillig en verregaand kwaad, het wijfelen tegens mijn beter weten, niet meer te belasten."

Zie BRANDT, *Hist. der Ref.* D. IV. bl. 301.

EIK (GERRIT JANSZOON VAN DER), Burgemeester van Delft, werd met nog vier anderen in 1616 namens de Staten van Holland naar Amsterdam afgevaardigd, om de stad over te halen tot het genomen besluit, tot weering van scheuring en verdeeldheid in het land over godsdienstige geschillen. Deze zending mislukte ten eenemale.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 114, 138, REGENBOOG, *Hist. der Remonstr.* D. I. bl. 166—178.

EIK (SIMON). Zie DUCHESNE (SIMON).

EIKELENBERG (SIMON VAN) werd geboren te Alkmaar den 16den Maart 1663 en overleed er den 4den November 1738. Hij was een verdienstelijk geschied- en oudheidkundige en beoefende de schilderkunst voor uitspanning. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijzen het licht.

Gedaante en gesteldheid van West-Vriesland voor het jaar 1300 *en tevens den ondergang van het dorp Vroone*, enz. Alkm. 1714 4°. met kaart.

Alkmaar en deszelfs Geschiedenissen, Alkm. 1739. 4°. m. pl. 2de druk Rott. 1747. 4°. m. pl.

Voorts bezorgde hij eene Nederduitsche uitgave der *Kronyk van Egmond of jaarboeken der Vorstelijke Abten van Egmond door* J. G. A. LEYDEN, Alkm. 1740. 4°.

Als dichter was hij minder gelukkig, daar zijn vers getiteld: *Alkmaar's ontzet of blyde dageraedt van den* 8 *van Wynmaendt* 1573, wel vloeijend, maar zonder dichterlijken gloed is.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. IV; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII bl. 242, 243; VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 73; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 77; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EIKEN (HUIBERT WILLEMSZOON VAN DER) was een smid te Naarden, die zich door zijne manhaftige verdediging, na de inneming der stad in 1572, met roem overlaadde, en wiens naam door schilder- en dichtkunst vereeuwigd is.

Zie AREND, *Algem. Gesch. des Vaderl.* D. II. St. V. bl. 232.

EILBRACHT (CASPARUS), proponent zijnde werd hij den 2den Januarij 1682 beroepen te Weurt en Ubbergen, den 3den September 1683 te Bemmel, alwaar hij in Maart 1719 overleed. Hij staat bekend in de Vaderlandsche geschiedenis door zijn moedig gedrag te Nijmegen, toen die stad in 1702 door de Franschen bedreigd werd, en hij het eerste kanonschot loste en aan het hoofd der gemeente den vijand te keer ging.

Zie ARKSTEE, *beschrijv. van Nijmegen*, bl. 122; DE JONGH, *Naaml. der predik. van het Geld. Synode*, bl. 295; DE NAVORSCHER, D. II. bl. 336.

EILBRACHT (JOHAN PHILIP) Kommandant van eene der kanonneerbooten, *de Helhond* van 4 stukken en 30 man, ter verdediging van Amsterdam in 1799, werd door de Engelschen, toen hij bij het eiland Marken lag, tusschen den 6den en 7den October van dat jaar bij verrassing overvallen. Men riep namelijk uit de Engelsche sloepen in het Hollandsch aan, en het volk van EILBRACHT, meenende dat het Hollanders waren, liet zich overrompelen. Hij werd door den zeekrijgsraad veroordeeld.

Zie DE JONGE, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. VI. St. II. bl. 419.

EILBRACHT (G. F.) was een als lithograaf verdienstelijk kunstenaar, die in het begin van 1854 te 's Gravenhage overleed.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; *Algem. Konst- en Letterb.* 1854, bl. 15.

EILOF (JAN) van Groningen, was een vermaard hopman in dienst van den staat in 1572. Hij werd naar Leiden gezonden met een vendel knechten, toen die stad, door aansporing van Mr. PAULUS BUIS en MEEUS HARIXZ. aan de zijde van ORANJE overging.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. VI. bl. 276; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D VI. bl. 367; KOK *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 244.

EILSHEMIUS (DANIEL BERNARD), zoon van BERNARD BOUWO, predikant te Eilsum in Oost-Friesland. Hij werd aldaar in 1555 geboren en er in 1576 beroepen tot predikant, in 1590 te Emden, en was in 1618 en 1619 afgevaardigde op de Synode te Dordrecht, alwaar vele besluiten naar zijn oordeel zijn opgemaakt. Hij overleed te Emden den 30sten Junij 1622 en werd in het koor van de groote kerk aldaar begraven. Hij schreef:

Handboek des waren Geloofs of korte uitlegging van de Embder of algemeene lands Catechismus, Emd. 1610. 8°.

Oost-Vrieslands kleinodt, Emd. 1612. 4°. Tegen dit werk schreef BALTHASAR MENTZER, Hoogleeraar te Giesen, een werk getiteld: *Eigenwillige Proeve*, waartegen EILSHEMIUS weder schreef:

Verdediging van Oost-Vrieslands Kleinodt, Emden, 1621, 4°.

Het album van DANIEL BERNARD EILSHEMIUS, waarin de meeste leden der Dordsche Synode hunne namen en zinspreuken schreven, was later in bezit van 's mans zoon JOHANNES, bouwheer te Emden. Zijne zonen, die even als hij hunnen naam naar zijne geboorteplaats genomen hebben, volgen.

Zie HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; REERSHEMIUS, *Ostfr. Prediger Denkmal*, bl. 20, alwaar zijn Latijnsch grafschrift gevonden wordt; MEINERS, *Oost-Vriesl. Kerk. Gesch.* D. II. bl. 216.

EILSHEMIUS (ABRAHAM), zoon van den voorgaande, werd in 1624 predikant te Longerhouw en Schettens, in 1627 te Beetgum, in 1645 te Zoest en is aldaar in 1648 overleden. Hij schreef:

Nassausche Eerekrans gevlogten uyt vier heerlyke Victorien, Leeuw. 1633. 4°.

Decem Conciones seu spirituales piae animae deliciae, Leov. 1645.

Zie HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; GREVESTEIN, *Naaml. der pred. in de Classis van Bolsw. en Work.* bl. 43; LAURMAN, *Naaml. der pred. in de Classis van Leeuw.* bl. 63, 70 die omtrent zijne verroeping naar Berlikum dwaalt, volgens GREYDANUS, *Naaml. der pred. in de Classis van Franek.* bl. 141.

EILSHEMIUS (PHILIPPUS), broeder van den voorgaande, werd te Eilsum in 1579 geboren, en in 1605 beroepen te Harlingen, waar hij den 12den December 1631 overleed. Hij was in 1618 en 1619 met zijn vader afgevaardigde op de Dordsche Synode en zijn album, toen aangelegd, zag te Rotterdam 1825. 4°. gedeeltelijk het licht door de zorg van Ds. H. W. C. A. VISSER.

Zie GREYDANUS, *Naaml. der pred. in de Classis van Franek.* bl. 43; KIST en ROYAARDS, *Arch. voor Kerk. geschied.* D. III. bl. 541, 544, 561, 593, 636; *Nieuwe Reeks van Werk. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leid.* D. VII. bl. 20.

EILSHEMIUS (PETRUS), broeder van den voorgaande, geboren te Emden in 1595, studeerde eerst te Groningen daarna te Bremen, en verdedigde aldaar in 1616 eenige stellingen *de gratia Dei in genere.* Hij werd predikant te Longer-

houw en Schettens in 1620, in 1623 te Leeuwarden, in 1632 te Emden, is aldaar overleden den 14den October 1649 en in de groote kerk op het koor, onder een Latijnsch opschrift, begraven. Hij schreef:

Embdens-Vreuchden-dach ofte d'eerste Predicatie gedaen — Ao. 1648. d. 8 Febr., — *in den tyd als de deuren van het Valder-Bethel, ofte de nieuwe kercke, voor d'eerste mael tot een continuele Godsdienst, wierden geopent*, Gron. 1648. 4°.

Zie Hoogstraten, *Woordenb.*; Reershemius, *Ostfr. Prediger, Denkmal*, bl. 31, die meent dat het werk „*Decem Conciones*," door Hoogstraten aan zijnen broeder toegeschreven, door hem vervaardigd is; Grevestein, *Naaml. der pred. in de Classis van Bolsw. en Work*, bl. 43; Lauman, *Naaml. der pred. in de Class. van Leeuward.* bl. 7, 8; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid* D. II. bl. 366.

EINDE (Jacob van den). Zie EYNDE (Jacob van den).

EINDHOUTS (Adriaan van) was Schout in het Overampt van Kuik, en werd op den 17den April 1621 te 's Hage onthoofd, omdat hij met Jakob Mom en Elbert van Botbergen aangenomen had om Tiel in 's vijands handen te leveren, welk verraad echter tijdig ontdekt werd.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 421; dit *Woordenb.* D. II. bl. 1054.

EINDIUS (Jacobus). Zie EYNDE (Jacob van den).

EINOUT (Johannes), een Hollandsch schilder, die omstreeks 1525 bloeide en te Rotterdam woonde.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EISENHOUT (Antonie), verkeerdelijk Eisenhart genoemd, was een Nederlandsch schilder en graveur, die omstreekts 1590 bloeide, en in 1619 nog leefde.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EISES (Jelte) was afkomstig van Oosterlittens in Baarderadeel, en woonde met zijnen broeder te Dronrijp, het beroep van wolkammer uitoefenende. Van jongs af had hij zich, even als zijnen broeder Ane, in de uren van uitspanning toegelegd op de reken- en meetkunst, en besteedde den tijd, welke hem van zijne kostwinning overschoot, tot het zamenstellen van een of ander kunstwerk, waarbij eene zeldzame handigheid zijn vernuft ten dienste stond. Zoo vervaardigde hij, op jeugdigen leeftijd, een tweemast galjootscheepje van negen voet lengte, met alle toebehooren en in juiste evenredigheid, zóó zelfs dat er twee man mede te water konden gaan. Hij was een liefhebber der muzijk en zang, en maakte voor huisselijk gebruik een klavier, en daarna een kabinet orgel. Doch inzonderheid hield hij zich bezig met het berekenen en zamenstellen van zonnewijzers in verschillende, soms zonderlinge, vormen, en vervaardigde mede een kunstdraaibank van bijzondere vinding, die hem bij zijne werkzaamheden uitmuntende diensten bewees. Hij was gehuwd met Hiltje Steffens, van Winsum, die hem twee zonen en twee dochters schonk, waarvan de eersten den naam van Eisinga aannamen en hier volgen. Hij overleed te Dronrijp den 24sten October 1785, oud ruim 69 jaren, en ligt bij de kerk te Dronrijp, nevens den hoofdingang, begraven; zijn jongste zoon deed op de zerk, die zijn graf bedekt, het volgende opschrift plaatsen:

Jelte Eises Eisinga
Was in den tijd van dit noodlottig leven
Van God een wonderbaar vernuft gegeven,
Die door zijn eigen vinding dingen wrocht,
En door zijn eigen hand tot rijpheid brogt,
Zoo dat men boven zijn Natuurgenoten
Den lof en roem van vele zag vergroten.
't Ligchaam is hier ter ruste neergeleid
Tot dat de Heer het wekt tot d'eeuwigheid.

Zijn ouderdom doe hij stierf met de jaren Christy geaddeerd maakt $1854\frac{304}{365}$. En de jaren Christy met het $\frac{1}{4}$ van zijne jaren gemultipliceert, komt $31,120\frac{322842}{332900}$.

Zie W. Eekhoff, *Het leven van* Eise Eisinga, bl. 8—10.

EISINGA (Eise), of Eise Jeltes, zoon van den voorgaande, werd den 21sten Februarij 1744 te Dronrijp geboren. Door zijnen vader zoowel in het bedrijf van wolkammer, als in die wetenschappen, kunsten en liefhebberijen, waarin hij zelf eenige vorderingen gemaakt had, opgeleid, genoot hij daarna eenig onderwijs van een burgerman Willem Wytses te Franeker, bij wien hij de zes eerste en de 11de en 12de boeken van Euclides doorliep, en in de klootsche driehoeksmeting, de kennis van het hemelstelsel, het gebruik van de astronomische tafelen en het berekenen van de eklipsen onderrigt verkreeg.

Op 24 jarigen leeftijd trad Eisinga in het huwelijk met Pietje Jacobs van Hilaard, en vestigde zich in 1768 als wolkammer te Franeker in het huis *de Ooijevaar* tegenover het stadshuis, oefende dit bedrijf, hetwelk hem een burgerlijk bestaan verschafte, tot zijn dood toe uit en werd voor zijne monsters saaijet op de tentoonstelling te Gent in 1820 met eene bronze medaille vereerd.

Bij de ongelukkige staatsgeschillen van 1787 lid geworden zijnde van het defensiewezen te Franeker, was hij bij de omkeering van zaken genoodzaakt die stad te verlaten, en werd hij in 1792, na een proces van een vol jaar, voor vijf jaren uit de provincie Friesland gebannen, zonder dat het hem vergund was zijne gade in hare laatste oogenblikken bij te staan.

In 1792 zette hij zich in het dorp Visvliet neder, alwaar hij zijn bedrijf als wolkammer hervatte, en hertrouwde met Trijntje Eelkes Sickema, met welke hij in 1795 naar Franeker terug keerde. Spoedig tot velerlei posten aldaar geroepen, zag hij zich ook tot lid van den stedelijken raad aangesteld en tevens tot collecteur of ontvanger van 's lands middelen op de brandewijn en de havenspeciën, in welke laatste betrekking hij zeer naauwkeurige lijsten vervaardigde, waarop men den impost van allerhande waren uitgerekend vond, en die hij liet drukken in een werkje getiteld:

De Vriesche koopman, zynde een uitreekening van alle Impositien en Binnenlandsche Middelen, vervat in 's Lands Lijst of Placaat enz., benevens een Aanhangzel van de Verhooging op die Waaren enz. Fran. 1778. langw. 4°. herdrukt ald. 1780. langw. 4°.

Doch hetgeen waarmede Eisinga zich eene onsterfelijke Europesche vermaardheid verwierf, was het Planetarium door hem in zijne woning daargesteld, tot welks vervaardiging hij in het voorjaar van 1774 aanleiding kreeg, door de conjunctie van planeten, die op den 8sten Mei van dat jaar zou plaats hebben, en door de verhalen die er werden uitgestrooid van den invloed die dat Hemelverschijnsel op onzen wereldbol zou te weeg brengen.

In zeven jaren tijd stelde hij dat kunststuk daar, dat door een tal van kundige liefhebbers en aanzienlijke nieuwsgierigen bewonderd werd, en dat de grootheid van den nederigen maker nog verhoogt, door dat er niets aan is geplaatst of het is door Eisinga zelven bewerkt. Hij was er de berekenaar, teekenaar en werktuigkundige, timmerman en uurwerkmaker, draaijer en schilder van, zonder ooit eenig Planetarium of plaat daarvan gezien te hebben, zonder gebruik te maken van de vele hulpmiddelen en geschriften, welke er destijds bestonden, en zonder dat hij van iemand eenige andere hulp genoot, dan dat hij de vier benoodigde koperen raderen, naar zijn voorschrift, door een klokmaker liet bewerken, en dat zijn vader, wien hij over het werk geraadpleegd had, eenige schijven en assen, op de door dezen vervaardigde kunstdraaibank, heeft gedraaid. De hoogleeraar J. H. van Swinden, een der eersten die 's mans meesterstuk, het gewrocht van oorspronkelijkheid, diep verstand, schrander oordeel, veelomvattend vernuft en noeste vlijt, zag en bewonderde, was ook de eerste die, door eene beschrijving van 's mans werk te geven, hetzelve aan de geleerde wereld bekend maakte, en de grootheid van Eisinga's kunststuk in het volle licht stelde voor Nederland en voor geheel Europa.

De vrees die Eisinga koesterde dat zijn werk na zijnen dood in onkundige handen zou overgaan en verloren gaan, werd nog twee jaren vóór zijnen dood weggenomen, daar het aan koning Willem I behaagde, bij besluit van 28 December 1826, Eisinga's huis met het Planetarium voor het rijk aan te koopen; en heeft de overdragt daarvan den 4den October 1826 plaats gehad. Eisinga overleed daarna, den 27sten Augustus 1828, en werd op het kerkhof van zijne geboorteplaats Dronrijp begraven. Was de nederige man bij zijn leven reeds vereerd door de benoeming tot Broeder der orde van den Nederlandschen leeuw, na zijn verscheiden werd, op den 12den April 1845, in den muur der schoone dorpskerk van Dronrijp, naast den hoofdingang van het familiegraf, een groote steen geplaatst, bevattende tusschen eenvoudig lof- en lijstwerk het volgende opschrift:

Hulde
aan
Eise Eisinga,
Uitvinder en Vervaardiger van het
beroemd Planetarium te Franeker;
Geboren te Dronrijp den 21 Februarij 1744,
Overleden te Franeker den 27 Augustus 1828,
Op dit kerkhof begraven;
toegebragt
door
het Friesch Genootschap van
Geschied-, Oudheid- en Taalkunde
MDCCCXLIV.

Nog gedurende 's mans leven wilde de stad Franeker een hulde blijk aan haren verdienstelijken inwoner brengen. Zij deed dit door op hare kosten een geschilderd afbeeldsel van EISINGA te doen vervaardigen, door den beroemden schilder WILLEM BARTEL VAN DER KOOI, hetwelk den grijsaard voorsteld levensgroot aan eene tafel gezeten, en op het stadshuis bewaard wordt.

Uit het eerste huwelijk werden EISINGA twee zonen, en uit het tweede twee dochters geboren. Zijn oudste zoon JELTE, den vader gelijkende in lust en geschiktheid voor de wis- en werktuigkunde, stierf in 1809, terwijl aan zijn tweeden zoon, JACOBUS, na zijns vaders dood, de zorg voor het planetarium van 's Rijks wege is overgegaan. De afbeelding van EISINGA ziet het licht. Zijne zinspreuk was: *Gedenkt dat God bij u altijd tegenwoordig is.*

Zie *Korte Hist. en Beschrijv. van Franek.* bl. 75, 76; VAN SWINDEN, *Beschrijv. van een kunststuk verbeeldende een volledig Hemelgestel*, enz. 1ste druk. Franek. 1780, 2de druk. Franek. 1824; *Algem. Konst- en Letterb.* 1826. D. I. bl. 387, 1828 D. II. bl. 152; SCHELTEMA, *Geschied. en Letterk. Mengelw.* D. II. St. 2 bl. 168; KOOPMANS, *Verhandeling over de wet der spaarzaamheid in de natuur;* DE CRANE, *Letter- en Geschiedk. Verz. van Biogr. Bijdr. en Berigt.* bl. 79—90; *Vrije Fries*, D. V. bl. 86—96; EEKHOFF, *Het leven van* EISE EISINGA, Schoonhov. 1851. 8o. m. portr.

EISINGA (STEPHANUS JELTES) werd geboren te Dronrijp den 24sten Maart 1755, en was een broeder van den voorgaande; even als deze onderscheidde hij zich spoedig door eenen zeldzamen aanleg voor de Wis- en Sterrekunde, welke door het dagelijks onderwijs van zijnen vader ontwikkeld en gevoed werd. Na den dood van dezen, bleef hij in het ouderlijk huis en bedrijf werkzaam, volhardde in de beoefening der Sterre-, Reken- en Werktuigkunde en de Muzijk, vervaardigde fraai teeken- en schrijfwerk en overleed den 27sten Januarij 1814. Zijn zoon JELTE gaf mede blijken van veel aanleg, en vervaardigde een beweegbaar astronomisch kunststuk in den vorm van een staand uurwerk, waarop de vaste sterren met de zon op- en ondergingen, met aanwijzing van den waren en middelbaren tijd, van den ouderdom en de schijngestalten der maan, enz. Hij maakte in 1812 den veldtogt naar Rusland mede en stierf in een hospitaal te Kauno in Polen, aan de gevolgen der geledene vermoeijenissen.

Van STEPHANUS JELTES EISINGA bestaat in handschrift, thans berustende in de bibliotheek van het Friesch Genootschap van Geschied- Oudheid- en Taalkunde, een werk getiteld:

Grondbeginselen der Astronomie of sterreloopkunde, op eene theoretische wijze verhandeld, waarbij hij later nog voegde een kunstwerk hetwelk hij noemde:

Gnomonica of Sonnewijzers, Alle door passer en lijnpaal afgepast op de noorderbreedte van Dronrijp.

Zie EEKHOFF, *Het Lev. van* EISE EISINGA, bl. 9—11, hier door ons gevolgd.

EISSINGHE (PIETER), geboren te Groningen in 1594, was de zoon van SICCO EISSINGHE en MARIA KNOL. Na het voltrekken zijner studiën aan buitenlandsche Hoogescholen, al waar hij reeds op jeugdigen leeftijd veel roem verwierf, verkreeg hij te Orleans den graad van Doctor, en werd, naar de gewoonte dier dagen, aldaar als de eerste, of het hoofd der Duitsche natie erkend. In 1622 in het vaderland teruggekeerd, verwierf hij de aanzienlijkste ambten. In 1625 werd hij secretaris der Staten van Stad en Lande, verwisselde die bediening weldra voor die van Raadsheer en werd in 1630 Burgemeester van Groningen.

Als lid der Staatscollegien, in Groningen of te 's Hage werkzaam, was hij een der voornaamsten die invloed uitoefenden op den gang van 's landsbestuur, en maakte hij zich vooral ten tijde van den vredehandel te Munster, jegens de geldmiddelen, de West-Indische Maatschappij en de Groningsche Hoogeschool zeer verdienstelijk. Hij overleed den 18den April 1658 zonder kinderen na te laten bij AUKJE VERRUCIUS. SAMUEL MARESIUS hield op hem eene lijkrede.

Zie SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 329, 330.

EITZEN (SEBASTIAAN LUDOLF VAN), zoon van ALBRECHT VAN EITZEN, Burgemeester van Hamburg, nam als Luitenant deel aan de regtspleging te Amsterdam in 1652, waarvan wij op het artikel van ABRAHAM COMMELIN hebben melding gemaakt. Daar ook hij bevel had gegeven om te schieten, werd hij mede voor Schepenen ontboden en verscheen. Hij ontkende eerst last tot schieten gegeven te hebben, ofschoon verscheidene getuigen zulks verzekerden. Met pijniging bedreigd, beleed hij schuld, doch ontkende dit later weder. Hij zat tot in het volgende jaar gevangen, toen hem, op voorspraak van eenige buitenlandsche vorsten, door de Staten vergiffenis werd geschonken.

Zie WAGENAAR, *Beschrijv. van Amsterd.* D. V. bl. 197, 198; dit *Woordenb.* D. III. bl. 646.

EKAMA (CORNELIS) werd op den 31sten Maart 1773 te Paesens in Friesland geboren, alwaar zijn vader, JAN EKAMA, predikant was. Tot proponent bevorderd, werd hij den 9den October 1796 predikant te Elkerzee, en in 1803 benoemd tot Lector in de Wis- en Zeevaartkunde te Zierikzee, nadat hem den 17den Mei 1800 door de Franeker Hoogeschool eershalve den graad van Meester in de vrije kunsten en Doctor in de Wijsbegeerte geschonken was. Zijn roem bewoog de verzorgers van die Academie om hem in 1809 tot Hoogleeraar in de Rede-, Bovennatuur-, Natuur- en Sterrekunde aan te stellen, welken post hij den 1sten Junij aanvaardde met eene: *Oratio de Frisia ingeniorum Mathematicorum inprimis fertili*, welke onder dien titel te Leeuwarden in 4o. werd uitgegeven.

Hij bleef tot het jaar 1811 te Franeker werkzaam, en werd in dat jaar, toen de Friesche Hoogeschool door een keizerlijk besluit werd opgeheven, door Curatoren der Leidsche Academie geroepen tot den leerstoel der Wis- en Sterrekunde, welk ambt hij tot zijnen dood toe met grooten ijver waarnam, en gedurende de waarneming van hetzelve het geluk had de werktuigen daartoe benoodigd magtig te worden, en een nieuwen sterretoren te doen daarstellen, die men door zijne ongunstige plaatsing en andere gebreken in onze dagen, door eenen meer doelmatigen, zal doen vervangen.

EKAMA overleed den 24sten Februarij 1826, en zijne nagedachtenis werd vereerd door den Hoogleeraar L. SURINGAR, in deszelfs Rectorale Oratie, te vinden in *Annales Academicae* van het jaar 1826—1827, bl. 18—22 en 34. Hij was Lid van het voormalig Koninklijk Nederlands Instituut en van genoegzaam alle wetenschappelijke Genootschappen in ons vaderland. Behalve de genoemde oratie ziet van hem het licht zijne, bij de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen met goud bekroonde:

Nieuwe Antwoorden op de Rekenkundige vragen van H. AENEAE, Amst. 1803. 8o.

Alsmede in de Jaarboeken der Leidsche Hoogeschool de redevoering waarmede hij in 1823 het Rectoraat nederlag, getiteld: *De insignium, qui in Scientia Astronomica facti sunt, progressuum fundamentis, a summis in re Mathematica et Astronomica viris, partim decimo sexto, maxime decimo septimo seculo, jam praecipue jactis.* Bovendien leverde hij in den *Algemeenen Konst- en Letterbode* menige belangrijke bijdrage, waaruit zijne sterre- en wiskundige geleerdheid is op te maken, en was hij ook lid van de commissie tot de redactie van den *Zee-Almanak.*

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1826. D. I. bl. 129, 170; SIEGENBEEK, *der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 391, D. II. bl. 120, *Toev. en Bijl.* bl. 251, 252; *Biogr. Univ.* T. VII. p. 43; *Aanh. op het Woordenb. van* NIEUWENHUIS, D. II. bl. 522, 523.

EKELMAN (ULPHARDUS) van 1654 tot aan zijnen dood, den 5den April 1664, predikant te Bellingwolde, waar hij geboren was en als proponent beroepen werd, schreef:

Lessen uit het Boek der Natuur, Amst. 8o.

Stigtelijke bedenkingen Amst. 1661. 8o.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.*; FERWERDA, *Naaml. van Boek.* D. I. St. II. bl. 108; BRUCHERUS, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 208.

EKELS (JAN) werd op den 21sten November 1724 te Amsterdam geboren, en ontving onderrigt in de schilderkunst van den landschapschilder DIRK DALENS, *de Jonge.* Hij schilderde meest stadsgezigten, welke hij zeer uitvoerig bewerkte. Hij had zich ook bijzonder toegelegd om oude schilderijen te herstellen en bij te schilderen. Hij woonde steeds te Amsterdam, en overleed er den 22sten Februarij 1781. Zijn zoon volgt.

Zie *Vervo. op de Beschrijv. van Amst. door* WAGENAAR, D. XXI. bl. 134, 135; IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EKELS (JAN) *de Jonge*, werd te Amsterdam in 1759 geboren en was een zoon van den voorgaande, van wien hij een leerling was en die hem, na het onderwijs op de stads Teeken Academie genoten te hebben, op zeventienjarigen leeftijd naar Parijs zond, om zich verder te bekwamen. In 1783 ondernam hij ook een kunstreis langs den Rijn. Hij schilderde binnenhuizen en vervaardigde fraaije teekeningen naar beroemde meesters. De dood maakte den 4den Junij 1793 een einde aan zijn nog jeugdig leven, hetwelk voor de kunst zooveel goeds beloofde.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* in 4o. D. X. bl. 186; IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EKELS (Johannes van) woonde te Amsterdam, en was de schrijver van het treurspel getiteld:

De Schoenlapper, of het geleende geweer. Delft. z. j. 8o.

Zie *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden.* D. I. *b.* bl. 86.

ELAMA (Regnerus ab.) Zie ELLAMA (Regnerus ab).

ELAND (H.) was een rijmelaar uit het begin der achttiende eeuw, van wien niets anders bekend is dan een rijmpje *Aan den Heer Jan Goeree, op den aanvang of het beginsel van ZijnEd. 35e jaar*, en een Lijkvers *Ter onsterfelijke gedachtenis van Mejufvrouw* H. Hoolwerf.

Zie van der Aa, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 74.

ELAND (Hendrik) was een verdienstelijk plaatsnijder en vervaardigde ook etsen naar beroemde meesters. Wanneer hij bloeide is ons onbekend.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*, Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ELANDT (C.), welligt de vader of broeder van den voorgaande, is de vervaardiger van de prentjes die voorkomen in Jacob van der Does, *beschrijv. van 's Gravenhage*, 1668. 4o.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ELANS (Johanna Wilhelmina) was eene beoefenares der graveerkunst, blijkens een portret van Ds. Scharp te Rotterdam in 1793 door haar vervaardigd.

Zie Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ELBURG (Hansje van), of Jan van Elbrucht, ook *klein Hanskens* genaamd, werd te Elburg geboren, en mag als een onzer eerste zeeschilders genoemd worden. Hij bloeide in 1500—1551, en werd in 1536 in het schildersgilde van *St. Lucas* te Antwerpen als meester opgenomen. Er is slechts eene zeeschilderij van hem bekend. Hij heeft ook landschappen en het figuur geschilderd, waarmede hij, volgens Immerzeel, een welverdienden naam gemaakt heeft.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ELBURGH (G. van) vervaardigde een gedicht vóór Mr. H. Storm, *Eerste ses boucken van* M. A. Lucanus, Amst. 1617.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 99.

ELCONIUS (Hermanus), wiens eigenlijke naam zal geweest zijn Harm Elkes of Eelkes, was geboren te Harlingen, alwaar hij eerst pastoor en later predikant werd. In 1581 door de kerkmeesters en geburen van de St. Jacobiparochie te Utrecht beroepen, hield hij op Pinksteren zijne eerste proefpredikatie, die door meerdere schijnt gevolgd te zijn. Daarna onderzocht in de hoofdpunten der christelijke religie, werd hij den 24sten Julij tot predikant aangesteld, om de gemeente der stad te dienen en te leeren op den voet als Huibert Duifhuis dit had aangevangen. De regering gaf daarbij de belofte, hem tegen alle zwarigheden te zullen vrijwaren; mogten er zich echter moeijelijkheden opdoen, dan zou hij vrij kunnen vertrekken en altijd één jaar tractement tot afscheid ontvangen. Den 1sten Julij 1587 verzocht hij van den raad zijn ontslag, nadat de vereeniging tusschen de Duifhuizianen en Consistorialen door Leicester was bewerkt. Hij was namelijk naar Harlingen beroepen. Doch eerst den 1sten September 1589 liet de regering hem vertrekken met de getuigenis: „dat deselve Elconius hem, soo in de leere, als leven ende conversatie well ende getrouwelick heeft gedragen, als een goede ende godsalige dienaer des evangelii toestaet, sonder van eenige quade of ongesonde leere beruchtigt geweest zijn."

Elconius was een vreedzaam man, in den geest van Uytenbogaert, met wien hij te gelijk de Utrechtsche gemeente bediende. Men noemde hem in een brief aan den prins „een man, zonderling geneigd om rust en vrede onder de gemeente te maken en te houden." Nooit vernam men anders „dan dat Elconius zoekende was, met woorden en werken de eere Gods en de zaligheid der menschen, altijd vermanende tot onderlinge liefde, vrede en eendragt te behouden, waardoor hij ook door de gemeente dezer stad zeer bemind werd."

Hij schijnt niets geschreven te hebben. Zijn geboorte — en sterfjaar zijn nog onbekend. Hij leefde nog in 1603.

Een opzettelijk onderzoek naar 's mans leven zou misschien meer van hem doen bekend worden en welligt aantoonen, dat eenige pamfletten uit die dagen, zoo al niet geheel door hem gesteld, misschien met zijne medewerking zijn uitgegeven.

Zie Greydanus, *Naaml. der Pred. in de Classis van Franeker*, bl. 42, 43; H. J. Royaards, *Gesch. der herv. in de stad Utrecht*, bl. 237, 298, 321.

ELDERKAMP (Andreas), geboren te Groningen, werd eerst in 1653 predikant te Lutkegast en vertrok in 1673 als zoodanig naar Oost Indië, waar hij vóór 1681 overleed. Hij schreef:

Journael ofte daaghlyckse aanteykeninge van 't ghene omtrent de belegering van stadt Groningen so buyten als binnen gepasseert is. Gron. 1672. 4o.

Zie Brucherus, *Gedenkb. van Stadt en Lande.* bl. 186; Bodel Nyenhuis, *Opgav. van Stedebeschr.* in de *Vriend des Vaderl.* D. VIII No. XI. bl. 892.

ELDEREN (Pieter van), afkomstig uit het geslacht van Elderen van Hamale, behoorde tot de verbondene Edelen in 1565.

Zie Te Water, *Verb. der Edelen.* D. II. bl. 373, D. IV. bl. 486.

ELDERS (Hendrik) leverde in het *Dichtk. Praalt. van Neêrl. wonderen* een grafschrift op Mr. J. Six.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 99.

ELDERS (Gerrit Jacob) verdient om zijn gedrag hier vermeld te worden. Toen in 1795 de Engelschen, bij de komst der Franschen, uit Groningerland vlugtten en alles vernielden wat zij niet konden medenemen, wilden zij ook de Staten Zijl verwoesten, doch Elders, die Zijlbewaarder was, wist die door zijn beleid te behouden. Hij hield zich of hij het met de Engelschen eens was, en deed hen lustig drinken, maar toen zij de hand aan het werk wilden slaan, beduidde hij hun dat het land, waar de Franschen zich bevonden, te hoog lag om overstroomd te kunnen worden; doch dat in de streek daar zij heen moesten, alles onder water zou loopen.

Zie *Vervolg op de Vaderl. Hist. van* Wagenaar, D. XXVIII. bl. 380.

ELDERTSZ (Christiaan) diende als kapitein onder de Ruiter op het schip *Utrecht* van 36 stukken, en nam deel aan den zeestrijd tegen de Engelschen in 1665.

Zie Brandt, *Lev. van* de Ruiter, bl. 405, 413, 422, 448.

ELDIK (Erik Huibert van), geboren te Zutphen, was een beroemd literator van wien ons weinig bekend is. Hij was correspondent van het voormalig koninklijk Nederlandsch Instituut, en overleed te Zutphen den 19den Januarij 1821. Zoo hij minder spaarzaam geweest ware met het uitgeven zijner geschriften, zou hij onder de allereerste critici der achttiende eeuw gerangschikt zijn. Ook als Latijnsch dichter deed hij zich gunstig kennen. Er is van hem in druk.

Specimen Suspicionum, Zutph. 1764. 4o.

Zie Saxe, *Onom. Liter.* T. VIII. p. 269; *Jaarb. van het Kon. Nederl. Instit.* 1850, bl. XXVI; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 284.

ELDIK (Cornelis van), geboren te Nijmegen den 5den Maart 1791, genoot, na de lessen op de Latijnsche school aldaar te hebben bijgewoond, alwaar hij zich reeds vroeg onderscheidde, zijne opleiding aan de Hoogescholen te Harderwijk en te Leiden. Aan eerstgenoemde werd hij op den 13den Junij 1812 tot Doctor in de Geneeskunde, aan de laatste op den 27sten Januarij 1816 tot Doctor in de Verloskunde bevorderd.

Op den leeftijd van ongeveer dertien jaren behield hij uit eene zware ziekte eene hardhoorigheid, die niet alleen voor hem lastig en onaangenaam, maar tevens oorzaak was, dat hij bij onderscheidene gelegenheden, onder anderen bij eene nominatie voor Hoogleeraar in de Verloskunde te Groningen, moest voorbijgegaan worden.

Na zijne promotie vestigde van Eldik zich als practiserend Geneesheer in zijne geboorteplaats; doch ten gevolge der veelvuldige bezigheden, die later voor hem uit zijne talrijke betrekkingen voortvloeiden, legde hij zich weinig op private praktijk toe, liet ze langzamerhand varen, om ze later geheel en al neder te leggen.

In 1821 benoemde de Raad van Nijmegen hem tot stads Geneesheer, eene betrekking die hij steeds met zeer veel lust waarnam en bekleedde, tot dat ziekte hem noopte die in Julij 1853 neder te leggen. Bijzonder verdienstelijk maakte hij zich als zoodanig bij het woeden der cholera te Nijmegen in 1832.

In 1822 begon van Eldik, met zijnen boezemvriend, Dr. A. Moll, de redactie van het *Practisch Tijdschrift voor de Geneeskunde in al haren omvang*, een werk, dat zeer veel opgang maakte en buitengewoon groot debiet had. Van 1822 tot 1844 redigeerde hij het met Dr. Moll, hoewel deze er slechts in de eerste jaren aan medewerkte en er later slechts van tijd tot tijd eenige stukken aan leverde. Na Moll's dood nam van Eldik de redactie geheel alleen op zich, doch kon dit slechts, uithoofde zijner veelvuldige andere bezigheden, volhouden tot 1847, toen hij het werk voortzette met den

onlangs overledenen Dr. S. J. GALAMA van Sneek, doch in 1849 de redactie tot zijn diep leedwezen staken moest, hiertoe door ziekte genoodzaakt. Hoe ontzagchelijk veel werk en moeite die redactie aan VAN ELDIK ook veroorzaakte, hoe veel genoegens hij er ook voor opofferen moest, het werken voor zijn Tijdschrift was voor hem altijd eene aangename bezigheid, en het kostte hem veel moeite dat hij die redactie, na zeven en twintig jaren lang te hebben volgehouden, moest opgeven.

In 1825 werd VAN ELDIK benoemd tot provinciaal Leeraar in de Verloskunde voor Gelderland; een post die hij tot 1852 bleef bekleeden. Groot is het nut, dat hij ook in die betrekking stichtte; vele zijn de vruchten, die het groot aantal zijner leerlingen van zijne lessen plukken mogt. Twee jaren later, in 1827, zag hij zich tot twee andere bedieningen geroepen; namelijk tot Lid en Secretaris der plaatselijke commissie voor Geneeskundig toevoorzigt te Nijmegen, en tot Lid der provinciale commissie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Gelderland; en reeds in het volgende jaar werd hem ook het secretariaat bij laatstgenoemde commissie opgedragen. Het was alweder zijne ziekte die hem dwong in Maart 1854 voor het eerstgenoemde secretariaat, en den 18den Januarij 1856 voor het laatstgenoemde te bedanken, even als in April 1857 voor het Lidmaatschap der plaatselijke commissie van Geneeskundig toevoorzigt; terwijl hij lid der provinciale commissie bleef tot aan zijn overlijden. De werkzaamheden, die het secretariaat der provinciale commissie en de redactie van het Tijdschrift hem gaven, waren zijne meest geliefkoosde bezigheden. Het bijwonen der vergaderingen dier commissie te Arnhem, en het doen der Jaarlijksche inspectie reizen door de provincie, waren hem eene soort van uitspanning geworden. Hij werd in 1829 benoemd tot Officier van gezondheid bij de dienstdoende schutterij te Nijmegen, met den personelen rang van Officier van gezondheid der eerste klasse. Hij verzocht en verkreeg om dezelfde reden, waarom hij voor zijne overige betrekkingen bedanken moest, om ziekte, ook uit dezen post in Julij 1854 een eervol ontslag.

Reeds tien of twaalf jaren vóór zijnen dood werd VAN ELDIK overvallen door eenen ligten aanval eener zenuwberoerte. Deze herhaalde zich na verloop van eenige jaren, nam bij verdere herhalingen meer en meer in hevigheid toe, zoodat hij zich genoodzaakt zag zijne talrijke bezigheden neder te leggen, en eindelijk aan die ligchaam en geest zoo zeer verwoestende aanvallen op den 29sten October 1857 te Hees bij Nijmegen bezweek. Hij was den 6den December 1846 benoemd tot ridder der orde van den Nederlandsche leeuw; terwijl het Amsterdamsch Genootschap ter bevordering der Heelkunde en het Hoornsch Genootschap *Vis Unita fortior* hem met haar lidmaatschap vereerden. VAN ELDIK was den 8sten Junij 1825 gehuwd met mejufvrouw ANNA GEERTRUIDA FRANCKEN, die hem een zoon schonk, en in 1826 overleed. Na haren dood hertrouwde hij den 21sten Augustus 1828 met mejufvrouw BARTHA GERHARDA BOSCH, bij wie hij twee zonen en twee dochters verwekte.

Behalve het bovengenoemde ***Practisch Tijdschrift voor de geneeskunde***, en een groot aantal werken uit het Hoogduitsch vertaald, heeft VAN ELDIK de volgende werken geschreven, als:

Verhandeling over de Verloskundige tang. Amst. 1824 8o. Dit was eene prijsvraag van het Genootschap ter bevordering van Heelkunde te Amsterdam en door hetzelve met de groote zilveren medaille bekroond.

Receptboek voor Genees- en Heelkundigen enz. Nijmeg. 1825. gr. 12o.

Verloskundige Verhandelingen, grootendeels met betrekking tot het werk van Dr. J. H. WIEGAND, ***de geboorte van den mensch***, 3 stukken. Amst. 1832. 8o.

Behandeling van den Aziatischen Braakloop in de ziekenhuizen te Berlijn. Nijm. 1832, 12o.

De verdiensten van VAN ELDIK, zijne geleerdheid en veelomvattende kennis, zijn door zijne tijdgenooten erkend en op hoogen prijs gesteld. Ook was hij om zijn karakter, orde en naauwkeurigheid algemeen geacht.

Uit familieberigten bijeengebragt; (DE JONG) *Alph. Lijst van Boek.*; BRINKMAN, *Alph. Lijst van Boek.*; HOLTROP, *Bibl. Medico-Chirurg.* p. 89,184.

ELDIK THIEME (ALBERT CHRISTIAAN VAN). Zie THIEME (ALBERT CHRISTIAAN VAN ELDIK).

ELEMAN (JOAN) was in 1668 een der leden van de Leidsche regering, en werd, benevens GERARD HASSELAAR, toen oud Burgemeester der stad Amsterdam, door de Staten van Holland gemagtigd, om de regering van Naarden de noodzakelijkheid van het versterken der stad onder het oog te brengen. Ofschoon hij krachtig het woord voerde, bleef echter de gewenschte versterking toen achterwege.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. XIII. bl. 360.

ELEONORA, tweede gemalin van REINOUD II, Hertog van Gelderland, en dochter van EDUARD II, koning van Engeland, en van ISABELLA, dochter van FILIPS DE SCHOONE. Zij was in 1332 met REINOUD gehuwd, en hunne echt was met twee zonen REINOUD en EDUARD gezegend. Haar opdragtig en rood gezwollen gelaat had eenige hovelingen het gerucht doen verspreiden dat zij melaatsch was, ten gevolge waarvan REINOUD zich van haar afzonderde en haar alleen deed wonen. Eenige jaren aldus voorbijgegaan zijnde, kwam zij in 1340 op zekeren dag met hare beide zonen op het Valkenhof te Nijmegen, alwaar haar man met de Ridderschap en de Staten des lands vergaderd was. In het midden dezer vergadering ontblootte zij haar ligchaam tot het middenlijf, toonde dat zij ten onregte van melaatschheid beschuldigd werd, en klaagde dat geheel Gelderland deze scheiding zou betreuren. REINOUD nu, bemerkende dat hij misleid was, nam haar weder tot zich, doch overleed niet lang daarna. ELEONORA voerde daarna, als voogdes over haren onmondigen zoon REINOUD III, de regering, waarvan hare als zoodanig geslagene munten het bewijs leveren. Zij overleed in 1355 en werd te Deventer begraven. Zij was eene vrome vrouw, stichtte in 1335 het Minnebroedersklooster te Deventer en vermaakte op haar sterfbed al hare sieraden aan de St. Walburgskerk, te Nijmegen.

Zie SMETIUS, *Kron. van Nijm.* bl. 72, 73; (VAN HEUSSEN *en* VAN RIJN) *Oudh. en Gesticht. van Dev.* D. I. bl. 194; HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; VAN DER CHIJS, *de munten der Grav. en Hert. van Gelderl.* bl. 31, 32; AREND, *Algem. Gesch. des Vaderl.* D. II. St. II. bl. 208—211.

ELEONORA VAN BOURBON, dochter van HENDRIK VAN BOURBON, Prins van Condé, en van deszelfs tweede gemalin, CHARLOTTE CATHARINA DE LA TREMOUILLE. Zij werd geboren den 30sten April 1587, en huwde den 23sten November 1606 te Parijs met FILIPS WILLEM VAN NASSAU, Prins VAN ORANJE, oudste zoon van WILLEM I. Deze echt bleef kinderloos. Zij wordt beschreven als eene vorstin van zachtzinnige geaardheid, opgeruimd van geest, gemeenzaam met en toegankelijk voor hare onderhoorigen. Zij wist de liefde van haren gemaal in hooge mate te winnen en was steeds middelares, wanneer deze in toorn ontgloeide. Na den dood van haren gemaal werd door 's vorsten geneesheer FLEURICE een valsch testament te voorschijn gebragt, strekkende om aan 's Prinsen weduwe alles toe te eigenen. De vorstin nam werkelijk bezit van alles wat voorhanden was, en verzette zich tegen de wettige vorderingen van Prins MAURITS. De geregtigheid zegevierde, en ELEONORA, die, door kwaden raad zich zeker wanende van de uitkomst, voortging eene prachtige levenswijze te voeren, was ten laatste verpligt hare kostbaarheden te verkoopen. Zij overleefde haren gemaal niet lang, overleed op het kasteel van Muret den 20sten Januarij 1619 en werd te St. Valery begraven.

Zie HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; J. P. VAN CAPPELLE, ***Filips Willem, Prins van Oranje***, bl. 94—97, 124, 150, 151.

ELFFERS (J.) was een teekenaar die omstreeks 1788 bloeide, en in dat jaar vervaardigde, in groot plano formaat, een plaat ter gedachtenis van HENDRIK HOOFT DANIELSZ.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ELGER (WILLEM DEN), geboren te 's Gravenhage in of omstreeks het jaar 1679, werd tot de regtsgeleerdheid opgeleid, en verkreeg reeds op zijn negentiende jaar den graad van meester daarin. Bij andere kundigheden paarde hij eene ongemeene kennis der Latijnsche, Grieksche, Italiaansche en Fransche talen, welke hij in eenen korten tijd, zonder onderwijs, aanleerde. Hij was een niet onverdienstelijk beoefenaar der fraaije letteren, en verdient onder de dichters van zijnen tijd eene eervolle plaats. De meeste zijner verzen zijn na zijnen dood in het licht gegeven, en zijn meestal op een zachten en tederen toon gestemd. Eene ongelukkige liefde maakte op den 4den Februarij 1703 te Rotterdam een einde aan zijn leven. Zijn vriend BOON VAN ENGELANDT betreurde hem in een Herderszang ***Reinhard*** genaamd. Van hem zien het licht:

Wagt me voor dat Laantje, klugtspel, Rott. 1698. 8o. Herdrukt, Amst. 1735. 8o.

PYRRHUS, ***koning van Epieren, treursp. naar het fransch van*** CORNEILLE, Rott. 1698. 8o.

Rotterdamsche Arcadia, Rott. 1699. 12o. later herdrukt met zijne gedichten.

MANLIUS, ***Bly-eindend treurspel naar het fransch van Madem.*** DESJARDINS, Rott. 1699. 8o.

Zinnebeelden der liefde, Leid. 1703. 4°., Amst. 1732. 4°. m. pl.
De dood van Cyrus, *treursp. naar het fransch van* Quinault, Rott. 1716. 8°. herdrukt, ald. 1717. 8°.
Gedichten en Rotterdamsche Arcadia, Amst. 1726 4°.
Twee Minnebrieven, met iets vooraf over den schrijver door Prof. H. W. Tydeman. (Utr. 1842.) kl. 8°.

Zie Boon van Engelandt, *Gedicht*. D. I. bl. 81; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek*. D. I. St. I. Witsen Geysbeek, *woordenb. van Ned. Dicht*. D. II. bl. 273—275; Bodel Nijenhuis, *Opgave van Stedenbeschrijv.* in *Vriend des Vaderl.* D. VIII. N. XI. bl. 879; Koning, *Catal.* D. II. bl. 334; Schotel, *over de Rott. Arcadia van Mr.* W. den Elger, in Schull en van der Hoop, *Bijdr. tot boek- en menschenkennis*, D. III. St. IV; *Cat. van de Bib. der Maatsch. van Nederl. Lett. te Leid.* D. I. bl. 249, *b.* bl. 86, D. II. bl. 532.

ELGERSMA (Franciscus) was in 1627 geboren en werd in 1650 predikant te Oudkerk en Roodkerk, in 1652 te Leeuwarden. Tijdens zijne dienst aldaar in twisten geraakt zijnde, was hem eene beroeping naar Oudeschoot aangenaam en vertrok hij in 1667 derwaats. Van daar vertrok hij naar Grouw in 1669, alwaar hij in 1712 overleed. Zijne afbeelding, naar Brakenburgh gegraveerd, ziet het licht. Hij schreef:
Over Mattheus XXII. vs. 1 *en* 2 *of Leersaame Bedenkingen over de Parabel van de koninglijke Bruyloft*, Leeuw. 1659. 8°.
Swanengesangh over de zeven laatste woorden, Amst. 1659. 8°. Herdrukt Leeuw. 1687. 8°.
De Herder Israëls, of een Verklaaring over den XXIII *Psalm*, Leeuw. 1664. 8°. ald. 1770. 4°.
Davids Afscheid en Uytvaart, Leeuw. 1665. 12°.
De wensch aller heydenen. Dat is een korte verklaring over Haggai II. *vs.* 8. Leeuw. 1668. 8°.
Zegen der Verdrukking, Leeuw. 1683. 8°.
Leere des Doops, Leeuw. 1685. 8°.
Kanker der Sociniaansche kettery, Leeuw. 1686. 8°.
Verhandeling van de H. Drieeenheid, Leeuw. 1689. 8°.
Een bondelke van Heylige Meditatien over bysondere Texten der Heilige schriften, Leeuw. 1689. 8°.
Geschrey of Traanen Jesu Christi, Leeuw. 12°.
Beste Ridder, Leeuw. 12°.
Rijkste Geever, Leeuw. 12°.
Getrouwste Besorger, Leeuw. 12°.
De meeste dezer werken werden graag gezogt en meermalen herdrukt. Blijkens een Latijnsch vers van hem, geplaatst vóór Gabbema's, *Friesche Lust-Gaarde*, beoefende hij ook de Latijnsche Dichtkunst.

Zie Engelsma, *Volglijst van predik. in de Classis van Zevenwouden*, bl. 149; Laurman, *Naaml. van pred. in de Classis van Leeuw.* bl. 11, 100, 133; Rabus, *Boekz. van Europ.* Nov. en Dec. 1696. bl. 544; Ferwerda, *Naaml. van Boek.* D. I. St. I. bl. 151, St. II. bl. 108, 109; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; van der Aa, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 74; Muller, *Cat. van Portrett.* bl 77.

ELGERSMA (Michiel), misschien een bloedverwant van den voorgaande, werd te Bolsward geboren en was een verdienstelijk teekenaar en graveur. Hij overleed te Amsterdam in 1764. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 77; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

ELIAS (Michiel) was de vervaardiger van de volgende tooneelstukken.
Attila, *koning der Hunnen, treursp. naar het fransch van* Corneille, Amst. 1685, 8°. herdrukt ald. 1743. 8°.
De ontvoogde vrouw, klugtsp. Amst. 1688. 8°.
De bekeerde Dronkaard, klugtsp. Amst. 1691. 8°.
's Mans misnoegdheid op het toenmalig bestuur des schouwburgs gaf in 1693, 1694 en 1699 aanleiding tot de verschijning van:
Waerschouwingen aen de E: E: Heeren Regenten van de respective Godshuyzen. het Weez- en Oudemannenhuys, wegens de tegenwoordige directie over den Schouwburg, gedaen door een regtsinnig Liefhebber, Rott. kl. 8°.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 276; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. I. *b.* bl. 5, 87.

ELIAS (Jacob), zoon van den voorgaande, was gecommitteerde ter generaliteits rekenkamer wegens de provincie Utrecht. Hij schreef, met de zinspreuk *Fabricando fabri fimus* (Aldoende leert men) de volgende tooneelspelen:
De sprekende Boer, klugtsp. Amst. 1715. 8°.
De onverwagte wedervinding, Blijsp. Amst. 1716. 8°.
De starrekijker bij geval, Blijsp. Amst. 1721. 8°.
Onder de letters A. L. F. en A. P. S. gaf hij met Mr. Theodoor van Snakenburg in het licht een bundel van Herderszangen, Brieven, Klink- en Mengeldichten, onder den titel van:
Proeve van Dichtoeffening, Leid. 1731. 8°. m. pl.
Hij staat bovendien bekend de dichtkunst door aanmoediging en hulpvaardigheid bevorderd te hebben. Op de gedichten van J. Spex vervaardigde hij een eervers.

Zie de Vries, *Proeve eener gesch. der Dichtk.* D. II. bl. 162; Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 275, 276; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Lett. te Leid.* D. I. bl. 254, *b.* bl. 87.

ELIAS (N.) was de schilder van een schuttersstuk op het paleis te Amsterdam bewaard, dat het jaartal 1639 draagt; doch van wien geene nadere bijzonderheden bekend zijn.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

ELIAS (Elbert), behoorde met zijn schip *Vredenhof* van 44 stukken tot het eskader waarmede de Vice-Admiraal Aerssen van Sommelsdijk in April van het jaar 1725 in zee stak, om de rooverijen der Algerijnen te bedwingen. Spoedig raakte hij en kapitein Wittenhorst met twee Algerijnsche schepen in gevecht, en het was waarschijnlijk de onbezeildheid van het schip van Elias, waardoor de een ontkwam; ook de tweede ontzeilde het. Van daar dat zijn schip gerekend werd meer tot overlast dan van dienst te zijn. Te Cadix zich gereed makende, in het begin van 1726 tot den terugkeer naar het vaderland, ontving het eskader bevel nog langer in zee te vertoeven. Toen vond Elias nog gelegenheid om met den Vice-Admiraal en Kapitein Wittenhorst het Algerijnsche schip, het *witte paard*, van 50 stukken, bij de reede van Laroche, zoodanig te beschieten, dat het, na het ontvangen van eenige grondschoten en verlies van ettelijke dooden en gekwetsten, op een bank werd gezet en aan stukken sloeg.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Zeewez.*, D. V. bl. 48—51.

ELIAS (Mr. David Willem), bekleedde te Amsterdam achtereenvolgens verschillende posten. Hij werd in 1781 commissaris, in 1784 schepen en in 1792 hoofd-officier, doch in 1795 door het committé revolutionair uit laatstgenoemden post ontslagen. Aan zijne buitengewone populariteit was het voornamelijk te danken, dat, in 1813, de Amsterdamsche burgerij, tot verdrijving der Franschen uit die stad, met orde en beleid te werk ging.

Zie *Vaderl. Hist. ten Verv. op* Wagenaar, D. XX. VIII. bl. 147, D. XXXII. bl. 34; *Vervolg op* Wagenaar's *Beschrijv. van Amst.* D. XXI. bl. 235; Konijnenburg, *Nation. Gedenkb.* bl. 77, 78, 80.

ELICHMANN (Johan) was een bekwaam geneesheer uit de zeventiende eeuw. Hij was in Silezië geboren, doch woonde te Leiden, waar hij de praktijk met goed gevolg uitoefende. Hij stierf aldaar in 1639. Naar men zegt verstond en sprak hij zestien zoo doode als levende talen, waaronder de Perzische, welke destijds weinig in Europa bekend was. Er bestaat van hem, behalve eene verhandeling over het nut der Arabische taal in handelsbetrekkingen (Jena 1636), een werk getiteld:
De fatali vitae termino secundum mentem Orientalium, Lugd. Bat. 1639.

Zie Meyers, *Convers. Lexicon*, op het woord.

ELIGIUS, of Eloy, werd in 588 geboren te Chatelat bij Limoges in Frankrijk, alwaar hij bij Abbo, een beroemd goudsmid en muntmeester, in de leer kwam. Hij maakte zich onder de regering van koning Dagobert I bekend, door namens hem een stilstand van wapenen te treffen, en vele Saksers, die door Dagobert gevangen genomen waren en als slaven verkocht werden, op te koopen en hunne vrijheid weder te geven. Tegen zijn zin werd hij in 638 tot bisschop van Noijon benoemd, en van nu af aan kan hij als de Apostel des Christendoms aangezien worden. Met ijver begon hij en zette hij zijn bekeeringswerk, door vermaningen en kracht der overreding, voort, in zijn bisdom dat zich noordwaarts tot over geheel Vlaanderen uitstrekte en wiens bevolking nog grootendeels heidensch was. Voornamelijk legde hij zich daarom op het prediken en de bekeering der heidenen toe, en bekleed als zoodanig eene eerste plaats onder de verkondigers des geloofs in Zuid-Nederland. Zijne levensbeschrijving verhaalt dat hij alom in *Vlaanderen en Antwerpen onder Sueven, Friezen en aan de zeekusten wonende Barbaren de afgoderij uitroeide.* Wegens dit gezegde maken velen hem tot een Apostel van Zeeland, ja zelfs van Holland; onzes inziens ten onregte. De Sueven bewoonden de Vlaamsche kust, de woonplaatsen der Friezen strekten zich toen zuidwaarts tot aan het Zwin in Staats-Vlaanderen uit. Daar bevonden zich te Aardenburg en Oostburg de noordelijkste kerken, wier stichting aan Eligius wordt toegeschreven, zoo dat wij met de geleerde

Belgische Jesuiten HEINSCHENIUS en GHESQUIERIUS het voor hoogst onwaarschijnlijk houden dat hij immer in Noord-Nederland zoude gepredikt hebben, en wij alzoo zijne werkkring bezuiden de Schelde tot Staats-Vlaanderen beperken.

ELIGIUS stierf hoog bejaard den 30sten November 658 of 659, en werd den volgenden dag, onder een ontzaggelijken toevloed van geestelijken en leeken in de later aan hem gewijdde kerk bijgezet. De koningin BATHILDE, weduwe van CLOVIS II, volgde mede de lijkstatie. Het leven van ELIGIUS is beschreven door zijn leerling en vriend AUDOËNUS en wordt, hoewel hoogstwaarschijnlijk door latere schrijvers vermeerderd en opgesierd, gevonden bij SURIUS, *Act. Sanct.*, bij d'ACHERY, *Spicileg.* T. II en bij GHESQUIERIUS, *Act. Sanct. Belg.* T. III. p. 198—309. De aan ELIGIUS toegeschreven *homilien*, in de *Bibl. Maxim. Patrum* T. XII. p. 300, zijn van later tijd, maar een brief van hem aan DESIDERIUS Bisschop van Cahors wordt gevonden in CANISIUS, *Antiq. Lection.* ed. BASNAGE, T. I. p. 646.

Zie HERZOG, *Realencyclop* in voce; *Batav. Sacra*, D. I. bl. 1—15; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. I. bl. 334. 345, 346; YPEY en DERMOUT, *Gesch. der Herv. Kerk.* D. I. *aanteek.* bl. 117; ROYAARDS, *Geschied. der invoer. van het Christend. in Nederl.* bl. 109—117; KIST en ROYAARDS, *Nederl. Archief voor Kerk. Geschied.* D. II. bl. 126; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 305, 306, 307.

ELIKINK (BERNARDUS), geboren in 1701 te Amsterdam, werd hij in 1732 beroepen tot adjunct predikant te Benschop en in 1734 te Papendrecht, alwaar hij den 26sten December van dat jaar bevestigd werd en tot aan zijnen dood, die den 21sten Junij 1767 plaats had, verbleef. Ter uitspanning van gewigtige bezigheden, beoefende hij nu en dan de dichtkunst, en deed dat op eene zeer verdienstelijke wijze. Volgens het oordeel van WITSEN GEYSBEEK munten zijne *Stichtelijke Gezangen*, na zijnen dood uitgegeven, (Amsterdam 1769. 8°. met muzijk) uit door bevallige eenvoudigheid, gemoedelijke vroomheid en echt christelijke stichting. In de *Proeve van Zedepoëzy*, door het kunstgenootschap *Concordia et Labore*, waarvan ELIKINK lid was, in 1755 te Dordrecht uitgegeven, vindt men verscheidene niet onverdienstelijke stukjes van hem. Uit een brief van hem, in 1756 geschreven, blijkt, dat hij reeds in dat jaar pogingen heeft aangewend om DATHEEN's Psalmberijming door eene betere te doen vervangen, hetgeen hem evenwel niet gelukte. Hij huldigde de verdiensten van RUTGERUS SCHUTTE, vóór het eerste en tweede deel van diens *Stichtelijke Gedichten* en vervaardigde onder anderen een grafschrift op ALBERTUS ALTING, predikant te Sliedrecht in 1759 overleden. Verder ziet van hem het licht:

Samenstel van Goddelijke Waarheden, volgens de Leere der Gereformeerde kerke, geschikt ten dienste der waarheid, Dordr. 1749. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1732. *a.* bl. 249, 367, 1734 *b.* bl. 505, 766, 1735. *a.* bl. 103, 1759. *b.* bl. 419; KEPPEL, *Naamr. van Predikant.* bl. 44; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. IV; ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*; WITSEN GEYSBEEK, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 276—284; SCHOTEL, *Kerk. Dordr.* D. II. bl. 402.

ELIKINK (ELISABETH CHARLOTTA), waarschijnlijk eene dochter of zuster van den voorgaande; van haar komt ook een vloeijend vers voor vóór het eerste deel van de *Stichtelijke Gedichten* van SCHUTTE.

Zie VAN DER AA, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 74.

ELINGA (J.) is de schrijver van:

Preekgeheimen of verhandeling over hetgeen tot text, inleiding en nagezang bij verschillende gelegenheden kan gebruikt worden, Leid. 1762. 8°. 2 St.

Zie ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*

ELINK was een schoonschrijver te Amsterdam, van wien niets bekend is, dan dat hij vreesselijk doof was.

Zie C. BRUIN, *de lustplaats Soelen*, Aant. bl. 181.

ELINK STERK (JACOB WILLEM) werd geboren te Amsterdam den 7den Maart 1806, uit AUGUSTUS ELINK STERK en ANNA WILHELMINA HOLSTYN, beiden behoorende tot den deftigen burgerstand. Met hen vertrok hij in 1814 naar 's Gravenhage, en na aldaar eerst het voorbereidend onderwijs op de school der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen ontvangen te hebben, ging hij naar de Latijnsche, alwaar hij onder de leiding van den kundigen Rector KAPPEYNE VAN DE COPPELLO reeds vroeg uitmuntte.

Aan welke Hoogeschool ELINK STERK het Academisch onderwijs erlangde, is ons niet bekend; wel dat hij daartoe in 1824 overging, en nog vóór dat hij de Doctorale waardigheid verkreeg, in 1828 benoemd werd tot Praeceptor der Latijnsche school te Middelburg; terwijl hij in het volgende jaar den Doctoralen graad verwierf, na de verdediging eener grondig bewerkte Dissertatie *de Labdacidarum familia.*

Na gedurende zijn verblijf te Middelburg voor eene beroeping als Hoogleeraar aan de Kaap de Goede Hoop bedankt te hebben, vertrok hij in 1838 als Rector naar Gorinchem en in 1843 als zoodanig naar Arnhem. Hij huwde te Gorinchem in 1837 met mejufvrouw W. B. CAPPELHOFF en overleed den 20sten December 1856. Drie kinderen uit zijn huwelijk verwekt, daalden voor hem ten grave. Hij werd te Arnhem ter aarde besteld, en eenige dankbare leerlingen stelden op zijn graf een eenvoudig gedenkteeken. ELINK STERK was ridder der orde van den Nederlandschen leeuw en lid van de voornaamste geleerde genootschappen in ons vaderland.

Als man van beschaving en geleerdheid, en als onderwijzer of opvoeder, deed ELINK STERK zich kennen. Hij was een verdienstelijk beoefenaar der schilderkunst en een kenner en voorstander der muzijk. Als opvoeder had hij niet alleen de meest onmisbare eigenschappen, maar ook de zoodanigen die hem in die betrekking tot sieraad verstrekten. De volgende geschriften zien van hem het licht:

Over den schrik en het medelijden in het Grieksche treurspel, Leiden 1838. 8°.

Gesprek met de recensenten van zijn stukje: Over den schrik en het medelijden in het Grieksche treurspel, Gorinch. 1839. 8°.

Feestrede bij de viering van het dertienjarig bestaan van het Muzijk-Genootschap te Gorinchem den 6den Mei 1841, Gorinch. 1841. 8°.

Memorie over de toepassing van art. 194 *der grondwet* (*onderwijs*), Arnh. 1849. 8°.

Proeve eener geschiedenis der armen-bewaarscholen, Arnh. 1849. 8°.

Behalve deze geschriften vind men van hem in de *Symbolae Literariae* van 1837 eene *Prolusio scholastica;* van 1839: een opstel *de Gymnasiis suo pretio aestimandis;* van 1845 eene verhandeling getiteld: *Grammatica Zetemata*, en in die van 1846 eene *de Parapleromaticis.*

Zie BRINKMAN, *Alph. lijst van Nederd. Boek.; Handel. der Jaarl. Alg. Verg. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leiden.* 1857. bl. 47—54.

ELISABETH VAN LUNENBURG. Zie van haar op het artikel van haren gemaal KAREL DE STOUTE.

ELLAMA (POMPONIUS) was een beroemd Friesch regtsgeleerde, van wien evenwel geene levensbijzonderheden bekend zijn. Hij leefde in Duitschland en Helvetië en overleed na 1592. Hij gaf uit:

FELINI SANDAEI *Opera*, Basil. 1567.

Ook in de uitgave der geschriften van ALCIATUS had hij de hand, terwijl zijne eigene werken schijnen verloren te zijn gegaan.

Zie SUFFR. PETRUS, *de Script. Frisiis*, p. 458; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 1047; DE WAL, *Orat. de Clar. Fris. Jurecons.* p. 22, Annot. p. 70.

ELLAMA (REGNERUS), een bloedverwant van den voorgaande, was een beroemd Friesch geneesheer. Hij schreef:

Disputationes medicorum, uitgegeven door JOHANN JACOB GENATHIUS, Bazel, 1631. 4°.

Zie *de Navorscher*, D. VII. bl. 159, 374.

ELLENBERGER (JOHAN KAREL) was in Deensche dienst van soldaat tot Generaal Majoor opgeklommen, en kwam in dien rang in dienst van WILLEM III, koning van Engeland. Na dat hij een en twintig veldtogten ook in de Nederlanden met roem had bijgewoond, verkreeg hij in 1694 het bevel over de vesting Dixmuide. Toen de Franschen in het volgende jaar deze plaats aanvielen, gaf hij dezelve lafhartig over, en werd ten gevolge van een vonnis van den krijgsraad op zestigjarigen leeftijd te Gent onthoofd. Zijne goederen werden verbeurd verklaard, doch later aan zijne kinderen wedergegeven.

Zie *Europ. Mercur.* 1695, bl. 303; HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; BOSSCHA, *Neêrl. Held. te Land* D. II. bl. 286.

ELLENTZ (COENRAAD WOLTER), Raad en Secretaris van Drenthe in 1763, werd met anderen namens de Synode in dat jaar belast, om de Psalmberijming van VOET naauwkeurig te overzien, en met andere gemaakte berijmingen te vergelijken. Sedert October van genoemd jaar waren zij werkzaam tot Maart 1764, toen zij hunnen arbeid aan Gedeputeerde Staten inleverden.

Zie VAN IPEREN, *Kerk. Hist. van het Psalm gezang*, D. I. bl. 317, 318.

ELLERBEEK (J. F.) is de schrijver van:

Waarnemingen voornamelijk over den Scorbutus, op 't Compagnies-schip Mars, in zee gestoken den 17den *May* 1776, *en den* 16 *September op Cabo de Goede Hoop aangekomen.* (geplaatst in de *Verh. van het Zeeuwsch Genootsch. der Wetensch.* D. VII, St. 2, bl. 259.)

Verhandeling over de Rotkoortsen, Rott. 1780. 8o.

Zie Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.*; Holtrop, *Bibl. Medico-Chirurg.* etc. bl. 89.

ELLERMAN (G. L. H.) werd in 1817 te Ouderkerk aan den Amstel geboren, alwaar zijn vader zich als geneeskundige had nedergezet, nadat hij zijne betrekking van Officier van gezondheid had vaarwel gezegd. Na het voorbereidend onderwijs genoten te hebben werd hij op achttienjarigen leeftijd als kweekeling aan het Groot Rijks Hospitaal geplaatst, en tevens als student aan de Utrechtsche Hoogeschool ingeschreven.

In 1839 verliet Ellerman de kweekschool en werd als Officier van gezondheid 3de klasse geplaatst bij het leger. Hij kwam in verschillende plaatsen in garnizoen en promoveerde inmiddels te Leiden tot Medicinae doctor, na de verdediging van een *Specimen Inaugurale sistens Observationes anatomicae pathalogicae ad morbos encephali et medullae spinalis pertinentes.*

In 1843 werd Ellerman geplaatst bij 's Rijks kweekschool voor militaire geneeskundigen als Leeraar in de Materies medica en verbandleer, doch had van deze benoeming, en bijkomende bevordering tot Officier van gezondheid 2de klasse, niet lang genoegen, daar hij den 29sten Mei 1849 aan longtering overleed.

Als mederedacteur aan het geneeskundig tijdschrift het *Nederlandsch lancet*, schreef Ellerman talrijke opstellen voor hetzelve en verrijkte de wetenschap met eene vertaling van:

Handboek der geneesmiddelleer van F. Oesterlen, Utrecht 1846 en *Supplement* 1847, 8o.

In al zijne opstellen heerscht eene klaarheid en grondigheid, die van eene veelzijdige kennis getuigde. Hij bezat eene heldere voordragt, waardoor hij als onderwijzer bijzondere geschiktheid had, en genoot de liefde en achting van alle zijne leerlingen.

Zie *Ned. Lancet*, 1849, Sept.; *Nieuw Stat. Geneesk. jaarb. voor* 1850—1851, bl. 209, 210; Brinkman, *Alph. lijst van Ned. Boek.* bl. 378, 486.

ELLERUS is de vervaardiger van:

De Medevrijsters, blijspel. Amst. 1689, 8o.

De dood van Hannibal, treurspel. Amst. 1693. 8o.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 285; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. I. *b.* bl. 87.

ELLIGER (Otmar of Ottomar) *de Jonge*, zoon van Otmar Elliger, *de Oude*, hofschilder van Willem Frederik, keurvorst van Brandenburg, werd in 1666 te Hamburg geboren en ontving het onderwijs in de kunst van zijnen vader, en te Amsterdam in het historieële vak van Michiel van Musschert en Gerard de Lairesse. Volgens het oordeel van deskundigen waren zijne ordonnanties rijk van vinding en breed van penseeltoets. Hij schilderde veelal in voorname heerenhuizen, in welke hij zalen, plafonds en ander sieraadwerk schilderde. Voor den keurvorst van Mentz schilderde hij twee groote stukken, en ontving daarvoor, behalve een aanzienlijk geschenk, den titel van hofschilder, voor welken laatsten hij evenwel bedankte, te Amsterdam bleef en er in 1732 overleed. Behalve vele schilderwerken, vervaardigde hij ook teekeningen en titels voor boeken van geschiedkundigen aard, en heeft ook de etsnaald gehanteerd. Zijn zoon volgt.

Zie Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

ELLIGER (Antonie), zoon van den voorgaande, werd in 1700 te Amsterdam geboren, leerde de beginselen der kunst bij zijnen vader, en schilderde behalve portretten, ook historiële, mythologische en zinnebeeldige onderwerpen. Even als zijn vader schilderde hij, in de huizen der aanzienlijken, behangsels met daarbij behoorende deur- en schoorsteenstukken. Hij vervaardigde ook graauwtjes of basrelieven, die niet onverdienstelijk waren. Op jaren gekomen en eenig vermogen verzameld hebbende, zette hij zich eerst te Haarlem en later te Ede neder, alwaar hij den 4den Junij 1781 overleed. Hij was gehuwd met eene dochter van Arnold Houbraken, en zijne jongste dochter Christina Maria, teekende fraaije portretten met crayon, en gaf les in het teekenen onder de aanzienlijke klasse.

Zie Wagenaar, *beschrijv. van Amst. Vervolg.* D. XXI, bl. 128; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

ELLOKMAN. Toen in 1799 de Zuiderzee na het vertrek der Engelschen weder open was, kwam een twaalftal moedige burgers in Zwolle op het denkbeeld, dat er misschien nog wel ergens buit zou te behalen zijn. Onder bevel van den artillerie kapitein Ellokman, begaven zij zich in een visscherspink te Genemuiden, en stevenden naar het eiland Urk. Aldaar maakten zij zich meester van twee uit Friesland geroofde schepen, voerden die in zegepraal te Genemuiden binnen en gaven te Zwolle komende, hun verlangen te kennen om de prijs gemaakte goederen en kostbaarheden weder aan de eigenaars terug te geven.

Zie *Vervolg op de Vaderl. Hist. van* Wagenaar, D. XLI. bl. 306.

ELMEGUIDI (Emilius) leverde in de verzameling van *Alle de Schimpdichten van* D. J. Juvenalis en A. Persius Flaccus (Haarl. 1709), vrij middelmatige vertalingen der 1ste 3de en 7de satyre van Juvenalis en der 1ste 2de 3de en 4de van Persius.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 285.

ELOUT (François). De eerste van het geslacht Elout, die zich te Gent in het begin der zestiende eeuw nederzette, was Lieven Janszoon de Hellaut. Hij was van Franschen oorspong, alwaar de naam van zijn geslacht afwisselend Hellaut, Helot, Heliot, soms ook zonder h werd gespeld. Zijn naam bleef lang met den dubbelen letter l geschreven, maar later is zoowel in Vlaanderen als in Holland de tweede l en ook de h weggevallen. Lieven bezat drie zonen, te weten Jan, die, te oordeelen naar het „*Bidt voor de Siele*" onder het wapen op zijn grafzerk gesteld in de St. Maartenskerk te Gent, zich niet aan de partij der Hervormden schijnt te hebben aangesloten en die den 26sten December 1600 overleed; Willem, die in 1583 stedekiezer was onder Anjou en Oranje, en Gherolf, de vader van François boven genoemd, derde Schepen van den Gedeele te Gent en gehuwd met Elisabeth de Clercq. Hij overleed te Gent den 11den November 1595 en werd aldaar met zijne vrouw, die in 1600 stierf, in de St. Maartens kerk begraven, alwaar hun stoffelijk overschot door eene sierlijke grafzerk gedekt wordt. De in Vlaanderen gebleven tak stierf uit in de familien van Coppenolle en van de Woestijne.

François Elout, te Gent in 1551 geboren, werd als jongeling naar Vallières bij Angers gezonden, om daar met zijnen neef, François de Hellaut Vallières te worden opgevoed. Reeds vroeg had het zaad der Hervorming diepe wortelen bij hem geschoten, en toen in 1572, na den St. Bartholomeus nacht, de bloedige vervolging zich ook tot Angers uitstrekte, werd hij genoodzaakt zich heimelijk te verwijderen. Niet zonder moeite gelukte het hem, met andere Fransche vlugtelingen, Vlaanderen te bereiken, en het was eerst na veel zwervens, ook onder de Woud- of Bosch-geuzen, waarom hij bij het familie motto „*Godt laet groien*" het „*in 't wout Elout*" voegde, dat hij binnen Gent komen kon. Daar bleef hij behooren tot de ijverige voorstanders der Hervorming, tot dat de verovering dier plaats door Parma, hem noodzaakte zijne geboorteplaats en betrekkingen te verlaten en naar Holland te vlugten. Zijne goederen werden verbeurd verklaard en hij zette zich te Haarlem neder. Na het overlijden zijner eerste huisvrouw Josina de Potter, huwde hij met Catharina de Vos, wier ouders reeds vroeger uit Gent naar Emden waren uitgeweken. Hij overleed den 20sten April 1615 te Haarlem, waar zijne afstammelingen, uit zijne zonen Jacob, gehuwd met Maria van Elsland, en Jan, gehuwd met Maria Hans dochter van Loon, verwant met vele aanzienlijke geslachten, en van welken hierna enkelen worden vermeld, woonachtig bleven, tot dat in 1811 de Minister Elout zich te 's Hage vestigde. Er berust bij de familie Elout een fraai geschilderd levensgroot afbeeldsel van François Elout, van of uit de school van Frans Hals, hetwelk later in plaat gebragt, doch niet in den handel is.

Zie de l'Espinoy, *Antiquit. de Flandres*, p. 931, 932; de Jonge, *Gentsche Geschied.* D. II. bl. 300; Te Water, *Hist. der Herv. kerk te Gent*, bl. 64; *Graf- en Gedenkschr. der Prov. Oost-Vlaand.* afl. VIII N. II; *Archiv. de la Chambr. des Compt. Belg. Annot. de Gaud.* no. 18, 889, 1185; *Memorie Boek der Stadt Ghent*, D. III, bl. 75, 79, uit familieberigten aangevuld.

ELOUT (CORNELIS), zoon van Jacob Elout en van Eva, Cornelis dochter Akersloot Steyn, werd te Haarlem geboren den 11den Maart 1714, en was aldaar in verschillende betrekkingen werkzaam, tot zijn dood die den 3den November 1779 plaats had. Hij was een man van studie en smaak, ook blijkens zijne nagelaten verzamelingen van boeken, schilderijen en natuurvoortbrengselen, waarom hij ook door Pieter Teyler van der Hulst, tot een der voorzittende leden van Teyler's tweede genootschap werd benoemd. Zijn broeder Jacob Elout, geboren te Haarlem den 2den Julij 1717 was aldaar mede in

verschillende betrekkingen, onder anderen in 1748 mede gecommitteerd tot den ontvang van den omslag in plaats der afgeschafte pachten en accijnsen, en vervolgens inspecteur van de Gemeenenlands middelen. Uit zijne huwelijken met SARA VAN SITTART en MARIA VIGNON, liet hij geene kinderen na.

Zie *Vrucht. ingezam. door de Rederijkkam. de Wijngaardrank.* D. II. bl. 44 en uit familieberigten bijeengebragt.

ELOUT (CORNELIS PIETER), zoon van CORNELIS ELOUT en van MARIA DOM VAN WIJNANDTS, werd te Haarlem geboren den 31sten October 1742. Zijne betrekkingen van Raad in de Vroedschap, Schepen, Thesaurier en Hoofd-Officier legde hij, bij de verandering der regering, in 1788 neder, doch nam de laatste in 1796, het jaar van zijn dood, weder voor korten tijd waar. Hij was een man die om zijne persoonlijke hoedanigheden de algemeene achting en het vertrouwen genoot. Uit zijn huwelijk met SARA SALOME VAN ORSOY, werden hem drie zonen geschonken, van welke de oudste hier volgt; de tweede, JACOB NICOLAAS, trad, na volbragte regtsstudien te Leiden, in de krijgsdienst, welke hij in 1809 als kapitein der Gardes van koning LODEWIJK eervol verliet; hij werd vervolgens Griffier der Regtbank te Haarlem, in 1815 Referendaris bij den Raad van State, en stierf den 4den Februarij 1830 als lid der permanente commissie van het Amortisatie Syndicaat, ongehuwd te Amsterdam; de jongste, JAN SALOMO, overleed als cadet der marine op jeugdigen leeftijd.

Zie *Ned. Jaarb.* 1771—1788; *Staats-Almanak* 1816—1830, voorts uit familieberigten bijeengebragt.

ELOUT (CORNELIS THEODORUS), zoon van den voorgaande, werd geboren te Haarlem den 22sten Maart 1767. Hij genoot eene zorgvuldige opleiding en volbragt zijne regtsgeleerde studien aan de Leidsche Hoogeschool, waar hem het onderwijs van de beroemdste mannen dier dagen te beurt viel. Na zijne bevordering tot Doctor in de Regten, vertrok hij, ter uitoefening der Regtsgeleerde praktijk, naar Amsterdam, en werd in 1793 benoemd tot Baljuw, Dijkgraaf en Opperstrandvoogd van Texel. Na in het volgende jaar gehuwd te zijn geweest met HENRIETTE JOSINA VAN EYBERGEN, een naam door Koeverden en Senef met eere bekend, werd hij eenigen tijd later tot Raad in het Hof van Holland en Zeeland benoemd, waarin hij tot in 1802 zitting had, toen hij tot Procureur-Generaal bij het Nationaal Geregtshof werd aangesteld. Het was eerst in deze betrekking dat hij zich meer zag geroepen tot bemoeijing met zaken van staat, waaraan hij zich, vóór en na de omwenteling van 1795, zooveel mogelijk had gezocht te onttrekken, zoowel uit overtuiging dat de gebreken der vroegere regeringsvorm geleidelijk hadden kunnen worden verbeterd, als uit weerzin tegen allen geweldigen ommekeer en tegen het inroepen van vreemde hulp. In 1804 werd hij, met de Heeren C. A. VER-HUELL en J. W. JANSSENS, door den Aziatischen Raad voorgedragen tot Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, welks belangen hij meer had bestudeerd sedert hij in 1791 de Heeren Commissarissen-Generaal NEDERBURGH en FRIJKENIUS als Secretaris naar Java zoude hebben vergezeld. Die voordragt bleef buiten gevolg, maar in 1805 werd ELOUT, na het Ministerie van Binnenlandsche Zaken te hebben geweigerd, door den Raadpensionaris SCHIMMELPENNINCK, met den Heer VAN GRASVELD, aangesteld tot Commissaris-Generaal over Nederlandsch-Indië, werwaarts hij in 1806, om de moeijelijkheden met Engeland, de reis over de Vereenigde Staten aanvaardde. Kort vóór zijne inscheping naar Java ontving hij te New-York zijne terugroeping, met de tijding van koning LODEWIJK's troonsbeklimming, en van zijne vervanging door DAENDELS in het bestuur over Indië. Na zijne terugkomst in het vaderland werd hem, met de Heeren REUVENS en VAN MUSSCHENBROEK, de vervaardiging opgedragen van een crimineel Wetboek, waartoe het aandeel door hem genomen aan dat van 1804 (door CRAS en KEMPER zoo uitnemend geprezen) hem bijzonder aanwees. Kort daarop volgde zijne benoeming tot lid van den Staatsraad en tot President der derde sectie. Meer dan ééne belangrijke taak werd hem opgedragen, en bij LODEWIJK's afstand werd hij lid der commissie, belast om te Parijs Hollands belangen te behartigen. Na de inlijving onttrok hij zich aan alle dienstbetrekkingen en vestigde in 1811 zijn verblijf te 's Gravenhage, waar hij in naauwere betrekking kwam tot de eerbiedwaardige mannen, aan wier moed en beleid onder Gods zegen de heugelijke en geheel nationale zelfstandige ommekeer van zaken in 1813 is te danken. Van den aanvang af oefende hij groote invloed uit op de grondslagen der nieuwe regeringsvorm, en werd hem eene plaats gegeven in de commissie, bestemd tot het ontwerpen der staatsregeling, waarop de Souvereine Vorst de Nederlanden zoude regeren. ELOUT won spoedig het vertrouwen van zijnen Vorst, werd lid van den Raad van State en van de vereenigde Noord- en Zuid-Nederlandsche commissie tot herziening der grondwet, in welke beide betrekkingen hij, getuigen ook FALCK en RAEPSAET, uitnemende diensten bewees, het vertrouwen wist te winnen der Belgen, onder anderen van den Graaf DE MERODE, en zich als een der beste hoofden van Holland, warsch betoonde van centralisatie en albemoeijenis van den staat in godsdienst, onderwijs, wetenschap, handel en nijverheid, en gezet op ware vrijheid en een krachtig bewind. Bepaaldelijk ijverde hij met vrucht voor vrijheid van drukpers, openbare beraadslaging der Staten-Generaal, uitsluiting van alle monopolie in de overzeesche bezittingen. Intusschen was ELOUT reeds in September 1814 nevens de Heeren VAN DER CAPELLEN en BUYSKES benoemd om als Commissarissen-Generaal, onder welke hem de eerste rang was toegekend, Nederlandsch-Indië uit de handen der Engelschen over te nemen, en er de zaken te regelen. Door NAPOLEON's landing vertrok de vloot eerst in October 1815 onder bevel van den Schout bij nacht BUIJSKES, terwijl het linieschip *de Evertsen* voor de heen en weder reize, ter beschikking van ELOUT werd gesteld. ELOUT volbragt zijne taak op uitnemende wijze; geen punt van gewigt werd uit het oog verloren, blijkens de minuten der gewigtigste stukken van zijne eigene hand in Indië berustende; elk waar belang, ook der inlanders, alle redelijke vrijheid werd behartigd, en, na eene briefwisseling met WILBERFORCE, hoopte hij ook aan de slavernij door de, helaas na zijn vertrek niet ten uitvoer gelegde, bepaling der vrijverklaring van de kinderen, een einde te zien. — In Januarij 1819 wijdde hij met eene sierlijke rede de hooge regering van Indië in en aanvaardde de terugtogt op *de Evertsen*. Die bodem bleek echter spoedig in het heete klimaat veel te hebben geleden. Lek op lek openbaarde zich; elf dagen lang was het schip in groot gevaar van zinken. ELOUT's beradenheid en berusting in hoogeren wil verlieten hem niet, en kwamen ook den Schout bij Nacht BUIJSKES te stade, door wiens beleid en ervarenheid het schip tot bij het eilandje *Diëgo Garçia* werd gestuurd, waar een Amerikaansche brik de equipage redde, terwijl *de Evertsen* met alles wat het ook voor ELOUT kostbaars inhad, een prooi werd der golven. Over Engeland in October 1819 in het vaderland teruggekeerd, werd hij daar met veel hartelijkheid en onderscheiding ontvangen. Nog vóór zijne wederkomst had hij een vereerend bewijs van vertrouwen ontvangen, door zijne benoeming voor Holland tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal; hij meende echter dat eerbewijs niet te mogen aannemen, deed verslag van zijne zending en bedankte voor het hem toekomende pensioen van *f* 6000. Zijne diensten werden gedurende FALCK's verblijf te Weenen ten behoeve van het Departement van kolonien ingeroepen, totdat in het volgend jaar ELOUT als Plenipotentiaris naar Londen vertrok, om nevens den Ambassadeur FAGEL met de Britsche Commissarissen Lord CASTLEREAGH en CANNING de wederzijdsche aangelegenheden in Indië te regelen, waardoor de grondslagen werden gelegd voor het tractaat van 1824. In Mei 1821 benoemd tot Minister van Finantiën, had hij het voorregt dadelijk tot een beter handel- en belastingstelsel mede te werken; in het beheer wenschte hij eenheid en openbaarheid met eene wijze en spaarzame besteding van 's lands penningen te paren, en vong hij aan het muntstelsel te verbeteren en de loterijen af te schaffen en in te krimpen. In 1824, na FALCK's benoeming tot Ambassadeur te Londen, verwisselde ELOUT het departement van Finantien met dat van Nijverheid en Kolonien. In 1825 werd dat van Marine daarbij gevoegd. Moeijelijk en gewigtig was de taak in beide takken van beheer. De Marine eischte groote inspanning en uitgaven. Indië bood niet meer de gunstige resultaten aan, bij ELOUT's vertrek zoo zigtbaar het gevolg van het aangenomen stelsel. Nederland had bijna opgehouden de markt te zijn van Java's producten, en de invoer op Java geschiedde grootendeels voor Engelsche rekening. De oprigting der Handel-Maatschappij op ELOUT's voordragt, moest voorzien in hetgeen de particuliere handel niet deed of niet vermogt, zonder echter dien handel te benadeelen. Belangrijke geldleeningen, toegestaan vooral tengevolge van ELOUT's ronde mededeelingen en toezeggingen, moesten het Indisch bestuur in zijne verlegenheid te gemoet komen, terwijl de Javasche oorlog sedert 1825 de uitzending van talrijke militaire versterkingen vereischte. De instructien voor den Commissaris-Generaal DU BUS DE GHISIGNIES, de intrekking der publicatiën van den 6den en den 20sten Mei 1823 bewijzen ELOUT's veerkracht, gezonde staatkunde, en zijne voortdurende zucht om

Java door hechte banden aan het moederland te verbinden. Aanvankelijk vleide hij zich zijn stelsel te zien omhelzen door den op zijne voordragt in 1829 benoemden Gouverneur-Generaal VAN DEN BOSCH. Het bleek echter anders te zijn, en op de verklaring des Konings, dat de omstandigheden van 's lands finantien voorschreven, met terzijdestelling van politieke en commercieele beschouwingen, voor 's hands de voorstellen van den nieuw benoemden Gouverneur-Generaal te volgen, onttrok ELOUT zich, niettegenstaande de waarlijk vleijende en dringende pogingen van den Koning, van sommige zijner ambtgenoten, van den Gouverneur-Generaal VAN DEN BOSCH zelven, van het bestuur der Handel-Maatschappij en anderen, aan de verdere behandeling van zaken, en achtte hij, dat er in 's Konings dienst genoegzaam zoude worden voorzien, door de benoeming van den toenmaligen Directeur BAUD tot Hoofd van een afzonderlijk departement van Kolonien.

Op de meest eervolle wijze en met behoud van den rang en titel van Minister van Staat, toen nog zelden geschonken, werd het bij herhaling gevraagd ontslag verleend. Ook na het verlaten van het departement hielden hem nog gewigtige werkzaamheden bezig. Eerst die betrekkelijk de nieuwe organisatie der Marine, vervolgens verschillende anderen, waaronder die van het onderzoek der Canada quaestie, waarvan de beslissing door Groot-Brittanië en de Vereenigde Staten aan den Koning der Nederlanden was opgedragen; terwijl den 29sten April 1833 op 's Konings last een hoogst gewigtig en uitgewerkt verslag, 319 folio bladzijden groot, opgevolgd den 10den Junij door een ander, groot 103 folio bladzijden, van zijn bestuur der Koloniën door ELOUT werd ingediend. Kunsten, letteren en wetenschappen vonden in hem, ofschoon door de menigte zijner bezigheden belet door eigen schriften tot hare bevordering mede te werken, een gastvrij en ijverig voorstander, en ELOUT verdient geteld te worden onder de eerlijkste, verlichtste, welsprekendste en tot heil des vaderlands meest onvermoeid werkzame Staatsmannen, op welke Nederland in de laatste zestig jaren roem mogt dragen. — Zijne laatste levensjaren bragt hij afwisselend op zijn landgoed *Voorlinden* of te 's Hage door, en hij ontsliep ter laatstgemelde plaatse op den 3den Mei 1841. Hij was Ridder grootkruis der orde van den Nederlandschen Leeuw, waarvan hij, bij de oprigting dier orde, tot Commandeur benoemd was. Hij was voorts lid van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden en Directeur der Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem.

Van vijf zonen, geboren uit zijn voormeld huwelijk, werden er hem twee door den dood ontrukt. Een zoon, AREND JAN, van uitstekende begaafdheden, stierf in 1822 als Candidaat in de Regten aan de Hoogeschool te Leiden. Een ander, JACOB NICOLAAS JAN, stierf in 1834, ongehuwd, als President van den Raad van Justitie te Padang. En behalve zijne nog in leven zijnde zonen, Jonkh. PIETER JACOB ELOUT VAN SOETERWOUDE, Ridder van den Nederlandschen Leeuw, Raadsheer en Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en MAURITS THEODORUS ELOUT, Ridder der Militaire Willems Orde en Eiken Kroon, Kapitein der rijdende Artillerie, liet hij na, zijnen sedert overleden oudsten zoon CORNELIS PIETER JACOB wiens levensschets volgt.

Zie LODEWIJK NAPOLEON, *Geschiedk. gedenkst.* D. II, bl. 121, 368; VAN KAMPEN, *geschied. der Nederl. buiten Europa*, D. III. bl. 519, 530, 538; *Staats Courant*, 11 April 1825; *Weekblad van het Regt* 1841, N°. 179; TEENSTRA, *Ned. Overz. bezitt.* bl. 287, 614; *Handel. van het Ind. Gen. te 's Hage*, 3de Jaarg. bl. 265; *Biograph. Album* 2de aflev.; ELOUT, *Bijdr. tot het Kolon. beheer; Hand. van de Maatsch. der Nederl. Letterkunde*, 1841. bl. 43—52.

ELOUT (CORNELIS PIETER JACOB) werd den 26sten November 1795 te Haarlem geboren, en daar zijn vader hem gedurende de Fransche overheersching ongaarne zijne neiging voor de militaire loopbaan zag volgen, werd hij bestemd voor eene burgerlijke betrekking in het vaderland, waartoe hij zich in 1812 naar de Hoogeschool te Leijden begaf. Zijn verblijf aldaar was echter kortstondig, daar er, na de benoeming in 1814 van zijnen vader tot een der Commissarissen-Generaal ter overneming van de Nederlandsche Oost-Indische bezittingen, besloten werd, dat hij hem naar Java zou vergezellen. Die reis werd vertraagd door de onverwachte terugkomst van NAPOLEON. Nu bood de jonge ELOUT zich als vrijwilliger bij het leger aan, en woonde als eerste Luitenant Adjudant van den Luitenant-Generaal ANTHING, den veldtogt van 1815 bij. Als zoodanig was hij tegenwoordig bij de inname van Quesnoij en bij het beleg van Valenciennes en Condé. Na de toen behaalde zege, had de expeditie naar Java voortgang, en ELOUT, wien de Koning inmiddels den rang van Kapitein had toegekend, vertrok met dezelve.

In 1818 brak te Cheribon een opstand uit, tot welks beteugeling eene militaire magt in beweging gebragt moest worden. Hierbij bevond zich ELOUT (die reeds als Commissaris tot overname van enkele bezittingen ook bepaaldelijk tegenover RAFFLES blijken van beleid en veerkracht had gegeven) en onderscheidde zich bij deze gelegenheid voor Kadondong zoodanig in eene verkenning, waarin hij zich plotseling met weinige hussaren, door 500 opstandelingen zag omsingeld, ze onverschrokken aanviel en op de vlugt joeg, dat hem door den Koning de Militaire Willems-orde vierde klasse, tot belooning geschonken werd. In hetzelfde jaar nam hij ook deel aan eene expeditie naar Borneo, waar hij tegenwoordig was bij de affaire van Tajan.

Vervolgens woonde hij de beide expeditiën tegen Palembang, in 1819 en 1821, bij, waarvan de eerste door een zamenloop van omstandigheden mislukte, doch waarvan de laatste met eene luisterrijke overwinning bekroond werd. De Kapitein ELOUT had daaraan een roemrijk deel. Hij deed zich, op deszelfs verzoek eene flank-compagnie kommanderende, door zijnen ridderlijken moed opmerken en was bij de bestorming der vijandelijke batterijen een der eersten die dezelven beklom, waarop hem de derde klasse der Willems-orde werd gegeven.

Intusschen had ELOUT, reeds gedurende de reis naar Java, zich met den Hoogleeraar REINWARDT toegelegd op de kennis der Hoog-Maleische taal, waarin hij zeer groote vorderingen gemaakt had, en die hem steeds in zijne veelvuldige aanraking met de Inlandsche vorsten van groot nut is gebleven. Op zijn voorstel werd, bij de algemeene Sekretarie, een Departement voor de Inlandsche Zaken opgerigt, waartoe zoo wel die kennis, als zijne betrekking tot den Gouverneur-Generaal VAN DER CAPELLEN, tot wiens Adjudant hij in 1817 benoemd was, aanleiding gaven en medewerkten. De bestemming dier inrigting was: het beoefenen der inlandsche talen door daartoe opzettelijk benoemde élèves; het brengen op een geregelden voet der briefwisseling met de inlandsche vorsten; het onderhandelen met de afgezanten; het verrigten van zendingen bij de vorsten; het vertalen van publikatiën en reglementen en het zamenstellen en uitgeven van staatkundige werken. ELOUT werd in October 1820 aan het hoofd dier instelling geplaatst, met den titel van Gouvernements-Secretaris voor het Departement der Indische Zaken. IJverig ging hij voort met de sedert de eerste oogenblikken door hem aangevangene omwerking en vertaling uit het Engelsch, in het Nederduitsch en Fransch, van de Maleische Spraakkunst en het Maleische woordenboek van W. MARSDEN. Den 13den Januarij 1822 vertrok hij met verlof naar Nederland, aan boord van het Fransche schip *La Rose*, Kapitein HARDY. De voorname reden daartoe was het verlangen om de volbragte vertaling van dat woordenboek in het vaderland het licht te doen zien.

De Indisch regering deed hem daarvan bepaaldelijk de opdragt en beval hem aan bij den Minister van Koloniën MR. A. R. FALCK. Het werk werd te Haarlem uitgegeven onder den titel van *Maleisch, Nederduitsch en Fransch woordenboek en spraakkunst van* W. MARSDEN (1824, 3 deelen in 4o) en de Heer MARSDEN zelf deed hulde aan de vele verbeteringen in hetzelve aangebragt en aan de nederigheid waarmede daarvan geen gewag was gemaakt.

Inmiddels wenschte de Koning, terwijl ELOUT zich hier te lande ophield, nog een ander gebruik te maken van zijne in Indië verkregen kennis. Hij werd namelijk, aan den Nederlandschen buitengewonen gezant A. R. FALCK, toegevoegd als Raad van Legatie, gedurende de onderhandelingen van dien Staatsman wegens het sluiten van een traktaat met Engeland, tot regeling van wederzijdsche belangen omtrent handel, vaart en territoriaal bezit in de Overzeesche Koloniën, bij welke gelegenheid hij zich zoo ijverig van zijnen pligt kweet, dat de Koning hem, na het sluiten van genoemd traktaat, tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemde.

Den 29sten Junij 1825 kwam ELOUT in Indië terug, en werd in Julij tot Majoor bij den grooten staf bevorderd. In diezelfde maand brak de Javasche oorlog uit, waarin hij zich bij verschillende gelegenheden bijzonder onderscheidde.

In Januarij 1827 tot Resident van Riouw aangesteld, bewerkte hij, in die betrekking, de erkenning van het Nederlandsche gezag op de Karimon-eilanden in de straat Malakka. Gelijk later op Bali en op de noordkust van Borneo plaats had, hadden zich daar de Engelschen nedergezet, en beducht, dat daar eene Britsche vestiging komen zou, zooals op Singapore, begaf ELOUT zich met eene militaire magt derwaarts, en bragt die eilanden met geweld onder ons gezag. Het zijn deze eilanden, waar de heer A. N. VAN DEN BERG onlangs

vergunning verkreeg tot het exploiteren van tinmijnen. Onder ELOUT's bestuur, en denkelijk op zijne voordragt, werd Riouw, in Mei 1828 tot éene vrijhaven verklaard, om des mogelijk tegen Singapore te wedijveren. In Junij 1828 werd ELOUT bevorderd tot Luitenant-Kolonel en in Junij 1830 aangesteld tot Resident en Militaire Kommandant ter westkust van Sumatra. Alvorens Riouw te verlaten, sloot hij in dat jaar, een nieuw traktaat met den Sultan van Linga, Riouw en onderhoorigheden, ter regeling van diens verhouding tot het Nederlandsch Gouvernement, ten gevolge van het Londen's traktaat van 17 Maart 1824.

Gedurende zijn hierop gevolgd driejarig verblijf op Sumatra's westkust, alwaar hij den 4den Maart 1831 met het schip *Jessij* aankwam en waar destijds de Padri-oorlog in zijne grootste kracht woedde, verkeerde hij steeds in de moeijelijkste omstandigheden, en was meermalen aan de grootste gevaren blootgesteld; maar hij bewees tevens de gewigtigste diensten, hebbende het moederland ook ten deele aan hem te danken, dat het Nederlandsche gezag over een aanzienlijk gedeelte van dat eiland zeer uitgebreid en bevestigd werd, waarvan de rijke gevolgen thans worden genoten.

Tot belooning zijner uitstekende diensten op Sumatra, werd hij, vóór hij daarop aanspraak kon maken, tot Kolonel bevorderd, bij besluit van den Kommissaris-Generaal VAN DEN BOSCH, van den 26sten September 1833. Te gelijk werd hij naar Java overgeplaatst, waar hem het bevel opgedragen werd over eene belangrijke expeditie naar de Lampongsche districten, in het zuidelijk deel van Sumatra. Daarvan kweet hij zich uitmuntend, door de verovering op den 29sten October 1834 van de krachtig verdedigde sterkte *Radja Gepeh*, waarvoor hem bij Koninklijk besluit van den 17den Januarij 1836 tevredenheid betuigd werd, met eervolle vermelding op de legerorders in Indië en in Nederland. Te Batavia teruggekeerd, werd hij in Mei 1835, na aldaar in Februarij te voren gehuwd te zijn met Vrouwe CATHARINA BENJAMINA CAROLINA VAN KEMPEN, die hem twee dochters en een zoon CORNELIS HENDRIK schonk, belast met het bevel over het observatie-leger, dat in het midden-gedeelte van Java gevestigd was.

In 1837 met verlof naar het Moederland vertrokken, keerde hij twee jaren later naar Java terug, in de betrekking van Raad van Nederlandsch Indië en met den honorairen rang van Generaal-Majoor. Hij bleef aldaar met groote onafhankelijkheid en ijver werkzaam tot in het laatst van 1842, toen hij zich verpligt zag, tot herstel van gezondheid, dat eiland op nieuw te verlaten. Bij zijne komst in Nederland was zijn gestel, dat door het Indische klimaat en de veelvuldige vermoeijenissen, vooral op Sumatra's westkust en in de Lampongs, langzamerhand ondermijnd was, zeer verzwakt, welke verzwakking meer en meer toenam, zoodat het aan de koortsen, die hem aantastten, geen tegenstand kon bieden, en hij zelfs spoediger dan men verwachtte bezweek op den 3den September 1843.

De Generaal ELOUT heeft kort geleefd, maar in dien korten tijd veel gedaan. Hij was een onverschrokken krijgsman, die geene gevaren ontzag, en aan de zijnen in het uur des gevaars, steeds den weg wees. Zijne braafheid en naauwgezetheid worden door een ieder erkend. Als mensch en christen had hij zich de algemeene achting verworven. Zijne gulheid, herbergzaamheid en hulpbetoon zijn door menigeen ondervonden. Hij was een brave zoon, een liefhebbend echtgenoot en vader, een hartelijk en getrouw broeder en vriend.

Ter herinnering aan zijne verrigtingen op Sumatra, werd, in de Padangsche bovenlanden, een onzer versterkingen Fort Elout genoemd, en het Genootschap van kunsten en wetenschappen te Batavia deed, in het 20ste Deel van hare werken, hulde aan zijne nagedachtenis.

Zie VAN KAMPEN, *Geschied. der Nederl. buiten Europa*, D. III. bl. 652—655. DE STUERS, *Guerre de Java*; WEITZEL, *Oorlog op Java*; *Militaire Spectat.* D. X. bl. 186; BOELHOUWER, *Herinner.*; *Hand. van het Bataviaasch genootsch.* D. XX; *Hand van het Ind. gen. te 's Hage*, 3de Jaarg, bl. 339—345; DE STUERS, *Vestiging der Nederlanders ter Westkust van Sumatra*; LANGE, *Het Nederlandsche Oost-Indische leger ter Westkust van Sumatra*.

ELOY. Zie RUDAM (ELOY).

ELS (CASPER VAN), Heer tot den Swanenburg en van den Boelenham, was Raadsheer, naderhand eerste Raad of Voorzitter in het Hof van Gelderland; werd den 12den Junij 1694, bij besluit van Koning WILLEM III, Curator der Harderwijksche Hoogeschool, en overleed den 2den Januarij 1720. Een zijner bloedverwanten, DIDERICK VAN ELS, was in 1687 werkzaam tot herstel der Nijmeegsche Academie.

Zie BOUMAN, *geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 305, D. II. bl. 5, 6.

ELSERACQ (JAN VAN) was in 1642 opperhoofd van den Japanschen handel.

Zie TEENSTRA, *Beschrijv. van de Nederl. Overz. bezitt.* bl. 638.

ELSEVIER (LODEWIJK). De oorsprong van het geslacht ELSEVIER, dat wij alzóó, en niet ELZEVIER, schrijven, om dat de meeste leden van hetzelve, en voornamelijk de oudste, zich aldus teekenden, ofschoon ook sommigen ELZEVIER schreven, ligt in het duister. Sommige schrijvers zochten dien in Luik, anderen in Spanje. Zeker is het, dat hetzelve niet in Holland te huis behoorde, maar uit Belgie is overgekomen, en alzoo op den vrijen grond van Nederland tot dien trap van vermaardheid geklommen is, waarop het door de verdiensten van deszelfs leden aanspraak had. De eerste die in de geschiedenis bekend staat, is de aan het hoofd van dit artikel genoemde LODEWIJK, die alzoo als den stamvader van de hier volgenden is aan te merken. Slechts weinige geslachten kunnen er aangewezen worden, die zich door zulk een lange reeks van jaren, door den arbeid van hare leden, hebben vermaard gemaakt; maar ook weinigen van de zoodanigen zijn er, omtrent wier leden de berigten zoó schaars waren als van de ELSEVIERS, tot dat nu weinige jaren geleden een verdienstelijk afstammeling van dat geslacht, aan wien het daartoe aan geene hulpmiddelen ontbrak, zich de moeite gaf, om de verspreide berigten aangaande zijne voorvaderen bij een te brengen, te bevestigen, te verbeteren en aan te vullen. Door dien arbeid, die slechts aan enkelen in handen kwam en niet algemeen verkrijgbaar is, voorgelicht, en bekend met het geen later over sommige leden van het ELSEVIER geslacht is medegedeeld, zullen wij hier de levensbijzonderheden van de voornaamsten derzelven laten volgen, ofschoon er dan ook onder dezen voorkomen, die, op zichzelven beschouwd, minder vermaard zijn, maar wier opname alleen geschiedt om de onderlinge bloedverwantschap duidelijk te maken, hetwelk tot heden in niet één Woordenboek heeft plaats gehad, en dat toch noodzakelijk is, omdat de roem van dit geslacht niet aan één of twee leden, maar aan allen in meerdere of mindere mate is toe te schrijven. Het wapen van de familie ELSEVIER is van azuur gekwartileerd door een kruis van goud; 1 en 4 beladen met een leeuw van keel, 2 en 3, met drie leliën van zilver. Tot cimier de leeuw van het schild, houdende in zijn poot een Jerusalemskruis.

Er zijn van sommigen der ELSEVIER's buitenslands potretten verschenen, doch die om verschillende redenen geen geloof verdienen: hetzij omdat ze op andere vreemden sprekend gelijken, hetzij omdat men den voornaam der afgebeelden niet kan uitmaken; of het DANIEL, of wel JOHANNES of MATTHIJS ELSEVIER voorstellen moet.

LODEWIJK ELSEVIER, wiens naam in de oudste berigten LOUYS D'ELSEVIER geschreven staat, werd in 1540 geboren, en kwam, na te Antwerpen, te Wezel, te Doornik en te Leuven het vak van boekverkooper en boekbinder te hebben uitgeoefend, in September 1580 met vrouw en kinderen uit Leuven naar Leiden, vestigde zich aldaar als boekverkooper en boekbinder, en werd in 1586 door Curatoren der Leidsche Hoogeschool met het open gevallen pedelschap begiftigd. Dat hij zelf eene drukkerij zou gehad hebben, wordt thans met grond in twijfel getrokken; meer zeker is men evenwel omtrent een der eerste artikelen die bij hem het licht zagen, en als zoodanig zijn naam voert, getiteld.

J. DRUSII, *Ebraicarum quaestionum, sive quaestionum ac Responsionum libri duo, videlicet, secundus ac tertius. In academia Lugdunensi* MDLXXXIII, 8°. De titel vertoont een vignet met het devies *Aequabilitate*, en na bladzijde 126 wordt er eene bladzijde verbeteringen aangetroffen, aan welke men onderaan leest: *Veneunt Lugduni Batavorum apud Ludovicum Elsevirium, è regione scholae novae.* In hoeverre het berigt, waar is dat LODEWIJK ELSEVIER ook winkels te Delft, Yperen, Dordrecht, Frankfort, Franeker en te Parijs zou gehad hebben, durven wij niet beslissen; dit althans is zeker, dat de mededeeling van LODEWIJKS verzoek aan Curatoren der Hoogeschool, om zijn pedelschap door zijn zoon te mogen doen waarnemen, ten einde, in 1602, twee maanden naar Frankrijk te gaan, de waarschijnlijkheid van dat berigt nog verhoogt, terwijl ook 's Hage vermeld wordt, als de plaats waar hij een winkel moet gehad hebben.

LODEWIJK ELSEVIER was in 1563 gehuwd met MAYKE DUVERDYN, die den 3den December 1613 overleed, en in de St. Pieterskerk te Leiden begraven werd. Zij schonk hem zeven zonen, die volgen, en twee dochters, MARIA en ELISABETH, die beiden gehuwd zijn; de eerste met NICOLAAS TETHROEDE, de tweede met GERRIT OOSTERLING. LODEWIJK ELSEVIER overleed op den

4den Februarij 1617, en werd bij zijne vrouw begraven. De werken door hem na 1595 uitgegeven zijn voorzien van een stempel, zijnde een arend op eene halve zuil met een bundel van zeven pijlen, rondom het devies: *Concordiâ res parvae crescunt.*

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1807. D. I. bl. 117, 118; *Essai bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, Paris, 1822. p. 29; (JACOB) *Jaarb. voor den Boekh.* 1839. bl. 139, 140, — 1842. bl 78, 85; *Tijdschrift voor Geschied. Oudhed. en Statist. van Utr.* D. VII. bl. 63, 67; Jhr. W. I. C. RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitkomsten van een onderzoek omtrent de* ELSEVIERS, bl. 3—7 (niet in den handel); DE REUME, *Recherch. hist. généalog. et bibliogr. sur les Elsevier.* (Brux. 1847) p. 5—9; CHARLES PIETERS, *Annal. de l'imprimer. Elsevirienne* etc. (Gand 1851); p. 3—27; BODEL NIJENHUIS, *Liste d'une Collection de portraits d' imprimeurs etc. Leide*, 1836—1855, No. II. III. IV. V.

ELSEVIER (MATTHYS), wiens naam ook MATHIAS geschreven staat, was de oudste zoon van den voorgaande en werd waarschijnlijk in 1564 te Antwerpen geboren. Hij kwam in 1580 met zijne ouders te Leiden, verkreeg er in 1594 het burgerregt en werd in 1607, op voorspraak van SCALIGER, tot Pedel der Hoogeschool benoemd, van welken post hij in 1616 om zijne zorgeloosheid, waardoor een brand in het Academie gebouw ontstond, ontslagen werd, doch zich in 1617, na den dood zijns vaders, weder als zoodanig zag aangesteld. In 1636 kreeg hij van Curatoren verlof om zijn post door zijn schoonzoon PIETER CARON te doen waarnemen. Hij overleed den 6den December 1640, en werd den 10den December in de St. Pieterskerk te Leiden begraven. Hij had zich na zijns vaders dood geassocieerd met zijn broeder BONAVENTURA, die vroeger ten onregte voor zijn zoon gehouden werd, doch deze compagnieschap werd in 1626 ontbonden, toen hij zich, ten behoeve van zijn zoon ABRAHAM, van zijne zaken ontdeed. Er zijn slechts twee werken bekend die bij hem in 1618 zijn uitgegeven.

MATTHYS ELSEVIER was driemaal gehuwd: 1 in 1591 met BARBARA, HONESTO LOPES dochter, die hem drie zonen, ABRAHAM, IZAÄK en JACOB, schonk; 2 in 1624 met MARIA VAN CEULEN, bij wie hij een zoon LUDOLPH verwekte, die reeds vroeg overleed, en 3 in 1626 met ELISABETH JANS of ELISABETH DE SMIT.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1807. D. I. bl. 119; *Essai bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, p, 80; (JACOB) *Jaarb. voor den Boekh.* 1839. bl. 140; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitkomst. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 9—12; DE REUME, *Recherch. sur les Elsevier*, p. 12—14; PIETERS, *Annales de l'impr. Elsevir.* p. 28—30, 50.

ELSEVIER (LODEWIJK) was waarschijnlijk de tweede zoon van LODEWIJK ELSEVIER en MAYKE DUVERDYN, en werd omstreeks 1566 en 1567 te Antwerpen geboren. Hij nam in 1598 voor den collega van zijnen vader gedurende drie maanden het Pedelschap waar, en was in 1599 boekverkooper te 's Hage *op de Zaal.* Hij huwde den 30sten Junij 1590 met WILHELMINA VAN LEIDEN, bij wie hij een zoon, CORNELIS, en eene dochter MARGARETHA, verwekte. Deze laatste huwde met JACOB VAN EGUM en leefde nog in 1662.

LODEWIJK ELSEVIER was geen drukker. Er bestaan evenwel vier werken die zijn naam als uitgever vermelden. Hij voerde, even als zijn vader, de *Arend* tot merkteeken. BONAVENTURA en ABRAHAM ELSEVIER hebben na zijn dood zijnen handel voortgezet, droegen dien aan JACOB ELSEVIER, den zoon van MATTHYS voornoemd, over, toen die in 1621 zich te 's Hage als boekverkooper nederzette, zooals wij later zullen aantoonen.

Zie *Tijdschrift voor Geschied. Oudh. en Statist van Utr.* D. VII. bl. 63, 67; (JACOB) *Jaarb. van den Boekh.* 1842. bl. 78—85; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 14—16; DE REUME, *Recherch. sur les Elsevier*, p. 15, 16; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsevir.* p. 30—32, 51.

ELSEVIER (GILLES), derde zoon van LODEWIJK ELSEVIER en MAYKE DUVERDYN, werd te Wezel geboren; de juiste tijd van zijne geboorte is onbekend. Hij kwam in 1580 met zijn vader te Leiden, doch was in 1599 boekverkooper te 's Hage, gaf er in dat jaar de Latijnsche druk der *Voijagien van* JAN HUYGEN VAN LINSCHOTEN uit, en huwde den 4den Februarij 1597 met ANNEKE HARTSHALS van Leuven, die, na hem twee dochters, MARIA en ELIZABETH, te hebben geschonken, in 1599 overleed, ten gevolge waarvan hij in dat jaar nog te Leiden terugkeerde, nadat hij zijn winkel aan zijn broeder LODEWIJK had overgedaan. Hij hertrouwde den 4den Junij 1600 met FRANCINA HENRIKS dochter, weduwe van STEVEN BELLAERT, bij welke hij voor zoover bekend is geene kinderen verwekte, en die in 1621 overleed. Hij komt in 1603 te Leiden als koopman voor, was er verder bewindhebber van de Oost-Indische Compagnie, en in 1620, met zijn schoonzoon PIETER VAN VILVEN, handelaar in wijnen. Hij overleed te Leiden en werd den 1sten Julij 1651 in de St. Pieterskerk aldaar begraven.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1807. D. I. bl. 119; *Essai Bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, p. 80; (JACOB) *Jaarb. voor den boekh.* 1839, bl. 140; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 13, 14; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 17, 18. PIETERS, *Ann. de l' imprim. Elsevir.* p. 33, 34, 47.

ELSEVIER (JOOST), vierde zoon van LODEWIJK ELSEVIER en MAYKE DUVERDYN. De tijd van zijne geboorte is onbekend, maar zeker is het dat hij te Douai werd geboren. Hij was boekverkooper te Utrecht, leverde er boeken aan de Stads-bibliotheek en verkreeg er den 30sten September 1600 het burgerregt. Hij woonde in een huis daar de *Roije Gans* uithing. Hij woonde in 1612 nog te Utrecht en moet omstreeks 1617 overleden zijn. Als uitgever staat hij niet bekend. Hij was in Augustus 1598 getrouwd met MARGARETA VAN DER WOERT, die den 12den Januarij 1657 overleed en hem vier kinderen schonk, met name LODEWIJK, PIETER, BARBARA en MARIA.

Zie *Tijdschr. voor Geschied. Oudh. en Statist. van Utrecht*, D. VII. bl. 67; (JACOB) *Jaarb. van den Boekh.* 1842, bl. 81, 82; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 16, 17; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 19, 20; PIETERS, *Ann. de l' imprim. Elsevir.* p. 34—36.

ELSEVIER (ARNOUT), vijfde zoon van LODEWIJK ELSEVIER en MAYKE DUVERDYN, werd te Douai waarschijnlijk in 1575 geboren. Hij wijdde zich aan de schilder- en teekenkunst, en deed zich door zijne werken, die evenwel niet veelvuldig voorkomen, als een niet onverdienstelijk landschap- en brandschilder kennen. Hij was gehuwd met MARIA VAN SWIETEN, dochter van SIMON THOMASZ. VAN SWIETEN, Secretaris der weeskamer te Leiden en JACOMINA BAILLY. Zij stierf te Leiden in 1626 en haar echtgenoot hertrouwde in 1627 met CHRISTINA EVERAERTS, of EVERARDUS, weduwe van DIRK VAN BOETSELAER, boekhouder van den Prins van Oranje, dochter van PIETER EVERAERTS, of EVERARDUS, Predikant te 's Hage, en MAGDALENA CANING. Hij vertrok in 1629 met deze zijne huisvrouw met der woon naar Rotterdam, alwaar hij omstreeks 1648 is overleden, na zich in 1646 te Dordrecht in het Schildersgild te hebben laten opnemen. Uit zijn eerste huwelijk werden hem geboren: 1 SIJMON, 2 LODEWIJK, 3 JACOMINA, gehuwd met ADRIAAN WAELPOT, commies van de Admiraliteit te Rotterdam.

Zie ORLERS, *Beschrijv. van Leid.* bl. 250; IMMERZEEL, *Lev. en werk. der kunstsch.*; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onders. omtr. de Elseviers*, bl. 17—19; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 21, 22; *Berigt. van het Hist. Genootsch. te Utr.* D. II. bl. 35; KRAMM, *Lev. en werk. der kunstsch.*

ELSEVIER (BONAVENTURA), vroeger verkeerdelijk voor een zoon van MATHYS gehouden, thans zeker een zoon, en wel de zesde, van LODEWIJK ELSEVIER en MAYKE DUVERDYN. Hij werd te Leiden in 1583 geboren, en BONAVENTURA VULCANIUS, Hoogleeraar aldaar, was zijn peet. Reeds in 1601 was hij boekverkooper, deed in 1606 eene reis door Italië, kwam in 1608 te Parijs en was in het volgende jaar lid van de Fransche gemeente te Leiden, waarvan hij sedert 1626 tot aan zijnen dood het ouderlingschap bekleedde, en daarbij de betrekking van commissaris van huwelijks zaken waarnam. Hij was in 1625 te Leiden gehuwd met SARA VAN CEULEN, dochter van DANIEL VAN CEULEN of COLONIUS, Predikant en Regent van het Waalsche Collegie aldaar. Hij won bij haar tien kinderen, en daaronder vier zonen, DANIEL, PIETER, BONAVENTURA en WILLEM. Hij stierf den 17den September 1652 en werd in de St. Pieterskerk te Leiden op den 21sten daar aanvolgende begraven, terwijl zijne vrouw reeds in 1647 overleden was en in dat jaar den 16den Maart werd ter aarde besteld.

Op het artikel van zijnen broeder MATTHYS hebben wij het reeds vermeld, dat zijne compagnieschap met dezen in 1626 ontbonden werd. Met diens zoon, ABRAHAM, ging hij den 3den September van dat jaar eene nieuwe vennootschap aan en werd ook toen met dezen, door Curatoren der Leidsche Hoogeschool, tot Academiedrukker aangesteld. Gedurende achtentwintig jaren hebben BONAVENTURA en ABRAHAM ELSEVIER binnen Leiden boeken gedrukt, die den grondslag gelegd hebben tot den roem der familie. Ongetwijfeld verdienen de werken door hen gedrukt, om hunne schoone typographische uitvoering, de meeste lof. Reeds bij het begin van hunnen handel verkregen zij van de Staten van Holland een privilegie tot het drukken en uitgeven van hunne *Respublicae variae*, en die belangrijke collectie was als het ware de voorlooper van de meesterstukken welke zij later hebben voortgebragt, en waar omtrent in de door ons aangehaalde bronnen uitvoerige berigten te vinden zijn. Ongelooflijk was hunne vlijt en werkzaamheid, want gedurende den tijd hunner vereeniging hebben zij alleen meer werken in het licht gegeven, dan de andere drukkers van dien naam allen te zamen. Zij hadden, even als ISAÄK ELSEVIER, tot zinnebeeld

voor hunne gedrukte werken staan, een boom waaraan zich een wijngaardrank vasthechtte en waar naast een staande man met de woorden *Non Solus*.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1807, D. I. bl. 120; (JACOB) *Jaarb. voor den Boekh.* 1839, bl. 141, 1841, bl. 68—95; (BERARD) *Essai Bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, p. 33—38; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 19—22; *Catal. de Livr. rares et précieux, edit. Elsevir etc.* (Paris 1846); *Catal. d' une collect. de livr. imprim. par les Elsevirs*, (Paris 1846); DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 22—36; *Catal. d' une Collect. d' Elsevier*, (Paris 1849); PIETERS, *Ann. de l' imprim. Elsevir.* p. 36—40, 65—116.

ELSEVIER (ABRAHAM), van wien in het vorige artikel reeds melding is gemaakt. Hij was de oudste zoon van MATTHYS ELSEVIER en van BARBARA, HONESTO LOPES dochter, en werd te Leiden op den 4den April 1592 geboren. Hij behoorde tot de Waalsche Gemeente te Leiden, werd eerst voor den geleerden stand opgeleid, en schijnt geene eigene drukkerij gehad te hebben, eer hij de vennootschap met zijnen oom BONAVENTURA ELSEVIER aanging, maar in de drukkerij en boekwinkel van zijnen broeder ISAÄK werkzaam geweest te zijn, nadat hij de studie vaarwel gezegd had. Op het artikel van BONAVENTURA ELSEVIER hebben wij zijne verdiensten herdacht. Hij stierf den 14den Augustus 1652, en zijne nagedachtenis werd vereerd door eenen gedenkpenning op last der Leidsche Hoogeschool vervaardigd. Hij was gehuwd den 21sten Mei 1621 met CATHARINA VAN WAESBERGEN, dochter van JOHAN VAN WAESBERGEN, drukker der Admiraliteit te Rotterdam en van MARGARETHA VAN BRACHT. Uit dit huwelijk sproten drie zonen, JOHANNES, ABRAHAM en IZAÄK en twee dochters, welke jong overleden. CATHARINA VAN WAESBERGEN overleed den 15den October 1659.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1807, D. I, bl. 120; (JACOB) *Jaarb. voor den Boekh.* 1839, bl. 141, 1841, bl. 68—95; (BERARD), *Essai Bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, p. 33—38; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 22—24, DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 38—40; PIETERS, *Ann. de l' imprim. Elsevir.* p. 40, 41, 65—116.

ELSEVIER (IZAÄK), tweede zoon van MATTHYS ELSEVIER en van BARBARA, HONESTO LOPES dochter, werd te Leiden den 11den Maart 1596 geboren. Hij had reeds in 1616 eene eigene drukkerij, en werd tot Academiedrukker den 9den Mei 1626 aangesteld, nadat hij kort te voren de Orientaalsche drukkerij van ERPENIUS had overgenomen. Hij bezoldigde daarvoor eenen eigenen corrector, met name EUSEBIUS MEISNERUS, die nog onder BONAVENTURA en ABRAHAM als zoodanig is werkzaam geweest.

In 1626 verkocht IZAÄK ELSEVIER zijne drukkerij, ook de Orientaalsche van ERPENIUS, aan zijnen broeder ABRAHAM en zijnen oom BONAVENTURA, en verliet in Maart van dat jaar Leiden, om zich te Rotterdam neder te zetten. Hij trad kort daarop in de zeedienst en was reeds in 1632 tot den rang van zeekapitein opgeklommen, en komt in 1644 voor als Kapitein-geweldiger van de admiraliteit op de Maas. Na ook te Wassenaar en te Delft gewoond te hebben overleed hij te Keulen den 8sten October 1651. Zijne vrouw JACOMINA VAN SWIETEN, dochter van SIMON VAN SWIETEN en JACOMINA BAILLY, met wie hij in 1616 gehuwd was, overleed te Rotterdam den 10den October 1670. Hun huwelijk werd met vijf kinderen gezegend, waaronder drie zonen, namelijk: 1 LODEWIJK, geboren den 13den Maart 1617; hij was Kapitein ter zee, huwde met ADRIANA BOSMAN en overleed in September 1641; 2 SIMON, geboren te Leiden den 14den of 21sten April 1621. Hij was in 1644 Luitenant-Kommandeur op een schip van oorlog, doch vestigde zich later als koopman te Delft. Hij was gehuwd met ANNA DE VISSCHERE, daarna aan JOHANNA MARGARETHA DE BOSCH VAN WOLFSWINKEL. Hij overleed te Delft den 15den Augustus 1679; 3 IZAÄK, geboren den 10den Februarij 1623 en gehuwd met CATHARINA PELS, later met JOHANNA MEYERS. Hij was ontvanger te Hedel, en sneuvelde bij het beleg van Grave in 1674.

Het eerste voortbrengsel van IZAÄK's drukkerij, hetwelk met zijnen naam werd uitgegeven, zijn de *Opera* CONSTANTINI PORPHYROGENETAE, hetwelk in 1617 het licht zag. Eerst gebruikte hij het opgegevene kenmerk van zijnen grootvader LODEWIJK, later voerde hij tot devies het *Non Solus*, met den boom en den staanden man onder denzelven.

Zie (BERARD), *Essai Bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, p. 31, 32; SIEGENBEEK, *Gesch. der Leids. Hoogesch.* D. II, bl. 13, 14; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 24—27; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 41—43; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsevir.* p. 41—43, 48—61.

ELSEVIER (JACOB), derde zoon van MATTHYS ELSEVIER en van BARBARA, HONESTO LOPES dochter, werd te Leiden geboren in 1597. Hij huwde den 11den October 1620 met SARA VAN LOO, en werd in 1621 boekverkooper te 's Hage, *op de Zaal*, zooals wij dat op het artikel van LODEWIJK, den zoon, hebben medegedeeld. Hij was alzoo geen drukker en zijn naam als uitgever komt slechts eenmaal, en wel op het werk van GIRARD, *Tables des Sinus* etc. (1626) voor, welk werk, met het gewone vignet *Non Solus* voorzien, op de drukkerij van BONAVENTURA en ABRAHAM ELSEVIER gedrukt is.

In 1636 schijnt hij zich van zijne zaken ontdaan te hebben; althans wij ontmoeten hem in dat jaar als Rentmeester van FLORIS II, Graaf VAN PALLANDT, welke betrekking hij tot Mei 1639 bekleedde. Hij omhelsde hierna den militairen stand, en ontving den rang van Kapitein. Als zoodanig komt hij in 1652 voor als wonende te Gensiger in den Neder-Paltz. De tijd van zijn overlijden, evenals die van zijne vrouw, is onbekend. Hij verwekte drie kinderen, eene dochter SARA, en twee zonen ABRAHAM, Luitenant bij de Marine, gehuwd met MARGARETA COX, en JACOB, eerste stuurman in dienst der Oost-Indische Compagnie.

Zie (BERARD), *Essai bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, p. 38; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 27, 28; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 44, 45; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsevir.* p. 45, 46, 60, 61.

ELSEVIER (LODEWIJK), zoon van JOOST ELSEVIER, vierde zoon van LODEWIJK ELSEVIER, en van MARGARETA VAN DER WOERT. Hij werd te Utrecht, waarschijnlijk in 1604, geboren, verloor op dertienjarigen leeftijd zijn vader, studeerde te Leiden in de Wijsbegeerte, en woonde toen bij zijn oom MATTHYS ELSEVIER, bij wien, en in het vervolg bij zijnen anderen oom BONAVENTURA, hij zich op den boekhandel en drukkunst toelegde. Hij zette zich te Amsterdam in 1636 als drukker en uitgever neder, hetwelk bevestigd wordt uit de *Amores* van BAUDIUS, die in 1638 te Amsterdam bij hem verschenen, ofschoon ze niet bij hem gedrukt zijn.

Het is overtuigend gebleken dat LODEWIJK ELSEVIER in 1649 reeds een compagnon gehad heeft. Of dit toen zijn broeder PIETER was, die in 1657 overleed, of een ander, is niet bekend. Zeker is het dat LODEWIJK zich in 1654 associeerde met DANIËL ELSEVIER, zoon van BONAVENTURA, en dat hij voor die compagnieschap veel in den vreemde, voornamelijk in Italië, heeft gereisd. Behalve zijne woning te Amsterdam, bezat hij nog eene buitenplaats te 's Graveland, alwaar hij de laatste jaren van zijn leven heeft doorgebragt en waar hij waarschijnlijk in Mei 1670 overleden en begraven is. Hij liet eenen vrij aanzienlijken boedel na. De naam zijner vrouw is niet bekend. Het devies van LODEWIJK en DANIEL ELSEVIER was, *Ne extra Oleas*, voorkomende op een lint door MINERVA, onder den Olijfboom, gedragen, terwijl hij in de andere hand zijn schild houdt.

Zie RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 39—46; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 62—72; PIETERS, *Ann. de l' imprim. Elsevir.* p. 169—176, 185—226.

ELSEVIER (DANIËL), zoon van BONAVENTURA ELSEVIER en van SARA VAN CEULEN; hij werd te Leiden den 14den Augustus 1626 gedoopt, studeerde er eenige jaren en vertrok toen naar Parijs, waar hij tot 1648 verbleef en zich toen op nieuw aan de studie wijdde. Na den dood van zijnen vader in 1652 werd hij met JOHAN ELSEVIER, die volgt, tot Academiedrukker aangesteld, was met dezen geassocieerd tot 1654, en vestigde zich toen te Amsterdam, waar hij, zooals wij op het vorige artikel aanmerkten, waarschijnlijk in 1654 met LODEWIJK ELSEVIER eene compagnieschap aanging. Hij was gehuwd den 4den Februarij 1655 te Utrecht met zijne nicht, ANNA BEERNINCK, dochter van FREDERIK BEERNINCK en BARBARA ELSEVIER, uit welk huwelijk, behalve verscheidene dochters, drie zonen, BONAVENTURA, DANIËL en LODEWIJK, geboren zijn. Hij overleed te Amsterdam den 13den October 1680 en werd in de St. Pauluskerk te Leiden den 26sten daarvolgende begraven. Hij gebruikte hetzelfde vignet en devies als LODEWIJK ELSEVIER, doch de werken die hij na diens dood, toen hij de drukkerij te Amsterdam alleen voortzette, gedrukt heeft, zijn ook met andere vignetten en deviesen gemerkt.

De weduwe van DANIËL ELSEVIER zette nog eenige maanden met behulp van haren zoon, LODEWIJK, de zaken voort, maar zij overleed reeds den 15den Maart 1681 en werd bij haren echtgenoot begraven.

Zie (BERARD), *Essai bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, p. 44—55; (JACOB), *Jaarboekje voor den Boekh.* 1839, bl. 142, 143; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 36—38; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 57—64; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsevir.* p. 128—131, 176—184, 209—245.

ELSEVIER (JOHAN), zoon van ABRAHAM ELSEVIER en CATHARINA VAN WAESBERGEN, werd den 22sten Februarij 1622

te Leiden geboren en aldaar in de St. Pieterskerk op den 4den Maart gedoopt. Ten einde zich in den boekhandel te bekwamen, waarin hij reeds in het ouderlijk huis werkzaam was, vertrok hij in 1638 naar Parijs, en werd, in het vaderland teruggekeerd, na den dood van zijnen vader, in 1652 met zijn neef DANIËL, zoon VAN BONAVENTURA ELSEVIER, tot academie drukker aangesteld. De Oriëntaalsche drukkerij werd toen ook door hen aangehouden, tot op het jaar 1654, toen DANIËL de vennootschap verbrak en zich te Amsterdam nederzette. In 1658 onderging de drukkerij van JOHAN eene aanmerkelijke uitbreiding. Dezelve werd toen voor eene der schoonste uit Europa gehouden, en voorzeker komt aan JOHAN dezelfde lof in ruimen mate toe, die aan BONAVENTURA en ABRAHAM is te beurt gevallen. Zijn vroegtijdig afsterven, op den 8sten Junij 1661, maakte een einde aan zijne werkzaamheden, en boyenal aan de uitgebreide plannen die hij zich ter uitvoering had voorgesteld. Hij werd den 11den Junij in de St. Pieterskerk te Leiden begraven, en was gehuwd den 9den Julij 1647 met EVA VAN ALPHEN, dochter van DANIËL SIMONSZ. VAN ALPHEN en MARIA HOOGEVEEN, bij wie hij twee zonen, DANIËL en ABRAHAM, en twëe dochters, MARIA CATHARINA en MARIA verwekte. Zijne weduwe zette na zijn dood tot 1681 de drukkerij, met behulp van haren jongsten zoon ABRAHAM, voort, en overleed den 18den Maart 1695.

Zie (BERARD), *Essai bibliogr. sur les edit. des Elsevirs*, p. 38—42; (JACOB), *Jaarb. voor den Boekh.*, 1839, bl. 141, 142; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 28—32; DE REUME *Rech. sur les Elsevier*, p. 46, 47; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsevir.* p. 131—136, 140—155.

ELSEVIER (PIETER), zoon van PIETER ELSEVIER en ANNA DIRKS VAN DER MAST bovengenoemd, werd te Rotterdam geboren en aldaar op den 8sten Mei 1643 gedoopt. Hij vertrok met zijne ouders naar Amsterdam, en verloor die vóór 1657, waarna hij onder de voogdij gesteld werd van zijn oom LODEWIJK ELSEVIER, en behuwd oom ANDREAS HELLERUS. Hij studeerde in de regten, denkelijk aan de Utrechtsche hoogeschool, en de door hem behaalde doctorale graad, opende hem later den weg tot regerings ambten.

Dat PIETER ELSEVIER eene eigene drukkerij te Utrecht zou gehad hebben, blijkt tot nog toe niet. Zijn naam komt echter wel op door hem uitgegevene werken voor, en hieruit is op te maken, dat hij zich als boekverkooper te Utrecht heeft nedergezet. Hij werd in 1677 Raad en in 1678 Schepen der stad, uit welke waardigheid hij door de tijdsomstandigheden in 1684 ontslagen werd. Ook was hem in 1678 het ambt van thesaurier opgedragen. Hij was den 30sten October 1666 te Utrecht gehuwd met ALETTA VAN BENTHEM, dochter van JOHAN VAN BENTHEM en CLARA VAN WIJCKERSLOOT. Uit dit huwelijk werden twee dochters geboren, CLARA en ANNA. Na den dood van deze vrouw, op den 10den October 1668 voorvallende, leefde PIETER ELSEVIER geruimen tijd als weduwenaar, doch hertrouwde vervolgens op den 25sten Maart 1677 te Utrecht met SOPHIA VAN LUCHTENBURG, dochter van JONATHAN VAN LUCHTENBURG, secretaris der Staten-Generaal, bij welke hij twee zonen, JONATHAN en PIETER verwekte, waarvan de laatste in 1709 als Luitenant sneuvelde in den slag bij Malplaquet.

PIETER ELSEVIER wordt genoemd de schrijver te zijn van de navolgende kluchtspelen, in den smaak van BREDERO; zij zijn getiteld:

Scheele Griet of de gestrafte wellust, Amst. 1662. 8°.
De gestoorde vreught, Amst. 1664. 8°.
De springende doctor, Amst. 1666. 8°.
De broekdragende vrouw, Amst. 1666. 8°.

Ook moet hij de schrijver zijn van: *Apolloos Snaaren, mitsgaders veelderhande Lof- en verjaardichten*, *Snakerijtjes* enz. Amst. 1664. 12°.

Hij overleed in 1696, en werd den 22sten September van dat jaar in de St. Geertenkerk te Utrecht begraven. Hij bezat nog een broeder ADRIAAN genaamd, wiens zoon en kleinzoon predikanten te Amsterdam waren, en wier afstammelingen aldaar den naam van ELSEVIER-DOM dragen.

Zie WITSEN GEIJSBEEK, *Woordenb. van Nederd. Dicht.* D. II. bl. 285; *Cat. van de Bibl. van* ROBIDÉ VAN DER AA, (1851) bl. 153; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 33—35, Bijl. bl. 36, 37; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 53—56; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. letterk. te Leiden.* D. I. *b.* bl. 89; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsevir*, p. 276—282.

ELSEVIER (DANIËL), oudste zoon van JOHAN ELSEVIER en EVA VAN ALPHEN, werd te Leiden geboren den 14den April 1648. Hij was Luitenant ter zee in 1666, nam deel aan den drie-daagschen zeeslag, en begeleidde op last van den Admiraal DE RUITER den Engelschen Admiraal GEORGE ASKUE, die krijgsgevangen gemaakt was, naar 's Gravenhage. In 1669 benoemd tot buitengewoon Kapitein en in 1674 tot Kapitein ter zee, had hij als zoodanig het bevel over het schip *Staveren*, dat in handen der Engelschen viel. Later voerde hij het kommando op het schip *Zeelandia* en werd tot Vice-Admiraal verheven; doch hij overleed, vóór het doen van zijnen eed, te Leiden op den 26sten Februarij 1688. Hij was gehuwd den 5den Maart 1675 met EMERENTIA VAN SWANEVELD, weduwe van den Advokaat AEGIDIUS DE ROY. Zij overleed den 18den September 1703, en liet eene dochter en twee zonen na, namelijk EMERENTIA CATHARINA, JACOB en JAN DANIËL, welke laatste als Kapitein ter zee, den 16den December 1698, overleed.

Zie BRANDT, *Lev. van de Ruiter*, bl. 653, 778, 787, 813; RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 30; DE JONGE, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. III. St. I. bl. 133, St. II. bl. 234, 403; DE REUME, *Rech. sur les Elsev.* p. 47; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsev.* p. 185.

ELSEVIER (ABRAHAM), tweede zoon van JOHAN ELSEVIER en van EVA VAN ALPHEN, werd geboren te Leiden den 5den April 1653, studeerde er in de regten en werd den 12den Januarij 1679 tot Advokaat bevorderd. Hij werd in 1681 in het drukkers gildenboek ingeschreven, en zette met zijne moeder de beroemde drukkerij van zijnen vader na diens dood voort. Hij was in de Maatschappij een aanzienlijk man, en werd in 1679 tot Schepen van Leiden benoemd. Hij was de laatste der leden van zijn geslacht, die zich aan de drukkunst gewijd hebben en daaraan hunnen roem verschuldigd zijn, ofschoon hij den zijnen als drukker overleefde. Hij was den 22sten Junij 1695 gehuwd met MARIA VERMEULEN, die hem verscheidene kinderen schonk, die, op één na, allen jong overleden zijn. Hij overleed te Leiden den 30sten Julij 1712, en zijne vrouw hertrouwde in 1725 met IZAÄK ELSEVIER Schepen van 's Hertogenbosch en Burgemeester van St. Michel-Gestel, waar zij in 1738 overleed.

Zie RAMMELMAN ELSEVIER, *Uitk. van een onderz. omtr. de Elseviers*, bl. 32, 33; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 50—52; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsev.* p. 137—139, 156—158.

ELSEVIER (LODEWIJK), zoon van ISAÄK ELSEVIER en JACOMINA CATHARINA FAELMAN, werd te Rotterdam den 5den Februarij 1711 geboren. Hij was Kapitein ter zee en Equipagemeester te Amsterdam, en gehuwd den 15den October 1751 met GEERTRUIDA AGATHA VERRYN, die den 10den Julij 1762 kinderloos overleed. Hij hertrouwde den 27sten Februarij 1765 met JOHANNA DE GORTER, waarbij hij een zoon verwekte die volgt. Hij overleed te Amsterdam den 9den Januarij 1783 en zijne vrouw te Harderwijk den 7den Maart 1788.

Zie DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 91, uit medegedeelde berigten aangevuld.

ELSEVIER (IZAÄK JOANNES RAMMELMAN), zoon van den voorgaande en van diens tweede vrouw JOHANNA DE GORTER. Hij werd te Amsterdam den 14den December 1770 geboren, kwam in 1784 als student aan de Geldersche Hoogeschool en bekwam aldaar het doctoraat in de Regten. Hij huwde den 4den Jannuarij 1790 te Harderwijk met JOHANNA PETRONELLA MARTINIUS, en werd in 1795 Secretaris van laatstgenoemde plaats, in welke betrekking hij zich grooten invloed verwierf, door zijn doorzigt, beleid en geleerdheid. Later werd hij Gouverneur van Curaçao, Bonaire en Aruba, en bewees als zoodanig groote diensten. Hij keerde in 1836 naar Nederland terug en overleed te Ede in Gelderland den 6den Mei 1841. In 1820 verkreeg hij voor zich en zijne afstammelingen het regt om den naam der familie RAMMELMAN, van welke hij van moederszijde afstamde, bij den zijnen te voegen. Zijne vrouw overleed den 2den Augustus 1839 en schonk hem drie zonen, 1°. LODEWIJK, Ingenieur van den waterstaat, in 1822 te 's Hertogenbosch overleden; 2°. ISAÄK JOHAN, eerst koloniaal Secretaris op Curaçao en later Gouverneur van dit en bijliggende eilanden; 3°. WILLEM IMAN CORNELIS, Archivaris der stad Leiden, aan wiens onvermoeide onderzoekingen wij het werkje verschuldigd zijn, meermalen door ons aangehaald, en hetwelk het eerste licht over zijn beroemd geslacht verspreid heeft.

Zie TEENSTRA, *Ned. Overz. Bezitt.* bl. 703, 704; BOUMAN, *Gesch. der Geld. Hoogesch.* D. II, bl. 430, 431; DE REUME, *Rech. sur les Elsevier*, p. 91; PIETERS, *Ann. de l'imprim. Elsevir. Introduct.* p. VIII.

ELSLAND (BOETIUS VAN), is de vervaardiger van een gedicht, *Eeuwig Vrede-verbont*, voorkomende in den *Olijfkrans der Vrede*, Amst. 1649.

Zie SCHOTEL, *Geschied- en Oudheidk. Avondst.* bl. 94.

ELSLAND (JAN), Haarlemmer van geboorte, bloeide in het begin der achttiende eeuw en schreef:

Dankbaare Naagedachten en Geboortegezangen op de verschijning van J. C. *met Zangkunst verrykt door* C. KAUWENBERG *en* W. VERMOOTEN, Haarl. (1718) 4°., herdr. ald. 1764. 4°.

Gezangen, of het vrolyk Gezelschap der Negen Zanggodinnen, met muzyk en plat., Haarl. 1717, 8°. 3de druk, ald. 1730, 8°. 4de druk, ald. 1738, 8°.

Dronke Brechtje, klugtsp. Haarl. z. j. 8°.

Dronke Jaap de Boer op het Concert, Klugtsp. Haarl. en Amst. z. j. 8°.

Morgenspraak tusschen Jaap en Kees, over den val van Faëton, Amst. z. j. 8°.

Het Lotery-leven, blijsp. Hieragter eenige By-rymen, op meest alle de Loteryen van dezen tyd. Haarl. 1710, 8°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek*, D. I. St. I, III; WITSEN GEIJSBEEK, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II, bl. 286; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I bl. 251, *b.* bl. 87, D. II. bl. 552.

ELSMA (JELLIUS of JELTE) Zie EELSMA (JELLIUS of JELTE).

ELSMEIJER, wiens voornaam onbekend schijnt, is de schrijver van:

Der vroomen tranen onder den spot der Godloozen, 12°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III.

ELSNERUS (GIJSBERTUS MATTHIAS), werd den 1sten April 1698 te Goch in Kleefsland geboren, waar zijn vader predikant was. Hij werd in 1719 proponent en in dat jaar beroepen te Heumen en Malden, in 1723 te Beek en Ubbergen en tevens in 1725 te Groesbeek, in 1728 te Zalt-Bommel, en in 1737 te Utrecht. Curatoren der Hoogeschool aldaar stelden hem den den 15den September 1739, met verleening van het Doctoraat in de Godgeleerdheid, in die wetenschap tot buitengewoon, en in 1743 tot gewoon Hoogleeraar aan, welke waardigheid hij den 16den September van genoemd jaar aanvaardde, en met het predikambt te Utrecht waarnam tot aan zijnen dood. Hij stierf te Jutphaas den 7den Julij 1775 en werd te Utrecht begraven. Hij was gehuwd met BARBARA ELISABETH DE HAAR, en zijne afbeelding ziet het licht. Hij schreef:

Redevoering over de voortreffelijkheid der Volwassene enz. vertaald door F. W. VAN OOSTERZEE, Utr. 1743, 4°.

Eerzuil der mildadigheid.

Paulus brief aan de Romeinen geopend, ontleed, verklaard en tot zijn oogmerk toegepast, Utr. 1763—1771. 4°. 4 deelen.

Memorie wegens de Herrnhutters en hunne Leere, zoo in 't gemeen als in 't bijzonder te Seist gehouden, opgesteldt door de Gecommitteerdens van de Edele Classis van Utrecht, omme door de Deputatie Synode uijt de Naam der drie Classis gebragt te werden op de tafel van hun Edele Mog. de Staten des Lands van Utrecht enz. Amst. 1752, 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1719 *b* bl. 361, 1723 *a* bl. 628, 1725 *b* bl. 504, 1728, *a* bl. 360, 490, 614, 1737, *a* bl. 225, 237, 611, 788, 1739, *a* 789; 752, *b* 815, 1743, *b* bl. 109, 349, 1775, *b* bl. 221—224; VAN ABCOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I St. III, V; DE JONGH, *Naaml. der pred. in de Classis van Gelderl.* bl. 296; ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek*; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I bl. 414, die hem evenwel verward met JACOBUS ELSNERUS, die te Lingen Hoogleeraar was; MULLER, *Cat. van portrett.* bl. 77.

ELSNERUS (THEODORUS PETRUS), broeder van den voorgaande, werd omstreeks 1709 geboren en beroepen op het fort St. Andries in 1729, in 1735 te Wageningen alwaar hij den 28sten Augustus van dat jaar werd bevestigd en den 9den October 1746 overleed; van hem ziet het licht:

Ontleedende verklaring over alle de drie brieven van den Apostel Johannes, met een voorreden voorzien door zijn Wel Eerwaarde broeder de heer G. M. ELSNERUS, Utr. 1747. 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1729, *b* bl. 721, 234, 1735, *b* bl. 89, 90, 234, 365, 1746, *b* bl. 471, 472; VAN ABCOUDE, *Naamreg van Ned. Boek.* D. I. St. III; DE JONGH, *Naaml. der pred. in de Classis van Gelderl.* bl. 296.

ELST (JACOB) teekende in 1577 de Unie van Brussel en was waarschijnlijk dezelfde met JAQUES VAN ELS, die in 1585 Burgemeester van Sluis was en met WILLEM BLOYS VAN TRESLONG door Prins MAURITS en de Staten gecommitteerd werd, om de quaestie van de te Sluis ingebragte schepen van den koning van Portugal tot een gewenscht einde te brengen.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. XX. bl. 559 (4); DE JONGE, *Unie van Brussel*, bl. 165.

ELST (PIETER VAN DER) werd te Amsterdam geboren, en was een leerling van GERARD DOU. Hij schilderde zoowel tafereelen bij fakkellicht als bij daglicht, en voorvallen uit het landelijk en burgerlijk leven ontleend.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en werk. der kunstsch.*; KRAMM. *Lev. en werk. der kunstsch.*

ELTER (MARIA PETRONELLA). Zie WOESTHOVEN (MARIA PETRONELLA).

ELTER (S.) was een dichter uit het laatst der achttiende eeuw, en een vriend van RUTGERUS SCHUTTE, op wien hij een *lijkzang* vervaardigde, die gevonden wordt bl. 75 der *Lijkzangen op* SCHUTTE, Amst. 1785, 8°.

Zie VAN DER AA, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. I. bl. 74.

ELTEN (GHERYT of GERRIT VAN) was in 1588 stedelijk Muntmeester te Deventer en muntte in dat jaar, volgens de hem opgegeven ordonantie en onder toezigt van twee waardijns, goudguldens.

Zie VAN DER CHYS, *de Munten der Heeren en Steden van Over-Yssel*, bl. 299.

ELVEN (HENRI LOUIS TÉTAR VAN), geboren te Rotterdam den 11den Julij 1782, was de zoon van MARTINUS VAN ELVEN, en van JOHANNA HEUKELMAN. Hij genoot het onderwijs te Weert in Noord-Brabant en later te Amsterdam. Met onderscheidene kundigheden toegerust, werd hij in verschillende administratieve betrekkingen bij het ministerie van Binnenlandsche zaken geplaatst, zooals bij de afdeeling wegen en vaarten, en, tijdens het bestaan van het Amortisatie syndicaat, door de permanente commissie in 1828 van Brussel naar Amsterdam ontboden, waar hij zich als een bekwaam ambtenaar deed kennen.

Geruimen tijd had VAN ELVEN zijne studie van de Stenographie gemaakt, en in die kunst zich, zonder eenig onderwijs, een eigen stelsel gevormd, door de beoefening der bestaande Duitsche, Fransche en Engelsche stelsels. Hij was in 1828 de eenige die deze kunst in Nederland beoefende, en het was in dat jaar dat hij van Brussel naar 's Hage gezonden werd, om eene proeve van zijn stelsel te geven. Destijds dacht men te 's Hage over het geven van publiciteit aan de redevoeringen, die in de beide Kamers der Staten-Generaal gehouden werden, geheel anders dan te Brussel, en het was niet aan VAN ELVEN of aan zijn stelsel te wijten, dat die proefneming mislukte. Desniettegenstaande ging van ELVEN voort zijn stelsel te volmaken, en hij had later het genoegen aangesteld te worden tot commies bij het ministerie van Binnenlandsche zaken, gedetacheerd bij de Nederlandsche Staats-Courant en belast met de opleiding van Stenographen.

Zóó werd VAN ELVEN als het ware de vader der Stenographie in ons vaderland. Weldra had hij verscheidene leerlingen, maar de meesten waren ongeschikt voor dien arbeid. Het grootste gedeelte der Stenographen bij de wetgevende magt was evenwel door hem vroeger gevormd, en de eer van eene kunst hier te lande te hebben gevestigd, die, men zeggen mag, dat de hand vlugger deed zijn dan de lippen, komt aan hem onvoorwaardelijk toe.

Wij hebben gemeend die hulde alhier aan VAN ELVEN te moeten brengen. En zulks te meer, omdat 's mans verdiensten destijds niet naar waarde zijn beloond, en de tot heden gedrukte berigten over zijne kunst niet geheel naar waarheid zijn medegedeeld. Het berigt toch dat VAN ELVEN tot aan zijnen dood zijne betrekking bij de Nederlandsche Staats-Courant behouden heeft, is even onjuist, als dat, dat hij het eerste onderrigt in de Stenographie van eenen uitgewekenen Franschen Graaf BOUGARD zou hebben ontvangen. Onmiddellijk toch na de organisatie van het Stenographische Bureau, zamengesteld uit de bekwaamste leerlingen van VAN ELVEN, zond men dezen laatsten naar huis, en de eenige erkentenis van gouvernementswege was, dat men zijne bezoldiging als ambtenaar bij het Ministerie van Binnenlandsche zaken verwisselde, met het hem toekomende pensioen, hetwelk op zijne reclame terug is gebragt op wachtgeld, en dat hij tot aan zijn overlijden, voorgevallen te 's Gravenhage den 18den Mei 1855, genoten heeft.

Als niet onverdienstelijk dichter en letterkundige maakte VAN ELVEN zich mede bekend; behalve eenige verspreide gedichten zien van hem het licht:

De Godsdienst, in drie zangen, 's Hage, 1846, 8°.

Een blik in het leven van Koning WILLEM II. 's Hage, 1849, 8°.

De geleerde Vrouw, blijspel in drie bedrijven, verkort naar les femmes savantes, en cinq actes van MOLIÈRE, Amst. 1850. 8°.

Zijne bezigheden lieten VAN ELVEN niet toe zich meer aan de beoefening der dichtkunst te wijden, en hij beoogde dan ook door de uitgave van zijne stukjes geen ander voordeel dan eenige erkentelijkheid zijner vrienden, en het welzijn der armen ten wier voordeele hij ze uitgaf. Hij was voorts een goed vader, een opregt vriend, en bezat de deugd om alles voor anderen veil te hebben, en zich zelven gedurende zijn geheele leven voor anderer geluk te kunnen opofferen. Tweemalen was hij gehuwd; in 1802 met Mejufvrouw ANNA FELICITÉ TÉTAR,

die hem drie kinderen schonk, waaronder MARTINUS GERARDUS, thans Architect te Amsterdam en Directeur bij de Koninklijke Academie van Beeldende kunsten, en JOHANNES BAPTIST, Graveur en kunstschilder te Amsterdam. VAN ELVEN huwde ten tweede male in October 1811 met Mejufvrouw DOROTHEA CAROLINA DE HOSSON, waarbij hij vier kinderen verwekte, de jongste daarvan, PAUL genoemd, als kunstschilder bekend, is thans Leeraar aan de Koninklijke Academie van Ingenieurs te Delft, en vervaardigde de afbeelding van zijnen vader, die in prent is uitgegeven.

Uit medegedeelde familieberigten bijeengebragt. Zie ook Iz. J. LION, *Stenographie en Tachygraphie* ('s Hage 1849 8°). bl. 6—13; *Het boek der Uitvindingen, Ambacht. en Fabriek.* (Leid. bij A. W. SYTHOFF, 1858), bl. 123—126, met het bovengemelde portret; IMMERZEEL, *Lev. en werk. der kunstsch.* D. III. bl. 135.

ELVERVELT (HENRIK VAN) was heelmeester te Amsterdam, en woonde er naderhand als een stil burger, zich geheel en al aan de letteroefeningen, inzonderheid aan de tooneeldichtkunde, overgevende. Zijne stukken, weinig meer dan middelmatig, werden met genoegen ontvangen, en velen daarvan bij herhaling op den schouwburg vertoond. Hij overleed den 7den Julij 1781. Behalve eenige door hem vertaalde werken, schreef hij:

De Amerikaan, blijsp. gevolgd naar het Fransch van DE LA FONT, Amst. 1733. 8°.

De drie gebroeders medeminnaars, klugtsp. gevolgd naar het Fransch van DE LA FONT. Amst. 1734, 8°.

Arlequin Tamerlan, Amst. 1737. 8°.

De Glorieus, of de vernederde Hoogmoed, tooneelsp. naar het Fransch van DESTOUCHES, Amst. 8°. m. pl.

Democritus, of de Verliefde Filosoof, blijsp. gevolgd naar het Fransch van REGNARD, Amst. 1742, 8°.

De gewaande Heidin, of de bedrogen Gelukzoeker, klugtsp. Amst. 1746. 8°.

De mislukte onderneming, blijsp. met zang en dans, Amst. 1747. 8°.

Sleutel voor de mislukte onderneming, met pl. Amst. z. j. 8°.

Beschrijving van al hetgeen bij de verkiezing van Z. H. W. C. H. FR. *als stadhouder is voorgevallen.* Amst. 1747, 8°.

Joris en Treintje, voorsp. Amst. 1768, 8°.

Henrik en Pernille blijsp. naar het Deensch van VAN HOLBERG, Amst. 1758. 8°.

De bedrogen Officier, blijsp. naar het Deensch van VAN HOLBERG, Amst. 1761. 8°.

Het eiland van verwarring, blijsp. Amst. 1765. 8°.

De Graaf van Warwick, treursp. naar het Fransch van DE LA HARPE. Amst. 1765. 8°.

De vermakelijke Tweegevechten, blijsp. Amst. 1767. 8°.

De Verstandzoekster, blijsp. Amst. 1758, 8°. met zang.

Krispijn Vrij-Metselaar, blijsp. Amst. 1772. 8°.

De vader des huisgezins, tooneelsp. naar het Fransch van DIDEROT, Amst. 1773. 8°. met pl.

Cicero en Catilina, treursp. naar het Fransch van CREBILLON. Amst. 1775, 8°.

De dankbare zoon, zedig blijsp. naar het Hoog-Duitsch van ENGEL, Amst. 1777. 8°.

Philemon en Baucis, zedig herdersp. naar het Hoog-Duitsch. z. j. met pl.

Eenige kamerspelen, bestaande in Treur- Bly- en Kluchtsp. en Operaas, Amst. z. j. 8°.

Zie WAGENAAR, *Beschrijv. van Amst. Verv.* D. XXI. bl. 101, 102; FERWERDA, *Algem. Lijst van Boek.* D. I. St. II. bl. 110; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. letterk. te Leid.* D. I. *b* bl. 87, 88.

ELZEMANS (PIETER) was bestuurder van het dichtgenootschap: *Studium Scientiarum Genitrix*, en liet in de werken van hetzelve verscheidene stukken van zich plaatsen, die verre beneden het middelmatige zijn.

Zie *Algem. Kunst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 99.

ELZEVIER (ABRAHAM), behoorde even als de beide volgenden waarschijnlijk tot het beroemde geslacht ELSEVIER, waarover wij boven gehandeld hebben, doch schreef zich ELZEVIER. Hij is de vervaardiger van de beide klugtspelen getiteld:

Krispijn, Schildwacht en Procureur, Amst. 1729. 8°.

De arglistige Juffer bedroogen, of gevlugte Tooneelspeelster agterhaalt, Amst. z. j. 8°.

Zie WITSEN GEIJSBEEK, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 288; *Cat. van de Bibl der Maatsch. van Ned. letterk.* D. I. *b* bl. 88.

ELZEVIER (IZAÄK), van hem komt een *bruiloftsgezang* voor in den *Bloemkrans van verscheidene gedichten.* (Amst. 1659, bl. 188).

Zie *Algem. Kunst- en Letterb.* 1848, D. I. bl. 99.

ELZEVIER (KORNELIS) was een niet onverdienstelijk dichter en letterkundige, die omstreeks 1700 geboren werd en in de tweede helft der achttiende eeuw waarschijnlijk als Apotheker te Amsterdam overleed. De werken en vertalingen door hem in het licht gegeven zijn getiteld:

Lier- en Toezangen. Gouda, 1737, 4°.

Arkadia of vermakelijke Uitspanning. Rott. 1739, 8°.

De betrapte herder, of de Roos verheerlijkt, veldzang. Amst. 1744, 8°.

Proeve van den Mensch uit het Engelsch van POPE. Amst. 1744, 8°.

Lexicon Galeno- Chemico- Pharmaceuticum, of Apothekers Woordenboek, vervattende de voorschriften der zamengestelde geneesmiddelen, enz. Amst. 1755, 4°. 2 dl.

Lofdicht op de verheffing van Prins WILLEM IV, met de spreuk: *Tandem bona causa triumphat.* Gouda, 1747. 4°.

Drie Dichtproeven benevens een proef van een Neder-Duitsche Spraekkonst, Haarl. 1761. 8°.

Amadis en Oriane, of de Proef van standvastige Liefde, treursp. naar het Engelsch van HEIDEGGER. Haarl. z. j. 8°.

Stervende Zwaen, naar het Engelsch van Jufvr. HARCOURT. Amst. z. j. 8°.

Zie ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*; DE VRIES, *Geschied. der Ned. Dichtk.* D. II. bl. 256; WITSEN GEIJSBEEK, *Woordenb. van Ned. Dichtk.* D. II. bl. 288—291; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 255, *b* bl. 89; 2de *Verv. over* 1858—1857, bl. 26.

EMANUEL, volgens sommigen een Fries, volgens anderen een Italiaan van geboorte, was van adellijken afkomst. De tijd zijner geboorte is onbekend; ofschoon wij stellen kunnen dat die in de eerste helft der dertiende eeuw heeft plaats gehad. Hij was Hoogleeraar in de de beide Regten en een zeer geleerd man; doch werd, na tot Bisschop van Kremone aangesteld te zijn, door de beroerten in Italië genoodzaakt te vlugten. Hij begaf zich naar de Abdij van Aduwert in Groningerland, behoorende tot de Bernarditen of Cisterci-orde, bekleedde er het ambt van leeraar gedurende dertig jaren, overleed er in 1298 en werd begraven onder een grafzerk, waarop zijn afbeeldsel en een grafschrift uitgehouwen staan. Hij is onder de heiligen der Cisterci-orde opgenomen en zijne gedachtenis wordt op den 27sten Februarij gevierd.

Zie (VAN HEUSSEN en VAN RIJN), *Oudh. en gesticht. van Gron.* bl. 221, 233, 234, 324—327.

EMANUEL PHILIBERT, Hertog van Savoijen, was geboren te Chambery, de hoofdstad van het Hertogdom Savoijen, den 8ste Julij 1528 en een zoon van KAREL III, Hertog van Savoijen, en van BEATRIX, dochter des Konings van Portugal. In zijne jeugd, wegens zijne zwakke gezondheid, tot den geestelijken stand bestemd, veranderde hij na den dood van zijnen oudsten broeder van voornemen; en daar zijn vader door de Franschen van zijn land was beroofd, en hij overtuigd was alleen door den oorlog zijne staten terug te kunnen erlangen, wilde hij KAREL V in 1541 naar Afrika volgen, en vergezelde hij dezen in 1545 naar Duitschland waar hij zich verdienstelijk maakte in den strijd tegen het Smalkadisch verbond, en ter belooning daarvan tot Vlies-ridder benoemd werd. In 1552 in Piemont teruggekeerd, wendde hij te vergeefs pogingen aan, om zijne landen van de Fransche heerschappij te bevrijden, en keerde in Duitschland terug, waar hij zich weldra in het beleg van Metz en van Terouane met roem overlaadde, en het bevel had over het keizerlijke leger in de belegering van Hesdin. Na den dood van zijnen vader in 1553 was slechts een klein gedeelte van zijne Staten nog vrij, maar nieuwe overwinningen der Franschen benevelden zijne hoop, die bij den afstand van KAREL V en den vrede van Vaucelle in 1556 geheel vernietigd werd, doordien daarbij de beide magtigste vorsten overeen kwamen Piemont en Savoijen onderling te verdeelen. De vrede was echter van korten duur, en naauwelijks waren de eerste vijandelijkheden daar of EMANUËL PHILIBERT behaalde in 1557 in den slag bij St. Quentin nieuwe lauweren. Twee jaren te voren was hij door FILIPS II, wiens moeder eene zuster was van die des Hertogs, tot Landvoogd der Nederlanden aangesteld, hij vergezelde nu dien vorst naar Engeland, bij gelegenheid van diens huwelijk met Koningin MARIA, en werd in 1559 bij den vrede van Chateau-Cambresis in zijne Staten hersteld. Hij huwde kort daarop MARGARETHA, zuster van HENDRIK II, Koning van Frankrijk, tegelijker tijd dat FILIPS II met ELIZABETH, dochter van genoemden vorst, in het huwelijk trad. Op de reis naar zijne staten vertoefde hij te Brussel en gaf de regering der Nederlanden aan MARGARETHA VAN OOSTEN-

RIJK over. Na dien afstand ligt zijn leven buiten ons bestek. Hij overleed den 30sten Augustus 1580, nalatende een zoon KAREL EMANUËL, die hem in het Hertogdom opvolgde.

Als Landvoogd maakte EMANUËL PHILIBERT zich zeer verdienstelijk. Hij wist den Koning het eischen van den honderdsten en vijftigsten penning af te raden, was bemind om zijne zedelijke hoedanigheden en zijnen ijver in het bevorderen der wetenschappen. Zijne zinspreuk was: *Infestis infestus* (Vijandig den vijanden). Hij droeg den bijnaam van *IJzeren Hoofd*. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijzen het licht.

Zie BOR, *Nederl. Oorl.* B. I. bl. 2 (2), B. IV. bl. 181 (128); VAN METEREN, *Nederl. Hist.* D. I. bl. 131, 151, D. III. bl. 418; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. V. bl. 339, D. VI. bl. 5, 14, 18, 33, 35, 37, 38, 52, D. VIII. bl. 320; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 330, 331, D. II bl. 580, 581; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 271; *Biograph. Univers.* T. XVII. p. 318, 319.

EMANUEL, zoon van ANTONIO, pretendent der kroon van Portugal, werd in Frankrijk en Engeland opgevoed, terwijl hij met zijn vader in ballingschap leefde. Toen dezen in 1595 te Parijs overleden was, na afstand van zijne regten aan HENDRIK IV, vertrok EMANUEL met zijnen broeder naar Holland, begaf zich in de krijgsdienst, diende in het leger van LEICESTER, terwijl de Staten hem hulp en bescherming hadden toegezegd. Hij was jong, fraai van gestalte, vlug en behendig en wekte door zijne lotgevallen en ongelukken groote belangstelling op. Geen wonder dan ook dat toen hij bekend geworden was met EMILIA VAN NASSAU, dochter van Prins WILLEM I uit zijnen echt met ANNA VAN SAXEN, en alzoo volle zuster van Prins MAURITS, er tusschen hem en haar eenen minnehandel ontstond, welks vuur en innigheid aanwies, ondanks de tegenkanting van Prins MAURITS en de Staten. Na eene laatste poging bij haren broeder in het leger voor Brevoort beproefd te hebben, om hem voor een huwelijk met EMANUËL gunstig te stemmen, doch waartegen MAURITS haar al wederom gewezen had op het verschil van godsdienst, op het gebrek aan fortuin en op de verdachte geboorte van den man harer keuze, besloten de beide gelieven een geheim huwelijk aan te gaan. EMILIA, in den Haag terug gekeerd, wist al degenen te verwijderen, die haar eenigermate in de verwezentlijking harer plannen konden dwarsboomen. Zij bragt eenige vrienden bijeen tot getuigen en liet door een katholieken priester, men meent THEOBALD FEELING, op den 7den November 1597 haar huwelijk met Don EMANUËL inzegenen. MAURITS, te 's Hage terugkeerende, was niet weinig verstoord, en de Staten niet weinig verbaasd, over dezen stouten stap der prinses, welke zij als hun peetkind beschouwden. Zij ontzeiden aan Don EMANUEL het verblijf in 's Gravenhage, wezen hem Schiedam tot de plaats zijns oponthouds aan, en de prins liet zijne zuster zijn hof te Delft betrekken. Deze verviel in eene zware ziekte en besloot haar te laten doodhongeren, om een einde aan haar lijden te maken. De Staten zonden den Hoogleeraar JOHANNES HEURNIUS tot haar, doch hare liefde stond pal in weerwil aller vertoogen. Niettegenstaande hare betoonde standvastigheid zonden de Staten eenige afgevaardigden naar Schiedam om Don EMANUËL zijn vertrek aan te zeggen, hem twaalf honderd gulden tot reisgeld toetellende. Hij begaf zich te scheep naar Wezel, waar hij weldra door zijne vrouw gevolgd werd, die den 12den December derwaarts vertrok, zonder in die reis door iemand gehinderd te worden. Te Wezel leefden zij nu gelukkig, ofschoon hunne tijdelijke omstandigheden niet zeer schitterend waren, en hun huwelijk met verscheidene kinderen gezegend werd. Eenige jaren daarna, omstreeks 1609, gelukte het aan Prins FILIPS WILLEM VAN ORANJE om Prins MAURITS met hen te verzoenen, en wij ontmoeten EMILIA in het laatstgenoemd jaar te Delft, en in 1620 met haren gemaal te 's Gravenhage, aan wien eene toelage van vijfhonderd gulden per maand verleend werd, doch waardoor hunne geldelijke verlegenheid niet werd weggenomen, zoodat reeds in 1622 het plan bestond om gescheiden te gaan leven, hetgeen evenwel door de tusschenkomst van Graaf FLORIS VAN PALLANDT werd verhinderd. Na den dood van Prins MAURITS in 1625, over wiens testament zij gansch niet te vreden waren, verlieten de beide echtelingen 's Gravenhage, en EMILIA begaf zich naar haar kasteel te Wichen, hetwelk den 24sten October 1622 aan haar was overgedragen. EMANUËL deed afstand van zijn regt op den Spaanschen troon aan FILIPS en ontving daarvoor een jaarlijks onderhoud. Hij woonde destijds te Brussel en was in aanzien bij de Aartshertogin ISABELLA. Na den dood zijner vrouw, die in April 1629 plaats had, en met wien hij sedert gescheiden geleefd had, hertrouwde hij met eene staatsdame der Aartshertogin, LOUISA D'OSORIO genaamd, en overleed den 22sten Junij 1638, in den ouderdom van omstreeks zeventig jaren.

EMANUËL verwekte bij EMILIA VAN NASSAU twee zonen en zes dochters, als: 1. GULIELMO LORIS, Ridder van Maltha, doch naderhand, die orde verlaten hebbende, gehuwd; 2. EMANUËL, ging ondanks de vaderlijke afmaning in een klooster der ongeschoeide Karmelieten in Frankrijk, waarin hij den 15den Julij 1628 werd opgenomen. Na een verblijf van vier en een half jaar, verliet hij het en legde den 15den Januarij 1634 te Delft in de Fransche kerk eene verklaring af van zijnen overgang tot de Hervormden. Hij trad vervolgens in de krijgsdienst, woonde in 1630 als Ritmeester het beleg van Gelder bij, en werd gekwetst en gevangen genomen. Hij overleed den 27sten October 1666 te Schagen, en werd te Delft in de Fransche kerk begraven. Hij trouwde in 1646 met JOHANNA, Gravin VAN HANAU, dochter van ALBERT, Graaf VAN HANAU, en won bij haar vier dochters; WILHELMINA AMELIA, jong gestorven; ELISABETH MARIA, geboren den 20sten November 1648 en getrouwd den 11den April 1678 aan ADRIAAN Baron VAN GENT; MARIA LOUISA, geboren in 1649 en CHRISTINA DELPHINA, geboren den 15den December 1650, beiden ongehuwd overleden.

De dochters van EMANUËL en EMILIA VAN NASSAU waren: 1. MARIA BELGICA; 2. EMILIA LOUISA; 3. ANNA LOUISA; 4. JULIANA CATHARINA; 5. ELEONORA MAURICE; 7. SABINA DELPHICA. Zij allen bleven bij hare moeder en zijn in de Hervormde godsdienst opgevoed.

Zie BOR, *Nederl. Oorl.* B. XXXIV. bl. 322 (22), 323 (23); VAN METEREN, *Nederl. Hist.* D. VI. bl. 472, 473; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VII. bl. 462, D. VIII. bl. 487, 489, D. IX. bl. 341, D. XI. bl. 274; HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 268—270; WIERSBITSKY, *Tagtigj. Oorl.* D. IV. bl. 180, 651—655; *Overijss. Alm. voor oudh. en letter.* 1836, bl. 149—150; NIJHOFF, *Bijdr. voor Vaderl. Geschied. en oudheidk.* D. II. bl. 264—277, met de facsimile's der handteekeningen van EMANUËL en EMILIA; *De Navorscher*, D. VII. bl. 255, 256.

EMBACH (LOUIS ANTON), werd te Adorf in Saksen den 7den Augustus 1813 geboren. Zijn vader, een bekwaam muziekinstrumentmaker, zette zich in 1820 te Amsterdam neder en liet zijn zoon, door den vermaarden componist en toonkunstenaar WILMS, in compositie en piano-spel onderrigt geven. Deze genoot dat onderwijs met een zoo gelukkigen uitslag, dat hij reeds op zijn veertiende jaar zich met zeer veel bijval in openbare concerten deed hooren. Hij vertrok in 1833 naar Weenen, en genoot aldaar een jaar lang het onderwijs van de beroemde toonkunstenaars PAYER en CZERNY, zoowel in het piano-spel als in de compositie. Na zijne terugkomst speelde hij meermalen in de Maatschappij *Felix Meritis* te Amsterdam en op andere particuliere concerten, en werd steeds met genoegen gehoord en met onderscheiding behandeld. Ook als componist verwierf hij zich een naam; zoo won hij de premie bij de prijsuitschrijving eener Ouverture door de Maatschappij tot bevordering der toonkunst, en werd door de Maatschappij St. Caecilia te Rome tot honorair lid benoemd voor de dedicatie eener andere Ouverture; ook andere compositien door hem in druk uitgegeven dragen den stempel van genie en van eene klassieke school. Als muziek-onderwijzer werd hij mede zeer geacht. Hoezeer in de laatste jaren van zijn leven door eene borstkwaal nedergedrukt, bleef hij tot den laatsten dag zijns levens zijne beroepspligten getrouw waarnemen, en hij ontviel aan de kunst, aan zijne echtgenoote en eene zevenjarige dochter, als ook aan zijne talrijke hem hoogachtende vrienden, te Amsterdam den 19den Februarij 1852.

Zie *Algem. Handelsbl.* 1 Maart 1852 2de editie, uit familieberigten aangevuld.

EMBDEN (TEODORUS VAN), geboren te Amersfoort, was Overste van de St. AGNES zusters te Gorinchem, en is in 1572 met meer andere geestelijke personen in den Briel door den Graaf VAN DER MARK opgehangen.

Zie (VAN HEUSSEN en VAN RIJN), *Hist. van 't Utr. Bisd.* D. II. bl. 55.

EMBDEN (JAN GERRITSZ. VAN). Zie GERRITSZ. VAN EMBDEN (JAN).

EMDRE (SAMUËL VAN), studeerde in zijne geboorteplaats Utrecht, werd beroepen in 1778 te Hoornaar, van waar hij in 1788 naar Wageningen vertrok, emeritus werd in Mei 1816 en er reeds den 20sten Junij overleed, oud bijna 70 jaren. Hij was een voor zijn tijd verlicht Godgeleerde, die door zijne talrijke geschriften belangrijke diensten aan de wetenschappen bewezen heeft. Hij was lid van het Zeeuwsch genootschap (1792) en van dat ter verdediging van de christelijke godsdienst. Zijne werken zijn getiteld:

Gesprekken over de Waarheden van den Christelijken Godsdienst, Utr. 1770. 8°. 4 stukken.

Catechismus der Heilige godgeleeerdheid, Utr. 1780. 8°. meermalen herdrukt.

Bijbelverklaring van Palestina. Utr. 1782, 8°.

Historisch berigt van de leerstellingen en plegtigheden van alle de godsdiensten, die, behalven de Gereformeerden, in ons vaderland vrijheid van godsdienst-oefenning hebben, Utr. 1785. 8°. 2de druk ald. 1786. 8°. herdrukt ald. 1812. 8°.

Twee godgeleerde en geschiedkundige verhandelingen, Utr. 1785. 8°.

Bijbelsch huisboek tot bevordering van kennis en beter gebruik der Heilige Schrift, Amst. 1787. 8°.

Katechismus of onderwijzing in de Christelijke leer, Utr. 1790. 8°.

Het onderwijs in de godgeleerdheid bevattelijk en nuttig gemaakt, Amst. 1791. 8°.

Het onderwijs in de godgeleerdheid bevattelijk en nuttig gemaakt, met een korten inhoud van den Bijbel, Amst. 1791. 8°.

Kort begrip der bijbelsche en vaderlandsche geschiedenissen voor de Jeugd, Utr. 1791. 8°. 5de druk.

Kerkelijke en wereldlijken geschiedenissen der tijden voor den Zondvloed, met kaart en platen, Leeuw. 1791. 8°.

De beginselen der aardklootkunde voor de Jeugd, in vragen en antwoorden, met kaart, Utr. 1791. 8°.

Het voorbeeld der goddelijke waarheden van A. HELLENBROEK, *tegen het gevoelen van partijen verdedigd*, Utr. en Leid. 1794. 8°. 2 dl. 2de druk.

Leerredenen over de formulieren van den Doop en het Avondmaal, Amst. 1794. 8°.

Beschouwende en praktikale verhandelingen over het zaligmakend geloof, Utr. 1796. 8°.

Het godsdienstig huisgezin, in gesprekken, tot bevordering van de bijbelkennis en godsvrucht, Utr. 1796. 8°. 3 dl.

Leerredenen over het geloof, Utr. 1796. 8°.

De geographie der Heilige Schrift gemakkelijk gemaakt, door eene verklaring der landkaarten, ontworpen door W. A. BACHIENE. Utr. 1796, 8°.

Praktikale godgeleerdheid, 1ste deel, Utr. 1797. 8°.

Reizen door Palestina, in brieven, Amst. 1798. 8°. 2 dl. met k.

Eenvoudige Katechisatie over het kort begrip der christelijke religie. Amst. 1799, 8°.

Huisboekje voor de Jeugd, om haar te beveiligen tegen ongeloof en bijgeloof, Utr. 1799. 12°.

Ophelderingen van eenige stukken in den Heidelbergschen Catechismus, Amst. 1803. 8°.

Zie ABKENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*; DE JONG, *Alph. Lijst van Ned. Boek.*; IJPEY, *Geschied. der christel. Kerk in de* 18de *eeuw*. D. VIII. bl. 264, 265, 363; IJPEY en DERMOUT, *Geschied. der Herv. Kerk, in Ned.* D. IV. bl. 64, aant. bl. 72; MULLER, *Cat. van godgel. Boek.* bl. 106.

EMELRAAD was een niet onverdienstelijk schilder in Nederland geboren, die jaren lang te Rome gewoond heeft, en aldaar waarschijnlijk overleden is. Zijne meeste stukken waren te Rome in de kerken voorhanden.

Zie HOUBRAKEN, *Lev. der Schild.* D. I. bl. 356.

EMENES (JACOB VAN), die van 1635 tot 1679 leefde, wordt genoemd als vervaardiger van aanteekeningen op VIRGILIUS, die na zijnen dood uitgegeven werden en door BROEKHUIZEN geprezen zijn.

Zie VAN KAMPEN, *Geschied. der Ned. letter. en wet.* D. I. bl. 423.

EMILIA VAN NASSAU. Zie van haar op het artikel van Don EMANUEL.

EMINGA (BOTTO), afkomstig uit een oud adellijk Friesch geslacht, was de zoon van MENNO EMINGA en van EELK JAERLA. Hij behoorde tot de verbondene Edelen en werd daarom door ALVA naar Antwerpen gedagvaard. Hij was gehuwd met SIJTS TJAERDA, die hem een zoon en eene dochter schonk, die in 1573 onder voogden stonden, waaruit blijkt dat hun vader vóór dien tijd overleden is.

Zie TE WATER, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 374, 375.

EMINGA (FOPPE VAN) was in 1526 Grietman van Menaldumadeel.

Zie VAN SMINIA, *Naaml. van Grietm.* bl. 173.

EMINGA (HESSEL), zoon van IDS EMINGA en van WICK HEEMSTRA. Hij was lid der verbondene Edelen en beschermer van de Hervormde Godsdienst, waarom hij mede door ALVA, naar Antwerpen gebannen werd. Hij overleed, oud 63 jaren, den 8sten Julij 1605. Zijne vrouw WICK HERMANA schonk hem verscheidene kinderen en overleed den 19den October 1592. Beiden werden te Goutum begraven.

Zie TE WATER, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 375, 376.

EMINGA (SIXTUS of SIJDS), volgens sommigen een broeder van BOTTO, volgens anderen van HESSEL EMINGA, behoorde mede tot de verbondene Edelen en werd ook door ALVA gedagvaard. Hij was gehuwd eerst met DOED SIVERDA, met welke hij op Wobbema-state woonde, en bij wie hij geene kinderen verwekte; daarna met KATHARINA ROORDA, die hem verscheidene kinderen schonk, wier afstammelingen, waaronder ALBERTUS SIJBRANDUS EMINGA, die mede volgt, deels de Hervormde, deels de Roomsch-katholieke godsdienst beleden hebben. Hij overleed in 1605.

Zie TE WATER, *Verb. der Edel.* D. II. bl. 376, 367.

EMINGA (SJUCK), broeder van HESSEL EMINGA voornoemd, hij voegde zich ten tijde der beroerten in de Nederlanden aan de zijde van den Prins van Oranje, zocht zijne veiligheid buiten Nederland, en werd in 1568 door den Spaansch gezinden Raad in Friesland gebannen. Later kwam hij terug, woonde in 1571 de inneming van Stavoren bij, en kwam in het volgende jaar met SEERP GALAMA te Bolsward, met algemeene procuratie van de Edelen en Eigen erfden, die zich op dien tijd te Franeker ophielden, welke inhield dat men zoowel uit Bolsward als uit Sneek gevolmagtigden naar den Prins van Oranje zoude zenden, om met hem te handelen over het zenden van krijgsvolk tot bescherming tegen de Spanjaarden. Hij werd in 1580 bij voorraad tot Grietman van Dantumadeel aangesteld, in plaats van OENE WIJTSMA, die naar elders vertrokken was. Hij overleed in 1586 en was gehuwd met FOUWEL VAN HOLDINGA, die hem dertien kinderen schonk, meest allen vóór hem overleden. Zij hertrouwde na zijnen dood met ALBERT HOBENKEN. Zijn oudste zoon IDS was Kolonel en trouwde in 1605 met WOMK MOKKEMA; de tweede TJAARD, in 1602 tot Hopman aangesteld, huwde met ELISABETH COENDERS.

Zie TE WATER, *verb. der Edel.* D. II. bl. 377, 378; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 120.

EMINGA (ALBERTUS SIJBRANDUS) was de zoon van PIBO EMINGA en PAERK VAN ROORDA, en afstammelingen van SIXTUS of SIJDS EMINGA voornoemd. Ofschoon zijne familie grootendeels Roomsch was, was hij een verklaard Protestant. Hij werd in 1648 Volmagt ten landsdage, den 22sten November Grietman van Franekeradeel en overleed op zijne woonplaats Roordaburg bij Franeker in 1662.

Hij was gehuwd eerst met MARIA dochter van GEORG WOLFGANG, Baron thoe Schwartzenberg en Hohenlandsberg, en DOED VAN HOLDINGA, en later met FOKEL, dochter van DUCO VAN BOTNIA en IMPK VAN DEKAMA; bij geene van beiden had hij kinderen.

Zie VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 195, 196.

EMMANS (A). schreef:

Weegschaal des Heiligdoms, 4°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I.

EMMIUS (UBBO) werd geboren in de Griete of Grietzijl in Oost-Friesland, op den 5den December 1547 alwaar zijn vader EMMO DYKEN, leerling van LUTHER en MELANCHTON, predikant was; zijne moeder was ELISA dochter van EGBERT TJARDA, Burgemeester te Norden. Op negenjarigen leeftijd werd hij te Emden ter schole besteld, alwaar hij zich negen jaren met groote naarstigheid op de voorbereidende wetenschap toelegde. Vervolgens trok hij naar Bremen en van daar naar Norden, in welke beide plaatsen hij eenig onderwijs genoot, eerst van den Rector JOHANNES MOLANUS, daarna van JOHANNES FLORIANUS en NICOLAAS SASCHERUS. Vier en twintig jaren oud zijnde, trok hij naar de Hoogeschool te Rostok en oefende zich daar in de Godgeleerdheid en Geschiedenis onder DAVID CHYTRAEUS en in de Genees- en Meetkunst onder HENRICUS BRUCEUS. Zijn vader's dood deed hem na een verblijf van twee jaren huiswaarts keeren; doch reeds in 1575 vertrok hij naar Frankrijk, doorreisde een groot gedeelte van Duitschland, maakte er kennis met de beroemdste geleerden en hield zich eindelijk twee jaren te Genève op, waar hij de leerling en vriend van TEODORUS BEZA werd.

In 1579 teruggekeerd, ontving hij het beroep van Predikant en van Rector der Latijnsche school te Norden. Beschroomdheid om in het openbaar te spreken deed hem de laatstgenoemde betrekking kiezen, en het was door zijn toedoen dat de school in groot aanzien en bloei kwam. Tot nu toe was men de Hervormde leer te Norden toegedaan, en ook EMMIUS beleed dezelve; maar toen men hem wilde noodzaken de Augsburgsche geloofsbelijdenis te onderteekenen weigerde hij, waarvan het gevolg was dat hij in 1587 van zijn ambt werd ontzet. Niet lang was hij echter buiten bediening, daar hij in het vol-

gende jaar tot Rector te Leer werd aangesteld. Hij maakte hier zulk een opgang, dat de school te Norden geheel te niet ging. Zes jaren te Leer geweest zijnde, werd hij te Groningen in 1594 als Rector benoemd, nadat de stad aan de staatsche zijde was overgegaan. Twintig jaren lang nam hij dit ambt met den grootsten roem waar, en overvloedig waren de vruchten die hij van zijn onderwijs inoogstte. Te vergeefsch beriep men hem te Dordrecht, te Leeuwarden en te Emden. Doch toen in 1614 de Hoogeschool te Groningen werd opgerigt, waartoe hij veel had bijgebragt, werd hij tot Hoogleeraar in de Geschiedenis en Grieksche taal aangesteld, en was hij de eerste die als Rector Magnificus de Groningsche Hoogeschool duur aan zich verpligtte, en die hij tot een luisterrijk sieraad verstrekte tot dat zijne jaren hem niet meer veroorloofden in het openbaar te verschijnen.

Na nog kort te voren benoemd te zijn geweest tot overziener van de vertaling des Nieuwen Testaments en der Apocryfe boeken, overleed hij te Groningen den 9den December 1625, en werd den 13den daaraanvolgende onder grooten toevloed van aanzienlijke mannen, bij welken men zelfs den stadhouder graaf ERNST KASIMIR opmerkte, zeer plegtig op het koor bij het voormalig hoog altaar in de Academie kerk ter aarde besteld. Zijn grafsteen, met een passend inschrift van HENRICUS ALTINGH voorzien, is tot dusverre vrij goed bewaard gebleven. De regering der stad, de verdiensten van dezen waarlijk grooten man willende vereeren, deed zijne geschilderde beeldtenis in het stadhuis plaatsen, terwijl op de academische bibliotheek mede een goed geschilderd afbeeldsel van hem gevonden wordt, hetwelk ook in plaat, met een Latijnsch vers van S. VAN LAMSWEERDE, in fol. het licht ziet.

EMMIUS huwde in 1583 met THEDA TJABBEN, die na de geboorte van een zoon te Norden overleed, welke slechts den ouderdom van negentien jaren mogt bereiken. Hij huwde ten tweede male met MARGARETHA VAN BERGEN, die hem eene dochter ELIZABETH, en een zoon, WESSEL genaamd, schonk. Deze werd predikant te Groningen en muntte door braafheid en godsvrucht uit. Zijne zinspreuk was *Pietas ad omnia utilis est* (vroomheid is tot alles nuttig). Ook hij werd in 1654 plegtig ter aarde besteld. Zijn grafsteen is nog bewaard. Met een zoon van dezen, SAMUEL geheeten, die burgemeester van Groningen is geworden, en als Hoofdman van de hooge justitie kamer den 11den April 1684 stierf, is het mannelijk oir van UBBO EMMIUS uitgestorven.

De werken door UBBO EMMIUS uitgegeven zijn getiteld:

Rerum Frisicarum Historiae Decas prima, Franeq. 1596. 8°. *Decas secunda*, ibid. 1598, 8°. *Decas tertia*, Lugd. Bat. 1599, 8°. *Decas quarta*, Amst. 1604. 8°. *Decas quinta*, Gron. 1607, 8°. *Decas sexta*, Embd. et Arnh. 1616, 8°.

Het was door dit werk dat EMMIUS zich de kroon der onsterfelijkheid heeft verworven. Daardoor werd hij de ware en klassieke geschiedschrijver van Friesland, voor wiens helderen blik de oude fabelhelden als schimmen verdwenen, en de geschiedenis voor het eerst kritisch bearbeid in het licht trad. De beroemdste mannen wijdden uit in zijnen lof, maar zij die voorstanders waren der oude vertellingen, waaronder SUFFRIDUS PETRUS en BERNARDUS FURMERIUS beschuldigden hem moedwillig den vaderlandschen roem verkleind te hebben. Het was dan ook tegen hunnen aanval dat EMMIUS nog schreef:

Refutatio Apologetica, sive, de origine et antiquitate Frisiorum Veritatis assertio, contra SUFFRIDUM PETRI *et* BERNARDUM FURMERIUM, *hujus gentis Historicos*, Gron. 1603, 12°. Dit werk werd herdrukt met de nieuwe uitgaaf van zijne in 1616 geheel voltooide geschiedenis, ten titel voerende:

Rerum Frisicarum Historia, distincta in Decades sex, quarum postrema nunc demum prodit, prioribus ita recognitis et locupletatis, ut novae prorsus videri possint: adjecto Indice copioso. Accedunt praeterea de Frisia et Republica Frisiorum, deque Civitatibus Foris et Vicis inter Flevum et Visurgim flumina, libri aliquot ab eodem auctore conscripti, nec non de Origine Frisiorum, Veritatis assertio contra SUFFRIDUM PETRI *et* BERNARDUM FURMERIUM, Lugd. Bat. 1616. fol.

EMMIUS schreef verder de navolgende werken:

Ein grundtlick Bericht van der Lere und den Geist den Ertzketters David Joris, uth synen Schrifften und Wercken flytich und getrouwlick vorvated, tho warschouwinge aller Framen Christgelöfigen Herten etc. Gedrucket (Groningen) Anno 1597. 12°.

Dit werkje is hoogst zeldzaam en waarschijnlijk het eerste boekje dat in Groningen gedrukt is. Van hetzelve verscheen eene Hollandsche vertaling getiteld:

Grondelyke onderrichtinge van de leere en den geest des hoofdketters David Joris, uit zyne eigene Schriften en Werken, met grooter Neerstigheyt en de Getrouwigheyt vergadert: Tot warschouwinge aller vromen en Christloovige herten, Middelb. 1599. 4°.

Nadat tegen dit boekje eene wederlegging was in het licht gegeven, door iemand onder den verbloemden naam van ANDREAS HUYGELMUMZOON, dien EMMIUS voor den geneesheer BERNARDUS KIRCHEN, schoonzoon van DAVID JORIS, houdt, schreef EMMIUS daar weder tegen:

Den Davidjorischen Geest in leeven en leere breeder en de widtloopiger ontdeckt en de grondtlyker verclaert tegens den vermomden schaemtlosen D. ANDREAS HUYGELMUMZOON enz. 's Gravenh. 1603. 8°.

In beide stukken, vooral in het laatste, deed EMMIUS zich kennen als den bitteren vijand en hevigen bestrijder van DAVID JORIS en zijne aanhangers.

De agro Frisiae inter Amasim et Lavicam flumina deque urbe Groninga in agro eodem et de Jure utriusque Syntagma, Gron. 1605. 12° herdrukt Lugd. Bat. 1616 fol. Gron. 1646. 8°.

De Frisia et Frisiorum Republica, deque Civitatibus, Foris et Vicis inter Flevum et Visurgim flumina libri aliquot. Het voorgaande werk is hier ingelascht en met hetzelve geplaatst in de groote uitgave der *Rerum Frisicarum* van 1616, doch ook afzonderlijk uitgegeven te Emden 1619 8°.

Opus Chronologicum Novum. Gron. 1619.

Chronologia rerum romanorum cum serie consulum, Gron. 1619. fol.

Appendix Genealogica, Gron. 1620 fol.

Λόγος ἐπιτάφιος *Guilhelmi Ludovici, Comitis Nassovii*, Amst. 1621. 4°.

Guillelmus Ludovicus Comes Nassovius: seu de vita, gestis et morte hujus Comitis, Gubernatoris Frisiae etc. Cum Schemate Genealogico domus Nassoviae, Gron. 1621, 4°.

Vetus Graecia illustrata, Lugd. Bat. 1628, 8°. 3 tom. ibid. 1632, 8°. en in den *Thesaurus Antiquitatum Graecarum* van GRONOVIUS T. IV.

Natales Academiae illustrium ac potentum Groningae et Ommelandae Ordinum auspiciis, erectae in Urbe Groninga, proiit stylo V. C. UBBONIS EMMII, *primi ejusdem Rectoris, re recenti accurate cousignati et descripti, in Archivis Academicis inveniuntur.* Dit geschrift is geplaatst aan het hoofd der *Effigies et vitae Professorum Academiae Groninganorum et Ommelandiae*, Gron. 1654, fol.

MENSONIS ALTINGII *vita, cura* A. M. ISINK, Gron. 1723 4°.

Ubbonis Emmii, viri olim longe celeberrimi Historia nostri temporis. In qua duplex Controversia: altera inter Comitem Frisiae Orientalis, et Civitatem Embdanam separatim; altera inter Comitem et Comitatus ordines, in quibus Embdani quoque sunt, ab ipsa origine accurate exponitur, etc. Gron. 1732. 4°.

Dit werk, meer dan honderd jaren na het overlijden van EMMIUS uitgegeven, bevattende de geschiedenis van zijnen tijd, werd op den 29sten Februarij 1733 te Aurich door beulshanden verbrand.

Behalve deze werken bestaat er van EMMIUS in handschrift nog:

Vindiciae Juris Populi contra usurpationem iniquam comitis usque ad annum 1608, waarvan een uitvoerig uittreksel wordt medegedeeld door BRENNEYSEN in zijne *Ost-Fries. Hist*, T. I. S. 448.

Ten tijde van zijn overlijden was hij bezig aan het schrijven eener geschiedenis van PHILIPPUS VAN MACEDONIË, den vader van ALEXANDER DE GROOTE, als eene waarschuwing voor het gemeenebest der Vereenigde Nederlanden tegen de oogmerken en kuiperijen hunner vijanden.

Genoemde werken zijn de beste getuigen van de uitmuntende geleerdheid van EMMIUS. Maar hij was niet alleen een geleerde wiens arbeid nog heden op hoogen prijs wordt gesteld; hij was ook ervaren in de staatkunde en in de belangen der vorsten; daarom zag hij zich vereerd met de vriendschap van Graaf WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU, die hem niet alleen in zeer gewigtige zaken raadpleegde, maar zich ook meer dan eens naar zijn gevoelen rigtte. Met de beroemdste mannen van zijnen tijd, als JUSTUS JOSEPHUS SCALIGER, ANTONIUS THYSIUS, HENRICUS ALTINGH, JANUS DOUSA, FRANCISCUS GOMARUS, JACOBUS ARMINIUS, DANIEL HEINSIUS, JACOBUS AUGUSTUS THUANUS en JANUS GRUTERUS, hield hij briefwisseling en knoopte hij vriendschap aan. Met een zeldzaam geheugen beschonken, was zijne arbeidzaamheid groot, en mogt hij zich beroemen nimmer langer dan zes uren te slapen. Bij zijne uitgebreide geleerdheid voegde hij eene groote nederigheid en het: „Nu laat gij Heere uwe dienstknecht gaan in vrede," hetwelk van zijne stervende lippen vloeide, getuigt dat zijn leven nog aan iets hoogers dan aan de beoefening der wetenschappen, was gewijd geweest.

Zie N. MULERII, *Vita* Ubb. EMMI (Gron.); *Vita et Eff. Prof. Gron.*

p. 89—61; SWEERTIUS, *Ath. Belg.* p. 699; PARS, *Index Bat. of Naamrol*, p. 74—77, met zijn portret; *Kron. van Gron. en de Ommeland.* (Gron. 1748) bl. 224—227; HARKENROHT, *Oorspronk.* bl. 352—354, 527; MEINERS, *Oostvr. Kerk. Geschied.* D. I. bl. 174, 267; D. II. bl. 399—410; FOEKE SJOERDS. *Alg. beschrijv. van Friesl.* D. I. bl. 20; 22, 23; FERWERDA, *Cat. Univ.* D. I. St. II. bl. 306, St. V. bl. 98, 99; PAQUOT, *Mem.* T. VII. p. 73—86; *Levensbeschrijv. van eenige voorn. Mann. en Vrouw.* D. III. bl. 220—224; OUTHOF, *Verh. der Watervl.* bl. 570—577; SAXE, *Onom. Liter.* T. IV. p. 49, 50; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII: bl. 284—286; BRUCHERUS, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 267, 299, 307, 308, 338, VAN KAMPEN, *Geschied. der Ned. Lett. en Wetensch.* D. I. bl. 247—249; COLLOT D'ESCURY, *Holl. Roem*, D. IV. St. I. *Aant.* bl. 222, 223; HOFSTEDE DE GROOT, *Geschied. der broederenk. te Gron.* bl. 76, 138, 139; DE WIND, *Bibl. van Ned. Geschiedschr.* D. I. bl. 243—251; BODEL NYENHUIS, *Opgave van Beschrijv. der Gewest., Sted. enz.* in *de Vriend des Vaderl.* D. IV. N. 4, bl. 305, D. V. N. 3, bl. 221; SCHOTEL. *Kerk. Dord.* D. I. bl. 357; BOUMAN, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 37; ENGELBERTS GERRITS, *Biogr. Handwoordenb.*; KIST en ROYAARDS, *Arch. voor Kerk. Gesch.* D. V. bl. 119; Dezelfden, *Ned. Arch. voor Kerk. Geschied.* D. V. bl. 8. D. VI. bl. 407—418; *De Vrije Fries*, D. V. bl. 238, Noot; MULLER, *Cat. van Portr.* bl. 78; VAN DER CHIJS, *de Munten van Friesl. Gron. en Drenth.* bl. 356, 363, 367, 444, 446, 536; Dezelfde, *de Munten van Holl. Zeel.* enz. bl. 79; VAN LEEUWEN. *Cat. van de Prov. Bibl. van Friesl* bl. 151; MART. NIJHOFF, *trois. Catal. de Livr. anc. et modern.* p. 18; *de Navorscher*, D. III. bl. 291, 326, D. IV. bl. 239, 272.

EMO. Het geboortejaar van dezen man is ons onbekend, en wij vinden alleen van zijne jeugd vermeld, dat hij bij de Benediktijners ter schole ging en onder de scholieren uitmuntte in volhardenden ijver voor de beoefening der Heilige Schriften en de letteroefeningen. Hij bezocht de Hoogescholen van Parijs, Orleans en Oxford en had, zoo daar als elders, zich door het afschrijven van onderscheidene werken verdienstelijk gemaakt. Na het volbrengen zijner studiën den graad van Magister verkregen hebbende, werd EMO geplaatst aan de school te Westeremden, en onderwees er gedurende eenigen tijd een aantal scholieren in de wetenschappen, waarna hij tot Pastoor te Husing gekozen werd. Door den bisschop van Minden, THIDMAR, gewijd, aanvaardde hij het priesterlijk ambt en bediende hetzelve met nut; terwijl zijne moeder zijne huishouding waarnam. Boven de meeste geestelijken was hij overal gezien, om dat hij uitmuntte in de kennis van de vrije kunsten en van het kanonieke en wettelijke regt, en wegens zijne nederigheid, goede zeden, opregtheid, goedaardigheid, wellevendheid, regtvaardigheid, waarheidsliefde en voorzigtigheid bij ieder bemind was.

In 1213 werd door EMO's neef, mede EMO genoemd, te Wittewierum het klooster Bloemhof gesticht en met monniken van de Premonstratenser orde bevolkt, in welke orde EMO met zijn neef in 1209 was opgenomen. EMO werd tot eersten Abt aangesteld, en hield zich behalve met de waarneming van zijne bediening, met nuttige werkzaamheden en oefeningen bezig. Den Bijbel droeg hij bestendig bij zich. Hij schreef onderscheidene werken af, en liet anderen niet slechts door de monniken maar ook door de nonnen afschrijven. Daarenboven hield hij zich bezig met het schrijven van de levens der vaderen, met het opstellen van regelen voor zijne kloosterbroeders, voor de broeders buiten het klooster in wereldlijke kerken dienende, en voor de leekebroeders op de boerderijen.

Doch hetgeen waardoor EMO zich jegens de kennis der geschiedenis heeft verdienstelijk gemaakt, is zijne *Kronijk*, die met het jaar 1203 begint en eindigt met zijnen dood, die in 1237 plaats had. Zij bevat het verhaal van de stichting van het klooster, doch tevens ook dat van de gebeurtenissen dáár en elders in dit tijdvak voorgevallen, bijzonder de kruistogten naar het Heilige land en de oorlogen tegen de Saracenen in Syrie. Deze *Kronijk* is door den Hoogleeraar ANTONIUS MATTHAEUS in het 3de deel van zijne *Analecta*, en naderhand ook door C. L. HUGO in het 1ste deel der *Monum. Hist. Dipl.* (1728) uitgegeven, beiden met het vervolg daarop van MENCO, 3de Abt van het klooster Bloemhof, die dezelve tot 1273, in welk jaar hij stierf, vervolgd heeft. De stijl van die werken is, volgens den Heer DE WIND, ellendig en bijna onleesbaar, het latijn een rampzalig monniken latijn, opgevuld met schriftuurplaatsen en zedekundige uitweidingen.

Zie (VAN HEUSSEN en VAN RIJN) *Oudhed. en Gesticht. van Gron.* bl. 396—399; BRUCHERUS, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 291, WESTENDORP, *Jaarb. van de Prov. Gron.* D. I bl. 224—227, 232, 297; DE WIND, *Bibl. van Ned. Geschiedschr.* D. I. bl. 35, 36; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I bl. 316; VAN DER CHIJS, *de Munten van Friesl., Gron., en Drenthe*, bl. 335, 365.

EMOND (M.) leverde in 1805 in den bundel *Ter Nagedachtenis van* H. J. KROM, eene *Rouwklagt.*

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*

EMPEREUR VAN OPPIJCK (CONSTANTIJN L'). Zijn naam wordt ook L'EMPEREUR VAN, DE, of AB OPWIJCK, of ook alleen slechts L'EMPEREUR geschreven. Hij werd te Bremen uit een deftig geslacht in Julij 1591 geboren, werwaarts zijn vader ANTONIUS CAESAR geheeten, om de godsdienst uit Brabant gevlugt was. CONSTANTIJN kwam reeds vroeg in ons land, en werd den 8sten April 1614 als student aan de Franeker Hoogeschool ingeschreven, waar hij zich niet alleen op de Godgeleerdheid, maar ook op de Oostersche talen en Joodsche Oudheden onder JOHANNES DRUSIUS toelegde, en den 24sten Maart 1617, na het verdedigen eener *Dissertatio de Originis Peccato*, tot Doctor der Godgeleerdheid bevorderd werd, welk geschrift te Franeker 1618 in 4°. het licht zag.

Niet lang na zijne promotie, den 7den October 1619, werd L'EMPEREUR tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid en in de Hebreeuwsche taal aan de Harderwijksche Hoogeschool aangesteld. Ofschoon hij als zoodanig veel werk maakte van de eerste bediening, was echter de hoofdinrigting zijner studie de Oostersche taalkunde. Na ongeveer acht jaren te Harderwijk beide vakken met roem onderwezen te hebben, werd hij naar Leiden beroepen als Hoogleeraar der Hebreeuwsche en Chaldeeuwsche taal, onder den titel van gewoon Hoogleeraar, en aanvaardde zijnen post met eene redevoering *de Linguae Hebraeae Dignitate et Utilitate.* (Lugd. Bat. 1627 4°.) In 1633 werd hem bij het onderwijs der genoemde talen, nog de taak opgedragen om tegen de Joden te schrijven, van waar hij den zonderlingen titel van Hoogleeraar der Joodsche verschilpunten zal verkregen hebben. Niet lang mogt echter de Leidsche Hoogeschool zich in zijn licht verheugen, daar hij reeds den 1ste Julij 1648 overleed, nadat hem kort te voren het Professoraat der Godgeleerdheid tevens was opgedragen. In 1639 werd hij door Graaf JOHAN MAURITS, Gouverneur van Brazilie, tot Raad aangesteld, welke eervolle benoeming evenwel geene andere invloed op zijne bedieningen aan de Hoogeschool uitoefende, dan dat hij er in meerdere of mindere mate door belemmerd werd in zijne overige bezigheden.

L'EMPEREUR was in 1622 gehuwd met WEINTGEN DE WITT van Amsterdam. Eene voortreffelijke afbeelding van hem hebben wij aan J. SUYDERHOEF te danken. Zijn broeder JOHANNES, die met ABIGAEL THIJSSEN, eene dochter van den Hoogleeraar ANTHONY THIJSSEN, gehuwd was, was eerst predikant te Leiderdorp, later te Brielle, eindelijk te 's Gravenhage, waar hij den 22sten Augustus 1637 overleed in den ouderdom van 42 jaren en begraven werd in de klooster kerk, in welke tegen den noordmuur aan de oostzijde van den predikstoel een gedenkteeken ter zijner eere is opgerigt.

De geschriften van CONSTANTIJN L'EMPEREUR, zoo wel eigene als door hem bezorgde, zijn behalve de genoemde:

ERPENII *Grammatica Chaldaeica, Syra et Aethiopica, Talmudis Babylonici codex Middôth*, Amst. 1628 12°. herdrukt, Lugd. Bat. 1630, 4°, 1659, 8°.

SJOMARI *Lyra Davidis*, Lugd. Bat. 1628, 4°.

Tractatus Middoth, sive de mensura templi, Lugd. Bat. 1630. 4°.

ABRANIELIS *et aliorum commentatio in Jesaicum Hebr. et Lat.* Lugd. Bat. 1631, 8°. Fran. 1685, 8°.

MOSIS KIMCHI, *Introductio ad scientiam etc.* Lugd. Bat. 1631, 8°.

D. JOSEPHI JACHIADAE *paraphrasis in Danielem*, Amst. 1633, 4°.

Itinerarium D. BENJAMINIS A TUDELA, *Hebr. et Latin.* Lugd. Bat. 1633, 8°. ibid. 1663, 8°. In het Hollandsch overgezet en met aanteekeningen voorzien door S. KEYZER, Leid, 1846 8°.

Clavis Talmudica, complectens formulas, loca dialectica et rhetorica priscorum Judaeorum, Lugd. Bat. 1634, 4°. herdrukt 1715.

Dit werk stond in verband met zijne betrekking van Hoogleeraar om de waarheid van het Christendom tegen de Joden te handhaven, en daartoe kon hij niet beter doen, dan in hetzelve eene inleiding tot de beoefening van den Talmud te leveren, ten einde dien beter te doen kennen, en tevens de wijze bekend te maken, op welke de Joden gewoon waren, hunne leeringen te verdedigen; waardoor hij zich den weg tot hunne wederlegging baarde. Aan zijne genoemde betrekking was niet alleen eene aanzienlijke jaarwedde verbonden, maar men verschafte hem ook alle Handschriften en gedrukte werken, welke men oordeelde, dat hem dienstig konden zijn. L'EMPEREUR heeft dezen post tot aan zijn dood waargenomen, maar na zijn overlijden is zijn leerstoel niet weder vervuld geworden.

De legibus Ebraeorum forensibus, Lugd. Bat. 1637, 4°.

Disputationes theologicae Hardervicenae sive systema theologicum, Hard. 1626. 8°. herdr. Lugd. Bat. 1648. 8°.

B. C. Bertramus, *de Republica Ebraeorum*, Lugd. Bat. 1651 12°. Bovengenoemde werken leveren het bewijs welk een uitmuntend Oostersch taalgeleerde L'Empereur was en welke diensten de Oostersche letterkunde aan hem te danken heeft. Mogt hij al als Godgeleerde bij anderen achterstaan, in de Talmudische en Rabbijnsche Letterkunde had hij de zeldzaamste ervarenheid, en, naar het oordeel van den grooten Samuel Bochart, in de Hebreeuwsche Letter- en Oudheidkunde weinigen zijns gelijken.

Zie Jacobi Triglandii, *Orat. funeb. in obit. D.* Const. L' Empereur in *Symb. litt.* T. 1.; Paquot, *Mem.* T. III. p. 411—419. Saxe, *Onom. Lit.* T. IV. p. 336, 337; Ferwerda, *Cat. Univ.* D. I. St. 2. bl. 306, 307, St. VII; bl. 99; Timarkten, *Verz. van Gedenkst.* D. II. bl. 198, 199; Collot d' Escury, *Holl. Roem*, D. V. bl. 103, 104; Koenen, *Geschied. der Joden in Nederl.* bl. 259, 260; Siegenbeek, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 136, 157, 166, D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 105, 106, 408; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. Geschied*; D. IX. bl. 386, 387, 490 met het facsimilé van zijne handteekening; Dezelfden, *Ned. Arch. voor Kerk. Geschied.* D. IX. bl. 90; Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 48—50 108, D. II. bl. 605, 643, door ons voornamelijk gevolgd; Glasius, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 405—417; Muller, *Cat. van Portr.* bl. 78.

EMPZYCHOFF (Bernhard Heinrich), geboren te Dortmund in 1661, studeerde te Giessen, werd in 1686 Luthersch Predikant te Vaals, in 1701 als opvolger van zijnen vader te Dortmund en den 15den Augustus 1709 tot Hoogduitsch predikant te Amsterdam beroepen, alwaar hij den 15den Augustus 1713 overleed. Hij schreef:

Lijkpredicatie over Do. F. Dominicus, Amst. 1713, 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III; Domela Nieuwenhuis, *Geschied. der Luth. Gem. te Amst.* bl. 147.

EMTINCK (Simon), Heer van Noordwijkerhout, was regtsgeleerde en liet eene buitengewoon rijke verzameling van oude en nu zeldzame boeken na, waarvan de Catalogus onder den titel van *Bibliotheca Emtinckiana*, Amst. 1753. IV. deelen in 8°, het licht zag.

Zie Bouman, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. XXIV.

ENBAIN (D'.) komt voor op de lijst der verbonden Edelen. Er is van hem niets bekend dan dat hij edelman van de landvoogdes Margaretha van Parma was.

Zie Te Water, *Hist. van het Verb. der Edel.* D. II. bl. 378.

ENCKEVOIRT (Willem van). Zie WILLEM VAN ENKEVOIRT.

ENDE (Joost van den) werd waarschijnlijk te Zierikzee geboren en was een der moedigste bevelhebbers in den worstelstrijd tegen Spanje. Wij ontmoeten hem het eerst in 1573 bij de belegering van het kasteel Rammekens, waar hij, als Luitenant tegenwoordig, een der eersten was die langs de opgerigte stormladders naar boven klom.

Toen in 1574 Requesens plan had om Zierikzee te veroveren, en daartoe te Rozendaal eene vloot van wel bemande kromstevens liet in gereedheid brengen, bood van den Ende zich bij den Prins aan om deze zoo gevreesde onderneming te verijdelen. Aan hem werd dan ook de uitvoering van het plan toevertrouwd. Hij wachtte daarmede zoo lang tot de geheele vloot in gereedheid en met twee honderd soldaten van Mondragon's regiment bemand was.

Na een scherp en langdurig gevecht, werd de verraste vijand genoodzaakt te wijken met een verlies van elf schepen, die meerendeels verbrand werden, en eenige honderde matrozen en soldaten, waaronder verscheidene kapiteinen en bevelhebbers.

Tijdens het beleg van Zierikzee door de Spanjaarden in 1575 en 1576 had hij met Nicolaas Ruychaver het bevel over twaalf vaandels voetvolk binnen de belegerde stad. Ook daar was hij in de gelegenheid een blijk van zijne dapperheid te geven. Toen namelijk Mondragon de schans op het hoofd ingenomen had en van daar met eenige sloepen naar Brouwershaven voer, zette hem van den Ende, die juist de wacht had, met eenige pontjes achterna, achterhaalde hem bij Kerkwerve en geraakte in een hevig gevecht met de Spanjaarden, die meest allen over boord sprongen en door de onzen werden afgemaakt. Vreemd is het dat de juiste dag van dit roemrijk feit niet wordt vermeld en dat het niet blijkt of Mondragon hierbij gekwetst of gevangen genomen werd.

De nood in de belegerde stad al grooter en grooter geworden zijnde, werd van den Ende te rade zijne huisvrouw er buiten te brengen. Niet zonder gevaar werd dit volbragt. Maar weinig tijd daarna, bij gelegenheid van een alarm des nachts, bijna half naakt den degen in de vuist naar de wallen lopende, werd hij door zijn ligchaam geschoten en moest op pieken huiswaarts worden gebragt, aan welke wonden hij kort na de overgave der stad in 1576 overleed. Hij liet na eene dochter, Maria genaamd, bij wier nakomelingen bewaard werd een gouden fluitje, een draak voorstellende, hetgeen koningin Elisabeth gewoon was op haar borst te dragen en aan van den Ende vereerd had om zijne *betoonde bravoures*.

Zie Pers, *Ontstelde Leeuw.*, bl. 230; de la Rue, *Staatk. en Heldh. Zeel.* bl. 149; 's Gravezande, *tweede eeuwged. der Middelb. vrijheid*, bl. 348, 511, 514; Swalue, *de daden der Zeeuwen*, bl. 52, 82, 92; Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. V.

ENDE (Samuel van den) was een zeer middelmatig dichter wiens zinspreuk was: *Die Endende begon.* Hij leefde in het begin der zeventiende eeuw.

Zie van der Aa, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 75.

ENDE (Floris van den) is de vervaardiger van twee tooneelstukken, getiteld *Philedonius* en *Andria*, beiden in 1657 gedrukt.

Zie Witsen Geysbeek, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 291.

ENDE (J. van den) was een verdienstelijk teekenaar van schepen, stroomgezigten en binnenwateren met sapverw en Oost-Indischen inkt. Er is van zijn werk in gravure gebragt door G. Sibelius.

Zie Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*, Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ENDE (Caspar of Jasper van den) werd te Amsterdam in 1614 geboren. Zijn vader heette Maerten, die met zijn huisgezin in 1636 naar Rotterdam vertrok; alwaar Caspar eene Fransche school oprightte en den 26sten Maart 1639 in het huwelijk trad met Sara Batens van Zwolle, die toen ouderloos te Amsterdam woonde en die hem zeven kinderen schonk. Van den Ende was Doctor in de beide Regten, een vlijtig beoefenaar der vreemde talen en een grondig kenner zijner moederspraak. Hij is de uitvinder der klankmethode (de manier om zonder spellen te leeren lezen), welke loffelijke uitvinding onopgemerkt is gebleven en later, als iets nieuws en van anderer oorsprong, te voorschijn kwam. Hij was ook als aardrijks- en wiskundige en als schoonschrijver bekend. De tijd van zijn overlijden is onbekend; doch hij moet tusschen 1681 en 1695 overleden zijn. Zijne afbeelding, door L. de Jonge geschilderd, is in 1654 door Persijn gegraveerd en uitgegeven. Hij is de schrijver van:

Grammaire française par Jean Louys d'Arsy, *revue et corrigée par* Caspar van den Ende, Rott. 1654. 4°.

Le Gazophylace de la langue françoise et flamende; comprenant etc. dit is de titel van het eerste deel; die van het tweede luidt: *Schatkamer, der Nederduytsche en Francoysche Tale; begrypende de zuyvere en eigene woorden van yder dezer twee talen, in zoodanigen schikking, dat de korte, en lange sylben in yder woord worden aangewezen* enz. Rott. 1654. 4°.

Deze beide werken zijn later te zamen herdrukt te Rotterdam in 4°. en wel in de jaren 1669, 1681, 1697.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden.* D. I. bl. 114; de Jager, *Archief voor Nederl. Taalk.* D. II. bl. 17—36; *de Navorscher*, D. II. bl. 2, 305—307. 330, D. III. *Bijbl.* bl. XXXIII, XXXIV, LII, CVII, CVIII; Schultz Jacobi, *Geschied. der Evang. Luth. Gem. te Rott.* bl. 151, 152.

ENDE (Franciscus van den) een bloedverwant, niet de zoon, van den voorgaande, was een kundig geneesheer te Amsterdam, die ook onderwijs in de Latijnsche taal schijnt gegeven te hebben; onder anderen werd de jeugdige Benedictus de Spinoza aan zijn onderwijs toevertrouwd. Van den Ende's vrijgeestige gevoelens legden de zaden in Spinoza's gemoed, waaruit hij later zijn wijsgeerig stelsel ontwikkelen zou. Van den Ende had eene geleerde bloedverwant, volgens sommigen, zijne dochter, Clara Marice geheeten, die evenzeer in staat was als hij zelf om in Latijn onderrigt te geven. Op deze werd Spinoza verliefd, doch een ander Dirck Kerckrinck, geneesheer te Amsterdam, kreeg de voorkeur. Eerland begon men kennis te krijgen aan van den Ende's ongeloof en heillooze gevoelens, die hij er op uit was bij de hem toevertrouwde jongelieden te verwekken. Dus moest hij zijn onderwijs laten varen, week te lande uit en zette zich in Frankrijk neder. Hij woonde te Parijs en geraakte in eene zamenzwering, die door den Ridder de Rohan en een Normandijnsch Edelman werd aangevoerd, die ten doel had eenen opstand in Normandije of Bretagne te verwekken, en eene der zeesteden van de genoemde provincie aan de Nederlanders over te leveren. Dan deze plannen werden bijtijds ontdekt en de schuldigen gestraft. Van den Ende werd den 27sten November 1674 te Parijs opgehangen. Men maakte op zijn dood het volgende versje:

Zoo raakte VAN DEN END' rampsalig aan zijn end,
Die in zijn 's levensloop, zig had van God gewend,
Des kon hy in zyn end, dan ook geen Hemel hopen
Maar van der galgen leer wel na de Hel toe lopen.

Zie KOENEN, *Geschied. der Joden in Nederl.* bl. 350; DE JONGE, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. III. St. II. bl. 89 noot; *de Navorscher*, D. II. bl. 306, 330, D. III. *Bijbl.* bl. CVIII.

ENDE (ADRIAAN VAN DEN), waarschijnlijk een afstammeling van de beide voorgaanden, werd den 11den October 1768 te Delft geboren. Zijne ouders, PIETER VAN DEN ENDE en WILHELMINA BROUWER, waren godvreezende lieden uit den deftigen burgerstand. Na het voorbereidend schoolonderwijs vertoefde hij zes jaren aan de Latijnsche school in zijne geboortestad, maakte er met ijver gebruik van het uitmuntende onderwijs van den toenmaligen Rector HENRICUS HOOGEVEEN, vertrok in 1785 naar Haastrecht, waar hij zich tot de Academische lessen voorbereidde onder de leiding van den rustenden leeraar ABRAHAM LEDEBOER, die tevens zijn neef was, en begaf zich toen naar Leiden om er het onderwijs in de Godgeleerde wetenschappen te ontvangen van mannen als SCHULTENS, VAN DE WIJNPERSSE, PESTEL, BOERS, BROES en TE WATER. Twee jaren daarna volgde hij te Utrecht gedurende een jaar de lessen van den beroemden BONNET en keerde toen naar Leiden terug. In 1792 tot proponent bevorderd, werd hij nog in dat zelfde jaar beroepen te Roosendaal en was een der eerste oprigters van het Natuur- en Letterkundige genootschap: *Prodesse conamur*, te Arnhem den 20sten November 1792 tot stand gekomen. Ten gevolge der staatkundige gebeurtenissen, verliet hij in 1794 het land met den Heer zijner plaats, den Baron TORCK, keerde in 1795 terug, en verwisselde in 1797 zijne eerste standplaats met de gemeente te Voorschoten; doch eene vroeger reeds ontwaarde borstkwaal, zich thans met hevige bloedspuwingen weder openbarende, noodzaakte hem den 8sten Maart 1798 zijn ontslag te nemen, hetwelk hem den 20sten Maart verleend werd.

Na tot in 1800 te Delft vertoefd te hebben vestigde hij zich in dat jaar te Haarlem, en zag zich tevens benoemd tot adsistent van den Agent van opvoeding VAN DER PALM; en toen dat Agentschap in den raad van Binnenlandsche zaken was overgegaan, werd hij daarbij in zijnen post bevestigd en tevens uitgenoodigd tot het opstellen van een handboek voor de onderwijzers in de openbare lagere scholen, waaraan hij voldeed en hetwelk later in druk werd uitgegeven.

In 1801 werd VAN DEN ENDE aangesteld tot Curator der Latijnsche school te Haarlem, aan welke betrekking ook het opzigt over de lagere scholen aldaar verbonden was; terwijl hem tevens de betrekking van Amanuensis bij de Jaarlijksche vergadering van afgevaardigden uit de Departementale schoolbesturen in 1803 werd opgedragen. Vóór de invoering der schoolwet van den 3den April 1806 was VAN DEN ENDE bij besluit van den 29sten October 1805 benoemd tot Commissaris tot de zaken van het lagere schoolwezen en onderwijs binnen het Bataafsch gemeenebest, welke betrekking hij onder koning LODEWIJK behield met veranderden titel van Inspecteur van het lager schoolwezen en onderwijs, en onder keizer NAPOLEON onder dien van Inspecteur Generaal van de keizerlijke Universiteit, terwijl hem tevens in 1809 de betrekking van Chef de Bureau bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken was opgedragen. In 1813 werd VAN DEN ENDE benoemd tot commissaris voor de zaken van publiek onderwijs en, bij besluit van den Souvereinen vorst van 22 April 1814, tot Commissaris voor de zaken van middelbaar en lager onderwijs, bij het Departement van Binnenlandsche zaken. Koning WILLEM I verleende hem in 1817 den titel van Hoofd-Inspecteur van het middelbaar en lager onderwijs, met verhooging van tractement.

Tot aan het einde van 1832 was VAN DEN ENDE in die betrekking werkzaam, toen hem een eervol ontslag met toekenning van pensioen werd verleend. De redenen die daartoe aanleiding gaven zijn onbekend, doch zeker is het dat hij daarom niet had gevraagd. Zes en twintig jaren was hij alzoo onafgebroken werkzaam in zijne betrekking tot het onderwijs, en gedurende dien tijd was zijn leven gewijd aan de belangen van het schoolwezen niet alleen van ons land, maar ook van het sedert 1815 met ons vereenigde België.

Behalve zijne betrekkingen tot het onderwijs had VAN DEN ENDE nog anderen. Was hij toch in 1801 tot lid van TEYLER'S tweede genootschap benoemd, in 1803 werd hij door de Directeuren van dat genootschap tot Lector der Proefondervindelijke Natuurkunde aangesteld, welke betrekking eene belangrijke uitbreiding erlangde, toen hij den 28sten Junij 1804 tot Hoogleeraar in Logica Metaphysica en Theologia Moralis aan de Groningsche Hoogeschool verkozen werd, waarvoor hij evenwel bedankte. In 1808 schonk de Harderwijksche Academie hem honoris causa den graad van Doctor in de Wijsbegeerte en Meester der Vrije kunsten, en in 1812 werd hij geroepen tot het Vredegeregt als Plaatsvervanger, tot lid van de Jury, en van het stedelijk Kies-Collegie.

Na het ontslag uit zijne betrekking van Hoofd-Inspecteur, en na den dood zijner gade in 1836, neigde VAN DEN ENDE naar rust. Hij vond die door Haarlem te verlaten en zich te vestigen op het voorouderlijk landgoed *Geessink* in de nabijheid van het dorp Warnsveld. Doch de rust die hij daar genoot was eene werkzame rust. Niet alleen toch hield hij zich onledig met de rangschikking, onderzoeking en in ordebrenging van zijne mineralogische en geologische verzameling, maar hij bleef ook het grootste belang stellen in alles wat de letterkunde belangrijks opleverde; inzonderheid was het de opvoeding, het onderwijs en het schoolwezen dat hem dierbaar bleef en nog twee jaren vóór zijnen dood deed hij een reisje naar Belgie, om zijne oude kennissen nog eens te bezoeken, welke als schoolonderwijzers aldaar gebleven waren. Eindelijk is zijne voortdurende arbeidzaamheid op te maken uit zijne schets van Neêrlands schoolwetgeving, die hij, ofschoon zijn ligchaam reeds verzwakt was, met een helderen en krachtigen geest, een jaar voor zijnen dood, ter perse gaf, voor eigen rekening gedrukt, aan bijzondere vrienden en bekenden mededeelde.

VAN DEN ENDE overleed op den 28sten Junij 1846 en zijn stoffelijk overschot werd op de begraafplaats te Warnsveld ter aarde besteld. Er werd aldaar voor hem een eenvoudig gedenkteeken opgerigt. Zijne verdiensten werden door meest alle Genootschappen en Maatschappijen in ons land, gelijk ook door eenige buitenlandsche, erkend, door hem tot lid te benoemen, terwijl Koning WILLEM I hem in 1816 de ridderorde van den Nederlandschen Leeuw schonk. Hij was den 5den April 1804 op den huize *het Blek* onder Warnsveld gehuwd met mejufvrouw ANNA GESINA TOEWATER, jongste dochter van den Stads-Secretaris van Zutphen, Mr. HEIMRIK WILHELM TOEWATER en ANNA GESINA BOUMAN, welk huwelijk met éénen zoon werd gezegend.

De volgende geschriften van VAN DEN ENDE zijn, behalve eenige vertalingen uit het Engelsch, door den druk bekend gemaakt.

Uittreksel uit een' Brief van een' Heer te L. aan zyn Vriend, waarin de Voorreden van Prof. B. BROES *wederlegd wordt.* Leid. 1791. 8°.

Dit geschrift werd zonder zijn naam door J. CLARISSE uitgegeven, aan wien VAN DEN ENDE dien brief geschreven had ter verdediging van zijnen leermeester den Hoogleeraar BROES, die over zijne *Voorreden by de Catechismus-preken van* CURTENIUS was aangevallen.

Handboek voor de onderwijzers op de openbare lagere scholen binnen het Bataafsche Gemeenebest. Vervaardigd op last van den Agent van Nationale opvoeding. 1ste deel. Amst. 1803. 8°.

Bedenkingen over: de donder, geen bloot elektrisch verschijnsel, geplaatst in de *Natuurkundige verhandeling der Hollandsche Maatschappij van wetenschappen te Haarlem* 2de deel 1ste Stuk, 1803.

Redevoering over de belangrykheid en nuttigheid van de beoefening der natuurkunde voor den mensch als mensch. Haarl. 1805 4° en geplaatst in het zestiende stuk der *Verhandelingen van* TEYLERS *Tweede Genootschap.* 1809.

Wat is te denken, enz. Leid. 1829. 8°.

Dit stuk, ook geplaatst in de Bijdragen betrekkelijk den Staat en de verbetering van het schoolwezen, Julij 1829, werd door VAN DEN ENDE geschreven tot verdediging van de Wet van 1806 bij gelegenheid van den opstand in Belgie. In genoemde Bijdragen worden meerdere stukken van VAN DEN ENDE gevonden.

ALEX. POPE'S *Dichtstuk*, *Proeve over den Mensch*, *uit het Engelsch in Nederduitsche verzen met ophelderingen en een aanhangsel*, Amst. 1839., 12°. Alleen gedrukt voor zijne vrienden en niet in den handel.

Drie verhandelingen over den Waterram, insgelijks voor eigene rekening in 1841, 1842 en 1843, in 4°, gedrukt en niet in den handel.

Geschiedkundige schets van Neêrlands schoolwetgeving. Met aant. en Bylagen, Devent. 1846, 8°. Eerst voor eigene rekening gedrukt, doch na zijn dood ook voor het algemeen verkrijgbaar gesteld, waarbij het hier onder aangehaalde *Berigt* gevoegd is.

Zie J. CLARISSE en J. TEISSÈDRE L'ANGE, *Berigt aangaande Adriaan van den Ende*, Dev. 1846. 8°; *Hand. van de Jaarl. Vergad. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leiden.* 1847. bl 13, 14; DE JONG, *Alph. lijst*

van Ned. Boek.; bl. 638; BRINKMAN, Alph. lijst van Ned. Boek.; Cat. van de Bib. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid. D. I. bl. 280; HOLTROP, Bibl. Medico-Chirurg. bl. 90.

ENDE (ANNA VAN DEN) werd in het jaar 1772 te Delft geboren. Aangezien men bij haar in hare vroegste jeugd grooten aanleg voor den zang bespeurde, besloot men haar tot zangeres op te leiden, en haar daartoe door den Heer LONCEIN te doen onderwijzen. Nadat zij zich de lessen van haren meester had ten nutte gemaakt, werd zij als tweede zangeres aan den Hollandschen Stadsschouwburg te Amsterdam aangesteld, waar zij van dit tooneelgezelschap een nuttig voorwerp en de toejuichingen van het publiek overwaardig was. Als actrice was zij minder bedreven. Zij was gehuwd met ... BARON en overleed in 1826.

Zie CAECILIA, *Algem. muzikaal tijdschrift*, 1844. bl. 77.

ENDLICH (PHILIPPUS) was een zeer verdienstelijk schilder, teekenaar en plaatsnijder van portretten, die in 1700 te Amsterdam werd geboren en het onderwijs genoot van BERNARD PICART. De tijd van zijn overlijden is onbekend, maar hij leefde nog in 1746.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ENGE (BERNARD UIT DEN), of ENGH, behoorde tot het Utrechtsche geslacht van dien naam, was een der Ridders, die Graaf FLORIS V in het jaar 1272 tot den togt tegen de West-Friezen hadden aangeraden, en op denzelven, benevens vele anderen, het leven liet.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. III. bl. 17.

ENGE (BERNT UIT DEN), uit hetzelfde geslacht van den voorgaande gesproten, was lid van het verbond der Edelen in 1566, diende onder HENDRIK VAN BREDERODE, en had, volgens ALVA's Sententien, gepoogd Vianen van buskruid te voorzien. Uit het vaderland geweken, keerde hij in 1572 aldaar terug, en hielp ADRIAAN VAN SWIETEN, als de eenige ruiter bij zijne bende, Gouda innemen. Hij is, zoo als uit eene oude geslachtlijst gebleken is, door de Spanjaarden, wanneer is onbekend, te Arnhem onthoofd. Zijn vader, FREDERIK, overleefde hem en teekende in 1579 de Unie van Utrecht. Zijne moeder heette AGNES VAN RENESSE VAN BAER.

Zie TE WATER, *Hist. van 't verbond der Edelen*, D. III. bl. 381—384.

ENGEL (JAN). Zie over hem het artikel van JAN FAESSEN.

ENGEL (ARNOLD) werd te Maastricht in 1620 geboren, trad in de orde der Jezuiten, en onderwees de redekunde gedurende een aantal jaren; hij werd later opzigter over de scholen en wijdde zich eindelijk aan de zendingen van wege de societeit. Hij overleed te Praag omstreeks 1676. Hij schreef eenige godsdienstige werkjes en gedichten over geestelijke onderwerpen, die voor zoover wij weten niet zijn uitgegeven.

Zie *Biograph. Univ.* T. VI. p. 73.

ENGELAND (ANNA Princes van.) Zie ANNA.

ENGELBERT *van Leiden* was een taalkundige die te Leiden geboren werd, doch onzeker wanneer. In een brief van WESSEL GANSFORT aan ENGELBERT in 1480 geschreven, noemt hij hem *Magister*. Ook vindt men in de *Opuscula* van eerstgenoemde een brief aan den Deken van Naaldwijk, JAKOB HOEK, waarin hij ENGELBERT zijn meester en leeraar noemt.

Zie *Opuscula Wesselii* p. 871; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 298; ULLMANN, *J. Wessel*, p. 136, 147; MUURLING, *Comment. de vita et merit.* J. WESS. GANSF. p. 64, 87.

ENGELBERT. Zie CLEVE (ENGELBRECHT VAN).

ENGELBERT of ENGELBRECHT I, Graaf van Nassau, was de jongste zoon van JAN, Graaf van Nassau, Dillenburg en Vianden, en van MARGARETHA VAN DER MARK. Hij volgde in 1420 zijn oudste broeder ADOLPH VAN NASSAU in de regering van zijne staten op, en was in 1404 gehuwd met JOHANNA VAN DER LECK, erfdochter van JAN VAN POLANEN, Heer van Leck en Breda. Laatstgenoemde stad schonk hen, in aanmerking van hunne blijde inkomste, twee duizend zware Rijnsche Guldens, terwijl HENDRIK VAN DER LECK, Heer van Heeswijk, DIRK VAN DER LECK, OTTO VAN DER LECK Heer tot Hedel, Ridders en broeders, bij gezegelde brieven van den 22sten Maart 1404 aan Graaf ENGELBERT, hunnen neef, beloofden, dat zij, des verzogt zijnde, hem hulp en bijstand zouden doen met hunne slooten, landen en lieden, tegen allen daarmede hij geschil mogt krijgen, al zoo verre als zij magtig mogten zijn, en dat zij hem de stad, den burgt en het land van Breda zouden helpen houden en weren tegen allen die hem daarin hinder of schade zouden willen doen.

Door dit huwelijk kwamen alzoo de heerlijke goederen van Breda in het huis van Nassau. ENGELBERT, die naar men wil de eerste was van zijn geslacht die zich te Breda een vast verblijf koos, was er door zijne uitstekende hoedanigheden algemeen geacht en bemind. Hij schonk niet alleen aan de stad Breda uitmuntende keuren en wetten, maar verleende haar velerlei voorregten en beschonk haar met onderscheidene giften. Hij was in 1418 en reeds vroeger Stadhouder van Brabant, Raad en Kamerheer van Jan IV Hertog van Brabant, en viel door laster van 's Hertogs schatmeester in ongenade; doch werd eerlang in deszelfs eer door den Hertog hersteld, en teekende in 1426 mede de akte waarbij Hertog JAN, op den 7den November van dat jaar, de Hoogeschool te Leuven oprigtte. Hij was voorts een man van groot aanzien in de Nederlanden en stierf den 3den Mei 1443, of volgens anderen reeds een jaar vroeger, latende zijne uitgebreide goederen aan zijnen zoon en opvolger JOHAN VAN NASSAU, welke in Breda als Heer gehuldigd is.

Het huwelijk van Graaf ENGELBERT werd gezegend met vier zonen, JAN, HENDRIK, WILLEM en FILIPS, en twee dochters, MARGARETHA en MARIA. Zijne gemalin volgde hem in 1446 in het graf, en beiden liggen begraven in den Noorder omgang van het koor der groote kerk te Breda, onder eene verhevene tombe, bij hun leven reeds vervaardigd, boven welke aan de eene zijde hunne, en aan de andere zijde de beeltenissen van Graaf JAN en MARIA VAN LOON, in knielende en biddende houding geplaatst zijn.

Zie ORLERS, *Geslachtsboom der grav. van Nassau*, bl. 27, 28; VAN LEEUWEN, *Bat. Ill.* 1161; (DE BEAUFORT) *Lev. van Willem* I, D. I. bl. 7; VAN GOOR, *beschrijv. van Breda*, bl. 27, 28, 30, 31, 398—400, 468, 469 met eene afbeelding der genoemde graftombe; KOK, *Vaderl. Woordenb.*; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 248, 249; GROEN VAN PRINSTERER, *Archiv. de la Maison d' Orange*, T. I. p. 55.

ENGELBERT, of ENGELBRECHT, II, Graaf van Nassau, was de oudste zoon van JAN, Graaf van Nassau en van MARIA Gravin van Loon en Heinsberg, en alzoo de kleinzoon van den voorgaande. De tijd zijner geboorte is onbekend, doch waarschijnlijk is die in het begin van de tweede helft der vijftiende eeuw te stellen. Nog bij het leven van zijnen vader voerde hij reeds den titel van Graaf van Vianden en werd hij tot Ridder van het Gulden Vlies aangesteld. In 1473 vergezelde hij KAREL DE STOUTE op zijne bijeenkomst met den keizer te Trier, en toen die vorst de stad Nancy belegerd had en in grooten nood zat, vergaderde hij een groot aantal edellieden en krijgsknechten, bragt die met moeite tot in het leger voor Nancy, en, gezien hebbende, hoe jammerlijk 's Hertog's toestand was, raadde hij hem in tijds het beleg op te breken. Zijn raad was te vergeefs en hij zelf werd in den slag voor Nancy, die kort daarna plaats had, (1477) gevangen genomen, door de Lotharingen aan de Franschen overgegeven en niet dan tegen betaling van een groot losgeld ontslagen. Hij diende vervolgens met veel lof in het leger van den Aartshertog MAXIMILIAAN tegen LODEWIJK XI koning van Frankrijk, en aan zijn beleid en dapperheid was voornamelijk de overwinning op de Franschen den 7den Augustus 1479 bij Guinegate te danken. Volgens sommige schrijvers werd hij in den slag bij Bethune, die in 1487 plaats had, nogmaals door de Franschen gevangen genomen, doch door anderen wordt dit betwijfeld. Is dat waar, dan vervallen ook de verhalen, van voorvallen die gedurende zijn verblijf in Parijs zouden hebben plaats gehad, en waaruit men aanleiding heeft gevonden om hem eenen boertigen aard toe te schrijven.

Krachtig stond ENGELBERT VAN NASSAU vervolgens den Aartshertog MAXIMILIAAN bij in de beroerten en opstand tegen diens gezag in Vlaanderen, en tot belooning daarvan verkreeg hij de hoogste ambten in de Nederlanden. Want toen de Aartshertog in 1480 naar Duitschland vertrok, om tot Roomsch koning gekroond te worden, werd aan hem en aan FILIPS VAN KLEEF het bestuur van zijne staten opgedragen. Met dezen en met den Prins VAN CHIMAY had hij vervolgens het opperbevel over het leger van MAXIMILIAAN in den oorlog tegen de Franschen, en werd in 1489 met anderen naar Frankrijk gezonden om den vrede te bewerkstelligen. Teruggekeerd werd hij tot Stadhouder van Vlaanderen aangesteld, deed zijne plegtige intrede te Brugge, veranderde de regering naar welgevallen en ontving den eed der nieuw aangestelde regeerders. Hij strafte de Bruggenaren, die de wapens tot verzet hadden opgevat, en maakte zich door geldafpersingen berucht, niet alleen ten behoeve van zijnen vorst, maar ook voor zich zelven, zoodat men berekent, dat uit de gelden door die van Brugge

aan hem opgebragt, hij later het grootste gedeelte van zijn paleis te Brussel heeft doen daarstellen. Hij werd door MAXIMILIAAN naar Engeland gezonden om over een huwelijk met Prinses ANNA te handelen, doch zijne pogingen werden met geen gunstigen uitslag bekroond. Hij werd vervolgens in 1492 naar Frankrijk gezonden om de dochter van MAXIMILIAAN, Prinses MARGARETHA, van daar te halen, die bestemd was tot gemalin van KAREL VIII koning van Frankrijk, doch door dezen verstooten was. Teruggekeerd had hij het bevel over het leger voor Sluis, en werd in 1501 na het vertrek van FILIPS, Aartshertog van Oostenrijk, tot Stadhouder over al de Nederlandsche gewesten onder zijn gebied aangesteld. Na aldus tot de hoogste waardigheid naast den vorst opgeklommen te zijn, is hij op zijn kasteel te Breda, of volgens anderen te Brussel, den 31sten Mei 1504 overleden, zonder bij zijne echtgenoote, LIMBURG, dochter van KAREL Markgraaf van Baden en van ANNA VAN OOSTENRIJK, zuster van keizer MAXIMILIAAN, kinderen te hebben nagelaten. Zij overleed in 1500 en ligt bij hem begraven. Zijn neef HENDRIK VAN NASSAU werd erfgenaam van zijne goederen, en liet ter zijner eere in de groote kerk te Breda eene prachtige graftombe, door MICHAEL ANGELO vervaardigd, oprigten, die, naar het oordeel van deskundigen, het beste beeldhouwwerk zou zijn, dat in deze landen gevonden wordt, en waarvan eene fraaije afbeelding de *Beschrijving van Breda* door VAN GOOR versiert.

ENGELBERT VAN NASSAU was een dapper en kundig krijgsman. Na den dood van zijnen vader in 1475 werd hij erfgenaam van alle deszelfs landen en heerlijkheden aan deze zijde van den Rijn gelegen, en ook in Brabant en Holland. Hij bezat aanzienlijke rijkdommen en kocht in 1497 de heerlijkheden Diest, Cagelune, Sichem, Meerhout, Voorst, Hollede en Zeelhem. Aan zijne stad Breda schonk hij vele voorregten en bekragtigde de privilegien door zijne voorzaten aan haar gegeven.

Zie ORLERS, *Geslachtboom der Grav. van Nassau*, bl. 27, 28; (DE BEAUFORT) *Lev. van* WILLEM I, D. I. bl. 8—21; VAN GOOR, *Beschrijv. van Breda*, bl. 31, 32, 80, 81, 82, 474, 475; VAN METEREN, *Ned. Hist.* D. I. bl. 16, D. III. bl. 474, 515; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 320, 331; KOK, *Vaderl. Woordenb.*; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 331, 332, D. II. bl. 581; VAN DER AA, *Herinn. uit de Geschied.* D. I. bl. 251—254; GROEN VAN PRINSTERER, *Arch. de la Maison d'Orange*, T. I. p. 56.

ENGELBERT (JAN) was een landschapschilder, van wien geene levensbijzonderheden of berigten omtrent zijne werken zijn tot ons gekomen.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ENGELBERTS (MATTHIAS) werd als proponent beroepen te Norg en bevestigd in Januarij 1729. Hij vertrok van daar in 1730 naar Noordlaren, in 1735 naar Meeden en in 1736 naar Delft als Gasthuis-predikant. Hij werd in 1755 wegens zwakheid ontslagen en overleed, waarschijnlijk te Groningen, in 1779. Zijn zoon volgt. Van hem ziet het licht:

Hoogstaatelyke Begraaffenisse in 't Hoogsten der Graaven der Zoonen Davids, uyt 2 Chron. XXXII. *vs.* 33. *toegepast op de Begraaffenisse van zyne Doorlugtige hoogheid* W. C. H. FRISO, *Prince van Orange en Nassauw, Nederlands Erf-Stadhouder* enz. Delft, 1752. 4o.

Zie *Boekz. der gel. wereld.*, 1728, *a* bl. 386, 1729 *a* bl. 122. 1730, *b.* bl. 638, 743, 1734, *b.* 255, 397, 1735, *a* bl. 603, 1737 *a* bl. 488; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. V; BRANS, *Kerk. Reg. der Pred. in de Class. van ZuidHoll.* bl. 36.

ENGELBERTS (ENGELBERTUS MATTHIAS), zoon van den voorgaande, werd den 3den December 1731 te Noordlaren in de provincie Groningen geboren, alwaar zijn vader destijds predikant was. Tot hetzelfde ambt opgeleid, studeerde en promoveerde hij te Leiden, werd den 6den Februarij 1754 proponent bij de classis van Leiden en Rijnland, den 19den Augustus 1755 te Kolhorn beroepen, den 25sten Januarij 1756 bevestigd, en van daar beroepen naar Hoorn, waar hij den 21sten Augustus 1763 zijne dienst begon. Als Hoogleeraar te Harderwijk en te Amsterdam beroepen zijnde, bedankte hij voor beide aanbiedingen, verkreeg in 1797 zijn emeritaat en overleed te Hoorn den 26sten Maart 1807. Tijdens zijne dienst te Hoorn deelde hij in de gebeurtenissen des tijds, werd in 1787 met zijnen ambtgenoot SCHAD om patriottische gevoelens ontzet, doch op het voorlezen eener schriftelijke verklaring van den predikstoel in zijne dienst door de Oranjegezinden hersteld. Er bestaat van hem eene geschilderde afbeelding ten voeten uit, vervaardigd door JACOBUS BUYS, die bij zijn kleinzoon den Kolonel der Artillerie J. M. ENGELBERTS te Breda bewaard wordt; alsmede eene afbeelding van hem, een borststuk van ter zijde te zien, door ADRIAAN DE LELIE geschilderd, thans bewaard bij den Heer W. J. M. ENGELBERTS, Directeur van 's Rijks Museum te Amsterdam. Ook in prent is zijne afbeelding gebragt door R. VINKELES naar het schilderij van J. BUYS.

ENGELBERTS was allereerst een zeer verdienstelijk letterkundige, wiens pen door vaderlandsliefde bestuurd werd, en wiens levendige stijl eene gunstige uitzondering maakte bij het diep verval onzer letterkunde op het laatst der achttiende eeuw. Hij schreef:

Bespiegelingen over de vier Getijden des jaars, Amsterdam, 1769, 8°. 3de druk aldaar 1775. 8°.

Verdediging van de eer der Hollandsche Natie, Amst. 1763. 8°. tweede veel vermeerderde druk aldaar 1776. 8°.

De Aloude Staat en Geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden, Amst. 1784—1799, 4 deelen 8°. m. pl. en kaart.

Behalve door deze werken verrijkte hij onze letterkunde met het deel dat hij had in de zamenstelling en uitgave der *Bijvoegsels en Aanmerkingen op de Vaderlandsche Historie van* J. WAGENAAR (Amst. 1790—1796 8°.) en ook in de bijeenbrenging der *Bijvoegsels en Aanmerkingen, bestaande in noodige naleezingen* op genoemd werk van WAGENAAR (Amst. 1797, 8o.); voorts bezorgde hij eene nieuwe uitgave van BRANDT's *Leven van* MICHIEL ADRIAANSZ. DE RUYTER, Amst. 1794. 5 deelen, en eene vertaling van CORNELIUS NEPOS, *het leven der beroemde Veldheeren*, Amst. 1796. 8o.

Maar ENGELBERTS bezat ook eene groote neiging voor de beeldende kunsten; door VAN KAMPEN was het reeds opgemerkt dat hij de schilder- en teekenkunst beoefende en zelf eenige platen voor zijnen *Aloude Staat* geteekend heeft. De Heer KRAMM heeft dat in onze dagen bevestigd, nader in het licht gesteld en ook medegedeeld dat ENGELBERTS de etskunst beoefende, en bij voorkeur teekende landschappen met jagten, kudden rundvee of schapen, meestal met zwart krijt en Oostindische inkt opgewasschen, die hij met groote vaardigheid en meesterlijk bewerkte. Zijn fraai kabinet van schilderijen van de oude school werd, na zijn overlijden, in 1808 te Amsterdam verkocht en bragt eene aanzienlijke som op. Het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem en van de Nederlandsche Letterkunde te Leiden benoemden ENGELBERTS tot lid. Hij liet een zoon na, die volgt.

Zie *Vaderl. Hist. ten vervolg op* J. WAGENAAR, D. I. bl. 11, D. XXI. bl. 89; ABKENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*; VAN KAMPEN, *Geschied. der Nederl. Lett. en Wetensch.* D. II. bl. 535, D. III. bl. 223; COLLOT D'ESCURY, *Holl. Roem*, D. IV. St. I. bl. 89; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 417, 418; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Lett. te Leid.* D. I. bl. 327, D. II. bl. 40, 78; MULLER, *Cat. van Portr.* bl 78; *de Navorscher*, D. V. bl. 63, 225, *Bijbl.* bl. C, D. VII bl. 141, 142; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ENGELBERTS (ENGELBERT MICHAEL), zoon van den voorgaande, werd geboren te Hoorn den 17den December 1773. Even als zijn vader beoefende hij de kunst, doch op meer uitgebreide schaal. Hij was een verdienstelijk landschapschilder, wiens werken sedert 1818 op tentoonstellingen voorkwamen en door den Heer KRAMM voor het eerst worden vermeld. Hij bezat eene keurige verzameling schilderijen, en was makelaar in kunstvoorbrengselen te Amsterdam en lid der koninklijke Academie van Beeldende Kunsten aldaar. Ook bij zijne familie worden uitmuntende stukken van hem bewaard. Hij overleed te Gendringen in Gelderland den 7den December 1843, en liet drie zonen na: JACOB MEYNOUD en WILLEM JODOCUS MATTHEUS, beiden reeds in het vorige artikel genoemd en even als hunnen vader verdienstelijke kunstbeoefenaren en liefhebbers, alsmede ALBERT CAREL FREDRICH, die volgt.

Zie KRAMM, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

ENGELBERTS (ALBERT CAREL FREDRICH), jongste zoon van den voorgaande, werd geboren te Gendringen in 1830 en voor de kunst opgeleid, waartoe hij bijzondere neiging aan den dag legde. Na den dood van zijnen vader vestigde zich zijne moeder te Kleef, alwaar hij onder de leiding kwam van den beroemden landschapschilder B. C. KOEKOEK, en later meer bepaald onder die van den vermaarden Kleefschen schilder J. B. KLOMBECK. Na 1849 begaf hij zich ter verdere volmaking zijner kunst naar Brussel, vertoefde er bij zijn neef den beroemden landschapschilder WILLEM ROELOFS, doch overleed, van daar terug gekeerd, te Kleef den 16den Mei 1854. Hij had reeds verscheidene schilderijen en teekeningen gedurende zijn kortstondig leven vervaardigd, die veel beloofden en deden zien wat er van hem kon geworden zijn, indien de dood hem niet op jeugdigen leeftijd had weggenomen.

Zie KRAMM, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

ENGELBRECHT I en II. Zie ENGELBERT I en II.

ENGELBRECHT (CORNELIS), ook wel ENGELBERT VAN

Leiden genoemd, was niet alleen houtgraveur omstreeks het jaar 1466 en 1467, maar vervaardigde ook eene schilderij met olieverw, voorstellende *de afbeeldingen van het schuttersgild te Leiden*, welk stuk het jaartal 1507 draagt. Hij was alzoo een der eersten die de kunst om met olieverw te schilderen hier te lande uitoefende. Zijn zoon volgt.

Zie Rathgeber, *Geschied. der Nederl. Schild. Houtsnij- en Graveerk.* bl. 204.

ENGELBRECHTSZ. (Cornelis), zoon van den voorgaande, werd te Leiden in 1468 geboren. Hij was een goed teekenaar, vaardig schilder en bragt zijne stukken tot een aanmerkelijken graad van uitvoerigheid. Zijne meeste stukken gingen in den beeldenstorm verloren. Twee van zijne beste tafereelen worden nog op het Raadhuis te Leiden bewaard. Het zijn altaarstukken met deuren; het eene stelde eene *Kruisiging*, het andere eene *Afneming van het Kruis* voor. Ook was er nog eene *Aanbidding der Oostersche Koningen*, die met waterverw op doek geschilderd was. Hij was ook portretschilder, gaf onderwijs aan den beroemden Lucas van Leyden en overleed te Leiden in 1533. Zijne afbeelding ziet het licht. Hij had twee zonen, die beiden de kunst beoefenden. De oudste daarvan, Pieter Cornelisz., was ook glasschilder en een vriend van Lucas van Leyden. De jongste, wiens naam onbekend schijnt, begaf zich naar Engeland en werkte voor koning Hendrik VIII, die hem bijzonder begunstigde.

Zie Kok, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII bl. 297; Rathgeber, *Geschied. der Ned. Schilder- Houtsnij- en Graveerk.* D. I. bl. 26, 29, 39, 40, 41, 131, 318; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

ENGELEN (Derick of Dirk) was Muntmeester der stad Nijmegen. Men vindt op het stadhuis aldaar zijne aanstelling, te gelijk met Sander van Batenborch op den 4den October 1523; later, en wel op den 5den September 1532, werd hij alleen aangesteld.

Zie van der Chijs, *de Munten der Heeren en Steden van Gelderl.* bl. 34, 39, 40.

ENGELEN (Cornelis van), wiens levensbijzonderheden ons geheel onbekend zijn, is de schrijver en vertaler der volgende werken:

J. D. Michaëlis, *Prijsverhandeling over den wederkeerigen invloed van de aangenomen begrippen onder een volk op de nationaale taal, en van de taal op de nationaale wijze van denken, vertaald en met aanmerkingen vermeerderd door* C. van Engelen, Harl. 1771, 8o.

Antwoord op de prijsvraag: Welke zijn de algemeene oogmerken, die een dichter moet bedoelen? Welke zijn derhalven de eigenaardige onderwerpen voor de Dichtkunst? en welke zijn derzelver algemeene regelen? met Bijlagen. Geplaatst in de *Werken van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden.* D. IV. 1779.

Brieven over de weelde, als hoogst nadeelig voor deugd en geluk, nieuwe uitgave 2 deelen, Haarl. 1791. 8o.

Zie de Jong, *Alph. lijst van boek; Cat. van de Bib. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I. bl. 104, D. II. bl. 200.

ENGELEN (Engelbert van), geboren te Zutphen, was de zoon van Gerardus van Engelen en Ahazuera Op ten Noort. Hij oefende te Steenwijk de Geneeskunde uit, en werd van daar beroepen als Hoogleeraar in de theoretische Wijsbegeerte aan de Hoogeschool te Hamm in Westphalen, alwaar hij in 1662 overleed.

Adrianus Pauli, Hoogleeraar in de Godgeleerdheid, hield op hem eene lijkrede.

Zie Lohmeyer, *Dierum Genialium* p. 41.

ENGELEN (Engelbertus Aegidius van), die ook onder den naam van Engelbertus Aegidii voorkomt, werd in 1609 als eerste predikant te Oosterbeek beroepen. Hij vertrok van daar in 1617 naar Arnhem, en werd den 6den September 1619 door de Geldersche Synode ontzet, om dat hij zwarigheid had gemaakt de Canones van Dordrecht te onderteekenen; ofschoon hij, doch te vergeefs, nog eenige maanden uitstel had gevraagd. Hij teekende de akte van stilstand, wederriep die teekening spoedig en schaarde zich onder de Remonstrantsche predikanten, waarna hij als vast leeraar bij de gemeente te Arnhem is aangesteld. In 1638 werd hij door de groote vergadering der broederschap, tegelijk met Daniel Snecanus, predikant te Leiden, uitgenoodigd om te letten op de annotatien van den Contra-Remonstrantschen Bijbel, vooral op die plaatsen welke controvers zijn tusschen de Remonstranten en Contra-Remonstranten. Hij deelde zijnen arbeid in dezen aan de Directeuren der broederschap mede, en in hare vergadering van den 26sten Augustus 1642 werd vermeld dat hij overleden was. Zijn werk werd in handen gesteld van Jacobus Batelier, Remonstrantsch predikant te 's Gravenhage, die hetzelve het licht deed zien onder den titel van:

Korte en duidelyke wederlegginge van verscheide aanteekeningen, tot bevestiging van de Contra-Remonstrantsche leere der Predestinatie aan de kant van de nieuws overgesetten Bijbel, gestelt over eenige merckelyke texten der H. Schrifture zoo uit het Oude als Nieuwe Testament, ten meesten deele gestelt door den E. Zeer Godzal. Engelbert van Engelen *in zyn leven bedienaar des H. Evangeliums binnen de Stad Aernhem.* Rott. 1649, 8o.

Meerdere bijzonderheden zijn er van van Engelen niet bekend. Zijn zoon volgt. Verkeerdelijk noemt Cattenburgh hem de schrijver van den door Barlaeus opgestelden: *Epistola ecclesiastarum* etc. Lugd. Bat. 1617.

Zie Brandt, *Hist. der Ref.* D. IV. bl. 2—4, 9, 10; de Jongh, *Naaml. der Pred. van Gelderl.* bl. 131, 246; Abkenberg, *Naamreg. van Ned. Boek*; Cattenburgh, *Bibl. Remonstr.* p. 57; Tideman, *de Remonstr. Broedersch.* bl. 27, 276, 277.

ENGELEN (Engelbertus van) *Junior*, zoon van den voorgaande, met wien hij door Cattenburgh verward wordt. Hij werd in 1652 tot proponent bij de Remonstrantsche Broederschap bevorderd, en een jaar daarna te Gorinchem beroepen. Na den dood van Poelenburg kwam hij in 1668 voor het Professoraat in aanmerking. In Junij 1669 aanvaardde hij de Evangeliebediening te Utrecht. Gedurende de jaren 1677 en 1678 werden door de Broederschap jongelieden onder zijn toezigt gesteld om in de letteren onderwezen te worden, vóór zij aan de kweekschool de lessen kwamen hooren. Eenigen tijd bediende hij ook uit liefde de gemeente te Arnhem. Hij overleed den 23sten Julij 1684 en gaf uit:

Korte historie van het Synode van Dordrecht, omvattende eenige aanmerkelyke en noit voorhene ontdekte byzonderheden, begrepen in brieven van Dr. John Hales en Dr. Walter Balcanqual, *van den Koning van Groot Britanjen gezonden op den Synode, geschreven aan* Dudley Carleton, Gouda 1671; achter aan is gevoegd: *Korte overweging van het Synode te Dordregt, uit brieven van* Hales en Balcanqual, *in 't Engels beschreven door* Dr. Laurentius Womachius, met eene voorrede van Limborch.

Van Engelen schijnt ook de uitgever geweest te zijn der *Brieven van verscheidene vermaarde en geleerde mannen*, Amst. 1662, evenwel niet van de *Epistolae praestantium ac eruditorum virorum.* Maar waarschijnlijk was hij de *vir literarum et libertatis conscientiarum amantissimus*, die, gelijk Limborch in de voorrede zegt, deze brieven grootendeels had verzameld en aan hem ter hand had gesteld om ze, met anderen vermeerderd, uit te geven.

Zie Cattenburgh, *Bibl. Remonstr.* p. 57—59; Tideman, *de Remonstr. Broedersch.* bl. 23, 213, 257, 278, 367.

ENGELEN (Engelbertus van) was geboren te Arnhem, kort voor het midden der zeventiende eeuw. Hij werd den 20sten Junij 1670 te Leiden Doctor in de medicijnen, zette zich te Utrecht neder en leefde althans nog in 1722. Hij was een beoefenaar der geschiedenis, blijkens een handschrift, getiteld: *Rolle en korte history van de bisschoppen van Utrecht, opgesteld door* Pieter Cornelisz. van Bockenbergh *en uit het Latijn in het Nederduitsch door* van Engelen *overgeset en met bijvoegsels voorzien, zoo tot de Bisschoppen, als tot de Stad Utrecht betrekkelyk.*

Het was voor den penningkundige Andries Schoemaker, dat hij dit werk vertaalde. Hij bezat eene verzameling penningen en liet na een boekdeel ongedrukte brieven, aanteekeningen, wapens en afbeeldingen de stad en de provincie Utrecht betreffende, hetwelk, door Gerrit Schoemaker gerangschikt, thans in bezit is van den Heer J. T. Bodel Nijenhuis te Leiden.

Zie von Uffenbach, *Merkwurd. Reisen* T. III. p. c. 720; *Cat. van de Bibl. van* P. van Musschenbroek, 1826, bl. 149, mss. No 301 in fol., *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. IX. bl. 246.

ENGELEN (Frederik Nicolaas van) werd geboren te Bergen op Zoom en overleed aldaar omstreeks 1790. Hij was Heer van Nieuw Strijen, Thesaurier en Raad zijner geboorteplaats, en deed zich kennen als een naarstig onderzoeker der geschiedenis, oudheden, regten en voorregten van die plaats en van het omliggende land door de volgende geschriften, waarvan het eerste het licht ziet, ofschoon hoogst zeldzaam voorkomende, en het laatste in Manuscript aanwezig is in de boekerij van het Noord-Brabantsch Genootschap. De titels van beiden zijn:

Stukken concerneerende onder andere, het hooge regt tot het verleenen van remissie abolitie en pardon wegens begaane misdaaden, geoeffend door de Doorl. Heeren en Marquisen van Bergen op Zoom, enz. *Met aanteekeningen in het licht gegeven*, Dordr. 1780. 8°.

Memorie tot adstructie van het eminente Recht tot het verleenen van Remissie, Abolitie en Pardon, zelfs van opzettelyke Crimineele Misdaaden, begaan in de Stad en het Marquizaad van Bergen op Zoom uitgeoefend door de Doorluchtigste Heeren Marquizen van Bergen op Zoom voorz. door de Raaden en Rekenmeesters van den Doorluchtigsten Huizen van Bergen op Zoom, aan hun hoog Moogende de Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden op den 21sten *April* 1793 *ingediend, met de bijlagen daartoe behoorende, mitsgaders verdere relative stukken, en hun Hoog Moog: dispositie op de voorz. Memorie in dato* 17de *Jannarij* 1794. Ms. in fol. 160 bladen.

Zie HERMANS, *Conspect. Onom. Liter* p. 25; Dezelfde, *Geschiedk. Mengelw. over Noord-Brab.* D. II. bl. 17, 43.

ENGELEN VAN STRIJEN (CAREL BENJAMIN VAN), zoon van den voorgaande, was van 1795 tot 1802 Raadsheer in het Provinciaal Geregtshof te 's Hertogenbosch, en vervolgens in Zeeland. Hij is te Goes overleden en schreef:

Bijdrage over den Oorsprong van den naam der Stad Bergen op Zoom, geplaatst in de hier onder aangehaalde werken.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1817. D. II. bl. 123—126, 140—144, HERMANS, *Geschied. Mengelw. over Noord-Brab.* D. I. bl. 238—250, 348.

ENGELEN (HENRICUS), de zoon van HERBERT ENGELEN en van MARIA DIBBETZ, was geboren te Arnhem den 18den December 1783. In 1801 als kadet op de genieschool geplaatst zijnde, werd hij in 1804 tot buitengewoon Ingenieur aangesteld, en in 1808 bevorderd tot Luitenant-Ingenieur. Hij was van 1811 tot 1813 Kapitein in Fransche dienst bij het observatiekorps van de Elbe en de Oostzee, en werd krijgsgevangen gemaakt. Eerst in 1814 keerde hij terug, en werd in het Nederlandsche leger geplaatst als tweede Kapitein-Ingenieur en in 1828 tot Majoor der genie bevorderd.

Tijdens den opstand in Belgie in 1830 was hij eerst aanwezend Ingenieur te Luik, alwaar hij zeven jaren met de leiding en uitvoering van zeer belangrijke werken is belast geweest, na ook gedurende vele jaren te Doornik groote werken te hebben doen uitvoeren. Met het garnizoen van Luik kwam hij in het laatst van October 1830 te Maastricht aan, en werd daar weder als eerst aanwezend Ingenieur geplaatst, in welke betrekking hij onder de bevelen van den Generaal DIBBETZ zeer groote diensten bewezen heeft.

In 1823 reeds benoemd zijnde tot ridder der Militaire Willems orde 4de klasse, schonk Koning WILLEM I hem in 1830 de orde van den Nederlandschen leeuw, en in het volgende jaar werd zijn naam eervol op een leger-order vermeld.

Wegens ongesteldheid, waardoor hij zich voor de active dienst niet meer geschikt gevoelde, werd hij in 1838 gesteld op non-activiteit en verkreeg later zijn pensioen. Wegens zijne vele goede hoedanigheden was hij als mensch geacht en bemind, en in zijn vak wegens kunde en ervaring zeer gezien. Hij was gehuwd met ARNOLDA IDA DIBBETZ, bij wie hij kinderen verwekte. Hij overleed te Breda den 31sten October 1847.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ENGELEN (KORNELIS VAN) was een aanzienlijk koopman te Amsterdam, wiens pogingen, en die van nog negen andere kooplieden aldaar, in 1767 te Amsterdam de oprigting van de Maatschappij tot redding van drenkelingen ten gevolge hadden.

Zie VAN ZUTPHEN, *Ned. Uitv.* bl 117; *Woordenb. der zamenlev.* D. I. bl. 462.

ENGELEN (JACOB VOEGEN VAN) was geneesheer en Raad in den Edelen Hove van Civiele Justitie der kolonie Suriname. Hij zag zich in 1791 benoemd tot lid der Hollandsche Maatschappij der wetenschappen te Haarlem, en schreef:

Genees- natuur- en huishoudkundig kabinet, voortgezet door H. A. BAKE, Leid. 1791. 4 deelen, 8°.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* in 4o 1791. D. VI. bl. 186; DE JONG, *Alph. lijst van Boek.*

ENGELEN (PIETER VAN) of VAN AENGELEN, geboren te Husen in het Holsteinsche, was meesterknecht bij een zijdereeder te Amsterdam, en had zich met de beginselen van het Grieksch en Latijn bekend gemaakt en zich met Godgeleerde oefeningen bezig gehouden. Aangemoedigd door eenige Amsterdamsche Luhtersche predikanten, nam hij op zich om de personen die de Augsburgsche confessie te Monnikendam, Edam en Purmerende waren toegedaan, en waar nog geen leeraar was aangesteld, te onderwijzen. Niettegenstaande de wegen slecht waren en hij doorgaans te voet reisde, begon hij in 1636 zijne moeijelijke taak, en bezocht de drie gemeenten op éénen dag; zijne vergaderingen werden spoedig ondekt en hem op straffe aangezegd dezelven te eindigen. Hij ging evenwel in stilte voort, tot 1640, toen hem eene beroeping naar Alkmaar toekwam. Te Aurich in Oost-Friesland onderzocht en door BRANDANUS DETRIUS ingezegend, begon hij aldaar zijn werk, bleef er in de bediening tot 1648 en vertrok toen naar Zaandam. Vier jaren was hij ook hier werkzaam, toen hij aldaar met den Baljuw JAN BLOIS en met andere menschen in moeijelijkheden geraakte. Hij werd dien ten gevolge door het Amsterdamsche Consistorie in 1652 afgezet, en hem ook ten laste gelegd dat hij in alle stukken van mystiekerij niet zuiver was.

Naar Alkmaar teruggekeerd was daarom zijn ijver voor de zaak niet verdwenen, want in 1654 collecteerde hij aan vreemde hoven eene belangrijke som tot wederopbouwing der kerk te Delft, die door het springen van het kruidmagazijn aldaar, vernield was. Verder sleet hij bij zijne bloedverwanten te Alkmaar zijne overige levensdagen in de beoefening der wetenschappen en in het schrijven en vertalen van eenige werkjes, die door hem zijn uitgegeven onder de volgende titels:

De verziende Engel, of Geestlyk verr-gezicht, behelzende veelvuldige Gelykenissen, Exempelen, Sententien enz. 2de druk, Amst. 1661, 12°.

De ongelukkige Jeruzalemsche Reyze door den Heer VAN SEIDLITZ *gedaan* 1556—1559 uit het Hoogduitsch vertaald, Amst. 1662. 4°.

Herbarius of Kruid- en Bloemhof over den Aart van kruiden, bloemen enz. Amst. 1663. 8°. 2 deelen.

Hoveniers oeffeningen of Konst van Herbarischen, 1663, 8°. Herdrukt, Amst. 1676.

De barmhartige Samaritaan of Wondemeester Amst. 1663, 8°. 3 deelen.

Hij heeft ook zijn eigen leven beschreven en in een zeer net handschrift gegeven aan zijne eenige dochter, JUSTINA, welk Manuscript waarschijnlijk is zoek geraakt. VAN ENGELEN overleed te Alkmaar den 14den Mei 1664. Zijne geschilderde afbeelding is nog lang in de Luthersche kerk te Alkmaar bewaard geworden.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek*, D. I. St. III; PAAUW, *Europa's Lutherdom*, bl. 360—362, 381; FERWERDA, *Naaml. van boek.* D. I. St. 2 bl. III; SCHULTZ JACOBI en DOMELA NIEUWENHUIS, *Bijdr. tot de geschied. der Luth. kerk*, St. V. bl. 50—52; *de Navorscher*, D. V. bl. 95.

ENGELEN (WILLEM VAN). Zie ANGELIS (GULIELMUS AB).

ENGELENBERG (Commandeur). Zie over hem het artikel van MATHIAS DE LA CAVE.

ENGELENBERG (WIJNAND) geboren te Amsterdam en aldaar omstreeks 1835 overleden, was aldaar eerst apotheker, doch had met vele rampen en tegenspoeden te kampen waardoor hij in kommervolle omstandigheden geraakte, tot dat hij adjunct-koster der Noorderkerk en geëmploijeerde aan het postkantoor werd. Hij was een braaf man en een verdienstelijk medelid van een genootschap aan godsdienstige poezy gewijd, ten zinspreuk voerende: *Hierna volmaakter*. In den tweeden bundel gedichten door dit genootschap in 1815 te 's Hage in 8°. uitgegeven, komen drie stukjes van hem voor, die om den echt christelijken toon, die er in heerscht, waardig zijn gelezen te worden.

Zie VAN DER AA, *Woordenb. van Ned. Dicht.*

ENGELENBURG (de Heer van). Zie SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE (ALEXANDER).

ENGELHARD (NICOLAUS), geboren te Bern in Zwitserland, in 1696, legde zich met lof op de Godgeleerdheid, Wijsbegeerte en de Wiskunde toe, en werd, na eene reize door Holland gedaan te hebben en tot proponent bevorderd te zijn, als Hoogleeraar in de Wijsbegeerte en Wiskunde aangesteld te Duisburg, welke waardigheid hij in 1723 aanvaardde met eene Oratie: *de vero Philosopho*. Vijf jaren later werd hij door Curatoren der Groningsche Hoogeschool in dezelfde vakken als Hoogleeraar beroepen, in de plaats van JEAN PIERRE CROUSAZ. Als zoodanig werd hij den 20sten Augustus 1728 ingehuldigd en bekleedde dezen post met ongemeenen lof gedurende een tijdvak van 37 jaren tot aan zijnen dood, die te Groningen den 10den Augustus 1765 plaats had.

ENGELHARD was een sieraad der Groningsche Hoogeschool en een beroemd wijsgeer, die, zonder zijne voorgangers, met name WOLFF en LEIBNITZ, blindelings te volgen, echter in zeer vele gewigtige deelen der Wijsbegeerte, hunne voetstappen drukte. Zijne stellingen vonden in RUARD ANDALA

een vinnig bestrijder, die hem van ongodisterij beschuldigde. ENGELHARD verdedigde zich, en zijn tegenstrever zweeg. Ook met den Hoogleeraar DRIESSEN voerde hij eenen wetenschappelijken strijd, doch hunne vriendschap werd ongeschonden bewaard, en beiden betoonden zich daarbij zachtzinnige en beschaafde geleerden. De werken door ENGELHARD in het licht gegeven zijn getiteld:

Institutiones Philosophiae theoreticae, Gron. 1743. 8°. 2 Tomi.

De notione extensi ad mundum applicata, Duisb. 1726.

Otium feriis Groninganis interpositum; Gron. 1740. 8°. 2. tom. c. fig.

Feriae Groninganae varii argumenti, Gron. 1736 8°. 2 tom.

Dissertationes variae argumenti. Gron. 1733. 8°.

Institutiones Philosophiae moralis na zijnen dood te Groningen door F. A. WIDDER in het licht gegeven.

ENGELHARD was een der oprigters en de eerste voorzitter van het Genootschap te Groningen: *pro excolendo Jure patrio*. Behalve eene Inwijdings-redevoering, door hem gedaan, komt er in de werken van dat genootschap (D. I. bl. 539 en volgg.) eene lofrede, door den Hoogleeraar A. BRUGMANS op hem gehouden, voor. ENGELHARD's deugden en hoedanigheden als geleerde, mensch en burger zijn daarin op eene waardige wijze in het heerlijkst licht gesteld en hulde gebragt aan 's mans ronde minzaamheid en beschaafdheid, welke hem, zoo bij het geven der lessen als in den gezelligen omgang, versierde. Ook was hij lid van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem. Zijne zinspreuk was: *Bene qui latuit, bene vixit*. (*Hij heeft wél geleefd, die goed verborgen geleefd heeft*).

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1723, *b* bl. 680, 1728. *a*. bl. 365 *b*. bl. 230; SAXE, *Onom. Lit*. T. VI. p. 364; FERWERDA, *Cat. Univ*. D. I. St. VI· bl. 105, 106; BRUCHERUS, *Gedenkb. van Stadt en Lande*. bl. 337, 338; COLLOT D'ESCURY, *Holl. Roem*, D. V. bl. 336—340; VAN HALL, *Lev. van van Kinsbergen*, bl. 13, 307; *Biogr. Univers*. T. VII. p. 74, 75; DE JONG, *Alph. lijst van boek*. bl. 672.

ENGELHARD (NICOLAUS), waarschijnlijk bloedverwant van den voorgaande, was eerst Raad en Directeur Generaal van Neêrlands Indië, en later Gouverneur en Directeur van Java's Noord-Oostkust. In beide betrekkingen maakte hij zich zeer verdienstelijk, daar hij bij de inlanders zeer gezien was. Toen de Engelschen in 1800 een aanval op Java beproefden, en eenige inlanders in het Oosten des eilands zich onder hunne bescherming begaven, trok ENGELHART met eene afdeeling troepen derwaarts, en wist de afvalligen weder tot gehoorzaamheid aan het Nederlandsch bestuur te doen terugkeeren. Van hem ziet het licht eene wederlegging der beroemde *Memorie* die DAENDELS tot verdediging van zijn bestuur had uitgegeven. Die wederlegging is getiteld:

Overzigt van den staat der Nederlandsche Oost-indische Bezittingen, onder het bestuur van den Gouverneur-Generaal HERMAN WILLEM DAENDELS, *ter betere kennis en waardering van 's mans willekeurig en gewelddadig bewind*. 's Hage. en Amst. 1816. 8°.

Zie VAN KAMPEN, *Geschied. der Ned. buiten Europ*. D. III. bl. 388; Dezelfde, *geschied. der Ned. Lett. en Wetensch*. D. III. bl. 277; DE JONG, *Alphab. lijst van Boek*.; TEENSTRA, *beschrijv. van de Ned. Overz. bezitt*. bl. 280, 282, 614.

ENGELMAN (J.) was een verdienstelijk waterbouwkundige, van wien de volgende werken bestaan:

Natuurkundige Verhandeling over de sneeuwfiguren, Utrecht, 1747. 8°.

Verhandeling over de droogmaking van het Haarlemmer meer, Zutph. 1820. m. kaart 8°.

In 1767 werd hij en anderen belast met een onderzoek der middelen ter beteugeling van het Haarlemmer meer, en men deinsde toen nog terug voor het grootsche denkbeeld, de droogmaking, van welks uitvoering thans reeds de vruchten geplukt worden. Ook in 1778 riep men zijnen raad in om te voorzien in de verzanding van het IJ. De tijd van zijn sterven is niet bekend.

Zie *Verv. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR, D. I. bl. 290; ABRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek*; STUART, *Vaderl. Hist*. D. II. bl. 356, D. III. bl. 254; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid*. 1ste Verv. bl. 72.

ENGELMAN (JAN WILLEM), schreef:

Suriname ontmaskerd, of zaakelijke beschouwing waarvan het verval der Kolonie Suriname tans grootlijks toe te schrijven is, uit authentique stukken aangetoond, Amst. 1778. fol.

Zie ABRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek*.

ENGELMAN (C. F.), schreef: *Leerredenen aan Christelijke Ouders, ter bevordering van eene goede opvoeding hunner kinderen*, Amst. 1783. 8°.

Zie ABRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek*.

ENGELMUNDUS, of ENGELMOND, was een Engelschman van geboorte maar van afkomst een Fries. Hij kwam met WILLEBRORD in de Nederlanden, en verkondigde het evangelie aan de Kennemers. De stichting der kerk te Velzen wordt aan hem toegeschreven, waar hij te midden van den tegenstand der Kennemers overleden en begraven is. Volgens de oude verhalen stierf hij op den 1sten Februarij, maar zijn sterfdag wordt op den 21sten Junij gevierd. Vóór de Hervorming werd hij als de beschermheilige van het dorp Velzen aangemerkt, en door de Roomsch katholieken voor den patroon tegen de tandpijn gehouden. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie (VAN HEUSSEN en VAN RIJN) *Oudheden en gesticht. van Kennemerl*. D. I. bl. 327, 328; HOOGSTRATEN, *Woordenb*. D. IV. bl. 109; ROYAARDS, *Geschied. der inv. en vestig. van het Christend. in Nederl*. D. I. bl. 188, 199, 200; MULLER, *Cat. van portrett*.

ENGELRAAM (LAURENS) was een kunstgraveur of glasschrijver, die in het midden der zeventiende eeuw te 's Gravenhage bloeide.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch*.

ENGELRAEVE (PETRUS), of ENGELRAVEN, werd in 1612 predikant te Boskoop en in 1619 door de Synodale Gedeputeerden in zijne bediening geschorst, waarna hij, als onzuiver bevonden in de leer van de erfzonde en in die van de volmaakte onderhouding van de wet in dit leven, door de Leidsche Synode werd afgezet. Daar hij, gelijk velen, de akte van stilstand niet wilde teekenen, werd hij den 10den September uit het land gebannen en naar Waalwijk gevoerd. Zoowel daar als te Antwerpen was hij op de vergaderingen der Remonstranten tegenwoordig. In 1621 vertrok hij met zijne vrouw naar Holstein, waar hij met anderen voor de uitgewekene Remonstranten predikte, eerst op het slot te Tonningen, daarna te Frederikstad. Van den beginne oefende hij daar het notariaat uit; in 1627 schijnt hij daarvoor het predikambt geheel nedergelegd te hebben. Volgens BRANDT ging hij later tot de Roomsch katholieke kerk over.

Hoogst waarschijnlijk zijn enkele pamphletten uit de jaren 1619—1622, waarvan de auteurs niet genoemd worden, van zijne hand. BRANDT meldt ons dit bepaald van het volgende:

Basuyne, dienende om allerley traghe slapende zielen yverich ende wacker te maken, mitsgaders verflaude ende vertsaechde herten moed te gheven tot continuatie hares christelijcken beroeps, nietteghenstaende hen dieshalven veel swaricheden ontmoeten. Alles cortelyck vervatet in drie brieven, geschreven na gheleghentheyt van eenen remonstrantschen predicant; doe hij sich bereyde om in Hollandt onder 't cruys Godts woordt te gaen leeren, de eene aen sijn ghemeynte, de ander aen sijn huysvrouw ende de derde aen sijn vrienden. Hos. VIII: I. Anno. 1620.

Zie BRANDT, *Hist. der Reform*. D. III. bl. 343, 884, 915, 916, D. IV. bl. 415; SOERMANS, *Kerk. Reg. der Pred. in Zuid-Holl*. bl. 53; TIDEMAN, *de Remonstr. Broedersch*. bl. 127, 319. 320, 332; KIST en ROYAARDS, *Arch. voor Kerk. geschied*. D. VII. bl. 60.

ENGELS (BARTHOLOMEUS) was een verdienstelijk landschapschilder, die in het midden der zeventiende eeuw bloeide en door den heer KRAMM het eerst vermeld werd. Een aantal schilderijen, in den Catalogus van HOET voorkomende, werd met goede prijzen betaald.

Zie KRAMM, *Lev. en werk. der Kunstsch*.;

ENGELS (J.). Van hem komt in het *Groot Hoorns, Enkhuizers en Alkmaarsch en Purmerende's Liedeboek* een drinklied voor.

Zie HERINGA, *Bijdr. tot de lijst van Ned. Dicht*. in den *Algem. Konst- en Letterb*. 1848, D. I. bl. 100.

ENGELS (FREDERIK CAREL) werd in 1743 Engelsch predikant te Gemund en Berg in Gulikerland, in 1747 leeraar bij de Hervormde gemeente te Vaals, van waar hij in 1754 vertrok als Hoogduitsch predikant te 's Hage. De volgende werken zijn door hem in het licht gegeven:

De verloren Zoon in vyf beschouwingen voorgesteld, 's Hage 1766. 8°.

Vijf Leerredenen, 's Hage 1766. 4°

Zie *Boekz. der gel Wereld*, 1747. *b* bl. 487, 1754 *a* bl. 702; ABRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek*.

ENGELS (REMKO), geboren te Bellingwolde uit ouders tot den landelijken stand behoorende, werd eerst beroepen te Colmschate, waar hij in dienst trad den 1sten Mei in 1796, vertrok naar Engelbert in 1801, naar Emmen in 1807 en nog

in hetzelfde jaar naar Nieuwwolde, waar hij den 3den Januarij 1855 overleed in den ouderdom van ruim zes en tachtig jaren, nalatende zijne weduwe ANTJE VAN DER TOUK, dochter van NICOLAAS VAN DER TOUK, in der tijd Predikant te Groningen, en één zoon. Hij was vele jaren lid en tot aan zijn overlijden Praeses van het klassikaal bestuur, en vroeger ook lid van het Provinciaal kerkbestuur. Van hem is in druk uitgegeven:

Ontboezeming over de godsdienstige denkwijze, vroomheid en regtzinnigheid in de Hervormde Kerk, byzonder met betrekking tot de leeraars, Gron. 1834. 8°.

Waarheid en geloof, of mijne ontboezeming in eenige voorname bijzonderheden nader opgehelderd en ontvouwd, Gron 1834. 8°.

Geloofsverdediging, Gron. 1836. 8°.

Geloofsroem; de leer der regtvaardiging door het geloof in Jezus, beschouwd in het licht van Gods woord, als de hoofdwaarheid des Evangeliums, den grondslag der Protestantsche Kerk in het algemeen en der Hervormde Kerk in het bijzonder, Gron. 1837—1841. 8°. 3 stukken.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt; BRINKMAN, *Alphab. lijst van Boek.*

ENGELSMA (JACOBUS), geboren te Oldeboorn den 22sten October 1689, werd opgevoed te IJlst, werwaarts zijne ouders met der woon vertrokken waren, toen hij nog geen twee jaren oud was. In 1697 vertrok hij naar de Latijnsche school te Sneek, en in 1705 naar de Franeker Hoogeschool, waar hij in de Godgeleerdheid studeerde en in 1710 tot proponent bevorderd werd. Den 30sten April 1712 beroepen te Gordijk, werd hij er den 5den Junij bevestigd, en deed er den 12den daaraanvolgende zijne intrede. Hij werd den 5den October 1759 emeritus en overleed er den 19den October 1763.

De rust hem, na eene ijverige Evangeliebediening geschonken, heeft ENGELSMA besteed tot de zamenstelling van de:

Volglijst van Predikanten, wie, waar, wanneer zedert de gelukkige Hervorminge onder de Classis van de Zevenwouden in dienst geweest zijn. Vooraf gaat een voorbereidinge, dienende tot opluisteringe zo van de Kerkelijke Geschiedenissen in het gemeen, als van de Classis van Zevenwouden in het bijzonder: Doormengt met aanmerkelijke Gevallen en Wetenswaardige Gebeurtenissen. Leeuw. 1763. 8°.

Zie dat werkje bl. 234—236.

ENGELSMA MEBIUS (JACOBUS). Zie MEBIUS (JACOBUS ENGELSMA.)

ENGELSMAN (JAN JANSZOON) was in het jaar 1618 Burgemeester te Hoorn, en werd met anderen in dat jaar naar Utrecht afgevaardigd, om Prins MAURITS te ondersteunen, in het afdanken der waardgelders aldaar.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 227.

ENGELZ (S.) vervaardigde een vrij goed gedicht ter aanprijzing van E. MEIJSTER's *des werelds dool- om-berg ontdoold op Dool in bergh*, Utr. 1669.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. b. 100.

ENGENHUIS (CORNELIS ADGERUS VAN) Zie AEDGERUS (CORNELIUS).

ENGERT (DIRK WAANDERT) was Apotheker te Amsterdam en kenmerkte zich als een vurig patriot van het jaar 1787. Hij kwam aldaar in 1795 in de regering en overleed er in 1825. Hij vervaardigde in 1782 eene *Dankbetuiging aan den Heer* MATTHIJS VAN SON, voor het bijwonen van eenen maaltijd, en in het volgende jaar, een *Heylgroet* aan dien zelfden heer, bij de inwijding van zijn herbouwd huis.

Zie. VAN DER AA, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.*

ENKEVOIRT (WILLEM VAN). Zie WILLEM VAN ENCKEVOIRT.

ENKHUIZEN (DIRK VAN) was de twintigste Land-kommandeur der Duitsche Ridders Baleije van Utrecht, en voerde het bewind elf jaren. Hij was een kloekhartig man die prachtig leefde, maar eigenzinnig, trotsch en streng tevens was, zoodat hij meer ontzien dan bemind werd. Hij werd afgezet en later tot Kommandeur te Middelburg benoemd, waar hij in 1463 overleden en in het koor van de kapel der Duitsche Heeren begraven is.

Zie HOOGSTRATEN, *Woordenboek*, D. IV. bl. 203.

ENKHUIZEN (JACOB PIETERSZ. VAN). Zie PIETERSZ. (JACOB).

ENNES (BOKKE), bij sommigen BOKKE HANNES genaamd, was in 1494, toen de partijschappen in Friesland op het hevigst woedden, burger van Bolsward. Hij was een bejaard, schrander en voortvarend man, en een getrouw aanhanger van JUW JUWINGA. Te gelijk met dezen uit de regering gestoten, hielden zij zich als in ballingschap te Leeuwarden op. Spoedig verveelde dit den onrustigen JUWINGA, die, vast besloten eene kans te wagen om weder tot zijn vorig gezag te geraken, ENNES, bij hem als een kloeken en door zijne jaren voorzigtigen man bekend, naar Gelderland zond, om aldaar een troep krijgslieden, die onder zekeren partijganger, DAAM VAN TIEL genaamd, gediend hadden en nu afgedankt waren, voor hem aan te werven. ENNES kon dezen last gemakkelijk ten uitvoer brengen, daar dit volk, thans zonder soldij en zeer begeerig naar buit in vreemde landen, voor den eerstbiedenden te krijgen was. Hij bragt hen, zes honderd man sterk, onder een eigenen bevelhebber, zoo heimelijk en spoedig mogelijk in Friesland, trok met den troep, benevens JUW JUWINGA in den nacht van den laatsten September 1494 naar Bolsward, nam den volgenden dag, met behulp van eenige Vetkoopersgezinde burgers de stad stormenderhand in, en kwam met zijnen beschermheer weder aan de regering. Eenigen tijd later werd hij naar Workum gezonden, om de huizen der Schieringers aldaar te plunderen en het slot van DOUWE VAN HARINXMA, in die stad staande, in te nemen. Hij volvoerde dit bevel met ijver en verdreef daarenboven al de vijanden van JUWINGA van daar, brandschatte de dorpen, Arum, Pingjum, Witmarsum en anderen daaromtrent gelegen, en bragt eene groote som gelds tot buit mede, met welke JUW de krijgsknechten bezoldigde. In het volgende jaar, 1495, trok BOKKE ENNES naar Oost-Friesland, om aldaar eenig krijgsvolk aan te werven ter verdediging tegen GOSLICK JUWINGA, die voornemens was Bolsward te bestormen. Den 6den September kwam hij met drie honderd man over Groningen en Leeuwarden ter bestemder plaatse aan, doch wachtte te vergeefs op de komst van GOSLICK. Om de krijgsknechten, die men niet langer in ledigheid kon laten en gewoon was grootendeels met behaalden buit te betalen, eenige bezigheid te verschaffen, rukte hij, gesterkt door eenige Vetkoopersgezinde burgers uit Bolsward, naar het dorp Heeg, en verbrandde de geheele buurt, behalve de kerk en de huizen der priesters, welke aan de vlammen weerstand boden, omdat zij van steen gebouwd en de andere woningen meerendeels van hout opgetimmerd waren. Voorzeker is ENNES tegenwoordig geweest bij de menigvuldige strooptogten en gevechten, welken na dezen tijd plaats hadden en op eene bittere en wreede wijze door de beide neven, GOSLICK en JUW JUWINGA, aan het hoofd der Schieringers en Vetkoopers gevoerd werden, doch daar er geene bijzondere melding van hem gemaakt wordt, gaan wij die stilzwijgend voorbij. Stellig is het dat hij, bij eenen aanval van de Schieringsche Franekers op de toen slecht versterkte stad Harlingen, dood geslagen werd, en aldus na een zeer onrustig leven eenen geweldigen dood onderging. Men wil zelfs dat HESSEL MARTENA den ouden man eerst handen en voeten afkapte en vervolgens met een hellebaard doorstak; doch daar dit slechts door eenen enkelen schrijver als eene daadzaak wordt opgegeven, en door een ander slechts als een gerucht wordt verhaald, terwijl al de overigen er van zwijgen, komt het ons te weinig bewezen voor, om MARTENA van zulk eene onmenschelijke euveldaad met grond te betigten.

Zie SCHOTANUS, *Friesch. Hist.* B. XII bl. 414, 425, 426, 431, 432; WINSEMIUS, *Chron. van Friesl.* B. XI. bl. 327, 337—339; VISSER en AMERSFOORT, *Archief*, bl. 116; AREND, *Alg. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 456—461, 477.

ENS (CORNELIS) werd eerst beroepen tot predikant te Kwadijk in 1679, en overleed er als zoodanig den 20sten Junij 1717. Drie zijner zonen volgen. Hij schreef:

Over de vier eerste versen van 't Hooglied, Capittel I, 8°.

Wonderen van de gemeenschap Christi, Purmer. 1695. 8°.

Zie VEERIS, *Kerk. Reg. van N. Holl.* bl. 104; *Boekz. der gel. wereld*, 1717 a bl. 721; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III.

ENS (JOHANNES), oudste zoon van den voorgaande, werd te Kwadijk den 9den Mei 1682 geboren, studeerde te Leiden en werd na de voltooijing zijner studien, in 1706, tot predikant te Beets beroepen. Van daar werd hij in 1718 tot Hoogleeraar der Godgeleerdheid te Lingen aangesteld en in 1720 als Predikant te Utrecht, waar hij den 10den Maart van dat jaar bevestigd werd, en ook Godgeleerde collegien gehouden heeft. Door zijne buitengewone geleerdheid verwierf hij zich nog datzelfde jaar het buitengewoon, en in 1723 het gewoon Professoraat aan de Utrechtsche Hoogeschool, waar hij zich door zijne kennis van de Grieksche taal en kerkelijke geschiedenis zeer onderscheidde, en zich grooten naam maakte als uitlegkundige en hardnekkig verdediger der Coccejaansche rigting; het laatste blijkens den

hevig gevoerden twist tusschen hem en den Voetiaanschen FRUYTIER. Niet lang mogt de Utrechtsche school zich in zijn bezit verheugen. Zijne onmatige en ongeregelde levenswijze sleepte hem vroegtijdig ten grave, en hij overleed, nog geen vijftig jaren oud, den 6den Januarij 1732. Zijne afbeelding ziet het licht. De volgende geschriften zijn van hem in druk uitgegeven:

Bibliotheca sacra, sive diatribe de librorum novi Testamenti canone, Amst. 1710. 8o.

Aanmerkingen over Jesaias kapittelen XI en XII, tot verstand der woorden in den regten zin, het oogmerk, de vervulling of verwachting en gebruik, Amst. 1713. 8o.

Oratio inauguralis de persecutione Juliani, Traj. 1720. 4o.

Oratio de Academiarum omnium praestantissima, Traj. 1727. 4o.

Tafereel der Wereldse Vermakelijkheden. 12o.

Behalve deze geschriften was ENS de schrijver van het:

Ouderlings protest en raet, Zions worstelingen, en raet, Zions worstelingen, en Spiegel der voorbeelden ontdekt en opgeheldert, tot bewaringe van eenigheid en bevorderinge van de vreede der kerke, Amst. 1715.

Satans verantwoording, Lingen, 1715.

Het eerste dier geschriften kwam uit onder den naam van DANIEL VAN DER HEYDE, het tweede onder dien van HOSEAS STICHTENIUS; beiden zijn tegen JAKOBUS FRUYTIER gerigt.

Na den dood van ENS gaf zijn broeder REGNERUS, eerst predikant te Valkoog later te Kwadijk en als zoodanig te Zwolle in 1742 overleden, nog van hem uit:

Kort historisch Berigt van de Publieke schriften rakende de leer en dienst der Nederduitsche kerken der vereenigde Nederlanden; zijnde de formulieren van Eenigheid en de Liturgie, doorgaans gevoegd achter de Psalmboeken, die in dezelve kerken gebruikt worden; opgesteld door JOHANNES ENS enz. Utr. 1733. 4o. Herdrukt te Kampen, 1857. 8o.

REGNERUS ENS voegde daar achter *de Acte of Handelingen der Synode van Wesel van* 1568, uit het Latijn in het Nederduitsch overgezet.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1720 *a* bl. 121, 365, 477, 758, 1723, *a* bl. 108, 241, 1732 *a* bl 104; BURMAN, *Traj. Erud.* p. 92—94; SAXE, *Onom. Lit.* T. VI. p. 164; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; 's GRAVENZANDE, *twee honderdjarige Gedacht. van de Synode te Wezel*, bl. 116; YPEY en DERMOUT, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D. III. bl. 192, 193, *Aant.* bl. 81; BOUMAN, *Geschied. der. Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 77; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 422; MULLER, *Cat. van portr.* bl. 76.

ENS (EVERHART), broeder van den voorgaande, werd te Kwadijk den 30sten Maart in 1696 geboren, studeerde te Leiden, werd beroepen te Buiksloot en aldaar den 11den Mei 1721 bevestigd. Hij bleef er tot aan zijnen dood, die den 26sten Januarij 1766 plaats had. Hij schreef.

Kortbondige schakel der Goddelyke waarheeden, Dordr. 1723. 8. 4de druk, Dordr. 1743, 8o.

Bijbelstoffen of verklaringen van eenige voorname plaatsen der heilige schrift, zoo des Ouden als des Nieuwen Testaments, Amst. 1742. 4o ald. 1744. 4o, 1753. 4o. 1744. 4o.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1721. a. bl. 119, 501, 624; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III. V; BOUMAN, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 112 noot.

ENS (PETRUS), broeder van de voorgaanden, werd te Kwadijk omstreeks het einde der zeventiende eeuw geboren. Hij studeerde te Leiden in de Godgeleerdheid en voleindigde zijne studien in 1720 met de verdediging eener *Disputatio theologica de Jure servorum et ancillarum Mosaico* (Lugd. Bat. 1720. 4o). In Februarij 1722 tot Predikant te Oosthuizen bevestigd, werd hij den 26sten October 1725 tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid en Oostersche talen aan de Harderwijksche Hoogeschool verkozen, en verbond zich als zoodanig den 14den Junij 1726 op eene plegtige wijze aan de Hoogeschool, door eene rede:

In quatuor summa supplicia vet. Hebraeorum (Hard. 1726. 4o).

De eerste jaren van ENS verblijf aan de Hoogeschool gingen voor hem rustig voorbij. Weldra werd hij door ziekte gekweld en het schijnt wel dat zinsverbijstering de hoofdrol speelde. Daarbij kwam dat hij van onregtzinnigheid en Socinaansche gevoelens beschuldigd werd. Wij zullen onze lezers geen verslag doen van hetgeen daarover tusschen ENS en de Curatoren der Harderwijksche school plaats had; genoeg zij hier de vermelding dat hem in 1740 eerst het onderwijs in de Godgeleerdheid verboden en hij een jaar daarna ook als Hoogleeraar in de Oostersche talen ontzet werd. Hij woonde vervolgens te Zwolle, en verviel tot behoefte. Eerst in 1770 verleende men hem, op voorspraak van Prins WILLEM V, een klein pensioen, hetwelk hij waarschijnlijk tot zijnen dood toe genoten heeft, waarvan het tijdstip onbekend is.

ENS was een achtenswaardig en geleerd man, maar zwak en weifelende van geest en hart, en wien het, blijkens het met hem gebeurde, aan kracht en moed ontbrak om voor zijne gevoelens mannelijk uit te komen. Ondanks dat wordt hij door een zijner beroemdste leerlingen, JACOBUS HINLÓPEN, Predikant te Utrecht, een voortreffelijk, zelfdenkende theologant genoemd, die alles, wat hij voordroeg, uit de zuivere bron der goddelijke openbaring schepte, en hetgeen hij anderen leerde zelf ook betuigde te gelooven, als eeniglijk op den Bijbel gegrond. Van zijne geleerdheid, en vooral van zijne ernstige beoefening des ouden Verbonds, getuigen zijne geschriften, die, behalve de genoemden, getiteld zijn:

Ordo fundamentorum punctationis indicatus, Hard. 1741. 4o.

Chronicon Pentateuchi et libri Estherae, Zwoll. 1742. 4o.

De summa Sacrae Scripturae firmitate, Zwoll. 1743. 4o.

Over de Zaligsprekingen, 4o.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1721. b. bl. 646, 1722. *a.* bl. 247, 1725. *b.* bl. 503, 639, 1726. *a.* bl. 122, *b.* bl. 250, 1767. *b.* bl. 202; FERWERDA. *Catalog. Univ.* D. I. St. 2. bl. 308; IJPEY, *Geschied. van de Krist. kerk in de* 18de *eeuw*, D. VII. bl. 288, 289; IJPEY en DERMOUT, *Geschied. der. Ned. Herv. Kerk*, D. III. bl. 215—218, *Aant.* bl. 96, 97; BOUMAN, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. I. bl. 325, D. II. bl. 111, 127, 605; GLASIUS, *Godget. Nederl.* D. I. bl. 419—422.

ENS (LUDOVICUS) was een Hoornsch dichter, misschien uit hetzelfde geslacht als de voorgaanden geboren. Hij leefde in het begin der zeventiende eeuw, en maakte lofdichten op de werken zijner tijd- en stadgenooten, zoo als op den 4den druk van VELIUS *Chronijk van Hoorn.*

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 77.

ENS (SICCO) werd omstreeks het begin van 1779 geboren, welligt uit hetzelfde geslacht van de voorgaanden. Hij studeerde aan de Franeker Hoogeschool en verkreeg den 6den December 1803 de Doctorale waardigheid in de Geneeskunde, na verdediging eener dissertatie: *de Historia extractionis cataractae*, die te Franeker in 1803 in 8o. het licht zag. Sedert oefende hij met een gelukkig gevolg de geneeskunde te Leeuwarden uit, van waar hij in 1809 beroepen werd aan de Franeker Hoogeschool als Hoogleeraar in de Genees-, Ontleed-, Heel en Verloskunde, welke betrekking hij den 4den Junij 1810 aanvaardde met eene redevoering over het gezegde van BACO VERULAMIUS: *non fingendum aut excogitandum, sed inveniendum quod natura ferat vel faciat.* Na de opheffing der Academie bleef hij te Franeker wonen, en legde zich weder geheel toe op de Genees- en Heelkundige praktijk, welke hij ook als Hoogleeraar had voortgezet en later, na zijne benoeming tot Hoogleeraar in dezelfde vakken aan het Rijks-Athenaeum te Franeker (welke betrekking hij aanvaardde met eene redevoering *de homine mari ac femina.*), bleef waarnemen, terwijl hij als lid der provinciale en stedelijke geneeskundige commissien belangrijke diensten bewees. Hij was een man van uitstekenden aanleg, naauwgezet en ijverig in de waarneming der uitgebreide werkzaamheden aan zijne betrekkingen verbonden, scherpzinnig en vastberaden in de toepassing zijner kundigheden, daarbij eene buitengewone chirurgicale handigheid parende. Wijd en zijd in Friesland werd hij geraadpleegd, en genoot tot aan zijn dood, die den 12den Mei 1842 te Franeker plaats had, een onbepaald vertrouwen en eene algemeene hoogachting, die hij, al ware het alleen om zijne zeldzame belangeloosheid, ten volle verdiende. Behalve de genoemde Dissertatie en redevoeringen gaf hij in druk uit:

Oratio de creatoris sapientia in conservando corpore humano conspicua, geplaatst in de *Annales Academiae Groninganae*, Gron. 1818—1819. 4o.

Oratio de benigna et miranda creatoris sapientia in conservando genere humano per generationem conspicua, geplaatst in dezelfde *Annales*, 1823—1824. 4o.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1842. D. I. bl. 321; HOLTROP, *Bibl. Medico-Chirurg.* p. 91.

ENS (HENDRIK VAN), of ENSCHEDE, bijgenaamd SUIDEWIND of SNEEUWWIND, was Maarschalk van KAREL Hertog van Gelder, en een kloek en stoutmoedig krijgsman, die zijnen vorst vele diensten bewezen heeft en in den oorlog is grijs geworden. Hij bewaarde als kastelein voorheen het slot Poederoijen, gelegen in den Bommelerwaard. Als zoodanig werd hij in 1507 door JAN VAN EGMOND, Stadhouder van Holland, belegerd, doch hij verweerde zich dapper en werd bijtijds door den Hertog ontzet. Hierdoor overmoedig geworden, ging hij voort met plunderen en rooven, en ontzag zich ook niet om reizende kooplieden aan te houden en op losgeld te stellen. Eenige Hollandsche steden Haarlem, Amsterdam, Delft en

Dordrecht, kwamen in 1508 overeen om de belegering te hervatten, en gaven aan RUDOLPH VAN ANHALT last om het roofnest uit te roeijen. Deze verzamelde hierop een leger soldaten en trok tegen Poederoijen op. Daar wachtte hem evenwel eenen hardnekkigen tegenstand, en voorzeker zou de bezetting het wel zoo lang hebben uitgehouden dat Hertog KAREL met ontzet opdaagde, ware het niet dat VAN ENS, die zich niet ontzag, op het onverwachts door het nederstorten van een zwaren balk en eenig muurwerk op den grond geworpen en doodgeslagen was. De bezetting gaf zich daarna over.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 357; *Levensbeschrijv. der Ned. Vorst.* enz. D. I. bl. 330—332; SCHOTEL, *Uitspann.* bl. 131—142; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 392; VAN DER CHIJS, *de Munten der Graven en Hertogen van Gelderl.* bl. 311.

ENS (EVERT VAN), Drost van Koevorden, maakte zich in 1580 bekend door de inneming van Meppel voor de Spanjaarden, en door den herbouw van de oude sterkte *de kinkhorst* geheeten. Hij werd eerlang door de Staatsche troepen aangevallen en redde zich door de vlugt. In 1582 komt zijn naam nog eens voor bij de inneming van Steenwijk door den Overste-Luitenant TAXIS.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. XV. bl. 210 (217), B. XVII. bl. 336 (33).

ENSCHEDE (P. VAN) was secretaris van de stad Bommel, en zou volgens PARS eene beschrijving dier stad hebben in druk gegeven, die, voor zoo ver ons bekend is, niet meer voorhanden is. Daar ook de schrijver van de *Beschrijving der stad Bommel* (VAN HASSELT) Arnh. 1765. 8°. verklaart dat werk nooit gezien te hebben, vermeenen wij gegronde reden te hebben om aan deszelfs bestaan in druk te mogen twijfelen.

Zie PARS, *Ind. Bat.* bl. 173; (VAN HASSELT) *Beschrijv. van Bommel*, Voorr. bl. 2.

ENSCHEDE (JOHANNES) behoorde tot een geslacht dat, sinds de helft der achttiende eeuw, zich jegens de drukkunst zeer verdienstelijk gemaakt heeft. Hij werd te Haarlem in 1708 geboren, waar hij in October 1780 overleed, en zich als drukker en lettergieter beroemd maakte. Zijn portret, naar de teekening van C. VAN NOORDE, wordt, met eene afbeelding zijner lettergieterij, gevonden vóór zijne:

Proef van letteren, welke gegoten worden in de nieuwe Haerlemsche Lettergieterij van J. ENSCHEDE, Haarl. 1768. 8°.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ENSCHUT (CORNELIS ADRIANUS VAN) werd den 21sten Januarij 1778 te Arnhem geboren, en den 15den dierzelfde maand van het jaar 1797 als student aan de Harderwijksche Hoogeschool ingeschreven. Hij wijdde zich aan de beoefening der Regtsgeleerdheid, hoorde de lessen van DE RHOER, KEMPER en GRATAMA, en verkreeg den 26sten Junij 1801 den graad van Meester in de beide Regten, na openlijke verdediging eener *Dissertatio inauguralis de imputatione.* Zich te Arnhem als Advocaat nedergezet hebbende, kwam hij al spoedig in aanzienlijke regterlijke betrekkingen, doch zijne reeds voor lang bekende scherpzinnigheid en kunde verwierf hem den 11den Junij 1806 eene roeping als gewoon Hoogleeraar van het Natuur- Volken- en Staatsregt aan de Geldersche Hoogeschool, welk ambt hij reeds een jaar had waargenomen, toen hij zich den 16den Junij 1807 plegtig aan de Hoogeschool verbond, door eene *Oratio inauguralis de utilitate disciplinae juris naturalis nostra imprimis aetate*, welke te Harderwijk in 1807 onder dien titel het licht zag. Met roem vervulde hij zijne betrekking, en zelf de meest bevoegde regters wijdden uit in zijnen lof. Groot was niet slechts zijne vaardigheid in het spreken en schrijven, en zijne, door weinigen geëvenaarde, werkzaamheid, maar ook zijne geleerdheid in de meest verschillende uiteenloopende deelen van het wijsgeerige en stellige Regt.

Bij de opheffing der Academie te Harderwijk werd VAN ENSCHUT, den 16den October 1815, tot Hoogleeraar der Regten te Groningen benoemd, en vertrok van daar, in 1822, als opvolger van DE RHOER, naar Utrecht. Hier bleef hij zijnen roem handhaven, tot dat ligchaamszwakte en bijkomende ongesteldheid hem noodzaakte zijn ontslag te vragen. Hij verkreeg het in het begin van 1835, doch nog hetzelfde jaar, den 2den Augustus, overleed hij. Van hem ziet nog het licht eene verhandeling:

Over de bevoegdheid der Markgenootschappen, om de Markgronden te bevrijden van het weiden van het vee uit de aangrenzende buurtschappen, Gron. 1818. 8°.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1835. D. II. bl. 84; DE JONG, *Alphab. lijst van Boek.*; BOUMAN, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 536, 547, 629.

ENSPIJK (CHRISTIAAN FREDERIK KLEYNHOFF VAN). Zie KLEYNHOFF (CHRISTIAAN FREDERIK).

ENSSE (EVERT VAN), Regtsgeleerde en Raad van FREDERIK VAN BADEN, Bisschop van Utrecht. In het jaar 1503, wanneer wij hem het eerst ontmoeten, werd hij schoolmeester te Leusden, doch schijnt ondanks die betrekking den Bisschop steeds ter hulpe geweest te zijn. Wij vinden hem althans meermalen genoemd; onder anderen was aan hem en anderen in 1515 het bestuur van zaken opgedragen bij afwezigheid van den Bisschop, en was hij in het volgende jaar met de drie staten van Utrecht in onderhandeling, toen Bisschop FREDERIK VAN BADEN besloten had afstand van het bisdom te doen. Na dien tijd wordt zijn naam niet meer vermeld.

Zie *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. II. bl. 181, 196, 244, 315, D. III. bl. 199, 200 a 200 b, D. IV. bl. 156, 157, 182.

ENST KONING (GERRIT VAN). Zie KONING (GERRIT VAN ENST.)

ENTENS (BARTHOLD), afkomstig uit een geslacht dat tot de voornaamste familien van de provincie Groningen behoorde, en waarvan verscheidene personen in de geschiedenis voorkomen. SALING ENTENS verklaarde zich tegen het verbond van 1491; MEYO ENTENS werd in 1499, en HILDEBRAND ENTENS in 1501, door de stad Groningen gevangen genomen, en EVERARD ENTES sneuvelde in een gevecht tegen de Saksers. BARTHOLD ENTENS, misschien de grootvader der hieronder volgende personen van dien naam, was in 1536 afgevaardigde van de stad Groningen, met HIDDE VAN ONSTA, om aan de Landvoogdes MARIA het besluit mede te deelen dat Groningen en de Ommelanders keizer KAREL voor heer erkenden.

Zie EMMIUS, *Hist. Fris.* p. 476, 581, 606, 648, 887; *Gron. Volks-Alm.* 1838, bl. 1, 2; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 656.

ENTENS (ASINGA), welligt een kleinzoon van den voorgaande, wordt genoemd een dapper en beleidvol man. Hij diende te voren den koning van Spanje, en was vaandrig van JOACHIM PANSER in 1568 toen hij, met zijn vendel te Haren bij Groningen liggende, in dat jaar op eenen nacht onverziens door zijn broeder BARTHOLD, die volgt, werd overvallen, zijn volk verslagen en hij zelf gevangen genomen werd. Van toen af diende hij de Staten en zijn naam is eervol vermeld door hetgeen hij in 1583 verrigtte. Het gelukte hem namelijk met 600 soldaten, geworven om onderhouden te worden uit brandschattingen van vijandelijke plaatsen, den vijand uit Ottersum aan de Eems, tusschen Delfzijl en Reide met behulp van eenige Friezen te verjagen, waarna deze plaats terstond door hem versterkt werd, en verder diende om den vijand den toevoer te belemmeren. Na dien tijd wordt zijn naam niet meer vermeld.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. IV. bl. 236 (168), B. XVIII. bl. 392 (26).

ENTENS (BARTHOLD), van Mentheda, jonker tot Middelstum, Dornema en Engelboort, was de broeder van den voorgaande en werd waarschijnlijk kort voor 1540 geboren. Te Groningen legde hij zich op de wetenschappen toe, doch zijn losbandig leven had het verlies van een groot deel zijner goederen ten gevolge. Zijn onbestendige aard deed hem het krijgsrumoer boven de stille letteroefeningen verkiezen, en bij het uitbarsten van den vrijheidskamp tegen Spanje voegde hij zich aan de zijde der vrijheids voorstanders.

Als mede-onderteekenaar van het verbond der Edelen in 1566, werd hij door ALVA den 10den Januarij 1570 gebannen en zijne goederen verbeurd verklaard, aan welke laatsten men weinig voordeel had. Vervolgens nam hij een roemrijk deel aan de wapenfeiten van WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU. Hij overwon met hem bij Heiligerlee, behaalde op zijn broeder ASINGA eene belangrijke overwinning, en verzekerde zich van Otterdum. Hij woonde de ongelukkige slag bij Jemmingen bij en nam in 1569 gretig de commissie van den Prins van Oranje aan, om als vrijbuiter ter zee te varen en den vijand afbreuk te doen. Ook verbond hij zich in dat jaar met anderen, bij eene nadere overeenkomst, tot handhaving der gezuiverde godsdienst.

Als watergeus verwierf hij veel roem, maar maakte ook zijn naam gevreesd. Friesland, voor zoover het door de vijanden bezet was, werd door hem verontrust, doch hij bezwalkte zijn naam door plundering en geweld, voornamelijk op Ameland, en werd daar door DE ROBLES zoo onverhoeds overvallen, dat hij bijna naakt de handen der vijanden moest ontzwemmen, om zich te redden van het lot dat een groot deel van zijne soldaten overkwam. Tot Overste-Luitenant van LUMEY aangesteld, nam hij een werkzaam deel aan de inneming van den Briel, en na Dordrecht veroverd te hebben, lag hij er een

poos met eene bezetting van tweehonderd man. Spoedig daarna werd hij op last van Oranje naar Goes met krijgsknechten gezonden, om TSERAETS te ondersteunen in de belegering van die plaats, maar hij werd met een aanzienlijk verlies teruggeslagen. Eenigen tijd te Veere vertoefd hebbende, beproefde hij een aanslag op Arnemuiden, die mislukte. Verwoed over zooveel tegenspoed, gaf hij zich aan woestheid en wreedheid over, en keerde met het overschot van zijn volk naar Holland onder LUMEY terug. Naarden kon hij evenmin als Haarlem ontzetten, en bij de laatste onderneming, door roekeloozen moed vervoerd, vlood hij met schande en met verlies van een groot aantal soldaten. Hij zette nu zijne buitensporinge daden voort, en deze verwekten groote ontevredenheid bij de Edelen en Steden. Het gevolg hiervan was, dat hij in 1573 op last van den Prins naar Delft ontboden werd om zich te verantwoorden. Hij maakte zich daarbij aan zulke heftigheid schuldig, dat hij in de gevangenis werd geworpen. Bepaalde misdaden schijnt men hem evenwel niet ten laste te hebben kunnen leggen, en daarom is hij later zonder eenig vonnis ontslagen.

Een groot bewijs van zijne bekwaamheid en het vertrouwen, dat de Prins in hem stelde, vinden wij daarin, dat hem in 1576 door dezen werd opgedragen krijgsvolk aan te werven en daarmede een inval in Friesland te doen. Voorspoed volgde nu zijne wapenen, doch de hulp, die hem in staat moest stellen om van zijne overwinningen de vruchten te gaan plukken, bleef achter, en hij was, na vele blijken van kloekmoedigheid gegeven te hebben, genoodzaakt zijn volk uit een te doen gaan. Men verhaalt dat hij daarop het bevel kreeg over het regiment van den Overste IJSSELSTEYN en, nadat dit regiment drie maanden daarna was afgedankt, hij toen met het geld weggelopen was; doch dit verhaal vindt weinig geloof en wordt zelfs door schrijvers, die ENTENS niet genegen zijn, ontkend of verzwegen.

Toen in 1577 de twisten tusschen Groningen en de Ommelanden op nieuw herleefden, vond de ruwe ENTENS eene nieuwe gelegenheid om werkzaam te zijn en deel te nemen aan het krijgsrumoer. Hij werd door eenige aanzienlijke Ommelanders gemagtigd, om eenigen hunner, in Groningen gevangen gehouden, te verlossen, waartoe zelfs de tusschenkomst van de Staten niet geholpen had. Hiertoe bezig zijnde in Overijssel en Gelderland een leger te verzamelen, werd hij door de Groningers in 1578 nabij Koevorden aangevallen, zijn volk verslagen en hij zelf gevangen genomen. Daar de Staten en RENNENBERG voor hem in de bres sprongen, behield hij het leven, ofschoon de Groningers zeer op hem gebeten waren, en hij werd in Januarij 1579 bij het verdrag ontslagen. In het volgende jaar weder in dienst der Staten gekomen, werd hij door RENNENBERG met krijgsvolk naar Groningen gezonden, om die stad te dwingen tot de Unie toe te treden. Herhaalde malen werden de stedelingen door hem geslagen, en ook de boeren, die tegen hem opgestaan waren, ondergingen tot tweemalen eene nederlaag. Na eenigen tijd aan het hoofd der krijgsmagt in de Ommelanden gestaan te hebben, kreeg hij last om Zutphen voor de Staten te behouden. Van daar keerde hij naar Drenthe weder, en kreeg daar order om met zijne troepen naar Muiden te trekken, ten einde de staatschen behulpzaam te zijn in een aanslag op 's Hertogenbosch. Het plan daartoe veranderd zijnde keerde hij terug, en werd naar Witmarsum gezonden. Kort hierop werd aan ENTENS door de Friezen, reeds bewust van RENNENBERG's voornemen tot afval, het bevel over diens regiment bij voorraad opgedragen, doch de brief werd in Groningen onderschept. Wederkeerig had ENTENS het geluk brieven van DE ROBLES aan RENNENBERG magtig te worden, die getuigen droegen van des laatst genoemden verraad. Nu was hij op zijne hoede, maar hij kon den val van Groningen niet tegenhouden. Het slot Wedde werd door hem verzekerd, doch de burgerij van Groningen wilde niets van hem weten, en besloot zich liever tot het uiterste te willen verdedigen, dan in zijne handen te vallen. Nu werd de stad, ook met behulp van de aangekomene soldaten, onder WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU en FILIPS VAN HOHENLO, streng belegerd, ofschoon ENTENS die komst met leede oogen had aangezien. Hij alleen wilde de eer hebben de stad door zijne benden te dwingen, en zijn overmoed deed hem niet alleen zijn roem als krijgsman, maar ook zijn leven verliezen. Door wijn verhit, ondernam hij den 27sten Mei 1580 een onberaden aanval op het Schuitendiep, en werd door een kogel dwars door het hoofd geschoten, zoodat hij terstond den geest gaf.

Dus was het einde van den man, wiens karakter op verschillende wijzen beoordeeld is. Sommige schrijvers spreken zeer tot zijnen lof, anderen schilderen hem als een onkundig krijgsman, een gierigaard, dronkaard, in een woord als een slecht mensch af. De waarheid zal ook hier wel in het midden leggen, en gaarne onderschrijven wij de allezins uitmuntende karakterschets, die de Heer VAN GRONINGEN in zijn hier aan te halen werk van hem gegeven heeft, dus luidende: „Getrouwheid aan de zaak van godsdienst en vaderland blinkt in al zijne daden door. Zijne onversaagdheid heeft hij meermalen getoond, maar hij was weinig met bedachtzaamheid en beleid gepaard. Voor zijne vrienden trouw en goed, was hij woest tot wreedheid toe tegen zijne vijanden, en vooral tegen Groningen, trotsch, stout, roekeloos van gemoed, voortvarend, maar zelden meester van zijne driften, vrolijk en losbandig, een held in den strijd en bij de vreugde der maaltijden een dier losse en luchtige karakters, die, onbezorgd voor ieder gevaar, vatbaar zijn voor iedere vreugde; gehaat en bemind, geprezen en verguisd, doch, die met al zijn deugden en ondeugden, onder de eerste grondleggers en verdedigers van den Nederlandschen staat nooit mag worden vergeten."

De huisselijke omstandigheden van ENTENS liggen grootelijks in het duister. Hij was gehuwd met EMERENTIANA VAN IWEDINGA, of volgens anderen met ERMERENTIA VAN HOLDINGA. Een zoon van hem, mede BARTHOLD geheeten, huwde aan BAUCK MARTENA, dochter van DOEKE VAN MARTENA, uit welk huwelijk slechts eene dochter, CATHARINA, gesproten is. De afbeelding van ENTENS ziet het licht naar een oorspronkelijk portret, dat in 1838 in bezit was van Jhr. Mr. J. HORA SICCAMA VAN DE HARKSTEDE, welke gravure echter veel te wenschen overlaat. Zijne zinspreuk was: *Vrolijch mit eeren.*

Zie, behalve de meeste Nederlandsche Historieschrijvers, in het bijzonder BOR, *Ned. Oorl.* B. IV. bl. 236 (168), B. V. bl. 289 (208), 330 (238), B. VI. bl. 365 (265), 379 (276), 424 (310), B VIII. bl. 654 (128), B. IX. bl. 677 (144), B. XII. bl. 962 (33), B. XIII. bl. 20 (80), B. XIV. bl. 166 (185), 167 (185), 171 (189), B. XV. bl. 205 (214); BALEN, *Beschrijv. van Dordr.* bl. 844, 845. MARCUS, *Sent. van den Hert. van Alva*, bl. 222; VAN METEREN, *Ned. Hist.* D. III, bl. 84, 386; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 126, 345, 367, 392, 434; 436, D. VI. bl. 97, 98, 238, 239, 328, 337, 338; 's GRAVEZANDE, *tweede eeuwged. der Middelb. vrijh.* bl. 241, 255, 256, 266, 273; HOOGSTRATEN, *Woordenb*; KOK, *Vaderl. woordenb*; TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 378—386, D. III. bl. 528; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. II. bl. 544; *Groninger Volks-Alm.* 1838, bl. 1—28 met portr; GROEN VAN PRINSTERER, *Archiv.* T. III. p. 464 T. IV. p. 69, T. V. p. 91; VAN GRONINGEN, *Geschied. der Watergeuz.* bl. 217—228, 448—453; AREND, *Algem. geschied. des Vaderl.* D. II. St. V. bl. 84, 141, 152, 193, 219, 287, 289, 476, D. VI. bl. 273.

ENTENS (WILCKE), broeder van de voorgaanden; hij was Ridder van Jeruzalem, beschreven onder de Ridderschap van Overijssel en gehuwd met HENRICA, dochter van HENDRIK VAN HAERSOLTE. Ook hij heeft den lande met de wapenen onder graaf WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU gediend, en werd daarom met zijnen broeder door ALVA gebannen.

Zie MARCUS, *Sent. van den Hertog van Alva*, bl. 324; TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 279, noot.

ENTHES (EVERAERT) werd in 1562 Grietman van Doniawarstal, doch den 23sten December 1572 van zijne Grietenij wegens oproerigheid ontzet.

Zie VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 343.

ENTROP (PIETER JAN), boek- en kunsthandelaar te Amsterdam, maakte zich als rijmelaar bekend, door een in 1763 vervaardigd, in plano gedrukt, dichtstuk: *Aan den WelEerw. en Z. G. Heer Do.* RUTGER PERIZONIUS, *bij het overgeven van zijn W. E. W. welgelijkend Portret* enz. Ook vindt men er een van hem vóór de *Dicht- en Zedekundige zinnebeelden van* J. P. BROEKHOFF, die hij in 1770 uitgaf, en in het *Aanhangsel op de Dichtkundige Cypressenbladen.*

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.*

ENTSZOON (GERRIT), geboren te Enkhuizen, stond in zoodanige groote achting bij Hertog FILIPS VAN BOURGONDIË, dat hij hem tot Ridder sloeg. Hij was in 1469 Burgemeester van zijne geboorteplaats. Hertog KAREL DE STOUTE zond hem in genoemd jaar naar Friesland, om de Friezen tot onderwerping te vermanen, doch hij kon niet meer verwerven, dan dat zij eene bezending naar den Haag deden, die insgelijks vruchteloos afliep. In het jaar 1472 werd hij door denzelfden vorst naar Zierikzee gezonden, om de beroerten aldaar ontstaan te stillen. Hij slaagde naar wensch. Tot den Hertog teruggekeerd, vroeg deze hem wat hij met die van Zierikzee had gedaan, en wat zij hem gegeven hadden? Zijn antwoord was: Heere, mijn goed mag mij wel voeden, ik heb hun niets anders afgenomen, dan de belofte van U voortaan getrouw te zijn. Ter

belooning van zijne diensten beschonk hem hierop de vorst met de eilanden Urk, Ens en Emmeloort, en zeide daarna op hunne eerste bijeenkomst: wel hoe is 't al mijn knecht, hebt gij al wat ontvangen van de plaatsen, die ik U geschonken heb? Hierop antwoordde ENTSZOON: zoude ik, Heere, van deze arme luiden, die in droefheid zijn gezeten, en daar ik mij over erbarme, iets nemen, dat zij verre."

ENTSZOON wordt voorts genoemd een kloek zeeman en Vice-Admiraal van Nederland. Hij was volgens BRANDT een vermaard en sterk man, die om zijne vroomhartigheid en deugden bij den Hertog zeer gezien was, begunstigd en betrouwd werd. Men verhaalt dat hij den vorst, op zekeren tijd in zijnen boomgaard zijnde, eenige peren, bij hem geplukt en geschild, aanbood, die door dezen aangenomen en terstond gegeten werden, tot verwondering der hovelingen, die den Landsheer vroegen, of hij geen vergif vreesde? Maar de Hertog gaf hun te kennen, „dat hij den Enkhuizer ten volle vertrouwde en wel wist dat er geen bedrog in hem stak."

Meerder bijzonderheden zijn er van ENTSZOON niet bekend. Behalve andere voorregten verleende Hertog KAREL hem een wapen, voorstellende een schip in eene groene zee, op een goud schild; van de masten waaiden witte wimpels met rood doorstreept; op den gouden helm lag een gouden gevlogte tuin, en daarin een verguld staande hert, waarachter een standaard, versierd met een wimpel van dezelfde kleur.

Zie BRANDT, *Hist. der Vermaerde Zee- en Koopstadt Enkhuisen*, tweede druk, bl. 39. 291; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 107, 126; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIII. bl. 332.

ENTSZOON (HERMAN) was waarschijnlijk een bloedverwant van den voorgaande en werd mede te Enkhuizen geboren. Hij voerde in 1541 het bevel op een der Enkhuizer schepen, die deel namen aan den togt van Keizer KAREL V tegen Algiers. In Spanje aangeland zijnde, werd hij aldaar gelast den keizer op te zoeken, doch eer hij daartoe in zee stak kwam de keizer behouden aan. Toen in 1552 eenige Hollandsche schepen door achttien Fransche oorlogsbodems overvallen werden, was ENTSZOON daarbij tegenwoordig, stelde zich dapper te weer en behaalde groote eer. Hij was in 1572 stads fabriekmeester, en bragt door zijn toedoen er veel toe bij om Enkhuizen voor den Prins van Oranje te behouden, tegen den aanval van PAULUS VAN LOO, Drost van Muiden. In het volgende jaar was hij Burgemeester van Enkhuizen en sedert wordt zijn naam niet meer genoemd.

Zie BRANDT, *Hist. van de Vermaerde Zee- en Koopstadt Enkhuisen*, 2de druk bl. 88, 95, 147, 197, 293.

EOBANUS werd door BONIFACIUS, Bisschop van Utrecht, in 739 tijdens zijne afwezigheid tot koor-Bisschop aangesteld. Op het artikel van BONIFACIUS is reeds aangemerkt, dat er nog altijd veel duisters blijft heerschen over de vraag, of deze al of niet Bisschop van Utrecht geweest is. Ook thans kunnen wij niet beslissen of EOBANUS als zoodanig door hem is aangesteld. Zeker is het dat hij met BONIFACIUS in 755 den marteldood onderging, terwijl zij het Christendom in Friesland verkondigden. Zijn lijk werd eerst naar Utrecht, van daar naar Fulda en eindelijk naar Erfurt gebragt.

Zie BLONDEEL, *Beschrijv. der Stad Utr.* bl. 196—199; SJOERDS, *Jaarb.* D. I. bl. 381, 393; (VAN GILS), *Kathol. Metjer. Memorieb.* bl. 61; dit *Woordenb.* D. II. St. II. bl. 846—848; AREND, *Alg. Geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 336; ROYAARDS, *Geschied. der inv. en vest. van het Christ. in Nederl.* bl. 264, 265.

EPAZOON (JARICH). Zie KEE (JARICH A).

EPEMA (HESSEL VAN), zoon van DOUWE VAN EPEMA, woonde te Koudum, en was gehuwd met EECK, dochter van DOUWE SIXMA VAN ANDLA, bij welke hij drie zonen had, waarvan een hier volgt. In 1584 onderteekende hij, als gevolmagtigde van Westergoo, de resolutie, bij welke bepaald werd dat de inkomsten der kloostergoederen gebruikt zouden worden tot het oprigten van een Seminarium en het onderhoud der armen. Hij werd in 1595 Grietman van Hemelumer Oldephaert en Noordwolde, en is waarschijnlijk in 1601 overleden, toen RIENK ATZES hem als zoodanig opvolgde.

Zie VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietm.* bl. 306, door ons hier gevolgd.

EPEMA (DOUWE VAN), zoon van den voorgaande, werd den 17den November 1603 aangesteld tot Grietman van Hemelumer Oldephaert en Noordwolde, en had van 1605 tot 1607 zware procedures tegen TINCO VAN ANDRINGA, Dijkgraaf van Hemelumer Oldephaert, dien hij door slinksche wegen van het Dijkgraafschap wilde ontzetten. Hij was gehuwd met WIK, dochter van SEERP GALAMA, Grietman van Baarderadeel, en had bij haar twee zonen. Hij woonde op Epema-state te Koudum, en liet in dat dorp eenen grooten schoonen toren bouwen, welke in 1614 begonnen en in 1617 voltooid is. Hij was verscheidene jaren Gevolmagtigde ten landsdage, en volgde als zoodanig de lijkstatie van Graaf WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU. Hij overleed den 21sten November 1624, zijnde zijne vrouw reeds den 4den September 1600 gestorven.

Zie VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 307, geheel door ons gevolgd.

EPEN (CORNELIUS VAN) werd in 1774 te 's Gravenhage geboren en in 1797 beroepen tot Predikant in 't Woud. Hij vertrok van daar in 1799 naar Nieuwerkerk in Duiveland, in 1804 naar Vlissingen, in 1808 naar Blokzijl, in 1809 naar Wolvega, in 1816 naar Delftzijl, in 1817 naar Veendam en in 1822 naar Maastricht, waar hij met 1841 emeritus werd en te Amsterdam den 4den November van dat jaar overleed. Toen hem de beroeping naar Wolvega toekwam, en niet kunnende beslissen of hij dit beroep aannemen of afwijzen zou, besloot hij de zaak aan het lot over te laten. Dit geschiedde op eene plegtige wijze in het openbaar, en de uitslag was dat hij bleef. Toen hij echter drie maanden later op nieuw te Wolvega werd beroepen vertrok hij evenwel derwaarts.

Intusschen was 's mans handelwijs bekend geworden, en meer dan éene stem verhief zich tegen dezelve; VAN EPEN gaf tegen dit geschrijf het volgende boekje uit ter zijner verdediging:

Het betamelijk en godsdienstig gebruik van het lot in kerkelijke zaken. Overeenkomstig bijbel en gezond verstand bewezen tegen den schrijver van het stukje getiteld: de vrage mag een kerkeraad bij het maken van eene kieslijst en het doen van een beroep, mag een predikant, bij het aannemen of afwijzen van eene beroeping, gebruik maken van het lot, vrijmoedig en bescheiden onderzocht en beoordeeld, Amst. (1811). 8o.

Aan velen voldeed en aan velen mishaagde dit geschrift; maar het geheele geval gaf oorzaak tot een belangrijk opstel over dit onderwerp van de hand van den Hoogleeraar CLARISSE, geplaatst in het tijdschrift *de Recensent ook der Recensenten* D. VI. bl. 360.

Hij was een tamelijk goed dichter van wien onderscheidene losse stukjes bestaan. Zijn *lijkzang* op H. J. KROM, voorkomende in den bundel ter diens nagedachtenis in 1805 te Middelburg uitgegeven, is een der beste daar verzameld; verder bezitten wij van hem:

Klaagzang bij een vreeselijken storm en watervloed, die de veelvuldige rampen van Vlissingen, in den nacht tusschen den 14den *en* 15den *van Louwmaand* 1808, *volmaakte*, 2de druk, Vliss. Z. J. 8o.

Bloemen op het graf van J. H. VAN DER PALM *gestrooid*, Maastr. (1840) 8o.

Triomf- en krijgslied den helden der menschheid bij hunne glansrijke overwinning op BONAPARTE, *in den bloedigen veldslag: La belle alliance, op den* 18den *Junij* 1815, *en bij hunnen zegevierenden intogt in Parijs toegewijd*, Amst. 1815. 8o.

Verzameling van vertaalde en oorspronkelijke Evangelische Stichtelijke gedichten, Maartveld, 1839 en 1840, 8o. 2 stukk.

Wij bezitten van VAN EPEN's hand eene vertaling van:

W. M. L. DE WETTE, *Bijbelsche dogmatiek des Ouden en des Nieuwen Testaments, met aanmerkingen, uit het hoogduitsch vertaald*, Amst. 1820. 8o.

Ook maakte hij zich door de uitgave van *Twee Leerredenen*, Amst. 1815. 8o bekend.

Zie KIST en ROYAARDS, *Ned. Arch. voor Kerk. Gesched.* D. II. bl. 218; VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 78; *Cat. van de bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 546, 611; zie GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 423, 424, hier door ons gevolgd en aangevuld; DE JONG, *Naaml. van Boek.* bl. 155, 156, 731.

EPESZOON (JURIAAN), ook genaamd JURRIAEN JEPES, JURIAEN IJPESZ, GEORGIUS APONIS en APITUS, kwam in 1566 uit Emden naar Amsterdam, en was in het begin van 1570 nog predikant te Leiden. Hij was de leer der Augsburgsche confessie toegedaan en behoorde tot de vertrouwelingen van den Prins van Oranje, door wien hij in 1570 met anderen werd afgezonden, om vermomd het land door te reizen en geld op te halen bij allen, die van het Roomsche geloof of Spaansche geweld afkeerig waren, ten einde iets tot hunne verlossing te kunnen ondernemen. Een jaar daarna werd hij door den Prins in het geheim afgezonden om te Utrecht onderhandelingen aan te knoopen, ten einde de stad van de Spanjaarden te verlossen. Later in 1573 werd hij predikant te Hoorn, waar hij in 1575 de door SONOIJ van verraad beschuldigden in hunne laatste oogenblikken moest bijstaan. Toen NANNING, de zoon van KOPPE KORNELISZOON,

zijn straf onderging, viel hij dezen gedurig in de rede, en sprak hij zoo overluid, dat het hem omringende volk weinig van NANNING's woorden kon verstaan. Dit gedrag verbitterde dezen laatsten zoodanig, dat hij EPESZOON binnen drie dagen voor Gods regterstoel ter verantwoording opriep. Deze ging daarop mistroostig naar huis en overleed binnen den genoemden tijd.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. V. bl. 312 (225), 334 (241); BRANDT, *Hist. der Reform.* D. I. bl. 334, 428, 509, 563; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VII. bl. 38; GROEN VAN PRINSTERER *d'Archiv. de la maison d' Orange-Nassau*, T. III p. 337; SCHOTEL, *Kerk. Dordr.* D. I. bl. 41. ROGGE, C. J. COOLHAES, D. I. bl. 100, D. II. bl. 239; *Naaml. der Leidsche predik.* achter de *Orde der Lijdensteksten*, Leid. 1857; *Kal. van de prot. in Nederl.* 4de Jaarg. bl. 122.

EPIE (ZACHARIAS L') was een vermaard waterbouwkundige en schrijver van:

Onderzoek over de oude en tegenwoordige gesteldheid van Noord-Holland en West-Vriesland, deszelfs Rivieren en Landen, Aanwas, Ophoging, zakking enz. *voorzien van exacte sluiken, metingen, peilingen,* enz. *met nodige kaarten en platen*, Amst. 1734, 8° 2de druk, ald. 1753. 8°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. V; *Aanhangs. op het woordenb. van* NIEUWENHUIS, D. II. bl. 572.

EPISCOPIUS (SIMON). Zekere EGBERT, wonende buiten Kampen, zou, omdat hij het plunderend krijgsvolk van DAVID VAN BOURGONDIË moedig had verjaagd, den bijnaam van BISSCHOP gekregen hebben. Zijn kleinzoon EGBERT REMMETZEN BISSCHOP, trad in 1572 met GEERTRUID JANS in het huwelijk en verwekte zeven zonen en drie dochters. Allen stierven jong, behalve REM (over wien wij verwijzen naar D. II. bl. 571) en JAN BISSCHOP, benevens SIMON, op één na de jongste der zonen, die later zijn naam in het Latijn vertolkte, en onder dien naam bekend is als een der beroemdste geleerden van zijnen tijd.

Van zijne hoogst belangrijke en veel omvattende levensgeschiedenis kunnen wij slechts de hoofdpunten aanstippen.

EPISCOPIUS werd den 1sten of 8sten Januarij 1583 te Amsterdam geboren. Wegens zijn gunstigen aanleg, en vooral door ondersteuning van CORNELIS BENNING, genoot hij reeds vroeg eene wetenschappelijke opleiding. Hij doorliep de Latijnsche scholen zijner geboortestad, en werd eerlang, vooral op aandringen van ARMINIUS en CUCHLINUS, door den Raad der stad tot Alumnus aangenomen. In 1600 vertrok hij naar Leiden's Hoogeschool. Gedurende de zes jaren, dat hij aldaar aan het Staten-Collegie vertoefde, verloor hij zijne beide ouders. RUDOLF SNELLIUS bevorderde hem in 1606 tot Meester in de vrije kunsten. Van nu aan beoefende hij met onvermoeiden ijver de Godgeleerdheid. Het bleek al spoedig dat hij groote gave voor den kansel had ontvangen, waarom ook de Burgemeesters van Amsterdam hem uitnoodigden om voor hen op te treden. Den 11den Junij 1606 predikte hij in de Nieuwe Zijds-kapel te Amsterdam over Rom: VIII vers 14.

De onzalige godsdienstige geschillen tusschen ARMINIUS en GOMARUS, berokkenden EPISCOPIUS ook reeds spoedig moeijelijkheden. Het bleef niet verborgen dat hij de gevoelens van den eersten zeer was toegedaan, weshalve PLANCIUS, en zijne geestverwanten, bij de regering van Amsterdam zwarigheid maakten om hem tot de predikdienst aldaar te bevorderen. Hij vertrok hierop naar Franeker om DRUSIUS te hooren, te eerder, daar hij den wensch om buitenlandsche Hoogescholen te bezoeken had moeten opgeven. Aldaar werd hij goed ontvangen en disputeerde hij meermalen met SIBRANDUS LUBBERTUS. In Mei 1610 te Amsterdam wedergekeerd, geraakte hij in moeijelijkheden met den Kerkeraad. De gemeente te Alkmaar wenschte hem inmiddels tot haren leeraar te beroepen, hetgeen echter door EPISCOPIUS werd afgeslagen, wegens de aldaar bestaande twisten tusschen VENATOR en HILLENIUS. Daarentegen nam hij een beroep naar Bleiswijk, hem door Rotterdam in 1610 aangeboden, dankbaar aan.

Van nu aan deed EPISCOPIUS zich meer en meer kennen als een aanhanger van ARMINIUS. Hij onderteekende de Remonstrantie, behoorde in 1611 tot de zes Remonstrantsche colloquenten der Haagsche conferentie, en nam in 1613 ook deel aan de Delftsche bijeenkomst. Nadat de gemeente van Utrecht eene vergeefsche poging had gedaan, hem tot leeraar te erlangen, werd hij in 1612 tot Hoogleeraar te Leiden beroepen, waar GOMARUS zijne bediening had nedergelegd, en aan VORSTIUS, tot opvolger van ARMINIUS benoemd, niet vergund werd zijne lessen aan te vangen. Nevens POLYANDER, met wien hij in goede verstandhouding leefde, ofschoon deze de zijde van GOMARUS was toegedaan, trad hij den 23sten Februarij als Hoogleeraar op, met eene oratie: *De optima regni Christi exstruendi ratione.*

Hoe hooger de godsdiensttwisten stegen, des te moeijelijker werd voor EPISCOPIUS eene werkkring, die noodzakelijk veler aandacht moest trekken. De Amsterdamsche predikanten, PLANCIUS en TRIGLAND, berokkenden hem vele onaangenaamheden. Bekend is wat er te Amsterdam bij den doop van een kind zijns broeders plaats had; eene zaak die zooveel gerucht maakte, dat ze zelfs JACOBUS I ter oore kwam. Zelfs uit eene onschuldige reis naar Parijs wist men venijn te zuigen. Te Leiden had hij voortdurend oneenigheden met FESTUS HOMMIUS. Dat de Staten hem echter niet ongenegen waren, bleek meermalen en vooral ook daaruit, dat zij hem en POLYANDER opdroegen hun advies uit te brengen over het boek van VENATOR, *de theologia vera et mera lactantium et infantium in Christo.* Ook mogt hij een vriendschappelijk gesprek met prins MAURITS houden, bij gelegenheid dat hij te 's Hage predikte.

Maar de tijden veranderen. In 1618 werd eindelijk de Nationale Synode zamen geroepen, waarop de Contra-Remonstranten reeds zoo vele jaren hadden aangedrongen. Ook EPISCOPIUS werd door de Staten derwaarts afgevaardigd. Indrukwekkend en roerend was het afscheid dat hij den 13den November van zijne leerlingen nam; want hij voorzag wat hem en de Remonstranten boven het hoofd hing. Spoedig veranderde ook zijne betrekking tot de Synode in die van gedaagde ter verantwoording. Hij opende den 6den December de onderhandelingen met de Remonstranten, met eene redevoering uit aller naam. Meermalen trad hij als spreker voor de broederen op, en terwijl hij met onwrikbare standvastigheid de zaak der Remonstranten verdedigde, beschaamde hij vaak zijne bestrijders door zijne bezadigdheid en verdraagzamen zin. IJverig werkzaam betoonde hij zich ook gedurende de onderhandelingen, waar het de regtvaardiging hunner denkwijze gold; hij was het ook die met zeven andere predikanten zijne bedenkingen op den Catechismus inleverde.

De uitslag der Dordtsche Synode was voor de Remonstranten, en dus ook voor EPISCOPIUS, ten hunnen nadeele. Het vonnis, den 24sten April 1619 uitgesproken en den 6den Mei openlijk afgekondigd, werd eerlang door de algemeene Staten bekrachtigd. Ernstig was het woord dat EPISCOPIUS tot de Staten rigtte. Weldra deelde hij het lot der overige Remonstranten en werd hij naar Waalwijk vervoerd.

Men weet dat aan de gebannenen, op den dag vóór hunne uitvoering, hunne daggelden in rijksdaalders werden toegeteld, en dat er onder die welke EPISCOPIUS ontving één was in Brunswijk geslagen, met het "*recte faciendo neminem timeas;*" waarom ook deze munt sedert de *Episcopius' daalder* is genoemd.

Hartelijk werden de bannelingen in de Zuidelijke Nederlanden ontvangen. De Bisschop van 's Hertogenbosch, NICOLAAS ZOESIUS, behandelde hen met voorkomende onderscheiding. EPISCOPIUS vatte dadelijk de pen op, en schreef zijn *sijnodi Dordracenae crudelis iniquitas*, dat in dit zelfde jaar nog in het Hollandsch verscheen onder den titel: *Onbillycke wreetheyt der Dordsche Synode; mitsgaders derghener die het beleyt daer over hebben gehadt, tegen de Remonstranten in de Nederlandtsche gheunieerde provincien*, enz. Ook gaf hij in dit jaar uit een *Antidotum ende naerder openinghe van het eyghene ghevoelen des nationalen Synodi;... tot onderrechtinge derghener, die de canones van het selfde Synode souden moghen komen te lesen; cortelijck ende voorloopers wijse ghestelt.*

De *Oratie van mr.* SYMON EPISCOPIUS *bij hem in de Synode nationael tot Dordrecht in den aanvang haerder handelingen gedaen, den* 7den *December* 1618 is waarschijnlijk ook eerst na zijne verbanning door hem openbaar gemaakt.

Van Waalwijk vertrok EPISCOPIUS naar Antwerpen, waar hij voorzitter was der eerste vergaderingen van de Remonstranten, van 3 Augustus tot 18 September gehouden. Bij de regeling der onderlinge belangen en de oprigting der broederschap werd hij met UYTENBOGAERT en GREVINCKHOVEN tot buiten-directeur aangesteld, en met den meesten ijver en trouw droeg hij zorg voor het heil der broederen. Het schoonste bewijs hiervan is dat hij opstelde eene: *Confessio sive declaratio sententiae pastorum, qui in foederato Belgio Remonstrantes vocantur, super praecipuis articulis religionis christianae.* Naauwelijks was deze belijdenis door hem afgewerkt of ze werd binnen weinige dagen door UYTENBOGAERT vertaald en het eerst in 1621 in het Nederduitsch uitgegeven. De Latijnsche uitgave verscheen een jaar later. Te Antwerpen leerde hij ook den geleerden Jezuit WADING kennen, met wien EPISCOPIUS vele gesprekken hield. Men kan dit onderhoud leeren kennen uit hetgeen daaromtrent eerst in het Latijn verscheen, en in 1649

in het Nederduitsch werd uitgegeven onder den titel: *Twee brieven van den geleerden Pater* WADING, *d' eene van den regel des geloofs, d' andere van den beeldendienst. Beantwoordt door* EPISCOPIUS. Intusschen ontving hij vele droevige tijdingen uit het vaderland. Behalve de voortdurende vervolging der Remonstranten, waarbij ook zijn broeder REM veel te lijden had, werden hij en zijne vrienden voortdurend belasterd. Bij de gevangeneming van den Secretaris STOCHUIS te Leiden had men eenen brief gevonden van zijn hand. Dezen werd door den Hoogleeraar HEINSIUS met eene voorrede aan de Staten uitgegeven, terwijl TRIGLAND die andermaal het licht deed zien, met zijne aanteekeningen verrijkt. Dit noodzaakte EPISCOPIUS om in 1620 uit te geven een: *Noodige verantwoordinge der Remonstranten, dienende tot claere aenwijsinge van de notoire valschheden, die* HEYNSIUS *gepleecht heeft in sijne voorrede. Hier uyt kan ook werden ghespeurt de ydelheyt van de Amsterdamsche aenteykeningen.*

Het twaalfjarig bestand liep ten einde, weshalve de Remonstranten het raadzaam achtten de Zuidelijke Nederlanden te verlaten. EPISCOPIUS ging in April 1621 met GREVINCKHOVEN en CUPUS van Aken naar Keulen, in de hoop van daar een toevlugtsoord voor de broederen te zullen vinden. Onverrigter zake naar Antwerpen wedergekeerd, bragt UYTENBOGAERT echter de tijding, dat allen zich in Frankrijk konden nederzetten. EPISCOPIUS vestigde zich daarop met der woon te Rouaan. Hier verkeerde hij meest met zijne oude vrienden UYTENBOGAERT en DE GROOT. In het huis van den laatsten te Parijs leidde hij meermalen de godsdienstoefeningen. Op verzoek van DE GROOT vervaardigde hij eene uitbreiding van en aanteekeningen op Rom: VII—XII. Bovendien stelde hij in dezen tijd meerdere geschriften. In een afzonderlijk tractaat verdedigde hij het regt der Christenen om het overheidsambt te bedienen. Tegen een boek van den Jezuit LESSIUS stelde hij eene wederlegging. Naauwelijks had hij vernomen hoe zijne broeders, benevens nog eenige andere vreedzame burgers, te Amsterdam uit de kerk gebannen waren, of hij stelde de: *Nieticheyt van den Calvinischen ban ofte brief over het onrechtvaerdigh bannen, waermede de Calvinische predicanten van Amsterdam eenighe onbesprokene Remonstrants-gesinde Christenen van haer afghesneden hebben.* In 1624 stelde hij eene verhandeling over het leerstuk van den vrijen wil, die eerst na zijn dood het licht zag. JACOBUS CAPELLUS, Hoogleeraar te Sedan, die openlijk eenige theses tegen de Remonstranten had voorgesteld, werd door EPISCOPIUS bestreden. Het gevoelen van den Hoogleeraar te Saumur, JOHANNES CAMERO, werd ernstig door EPISCOPIUS in overweging genomen, in een brief aan zijn vriend MERCIER, en in een afzonderlijk boek wederlegd. Nog schreef hij in dezen tijd zijn BODECHERUS *ineptiens*, als wederlegging van een lasterlijk boek door NICOLAAS BODECHERUS uitgegeven, die de zijde der Remonstranten had verlaten.

Had hij in Frankrijk niet stil gezeten, eerlang keerde hij in het vaderland weder, om even onvermoeid werkzaam te zijn. In Augustus 1626 te Rotterdam aangekomen, waagde hij het zich openlijk te vertoonen en zelfs voor de broederen op te treden. Al aanstonds gingen er weder verschillende grootere en kleinere geschriften van zijne hand uit, voor de vrije godsdienstige bijeenkomsten der Remonstranten en tegen de aanvallen van WALAEUS. Inzonderheid moet zijne *Apologia pro confessione Remonstrantium* genoemd worden, die hij aan de goedkeuring der voornaamste Remonstranten onderworpen had.

Behalve te Rotterdam predikte hij ook te Amsterdam meermalen. Hij opende de godsdienstoefeningen in de nieuw gebouwde kerk aldaar den 8sten September 1630, met eene leerrede over I Cor. VI: 19. 20. Op den 8sten December van dit zelfde jaar trad hij met MARIA JANS PESSERS, weduwe van HENDRIK NIËLLIUS, in het huwelijk. Sedert verbond hij zich naauwer aan de Rotterdamsche gemeente, vooral na den dood van GREVINCKHOVEN, en de wederkeerige gehechtheid dier gemeente aan hem, was oorzaak eener vertraging bij de oprigting van de kweekschool der Remonstrantsche broederschap, waartoe men had besloten. Men wenschte toch EPISCOPIUS als eerste Hoogleeraar aan die kweekschool geplaatst te zien. Eindelijk mogt die gelukken, en den 28sten October 1634 werd zij door hem geopend. Niet minder dan te voren handhaafde hij ook als Hoogleeraar den roem zijner groote geleerdheid. Terwijl hij zich geheel wijdde aan de opleiding van toekomstige godgeleerden, schreef hij zijn voortreffelijk werk: *Institutionum theologicarum libri quatuor.* Bovendien stelde hij nog verschillende geschriften tegen TRIGLAND, VEDELIUS, HEIDANUS en de Roomschen, benevens zijne leerredenen over Joh. XVII: 3.

Te midden van zulk eene veel omvattende werkzaamheid rukte de dood hem weg. EPISCOPIUS ontviel aan de broederschap in ruim 60 jarigen leeftijd, den 4den April 1643. De 87 jarige UYTENBOGAERT was in de Wester kerk te Amsterdam bij zijne begrafenis tegenwoordig. BARLAEUS vereerde zijne nagedachtenis met een lijkzang. Zijne vrienden deden hem ter eere een gedenkpenning slaan. Van zijne geschriften hebben wij reeds velen genoemd. Wij zullen geene lijst geven van de velen die wij niet opgaven, maar alleen vermelden dat EPISCOPIUS zelf zijne boeken en papieren aan FRANS VAN LIMBORCH naliet, met verzoek dat deze, onder hulp van PETRUS CUPUS en JOHANNES POLYANDER, de zorg voor de uitgave op zich wilde nemen. Van SIMONIS EPISCOPII *Opera Omnia* verscheen daarop in 1650 te Amsterdam het 1ste deel met eene voorrede van den Hoogleeraar CURCELLAEUS. POELENBURG bezorgde in 1665 het 2de deel te Gouda. Zijne predikatien werden afzonderlijk in 1693 uitgegeven met de beschrijving van zijne levensgeschiedenis.

EPISCOPIUS' familie wapen bestond uit drie gouden korenschoven op een veld van lazuur, gedekt met eenen bisschops mijter, en in den rand de letters S. E. B. dragende. Zijne zegelring wordt nog bewaard. Van zijn portret bestaan verschillende uitgaven. Bij gelegenheid dat wijle A. DES AMORIE VAN DER HOEVEN zijn 25 jarig Hoogleeraarambt herdacht, werd hij door zijne leerlingen met eene sierlijke metalen beeltenis van EPISCOPIUS vereerd, door den beeldhouwer GEORGES vervaardigd. De zinspreuk van EPISCOPIUS was *Pietas ad omnia utilis* (Godsvrucht is tot alles nuttig).

"De schranderheyt van EPISCOPIUS verstandt ende zijne geleertheyt zijn zoo uytstekende ende voor een ieder zoo openbaer, dat het kan schijnen overtollig, iets daarvan te schrijven" zegt LIMBORCH. Inderdaad hij mag de grootste godgeleerde van zijn tijd worden genoemd. UYTENBOGAERT verklaarde meermalen zijns gelijken nimmer ontmoet te hebben. Zelfs zij, die hem bij zijn leven hadden bestreden, deden na zijnen dood hulde aan zijne voortreffelijke bekwaamheden. Doorleest men EPISCOPIUS' geschriften, men zal bevinden dat hij grondigheid van behandeling aan helderheid van voorstelling, een diepen blik in den zin der heilige schrift aan eene uitgebreide kennis van alle takken der godgeleerde wetenschap paarde. Inzonderheid heeft hij veel voor de bijbelsche uitlegkunde gedaan, die toen bijna algemeen werd verwaarloosd. Zijne *Lectiones sacrae in Johannis epist.* I, zijne *Notae breves in priora capita Matthaei*, zijne *Lectiones sacrae in Apocalijpseos* II et III en zijne *predikatien* kunnen hiervan getuigen. Als zoodanig mag zijn naam met eere worden genoemd nevens dien van DRUSIUS en DE GROOT. Hij was dan ook bevoegd over de Staten vertaling van 1637 een oordeel uittespreken; en over het algemeen is dat oordeel niet ongunstig. Hij betreurd het alleen, dat de overzetting soms wat letterlijk is en in de vertaling van vele plaatsen het bijzonder gevoelen der overzetters doorschemerdt. Wat de aanteekeningen betreft zeide hij: *Sunt bona, sunt quaedam mediocria, sunt mala multa.*

EPISCOPIUS heeft zich inzonderheid bij de toenmalige godsdienstige geschillen doen kennen door zijne vredelievendheid en gematigdheid, die bij de onverdraagzaamheid van vele zijner tijdgenooten te gunstiger afstak. Zijne godvreezenheid werd door allen uit eenen mond geprezen.

Zie, behalve de kerkelijke geschiedschrijvers van dien tijd, zoo als BAUDARTIUS, *Memorien*, UYTENBOGAERT, *Kerk. Hist.* TRIGLAND, *Kerck. Geschied.* en BRANDT, *Hist. der Reformatie*, UYTENBOGAERT *Leven en Kerckel. bedien.*; meer bijzonder LIMBORCH, *Levensbeschrijv. van* EPISCOPIUS vóór diens *predicatien* (Amst. 1693. fol. en 4o. en in 1701 in het Latijn vertaald, ald. 8o.); BARLAEI, *Poëmat.* (1655) p. I. p. 545; KONIJNENBURG, *Laudatio* EPISCOPII, in het Holl. vertaald door P. WEILAND (Amst. 1791); A. VAN CATTENBURGH, *Bibl. Remonstr.* p. 60—78; *Praest. ac. erud. vir. epist.*, (Amst. 1684); *Brieven van verm. en gel. Mannen*; REGENBOGEN, *Hist. der Remonstranten*, passim; SAXE, *Onomast. liter.* T. IV. p. 226, 227; BAYLE, *Dict. Hist. et critiq.* T. II. p. 751—755; WAGENAAR, *Beschrijv. van Amsterdam* (in folio) D. I. bl. 432, 524, D. III. bl. 222; SOERMANS, *Acad. regist.* bl. 37; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIV. bl. 333—352; *Levensbeschr. van voorn. mann. en vrouw.* D. III. bl. 84; J. M. SCHRÖCK, *Chr. Kirchengesch. Seit. der Reform.* T. IV. s. 282; Dezelfde, *Lebensbeschr. v. beruhmten Gelehrten*, (Leipz. 1790) Th. II. s. 182—194; IJPEY en DERMOUT, *Geschied. der Nederl. Herv. Kerk.* D. II. bl. 198, 220, 264, 305, 330; *Aant.* bl. 209, (348) 260 (431); IJPEY, *Letterk. Geschied. der System. Godgel.* D. III. bl. 301, 310; SIEGENBEEK, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 100, 104, D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 100; KIST en ROYAARDS, *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. III. bl. 507, 571, D. IV. bl. 101; Dezelfden, *Ned. Arch. voor Kerk. Geschied.* D. II. bl. 173, 384, D. IV. bl. 287, D. VIII. bl. 375; VAN KAMPEN, *Vaderl. karakterk.* D. II. bl. 29—34; F. CALDER, *Memoirs of* SIMON EPISC. (Lond. 1835); A. DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *Gedenkschrift*, bl. 81; TIDEMAN, *De Rem. Broedersch.* bl. 3, 5, 10, 11, 15, 17, 30, 31, 47, 169, 223, 237, 313, 321; M.

Goebel, *Gesch. d. Chr. Lebens* etc. B. II. S. 139; Herzog's *Real-Encyclopädië* B. IV. S. 100—103; Glasius *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 424—430; *de Navorscher*, D. I. bl. 189, D. II. bl. 214, 285, 351; D. III. *Bijbl.* bl. XVIII; *Cat. der Rem. bibl. te Amst.* bl. 11 N°. 81, 82; Muller, *Cat. van portrett.* bl. 78, 79; *Cat. van voorwerp. uit vroegeren tijd, ten toon gesteld in het gebouw Arti et Amicitiae* 1858. bl. 19. N. 302; Muller. *Bibl. van Pamflett.* St. IV. bl. 220, 238, 261, 275.

EPISCOPIUS (Joannes), van wien ons geene levensberigten bekend zijn, schreef:

Poematium in Collegium Auriacum, nuper ductu et auspiciis Celsissimi Arausionensium Principis Frederici Henrici etc. *fundatum in inclyta urbe Breda*, Amst. 1647. fol.

Zie Hermans, *Bijdr. over Noord-Brab.* D. I. bl. 224.

EPISZOON (Jurriaan). Zie EPESZOON (Jurriaan).

EPKEMA (Ecco) werd geboren te Wirdum in Friesland den 13den October 1759. Zijn vader, Nicolaas Epkema, mede aldaar geboren, was er schoolmeester en dorpregter, en een man van ongewone bekwaamheden, zeer bedreven in de Mathematische wetenschappen, Vaderlandsche geschiedenis en Oudheidkunde. In hem vond de jonge Ecco niet alleen eenen leidsman zijner jeugd, maar ook een voortreffelijk onderwijzer, die reeds vroeg zijn hart vervulde met liefde tot deugdsbetrachting, en hem die zucht voor de Friesche geschied- en taalkunde inboezemde, die in lateren leeftijd zulke uitmuntende vruchten zou opleveren. Na nog eenigen tijd het onderwijs in de gronden der Latijnsche taal van Petrus Bruining, predikant op zijne geboorteplaats, genoten te hebben, vertrok hij in 1778 naar de Latijnsche school te Harlingen, en van daar in 1782 naar de Franeker Hoogeschool, met oogmerk om zich aldaar uitsluitend op de Grieksche en Latijnsche taal- en letterkunde toe te leggen. In Johannes Schrader en Everwijn Wassenbergh trof hij niet alleen voortreffelijke leermeesters, maar ook in den laatsten een vriend aan, uit wiens gemeenzame verkeering hij, bij wederkeerige mededeeling van gedachten, de rijkste vruchten mogt plukken; een voorregt, dat door Epkema nog in eenen bijkans eenenzeventigjarigen ouderdom dankbaar erkend werd. Onder hem verdedigde hij, bij het verlaten der Hoogeschool in 1786, een Academisch proefschrift: *de transpositione, seu saluberrimo in sanandis veterum scriptorum scriptis remedio* (Franeq. 1786. 4°.) Eerlang zag hij zich tot Praeceptor te Leeuwarden en in 1788 tot Rector te Dokkum aangesteld, van waar hij, reeds het volgende jaar, ter bekleeding van de zelfde waardigheid, naar Enkhuizen vertrok. Hier trad hij in 1792 in het huwelijk met Gesina Neledoc, die hij echter in het volgende jaar met de vrucht van hunnen echt grafwaarts moest dragen. Hij ging twee jaren daarna een tweede huwelijk aan met Sibylla Catharina Bruining, dochter van den predikant van dien naam op zijne geboorteplaats. Hij verwekte bij haar zeven kinderen, van welke hij vijf, drie zonen en twee dochters, tot volwassen leeftijd mogt zien opgroeijen en aan zijne zorgen volkomen beantwoorden. Na een verblijf van elf jaren te Enkhuizen, werd hem in 1803 het Rectoraat te Hoorn opgedragen, van waar hij in 1813 in de zelfde betrekking naar Middelburg vertrok, en tot twee jaren voor zijnen dood, toen hij wegens hardhoorigheid zijn eervol emeritaat kreeg, met den meesten ijver en onder het genot der algemeene achting werkzaam was. Hij overleed te Middelburg den 1sten Februarij 1832 en was gedurende zijn leven lid der voornaamste letterkundige Genootschappen en Maatschappijen in ons vaderland, als ook correspondent van het voormalig Koninklijk Nederlandsch Instituut.

Vreemd is het, dat aan een man, zoo door en door geleerd als Epkema, geenen Academischen leerstoel in de oude letterkunde is te beurt gevallen. Men wil de reden daar van zoeken in de groote mate van zedigheid en bescheidene nederigheid, die hij aan zijne overige verdiensten en kundigheden paarde. Epkema gevoelde zich om dien minderen voorspoed niet minder gelukkig. In den stillen huisselijken kring, in de zorg voor zijn hem dierbaar kroost en in de beoefening der bij hem geliefkoosde studiën vond hij het reinste genot en vergoeding voor hetgeen de wereld te weinig belang stelde in zijne kundigheden. Evenwel werd hij in 1823 door de Leidsche Academie, honoris causa, met den Doctoralen bul begiftigd.

Epkema toch had, behalve zijne degelijke studie der oudheid, naar het oordeel van den Hoogleeraar Siegenbeek, ook eene zoo grondige kennis onzer taal en letterkunde, dat weinigen zich beroemen kunnen die te bezitten. Als Latijnsch dichter komt hem eene aanzienlijke plaats toe onder de vele voorname dichters in die taal, welke ons vaderland heeft opgeleverd. Door zijne uitgave van den Frieschen dichter Gijsbert Jacobs toonde hij eene geleerdheid en belezenheid te bezitten, die alleen door aanhoudende oefening en volhardende vlijt kan verkregen worden. Door dien arbeid, en door de vele voortreffelijke leerlingen door hem gevormd, heeft hij zich doen kennen niet alleen als een uitmuntend geleerde, maar ook als een ongemeen bekwaam leermeester, wiens waarde nog verhoogd werd door zijne overige eigenschappen: die van een edel mensch en van een opregt christen. Van Epkema ziet het licht, behalve zijne genoemde Dissertatie, vele verspreide en een bundel Latijnsche gedichten, die te Middelburg in 1823 in 8°. werd uitgegeven:

Woordenboek op de Gedichten en verdere geschriften van Gijsbert Japicx, Leeuw. 1824. 4°.

Thet Freske Riim, met aanteekeningen, Leeuw. 1835, 4°. na zijn dood door het Friesch Genootschap voor Geschied-, Oudheid- en Taalkunde uitgegeven, voorafgegaan door eene levensschets van Epkema, door J. van Leeuwen.

Verder bestaan er van hem verscheidene verbeterde uitgaven van Grieksche en Latijnsche leerboeken, deels zonder zijn naam uitgegeven; terwijl zijne critiek op Theogius, uitgegeven in de *handelingen van het Utrechtsch Genootschap*, grootendeels is opgenomen door Gaysford in zijne *Poëtae minores Graeci* (Lips. 1823. vol. III).

Zie behalve die *Levensschets*, *Algem. Konst- en Letterb.* 1832. D. I. bl. 97; *Verslagen van het Prov. Friesch. Genootsch.* 1828—1841 bl. 94—96, 187; de Jong, *Alph. Naaml. van Boek. en Supplement*; Siegenbeek, *in de Handel. der Jaarl. vergad. van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leid.* 1832, bl. 9—26; *Cat. van de Prov. Bibl. van Friesl.* bl. 171, 256, 530.

EPO (Boëtius), wiens eigenlijke naam Bote Ypes was, werd te Roordahuizum in Friesland, uit boeren ouders in 1529, geboren. In zijne geboorteplaats ontving hij het eerste onderwijs, en vertrok in 1543 naar Keulen om aldaar verder in de Grieksche, Latijnsche en Hebreeuwsche talen onderwezen te worden. Hij werd daar in 1549 tot Doctor in de Wijsbegeerte en Meester der vrije kunsten bevorderd. Hij legde zich verder op de Geneeskunde toe, en is van Keulen in 1552 naar Zwolle vertrokken, waar hij twee jaren de broeders van het gemeene leven onderwezen heeft. Van Zwolle is hij gegaan naar Leuven, daarna naar Nica in Savoije en eindelijk naar Parijs, waar hij overal onderwijs gegeven en genoten heeft. Na zich vervolgens op de Regtsgeleerdheid te hebben toegelegd en te Toulouse in 1558 den graad van Doctor in de beide Regten verworven te hebben, opende hij daar een collegie voor het Burgerlijk Regt bij programma van den 6den Mei 1558, keerde vervolgens naar Belgie weder, en woonde te Leuven, onderwijs gevende, tot dat hij in 1562, op aanbeveling van Viglius van Aytta en Joachim Hopperus, tot Hoogleeraar in de Regten aan de pas opgerigte Academie van Douai werd aangesteld, en met de andere Hoogleeraren op eene plegtige wijze in die stad werd ingehaald. Hier bleef hij, ondanks herhaalde aanbiedingen van andere Academiën en andere ambten, met ijver werkzaam tot aan zijnen dood toe, die den 15den November 1599 plaats had. Zijne afbeelding ziet op verschillende wijzen het licht. Hij was gehuwd met Maria Kabeljaau van Iperen, die hem twaalf kinderen schonk, waarvan er acht overbleven, onder dezen een zoon Epo Boëtius, die zijnen vader als Hoogleeraar te Douai opvolgde en in 1642 als zoodanig overleed. Boëtius Epo was een geleerd man, ervaren in de letteren, oudheden, geschiedenis en de regten, een groot ijveraar voor het katholieke geloof en een niet onverdienstelijk Grieksch en Latijnsch dichter. De volgende werken zien van hem het licht.

Oratio de titulis et insignibus honorum Academicorum, Duaci, 1564, 8°. Lipsiae, 1727. 8°.

Sententiae Homericae, Lov. 1555. 4°.

Oratio de Romanae perfectaeque Jurisprudentiae fructibus genuinus, Duaci, 1568. 8°.

Antiquitatum Ecclesiasticarum syntagmata V *ad Gregorium* XIII *Pontif. Maxim. Duaci*, 1578.

Antiquitatum Ecclesiasticarum Syntagmata IV *ad Regem Catholicum et Ordines Belgii*, Duaci, 1578. 8°.

Heroicarum et Ecclesiasticarum Quaestionum libr. VI.

De Jure sacro vel Principiorum Juris Pontificii libri. III, Duaci, 1578. 8°. 2 vol.

Commentarii novem Testamenti, Duaci, 1581.

Oratio Saturnalis, seu Quodlibeta, de Gente Frisica, habita Duaci anno 1587, Duaci, 1588. 8°.

Oratio Funebris piissimis Philippi II Regis Catholici manibus nomine Universitatis Duacensis anno 1598 III *Nonas Novembris habita Duaci* 1599.

Behalve deze werken schreef hij nog anderen, die evenwel niet in het licht zijn gegeven. Hij bezorgde ook de uitgave van:

Juliani Archiepiscopi Toletani de futuro Saeculo libros III, Duaci, 1564. 4°.

In de *Epistolarum ab Illustribus et Claris viris Scriptorum Centuriae tres* van GABBEMA (Harl. 1665) vindt men bl. 226—233 vier brieven door BOËTIUS EPO aan SUFFRIDUS PETRUS geschreven, en bl. 416 een van laatstgenoemde aan den eersten.

Zie SWEERTIUS, *Ath. Belg.* p. 161, 162; SUFFR. PETRUS, *de Scriptor. Fris.* p. 434—438; FOPPENS. *Bibl. Belg.* p. 139—141, met portret; (VAN HEUSSEN en VAN RIJN) *Oudhed. van Friesl.* D. I. bl. 448—453; FERWERDA, *Cat. Univ.* D. I. St. VII. bl. 165, 166; DE WAL, *Orat. de Clar. Fris. Jurecons* p. 17 et *Annot.* p. 39—42; *de Navorscher*, D. V. bl. 70, 204, 205, *Bijbl.* bl. XCVII; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 79.

EPPEMA (DOUWE VAN), in Friesland geboren, was Luitenant, en behoorde tot hen die, op den 12den Junij 1672, aan LODEWIJK XIV de overtogt over den Rijn betwist hebben.

Zie HELDRING in NIJHOFF'S *Bijdr. voor Vaderl. Geschied. en Oudheidk.* D. I. bl. 101, en dit *Woordenboek*, art. DUDEN.

EPPENGA (WILBERT) was een vermogend man in het Oldambt van Groningen. Toen in 1270 GAIKO, de zoon van SIKKO, en Deken van Fermsum overleed en RODBERN, een man van aanzien en bloedverwant van den overledene GAIKO, voor zijn zoontje, een knaap van veertien jaren, de kerk en het dekenschap van Farmsun van den Bisschop van Munster verworven had, verzette zich EPPENGA tegen die verkiezing, en bragt de gemeente van het Oldambt in beweging. Hij stelde haar het ongepaste voor, dat aan een kind zulk eene aanzienlijke kerkelijke waardigheid was opgedragen, en hief luide klagten aan over de ondragelijke boete en opbrengsten, door welke de Bisschop en de Dekens het volk uitzogen, over het zedeloos leven der geestelijken, en het vertrappen der regten en vrijheden van de ingezetenen. Aan zekeren HERCKWERDT of HEREWARD, mede een man van invloed, had hij een grooten steun, en nu geraakte, met het Oldambt, ook Reiderland, Broekmerland en Eemsland op de been. Men kwam overeen, om zich tegen de geestelijken te verzetten en de boeten niet te betalen.

Het is geenszins ons plan om een verhaal te geven van de gebeurtenissen, die het gevolg van EPPENGA's verzet waren. Het zij ons genoeg, den naam van den man genoemd te hebben, die zich toen reeds durfde verzetten tegen de magt der geestelijkheid en den ban niet vreesde, die het gevolg van dit verzet geweest is. Nadat de twisten en geschillen inmiddels met meerdere of mindere hevigheid niet zonder bloedstorting waren voortgezet, werd de zaak aan scheidslieden opgedragen en in 1276 vereffend, waarbij echter aan de eigendunkelijke en onbepaalde handelingen der geestelijkheid een einde gemaakt werden.

Zie SCHOTANUS, *Friesche Hist.* bl. 141; WESTENDORP, *Jaarb. voor de Prov. Gron.* D. I. bl. 351—354; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. I. bl. 456—462.

EPPENS (MARTEN) werd den 23sten Julij 1746 te Meeden in het Oldambt geboren. Zijne ouders behoorden tot den landbouwersstand. Tot Predikant bevestigd te Gordijk den 28sten Augustus 1774, werd hij van daar naar Leeuwarden beroepen, waar hij den 16den Mei 1784 in dienst trad en den 11den Mei 1824 overleed. Hij was tweemalen gehuwd; de laatste maal met CATHARINA HERFST, van Leeuwarden, die hem, na bijna 40 jaren met hem verbonden te zijn geweest, den 12den April 1824 door den dood ontviel. Hij was om zijne gemoedelijke en eenvoudige predikwijze bij allen gezien, en schreef:

Antwoord op den brief der Remonstrantsche broederschap aan de Protestanten, Leeuw. 1797. 8°.

De groote waarde der evangelieleer aangeprezen, Leeuw. 1798. 8°.

Over de beste manier, om de Christelijke jeugd in de geopenbaarde Geloofs- en Zedeleer zoo te onderwijzen, dat zij al vroeg tegen de verleiding der dwalingen dezer eeuw gesterkt en beveiligd worde, met zilver bekroond en geplaatst in de *verhandelingen van het Genootschap ter verdediging van den Christelijken Godsdienst tegen deszelfs hedendaagsche bestrijders*, 1800, 2de Stuk 8°.

De voor- en nadeelen van het zoo veel geruchtsmakend oeffeningswerk onderzocht, getoetst en tot behoorlijke bepalingen gebragt, Leeuw. 1801. 8°.

(Dit geschrift betoogde het ongeoorloofde en verderfelijke der onderneming van zoodanige scheurzuchtigen, waardoor de kerk in Friesland, voornamelijk te Leeuwarden, door JELLE CORVINUS en zijne aanhangers, verontrust werd).

In het jaar 1797 werd door het genoemde Genootschap te 's Hage eene prijs uitgeloofd voor het beste antwoord op de vraag: *hoe kunnen de gemeenzame bijeenkomsten der christenen tot ware stichting best worden ingericht?* Behalve door EPPENS werd die vraag door drie anderen beantwoord. Alle deze verhandelingen hadden hare verdiensten, zoodat het Genootschap besloot uit dezelven één geheel te doen vervaardigen, doch aan elk der schrijvers een zilveren medaille uit te reiken. De aldus zamengestelde verhandeling zag in de werken van genoemd Genootschap het licht.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* in 4°. D. VIII. bl. 60; DE JONG, *Alph. Naaml. van Boek.* bl. 156, 629; IJPEY en DERMOUT, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D. IV. bl. 229, *Aant.* bl. 42; KIST en ROIJAARDS, *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. V. bl. 289, 291. *Boekz. der gel. Wereld*, 1824. *a.* bl. 747, 750.

EPS (ANDRIES VAN), een man van geringe afkomst en van zeer matige bekwaamheden, werd kort na 1709 Landvoogd van Banda, door invloed van zekeren heer DOUGLAS, Directeur Generaal van Neerlandsch Indië, die met zijne moeder getrouwd was; hij maakte het gedurende zijn bestuur door allerlei zaken zoo slecht, dat hij in 1714 genoodzaakt werd zijn ontslag te verzoeken, hetwelk hem, met vergunning om op Banda te blijven verleend werd; die vergunning werd evenwel in het volgende jaar ingetrokken. Wat zijn verder lot is geweest is ons niet bekend.

Zie VALENTIJN, *Oud- en Nieuw Oost-Ind.* (nieuwe uitgave) D. III. bl. 94—96.

ERASMIUS (JANUS) werd te Utrecht geboren, studeerde aldaar onder ANTONIUS AEMILIUS. Reeds in 1634 was hij Rector te Tiel en werd in 1641 als opvolger van JOHANNES LAVINIUS aan de Latijnsche school te Harderwijk als Rector beroepen, welke waardigheid hij den 11den Mei van dat jaar aanvaardde; weinige dagen later, den 28sten van die maand, werd hij als Hoogleeraar der Grieksche Taal- en Redeneerkunde aan de Harderwijksche Hoogeschool plegtig ingeleid, welke betrekking hij kort daarop aanvaardde met eene *Oratio de dignitate artis Dialecticae*. Daar er niemand gemeld wordt, in wiens plaats hij kwam, vermoed de Hoogleeraar BOUMAN, in zijn aan te halen werk, dat men hem den hoogeren leerstoel heeft aangeboden, om voor den lageren hem te kunnen verkrijgen. Beide die bedieningen schijnt ERASMIUS vereenigd waargenomen te hebben, tot dat hij, na verloop van drie of vier jaren, naar Alkmaar vertrok om daar als Prorector werkzaam te zijn. Hij overleed er in 1658 blijkens een gedicht van zijn ambtgenoot REGNERUS NEUHUSIUS. Hij was gehuwd met MARGARETA LAUWEN van Tiel.

Gedurende zijn leven schijnt ERASMIUS niets te hebben uitgegeven. Zijne nagelatene werken zijn door ARNOLD GUALTHER PARCK verzameld en uitgegeven onder den titel van:

Opera posthuma: eruditi ac jucundi argumenti in usum Scholarum, Harderv. 1663. 12°. het 2de deel verscheen aldaar in 1665. Eene herdruk er van verscheen van het 1ste deel te Amsterdam 1679. 12°, van het 2de deel aldaar in 1680.

ERASMIUS was volgens een oud berigt, „geen slecht verstand, noch Rijmdichter." Dat zijne werken opgang maakten bewijst de aftrek niet alleen, maar zij werden ook somwijlen tot schoolprijs gebezigd aan de Geldersche Latijnsche scholen. Behalve de genoemde oratie, waarmede hij zijn professoraat te Harderwijk aanvaardde, komt daarbij onder anderen ook voor eene *Oratio panegyrica de instaurata bibliotheca Tielena*, eene *de perpetua pace inter Philippum IV et confoederati Belgii ordines confirmata*, te Alkmaar in 1648 gehouden, en een *Fasciculus Poëmatum*. De gedichten zijn zeer middelmatig, even gelijk die van zijn vriend NEUHUSIUS.

Zie SCHRASSERT, *Beschrijv. van Harderwijk*, D. I. bl. 74; BOUMAN, *Geschied. der Geldersche Hoogesch.* D. I. bl. 88, 89; SCHOTEL in *Utrechtsch. Volks-Alm.* 1845, bl. 107; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 265; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. II. bl. 42; SCHOTEL, *de Illustr. School te Dordr.* bl. 65.

ERASMUS (DESIDERIUS). Omtrent de dag en het jaar waarop zijne geboorte heeft plaats gehad bestaat verschil. Ofschoon het opschrift van 's mans standbeeld te Rotterdam den 28sten October 1467 als zoodanig stelt, is dit echter aan twijfel onderhevig. Bij gebrek aan beter berigt, dat trouwens ERASMUS zelf niet geven kon, blijven wij evenwel die opgave volgen. Door toevallige omstandigheden had die geboorte te Rotterdam plaats. Het was toch aan zijne ouders, GERRIT ELIAS, van Gouda, en ELISABETH, de dochter van eenen geneesheer te Zevenbergen, niet vergund eene wettige huwelijks verbindtenis aan te gaan. Eerstgenoemde, om in zijn onderhoud te voor-

zien, was naar Rome gevlugt, en ELISABETH naar Rotterdam vertrokken, waar haren zoon ter wereld kwam, van wien zij destijds niet had kunnen denken, dat hij zulk een grooten rol in de wereld spelen zou.

Met zijne moeder naar Gouda teruggekeerd, ontving hij aldaar zijne opvoeding. De broeders van zijnen vader hadden een valsch berigt naar Rome gezonden, dat ELISABETH overleden was. De vader van ERASMUS koos nu den geestelijken stand en bleef de afgelegde gelofte getrouw; zelfs toen hij later in het vaderland wederkeerde, en zijne ELISABETH nog in leven vond, huwde hij haar niet.

Hij bleef echter voor zijn kind, hetwelk in den beginnen GERRIT GERRITSZOON heette, doch dat later dien naam, naar de gewoonte der geleerden van zijnen tijd, in DESIDERIUS ERASMUS veranderde, de meeste zorg dragen; en ondersteund door de grootmoeder van vaderszijde werd de jonge ERASMUS reeds op zijn vijfde jaar te Gouda bij PIETER WINKEL ter schoole besteld. Eenigen tijd later werd hij koorzanger te Utrecht, en in 1478 door zijne moeder op de Fraterschool te Deventer gebragt.

In ALEXANDER HEGIUS en JOHANNES SINTHEIM of SINTIUS vond de jonge ERASMUS voortreffelijke onderwijzers, en weldra had hij zoo groote vorderingen gemaakt, dat, toen RUDOLPH AGRICOLA eens de school bezocht en onderzoek deed naar de vorderingen der leerlingen, hij de hand op het hoofd van ERASMUS legde en zeide: vaar zoo voort mijn zoon, dan zult gij eenmaal een groot man worden."

ERASMUS nu werd weldra met ijver bezield voor de beoefening der Grieksche taal en letterkunde, en leerde verder de beginselen der redeneer- natuur- en bovennatuurkunde, als ook der zedekunde. Hij bezat een zeer gelukkig geheugen; de werken van TERENTIUS en HORATIUS waren bij hem het meest geliefd; die van den eersten leerde hij ter vorming van zijnen stijl van buiten.

Dertien jaren oud zijnde verloor ERASMUS zijne moeder aan de pest, en het overlijden van vele bekenden en huisgenooten aan die ziekte dreef hem naar Gouda, om bij zijnen vader raad enhulp te vragen. Weldra ontviel hem ook dezen, daar eene ziekte van weinige dagen hem in den ouderdom van ruim 40 jaren uit het leven rukte. Aan hebzuchtige voogden, waaronder voornamelijk de reeds genoemde PIETER WINKEL te Gouda, overgelaten, wilde men hem, ten einde zich van zijne kleine bezitting meester te kunnen maken, naar een klooster zenden. Ondanks zijne tegenstand moest hij eerst twee jaren te 's Hertogenbosch in een geestelijk gesticht vertoeven, vervolgens in het klooster Sion bij Delft, later in dat van Emmaus of ter Steene bij Gouda. Hier deed hij op negentien jarigen ouderdom de kloostergelofte en zou er voorzeker zijn leven hebben gesleten, indien de Voorzienigheid dit niet anders gewild had.

HENDRIK VAN BERGEN, Bisschop van Kamerrijk, voornemens zijnde naar Rome te gaan, ter bekoming van een kardinaalshoed, koos ERASMUS tot zijnen secretaris. Deze verliet alzoo het klooster in 1491, nadat hij er vijf jaren had doorgebragt, evenwel niet zonder zijne kennis vermeerderd te hebben. Eenige Latijnsche gedichten, daar vervaardigd, gaf hij later te Parijs uit, en een uittreksel van de schoonheden uit de werken van LAURENTIUS VALLA, buiten zijn weten uitgegeven, leverde het bewijs op van de rijke kennis die hij toen reeds bezat. Het verblijf van ERASMUS in het klooster ter Steene is zegenrijk voor de menschheid geweest, want daar leerde hij het kloosterleven, met al wat het afschuwelijks bezat, kennen, en de indrukken daar ontvangen scherpten later zijne pen, en de schildering van dat kloosterleven was de eerste schrede op den weg der Hervorming.

Het oogmerk van den Bisschop van Kamerrijk mislukte, en ERASMUS vestigde nu zijn verblijf te Parijs. Van tijd tot tijd bezocht hij Kamerrijk en zijnen beschermer, deed ook eene reize naar Holland, en hield zich te Parijs voornamelijk met de beoefening van het Grieksch bezig en met het onderwijs geven aan eenige jonge lieden, om in zijn onderhoud te voorzien. Een van hen, de graaf VAN MONTJOIJE, nam hem mede naar Engeland, waar hij met de voornaamste geleerden kennis maakte en met sommige vriendschap aanknoopte. Andermaal bezocht hij Parijs, kwam ook in de Nederlanden en vertrok in 1506 voor het eerst naar Italië, waar de wetenschappen toenmaals in vollen luister bloeiden, vertoefde te Bologna, werd daar Doctor in de Godgeleerdheid, en verkreeg van Paus JULIUS II ontslag van zijne kloostergelofte en verlof om zijn monniken gewaad met dat van wereldlijk priester te veranderen. Hij vertrok van Bologna naar Venetië, gaf er zijne *Adagia* uit, en gaf in 1509 gehoor aan den roepstem van HENDRIK VIII, die toen den Engelschen troon had beklommen. Te Londen maakte hij kennis met den beroemden kanselier THOMAS MORUS, en schreef ten zijnen huize, naar men zegt in acht dagen tijds, zijne bekende *Stultitiae laus* of *Lof der zotheid*, die, later ontelbaar en in alle talen herdrukt, de gebreken der geestelijkheid aan den dag bragt, en die met den scherpen geesel der satyre veroordeelde.

Na een verblijf van vijf jaren in Engeland, gedurende welken tijd hij te Cambridge ook voorlezingen over de Grieksche taal gehouden heeft, en menig geschrift ter bevordering der kennis daarvan had zamengesteld, keerde ERASMUS naar zijn vaderland weder, en werd er met groote onderscheiding ontvangen en behandeld. De Aartshertog, later keizer KAREL V, ten wiens behoeve hij zijne *Institutio principes Christiani* geschreven had, en die hem te vergeefs bij den Paus voor eenen bisschopsstaf had aanbevolen, koos hem tot zijn Raad, gaf hem een jaargeld van vier honderd gulden, met verlof om zich vrijelijk ten behoeve zijner studiën te bewegen.

Nu was de roem van ERASMUS gevestigd, en het oog van verscheidene gekroonde hoofden op hem geslagen. Meer dan eene aanbieding sloeg hij af, om dat hij de vrijheid boven alles beminde, en hij vestigde zich te Bazel, eene vrije stad in Zwitserland, te meer ook om het oog op de uitgave zijner werken te houden, door den beroemden boekdrukker FROBENIUS ondernomen. Het was daar dat in 1516 de eerste uitgave van zijne vertaling en verklaring des Nieuwen Testament in het Grieksch verscheen, waardoor ERASMUS, en een jaar later door de uitgave der omschrijving van de boeken des Nieuwen Testaments (*Paraphrasis N. Testamenti*) de geheele Christenwereld tot op dezen dag ten hoogste aan zich verpligt heeft, en die, al had hij niets anders gedaan of geschreven, hem de kroon der onsterfelijkheid zou hebben doen verwerven. Tot het jaar 1521 was het leven van ERASMUS eene aaneenschakeling van reizen. Nu eens was hij in Brabant, waar de Hooge school van Leuven hem de Doctorale waardigheid opdroeg en waar hij meermalen vertoefde; dan weder ontmoeten wij hem in Engeland of Frankrijk; dan weder was hij te Bazel. De haat, dien de monniken en sommige Godgeleerden hem toedroegen, bewoog hem in 1521 zijn vast verblijf ter laatstgemelde plaatse te nemen. Wel begaf hij zich in 1523 naar Rome, om zijne woonplaats te vestigen bij zijn vriend ADRIAAN, die toen den Pausselijken stoel had beklommen, maar hij bragt het niet verder dan tot Constansz, en moest van daar, wegens zijne geschokte gezondheid, naar Bazel terug keeren. Herhaalde aanbiedingen om deze zijne geliefkoosde woonplaats te verlaten, en zich in Frankrijk, Nederland, Polen of Engeland te vestigen, sloeg hij af, tot dat in 1529 de Hervorming uitbrak. Hij geraakte daardoor in groote verlegenheid. De monniken toch, die hij niet opgehouden had te hekelen en bij het volk in het ware daglicht te stellen, gaven hem daarvan de schuld en riepen „dat hij het ei had gelegd, hetwelk LUTHER nu uitbroeide." Nogtans voegde ERASMUS zich niet aan de zijde van laatstgenoemde. Wel moedigde hij LUTHER aan toen deze de zedelooze aflaat bestreed, wel deed hij aanvankelijk hulde aan de rechtschapenheid van LUTHER's karakter en de zuiverheid van zijne bedoelingen, maar hij trok zich verder terug, en plaatste zich in eene openlijke vijandelijke houding tegen den Hervormer, toen hij wegens verschil van inzigten diens handelingen niet langer kon goedkeuren. Er volgde tusschen de beide groote mannen geene verzoening, en ERASMUS was voor de Hervorming, die hij voorbereid had, onherroepelijk verloren.

Niet lang mogt hij getuigen zijn van de belangrijke gebeurtenissen van zijnen tijd. Toen de Hervorming zich openlijk te Bazel gevestigd had, begaf hij zich naar Freiburg. In 1535 gaf hij gehoor aan den roepstem van Keizer KAREL V, en de Landvoogdes der Nederlanden, om zich in zijn vaderland te vestigen. Hij begaf zich vooraf naar Bazel om de uitgave van een zijner werken te bevorderen, maar toen reeds werd hij meer en meer krank, en zijne ziekte, waaraan hij reeds jaren gesukkeld had, de steen en jicht, weêrhield hem de reis voort te zetten. Zijne toestand verkreeg weldra een zorgelijk aanzien, en, na een pijnlijk ziekbed, maakte de dood op den 12den Julij 1536 een einde aan zijn lijden, maar ook aan een leven dat aan de wetenschap en de menschheid gewijd was.

De geleerde BEZA heeft ergens getuigt „dat de geheele wereld zoo groot eenen man niet bevatten kon, als ERASMUS geweest was." Wij willen aan die lofspraak niets afdoen, maar wijzen alleen op de onmogelijkheid, om de waarde van zulk een man in weinige regels te doen kennen, of den invloed te

schetsen, dien hij op zijnen tijd heeft uitgeoefend. Meer dan ééne verhandeling zou er toe noodig zijn om over ERASMUS verdiensten als Godgeleerde, als Christen wijsgeer, als letterkundige en dichter, als hersteller der wetenschappen en als voorbereider der Hervorming naar behooren uit te weiden. En even als wij het bejammeren dat de grootste geleerde die ons vaderland heeft voortgebragt, en waarop het met rede roem draagt, eenen vaderlandschen levensbeschrijver mist, die hem in al zijne grootheid aan Europa zou moeten doen kennen, evenzeer ontveinzen wij niet de moeijelijkheden die aan die taak zouden verbonden zijn.

Wij noemden daar ERASMUS voorbereider der Hervorming, en welligt zal menigeen opheldering verlangen omtrent dit gezegde. Na al hetgeen door beroemde schrijvers over ERASMUS in zijne betrekking tot de Hervorming geschreven is, meenen wij hem met volle regt die titel te mogen geven; maar hem dien van Hervormer te moeten betwisten. Het doet echter niets af van zijne verdiensten; want, het zijn de woorden van den beroemden geschiedschrijver der Hervorming TER HAAR „LUTHER heeft de Hervorming tot stand gebragt, maar nadat zij door ERASMUS was voorbereid. LUTHER heeft het zaad in den akker gestrooid, maar nadat de harde korst der aarde door ERASMUS was omgeploegd. LUTHER's overredende taal veroverde de harten, maar nadat zij door ERASMUS waren toeganke lijk gemaakt." Het komt ons voor dat het verschil over het aandeel dat ERASMUS al of niet aan de Kerkhervorming had, door den Hoogleeraar ROYAARDS, in zijne uitmuntende bijdrage over het *begrip en omvang van de Kerkhervorming der zestiende eeuw, in vergelijking met de Hervorming in de Middeleeuwen volgens de geschiedenis*, op eene afdoende wijze is uitgemaakt. Daarin wordt aangetoond, dat de pogingen van ERASMUS daarheen strekten om geestelijken en leeken te verbeteren, en hij was daarom een der meest vermogende *zedelijke Hervormers*. Maar hij was meer. Hij hervormde de leer, door de bron dier leer, de Bijbel met zijne verklaring en uitlegging, in de handen der menschen te brengen, en hij maakte daardoor buiten twijfel aanspraak ook op den eernaam van *Hervormer der Leer*. — Maar *Hervormer* der *Hierarchie* was hij niet. Deze durfde hij niet aan te vallen. Verstand en gemoed dreven hem aan tot edele daden; zucht tot de waarheid deed hem, bij helder inzien, de waarheid tegen de dwaling der Roomsche kerk verdedigen en aan het licht brengen; maar de Hierarchie aan te vallen, den Paus van zijn zetel te verdrijven, de geestelijke rangen en titels te weerspreken, het gansche gebouw der Hierarchie om ver te rukken; dat was te stout voor hem, die meer verstandelijk en zedelijk, dan wel kerkelijk Hervormer was; die wel de waarheid wilde verdedigen, maar zich voor dezelve niet laten verbranden of vervolgen."

Evenmin nu als wij het waagden in het breede uit te weiden, over de onschatbare diensten door ERASMUS aan de wetenschappen en aan de menschheid bewezen, evenmin achten wij het noodig hier eene optelling te doen van zijne menigvuldige en herhaaldelijk uitgegevene geschriften. Die schriften toch zijn meermalen bij elkâar verzameld uitgegeven. Het allereerst zagen die kort na ERASMUS dood, door de zorg van BEATUS RHENANUS te Bazel in 9 deelen in folio ten jare 1519 het licht. Deze uitgave is hoogst zeldzaam. Eene andere verscheen bij denzelfden in 1540; eene derde, in 1703 te Leiden in folio, bestond uit 10 deelen, en werd door den beroemden CLERICUS bezorgd. Buiten de daarin vervatte geschriften zien nog verscheidene der door ERASMUS bezorgde Grieksche en Romeinsche klassieke schrijvers het licht, als: 1517 CURTIUS en SUETONIUS, 1519 CICERO, *de officiis et Quaestiones Tusculanae*, 1525 PLINIUS, de oude, 1531 ARISTOTELES, 1532 TERENTIUS, 1533 DEMOSTENES, PTOLEMEUS, AELIUS SPARTIANUS en DIONYSIUS CATO. Teregt rijst de vraag bij allen op, hoe het mogelijk was dat één man tot zooveel arbeid in staat was.

ERASMUS deed zich ook kennen als voorstander en beoefenaar der fraaije kunsten. Gedurende zijn verblijf in het klooster ter Steene, had hij zich op de schilderkunst toegelegd. Een zijner stukken, *Eene kruisiging Christi*, ging, gelijk welligt andere zijner stukken, bij den beeldstorm, niet verloren; doch ook thans is de verblijfplaats daarvan niet bekend.

Toen ERASMUS in de hoofdkerk te Bazel begraven werd, was het als ware hij een vorst geweest. De kweekelingen der Hoogeschool droegen de baar, en magistraten, de Hoogleeraren, en al wat aanzienlijk was, volgden het lijk. Lijkredenen werden over hem, den man die echt christelijk, maar zonder de genademiddelen der Roomsch katholieke kerk, gestorven was, in de kerken uitgesproken, en in de gehoorzaal der Universiteit werd eene lofrede op hem gehouden. Zijne vrienden en vereerders wijdden een traan aan zijne nagedachtenis — zijne vijanden juichten. Teregt merkt de Hoogleeraar VAN KAMPEN aan, dat ERASMUS driederlei vijanden had: de monniken, tegen welke hij, zijn geheele leven door, onvermoeid geschreven en gesproken had; eenige overdrevene Protestanten, die hem zijne gematigdheid en rekkelijkheid niet konden vergeven, en sommige schoolgeleerden van zijnen tijd, die, hetzij uit persoonlijken haat of om andere redenen, hem met scheldwoorden en lasteringen overlaadden. Onder dezen behoorde ook de groote SCALIGER, die, omdat ERASMUS, in zijnen *Ciceronianus* de afgoderij met CICERO, die zich toen uit Italie over Europa verspreidde, had aangetast, zijnen roem bezoedelde, door op den grooten man te schelden, en hem de meest schandelijke ondeugden te verwijten; maar tegen de zoodanigen staat een schaar van eerbiedwaardige mannen over, die ERASMUS hun vriend noemden en bij wie zijne nagedachtenis in hooge achting stond. En zoo komen wij als van zelf op de vereeringen, die ERASMUS na zijnen dood te beurt vielen. Kort na het overlijden van den grooten man, bragt de stempelkunst hare hulde aan zijne verdiensten. Twee gedenkpenningen zijn ons door VAN MIERIS afgebeeld. Ook in latere dagen hebben anderen mede hunne bekwaamheden dienstbaar gesteld, om zijne nagedachtenis in metaal te vereeuwigen. Andere eer viel hem te beurt. Een grafgedenkteeken werd in de kerk te Bazel voor hem daargesteld, en een standbeeld op de groote markt te Rotterdam opgerigt, in 1549 van hout, in 1557 van arduinsteen, in 1622 van koper, en weinige jaren geleden hersteld en met een nieuw ijzeren hek omringd, staat dáár, om tot bewijs te dienen, dat Nederland te allen tijde roem stelt op zijne groote mannen. Maar ook dat standbeeld verkondigt het, dat de haat van sommige Godgeleerden tegen den grooten man niet verdoofd was. Toen namelijk de regering van Rotterdam, in 1621, besloot, om het arduinsteenen beeld, dat bij het bezoek der Spanjaarden in 1572 door het schieten beschadigd was, en veeleer op een vormloozen klomp steen dan op een beeld geleek, door een nieuw standbeeld te vervangen, waren het de hervormde leeraars der stad, die meenden de regering daarover eens te moeten door halen. JACOB LEEUWIUS, de jongste der predikanten, maakte daarmede op den 22sten Mei 1621 op den predikstoel een begin, en hevig waren de gevolgen van dien aanval. De regering stoorde er zich even wel niet aan, en, ondanks vele tegenkanting, werd het beeld, door HENDRIK DE KEYZER, te Amsterdam, gebeeldhouwd, op zijne tegenwoordige standplaats opgerigt. Wij gaan de verdere geschiedenis van dat beeld, ons door SCHELTEMA zoo in bijzonderheden medegedeeld, stilzwijgend voorbij. Ook te Amsterdam stelde men prijs op den beroemden Rotterdammer; dáár was het een burger der stad, die, in den gevel van zijn huis, het steenen borstbeeld van ERASMUS deed plaatsen, en waarvan ons door LE LONG, in zijne beschrijving der reformatie te Amsterdam, bl. 402, eene afbeelding bewaard is.

De afbeelding van ERASMUS ziet op onderscheidene wijzen het licht. In het Museum te Amsterdam berust een door HOLBEIN geschilderd portret van hem. Volgens den heer KRAMM moeten er meerdere portretten, door dien meester van ERASMUS gemaakt, elders voorhanden zijn. In koper gravure bestaan er verschillende uitgaven van. Een keurig portret van ERASMUS, naar HOLBEIN, door P. VAN GUNST gegraveerd, vindt men voor het eerste deel van ERASMUS *Opera Omnia*, Leid. 1703 fol.

Aan het einde van dit artikel, hetwelk wij, zoo wij dat gewild hadden, nog van veel grooteren omvang hadden kunnen doen zijn, doch dat dan toch nog altijd onvolledig zou blijven, plaatsen wij eene zoo veel mogelijk naauwkeurige opgave der voornaamste bronnen, die den aanstaanden bewerker van het leven van Neêrlands grootsten en beroemdsten geleerde, zouden kunnen ten dienste zijn.

Zie G. INSULANI, *Orat. funebr. in obit.* DESID. ERASMI, 1536; 8o.; *Conpendium vitae* ERASMI vóór zijne *Opera*, Basil. 1519; *Epistola* BEATI RHENANI CAROLO *caesari scripta*, ERASM. *Oper.* tom. I (edit. Lugd. Bat. 1703) *praefixa*; P. MERULA, *Vita* DESID. ERASMI *Roterod.* Lugd. Bat. 1607. 4o.; *Magni* DESID. ERASMI *Roterod. vita, Acced. Epistol. Illustr.* Lugd. Bat. 1649. 12o.; *Sentimens* D'ERASME *de Rotterdam conformes à ceux de l'eglise catholique sur tous les points controverses*, Cologn. 1688; MARSALLIER, *apologie* D'ERASME, Paris 1713; J. A. FABRICIUS, *excercitatio de religione* ERASM., *in Opusc. histor.*; DE BURIGNY, *Vie* D'ERASME, Paris 1757. 8o. 2 vol.; HENKE, *Leben des* DESID. ERASM. *aus dem Franz. des* BURIGNY, *mit Anm. u. zur von* H. P. C. HENKE, Halle 1762, 8o. 2 B; SAL. HESZ, ERASM. *v. Rott. nach S. Leben u. Schrift.* Zurich, 1790, 8o. 2 b.; JORTIN, *Life of* ERASMUS; KNIGHT, *Life of* ERASMUS, *Translation of* ERASMUS *life of* COLET *published in a collection of scarce tracts entitled the Phoenix.* Vol. II. Lond. 1707, 1708; P. F. TYTLER, *Life of King* HENRY VIII,

Edimb. 1839; *Leben von* Desid. Erasm. Leipzig 1802; E. Munck, *Erinner. Lebensbild. und Studien*, B. I. S. 205; M. D. de la Bizardière, *Hist.* d'Erasme, *sa vie, ses moeurs, sa religion*, Paris 1721, 12o.; *Nieuwe Vaderl. Bibl.* D. IV. bl. 2. D. VIII. bl. 2; Müller, *Leben des* Erasmus *von Rotterdam*, Hamb. 1828, 8o. mede in het Holl. vertaald, Rott. 1832; *Nieuw Christel. Maandschr.* 1829; Butler, *The life of* Erasmus, 1825. 8o.; Thomas Morus, *am den Quellen bearbeitet von* Dr. G. T. Rudhart, Nurnb. 1829. bl. 23—28; C. Fransen van Eck, *de* Erasmi *disciplina morali*, Dav. 1831. 8o.; Escher, Erasmus *von Rotterd.* XIV *Jahrg. Hist. Taschenbuch, von* F. van Raumer; W. E. Eberhardt, *waarom bleef* D. Erasmus *Katholiek*, in de *Bijdr. van Buitenl. Godgel.* D. II. St. II; Foppens, *Bibl. Belg.* p. 231—239. m. portr.; Sweertius, *Ath. Belg.* p. 206—213; Walvis, *Beschrijv. van Gouda*, D. I. bl. 259—275; Revius, *Dav. Illustr.* p. 134; van Bleyswijck; *Beschrijv. van Delft*, bl. 321, 360, 402, 403; van Mieris, *Hist. der Ned. Vorst.* D. III. bl. 450; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. V. bl. 130; Hoogstraten, *Woordenb.*; Luiscius, *Woordenb.*; *Nederl. Keurdicht.* D. I. bl. 141—144, met afbeelding van het standbeeld; Saxe, *Onom. Litterarium*, T. III. p. 14—17, 578, 579, 675; Ypeij, *Kerk. Geschied. der* 18de *eeuw*, D. V. bl. 307, 308. 404, 405, D. XII. bl. 502, 541, 569, *Bijv.* bl. 14, 15; Ypeij, en Dermout, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D. I. bl. 4, 17—36, 310, 538. Aant. bl. 5—26, D. II. bl. 170; Broes, *Kerk en Staat.* D. II. bl. 213; van Hengel, *Geschied. der zedelijke en godsdienstige beschav.* D. IV. bl. 160—184; Kist en Royaards, *Arch. voor Kerk. geschied.* D. V. bl. 361, 363, 365, 381, 385, D. VI. bl. 155, D. IX. bl. 7, D. X. bl. 234, 340; Dezelfden, *Ned. Arch. voor Kerk. geschied.* D. I. bl. 5, 54, 74, 129, 234, D. II. bl. 129, 342, D. III. bl. 313, D. IV. bl. 292, D. V. bl. 233, D. VI. 157, 181; Hokufft, *Parnas. Lat. Belg.* p. 5, 6; Peerlkamp, *de poëtis Latin. Nederl.* p. 48—52; (Griffioen van Waerder) *Herinn. van Gouda*, bl. 63, *Nalez.* bl. 25; Scheltema, *Geschied- en Letterk. Mengelw.* D. I. St. I. bl. 59, 101, St. III. bl. 258; van Kampen, *Geschied. der Letter. en Wetensch. in Nederl.* D. I. bl. 54—68, D. III. bl. 40, 41; Collot, d'Escury, *Holl. Roem*, D. I. bl. 39, *Aant.* bl. 81, 82, 93, 95, 173, D. II. bl. 30, *Aant.* bl. 79—82. D. III. *Aant.* 13—16, 75—77, 145, 146, D. IV. St. I. bl. 73, 91—114, *Aant.* 91, 92, 104, 105, St. II. bl. 402 D. V. bl. 54—76, 84—86, 307—314; Schotel, *Kerk. Dordr.* D. II. bl. 80, 81; Delprat, *verh. over de broedersch. van Geert Groote*, bl. 27, 72, 104, 140, 265, 289; Ter Haar, *Geschied. der kerkherv.* D. I. bl. 204—216, D. II. bl. 103; *de Navorscher*, D. I. bl. 57, 88, 105, D. IV. bl. 290; Immerzeel, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Rathgeber, *Bereden. Geschied. der Ned. Schild-, Houtsnij- en Graveerk.* D. I. bl. bl. 153, 312, 410; Kramm, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 79—81; Dubourcq, *Beschrijv. der Schild. op 's Rijks Museum te Amst.* bl. 194; Pabst van Bingerden, *Lofrede over Erasmus*, in de *Werk. der Holl. Maatsch. van Wetens.* D. III. bl. I. en volgg.; Glasius, *Verh. over* Erasmus *als Nederl. Kerkhervormer* in de *Verh. van het Haagsche Genootschap sedert deszelfs vijftig jarig bestaan*, D. X. St. 2; Dezelfde, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 430—441; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. II. bl. 22, 173, D. III. bl. 18, 34, 73, D. IV. bl. 168, D. V. bl. 101, D. VII. bl. 236, D. IX. bl. 372.

ERASMUS (Jan). Zie REINING (Jan Erasmus).

ERCHER (J.) schreef:

Uytvoerige Openingen der Onderaardsche Waereld, waer in allerley Ertsen of Mijnstoffen na haare natuur en eigenschappen zo in 't groot als klein vuur werden verbrand en beproeft; enz. *met* 43 *kopere platen*, 's Hage, 1745. 4°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek*, D. I. St. IV.

ERCK (Hendrik Karel Willem Lodewijk) werd in October 1807 te Berlijn geboren, alwaar zijn vader inspecteur der zoutketen was. Zijn muzikaal talent ontwikkelde zich reeds vroegtijdig; zeven jaren oud zijnde, speelde hij, bij kwartet uitvoeringen, de altviool, waarop hem de bekwame Becher onderwijs gaf. Op zijn negende begon hij de hobo te bestudederen, en maakte daarop spoedig aanzienlijke vorderingen, terwijl hij in de theorie der kompositie onderwijs genoot van F. Schneider. Op zijn veertiende jaar werd hij als hoboist bij een Pruissisch muziekkorps geëngageerd, en vervulde dien post tien jaren lang tot in 1831. Een jaar later nam hij een engagement van den heer von Ziethen, toenmaals direkteur der Hoogduitsche opera te Amsterdam, als eerste hoboist, aan, en bleef sinds dien tijd in de hoofdstad gevestigd. In het begin van zijn verblijf aldaar, deed hij zich meermalen als solist op zijn instrument hooren, en verwierf zich door zijne liefelijke toon en gevoelvolle voordragt veel bijval: de zwakheid zijner borst echter en zijne bescheidenheid beletten hem daarmede voort te gaan, zoodat hij zich vergenoegde, met als eerste hoboist in den stadsschouwburg werkzaam te zijn, welke betrekking hij van 1834 tot aan zijn dood vervulde. Hij was daarenboven ook nog in het orgel- en piano-forte spel zeer bedreven. Vooral echter had hij groote verdiensten als komponist. Van zijne veelvuldige werken is bij Rob. Nathan te Utrecht eene simfonie voor vol orkest in het licht verschenen, waarvan Spohr de opdragt om hare buitengewone verdiensten wel heeft willen aannemen. De maatschappij tot bevordering der toonkunst, heeft eenige zijner werken met premien beloond, en eene zeer gunstig beoordeelde cantatina voor den druk bestemd, welke uitgave echter door de ongunstige gezondheid van den komponist, die daarin eenige wijzigingen moest brengen, niet heeft plaats gehad. Ook door den muziekhandelaar Roumen is eene ouverture voor vol orkest en een rondo voor piano-forte van hem uitgegeven. Onder zijne nagelatene werken bevinden zich twee simfoniën, zes ouvertures, cantates, liederen, vokaalkwartetten, een zeer schoon concertino voor hobo, concertstukken voor hoorn, eene vierstemmige psalm enz. Alle zijne kompositien karakteriseeren zich door degelijkheid in den vorm, oorspronkelijkheid van gedachten, en effektvolle instrumentatie. Zijne borstkwaal in de laatste jaren veel verergerd zijnde, overleed hij na een ziekbed van zeven maanden op den 28sten Julij 1840.

Zie *Ned. Muzykaal Tijdschrift* 4de Jaarg. 1842. No. 7 bl. 50.

ERCKLENS (Henrick van) was secretaris, rentmeester en bevelhebber in dienst van Hertog Karel van Gelder, en bewees dien vorst in zijnen oorlog tegen de vorsten uit het huis van Oostenrijk belangrijke diensten. Reeds in 1500 ontmoeten wij hem als secretaris van dien vorst. In 1508 verdedigde hij Weesp, gedurende acht maanden, en hij had het geluk die stad, ondanks herhaalde aanvallen, gebrek en verraad van binnen, voor zijnen meester te bewaren. Hij was in 1513 bevelhebber van Tiel en Wageningen. Kort daarop stond hij aan het hoofd van het Geldersche krijgsvolk in Friesland en Groningen, tegen Karel van Oostenrijk. Een aanval op Dokkum, hetwelk tot die Friesche steden behoorde, welke den Hollandschen graaf erkend hadden, door hem in 1516 met de Gelderschgezinde Friezen ondernomen, mislukte. In 1525 werd hij door zijnen vorst naar Groningen gezonden, om met de regering en het volk, hetwelk tegen de Gelderschen ingenomen was, te onderhandelen, en te vragen, of zij de verbonden, met de Gelderschen gesloten, wilden onderhouden. Hij slaagde na veel moeite naar wensch. Toen Willem van Kleef Karel van Gelder was opgevolgd en met keizer Karel in 1543 het bekende verdrag had gesloten, behoorde Ercklens tot die aanzienlijke mannen, in wier vriendschap de keizer het hoogste belang stelde, en die hem door de toelegging van een jaargeld aan zich zocht te verbinden. Het verder levenslot van Ercklens is ons niet bekend.

Zie Arend, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. III. bl. 394, 567, 571, 599, 679; *Kron. van het Hist. Gen. te Utrecht*, D. II. bl. 142, 241, 247, 373, 375, 377, 378, 388, D. II. bl. 174, 176. D. VII. bl. 355, 357, 360, 366.

ERCKLENTZ (Herman van) was een aanzienlijk ambtenaar, die op het laatst van de 15de en in het begin van de 16de eeuw in dienst was van Karel van Egmond, Hertog van Gelre. Hij werd onder anderen, in 1499 of 1500, door dezen, met eenige andere voorname ambtenaren, van Arnhem naar Brussel aan het hof gezonden, om over belangrijke zaken, de munt betreffende, te onderhandelen.

Zie van der Chijs, *de Munten der Graven en Hertogen van Gelderland*, bl. 126.

ERDBRINK (Pierre Frederik) werd te Amsterdam den 16den November 1784 geboren. Zijn vader, G. R. Erdbrink, was onderwijzer aldaar, en gaf zijn zoon het eerste onderwijs. Na zijn dood werd de jonge Erdbrink geplaatst in de kweekschool voor onderwijzers, door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen opgerigt. Aldaar werd hij door den verdienstelijken Ramakers gevormd, en hij vertoefde er vier jaren als kweekeling en even zoo veel als ondermeester. Hij nam vervolgens het schoolwerk waar bij den bekwamen Coenraat Wertz, en ook deze bragt er het zijne toe bij, om Erdbrink een sieraad voor den onderwijzersstand te doen zijn.

In 1805 tot Fransch kostschoolhouder te Enkhuizen beroepen zijnde, welken post hij in April 1806 aanvaardde, werd hij mede aangezocht door het schoolbestuur van Zwolle, en korten tijd te voren door dat van Leiden, welke laatste stad nog eens haar aanzoek herhaalde, toen hij reeds eenigen tijd te Enkhuizen werkzaam was geweest; doch voor welk aanzoek hij beleefdelijk bedankte. Spoedig na zijne overkomst te Enkhuizen werd een groot aantal kinderen uit die stad aan zijne opleiding toevertrouwd, en van tijd tot tijd werden hem uit andere steden, in en buiten ons vaderland, jongelingen ter geheele opvoeding toegezonden.

Niet alleen als onderwijzer en opvoeder maakte Erdbrink zich hoogst verdienstelijk, ook als mensch en nuttig burger van de stad zijner inwoning deed hij zich allergunstigst kennen. Het departement Enkhuizen der Maatschappij tot Nut

van 't Algemeen, de bibliotheek en de spaarbank daaruit voortgevloeid, vonden in hem een ijverig voorzitter en voorstander. Van de inrigting, om de mindere volksklasse nuttigen arbeid en eene eerlijke kostwinning te bezorgen, was hij jaren lang medebestuurder; als diaken gelukte het hem met anderen eene inrigting daar te stellen, ten einde oude lieden van de Hervormde gemeente op te nemen en te verzorgen. De groote visscherij, sedert de rampspoedige jaren van onze onderdrukking in diep verval, ja den geheelen ondergang nabij gekomen, werd mede door ERDBRINK's bemoeijingen uit hare doodelijke sluimering opgewekt. Zoo was de edele man in den volsten zin des woords een menschenvriend, wiens ijver noooit terug trad, waar hij nuttig kon zijn; wiens belangstelling in al wat schoon, goed en edel was, nimmer verdoofde, en wiens dood, op den 7den Februarij 1819 voorgevallen, de school van eenen bekwamen onderwijzer en de stad zijner inwoning van een hoogst nuttig burger beroofde, wien men nog zoo gaarne jaren lang had willen behouden, en die nu in de kracht zijner jaren werd weggerukt. Op den 15den Februarij van genoemd jaar vierde het departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Enkhuizen, op eene waardige en plegtige wijze, zijn lijkfeest.

ERDBRINK was gehuwd met Mejufvrouw VAN DER VELDEN; twee zonen zijn uit dat huwelijk overgebleven. Van hem ziet het licht:

Vaderlandsch Schoolboek, behelzende, in godsdienstige beschouwingen de voornaamste lotgevallen van onzen geboortegrond, Leid. 1820. 8°.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1819. D. I. bl. 129, 130, uit familieberigten aangevuld.

EREMUNDUS (ERNESTUS) was de pseudo-naam van GYSIUS (JOHANNES).

ERFRENTEN (ALEXANDER VAN), zoon van WILHELMUS VAN ERFRENTEN, predikant te Oosterhout en daar in 1697 geboren, werd predikant te Kruisland in 1718, en overleed er den 25sten April 1726. Hij schreef:

De godvruchtige en verstandige kerkzanger, 's Hage, 1719. 8°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1718. a. bl. 506, bl. 361. 1726, b. bl. 128; ABRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*

ERHARD (J.), een Hoornsch dichter, die in 1728, toen hij vier en zeventig jaren oud was, eene *Eere rijm aan den Ed.* R. WESTEROP vervaardigde, hetwelk gerustelijk achterwege had kunnen blijven.

Zie VAN DER AA, *Woordenb. van Ned. Dicht.*

ERIK, ERICUS of RORUK genaamd, zoon van RINGO en broeder van den, in de oude geschiedenis van Nederland zoo beruchten HERIOLD of HARALD. De onvolledige berigten van die tijden maken het moeijelijk iets met zekerheid omtrent hem te bepalen. Hij had zich begeven naar LODEWIJK *de vrome* en zich met zijn broeder te Metz doen doopen. Hij werd daarvoor, volgens echte bescheiden, met een graafschap in Kinhem, het tegenwoordig Noord-Holland, beleend, benevens met verscheidene bezittingen, welke zich tot aan de scheiding van Rijn en Waal uitstrekten. Hij werd in 815 koning van Denemarken. Alles wat er, tusschen den tijd dat hij genoemd graafschap in leen kreeg, tot aan zijne verheffing als koning van Denemarken, omtrent hem vermeld wordt, rust op onzekere berigten. In Denemarken maakte hij zich beroemd door aan iedereen vrijheid te geven tot het christendom over te gaan, en hij liet eene kerk te Sleeswijk voor de christenen bouwen. Hij geraakte in 854 in onmin met zijn neef GUTORMUS, die hem de kroon misgunde; zij trokken tegen elkander op en beiden sneuvelden.

Zie SCHOTANUS, *Hist. van Friesl.* bl. 68; SJOERDS, *Hist. Jaarb. van Friesl.* D. II. bl. 17, 43, 47—59; HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; KOK, *Vaderl. Woordenb.*; BILDERDIJK, *Geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 101, 162; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. I. bl. 301.

ERIK II, Hertog van Brunswijk Calenberg. Zie BRUNSWIJK CALENBERG (ERIK II Hertog van).

ERIKSZOON (JAKOB), genaamd *in de Bok*. Hij was waarschijnlijk de zoon van dien ERIK, door wiens toedoen in 1537 een aanslag der Spanjaarden op Enkhuizen mislukte. Ook hij was een ijveraar voor de belangen van de stad zijner inwoning en voor de Hervormde leer. Hij werd in 1567 beschuldigd de preêk der Hervormden bijgewoond te hebben, aalmoezen ten hunnen behoeve te hebben opgehaald, en den predikant te hebben gehuisvest. Hij verliet om vervolging te ontgaan de stad, doch keerde spoedig weder, en werkte in 1572 krachtdadig mede om Enkhuizen de zijde van den Prins van Oranje te doen kiezen.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. VI. bl. 374 (272); BRANDT, *Hist. van Enkhuizen*, bl. 82, 131, 132, 146; AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. V. bl. 186.

ERKELENS (HENDRIK VAN). Zie ERCKLENS (HENRICK VAN).

ERKELENS (DIRK) was een niet onverdienstelijk dichter en letterkundige, die te Rotterdam uit eene geachte familie, in 1744, geboren werd, aldaar woonde, en den 14den Augustus 1812 nabij die stad, op zijn buitenverblijf Woudestein, overleed. Hij was lid van vele letterkundige Maatschappijen en voorzitter van het te Rotterdam gevestigde Dicht- en Letterlievend Genootschap: *Studium Scientiarum Genitrix*, welks Algemeene Vergaderingen hij meermalen met een dichtstuk opende. Bij het Leidsch taal- en dichtlievend Genootschap: *Kunst wordt door arbeid verkregen*, werd hij in 1789 met goud bekroond voor zijn Lierzang: GEORGE WASHINGTON, die in dat jaar te Leiden in 4°. het licht zag. In 1790 werd hij door hetzelfde Genootschap met zilver bekroond, voor zijn antwoord op de vraag: *Welke zijn de vereischten en kenmerken van den stijl der poëzy, in onderscheiding van dien der welsprekendheid?* Deze verhandeling is in het vierde deel der werken van genoemd Genootschap opgenomen.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* in 4° D. IV. bl. 171, D. V. bl. 65, 1812. D. II. bl. 147; *Verhand. van de Jaarl. Verg. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* 1813, bl. 4; DE JONG, *Alph. Naaml. van Ned. Boek.* bl. 684; *Cat. van de Bibl. van* Mr. ROBIDÉ VAN DER AA. (1851.) bl. 86.

ERKENSWIJK (WARNER HENDRIK) werd te Assen den 6den Mei 1741 geboren. Zijn vader, GILLES ERKENSWIJK, was laatstelijk predikant te Assen. Zijne moeder, ALEIDA CARSTEN, was eene vrouw van uitmuntende begaafdheden en deugden. Hij deed zich al spoedig door eenen gunstigen aanleg kennen, en ontving het eerste wetenschappelijk onderwijs op de Latijnsche scholen te Meurs in Kleefsland. In 1757 vertrok hij naar de Hoogeschool te Groningen, woonde er de lessen bij van de Hoogleeraren SCHWARTZ en RUCKER, maar vooral van VAN DER MARCK, en werd den 28sten Mei 1761 bevorderd tot meester in de beide Regten, na verdediging van zijn akademisch proefschrift: *de Justa interpretatione legum civilium Drenthiae doctrinali*. Veel roem verwierf hij zich door de zamenstelling van dit geschrift, hetwelk toen vooral was, en nu nog is, van blijvend belang voor de kennis van het oude Drentsche regt.

Na het verlaten der Hoogeschool vestigde ERKENSWIJK zich als Advokaat te Assen, en vervulde die betrekking gedurende tien jaren met veel lof, waartoe zijn eerlijk en onbaatzuchtig karakter en zijne bekwaamheden hem in staat stelden. De drukke regtspraktijk was hem evenwel op den duur te lastig, en hij zag naar een ander standpunt in de maatschappij uit. Ten jare 1771 werd hij Schultes en Geregtschrijver van Ruinen. Beide posten had hij ruim vijf jaren op eene waardige wijze vervuld, toen hij in 1776 tot Raad en Landschrijver van Drenthe benoemd werd. Hoog was het standpunt waar hij nu op stond, groot was de invloed dien hij uitoefende, maar vele ook de werkzaamheden die van hem geëischt werden. Bijna twintig jaren lang nam hij die betrekking op eene allezins voortreffelijke wijze, en tot algemeen nut en genoegen, waar. Onrustige tijden werden door hem als zoodanig beleefd, en wat hem ook eene andere partij in publieke, doch naamlooze, geschriften verweet, hij behield nogtans zijne gematigdheid, antwoordde met waardigheid en deed de tegenpartij verstommen door zijne regtschapenheid.

Toen in 1791 de loffelijke Etstoel in Drenthe door een Hof van Justitie vervangen werd, benoemde de Erfstadhouder ERKENSWIJK tot eersten Raad in dat Hof, met behoud van den titel van Raad en Landschapschrijver honorair, terwijl hij in die kwaliteit de politieke functien van het Landschrijversambt, zoo ter staatsvergadering als elders, in den Landschappe zou blijven bekleeden, terwijl door den Erfstadhouder bijzonder aan de Staten werd aanbevolen om daarvoor te zorgen, dat ERKENSWIJK bij deze veranderingen geen geldelijk nadeel had.

Bij de omwenteling van 1795 werd ERKENSWIJK, de Oranje partij toegedaan zijnde, van zijnen post ontzet, en leefde als een eenvoudig burger te Meppel, tot in het laatst van het jaar 1801, toen, ten gevolge van de Staatsregeling van den 16den October van laatstgenoemd jaar, het Hof van Justitie in Drenthe hersteld en ERKENSWIJK tot Voorzitter benoemd werd; hij vestigde zich nu weder met der woon te Assen, en bekleedde

eenige, doch niet vele, jaren, ongestoord het voorzitterschap van Drenthe's geregtshof.

Bij de inlijving in 1811, werd het Hof van Justitie in Drenthe vernietigd, en daarvoor eene Arrondissements regtbank van eersten aanleg in de plaats gesteld. ERKENSWIJK werd Vrederegter van het Kanton Assen. Deze post nam hij, ondanks zijne reeds klimmende jaren en verstoken van alle hulpmiddelen, die alleen in de Fransche taal aanwezig waren, waar, niet alleen met den grootsten ijver en ware belangstelling, maar hij doorgrondde weldra zoodanig den eigenlijken aard en het belang van de betrekking van Vrederegter, dat dit, gevoegd bij zijne beproefde rechtschapenheid en kunde, te weeg bragt, dat hij een Vrederegter was, zoodanig als het keizerrijk, hoe groot dan ook, er niet velen zal hebben bevat. Na de herstelling van ons vaderland, neigde ERKENSWIJK naar rust. Hij verkreeg dien in 1815 door zijn eervol ontslag, en mogt nog bijna vijf jaren dien rust genieten, tot dat hij op den 14den Januarij 1820 overleed. Zijn lijk werd vervoerd naar Borger, en zonder praal in eene grafkelder van naastbestaanden bijgezet.

Zie *Boekz. der gel. wereld.* 1777. *b.* bl. 216—219; *Vaderl. Hist. ten vervolg. op* WAGENAAR; D. XXI. bl. 322, D. XXIV. bl. 287; *Drentsche Volks Alm.* 1839, bl. 75—108, door ons hier gevolgd; *Drenthe in vlugtige omtrekk. geschetst door drie podagrist.* D. II. bl. 125.

ERM (J. VAN) plaatste een lofdicht voor S. RUSTING *Gedichten*, Amst. 1698.

Zie HERINGA in *Algem. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 100.

ERMEL (ARNOLD VAN) werd eerst beroepen te Doornspijk in 1735 en vertrok van daar naar Kampen in 1755, waar hij den 7den November 1777, in den ouderdom van ruim 67 jaren, overleed. Hij schreef:

Philadelphia tegen Philadelphia, of de waare Broederlyke Liefdestadt, gestigt door bevordering van Genade en Vreede met Geloove enz. *tegen het zoo genaamde Philadelphia, dat de Heer* GERH. KUYPERS *met zijn omleggende Broederen in den Lande van Nieukerk en elders heeft getragt te stigten*, Hard. 1752. 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1735. a. bl. 231, 1736. a. bl. 103, 1755, b. bl. 383, 1756. a. 126, 1777. b. bl. 673; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. V.

ERMERINS (JACOBUS) was de zoon van FRANÇOIS ERMERINS, Secretaris en Auditeur-militair te Lillo, en van ANNA MARIA FERLEMAN. Hij werd te Lillo geboren, doch de tijd wanneer wordt verschillend opgegeven, als den 8sten of den 25sten December 1725 en 1726. Hij was eerst commies van 's lands magazijnen en gedelegeerd Regter te Lillo, en vervolgens Secretaris der stad Veere. Hij trad den 24sten Junij 1749 in het huwelijk met SARA VERBEYCK, en, na haren dood, in 1752 met JOHANNA JACOBA CATHARINA WILTSCHUT, dochter van den Luitenant-Admiraal HERMANUS WILTSCHUT en van ANNA MARIA AUSTE. Deze vrouw overleed den 27sten April 1779, en hij zelf te Veere den 29sten Junij 1795. Zijne afbeelding ziet het licht. Hij deed zich als een verdienstelijk geschied- en oudheidkundige kennen, door zijn werk getiteld:

Eenige Zeeuwsche oudheden opgehelderd en in het licht gebragt, Middelb. 1780—1799. 8°. 8 deelen in 11 stukken m. pl.

De Maatschappij der Nederlandsche letterkunde te Leiden, waarvan ERMERINS lid was, bezit van hem in handschrift:

Enkele woorden betrekkelijk tot de Artillerie en een oorlogsmagazyn te Lande, waarvan sommige tot opheldering kortelijk beschreven zijn, dog, meestal breedvoeriger behandelt in een Concept Magazijns woordenboek. 85 bladz. 4°.

Aanteekeningen rakende het Gilde van Rhetorica te Vere, met bijlagen. 9 bladen fol.

Zie *Handelingen van de Jaarl. verg. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leid.* 1796. bl. 4; DE JONG, *Naaml. van Boek.*; *Cat. van de Bib. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leid.* D. I bl. 64, 81, 2de Bijv. bl. 109; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 323; *de Navorscher*, D. VI. bl. 189.

ERNST of ERNESTUS, Aartshertog van Oostenrijk, was de zoon van Keizer MAXIMILIAAN II, broeder van Keizer RUDOLF II, en geboren te Weenen den 15den Junij 1553. Hij ontving zijne opvoeding aan het Spaansche Hof, en vertrok in 1571 weder naar Duitschland, werd door zijn broeder RUDOLPH tot Gouverneur van Opper- en Neder-Oostenrijk aangesteld, en, na den dood van den Aartshertog KAREL, met het bestuur over de binnen-Oostenrijksche landen bekleed. In 1592 benoemde hem FILIPS II tot Gouverneur der Nederlanden, ter vervanging van PIETER VAN MANSVELD, die na PARMA's dood bij voorraad de landvoogdij had uitgeoefend. Hij kwam den 17den Januarij 1594 met een groot gevolg te Luxemburg aan, en deed den 30sten daaraanvolgde zijnen plegtigen intogt te Brussel. Vóór zijne komst hier te lande had men geruchten verspreid van de magt die hij zou mede brengen, om tot iederen prijs vrede te maken, maar ook met ophef gewag gemaakt van den overvloed aan troepen en geld, die hem ten dienste zou staan. De Staten lieten zich noch door het een misleiden, noch door het andere bevreesd maken. Trouwens ERNST VAN OOSTENRIJK was de man niet om de belangen van zijnen vorst in de Nederlanden te behartigen. Gebrek aan alles wat voor het goed voeren van den oorlog noodig was, bragt ook het zijne er aan toe, om hem niets te doen uitvoeren. Ruim een jaar ging er voorbij, zonder er iets werd gedaan, en zijne pogingen gedurende dien tijd aangewend, om met de Staten vrede te maken, moesten wel van zelf mislukken. Hij maakte zich door zijne werkeloosheid bij het volk gehaat, en men schroomde niet om te Brussel, Antwerpen en elders in menigte schimpschriften op hem te maken, waarin gezegd werd:

ERNESTUS, die de sest' is,
Erger dan de pest is,
Komt zien waar de rest is,
Of er niet ten best is;
Maar om dat hij de lest is,
Nihil op 't request is.

In plaats van de belangen van zijnen vorst, door een werkzaam leven, op eene edele wijze te bevorderen, bragt hij zijn leven in vadzigheid en wellust door, en toonde niet voor niet bij de Jezuiten ter school te hebben gegaan. Even als een PARMA zich schandvlekte door sluipmoord, even zoo ERNST VAN OOSTENRIJK; en MICHIEL RENICHON, die was omgekocht om Prins MAURITS te vermoorden, hield tot op het laatste van zijn leven toe vol, dat dit het werk van den Landvoogd geweest was.

De ziekelijke toestand waarin de Aartshertog ERNST sedert lang verkeerd had, droeg er niet weinig toe bij, om zijn bestuur voor de zaken in de Nederlanden schadelijk te doen zijn, en de krenkingen, die hij daarover moest verduren, gepaard bij het mislukken van zijne schandelijke ondernemingen, waren niet weinig geschikt om zijn sterfuur te overhaasten. Den 11den Februarij 1595 werd zijne toestand zoo erg, dat alle hoop op herstel verloren ging. Hij stelde op 's Konings last den graaf VAN FUENTES, bij voorraad tot zijnen opvolger aan, en overleed, door niemand betreurd, te Brussel den 21sten Februarij van genoemd jaar. Zijn lijk is in de Parochiekerk van St. JACOB VAN COUBERGEN bewaard, tot dat vijf jaren later hetzelve, op last van zijn broeder, den Aartshertog ALBERTUS, in de St. Gudule kerk te Brussel begraven is. Zijne afbeelding ziet het licht. Hij was een zeer zwaarlijvig man en prachtig in zijne hofhouding, zoodat hij dikwijls niet wist zijne schulden te betalen. Hij was zeer zwaarmoedig, statig van uiterlijk, zoo zelfs dat men hem nimmer heeft zien lagchen.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. XXXI. bl. 781 (4), 782, 855* (60), 877, (77), 878 (78), 890 (88), 692 (89), B. XXXII. bl. 5 (1), 8 (4), 12 (7); VAN METEREN, *Ned. Hist.* D. VI. bl. 32, 59, 88, 89, 96, 163, 174, 182; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 382—384, 395, 407, 401, 409; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIV. bl. 376—381; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 323.

ERNST CASIMIR, Graaf van Nassau, Vianden, Dietz, Catzenellebogen, Dillenburg enz. werd den 22sten December 1573 te Dillenburg geboren uit JOAN VAN NASSAU *de derde*, Stadhouder van Gelderland, en ELISABETH VAN LUCHTENBORG. In zijne jeugd werd hij, met zijnen broeder LODEWIJK GUNTHER, in alle ridderlijke oefeningen en takken van geleerdheid, eerst te Siegen, daarna te Heilbron en te Bazel, onderwezen. Van daar trok hij naar Geneve, voorts naar Frankrijk, en kwam eindelijk te Groningen bij zijn oudsten broeder Graaf WILLEM LODEWIJK, onder wien hij zijne militaire loopbaan begon, en met wien hij in 1594 bij het beleg van Groningen tegenwoordig was. In het volgende jaar nam hij een meer werkzaam deel aan den oorlog tegen Spanje, doch het ongeluk wilde, dat hij in den ongelukkigen strijd aan de Lippe bij Bislich met zijn broeder FILIPS en ERNST, Graaf VAN SOLMS, gevangen genomen en naar Rijnberk gevoerd werd, en niet dan voor eene som van tienduizend gulden ontslagen werd. De Staten beschonken hem daarop met eene kompagnie soldaten, waarmede hij in 1596 de verdediging van Hulst bijwoonde. In 1597

woonde hij, onder Prins MAURITS, de belegeringen van Rijnberk en Lingen bij, en vergezelde in het jaar daaraan de prinses weduwe van Oranje naar Frankrijk. Van daar terug gekeerd, maakte hij zich in Junij van 1600 meester van het fort Philippine, en werd door MAURITS, aan den morgen van den overwinningsdag bij Nieuwpoort, met twee regimenten voetvolk en vier kornetten ruiterij, naar het dorp Leffinghem gezonden, om den vijand aldaar op te houden. Bij zijne komst vond hij de brug van dat dorp reeds bezet, doch kennende de bedoeling van MAURITS, om den vijand zoo lang mogelijk op te houden, waagde hij den ongelijken strijd. Aan het hoofd der zijnen viel hij dapper op den vijand in, maar de overmagt van dezen deed den uitslag van het gevecht niet twijfelachtig zijn. Bij de vlugt der ruiterij geraakte ook het voetvolk aan het wijken, en ERNST CASIMIR redde met moeite zijn leven in het nabijgelegene fort Albertus.

Verschillend zijn de gevoelens der geschiedschrijvers over zijn gehouden gedrag aldaar. Partijdige oordeelvellingen kunnen evenwel den roem van den held niet verduisteren. De strijd bij Leffinghem, zegt de schrijver van *Neêrlands heldendaden te land*, is door Graaf ERNST loffelijk en met den besten uitslag gestreden. MAURITS kreeg hierdoor tijd om zijn gansche leger in slagorde te stellen, en de gecommitteerden uit de Staten Generaal, die bij het leger tegenwoordig waren, deden hulde aan zijne dapperheid.

In het jaar 1605 werd Graaf ERNST, om zijne betoonde trouw, tot Gouverneur van Rijnberk aangesteld, belegerde en vermeesterde in 1606 Lochem, en bekwam in dat zelfde jaar, na het overlijden van zijn vader, voor zijn erfdeel, het graafschap Dietz. Met bewilliging der Staten voerde hij mede in dat jaar de troepen aan, die aan HENDRIK JULIUS, Hertog van Brunswijk, toegezonden werden, om hem in het bezit van zijne staten te stellen, en huwde bij die gelegenheid met SOPHIA HEDWIG, dochter van gemelde Hertog, nadat hij kort te voren tot Veldmaarschalk en Luitenant Gouverneur van Gelderland was aangesteld. In November 1607 kwam hij met zijne vrouw in den Haag, alwaar hij met groote blijdschap en eere ontvangen, en dagelijks op feesten en maaltijden onthaald werd. Hij vertrok daarop naar Arnhem, alwaar hij zijn verblijf zou houden om voor de grenzen te waken.

In 1610 tot Luitenant Gouverneur van Utrecht benoemd, verwelkomde hij twee jaren later FREDERIK V, keurvorst van den Paltz, wanneer deze, ter voltrekking van zijn huwelijk, naar Engeland reisde, en toen in 1620 zijn broeder, Graaf WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU, overleed, werd hij in zijne plaats tot Stadhouder van Friesland aangesteld.

Na het eindigen van het twaalfjarig bestand, vond het vaderland hem op nieuw gereed, voor deszelfs belangen te velde te trekken. In 1622 hielp hij Bergen op Zoom bemagtigen, en ontweldigde den Spanjaarden Steenwijk. In 1623 verzekerde hij de Stad Emden tegen de aanslagen van TILLY; ook benoemde hem Prins MAURITS in dat jaar, ingeval zijn broeder FREDERIK HENDRIK vóór hem kwam te overlijden, tot Erfgenaam van het prinsdom Oranje. Na den dood van MAURITS in 1625, stelden de Staten van Groningen en Drenthe hem tot Stadhouder aan, en FREDERIK HENDRIK vond in hem steeds een getrouw raadsman en lotgenoot. Hij maakte zich in 1626 van Oldenzaal meester, en stilde in dat jaar een oproer te Leeuwarden. In 1628 hielp hij Grol veroveren en FREDERIK HENDRIK 's Hertogenbosch belegeren. Tijdens dat beleg viel Graaf HENDRIK VAN DEN BERG en MONTECUCULI in Gelderland, en Graaf ERNST werd door den Prins afgezonden om dien vijand te verdrijven. Hoewel dit laatste hem mislukte, en hij zelfs genoodzaakt was terug te trekken, verzuimde hij echter niet om alles te doen wat mogelijk was, om den vijand het verder binnendringen te beletten. Hij trok in 1632 met FREDERIK HENDRIK naar Venlo, doch, vóór die stad te bemagtigen, zond de Prins hem om Roermond in te nemen. De stad weerstond den aanval niet lang, maar voor hare muren zou de achtste telg uit het huis van Nassau het leven laten. Op den tweeden Junij van laatstgenoemd jaar de loopgraven bezigtigende werd hij, van zijn paard stappende, door een musketkogel in het hoofd geschoten, waaraan hij drie uren daarna overleed. Zijn lijk gebalsemd zijnde, werd naar Leeuwarden gevoerd en aldaar met luister ter aarde besteld. Hij werd om zijne uitmuntende eigenschappen, om zijne dapperheid en minzaamheid, door iedereen betreurd. Bij zijne gemalin liet hij twee zonen na: HENDRIK CASIMIR en WILLEM FREDERIK, die beiden na elkander hunnen vader als Stadhouder over Friesland, Groningen en Drenthe opvolgden. De afbeelding van ERNST CASIMIR komt bij vele geschiedschrijvers voor en op verschillende wijzen afzonderlijk. Ook die van zijne echtgenoote ziet het licht. Zijne zinspreuk was *Constant* (standvastig). Zijne vrouw overleed in 1642. Hare zinspreuk was *Plutot mourir que changer*. Beide waren zij de eerste stamouders in Nederland van het tegenwoordige koninklijk geslacht, dat lijnregt van hen afstamt. Als staatsman maakte Graaf ERNST CASIMIR zich weinig bekend, ofschoon hij nu en dan door de Staten tot aanzienlijke bezendingen gebruikt werd. In de kerkelijke twisten van zijnen tijd was hij minder verdraagzaam dan zijnen broeder WILLEM LODEWIJK. Door zijnen in 1618 betoonden ijver voor Prins MAURITS, bijzonder te Utrecht gebleken, erlangde hij een geschenk van veertig duizend gulden. Hij veroordeelde de gematigdheid van FREDERIK HENDRIK, en geraakte hierdoor ten jare 1629 in twist met dezen, waaraan door de algemeene Staten spoedig een einde gemaakt werd.

Zie ORLERS, *Geslachtboom der Graven van Nassau*, bl 48, 49, met portret.; BOR, *Ned. Oorl.* B. XXXII. bl. 44 (33), 129 (104), B. XXXVII. bl. 651 (40); VAN METEREN, *Ned. Hist.* D. VI. bl. 254, D. VIII. bl. 538, D. IX. bl. 80. 176, 262; *Groot plakk. en Charterb. van Friesl.* D. V. bl. 259, 261; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. IX. bl. 77, 79, 80, 183, 219. met portret, D. X. bl. 408, D. XI. bl. 4, 85, 96, 218, 251; VAN WIJN, *Bijv. en Aanm. op* WAGENAAR, D. XI. bl. 4, 5, 46, 47, 79; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIV. bl, 381—383, met portr.; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 832. D. II. bl. 581; (SCHULLER TOT PEURSUM), *Verzam. berigt. omtr. de krijgsbev. bij Nieuwp.* bl. 63—67; BOSSCHA, *Neêrl. held. te land*, D. I. bl. 324, 343, 345, 408, 417, 438, 444, 455, 479; *Geschiedk. Aanteek. omtr. het beleg van Gron. in* 1594, bl. 66—69; GROEN VAN PRINSTEREN, *Archiv.* Serie II. T. I. II en III, alwaar eenige zijner brieven voorkomen; MULLER, *Cat. van portrett.* bl. 16, 17; *de vrije Fries* D. VIII, bl. 219, 220.

ERNST, Graaf van SOLMS. Zie SOLMS (Graaf ERNST VAN).

ERNST LODEWIJK, Graaf van MANSVELD. Zie MANSVELD. (ERNST LODEWIJK Graaf van).

ERNSTHUIS (ARNOLDUS GIJSBERTUS) schreef in 1748 te Leeuwarden eene *Eere-zuil ter gedachtenis van Jonkh.* FEYO VAN HIEMSTRA, als Luitenant Generaal overleden den 6den September van dat jaar.

Zie *Frisia Nobilis*, bl. 358—360.

ERNSTHUYS (THOMAS) was sedert den 10den April 1682 Directeur-Generaal op de kust van Guinea, en overleed aldaar in 1684. Er bestaan van dezen man twee portretten en twee gedenkpenningen, na zijn dood vervaardigd, doch er zijn tot heden toe geene levensbijzonderheden van hem bekend. Van zijne portretten stelt het ééne hem in politiek voor. Hij schijnt, naar het gelaat te oordeelen in verband met de uitgave der gravure, geboren te zijn tusschen 1630 en 1640. DIRK SCHELTE, van Amsterdam, maakte een lofdicht onder het portret.

Zie VAN LOON, *Nederl. Historiepenn.* D. III. bl. 304, 305; MULLER, *Cat. van portrett.* bl. 81; *de Navorscher*. D. V. bl. 271.

ERP (HENRICUS VAN), ook genaamd HENRICUS ERPIUS, of HARPIUS, werd te Erp in Noord-Brabant geboren, behoorde tot de Franciskaner orde en was priester te Keulen, later werd hij Gardiaan te Mechelen, en stierf aldaar den 22sten Februarij 1478. Hij was vermaard om zijne godsdienstigheid en geleerdheid, en schreef de volgende werken.

Speculum aureum decem Praeceptorum Dei, Mogunt. 1474. fol. ibid. Norimb. 1481. 4°, Basil. 1496, 4°, Argentor. 1486 et 1520. 4°.

Sermones de Tempore et Sanctis, de tribus poenitentiae partibus de triplice adventu Christi, Spirae 1484. 4°, ibid. Hagan. 1509. 4°.

Directorium aureum Contemplativorum. Oorspronkelijk in het Nederduitsch geschreven, en door PETRUS VAN BLOMMEVENNA in het Latijn overgezet.

Collationes III accommodatae pervenire cupientibus ad Christianae Religionis perfectionem, sive Compendium Directorii, Antw. 1513. 8°. ibid. Colon. 1556. fol. en 1611. 4°. Romae, 1584. 4°. In het Fransch vertaald door P. DE MACHAULT. Parijs, 1617. 4°.

Zie FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 449, 450.

ERP (HENRICA VAN), vrouwe op de Dijnsel, gelijk zij zich zelve noemt, werd in de vijftiende eeuw, uit een edel aanzienlijk geslacht, te Erp in Noord-Brabant geboren, was vijf en veertig jaren lang abdis van het Vrouwen-klooster (eertijds bij Utrecht buiten de Witte Vrouwen-poort gelegen) en stierf in 1548. Zij schreef in het Nederduitsch eene korte kronijk

van haar klooster, beginnende met deszelfs stichting in 1139 tot 1547, en door hare opvolgster, CATHARINA VAN OOSTRUM, tot 1583 vervolgd. Het geheel is door den Hoogleeraar MATTHAEUS, in het eerste deel zijner *Analecta*, bl. 93—124 der 4° uitgave, uitgegeven, en is niet zonder belang voor de Utrechtsche geschiedenis.

Zie BURMAN, *Traject. Erud.* p. 94; PARS, *Naamrol*, bl. 121; DE WIND, *Bibl. van Ned. Geschiedschrijv.* D. I. bl. 151, 540.

ERP (CHRISTINA VAN), geboren in 1592, was de eerste echtgenoote van PIETER CORNELISZOON HOOFT, en de dochter van ARNOUD VAN ERP, weleer een aanzienlijk koopman te Antwerpen, na de Spaansche furie herwaarts vertrokken, en van GEERTJE WILLEMS. Zij trad met hem in 1610, een jaar na zijne aanstelling tot Drost van Muiden, in het huwelijk, en schonk hem drie zonen en eene dochter, die zij allen ten grave zagen dalen. Het verlies van zoo dierbare panden veroorzaakte haar de tering, waaraan zij dan ook in 1624 overleed. Zij was, volgens BRANDT, „eene vrouwe van overwegende deugd en vernuft, zoo schoon, zoo bevallijk, goedtaardich, zeedigh en vriendelijk, als zulk een man moght wenschen." Zij muntte bijzonder uit in het klavierspel; VONDEL zong van haar:

Zij volgde dichtst den cijmbelklangk
Van ZWELINGK, onder al
Het maegdelijck getal,
En won elks hart enz.

HOOFT vervaardigde het volgende opschrift voor haren grafzerk.

CHRISTINA, de Drostin van Muiden, eert dit graf.
Nooit vrouw meer gunst verdiende en min zich diende er af.

Zie BRANDT, *Lev. van Hooft*, bl. 8; VONDEL, *Gedicht.* (1658) bl. 478; SCHELTEMA, *Redev. over de brieven van* HOOFT, bl. 19, 93, 94, KONING, *Geschied. van het slot te Muiden*, bl. 50, 81, 120.

ERP (JOHANNES VAN) was eerst Rector te Vianen, en van 1668 tot 1711 predikant te Meerkerk, waar hij in laatstgenoemd jaar overleed. Hij beoefende de dichtkunst blijkens een lofvers op en vóór SOERMANS, *Kerk. Register.*

Zie dat werk bl. 77; BRANS, *Kerk. Reg. der Pred. van Zuid-Holl.* bl. 83.

ERPACH (GEORGE, Graaf van), afkomstig uit het oude Grafelijke geslacht van dien naam in Frankenland, was de zoon van GEORGE ALBERT, Graaf van ERPACH, en van ELIZABETH DOROTHEA, dochter van GEORGE FREDERIK, Graaf van HOHENLO, en werd in 1646 geboren. Hij was Brigadier in Hollandsche dienst, nam onder anderen als zoodanig deel aan den slag bij Senef in 1674, werd er gekwetst, en sneuvelde in 1678 bij St. Denis. Hij was gehuwd met LODOWIKA ANNA, Gravin van Waldeck en Culenborg, die hem twee dochters schonk. Zijn broeders zoon, FILIPS LODEWIJK, Ridder van Malta, geboren den 10den Junij 1669, was later Luitenant-Generaal in Nederlandsche dienst.

Zie LUISCIUS, *Woordenb.* Art. ERPACH; BOSSCHA, *Neerl. Held. te land*, D. II. *bijl.* bl. 6, 14.

ERPE (FRANÇOIS DE), wiens naam eigenlijk was FRANCHOIS DE SCHOUTEETE of VAN ZUYLEN, Heer van Erpe, van Laerne enz., was Ridder en stamde af uit een oud en edel geslacht, door hetwelk de heerlijkheid Erp of Erpe, sedert onheugelijke jaren bezeten was. Hij teekende de Unie van Brussel in 1577, waarschijnlijk namens de stad IJperen, in welke hij gedurende de jaren 1586 en 1587 met de burgemeesterlijke waardigheid bekleed was. Hij was een dergenen, die in het jaar 1576, bij het ontstaan der volksbewegingen, den prins van Oranje in naam van Vlaanderen om bijstand verzochten. In 1577 werd hij bij het innemen van Kortrijk, waar hij toen Hoogbaljuw was, door het krijgsvolk van Gent, zoowel als de Hertog van AARSCHOT en anderen gevangen genomen. Deze gebeurtenis, en zijne gehechtheid aan de Roomsche godsdienst, verwijderde hem van de zaak der vrijheid; hij vereenigde zich met de misnoegde Edelen, en verzoende zich met den koning. Zijn aanslag in 1579 op Kortrijk mislukte. De tijd van zijn sterven is niet bekend. Hij was gehuwd met ANNA VAN MONTMORENCY, dochter van BOUDEWIJN VAN MONTMORENCY, Heer van Croiselles.

Zie DE JONGE, *de Unie van Brussel*, bl. 195, door ons hier gevolgd; KERVIJN DE VOLKAERSBEKE en J. DIEGERICK, *Docum Ined.* T. I. p. 18, 19, 109, 119; DE KEMPENARE, *Vlaemsche Kron.* bl. 193, 228, 275.

ERPEL (T. W.) was Kolonel-Kommandant van het Regiment Hessen-Darmstad, hetwelk zich door de dappere verdediging van Soestdijk in 1787 den dank der Staten van Utrecht verwierf. Aan hem en aan den Majoor SEYFARDT werd, door genoemde Staten in 1788, voor hunnen betoonden moed, eenen gouden gedenkpenning vereerd, die aan hen op den 2den Januarij van genoemd jaar, op de Neude te Utrecht, terwijl de bezetting in het geweer was, plegtig werd ter hand gesteld.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op* WAGENAAR, D. XXI. bl. 141—143.

ERPENIUS (THOMAS), of VAN ERPE, was de zoon van GERARD JAN VAN ERPE en BEATRIX DE BIJE, beiden afkomstig uit aanzienlijke geslachten te 's Hertogenbosch, welke woonplaats zij echter met Gorinchem hadden verwisseld, wegens de vervolging der Protestanten. Aldaar werd THOMAS, den 3den of den 11den September 1584 geboren. Reeds op tienjarigen leeftijd vertrok hij naar Leiden, waar hij, eerst aan de Latijnsche school en vervolgens aan de Academie, eene wetenschappelijke opleiding ontving. Ofschoon hij meermalen door de vrees werd bevangen dat hij het in de wetenschap niet ver zou brengen, zóó zelfs dat hij op het punt stond zijne studiën vaarwel te zeggen, maakte hij in korten tijd verbazende vorderingen. Den 8sten Julij 1608 werd hij door RUDOLF SNELLIUS tot Doctor in de wijsbegeerte en Meester in de vrije kunsten bevorderd, waarna hij zich met ijver op de godgeleerdheid toelegde, en vooral op raad van SCALIGER de Oostersche letteren tot zijne hoofdstudie koos.

Ten einde zijne studien te voltooijen ging ERPENIUS op reis naar Engeland, Frankrijk, Duitschland en Italië. Hij bezocht de Hoogescholen te Londen, Cambridge, Oxford, Parijs, Saumur, Heidelberg, Genève, Milaan en Venetië, en doorsnuffelde aldaar de boekerijen voor de kennis der Oostersche taal. Overal knoopte hij verbindtenissen aan met groote geleerden, zooals te Londen met den oosterling WILLIAM BEDWELL, te Parijs met ISACUS CASAUBONUS, van wien nog vele brieven aan ERPENIUS bestaan. In laatstgenoemde stad vertoefde hij een jaar om er het Arabisch van een Egijptenaar, JOSEPH BARBARUS JACOBITA, te leeren. Te Venetië liet hij zich door Turken in het Turksch, Persisch en Ethiopisch onderwijs geven, en keerde na eene afwezigheid van vier jaren in 1612 te Leiden terug.

Nog in tijds beriepen de Curatoren der Leidsche Hoogeschool hem den 9den Februarij des volgenden jaars tot buitengewoon Hoogleeraar in de Oostersche talen, uitgezonderd het Hebreeuwsch, waarvoor reeds een Hoogleeraar bestond; uit Engeland toch werden hem reeds zeer vereerende aanbiedingen gedaan. Gedurende den tijd dat hij als Hoogleeraar werkzaam mogt zijn, heeft hij voor de studie der Oostersche letterkunde veel gedaan, zoowel door de uitgave van aller belangrijkste geschriften, als door het vormen van geleerde mannen, waarvan wij enkel SIXTINUS AMAMA, ADOLF VORSTIUS en JACOBUS GOLIUS willen noemen, om van anderen te zwijgen. Zoo groot was zijn ijver, dat hij eene Arabische drukkerij aanlegde, en deze van letteren voorzag, welke hij, voor eigene rekening met groote kosten had laten gieten. Curatoren toonden zich hierover erkentelijk, door hem eene buitengewone vereering, ter gedeeltelijke vergoeding dier kosten, toe te leggen, en bragten, in 1618, door zijne benoeming tot gewoon Hoogleeraar, eene billijke hulde aan zijne uitstekende verdiensten. Zijne drukkerij ging na zijnen dood aan ISAÄK ELSEVIER over. Toen Curatoren in 1619 tot de oprigting van eenen tweeden leerstoel in de Hebreeuwsche taal besloten, werd hij aangesteld om dien te vervullen. Te Leiden trad hij den 6den October 1616 ook in het huwelijk met JACOBA BUYES, dochter van den Raadsheer in het Hof van Holland, JOHAN BUYES, en van JACOBA PIETERS. Zij schonk hem zeven kinderen, waarvan er vier vóór hunne ouders overleden.

Ofschoon zich niet mengende in de kerkelijke twisten van zijnen tijd, was ERPENIUS toch de Remonstranten niet ongenegen. HOOGERBEETS, EPISCOPIUS, VORSTIUS en vooral DE GROOT waren zijne vrienden. Den laatsten was hij een toevallige medewerker tot zijne verlossing, daar de kist, waarmede hij den Loevensteinschen kerker ontkwam, die was, waarin ERPENIUS aan DE GROOT boeken geleend had. De zuster van ERPENIUS, JOHANNA, was gehuwd met ABRAHAM DAATSELAER, en het middel waardoor DE GROOT, na dat hij ontsnapt was, in veiligheid geraakte. ERPENIUS werd van het droevig lot, waarin zoovele andere Hoogleeraren deelden, bevrijd, eensdeels om dat er niemand gevonden kon worden om zijne plaats te vervangen; anderdeels dewijl hij de acten der Dordsche Synode geteekend had, meer door de noodzakelijkheid gedrongen, dan wel als bewijs van goedkeuring.

Bij de Staten stond ERPENIUS in hoog aanzien. Zij stelden prijs op zijne hulp als tolk bij de onderhandelingen met Azia-

tische en Afrikaansche vorsten. In 1620 zonden zij hem naar Frankrijk, om de predikanten van Parijs en Poitou, PIERRE DU MOULIN en ANDRÉ RIVET te bewegen, tot de aanneming van een leerstoel te Leiden. Aanvankelijk was de uitslag zijner zending ongunstig; doch in het volgend jaar verkreeg hij, bij eene tweede zending, de toestemming van RIVET.

Onverwachts werd ERPENIUS, nog in de kracht zijns levens, weggerukt, door eene besmettelijke ziekte. Hij stierf te Leiden den 13den November 1624, en werd in de St. Pieterskerk begraven, waar men hem ter eere een grafteeken heeft opgerigt, waarvan het uitvoerig opschrift bij FOPPENS wordt medegedeeld. Bij een besluit der algemeene Staten, bewerkt door den invloed van Prins FREDERIK HENDRIK, werd aan zijne weduwe en kinderen een jaargeld van vierhonderd gulden toegelegd, voor de opdragt der *Historia Saracenica*, door ERPENIUS voorheen uitgegeven en „ten respecte van de goede diensten, bij denzelven ERPENIUS, in zijn leeven, den Lande gedaan."

De afbeelding van ERPENIUS ziet op onderscheidene wijze het licht, en was ook op het geschilderd glas in het huis van DAETSELAER te Gorinchem, en van daar in plaat, in VAN WIJN, *Bijvoegselen op het* 10de *deel van* WAGENAAR's *Vaderl. Hist.* Zijne geschilderde beeldtenis is op de Bibliotheek der Leidsche Hoogeschool. De uitmuntende verzameling boeken, waarin vele zeldzame werken gevonden worden, is door den Hertog VAN BUCKINGHAM, ten dienste van de Academie van Cambridge, aangekocht.

ERPENIUS vond in zijnen vriend, den uitmuntenden GERARDUS JOHANNIS VOSSIUS, een waardigen vereerder van zijne nagedachtenis. De lijkrede door dezen over hem uitgesproken ziet het licht. Maar ook door tijdgenooten werd breed uitgeweid in zijnen lof. Men roemde uit eenen mond zijne werkzaamheid van geest, zijn scherpzinnig oordeel, zijn onbegrensd geheugen en zijne buitengewone geleerdheid. Zoo diep was hij doorgedrongen in de kennis der Oostersche talen, dat bij van verschillende zijden werd aangezocht om hulp. Zoo noodigde hem de Spaansche koning om ter verklaring van Arabische opschriften naar Spanje te komen, en de koning van Marokko toonde zijne Arabische brieven aan zijne hovelingen, als eene proeve van zuiverheid in taal en schoonheid van stijl.

De werken door ERPENIUS geschreven zijn deze:

Annotationes in lexicon Arabicum FRANCISCI RAPHELENGII, Lugd. Bat. 1613. 4°.

Grammatica Arabica, Lugd. Bat. 1613. 4°. Herdrukt in 1636 cum LOKMANNI *fabulis*. Nog eens herdrukt in 1656 en ook in 1767 Leid. 4°. met aanteekeningen van A. SCHULTENS, en in 1771 door J. D. MICHAËLIS in het Hoogduitsch vertaald uitgegeven.

Proverbiorum Arabicorum centuriae II, Lugd. Bat. 1614, 4°. ibid. 1623. 8°.

LOKMANNI *fabulae et selecta quaedam Arabum adagia, cum interpretatione Latina et notis*, Lugd. Bat. 1615. 8°. Later herdrukt met de *Grammatica*.

Novum Domini nostri. J. C. testamentum Arabice, Lugd. Bat. 1616. 4°.

Grammatica Arabica dicta Giarumia, cum versione ERPENII *et Libellus de centum vocibus regentibus sive linguae Arabicae particulis, Arabice et Latine*, Lugd. Bat. 1617. 4°. ibid. 1636. 4.

Historia JOSEPHI *patriarchae ex Alcorano Arabice, cum versione Latina et notis*, Lugd. Bat. 1617. 4°.

Canones de literarum EVI *apud Arabes natura et permutatione*, Lugd. Bat. 1618. 4°.

Rudimenta linguae Arabicae, Lugd. Bat. 1620, 8°. ibid. 1628. 8°. Paris. 1638. 8°. In 1734 op nieuw door ALBERTUS SCHULTENS te Leiden in 4°. uitgegeven en nogmaals aldaar in 1770 in 4°. herdrukt.

Grammatica Ebraea generalis, Amst. 1621. 8°. Genev. 1627. 8°. Lugd. Bat. 1659. 8°.

Orationes tres de linguarum Ebraeae atque Arabicae praestantia, Lugd. Bat. 1621. 8°.

Libri duo SAMUELIS *Ebr. et Lat.* Lugd. Bat. 1621.

Pentateuchus sive quinque libri Mosis, Arabic. Lugd. Bat. 1622. 4°.

Arcanum Punctationis revelatum et oratio de nomine tetragrammato, Lugd. Bat. 1624. 4°.

GEORGII ELMACINI *historia Saracenica, a Machomete Pseudopropheta usque ad initium Imperii Turcici*, Lugd. Bat. 1625. fol. De Latijnsche en Arabische teksten verschenen ook afzonderlijk. In 1626 verscheen van dit werk te Londen eene Engelsche vertaling.

Psalmi Davidis Syriace cum versione Latina, Lugd. Bat. 1625. 4°. In 1768 op nieuw door A. DATHE te Halle uitgegeven.

Grammatica Chaldaea et Syra, Amst. 1628. 8°. Lugd. Bat. 1659, 8°.

Versio et notae ad Arabicam paraphrasin in Evangelium S. JOANNIS, Rostoch. 1629.

De peregrinatione Gallica utiliter instituenda tractatus, Lugd. Bat. 1631. 12°.

Praecepta de lingua Graecorum communi, Lugd. Bat. 1662. 8°.

Indien een langer leven aan ERPENIUS ware geschonken, wij zouden ook nog van hem bezeten hebben, eene uitgave van den Koran, met latijnsche vertaling en aanteekeningen, een *Thesaurus grammaticus*, en een Arabisch woordenboek.

Zie G. J. VOSSIUS, *Oratio in Obit.* ERPENII, Lugd. Bat. 1625, ook geplaatst in het 4de deel van VOSSIUS *Opera* p. 84—91; MEURSIUS *Ath. Bat.* p. 301—305; SCRIVERIUS, *Manes Erpeniani cum epicidiis variorum*, Lugd. Bat. 1625; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 1132—1134; BRANDT, *Hist. der Reform.* D. III. bl. 922—924; SOERMANS, *Acad. Reg.* bl. 72, 90; *Epistol. praest. ac. erud. Vir.* (1704) Ep. 282, 359; CHAUFEPIÉ, *Nouv. Dict. hist. et crit.* T. II. p. 45—47; SAXE, *Onom. literar.* T. IV. p. 233, 586; VAN WIJN, *Bijvoegs. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR, D. X. bl. 11, 12; Dezelfde, *Nalezingen*, D. II. bl. 2, 3; AMERSFOORDT, *Oratio de studio Litt. Arabicor.* (Harderw. 1816) p. 14—18; VAN KAMPEN, *Geschied. der Ned. Letter. en Wetensch.* D. I. bl. 285, 286, D. III. bl. 104; COLLOT D'ESCURY, *Holl. roem*, D. III. bl. 80, aant. bl. 13, 381; SIEGENBEEK, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 102, 114, 128, 132, 205, 222; D. II. bl. 12, 18, Toev. en Bijl. 102, 103; BRINKMAN, *Naaml. van Boek.* bl. 157; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 81.

ERPT (JAN VAN CUYCK, Heer van). Zie CUYCK (JAN VAN).

ERPT (WILLEM VAN) maakte zich bijzonder verdienstelijk bij de belegering van Grave in 1674, door met tien anderen een soort van biesbruggen te maken, waardoor aan de belegeraars gelegenheid gegeven werd, om, over de voorgracht, post te vatten op het glacis.

Zie BOSSCHA, *Neerl. Held. te land*, D. II. bl. 189; COLLOT D'ESCURY, *Holl. roem*, D. VI. St. II. bl. 573.

ERSMERS (HENRICUS), geboren te Grave, was monnik van de Benedictijner orde te Keulen. Hij is waarschijnlijk aldaar in 1650 overleden. Hij schreef:

Commentarius in Cantica canticorum, Libr. IV. Colon. 1650. 4.

Zie FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 443.

ERTBORN (JOSEPH KAREL EMMANUEL, Baron VAN) werd te Antwerpen den 22sten November 1778 geboren, genoot eene zorgvuldige opvoeding ter ontwikkeling van zijnen uitmuntenden aanleg en voortreffelijk verstand. Eerst op eene daartoe bestemde inrigting bij Parijs, daarna op de dus genaamde Engelsche Academie te Luik, legde hij de gronden van zijne studien, die hij voltooide aan de Hoogeschool te Munster, van waar hij als Licentiaat in de Regten in zijne geboorteplaats terugkeerde. De luister van zijn geslacht, en bovenal zijne uitgebreide kennis, waren oorzaak dat hem gedurende de vereeniging van België met Frankrijk, zoo in zijne geboortestad, als buiten dezelve, onderscheidene aanzienlijke en gewigtige bedieningen werden opgedragen, in de waarneming waarvan hij zich den lof van eerlijkheid, kunde, werkzaamheid en wijs beleid verwierf. Bij de oprigting van het koningrijk der Nederlanden wist WILLEM I zijne verdiensten op prijs te stellen, en benoemde hem, na hem meer andere waardigheden te hebben opgedragen, tot Lid der algemeene rekenkamer. Als zoodanig overleed hij te 's Gravenhage op den 1sten September 1823. Hij was Ridder der orde van den Nederlandschen leeuw, van het Gouden Spoor te Rome en van die van Maltha. Als geleerde had VAN ERTBORN groote verdiensten. Als Regtsgeleerde was hij zeer bedreven. Ook het kanonieke regt en de kerkelijke geschiedenis maakten een voornaam voorwerp zijner studien uit. Vooral waren het de fraaije letteren en de kunsten die hij met kunde en smaak beoefende. Hij kende, behalve het Grieksch en het Latijn, de meeste talen van Europa, en verscheidene Fransche dichtstukken door hem vervaardigd bewijzen dat hij met gelukkig gevolg de hand aan de lier sloeg. Hij vervaardigde ook eenige tooneelstukken, waarvan er één met toejuiching ten tooneele gevoerd werd. Wij bezitten overigens van zijne hand:

Recherches historiques sur l'Academie d'Anvers, les peintres, sculpteurs, graveurs et architectes, qu'elle a produits, Anv. 8°. 1806. Herdrukt te Luik 1817. 8°.

Geschiedkundige aanteekening aangaande de St. Lucasgilde en de Rederijkkamers, gezegt van den Olijf-tak, de Violieren en de Goudsbloem, Antw. 1806. 8°.

Als voorstander en bevorderaar van de eer der moedertaal, waarvan reeds de laatstgenoemde verhandeling getuigt, draagt

mede blijken het door hem uitgegeven stukje, zijnde eene Fransche vertaling van de *Aanmerkingen over de Nederlandsche taal* van Mr. W. C. ACKERSDIJCK, vroeger in een onzer tijdschriften opgenomen, later (Antw. 1821) afzonderlijk met de Fransche vertaling uitgegeven.

De Baron VAN ERTBORN was van 1805 tot 1809 Raad-Geheimschrijver honorair van de Academie van Schoone kunsten te Antwerpen, en sedert 1806 lid van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden. Andere inrigtingen, tot bevordering van kunsten, letteren en wetenschappen telden hem mede onder hare leden. Al dezen verloren bij zijn vroegtijdig afsterven een ijverig voorstander hunner belangen, en kunsten en wetenschappen eenen man, wiens ijver, kunde en smaak nog veel schoons en heerlijks verwachten deden.

Zie SIEGENBEEK, *Handel. van de Jaarl. Verg. der Maatsch. van de Ned. letterk. te Leid.* 1824, bl. 10—14, hier door ons gevolgd.

ERTBORN (FLORENTINUS JOSEPHUS Ridder VAN), broeder van den voorgaande, werd te Antwerpen den 4den April 1784 geboren. Even als zijn broeder ontving hij eene wetenschappelijke opleiding, en reeds vroeg onderscheidde hij zich voordeelig door zijne poging tot bevordering der wetenschappen en schoone kunsten, vooral der schilderkunst, waartoe hem zijn verblijf te Rome, gedurende eenigen tijd, in staat stelde.

Hij werd in 1816 benoemd tot lid der Gedeputeerde Staten van de provincie Antwerpen, en was jaren lang Burgemeester zijner geboorteplaats. Hij werd vervolgens Gouverneur der provincie Utrecht, voor welken post hij in 1830 bedankte; ook was hij kamerheer van koning WILLEM I, die hem de ridderorde van den Nederlandschen Leeuw schonk. Hij was ook ridder van Maltha, van het Gouden Spoor en van het Legioen van eer. Hij leefde verder ambteloos en overleed te 's Gravenhage den 28sten Augustus 1840; nadat hij sedert jaren aan eene oogziekte geleden had, die hem op het laatst van zijn leven bijna blind deed zijn. Zijn lijk werd naar Belgie gevoerd, en onder een ongeloofelijken toevloed van volk, waaronder de aanzienlijksten des lands, in het familiegraf te Hoboken bijgezet. Hij was in 1830 te Utrecht gehuwd met de Freule VAN HEECKEREN VAN DE WIERSSE, die hem geene kinderen schonk.

De Ridder VAN ERTBORN was een man, die, om zijne regtschapenheid, algemeen bemind was. Schoone kunsten en wetenschappen vonden in hem een krachtig beschermer, kunstenaars een raadsman en kundig leider. Hij was een verlicht en met geestdrift bezield beminnaar van het schoone, en legde bestendig zijne deelneming in al wat kunsten en wetenschappen betrof aan den dag. Hij bragt door onvermoeiden vlijt eene der fraaiste verzamelingen van oude schilderijen bijeen, en wilde niet dat deze kunstschat verloren ging. Hij vermaakte haar aan de stad Antwerpen, waar zij, onder den naam van *Museum van* VAN ERTBORN, bewaard wordt.

Aan de verdiensten van VAN ERTBORN werd hulde gebragt, door zijne benoeming in 1830 tot lid van het voormalig koninklijk Nederlandsch Instituut en in 1829 tot Honorair lid van het provinciaal Utrechtsch Genootschap. Als beoefenaar der letteren deed hij zich kennen door zijne medewerking aan den *Messager des Sciences*. Jaren lang besteedde hij tot het opsporen van oorkonden en andere bescheiden ten aanzien van het leven van JACOBA VAN BEYEREN, doch zijne oogziekte en daarop gevolgden dood verhinderden hem daarvan iets uit te geven.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1841. D. I. bl. 18—20; *Programma van het prov. Utr. Genootsch.* 1841. bl. 7, 8; *Jaarboek van het Kon. Ned. Inst.* 1850. bl. XXVI; VAN DER MONDE, *Tijdschr. voor Geschied. Oudhed. enz. van Utr.* D. VII. (1841) bl. 25; IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

ERZEY (A.) schreef:

Over de reguliere ligchamen en nieuwe verhandeling over de zonnewijzers, Amst. 1764. 8°.

Bouwkunst bevattende eene korte beschrijving der voornaamste grondbeginselen der teekenkonst van de hedendaagsche burgerlijke bouwkunst, Amst. 1777. 8o. m. pl.

Zie ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*

ES (DEBORA VAN) was eene zeer goede actrice, die in treur- en blijspelen de eerste rollen vervulde en uitmuntte zoowel als *Opperjageres*, in IFFLANDS: *Jagers*, als in diens: *Geweten*, in het karakter van STIJNTJE BOLFELD. Zij was in 1792 gehuwd met den beroemden acteur THEODORUS OBELT en overleed te 's Gravenhage in 1839. Of CHRISTINA VAN ES, mede eene verdienstelijke actrice, eene bloedverwante van haar was, durven wij niet beslissen. Deze muntte zoo wel in treur- als blijspel uit, en behoorde tot het gezelschap van VAN DINSEN. Men bewonderde haar vooral in het karakter van JULIA in het vermaarde treurspel van WEISZE, *Romeo en Julia;* en wanneer zij eene vrolijke rol vervulde, was het onmogelijk, volgens deskundigen die haar gekend hebben, zich van lagchen en toejuichen te onthouden. Zij verliet het tooneel, om eenen Duitschen Acteur te huwen.

Zie VAN HALMAEL, *Bijdr. tot de Geschied. van het tooneel enz.* bl. 59, 60, 76.

ES (HENDRIK GERARD VAN DEN) werd te Amsterdam in 1795 geboren, studeerde te Leiden en verkreeg er in 1819 de doctorale waardigheid in de Godgeleerdheid. Nog in hetzelfde jaar werd hij beroepen te Moerkapelle, van waar hij in 1821 naar Sassenheim vertrok, waar hij den 26sten October 1834 overleed. Hij was gehuwd met eene dochter van den Hoogleeraar J. CLARISSE, tot wiens meest geliefde leerlingen hij behoorde. Van hem zien het licht twee bijdragen tot het *Nieuw christelijk Magazijn* van J. H. KROM. (D. IV. bl. 126, 535) en zijn Academisch proefschrift getiteld:

Dissertatio de Pauli ad Titum epistola, cum ejusdem ad Timotheum epistolis duabus composita, Lugd. Bat. 1819. 8°.

Zie *Boekz. der Gel. Wereld*, 1834. b. bl. 759. 761; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 443.

ESCAUBECQUE (JAN LE SAUVAGE Heer van). Zie SAUVAGE (JAN LE).

ESCH (NICOLAAS VAN), ook ESCHIUS, of ESSCHIUS genaamd, werd te Oosterwijk, in Noord-Brabant, ten jare 1507 geboren. Zijne eerste opleiding genoot hij in de fraterschool te 's Hertogenbosch. Aan de Hoogeschool te Leuven verkreeg hij het Baccalaureaat en de priesterwijding. Daarna zette hij zich te Keulen neder en gaf onderwijs aan velen. PETRUS CANISIUS was een zijner leerlingen en ook de Hertog VAN GULIK zou zijn onderwijs genoten hebben, indien vrees voor het hofleven VAN ESCH niet had terug gehouden. Van der jeugd af toch had hij eene groote neiging tot het ascetisme, en zoo zijne zwakke gezondheid hem niet had teruggehouden, hij zou de monnikspij hebben aangenomen. Zijne strenge leefregelen heeft hij zelf in het Latijn beschreven en, in het Hollandsch vertaald, komen zij achter zijne levensbeschrijving door JANSSEN voor.

Sedert 1538 was hij afwisselend in het Karthuizer klooster te Keulen en bij de Begijnen te Diest. Eerlang verbond hij zich meer bepaald aan de laatsten als zielzorger. In deze betrekking werkte hij met ernst en kracht. Onder de zusters voerde hij nieuwe en strenge regels in. Hij herbouwde te Diest een Franciskaner klooster voor nonnen, die zich aan de kranken verpleging te wijden hadden. Een oogenblik werd hij van ketterij verdacht, en zelfs bij den Inquisiteur TAPPER aangeklaagd, maar zijne vrijspraak volgde spoedig. Daarentegen koos MAXIMILIAAN MORILLONO, later Aartsbisschop van Doornik, hem tot hervormer van vele nonnenkloosters, en GRANVELLE benoemde hem tot Aartspriester van Diest. Hij overleed aldaar den 19den Julij 1578. Zijne afbeelding is bij FOPPENS.

VAN ESCH schreef en gaf uit de volgende werken:

Isagoge sive Introductio ad vitam introversam capessendum, geplaatst vóór het werkje van MARGARETHA EVANGELICA getiteld: *Templum animae* en door VAN ESCH te Antwerpen in 1539 uitgegeven, meermalen elders herdrukt en ook in het Hollandsch vertaald te Antwerpen in 1629 uitgegeven.

Exercitia pia, Antv. 1563, 8o. ibid. 1569. 16°. In het Hollandsch vertaald ald. 1713.

Zie A. JANSSEN, *Leven van* N. VAN ESCH, (Leuv. 1713. 8o.); FOPPENS, *Bibl. Belgica*, p. 905, 906; GLASIUS, *Godgeleerd Nederl.* D. I. bl. 443.

ESCH (PIETER VAN) was een beroemd Chirurgijn te Dordrecht in het midden der achttiende eeuw. Hij schreef:

Eenige Heelkundige waarnemingen en kunstbewerkingen ten nutte van min ervarene en jonge Heelmeesters, Breda, 1772. 8o.

Zie SCHOTEL, *Kerk. Dordr.* D. II. bl. 196.

ESCH (ANTHONY VAN). Reeds met een enkel woord is van hem op het artikel van NICOLAAS CONNIO gewag gemaakt. Na de vermeestering van *de Gier* tastte de vijand *de Draak* aan, waarop VAN ESCH als Kapitein-Luitenant het bevel voerde. VAN ESCH bood nog eenigen tijd tegenstand, doch was eindelijk genoodzaakt de vlag te strijken en zich over te geven. Zijn schip werd den volgenden dag in brand gestoken en vernield.

Door den krijgsraad, die CONNIO ter dood verwees, werd VAN ESCH tot eerste Luitenant verlaagd, en hem voor den

tijd van vier jaren het voeren van eenig oppergezag ontzegd.

Zie DE JONGE, *Geschied. van het Zeewez.* D. VI. St. II. bl. 423—426; dit *Woordenb.* D. III. bl. 661, 662.

ESCH (JOAN VAN DER) was in 1688 kapitein op het fregat *den Briel* van 30 stukken, waarop WILLEM III zich bevond, toen hij in dat jaar met eene vloot naar Engeland overstak. Het plan was naar het Noorden van Engeland of Schotland te zeilen, doch eene schijnbaar onbeduidende omstandigheid verijdelde dit plan; namelijk, doordien VAN DER ESCH met zijn fregat, onvoorzigtig en tegen het gegeven bevel, een tij langer was blijven liggen dan behoorde. Hierdoor werd de koers naar het Westen gerigt, terwijl koning JACOBUS, aan wien het plan van landing bekend was, zijne voornaamste legermagt naar het Noorden had doen oprukken.

Zie DE JONGE, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. III. St. II. bl. 459, 464.

ESCHIUS (NICOLAAS). Zie ESCH (NICOLAAS VAN).

ESCLUSE (JEAN DE L'). Zie ECLUSE (JEAN DE L').

ESCURY (DANIEL COLLOT D'), afkomstig uit een oud en aanzienlijk geslacht in Frankrijk, was de zoon van ANDRÉ COLLOT D'ESCURY, heer van Laudauran, en van MAGDALENA DE LA PRIMAUDAYE. Hij werd in 1643 geboren, diende den koning van Frankrijk als Ritmeester en werd een arm afgeschoten, waarvoor hij door den koning met een jaargeld begiftigd werd. Hij huwde den 19den Mei 1677 met ANNA CATHARINA DE LA VALETTE, jongste dochter van PIERRE DE LA VALETTE, Ridder, Luitenant van de stad en het kasteel Stenay. Hij was Heer van Touche en later Heer van Laudauran. Wegens de vervolging om de godsdienst, na de opheffing van het Edict van Nantes, vlugtte hij met zijn vader en zijn huisgezin naar Bazel, van daar naar de Nederlanden, waar zijn vader zich te Nijmegen nederzette, door den Prins van Oranje met onderscheiding werd behandeld en in 1686 overleed. DANIEL ontving van de Staten een jaargeld en diende later als kapitein in het leger van WILLEM III. In 1588 liet hij zijn gezin te Nijmegen achter, om met den Stadhouder naar Engeland te trekken. Hier diende hij als Majoor in het regiment van SCHOMBERG. Op zijn verzoek kreeg hij vergunning om met zijn huisgezin zich te Dublin te vestigen, alwaar zijne vrouw in 1699 en hij in 1714 overleed. Zij verwekten zeven kinderen, waarvan er één volgt.

Zie KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. X. bl. 457, 458. DE CHALMOT, *Biogr. woordenb.* D. VII. bl. 199, 200.

ESCURY (HENRY COLLOT D'), geboren in Frankrijk den 6den Augustus 1682, was de zoon van den voorgaande. Hij klom door eigen verdienste, onder verschillende hoofden in de krijgsdienst op, tot dat hij den rang van Hofmeester en Majoor in dienst van den staat verkreeg. In 1715 trok hij zich terug en ging te Alkmaar stil leven. Hij overleed te Zwolle in 1733. Den 23sten October 1717 was hij gehuwd met JOHANNA MARTINA GEERTRUID SWEERTS DE LANDAS, dochter van MARTEN CHRISTIAAN SWEERTS DE LANDAS, Vrijheer van Oorschot en Bert, Raad van 's Hertogenbosch enz. Zij overleed in 1744. Zij hadden verwekt acht kinderen, waarvan er één volgt.

Zie KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. X. bl. 458, 458.

ESCURY (SIMON PETRUS COLLOT D'), Heer van Naaldwijk en Slijdrecht, zoon van den voorgaande, geboren den 13den December 1719. Hij bekleedde achtereenvolgens aanzienlijke ambten; als Erf-Watergraaf in den Alblasserwaard, Raad en Vroedschap te Gorinchem, en wegens die stad gecommitteerd in het Collegie der Gecommiteerde Raden van Holland en West-Friesland. Hij was gehuwd eerst met CHARLOTTA ELISABETH VAN DER BURCH, die in 1755 overleed, daarna in 1756 met ANNA MAGDALENA DE LA FAILLE.

Zie KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. X. bl. 459.

ESCURY (ROBERT Baron COLLOT D'), zoon van den voorgaande en van diens eerste vrouw; geboren den 26sten April 1753. Hij was eerst Luitenant bij de Hollandsche garde van Prins WILLEM V, daarna Ontvanger-Generaal van de marine der Bataafsche Republiek, in 1806 lid van het Wetgevend ligchaam en van 1821 tot 1834 lid van het Collegie van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Hij was gehuwd met MACHTELINA CHRISTINA LESTEVENON, daarna met SUSANNA CATHARINA BICKER en eindelijk met CORNELIA MARIA BACKER. Hij overleed te 's Gravenhage den 11den Februarij 1834.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ESCURY (HENDRIK Baron COLLOT D'), Heer van Heinenoord, afkomstig uit hetzelfde geslacht, werd te Rotterdam in 1773 geboren. Hij was de zoon van JOHAN MARTEN Baron COLLOT D'ESCURY en van CAROLINA EMILIA DU TOUR, en genoot alle de voordeelen eener beschaafde opvoeding, eerst ter Latijnsche school, bij den voortreffelijken Rector NODELL, daarna aan de Hoogeschool te Groningen, waar hij in 1794 tot Doctor in de beide Regten bevorderd werd, na verdediging van een *Specimen selectarum quarundam de Jure Jurando observationum.* Twee jaren vroeger gaf hij eene proeve van zijnen uitstekenden aanleg tot beoefening der Latijnsche dichtkunst, door het openlijk uitspreken van een dichtstuk in die taal, tot viering der vijf en twintigjarige echtverbindtenis van Prins WILLEM V en diens gemalin, hetwelk ook door den druk is bekend gemaakt. Na zijne terugkomst van de Hoogeschool was, door de omwenteling van 1795, de staatkundige loopbaan voor hem gesloten, en bragt hij zijne dagen grootendeels in geletterde rust door, totdat bij de herstelling van ons volksbestaan, in 1813 en 1814, hem ruime gelegenheid geschonken werd, om in zijn vaderland nuttig te zijn, en mede te werken tot eene gewenschte omkeer van zaken. Hij werd in 1815 bij de vernieuwde inrigting der vaderlandsche Hoogescholen tot Curator der Leidsche benoemd, en bewees niet alleen groote diensten bij de zamenstelling der nieuwe wet op het hooger onderwijs, maar bragt tot aan zijnen dood er veel toe bij, om den bloei en luister der aan zijne zorgen toevertrouwde inrigting te bevorderen. Door de Staten van Holland tot lid der Tweede Kamer van de Staten Generaal gekozen, en als zoodanig meermalen bevestigd, was hij op de regte plaats om van zijne vaderlandsliefde, verlichte kennis en veelvuldige kundigheden een voortdurend bewijs te geven, en, even als later tot Staatsraad in gewone dienst, na zijne aftreding als lid der Kamer benoemd zijnde, tot welzijn van het vaderland met ijver en trouw werkzaam te zijn. Koning WILLEM I huldigde zijne verdiensten, door hem eerst tot Ridder der orde van den Nederlandschen leeuw en later tot Commandeur van die orde aan te stellen.

Niet alleen als staatsman, maar evenzeer als geleerde had COLLOT D'ESCURY groote verdiensten. Als Latijnsch dichter muntte hij boven velen uit en behandelde hij de lier met waardigheid en zeldzame kracht. Door de vervaardiging van zijn hoofdwerk, *Hollands Roem in kunsten en wetenschappen*, heeft hij zich een onvergankelijk gedenkteeken gesticht, dat, ofschoon door zijn dood onvoltooid, geroemd moet worden om de zuiverheid en onderhoudende levendigheid van stijl, rijkdom van veel omvattende kennis, uitgebreide belezenheid en oordeelkundige waardering der verdiensten van de beroemdste Nederlanders in onderscheidene kunsten en wetenschappen. Hij liet eene zeer aanzienlijke verzameling platen en portretten na.

COLLOT D'ESCURY was lid van de voornaamste Maatschappijen en Genootschappen in ons vaderland, en overleed te 's Hage den 14den Mei 1845. Hij was tweemaal gehuwd; eerst met IDA CORNELIA VAN REES, daarna met de weduwe van den Baron VAN ZUYLEN VAN NIJEVELT, geboren BERGSMA. De door hem uitgegevene geschriften zijn getiteld:

Carmen in nuptiale sacrum, a Celsissimo et Serenessimo Arausionis et Nassaviae principe Gulielmo V *et Regia conjuge renovatum*, Gron. 1792. 4°.

Musae Juveniles, Rott. 1797. 8°.

Carmina, Dordr. 1800. 8°. 2 fascicul.

Carminum fasciculus, Hagae Com. 1817. 8°.

Holland's roem in kunsten en wetenschappen, s' Gravenh. en Amst. 1824—1844. 8° 7 deelen.

Zie *Nieuwe Alg. Konst- en Letterb.* D. IX. (1798) bl. 94, 95, D. X. (1798) bl. 87, 1805. D. II. bl. 42, 1808. D. II. bl. 201, 1814, D. I. bl. 397, 1815. D. I. bl. 94, 1825. D. II. bl. 194, 1845, D. I. bl. 353; DE JONG, *Alphab. lijst van Boek.* bl. 116; HOEUFFT, *Parn. Latin. Belg.* bl. 243; VAN KAMPEN, *Geschied. der Ned. Letter- en Wetensch.* D. II. bl. 565, D. III. bl. 240; SIEGENBEEK, *Geschied der Leidsche Hoogesch.* D. I. bl. 400, 409, 410. *Toev. en Bijl.* bl. 40, 352, Dezelfde in *Hand. der Jaarl. verg. van de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leiden.* 1845, bl. 34—39; *Cat. der Bibl. van dezelfde Maatsch.* 1ste verv. bl. 119, 2de verv. bl. 86; SCHOTEL, *Avondst.* bl. 100.

ESCURY (CAREL EMILIUS ELST Baron COLLOT D'), broeder van den voorgaande, werd Jagtofficier in 1809; Maire van Minnertsga, algemeene Raad van het departement Friesland en President van de Kantonale vergaderingen in het Arrondissement Leeuwarden in 1813, Schout van Minnertsga en in 1816 Grietman van Barradeel. Ook is hij geweest Lid van de Ridderschap en de Staten van Friesland, en van de Tweede Kamer der Staten Generaal. Hij was gehuwd eerst aan DIDO CECILIA, dochter van JAN Baron VAN ECHTEN, en daarna in 1819 met ANNA CLARA ELECTA WALBURGA Baronnesse VAN ASBECK. Hij overleed te Leeuwarden den 27sten Januarij 1828. Zijne weduwe stierf aldaar den 29sten Mei 1851. Er komt van hem

een Latijnsch gedicht voor vóór de *Musae Juveniles* van zijnen broeder. Welk een beminnaar van wetenschap en kunst hij was, bleek in 1831 bij de verkooping van zijne aanzienlijke bibliotheek en verzameling schilderijen, plaatwerken enz. Ook was hij de bevorderaar van den jeugdigen toonkunstenaar VAN BREE.

Zie *Nieuwe Alg. Konst- en Letterb.* D. IX. (1798) bl. 95, 96; VAN SMINIA *Verv. op de Naaml. van Grietm.* bl. 23, 24.

ESCURY (THEODORE Baron COLLOT D'), zoon van Mr. HENDRIK Baron COLLOT D'ESCURY en van AGATHE AMELIE Baronnesse DE SMETH VAN DEURNE, werd geboren te Alkmaar den 18den Mei 1833. In het jaar 1852 naar Oost-Indië vertrokken, met het vooruitzigt aan eene particuliere handelsonderneming deel te nemen, werd hij evenwel niet lang na zijne aankomst te Batavia in 's Rijks dienst geplaatst, en in 1855 bekleed met het civiel gezag van het derde pachtdistrict van 's Gouvernements Noorder provincien op Celebes, of wel van de regentschappen Segeri, Kaloekoewa, Mandalle, Tala en Marang.

Hij was nog niet lang in die betrekking werkzaam toen zekere J-LASAMAGOE, de zoon van DAËNG PALIWANG, gewoonlijk DAËNG KALABOE genaamd, die in de bosschen van Kadieng zich ophield, te Boekoeloe boven op een steilen berg zijn verblijf hield, en vroeger reeds meermalen de rust in de Noorder districten van het gouvernement van Celebes had verstoord, zich op nieuw met gewapend en verdacht volk aan de grens van Segeri en Labakang in het bosch van Pasimbangang vertoonde.

Zoodra D'ESCURY hiervan kennis had ontvangen, begaf hij zich onder eenig geleide naar de kampong Botto, wier hoofd voortvlugtig was, op welken togt hij beval een persoon die hem verdacht voorkwam in arrest te nemen; doch vermits die persoon op de vlugt ging, werd hij achtervolgd en door den oppasser van D'ESCURY, TJONDONG genaamd, doodgeschoten. Het bleek weldra dat de verslagene niet alleen tot de volgelingen van DAËNG KALABOE, maar zelfs tot de familie van een onderhoofd van Botto behoorde, en deze omstandigheid was oorzaak dat de bevolking steun zocht bij den geduchten KALABOE. D'ESCURY wilde hieromtrent een onderzoek doen, reed naar Botto, doch werd aldaar door een menigte gewapend volk uitgejouwd, zoodat hij genoodzaakt was terug te keeren; en na dien togt nogmaals onder een geleide van zestig man herhaald te hebben, werd hij met geweervuur begroet en moest daarna, uit gebrek aan ammunitie, weder aftrekken. Den 29sten Mei 1855 onderrigt van het voornemen van KALABOE, om eenen aanval op zijn verblijfplaats, het gouvernements gebouw, te doen, nam D'ESCURY eenige maatregelen, welke, zoo als later bleek, echter niet voldoende waren. Reeds den volgenden morgen vroeg, nog vóór dat hij ontwaakt was, werd hij door KALABOE en de zijnen werkelijk aangevallen in zijn woonhuis, gelegen aan de rivier van Segeri bij de Kampong Panaïkang. Zeer waarschijnlijk had D'ESCURY, even als vele anderen die dit deden, den tijd gehad naar de overzijde van de rivier te ontvlugten, toen hij zag dat hij geheel aan zijn lot werd overgelaten; doch, de inlanders hebben het zelf getuigd, zijn heldhaftige geest gedoogde niet, dat hij 's rijks eigendommen zonder slag of stoot aan den vijand zou prijs geven. Hij verdedigde zich nagenoeg alleen tegen eene onafzienbare massa menschen, tot dat hij ten laatste met wonden overladen ter nederstortte.

Zoodra het gebeurde te Makassar bekend was geworden, werd de kapitein der infanterie A. J. CAMPHUIS met een detachement derwaarts gezonden, waarna op eene afdoende wijze, door het sneuvelen van DAËNG KALABOE en velen van de zijnen, den dood van den ambtenaar COLLOT D'ESCURY gewroken werd. Het gouvernement verloor in hem een ijverig dienaar, van wien men met regt nog vele goede diensten had kunnen verwachten, en die ongetwijfeld, als hij niet het slagtoffer ware geworden van den geduchten KALABOE, door zijn gehouden gedrag op Celebes, zich eene schoone loopbaan in Indië zou hebben verzekerd.

Wij hebben ons genoopt gevonden deze levensschets te dezer plaatse mede te deelen, omdat, bij het bekend worden van het betreurenswaardig uiteinde van den jeugdigen D'ESCURY, wel eens verschillend daarover in Nederland gesproken is; doch sedert heeft de Heer Dr. B. F. MATTHES, predikant en afgevaardigde van het Nederlandsche Bijbelgenootschap te Makassar, een Boegineesch heldendicht op DAËNG KALABOE in het Nederduitsch vertaald en te Makassar in druk uitgegeven, waaruit blijkt, hoezeer de lofdichter van KALABOE zelf het verzet van den jeugdigen D'ESCURY als eervol en heldhaftig beschouwde, vermits hij in het gedicht vergeleken wordt met een Tjempaga-haan, dat is een haan met roode, witte en zwarte veeren; hebbende deze onder de liefhebbers van het hanengevecht, waarvan de Boeginezen groote voorstanders zijn, een bijzonder goeden naam. Inzonderheid is de Tjempaga-haan van Bahona op Saleijer als zoo dapper bekend, dat de inlander daarop gerustelijk zijn gansche vermogen verwedt. Voorts heeft de dichter, dewijl D'ESCURY blond was en blaauwe oogen had, opzettelijk een Tjempaga-haan genomen, wiens oogen daarmede eenige overeenkomst hebben.

Ofschoon onze jeugdige landgenoot ongetwijfeld beter had gedaan, om voor de overmagt te wijken, even als dit eenige andere ambtenaren en bedienden hebben gedaan, zoo strekt toch zijne heldhaftige verdediging tot roem van Nederland, van zijn geslacht en van zijnen naam.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

ESDRÉ (JAN) werd den 30sten Junij 1748 te Curaçao geboren. Zijn vader, GODFRIED CAREL ESDRÉ, te Heusden geboren, bekleedde ter eerstgemelde plaatse den post van kapitein en kommandant der militie en tweeden lid van den grooten Raad aldaar. Zijne moeder heette ELISABETH BERTRAND, dochter van JAN BERTRAND, koopvaardij-kapitein, die haar man zeven kinderen schonk, waarvan JAN ESDRÉ de oudste was.

In 1758 werd ESDRÉ met zijn broeder naar het vaderland gezonden, om er hunne opvoeding te voltooijen, eerst te Giessen op eene Fransche kostschool, vervolgens aan de Latijnsche school te 's Hertogenbosch, van waar zij eindelijk naar Leiden vertrokken, om tot het leeraarsambt gevormd te worden. De lust tot de natuurkundige wetenschappen, welke de vader hun van jongs af had ingeboezemd, deed dit plan in duigen vallen, en beiden promoveerden den 18den Junij 1773 tot Doctoren in de Wijsbegeerte en Meesters in de vrije kunsten; JAN na verdediging van zijn proefschrift *de Natura Fluminum.*

De Hoogeschool verlaten hebbende, gaven de beide broeders gehoor aan het verzoek van eenige liefhebbers der natuurkunde te Dordrecht, om aldaar een physisch collegie op te rigten, en alzoo ook voor anderen nuttig te zijn, waartoe de door JAN ESDRÉ uitgegevene werken mede dienstig waren. Deze vertrok evenwel na eenigen tijd naar Heusden, alwaar zijne ouders zich sedert 1760 met der woon hadden gevestigd, en liet het bestuur van het physisch collegie aan zijnen broeder over.

De verdiensten van ESDRÉ werden in 1780 erkend door het provinciaal Utrechtsch Genootschap, hetwelk hem tot lid verkoos, en in 1787 door zijne benoeming tot Hoogleeraar in de Wijsbegeerte te Franeker, voor welke laatste betrekking hij evenwel, om zijne mindere vaardigheid in het Latijn spreken, moest bedanken. Hij wilde ook zijne oude moeder niet verlaten, wier steun hij was sedert 1783, toen zijn vader overleed.

In het jaar 1787 nam ESDRÉ een werkzaam deel aan de gebeurtenissen des tijds, en hielp mede het huis van Oranje in deszelfs waardigheden, en de rust en orde te Heusden, herstellen, door welke bemoeijingen hij zich den post van ontvanger der convoijen en licenten te Heusden verwierf, welken hij tot 1795 met lof en ijver bekleedde, doch toen door de tijds omstandigheden van denzelven verlaten werd. Wel verkreeg hij dien weder in 1813 na het vertrek der Franschen, doch de omslagtigheid, waarmede dit ambt sedert was ingekleed, noodzaakte hem na eenigen tijd zijn ontslag en pensioen te vragen. Beiden werden hem geschonken, en van nu af aan leefde hij voor zijne studiën en voor zijne natuurkundige verzameling, tot dat hij te Heusden op den 23sten Mei 1823 overleed. De werken door hem geschreven en uitgegeven zijn getiteld:

Dissertatio Mathematico-Physica de Natura Fluminum, Lugd. Bat. 1773. 8o.

Natuur- en wiskundige verhandeling over het aanleggen en versterken der Dijken door MR. PIETER VAN BLEISWIJK; *uit het latijn vertaald en met aanmerkingen vermeerderd en opgehelderd.* Leid. 1778, 8o.

Beschrijving van een Mineralogisch zak-Laboratorium, benevens eene bijzondere beschrijving van het gebruik der blaaspijp in de Mineralogie enz. door GUSTAV VON ENGESTRÖM; *uit het Engelsch vertaald, met aanmerkingen en bijgevoegde werktuigjes vermeerderd* enz. Leid. 1780 8o.

Inleiding tot de kennisse der natuurlijke wijsbegeerte of eenvoudige onderrigting van de eerste grondregels der proef-ondervindelijke Natuurkunde, enz. *met afbeeldingen*, Leid. 1782—1788. 8o. 6 deelen.

Berigt wegens een luchtverschijnsel, vertoonende eene zonderlinge toenmalige breking en scheiding der zonnestralen, door een wolk veroorzaakt. Geplaatst in de *Verh. van het Prov. Utr.*

Genootsch. 2de deel (1784) bl. 303—312, met eene door ESDRÉ geteekende plaat.

Kort bericht, aangaande de gelegenheid der steden, plaatsen en landen van Heusden, als ook in 't bijzonder over de gedoopten en gestorvenen aldaar. Geplaatst in de *Verh. der natuur- en geneesk. Corespondentie-Societeit te 's Hage* voor 1782, bl. 145—187. Het eerste gedeelte dezer verhandeling behelst eene korte natuurkundige beschrijving der natuurlijke gesteldheid van de stad en het land van Heusden, die door den Heer HERMANS in het 1ste deel (bl. 280—304) van zijn *Geschiedk. Mengelw. over Noord-Braband* is medegedeeld.

Onder meer andere handschriften, door ESDRÉ nagelaten, bevond zich eene geheel voor den druk afgewerkte *Verhandeling over de Gas-Scheikunde*, die evenwel tot heden toe het licht niet heeft gezien.

Het blijkt uit bovenstaande lijst dat ESDRÉ een werkzaam geleerde was. Hij was een naarstig onderzoeker der natuurkundige wetenschappen en bezat eene buitengewone bedrevenheid in het zelf vervaardigen van de meeste werktuigen, bij zijne proeven benoodigd. Als mensch was hij om zijn beminnelijk karakter zeer gezien en algemeen bemind. Ten bewijze daarvan kunnen strekken de onderscheidene betrekkingen, als Burgemeester, Regent van liefdadige gestichten en anderen, waartoe men hem bij afwisseling riep. Hij stelde in het algemeen belang zijne hoogste vreugde en tot bevordering daarvan waren hem geene moeite of opofferingen te groot. Bij dat al bezat hij eene groote nederigheid, en verklaarde steeds slechts ééne zaak te weten: dat hij niets wist, in vergelijking van hetgeen er nog voor hem te leeren was.

Zie C. W. PAPE, *Iets ter herinner. aan* JAN ESDRÉ, 's Hertogenb. 1829. 8o. nagevolgd door HERMANS, *Geschiedk. Mengelw. over Noord-Brab.* D. I. bl. 273—280, en *Algem. Konst- en Letterb.* 1840. D. II. bl. 195—199.

ESDRÉ (ADRIAAN). Op het artikel van zijnen broeder is reeds het een en ander van hem gezegd. Hij was in 1749 te Curaçao geboren en promoveerde aan de Leidsche Hoogeschool den 18den Junij 1773, na verdediging van zijne te Leiden in 1773 uitgegevene *dissertatio de arte libellandi.* Toen zijn broeder JAN naar Heusden vertrok, bestuurde hij nog verscheidene jaren het physisch collegie te Dordrecht, en overleed aldaar in 1822. Hij was een kundig teekenaar van landkaarten, en vervaardigde eene *korte Hydrologische beschrijving van het eiland van Dordrecht*, die door de Heeren SMITS en SCHOTEL, voor hunne *Beschrijving der Stad Dordrecht*, geraadpleegd werd.

Zie C. W. PAPE, *Iets ter herinner. aan* JAN ESDRÉ, bl. 6, 14, 23; SMITS en SCHOTEL, *Beschrijv. van Dordr.* D. I. bl. LXV, LXXXVI, XCI.

ESDRÉ (WILLEM CAREL), broeder van de beide voorgaanden, was een kundig verzamelaar, voornamelijk van Nederlandsche munten. Zijn kabinet werd in 1842 te Amsterdam, waar hij woonde, verkocht, en bragt eene aanzienlijke som op. Een aantal stukken, waaronder hoogst zeldzame, ging over in het Munt- en Penningkabinet der Leidsche Hoogeschool.

Zie C. W. PAPE, *Iets ter herinner. aan* JAN ESDRÉ, bl. 6, noot; VAN DER CHIJS, *de Munten der Heeren en Steden van Gelderl.* bl. 58, 62, 149, *De Munten van Braband en Limburg* bl. 121, *De Munten van Overijssel*, bl. 230, 237, 253, 290.

ESE (FREDERIK VAN HEECKEREN genaamd VAN DER). Zie HEECKEREN (FREDERIK VAN).

ESE (JAN VAN DER) was de zoon van FREDERIK VAN HEECKEREN genaamd VAN DER ESE. In 1362 verkocht hij zijne heerlijkheid de Ese voor 800 oude schilden aan zijnen broeder EGBERT, toen kanunnik van St. Walburg te Zutphen, waarschijnlijk om geld te krijgen voor den oorlog, dien zijne broeders, FREDERIK, heer van Rechteren en EVERT, heer van Almelo, toen met den Bisschop van Utrecht voerden. Den 25sten Januarij 1359 bezegelde hij mede den landvrede tusschen de HEECKEREN's en BRONKHORSTEN en den Graaf VAN CLEEF gesloten, en evenzoo in 1367 den vrede van den Utrechtschen Bisschop JAN VAN VERNENBURG met zijne broeders. In 1372 komt hij voor als hoofdheer van een aantal edelen, die de stad Deventer ontzegd hadden, terwijl hij in 1374 twee Deventersche Schepenen gevangen nam. Bij den vernieuwden oorlog tusschen de HEECKERENS en BRONKHORSTEN was hij raad „*dilectus consiliarius et amicus*" van Hertogin MECHTELT. In 1376 bezegelde hij den zoen mede, voor al het voorgevallene tusschen den Graaf VAN BLOIS, echtgenoot van MECHTELT, en eenige Bronkhorstgezinde Edelen gesloten. In 1377 was hij voor MECHTELT ambtman op de Veluwe. Hij leefde nog in 1393. Met wie hij gehuwd was is onbekend. Zijn zoon volgt.

Zie NIJHOFF, *gedenkw. uit de Geschied. van Gelderl.* D. II. bl. 110, D. III. bl. 20, 22, 48. Uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

ESE (EVERT VAN DER), zoon van den voorgaande, legde zich eerst op de geneeskunde toe, doch omhelsde later den priesterlijken stand, en behoorde tot de meest vermaarde geestelijken van de veertiende eeuw. Hij betoonde zich eerst een hevig tegenstander van den beroemden GERARDUS MAGNUS of GROOTE te Zwolle, doch was naderhand zijn boezemvriend, nadat hij zich eerst in het Fraterhuis te Deventer, waar hij eenigen tijd zijn verblijf hield, met den geest dier instelling had bekend gemaakt. De leden van dat huis bragt hij naar Vrendeswegen bij Northorn over, en schreef hen in 1394 den regel der reguliere kanoniken voor. In 1400 pastoor te Almelo zijnde, bragt hij eenige kanoniken uit het convent van Bethlehem te Zwolle naar het convent van O. L. Vrouwe te Nuis over, en verbeterde aldaar de kerkelijke tucht. In datzelfde jaar benoemde hem KATHARINA VAN BEIJEREN, Hertogin van Gelre en Gulik en Gravin van Zutphen, tot een der beschikkers van haren uitersten wil. Hij overleed den 1sten April 1404.

Zie (VAN HEUSSEN en VAN RHIJN), *Oudh. en gesticht. van Dev.* D. II. bl. 114, 310; *de Navorscher*, D. VI. bl. 203.

ESGERS (JOHANNES) werd te Amsterdam den 30sten November 1696 geboren, studeerde te Leiden en werd in 1718 eerst beroepen te Oost- en Westerblokker, vervolgens in 1725 te Naarden, van daar in 1730 te Middelburg, en eindelijk in 1736 te Amsterdam. De roem van zijne geleerdheid bewoog Curatoren der Leidsche Hoogeschool hem tot gewoon Hoogleeraar in de Godgeleerdheid te beroepen, welken post hij den 10den October 1740 aanvaardde met het houden eener redevoering *de supremo ecclesiae doctore et ab eo edoctorum felicissimo statu.* In 1751 werd hem mede het onderwijs der Hebreeuwsche oudheden opgedragen, bij welke gelegenheid hij, op den 18den October eene redevoering hield *de fontibus, unde Theologo pernecessaria Antiquitatum Hebraicarum cognitio haurienda est.* Niet lang genot had hij van deze aanstelling, daar hij op den 28sten Mei 1755 overleed. Zijne afbeelding gaat op verschillende wijzen, ook door P. TANJÉ vervaardigd, in prent uit. Het is ons niet bekend of zijne genoemde Oratiën in druk zijn uitgegeven; wel is de eerst genoemde door zijn zoon LEONARD NICOLAAS, geneesheer te Amsterdam, uit het Latijn vertaald en uitgegeven onder den titel van:

Inwijings Redevoering over den Oppersten Leeraar der kerke, en den zeer gelukkigen Staat, van die van hem geleerd zijn, Amst. 1741. 4°.

Ook zag nog van hem het licht:

Lijkreden op C. VAN DEN BOGAARDE, Amst. 1740. 4°. 2de druk.

TUINMAN's *Keurstoffen uit het boek van Job*, werden mede door hem te Amsterdam 1734. 4° in druk uitgegeven.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1718. *b.* bl. 360, 1725. *b.* bl. 117, 240, 1730. *a.* bl. 622, 1736. *a.* bl. 239, 1740. *b.* bl. 535, 1750. *b.* bl. 750, 1755. *a.* bl. 615. *b.* bl. 206; KROESE, *Kerk. Regist. der predik. van Amst.* bl. 231—233; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; SIEGENBEEK, *Geschied. der Leidsche Hoogesch.* D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 195, 196; GLASIUS, *Godgeleerd Nederl.* D. I. bl. 444, 445, (de beide laatsten vergissen zich in de datums van zijn geboorte- en sterfjaar), MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 81.

ESGERS (JOHANNES NICOLAAS), welligt een zoon van den voorgaande, legde zich op de dichtkunst toe, vervaardigde en zette in prosa eenige Fransche tooneelstukken over. Zijne gedichten zijn in een bundeltje verzameld, hetwelk getiteld is.

Dichtlievende Uitspanningen, bestaande in Zeede- Geleegenheids- Klink- en Mengel-dichten, mitsgaders Toneel-poëzy, 's Hage. 1781. 8°.

De tooneelstukken door hem vervaardigd of overgezet zijn:

Het loon der Standvastige liefde, tooneelspel, 's Hage, 1779. 8°.

Het school voor de burgers, blijsp. naar het Fransch, 's Hage, 1781. 8°.

Zacharias of de ontäarde Vader, blijsp. 's Hage, 1781. 8°.

Tom Jones, tooneelsp. naar het Fransch, 's Hage, 1779. 8°.

De Advokaat Patelijn, blijsp. naar het Fransch, 's Hage, 1779. 8°.

Gelukkiglijk, blijsp. naar het Fransch, 's Hage, 1779. 8°.

De ongehuwde, blijsp. naar het Fransch, 's Hage, 1779. 8°.

Incle en IJäriko, tooneelsp., 's Hage, 1779. 8°.

Zeloide, treursp. naar het Fransch, 's Hage, 1779. 8°. 2de druk ald. 1786. 8°.

De zinspreuk van ESGERS was: *Audaces fortuna juvat*, *ti-*

midosque repellit. (De fortuin helpt de stoutmoedigen, en de vreesachtigen stoot zij terug).

Zie WITSEN GEYSBEEK, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 291; *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Ned. Letterk. te Leiden.* D. I. bl. 268, b. bl. 90.

ESCIUS (RICHARDUS en JOANNES). Zie HESIUS (RICHARDUS en JOANNES).

ESPELBACH (GEORGE VAN), geboren in 1512, was Ridder, Grietman van Barradeel, Drossaard van het kasteel te Harlingen en Olderman van die stad. Langen tijd KAREL V en FILIPS II in den oorlog gediend hebbende, had hij in onderscheidene gevechten in Duitschland, Hongarije en Frankrijk vele bewijzen van dapperheid gegeven. Hij was een groot vriend van den Stadhouder AREMBERG, en zeer ijverig in zijne betrekking als Drossaard, waarvan ten bewijze kan strekken het gevangen nemen van de Friesche Edelen bij Harlingen, in 1567, door verraad van den schipper JAN DONKER. ESPELBACH overleed den 29sten Maart 1575 en werd in de hoofd- of zoogenaamde Domkerk te Harlingen begraven, onder een steen, op welken hij zelf, als Ridder, levensgroot in vol harnas was uitgehouwen, met een grafschrift onder de afbeelding.

Zie *Tegenw. Staat van Friesl.* D. II. St. II. bl. 576, 577; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 205, 206; *de vrije Fries*, D. VI. bl. 356.

ESPENDONCK (GUALTERUS VAN), leerling aan de Illustre school te 's Hertogenbosch, las den 13den April 1655 een Latijnsch dichtstuk als proeve zijner studien, in het auditorium philosophicum voor. Dit dichtstuk zag onder dezen titel het licht:

Sylvaducis inchoata, afflicta, prefecta restituta. Carmen quod recitabitur in auditorio philosophico, die 13 Aprilis hora secunda, a GUALTERO AB ESPENDONCK *authore*, Sylvad. 1655. 4°.

Zie HERMANS, *Geschied. der Ill. en Lat. Scholen te 's Hertogenb.* overdruk uit de *Bijdr. tot de kenn. en den bloei der Nederl. Gijmnas.* bl. 18.

ESPINOY (FILIPPE CHRISTINA VAN LALAING Prinses VAN) Zie LALAING (FILIPPE CHRISTINA VAN).

ESPINOY (PIETER VAN MELUN, Prins VAN). Zie MELUN (PIETER VAN).

ESPINOY (ROBERT VAN MELUN, Prins VAN). Zie MELUN (ROBERT VAN).

ESPINOY (WILLEM VAN MELUN, Prins VAN). Zie MELUN (WILLEM VAN).

ESQUERDES (EUSTACHE DE FIENNES Heer VAN). Zie FIENNES (EUSTACHE DE).

ESSCHE (CLAYS VAN) was in 1482 Generaal Meester van de Grafelijke Munt van Holland, en woonde toen te 's Gravenhage. Op dat tijdstip zond de Muntmeester te Dordrecht aan hem een bode, om hem kennis te geven dat er allerhande slechte munt in Holland in omloop was, met verzoek om daarop orde te stellen.

Zie VAN DER CHIJS, *de Munten van Holl. en Zeel.* enz. bl. 465.

ESSCHING (SEINE) was een Vrijgraaf van het Veemgerigt te Zwolle, die in 1448 de burgers der steden Deventer, Kampen en Zwolle, de drie hoofdsteden van Overrijssel, voor het Veemgerigt dagvaarde.

Zie VAN DER CHIJS, *de Munten der Heeren en Steden van Overijss.* bl. 89.

ESSCHIUS (NICOLAAS). Zie ESCH (NICOLAAS VAN).

ESSELENS (JACOB), ook ESSELYNS genaamd, wordt gezegd te Amsterdam te zijn geboren. Hij was een verdienstelijk schilder van landschappen, stad- strand- en walgezigten, met fiks gepenseelde stoffaadje, en zich onderscheidende door helderheid en waarheid van toon en een aangenaam koloriet. Hij teekende ook met krijt en inkt en moet ook gegraveerd hebben. Wanneer hij leefde wordt niet vermeld.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en werk. der kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en werk. der kunstsch.*

ESSEN (EVERT VAN) was een Overijselsch, meer bepaald Sallandsch Edelman in de veertiende eeuw, en bezitter van het sterke kasteel Eerde bij Ommen. Hij regeerde aldaar als een oppermagtig heer, roofde en plunderde naar welgevallen in de omstreken, en tartte de magt van den Bisschop van Utrecht, FLORENS VAN WEVELIKHOVEN, uit op zijn slot, hetwelk hij onwinbaar achtte en met regt een der sterkste kasteelen genoemd mogt worden, die er ooit in ons land bestaan hebben. De Bisschop echter, na eene overeenkomst met de steden Zwolle en Deventer gesloten te hebben, en zich van de hulp der Heeren VAN EGMOND en IJSSELSTEIN en van den jonkheer VAN ARKEL verzekerd te hebben, sloeg het beleg voor het kasteel. Na eene belegering van meer dan drie weken ging het slot bij verdrag over in 1380; hetzelve werd in brand gestoken, en die brand, zegt men, duurde een geheele maand. EVERT VAN ESSEN, verzoende zich met den Bisschop, die hem in genade aannam.

Zie *Overijsselsche Alman. voor Oudheid. en Letter.* 1836, bl. 21, 1839, bl. 173—177; VAN DER CHIJS, *de Munten der Heeren en Steden van Overrijssel*, bl. 69—71.

ESSEN (HENRICK VAN) was de zoon van HENDRIK VAN ESSEN en EVERMOETH VOETH. De tijd wanneer hij geboren werd is even onzeker als de reden waarom hij den naam van HENRICK droeg, daar hij toch GERRIT gedoopt werd. Hij was afkomstig uit een oud aanzienlijk Geldersch geslacht en bekleedde achtereenvolgens hooge bedieningen.

Hij werd in 1604 toegelaten tot de ridderschap van de Veluwe, en in 1607 tot lid van het Hof van Gelderland benoemd. In 1616 verving hij als Curator der Geldersche Hoogeschool de plaats van JOHANNES FONTANUS, en schijnt toen ook Burgemeester van Harderwijk geweest te zijn. Hij was in 1618 afgevaardigde tot de Synode van Dordrecht en mede Regter van de drie staatsgevangenen OLDEBARNEVELT, DE GROOT en HOOGERBEETS; ook kwam hij, na het houden der Dordsche kerkvergadering, als Commissaris op de eerste Synode in Gelderland.

Belangrijker taak wachtte hem in 1624. Van gewoon Raad in het hof van Gelderland, werd hij buitengewoon Raad, doch Gedeputeerd ter Generaliteit en Rigter van Arnhem in Veluwenzoom. Hij werd in dat zelfde jaar met NICOLAAS VAN DEN BOUCHORST en ADRIAAN PAUW naar Frankrijk gezonden, ter bewerking van een verbond van onderlinge bescherming, en slaagde naar wensch.

Ofschoon meestal in de vergadering der Staten Generaal zijnde, werden hem echter belangrijke bezendingen binnenland ter beslissing van oneenigheden toevertrouwd; driemaal trok hij naar Friesland en eens naar Groningen, en behoorde steeds tot de meest invloedrijke staatkundigen van de republiek. Hij overleed den 24sten October 1641, was gehuwd aan ZWANE LOZE en liet kinderen na. Zijn karakter wordt door een tijdgenoot niet gunstig beoordeeld. Hij bezat eene stoutmoedigheid in alle zijne handelingen en was zeer genegen om anderen zelfs in hunne tegenwoordigheid te bespotten. Zijne zinspreuk was: *Alibi requiem* (Elders rust).

Zie BRANDT, *Hist. der Ref.* D III. bl. 18, 200, 233, 290, 403, 433, 664; Dezelfde, *Hist. der Rechtspleg.* bl. 50; VAN DER CAPELLEN, *Gedenkschrift.* D. I. bl. 78, 87, 127, 198, 208, 233, 234, 243, 249, 253, 254, 281; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 340, 495; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIV. bl. 401, 402; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 333, 334; BOUMAN, *Geschied. der Geldersche Hoogesch.* D. I. bl. 31, 32, D. II. bl. 642.

ESSEN (JOHAN VAN) was doctor in de Regten, Burgemeester van Zutphen, Lid der Rekenkamer, en afgevaardigde wegens Gelderland ter Staten Generaal. WILLEM III stelde hem tot zijn Raad en Requestmeester aan, en in 1700 werd hij Curator der Geldersche Hoogeschool, tot welker studenten hij vroeger behoord had. Hij paarde aan zedigheid eene groote liefde tot de wetenschappen, en overleed in 1724.

Zie BOUMAN, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 6.

ESSEN (MARGRIET Baronnesse VAN), geboren Baronnesse van HAEFTEN, Vrouwe van Stelbergen en Schaffelaar, Vrij vrouwe van Abbenbroek, was eene vrouw van zeldzame verdiensten en echt godsdienstige beginselen, die in uren van uitspanning de lier hanteerde en ook lid was van het Haagsche dichtgenootschap *Kunstliefde spaart geen vlijt.* Zij woonde met haren echtgenoot te Schaffelaar bij Barneveld, en overleed aldaar in 1793. Hare gedichten zijn niet in den handel, maar wel voor hare vrienden in 1780 gedrukt. Zij werden in 1794, met eenige anderen vermeerderd, voor hare vrienden herdrukt onder den titel van *Iets van* M. Reeds in 1781 gaf zij in proza in het licht:

Een hand vol menschenvreugde, Amst. 1781. 8°.

Zie VAN DER AA, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 81, 82; *Cat. van de Bibl. van* Mr. ROBIDÉ VAN DER AA, bl. 119.

ESSEN (ERNESTUS PHILIPPUS GERHARDUS VAN), geboren te IJssum den 29sten Maart 1715, was de zoon van JOHANNES VAN ESSEN predikant te IJssum, en van S. H. BRUKHUISEN. Hij studeerde te Duisburg en te Utrecht, werd in 1735 proponent en in datzelfde jaar beroepen te Baambrugge, in 1743 te Hattem, en in 1749 te Amsterdam. Hij was gehuwd met ALETTA PETRONELLA DE BOER, weduwe van JOOST

ISAAC CREMER, laatst predikant te Hattem. Hij overleed den 7den December 1801. Zijne afbeelding ziet het licht. Blijkens een lofdicht op het openen der Synode, door hem in 1760 vervaardigd, beoefende hij de dichtkunst. Hij hield eene lijkrede op zijnen ambtgenoot R. A. TEN BRINK, die in druk is uitgegeven onder den titel van:

De Dienst van Jezus, over Johannes 12 vs. 26, Amst. 1775, 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1735. b. bl. 524, 1741. b. bl. 598, 619, 709, 1743. b. 358; 574, 667, 1749, a. bl, 587, 588 b. bl. 104; CROESE, *Kerk. regist. der pred. te Amst.* bl. 282—285, 329; VAN DER AA, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 80; MULLER, *Cat. van. Portrett.* bl. 81.

ESSEN (JOHAN LUISCIUS VAN) woonde te Delft op het einde der achttiende eeuw, en maakte zich als een weinig beteekenend dichter bekend.

Zie VAN DER AA, *Nieuw woordenb. van Ned. dicht.* D. II. bl. 80.

ESSENIUS (ANDREAS) werd geboren te Bommel in Februarij 1618 en legde de gronden der Grieksche en Latijnsche talen, zoo in zijne geboorteplaats als te Utrecht. Aldaar studeerde hij in de godgeleerdheid onder BERNARDUS SCHOTANUS en GYSBERT VOETIUS, wier waardige leerling hij zich betoonde. Ten jare 1639 onder het getal proponenten aangenomen, werd hij in 1640 Doctor in de wijsbegeerte, in 1641 predikant te Nederlangbroek en in 1645 Doctor in de godgeleerdheid. De gemeente te Utrecht verkoos hem in 1651 tot haren leeraar, en Curatoren der Hoogeschool aldaar beriepen hem twee jaren daarna tot Hoogleeraar der godgeleerdheid, welke waardigheid hij den 8sten Februarij 1654 aanvaardde met eene Oratie *de tractatione verbi Divini*, en met roem waarnam tot aan zijnen dood, die den 18den Mei 1677 plaats had. JOHANNES VOETIUS hield op hem eene lijkrede. Hij was den 3den Jauuarij 1640 gehuwd met LUCIA SPRUYT. Zijne afbeelding ziet het licht. ESSENIUS was een zeer geleerd, streng regtzinnig theologant, en geheel de rigting van zijnen leermeester VOETIUS, met wien hij later als ambtgenoot in vriendschap leefde en wiens lijkredenaar hij was, toegedaan. In de kerkelijke bewegingen en twisten van zijnen tijd nam hij een ijverig deel, en zijne geschriften getuigen van zijnen strijd met JOHANNES COCCEJUS en diens ambtgenoot ABRAHAM HEIDANUS, en FRANCISCUS BURMAN.

Die geschriften zijn:

Triumphus Crucis, sive fides catholica de satisfactione Jesu Christi, asserta et vindicata ab exceptionibus atque objectionibus Socinianis, nominatim vero ab illis, quas JO. CRELLIUS *Francus in responsione sua ad librum celeberrimi viri* HUGONIS GROTII *de eodem argumento protulit*, Amst. 1649. 4°. Herdrukt te Utrecht 1665. 4°. In het Hollandsch vertaald Rott. 1651.

Oratio funebris in obitum GUALTERI DE BRUYN, Traject. 1653.

De perpetua moralitate Decalogi adeoque speciatim etiam de Sabbato, Traj. 1658. 8°. ibid. 1660. 8°.

Defensio consilii Theologici Ultrajectini de Canonicatibus, Vicariatibus etc. Traject. 1658. 4°.

Systema Theologicae Dogmeticae, Traject. 1659. 4°. 3 tom.

Synopsis controversiarum theologicarum et Index locorum totius Sacrae Scripturae, Amst. 1661. 8°. Traject. 1662. 1676. 1677.

Disquisitio de moralitate Sabbathi hebdomadalis, Traj. 1665.

Dissertationes de Decalogo et die Sabbathi adversus ABRAHUM HEIDANUM, Traject. 1666. 4°.

Vindiciae quarti praecepti in Decalogo, Traject 1666.

Compendium Theologiae dogmaticae, Traject. 1669, 8°. ibid. 1682 et 1685. 8°.

Apologia pro ministris in Anglia Nonconformistis.

Dissertatio de subjectione Christi ad legem divinam.

Doctrina de nostra redemptione per meritum Jesu Christi.

Instructio salutaris de Judaeis.

Refutatio vere catholica contra Pontificios.

Oratio de celsitudine perseverantiae.

Oratio funebris in obitum GISBERTI VOETII, Traject. 1677. 4°.

Verscheidene van deze werken zijn of vroeger of na zijnen dood, in het Hollandsch vertaald, in het licht verschenen. Ook gaf hij in die taal uit.

Oeffeninghe over de Gelykenisse Mattheus XIII. vs. 24, Utr. 4°.

Zie BURMAN, *Syllog.* T. IV. p. 493; JOANN. VOET. *Orat. in obit.* ANDR. ESSENII, Utr. 1677; (VAN HASSELT), *Beschrijv. van Bommel*, bl. 136—137; BURMAN, *Traject. Erudit.* p. 95—99; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; FERWERDA, *Catal. Univ.* D. I. St. II. bl. 322, 323, St. VII. p. 183; YPEIJ en DERMOUT, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk.* D. II. bl. 473, *Aant.* bl. 301; BOUMAN, *Geschied. der. Geld. Hoogsch.* D. II. bl. 10; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. II. bl. 446—468; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 81.

ESSENIUS (LEONARD), geboren in 1676, behoorde tot het geslacht van den voorgaande, was Doctor der geneeskunde en Burgemeester van ZaltBommel. Hij werd in 1711 lid der Geldersche Synode en Curator der Hoogeschool te Harderwijk. Later werd hij wegens Gelderland ter Generaliteit afgevaardigd, doch zich tijdelijk te ZaltBommel ophoudende, overleed hij aldaar den 14den Februarij 1748. Hij was een man die, naar het oordeel van een zijner tijdgenooten, eene reeks van jaren met groote ervarenheid, wijsheid en liefde, zoowel het welzijn en den voorspoed van het land, als bijzonder van de academie gezocht en bevorderd had."

SAMUEL ESSENIUS, zijn zoon, Doctor in de Regten, werd in 1721 geheimschrijver der Curatoren van de Geldersche Hoogeschool en mogt als zoodanig een lange reeks van jaren de goedkeuring der vergadering verwerven. Zijn broeder LUBBERTUS ANDREAS ESSENIUS, die mede Regtsgeleerde was, werd hem als tweede secretaris toegevoegd. Hij overleefde deze tot 1766, en was tevens buitengewoon en eerste Raad van Gelderland, mitsgaders ontvanger der gemeene middelen over het kwartier van Oosterwijk en Maasland. ARNOLDUS ESSENIUS, zijn zoon, in 1728 geboren was mede Regtsgeleerde en Rentmeester der geestelijke goederen van ZaltBommel, en werd in 1751 zijn vader als tweede secretaris toegevoegd. Ook na den dood van dezen bleef hij diens post bekleeden; doch in 1777 tot gewoon Raad van het vorstendom Gelre en het Graafschap Zutphen aangesteld zijnde, werd hij van zijne bediening eervol ontslagen en in zijne plaats gekozen zijn zoon SAMUEL ESSENIUS, Doctor in de Regten, Schepen en Raad der stad Bommel, die tot 1806 als zoodanig werkzaam was, toen hij wegens langdurige ongesteldheid eervol ontslagen werd. Van dezen laatsten is een

Specimen Juridicum de Privilegiis in genere, praesertim de iis quae ad Academiam spectant Gelro — Zutphanicam, (Hard. 1777. 4°.)

Zie BOUMAN, *Geschied. der Geld. Hoogesch.* D. II. bl. 9, 10, 180, 181, 396, 397, 560; *Cat. van de Bibl. der Maatschappij van Nederl. Letterk. te Leid.* D. II. bl. 197.

ESSENIUS (THEODORUS) van wien ons niets bekend is, dan dat hij in 1696 Hoogleeraar in de geneeskunde te Groningen werd en aldaar in 1697 overleed.

Zie BRUCHERUS, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 331.

ESSENIUS (HERMANUS) schreef:

De declinationibus et conjugationibus, Amst. 1703. 8o.

Dit werk zag ter zelfde plaatse en in het zelfde jaar in het Hollandsch het licht onder den titel van; *Voorbeeld en Regelmate van de declinatie en conjugatie.*

Zie FERWERDA, *Cat. Univ.* D. I. St. VII. bl. 183; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III.

ESSER (PIETER HENDRIK) werd te Amsterdam omstreeks 1785 geboren. Na aldaar de gronden der wetenschappen gelegd te hebben, vertrok hij naar de Leidsche Hoogeschool, waar hij onder den beroemden KEMPER studeerde en tot Advokaat bevorderd werd. Door zijne buitengewone bekwaamheden klom hij tot allerlei eerambten op, tot dat hij eindelijk tot Procureur Generaal en Advokaat Fiskaal voor de Land en Zeemagt in Nederlandsch Indië werd aangesteld. Als zoodanig betoonde hij zich een hoogst verdienstelijk ambtenaar, die gelijk vroeger in het vaderland, toen hij ook Directeur was van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem, even zoo in onze volkplantingen de onbepaaldste achting genoot, zoo om zijne uitstekende hoedanigheden als beminnelijk karakter. Hij werd door eene kortstondige ziekte den 12den Julij 1825 in krachtvollen leeftijd aan de zijnen ontrukt, en de groote en aanzienlijke stoet, die bij de ter aarde bestelling van zijn stoffelijk overschot tegenwoordig was, bewees hoezeer hij door een ieder uit alle standen der maatschappij bemind was. Hij was Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, en liet eene weduwe met negen kinderen achter.

Zie *Amsterd. Courant*, 15 Dec. 1825; *Algem. Konst- en Letterb.* 1825. D. II. bl. 402, 402.

EST (WILLEM VAN). Zie ESTIUS (GULIELMUS).

ESTAUBERG (D'.), ook ESTAUBRUGGE geheeten, was een der verbondene Edelen, omtrent wien weinig berigten bestaan. Misschien behoorde hij tot het geslacht D'ESTAMBRUGGE, waartoe behoorde OLIVIER D'ESTAMBRUGGE in 1387 tot Baljuw van Gent aangesteld. Er wordt ook vermoed dat hij heer van Estambrugge en broeder des Graven VAN LIGNE was. Als dit zoo is, dan heeft hij zich spoedig van de bondgenooten afgescheiden, want deze ontving op het laatst van 1566 het bevel van de Landvoogdes over honderd ruiters ter bewaring van Brussel.

Zie TE WATER, *Verbond. der Edel.* D. II. bl. 386, 387.

ESTERWEGEN (PETRUS) geboren te Maasland, waar zijn vader, CORNELIUS ESTERWEGEN, als predikant in 1705 overleed; hij trad als predikant in dienst in 1703 in de Kaag, vertrok naar Muiden in 1710 en overleed daar in Januarij 1718. Hij schreef:

Verwachting en hope der Kerke, Amst. 1717. 8o.

Verhandeling over Romeinen VIII. Amst. 8o.

Zie *Boekz. der. gel. Wereld*, 1718 *a* bl. 131; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III; DE PAAUW, *Vern. Kerk. Alphab.* bl. 68.

ESTEVENON (WILLEM ANNE L'). Zie LESTEVENON (WILLEM ANNE).

ESTEVENON (MATTHYS L'). Zie LESTEVENON (MATTHYS).

ESTIUS (GULIELMUS), geboren te Gorinchem in 1541, was de zoon van HESSEL VAN EST, een ijverig katholiek en gesproten uit het oud en adellijk geslacht van dien naam, waarvan het kasteel niet verre van Tiel gelegen was. Aan de Utrechtsche Fraterschool legde hij zich op de godgeleerdheid toe, en genoot aldaar het onderwijs van den beroemden MACROPEDIUS. Hij vertrok van daar naar de Hoogeschool te Leuven, werd in 1561 Meester in de wijsbegeerte, en gaf er gedurende tien jaren onderwijs. In 1580 tot Doctor in de godgeleerdheid bevorderd, werd hij al dadelijk tot Hoogleeraar in die wetenschap te Douay benoemd en eenigen tijd daarna tot President van 's konings collegie, tot Proost van St. Pieter en tot Kanselier der Hoogeschool aangesteld. Hij overleed den 20sten September 1613, werd te Douay in de St. Pieterkerk begraven en zijn grafsteen met een Latijnsch opschrift voorzien. Zijne afbeelding ziet bij FOPPENS het licht.

ESTIUS was een godvruchtig, geleerd en welsprekend man, die in den reuk van heiligheid gestorven is, en die zich door eenige Latijnsche gedichten, meer nog door twistschriften tegen de Jezuiten bekend gemaakt heeft. Hij was het protestantisme zeer vijandig, en hij liet zich door godsdiensthaat zóó vervoeren, dat hij den moordenaar van WILLEM I prijzen en zamenstemmen kon met den lof en de eeretitels, die hem door sommigen werden toegezwaaid en gegeven. De voornaamste schriften van ESTIUS zijn:

Historia Martyrum Gorcomiensium XIX, *majori numero fratrum minorum, anno* 1572 *a Geusiis rebellibus interemptorum*, Colon. 1572. 4°., Duaci, 1603. 8°., Antverp. 1619. 8°. Namurci, 1655. 8°. Ook is dit werk geheel opgenomen in de *Acta Sanctorum*, en in het Hollandsch vertaald door WILLEM SPOELBERG Antw. 1604. 8°.

Orationes Theologicae XIX. Lov. 1614. 8°.

Commentaria in IV *libros sententiarum* PETRI LOMBARDI, Duaci, 1615. fol. 2 tom.

Annotationes in praecipua ac difficiliora Sacrae Scripturae loca, Col. 1621. fol. Ibid. 1623. fol. 1632. 4°.

Commentarius in omnes B. PAULI *Epistolas*, na zijn dood door BARTHOLOMEUS PETRUS te Douay en te Keulen 1631. fol. 2 deelen uitgegeven.

Behalve deze werken had ESTIUS de hand in de uitgave der werken van AUGUSTINUS, zijnde het 9de deel geheel door hem voor de pers gereed gemaakt.

Zie SWEERTIUS, *Ath. Belg.* p. 305; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 399—401, met portr.; PARS, *Index. Bat.* p. 249; SAXE, *Onom. Liter.* T. V. p. 543; KOK, *Vaderl. Woordenb.* D. XIV. bl. 491—493; DE WIND, *Bibl. van Ned. Geschiedschr.* D. I. bl. 498, 499.

ESTIUS (FRANCO), broeder van den voorgaande en mede te Gorinchem geboren, maakte zich als Latijnsch dichter bekend, onder anderen door een *Laus rei herbariae ad* REMBERTUM DODONAEUM, vóór diens *Stirpium historiae Pemtades sex*, Antv. 1583. fol., en door een *Carmen* vóór de *Commentarius in* FL. VEGETIUM *De re militari* van GODESCHALCUS STEWECHIUS.

Zie FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 319.

ESTOR (JAQUES DANIEL) werd in 1730 Fransch predikant te Middelburg, en overleed daar den 14den November 1751, nalatende ééne dochter uit zijn huwelijk met JOHANNA CORNELIA MACQUET. Na zijn dood kwam in het licht:

Les heures de prières par feu Mr. J. D. ESTOR — *Faites a l'occasion de la mortalité des bestiaux et des autres calamités publiques dans les anneës* 1745—1748. *Aux quelles sont ajouté trois sermons sur diverses textes, mis en lumière par son beau fils* CASPARUS DE MOL, *pasteur a Oost-Capelle*, Middelb. 1773. 8°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld.* 1773. a. bl. 459.

ESTOURMEL (JAN VAN) behoorde tot de verbondene Edelen in 1565, en wel bepaaldelijk tot hen die te St. Truijen bijeen kwamen. Hij teekende met anderen een antwoord op een verzoekschrift om hulp en bescherming, den Edelen door eenige belijders van de nieuwe leer aangeboden, waarin aan hen de verzekering werd gegeven, dat hun geen leed of geweld ter zake van de godsdienst zal aangedaan worden, tot hierover door de bijeengeroepene Algemeene Staten anders zal bevolen worden enz.

Zie AREND, *Algem. Geschied. des Vaderl.* D. II. St. IV. bl. 293.

ESTOURNAIX (PHILIPS VAN LALAING Baron D'). Zie LALAING (PHILIPS VAN).

ESTRÉ (JEAN GÉRARD FRÉDÉRIC) werd te Amsterdam den 2den Januarij 1812 geboren. Negen jaren oud verloor hij zijnen vader FRÉDÉRIC GUILLAUME ESTRÉ, en weinige dagen later zijnen grootvader JEAN DAVID ESTRÉ. De dood van den kostwinner des gezins had ten gevolge dat de jonge ESTRÉ in October 1821 de bijzondere school, welke hij sedert 1816 bezocht, moest verwisselen met de Weeshuisschool der Waalsche gemeente. Aldaar maakte hij zoodanige vorderingen, dat hij niet alleen jaarlijks den eersten prijs behaalde, maar ook reeds in 1825 naar de Latijnsche school kon vertrekken, daartoe door de hulp van een lid der gemeente in staat gesteld. Op den 26sten Maart 1830 tot hooger onderwijs bevorderd, brak de school der beproeving voor hem aan. Hij verloor kort daarna zijne moeder, ANNE GERREDINE SOOMER, en de hand, die hem tot hiertoe ondersteund had, trok zich terug. Ofschoon bitter te leurgesteld, liet ESTRÉ den moed niet zakken. Reeds in Junij van laatstgenoemd jaar ontmoeten wij hem als gouverneur der kinderen van den Heer C. S. nabij 's Hage. Hier bleef hij tot September 1838, nadat hij in Julij 1837 het examen voor onderwijzer van den tweeden rang had afgelegd.

Het was hem echter ook weldra vergund naar hoogeren rang te dingen. Den 10den September 1838 werd hij als student aan de Leidsche Hoogeschool ingeschreven, en een half jaar later, den 22sten Maart 1839, tot Candidaat in de letteren met den hoogsten lof bevorderd. Hij keerde als nu naar Amsterdam terug, waar hem de opleiding der zonen van den Heer R. werd toevertrouwd, en op den 26sten Maart 1844 verkreeg hij te Leiden, met den hoogsten lof, het doctoraat in de wijsbegeerte en letteren, na verdediging van zijn *Specimen Literarium inaugurale, exhibens Horatianae prosopographeiae capita duo.*

ESTRÉ vestigde zich nu als privaat-docent te Amsterdam, en had het geluk een aanzienlijk getal leerlingen te verkrijgen; en de toekomst vertoonde zich weder helder voor zijn oog. Maar terwijl hij weldra het toppunt van zijne wenschen bereikt zag, rukte de dood hem weg, en op den 14den October 1846 ontviel hij aan zijne hem hoogachtende vrienden, aan de wetenschap, die zich zoo veel goeds van hem beloofde, en aan haar, die hij tot zijne levensgezellin gekozen had, doch er nog niet mede vereenigd was.

ESTRÉ heeft kort geleefd, maar veel is er door hem gedaan dat anderen, zelfs bij gunstiger omstandigheden, niet zouden hebben te weeg gebragt. De school, waarvoor hij gevormd scheen, en die hij zou gevormd hebben, verloor in hem een degelijk onderwijzer. Als mensch maakte hij door zijne uitmuntende eigenschappen aanspraak op aller achting, en de openlijke hulde hem in de hier onder aangehaalde bron, waar uit wij deze regelen ontleenen, toegebragt, had hij wel verdiend.

De schriften door ESTRÉ in druk gegeven zijn:

Horatiana Prosopographeia, Amst. 1846. 8°.

Historie van het Amsterdamsche Mirakel, voor hen die zelf willen onderzoeken en oordeelen, Amst. 1845. 8°.

Geest en strekking van het besluit aangaande het Lager Onderwijs, van den 2 Jan. 1842, Amst. 1842. 8°.

Bovendien gaf hij in 1843 en 1844 met een paar vrienden het Tijdschrift: *de Referent* uit, waarvan het denkbeeld voornamelijk van hem was uitgegaan.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1846. D. II. bl. 402—408.

ESTRELLE (Kapitein D') voerde het bevel op het fregat *Heldin* van 32 stukken, en nam als zoodanig deel aan den ongelukkigen zeeslag tegen de Engelschen in 1797.

Zie *Verv. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR, D. XXXVIII. bl. 269

ESTVELD (NICOLAAS VAN), geboren te Amersfoort, was een Roomsch Katholiek geestelijke, die te Mechelen den 28sten Januarij 1656 overleed. Hij gaf uit:

Chronicum ac Genealogia Seraphici Patris S. FRANCISCI, *continens ejus vitam nec non XII sociorum ejus, ac LXXI discipulorum, et originem atque progessum ordinis S. Francisci*, Brux. 1655. fol.

Zie FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 906.

ESWIJLER (JOHANNES) was binnenvader in het burgerweeshuis te Hoorn, en maakte zich berucht door het schrijven en uitgeven van het werkje getiteld:

Ziels eenzame meditatien over de voornaamste waarheden des Evangeliums; vertoonende, hoedanig eene ziel op vrije genade, door den geloove in den Heere Jezus zal leven, Amst. 1685. 8°.

Dit werkje werd van minkundigen, voornamelijk te Rotterdam, met groote stichting gelezen. Hetzelve was opgesteld in eenen verwarden, donkeren, onverstaanbaren, dubbelzinnigen mystieken stijl. Vooral bij sommigen *Voetianen* vond het grooten ingang, en deze werden, ter onderscheiding van andere *Voetianen*, *Eswijler* of *Eswijleriaansche Voetianen* genoemd. Tot nog toe, niettegenstaande het werkje reeds tweemalen herdrukt was, had hetzelve tot geen openbaren wederstand aanleiding gegeven, maar toen in 1734 J. BONTKAMP hetzelve voor de vierde maal op nieuw met eenen uitgebreideren titel het licht deed zien, trok de Zuid-Hollandsche Synode er tegen te veld. Wij verwijzen daarover naar het artikel van laatstgenoemde in dit *Woordenboek*, D. II. bl. 1114, doch voegen er bij dat ook JOHANNES DU VIGNON, Predikant te Rotterdam, tegen die uitgave waarschuwde, in een daartoe strekkend *Onderrigt* voor de, door hem toen bezorgde, uitgave van BRAKEL's *Leer en leiding der Labadisten*. En het was daar tegen dat WILLEM ESWIJLER, de zoon van JOHANNES en predikant te Haringkarspel, weder uitgaf:

Klaagbrief over een gehoonde vader, door zijn zoon, tegen Ds. J. DU VIGNON, Amst. 1738. 8°.

De vijfde druk van ESWIJLER's werkje bovengenoemd zag te Rotterdam 1739 in 8° het licht.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III. YPEIJ, *Geschied. van de Krist. Kerk in de 18de eeuw*, D. VII. bl. 257, 337, D. X. bl. 417; YPEIJ, en DERMOUT, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. III. bl. 83, 322—326, Aanteek. bl. 52.

ETHELOCUS. Zie EELCO.

EUFRENIUS (ALBERTUS), zoon van GEORGE BARENT EUFRENIUS, koopman te Leiden, geboren te Amsterdam in 1581, was geneesheer aldaar. Als student maakte hij zich reeds bekend door een bundeltje Latijnsche gedichten, *Erotica*, *Basia*, *Coma*, en *Sylva*, hetwelk de goedkeuring wegdroeg van mannen als VULCANIUS, SCRIVERIUS, LYDIUS, DELMANHORST en andere beoefenaren der Latijnsche poëzy, en getiteld is:

Poëmata ALBERTI EUFRENII GEORGIADIS, Lugd. Bat. 1601. 8°.

Hij overleed in 1625. Zijne afbeelding ziet het licht. Zijne zinspreuk was: *Victrix mortis virtus*. (De deugd overwint de dood).

Zie SWEERTIUS, *Athen. Belg.* p. 113; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 41; HOEUFFT, *Parnas. Latino-Belgic.* p. 107; PEERLKAMP, *de poëtis Latin. Nederl.* p. 207; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 82.

EUGALENUS (SEVERIJN) was een beroemd geneesheer die, te Dokkum in Friesland geboren, eerst door Duitschland en Engeland reisde, zijne kunst te Hamburg en te Londen uitoefende en zich eindelijk te Emden nederzette, waar hij door zijne kunst buitengewoon veel opgang maakte. Van hem ziet het licht:

De morbo scorbuto liber, Brem. 1588. 8°.

Zie *Biograph. Univ.* T. VII. p. 138.

EUROTELES (THEODORUS) werd geboren in het Friesche dorp Oosterend, omstreeks het midden der zestiende eeuw. Hij ontving het onderwijs in verschillende vakken, eerst te Haarlem, daarna te Bolsward. Verder is er van hem niets bekend. Hij heeft vele werken geschreven, maar er slechts van uitgegeven, behalve een *Carmen Elegiacum de horrendo Cataclysmo, qui Frisiam anno* 1573 *Kalendis Novembribus afflixit: Judicium Parides, super tribus de aureo malo litigantibus Deabus*, Leovard. 1574.

Zie SUFFRID. PETRUS, *de Scriptor. Fris.* p. 182, 183; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 1122.

EUSUM (WIGBOLD VAN). Het geslacht VAN EUSUM, EWSUM of EUWSUM, was van Friesland oorspronkelijk, en reeds in de vijftiende eeuw komen er personen van voor, die zich door hunne daden bekend maakten. Zoo meldt ons SCHOTANUS (*Friesche Hist.* bl. 344) van een ONNE VAN EUSUM, die den dikken toren te Middelstum, van welke plaats hij heer was, deed bouwen, ondanks den tegenstand der Groningers. Welligt is hij dezelfde die vermeld wordt als hebbende zich bijzonder verdienstelijk jegens de hervorming in Groningerland gemaakt. (YPEIJ en DERMOUT, *Geschied. der Ned. Herv. Kerk*, D. I. bl. 66). Een andere ONNE VAN EUSUM, zeekapitein, werd in 1586 door de Oost-Friezen gevangen genomen, en later tegen den wederregtelijk gevangen gehouden HENRICUS PAULINUS uitgewisseld. (*Gron. Volks-Alm.* 1838. bl. 190).

WIGBOLD VAN EUSUM, mede uit dat geslacht gesproten, was heer van Nijënoord, en komt onder dien naam meestal bij de geschiedschrijvers voor. Hij maakte zich in den oorlog tegen Spanje verdienstelijk. Allereerst ontmoeten wij hem, na het verraad van RENNENBERG, toen hij in 1580 van Gedeputeerden uit de provincien verlof kreeg om zes vendelen soldaten te ligten, op kosten der Ommelanden. Hij trok met dat volk naar Winsum in Groningerland, en geraakte bij Warfsum en den Dam herhaalde malen slaags met de Groningsche bezetting, die uit die plaatsen telkens verdreven werd. In het volgende jaar trok hij naar Blokzijl, en ontzette den overste NORRITS in St. Jans Camp, alwaar hij door RENNENBERG belegerd werd. De Groningers zijne schans te Winsum belegerd hebbende, trok hij terug en verjoeg hen. Hij belegerde vervolgens Aduwarder-zijl, doch was genoodzaakt dit beleg op te breken, en werd door de soldaten van RENNENBERG geslagen, door dat de Friesche boeren bij diens nadering schandelijk de vlugt namen. VAN EUSUM trok met het overschot van zijn volk naar Winsum, doch was genoodzaakt deze plaats en Warfsum aan JAN BAPTISTA TAXIS, Luitenant in Spaansche dienst, bij capitulatie over te geven. Hij vertrok met zijn volk naar Friesland. Aldaar kreeg hij in 1582 last om zich te Oldeborn te verschansen, waar hij kort daarop een hevige aanval van VERDUGO wederstond niet alleen, maar ook door wel gelukte uitvallen den vijand veel afbreuk deed. In 1583 kreeg hij met ASINGA ENTES last om op nieuw zes vendelen te werven, waarmede hij Oterdum bemagtigde en versterkte. Op het laatst van dat jaar werd die plaats door de Spanjaarden belegerd, maar door VAN EUSUM dapper en hardnekkig verdedigd. Hij had evenwel reeds lang aan ziekte gesukkeld en overleed tijdens het beleg in het begin van 1584. Zijn lijk werd in een looden kist in de kerk aldaar begraven. De geschiedschrijver BOR noemt hem „een cloeck ende seer couragieus edelman, ende een groot liefhebber van sijn vaderlandt, stout van bestaen, seer vroom van gemoet; hij was op die van Groningen seer verbittert, doch het geluck en wilde hem altijts niet dienen, hij heeft bij den krijch niet verovert, maar sijn eigen goederen seer belast, ende in de oorloge vermindert."

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. XV. bl. 266 (229), B. XVI. bl. 233. (4), 239 (7), 272 (32), B. XVII. bl. 316 (19), B. XVIII. bl. 392 (26), 402 (34); WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VII. bl. 238. 366, 492; SIEGENBEEK, *Laudat.* JANI DOUSAE, *Annot.* p. 135, 136.

EUSUM (CASPAR VAN), zoon van den voorgaande, werd na zijn's vaders dood Heer van Nijenoord, en leende mede zijn arm tot bevrijding des vaderlands. Hij nam in 1592 deel aan de belegering van Steenwijk, onder Graaf WILLEM LODEWIJK, en verwierf zich onsterfelijken roem door de verdediging van Koevorden, welke vesting door VERDUGO van September 1593 tot April 1594, toen zij door MAURITS ontzet werd, werd ingesloten. Terwijl aan den eenen kant de belegerden den vijand door gedurige uitvallen verontrustten, liet deze geene middelen onbeproefd om VAN EUSUM door bedreigingen en beloften in zijne trouw te doen wankelen. Honderd duizend gulden, groote eere en het Overste-Luitenantschap werden hem door VERDUGO aangeboden, indien hij de vesting wilde overgeven; maar VAN EUSUM gaf ten antwoord „dat hij sijn eere en de reputatie liever hadde, dan hij om gelts wille een verrader van sijn vaderland wilde worden." Hij had dan ook de eer om Prins MAURITS binnen de door hem zoo dapper verdedigde vesting te ontvangen, en daardoor hem in de gelegenheid te stellen het beleg voor Groningen te slaan.

Andere krijgsbedrijven van VAN EUSUM zijn niet vermeld; wij ontmoeten hem nog eens in 1600, toen hij als Gouverneur met achthonderd man de opgerigte sterkte bij Groningen bezet hield. Hij was daarna nog vier en twintig jaren Gouverneur van Drenthe, en overleed in 1639. Hij was in 1600 gehuwd met ANNA VAN DER DOES, dochter van JOHAN VAN DER DOES, bij wie hij verscheidene kinderen verwekte, waarvan de meesten op jeugdigen leeftijd gestorven zijn.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. XXXI. bl. 786 (8); *Kron. van Gron. en de Ommeland.* bl. 210, 211; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VIII. bl. 379; SIEGENBEEK, *Laudat.* JANI DOUSÆ, *Annot.* p. 135—138.

EUTH (JOAN AEGIDIUS) was een vermaard geneesheer van wien in het licht verscheen:

Anatome umbilici curiosa, Leid. 1697. 8°.

De Hydrope, Hagae 1700. 8°.

Zie FERWERDA, *Cat. Univers.* D. 1. St. VII. bl. 197.

EUVERLANDER (CLAES LOURENSZ) werd geboren te Jisp,

en was een voortreffelijk beeldhouwer, beeldsnijder en boetseerder. Hij heeft op zijne kunst Frankrijk, Italië en andere landen doorreisd en leefde op het midden der zeventiende eeuw.

Zie *Zaanl. Jaarb.* 1847. bl. 55; HONIG, *Geschied. der Zaanl.* D. II. bl. 165.

EVANS (E.) was onderwijzer in de Engelsche taal, kostschoolhouder te Delft en leefde in de tweede helft der achttiende eeuw. Hij maakte zich verdienstelijk door de volgende geschriften:

Nieuw en Volkomen Engelsche en Nederduitsche Spraakkonst, Rott. 1757. 8°; 2de vermeerderde druk ald. 1779. 8°.; 4de druk ald. 1793. 8°. 3 stukken.

Eene natuurlijke en gemakkelijke leerwijze in het spellen en uitspreken der Engelsche taal, 4de druk, Rott. 1797. 8°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1779. *a.* bl. 525; ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*; DE JONG, *Alph. lijst van Ned. Boek.*

EVANS (S. W.) was een graveur die op het laatst der achttiende en het begin der negentiende eeuw leefde, en van wien eenige portretten van predikanten en silhouetten bestaan.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EVENBLIJ (JOHANNES) woonde op het laatst der achttiende eeuw te Gouda, en maakte zich als landbouwkundige bekend, door de mededeeling van *behoed- en geneesmiddelen tegen eenige kwalen van het rundvee*, die, in het zevende deel der *Verhandelingen uitgegeven door de Maatschappij ter bevordering van den landbouw te Amsterdam opgerigt*, zijn medegedeeld en waarvoor den schrijver van wege die Maatschappij tien gouden ducaten, of een stuk zilver van gelijke waarde, zijn toegewezen. Door genoemde Maatschappij werd in 1789 eene prijsmedaille uitgeloofd, voor de vervaardiging van het tweede deel van een *Landbouwkundig schoolboek*. EVENBLIJ, die mede onder de inzenders van een antwoord was, mogt den prijs niet behalen, maar verwierf voor zijne niet bekroonde verhandeling een exemplaar van de werken der Maatschappij, en maakte zich daarop als schrijver bekend. In 1792 werd hij door dezelfde Maatschappij tot haren correspondent benoemd. In de *Verhandelingen van den Oeconomischen Tak der Hollandsche Maatschappij*, nu de Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij te Haarlem, komt van hem ook voor eene *Over het onkruid, rossement genaamd.*

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* in 4°. D. IV. bl. 166, a. D. V. bl. 106, b, D. VIII. bl. 177, b; DE JONG, *Naaml. van Ned. Boek*, bl. 656, 679.

EVENHUYS (LAMBERTUS) werd eerst beroepen te Zoest in 1738, en vertrok van daar in 1740 naar IJsselmonde. Hij sprak aldaar, naar aanleiding van *Hoogl.* I. vs. 6, in 1753 een leerrede uit, bij gelegenheid dat hij over eene verfoeijelijke lastering, welke hem bij de wereld ruim acht jaren had aangekleefd, bij vonnisse van den Ed. Hove van Holland enz. hebbende gezegepraald, op orde van de Synode zijne predikdienst weder aanving. Die leerrede was getiteld:

De uiterste wangestalte der kercke tegen alle ongegrond en kwaad vermoeden verdedigt en de waare oorzaak daarvan aangetoond, enz. Rott. 1753. 4°.

Bij die gelegenheid kwam ook in het licht:

Ebenhaëzar of Gedenkteeken, door verscheyde Digters opgerigt voor den Eerw. heer L. EVENHUIS, *Predikant te IJsselmonde, bij gelegenheid van de overwinning na* 8 *jaren zoo smertelijk als kostbaar Proces op de vijanden van zijn Eerw. zoo loffelijk behaald*, Rott. 1753. 4°.

Het schijnt echter dat er later tegen den man, schuldig of niet schuldig, andermaal kwade vermoedens zijn opgerezen, althans hij werd in 1765 van zijne dienst ontzet. Van hem ziet ook het licht:

De Pligt der Evangelie Gezanten, vertoont in een Leerreden over Jesaja XL. vs. 9 *ter opening van het Hoog Eerw. Chrystelyke Synode van Zuid-Holland, vergadert in den Briel, uitgesproken den* 9 *Julij* 1748, Rott. 1749. 4°.

Behalve door een grafschrift op Ds. CORNELIUS VAN VELZEN, maakte EVENHUYS zich ook als dichter bekend, door in de *Dichtkundige Cypressenbladen* te plaatsen: *De Vrede, klaagliedt over het onverwachtst en allerdroevigst afsterven van den doorluchtigsten Vorst* WILLEM KAREL HENDRIK FRISO enz., hetwelk hij vertaald had uit zijn eigen Latijn, hetgeen er tegenover gedrukt staat.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1738. b. bl. 656, 1739. a. bl. 504, 1752. a. bl. 670; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. IV. V. bl. 41, VI; BRANS, *Kerk. Regist. van ZuidHoll.* bl. 96; VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. dicht.* D. II. bl. 82; *De Kansel-ontluister. in de Herv. Kerk*, bl. 138—141.

EVER (GERARD) was een der Ridders, die in 1272 Graaf FLORIS V de West-Friezen hielp bevechten, en die, in den grooten slag bij Heilo, op den 20sten Augustus van genoemd jaar voorgevallen, met anderen aldaar het leven liet.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. III. bl. 17.

EVERAERT (PIETER) of PETRUS EVERHARDI was eerst predikant te Nieuwpoort in Vlaanderen, welke stad hij verliet tijdens de belegering door PARMA in 1583. Hij begaf zich naar Goes, en werd daar voor eenen tijd als predikant aangenomen. In hetzelfde jaar te 's Gravenhage beroepen, vertrok hij eerst in 1584 derwaarts en overleed er in 1604. Hij was een man kundig in talen; zóó zelfs, dat hem van wegen de Staten Generaal opgedragen werd om Spaansche en Italiaansche stukken in het Hollandsch over te zetten.

Zie SOERMANS, *Kerk. regist. van Zuid-Holl.* bl. 127; TE WATER, *Kort verh. der Reform. van Zeel.* bl. 276, 277; *de Navorscher*, D. III. *Bijbl.* bl. CXXXVII.

EVERAERTS (GILLES). Zie EVERARD (AEGIDIUS).

EVERAERTS (NICOLAAS). Zie EVERARDI (NICOLAUS).

EVERAERTS (ANTHONY), door sommigen ANTHONIUS EVERARD genoemd, werd in den aanvang der zeventiende eeuw te Middelburg geboren, alwaar hij na den afloop zijner studiën zich als geneesheer vestigde.

Behalve zijne geneeskundige praktijk, bleef hij de natuuren geneeskundige wetenschappen ijverig beoefenen. Als natuurkundige heeft hij zich vooral toegelegd op de nasporing der voorttelings verrigtingen bij levende dieren. In zijne verhandeling:

Novus et genuinus hominis, brutique animalis exortus, Mediob. 1661. 12° en later te Leiden, 1688 in 12°, onder den titel van *Cosmopolitæ Historia naturalis* herdrukt, vindt men een aantal proeven medegedeeld, die op levende konijnen genomen waren, met het doel om eenig licht over dit duister onderwerp te verspreiden.

Als geneeskundige bekwam hij geene mindere vermaardheid door het onderzoeken eener wanschapene vrucht, almede te Middelburg onder den titel:

Lux e tenebris affusa ex viscerum monstrosi partus enucleatione, 1661. 12° verschenen.

Bovendien is EVERAERTS een der eersten in ons vaderland geweest die in zijne verhandeling:

Collatio antiqui morbi recrudescentis cum Gallico vel Indico, Mediob. 1661. 12°.

trachtte aan te toonen, dat de Venerische ziekte in Europa reeds lang bekend was, eer men haren oorsprong aan de Napolitanen wilde toegeschreven hebben. Dit werkje is in het Hollandsch vertaald en uitgegeven onder den titel van:

Herwekte Sooghster-siekte, Middelb. 1661. 12°. waarvan ook eene Hoogduitsche vertaling het licht zag.

EVERAERTS was lid der regering zijner geboorteplaats, en is te Antwerpen, werwaarts hij zich begeven had om eene verkooping van schilderijen bij te wonen, overleden den 28sten April 1679 en te Middelburg begraven.

Zie DE LA RUE, *gelett. Zeeland*, 2de druk, bl. 56; ELOY, *Dict. histor. de la Medecine ancienn. et modern.*; COHEN, *Geschied. der Geneesk.* bl. 446, 447, 568.

EVERARD (Graaf) komt in de Frankische afdeeling onzer geschiedenis voor als bezitter van verscheidene landgoederen in Friesland. Men vindt vermeld dat GEROLF, vader van den Hollandschen Graaf DIRK I, een groot deel van het later genoemde Holland van den Duitschen Keizer ontvangen hebbende, later door den Noorman GODFRIED verdreven is geworden; doch dezen weder op zijne beurt verjaagd en vermoord werd door den eersten, bijgestaan door EVERARD, die toen ook zijn vroeger eigendom van den Keizer terugbekwam, en, gelijk sommigen willen, hier te lande de waardigheid van Hertog bezeten heeft. WAGENAAR meent dat zijn Graafschap, Hameland geheeten, van ouds een gedeelte van de Veluwe geweest is.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. II. bl. 91—98; VAN DER CHIJS, *de Munten van Holland en Zeeland*, bl. 6.

EVERARD (AEGIDIUS), of GILLIS EVERAERTS, werd te Bergen op Zoom geboren, studeerde te Leuven en oefende in de zestiende eeuw de geneeskunde te Antwerpen uit. Hij schreef:

Commentarius de herba panacea, quam alii tabacum, alii petum, aut Nicotianam vocant, Basil. 1561. 16°. Herdrukt Antw. 1567. 16°. en aldaar in 1583, 16° met:

Compendiosa narratio de risu et praxi radicis Mechoacanæ ex Hispania nova Indiae Occidentalis nuper allatae, Antv. 1583. 16o.

Een herdruk van beide werkjes verscheen ook te Antwerpen 1587. 16o. en nog eene uitgave te Utrecht 1644 in 12o.

Deze laatste uitgaaf bevatte een aantal bijvoegselen, die aan de bijdragen betrekkelijk de Tabacologie van NEANDER, VAN DER MEER, RAPHELENGIUS en FALCKENBURG ontleend waren. Vooral maakte die uitgave niet weinig opgang, omdat die tevens het geschrift van JAKOB I, Koning van Engeland, tegen het misbruik van den tabak bevatte, dat bekend is onder den titel van: *Misocapnus, sive de abusu Tabaci lusus Regius a Jacobo I, Rege Angliae compositus.*

Het sterfjaar van EVERARD is niet bekend.

Zie FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 29; ELOY, *Diction. histor. de la Medicine ancienn. et moderne.*; *Biograph. Univers.* T. VII. p. 152; SCHOTEL, *Letterk. Bijdr. over de geschied. van de Tabak* enz. bl. 115.

EVERARD (ANTONIUS). Zie EVERAERTS (ANTHONY).

EVERARDI (THOMAS) werd te Dordrecht geboren, en was een zeer geleerd man, die in 1487 predikheer en leeraar in de godgeleerdheid te Leuven was.

Zie BALEN, *Beschrijv. van Dordr.* D. I. bl. 204.

EVERARDI (NICOLAUS), of NICOLAAS EVERAERTS, werd te Grijpskerke op Walcheren in 1463 geboren. Zijn eigenlijke naam was KLAAS EVERTSZOON, welke EVERT, ofschoon uit een edel geslacht in Beijeren gesproten, landman of schipper van beroep was. Na zijne voorbereidende studien vertrok hij naar Leuven, studeerde er in de regtsgeleerdheid onder ARNOLDUS DE BEKA en PETRUS DE THENIS, en werd er den 11den Junij 1493 tot doctor in de regten bevorderd. Na eenigen tijd openbaar onderwijs te Leuven gegeven te hebben, werd hij in 1498 te Brussel Officiaal van HENDRIK DE BERGES, Aarts-bisschop van Kamerijk, daarna Deken der Collegiale kerk van St. Gudula te Anderlecht en vervolgens Deken van St. Gudula te Brussel. Hij werd van daar geroepen als Lid van den grooten Raad te Mechelen en in 1509 tot Voorzitter in het hoogste Geregtshof van Holland en Zeeland benoemd. Deze waardigheid nam hij gedurende achttien jaren met ijver en trouw waar, en was bij den inval der Gelderschen in den Haag genoodzaakt te vlugten. Toen KAREL V nog prins was, en zich in 1515 te Dordrecht als Graaf van Holland wilde laten huldigen, maakte hij zulks door den mond van EVERARDI aan de Staten plegtig bekend. Deze vorst riep hem ten laatste in 1528 als Voorzitter van den Grooten Raad naar Mechelen, alwaar hij den 9den Augustus 1532 overleed. Hij ligt in de kerk der H. Maagd begraven, en zijn graf is met een opschrift voorzien, hetwelk in 1638 vernieuwd werd. Zijne afbeelding ziet op onderscheidene wijzen het licht. De beste in de *Elogia* van MIRAEUS met een Latijnsch bijschrift van dezen.

EVERARDI was, na het verlaten van den geestelijken stand, gehuwd met ELISABETH VAN BLYOUT of BLYOEL, of volgens anderen ELIZA BLANDELLE, bij wie hij negen kinderen verwekte; drie dochters en zes zonen. Eene der dochters, ISABELLA NICOLAI, was Abdisse in het St. Aagten klooster te Delft en wegens hare geleerdheid, Latijnsche taalkennis en bedrevenheid in de schilderkunst beroemd; eene tweede, ELISABETH NICOLAI, is gehuwd geweest aan DIEDERIK DEIJEN, die in 1549 Raadsheer van het Friesche hof werd, en in 1554 werd opgevolgd door ANTONIO DEL VAILLE, die tot huisvrouw had de derde dochter van NICOLAUS EVERARDI, GENOVEVA NICOLAI. Zijne zonen hebben zich allen meer of minder bekend gemaakt en zullen in dit woordenboek op hunne plaatsen behandeld worden. Hunne namen, die zij bij gemis aan een geslachtsnaam, welken toen nog aan vele familien ontbrak, voor zich kozen zijn: PETRUS HIERONIMUS NICOLAI, EVERARD NICOLAI, NICOLAUS NICOLAI, met den bijnaam GRUDIUS, ADRIAAN MARIUS NICOLAI, JANUS SECUNDUS en FRANCISCUS NICOLAI. De werken door NICOLAUS EVERARDI uitgegeven zijn getiteld:

Topica Juris, sive loci argumentorum legales, Lovan. 1516. fol., ibid. 1552. 8, en meermalen te Venetie, te Lijon en te Frankfort herdrukt.

Consilia sive Responsa Juris, Lov. 1554, folio. Herdrukt te Antwerpen in 1577 en 1643 en elders.

Uitbundig is de lof door de beroemdste mannen, waaronder zelfs een ERASMUS, aan NICOLAUS EVERARDI toegezwaaid. Hij was een der alleruitmuntendste mannen en grootste regtsgeleerden, welken ooit in de Nederlanden zijn voorgekomen. Nooit heeft hij iets gedaan om winst of eer, of ter gunste zijner magtige vrienden, en nog veel minder de woorden van de wet verdrongen om zijne gedingen te winnen. Hij bezat bij zijne uitstekende geleerdheid het grootste geheugen, dat ooit iemand te beurt viel.

Zie SWEERTIUS, *Athen. Belg.* p. 576; *Poëmata trium fatrum Belgar.* etc. L. B. 1612. p. 126, T. II. p. 53; VAN BLEYSWYCK, *Beschrijv. van Delft*, bl. 321; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 907, 908, met portret. DE LA RUE, *gelett. Zeel.* 2de druk bl. 274—280; VAN MIERIS, *Hist. der Ned. Vorst.* D. II. bl. 5, 6; KOK, *Vaderl. woordenb.* D. XIV. bl 517, 518; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 335; KIST en ROYAARDS *Archief voor Kerk. geschied.* D. I. bl. 233; Dezelfden, *Nederl. Archief voor Kerk. geschied.* D. II. bl. 17; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 82; DE CRANE, *Letter- en Geschiedk. verzamel.* bl. 21, 22.

EVERARDI (HADRIANUS). Zie NICOLAI (ADRIAAN MARIUS).

EVERARDI (JANUS). Zie JANUS SECUNDUS.

EVERARDI (NICOLAUS). Zie GRUDIUS (NICOLAUS).

EVERARDI (NICOLAUS), zoon van NICOLAAS EVERARDI *de Jonge*, die een broeder was van den voorgaande, werd te Amsterdam geboren, ofschoon hij door VIGLIUS een Fries wordt genoemd. Hij maakte zich door zijne kennis der regtsgeleerdheid zoo beroemd, dat hij tot Raadsheer van de Hertogen WILLEM en ALBERT VAN BEIJEREN, te Munchen, en daarna van Keizer KAREL V. benoemd werd. Laatstgenoemde vorst stelde hem in 1535 tot Raadsheer der Keizerlijke kamer te Spiers aan, en de verzorgers der Hoogeschool te Ingolstad beriepen hem in 1542 tot Hoogleeraar in de regten. Hij nam deze betrekking tot zijn dood toe waar, die in 1570 te Ingolstad plaats had. Hij schreef de volgende werken:

Isagoge ad Jurisprudentiam.

Disputatio Juridica de Regalibus.

De testibus et fide instrumentorum, eorumque productione, Francof. 1618. fol. ibid. 1688. fol.

Centum argumenti modi, Lugd. 1547.

Theses de prohibitione alienationis fatae per testatorem in ultima voluntate.

NICOLAUS EVERARDI had drie zonen: NICOLAUS, CASPER, en GEORGIUS, die zich allen als regtsgeleerden hebben bekend gemaakt. De oudste, in 1580 overleden, was ook, gedurende acht en twintig jaren, Hoogleeraar te Ingolstad, en liet vier zonen na: WILHELMUS, ALBERTUS, NICOLAUS en FERDINANDUS, die ook allen de regtsgeleerdheid beoefend hebben.

Zie SWEERTIUS, *Athen. Belgic* p. 575, 676; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 907; HOOGSTRATEN, *woordenb.* D. IV. bl. 206; LUISCIUS, *woordenb.* op EVERARD; WAGENAAR, *Beschrijv. van Amst.* D. XI. bl. 202; KOK, *Vaderl. woordenb.* D. XIV. bl. 515, 516; DE WAL, *Orat. de Clar. Fris. Jureconsult. Annot.* p. 120; DE CRANE, *Letter.- en Geschiedk. verzamel.* bl, 21. 22.

EVERARDI (POPKO) was Secretaris van Groningen tijdens de belegering in 1594. Hij was het die de capitulatie artikelen overleverde en zijne stadgenooten wegens hunnen afval en gehechtheid aan den koning trachtte te verontschuldigen.

Zie BOR, *Nederl. Oorl.* B. XXXI. bl. 832 (43).

EVERARDT (JACOB), ook wel EVRARD en URARD genoemd, was te Dinant geboren omstreeks het midden der zeventiende eeuw. Het is onbekend bij wien hij onderwijs ontvangen heeft. Hij was een zoo verdienstelijk miniatuur portretschilder, dat dat hij naar Spanje geroepen werd, om er de koninklijke familie te schilderen. Hij vertrok vervolgens naar Weenen, waar zijn werk veel bijval vond, en vestigde zich eindelijk te 's Hage, waar hij in 1708 als lid der Haagsche Confrerie van Pictura werd ingeschreven. Van zijn overlijden is niets bekend. Een andere miniatuur-schilder van denzelfden naam, en mede JACOB geheeten, doch te Luik geboren, woonde mede te 's Hage, en deze of de eerstgenoemde zal wel dezelfde geweest zijn als PERPETE EVRARD, die bij IMMERZEEL vermeld staat. Mogelijk zijn de drie schilders alhier genoemd, wel één en dezelfde persoon.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

EVERDINGEN (BEERNT) was een inwoner van Utrecht welligt afkomstig uit het aanzienlijk geslacht van dien naam. Hij werd in 1473 met anderen wegens kwaadsprekendheid jegens den Hertog FILIPS VAN BOURGONDIë, den Bisschop en sommige Raadsleden, uit de stad gebannen; doch in 1477, toen hij tot Raad verkozen werd, is dit vonnis weder opgeheven. In 1479 werd hij andermaal Raad der stad, en in 1481 tot burgemeester verheven. In laatstgenoemd jaar was hij een der afgevaardigden wegens de stad Utrecht aan den Aartshertog MAXIMILIAAN, om over den vrede te handelen. Zijn verder levenslot is ons niet bekend.

Zie BURMAN, *Utrechtsche Jaarb.* D. III. bl. 98, 160, 176, 299, 469, 519.

EVERDINGEN (CORNELIS LOUSZ. VAN) was welligt een kleinzoon van FREDERIK RENESSE VAN BAAR, die zich ook, naar eene heerlijkheid, VAN EVERDINGEN liet noemen. Hij diende onder de watergeuzen, en was bij de inneming van den Briel

Daarna diende hij te land onder SONOY, en later als Hopman in het regiment van WIGBOLD VAN EUSUM, heer van Nijenoord. Toen BOSSU in 1572 een aanslag op Haarlem voorhad, was EVERDINGEN, aan het hoofd van een vendel van drie honderd soldaten, onder den Overste LAZARUS MULLER, mede tot hulp van die stad afgezonden. Hij werd later door SONOIJ in gewigtige zaken gebruikt, en sneuvelde in 1581 in den strijd bij Nordhorn, waar NORRITS door VERDUGO geslagen werd. Of hij dezelfde is met CORNELIS LOEVESZOON van Utrecht is twijfelachtig.

Zie BOR, *Nederl. Oorl.* B. VI. bl. 365 (265), 396 (288); NIJHOFF, *Bijdr. voor Vaderl. Geschied.* D. I. bl. 84; VAN GRONINGEN, *Geschied. der Watergeuz.* bl. 229, 230, hier door ons gevolgd.

EVERDINGEN (CORNELIS VAN) schreef een tooneelspel getiteld:

De slag in Vlaanderen, 1670.

Zie WITSEN GEYSBEEK, *Woordenb. van Ned. dicht.* D. II. bl. 291.

EVERDINGEN (CAESAR VAN) behoorde tot een geslacht dat een aantal beroemde kunstenaars heeft opgeleverd, die welligt de hier boven genoemde CORNELIS LOUSZ. VAN EVERDINGEN tot hunnen grootvader gehad hebben. Hij werd te Alkmaar in 1606 geboren, was een der beste leerlingen van JAN VAN BRONKHORST, en een naauwkeurig teekenaar. Hij bezat, volgens IMMERZEEL, eene levendige verbeelding, een krachtig koloriet en een meesterlijk penseel. Ofschoon hij zich veelal op landschappen toelegde, was het nogtans, vooral in historie- en portretstukken, dat hij grooten roem verworven heeft. Onder zijne kunstwerken muntten de geschilderde deuren van het orgel in de kerk te Alkmaar uit, die hij in 1648 vervaardigde, en de *zegepraal van* DAVID over GOLIATH voorstellen. Hij schilderde ook een Doelestuk in die stad, waarop de bevelhebbers der schutterij levensgroot waren afgebeeld. Verder komen nog stukken van hem voor:

In het Koninklijk Kabinet te 's Hage:

De portretten van de familie van den Raadpensionaris STEIJN: *onder de zinnebeeldige voorstelling van* DIOGENES, *op de markt te Haarlem menschen zoekende.*

In het Museum Boymans te Rotterdam:

Een vrouwen portret.

CAESAR VAN EVERDINGEN heeft ook teekeningen gemaakt, die breed, stout en in den Italiaanschen stijl bewerkt zijn. Hij wordt gezegd ook Architect geweest te zijn, en is te Alkmaar in 1679 overleden.

Zie KOK, *Vaderl. woordenb.* D. XIV. bl. 514; *Notitie der schild. van het Kon. Kabin.* bl. 8; IMMERZEEL, *Lev. en werk. der. Kunstsch.*; *Cat. van schild. in het Museum* BOYMANS *te Rott.* bl. 14; KRAMM, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

EVERDINGEN (ALDERT VAN), broeder van den voorgaande, werd te Alkmaar in 1625 geboren. Van ROELAND SAVERY en PIETER MOULYN genoot hij het onderwijs in de kunst, die hij beiden weldra overtrof. Hij muntte vooral uit in het schilderen van landschappen, waarin hij zich eenen onsterfelijken roem verworven heeft. De Heer KRAMM zegt van hem dat er bijna geene publieke kunstgalerij in Europa bestaat, of zijne werken worden er hoog gewaardeerd, als tot de paarlen van de Hollandsche kunstkroon behoorende. Het Museum te Amsterdam bezit een landschap van hem. Ook als teekenaar was hij zeer verdienstelijk. Hij vervaardigde de teekeningen voor het werk van HENDRIK VAN ALKMAAR, *Rijntje de Vos* getiteld, die hoogst voortreffelijk zijn, daar, mede volgens den Heer KRAMM, de dieren als het ware leven en zich bewegen in hunnen natuurlijken staat. Bij zulke groote verdiensten voegde VAN EVERDINGEN een deugdzamen wandel, en overleed hij in November 1675. Zijne afbeelding is bij HOUBRAKEN en daarnaar bij IMMERZEEL. Hij liet drie zonen na, KORNELIS, PIETER en JAN, die allen de kunst beoefend hebben, doch waarvan verder niets vermeld staat.

Zie HOUBRAKEN, *Schouwb. der Schild.* D. II. bl. 94, 95; IMMERZEEL, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; DUBOURCQ, *Beschrijv. der Schild. op 's Rijks Museum te Amst.* bl. 37. NAGLER, *Kunst. Lexic.* T. IV. S. 167—171.

EVERDINGEN (JAN VAN), broeder van de voorgaanden, werd te Alkmaar in 1625 geboren. Hij studeerde in de regten, vestigde zich als Advokaat in zijne geboorteplaats en verwierf er zich een groot vermogen. Uit liefhebberij beoefende hij de kunst en schilderde bij voorkeur stillevens. Er zijn dan ook geene stukken van hem bekend. Hij overleed waarschijnlijk in 1665.

Zie HOUBRAKEN, *Schouwb. der schild.* D. II. bl. 94, 95; IMMERZEEL, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; KRAMM, *Lev en werk. der Kunstsch.*

EVERHARD (J.) schreef:

Schatkamer des Evangeliums, Amst. 1688. 4°.

Zie ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*

EVERHARDI (NICOLAUS). Zie EVERARDI (NICOLAUS).

EVERHARDI (PETRUS). Zie EVERAERT (PIETER).

EVERKITTE was Kapitein in dienst van den staat, denkelijk in Zeeland te huis behoorende. In 1573 was door ALVA eene nieuw uitgeruste vloot onder bevel van Don SANCHO D' AVILA gesteld, om het belegerde Middelburg van leeftogt te voorzien. Bij eene poging daartoe was de geheele vloot van Antwerpen gezeild, doch ontmoette bij Borsselen die der Zeeuwen, onder EWOUT PIETERSZOON WORST. Een hevig gevecht ontstond er. Onder de Spaansche schepen was er een door den Heer van BLICQUI, een Henegouwsch Edelman gevoerd, en de *Oliphant* geheeten, hetwelk aanmerkelijke schade door het geschut aanrigtte. Daarom besloten de Kapiteinen GROENEVEEN en EVERKITTE dit schip aan boord te klampen. Hevig was de strijd, doch de Zeeuwen overwonnen. De Heer VAN BLICQUI sneuvelde, maar ook de Kapiteins GROENEVEEN en EVERKITTE. Het gevecht was zoo bloedig geweest dat het gansche verdek eene slagtersbank geleek, en de afgehouwen handen, armen, beenen, enz. in manden moesten verzameld worden en in zee geworpen.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. VI. bl. 433 (317); 's GRAVEZANDE, *tweede eeuw gedacht- der Middelb. Vrijheid*, bl. 309.

EVERS (EGIDIUS). Zie EVERARD (AEGIDIUS).

EVERS (CAREL JOSEPH Baron) werd te Brussel den 8sten Mei 1773 geboren. Reeds vroeg trad hij in dienst, en onderscheidde zich door zijnen ijver en vlijt als kavalerist bij de nationale Garde in zijne geboorteplaats. Hij werd den 4den November 1788 sergeant van een bataillon Jagers, en was daarna Onder-Luitenant der Dragonders te Namen. Bij de komst der Oostenrijkers in Belgie ging hij in Fransche dienst over en hield den roem van dapperheid en trouw, strijdende voor zijn nieuw vaderland, uitmuntend staande, en het was daaraan dat hij zijne bevordering te danken had. Zijn uitstekende moed opende hem de poorten van Menin, en de boorden van de Lijs getuigden den 6den September 1792 van zijne onverzaagdheid, toen hij zich te water begaf om eenige Franschen te redden, die men krijgsgevangen zocht te maken, en daarbij door een sabelhouw aan het hoofd werd gekwetst. Hij diende vervolgens in het Noorderleger en aan de Sambre en de Maas, verder aan den Rijn, in Hanover en Italie. Bij elken veldtogt verwierf hij zich nieuwe lauweren, naarmate hij in de gelegenheid was om blijken te geven van zijnen moed. Meermalen mogt hij hoofd-officieren gevangen nemen, vaandels bemagtigen of kanonnen veroveren. Den 28 Frimaire van het jaar 9 sloeg hij, gevolgd door een escadron hussaren van het 5de regiment, twee bataillons van het keurkorps bekend onder den naam van Roodmantels, en hij werd daarbij door een geweerschot van het paard geworpen. Drie jaren daarna belast met de organisatie van een Hannoversch legioen, verwierf hij, toen reeds Kolonel zijnde, de goedkeuring van zijne Generaals, over de uitmuntende wijze waarop hij zich van die taak gekweten had, en hij verkreeg het bevel over die troepen. Hij diende vervolgens in Spanje, onderscheide zich bij verschillende gelegenheden, en werd ook meermalen belangrijk gekwetst. Bij besluit van den 31sten Maart 1812 werd hij tot Brigade Generaal bevorderd en nam als zoodanig deel aan den veldtogt naar Rusland. Zijn gehouden gedrag gedurende denzelven, de vele belangrijke diensten door hem bewezen, werden door NAPOLEON erkend door de benoeming tot Baron van het keizerrijk. Te Koningsberg door zijne wonden en doorgestane vermoeijenissen teruggehouden, werd hij den 5den Januarij 1813 krijgsgevangen gemaakt. Hij verkreeg in 1814 zijne vrijheid, en werd den 18den September van dat jaar door Koning WILLEM I tot Luitenant-Generaal bevorderd. Na eenigen tijd te hebben gestaan aan het hoofd der reserve Kavalerie, die door zijne zorg uitmuntend was zamengesteld, werd hij Bevelhebber in het 6de groot militair kommando, en bleef dat tot aan zijnen dood, die den 9den Augustus 1818 op het kasteel de Jambes, in de provincie Namen, plaats had. Hij was officier van het Legioen van eer, ridder der orde van den Heiligen Lodewijk, van de orde der beide Siciliën en kommandeur van de militaire Willemsorde. Zijn lijk werd den 12den September met groote militaire eer in de Groote Bagijnen kerk te Brussel ter aarde besteld.

Zie *Biograph. Univ.* T. VII. p. 153, 154.

EVERS (Everhardus), zoon van Rienko Evers en van Elisabeth Lubbers, werd geboren te Beerta den 17den November 1775. Den 9den Julij 1795 als buitengewoon Ingenieur aangesteld, werd hij daarna Luitenant-Ingenieur gedurende den veldtogt in Noord-Holland. Den 10den Maart 1800 tot Kapitein bevorderd zijnde, maakte hij in dien rang den veldtogt van het jaar 1805 in Oostenrijk, van 1809 in Zeeland, en van 1812 in Rusland mede. Hij diende vervolgens in Saxen en Pruisisch Silezië, streed in 1813 bij Lutzen, Bautsen, Leipzig en Hanau, en in 1814 in Frankrijk. In dat jaar in Nederlandsche dienst overgegaan, werd hij tot Majoor-Ingenieur bevorderd, en doorliep vervolgens, in belangrijke betrekkingen bij het wapen der genie, de hoogere rangen. Als directeur der 2de fortificatie directie den 29sten Julij 1831 tot Generaal-Majoor bevorderd zijnde, werd hij in 1840 gepensioneerd. Koning Willem I benoemde hem in 1823 tot Ridder der Militaire Willemsorde 4de klasse. Hij was gehuwd met Anna Catharina Degerman, waarbij hij heeft nagelaten één zoon. Hij overleed te Kleef den 29sten September 1840.

Zie Krayenhoff, *Geschiedk. beschouw. van den Oorl.* bl. 802, uit medegedeelde berigten aangevuld.

EVERSDIJK (Antoni Michielsz. van), de stamvader van het edele Hollandsche geslacht van dien naam, was Regtsgeleerde en in 1450 Raad van Filips van Bourgondië. Hij stond voornamelijk in gunst bij diens zoon Karel; en toen deze op last zijns vaders in 1463 moest gevangen genomen worden, werd ook tevens bevel gegeven om Eversdijk te vatten. Karel ontkwam het gevaar, maar Eversdijk werd gevat, doch kort daarna, bij Dordrecht door Karel verlost en naar Gorinchem geleid. Hij was reeds sedert den 11den Mei 1459 in bijzondere dienst van dezen getreden, en wel als deszelfs gemagtigde ter ontvang en verlij der Manschepen van Leenen in den lande van Arkel, Putten en Strijen, en sedert den 3den Mei 1462 ook van deszelfs verdere Domeinen. Tot op den 4den Augustus 1463 nam hij dat ambt onafgebroken waar, doch was sedert dien tijd, volgen getuigenis van den Graaf, „om sekere saken, ons grotelic aengaende, absent buiten den lande van Hollant, Zeelant ende Frieslant". Gedurende dien tijd was zijn schoonzoon, Gerrit van Zuylen van Nijevelt in deszelfs bediening, tot dat Eversdijk die den 29sten Julij 1465 weder voor het eerst na zijne afwezigheid waarnam. Hij werd door zijnen vorst in den adelstand verheven, en was gehuwd met Cornelia van Nienhoven uit Vlaanderen, die hem veertien kinderen schonk, die zich met de aanzienlijkste Hollandsche en Geldersche geslachten vermaagschapt hebben. De tijd van zijn overlijden is onbekend. Hij leefde nog in 1480.

Zie van Leeuwen, *Bat. Illustr.* bl. 964; Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. IV. bl. 80; van Wijn, *Bijvoegs. en Aanmerk.* D. IV. bl. 28—30.

EVERSDIJK (Cornelis Fransz.) afkomstig, even als al de volgenden, uit een voornaam Zeeuwsch geslacht, hetwelk vroeger den naam van Everinge droeg, en later zich te Goes onder eerstgenoemden naam nederzette, en zich met de voornaamste geslachten vermaagschapte. In die plaats werd hij den 20sten Mei 1586 geboren. Te Middelburg ontving hij het onderwijs van den vermaarden Johannes Coutereels, en, tot mannelijke jaren gekomen, was hij, vele jaren lid der regering in zijne geboorteplaats, en werd wegens dezelve gedeputeerd in de Rekenkamer van Zeeland, op den 15den Maart 1635, welk ambt hij tot zijn dood toe bekleedde, die voorviel te Middelburg den 19den December 1666.

Eversdijk was in vele wetenschappen, de mathesis, algebra, cijfer- landmeet- en sterrekunde zeer ervaren. Zijne gedrukte geschriften kunnen daarvan getuigen, terwijl nog verscheidene ongedrukt bij zijne nakomelingen lang bewaard zijn geworden. Voorname geleerden van zijnen tijd schonken hem hunne vriendschap en riepen van tijd tot tijd zijne hulp in. Hij schreef:

Traktaat van de Wijnroede, Middelb. 1618. 8°.

Pacht- tafelen, waerdoor alle onervarene in de Rekenkonste seer veerdigh en ghereedt konnen calculeeren de Pacht, Hurre, Onkost en Koop van lande enz. Middelb. 1649. 3de druk; meermalen herdrukt.

Tafelen van Interest, waerdoor seer licht gerekent kan werden de gereede weerde van alle uitstaende penningen enz. Middelb. 1652. 4°. herdrukt ald. vermeerderd, 1663. 4°.

Tafelen van de Wanne-mate, waerdoor met weynigh moeyte ghevonden kan werden de Reste en Wannigheydt van alle kantige vaten, Goes, 1655. 4°.

De dubbele groote Arithmetica van Jan Coutreels, *overzien en van fouten gezuivert, vergroot met des Autheurs Algebraische werken en met noodige annotatien en fraye questien vermeerdert*, Middelb. 1668. 8°.

Beknopte Landmeetkonst, Dordr. 8°.

Pasteboeck van den Broode, waerdoor seer licht te vinden is 't gewicht op alderley prijs, of de prijs op alderley gewicht van 't Broot, (op last van de regering van Goes uitgegeven) Middelb. 1663. 4°.

In de Zeeuwsche Kronijken van Boxhorn en Smallegange vindt men eene door hem opgestelde naauwkeurige lijst der grootte van Zeeland, getrokken uit 's lands authentijke rekeningen van den hondersten penning over het jaar 1641, waarbij gevoegd zijn alle de polders, welke sedert dien tijd, tot aan 1643 ingesloten, van nieuws zijn ingedijkt.

De afbeelding van Eversdijk, door zijn neef Willem Eversdijk, die mede volgt, geschilderd en door Houbraken gegraveerd, ziet het licht.

Zie de la Rue, *geletl. Zeel.* 2de druk bl. 396—399; van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. VI.; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 82.

EVERSDIJK (Wilhelmus), zoon van Johannes Eversdijk, laatst predikant te 's Gravenpolder, en van Cornelia van Campen, en neef van den voorgaande, werd den 25sten December 1653 te Ellewoutsdijk, waar zijn vader toen predikant was, geboren. Hij studeerde in de godgeleerdheid en de wijsbegeerte aan de Utrechtsche Hoogeschool, waar hij Voetius tot leermeester had, en diens gevoelen geheel zijn leven aankleefde. Tot de openbare predikdienst toegelaten, werd hij te Wemeldingen in 1681 predikant, waar hem een groot ongeluk trof, door dat een booswigt zijne woning in brand stak, waardoor alles verloren ging, behalve zijne leerrede, die hij den volgenden dag moest uitspreken. Hij vertrok van daar in 1684 naar Oostzaan, in 1685 naar 's Hertogenbosch en van daar naar Rotterdam, waar hij den 17den November 1686 bevestigd werd. Met goedvinden van den kerkeraad stelde hij in 1727 een proponent aan om zijne dienst waar te nemen. Hij overleed den 11den Julij 1729 en werd in de Groote kerk begraven. Zijn ambtgenoot van Henghel deed over hem eene lijkpredikatie. Hij was gehuwd, 1 met Maria Dompselaar, 2 met Geertruid Spoor, en 3 met Maria de Raadt. Zijne afbeelding, door L. Beucholt geschilderd en A. de Blois gegraveerd, ziet in folio formaat het licht met een bijschrift van H. Nahuis.

Eversdijk was een der Rotterdamsche leeraars die bij de gemeente het meest geliefd was. Bij hem vertoonde zich het zeldzame geval dat hoe ouder hij werd, hoe meer het getal zijner hoorderen uitbreidde. Bij een uitmuntend verstand bezat hij een buitengewoon sterk geheugen, en hij paarde eene krachtige heldere stem aan een rijzig, gezond en sterk uiterlijk. Zijne leerredenen waren naar de gewoonte dier dagen met Grieksche en Latijnsche uitdrukkingen en volzinnen ruim voorzien, doch waar men toen hoog mede liep, wordt thans als proeve van kanselontluistering met regt aangehaald. Zoo groot was 's mans roem, dat niemand te Rotterdam kwam of men moest hem zien, hooren of spreken, en de Haagsche en Utrechtsche gemeenten bragten te vergeefs hunne beroepingen op hem uit. Wat van hem in druk is uitgegaan is getiteld:

't Geluk der ware Geloovigen in haar dood en opstanding, bij occasie van het zalig overlyden van D. Petrus Plancius, *voorgestelt uyt Psalm* 116: 15 *en Tess.* 4: 17, Rotterd. 1690. 12°.

Weeklachte der Heyligen, over Psalm 12, *V.* 2. *Opgestelt bij gelegenheyt van het droevigh en ontijdigh afsterven der voortreffelijkste en grootmagtigste Prinsesse* Maria Stuart enz. Rott. 1695. 4°.

De Heerlijkheid des Messias, in deszelfs luister vertoond enz. Rott. 1700—1703. 4°. 2 deelen. Herdrukt aldaar 1721. 4°.

Aanspraak voor Timotheus Rogers getrouwe vriend voor de ziel, *aanwijzende de nuttigheid van dat werkje*, Rott. 1719. 12°.

Aanspraak aan de ouders en kinderen, aanwijzende de nuttigheid van des Heeren Lof, verkondigt uit den mond der kinderen, Rott. 1723, 12°. Meermalen herdrukt, ook Amst. 1838. 8°.

Het gelukzalig en vreedzaam uiteinde van den vromen en oprechten uit Ps. XXXVII: 37 *ter gelegenheid van het afsterven van* D. Petrus Dinant, Rott. 1724. 4°.

Voorreden tot aanprijzing van den 4den *druk der* Christelijke Annotatien *door* Mattheus du Bois, Rott. 1728. 12°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1729. *b* bl. 100; de la Rue, *Geletterd Zeel.* 2de druk, bl. 432—439; *Nederl. Keurdicht.* 7de vervolg bl. 23—50; Ypeij, *Kerk. Geschied. der* 18de *eeuw*, D. VIII. bl. 528—531; van Harderwijk, *Naaml. en levensbijzonderh. der pred. te Rotterd.* bl. 55—57; *de Kansel-ontluister. in de Herv. kerk*, bl. 51—55; Muller, *Cat. van Portrett.* bl. 82; Brinkman, *Naaml. van Boek.*

EVERSDIJK (Cornelis), neef van den voorgaande, was de zoon van Willem Dignusz. Eversdijk, Burgemeester van Goes en van Maria Smallegange. Hij beoefende met lof de schilderkunst, vooral in het geschiedkundige vak. Er zijn evenwel thans geene stukken van hem bekend, ofschoon die geruimen tijd bij zijne familie zijn bewaard gebleven. Hij leefde in de eerste helft der zeventiende eeuw. Zijn zoon, die hij bij Francina Zagarus verwekte, volgt.

Zie de la Rue, *Geletterd Zeel.*, 2de druk, bl. 524, 525; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

EVERSDIJK (Willem), zoon van den voorgaande, werd in de eerste helft der zeventiende eeuw te Goes geboren, en genoot van zijnen vader het eerste onderwijs in de schilderkunst. Vooral als portretschilder heeft hij zich bekend gemaakt, en de afbeeldsels van verscheiden geleerde en beroemde mannen, door Houbraken en anderen gegraveerd, hebben wij aan hem te danken. Hij vervaardigde ook uitvoerige schilderijen, die in de groote zaal van het schuttershof der edele Busse te Middelburg zijn geplaatst geworden. Hij was gehuwd met Blasina van Ossenwaerde en verwekte twee dochters, Adriana en Francoise Maria, die beiden geestelijke zijn geworden, daar hun vader en grootvader tot de Roomsche kerk behoorden.

Zie de la Rue, *Gelett. Zeel.*, 2de druk, bl. 524, 525; Immerzeel, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; Kramm, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

EVERSDIJK (Nicolaas Mattheus), afkomstig uit hetzelfde geslacht als de voorgaanden, was in 1692 met zijne bloedverwanten Kornelis en Adriaan Eversdijk in het bewind der stad Goes. De regering dier stad was sints geruimen tijd verdeeld geweest in twee partijen; de eene was op de hand van den stadhouder Willem III, en tot deze behoorde Kornelis Eversdijk, de andere ijverde voor de vrijheid, en telde Nicolaas Mattheus Eversdijk onder hare voorstanders.

De onmin tusschen de leden, uit deze strijdige gevoelens ontstaan, werd in 1692 vernieuwd, bij gelegenheid van het verkiezen van nieuwe Rentmeesters. De Burgemeester Nicolaas Westerwijk en de zijnen kozen Nicolaas Mattheus Eversdijk, terwijl de Baljuw Eversdijk met zijnen aanhang een ander koos. Hieruit ontstond tusschen beide partijen een grooten twist, die ter beslissing aan den stadhouder werd overgelaten. Westerdijk en zijne vrienden delfden het onderspit, bij het onderzoek dat de stadhouder bevolen had. Het was tevens diens wil geweest dat de gewone regerings-verandering zou worden uitgesteld, tot de zaak onderzocht was. Dit bevel kwam juist op den dag waarop de wethouderschap zou veranderd worden. Men besloot terstond de vernieuwing der regering uit te stellen, doch het volk stroomde naar het Raadhuis, en tegen wil en dank moest de regering met het werk, waartoe zij bijeen gekomen was, voortgaan. De uitslag bekend geworden zijnde, was het volk te vreden en ging naar huis; maar ofschoon die verkiezing buiten benadeeling van het regt der grafelijkheid, des stadhouders en der steden geschied was, nam de stadhouder zulks de regering (Westerwijk en de zijnen) hoogst kwalijk. Eenig krijgsvolk kreeg last om de stad te bezetten, maar Nicolaas Mattheus Eversdijk, die toen mede burgemeester was, weigerde, daarin gesteund door den raad, den toegang. De poorten werden als nu door het buitenstaand krijgsvolk bezet, en van wederzijden vielen er eenige vijandelijkheden voor. Op nader last van den stadhouder trok het krijgsvolk evenwel kort daarop de stad in, en nu werd de regering ontzet, Eversdijk benevens Westerwijk gevangen genomen, en hunne tegenstanders als Regters over hen gesteld. Eerstgenoemde werd kort daarna veroordeeld om met het zwaard over het hoofd gestraft en gebannen te worden, met verbeurd verklaring van zijne goederen. Op bijzonder bevel van den stadhouder bleef de schavotstraf en verbeurdverklaring achterwege, en hij werd alleen gebannen. Bij zijne vervoering des nachts op de markt gekomen, kon hij van aandoening geen woord spreken, maar, overtuigd van de regtvaardigheid zijner zaak, wees hij met de hand naar den hemel en werd onder het zuchten en schreijen der burgerij naar de schuiten gebragt, die hem en de andere veroordeelden moesten wegbrengen. Eversdijk werd naar Bergen op Zoom gevoerd, bleef daar een jaar gevangen, doch verwierf eerlang verlof van den Prins om naar Goes terug te keeren. Na den dood van dezen, werd hij weder in eere hersteld, en kwam op nieuw in de regering. Zijn verder levenslot is evenzeer onbekend als zijne geboortetijd, ouders, huwelijk enz.

Zie Wagenaar, *Vaderl. Hist.* D. XVI. bl. 203—230; *Het beroerd Nederl.* D. I. bl. 210—220; Kok, *Vaderl. woordenb.* D. XIV. bl. 528—542; Scheltema, *Staatk. Nederl.* D. II. bl. 545—546.

EVERSDIJK (D. van) was regtsgeleerde en gaf uit: *Stijl der Notarissen, zijnde een verzameling van Actens, Contracten, en Instrumenten, dagelijks dienende tot de Notariele Praktijk* enz., waarbij nog komt een *kort Examen der Notarissen, bijeenverzamelt door* J. de Coeur, *verbetert en vermeerdert door* Mr. D. van Eversdijk, 's Hage, 1744. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. IV.

EVERSTEIN (Filips Graaf van), behoorde bij den aanvang der Nederlandsche beroerten tot hen die den koning getrouw bleven, en alles opofferden om hunne landgenooten onder het Spaansche gezag terug te brengen. Hij voerde in 1566 het bevel over een regiment voetvolk. Ook na de komst van Alva bleef hij den Koning getrouw, want hij had in 1568 het bevel over eenige vaandelen soldaten, met welken, gevoegd bij eenige benden ruiters, hij den Prins van Oranje noodzaakte Roermond te verlaten en de wijk naar Daalhem te nemen, alwaar den 25sten April van genoemd jaar een hevig gevecht voorviel ten nadeele der onzen, die aldaar grootendeels geslagen werden. Na dien tijd vindt men zijn naam niet meer vermeld. Hij wordt wel eens verward met Otto Graaf van Overstein.

Zie Marcus, *Sent. van den Hertog van Alva*, bl. 204, 205; Wagenaar, *Vaderl. Hist* D. VI. bl. 9, 270; Groen van Prinsterer, *Archiv. de la maison d'Orange Nass.* T. III. p. 77.

EVERSWIJN (Andreas), geboren te 's Hertogenbosch, alwaar hij, ofschoon onzeker, in 1613 overleden is. Hij was een voornaam liefhebber van de geschiedenis des vaderlands, maar heeft daarover niets uitgegeven. Van Heurn heeft kennis gedragen van hetgeen daarover van hem in handschrift is nagelaten.

Zie van Heurn, *Beschrijv. van 's Hertogenb.* D. X. bl. XXV, XXVI; Hermans, *Conspect. Onom. liter.* p. 11.

EVERT HEINDRICXSSEN. Zie HEINDRICXSSEN (Evert).

EVERTS (Hendrikus Petrus), zoon van Bernardus Everts en van Maria van Herenthals, werd geboren te Rotterdam den 10den Mei 1777. Hij trad, na reeds als officier bij het Fransche leger gediend te hebben, in 1795 in dienst der Bataafsche Republiek, als kapitein bij de 4de halve brigade; doch werd spoedig daarop als Aide de Camp geplaatst bij den generalen staf. Hij nam deel aan de meeste krijgsverrigtingen in de daarop volgende jaren. In Noord-Holland, in 1799, werd hem den 10den September bij St. Maarten een paard onder het lijf doodgeschoten. In 1805 tot Majoor en 1807 tot Luitenant-Kolonel bevorderd zijnde, verkreeg hij in het daarop volgende jaar het bevel over het 3de regiment Hollandsche Jagers, dat hij heeft behouden tot na de inlijving van Holland in het Fransche Keizerrijk.

In de jaren 1807 en 1808 streed hij in Duitschland, en in 1809 was hij bij het leger in Zeeland. In 1812 werd hij als Majoor (een rang toen boven dien van Luitenant-Kolonel) geplaatst bij het 33ste regiment ligte infanterie, waarmede hij den veldtogt naar Rusland bijwoonde, en hij bleef in Fransche dienst tot 1814.

Als Luitenant-Kolonel werd hij in 1814 bij het Nederlandsche leger geplaatst, in 1815 tot bevelhebber van de 14de afdeeling infanterie aangesteld en in 1820 tot Kolonel bevorderd. Hij werd den 20sten October 1825 tot Generaal-Majoor benoemd en aangesteld als provincialen Kommandant van Groningen en Drenthe.

Bij de omwenteling in het jaar 1830 bevond hij zich bij de legerafdeeling onder den Generaal Cort-Heyligers, en aan hem werd toen den 22sten September opgedragen de onderneming tegen Leuven te doen. Zoo als bekend is mislukte deze. De stad kon men niet binnen trekken, en hij was alzoo genoodzaakt eerst op Thienen, later op St. Truyen terug te trekken.

De Generaal Everts werd den 14den Julij 1839 gepensioneerd. De tijd van zijn sterven is niet bekend. Hij was versierd met de orde van het legioen van eer, die Keizer Napoleon hem in 1811 geschonken had, en door Koning Willem I was hij verheven tot ridder der Militaire Willemsorde 4de klasse.

Zie Bosscha, *Neêrl. Heldend. te Land*, D. III. bl. 627, uit medegedeelde berigten aangevuld.

EVERTS (Evert Jan), zoon van Gerard Everts en van Helena Beek, werd aangesteld tot buitengewoon Ingenieur, na de omwenteling van 1795, en tot Luitenant-Ingenieur den 25sten April 1799. Hij behoorde tot de brigade Ingenieurs te velde in den veldtogt in Noord-Holland, gedurende 1799, en sneuvelde den 19den September van dat jaar bij het afbreken

van de brug te Schoorldam, in den ouderdom van ongeveer drie en twintig jaren.

Zie KRAYENHOFF, *Geschiedk. beschouw. van den Oorl.* bl. 203; BOSSCHA, *Neêrl. Held. te land.* D. III. bl. 205.

EVERTS (Jonkhr. JACOB NICOLAES), broeder van den voorgaande, werd geboren te Twello den 11den Februarij 1785. Hij begon zijne militaire loopbaan als vrijwilliger bij de Bataafsche infanterie in 1802, doorliep alle rangen, en werd drie jaren later aangesteld tot tweede Luitenant bij de jagers, met welken hij den veldtogt in Oostenrijk, gedurende 1805 en 1806, en in Pruissen, gedurende 1806 en 1807, bijwoonde.

Door Koning LODEWIJK werd EVERTS in 1807 als eerste Luitenant geplaatst bij de Garde, waarbij hij in 1809 tot Kapitein werd bevorderd, en deel nam aan de krijgsverrigtingen in Zeeland in dat jaar. Zijn gehouden gedrag noopte Koning LODEWIJK hem het ridderkruis der orde van de Unie te schenken.

In Fransche dienst werd hij Kapitein bij de oude Garde, en nam deel aan den veldtogt in Spanje. Hij onderscheidde zich vooral op den 16den October 1811 te Maganez, alwaar hij vier en twintig uren lang met de zijnen een overmagtigen vijand tegenhield, en het hem toevertrouwde konvooi redde. Hij streed in 1813 in Saxen. Bij Lutsen bekwam hij twee zware kneuzingen, en werd tot erkenning van de diensten, daar door hem betoond, tot ridder van het legioen van eer benoemd. Hij nam in 1814 en 1815 deel aan den strijd binnen Frankrijk, onderscheide zich den 11den Februarij 1814 in den slag bij Montmirail, en bekwam dien ten gevolge het officierskruis van het legioen van eer. Eerst in het laatst van 1815 kwam hij uit Fransche dienst terug, en werd twee jaren daarna als Majoor geplaatst bij een bataillon infanterie.

Toen de omwenteling in 1830 uitbrak, was EVERTS kommandant van het 2de bataillon jagers met den rang van Luitenant-Kolonel, en als zoodanig heeft hij deel genomen aan vele der krijgsverrigtingen welke daarvan het gevolg zijn geweest. Voor vele belangrijke diensten, toen bewezen, werd hij, door Koning WILLEM I benoemd, eerst tot ridder der militaire Willemsorde 4de klasse, en na den tiendaagschen veldtogt, der 3de klasse, waarvan hem eenige jaren later het ridderkruis in brillanten door de officieren van het 2de bataillon jagers, door hem gekommandeerd, werd vereerd.

Na in 1836 tot Kolonel te zijn bevorderd, werd hij daarop belast met het bevel over het regiment grenadiers, dat hij heeft blijven waarnemen, tot dat hij den 1sten Januarij 1841 werd bevorderd tot Generaal-Majoor en Kommandant eener brigade infanterie. In die betrekking was hij nog steeds werkzaam, toen hij te 's Gravenhage op den 2den October 1846 overleed.

Bij Koning WILLEM II stond EVERTS in groot aanzien. Deze vorst verhief hem in den Nederlandschen adelstand en benoemde hem achtereenvolgend tot ridder der orde van den Nederlandschen leeuw, tot adjudant in buitengewone dienst en tot kommandeur der orde van de Eikenkroon. De Fransche Koning LOUIS PHILIPPE vereerde hem in 1841 met het kommandeurs kruis van het legioen van eer, en in 1844 schonk de Keizer van Rusland hem de St. Stanislaus orde 1ste klasse.

Als bevelhebber was EVERTS algemeen geacht en bemind, en zijne groote militaire hoedanigheden werden door vele bevoegden naar waarde geschat, zoodat door zijn overlijden aan het Nederlandsche leger een man van ondervinding en ervaring is ontvallen, waarvan het verlies algemeen werd erkend. Bij zijne echtgenoote, REGINE ERNESTINE HUBERTINE GILSLAINE burggravin VAN NIEULANT, liet hij één zoon na, G. EVERTS, thans 1ste Luitenant adjudant bij het regiment grenadiers en jagers. De afbeelding van EVERTS, naar L. J. LEDEL, door SARTON, ziet, fraai gelithographieerd, het licht.

Zie BOSSCHA, *Neêrl. held. te land*, D. III. bl. 378, 556, *Bijl.* 16, uit medegedeelde berigten aangevuld; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 82.

EVERTS (J.) was een stempelgraveur, die in de tweede helft der achttiende eeuw bloeide. Hij vervaardigde in 1785 eene medaille op de *verstandhouding tusschen Frankrijk en Nederland*, en eene op de *Tusschenkomst van Frankrijk en de sluiting der Schelde.*

Zie KRAMM, *Lev. en werk. der Kunstsch.*; *Catal. van het kabinet van* J. VAN DAM D. W. Z. (1858) bl. 129.

EVERTSEN (JOHAN) was de tweede zoon van EVERT HEINDRICXSSEN, de stamvader der EVERTSEN, wiens lotgevallen en daden wij later zullen vermelden, en van diens eerste vrouw LEYNTJE LEYNSE. Nadat hij reeds vele jaren de zee had bevaren, werd hij in 1600 door Prins MAURITS tot Kapitein ter zee aangesteld, en bewees den lande gewigtige diensten door het vermeesteren van vele vijandelijke schepen. Zoo had hij, kort na zijne aanstelling, gelegenheid om blijken van moed te geven, deel hebbende aan den toeleg van den Admiraal JUSTINUS VAN NASSAU op de Spaansche vloot voor Antwerpen, waar hij door zijne manhaftige bedrijven een geschenk in geld van Zeelands overheden verwierf. In 1603 werd aan hem het bewaken der Zeeuwsche kusten opgedragen. Hij werd als zoodanig van onachtzaamheid beschuldigd, omdat hij eene landing der Spanjaarden op het eiland Zuid-Beveland, waar zij vreeselijk hadden gemoord en geplunderd, niet had belet. Doch hij wist zich niet alleen van alle blaam te zuiveren, maar werd ook korten tijd na het gebeurde, op een grooter schip van oorlog bevorderd, dan hij tot hiertoe onder zijne bevelen had.

In 1605 nam hij deel aan den togt onder den Admiraal HONTHAIN tegen de scheepsmagt, met krijgsbenden beladen, welke uit Spanje verwacht werd. Roemrijk onderscheidde hij zich daarbij, en één zijner boegstukken werd verbrijzeld. In 1606 diende hij andermaal onder de vlag van HONTHAIN, en verwierf zich nieuwen roem door zijne betoonde kloekmoedigheid. Door overmagt werd hij, na het behalen van vele voordeelen, genoodzaakt met de zijnen te wijken, terwijl zijn schip zoodanig geteisterd was, dat hetzelve onbruikbaar in groote gevechten geoordeeld werd. Hij hield zich dus na dien tijd voornamelijk bezig met het begeleiden van koopvaarders, en bragt in het jaar 1607 de afgezanten van den staat naar Engeland over.

Met het sluiten van het twaalfjarig bestand werd EVERTSEN ontslagen, met behoud van de helft zijner wedde; waarbij hem spoedig een ambt te Lillo werd opgedragen. Op zijn dringend verzoek werd hij in het begin van 1614 in zijnen vorigen rang hersteld.

Aan het hoofd van een smaldeel vertrok hij nu naar de Middelandsche zee, om de koop- en zeevaart tegen de roovers te beschermen. In Maart 1616 andermaal uitgevaren, geraakte hij slaags met eenen Franschen Kaper, welken hij na een bloedig gevecht voor zich de vlag deed strijken.

In het volgende jaar weder uitgevaren, ontmoette hij op de hoogte van het Rotten-eiland een Franschen roover, raakte met hem op den 28sten Junij 1617 in een scherp gevecht, waarvan de uitslag roemrijk was voor de Nederlandsche vlag, door de verovering van den roover, maar noodlottig voor EVERTSEN daar hij des avonds ten tien ure met een musketkogel in de regter borst zoodanig getroffen werd, dat hij den geest gaf. Zijn lijk werd op den 1sten Julij te Rochelle begraven.

Hij was gehuwd met MAAYKEN JANS, die in 1647 overleed, na hem vier dochters en zeven zonen te hebben geschonken. Vijf der laatsten volgen hier.

Kapitein EVERTSEN, zoo wordt hij genoemd ter onderscheiding van een zijner zonen mede JOHAN geheeten, en die naderhand Luitenant-Admiraal van Zeeland was, was een voor het vaderland hoogst verdienstelijk man, wiens verdiensten door tijdgenooten en overheden op hoogen prijs geschat en meermalen beloond werden. De Admiraliteit verhoorde de smeekingen zijner weduwe, bewees haar vele weldaden, en plaatste op haar verzoek drie harer zonen op schepen van den staat.

Zie 'sGRAVEZANDE, *tweede eeuw-gedacht. der Middelb. Vrijheid*, bl. 503; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 182; DE JONGE, *Levensbeschr. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 9—17; Dezelfde, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. I. bl. 336.

EVERTSEN (JOHAN), tweede zoon van den voorgaande, werd te Vlissingen in Januarij 1600 geboren en aldaar den 1sten Februarij gedoopt. Reeds vroeg werd hij door zijnen vader tot de zeedienst opgeleid, waartoe hij hem op zee met zich nam, en waarin hij zoodanige vorderingen maakte, dat hij spoedig, hoogstwaarschijnlijk in 1622 reeds, tot kapitein werd bevorderd. Als zoodanig waren zijne bedrijven tot 1625 van min gewigtigen aard. Omstreeks dat jaar nam hij deel aan de beide zeeslagen bij Rochelle, en veroverde een van 's vijands schepen. Hij nam in 1626 deel aan den togt naar het Westen onder LAURENS REAEL, veroverde een vijandelijk schip, geraakte in een scherp gevecht met een ander, keerde na eene afwezigheid van acht maanden in Junij 1627 in het vaderland weder, en ontving in 1628, ter belooning van het door hem verrigte, door de Admiraliteit van Zeeland, den post van Kommandeur op eene dubbele wedde. Spoedig had hij gelegenheid om op nieuw zijne diensten te bewijzen, en hij beschermde aan het hoofd zijner onderhebbende schepen den koophandel, en begeleidde de door PIET HEIN veroverde zilvervloot naar het vaderland.

In het jaar 1631, toen Spanje op nieuw eene vloot tegen onzen staat meende uit te zenden, kreeg ook EVERTSEN bevel

om 's lands kusten te bewaken, en hij was tegenwoordig bij het behalen van die roemrijke zegen onder HOLLARE, op den 12den September van dat jaar.

Na gedurende vijf jaren tegen den vijand gekruisd te hebben, behaalde hij 1636 eene volkomene overwinning, in een hevig gevecht tegen den vermaarden Duinkerker Zeevoogd JAQUES COLLAERT. Vijf uren duurde dezen strijd, twee der grootste vijandelijke schepen waren vernield, en twee der beste opperhoofden gevangen genomen. Groot was de vreugde over den behaalden zege, en ruimschoots de lof dien EVERTSEN bij den zeeraad inoogste. Aan hem en zijne hoofdbevelhebbers werd door de Staten van Zeeland eene gouden keten geschonken, waaraan eenen gedenkpenning van hetzelfde metaal, „opdat hij die zoude dragen ter eere van het land, en tot gedachtenisse van zijne vroomheid en manhaftigheid."

Niet minder verdienstelijk maakte zich EVERTSEN door de ontdekking en verijdeling van eene onderneming, om Vlissingen in de handen der Spanjaarden te brengen. De omstandigheden daarvan zijn elders te lezen. Door deze daad, zoowel als door zijne vorige bedrijven, rees de held al meer en meer in de achting zijner meesters, en de rang van Vice-Admiraal van Zeeland, die hem op den 25sten Februarij 1637 geschonken werd, was wel verdiend.

In 1639 voerde EVERTSEN het bevel over een der zes smaldeelen onder TROMP, bestemd om de Spaansche vloot, die onder bevel van Don ANTONIO D' OQUENDO in Duins lag, aan te tasten. Ook daar was de uitslag roemrijk; maar nergens was de strijd heviger, nergens hardnekkiger dan daar waar EVERTSEN streed tegen den Admiraal van Portugal; en die strijd eindigde niet, voordat het groote schip, met tachtig stukken geschut, door twee branders in brand werd gestoken en met een donderend geraas in den lucht vloog. De strijd was er mede beslist, de zege niet twijfelachtig. Met nieuwe lauweren kwam EVERTSEN aan wal. Hij verkreeg de helft van den buit, welken aan TROMP zou vergund worden, en zag zich daar en boven vereerd met eene gouden keten en eenen gedenkpenning ter waarde van acht honderd gulden.

Wij gaan 's mans minder schitterend, maar niet minder verdienstelijk, bedrijf tot 1644 stilzwijgend voorbij. In dat jaar werkte hij mede tot de verovering van Sas van Gent, door Prins FREDERIK HENDRIK, door een naauwlettend toezigt te houden op de kreken en onder water liggende polders, van waar de vijand trachtte de stad te ontzetten, of van levensmiddelen te voorzien. In 1645 woonde hij insgelijks het beleg van Hulst bij, en toen FREDERIK HENDRIK in 1646 een aanslag op Antwerpen ondernam, toonde EVERTSEN, door de vermeestering van de schans het *Boerengat* genaamd, dat hij even zoo te land moed en beleid aan den dag wist te leggen, als hij reeds meermalen ter zee gegeven had. De Fransche koning vereerde EVERTSEN, op den 31sten December van laatstgenoemd jaar, met de ridderorde van St. Michiel.

Bij den vrede te Munster in 1648 gesloten, bleef EVERTSEN aan het hoofd van Zeelands vloot als Vice-Admiraal. Was zijn leven tot dusverre hoogst roemrijk geweest, na 1651 steeg die roem ten top. Maar ook toen waren zijne bemoeijingen zoo menigvuldig, dat wij ons, om niet al te wijdloopig te worden, tot de vermelding zijner voornaamste bedrijven bepalen moeten. Aan den eersten Engelschen oorlog nam hij een gewigtig deel; bij vier zware gevechten was hij tegenwoordig en handhaafde niet alleen de eer der Nederlandsche vlag, zelfs daar waar de overwinning aan de zijde des vijands bleef, maar was ook de trouwe bijstander van den opperbevelhebber TROMP en de redder van DE RUITER, toen deze, door vijanden omringd, in den strijd dacht te bezwijken. Menigvuldig waren de bewijzen van goedkeuring over zijn gehouden gedrag, en toen TROMP in 1653 was gesneuveld, was het alleen het ontvangen van eene wonde en de slechte toestand van zijn schip, die hem noodzaakten zich door den vijand heen te slaan, het gevecht te verlaten, eene veilige haven te zien bereiken, maar waardoor hij ook van het opperbevel der vloot verviel; hetwelk hem anders, als oudsten Vice-Admiraal en naar de beschikkingen der Algemeene Staten, toe kwam. Na zijne terugkomst werd hem van sommigen gevraagd: waarom hij bij het onbruikbaar worden van zijn schip niet op een ander was overgegaan? „Om dat ik" was zijn antwoord, „alsdan had moeten overgaan op *één* van des vijands schepen" willende hiermede betuigen, dat hij zoodanig door den vijand omringd was geweest, dat bij tot geen der Nederlandsche schepen had kunnen doordringen. Ofschoon EVERTSEN ruimschoots de goedkeuring der Staten over zijn gedrag te beurt viel, verkreeg hij tegen allen regt het opperbevel niet, hetwelk aan WITTE CORNELISZOON DE WITTE werd opgedragen. Wel werden er door de Staten van Zeeland pogingen aangewend om dat onregt te herstellen, maar deze waren allen te vergeefs.

Over al hetgeen die zaak betreft breeder uit te breiden achten wij geheel onnoodig. Sommige geschiedschrijvers hebben EVERTSEN, wegens zijn voortdurend ijveren tot het verkrijgen van hoogere bediening, van eerzucht beschuldigd, maar teregt is het door 's mans beroemden levensbeschrijver in de fijnste bijzonderheden aangetoond en bewezen, dat zulks eene verkeerde bewering is; dat EVERTSEN daarmede niets gedaan heeft dan hetgeen met zijn goed regt overeenkwam, en dat alleen de naijver tusschen Holland en Zeeland, of liever het gezag dat eerstgenoemde provincie over allen wilde uitoefenen, de oorzaak is geweest, dat aan EVERTSEN in dezen zoo veel onregt geschied is. De Staten van Zeeland bleven evenwel niet achter om hulde te brengen aan zijne verdiensten, door hem een rentebrief ter waarde van zes honderd gulden jaarlijks, ook voor zijne afstammelingen, toe te leggen, welken hem in eene zilveren doos werd ter hand gesteld.

Nadat de oorlog tusschen Nederland en Engeland in 1654 geëindigd was, genoot EVERTSEN vijf jaren rust, ofschoon hij, het bevel over de zeemagt van zijn gewest houdende, niet ophield zorg te dragen voor alles wat tot het welzijn van het land zijner geboorte strekken kon. In 1659 liepen zijne kalme dagen ten einde. In dat jaar kommandeerde hij een Zeeuwsch Eskader in de expeditie tot bijstand van Denemarken tegen Zweden, en ofschoon er toen niet veel tot voordeel van het vaderland verrigt kon worden, werd zijn gehouden gedrag goedgekeurd en hem, tot bewijs daarvan, eene buitengewone toelage, boven zijne wedde geschonken.

Op den 16den December 1664 werd EVERTSEN tot Luitenant-Admiraal van Zeeland verheven, maar ook deze verheffing, door eene benoeming van drie Luitenant-Admiralen van Holland gevolgd, miste haar doel, om EVERTSEN het tweede bevel op 's lands vloot te doen voeren. Nieuwe teleurstelling voor den held, wiens ijver in het behartigen van 's lands belangen daardoor niet verflaauwde, evenmin als zijne dapperheid en kloekmoedigheid gedurende den tweeden Engelschen oorlog, waarvan het verhaal elders te lezen is. En niettegenstaande EVERTSEN zich overal manhaftig kweet van zijnen pligt, werd toch de ongelukkige uitslag van dit gevecht geheel aan hem geweten. Te Helvoetsluis geland, wilde hij over den Briel zijn togt naar den Haag voortzetten, doch werd in eerstgemelde plaats schandelijk mishandeld. Men smeet den vijf en zestig jarigen held, die zoo vaak zijn leven voor het vaderland gewaagd had, met steenen, bezoedelde hem met slijk en sleepte hem, ter nedergevallen door het gedrang, langs den straat naar de haven, wierp hem daar in het water, en de stad, waar de banier der vrijheid het eerst van allen gewapperd had, zou, indien de Voorzienigheid niet had gewaakt, getuige zijn geweest van de moord, gepleegd aan een der edelste voorstanders van zijn vaderland.

Als door een wonder aan de woede van het gemeen ontrukt, werd hij onder schijn van zorg voor zijne veiligheid, in den Haag als een gevangene behandeld, en vervolgens naar Texel gezonden, om rekenschap van zijne daden te geven. Hij wist zich daar zoodanig te verantwoorden, dat men ten laatste genoodzaakt was zijne kloekmoedigheid en zijn beleid te prijzen, en hem vrijheid te verleenen te gaan werwaarts hij wilde.

In Julij 1665 kwam EVERTSEN bij de zijnen weder, en werd eerlang door de Staten van zijn gewest ter vergadering ontboden, en, bij monde van den Raadpensionaris, hartelijk dank gezegd voor de goede en trouwe diensten in den laatsten strijd betoond. Het volk in Holland, en daaronder sommige aanzienlijken, bleven evenwel op hem vertoornd, en beschouwden hem nog als de oorzaak der nederlaag. Welkom was hem alzoo de voorslag der Staten van Zeeland, om zijne waardigheid van Luitenant-Admiraal aan zijnen broeder CORNELIS over te dragen. Hij verzocht en kreeg zijn meest eervol ontslag, doch hield zich altijd bereid en vaardig, om, wanneer hij daartoe mogt geroepen worden, op nieuw zijn vaderland ten dienste te staan.

Als ambteloos burger bij de zijnen terug gekeerd, gingen de levensdagen van EVERTSEN niet nutteloos voorbij. Met den titel van Luitenant-Admiraal had hij het bevel over een binnenschip behouden. Als zoodanig werd hem van 's landswege, het toezigt opgedragen over de nieuwe uitrusting eener vloot, waarmede in den vierdaagschen zeeslag ten jare 1666 de Nederlanders zich met onverganklijken roem zouden overladen, maar waarin ook CORNELIS EVERTSEN, de broeder van JOHAN, strijdende het leven verloor.

Naauwelijks had onze EVERTSEN de droevige mare daarvan

vernomen, of hij begeeft zich ter vergadering van Zeelands Staten, en biedt zich aan om de plaats zijns broeders te vervangen; *wenschende*, gelijk zijne woorden waren, *zijn leven, den bestemden tijd daartoe gekomen zijnde, voor het gemeenebest te mogen opofferen, gelijk zijn vader, één van zijne zonen, en vier van zijne broederen, allen het geluk reeds gehad hadden, in onderscheidene gevechten tegen den vijand, op het bed van eer te sterven.*

Op den 21sten Junij 1666 in zijnen voormaligen rang van Luitenant-Admiraal hersteld, kreeg EVERTSEN, in weerwil der tegenwerking van DE WITT en de Staten van Holland, het bevel over een gedeelte der vloot en zitting in den krijgsraad. Met DE RUITER en TROMP stak hij, belast met de zorg voor de voorhoede, in zee. Weldra vertoonde zich de Engelsche vloot. De strijd nam op den 4den Augustus een aanvang. EVERTSEN viel met hevigheid aan de spits van zijn smaldeel op den vijand in. Groot was zijne onverschrokkenheid, maar die des vijands niet minder. Gedurende drie uren hield hij de eer der Nederlandsche vlag op, toen zijnen wensch, om voor zijn vaderland te sterven, vervuld werd. Hij werd des namiddags ten drie ure met een ijzeren bout getroffen, welke hem een zijner beenen weg nam, hem bewusteloos deed nederzijgen, en den volgenden morgen ten vijf ure, den 5den Augustus 1666, een einde maakte aan zijn leven, en hem het gezigt onttrok van de nederlaag.

Het lijk van EVERTSEN werd op den 6den Augustus naar Zeeland gevoerd, en korten tijd daarna aan land gebragt. De Staten van zijn gewest, die hij in vermaarde gevechten met trouw en dapperheid had gediend, volgden met andere aanzienlijken, op den 9den September, zijnen lijkstoet naar de St. Pieter of Oude kerk te Middelburg, alwaar ook het stoffelijk overschot van zijnen broeder ter ruste werd gelegd, onder het marmeren praalgraf, waaromtrent wij op het artikel van zijnen broeder gewagen zullen. JOHAN EVERTSEN was in 1622 gehuwd met MAAYKEN CORNELISSEN GORCOMS, dochter van den scheepsbevelhebber CORNELIS JANSEN GORCOMS. Zij schonk hem drie zonen, waarvan er twee later volgen, en de derde, EVERT, in 1630 geboren, onbekend overleed, en eene dochter, CATHARINA, die met MATTHEUS DE LA PALMA, Schepen, Raad en Thesaurier der stad Vlissingen, gehuwd was. De afbeelding van EVERTSEN komt op verschillende wijzen voor. Hij nam in 1638 met zijne bloedverwanten een familiewapen aan; zijnde drie scheepjes (*Evers*) op eene baar. Hij voegde daarbij een helm, uit welken een arm, met een zwaard, steekt.

Zie BRANDT, *Lev. van de Ruiter*, bl. 34, 36, 45, 56, 59, 61, 163, 184, 378, 383, 501, 515; (VAN DEN BOS) *Leven en daden der doorl. Zeeh.* D. II. bl. 90, 92, 100, 101, 109, 117, 164—168. 225, 229—231—236; DE LA RUE, *Staatk. en heldhaft. Zeeland*, bl. 162—169; S. CENTEN, *Verv. der Hist. van Enkhuiz.* bl. 171, 220, 229, 254; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. XI. bl. 236, 237, 283, 428, D. XII. bl. 202, 203, 241, D. XIII. bl. 146, 211; VAN WIJN, *Bijv. en Nalez. op de Vaderl. Hist. van* WAGENAAR, D. XIII. bl. 83, 84; 's GRAVEZANDE, *tweede Eeuwged. der Middelb. vrijh.* bl. 503; KOK, *Vaderl. woordenb.* D. XIV. bl. 547—563; DE KANTER, *Redev. bij de plegtige ontbl. van het verplaatste praalgraf der* EVERTSEN, bl. 1—17; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 182, 183; DE JONGE, *Levensbeschrijv. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 21—154, met portret; Dezelfde, *Verh. en onuitgegev. stukk.* D. I. bl. 229—238, D. II. bl. 297—314; VAN KAMPEN, *Vaderl. Karakterk.* D. II. St. I. bl. 279—283; DE JONGE, *Geschied. van het Nederl. Zeewez.* D. I. bl. 376, 519, D. II. St. I. bl. 61—69, 85, 115, 182, 196, St. I. bl. 174, 207, 338, 343; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 83; *Kron. van het Hist. Genootsch.* D. V. bl. 268, 270, 358, D. VI. bl. 368, 369, D. VII. bl. 133, D. VIII. bl. 358, D. IX. bl. 344.

EVERTSEN (EVERT), broeder van den voorgaande, en geboren te Vlissingen den 15den September 1603, werd in 1619 tot scheepsbevelhebber bevorderd, deed verschillende kruistogten tegen den vijand, veroverde eenige schepen, en sneuvelde den 31sten December 1625 voor Grevelingen in een gevecht met een Duinkerker oorlogschip. Hij werd den 4den Januarij 1626 te Vlissingen in de Groote kerk begraven, en was gehuwd met MARGARETHA VERRON, bij welke hij een zoon had, EVERT, die vroeg gestorven is.

Zie 's GRAVEZANDE, *tweede eeuwgedacht. der Middelb. vrijheid*, bl. 306, *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 184; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 17 en de *geslachtlijst* No. 1.

EVERTSEN (PIETER), broeder van de voorgaanden en geboren te Vlissingen den 7den Mei 1606. Hij kreeg van Prins MAURITS in 1625 zijn lastbrief als Kapitein van een commissievaarder *de Engel*, waarmede hij, uitgevaren zijnde, slaags raakte op de hoogte van Calais met eene Duinkerksche oorlogsboot, en den 13den Mei 1625 sneuvelde. Hij is te Vlissingen in de Groote kerk begraven.

Zie 's GRAVEZANDE, *tweede eeuwgedacht. der Middelb. vrijheid*, bl. 503, die den 6den Maart als zijn sterfdag op geeft en zijne geboorte op den 9den September 1604 stelt; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 184; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 17 en de *geslachtlijst* No. 1.

EVERTSEN (GELEYN), broeder van de voorgaanden en geboren te Vlissingen den 18den October 1607, voer reeds op zijn elfde jaar ter zee, doch er is omtrent zijne bedrijven niets aangeteekend, dan alleen dat hij, aan boord van zijnen broeder, JOHAN, zich bevindende, op de hoogte van Lissabon aangetast zijnde door een Portugeesch galjoen, op den 3den Mei 1627 sneuvelde en te Falmouth begraven is.

Zie 's GRAVEZANDE, *tweede eeuwgedacht. der Middelb. vrijheid.*, bl. 503, 504; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 184; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 18 en de *geslachtlijst* No. 1.

EVERTSEN (CORNELIS), jongste broeder van de voorgaanden, en ter onderscheiding van zijnen neef en zoon, die denzelfden voornaam droegen, *de oude* genaamd. Hij werd den 4den Julij 1610 te Vlissingen geboren. Zijn vader in 1617 verloren hebbende, werd hij toen reeds voor de zeedienst opgeleid, vergezelde in het begin zijnen broeder JOHAN op deszelfs togten, en werd door hem onderwezen in alles wat de scheepvaart betrof. Zijne moeder, met de zorg voor acht kinderen belast, wendde zich in 1626 tot den Raad der Admiraliteit van Zeeland, met verzoek haren zoon CORNELIS in de dienst van het gewest zou worden opgenomen, en hem eene zekere wedde mogt worden verleend. Sedert dat jaar kan CORNELIS EVERTSEN gerekend worden in 's lands zeedienst te zijn getreden.

Toen hij den ouderdom van achttien jaren bereikt had, stelde hem zijn broeder JOHAN tot tweede bevelhebber op zijn schip aan, en hij nam als zoodanig deel aan de veroveringen van laatstgenoemde, die wij op zijn artikel vermeld hebben.

Na 1613 haalden eenigen reeders te Vlissingen hem over, om met goedkeuring der overheid voor hen ter kaap te varen. Niet lang hield hij zich hiermede bezig, maar zag zich op den 25sten Augustus 1636 door FREDERIK HENDRIK tot bevelhebber over een oorlogschip in Zeeland benoemd.

Na verscheidene scherpe gevechten tegen de Duinkerker kapers te hebben bijgewoond, en tweemalen zijn schip door storm te hebben verloren, waarbij alles wat zich daarin bevond te gronde ging, woonde EVERTSEN in 1639 den beroemden zeeslag bij Duins bij, veroverde het vijandelijk galjoen *St. Steven*, en deelde ruimschoots in de toejuichingen en voordeelen die den overwinnaars te beurt vielen. Sedert dit gevecht tot aan den Munsterschen vrede was hij aanhoudend in zee, tot bescherming der koopvaarders of tot het behouden binnen brengen der rijk beladene schepenen. Meermalen geraakte hij in gevecht tegen zeeroovers, en had het geluk in drie jaren tijds zes schepen te veroveren.

Bij den aanvang van den oorlog met Engeland, werd EVERTSEN in 1651 uitgezonden om tegen de kapers te kruissen, en weinige dagen, nadat hij in November van dat jaar de Nederlandsche koopvaardijvloot veilig had binnen gebragt, werd hem bevolen de afgevaardigden van den Staat naar Engeland over te voeren. Hiervan teruggekeerd, was TROMP reeds met eene vloot in zee, en EVERTSEN werd derwaarts gezonden om onder de vlag van zijnen broeder te dienen. En terwijl hij op eene reize naar St. Malo was tot bescherming van den koophandel, werd hij in Junij 1652 tot Kommandeur of Schout- bij nacht bij voorraad benoemd. Hij keerde als zoodanig in het vaderland weder, woonde in dat jaar den zeeslag tegen BLAKE bij, en had een belangrijk aandeel aan bijna al de zeeslagen die er geleverd werden. In den driedaagschen zeeslag in 1653 bewees hij den staat gewigtige diensten, en de koopvaardijvloot had grootendeels aan hem haar behoud te danken. In een ander gevecht bij Nieuwpoort gaf hij mede blijken van zijne dapperheid, en was zijn schip door de vijandelijke kogels zoo beschadigd, dat het naauwelijks eene veilige haven bereiken kon. In den daarop volgenden strijd overlaadde hij zich met nieuwen roem, maar moest hij voor de overmagt bezwijken. Zijn schip werd zoo hevig beschoten, dat hetzelve van een gespleten te gronde ging. Hij werd met zijn volk in zinkenden toestand gered, doch als krijgsgevangene naar Engeland gevoerd. Hij keerde na eene gevangenis van drie maanden in zijn vaderland terug, en trad spoedig weder in zijne voormalige betrekking niet alleen, maar werd in 1654 tot werkelijk Schout-bij nacht bevorderd.

Tot op het jaar 1659 werd EVERTSEN aanhoudend tot bescherming des koophandels en tot het doen van kruistogten gebezigd, doch in laatstgenoemd jaar woonde hij, onder de vlag van

zijnen broeder JOHAN, de tweede groote uitrusting tegen Zweden bij, en bragt aldaar niet weinig toe tot den zege door onze wapenen toen behaald. De verovering van Kartemunde en Nijborg was grootendeels zijn werk, en FREDERIK III, Koning van Denemarken, schonk hem, tot belooning zijner dapperheid en tot erkentenis van de door hem bewezene diensten, eene gouden keten, voorzien met een gedenkpenning van hetzelfde metaal. Na den winter te Koppenhage te hebben doorgebragt, hielp EVERTSEN, met zijn smaldeel, de Zweedsche scheepsmagt insluiten, en bevorderde daardoor het sluiten van den vrede, waarna hij met een gedeelte van de vloot huiswaarts keerde.

In 1661, 1662 en 1663 hield EVERTSEN zich bezig met de vervolging der Barbarijsche zeerovers, onder het opperbevel van de RUITER, en had het genoegen, bij den met Algiers geslotenen vrede, een vijftigtal Zeeuwen, vroeger als slaven opgebragt, te verlossen en aan hunne betrekkingen weder te geven. Hij werd den 16den December 1664 tot Vice-Admiraal benoemd, en woonde als zoodanig den ongelukkigen zeeslag tegen de Engelschen in 1665 bij, toen het schip van den Luitenant-Admiraal VAN WASSENAAR door eigen kruid in de lucht vloog. Te midden van dien hevigen strijd, gaf EVERTSEN, met zijn broeder, benevens TROMP, groote blijken van dapperheid en handhaafde mede de eer der Nederlandsche vlag. Hij werd benoemd tot lid van den krijgsraad, die de lafhartigen in dat gevecht moest vonnissen, en zag zich in Julij van 1665, in de plaats zijns broeders JOHAN, met de waardigheid van Luitenant-Admiraal van Zeeland bekleed.

Niet lang zou de held genot hebben van deze zijne verheffing. In dit en in het begin van het volgende jaar een en andermaal uitgevaren, werd de vloot door storm en andere tegenspoed geteisterd, doch in Junij 1666 ontdekte men de vijandelijke vloot, en op den 11den van die maand had die gedenkwaardige vierdaagsche zeeslag plaats, waarin de overwinning zich, na een scherp gevecht, voor de Nederlanders verklaarde. Noodlottig was het einde van dezen strijd. Door het laatste schot uit het boord van den vijandelijken bevelhebber werd EVERTSEN met eenen zwaren kogel, des avonds ten negen ure, doormidden geschoten, zoodat hij dood ter nederstortte. Zijn lijk werd den 14den Junij te Vlissingen gebragt, en zijn dood alom betreurd. Een gedenkpenning ter zijner eere vervaardigd is bij VAN LOON afgebeeld.

De Staten van Zeeland schonken aan zijne zonen belangrijke gunsten, en aan zijne weduwe eene lijfrente, bij aldien zij, zwanger zijnde, van een zoon kwam te bevallen.

Statig was de ter aarde bestelling van den beroemden man, op den 5den Julij 1666 te Middelburg, in de Oude of St. Pieters kerk, en al dadelijk rees het plan op hem een praalgraf te stichten. Dat plan onderging eenige verandering, toen kort daarop ook zijn broeder JOHAN strijdende het leven verloor voor het vaderland. Het praalgraf, vroeger alleen voor CORNELIS EVERTSEN bestemd, werd bij een nader besluit aan de beide broeders gewijd, „*opdat*" gelijk in de Notulen der Staten van Zeeland te lezen staat, „*zij te zamen in marmer zouden worden uitgehouwen, en aldus hunne nagedachtenis en daden aan de nakomelingen tot opwekking en navolging mogten worden overgelaten.*"

Die nakomelingen zijn omtrent dat gedenkteeken, van 1680 tot 1683 door ROMBOUT VERHULST daargesteld, en dat een der fraaiste is, welke in ons vaderland gevonden worden, niet onverschillig geweest. Toen door verschillende omstandigheden, bijzonder door de inlegering der Engelschen in 1809, de Oude kerk, in welke het praalgraf was opgerigt, geheel verlaten was, en de tombe door niemand meer bezocht werd, is door de zorg van het Zeeuwsche Genootschap der Wetenschappen, na verkregene toestemming, het praalgraf, met de overblijfselen der lijken, naar de Nieuwe kerk overgebragt, en aldaar met groote plegtigheid op den 18den Maart 1818 ingewijd. Het opschrift, hetwelk in vroegere dagen tusschen de Staten van Zeeland en de leden van het geslacht der EVERTSEN een hevige twist veroorzaakt had, omdat daarin TROMP en de RUITER alleen *groot* genoemd waren, zonder dat dezelfde hulde aan het Zeeuwsche broederen paar bewezen werd, werd nu op uitdrukkelijke begeerte van den laatsten stamhouder van het geslacht en met goedkeuring van de Hooge regering weggenomen, en door een ander vervangen.

CORNELIS EVERTSEN was gehuwd, eerst in 1640, met JOHANNA of JANNEKEN GORCOMS, de zuster van de vrouw zijns broeders JOHAN, die hem twaalf kinderen schonk, en bij de geboorte van het laatste in 1657 overleed. Van deze kinderen zijn er vijf zonen, wier daden wij zullen vermelden, nadat wij eerst de afstammelingen van zijnen broeder JOHAN zullen behandeld hebben. EVERTSEN hertrouwde in 1659 met JOHANNA ITA, dochter van den beroemden Vice-Admiraal PIETER ADRIAANSZOON ITA, welke hem twee kinderen schonk; eene dochter en een zoon, die later mede volgt. De afbeelding van CORNELIS EVERTSEN ziet op verschillende wijzen het licht.

Zie BRANDT, *Lev. van* DE RUITER, bl. 401, 483, 500; (VAN DEN BOS), *Lev. der doorl. zeeheld.* D. II. bl. 131, 164, 170, 184, 205, 206, 222, 223; VAN LOON, *Nederl. Hist. penn.* D. II. bl. 545, 550, 551; DE LA RUE, *Staatk. en heldh. Zeel.* bl. 150—152; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. XIII. bl. 266; 's GRAVEZANDE, *tweede eeuw-gedacht. der Middelb. vrijheid.* bl. 504; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 184—186; DE KANTER, *Redev. bij de ontbl. van het verplaatste praalgraf der* EVERTSEN, bl. 18—26; KOK, *Vaderl. woordenb.* D. XIV. bl. 543—547; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 157 tot het einde en de beide *geslachtlijsten*; VAN KAMPEN, *Vaderl. Karakterk.* D. II. bl. 283, 284; DE JONGE, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. I. bl. 377, D. II. St. I. bl. 57, 181, 226, 245, 285—291, 327, St. II. bl. 208, 245, 269, D. III. St. I. bl. 416; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 82; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. VI. bl. 252, 254, D. VII. bl. 246, D. X. bl. 482.

EVERTSEN (JOHAN) *de Jonge*, oudste zoon van JOHAN EVERTSEN, voornoemd en van MAAYKEN CORNELISSEN GORCOMS, werd te Vlissingen den 15den September 1624 geboren. Hij vergezelde zijn vader reeds vroeg ter zee, en was op zijn tiende jaar krijgsgevangen te Duinkerken. Na zijn ontslag woonde hij op het schip van zijnen vader verschillende zeetogten bij, tot dat hij, allengs opklimmende, in 1643, schipper of onderbevelhebber, en in 1646 Scheeps-Kapitein werd. In dezen rang eerst ter kaapvaart, vervolgens onder TROMP dienende, betoonde hij veel moed en ervaring. Met den Munsterschen vrede ontslagen, werd hij in 1649 in zijnen post hersteld. Hij liep spoedig uit en ontmoette den 20sten April van dat jaar eenen Turkschen roover, nabij de Vlaamsche eilanden, met wien hij een scherp gevecht aanging. Dapper kweet EVERTSEN zich van zijnen pligt, doch hij sneuvelde door een musketkogel, en werd den 22sten September 1649 te Fernambuco begraven.

Zie 's GRAVEZANDE, *tweede eeuw-gedacht. der Middelb. vrijheid*, bl. 504; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 195, 196; alwaar vermeld wordt dat EVERTSEN eerst den 22sten September te Fernambuco overleed, doch dit berigt is onjuist, blijkens DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 49, 50 en de *geslachtlijst* No. 1.

EVERTSEN (CORNELIS), *de Jonge*, tweede zoon van JOHAN EVERTSEN voornoemd en van MAAYKEN CORNELISSEN GORCOMS, werd te Vlissingen den 16den April 1628 geboren. Ook hij werd door zijn vader voor de zeedienst opgeleid, en was dan ook tegenwoordig bij de voornaamste zeeslagen van zijnen tijd. In 1652 tot Kapitein ter zee met het bevel over een schip aangesteld, woonde hij de zeeslagen bij van 1652 en 1653. In laatstgemeld jaar, toen TROMP sneuvelde, werd hij daarbij zwaar gekwetst, doch stond zijn vader dapper ter zijde. Hij nam in 1661 een oorlogschip der Portugezen, onder den befaamden JOHAN COLLAERT, en werd met eene gouden keten en penning door den Zeeraad beschonken. Hij vergezelde zijn oom CORNELIS EVERTSEN, *de oude*, en DE RUITER op hunnen kruistogt naar Algiers in 1663, en streed dapper in den ongelukkigen slag van 1665. Den 7den Julij van dat jaar tot Schout-bij-nacht verheven, muntte hij uit door zijn gedrag in den vierdaagschen zeeslag, en werd vereerd door het lidmaatschap van den hoogen krijgsraad, die het vonnis moest vellen over die bevelhebbers, die eed en pligt gedurende den strijd hadden verzaakt. Hij was in 1666 tegenwoordig bij de zeeslagen tegen de Engelschen, onder den Generaal MONK, en de schade, welke zijn schip geleden had, bewees genoeg hoezeer hij deel had genomen aan den fellen strijd. Hij werd den 20sten Augustus van laatstgenoemd jaar tot Vice-Admiraal van Zeeland benoemd, en maakte zich den 11den September van dat jaar verdienstelijk, door met den Vice-Admiraal SWEERS een kloek Engelsch oorlogschip *the Royal Charles* van 56 stukken te vermeesteren. In het volgende jaar hielp hij den togt naar Chattam bevorderen, en kruiste vervolgens geruimen tijd om de Afrikaansche kapers te beteugelen. In 1672, 1673 en 1674 nam hij deel aan de gevechten tegen de vereenigde Engelsche en Fransche zeemagten, muntte uit door groote kloekmoedigheid, en werd in 1675 aangesteld tot Kommandeur van Vlissingen en Majoor van het fort Rammekens. Hij vergezelde in 1674 DE RUITER op zijnen togt naar Martinique, was in 1676 Opperhoofd van het eskader naar de Oostzee ter ondersteuning van Denemarken tegen Zweden, doch kwam, door storm en tegenwind tegengehouden, aan toen de grootste strijd reeds gestreden was. Eindelijk had hij in 1678 het bevel over de vloot, bestemd om, in vereeniging met de Spaansche zeemagt,

Messina te vermeesteren. Reeds op zijnen togt naar Cadix geraakte hij met zes Fransche oorlogschepen slaags, waaruit een hevig gevecht ontstond, waarin de onzen aanmerkelijke schade ontvingen, doch de overwinning op hunne zijde hadden, daar de Franschen gedurende den nacht weggezeild waren. De oorspronkelijke bedoeling van de uitrusting der vloot verviel, door dat de Fransche koning de stad Messina verlaten had. Na eenen togt naar Barcelona, op last van den Spaanschen koning ondernomen, waarbij evenwel niets van aanbelang voorviel, kreeg EVERTSEN last naar het vaderland terug te keeren, waar hij in het laatst van September aankwam.

Dit was de laatste reis dat hij het vaderland diende. Hij was de eerste EVERTSEN die niet sneuvelde op het bed van eer. Hij overleed te Vlissingen den 20sten September 1679 en werd in het familiegraf bijgezet. Men betreurde in hem een dapper en kundig scheepsbevelhebber, wiens leven geheel aan de verdediging van het vaderland was gewijd geweest. Zijne afbeelding ziet het licht. Hij was gehuwd, eerst met MARIA RAULE, dochter van B. RAULE, Raad der stad Vlissingen, die hem geene kinderen schonk; daarna met AGNES LE SAGE, dochter van WILLEM LE SAGE, eerste Edele in de Rekenkamer van Zeeland. Zij schonk hem drie zonen; twee van hen stierven jong, en de derde, JOHAN, in 1669 geboren, was Schepen en Raad der stad Middelburg. Diens zoon volgt onmiddellijk.

Zie DE LA RUE, *Staatk. en heldhaft. Zeel.* bl. 153, 154; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 196; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 70 en de *geslachtlijst* No. 1; VAN KAMPEN, *Vaderl. Karakterk.* D. II. St. I. bl. 284; DE JONGE, *Geschied. van het Zeewez.* D. II. St. I bl. 296—298, St. II. bl. 397, D. III. St. I. bl. 28, 290, 416, St. II. bl. 10, 50, 68, 233—246, 395; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 82.

EVERTSEN (JOHAN WILHELM), oudste zoon van JOHAN EVERTSEN, Schepen en Raad der stad Middelburg, en van CATHARINA SARA ELFSDIJK, en alzoo kleinzoon van den voorgaande, werd geboren in 1698, was in 1726 Kapitein onder de Friesche Gardes, verliet in 1729 de dienst, werd Pensionaris honorair van Veere, en in 1731 op zijn verzoek tot Majoor in een regiment benoemd. Hij werd daarna Luitenant-Kolonel, en eindelijk Groot-Majoor van 's Hertogenbosch. Hij stierf te Vlissingen in 1745, en was gehuwd met CONSTANTIA THIERRY, dochter van JOHAN THIERRY, Griffier van het Hof van Holland. Zij verwekten een zoon, die volgt, en twee dochters: CATHARINA SARA, gehuwd met WOUTER ECKHARDT, Kolonel der Dragonders, en HELENA ADRIANA, gehuwd met LOUIS PHILIPPE D'ORGES, Luitenant der Zwitsers, daarna Majoor in dienst van zijn vaderland.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 199; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, *geslachtlijst* No. 1.

EVERTSEN (JOHAN), Heer van Lodijke, zoon van den voorgaande, werd geboren te 's Hage den 9den April 1728, tradt vroeg in de zeedienst, niet, gelijk zijne voorvaderen bij de admiraliteit van Zeeland, maar bij die van de Maas. Aldaar was hij, na eerst als adelborst en vervolgens als Luitenant verschillende reizen naar Oost- en West-Indië gedaan te hebben, door Prins WILLEM IV in 1751 tot Kapitein bevorderd. Hij deed als zoodanig vele kruistogten, en verkreeg in 1756 voor de eerste maal het bevel over een schip van oorlog, *de Gorcum* van 46 stukken, met last om eene vloot van 21 koopvaarders onder zijn geleide te nemen naar de Fransche havens. Onder weg ontmoette hij drie Engelsche oorlogsbodems, die de onder zijn konvooi zich bevindende schepen wenschten te laten onderzoeken. Wij kunnen het verhaal van het daarbij gebeurde hier niet invoegen; genoeg zij de vermelding dat EVERTSEN, door zijn daarbij gehouden gedrag, eenen oorlog, van welken de gevolgen onberekenbaar waren, voorkwam en daarvoor den dank inoogstte van 's lands overheden, die hem spoedig daarop het bevel over een zwaarder schip opdroegen. Hij bleef in dienst tot dat in 1758 zijn schip werd afgedankt. Hij stierf te Voorburg den 13den Januarij 1778 en was gehuwd met CORNELIA JACOBA VAN SCHUYLENBURCH, dochter van JOHAN VAN SCHUYLENBURCH, afgevaardigde ter Staten Generaal. Hij liet twee dochters na, en alzoo stierf met hem de mannelijke stam van den Luitenant-Admiraal JOHAN EVERTSEN uit.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 200; STUART, *Vaderl. Hist.* D. I. bl. 264—266; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, de *geslachtlijst.* No. 1; Dezelfde, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. V. bl. 320—325.

EVERTSEN (CORNELIS), *de Jongste*, was de tweede zoon van den Luitenant-Admiraal CORNELIS EVERTSEN *de Oude*, en werd te Vlissingen den 16den November 1642 geboren. Hij ging reeds met zijn tiende jaar in zee, volgde zijn vader op verschillende togten, werd achtereenvolgens tweede schipper op een oorlogschip en in 1665 Kapitein van een kaper. Als zoodanig voerde hij in dat jaar het bevel over twee Zeeuwsche schepen, *de Eendragt* van 32 en *de Jonge Leeuw* van 22 stukken, toen hij in de helft der maand April door drie kloeke Engelsche schepen werd aangetast. Ongelijk was de strijd, dapper streden de onzen, en EVERTSEN zou den brand in het kruid hebben gestoken, indien hij door zijn volk niet weerhouden was. Door overmagt bukkende werd hij met de zijnen gevangen genomen. Een Engelsch schrijver verhaalt dat EVERTSEN, toen hij in Engeland voor den Groot-Admiraal, den Hertog VAN YORK, gebragt werdt, en deze hem de opmerking maakte dat hij een schot door den hoed had, hierop antwoordde „Ik wenschte liever, dat de kogel door mijn hoofd ware gegaan, dan dat ik genomen ware.” Dit antwoord, en zijne betoonde kloekmoedigheid, boezemde aan den Engelschen Koning KAREL eerbied in voor den jeugdigen held. Hij vereerde hem 50 gouden Jacobussen „uit singuliere en bijzondere inzigten,” en stelde hem onmiddellijk in vrijheid. Hij woonde hierop als vrijwilliger den noodlottigen slag van 1665 bij, en werd den 21sten Julij van dat jaar als eerste scheepsbevelhebber op het schip van zijnen vader geplaatst. Hij zag dien vader in den vierdaagschen zeeslag het leven laten voor het vaderland, gelijk hij het sneuvelen van zijnen oom, JAN EVERTSEN, bijwoonde in den daarop gevolgden zeestrijd van den 4den Augustus 1666. Hij hielp vervolgens den togt naar Chattam bevorderen, was een der dappere Kapiteinen die de Smirnasche koopvaardij-vloot, tegen de aanvallen der Engelschen verdedigden en behouden te huis bragten, en was tegenwoordig bij het gevecht van den 7den Junij 1672. Toen ons land, in laatstgemeld jaar, door Engeland en Frankrijk te gelijk werd aangevallen, kreeg EVERTSEN het bevel, met den titel van Commandeur, over vijf fregatten, en werd daarmede naar de West-Indiën gezonden; hij vereenigde zich te Martinique met den Kommandeur JACOB BINCKES, en het was met dezen dat hij Nieuw Nederland en St. Eustatius hernam, waarvan het verhaal in dit Woordenboek (D. II. bl. 559 en 560) gevonden wordt. Na eene afwezigheid van een jaar keerde hij en BINCKES in Julij 1674 met roem overladen in het vaderland terug, en kon zich beroemen tachtig van 's vijands schepen vernield of veroverd te hebben. De Staten van Zeeland riepen hem evenwel tot verantwoording op, en de Raadpensionaris van dat gewest vond termen om te eischen EVERTSEN in zijne dienst te schorsen. Verschillende omstandigheden hadden aanleiding gegeven om EVERTSEN in hunne oogen strafbaar te doen zijn, wegens het niet nakomen hunner bevelen. Zijn gemeenschappelijk handelen met den Kapitein BINCKES, hetwelk streed tegen de belangen van Zeeland, was alleen genoeg om het misnoegen zijner meesters op te wekken. Bitter griefde dit den man, die reeds zoo veel voor het vaderland gedaan had; wel waren er sommigen die voor hem in den bres sprongen, doch dit hielp hem weinig en hij zag zich eindelijk, om nieuwe moeijelijkheden voor te komen, genoodzaakt zijn leedwezen te kennen te geven over het weinige genoegen dat de Staten in zijn gehouden gedrag namen, en te verzoeken hetzelve goedgunstig te willen overzien. De zaak is hierbij gebleven, doch het gebeurde schijnt geen nadeelige invloed op de bevordering van EVERTSEN gehad te hebben; althans hij werd in 1675 tot Commandeur en Schout-bij-nacht van Zeeland, in 1679 tot Vice-Admiraal en tot Kommandeur der stad Vlissingen en in 1684 tot Luitenant-Admiraal van Zeeland bevorderd. Kort na zijne eerstgenoemde bevordering had hij een groot aandeel aan de bestrijding der Duinkerkers, geleide in 1688 de Oost-Indische schepen veilig naar het vaderland, en voerde in dat jaar het bevel over de voorhoede der vloot, die WILLEM III naar Engeland zou overbrengen, om dat rijk te bevrijden. Hij keerde in het volgende jaar weder, werd door de Staten van Zeeland voor zijne diensten bedankt, en gebood in 1690 over eene vloot, die de voorhoede der vereenigde Britsche en Nederlandsche scheepsmagt tegen Frankrijk uitmaakte. Ofschoon de slag bij Bevezier allernoodlottigst voor ons was, door de schuld van den Engelschen Admiraal HERBERT Graaf VAN TORRINGTON, die achter bleef, en ons aan de overmagt ten prooi liet, blonken echter EVERTSEN 's moed en beleid om het meest uit. Onverschrokken streed hij tegen de geheele Fransche vloot; drie uren lang werd met weergalooze hardnekkigheid van beide kanten gestreden, maar de Engelsche zeemagt liet EVERTSEN in den steek, en slechts door een uitstekend blijk van zijn schrander beleid werd de vloot van eenen bijkans onvermijdelijken ondergang bevrijd. Te midden van den hagchelijksten strijd tracht EVERTSEN het uiterste te beproeven,

door het sein te geven: dat de vloot met staande zeilen zal ankeren. Door deze krijgslist, van welke men nooit te voren gehoord had, dreef de Fransche vloot, voor wind en stroom liggende, hem in snelle vaart voorbij, en zag zich door EVERTSEN's tegenwoordigheid van geest eene gewisse prooi ontwringen. Het gevaar was hierdoor nog niet geheel geweken. Ellendig was de toestand der vloot, nog nimmer was eene vloot zoo gehavend als deze. Niet zonder verlies van eenige schepen zette EVERTSEN de terugtogt voort, en had het geluk om, ofschoon drie dagen te voren nog door den vijand vervolgd, den 18den Julij het anker te doen vallen in den mond van den Teems, voor het eiland Chepay. En terwijl het gedrag der Engelschen door vriend en vijand werd afgekeurd, en TORRINGTON de straf voor zijne schandelijke handelwijs niet ontging, werd aan EVERTSEN en de Nederlandsche scheepelingen hoogen lof toegezwaaid. Daar de Koning afwezig was, zond de Koningin eenen eigenhandigen brief aan onzen Admiraal, om hem voor het zoo manhaftig gehouden gedrag te bedanken, welke dankbetuiging daarna in persoon aan EVERTSEN herhaald werd. Koning WILLEM schreef mede eenen eigenhandigen brief aan EVERTSEN, die, tot op den huidigen dag bewaard, blijken draagt hoezeer 's mans gehouden gedrag hem de hooge achting van zijnen vorst had doen verwerven, en de Algemeene Staten, zoowel als de Staten van Zeeland, betuigden aan EVERTSEN hunne erkentekentelijkheid „over zijne goede conduite en courage, in het gevecht betoond.”

Door eene zamenloop van omstandigheden verkreeg EVERTSEN het opperbevel over de vloot niet meer. Ook daaruit blijkt ten volle dat het heldengeslacht der EVERTSEN niet altijd naar verdiensten beloond is geworden. Nog eenmaal werd hij in 1692 aan het hoofd van eenige schepen gesteld, om Koning WILLEM in zijne onderneming tegen Duinkerken te ondersteunen, maar deze aanslag verviel, en EVERTSEN werd door ongunstig weder verhinderd om den hem opgedragen last ten uitvoer te brengen. Hij bleef intusschen, door zijne betrekking van Luitenant-Admiraal, zitting houden in de Admiraliteit van Zeeland, en was aldaar nuttig werkzaam voor het zeewezen. Toen in 1696 het gerucht van de uitrusting eener magtige vloot in Duinkerken tot ons kwam, die ten doel had een aanslag tegen het eiland Walcheren, en wel bepaaldelijk tegen Vlissingen te ondernemen, werd aan EVERTSEN het bevel opgedragen over eenige goed gewapende schepen, die meerendeels op de reede van Vlissingen gestationeerd werden, doch als zoodanig is door hem niets der vermelding waardig verrigt.

EVERTSEN stierf te Middelburg in November 1706 en werd onder de tombe van zijnen vader en zijnen oom begraven. Eene commissie uit de Admiraliteit woonde zijne lijkstatie bij, doch geene uit de Staten van Zeeland. De oorzaak van dit laatste moet gezocht worden in een geschil tusschen EVERTSEN en de Staten gerezen, voornamelijk over het betalen van het praalgraf ter eere van zijnen vader en oom opgerigt. EVERTSEN had daarvoor eenige gelden uitgeschoten, die hem nimmer terug zijn betaald, ten gevolge van den twist die tusschen hem en de Staten van Zeeland over het opschrift op het praalgraf ontstaan was, en waarvan wij reeds met een enkel woord gewaagden. Men wil dat het bewuste opschrift een korten tijd op de tombe gestaan heeft, doch dat EVERTSEN, op zekeren nacht door eenen steenhouwer in zijne tegenwoordigheid, hetzelve zou hebben doen afbeitelen. Dit gedrag zal ons te minder verwonderen, bij de vermelding dat EVERTSEN een man was van een oploopend en hevig karakter, wiens groote stoutheid en forschheid hem den bijnaam van *Keesje den Duivel* hadden doen verwerven, en wiens fier gemoed tot wrevel schier oversloeg bij het vele onregt hem bij zijn leven steeds aangedaan.

Volgens aanteekeningen in de familiepapieren is EVERTSEN nimmer getrouwd geweest. Zijne afbeelding, door HOUBRAKEN gegraveerd, ziet het licht.

Zie DE LA RUE, *Staatk. en heldhaft. Zeeland*, bl. 154—159; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* DXV. bl. 395 met portret, 474, D. XVI. bl. 112, VAN WIJN, *Bijv. en aanmerk.* D. XIV. bl. 102, D. XVI. bl. 46—50; 's GRAVEZANDE, *tweede eeuwgedacht. der Middelb. vrijheid*, bl. 504; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 196, 197; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 251 en de *geslachtslijst* N°. 2; COLLOT D'ESCURY, *Holl. Roem* D. II. bl. 101, 102, *Aant.* bl. 253—256; VAN KAMPEN, *Vaderl. Karakterk.* D. II. St. I. bl. 428—431; DE JONGE, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. II. St. II. bl. 170, D. III. St. I. bl. 56, 338—369, St. II. bl. 260—264, 396, 410, 441—455, 491, D. IV. St. I. bl. 176—180, 188, 193—226; 262, 377, St. II. bl. 48, 394, 577; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 83.

EVERTSEN (EVERT), derde zoon van den Luitenant-Admiraal CORNELIS EVERTSEN, *de oude*, werd geboren te Vlissingen, volgens den een den 30sten October, volgens den ander den 30sten April 1644. Hij trad reeds vroeg in de zeedienst, en voer vele jaren met zijnen vader mede. In het begin van 1665 werd hij tweede schipper, woonde als zoodanig den ongelukkigen zeeslag in Junij van dat jaar bij, en werd toen vreeselijk gewond. Hij werd daarop in 1666 Kapitein en kweet zich dapper in den vierdaagschen zeeslag. Door zijnen neef, JOHAN EVERTSEN, bij de Algemeene Staten aanbevolen, verkreeg hij in 1667 het bevel op een hoeker, waarmede hij, met nog eenige andere schepen, naar Suriname zeilde. Op dien togt slaags geraakt, werd hem het been afgeschoten, en hij overleed dien ten gevolge in December van laatstgenoemd jaar.

Zie 's GRAVEZANDE, *tweede eeuwgedacht. der Middelb. vrijheid*, bl. 504; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 197; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 243, 244 en de *geslachtslijst* N°. 2; VAN KAMPEN, *Vaderl. Karakterk.* D. II. St. I. bl. 431.

EVERTSEN (CAREL), vierde zoon van den Luitenant-Admiraal CORNELIS EVERTSEN, *de oude*, werd te Vlissingen den 9den of den 20sten Mei 1646 geboren, en was de eerste van zijn geslacht die te land diende. Hij diende eerst als Vaandrig en daarna als Luitenant bij de Mariniers, was als zoodanig tegenwoordig bij den slag bij Senef in 1674, en werd daar volgens sommigen gekwetst. Niet lang had het vaderland dienst van hem, daar hij op den 11den April 1677 in den slag bij Mont-Cassel sneuvelde.

Zie 's GRAVEZANDE, *tweede eeuwgedacht. der Middelb. Vrijheid*, bl. 504; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 198; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, bl. 244 en de *geslachtslijst* N°. 2; BOSSCHA, *Neêrl. Held. te Land.* D. II. bijl. bl. 11.

EVERTSEN (GELEYN), achtste zoon van den Luitenant-Admiraal CORNELIS EVERTSEN, *de oude*, werd den 22sten Januarij 1655 geboren. Het voetspoor drukkende van zijne voorvaderen en verdere bloedverwanten, was hij reeds op zijn elfde jaar in de zeedienst getreden, en had zich voornamelijk aan de leiding van zijnen neef, den Vice-Admiraal CORNELIS EVERTSEN, toevertrouwd, wien hij gemeenlijk zijnen *Zee-vader* noemde. Eerst eenigen tijd ter koop- en ter kaapvaart gevaren hebbende, woonde hij, als Luitenant, de zeeslag van Solesbaay en de drie groote zeeslagen van 1673 bij, en nam in het volgende jaar deel aan den togt van DE RUITER naar de Caraïbische eilanden. Hij was bij den aanslag op Martinique, en werd bij de landing door een geweerkogel in den rug geschoten, welke kogel naderhand, zonder hinder te veroorzaken, met vleesch is begroeid geraakt. In 1679 tot Kapitein benoemd, was hij in 1683 deelgenoot van den ongelukkigen togt naar Gothenburg, hielp als Schout-bij-nacht, waartoe hij in 1685 bevorderd werd, in 1688 Prins WILLEM III zijne onderneming tegen Koning JACOBUS volbrengen, en nam een ijverig deel aan de gevechten tegen de Franschen in 1689 en 1690. In laatstgenoemd jaar diende hij onder den Vice-Admiraal VAN ALMONDE, en maakte met hem de reis naar Spanje en de Middelandsche zee, om de koopvaarders te beschermen, den vijand afbreuk te doen en tevens de bruid des Konings derwaarts te brengen. Twee jaren later had hij deel aan de overwinning van La Hogue, was in 1693 werkzaam bij 's lands vloot in het Kanaal, en werd in 1694 met een sterk eskader naar de Middelandsche zee gezonden, waar hij dat jaar, onder CALLENBURGH, Barcelona hielp ontzetten, in het volgende jaar Palamos hielp beschieten en bij andere ondernemingen tegenwoordig was. Hij werd in 1695 tot Vice-Admiraal benoemd, bevond zich in 1696 weder bij de groote vloot, en woonde in 1700, met VAN ALMONDE, den togt naar de Sond bij. Bij het uitbreken van den Successie-oorlog werd hem het gebied over een eskader opgedragen, belast met de bewaking der Vlaamsche kust en de bescherming der zeegaten. In 1703 ging EVERTSEN voor het laatst in zee, toen de naijver van Holland bewerkte dat hij geen opperbevel meer verwierf. De Staten van Zeeland beloonden zijne verdiensten in 1707, na het overlijden van zijnen broeder CORNELIS, door hem diens waardigheid van Luitenant-Admiraal op te dragen. Hij leefde vervolgens nog veertien jaren in rust, tot dat hij den 25sten Julij 1721 op zijne buitenplaats *Zeerust*, nabij Middelburg, overleed, en den 2den Augustus met staatsie in de familie grafkelder begraven werd.

GELEYN EVERTSEN was een man van een uitmuntend karakter, op wien de zinspreuk: Goed rond, goed Zeeuwsch ten volle toepasselijk was. Hij was kloek van ligchaam, deftig van gelaat, openhartig en minzaam van inborst, doch als bevelhebber gestreng en in de dienst naauwgezet. Hij was echter bij allen bemind, en liet, na zijnen dood, „een goede lof en eene dierbare gedachtenis na.” Zijne afbeelding ziet het licht. Hij was tweemalen gehuwd. Eerst met ADRIANA VAN DER STRINGE,

dochter van JOHAN VAN DER STRINGE, Ontvanger-Generaal van Zeeland, en van SARA VETH, en daarna met JOHANNA VAN CITTERS, dochter van AERNOUT VAN CITTERS, Ambassadeur aan het Engelsche hof, en van JOSINA PARDUIN. Bij geen van beiden heeft hij kinderen gehad.

Zie DE LA RUE, *Staatk. en heldhaftig Zeel.* bl. 159—162, *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 198; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, *geslachtlijst* N°. 2; VAN KAMPEN, *Vaderl. Karakterk.* D. II. St. I. bl. 431, 432; DE JONGE, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. III. St. II. bl. 452, D. IV. St. I. bl. 176, 240—242, 408, 459, 520, St. II. bl. 2, 237, 394, 558; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 88.

EVERTSEN (HERMAN), negende zoon van den Luitenant-Admiraal CORNELIS EVERTSEN, *de oude*, den 28sten October 1657 te Vlissingen geboren, werd in 1674 Vaandrig te lande en in 1677 Luitenant der Mariniers. Naderhand ging hij weder in de landdienst over, werd in 1688 Kapitein, in 1690 Majoor, in 1717 Luitenant-Kolonel, in 1718 Kommandeur van Vlissingen en in 1726 Kolonel. Hij deed in 1727 afstand van dien rang. Hij heeft verscheidene veldtogten bijgewoond, doch de bijzonderheden hier omtrent ontbreken. Hij overleed te Vlissingen den 5den September 1730, en is aldaar begraven. Zijne vrouw, MARIA WOOD, schonk hem drie dochters en twee zonen; de twee eersten en de twee laatsten van deze kinderen stierven jong, de middelste, CORNELIS, volgt onmiddelijk.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 199; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, *geslachtl.* N°. 2.

EVERTSEN (CORNELIS), zoon van den voorgaande, werd te Vlissingen den 4den October 1690 geboren, en eerst voor het burgerlijk bestuur opgeleid. Hij verkoos evenwel de zee, en ging in 1706 als vrijwilliger scheep. Op aandrang zijner familie ging hij in 1707 tot de landdienst over; werd eerst kadet, daarna Luitenant en ging vrijwillig in 1709 in het veld. Hij hielp vervolgens Douai belegeren, werd kort daarna gevangen genomen, uitgewisseld, en was tegenwoordig bij den veldtogt tot den vrede. Hij werd in 1718 benoemd tot Kapitein-Luitenant, in 1720 tot Kapitein, in 1727 tot Majoor, in 1728 tot Luitenant-Kolonel, in 1733 tot Groot-Majoor van Doornik, in 1739 tot Kolonel en in 1742 tot Brigadier van het voetvolk van den staat. Hij was tegenwoordig bij de troepen in 1743 ter hulpe van MARIA THERESIA gezonden, maakte den veldtogt van 1744 mede, sloot zich op in Doornik, en aldaar belegerd wordende, was hij genoodzaakt die stad, na eene dappere verdediging, met behoud van vrijheid voor de bezetting over te geven. Hij trok in 1745 aan het hoofd van 6000 soldaten naar Engeland, ter hulpe van den Koning tegen den Pretendent, doch werd om staatkundige redenen met zijne krijgslieden terug geroepen, en hielp in 1747 Axel verdedigen. Den 16den Mei van dat jaar tot Luitenant-Generaal bevorderd, kreeg hij het bevel over de troepen in Walcheren, overleed te Vlissingen den 8sten Januarij 1778 en werd aldaar begraven. Hij was eerst gehuwd met CATHARINA ELISABETH DE RIDDER, dochter van JAN DE RIDDER, Luitenant-Kolonel van het voetvolk, die hem eene dochter schonk, die jong overleed. Na het overlijden van zijne eerste vrouw hertrouwde hij met MARTHA CORNELIA OCKERSSE, dochter van CORNELIS CORNELISSE OCKERSSE, Burgemeester der stad Zierikzee; bij deze verwekte hij acht dochters en twee zonen, waarvan de een jong stierf, en de andere, HERMAN, verschillende regeringsambten te Middelburg bekleedde, en in 1778 overleed. Uit zijne beide huwelijken verwekte deze drie zonen: CORNELIS, in 1809 als Raad en Burgemeester van Zierikzee zonder kinderen overleden; WILHELM, eerste Griffier op het kantoor van Registratie, in 1802 overleden en nalatende drie zonen, waarvan een zeer jong overleed, een ander, HERMAN, die ter zee voer, in 1792 verongelukte, en NICOLAAS, Advokaat, die in 1808 aan eene zenuwkoorts overleed; eindelijk CORNELIS CROMSTRIEN EVERTSEN, Schepen en Raad der stad Middelburg, door wiens overlijden in 1818 de mannelijke stam der EVERTSEN uitstierf, doch wier nagedachtenis in Nederland nimmer zal uitgewischt worden, om dat die naam onafscheidelijk verbonden is aan den roem en de glorie van ons vaderland!

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. II. bl. 199, 200; DE JONGE, *Lev. van* JOH. *en* CORN. EVERTSEN, *geslachtlijst* N°. 2.

EVERTSZ (CORNELIS GERARDUS), vierde zoon van NICOLAAS EVERTSZ en van EVA LACKRUM, was geboren te Curaçao uit een sedert vele jaren aldaar gevestigd geslacht, dat, blijkens eenige onder hetzelve berustende bewijsstukken, hoogst waarschijnlijk afstamt van EVERT EVERTSEN, op bladzijde 265 vermeld. Hij trad zeer jong in dienst, werd in 1784 Luitenant ter zee bij de Admiraliteit op de Maas, en sneuvelde den 1sten Januarij 1807 als Kapitein ter zee en Kommandant van het eskader in West-Indië, aan boord van het fregat *Kenau Hasselaer*, bij de overrompeling van Curaçao, door de Engelschen onder den Commodore Sir CHARLES BRISBANE. Hij was gehuwd met SOPHIA EKSTEEN VAN BERGVLIET en liet geene kinderen na. Hij was ridder der Unie-Orde.

Zie VAN KAMPEN, *Geschied. der Nederl. buiten Europa*, D. III. St. II. bl. 736; *Gedenkschrift van de Orde der Unie*, bl. 108; DE JONGE, *Geschied. van het Zeewez.* D. VI. St. II. bl. 462, 615, 621, 623, 625, uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

EVERTSEN (KLAAS). Zie EVERARDI (NICOLAAS).

EVERWIJN (SAMUEL), zoon van SAMUEL EVERWIJN, predikant te Dordrecht, en van CORNELIA DAMMERT, werd, na zijns vaders dood, te Dordrecht geboren en in Augustus 1631 gedoopt. Hij verkreeg den graad van Meester in de Regten en werd tot de eerste waardigheden in zijne geboorteplaats verheven. In 1662, 1667, 1668 was hij Schepen en in 1675 en 1676 Burgemeester aldaar. Ook zag hij zich gecommitteerd tot de vergadering der Staten van Holland en West-Friesland. Hij teekende in 1672 de herroeping van het eeuwig edict te Dordrecht, en gaf in 1684 met POMPEJUS BERK, den Prins van Oranje, bij geschrift, berigt van de ongeregeldheden die bij de nominatie der goede luiden van Agten geschied waren. Hij woonde in het huis Klein Jeruzalem en Spangien en was gehuwd met CORNELIA DE ROOVERE, die hem twee zonen en zeven dochters schonk. De tijd van zijn overlijden is ons niet bekend. Een zijner zonen, mede SAMUEL geheeten, was Heer van Brandwijk en Gijbeland, Raad der stad Dordrecht, en wordt een groot en geleerd man genoemd, bij wiens afsterven de vermaarde Latijnsche dichter JANUS VAN DEN BROUCKE een gedicht vervaardigde. Deze schijnt ook dichter geweest te zijn.

Zie BALEN, *Beschrijv. van Dordr.* bl. 71, 975; VROLIJKHERT, *Vliss. Berkhem.* bl. 62, 63; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. XV. bl. 264; DE JONGE, *Verh. en onuitgegev. Stukk.* D. II. bl. 479; SCHOTEL, *Berk. Dordr.* D. I. bl. 332, 333; DRESSELHUIS, *de Waalsche gemeent. in Zeel.* bl. 23; *Algem. Konst- en Letterb.* 1848. D. I. bl. 100.

EVERWIJN (WILLEM), welligt behoorende tot hetzelfde geslacht als de voorgaande, was een dichter uit het laatst der zeventiende en in het begin der achttiende eeuw. Van hem ziet het licht.

Kristelijke Rijkdom, Delft 1698. 4°.
Leersaame Gedichten, Amst. 1727. 8°.

Zie VAN DER AA, *Nieuw Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 82, 83; *Catal. van de Bibl. van* Mr. ROBIDÉ VAN DER AA, bl. 78.

EWALD (de witte en de zwarte) waren twee Engelsche medgezellen of volgelingen van WILLEBRORD, die ter bekeering der volken in 690 dezen landstreek bezocht. Zij ontleenden hunnen naam aan de kleur hunner haren. Hunne pogingen werden met ondank beloond en zij ter dood gebragt. De plaats waar dit gebeurd is wordt onder anderen gegist te zijn het dorp Laren bij Lochem, alwaar in later tijd eene kapel voor de beide EWALDEN gesticht is. Ook wordt Renen genoemd als de plaats waarbij de moord zou geschied zijn. Het verhaal luidt dat hunne lijken in den Rijn zouden geworpen zijn.

Zie PICARDT, *Korte beschrijv. van eenige Antiquit.* bl. 238, 430; (VAN HEUSSEN en VAN RIJN), *Oudhed. van Gron.* bl. 604—607; *Overijsselsche Alman. voor Oudh. en letter.* 1838, bl. 36—40; ROYAARDS, *Geschied. der invoer. van het Christ. in Nederl.* bl. 200.

EWIN (J.) was een verdienstelijk schilder, van wien een:
Gezigt in de Oude kerk te Amsterdam, alwaar dienst wordt gedaan,
bewaard wordt in de Oude kerk zelve. De tijd wanneer hij leefde is onbekend.

Zie KRAMM, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

EWISMA (ONNE). Zie over dezen het artikel van WIGBOLD VAN EUSUM.

EWOUTSZ (BOUDEWIJN of BOUWEN) werd te Vlissingen geboren en was een dapper zeeman in de eerste jaren van den Spaanschen bevrijdings oorlog. Hij was, vóór dat zijne geboortestad de partij der Staten gekozen had, met zijn koopvaardijschip naar Biscaye om wol gevaren, en kwam daarmede geladen, in gezelschap der vloot die den Hertog van MEDINA CELI in 1572 naar Nederland bragt, in het vaderland terug. Op het artikel van EWOUT PIETERSZ. bijgenaamd *Worst*, zullen wij verhalen hoe deze door die van Vlissingen werd uitgezonden om den Hertog, die toen nog onbewust was van den omkeer van zaken te Vlissingen, de landing te beletten. Ofschoon deze zending niet aan het doel beantwoordde, en de Spaansche vloot met een gunstigen wind de haven van Sluis

binnenzeilde, geraakten er evenwel vier vijandelijke schepen, en ook het schip van BOUWEN EWOUTSZ, op de bekende zandplaat de Paardenmarkt digt bij Sluis aan den grond.

De Vlissingers dit vernemende, roeiden met hunne kleine schepen naar de vier vijandelijke bodems, die inmiddels door de Spanjaarden meerendeels verlaten waren, plunderden dezelven en namen de daarop nog overgeblevene vijanden gevangen.

BOUWEN EWOUTSZ ziende hoe de zaken gesteld waren, stelde zich met de zijnen te weer tegen de Spanjaarden, die bij hem waren overgeloopen, overweldigde hen met behulp zijner stadgenoten, en kwam, na dat zijn schip weder was vlot geraakt, weldra binnen Vlissingen. Hij werd kort daarna tot schipper aangesteld op het schip van zijn zwager, den Admiraal EWOUT PIETERSZ. bijgenaamd *Worst*, *de gouden leeuw* genaamd, en volgde hem in 1573 als Admiraal van Zeeland op. Als zoodanig had hij spoedig gelegenheid zich te onderscheiden.

De Spaansche Admiraal SANCHO D'AVILA, na zich van de geledene schade, bekomen in het gevecht voor Rammekens, hersteld te hebben, en het onmogelijk oordeelende langer met zijne krijgsbenden op Walcheren te blijven, wilde den terugtogt naar Antwerpen beproeven, en koos daartoe den 27sten Mei van laatstgemeld jaar. Tusschen Rammekens en Vlissingen werd hij door de Zeeuwsche vloot onder BOUWEN EWOUTSZ aangetast. Gedurende het houden van den scheepsraad werd JAN DE MOOR, door een vijandelijken kogel getroffen en EWOUTSZ door eenige splinters aan het hoofd gekwetst. Eenige dagen daarna, den 6den Junij, liep de wind noordwest, waardoor beide vloten andermaal aan elkander raakten. De strijd was hevig, en ondanks de bekomene wonden aan het hoofd nam EWOUTSZ er een dapper deel aan. Met nog een of twee schepen klampte hij een vijandelijk schip aan boord en veroverde het. Onder het gevecht liep de wind westelijk, en dit gaf aan de Spaansche schepen gelegenheid om te vlugten. EWOUTSZ overleefde de behaalde voordeelen niet lang, want kort na zijne terugkomst te Vlissingen overleed hij, waarschijnlijk ten gevolge der bekomene wonden.

Zie (VAN DEN BOS), *Lev. en daden der doorl. Zeeheld.* bl. 219—222; DE LA RUE, *Staatk. en heldhaft. Zeel.* bl. 169—171; BOR, *Ned. Oorl.* B. VI. bl. 393 (286); VAN METEREN, *Ned. Oorl.* D. II. bl. 129, 172; KOK, *Vaderl. woordenb.* D. XV. bl. 576—579; SWALUE, *de daden der Zeeuwen*, bl. 42, 43, 49; *Kron. van het Hist. Genootsch. te Utr.* D. XI. bl. 114, alwaar teregt opmerkzaam wordt gemaakt op het misverstand, door den Heer VAN LENNEP veroorzaakt, ten gevolge zijner verwarring van EWOUT PIETERSZ., bijgenaamd *Worst*, met den alhier genoemden BOUWEN EWOUTSZ.

EWOUTSZ (JEROEN). Zie over dezen het artikel van JAN FAESSEN.

EWOUTSZEN (CORNELIS) of EEUWOUTSZEN, ook EWOUTS genaamd, was een Zeeuwsch zeeman, die als bevelhebber van den brander *Het Prinsje* in 1672 onder DE RUITER diende, en in het volgende jaar als Commandeur deel nam aan den togt van CORNELIS EVERTSEN *de Jonge* naar Nieuw Nederland.

Zie BRANDT, *Lev. van* DE RUITER, bl. 654, 685, 713, DE JONGE, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. I. bl. 532 D. III. St. I. bl. 338.

EWIJCK (WILLEM VAN), geboren in 1645, was de zoon van VAN EWIJCK, lid der Admiraliteit van Amsterdam, die in deze betrekking, gedurende de oorlogen tegen de Engelschen, gewigtige diensten aan het vaderland bewees. Hij was een dapper zeeman, die, als bevelhebber van een fregat in den laatsten Engelschen oorlog, de meeste groote zeeslagen, daarna den togt naar Martinique bijwoonde, en zich steeds het vertrouwen van DE RUITER, onder wien hij streed, waardig maakte. Na den vrede van Nijmegen geraakte hij buiten dienst, maar kreeg verlof om, met behoud van zijnen rang, als Appoincté met een der Amsterdamsche schepen in zee te mogen gaan. In 1683 werd hij door den Prins tot buitengewoon Kapitein benoemd, en gaf als zoodanig twee jaren later ten koste van zijn leven een blijk zijner dapperheid.

Er waren in Januarij 1685 twee oorlogschepen elk van 40 stukken, onder de Kapiteinen WILLEM VAN EWIJCK en ARNOLD MANARD, door de Admiraliteit van Amsterdam met eene aanzienlijke koopvaardijvloot naar Portugal en Spanje gezonden, zoo om dezelve derwaarts te geleiden, als om den handel en de zeevaart te beschermen. Deze beide schepen kwamen op den 3den Mei uit Cadix ter reede van de Portugesche stad Lagos, om rondhout in te nemen. Op dezen togt ontmoetten zij een Fransch smaldeel, hetwelk jagt op hen maakte, ofschoon er geen oorlog met deze natie gevoerd werd. Voor de overmagt genoodzaakt te zwichten, moesten zij gehoorzamen aan het bevel van den Franschen bevelhebber, den Hertog DE MORTEMART, om mede naar Cadix te zeilen. VAN EWIJCK nogtans zocht met het vallen van den avond de wijk te nemen. Aanvankelijk gelukte dit, maar spoedig werd hij door een fregat van 62 stukken, gevoerd door den Kapitein DE BEL-ISLE achterhaald. VAN EWIJCK, begrijpende nu slechts met één schip te doen te hebben, ofschoon dan ook de Franschman hem in sterkte te boven ging, gaf hem, op diens eerste schieten, de volle laag. Toen ontstond er een vinnig gevecht, het welk drie uren duurde, en waarin VAN EWIJCK, door een kogel getroffen, zijn leven liet voor het vaderland. Het gevecht, eerst ten onzen voordeele gekeerd, nam een einde, toen nog twee andere Fransche schepen te hulp kwamen en de officieren van VAN EWIJCK's bodem zich overgaven.

VAN EWIJCK was gehuwd met DELIANA VAN HEIJEN, en liet tweelingzonen, HERMAN en JAN CHRISTIAAN genaamd, na, welke bij zijn sneuvelen den ouderdom van tien jaren bereikt hadden. De Admiraliteit van Amsterdam lag hun tot hun veertiende jaar een jaargeld toe; beiden traden daarna mede in de zeedienst, en verkregen weldra den rang van Kapitein. JAN CHRISTIAAN ging in dienst van Czaar PETER *de Groote*, en vloog op den 15den Junij 1715 met zijn schip van 64 stukken in de lucht.

Zie BRANDT, *Lev. van* DE RUITER, bl. 738, 785, 791, 809, 812, 896; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. XV. bl. 321, 322; DE JONGE, *Geschied. van het Zeewez.* D. III. St. I. bl. 255, St. II. bl. 413—420, door ons hier gevolgd.

EWIJCK (DANIEL JACOB VAN) afkomstig uit een zijtak van het geslacht van den voorgaande, werd den 13den November 1786 te Utrecht geboren. Zijn vader was Mr. FLORIS PETRUS VAN EWIJCK, Heer van Oostbroek en de Bilt, Raad en Vroedschap der stad Utrecht, en zijne moeder SARA MARIA DE LA COURT, dochter van Mr. PIETER DE LA COURT, in leven Burgemeester van Amsterdam. Na eenige jaren aan de Utrechtsche Hoogeschool gestudeerd te hebben, verwierf hij in 1809 den graad van Doctor in de wijsbegeerte en Meester der vrije kunsten, na openbare verdediging van zijne *Dissertatio philosophica de comparata cognitionis in mathesi et philosophia indole*, een stuk dat zelfs in buitenlandsche geschriften gunstig beoordeeld werd. In 1810 werd hij bevorderd tot Doctor in de beide regten, alstoen op theses, bij de ophanden zijnde opheffing der Hoogeschool. In 1811 benoemd tot Commis-griffier bij de Regtbank van eersten aanleg te Utrecht, was hij in die betrekking werkzaam bij de invoering der ons toen vreemde Fransche wetten, bijzonder der registratie en der bewaring van hijpotheken, van welke laatsten destijds alle, zoo oude als nieuwe acten, ter griffie in afzonderlijke registers moesten worden ingeschreven. In 1814 werd VAN EWIJCK benoemd tot Griffier van de Regtbank van eersten aanleg te Utrecht. In 1515 was hij als adjudant van den Kolonel der Utrechtsche schutterij, den Baron VAN LYNDEN VAN SANDENBURG, werkzaam, eerst tot de zamenstelling van twee bataillons gewone schutterij, daarna tot formering van één bataillon mobile schutterij, na de landing van Keizer NAPOLEON, bij welk bataillon hij dienst deed als Kapitein van eene der compagnien. De veldslag bij Waterloo en zijne gevolgen deden de uitrukking van dit bataillon verschuiven, en het later ontbinden. In 1815, bij de reorganisatie der Utrechtsche Hoogeschool, werd VAN EWIJCK benoemd tot Secretaris van het Collegie van Curatoren dezer Hoogeschool, doch hij verliet in 1817 zijne geboorteplaats en vertrok naar 's Gravenhage, alwaar hij was benoemd tot Secretaris Generaal van het Departement van onderwijs, kunsten en wetenschappen, destijds afzonderlijk bestaande onder den Heer REPELAER VAN DRIEL. Van 1818 tot 1824 maakte hij, onder den Minister FALCK, deel uit van diens Ministerie van publiek onderwijs, nationale nijverheid en koloniën. Als eerste in rang onder de ambtenaren van dit Ministerie, was hij in 1820 en 1824, toen FALCK als buitengewoon afgezant werkzaam was, gedurende geruimen tijd met de teekening aller stukken van dit Ministerie belast. Van April 1824 tot December 1831 was hij bij het Departement van Binnenlandsche zaken werkzaam, als Administrateur voor het onderwijs, de kunsten en wetenschappen. Op het einde van 1831 werd, onder den Minister VAN DOORN, de betrekking van naar buiten werkende administrateurs opgeheven, en werden zij benoemd tot Adviseurs van den Minister voor hunne gewezene administratien. In het begin van 1832 werd VAN EWIJCK benoemd tot Gouverneur der provincie Drenthe en nam hij die betrekking waar tot December 1839.

Van Januarij 1840 tot October 1855 heeft VAN EWIJCK gefungeerd als Gouverneur (Commissaris des Konings) der provincie Noord-Holland, met den titel van Staatsraad in buiten-

gewone dienst. In 1855 werd hij, na het doorstaan eener zware ziekte, wegens klimmende jaren en langdurige dienst op zijn verzoek ontslagen, en zulks op de meest eervolste wijze, daar het den Koning behaagde hem den titel te schenken van Minister van staat. Hij was vroeger benoemd tot Ridder en vervolgens tot Kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw, tot Groot-officier van het legioen van eer, en tot Grootkruis der orde van den Eikenkroon. Gedurende eenige jaren vereerd met de betrekking van Curator der Leidsche Hoogeschool, werd hij in Maart 1857 als zoodanig ontslagen, doch benoemd tot voorzittend Curator der Hoogeschool te Utrecht, in welke stad hij zich, na zijn ontslag, op nieuw gevestigd had. Niet lang mogt hij echter deze betrekking vervullen, daar hij op den 15den December 1858 zeer onverwacht aan zijne betrekkingen en het vaderland ontviel. Hij was gehuwd met Jonkvrouwe Johanna, Wijnanda, Hermine Ram.

Van Ewijck was een verlicht, wetenschappelijk, wijsgeerig en praktisch staatsman, een gemoedelijk, zacht en ootmoedig christen, een waar en warm menschenvriend en een belangstellend bevorderaar van alle nuttige ondernemingen. Van dit laatste gaf hij op het laatst van zijn leven nog een bewijs, als mede-lid der commissie tot het voorstaan der belangen van de Maatschappij van Weldadigheid, welke toen zonder bestuur was, en deze commissie gaf dan ook in hare circulaire van den 31sten December 1858 haar diep leedwezen te kennen over zijnen dood. Voorts was van Ewijck een man wars van titels en praal, degelijk en nederig, eenvoudig van zin, achtbaar in de echte beteekenis, gulhartig en gemeenzaam.

Zie de Jonge, *Geschied. van het Ned. Zeewez.* D. III. St. II. bl. 416, noot; *Utrechtsche Courant* tusschen 16 en 19 December 1858; *Utrechtsche Volks-Almanak* 1858, bl. 15 en vervolgens.

EWIJCK (G. van) schreef:

Groote Swarigheid, voortkomende uyt de samenschakelinge der denkbeelden, welke J. Wittichius *in zijn twistredenering over de natuur van God heeft willen voorstellen* enz. Delft, 1719. 4°.

Sociniaansche kundigheid van A. Wissowatius, Delft, 1721. 8°.

Zie van Abkoude, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III.

EWIJK (Hendrik) werd den 16den Januarij 1772 te Delft geboren. Zijne ouders, die hem tot Notaris wilden opleiden, gaven hem eene voor dien tijd uitmuntende opvoeding, waarvan de leergierige knaap met ijver gebruik maakte en zulke goede vorderingen deed, dat hij reeds op dertien jarigen leeftijd bij eenen Notaris besteld kon worden. Zijn voortreffelijke aanleg trok weldra de aandacht van een voornaam regtsgeleerde, die zich den jongeling aantrok en hem derwijze den lust tot de wetenschappen wist in te boezemen, dat hij, na zich de beginselen der meetkunde te hebben eigen gemaakt, ook de natuur- en sterrekunde beoefende en daarin aanmerkelijke vorderingen maakte.

Niet zelden kon dit theoretisch onderwijs praktisch worden toegepast, aangezien zijn begunstiger, Mr. Jakob van Vredenburch, Dijkgraaf van Delfland en ontvanger der geestelijke goederen te Delft, meermalen van zijne gemaakte vorderingen in eerstgenoemde betrekking, gebruik maakte. De jonge Ewijk legde zich op de moderne talen en de geschiedenis toe, en verkreeg, in verband met den toenmaligen staatkundigen en maatschappelijken gang van zaken, eene zelfstandigheid, die zijn karakter voor altijd gevormd heeft.

Onder de voltooijing zijner opvoeding naderde de omwenteling van 1795, en naauwelijks had het commité van algemeen welzijn van Holland zich geconstitueerd, of Ewijk werd door zijne kundigheden opgemerkt en met eene betrekking bij het finantiewezen van het gewest begunstigd. Hierdoor bekwam hij niet alleen een onafhankelijk bestaan, maar het stelde hem tevens instaat een huwelijk aan te gaan met Mejufvrouw Sophia Elisabeth Orhlij, die hem zes kinderen schonk, die allen hunne bestemming bereikten en waarvan er een volgt.

Zijnen beschikbaren tijd vooral aan wijsbegeerte en geschiedenis bestedende, waagde Ewijk het als schrijver op te treden, en hij gaf in het *Magazijn voor de Critische wijsbegeerte* door Paulus van Hemert, (3de deel 3de stuk Amst. 1800) eene bijdrage, behelzende:

Eene korte verklaring van Kant *'s critiek der zuivere rede*, die hem, behalve het voorregt van een vriendschappelijken omgang met dien redacteur, tevens de gelegenheid schonk, om met vele wetenschappelijke mannen in aanraking te komen.

Was nu eenmaal de baan geopend, om in het openbaar als schrijver op te treden, zoo werd deze eerste proeve weldra door meer uitgebreide, zoo vertaalde als oorspronkelijke werken, die wij nader zullen opgeven, opgevolgd, en eerstgenoemden, deels door kernachtige voorredenen, deels door aanteekeningen dermate verrijkt, dat zij naar geene overzettingen geleken, maar wel het kenmerk van oorspronkelijke geschriften droegen, waarin veel kennis doorstraalde.

Na eenige jaren zijn tijd zoowel aan zijne betrekking als aan de beoefening der letterkunde en geschiedenis besteed te hebben, werd de republiek in een koningrijk herschapen, en het zeer verbrokkeld toezigt over rivieren, dijken en zeeweeringen, onder de regering van Koning Lodewijk, in een algemeen bestuur vereenigd, hetwelk aan den Heer Twent van Raaphorst met den titel van Directeur-Generaal werd opgedragen. Deze de voorlichting en medewerking van bekwame ambtenaren behoevende, werd aan Ewijk, op aanbeveling van zijnen reeds genoemden beschermer, in Mei 1808 den post van chef de bureau bij de generale directie over den waterstaat van het koningrijk Holland toevertrouwd, en hij vertrok, na de organisatie der bureaux, met het geheele bestuur der directie naar Amsterdam, de toenmalige residentie van den Koning. In die betrekking bewees hij den lande gewigtige diensten, waardoor hij, ook na de inlijving in dezelve bevestigd bleef.

Na de omwenteling van 1813 werd de directie van den waterstaat naar 's Gravenhage geplaatst en in een afzonderlijk Ministerie herschapen. Terwijl de betrekking van Ewijk in die van Commissaris bij dat departement veranderde, werd hij aan het hoofd van eene afdeeling geplaatst, waaraan de administratie van rivieren, dijkwerken, en zeeweeringen verbonden was.

Door herhaalde organisatien werd het bestuur van den waterstaat bij het departement van Binnenlandsche zaken gevoegd, en de werking van Ewijk daardoor uitgebreider, aangezien de overige bureaux, zoowel door overlijden of pensionering zijner medecommissarissen, vacant of onvervuld gebleven zijnde, aan hem alleen werden opgedragen. Door het onbepaald vertrouwen van 's lands regering vereerd, werd Ewijk in Maart 1826 tot Administrateur voor den waterstaat over het geheele rijk benoemd, en hij mogt, in weerwil van zoo vele verkeerde opvattingen zijner handelwijzen, 's Konings goedkeuring dermate verwerven, dat deze hem in 1829 tot Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw verhief.

Toen in 1831 de administratien bij het departement van Binnenlandsche zaken opgeheven werden, bleef Ewijk, onder den titel van Raads-Adviseur voor den waterstaat, hetzelfde standpunt betrekkelijk het algemeen bestuur van dien gewigtigen tak van toezigt bewaren; een standpunt dat inderdaad niet benijdenswaardig was, uithoofde der groote moeijelijkheden aangaande de geschillen over de onteigeningen, eerst ten behoeve der droogmaking van den Zuidplas en van het Haarlemmer meer, en naderhand ten opzigte van den aanstaanden aanleg van spoorwegen, waardoor nieuwe verwikkelingen ontstonden.

Intusschen met de droogmaking van den Zuidplas bezig zijnde, (welke arbeid, in 1828 ondernomen, bijna vijftien jaren geduurd had, maar door verschillende redenen, waaronder een stilstand van drie jaren, vertraagd was) werd van 's landswege een aanvang gemaakt met de droogmaking van het Haarlemmer meer. De Raad-Adviseur Ewijk werd deswege in Augustus 1837 aan het hoofd der staatscommissie gesteld, aan welke de last was opgedragen, om de verschillende ontwerpen ter droogmaking van die verbazende watervlakte te onderzoeken, en daarvan in den maand November van hetzelfde jaar een ontwerp, met de begrooting der kosten, in te leveren. In het volgende jaar werd Ewijk bij Z. M. besluit van den 31sten Mei tot lid der commissie ter droogmaking benoemd, waarvan Jhr. Mr. D. F. Gevers van Endegeest het voorzitterschap bekleedde, en hij bovendien aangesteld tot lid eener subcommissie, aan welke de zaken voor de onteigening en het werktuigkundig gedeelte van dezen reuzen arbeid was opgdragen.

Tien jaren later gaf Ewijk op 75 jarigen leeftijd zijn wensch te kennen, om van het administratief beheer ontslagen te worden, waaraan met een zeer vleijend schrijven der hooge regering voldaan werd, en waarbij hij tevens ter belooning zijner groote en ijverige diensten met den titel van Staatsraad in buitengewone dienst vereerd werd; eene onderscheiding die hij op hoogen prijs stelde, en hem de grootste voldoening schonk voor al hetgeen wat door hem ten dienste van het vaderland verrigt was.

Met den aanvang des jaars 1850 het welverdiende pensioen verkregen hebbende, hield nogtans zijne betrekking tot de commissie van uitvoering tot droogmaking van het Haarlemmer meer geenszins op. Echter op zijne uitdrukkelijke aanvrage om ook daarvan, bij eenen zoo gevordenden ouderdom, ont-

heven te worden, werd hem dit ontslag in 1852, onder de meest verpligtende bewoordingen van dank en erkentelijkheid voor bewezene diensten, eervol verleend. Nu trad het ambteloos maar geenszins werkeloos leven voor EWIJK aan. Alle openbare aangelegenheden des vaderlands, der staatkundige gebeurtenissen in Europa, der letterkunde en geschiedenis, gingen hem op 78 jarigen leeftijd met jeugdige belangstelling en met eene buitengewone helderheid van geest ter harte; zelfs tot in zijne laatste oogenblikken, toen hij den 5den Februarij 1859 den tol der natuur zou voldoen, bewaarde hij zijn karakter met eene gelatenheid, die, bijna zonder voorbeeld, het zegel drukte op beginselen, die zich nimmer verloochend hadden.

De werken door EWIJK geschreven en vertaald, of liever omgewerkt en met bijvoegselen voorzien, zijn getiteld:

DE CONDORCET, *Schets van een historisch tafereel der vorderingen van 's menschen geest*, Haarlem, 1802. 8°.

Proeve over den geest en invloed der kerkhervorming van LUTHER *door* CHARLES VILLERS, Haarl. 1805. 8°.

Verhandeling over den invloed der kerkhervorming in de zestiende eeuw door LEULIETTE, Amst. 1806. 8°.

C. A. G. GOEDE. *Reis door Engeland, Wales, Ierland en Schotland*, Haarl. 1807. 8°. 3 deelen, m. pl.

Geschiedenis van het leven en de regering van Paus LEO X *door* WILLIAM ROSCOE, *met aanmerkingen van* H. P. K. HENKE, Haarl. 1808. 8°. 4 deelen.

Geschiedkundig verslag der dijkbreuken en overstroomingen langs de rivieren in het koningrijk Holland, opgemaakt op last van Z. E. den Minister van Binnenlandsche zaken, Amst. 1809. 8°. 2 deelen, met pl. en kaart.

PIGEAU *Over de manier van procederen*, Haarl. 1811—1812 8°. (Van dit werk zijn, bij gebrek aan deelneming, slechts twee deelen uitgekomen).

Uit oorspronkelijke bescheiden en familieberigten opgemaakt.

EWIJK (KAREL CHRISTIAAN), zoon van den voorgaande, werd den 10den Februarij 1806 te Delft geboren, en trad in 1823 de militaire loopbaan als kadet op de artillerie- en genieschool aldaar in. Na het doorloopen van verschillende rangen, werd hij in 1828 tweede Luitenant der veld-artilerie in Maastricht, en na den tiendaagschen veldtogt adjudant van den artillerie Kommandant in Breda. Daarna verbonden aan de inspectie der draagbare wapenen, bragt hij in dien werkkring eenige jaren door in Duitschland en België, bij de wapenfabrieken. Toen men in 1844 noodig vond een kundig geweermakers-personeel naar Oost-Indië uit te zenden, werd aan EWIJK de zamenstelling daarvan opgedragen. Tot Kapitein bevorderd en tot Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd, werd hij voor den tijd van vijf jaren naar Indië gezonden, om de inspectie der draagbare wapenen aldaar te aanvaarden, en alles tot dien tak van dienst behoorende te organiseren en in werking te brengen.

EWIJK vertrok in het begin van 1845 derwaarts, bragt alles aldaar, overeenkomstig zijn opdragt, tot stand, en meende in het begin van 1850 naar Nederland terug te keeren, toen eene hevige ongesteldheid zijne inscheping een maand verhaastte. Hij kwam in Maart van genoemd jaar te 's Gravenhage weder, doch eene ongeneeslijke hartziekte maakte, op den 7den April daaraanvolgende, reeds een einde aan zijn voor het vaderland zoo nuttig leven.

Zie (oude) *Rotterdamsche Cour.* 13 April 1850, uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

EXALTO D' ALMARAS (AÄRON). Zie ALMARAS (AÄRON EXALTO D').

EXTERS (ADRIANUS) werd in 1745 predikant van het retrenchement Cadzandria in Vlaanderen, doch in 1710 gecensureerd, verstoutte hij zich de gemeente in Nederland, door de aanbieding van zijne dienst, diets te maken dat hij niet meer onder censure lag. Hij schreef:

Openbare Doleantie en Protest, positief ten laste van den Heere PHILIPPUS LOSEL, *(ouderling te Rotterdam), en conditioneel mede, of alleen van twee, of een daar in gemelde Eerwaarde Heeren Predikanten aldaar*, Rott. 1753. 8°.

Tegen dit boek kwam de Klassis van Walcheren op in eene bekendmaking en waarschuwing, dat de schrijver nog wel onder censure lag. Hij werd in 1755 andermaal door die Klassis toegelaten.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1745 a. bl. 363, 1750 a. bl. 607, 1754 a. bl. 210, 1755 b. bl. 484, 485.

EYBEN (H. F.) maakte zich als tooneeldichter bekend door de volgende dichterlijke vertalingen uit het Hoogduitsch:

De Wissel, blijspel, Amst. 1798. 8°.

De vriendschap en eerzucht, tooneelspel, Amst. 1800. 8°.

Zie *Cat. van de Bibl. der Maatsch. van Nederl. Letterk. te Leid.* D. I. b. bl. 86.

EYBEN (E.) schreef:

De dochter in 't harnas tegen den apothequer in 't hemdt, 8°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamr. van Ned. Boek.* D. I. St. III.

EYBEN (HIERONYMUS) was van Oost-Frieschen oorsprong, doch door het huwelijk van zijnen vader, met de dochter van den beroemden HIERONYMUS VERRUCIUS, werd hij in Groningen geboren en opgevoed. In 1639 tot regerings-ambten gekozen, bleef hij onafgebroken in de gewigtigste betrekkingen, zoo te Groningen als te 's Hage, werkzaam. In 1646 werd hij afgevaardigd ter Staten-Generaal, had als zoodanig deel aan de gewigtigste verrigtingen, en bewees door zijne wijsheid veel diensten aan het vaderland. Hij werd in den bloei van zijn werkzaam leven weggerukt, op den 4den Junij 1648. Hij was gehuwd met CHRISTINA ALTING, dochter van den Burgemeester JOACHIM ALTING, bij wie hij verscheidene kinderen verwekte.

Zie SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 335, 336.

EYBERGEN (FREDERIK VAN), afkomstig uit een beroemd geslacht, hetwelk onderscheidene verdienstelijke leeraars aan de vaderlandsche kerk geschonken heeft. Er zijn van dezen dapperen krijgsman geene levensberigten bekend. Alleen weten wij dat hij de zoon was van HENDRIK JOOSTZ. VAN EYBERGEN en ANNA STEVENS, en waarschijnlijk te Zutphen geboren is. Hij was in 1672 Luitenant-Kolonel over het regiment van den Graaf VAN KONINGSMARK, in welk jaar hij, door de vermeestering van Oude-Schans in Groningerland, en door zijne verrassing van Koeverden, onverwelkbare lauweren verwierf. Eenigen tijd daarna tot Kolonel bevorderd, van het naar hem genoemde regiment, sneuvelde hij in den slag bij Senef op den 11den Augustus 1674. De naam zijner gemalin is niet bekend. Zijn zoon WOLMAR werd in 1708 Kapitein in het regiment van Brandenburg.

Zie SCHELTEMA, *Geschied- en Letterk. Mengelw.* D. II. St. II. bl. 77; BOSSCHA, *Neêrl. Held. te Land*, D. II. bl. 99, 128, 172, *Bijl.* bl. 6, uit medegedeelde familieberigten aangevuld.

EYBERGEN (LUCAS VAN) behoorde tot het geslacht van den voorgaande, werd den 31sten Januarij 1663 te Doesburg geboren, en volbragt zijne studie te Groningen; hij werd eerst predikant te Loenen in 1685, te Brummen in 1687 en te 's Hertogenbosch in 1693. Aldaar werd hij den 6den Augustus 1706 tot Hoogleeraar in de Grieksche taal en den 3den Julij 1730 in de godgeleerdheid beroepen. Hij vierde in 1735 zijne vijftigjarige predikdienst, werd in 1736 emeritus en overleed te 's Hertogenbosch den 14den November 1738. Hij was tweemaal gehuwd; eerst met GESINA HUGTING, daarna met CORNELIA PETZ. Bij beiden verwekte hij kinderen.

VAN EYBERGEN was een man van onvermoeide naarstigheid en groote geleerdheid. Hoog stond hij in achting bij allen, die tot de kerk of de school behoorden, en een tal van verdienstelijke leerlingen erkende gaarne wat zij aan hem te danken had. Van hem ziet het licht:

Irenarchia Europaea, sive in pacificationem Rijsvicensem, carmen paræneticum, Sylvad. 1697. 4°.

De dogteren Zions in den Rouw, of Lijkpredicatie over de doodt van Koning WILLEM III, Leid. 1702. 4°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1730. b. bl. 231, 1731. b. bl. 228, 1735. b. bl. 749, 1736. a. bl. 229, 1738. b. bl. 630, 634, 1739. a. bl 121; VELINGIUS, *Redenv. over de Ill. schoole van 's Hertogenb.* bl. 11, 70, 72, 76; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III; HERMANS, *Geschied. der Ill. en Lat. scholen te 's Hertogenb.* overgedrukt uit de *Bijdr. tot de kennis en den bloei der Nederl. Gijmnas.* bl. 13.

EYBERGEN (THEODORUS VAN), zoon van JOHANNES VAN EYBERGEN, predikant aan de Vuursche, werd aldaar geboren en in 1712 predikant. Hij vertrok in 1721 naar Apeldoorn, waar hij den 16den Mei 1735 overleed. Hij schreef:

Christelijke meditatien, 8°.

Wandelende ziel, 12°.

Volmaakte patroon tot navolginge, 12°.

God met ons, Amst. 1665. 12°.

Toevlugt voor bedrukte kinderen Gods.

Over den LXXX *Psalm*, 12°.

Zie *Boekz. der gel. wereld*, 1721. b. bl. 392, 641, 647, 1735. a. bl. 614; DE JONGH, *Naaml. der predik. van het Geld. Synode*, bl. 294; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III.

EYCHELENBERG (GILLES VAN), gezegd *Hooftman*, afkomstig uit een adellijk Oostenrijksch geslacht, was een aanzienlijk koopman te Antwerpen, en de eerste Nederlander die de zeevaart naar Archangel geopend en den handel op Moskou

gevestigd heeft. Hij was de vertrouwde vriend van WILLEM I, en betoonde zich een ijverig voorstander der goede zaak, door de Watergeuzen en de Zeeuwen de behulpzame hand te bieden. Hij vlugtte om het geloof naar Bremen, verloor er zijne eerste vrouw en hertrouwde met PAULINA ROLTEMAN, dochter van den beroemden Groningschen staatsman HILLEBRAND ROLTEMAN, die zich insgelijks aldaar ophield. Zijn zoon volgt.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. VI. bl. 355; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 480; Dezelfde, PETER DE GROOTE, D. II. bl. 125.

EYCHELENBERG (ALBERT VAN), gezegd *Hooftman*, was een zoon van den voorgaande en werd in 1594 geboren. Hij kwam, na zijns vaders dood, onder het opzigt van zijne bloedverwanten aan 's moeders zijde, te Groningen wonende. Door den vermaarden EMMIUS en anderen werden zijne verstandelijke vermogens uitmuntend ontwikkeld, en werd hij in 1621, na het doen eener buitenlandsche reize, tot de regering geroepen. Met belangrijke ambten werd hij bekleed, dikwijls naar 's Hage afgevaardigd, en aldaar tot gewigtige zaken geroepen. Als Curator der Groningsche Academie en als Bewindhebber der West-Indische Maatschappij maakte hij zich zeer verdienstelijk. Hij overleed op den 18den September 1652, en was eerst gehuwd aan OEDE DE MEPSCHE en daarna aan JOHANNA MARGARETHA VAN EUSUM.

Zie SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 480, door ons hier gevolgd.

EYCK (MARGARETHA VAN) was de dochter van den vermaarden Belgischen schilder JOANNES VAN BRUGGE, en de zuster van de volgende schilders van dien naam. Even als dezen werd zij waarschijnlijk te Maeseyck in Limburg geboren. Met roem heeft zij de schilderkunst beoefend, en zij is ongehuwd gebleven, om zulks ongestoord te kunnen doen. In het bijzonder legde zij zich op de handschrift-schilderkunst toe. Met zekerheid is er van hare werken niets bekend. Zij stierf te Gent vóór 1426, en werd aldaar in de kerk van den H. JOHANNES of ST. BAVO begraven. Haar afbeeldsel komt voor in de octavo uitgave van VAN MANDER's *Schilderboek*.

Zie dat werk (Amst. 1618. 4°.) bl. 125; RATHGEBER, *Bereden. Geschied. der Ned. Schild.*, *Houtsnij- en Graveerkunst*, D. 1. bl. 9, 10; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EYCK (HUBERT VAN), broeder van de voorgaande, werd mede te Maeseyck, in 1366, geboren. Met zijne broeders en zuster behoorde hij tot de eerste schilders der Vlaamsche school, en zoo zeer was zijne kunst onafscheidelijk aan die van zijnen broeder JAN verbonden, dat wat van den een gezegd wordt ook op den ander toepasselijk is, en hunne namen nooit dan te zamen genoemd worden. Meestal werkten zij te zamen, en hebben zij al het voortreffelijke hunner kunst ten toon gespreid in het wereldberoemde Altaarstuk, dat voor de kapel der familie VIJTS in de ST. BAVO kerk te Gent bestemd was, en dat door HUBERT begonnen en door JAN VAN EYCK voltooid werd, aan beiden komt de eer toe, wel niet de olieverw te hebben uitgevonden, maar die toch in zamenstelling verbeterd en het eerst tot het vervaardigen van kunstwerken te hebben aangewend. HUBERT VAN EYCK is den 18den September 1426 te Gent overleden, en aldaar in de ST. BAVO kerk begraven. In meerdere bijzonderheden omtrent hem kunnen wij niet treden, daar wij, om volledig te zijn, de ons gestelde ruimte verre overschrijden zouden. Zijne afbeelding ziet op verschillende wijzen het licht. Zijne werken zijn zeldzaam en zoo door Europa verspreid, dat de rijkste Museums er slechts een of twee van bezitten. Het Rijks Museum te Amsterdam bezit van de gebroeders VAN EYCK drie schilderijen, voorstellende: *de aanbidding der Oostersche Wijzen*, *Maria met het kind*, en *een Gothischen tempel*.

Zie VAN MANDER, *Schilderboek*, bl. 123, 124, 199, 200; HOOGSTRATEN, *Woordenb.*; *Levensbeschr. van voorn. Ned. Mann. en Vrouw.* D. X. bl. 13—22; VAN EYNDEN *en* VAN DER WILLIGEN, *Geschied. der Vaderl. Schilderk.* D. I. bl. 340; *Aanwijz. der Schild. op 's Rijks Museum te Amst.* bl. 19; RATHGEBER, *Bered. Geschied. der Ned. Schild-, Houtsnij- en Graveerk.* bl. 6, 9—30, 72, 76, 89, 91—104, 132; COLLOT D'ESCURY, *Holl. roem*, D. I. bl. 82, 83, *Aant.* bl. 204, IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch*; MULLER, *Cat. van Portett.* bl. 83; DUBOURQ *Beschrijv. der Schild. op 's Rijks Museum te Amst.* bl. 38; JANSSEN *en* VAN DALEN, *Bijdr. voor Oudh. en Geschiedk.* D. I. bl. 289.

EYCK (JAN VAN), ook wel JOANNES VAN BRUGGE genaamd, broeder van de voorgaanden, werd te Maeseyck in 1370 geboren. Na het boven bij zijn broeder aangevoerde kunnen wij hier kort zijn. Hij was zijn leerling, voltooide in 1432 het beroemde Altaarstuk, waarvan wij reeds spraken, en stond in hooge achting bij FILIPS VAN BOURGONDIË, in wiens dienst hij reeds in 1428 als kamerheer was, en door dezen in die hoedanigheid naar Portugal werd gezonden, in het gevolg der ambassade, die vragen ging om de hand van ISABELLA, de dochter van JAN I, voor den Hertog van Bourgondië. Hij was gehuwd met MERGRIETE VAN DEN HUUTFANGHE, zoo als zij in een oorspronkelijk stuk genoemd wordt. De tijd van zijn overlijden wordt verschillend opgegeven; het waarschijnlijkste is, volgens de laatste onderzoekingen, dat hij in Julij 1441 te Brugge gestorven en in de St. Donaes kerk begraven is. Zijne afbeelding ziet het licht. Zijne verdiensten als kunstenaar zijn binnen de enge grenzen van een woordenboek niet uit een te zetten. De stad Brugge rigtte hem in 1834 een standbeeld op.

Zie dezelfde bronnen aan het einde van het voorgaande artikel aangehaald, en FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 635 met portret; *Algem. Konst. en Letterb.* 1834. D. I. bl. 434.

EYCK (LAMBERT VAN), broeder van de voorgaanden, van wien evenwel geene levensbijzonderheden bekend zijn, en wiens werken buiten af waarschijnlijk voor die van zijnen broeder HUBERT zijn doorgegaan. Hij leefde omstreeks 1430.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EYCK (HENRICUS VAN), geboren te Blaarthem in Noord-Brabant, was Kanonik te Eindhoven en overleed omstreeks 1486. Hij liet eenige handschriften over kerkelijke geschiedenis na.

Zie HERMANS, *Consp. Onom Liter*, p. 3.

EYCK (ARNOLD VAN). Zie EYCKIUS (ARNOLDUS).

EYCK (JACOB VAN DER) HENDRIKSZ. geboren te Dordrecht in 1574, was regtsgeleerde, Secretaris van het Hof van Zuid-Holland en een ijverig onderzoeker der oudheden. Hij beoefende mede de Hollandsche en Latijnsche dichtkunst, en overleed in October 1634. Zijn zoon, HENDRIK VAN DER EYCK, was geheimschrijver van Zuid-Holland. Hij schreef:

Corte Beschrijvinghe, mitsgaders Handvesten, Privilegien, Costumen ende Ordonantien van den Lande van Zuyt-Hollandt, Dordr. 1628. 4°.

Men verwarre hem niet met zijnen Antwerpschen naamgenoot, den schrijver van de *Centuria Urbium Belgicarum*.

Zie BALEN, *Beschrijv. van Dordr.* bl. 214; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 512, PARS, *Naamrol*, bl. 160, 168, 173; SCHELTEMA, *Geschied. en Letterk. Mengelw.* D. III. bl. 84; SCHOTEL, *Avondst.* bl. 99; SMITS en SCHOTEL, *Beschrijv. der stad Dordr.* D. I. bl. XXXIII—XXXV.

EYCK (THEODORUS ONDER). Zie ONDER EYCK (THEODORUS).

EYCKE (JOSSE VAN DER). Zie EECKE.

EYCKEN (SIMON VAN DER), ook genaamd SIMON BRABANT DE QUERCU, werd te Brussel, omstreeks het laatst van de vijftiende eeuw, geboren. Hij werd eerst zanger aan de St. Stefanus-kerk te Weenen, en ging naderhand in dienst van LODEWIJK SFORZA, Hertog van Milaan, die in 1508 door LODEWIJK XII, Koning van Frankrijk, werd gevangen genomen, en van zijn zoon MAXIMILIAAN, die de regering weder aanvaardde, maar door FRANS I uit zijne staten verjaagd werd. VAN DER EYCKEN vervulde aldaar den post van kapelmeester. Men bezit van hem een zeer geacht werk, onder den titel van:

Opusculum musices de Gregoriana et Figurativa et contrapuncto simplici, *cum exemplis*, Ween. 1509. 4°; 2de druk Landshutt, 1518. 8°.

Hoewel het Latijn van dit werk niet zeer zuiver is, is het nogtans met verstand geschreven; hetgeen het eenvoudig kontrapunt betreft is vooral zeer goed behandeld.

Zie FETIS, *Verh. over de verd. der Ned. in de toonk.* bl. 48.

EYCKENHORN (ARENT VAN) was in het midden der zeventiende eeuw lid van de Rederijkerskamer te Noordwijk, onder de zinspreuk: *Wt liefde bestaan.* Er komen van hem verzen van zeer slecht gehalte voor in *Vlissings Redens-Lusthof.* Zijne zinspreuk was: *Neemt waar u tijd.*

Zie VAN DER AA, *Nieuw woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 83.

EYCKIUS (ARNOLDUS), ook ARENT of ARNOLD VAN EYCK genaamd, geboren te Utrecht, alwaar hij, waarschijnlijk als opvolger van GEORGIUS MACROPEDIUS, van 1558 tot 1578 aan het hoofd stond der Hieronijmiaansche school. De tijd van zijn overlijden is niet bekend. Hij leefde nog in 1582. ARNOLDUS BUCHELIUS, zijn vriend en tijdgenoot, stelde hem ter eere een Latijnsch grafschrift. Hij schreef:

Tabulae in gramaticam Graecam, Antv. 1582. 4°.

Praecepta Decalogi.

Libellus Epithalamiorum.

Door de beide laatstgenoemden deed hij zich ook als beoefenaar der Latijnsche dichtkunst kennen. Als zoodanig moet

hij niet hebben uitgemunt, althans een zijner tijdgenooten maakte daarop het volgende schimpdicht:

Cum tua duritie superent Epigrammata quercum,
Jure tuum cingat querna corona caput.

Hetwelk een ander aldus in het Hollandsch vertaalde:

Uw' verzen zijn zoo hard, ja harder, als een kwast,
Van knoestig eikenhout, O puikje der Poëten;
Dus zeg ik tot uw' lof, een ieder mag 't wel weten,
Dat op uw geestig hoofd een kroon van eiken past.

Zie SWEERTIUS, *Ath. Belg.* p. 141; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 95; BURMAN, *Traj. Erud.* p. 99—101; (VAN HEUSSEN en VAN RHYN), *Oudh. van 't Utr. Bisd.* D. I. bl. 550.

EYCKMANS (JOHANNES) werd in het jaar 1749 in of bij Breda geboren. Na eenige voorbereidende studiën begaf hij zich naar de Academie te Antwerpen, waar hij tot een bekwaam meester in de beeldhouwkunst gevormd werd. Hij vervaardigde fraaije voortbrengselen, bijzonder in het klein; vooral was zijn werk in ivoor zeer uitvoerig en keurig. Hij overleed te Antwerpen, waar hij gevestigd was, in 1815.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en werk. der Kunstsch.*

EYDENBERG (JAN), schipper, geboren te Zaandam en aldaar woonachtig, behoorde tot die edele mannen, die in 1813 zich te Zaandam durfden verzetten tegen de Fransche overheerschers en, helaas te ontijdig en onberaden, eene volksbeweging bewerkten, die mislukte. Hij werd met nog vijf anderen, door de militaire commissie op last van den Graaf MOLITOR daargesteld, ter dood veroordeeld, welk vonnis op den 26sten April 1813 werd uitgevoerd.

Zie HONIG, *Geschieden. der Zaanl.* bl. 297—341.

EYGEL (A.) schreef:

Verantwoording van al de wateren, Amst. 1677. 8°.
Nieuwe Geneeskonst, 8°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I.

EYGEL (CL. VAN) schreef:

De satan in zijn verantwoording nopens de lasteringen tegen COCCEJUS, *nader ondervraagt*, Tiel, 1715. 8°.

EYK (ARENT VAN). Zie EYCKIUS (ARNOLDUS).

EYK (JACOB VAN DER). Zie EYCK (JACOB VAN DER).

EYK (CL. VAN) schreef:

Nederlands Scheepsbouw-konst. m. pl. Delft, 1697. fol.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I; ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*

EYK (HENDRIK VAN), Korporaal in Nederlandsche dienst op Suriname, was door zijn dapper gedrag oorzaak dat de poging der Franschen, om zich bij verrassing van deze volkplanting meester te maken, op den 8sten Junij 1712 mislukte.

Zie VAN KAMPEN, *Geschied. der Nederl. buiten Europa*, D. II. bl. 415.

EYK (JAN VAN) schreef:

's Waerelds ouderdom, voorgesteld in eene verhandeling over de Tijdstellende Propheten, als 2300 *Avonds en Morgens, de* 1290 *en* 1335 *dagen, en de* 70 *weken uyt Daniel*, enz. Amst. 1753. 8°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg van Ned. Boek.* D. I. St. V.

EYK (P. VAN), was regtsgeleerde en Conrector der Latijnsche scholen te 's Hertogenbosch. Van hem is voorhanden in de boekerij van het Noord-Brabantsch Genootschap:

Ecloga in Sylvamducis militum furore exitio proximam, sed fere miraculo liberatam. VIII, IX et X Novembris MDCCLXXXVII. Sylv. 8°.

Zie HERMANS, *Geschiedk. Mengelw. over Noord-Brab.* D. I. bl. 192.

EYK (D. VAN) schreef:

Zedelijke, burgelijke en wijsgerige proeven eener verbetering des menschdoms in natuur, kennis en zeden, Amst. 1765. 8°.

Zie ARRENBERG, *Naamreg. van Ned. Boek.*

EYK (JAN VAN) werd te Amsterdam den 7den Augustus 1757 uit deftige ouders geboren. Na met lof de lagere scholen aldaar doorloopen te hebben, genoot hij eerst het onderwijs in de Latijnsche school en vervolgens de lessen der Hoogleeraren in de Grieksche en Oostersche talen aan de doorluchtige school zijner geboortestad. In 1774 vertrok hij naar de Utrechtsche Hoogeschool, en werd in 1781 tot de predikdienst toegelaten. In het volgende jaar tot predikant te Voorthuizen beroepen, was hij er zes jaren met ijver en getrouwheid werkzaam, en vertrok toen in 1788 als predikant naar Loosduinen, waar hij tot aan zijn dood, die den 7den Februarij 1822 plaats had, verbleef, nadat vier andere gemeenten hem vruchteloos tot leeraar verlangd hadden. Zijne afbeelding ziet en silhouette het licht.

VAN EYK was niet alleen een braaf, edeldenkend en beminnenswaardig mensch, maar ook een man, die in velerlei opzigten uitmuntte. Was hij te roemen als christenleeraar, niet minder was hij een werkdadig christen. Hoewel als geleerde nimmer opgetreden, was hij evenwel in de wiskunde en natuurlijke geschiedenis zeer ervaren. De beoefening der schoone kunsten en wetenschappen was zijn lust en genoegen. Hij verstond de muziek, teekende niet onbevallig en bezat, benevens eene uitgebreide boekerij, eene fraaije verzameling schilderijen, teekeningen en prenten. Hij was als dichter eenvoudig en beminlijk, en voor alle standen begrijpelijk. Zijne zucht naar orde stelde hem instaat om alles te volbrengen, meer nog dan van hem gevorderd werd; en dat hij, bij een zwak ligchaamsgestel en steeds wankelende gezondheid, zijn tijd niet nutteloos heeft laten voorbijgaan, getuigt de lijst zijner geschriften, die wij hier laten volgen.

Liederen voor den landman, 's Hage. 1796. 12°. 3 stukjes.
Ledige uren, besteed tot nuttige overdenkingen, Amst. 1797. 8°. 3 stukjes. Vervolg op hetzelve ald. 1805. 8°.
Iets over den eersten dag der week, Rott. 1799. 8°.
Eenvoudig onderrigt over den heiligen doop, Amst. 1800. 8°.
Liederen voor dorp- en stedelingen, 's Hage. 1801. 12°.
Proeve van gezangen voor godsdienstige gezelschappen, Rott. 1801. 8°. 2 stukjes.
Onbevooroordeelde gedachten over de regtzinnigheid, Rott. 1802. 8°.
Iets over de bekeering, Rott. 1807. 8°.
Liederen voor allerlei soort van Godsvereerders, 's Hage, 1807. 8°.
Redevoeringen over het werk van den Heiligen Geest ter uitbreiding van Jezus rijk, 's Hage. 1810. 8°.
De vreugd van het verloste Nederland. Eene cantate, 's Hage, 1814. 8°.
(Met P. VAN EYK) *Iets over raadsels, met raadsels tot toegift*, Amst. 1815. 8°.
Onderrigt omtrent het bidden, Amst. 1817. 8°.
Regte troost voor Neerlands ingezetenen, 's Hage, 1817. 8°.
Voorbereidend onderrigt voor het onderwijs in de bijbelsche geschiedenissen, en voorbereiding voor het onderwijs in de christelijke leer, Amst. 1817—1819. 8°. 2 stukjes.
Verhandeling over de ware christelijke verdraagzaamheid, Amst. 1820. 8°.
De bijbel in het klein, voor kinderen, met portr. Amst. 1821. 8°.
Bijbeloefening over de Handelingen der Apostelen, Amst. 1822. 8°.

Eene verhandeling van hem, *Over het misbruik van Gods naam*, werd met zilver bekroond door het Haagsche Genootschap en in deszelfs *Verhandelingen* (1793) opgenomen.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* in 4° D. XI. bl. 101; DE JONG, *Alph. Naaml. van Boek. en supplem.*; WITSEN GEYSBEEK, *Woordenb. van Ned. Dicht.* D. II. bl. 258—272; KIST en ROYAARDS, *Arch. voor Kerk. Geschied.* D. V. bl. 289; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 83.

EYK (PETRUS GODOFREDUS SPRENGER VAN), zoon van JACOBUS VAN EYK, predikant te Schiedam, werd aldaar in 1751 geboren. Na het onderwijs eerst aan de Leidsche, vervolgens aan de Utrechtsche Hoogeschool genoten te hebben, werd hij in 1774 proponent en in hetzelfde jaar beroepen aan de Vuursche; van daar vertrok hij in 1776 naar den Bergschenhoek, in 1780 naar Sliedrecht en in 1781 naar Rotterdam, waar hij tot aan zijnen dood, die den 25sten Junij 1806 plaats vond, werkzaam was.

VAN EYK was gehuwd, eerst met ALIDA QUIRINA VAN WAALWIJK, daarna met GEERTRUIDA BAELDE, wed. NAHUYS. Zijn zoon, JACOBUS PETRUS SPRENGER VAN EYK, emeritus predikant te Rotterdam, thans woonachtig te Oosterbeek bij Arnhem, is mede een verdienstelijk letterkundige.

VAN EYK was een sierlijk, keurig net, uitlegkundig en gemoedelijk prediker, ijverig als herder zijner gemeente, vriendelijk en aangenaam in verkeering, voorbeeldig en stichtelijk leeraar, zoo in leer als in leven. Bijzonder in de handhaving van de waarheid des christendoms maakte hij zich verdienstelijk. Toen zijn ambtgenoot HENRIKUS HUSLY VIERVANT naar Amsterdam vertrok, werd hem, in 1792, in diens plaats opgedragen het houden der acht leerredenen tegen Athëisten Deïsten, Joden, Heidenen of andere openbare tegensprekers van het christelijk geloof, welke leerredenen volgens de instelling van WALTER SENSERFF bepaald moesten gehouden worden. Hij kweet zich met veel lofs van dien hem opgelegden eerepligt, en was van 1791 tot 1796 bestuurder van het Haagsche Genootschap ter verdediging van de christelijke godsdienst.

Als schrijver heeft VAN EYK zich weinig bekend gemaakt. Wij bezitten van zijne hand slechts:

Eenvoudig onderwijs in de godsdienst-leer der gereformeerde kerk, voor ongeoefenden, (waarbij afzonderlijk gevoegd was eene: *Bijlage over de versterking van het geloof door de Sacramenten*), Rott. 1802. 8°.

Zie YPEIJ, *Geschied. der. christ. kerk. in de* 18de *eeuw*, D. II. bl. 93, 94, D. VIII. bl. 752, 753; VAN HARDERWIJK, *Naaml. en Levensbijz. der pred. van Rott.* bl. 100, 101; GLASIUS, *Godgel. Nederl.* D. I. bl. 449. 450;

EYK (SIMON SPEYERT VAN DER), geboren in den Briel op den 26sten Maart 1771, werd, na zijne bevordering tot Doctor in de wijsbegeerte en meester der vrije kunsten, in 1796 benoemd tot Lector in de natuurkunde en hoogere wiskunde aan de Leidsche Hoogeschool. Hij aanvaardde dien post op den 8sten October met eene redevoering *de vi Matheseos sublimioris, quae cernitur in Physica, Astronomia, aliisque disciplinis et artibus perficiendis*. In 1797 tot buitengewoon Hoogleeraar in dezelfde vakken benoemd, sprak hij op den 18den October: *de studio Hydraulices inprimis in nostra Republica excolendo*, (Met de eerstgenoemde gedrukt, Leid. 1798. 8°). Twee jaren daarna, in 1799, tot gewoon Hoogleeraar benoemd, hield hij op den 27sten September van dat jaar eene redevoering: *de utilitate et commodis e diligentius culta Matheseos et Physices disciplina in vitam communem redundantibus*. Als Latijnsch dichter deed hij zich kennen bij de nederlegging van het Rectoraat, in 1807 door hem gevoerd, door de voordragt van een dichtstuk: *de ingenii humani praestantia et sagacitate, in variis artibus et disciplinis, maxime in Mathematicis, Physicis atque Astronomicis, conspicua*, (L. B. 1808. 4°); terwijl hij op den 8sten Februarij 1816, na de redevoering van den aftredenden Rector KEMPER, een Latijnsch dichtstuk voordroeg, tot de jongste gebeurtenissen in Europa en ons vaderland betrekking hebbende. In 1817, op nieuw met de Rectorale waardigheid bekleed, sprak hij, bij de nederlegging daarvan, een Latijnsch dichtstuk uit: *de nihilo nobis penitus cognito in rerum natura, sive de arctis, qui humanae rerum cognitioni positi sunt, limitibus*, (L. B. 1818.) hetwelk in de *Annales Academicae* voor 1817—1818 gedrukt is, en ook de feestviering der Hoogeschool, in 1825, luisterde hij door een uitvoering lierdicht op. Na alzoo een lange reeks van jaren onderwijs gegeven en de belangen der Hoogeschool op alle mogelijke wijzen bevorderd te hebben, deed hem toenemende ligchaamszwakte naar rust verlangen, die hij eervol in 1835 verkreeg, doch waarvan hij niet lang genot had, daar hij reeds den 20sten September 1837 te Leiden overleed. Zijne verdiensten werden erkend door het Genootschap der proefondervindelijke wijsbegeerte te Rotterdam en door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen te Vlissingen

Behalve de bovengenoemde redevoeringen en dichtstukken, alsmede verscheidene vertoogen en verhandelingen in den *Konst- en Letterbode*, en in de *Bibliothèque Universelle*, zagen van hem afzonderlijk het licht

Institutiones physicae in usum auditorum, Lugd. Bat. 1800. 8°.

Verhandeling over de beginselen der differentiaal en integraal-rekening, Leid. 1803. 4°.

Carmen de natura, Lugd. Bat. 1810. 4°.

Verhandeling over het electro-magnetismus, Haarl. 1823. 8°. met eene afb.

Poëmata de Deo et in laudem geometriae, Harl. 1826. 8°.

Zie *Nieuwe Algem. Konst- en Letterb.* in 4°. D. VI. bl. 2, 121, D. VII. bl. 193, D. VIII. bl. 153, D. XII. bl. 49, 106, 1837. D. II. bl. 212; DE JONG, *Alph. lijst. van Boek.*; VAN KAMPEN, *Geschied. der Ned. Lett. en Wetensch.* D. III. bl. 269—271; SIEGENBEEK, *Geschied. der Leidsche. Hoogesch.* D. I. bl. 444, D. II. *Toev. en Bijl.* bl. 239, 277.

EYKELENBERG (SIMON VAN). Zie EIKELENBERG (SIMON VAN).

EYKMANS (H. J.) vervaardigde op zestienjarigen leeftijd een Lijkzang op PETRUS HOFSTEDE.

Zie SCHARP, *Verz. van Lijkzangen op* P. HOFSTEDE, bl. 103—106.

EYLEMAN (J.) schreef:

Zeventig heelkundige aanmerkingen, door eyge ondervindinge en genesing opgemaakt, Amst. 1718. 8°.

Zie VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. III.

EYMAEL (CASPAR HENDRIK CAREL), geboren te Maastricht den 28sten April 1782, trad als kadet in dienst in 1795 bij de infanterie, en nam als zoodanig deel aan de verrigtingen van het Bataafsche leger in 1796 in Duitschland en in 1799 in Noord-Holland, alwaar hij op den dag der landing, wegens zijne betoonde dapperheid, op het slagveld door den Generaal DAENDELS tot tweede Luitenant werd benoemd. Hij streed in 1801 met de divisie van den Generaal DU MONCEAU in Duitschland, en werd bij Wurtzburg aan den enkel gekwetst. In 1806, reeds eerste Luitenant zijnde, werd hij Aide de camp van den Generaal DE QUAÏTA, en nam die betrekking achtereenvolgend waar bij de Generaals VICHERY, VAN ZUYLEN en VAN HELDEN. In 1809 tot Kapitein bevorderd zijnde, was hij Aide de camp bij den Generaal ANTHING, toen Gouverneur van de vesting Breda, en werd kort daarop ingedeeld bij den Generalen staf. Hij was in die betrekking in het jaar 1813 in de 17de militaire divisie, waarover de Generaal MOLITOR te Amsterdam het bevel voerde. Na zijn ontslag uit Fransche dienst werd hij als Kapitein geplaatst in het Nederlandsche leger, was toen reeds bij het departement van Oorlog werkzaam geweest, zag zich in 1814 tot Majoor bij de Infanterie bevorderd en het volgende jaar tot Luitenant-Kolonel Kommandant van het Koloniaal depôt. Hem werd in 1826, als Kolonel, het bevel opgedragen over de 7de afdeeling Infanterie, en hij was in de rampspoedige dagen, na de omwenteling in 1830, aan het hoofd zijner troepen te Antwerpen. Overal waar hij in die dagen de zijnen voorging, bij Tirlemont, Campenhout, Duffel en Berchem, overal onderscheidde hij zich door zijn beleid en bedaarden moed in het gevaar. De groote zorgen voor het behoud van hen, die aan zijne bevelen te Antwerpen waren toevertrouwd, deden hem te veel aan het verraderlijk vuur der muitelingen blootstellen. Bij den terugtogt der troepen naar de Citadel werd hij door een kogel zwaar gewond, en terwijl hij op geweren werd voortgedragen, door een tweede getroffen. In de Citadel gebragt overleed hij den 29sten October 1830, diep betreurd door zijn talrijk huisgezin en door zijne kameraden, voor wie zijn dood, in de oogenblikken van gevaar waarin men toen verkeerde, een zeer groot verlies was.

Bij zijne echtgenoote FREDERICA AGNETA EGTER VAN WISSEKERKE liet hij zes zonen na, waarvan thans nog drie bij hetzelfde wapen, waarbij hunnen vader diende, geplaatst zijn.

Zie DE ROO VAN ALDERWERELT, *Geschied. van het* 7de *regiment Infanterie*, bl. 111, 138, 174, 268; BOSSCHA, *Neêrlands Held. te Land*, D. III. bl. 671; H. VON GAGERN. *Das leben der Gener.* FR. VON GAGERN, II. Band, 1. abth. S. 95.

EYNDE (JACOB VAN DEN), zoon van MR. HUGO VAN DEN EYNDE, Pensionaris van Delft, werd aldaar geboren en waarschijnlijk buitenslands tot meester in de regten bevorderd. Hij werd eerst Pensionaris van het Vrije van Brugge en in de plaats van zijnen vader, tot Pensionaris van Delft benoemd, in welke betrekking wij hem reeds in 1552 ontmoeten, waarin hij tot vele gewigtige zaken gebruikt werd, en die hij, zeer tegen den zin van Burgemeesteren der stad, die „hem geerne nog hadden gehouden" in 1560 verwisselde met het ambt van Pensionaris of Advokaat van Holland, daartoe in de plaats van ADRIAAN VAN DER GOES aangesteld. Als zoodanig bewees hij den lande gewigtige diensten, en was zelfs bij de Spaanschgezinden geacht, daar hij ook de Roomsche godsdienst getrouw bleef, en, in 1567, den op nieuw gevorderden eed van trouw aan den Koning deed. Zijn ijver voor 's lands vrijheid en voor het gezag der Staten, tegenover de heerschzucht en aanmatigingen der dienaren van den Spaanschen kroon; zijne pogingen om de Spaansche krijgsknechten uit het land te verwijderen en de hooge ambten aan inboorlingen te schenken; het opstellen van het bekende rekwest der Staten van Holland, in 1566 aan de landvoogdes in gediend, dat alles berokkende hem den haat van een ALVA en een VARGAS. Bij den bloedraad aangeklaagd, werd hij op eene listige wijze door BOSSU, bij wien hij ten avondmaal genoodigd was, gevangen genomen en, zonder dat het hem vergund was afscheid van zijne betrekkingen te nemen, op den 20sten Maart 1568 naar Brussel vervoerd, alwaar hij, eerst in de gevangenis *Treurenburg* genaamd en naderhand te Vilvoorden, in hechtenis bleef, tot dat hij eindelijk in 1570 van droefheid en hartzeer in de gevangenis overleed. Dat zijn sterven niet in 1569 plaats had is, uit het door den Heer SCHINKEL in zijne hieronder aangehaalde *Bijdragen*, genoegzaam gebleken, indien het namelijk waar is, dat hij, zooals bij SCHINKEL vermeld wordt, *twee* jaren gevangen gezeten heeft, welk berigt echter wedersproken wordt door de mededeeling van VAN BLEYSWIJCK, namelijk dat hij slechts één jaar en zes weken in den kerker heeft doorgebragt, en op den 12den Maart 1569 overleden is. Na zijn overlijden zijn zijne goederen, reeds verbeurd verklaard, aan zijne betrekkingen teruggeven bij sententie van ALVA van den 7den Julij 1571.

VAN DEN EYNDE was gehuwd met ELISABETH VAN NIEUWLAND, en verwekte bij haar zeven kinderen, waaronder één zoon die volgt.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. IV. bl. 209 (148) 210 (149); VAN BLEYSWIJCK, *Beschrijv. van Delft*, bl. 774, 775, 802; WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. V. bl. 375, D. VI. bl. 61, 62, 152, 199, 200, 261–264; VAN WIJN, *Bijv. en Aanm.* D. VI. bl. 71; SCHELTEMA, *Staatk. Ned.* D. I. bl. 336, 337; D'YVOY VAN MIJDRECHT en BEELDSNIJDER. *Verb. en Smeekschrift. der Edel.* bl. 76; SCHINKEL, *Geschied- en Letterk. Bijdrag.* bl. 1—9.

EYNDE (JACOB VAN DEN), zoon van den voorgaande, werd te Delft geboren en was Gouverneur van Woerden, in welke betrekking hij in 1600 reeds geplaatst was, blijkens een brief door hem aan de Staten geschreven, die bij BOR vermeld wordt, en die hij in 1625 nog bekleedde, blijkens een andere brief van hem later bekend gemaakt. Hij was een geleerd man, die de Latijnsche dichtkunst beoefende, volgens een handschrift, dat in vroegeren tijd in bezit was van den Hoogleeraar MARCUS ZUERIUS BOXHOORN, en getiteld was:

Aenigmatum Liber unus, singula Aenigmata distichis singulis complexus.

Hij was gehuwd met MARIA VAN HOGENDORP en overleed, in hoogen ouderdom, in het jaar 1629. Zijn zoon volgt.

Zie BOR, *Ned. Oorl.* B. XXXVII. bl. 617 (45); FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 512; VAN BLEYSWIJK, *Beschrijv. van Delft.* bl. 802; *de Navorscher*, D. V. *Bijblad*, bl. XXXIX.

EYNDE (JACOB VAN DEN), meestal onder den naam van JACOBUS EYNDIUS voorkomende, was de zoon van den voorgaande, en werd in 1575 te Delft geboren. Hij diende onder Prins MAURITS, doch nam, waarschijnlijk bij gelegenheid van het twaalfjarig bestand, zijn ontslag, om zich geheel aan de letteren te wijden. Hij trad in 1609 in den echt met CLARA VAN RAAPHORST, welke hem de heerlijkheid Haamstede in Schouwen ten huwelijk bragt. Het daarbij behoorende kasteel werd door hem herbouwd en betrokken, en hij leefde geheel voor de wetenschappen. Niet lang mogt hij zich daaraan wijden, daar hij reeds den 11den September 1614 overleed. Zijne zinspreuk was *Marte prudens pace clemens* (In den oorlog voorzigtig, in den vrede zachtmoedig).

Gedurende zijn verblijf op Haamstede schreef EYNDIUS de twee eerste boeken eener kronijk van Zeeland in de Latijnsche taal. Ofschoon onvoltooid wilden de Staten van Zeeland dezelve aan de vergetelheid ontrukken. Door hunne zorg kwam zijn arbeid, lang na zijn dood, in het licht onder den titel van:

Chronici Zelandiae Libri duo auctore JACOBO EYNDIO, *Domino Haemstedae* etc. Mediob. 1634. 4°. cum effig.

Volgens het oordeel van den Heer DE WIND bevat dit werk een schat van geleerdheid, en is, na alles wat tot heden over Zeeland geschreven is, ten hoogste lezenswaardig. Het eerste boek is door SMALLEGANGE vertaald, en woordelijk in zijne groote *kronijk van Zeeland*, bl. 1 tot 60, ingelascht. Als Latijnsch dichter heeft EYNDIUS mede verdiensten. Wij bezitten van hem een bundel met Latijnsche gedichten, getiteld:

JACOBI EYNDII *Poëmata*, Lugd. Bat. 1611. 4°.

Dezelve bevat zes afdeelingen, waarvan sommigen een herdruk ondergingen of reeds vroeger het licht zagen.

EYNDIUS schreef ook nog: *De Saltationibus veterum*, hetwelk hij aan SCALIGER opdroeg en in den *Thesaurus* van GRAEVIUS te vinden is.

Zie SWEERTIUS, *Ath. Belg.* p. 361; FOPPENS, *Bibl. Belg.* p. 512; VAN BLEYSWIJCK; *Beschrijv. van Delft*, bl. 793; PARS, *Naamrol*, bl. 100—102, met portr.; HOOGSTRATEN, *Woordenb.* D. IV. St. II. bl. 218; LUISCIUS, *Woordenb.* D. IV. St. II. bl. 55; HOEUFFT, *Parn. Lat. Belg.* p. 112, 113; DE WIND, *Bibl. van Nederl. Geschiedschr.* bl. 303—305, 568; PEERLKAMP, *de Poëtis Lat. Neërl.* p. 241, 242; *de Navorscher*, D. IV. bl. 157, D. V. *Bijbl.* bl. XXXIX; *Kron. van het Hist. Gen. te Utr.* D. VIII. bl. 240.

EYNDE (J. VAN DEN) was een verdienstelijk graveur van topographische kaarten enz., die in het midden der zeventiende eeuw in Holland gebloeid heeft.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EYNDE (PETRUS VAN DEN), te Haarlem geboren en aldaar in 1849 overleden, was een bekwaam lithograaph aan wien wij eenige portretten te danken hebben.

Zie KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EYNDEN (JACOB DIRKZOON VAN) was in April 1454 een der twee muntmeesters in de grafelijke Hollandsche munt, die toen, ten gevolge van eenen twist met Hertog FILIPS *de goede*, van Dordrecht naar 's Gravenhage verplaatst was; bij welke gelegenheid in laatstgemelde hofplaats door VAN EYNDEN en zijnen medepachter der munt, PIETER TACK, gouden Leeuwen zijn gemunt geworden.

Zie VAN DER CHIJS, *de munten van Holland en Zeeland*, enz. bl. 425.

EYNDEN (FRANS VAN DEN), te Nijmegen in 1694 geboren, genoot het kunstonderwijs van ROMBORGH en ELIAS VAN NYMEGEN, welken laatsten hij te Rotterdam behulpzaam was in het vervaardigen van kamer-, zolder-, deur- en schoorsteenstukken. Hij vestigde zich later te Nijmegen, zette aldaar zijn kunstbedrijf voort en overleed er in 1742. Er bestaan van hem ook teekeningen en eene verhandeling over het glasschilderen.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EYNDEN (JACOBUS VAN DEN), neef van den voorgaande, te Nijmegen den 23sten December 1733 geboren en door zijn vader, mede JACOB genaamd, in de kunst onderwezen. Hij legde zich evenwel meer op het teekenen in waterwerf van bloemen, vruchten en dieren toe, als ook van land- en stads gezigten. Tevens gaf hij les in de kunst, was een geletterd man en een liefhebber en kenner van oudheden. Hij stierf te Nijmegen in 1824. Na zijn dood werd zijne verzameling van kunstvoorwerpen, naturaliën en oudheden openlijk verkocht.

Zie IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*

EYNDEN (ROELAND VAN DEN), broeder van den voorgaande, werd te Nijmegen in 1747 geboren. Na in de voorbereidende wetenschappen, en ook in de Latijnsche taal, onderwezen te zijn legde hij zich insgelijks op de schilderkunst toe en er bestaan van hem portretten, die zeer goed gelijken. Als teekenaar had hij mede verdiensten. Hij beoefende de kunst uit liefhebberij, doch legde zich meer op de beoefening van hare geschiedenis toe. Daaraan hebben wij te danken de volgende werken:

Verhandeling over den nationalen smaak der Hollandsche school in de teeken- en schilderkunst. Met goud bekroond door TEYLER's *Tweede Genootschap* en geplaatst in het 5de stuk harer verhandelingen.

Het leven en de Werken van den vermaarden Italiaanschen schilder CORREGIO. Door hem vertaald en met aanmerkingen en bijvoegsels voorzien geplaatst in FEITH en KANSELAAR's *Bijdragen tot bevordering der schoone kunsten*, 1ste 2de en 3de stuk.

Nadere bijzonderheden betreffende de kunstschilders HUBERT *en* JAN VAN EYCK, *als ook over de uitvinding van de olieverw*, geplaatst in de *Boekzaal der geleerde wereld*, November 1813.

(Met A. VAN DER WILLIGEN) *Geschiedenis der vaderlandsche schilderkunst, sedert de helft der 18de eeuw*, Haarl. 1816—1840. 8°. 4 deelen met portrett.

VAN EYNDE bekleedde een post bij 's lands Convoijen en Licenten, eerst te Tiel, later te Dordrecht, waar hij den 28sten Augustus 1819 overleed. Zijne afbeelding ziet het licht. Hij was Correspondent van het voormalig Koninklijk Nederlandsch Instituut.

Zie *Algem. Konst- en Letterb.* 1819. D. II. bl. 162, 163; DE JONG, *Naaml. van Ned. Boek.*; BRINKMAN, *Naaml. van Boek.*; IMMERZEEL, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; KRAMM, *Lev. en Werk. der Kunstsch.*; MULLER, *Cat. van Portrett.*, bl. 84.

EYNDHOVEN (P. VAN) was Sergeant-Majoor bij de Grenadier-compagnie der gewapende burgerwacht te Middelburg, die in November 1813 weigerde te gehoorzamen aan het bevel van den Franschen Generaal GILLY, om naar Vlissingen te trekken, ten einde eene landing der Engelschen afteweren. Nadat die compagnie ontwapend was, en de gramschap van den Franschen krijgsoverste, door tusschenkomst van eenige aanzienlijke ingezetenen, gestild was, werden er eenigen der burgergrenadiers naar Vlissingen overgebragt. Onder hen was ook VAN EYNDHOVEN. Hij vooral moest eene harde behandeling ondergaan, daar hij, doof voor alle bedreigingen, standvastig weigerde opgave te doen van de meest schuldigen, waartoe men hem zocht te dwingen. Na eenigen tijd in eene akelige gevangenis te zijn opgesloten geweest, werd hij vervolgens naar Rijssel gevoerd, van waar het hem gelukte, naar Goes te ontsnappen. Van daar, bij de wending der zaken, teruggekeerd, werd hij, door zijne dankbare wapenbroeders, tot erkentenis van zijne trouw en standvastigheid, op eene plegtige wijze met een gouden gedenkstuk begiftigd.

Zie H. BOSSCHA, *Geschied. der Staatsomwent.*, D. II. bl. 261—264; SIEGENBEEK, *Geschied. der burgerwapen. in Nederl.*, bl. 210, 211.

EYNDIUS (JACOBUS). Zie EYNDE (JACOB VAN DEN).

EYNTHOUTS (ADRIAAN VAN) was Schout van het Over-Ampt van den lande van Cuyk en behoorde tot hen, die met JACOB MOM in 1621 een aanslag beraamden om Tiel in handen van den Aartshertog te leveren. Het verraad werd ontdekt, EYNTHOUTS op last van Prins MAURITS met de zijnen gevat en den 17den April van genoemd jaar te 's Hage onthalsd. Zijne afbeelding ziet het licht.

Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* D. X. bl. 421; VOLLENHOVEN, *Broeders gevangenisse*, bl. 145 noot 2; dit *Woordenb.* D. II. bl. 1054; MULLER, *Cat. van Portrett.* bl. 84.

EYS (MOZES PIETER VAN), geboren te Zutphen den 1sten Januarij 1731, was de zoon van PIETER VAN EYS, predikant bij de Waalsche gemeente aldaar, en van HELENA CATHARINA VAN ESSEN; hij werd den 26sten Augustus 1779 Luitenant Kolonel in het regiment Oranje-Gelderland, later Generaal Majoor der infanterie, Kommandant van Doesburg en Groot Majoor aldaar. Hij was gehuwd met IDA CHARLOTTA VERSPIJCK, daarna met LOUISA VAN STUIVESANT, en overleed te Zutphen den 26sten Junij 1817.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

EYS (JAN NICOLAAS VAN), behoorende tot hetzelfde geslacht, werd geboren den 5den Mei 1743 en was de zoon van JAN NICOLAAS VAN EYS, Raad in de Vroedschap der stad Amsterdam, en van diens tweede vrouw MARIA CATHARINA BAALDE. Hij werd in 1786 bewindhebber van de O. I. Compagnie te Amsterdam en later Directeur van den Levantschen handel aldaar. In 1813 behoorde hij tot hen die het voorloopig bestuur van de stad Amsterdam op zich namen, en was in 1814 lid der vergadering van aanzienlijken, tot goed- of afkeuring der grondwet. Achtereenvolgend werd hij daarna lid van de Staten van Holland, lid van het amortisatie-Syndikaat der Nederlanden, lid en voorzitter van de 2de klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut en mede directeur van de Maatschappij van wetenschappen te Haarlem. Hij was een man van onvermoeide werkzaamheid en bijzonder ervaren in het bij hem geliefkoosd vak van den landbouw. Hij overleed den 10den Mei 1818 op zijn buitengoed *Boekenrode*, nabij Haarlem. Hij was den 21sten Junij 1763 gehuwd met MAGDALENA ALIDA DRIJFHOUT. In het derde deel der *werken van het Nederlandsch Instituut* 1ste klasse schreef hij, met C. G. C. REINWARDT, eene verhandeling *over de eigenschappen en het nut van den Kanadaschen Popel.* (*Populus monilifera.*)

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op Wagenaar*, D. XIV. bl. 96, D. XVII. bl. 104, noot; *Algem. Konst- en Letterb.* 1818. D. I. bl. 372; VAN LEEUWEN, *Cat. der Prov. Bibl. van Friesl.* bl. 332, uit medegedeelde berigten aangevuld.

EYS (Jonkheer PAULUS ANDRIES VAN), geboren te Amsterdam den 12den October 1752, was de zoon van DAVID JACOB VAN EYS en van SARA AMSINCQ. Hij werd, in zijne geboortestad, in December 1787, benoemd tot Commissaris ter thesaurie, den 2den Februarij 1788 tot Schepen, in Februarij 1794 tot Commissaris ter weeskamer en in October 1795 van zijnen regeringspost ontslagen, waartoe hij reeds in Januarij aanzoek gedaan had. In October 1811 tegen zijn wil aangesteld tot Regter bij het hof van assises te Amsterdam, werd hij bij Keizerlijk besluit van den 26sten December van genoemd jaar bevestigd in de hem, in eene vergadering der notabelste kooplieden op den 20sten November, opgedragene betrekking van Voorzitter van de regtbank van koophandel van Amsterdam. Bij besluit van den 18den November 1812 werd hij lid van het Syndikaat van Holland. Na de omwenteling was hij ook lid van de vergadering van aanzienlijken tot goed- of afkeuring der grondwet, en werd in 1816 gekozen tot lid van den raad der stad Amsterdam, waarvan hij vrijwillig afstand deed ten behoeve van zijn zwager, Jonkheer BALTHASAR ORTT, die ook gekozen was, maar met zijn zwager niet vermogt zitting te nemen. Op den 10den Januarij 1823 werd hij lid van het amortisatie-Syndikaat der Nederlanden, den 1sten Junij 1819 lid van de Staten van Holland en overleed te Amsterdam den 16den Januarij 1826.

Om zijne bekende vaderlandsliefde werd VAN EYS door het Fransche gouvernement mistrouwd. Overvloedig was ook zijne onverzettelijkheid gebleken om de Fransche overheersching met zijn invloed ten diensten te staan. Koning WILLEM I trachtte de vele onaangenaamheden, die zijn gehouden gedrag hem berokkend had, goed te maken, door hem in 1815 te benoemen tot Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, en hem bij diploma van den 20sten Februarij 1816 met al zijne wettige afstammelingen te verheffen in den adelstand. Hij was den 31sten Augustus 1788 te Amsterdam gehuwd met Jonkvrouw CORNELIA HENRIETTA DOROTHEA ADRIANA ORTT, dochter van den heer van Nyenrode en Breukelen, die den 13den November 1844 te Amsterdam overleed.

Uit medegedeelde berigten bijeengebragt.

EYSDEN (JOHAN) vervaardigde een klinkdicht op de verheffing van WILLEM IV.

Zie *Dichtk. Lauwerb.* D. II. bl. 13.

EYSINGA (RITSKE VAN). Het geslacht VAN EYSINGA is sedert verscheidene eeuwen tot op dezen tijd toe in Friesland zeer aanzienlijk. Reeds in 1439 komen personen daarvan voor. TJALLING VAN BOLTA, mede uit een voornaam geslacht gesproten, huwde in 1496 met HACK EYSINGA, toen weduwe van EDO VAN JONGEMA. Hij wisselde den naam van zijn vaderlijk geslacht BOLTA met dien van zijne huisvrouw, en zoodanige naamsverwisseling was destijds niet vreemd onder de Friesche Edelen. Deze TJALLING VAN EYSINGA nu liet na EDO VAN EYSINGA, die bij TIED JUCKEMA zeven kinderen verwekte, waaronder RITSKE, bovengenoemd, en nog drie andere zonen, die volgen.

RITSKE VAN EYSINGA behoorde tot de verbondene Edelen in 1566, en werd, ofschoon vruchteloos, door ALVA naar Antwerpen ontboden, om zich te verantwoorden. Waar hij zich verder ophield, en of hij nog meer tot bevrijding des vaderlands gedaan heeft, is onbekend. Hij is te Leer in Oost-Friesland den 9den Mei 1573 overleden, en zijn gebeente in 1592 naar Leeuwarden overgebragt. Hij was gehuwd met MARIA TJAERDA.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.*, D. II. bl. 387. 391.

EYSINGA (FOCKE VAN), broeder van den voorgaande, behoorde mede tot de verbondene Edelen, werd ook door ALVA naar Antwerpen ontboden om zich te verantwoorden, en, toen hij niet kwam, gebannen. Hij was in 1563 substituut Grietman van Baarderadeel. Hij was gehuwd met JEL GLINS, die hem vele jaren overleefde.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 389, 390; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietman.* bl. 205.

EYSINGA (FRANS VAN), broeder van de voorgaanden, behoorde mede tot het verbond der Edelen, en verliet in 1567 het vaderland. Hij werd kort daarop gebannen, en hield toen zijn verblijf te Emden. Naderhand teruggekeerd, werd hij, in 1578, Raadsheer en in 1602 voorzitter in het hof van Friesland, en verwierf door zijne bekwaamheden het vertrouwen zijner landgenooten, vooral blijkbaar bij de hooggaande geschillen in Friesland in het jaar 1583. Hij wordt genoemd een sieraad van het land en van het Hof, een vriend van de zuivere godsdienst, een voorstander van vrijheid, regt en het algemeen belang. Hij stierf te Wirdum in Mei 1603 en werd er begraven. Hij was eerst gehuwd met LISCK JOUWSMA, naderhand met LISCK WALTA, of WALTINGA, eindelijk aan RIEM GALAMA, weduwe van SJUM CAMMINGA. Zijn oudste zoon, EDO, was eerst Raad ter Admiraliteit, daarna Raadsheer in het Hof en won bij FOEK EELSMA onder anderen twee zonen, FRANS en RITSKE, die later volgen. Zijn tweede zoon JUW of JULIUS volgt nader.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 387 noot, 390; DE WAL, *Orat. de Clar. Fris. Jurecons.* p. 10, *Annot.* p. 14; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 99, 132.

EYSINGA (TJALLING VAN), broeder van de voorgaanden, was reeds in 1557, waarschijnlijk ten gevolge zijner bedrevenheid in de regten, tot raadsheer in het Hof van Friesland gekozen, welk ambt hij tot 1568 bekleedde. Zijne liefde voor de vrijheid en gezuiverde leer deed hem deelen in het lot zijner broeders. Door ALVA den 22sten October 1568 gebannen en zijne goederen verbeurd verklaard, omdat hij de nieuwe godsdienst voorgestaan, de geheime vergaderingen bijgewoond en het kleine compromis geteekend had, bleef hij echter aan Graaf LODEWIJK VAN NASSAU, bij wien hij als Commissaris der monstering, of als Schatmeester, diende, getrouw, zoolang hij kon, doch na het verlies van den slag van Jemgum was hij genoodzaakt het land te ruimen. Hij vlugtte naar Wezel, waar hij, zoo men wil uit droefheid, in de lente van 1569 gestorven is, ofschoon anderen berigten, dat hij aldaar tot 1572 geleefd heeft en door den schrik, bij het hooren der berigten van den Parijschen moord, in eene beroerte gevallen, overleden is. Hij was gehuwd met HYLCK HARINXMA of HAERSMA, die hem twee zonen schonk, PIETER en TJALLING genaamd, die met hunne afstammelingen later volgen. Genoemde huisvrouw, welke in 1584 nog leefde, werd met hare moeder, HIS JOUSMA, te gelijk met haren man, door ALVA gebannen, omdat zij de nieuwe leer had voorgestaan.

Zie GABBEMA, *Verh. van Leeuw.* bl. 499, 510; MARCUS, *Sent. van den Hert.* VAN ALVA, bl. 166, 167; TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 388, 391—394; SCHELTEMA, *Staatk. Nederl.* D. I. bl. 338, 339; DE WAL, *Orat. de clar. Fris. Jurecons.* p. 10, *Annot.* p. 13, 14.

EYSINGA (FRANS VAN), zoon van EDO VAN EYSINGA en FOEK EELSMA, en kleinzoon van FRANS VAN EYSINGA bovengenoemd, was in zijne jeugd Kapitein van een Friesch regiment. Hij volgde als Friesch Edelman in 1620 de lijkstatie

van Graaf WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU. Hij werd den 25sten Jannuarij 1622 Grietman van Tietjerksteradeel en op bevel van het Hof in 1649 gevangen gezet, wegens eene twijfelachtige rekening tusschen hem en eenige ingezetenen zijner grietenij, doch door het collegie van Gedeputeerden in bescherming genomen en uit zijne gevangenis ontslagen. Hij was van 1622 tot 1656 lid van de Staten van Friesland, in welk laatste jaar hij van zijne grietenij afstand deed, ten behoeve van zijnen schoonzoon SCIPIO MECKAMA VAN AYLVA. De tijd van zijn overlijden was den 3den September 1661. Hij woonde op Eysinga-state te Oenkerk, en was gehuwd met HIJLCK, dochter van TJALLING VAN EYSINGA, die later volgt, en van LUTS VAN DEKEMA. Zij verwekten drie kinderen.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 388, noot; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 132; 133.

EYSINGA (RITSKE VAN), broeder van den voorgaande, gedoopt te Leeuwarden den 18den Maart 1603, werd den 23sten Maart 1639 Grietman van Kollumerland en was reeds in 1632 lid der Provinciale Staten, in welke betrekking hij nog voorkomt in 1644. Hij is den 19den December 1652 overleden. Hij was gehuwd met BAUK ROORDA, en verwekte zeven kinderen. Zijne weduwe woonde in 1661 op Meckama-state te Kollum en is den 27sten Januarij 1667 overleden.

Zie VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 99.

EYSINGA (JUW of JULIUS VAN), was de tweede zoon van FRANS VAN EYSINGA voornoemd; hij diende als Luitenant-Kolonel onder de Prinsen MAURITS en FREDERIK HENDRIK, en zijn naam staat in de krijgsgeschiedenis van ons land, om zijne dapperheid, met eere vermeld. Hij stierf, 67 jaren oud, den 4den Mei 1631, en was gehuwd met RINTJE GRATINGA, die na zijn dood hertrouwde met HESSEL AYSMA, voorzitter van het nieuwe Hof.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 388; noot, BOSSCHA, *Neêrl. Held. te land,* D. I. bl. 306, 391, 416.

EYSINGA (PIETER VAN), zoon van TJALLING VAN EYSINGA voornoemd en van HYLCK VAN HARINXMA of HAERSMA, werd den 30sten Julij 1602 Grietman van Rauwerderhem en woonde op Jongema-state onder Rauwerd. Als volmagt ten landsdage uit Oostergoo volgde hij het lijk van Graaf WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU en was toen tevens Raad ter Admiraliteit van Holland. Bij gelegenheid der opdragt van het stadhouderschap aan ERNST CASIMIR, in de plaats van diens overleden broeder WILLEM LODEWIJK, deed hij de redevoering. Gedurende verscheidene jaren was hij lid van de Staten, en in 1639 en 1640 lid van Gedeputeerden. Hij deed waarschijnlijk in 1635 afstand van de grietenij ten behoeve van zijnen zoon TJALLING,* en overleed den 16den Januarij 1645 in den ouderdom van tachtig jaren. Benevens genoemden zoon, die in 1658 overleed, verwekte hij bij FOKEL HERINGA twee zonen, die beiden volgen. PIETER VAN EYSINGA ligt begraven in de kerk te Rauwerd en zijn grafzerk is met een Latijnsch opschrift voorzien.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 388; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 163, 164.

EYSINGA (EDO VAN), oudste zoon van den voorgaande, komt reeds in 1627 en 1629 als lid van de Staten van Friesland voor. Waarschijnlijk was hij het, die opgegeven wordt als leidende met SJUCK VAN BURMANIA het derde paard bij de lijkstatie van Graaf WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU. Hij werd den 14den November 1634 Grietman van Leeuwarderadeel, van welke betrekking hij in 1635 reeds afstand deed. Hij woonde te Wirdum, overleed den 30sten December 1636, en was gehuwd met CATHARINA VAN EYSINGA, dochter van JULIUS VAN EYSINGA, voornoemd, en RINTJE GRATINGA. Zij verwekten vijf kinderen, waarvan een zoon volgt.

Zie VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 29, 30.

EYSINGA (FRANS VAN), zoon van den voorgaande, geboren den 23sten Februarij 1621, werd in 1658 Grietman van Rauwerderhem, en verwisselde die grietenij met Leeuwarderadeel in 1665. Hij komt van 1659 tot 1672 als lid van de Staten van Friesland voor. Hij was gehuwd met AALTJE of ALEGONDA, dochter van TJALLING VAN EYSINGA, Grietman van Menaldumadeel, die mede volgt en van EETS HIDDEMA. Zij woonden op Jouwsma-state te Wirdum, waarom hij ook EYSINGA van Jouwsma genoemd wordt, en verwekten drie zonen, waaronder TJALLING EDO JOHAN, wiens afstammelingen mede volgen. Hij overleed den 11den April 1673. Zijne vrouw overleefde hem.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 388, noot; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 31, 32.

EYSINGA (HESSEL ROORDA VAN), broeder van EDO VAN EYSINGA voornoemd, werd in 1634 substituut-Grietman van Leeuwarderadeel, doch droeg eene maand later de grietenij aan zijnen genoemden broeder EDO op, na wiens overlijden hij in 1635 benoemd werd tot Grietman van Leeuwarderadeel. In 1627 had hij wegens Westergoo, en van 1637 tot 1644 bijna onafgebroken wegens Oostergoo, zitting in de vergadering der Staten van Friesland, en hielp als zoodanig verscheidene belangrijke besluiten nemen. Hij woonde op Oud-Oenema onder Wirdum met zijne vrouw WILSK FEITSMA, met wie hij den 4den Augustus 1644 te Wirdum gehuwd was, en die hem kinderen schonk, welke vóór hunne ouders overleden zijn. Hij voegde den naam ROORDA bij den zijnen, ingevolge testament van TETH ROORDA. Hij stierf den 12den of den 26sten September 1654.

Zie VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 30, 31.

EYSINGA (TJALLING VAN), zoon van TJALLING VAN EYSINGA voornoemd en van HYLCK VAN HARINXMA of HAERSMA, werd den 26sten Mei 1601 tot Grietman van Menaldumadeel benoemd. Hij was gehuwd, eerst met WOMPK HERINGA, bij welke hij vier kinderen had, waaronder een zoon, TJALLING, die volgt, en daarna met LUTS VAN DEKAMA, (niet, volgens TE WATER, met ANNA ROORDA) bij wie hij geene kinderen verwekte. Hij woonde op Heringa-state te Marsum en overleed aldaar den 31sten Augustus 1603, oud een en veertig jaren. Als kundig regtsgeleerde deed hij zich kennen, door zijne *Commentarii breves in Institutiones Juris civilis*, Franeq. 1594. 4°.

SWEERTIUS, *Ath. Belg.* p. 696; TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 388 noot; DE WAL, *Orat. de clar. Fris. Jurecons.* p. 23, *Annot.* p. 80; VAN SMINIA, *Naaml. van Grietmann.* bl. 179, 180.

EYSINGA (TJALLING VAN), zoon van den voorgaande, volgde als Friesch Edelman de lijkstatie van Graaf WILLEM LODEWIJK VAN NASSAU, en werd in 1635 Grietman van Rauwerderhem, en den 30sten November 1639 Grietman van Menaldumadeel. In 1647 tot Curator der Friesche Hoogeschool aangesteld, werd hij mede in verschillende gewestelijke als lands commissien geroepen. Onder anderen was hij wegens Friesland mede gecommitteerd in de gewigtige vergadering der Staten Generaal van den 5den December 1650, in welke, onder de drie hoofdbenamingen van Unie, Religie en Militie, alles werd vastgesteld, wat men dacht tot heil en welstand van de Republiek nuttig te zijn. Hij woonde op Heringa-state te Marsum en was gehuwd met EETS, dochter van ANDRIES HIDDEMA en AELTJE VAN GALAMA. Hij overleed in 1653 en verwekte vier kinderen, waaronder een zoon, TJALLING genaamd, die in 1640 Grietman van Rauwerderhem werd.

Zie VRIEMOET, *Ath. Frisiac.* p. LXII, LXIII; TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 388, noot; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 164, 181.

EYSINGA (FRANS JULIUS JOHAN HERINGA VAN), zoon van TJALLING AEDO JOHAN HERINGA VAN EYSINGA en SIJTS AEBINGA VAN HUMALDA, en kleinzoon van FRANS VAN EYSINGA voornoemd; hij was vroeger in de krijgsdienst en werd den 11den Augustus 1714 Kapitein, welke betrekking hij echter reeds den 30sten November van dat jaar met die van Grietman van Rauwerderhem verwisselde. In 1728 was hij lid der Gedeputeerden. Nadat hij in 1729, ten behoeve van zijnen oudsten zoon, afstand van zijne grietenij gedaan had, overleed hij den 17den Februarij 1730 oud zeven en veertig jaren. Hij was gehuwd met CATHARINA LUCIA VAN HEEMSTRA, die hem vijf kinderen schonk, waarvan er twee met hunne afstammelingen volgen.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 389 noot; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 167.

EYSINGA (TJALLING AEDO JOHAN HERINGA VAN), zoon van den voorgaande, werd den 8sten December 1729, door afstand van zijnen vader, Grietman van Rauwerderhem, en was in 1746 lid van Gedeputeerden en Meesterknaap bij het jagtgeregt uit Oostergoo, in 1748 lid van de Staten van Friesland en in 1761 Commissaris bij de Synode te Sneek. Hij overleed den 5den Julij 1768 oud 47 jaren, en was gehuwd met CECILIA VAN SMINIA, die den 12den October 1793 overleed en hem vijf kinderen naliet, waaronder FRANS JULIUS IDZARD JOHAN HERINGA, die hem als Grietman opvolgde en ongehuwd in 1806 overleed.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 389 noot; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 167, 168.

EYSINGA (SCHELTE HESSEL ROORDA VAN), broeder van den voorgaande, ontving bij den doop den naam van SCHELTE, doch was later, door een familie testament, gedrongen de hierbij gemelde namen aan te nemen. Hij werd in 1750 Grietman van Haskerland, en was ook lid van Gedeputeerde Staten. Hij

woonde op Herema-state te Joure, overleed in 1790, 68 jaren oud, en was den 22sten November 1750 gehuwd met CATHARINA JOHANNA VEGILIN VAN CLAERBERGEN, bij wie hij acht kinderen verwekte, waarvan er een volgt.

Zie TE WATER, *Hist. van het verb. der Edel.* D. II. bl. 389 noot; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 360.

EYSINGA (FRANS JULIUS JOHAN VAN), zoon van den voorgaande, werd den 15den Junij 1752 geboren en in 1773 Grietman van Doniawarstal. Hij moest dien post in 1795 bij de afschaffing der Grietenijen verlaten. Als lid der Admiraliteit te Harlingen, waartoe hij in 1786 verkozen werd, als lid van Gedeputeerde Staten in 1789 en 1793, als lid van den Algemeenen Raad van het departement Friesland in 1812 en eindelijk als lid van de Provinciale Staten in 1815 was hij in belangrijke commissien werkzaam en onderscheidde zich door kunde en vaderlandsliefde. Bij de wederinvoering der Grietenijen, werd hij weder Grietman van Doniawarstal, doch nam in 1819 eervol ontslag en was bij zijn overlijden, te Leeuwarden den 3den Augustus 1828 voorgevallen, lid van de Ridderschap. Hij was den 11den Augustus 1776 gehuwd met CLARA TJALLINGA AEBINGA VAN HUMALDA, die den 12den Februarij 1830 stierf en hem onder andere kinderen twee zonen schonk die volgen.

Zie *Vaderl. Hist. ten verv. op* WAGENAAR, D. VII. bl. 101, D. XXV. bl. 258; VAN SMINIA, *Nieuwe Naaml. van Grietmann.* bl. 351, 352, *Verv. op die Naaml.* bl. 35.

EYSINGA (SCHELTE HESSEL ROORDA VAN), oudste zoon van den voorgaande, geboren den 11den October 1780. Hij werd in 1809 Baljuw van Utingeradeel en Haskerland, in 1813 Raad van het arondissement Sneek en Maire van Langweer, en in 1819 Grietman van Doniawarstal. Hij was gedurende eenige jaren lid van de tweede Kamer der Staten Generaal en overleed, als lid van de Ridderschap en Provinciale Staten, den 27sten Augustus 1829 op Osinga-state te Langweer. Hij was Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw en bleef ongehuwd.

Zie VAN SMINIA, *Verv. op de Naaml. van Grietmann.* bl. 35.

EYSINGA (TJALLING AEDO JOHAN VAN), broeder van den voorgaande, geboren den 6den December 1790, was lid van de Ridderschap, eenige jaren lid der Staten van Friesland, en werd in 1816 Grietman van Rauwerderhem. Als zoodanig nam hij in 1830 zijn eervol ontslag, woonde vervolgens eenigen tijd op Jongama-state te Rauwerd en overleed den 10den Mei 1858 te Leeuwarden.

Zie VAN SMINIA, *Verv. op de Naaml. van Grietmann.* bl. 21; *Haarl. Courant*, Mei 1858.

EYSINGA (PHILIPPUS PIETER ROORDA VAN). Zie ROORDA VAN EYSINGA (PHILIPPUS PIETER).

EYSINGA (EISE). Zie EISINGA (EISE).

EYSSONIUS (HENRICUS), geboren te Groningen, studeerde aldaar in de geneeskunde, en verkreeg er in 1658 den graad van Doctor, na verdediging zijner dissertatie *de officio omenti.* Hij werd kort daarna buitengewoon, en in 1660 gewoon Hoogleeraar in de geneeskunde aan de Groningsche Hoogeschool, en in 1664 werd hem ook het onderwijs in de natuurkunde opgedragen. Op zijne voordragt werd een nieuw theatrum anatomicum gesticht, waarover hem tot aan zijnen dood, in 1696, het toezigt werd opgedragen. Zijn zoon volgt. Hij schreef nog:

Tractatus anatomicus et medicus de ossibus infantis cognoscendis, conservandis et curandis; accedit VOLCHERI COËTERI *eorundum ossium historia*, Gron. 1659. 12°. Ook opgenomen in J. MANGETI, *Bibliotheca anatomica*, Genev. 1699. fol. T. II. p. 483.

Collegium anatomicum, sive omnium humani corporis partium historia, examinibus triginta brevissime compretensa, Gron. 1662. 12°.

Zie BRUCHERUS, *Gedenkb. van Stad en Lande*, bl. 330; *Biogr. Univ.* T. VII. p. 159; VAN DER BOON, *Geschied. der ontdekk. in de ontleedk. van den mensch*, bl. 13. 71, 75, 76.

EYSSONIUS (RUDOLPHUS), zoon van den voorgaande en van ELIZABETH BRONGERS; werd te Groningen geboren den 1sten Februarij 1655, promoveerde aldaar in 1679 na het verdedigen eener dissertatie *de Febri aquosa.* Hij werd in 1696 tot Hoogleeraar in de ontleed- en scheikunde aan de Groningsche Hoogeschool benoemd, terwijl hem in het begin van 1705 ook het onderwijs in de geneeskunde werd opgedragen. Hij overleed op het einde van laatstgenoemd jaar. Hij liet zijne weduwe ENGELINA SPARRINGA, dochter van UCO SPARRINGA, Advokaat en Secretaris in Oost-Friesland, met drie zonen na; Uco, die in krijgsdienst geweest is, HENRICUS, die volgt, en CHRISTOPHORUS, overleden als predikant te Finsterwolde. Hij schreef:

Sylvae virgilianae prodomus, de arboribus glandiferis, Gron. 1695. 12°.

Syntagma medicum minus, Gron. 1670. 12°.

De fago, Gron. 1700. 12°.

Zie BRUCHERUS, *Gedenkb. van Stad. en Lande* bl. 331; *Biograph. Univ.* T. VII. p. 159.

EYSSONIUS (HENRICUS), zoon van den voorgaande, geboren te Groningen, werd in 1708 predikant te Amerstol, in 1711 te 's Gravendeel, in 1713 te Bonda in Oost-Friesland en overleed aldaar den 4den Januarij 1742. Hij schreef:

Bijbelsche Historien, Gron. 12°.

Waarheden Christi, Gron. 12°.

De gemetamorphoseerde predikant, of zijne wonderlijke Bekeering, 1711. 8°.

Weynige waarheid, Rott. 1732. 8°.

Weynige waarheden met uitgedrukte schriftuurplaatsen en nodige ophelderingen, en samenhang van saaken, Gron. 1740. 8°.

Een zevendaags onderwijs getrokken uyt de waarheden Christi, Gron. 12°.

Zie *Boekz. der gel. Wereld*, 1742. *a.* bl. 109, 718; VAN ABKOUDE, *Naamreg. van Ned. Boek.* D. I. St. I. III. V; BRUCHERUS, *Gedenkb. van stad en lande*, bl. 331.

EZA (EVERHARD AB). Zie ESE (EVERT VAN DER).

EZEN (FREDERIK, JAN en EVERT VAN DER). Zie ESE (FREDERIK, JAN en EVERT VAN DER).

EINDE VAN HET VIJFDE DEEL.

AANWIJZING

DER

PERSONEN

IN DIT DEEL VERMELD.

Blz.
Eb (A. van der). 1
Ebbelaer (J. van). . . . —
Ebbenhorst (Goert van). —
Ebbius (N.) . . . . —
Ebeling (Anna Maria) . —
Ebels (Christiaan). . . . —
Ebersbach (Christian Heinrich). . . . . . . —
Ebles (Lykle). Zie Eebles.
Echten (Johan Baron van). —
——— (Roelf Baron van). —
——— (Jan Baron van). 2
Echtius (Johannes) . . . —
Eck (Bartholomeus). . . —
—— (Jacobus) . . . . . —
—— (Johannes Arnoldus). . . . . —
—— (J. van). . . . . . . —
—— (Cornelis van). . . —
—— (Cornelis Fransen van). . . . . —
—— van Panthaleon (Diederik van). 3
——————— (Gerrit Willem van). . . . —
——————— (Johan van). . . . . —
Eckhardt (Johan Andreas). . . . . —
——— (Wouter). . . —
Eckhardt (Josias) . . . . —
Eckhardt (A. G.). . . . —
Eckius (Joannes). Zie Heckius.
Ecluse (Charles de L'). Zie Clusius.
Ede (Petrus van) 4
Edema (Gerard). . . . . —
Eden (Niklaas) . . . . . —
Edmond van Dinter. Zie Dinter.
Edmond (William) . . . —
Edmundus . . . . —
Eduard Hertog van Gelder . . . . —
Edzard II. 5
Eebles (Lyckle) . . . . . —
Eeck (Johannes). 6
Eecke . . . . —
—— (C. van) . . . . . —
Eechoudt (Gerbrand van den). . . . . —
Eeckhout (Jan van den). —
——— (Gerbrand van den). . . . . —
——— (Joseph van den). . . . . —
Eeg . . . . —
Eeghem (Adriaan van) . —
——— (C. van) 7
Eeghen (Jacob van). . . —
Eejenus (Suffridus . . . . —

Blz.
Eeke (Cornelis van) . . 7
Eekhout (Gerbrand van den) Zie Eeckhout.
Eekmans (Levinus) . . . —
Eelbo (Paul). . . . . . . —
Eelco. . . . . —
Eelde (K. M. van) . . . —
Eelkama (Eelke Jelles) . —
Eelsma (Wybe) . . . . . —
——— (Jellius). . . . . —
——— (Wiger). 8
Eem (Elbertus van). . . —
—— (Arnoldus van der). —
Eembd (Govert van der). —
Eembrugge (Reynier). . —
Eemskerk (Gerrit van) . —
Eenhoorn (Wilhelmus van). . . . . —
Eepen (Jacob van) . . . —
——— (Johannes van). —
Eepeszoon (Jurriaan). Zie Epeszoon.
Eerde (Egbertus van). . —
—— (Jan Rudolf van). 9
Eerens (Dominique Jacques de). . . . . —
Eersen (Jan van) 10
Eeuwigrijck . . . . —
Eewichsz (Cornelis). . . —
Effen (Justus van) . . . —
Egbert I. 11
——— II. . . . . —
Egbert, Stedevoogd van Groningen. . . . . . . —
Egbert, de zoon . . . . —
Egbert van Amstel. Zie Amstel.
——— Meyndertsz. Zie Meyndertsz.
Egbertsz (Meindert). . . 12
Egbertszoon (Sebastiaan). —
Egeling (Lukas). . . . . —
——— (Willem) . . . . —
Eger (Hendrik) 13
Egeren (Petronella van). —
Eggard. Zie Egihardus.
——— Graaf van Walcheren. . . . . —
Eggestein (E. L.). . . . —
Eggers (Albert). . . . . —
——— (Bartholomeus) . —
Eggert (Willem) . . . . —
Eggertszoon (Jan). . . . —
Egges (Petrus) 14
—— (Naning) . . . . . —
—— (Catharina Maria Doll) . . . . —
Eggius (Aelbert). Zie Eggers.
Egihardus . . . . —
Egilboldus. . . . . —
Egmond (Berwouwd van). —

Blz.
Egmond (Albrecht van). 14
——— (Dodo van). . . —
——— (Wouter van). . —
——— (Willem van). . —
——— (Arnoud van). . 15
——— (Gerrit van) . . —
——— (Jan van). . . . —
——— (Aarnoud van). Zie Aarnoud.
——— (Adolf van). Zie Adolf.
——— (Karel van). Zie Karel.
——— (Willem van). Overleden in 1451 . . —
——— (Willem van). Overleden in 1483 . . —
——— (Jan van). Overleden in 1516 16
——— (Jan Graaf van). —
——— (George van). Zie George van Egmond.
——— (Lamoraal Graaf van). . . . . —
——— (Philips Graaf van). 18
——— (Lamoraal Graaf van) de zoon . . . . . —
——— (Karel Graaf van). —
——— (Procopius François Graaf van) . . . . —
——— (Frederik van) . —
——— (Floris van). . . 19
——— Maximiliaan van). —
Egmond (Anna van). Zie Anna van Egmond.
——— (Otto van) . . . 20
——— van Merenstein. (Frederik van) . . . . —
——— van Merenstein. (Albrecht van) . . . . —
Egmond van der Nijenburg (Dirk van). . . . —
——— (Thomas van) . —
——— (Cornelis van) . 21
——— (Jan van). . . . —
——— (Johannes Aegidius van) . . . . —
——— (Allard van) . . —
——— Theodorus van). —
——— (Nikolaas van) . —
——— (Jacobus van) . —
Egmont (Wouter Arienszе van) . . . . —
——— (Justus van) . . —
——— (P. van) . . . . —
Eibergen. Zie Eybergen
Eichholtz (Hendrik Lodewijk Frederik) . . . —
Eick (Martin de) 22
Eickma (Olivier Christiaan) . . . . —
Eik (Willem Boudewijnszoon van) . . . . —
——— Joris Hubrechtszoon van). . . . . . . —
——— (Gerrit Janszoon van). . . . . —
——— (Simon). Zie Duchesne.
Eikelenberg (Simon van). —
Eike (Huibert Willemszoon van der). . . . . —
Eilbacht (Casparus) . . . —
——— (Johan Philip) . —
——— (G. F.). . . . . —
Eilof (Jan) . . . . —
Eilshemius (Daniel Bernard) . . . . —
——— (Abraham) . . —

Blz.
Eilshemius (Philippus). . 22
——— (Petrus). . . . —
Einde (Jacob van den). Zie Eynde.
Eindhouts (Adriaan van). 23
Eindius (Jacobus). Zie Eynde.
Einout (Johannes). . . . —
Eisenhout (Antonie). . . —
Eises (Jelte). . . . . . . —
Eisinga (Eise). . . . . . —
—— (Stephanus Jeltes). 24
Eissinghe (Pieter). . . . —
Eitzen (Sebastiaan Ludolf van) . . . . —
Ekama (Cornelis) . . . . —
Ekelman (Ulphardus) . . —
Ekels (Jan) . . . . —
—— (Jan) de Jonge . . —
—— (Johannes van) . . 25
Elama (Regnerus ab). Zie Ellama.
Eland (H.) . . . . —
—— (Hendrik) . . . . . —
Elandt (C.) . . . . —
Elans (Johanna Wilhelmina) . . . . —
Elburg (Hansje van) . . —
Elburgh (G. van) . . . . —
Elconius (Hermanus) . . —
Elderkamp (Andreas) . . —
Elderen (Pieter van) . . —
Elders (Hendrik) . . . . —
——— (Gerrit Jacob) . —
Eldertsz (Christiaan) . . —
Eldik (Erik Huibert van). —
—— (Cornelis van). . . —
Eldik Thieme (Albert Christiaan van). Zie Thieme.
Eleman (Joan). 26
Eleonora. . . . . —
——— van Bourbon . . —
Elffers (J.) . . . . —
Elger (Willem den). . . —
Elgersma (Franciscus). . 27
——— (Michiel) . . . . —
Elias (Michiel). . . . . —
—— Jacob . . . . —
—— (N.) . . . . —
Elias (Elbert) . . . . . . —
—— (Mr. David Willem). —
Elichmann (Johan). . . . —
Eligius. . . . . —
Elikink (Bernardus). . . 28
——— (Elisabeth Charlotta) . . . . —
Elinga (J.) . . . . —
Elink . . . . —
—— Sterk (Jacob Willem). . . . . —
Elisabeth van Lunenburg. —
Ellama (Pomponius). . . —
——— (Regnerus) . . . —
Ellenberger (Johan Karel) . . . . —
Ellentz (Coenraad Wolter) . . . . —
Ellerbeek (J. F.) 29
Ellerman (G. L. H.) . . —
Ellerus. . . . . —
Elliger (Otmar) . . . . . —
—— (Antonie) . . . . . —
Ellokman . . . . —
Elmeguidi (Emilius). . . —
Elout (François). . . . . —
—— (Cornelis). . . . . —
—— (Cornelis Pieter). . 30
—— (Cornelis Theodorus). . . . . —

Blz.
Elout (Cornelis Pieter Jacob) 31
Eloy. Zie Rudam.
Els (Casper van) 32
Elseracq (Jan van) —
Elsevier (Lodewijk) —
——— (Matthijs) 33
——— (Lodewijk) de zoon —
——— (Gilles) —
——— (Joost) —
——— (Arnout) —
——— (Bonaventura) —
——— (Abraham) 34
——— (Izaäk) —
——— (Jacob) —
———(Lodewijk Joostz) —
——— (Daniel) —
Elsevier (Johan) —
——— (Pieter) 35
——— (Daniel) Johan zoon —
———(Abraham) Johan zoon —
——— (Lodewijk) Isaak zoon —
——— (Izaäk Johannes Rammelman) —
Elsland (Boëtius van) —
——— (Jan) —
Elsma (Jellius). Zie Eelsma
Elsmeijer 36
Elsnerus (Gijsbertus Matthias) —
—— (Theodorus Petrus) —
Elst (Jacob) —
—— (Pieter van der) —
Elter (Maria Petronella). Zie Woesthoven —
—— (S.) —
Elten (Gheryt) —
Elven (Henri Louis Tetar van) —
Elvervelt (Henrik van) 37
Elzemans (Pieter) —
Elzevier (Abraham) —
——— (Izaäk) —
——— (Kornelis) —
Emanuel 38
——— Philibert —
Emanuel van Portugal —
Embach (Louis Anton) —
Embden (Theodorus van) —
——— (Jan Gerritsz. van). Zie Gerritsz. van Embden.
Emdre (Samuel van) —
Emelraad 39
Emenes (Jacob van) —
Emilia van Nassau —
Eminga (Botto) —
——— (Foppe van) —
——— (Hessel) —
——— (Sixtus) —
——— (Sjuck) —
———(Albertus Sijbrandus) —
Emmans (A.) —
Emmius (Ubbo) —
Emo 41
Emond (M.) —
Empereur van Oppijck (Constantijn l') —
Empzychoff (Bernard Heinrich) 42
Emtinck (Simon) —
Enbain (D') —
Enckevoirt (Willem van). Zie Willem van Enkevoirt.
Ende (Joost van den) 42
—— (Samuel van den) —
—— (Floris van den) —
—— (J. van den) —
—— (Casper van den) —
——(Franciscus vanden) —
—— (Adriaan van den) 43
—— (Anna van den) 44
Endlich (Philippus) —
Enge (Bernard uit den) —
—— (Bernt uit den) —
Engel (Jan) —
—— (Arnold) —
Engeland (Anna Princes van). Zie Anna.
Engelbert van Leiden —
——— Zie Cleve.
Engelbert I —
——— II —
——— (Jan) 45
Engelberts (Matthias) —
———(Engelbertus Matthias) —
——— (Engelbert Michael) —
——— (Albert Carel Fredrich) —
Engelbrecht I en II. Zie Engelbert.
——— (Cornelis) —
Engelbrechtsz. (Cornelis) 46
Engelen (Derick) —
——— (Cornelis van) —
——— (Engelbert van) —
Engelen (Engelbertus Aegidius van) —
———(Engelbertus van) Junior —
———(Engelbertus van) —
———(Frederk Nicolaas van) —
——— van Strijen (Carel Benjamin van) 47
——— (Henricus) —
——— (Kornelis van) —
——— (Jacob voegen van) —
——— (Pieter van) —
———(Willem van). Zie Angelis.
Engelenberg —
——— (Wijnand) —
Engelenburg (de Heer van). Zie Schimmelpenninck.
Engelhard (Nicolaus) —
——— (Nicolaus) Gouverneur van Java 48
Engelman (J.) —
——— (Jan Willem) —
——— (C. F.) —
Engelmundus —
Engelraam (Laurens) —
Engelraeve (Petrus) —
Engels (Bartholomeus) —
——— (J.) —
——— (Frederik Carel) —
——— (Remko) —
Engelsma (Jacobus) 49
———Mebius (Jacobus). Zie Mebius.
Engelsman (Jan Janszoon) —
Engelsz. (S.) —
Engenhuis (Cornelis Adgerus). Zie Aedgerus.
Engert (Dirk Waandert) —
Enkevoirt (Willem van). Zie Willem van Enckevoirt.
Enkhuizen (Dirk van) —
Enkhuizen (Jac. Pietersz. van). Zie Pietersz.
Ennes (Bokke) 49
Ens (Cornelis) —
—— (Johannes) —
—— (Everhart) 50
—— (Petrus) —
—— (Ludovicus) —
—— (Sicco) —
—— (Hendrik van) —
—— (Evert van) 51
Enschedé (P. van) —
——— (Johannes) —
Enschut (Cornelis Adrianus van) —
Enspijk (Christiaan Frederik Kleynhoff van). Zie Kleynhoff.
Ensse (Evert van) —
Enst Koning (Gerrit van). Zie Koning.
Entens (Barthold) —
——— (Asinga) —
——— (Barthold) van Mentheda —
——— (Wilcke) 52
Enthes (Everaert) —
Entrop (Pieter Jan) —
Entszoon (Gerrit) —
——— (Herman) 53
Eobanus —
Epazoon (Jarich). Zie Kee.
Epema (Hessel van) —
——— (Douwe van) —
Epen (Cornelius van) —
Epeszoon (Jurriaan) —
Epie (Zacharias l') 54
Episcopius (Simon) —
——— (Johannes) 56
Episzoon (Jurriaan). Zie Epeszoon.
Epkema (Ecco) —
Epo (Boëtius) —
Eppema (Douwe van) 57
Eppenga (Wilbert) —
Eppens (Marten) —
Eps (Andries van) —
Erasmius (Janus) —
Erasmus (Desiderius) —
———(Jan). Zie Reining.
Ercher (J.) 60
Erck (Hendrik Karel Willem Lodewijk) —
Ercklens (Henrick van) —
Ercklentz (Herman van) —
Erdbrink (Pierre Frederik) —
Eremundus (Ernestus) 61
Erfrenten (Alexander van) —
Erhard (J.) —
Erik II. Zie Brunswijk Calenberg.
Erikszoon (Jacob) —
Erkelens (Hendrik van) Zie Ercklens.
——— (Dirk) —
Erkenswijk (Warner Hendrik) —
Erm (J. van) 62
Ermel (Arnold van) —
Ermerins (Jacobus) —
Ernst, Aartshertog van Oostenrijk —
—— Casimir —
—— Graaf van Solms. Zie Solms.
—— Lodewijk Graaf van Mansveld. Zie Mansveld.
Ernsthuis (Arnoldus Gijsbertus) 63
——— (Thomas) —
Erp (Henricus van) —
——(Henrica van) —
—— (Christina van) 64
—— (Johannes van) —
Erpach (George, Graaf v. —
Erpe (François de) —
Erpel (T. W.) —
Erpenius (Thomas) —
Erpt (Jan van Cuyck Heer van). Zie Cuyck.
—— (Willem van) 65
Ersmers (Henricus) —
Erntborn (Joseph Karel Emmanuel, Baron van).
Erntborn (Florentinus Joseph Ridder van) 66
Erzey (A.) —
Es (Debora van) —
— (Hendrik Gerard van den) —
Escaubecque (Jan le Sauvage Heer van). Zie Sauvage.
Esch (Nicolaas van) —
—— (Pieter van) —
—— (Anthonij van) —
—— (Joan van der) 67
Eschius (Nicolaas). Zie Esch.
Escluse (Jean de l'). Zie Ecluse.
Escury (Daniel Collot d') —
—— (Henry Collot d') —
—— (Simon Petrus Collot d') —
——(Robbert Baron Collot d') —
—— (Hendrik Baron Collot d') —
—— (Carel Emilius Elst Baron Collot d') —
—— (Theodore Baron Collot d') 68
Esdré (Jan) —
—— (Adriaan) 69
—— (Willem Carel) —
Ese (Frederik van Heeckeren genaamd van der). Zie Heeckeren.
— (Jan van der) —
— (Evert van der) —
Esgers (Johannes) —
——(Johannes Nicolaas) —
Escius (Richardus en Joannes). Zie Hesius.
Espelbach (George van) 70
Espendonck (Gualterus van) —
Espinoy (Filippe Christina van Lalaing Prinses van). Zie Lalaing.
Espinoy (Pieter van Melun, Prins van). Zie Melun.
Espinoy (Robert van Melun Prins van). Zie Melun.
Espinoy (Willem van Melun Prins van). Zie Melun.
Esquerdes (Eustache de Fiennes Heer van). Zie Fiennes.
Essche (Clays van) —
Essching (Seine) —
Esschius (Nicolaas). Zie Esch.

Blz.
Esselens (Jacob). 70
Essen (Evert van). . . . —
—— (Henrick van). . . —
—— (Johan van). . . . —
—— (Margriet Baronnesse van). . . . . . . —
—— Ernestus Philippus Gerhardus van). . . . —
——(JohanLuisciusvan). 71
Essenius (Andreas) . . . —
——— (Leonard). . . . —
——— (Theodorus). . . —
——— (Hermanus). . . —
Esser (Pieter Hendrik) . —
Est (Willem van). Zie Estius.
Estauberg (D') . . . . . —
Esterwegen (Petrus). . . 72
Estevenon (Willem Anne l'). Zie Lestevenon.
Estevenon (Matthijs l'). Zie Lestevenon.
Estius (Gulielmus). . . . —
—— (Franco). . . . . . —
Estor (Jaques Daniel). . —
Estourmel (Jan van) . . —
Estournaix (Philips van Baron D'). Zie Lalaing.
Estre (Jean Gérard Frédéric) . . . . —
Estveld (Nicolaas van) . —
Eswijler (Johannes) . . . 73
Ethelocus. Zie Eelco . . —
Eufrenius (Albertus) . . —
Eugalenus (Severijn). . . —
Euroteles (Theodorus). . —
Eusum (Wigbold van). . —
—— Caspar van). . . . —
Euth (Joan Aegidius). . —
Euverlander (Claes Lourensz.). . . . . —
Evans (E.) 74
—— (S. W.) . . . . . . —
Evenblij (Johannes). . . —
Evenhuys (Lambertus) . —
Ever (Gerard). . . . . . —
Everaert (Pieter). . . . . —
Everaerts (Gilles). Zie Everard.
——— (Nicolaas). Zie Everardi.
——— (Anthony) . . . —
Everard (Graaf) . . . . . —
——— (Aegidius). . . . —
——— (Antonius) Zie Everaerts.
Everardi (Thomas). . . . 75
——— (Nicolaus). . . . —
——— (Hadrianus). Zie Nicolai.
——— (Janus). Zie Janus Secundus.
——— (Nicolaus). Zie Grudius.
——— (Nicolaus). . . . —

Blz.
Everardi (Popko) 75
Everardt (Jacob) . . . . —
Everdingen (Beernt). . . —
——— (Cornelis Lousz. van). . . . . —
——— (Cornelis van) . 76
——— (Caesar van) . . —
——— (Aldert van) . . —
——— (Jan van). . . . —
Everhard (J.) . . . . . . —
Everhardi (Nicolaus). Zie Everardi.
———(Petrus).ZieEveraert.
Everkitte. . . . . —
Evers (Egidius). Zie Everard.
—— (Carel Joseph Baron). . . . . —
—— (Everhardus) . . . 77
Eversdijk (Antoni Michielsz. van). . . . . . —
—— (Cornelis Fransz.). —
—— (Wilhelmus). . . . —
—— (Cornelis) 78
—— (Willem) . . . . . —
——(NicolaasMattheus). —
—— (D. van). . . . . . —
Everstein (Filips Graaf van). . . . . —
Everswijn (Andreas). . . —
Evert Heindricxssen. Zie Heindricxssen.
Everts (Hendrikus Petrus). . . . . —
—— (Evert Jan). . . . —
—— (Jonkhr. Jacob Nicolaes). 79
—— (J.) . . . . —
—— (Johan) . . . . . . —
—— (Johan) de zoon . —
—— (Evert) 81
—— (Pieter) . . . . . . —
—— (Geleyn). . . . . . —
—— (Cornelis) de oude. —
—— (Johan) de Jonge. 82
—— (Cornelis) de Jonge. —
—— (Johan Wilhelm) . 83
—— (Joh.) Heer van Lodijke . . . . —
——(Cornelis)deJongste. —
—— (Evert) Cornelis-zoon. 84
—— (Carel). . . . . . . —
—— (Geleyn) Cornelis-zoon. . . . . —
—— (Herman) 85
——(Cornelis) Herman-zoon. . . . . —
Evertsz. (Cornelis Gerardus). . . . . —
Evertsen (Klaas). Zie Everardi.
Everwijn (Samuel). . . . —
Everwijn (Willem). . . . —

Blz.
Ewald (de witte en de zwarte) 85
Ewin (J.) . . . . —
Ewisma (Onne). . . . . —
Ewoutsz. (Boudewijn) . . —
——— (Jeroen) . . . . —
Ewoutszen (Cornelis) . . 86
Ewijck (Willem van) . . —
—— (Daniel Jacob van). —
—— (G. van) 87
Ewijk (Hendrik). . . . . —
—— (Karel Christiaan). 88
Exaltod'Almaras(Aäron). Zie Almaras.
Exters (Adrianus). . . . —
Eyben (H. F.) . . . . . —
—— (E.) . . . . —
—— (Hieronymus. . . . —
Eybergen (Frederik van). —
——— (Lucas van). . . —
———(Theodorus van). —
Eychelenberg (Gilles van). . . . . —
——— (Albert van) . . 89
Eyck (Margaretha van). —
—— (Hubert van) . . . —
—— (Jan van). . . . . —
—— (Lambert van). . . —
—— (Henricus van) . . —
—— (Arnold van). Zie Eyckius.
—— (Jacob van der). . —
—— (Theodorus Onder). Zie Onder Eyck.
Eycke (Josse van der). Zie Eecke.
—— (Simon van der) . —
Eyckenhorn (Arent van). —
Eyckius (Arnoldus) . . . —
Eyckmans (Johannes). . 90
Eydenberg (Jan). . . . . —
Eygel (A.). . . . . —
—— (Cl. van) . . . . . —
Eyk (Arent van). Zie Eyckius.
—— (Jacob van der). Zie Eyck.
Eyk (Cl. van) . . . . . —
—— (Hendrik van). . . —
—— (Jan van) . . . . . —
—— (P. van). . . . . . —
—— (D. van). . . . . . —
—— (Jan van). predikant. . . . . —
—— (Petrus Godofredus Sprenger van). . . . . —
—— (Simon Speyert van der) 91
Eykelenberg (Simon van). Zie Eikelenberg.
Eykmans (H. J.) . . . . —
Eyleman (J.) . . . . . . —
Eymael (Casper Hendrik Carel) . . . . —
Eynde (Jacob van den). —

Blz.
Eynde (Jacob van den). de zoon 92
—— (Jacob van den). de kleinzoon . . . . . —
—— (J. van den) . . . —
—— (Petrus van den) . —
Eynden (Jacob Dirkzoon van). . . . . —
—— (Frans van den). . —
—— (Jacobus van den). —
—— (Roeland van den). —
Eyndhoven (P. van) . . —
Eyndius (Jacobus). Zie Eynde.
Eynthouts (Adriaan van). —
Eys (Mozes Pieter van). 93
——(Jan Nicolaas van). —
—— (Jonkheer Paulus Andries van) . . . . . —
Eysden (Johan) . . . . . —
Eysinga (Ritske van) . . —
——— (Focke van). . . —
——— (Frans van). . . —
——— (Tjalling van) . —
——— (Frans van). de zoon van Edo. . . . . —
——— (Ritske van). Overleden 1652. . . . 94
——— (Juw of Julius van). . . . . —
Eysinga (Pieter van . . . —
——— (Edo van) . . . —
——— (Frans van). Overleden 1673. . . . —
——— (Hessel Roorda van). . . . . —
——— (Tjalling van). Overleden 1603. . . . —
——— (Tjalling van). Overleden 1653. . . . —
——— (Frans Julius Johan Heringa van). . . —
——— (Tjalling Aedo Johan Heringa van) . —
——— (Schelte Hessel Roorda van). . . . . . —
——— (Frans Julius Johan van) 95
Eysinga (Schelte Hessel Roorda van). Overleden 1829 . . . . —
——— (Tjalling Aedo Johan van) . . . . . . —
——— (Philippus Pieter Roorda van). Zie Roorda van Eysinga.
——— (Eise). Zie Eisinga.
Eyssonius (Henricus) . . —
——— (Rudolphus). . . —
——— (Henricus) . . . —
Eza (Everhard ab). Zie Ese.
Ezen (Frederik, Jan en Evert van der). Zie Ese.

EINDE VAN HET VIJFDE DEEL.